T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

130440

MANİSALI CÂMİ'Î

MUHABBET-NÂME

(VÂMIK U 'AZRÂ)

İnceleme-Metin-Nesre Çeviri

I

(Doktora Tezi)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

M. Esat HARMANCI

T 130440
CİLT I

Tez Danışmanı:
Prof. Dr. Orhan BİLGİN

İSTANBUL 2003

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Doktora öğrencisi Mahmut Esat Harmancı "Manisalı Camii, Muhabbetname (Vamık u Azra), inceleme-metin-nesre çeviri" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı doktora tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

		İmza
Tez Danışmanı Üniversitesi	: Prof.Dr. Orhan BİLGİN Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr.Kemal YAVUZ İstanbul	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr.İskender PALA İstanbul Kültür	.....
Üye Üniversitesi	: Prof.Dr. Necdet ÖZTÜRK Marmara	.....
Üye Üniversitesi	: Doç. Dr. Sebahat DENİZ Marmara	.....

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun ..18../06.../ 2003 tarih ve ....40..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr. Ermine Gürsoy-NASKALİ
Müdür

ABSTRACT

In this study, aim is to research to poet Câmiî who has dwelled in Manisa at 16th century and his mesnevi Muhabbet-nâme. Muhabbet-nâme is love story has been known as Vâmık and Adhra. This study be formed five chapters. İn first chapter is Câmiî's life, his literary personality and his thought intelligence. Second chapter is origin of Vâmık and Adhra stories and its Turkish, Arabic and Persian variation. Third chapter is to introduce Muhabbet-nâme. In fourth chapter we have researched to Muhabbet-nâme as its content and shape. Fifth chapter is to rewrite with transcription alphabet and to translate into prose with modern Turkish. We also give the facsimile in the appendix to the reseachers who want to utilize.

ÖZET

Bu çalışmada, 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış Manisalı bir şair olan *Câmi'î*'nin *Muhabbet-nâme* adlı eseri üzerinde araştırma yapmak hedeflenmiştir. *Muhabbet-nâme*, Türk ve doğu edebiyatlarında Vâmık ile Azrâ olarak bilinen aşk hikâyelerinden biridir. Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, *Muhabbet-nâme*'nin yazarı *Manisalı Câmi'î*'nin hayatı, edebî kişiliği ve düşünce yapısı üzerinde durulmuştur. İkinci bölüm, *Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Kayn*ağı başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, *Muhabbet-nâme* Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında yazılan Vâmık ile Azrâ hikâyelerinden biri olduğu için Vâmık ile Azrâ hikâyesinin kaynağı ve çeşitli dillerde yazılan Vâmık ile Azrâ'lar ortaya konmuştur. Türk edebiyatındaki Vâmık ile Azrâ hikâyeleri de belirlendikten sonra *Muhabbet-nâme*'nin diğer hikâyelerle karşılaştırılması yapılmıştır. Üçüncü bölümde, *Muhabbet-nâme*'nin bilinen tek yazma nüshası tavsîf edilmiş, *Muhabbet-nâme*'den yola çıkılarak eserin adı, yazılış sebebi ve nüshanın yazım özellikleri tespit edilmiştir. Dördüncü bölüm, *Muhabbet-nâme'nin İncelenmesi*'dir. Bu bölüm, iç ve dış yapı incelemesi olarak iki gurupta ele alınmıştır. Çalışmanın beşinci bölümünde, Metnin kuruluşu ile ilgili açıklamalar sıralandıktan sonra elimizdeki bilinen tek nüshadan yola çıkılarak *Muhabbet-nâme*'nin çevriyazı ile metni ortaya konmuştur. Metin tespit edilirken yapılan tenkitler dipnotta belirtilmiş, metnin Türkiye Türkçesi ile nesre çevirisi de yapılarak çevriyazılı metnin karşısına konmuştur. *Câmi'î*'nin bilinen tek eseri olan *Muhabbet-nâme*, onun edebî kişiliği, dünya görüşü ve kültür birikimini de aksettirmektedir. Dolayısı ile de Türk edebiyatında, kaynaklarda adından bahsedilen ve çeşitli mecmualarda gazellerine de rastlanan bir klâsik dönem şairinin hayatı ve edebî şahsiyeti ortaya konmuş, Türk edebiyatındaki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. *Câmi'î*'nin kütüphanelerde şu ana kadar bildiğimiz tek eseri olan *Muhabbet-nâme*'nin metni ve nesre çevirisi hazırlanmakla eser gün yüzüne çıkarılmış, araştırıcıların hizmetine hazır hâle getirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....5
KAYNAKÇA.....8
KISALTMALAR.....14
GİRİŞ.....15

I. CÂMİ'Î'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÜŞÜNCE YAPISI
A. Hayatı.....21
B. Edebî Kişiliği.....26
C. Düşünce Yapısı.....44

II. VÂMIK İLE AZRÂ HİKÂYELERİNİN KAYNAĞI.....55
A. Çeşitli Dillerde Vâmık ile Azrâ Yazanlar.....62
B. Türk Edebiyatındaki Vâmık ile Azrâlar.....71
C. Lâmi'î ile Câmi'î'nin Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Karşılaştırılması.....76
D. Unsurî Ve Esîrî ile Câmi'î'nin Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Değerlendirilmesi.....83
1. Unsurî ile Câmi'î'nin Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Değerlendirilmesi.....83
2. Esîrî ile Câmi'î'nin Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Değerlendirilmesi.....89

III. MUHABBET-NÂME'NİN TANITILMASI
A. Nüsha Tavsîfi.....91
B. Eserin Yazılış Sebebi ve Adı.....92
C. Nüshanın Yazım Özellikleri.....100

IV. MUHABBET-NÂME'NİN İNCELENMESİ
A. İç Yapı İncelemesi.....105
1. Konu.....105
2. Şahıs Kadrosu.....116
3. Atasözleri, Vecîz Söyleyişler ve Deyimler.....136

a) Atasözleri.....136
b) Veciz Söyleyişler.....137
c) Deyimler.....143
4. Motifler ve Masal Unsurları.....149
a) Motifler.....149
b) Masal Unsurları.....150
5. Tahkiye Özellikleri.....151
6. İslamî Unsurlar ve Çeşitli İnanışlar.....153
a) İslamî Unsurlar.....153
b) Çeşitli İnanışlar.....157
7. Toplum Yaşayışı ile İlgili Konular.....159
a) Eğlence Meclisleri ve Merasimler.....159
b) Savaş.....166
c) Düğün.....176
d) Sosyal Hayata Ait Çeşitli Unsurlar.....185
e) Çeşitli İlim ve Sanat Dalları.....187

B. DIŞ YAPI İNCELEMESİ
1. Nazım Şekilleri.....208
2. Vezin ve Kafiye.....211
a) Vezin.....211
b) Kafiye.....214
3. Klâsik Şiirin Klişeleri ve Edebî Sanatlar.....216

V. METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ
A. Metnin Kuruluşu İle İlgili Açıklamalar.....229
B. Metnin Bölüm Başlıkları.....231
C. Metin ve Nesre Çevirisi.....236
SONUÇ.....702
ÖZEL ADLAR DİZİNİ.....705
ÖZGEÇMİŞ.....710
TIPKIBASIM.....711

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, iki kahramanlı aşk hikâyelerinden Vâmık ile Azrâ mesnevîsinin klâsik Türk edebiyatında kaleme alınan örneklerinden biri üzerinde inceleme yapılmıştır. Üzerinde çalıştığımız eser, 16. yüzyılda Manisalı şair *Câmi'î* tarafından yazılmış ve *Muhabbet-nâme* olarak adlandırılmıştır. *Muhabbet-nâme* Kanunî Sultan Süleyman zamanında aynı konu etrafında şekillenen ve farklı şairler tarafından kaleme alınan üç Vâmık ile Azrâ hikâyesinden biridir.

Kanunî Sultan Süleyman'ın veziri Sinan Bey, Abdurrahman Câmî'nin Baharistân adlı eserinde Unsurî'ye ait bir Vâmık ile Azrâ mesnevîsinin adını duymuş, o dönemde mevcut olmayan bu hikâyeyi *Câmi'î*'den yazmasını istemiştir. *Câmi'î* de bu isteği kabul ederek *Muhabbet-nâme*'yi yazmış ve eser muhtemelen dönemin padişahı Kanunî'ye sunulmuştur.

Câmi'î'nin yazmış olduğu *Muhabbet-nâme*'nin bilinen tek nüshası, Süleymaniye Kütüphanesi Fâtih bölümü 4142 numarada kayıtlıdır. 181 yapraktan oluşan nüsha 5240 beyit tutarındadır ve harekeli nesihle yazılmıştır. *Muhabbet-nâme* üzerinde bugüne kadar lisans tezi dışında bir çalışma yapılmamış olması bizi bu çalışmaya sevk etmiştir.

Çalışma beş bölümde ele alınmıştır. Çalışmanın başında, asıl konuya girmeden önce 16. yüzyılın genel bir değerlendirmesinin yapıldığı ve *Câmi'î*'ye gelinceye kadar mesnevî nazım şeklinin seçkin temsilcilerinin ortaya konmaya çalışıldığı "Giriş" bölümü oluşturulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümünde, *Muhabbet-nâme*'nin yazarı *Manisalı Câmi'î*'nin hayatı, edebî kişiliği ve düşünce yapısı üzerinde durulmuştur. Kaynaklarda hakkında yeterli bilgi bulunmayan şairin hayatı aktarılmaya çalışılmış, *Muhabbet-nâme*'den yola çıkılarak şairin edebî kişiliği ve düşünce yapısı üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü, *Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Kayn*ağı başlığını taşımaktadır. Bu bölümde, *Muhabbet-nâme* Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında yazılan Vâmık ile Azrâ hikâyelerinden biri olduğu için Vâmık ile Azrâ hikâyesinin kaynağı ve çeşitli dillerde yazılan Vâmık ile Azrâ'lar

ortaya konmuştur. Türk edebiyatındaki Vâmık ile Azrâ hikâyeleri de belirlendikten sonra *Muhabbet-nâme*'nin diğer hikâyelerle karşılaştırılması yapılmıştır. Bu kapsamda, *Câmi'î*'nin *Muhabbet-nâme*'si ile Türk edebiyatında yazılmış olan çağdaşı Lâmi'î'nin Vâmık u Azrâ'sı karşılaştırılmıştır. İran edebiyatında kaleme alınan Farsça Vâmık ile Azrâ'lardan Unsurî'ye ve Kânûnî'ye takdim edilmiş olan Esîrî'ye ait Farsça hikâyeler işledikleri konular bakımından *Muhabbet-nâme* ile karşılaştırılmıştır.

Üçüncü bölüm, *Muhabbet-nâme'nin Tanıtılması*'na ayrılmıştır. Bu bölümde, *Muhabbet-nâme*'nin bilinen tek yazma nüshası tavsîf edilmiş, *Muhabbet-nâme*'den yola çıkılarak eserin adı, yazılış sebebi ve nüshanın yazım özellikleri tespit edilmiştir.

Dördüncü bölüm, *Muhabbet-nâme'nin İncelenmesi*'dir. Bu bölüm, iç ve dış yapı incelemesi olarak iki gurupta ele alınmıştır. İç yapı incelemesinde, hikâyenin konusu ayrıntısı ile ortaya çıkarılmıştır. Şahıs kadrosu, olayda rol alan bütün şahıslar birer birer ele alınarak oluşturulmuştur. Metinde geçen atasözü ve deyimler tespit edilmiş, vecîz söz niteliğindeki beyitler listelenmiştir. Hikâyede geçen motifler ve masal unsurları, aşk konulu mesnevîlerde kullanılan sistemle tespit edilmiş, eserin tahkiye özellikleri ortaya konmuştur. İslâmî unsurlar ve çeşitli inanışlar belirlenmiş, toplum yaşayışı ile ilgili unsurlar tespit edilerek sistemli bir şekilde aktarılmıştır.

Dış yapı incelemesinde, hikâyede yer alan bütün nazım şekilleri tespit edilmiş, vezin ve kafiye ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır. Klâsik şiirin klişeleri ile *Muhabbet-nâme* ilişkilendirilerek metinde kullanılan edebî sanatlardan üçer örnek verilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünde, Metnin kuruluşu ile ilgili açıklamalar sıralandıktan sonra elimizdeki bilinen tek nüshadan yola çıkılarak *Muhabbet-nâme*'nin çevriyazı ile metni ortaya konmuştur. Metin tespit edilirken yapılan tenkitler dipnotta belirtilmiş, metnin Türkiye Türkçesi ile nesre çevirisi de yapılarak çevriyazılı metnin karşısına konmuştur. Okuyucuların yararlanmaları açısından hikâyenin bölüm başlıkları metnin başında verilmiştir.

Araştırma sonucu yapılan değerlendirmeler *Sonuç* başlığı altında ele alınmış, metinde geçen özel adlar *Dizin*'de belirtilmiştir. Okuyucuların

faydalanmaları bakımından çalışmanın sonunda nüshanın *Tıpkıbasım*'ı da verilmiştir.

Çalışmam sırasında tez danışmanım ve hocam Sayın Prof. Dr. Orhan Bilgin'in büyük emeği ve değerli katkıları olmuştur. Kendilerine sonsuz teşekkürlerimi saygıyla sunuyorum.

Göztepe, 2003

KAYNAKÇA

Acun, Hakkı, *Manisa'da Türk Devri Yapıları*, TTK Yayınları, Ankara 1999.

Ahmed-i Dâî, *Çengnâme*, Haz., Gönül A. Tekin, Sources of Oriental Languages Literatures, Harvard Universty, USA 1992.

Ahmed-i Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet'ten Seçmeler*, Haz. Kemal Eraslan, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Aktaş, Şerif, "Bir Anlayışın Romanı: Hüsn ü Aşk", *Şeyh Galib Kitabı*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul 1995.

Aktaş, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 1991.

Âşık Çelebi, *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, İnceleme Tenkitli Metin, Haz. Filiz Kılıç, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı ABD Doktora Tezi, Ankara 1994.

Ateş, Ahmet, "Mesnevî" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, c.8.

Bağdatlı İsmail Paşa, *İzâhü'l-Meknûn fi'z-Zeyl-i Alâ Keşfü'z-Zünûn an Esâmîü'l- Kütübi ve'l-Fünûn*, MEB Yayınları, İstanbul 1947.

Beyânî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Haz. İbrahim Kutluk, TTK Yayınları, Ankara 1997.

Bilgin, Orhan, "Şeyhî Hakkında Yeni Bilgiler", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, sayı 7, İstanbul 1993.

Bilkan, Ali Fuat, "Divan Edebiyatı Metinlerinin İran Edebiyatı Metinleri İle Mukayeseli Olarak İncelenmesi", *Akademik Araştırmalar Dergisi*, sayı:2, İstanbul 1999.

Bo Utas, Uppsala, "Did 'Adhrā remain a virgin?", *Orientalia* XXXIII-XXXV (1984-1986), p. 429-441

Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333

Çelebioğlu, Amil, *Kânûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1994.

Devletşah, *Tezkire-i Devletşah*, MEB Yayınları, İstanbul 1994.

Dilçin, Cem, *Süheyl ü Nev-bahâr*, Mes'ûd bin Ahmed, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1991.

Emecen, Feridun, "Evliyâ Çelebi'nin Manisa'ya Dair Verdiği Bilgilerin Değeri", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, sayı: 4, Ankara 1988.

Emecen, Feridun, *XVI. Asırda Manisa Kazâsı*, TTK Yayınları, Ankara 1989.

Esîrî, Hikâyet-i *Vâmık u Azrâ*, Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih Bölümü Nu: 4141.

Eyice, Semavi, "Gülfem Hatun Câmii" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, DİB Yayınları, c. 14.

Fehim Efendi, *Sefînetü'ş-Şu'arâ*, Tab'-hâne-i Amire, İstanbul 1259

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Haz. Mustafa İsen, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1994.

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Mevâ'idü'n-Nefâ'is fî Kavâ'idi'l-Mecâlis*, Haz:Cemil Yener, Dündar Kitabevi, İstanbul 1975.

Haksever, Halil İbrahim, "Münşeat Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi", *İlmî Araştırmalar*, sayı 10, İstanbul 2000.

İbn İsâ Saruhânî, *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*, Haz. Numan Külekçi, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.

İpekten, Haluk, *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*, MEB Yayınları, İstanbul 1996.

İpekten, Haluk, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Arûz*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1999.

İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

İşcan, Nuran, *Câmi'î, Vâmık u Azrâ*, İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bitirme Tezi, İstanbul 1970.

Karadanışman, Keşfi, *Manisa Tarihî Eser ve Kitâbeleri*, Turizm Derneği Yayınları, Manisa [?].

Karahan, Abdulkadir, "Lâmi'î" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*. MEB Yayınları, c. 7.

Karaismailoğlu, Adnan, *Klâsik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.

Kartal, Ahmet, "Klâsik Türk Edebiyatının İran Edebiyatı İle Münasebeti Üzerine Düşünceler", *Türk Yurdu*, Aralık 1999-Ocak 2000.

Kartal, Ahmet, *Osmanlı Medeniyetini Besleyen Kültür Merkezleri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1999.

Kartal, Ahmet, "Türkçe Mesnevîlerin Tertip Özellikleri", *Bilig* sayı 19, Güz 2001.

Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, Maarif Matbaası, İstanbul 1941.

Kınalı-zâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Haz. İbrahim Kutluk, TTK Yayınları, Ankara 1989.

Lâmi'î, *Vâmık u Azrâ*, Haz. Gönül Ayan, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1998.

Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Canım, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

Levend, Agah Sırrı, *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984.

Levend, Agah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, TTK Yayınları, Ankara 1998.

M. Meredith-Owens, *Handlist of Persian Manuscripts 1895-1966*.

Mengi, Mine, "Mazmun Üzerine Düşünceler", *Dergâh*, sayı 34, İstanbul.

Menteş, Özden, *Manisa Kütüphanesindeki Türkçe Mesnevîler Kataloğu*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bitirme Tezi, Tez Nu: 8868.

Mes'ûd bin Ahmed, *Süheyl ü Nev-bahâr*, Haz. Cem Dilçin, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1991.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Molla Câmî, *Baharistan*, Çev. M. Nuri Gençosman, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1990.

Muhammed Şefî, *Mesnevî-i Vâmık u Azrâ-yı Unsurî*, Penjap Üniversitesi Matbaası, Lahor 1967.

Müstakimzâde Süleymân Sadettin Efendi, *Mecelletü'n-Nisâb*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.

Mütercim Âsım Efendi, *Burhân-ı Katı*, Haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs, TDK Yayınları, Ankara 2000.

Okumuş, N., "Manisalı Hattatlar", *Manisa Dergisi*, sayı:8, Manisa 1995.

Onay, Ahmet Talat, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, MEB Yayınları, İstanbul 1996.

Rieu, Charles, *Catalogue of The Persian Manuscripts in The British Museum*, v. II, Oxford 1996.

Saraç, M.A. Yekta, *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, R Yayınları, İstanbul 2000.

Sefercioğlu, M.Nejat, *Nev'î Divanı'nın Tahlîli*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.

Sehî Bey, *Heşt-Behişt*, Haz. Mustafa İsen, Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

Sehî Bey, *Heşt-Bihişt*, Haz. Günay Kut, Harvard Üniversitesi Basımevi, Harvard 1978.

Seyyid Ali Paşa, *Mir'âtü'l- Âlem*, Haz. Yavuz Unat, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

Sezer, Sennur, *Osmanlı'da Fal ve Falnâmeler*, Milliyet Yayınları, İstanbul 1998.

Şahinoğlu, Nazif, "Unsurî" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, c.13.

Şahinoğlu, Nazif, "Vâmık u Azrâ" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, c. 13.

Şentürk, A. Atilla, "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Haziran 1994.

Şentürk, A. Atilla, *XVI. Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevîlerinde Edebî Tasvîrler*, İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Enhstitüsü Doktora Tezi, İstanbul 1987.

Şeyhoğlu Mustafa, *Hurşîd-nâme*, Haz. Hüseyin Ayan, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1979.

Tarlan, Ali Nihat, *İran Edebiyatı*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1944.

Taş, Hakan, *On Altıncı Yüzyıl Divan Şairlerinde Vezin Kullanımı*, İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.

Tekin, Mehmet, *Roman Sanatı ve Romanın Unsurları*, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya 1989.

Terbiyet, Muhammet Ali, *Mâkâlât-ı Terbiyet*, Neşreden Halil Sıddîk, Dünyâ-yı Küttâb, Tahran.

Tezcan, Nuran, *Manisa Nach Evliyâ Çelebi: aus dem neunten band des Seyâhat-nâme*, Koninklijke Brill NV, Leiden 1999.

Timurtaş, Faruk K., *Şeyhî ve Husrev ü Şîrin'i*, İÜ.Yayınları, İstanbul 1980.

Tokmak, A.Naci, "Vâmık u Azrâ-yı Esîrî", I. Ulusal İran Araştırmaları Kongresi Yayınlanmamış Bildirisi, Tahran 2002.

Tökel, Dursun Ali, *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

Tuman, Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî*, Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001.

Tümer, Günay, "Bîrûnî" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, DİB Yayınları, c.6.

Türkmen, Fikret, *Tahir ile Zühre*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1998.

Uluçay, M.Çağatay, "Manisa Şer'iye Sicillerine Dair Bir Araştırma", *Türkiyat Mecmuası*, c. X (1951-53).

Ünver, İsmail, *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*, Türkoloji Dergisi, cilt XI, sayı I 1993.

Ünver, İsmail, *Mesnevî*, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), Türk Dil Kurumu, Ankara 1986.

Vâmık u Azrâ'dan, Süleymâniye Kütüphanesi Reisülküttap 1212/8 yk. 61-78.

Yılmaz, Mehmet, Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

Yörükkân, Turhan, Yunan Mitolojisinde Aşk, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 2000.

KISALTMALAR

a.g.e. : adı geçen eser

a.g.m. : adı geçen makale

Bkz. : Bakınız

c. : cilt

d. : doğumu

DİA : DİB İslam Ansiklopedisi

DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı

h. : hicrî

Haz. : Hazırlayan

İA : MEB İslam Ansiklopedisi

İÜ : İstanbul Üniversitesi

m. : miladî

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

Nu :Numara

ö. : ölümü

s. : sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TTK : Türk Tarih Kurumu

yk. : yaprak

yy. : yüzyıl

GİRİŞ

XV. yüzyıl, Osmanlı Devleti'nin ve Türk edebiyatının gelişme devridir. Siyasî alanda devlet, yeni toprakların alınmasıyla genişlemiş, Selçuklu Devleti'nin yıkılışından sonra Anadolu'da başlayan siyasî bölünmelere ve uzun süre yaşanan kargaşaya son verilmiş, Sultân II. Mehmet devrinde İstanbul'un da alınmasıyla Trakya ve Anadolu'da merkeze bağlı, sağlam temeller üzerine oturan siyasî bir birlik kurulabilmiştir.

XVI. yüzyıla gelindiğinde, Osmanlı Devleti büyüme ve gelişmesini sürdürerek büyük bir imparatorluk hâline gelmiştir. Bu yüzyılda Osmanlı tahtında bulunan padişahlar; Sultân II. Bâyezid (1480-1512), Yavuz Sultân Selîm (1512-1520), Kânûnî Sultân Süleymân (1520-1566), Sultân II. Selîm (1566-1574), Sultân II. Murad (1574-1595), Sultân II. Mehmed (1595-1603)'tir. Yüzyılın başında tahtta bulunan Sultân Bâyezid'den 1512 yılında devlet idaresini devralan Yavuz Sultân Selîm, sekiz yıllık kısa saltanatında doğu sınırlarında durmadan karışıklıklar çıkaran Şah İsmail tehlikesini Çaldıran zaferi ile ortadan kaldırdığı gibi Anadolu'nun doğusunu da tamamen topraklarına katarak ülkenin bütünlüğünü sağlamıştır. Suriye, Hicaz ve Mısır da onun devrinde imparatorluğa katılmıştır.

Kânûnî Sultân Süleymân'ın 46 yıllık saltanatı döneminde Avrupa'ya yapılan seferlere daha çok ağırlık verilmiştir. Bu dönemde Belgrad ve Rodos alınmış, bütün Avusturya toprakları ele geçirilmiş, Macaristan devletin bir eyaleti hâline getirilmiştir. Avrupa ortalarına kadar ilerleyen Osmanlı orduları Viyana kapılarına dayanmıştır. Diğer taraftan Tebriz ve Bağdat alınmış, Asya ve Avrupa'daki sınırlar genişletilmiş, güvenlik altına alınmıştır. Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanması Preveze Zaferi sonucunda Akdeniz'i bir iç deniz hâline getirmiştir. Kânûnî Sultân Süleymân, uzun saltanatı sonunda devleti, üç kıta üzerine yayılmış, dünyanın en kudretli devleti, geniş, zengin ve haşmetli bir imparatorluk hâline getirmiştir.

Bu yüzyılda siyasî gelişmenin yanında devletin bütün kurumlarında ilerlemeler olmuştur. İdarî teşkilatta birtakım değişiklikler yapılmış, kanunlar, büyüyen ve meseleleri de gittikçe artan ülkenin yeni ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. Bu gelişme ve iyileştirmelerden ilim müessesesi de nasibini

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

almıştır. Fâtih Sultân Mehmed'in yaptırdığı Sahn-ı Semân medreselerinden sonra Kânûnî Sultân Süleymân Süleymâniye Medreseleri'ni tesis etmiştir.

Bu yüzyılda ilim, kültür ve edebiyat, devletin büyümesi ile birlikte büyük bir gelişme göstermiştir. Osmanlı padişahları devlet yönetiminde gösterdikleri çabalar yanında ilim, kültür, sanat ve edebiyat alanlarında da gayret göstermişlerdir. Saraylar, yerli ve yabancı ilim adamlarının bir araya geldiği ilim ve kültür merkezlerine dönüşmüştür. Özellikle şiir ve edebiyat alanında bu yüzyıldaki gelişmelerin sebeplerinden biri de başta İstanbul'da padişahlar olmak üzere; sadrazam, şeyhülislam, kazasker, vezir, nişancı, defterdar gibi devlet adamlarının bizzat sanat ve edebiyatla ilgilenmesi, sanatkârları ödüllendirerek teşvik etmesi; taşrada şehzâde saraylarının, paşaların ve beylerin konaklarının edebiyat ve sanat faaliyetlerinin yürütüldüğü ve desteklendiği merkezler hâline dönüşmesidir. Bu dönemde, şiir ve edebiyatla ilgili olmayanlar bile toplantılar düzenlemiş ve sanatkârları koruma yarışına katılmışlardır.

İstanbul dışında, özellikle şehzâdelerin çıktıkları sancak merkezlerindeki şehzâde sarayları birer ilim, sanat ve edebiyat muhiti hâline gelmiştir. Bu yüzyılda Sultân II. Bâyezid'in şehzâdesi Sultân Abdullah, Kânûnî Sultân Süleymân'ın şehzâdeleri Bâyezid ve Selîm'in sancak beyliklerinde **Konya**; Şehzâde (II.) Bâyezid, onun oğlu Şehzâde Ahmed, Kânûnî Sultân Süleymân'ın oğlu Sultân Mustafa'nın sancak beyliklerinde **Amasya**; Sultân Bâyezid'in şehzâdeleri Sultân Korkud ve Sultân Mahmûd, Şehzâde Süleymân (Kânûnî) ve oğulları Şehzâde Mehmed, Şehzâde (II.) Selîm, Sultân Selîm'in şehzâdesi Sultân III. Murad devirlerinde **Manisa**; Yavuz Sultân Selîm'in şehzâdeliğinde **Trabzon** ve Kânûnî Sultân Süleymân'ın şehzâdeleri Sultân Bâyezid ve Sultân II. Selîm'in sancak beyliklerinde **Kütahya**, Anadolu'da birer kültür merkezi hâline gelmiştir.

Türklük âleminin hemen her sahada olduğu gibi, edebiyat yönünden de en zengin ve parlak devri XVI. yüzyıl olmuştur. Bu dönemde edebiyatın her türünde örnekler verilmiştir. Ne var ki bu zengin edebiyat ürünlerinin varlığı çoğunlukla kasîde ve gazel nazım şeklininden ibaret gösterilmeye çalışılmıştır. Böyle düşünüldüğünde yapılan değerlendirmeler de tabiatiyle eksik olmuştur. "Gerek malzeme gerekse üslûp ve dil hususiyetleri layıkıyla incelenmemiş

olan zengin bir mensur edebiyatın yanında, nisbeten daha fazla incelenmiş ve değerlendirilmiş olan yine zengin bir manzum edebiyatımız vardır."[1] Bu manzum ürünlerin büyük bir bölümünü farklı nazım şekillerini bünyesinde barındıran divanlar oluşturmuştur. Bu durum, klâsik Türk edebiyatının divan edebiyatı olarak anılmasına bile sebep olmuştur. Halbuki divanları meydana getiren kasîde, gazel, musammatlar, rubâî, kıt'a vs. nazım şekli ve türleri dışında, tahkiyevî, bir nevi şarkın hikâye ve romanlarını teşkil eden mesnevîler de mevcuttur.

Mesnevî, ilk örneğini Arap edebiyatında vermekle birlikte terim olarak ilk kez İran edebiyatında kullanılmıştır.[2] Aslen İranlı olan Âbân bin Abdü'l-hamîd el-Lâhikî (Ö. 815) görünüşe göre, ilk önce *Kelile ve Dimne'yi*, bazılarına göre "*müzdevice*" veya "*kasîde*" olarak da adlandırılmakla birlikte, mesnevî şekli ile Pehlevîceden Arapça'ya tercüme etmiştir.[3] Bu durum Arapların önceleri mesnevî nazım şeklini kasîde veya müzdevice şeklinde tavsif ettiklerini göstermektedir. Arap edebiyatında mesnevî nazım şekli ile Pehlevî dilinden yapılan çeviriler *Kelile ve Dimne*'den ibaret değildir. Bu eserlerden bu güne gelen parçaların hepsinde recez bahri kullanıldığı için bunlar için "*urcûze*" tabiri kullanıldığı da görülmektedir. İran edebiyatında kullanılan mesnevî nazım şekli, XI.-XIX yüzyıllar arasında sayısız örnekle temsil edilmiştir. İran edebiyatında başlangıçta destanî eserlerde kullanılan mesnevî, daha sonraları tasavvufî, ahlâkî konularla aşk ve macera hikâyelerinin nazmedildiği bir edebî şekil olmuştur.

İran edebiyatında mesnevî nazım şeklinin ilk yetkin örneği Firdevsî'nin *Şâh-nâme*'sidir. Bu türde Türk şairlerini en çok etkileyen İran şairleri arasında; *Husrev-nâme (Gül ü Husrev), Esrâr-nâme, Mantıku't-Tayr, Musîbet-nâme, İlâhî-nâme, Bülbül-nâme, Pend-nâme, Cümcüme-nâme* isimli eserleri ile Feridüddîn-i Attâr (1119?-1193?); *Mahzenü'l-Esrâr, Husrev ü Şîrîn, Leylî vü Mecnûn, Heft-peyker, İskender-nâme* isimli eserleri ile Nizâmî (1150?-1214?); *Bûstân* mesnevîsi ile Sa'dî (1213?-1292); *Matla'u'l-Envâr, Şîrîn ü Husrev, Mecnûn u Leylî, Heşt-behişt, Âyîne-i İskenderî* isimli eserleri ile Emir Husrev (ö. 1325); *Ravzatü'l-Envâr, Hümâ vü Hümâyûn, Kemâl-nâme, Gül ü Nevrûz,*

---

1 Amil Çelebioğlu, *Kânûnî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı*, s. 84
2 İsmail Ünver, "Mesnevî", *Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, s. 430
3 Ahmet Ateş, "Mesnevî" maddesi, *İA*, s. 128

Cevher-nâme, Sâm-nâme isimli eserleri ile Hâcû-yı Kirmânî (ö. 1327); *Silsiletü'z-Zeheb, Selâmân u Ebsâl, Tuhfetü'l-Ahrâr, Subhatü'l-Ahrâr, Yûsuf u Züleyhâ, Leylî vü Mecnûn, Hıred-nâme-i İskenderî* isimli eserleri ile Abdurrahmân Câmî'yi (ö. 1492) sayabiliriz.

Mesnevî nazım şekli, Türk edebiyatında en eski devirlerden başlayarak batı tesirinin güçlendiği 19. asra kadar pek çok örnekle temsil edilmiştir. Türk edebiyatının ilk mesnevîsi ve en eski yadigârı Yusuf Has Hâcib'in (1069/1070)'te yazdığı *Kutadgu Bilig* adlı eseridir. Uzun bir aradan sonra Türk edebiyatında diğer nazım şekilleri yanında en çok temsil edilen mesnevî türü örnekleri arasında Ahmed Fakih'in *Çarh-nâme*'si, Şeyyad Hamza'nın *Yûsuf u Züleyhâ*'sı, Gülşehrî'nin 1317'de eklemeler yaparak Attâr'dan tercüme ettiği *Mantıku't-Tayr*'ı, Âşık Paşa'nın 1330'da yazdığı *Garîb-nâme*'si sayılabilir.

XIV. yüzyıldan itibaren başta Anadolu olmak üzere, Âzerî ve Çağatay sahalarında da kuvvetle inkişaf eden Türk edebiyatında, İran edebiyatının derin tesirleri görülmektedir. Özellikle bu yüzyıldan itibaren Behiştî, Hamdullah Hamdî (ö.1508), Yahyâ Bey (ö. 1582), Nev'î-zâde Atâî (ö. 1634) ve diğer şairlerin hamse yazdıkları gibi Rıdvân, Celîlî vb. Nizâmî'nin hamsesini, Kutb ve Şeyhî de *Husrev ü Şîrîn*'ini tercüme etmişlerdir.

Türk edebiyatında bu şekilde gelişmeye başlayan manzum-mensur, telif-çeviri pek çok eser ortaya konmuştur. Bunlar arasında "nazım dilinin çekiciliğinden ve etkisinden yararlanılarak çeşitli konularda yazılmış mesnevîler önemli bir yer tutmaktadır."[4] Toplum yapısının gereği dînî, ahlâkî, destânî ve tasavvufî mesnevîlerle başlayan bu akım *Yûsuf u Züleyhâ* ile birlikte dînî-romantik türün başlangıcı olmuştur. XIV. yüzyılın hemen başlarında beşerî aşk konulu büyük bir mesnevî olan Hoca Mes'ûd'un *Süheyl ü Nev-bahâr*'ı türünün ilk örneğini temsil etmiştir. Aşk konulu mesnevîlerin öncüsü olan bu eseri, Fahrî'nin 1367'de yazdığı 4683 beyitlik *Husrev ü Şîrîn*'i takip etmiştir. Başlangıçta rağbet görmeyeceğine inanılan aşk mesnevîleri oldukça sevilmiş ve sonraki yıllarda benzer örneklerle temsil bulmuştur. Beşerî aşk konulu üçüncü mesnevî Şeyhoğlu Mustafa'nın 1387'de yazdığı 7903 beyitlik *Hurşîd-nâme*'sidir. Bunları; Mehmed'in 1398'de yazdığı 8702 beyitlik *Işk-*

---

[4] Mes'ûd bin Ahmed, *Süheyl ü Nev-bahâr*, Haz. Cem Dilçin, s. 1

nâme, Tutmacı'nın 1390'dan sonra yazdığı *Gül ü Husrev*, Ahmedî'nin 1403'te yazdığı 4798 beyitlik *Cemşîd ü Hurşîd* isimli mesnevîleri izlemektedir.

XV. yüzyılda özellikle II. Bâyezid'in ve Sultân II. Murad'ın saltanatı yıllarında aşk konulu mesnevîler arasında Şeyhî'nin (ö. 1431?) 6944 beyitlik *Husrev ü Şîrîn*, Cemâlî'nin 1446'da yazdığı 4559 beyitlik *Gülşen-i Uşşâk (Hümâ vü Hümâyûn)*, Hümâmî'nin 1435/6 'da yazdığı 1310 beyit civarındaki *Sî-nâme*, Cem Sultân'ın (1459-1495) 1478'de yazdığı 5374 beyitlik *Cemşîd ü Hurşîd*, Hamdullah Hamdî, Ahmed-i Rıdvân, Şâhidî ve Behiştî'nin *Leylâ vü Mecnûn*, Câfer Çelebi'nin *Heves-nâme* ve Hamdullah Hamdî'nin *Yûsuf u Züleyhâ* gibi eserlerini sayabiliriz.

XVI. yüzyılda tezkirelerce hamse sahibi olduğu söylendiği hâlde bütün eserleri elimizde bulunmayan Revânî, Mu'îdî, Ârifî, Fuzûlî, Fazlî, (Derviş) Fikrî gibi şairler yanında *Gencîne-i Râz, Kitâb-ı Usûl, Şâh u Gedâ, Yûsuf u Züleyhâ ve Gülşen-i Envâr* adlı eserleri ile hamse sahibi Taşlıcalı Yahyâ (ö. 1582) ve on civarında mesnevîsi ile Lâmi'î Çelebi (ö.1531) hatırlanabilir. Bunlardan başka özellikle sanat yönü ön plânda olan, okuyucunun edebî zevkine hitap eden, ana çizgisi aşk ve macera olan bu yüzyıldaki mesnevîler şunlardır: *Yûsuf u Züleyhâ* (Kemalpaşa-zâde [1468-1534], Celîlî [?-1569], Nimetullah [1700/01-1772/73], Akşehirli Gubârî [?-1566/67~1574/75], Taşlıcalı Yahyâ [?-1582], Şikârî [?-1584]), Ziyâî [16. yy.], Halîfe, Karamanlı Kâmî Mehmed Efendi, Likâî, Manastırlı Kadı Sinan, *Leylâ vü Mecnûn* (Lârendelî Hamdî [1449-1503], Fuzûlî [?-1556], Celâl-zâde Sâlih [?-1565/66], Celîlî [?-1569], Hakîrî, Halîfe, Hayâlî, Sevdâyî), *Husrev ü Şîrîn* (Lâmi'î Çelebi [?-1532], Celîlî [?-1569], Fethullah Ârif, Halîfe, İmam-zâde Ahmed bin Mehmed, Kastamonulu Mahvî İdrîs, Şânî), *Cemşîd ü Hurşîd* (Abdî), *Cemşâh u Alemşâh* (Vizeli Ramazan Behiştî [?-1569/70]), *Vîs ü Râmîn* (Lâmi'î Çelebi [?-1532]), *Ferruh u Gülruh* (Na'tî), *Şem' ü Pervâne* (Lâmi'î Çelebi [?-1532], Zâtî [1471-1546], Mu'îdî [?-1566?]), *Şâh u Gedâ* (Yahyâ Bey [?-1582]), *Şâh u Dervîş* (Rahmî [?-1568]), *Mihr ü Müşterî* (Ümmülveled-zâde Ali Efendi [?-1573], Azmî Pir Mehmed [?-1582]), *Mihr ü Mâh* (Gelibolulu Alî [?-1600~1602/03], Çorlulu Zarîfî, Kıyâsî), *Mihr ü Vefâ* (Gelibolulu Âlî [?-1600~1602/03], Bursalı Hâşimî, Defteremîni Mustafa, Harîmî), *Varka vü Gülşah* (Ziyâ Yûsuf Çelebi, Bedî'î), *Gül ü Bülbül* (Fazlî [?-1563], İznikli Bekâî [?-1604/05]), *Gül ü Nevrûz* (Abdî), *Niyâz-nâme-i Sa'd ü Hümâ* (Abdî), *Nâlân u Handân* (Mûyî), *Gûy u Çevgân*

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

(Lâmi'î Çelebi [?-1532]), *Heft-peyker* (Lâmi'î Çelebi [?-1532]), *İşret-nâme* (Revânî [?-1524]), *Beng ü Bâde* (Fuzûlî [?-1556]) ve *Vâmık u Azrâ* (Lâmi'î Çelebi [?-1532], Manisalı *Câmi'î*).

I. CÂMİ'Î'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÜŞÜNCE YAPISI

A. HAYATI

Sözlük anlamı; "derleyen, toplayan, içine alan, içinde bulunduran" demek olan câmi' kelimesi Arapça جمع kökünden ism-i fâildir. Câmi', esmâ-i hüsnâdandır ve "kıyamet günü hesaba çekmek için mahlukatı toplayan"[5] anlamına gelmektedir. Şairler, esmâ-i hüsnâdan bazı isimlerin sonlarına yâ-yı nisbet ekleyerek kendilerine mahlâs edinmişlerdir. Basîr, Bedî', Celîl, Halîm, Kuddûs, Latîf ve Mu'îd gibi Allah'ın güzel isimleri, şairler tarafından; Basîrî, Bedî'î, Celîlî, Halîmî, Kuddûsî, Latîfî ve Mu'îdî gibi birer mahlâs edinilmiştir. *Câmi'î* de bu güzel isimlerden birini kendine mahlâs edinmiştir. Genel anlamıyla bütün bu isimler "yaratıcısına bağlı, onun kulu" anlamına gelmektedir. Şair, *Muhabbet-nâme*'de mahlâsını on beş yerde[6] kullanmıştır.

Câmi'î'ye bu mahlâsın nasıl ve kim tarafından verildiği bilinmemektedir. Hayatı hakkında da bildiklerimiz sınırlı düzeydedir. Tezkirelerin bir kaçının verdikleri bilgiler yeterince aydınlatıcı değildir. Diğer biyografik eserler üzerinde yapılan araştırmalarda da şair hakkında tezkirelerdekinden başka kesin bir bilgi elde edilememiştir.

Hakkında bilgi bulunan tezkirelerden, *Câmi'î* ile ilgili en fazla bilgi Latîfî'nin tezkiresinde bulunmaktadır. Buna göre şair; Saruhan vilayetinden, fazilet ve irfan sahibi bir kişidir. Hat ilminde ikinci Yâkût, nakış ilminde de Mânî mertebesinde hüner sahibidir. Lirik şiirleri ve Vâmık u Azrâ mesnevîsi vardır.[7] Mehmet Nâil Tuman ve M. Süleymân Sadettin Efendi de şair hakkındaki bu bilgiyi birer cümle ile tekrarlamışlardır.[8]

Latîfî'de, şairin Manisalı olduğu belirtildiği için araştırmalarımızı bu yöne de sevk ettik. Yıldırım Bâyezid devrinde Saruhanoğulları'ndan alınan

---

5 İbn İsâ Saruhânî, *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*, Haz. Numan Külekçi, s. 18

6 CÂMİ'Î mahlâsının geçtiği beyitler şunlardır: 43, 89, 124, 251, 297, 439, 473, 520, 538, 846, 1202, 1702, 2043, 2253 ve 3528.

7 Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Canım, s. 208

8 Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, s. 146; Müstakimzâde Süleymân Sadettin Efendi, *Mecelletü'n-Nisâb*, s. 166

Manisa kazası, Osmanlı Devleti döneminde XVI. yüzyılın sonlarına kadar şehzâdeler şehri olarak şöhret bulmuştur. Sultân II. Murad'ın oğulları Şehzâde Alaeddin ve Mehmed (Fâtih) burada valilik yapmışlardır. Sultân II. Bâyezid'in oğulları Şehzâde Korkut (1491-1502), Şehzâde Mahmûd (1504-1507), şehzâdeliği döneminde Sultân II. Süleymân (1513-1520), oğulları Şehzâde Mustafa (1533-1541), Şehzâde Mehmed (1542-1543) ve Selîm (1544-1562), vali olarak Şehzâde Murad III (1562-1574) ve oğlu Şehzâde Mehmed III Manisa'da sancak beyi veya vali olarak kalmışlardır. Tayin olunan şehzâdelerin irfan ve kabiliyetlerine göre, bulundukları merkezlere, yanlarında şair, edîb, âlim vs. götürdükleri bilinmektedir. Pek çok şair şehzâdelerin hizmetine girebilmek, hiç olmazsa şiirler sunup caizeler alabilmek için bu şehre akın etmişlerdir.[9] Bu durum şehrin, önemli bir kültür merkezi hâline dönüşmesine sebep olmuş, şehre pek çok şair, âlim ve musiki üstatları gelmiştir.

Bu kültür merkezleri ile ilgili yapılan çalışmalarda *Câmi'î* hakkında bir bilgiye rastlanmamıştır. Onun tam olarak hangi tarihlerde nerede yaşayıp nerede öldüğünü kesin olarak bilmiyorsak da memleketi olan Manisa'da bulunduğu söylenebilir. *Câmi'î*'nin Manisalı olduğu yönünde yapılan araştırmalarda, Evliyâ Çelebi'nin Seyahatname'sinde *Cami''î*'nin ismine, onun Gülfem Hatun Çeşmesi[10] için yazdığı ve muhtemelen kitabe şeklinde olan tarih şiirinde rastlarız:

Bu hakîre didi Gülfâm Hâtûn
Müyesser eylesün Hakk aña kevser
Eyitdi *Câmi'î* bu hayra târîh
İçüñ Allâh yolına âb-ı Kevser/ sene 946[11]

---

9 Haluk İpekten, *Divan Edebiyatında Edebî Muhitler*, s. 182

10 Abdurrahman kızı Gülfem Hatun, Kanuni Sultân Süleymân'ın haremindeki cariyeleri arasında, daha sonra gözdelerindendir. Mezar taşında "şehîde" yazıldığından bilinmeyen bir sebepten idam yoluyla öldürüldüğü anlaşılmaktadır. (Semavi Eyice, "Gülfem Hatun Câmii" maddesi, *DİA*, s. 238) Manisa'da bizzat yaptığımız araştırmada böyle bir çeşmeye rastlamadığımız gibi bu alanda yapılan bir araştırmada Dere (Gülgûn-Gülfem Hatun) Mesciti'nden bahsedilmiş, çeşmeler söz konusu edilirken aynı isimlerde bir çeşmenin varlığından söz edilmemiştir. (Hakkı Acun, *Manisa'da Türk Devri Yapıları*, s. 67)

11 Nuran Tezcan, *Manisa Nach Evliyâ Çelebi: aus dem neunten band des Seyâhat-nâme*, s. 104

Bugün mevcut olmayan çeşme kitabesinden Evliyâ Çelebi'nin aktardığı bu tarih şiiri, *Câmi'î*'nin H.946/M. 1539-40 tarihinde Manisa'da bulunduğunun ve yaşadığı şehirde yaptırılan bir imarete tarih düşürerek oldukça şöhretli bir şair olarak varlığını gösterdiğinin belgesidir.

Kânûnî'nin veziri Sinan Beyin[12] teklifi üzerine *Muhabbet-nâme*'yi yazan *Câmi'î*'nin bu teklifi nerede aldığı bilinmemektedir fakat eserini Kânûnî Sultân Süleymân'ın saltanatı yıllarında yani 1520-1566 arasında yazdığı *Muhabbet-nâme*'deki kasîdelerden kesin olarak anlaşılmaktadır.

Muhabbet-nâme, Kânûnî tahta geçtikten bir müddet sonra yazılmıştır. Aşağıda sıralanan beyitler bu görüşü doğrulamaktadır:

Zemānında cihān emn ü emānda
Bu devrān olmadı hiç bir zemānda

Barışdı od-ıla ṣu bād-ıla ḫāk
Bu devrānı henüz devr itdi eflāk

Diken ḳalmadı 'ālemde gül oldı
Ṣafādan cümle ḳuşlar bülbül oldı

Bitürdi seng-i ḫārā la'l ü mercān
Acı ṣular hep oldı āb-ı ḥayvān (390-3)

Câmi'î kendisinden istenen eseri yazmaya başlamadan önce himmet umduğu Şeyhî'nin mezarını ziyaret etme ihtiyacı hissetmiştir. Şöhretli şair ve tarikat önderi Şeyhî, aynı şehirde yaşayıp hemen her gün beraber bulunduğu Emir Sultan'a intisap etmiş, tarikatin gerektirdiği merhaleleri aşarak mezkur şeyhe halife olmuş ve nihayet Alaşehir'e gönderilerek orada dergâh kurmuş ve ölünceye kadar da bu dergâhta şeyhlik yapmıştır.[13]

---

[12] Muhabbet-nâme'de Kanunî'nin veziri olarak bahsedilen bu kişi Koca Sinan Paşa (1520?-1596) olmalıdır.

[13] Orhan Bilgin, "Şeyhî Hakkında Yeni Bilgiler", *Türklük Araştırmaları Dergisi*, s. 137

Câmi'î;

Serîr-i milk-i naẓmuñ şāhı Şeyḫî
Şerefde burc-ı naẓmuñ māhı Şeyḫî

Sa'ādet milk-i gencinüñ emînî
Sa'ādet dürcinüñ dürr-i şemînî

Müyesser oldı Ḥaḳḳ ḳıldı 'ināyet
Mübārek merḳadin ḳıldum ziyāret

Sürüp çirkin yüzüm 'acz-ile ḫāke
Teveccüh eyledüm ol rūḥı pāke

Büründi ten gözi ġaflet tozından
Açıldı çeşm-i cān varlıḳ yüzinden (511-15)

ifadesinden anlaşılacağı üzere Manisa'nın Alaşehir ilçesinde bugün de bulunan türbeyi ziyaret ederek üstad kabul ettiği şaire hürmetini gösterirken aynı zamanda onu bir tarikat büyüğü olarak da tanımış olmalıdır. Bu durum *Câmi'î*'nin Şeyhî'ye olan manevi bağlılığını hatıra getirmekle kalmayıp şairin eserini yazdığı tarihlerde Manisa'da bulunduğunu da göstermektedir.

Şair, *Muhabbet-nâme*'de yer alan Kânûnî medhiyesi içeren bir kasîdesinde, onun geniş himmetinden himmet umudunu dile getirip kendisine feleğin zilletinden kurtaracak bir "devlet yükü yüklet(mesini)" talep etmektedir:

Vüs'atdedür zemāne ḫoş himmetüñde iy şāh
'Uhdeñde her tehî-dest olmışdur ehl-i vüs'at

Himmet hümāsı ẓıllın üstine Cāmi'î'nüñ
Luṭf eyle himmet eyle ṣal iy hümā-yı himmet

Yükletdi aña gerdūn ẕillet yükini iy şāh
Ol yükden eyle āzād devlet yükini yüklet (472-4)

Bu talebin yerine getirilip *Câmi'î*'ye bir devlet memurluğu görevi verildiğini şu anki araştırmalarımıza göre belirtmek mümkün değildir.

Sonuç olarak, Sultân II. Bâyezid'in sekiz şehzâdesinden en genci olan Şehzâde Mahmûd, 1504'te Manisa sancağına sancak beyi olduğu zaman şehzade ile birlikte Necâtî, Sehî Bey ve Sun'î, Şevkî ve Tâli'î'nin aralarında bulunduğu şairler topluluğu Manisa'da birleşince Necâtî Bey öncülüğünde oldukça geniş bir edebiyat muhiti oluşmuştu. Hakkında az çok bilgi sahibi olduğumuz bu şairlerden başka kaynaklarda adı geçmeyen daha başka şairlerin de bu edebî çevreye katıldıkları veya hiç olmazsa saray dışından şehzâdeye şiirler sunmak suretiyle kısa süren bu kültür çevresini tamamladıkları muhakkaktır. *Câmi'î*'nin yetişme dönemine tekabül eden bu yıllarda şairin yaşadığı şehirde bu kültür çevresinden etkilenerek muhtemelen Kânûnî'nin şehzâdeliği döneminde Manisa'da belki de Sinan Bey aracılığı ile varlığını hissettirdiği ve nihayet saltanatı döneminde kendisinden *Muhabbet-nâme*'yi yazması istendiği ifade edilebilir.

Yapılan araştırmalar sonucunda *Câmi'î*'nin nerede ve ne zaman öldüğü hakkında herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

B. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Câmi'î, eserini yazarken kendisine dilini kullanmakta, sözüne güç ve kudret vermekte yardımcı olması, sözlerinin inci gibi değerli, Îsâ'nın nefesi gibi hayat verici, fasih, akıcı ve ölçülü olması, herkes tarafından kabul görmesi için yüce yaratıcıya uzunca duada bulunmaktadır:

Şikeste ḳalbüme ḳuvvet vir iy Ḥaḳḳ
Bu ḫaste cānuma ḳudret vir iy Ḥaḳḳ

Dehānum āb-ı luṭfuñdan ter eyle
Ne söz kim söyler-isem gevher eyle

Lisānum Muṣṭafā gibi faṣīḥ it
Maḳālüme ṣafālar vir ṣaḥīḥ it

Sözüm luṭfuñla olsun nuṭḳ-ı 'Īsā
Deminden mürde cānlar bulsun iḥyā

Gözümi 'ibret-içün rūşen eyle
Ṣafāyıla derūnum gülşen eyle

Ṭabī'at ẓulmetinde ḳılma pinhān
Sözüm luṭfuñla eyle āb-ı ḥayvān

Selāset vir sözüme selsebīl it
Anı her teşne cānlara sebīl it

'İnāyet birle naẓmum eyle mevzūn
İşidenler disünler dürr-i meknūn

Bu söz kim söylerem maḳbūl-ı 'ām it
Ḳoma eksiklü noḳṣānın tamām it

Olupdur aduñ-ıla ibtidāsı
Umaruz ḫayra ire intihāsı (483-92)

Bu ifadeler klâsik Türk şiir geleneği açısından bir şairin eserine başlarken yüce yaratıcısının yardımına sığındığının bir klişesini ortaya koyduğu gibi bir sanatçının eserini yazmaya başlarken onun edebî değerini, dikkat edeceği hususları ve kendi beklentilerini ifade ettiği poetik görüşlerini ihtiva etmektedir.

Câmi'î, eserinin giriş bölümünde, klâsik Türk edebiyatında örnekleri bulunan önemli aşk hikâyelerinin kahramanlarını sıralayarak kendi zamanına gelinceye kadar verilen güzel örneklerinden haberdar olduğunu belirtmektedir. Nizâmî'den bu yana mesnevî geleneğinde karşımıza çıkan bu giriş şekli, *Câmi'î*, 'nin eserinde de ihmal edilmemiştir:

Birin ma'şūḳ ider birini 'āşıḳ
Birin 'Aẕrā ider birini Vāmıḳ

Görürsin biri Şīrīn biri Ferhād
Biri Ḫurşīd olur biri Feraḥşād

Biri Mecnūn olup nālān ü giryān
Biri Leylī olur şādān ü ḫandān

Birisi Veyse oldı biri Rāmīn
Birisi Ḫusrev oldı biri Şīrīn

Biri bülbül gibi bir gül-'iẕāra
Süheyl olur cemāl-i Nevbahār'a (8-12)

Yukarıda örneği görülen bu ifadeler farklı görevleri yerine getiriyor olmalıdır. Sanılan o ki bir konu ele alınırken o sahanın öncüleri anılarak bir bakıma saygı ve takdir ifade edilmiş olmaktadır. Ayrıca bu beyanları, bir konu çerçevesinde eser kaleme alacak olan sanatçının eserini hangi tür ye ada edebî çizgiye dâhil edeceğinin tezahürleri olarak da anlamak mümkündür. *Câmi'î*, aşk konulu bir eser olan *Muhabbet-nâme*'yi yazmaya başlamışken aşk konulu

hikâyelerin kahramanlarını anarak Vâmık ile Azrâ hikâyesinin yerini de tayin etmiş olmalıdır.

Câmi'î, böyle bir girişten sonra kendi varlığını hissettiren şu ifadelere geçer:

Ki zīrā ben ḳatı eksiklik itdüm
Gücüm yitmedügi yollara gitdüm

Ne miḳdārum var iy Ḫallāḳ-ı 'ālem
Ma'ārif söylemekden ben uram dem

Ne söz ḳalmış ki anı dimemiş dil
Ne yol ḳalmış ki alınmadı menzil (493-5)

Bu beyitlerde, şairin kendi dönemine gelinceye kadar yazılmış pek çok eser arasında kendi eserinin yerini sorgulamaktadır. Bu ifadeler, sınırları önceden çizilmiş vadide eser vücuda getiren şairin eksiklikleri için önceden özür beyanında bulunması olarak da değerlendirilebilir.

Câmi'î, Muhabbet-nâme'nin aşağıdaki beyitlerinde, gece gündüz çalışarak nazm ettiği eserini; mana, sanat, vezin ve şekil bakımından yeterli bulmadığını ve bu sahada yetenek ve olgunluk kazanmış kişilerin sözü gibi mükemmel olmasının da beklenmemesini vurgular:

Gice gündüz çalışdum itdüm iḳdām
Bu birḳaç beyti naẓm itdüm ser-encām

Kiminde ma'nī yoḳ kiminde ṣūret
Bilinmez vezni yoḳ aṣlında ṣan'at

Ne bellü neşre ne ḫod naẓma beñzer
Kim andan ḥaẓẓ ala ṭab'-ı süḫanver

Sözi eksiklinüñ eksiklidür hep
Kemāl ehli gibi olmaz müretteb (530-533)

Bu ifadeler, şairin alçak gönüllülüğünün yansımaları olabileceği gibi aynı

zamanda şairin öz eleştirisi niteliğini de taşımaktadır. Şair bu eleştirinin dozunu daha da artırarak;

Ki budur ʻādeti ṣāḥib-kemālüñ
Maḳālin göricek ehl-i maḳālüñ

Tamām eyler anuñ naḳṣını ṭartar
ʻUyūbın dāmen-i setr-ile örter

Gidermişdür göñülden şekki reybi
Anuñçündür ḳomaz her şeyde ʻaybı (534-6)

ifadelerinde muhtemel eksiklerinin gönüllerinde şüphe beslemeyen yetenekli şairlerce, kusurlarından arındırılacağını belirtmektedir.

Câmiʻî, Muhabbet-nâme'nin *Sebeb-i teʻlīf-i kitāb ü taṣnīf-i risāle-i ādāb* bölümünde kendisinden böyle bir eser yazmasını isteyen Kânûnî'nin veziri Sinan Beyin ağzından aktardığı beyitlerde bir edebî eser, söz ve şair hakkında nazarî bilgiler de vermektedir. Bu ifadelere göre edebî eser, söz şehrinde temelleri atılan bir bina olarak tarif edilir. Bu bina, söz incisi ile yapılmış bir maânî inci dizisidir. Bu söz şehrinde yapılan binanın sınırları öyle düzenli tespit edilmiş olmalı ki melekler bile onu ziyarete gelmelidirler. Bu eser, bütün insanların ve özellikle sûfîlerin zevk ve şevkle okuyacağı bir eser olmalıdır:

Ur imdi ad-ıçun bir şehre bünyād
Anuñla milk-i aduñ ola ābād

Yüri ḫarc it maʻānī dürlerinden
Binā eyle saḫun gevherlerinden

Çek aña dā'ire bir sūr-ı mesrūr
Kim anuñ saḳfı ola Beyt-i Maʻmūr

Şu resme eyle ol şehri ʻimāret
Gelüp kerrūbīler ḳılsun ziyāret (332-335)

Oḳınsun şevḳ-ile devrān içinde
Ṣafā vü ẕevḳ-ile iḫvān içinde (339)

Yine aynı bölümde devam eden beyitlerde şairin böyle bir eseri ortaya koyma sebebi belirtilmektedir. Klâsik dönemin diğer şairlerinde olduğu gibi *Câmi'î*'nin eserinde de aşağıdaki beyitlerden anlaşılacağı üzere eserini zamanın padişahı adına yazması istenmektedir. O dönemin devlet büyüğü Sinan Bey, zamanın hükümdarının kıyamete kadar anılması için *Câmi'î*'den böyle bir eser yazmasını istemektedir. Çünkü *Câmi'î*'nin şahsında şair, Süleyman peygambere hizmet etme şerefine erişmiş bir karınca olarak değerlendirilmiştir:

Mübārek adına ol şehryāruñ
Ki bugün faḫrıdur bu rūzgāruñ

Cihānuñ cānıdur cānuñ cihānı
Zemīn-ile zamānuñ kāmrānı

Cenāb-ı 'izz ü faḫr-i āl-i 'Oṣmān
Emīrü'l-mü'minīn Sulṭān Süleymān

Düzet adına bir ḫoş dāstānı
Bedī'-ile beyān eyle ma'ānī

Faṣīḥ elfāẓ-ıla it anı teşrīḥ
Kim olsun ins ü cāna vird ü tesbīḥ

Getür cehd eyle bu naẓmı niẓāma
Oḳunsun tā ilā-yevmi'l-ḳıyāme

Şehen-şāh adına olsun müsellem
Añılsun ḥaşre deñlü şāh-ı 'ālem (341-47)

Ḳarıncasın Süleymān ḫıdmetinde
Bu naẓma vir niẓāmı devletinde (362)

Yukarıdaki beyitlerden anlaşılacağı gibi şairler edebî bir eser bırakmakla kalmayıp zamanın hükümdarlarını unutulmaktan kurtarma, kendileri, devletleri ve eserleri yok olmuşken isimlerini yaşatma görevini yerine getirmiş olmaktadırlar. Böylece bir eser;

Cihānuñ nāmesinde ḳala nāmuñ
Ola ḫayr-ıla ẕikri ḫāṣ u ʻāmuñ

Ḳafesden uçurıncaḳ murġ-ı cānı
Ḳala nāmuñ cihānda cāvidānī (326-27)

beyitlerinde belirtildiği gibi sanatçısının adını yaşatacağı gibi;

Niẓāmī çekmese çoḳ dürlü renci
Getürmese vücūda Penc-genc'i

Ḳızıl Arslān adın kim yād iderdi
Revānın ḫayr-ıla kim şād iderdi (356-57)

ifadelernde olduğu gibi zamanın yöneticilerinin isimlerini de unutulmaktan kurtarmıştır.

Klâsik Türk edebiyatında şairler kendilerinden önce eser vermiş şairlerin eserlerinden ve edebî kişiliklerinden de etkilenmişlerdir. *Câmi'î*, 1482'de vefat etmiş ve 1465/66'da kendisinin yaptırdığı türbede yatmakta olan Şeyh Sinan'ın yani Şeyhî'nin edebî şöhretinin farkındadır. *Muhabbet-nâme*'de;

Bilenler ḫażret-i Şeyḫī kemālin
Bilür kendüzinüñ naḳṣın zevālin

Serīr-i milk-i naẓmuñ şāhı Şeyḫī
Şerefde burc-ı naẓmuñ māhı Şeyḫī

Saʻādet milk-i gencinüñ emīni
Saʻādet dürcinüñ dürr-i şemīni (510-2)

ifadeleri ile *Câmi'î*'nin sanatını takdir ettiği şair onun yetişme çağına denk gelen bu tarihlerde oldukça şöhretli bir şair ve tarikat büyüğü olarak tanınmaktadır. Kendisinin, Şeyhî'nin şeyhi olduğu bu dergâha kesin olarak intisap etmiş olduğunu söylemek mümkün değilse de manevi bir bağlılık ya da Şeyhî'nin sanatına ve makamına hürmetten söz edilebilir. *Câmi'î* Şeyhî'nin Husrev ü Şîrîn'ini görmüş ve onu *Muhabbet-nâme*'sinde;

Buyurmış Ḫusrev ü Şīrīn'i şīrīn
Hezārān āferīn ṣad bār taḥsīn

Ne deñlü var-ısa söz ḫayr u şerden
Ḳamu eşyā dilinde nef' ü żardan

Müretteb eylemiş aṣlınca taḳrīr
Göñüller levḥine luṭf-ıla taḥrīr (497-99)

ifadeleri ile takdir etmiştir. *Câmi'î*, eserini yazmaya başlamadan önce üstad kabul ettiği anlaşılan Şeyhî'nin mezarını ziyaret etme ihtiyacı hissetmiştir. *Câmi'î*'nin ifadesine göre Manisa'nın Alaşehir ilçesinde bulunan türbeyi ziyareti sırasında türbe ikiye ayrılmış ve Şeyhî kendisine şöyle seslenmiştir:

Didi iy Cāmi'ī şūrīde şeydā
Her 'ilme olmaḳ isterseñ tüvānā

Ṭaleb ḳıl ḫıdmetin sulṭān-ı 'ilmüñ
Ḳoma dergāhını derbān-ı 'ilmüñ

Recā eyle murāduñ ṭapusından
Var 'ilmüñ şehrine gir ḳapusından (520-2)

Yukarıdaki beyitlerinde aktarıldığı üzere *Câmi'î* aldığı himmetle kaleminde güç ve kudret bulmuş ve eserini yazmaya koyulmuştur. Şeyhî'nin genel olarak ilme dair bu seslenişinden sonra *Câmi'î*'nin gönlünde "muhabbet" ve "şevk" galip olmuş, gönül çırası onunla aydınlanıp nurla dolmuştur:

Çü Şeyḫī ḥażretinden irdi himmet
Açıldı naẓma dil olduḳca ḳudret

Ne deñlü virse ḳudret şaḥṣa Ḳādir
Kim ol deñlü olur 'ilminde māhir (527-8)

Yukarıdaki beyitlerden anlaşılacağı üzere döneminde rağbet bulmuş bir şair olan Şeyhî'nin *Câmi'î*'nin sanatını üzerinde etkisi söz konusu edilmektedir. *Câmi'î*'den bir aşk konulu mesnevi yazması istenmiş, o da eserinin başında bu sahanın öncülerinden birisi olan doğal olarak yaşadığı yere yakın olan Şeyhî'yi ve onun eserini anma ihtiyacı hissetmiştir. Zaten Şeyhî'nin Husrev ü Şîrîn'i ile *Muhabbet-nâme* dikkatle incelendiğinde bu etki kendini belli etmektedir.

Her iki eser de aynı vezinle yazılmıştır. Husrev ü Şîrîn'de Husrev'in nedimi ve nakkaşı olan kişi ile *Muhabbet-nâme*'deki Vâmık'ın musahibi nakkaş Şâvur adını almışlardır. Husrev ü Şîrîn'de geçen bir savaş sahnesi olan Behrâm-ı Çûbîn ile Sâye Han arasında yapılan savaş *Muhabbet-nâme*'de de anılır. En önemlisi her iki eserde görülen dil ve üslup özellikleri büyük bir benzerlik göstermektedir. *Câmi'î*'nin klâsik Türk edebiyatındaki yeri açısından önem taşıyan bu yakınlığın onun edebî kişiliğine de etkisi olduğunu da söyleyebiliriz.

Câmi'î devraldığı kültür mirasının farkında olan bir sanatçı olarak klâsik Türk edebiyatında yazılan mesnevî tertip özelliklerini ihtiva eden eserinde pek çok bakımdan emsallerini aratmayacak bir sanat ortaya koymuştur. Bilinen tek eseri olan *Muhabbet-nâme*'de, onun kültür birikimi ve söz zenginliğini yansıtan hususlar çalışmanın ileriki bölümlerinde müstakil başlıklar altında ele alınmıştır. Aslında eser üzerinde yapılan değerlendirmelerin tamamı onun edebî kişiliğini ortaya koymaktadır. Bu bölümde şairin ortaya koyduğu edebî kişilik öz olarak belirtilmiştir.

Câmi'î, eserinin giriş bölümünde tevhid, münacat, naat, miraçnâme, dört halifenin övgüsü, Hasan, Hüseyin, Abbas, Hamza ve cennetle müjdelenen ashabın övgüsü, eserin yazılış sebebi ve zamanın padişahı Kânûnî Sultan Süleyman'ın övgüsü yer almaktadır. Şair, böyle bir giriş ile başlayan eserinde esas konunun işlendiği ve sonuç bölümünde klâsik Türk edebiyatı mesnevî tertip özelliklerine uygun bir eser meydana getirmiştir denilebilir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Muhabbet-nâme, *Câmi'î* ile aynı konuyu ele alan çağdaşı Lâmi'î'nin Vâmık u Azrâ'sı ile karşılaştırıldığında Türkçe kelimeleri kullanma oranının *Muhabbet-nâme*'de daha yüksek olduğu görülür. 16. yüzyılın ilk yarısında şiir yazan şairlerin kullandığı dil yanında *Câmi'î*'nin dili oldukça sade kalmaktadır. *Muhabbet-nâme'de* bizim tespit edebildiğimiz 275 tutarındaki deyimlerin kullanımı ve şairin zaman zaman bir kıssa anlatıcısı gibi davranarak eserini konuşma üslûbuna yaklaştırması onun nispeten sade bir dil kullanmasına sebep teşkil etmiş olmalıdır:

At üstinden bir elma gibi aldı
Acı ḳavun gibi yirlere çaldı (2004)

Bu cānibden işit n'oldı ḥikāyet
Ki rāvī şöyle eyledi rivāyet (2548)

Meger günlerde bir gün iy yüzi gül
Gülerdi gül fiġān eylerdi bülbül (3819)

Abu kimdür bu ḳapuyı açan dir
Nice ḳuşdur bu yuvada uçan dir (1412)

Ayrıca taşrada yaşayan bir sanatçı olması ve Şeyhî'nin Husrev ü Şîrîn'inden etkilenmiş olması da Eski Anadolu Türkçesi izlerinin eserindeki yankıları olarak yorumlanabilir. Nitekim, *Muhabbet-nâme*'de yer alan birtakım dil özellikleri bu kanaati destekler niteliktedir:

Budur vācib ki şimdi ṣabr ide**vüz**
Ne gösterür bu devrānı göre**vüz** (1089)

Görür bir nāzlı ḳarı ḳarşu**raḳ**dan
Gelür biñ dürlü şīveyle ıraḳdan (1400)

Saña 'ādet **durur** yanmaḳ söyünmek
Birez gülmek birez yine göyünmek (1371)

Atañı ḳurtarasın iy füsūn-sāz
Anı ġamz ideyorır çeşm-i ġammāz (2119)

Adumdur Dilpeẕīr-i dil-şikeste
Ḳapuñda cāriyeñven boynı beste (2112)

Naṣīḥatlar idüben ol hümāya
Teselli itdi göñlin gitdi dāye (1095)

Kişi cān virmeyince 'ışḳ içinde
Ḫalāṣ olmayısar hicrān ġamından (3474)

Câmi'î, bir aşk hikâyesini anlatmak üzere kaleme aldığı eserinde bu serüvenden başka pek çok konuya da değinmiştir. Şair, zaman zaman hikâye anlattığı beyitlerin arasında veciz ifadeler kullanarak eserinde bazı evrensel doğruları ya da dinî öğretileri aktarma ihtiyacı hissetmiştir. Bu uygulama klâsik metinlerde görülen unsurlardan biridir. Fakat şairlerin bu beyanları onların dünya görüşlerinin ve edebî kişiliklerinin tezahürleri olması açısından da önem taşımaktadır.

Câmi'î, Muhabbet-nâme'de İslâm inancına sahip bir Müslüman olarak davranarak bu dinin temel doğruları hakkındaki bilgisini de ortaya koymuştur. Yine eserin bütününde yer alan savaş, eğlence, düğün, matem, uğurlama gibi merasimlerin yer alması, şairin yaşadığı dönemde bilinen ve uygulanan ilim ve sanat dallarına ait unsurların bulunması, yaşadığı çevrede uyulan devlet geleneklerinden bürokrasi, diplomasi ve teşrifat usüllerinin inceliklerinin ifade edilişi onun kültür ve din alanında birikimli bir insan olduğunun göstergeleri olarak anlaşılmıştır. Şair bütün bu unsurları bir edebî eser içerisinde bir serüvenin akıcılığını bozmadan ve olayın akıcılığını bilgi yığınına dönüştürmeden kullanmıştır.

Mesnevîlerde en önemli özelliklerden birisi de tasvirlerdir. *Muhabbet-nâme*'de bulunan tasvirlerden birisi de Merzübân Şahın gönlünde bir sıkıntısı olduğu günlerde sıkıntısını unutmak üzere gittiği kusursuz bahçesinin

tasviridir. *Câmi'î*'nin klâsik Türk şiirindeki klişeleri ihtiva eden bu sanatlı tasvirini aşağıda aktarmayı uygun buluyoruz:

Şehüñ var-ıdı bir gülşen mu'aẕẓam
Naẓīrin görmemişdi nesl-i Ādem

Ġam u ġuṣṣa bulıncaḳ göñline rāh
O bāġa 'azm iderdi Merzübān Şāh

Türābından gelürdi büy-ı 'anber
Aña reşk eyler-idi misk-i ezfer

Var-ıdı ortasında bir bıñarı
Muṭarrā eylemişdi sebzezārı

Müşemmen ḥavż-ıdı mermer bināsı
Ṣuyı şīrīn laṭīf idi havāsı

O ḥavżuñ çevre yanı bāġ [u] gülşen
Şehüñ olurdı göñli anda rūşen

Zümürrüdvār döşenmişdi çemenler
Ḥarem olmışdı aña nārvenler

Çemenlerle ber-ā-berdi ze'afrān
Şemenlerle bezenmişdi gülistān

Gül-i sürī olup sulṭān-ı ebhār
Sürer pāyına yüz enhār ü ezhār

Zeberced taḫta geçmiş oturur gül
Öter güyā olup şevḳ-ile bülbül

Dehān-ı lāleye düşmişdi jāle
Görenler dir budur lulu-yı lālā

Bir ayaġ üzre çün serv-i ḫoş-endām
Ḳabā-yı sebz-ile olmış pür-endām

Çıḳup serv üstine eyler ḫoş elḥān
Hezār oḳur hezārān dürlü destān

Oḳur ḳumrī bu bāġa nev-bahārı
N'ideyin dost diyüp gözler nigārı

Olur gülşende süsen mīr-i meclis
Anuñ aġzın gözedür lāle nergis

Ḳadeḥ nergisleri zerrīn piyāle
Ṭutar elde la'alden kāse lāle

Siñüp ḳaldı benefşe sebzezāra
Boyın egmez-iken zülf-i nigāra

Giceyle gülşeni eylerdi ḫoş bū
Seḥerden götürür ḳoḫuyı şeb-bū

Münaḳḳaşlar geyüp mīr 'āşıḳānlar
Zeberced cāme geymiş żaymurānlar

Firengī aṭlasın geymiş ḳaranfül
Libās-ı lāciverdī geydi sünbül

Temāşā eyleyen zülf-i nigārı
Görür nergis gibi her dem bahārı

Şaḳāyıḳ yāsemen gül-nār zanbaḳ
Çemen bezmine virmişlerdi revnaḳ

Pür itmiş kāsesin şebnemle lāle
Güneş görse uçardı göge jāle

Şu deñlü zīnet itmiş bāġı nesrīn
Felekde reşk iderdi aña pervīn (4992-5015)

Bu tavsirlerden birisi de hikâyenin sonunda mutlu sona erişildiği bir sırada, ortak düğün yapılması için en uygun zamanın, baharın tasvir edildiği beyitlerdir. Sanatlı bir üslûpla kaleme alınan bu bahar tasviri eserde yer alan, yemek, çadır ve bahçe tasviri arasında [illegible] dikkat çekici tasvirlerden biridir:

Geçüp ol dün irişdi rūz-ı nev-rūz
Ḥamel burcında mihr-i ʿālem-efrūz

Diküp nūrānī altun başlu sancaḳ
Zemīn ü āsümāna virdi revnaḳ

Şitānuñ şiddeti ẓulmin götürdi
ʿAdālet taḫtına geçdi oturdı

Götürdi zehr-i ḳahrın rūzgāruñ
Getürdi luṭf u mihrin nev-bahāruñ

Ṣafādan şevḳ-ile cūş itdi enhār
Uyandı ġaflet uyḳusından ezhār

Zeberced taḫta çıḳdı ḫusrev-i gül
Mübārek bād oḳurdı ṣavt-ı bülbül

Ṭonanmış gül gibi al-ile lāle
Gül-āb-ıla yüzini yurdı jāle

Ki āẕeryūn ṭutardı kāse-i zer
Niṣār-içün ṭolu misk-ile ʿanber

Hezār oḳur hezārān dürlü destān
Ġazel-ḫᵛānlıḳ ider mürġ-ı ḫoş-elḥān (4787-95)

Eserin adının *Muhabbet-nâme* olması gül bahçesinin muhabbet gülşeni olarak adlandırılmasını sağlamış olmalıdır. Dolayısıyla kıssa da "aşk kıssası"dır. Aşağıda aktarılan beyitlerde ve eserin birkaç yerinde geçen "bülbül" veya "âşık" tabiri, şairin şahsını da içine almaktadır. Bu beyitlerde şair bülbüle seslenerek bahar mevsiminin güzelliklerinden bahsettikten sonra, bülbülden artık sözü fazla uzatmadan hikâyeye devam etmesini ister:

Gel iy bülbül çemende nağme-sāz ol
Nevālar gösterüben perde-bāz ol

Şeker tengini açdı ṭūṭi-i cān
Dil-i bülbül gerekdür şekker-efşān

Gelüp evrāḳ-ı gülden eyle taḳrīr
Ki nāzük nağmelerle eyle taḥrīr

Yine şerḥ eyle şīrīn dāstānı
Açılsun ġonçenüñ rāz-ı nihānı

Açılsa ġonçe gül pür-cūş olursın
Geçerse devr-i gül ḫāmūş olursın

Yitiş gül devrini fevt itme zinhār
Geçer gül revnaḳı ancaḳ ḳalur ḫār

Bahār eyyāmı geldi devr-i güldür
Ġamı ḳıl sen ferāmūş cānı güldür

Gelincek ġonçe bāġuñ güllerine
Öte ṭur didiler bülbüllerine

Ötersin gülşen içre eyleyüp zār
Çekersin bir yıl oldı fürḳat-i yār

Gel imdi seyr-i gülzār eyleyelüm
Temāşā-yı ruḫ-ı yār eyleyelüm

İdenler ṭarf-ı gülzārı temāşā
Ṣanurlar gülşeni Firdevs-i a'lā

İşid imdi gülistān ṣoḥbetini
Gülistān'ıla Bostān ṣoḥbetini (4980-91)

Bu ifadelerde, şair kendisini bülbülle, eserini de bostan veya gülistanla özdeşleştirmiştir. Şair, bir hikâye anlatıcısı olarak aşk kıssasından hoş sözlü haberler veren bir bülbüldür. Anlatılan şey de Gülistan ve Bostan sohbetidir. Bu ifadelerde sohbetlerde Bostan ve Gülistan okuma geleneği çağrıştırıldığı gibi güzellikleri bünyesinde barındıran *Muhabbet-nâme* bir gül bahçesi olarak takdim edilmeye çalışılmaktadır.

Câmi'î, eserinde birtakım şairlerin her önüne gelene okudukları "mühmelât" ve "hezliyât" olarak değerlendirdiği "asılsız fasılsız" şiirlerini eleştirmektedir. Bu kişilerin kendi şiirlerini beğendikleri için başkalarından üstün olduklarını düşündüklerini, halbuki Şeyhî'ye sataşmakla kendi kendilerini ele verdiklerini belirtir. Yani herkesin beğenip sanatını takdir ettiği bir şairden üstün olduğunu söylemenin cehaletini ortaya koymak olduğunu, hezl ve manasız sözlerle şair olunmadığını belirterek Şeyhî ile kendini kıyaslayıp sanatı ile övünen "insafsız" şairlere ilişkin edebî tenkitte de bulunur:

İder kendü eliyle cehlin iẓhār
Ṭolaşur Şeyḫī'nüñ şi'rine her bār

Getürür naẓma ba'żı hezliyātı
Ne aṣlı var ne faṣlı ne şebātı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Ṣanur anuñla miskīn ṣā'ir oldı
Ki ya'ni luṭf-ı ṭab'a ḳādir oldı

Kime ṭuş olsa söyler mühmelātın
Oḳur her bir ḫabīşe hezliyātın

Urur lāf her ḫabīşi görse eydür
Benüm şi'rüm bugün Şeyḫī'den eydür

Benüm şi'rümde var zevḳ u ḥalāvet
Niçün ḫoş-ṭab'a virmeye leṭāfet

Gelür kendüye kendü şi'ri ṭatlu
Görür ġayrılaruñ şi'rini yatlu

Birincin ṣatmaḳ ister zer yirine
Görür ḫar-mühresin gevher yirine

Seçemez ṭūṭiden ṭurġayı miskīn
Hümā ṣanur ala ḳarġayı miskīn (501-9)

Câmi'î, zamandan şikayet ettiği beyitlerde; işin ehline itibar edilmediğini, sanatçıların hak ettikleri muameleye tâbi tutulmadığını, ilim ehlinin rağbet görmediğini, yapılan işin karşılığında kuru bir aferin verildiğini, caize istemenin ayıp karşılandığı için ellerindeki ile yetinilmesi gerektiğini, her padişahın cömert olamayacağını, cimrilik etmenin bir gaflet olduğunu, imkânı olanların çevresini gözetmesi gerektiğini, servetini sonraya bırakmaması, herkesin devrinde ihsanda bulunması gerektiğini, Allah'ın veren ele vereceğini, sonraya kalan malı kötü vârisin yiyeceğini, kısmet olan rızkı yemek ve yedirmek gerektiğini, insanın nasibi olana mutlaka tesadüf edeceğini dile getirmektedir:

Bu devri ḫoş geçür geçdi o devrān
Kim eyler her kişi devrinde iḥsān

Bürāder yi yidür elüñde varın
Virür Allāh kerīmdür yine yarın

Senüñ māluñ odur yidüñ yidürdüñ
Ḳazanduñ ḳahr-ıla luṭf-ıla virdüñ

Biregü mālı ise erte ḳaldı
Ṣoñuñda sevmedügüñ vāriṣ aldı

Bugün dünyāda ḳoma ḥabbe zinhār
Ki yarın olmasun anda saña mār

Hemān ḳısmet olan rızḳı yimekdür
Cenāb-ı ḥażrete şükrin dimekdür

Eger ʻömrüñ ḳala yarına bāḳī
Naṣīb olan irişür ittifāḳī (839-45)

Bütün bu ifadeler, *Câmi'î*'nin genel kanaatleri olarak da değerlendirilebileceği gibi bir şairin yazmış olduğu eseri ithaf edeceği devlet büyüğünden, yazdığı eser içerisinde beklentilerini içeren bir arzuhal sunma geleneğinin izleri olarak değerlendirilmelidir. Bütün bunları böyle değerlendirdiğimiz zaman *Câmi'î*, Sinan Beyin şahsında devletten bir caize veya başka türlü bir ihsan beklediğinin açık ifadeleri olarak anlayabiliriz.

Elinde var-iken Ṭaymūs-ı ʻādil
Açup cān gözini olmadı ġāfil

Ki furṣat var-iken yidi yidürdi
Alınmadın elinden aldı virdi

Bu devri ḫoş geçür geçdi o devrān
Kim eyler her kişi devrinde iḥsān (837-9)

beyitlerinde Taymûs'un gaflet göstermeyip ilim ehline ihsanda bulunmasının güzel bir davranış olacağı söylenerek sanki eserini sunacağı devlet büyüğüne

yol göstermekte, onu ihsanda bulunmaya özendirmektedir. Bu beyitlerden sonra yer alan ifadelerde şair, sanki böyle bir ikram ve izzete ihtiyacı olmadığını, böyle davranmakla kazanan kişinin ikramda bulunan kişi olacağını belirtmekle hem bir erdemi vurgularken hem de üstü örtülü bir siyaset gütmektedir.

Aşağıdaki beyitlerden şairlerin geçimlerini, makam ve mevki taleplerini yazdıkları eserler aracılığı ile dile getirdikleri anlaşılmaktadır:

Zihī devrān zihī devletlü sulṭān
Kim itdi ehl-i ʻilme bunca iḥsān

ʻAceb devrān irişdi gitdi şefḳat
Ne ehline ne ʻilme ḳaldı raġbet

Eger raġbet umarsañ ḫor olursın
Hüner ʻarż eyleseñ maḳhūr olursın

İderseñ ḫıdmet-i müft ummayup cāh
Gören dir āferīnler bāreka'llāh

Dilerseñ cā'ize dirler denīdür
Ġınāya müflis iflāsa ġanīdür (831-5)

C. DÜŞÜNCE YAPISI

Klâsik Türk edebiyatı ürünleri, uzunca bir dönemde sınırları çizilmiş bir edebiyat geleneğinin sonucunda ortaya çıkmış eserlerden oluşmaktadır. Bu eserlerin ortaya çıktığı kültür coğrafyasına ana rengini veren İslâm inancı edebiyat ürünlerinde de varlığını her zaman hissettirecek bir ağırlığa sahip olmuştur. Şairler, yaşadıkları toplumun örf, adet, gelenk, giyim kuşam ve sosyal yaşayışlarını eserlerine aksettirdikleri gibi onların inanışlarını ve bu inanç sisteminin kutsal sayılan değerlerini eserlerinde sıklıkla kullanmışlardır.

Câmi'î, klâsik Türk şiiri mesnevî tertip özelliklerine sadık kalarak eserine tevhid, münacat, naat, miraçnâme, dört halifenin övgüsü, Hasan, Hüseyin, Abbas, Hamza ve cennetle müjdelenen ashabın övgüsü ile başlar. Bu girişte ilk dikkati çeken husus, şairin İslâm inancına göre bütün varlıkların yegâne yaratıcısı olan Tanrı'nın varlığına ve birliğine olan inancını ve saygısını övgü yoluyla ifade etmesidir. Yaratıcı, pek çok sıfatı ile ayrı ayrı anılarak medhedilir. *Câmi'î* de bu geleneğin takipçisi bir sanatçı olarak İslâm dinine ve onun temel hükümlerine inanan bir Müslüman kimliği ile yaratıcısının övgüsünü yerine getirmeye çalışan bir kul gibi davranmaktadır.

Aşağıdaki beyitlerde, Allah'ın "kün" yani "ol" emri ile bütün kainatın yaratıldığını, insanı bir avuç topraktan yarattığını, onun başlangıç ve sonu, eşi ve benzeri olmadığını ve ounun doğmamış ve doğurmamış olduğunu ifade etmektedir:

Ulaşdı emri birle nūna bir kāf
Cihān var oldı andan Ḳāf-tā-Ḳāf

'Aceb ḳudretdür ol Ḫallāḳ-ı 'ālem
Yaradur bir avuç ṭoprakdan ādem

Ezeldür hem ebeddür hem eḥaddür
Ne mevlūd ü ne vālid ne veleddür

Zihî vâcid k'ider bir demde îcâd
Hezârân vâlideyn ebnât [ü] evlâd (4-7)

Câmi'î, eserinin tevhid ve münacat bölümünde yaratıcısının sıfatlarını sayarak ona olan övgüsünü de dile getirmektedir:

Zihî Ḳâdir k'onuñdur cümle ḳudret
Zihî Vâḥid ki andan cümle keşret

Zihî Ḥâkim ki ḥükminden ḥalel yoḳ
Zihî Mâlik ki milkinden cedel yoḳ

Zihî ṣulṭân ki itmez kimse ma'zûl
Cihân ṣulṭânları cümle aña ḳul

Zihî 'Âlim ki 'allâmü'l-ġuyûbdur
Zihî Settâr ki settârü'l-uyûbdur

Zihî Vâriş ki bâḳîdür beḳâsı
Zihî Ḥayy kim ebed yoḳdur fenâsı

Zihî Bâḳî münezzehdür fenâdan
Zihî Ḥaḳḳ kim berî çün ü çerâdan (50-55)

Muhabbet-nâme'nin yazarı, İslâm inancının temel esaslarından olan peygamberlere yönelik övgülerde de bulunur. Müslüman bir şair olarak da son peygamber Muhammed'in övgüsünü yerine getirmeyi bir görev saymaktadır. Eserinin naat bölümünde onun âlemlere rahmet olarak gönderildiğini, kendinden öncekilerin de sonrakilerin de şefaatçisi olduğunu, nebîlik hususunda bütün peygamberlerin sultanı; şeriat dairesinde hayrın ve şerrin yol göstericisi olduğunu, nebîler ocağının ışık saçan mumu velîler kervanının öncüsü olduğunu, vücudu yaratılmadan kainatın sırrına vâkıf olduğunu, Âdem daha su ve balçıkta yatarken onun nübüvvet tahtını bile almış olduğunu ifade etmektedir:

Ki zîrā raḥmeten li'l-'ālemîndür
Şefî'-i evvelîn ü āḫirîndür

Nübüvvet içre sulṭān-ı rüsüldür
Şerî'at içre hādî-i sübüldür

Çirāġ-ı dūdmān-ı enbiyādur
Delîl-i kārbān-ı evliyādur

Vücūdı raḥmet-i feyż-i ilāhî
Ṭufeyli cümle mehden tā be-māhî

Vücūdı āferîniş idi ma'dūm
Ki sırr-ı kā'ināt olmışdı ma'lūm

Nübüvvet taḫtın almışdı ezelde
Henüz Ādem yaturken āb u gilde

Ṣafiyyü'llāh egerçi bu'l-beşerdür
Muḥammed faḫr-ile ḫayrü'l-beşerdür (98-104)

Melekler, Hasan, Hüseyin, Hazma, Abbas ve cennetle müjdelenen on kişinin övgüsü İslâm dinine inanmış bir şairin saygı ve sevgisinin tezahürü olarar müstakil bölümlerde ele alınmıştır. Şair, bunlardan başka yeri geldikçe İslâm dininin kutsal metni Kuran'dan ve peygamberin sözlerinden alıntılar yaparak bu dinin değerlerini eserinde kullanmıştır. Ayrıca işlenen hikâyede rol alan kahramanlarının davranış, söz ve inanışlarında veya şairin dilinden ifade edilen beyitlerde İslâm dininin hükümlerini, bu dinin öğütlediği evrensel doğruları ele alınmıştır. *Muhabbet-nâme*'de özellikle bölüm girişlerinde yer alan bu veciz ifadeler onun bu konudaki görüş ve inanışlarını yansıtmaktadır. Bütün bu görüşe hizmet eden ifadeler, aşağıya aktarmaya çalışılmıştır:

İki cihan saadetini dilersen Allah'ın emirlerini kendine alışkanlık edin. Gaflette bulunup zulmetme, adalet ve doğruluktan ayrılma; iyilik yap,

kötülükten uzak dur. Her durum karşısında farklı farklı davranma, daima Allah'ın emirlerini göz önünde bulundur.

Hiçbir memleket sahipsiz değildir; her köşesinde bir keramet sahibi vardır. Dünyada keramet sahipleri olmasaydı kısa sürede bu cihan yok olurdu. Bu meydanın boş olduğunu düşünme; her köşesinde nice arslanlar yatmaktadır. Her kişi kimde ne türlü kıymet olduğunu bilemez; dilenci suretinde sultanlar dolaşır.

İlim sahiplerine her zaman hürmet et, sen de aziz olmak istersen izzette bulun. Eğer ilim sahiplerine saygı ve hürmeti eksik etmezsen sen de mevki kazanırsın. Câhillerle fikir alış verişinde bulunma; işlerini akıl sahiplerine danış. Câhillerle düşüp kalkan kişinin her işi noksan ve çürük olur. Faziletlilerle arkadaşlık edenler ise şeref bulur, çok şey elde ederler.

Vade dolduğunda onu ertelemek mümkün değildir; ilâhi takdir bütün tedbir ve çareleri bozar. Bütün yaratılmışlar yok olacaktır, sonsuza kadar bâkî kalacak olan diri ve ezelî olan Allah'tır. Fani dünyada kimse sonsuza dek kalıcı değildir; herkes evini barkını zaruri terk eder. Birkaç gün burada gönül eğlendiren üçüncü gün feryat figan etmeye başlar. Dünya hânesi tehlikelerle doludur ve ne yazık ki ona konan ebedî kalıcı olamaz. Binası yokluk üzerine kurulmuştur; öncesi bilinir ama sonu yoktur. Elinden geldiği kadar dünyaya meyletme; fânî olan mekânı kim ne yapsın? Bu dünya kimseye kalacak değildir.

Vefası ve sebatı olmayan bu dünyanın macerası eksik kalmaz. Gaflette bulunup birine şeker verse bile sonunda ona panzehiri olmayan zehir içirir. Bir anlık safa sürdürdüğü kişiye sonunda bin yıl cefâ çektirir. Bir nefeslik gönlünü hoş tuttuğunun işini, sonra feryat figan eyler. Ey üstad, öyleyse alçak dünyanın safasını bir tarafa bırak. Çünkü leş gibi olan sefası çekilecek bir dert değildir. Dünya malı ile övünme, çünkü dünya malı gönülde huzur gözde nur bırakmaz.

Bu dünyada gurura yol vermeyen kişi ölmeden cennetteki yerini görür. Aklı olan kişi mağrur olmaz, sıkıntı çekmez ve gönlü neşe ve huzur dolar. Eğer biraz aklın varsa dünyayı bırak ve cânın cânını iste. Çünkü cânı bulanlar cihanı istemezler. Canı bulan cânânı n'eylesin!

Allah bir kuluna yardım etmeyi dilemişse hidayeti ile belaları ondan savuşturur. Allah, inayeti ile bir kez teveccüh etmişse o kişiye bütün yol ve yöntemler kolaylaşıverir.

Allah hangi kula bir kaza takdir etmişse istemese de ona kaza ulaşır. Kader, gayret ve çaba gösterip vakti gelince de onu (kişiye) ulaştırır. Hayır ya da şer kişinin alnına ne yazılmışsa bir bir hepsi başına gelir. Akıl sahipleri, başlarına kaza gelince ondan yüz çevirmeyip ona rıza gösterir.

Ey hikmet sırlarından haberdar olmak isteyen (kişi), eğer görmesini bilirsen bu dünyadan alınacak çok ibret vardır. Allah'ın her işte bir hikmeti ve her hikmetli işinde yüz bin ibreti vardır. Yeri ve göğü incelediğinde kainatta sebepsiz hiçbir şey olmadığını göreceksin. Eğer bir derdin dermanını vermeyi isterse önce onu acı ve kedere boğar. Onu pervane gibi kahır ateşinde yakar, bedenini zehir sularıyla yok eder. Onu mihnet potasında erittikten sonra gönlünü ve bedenini kederden arındırır.

Câmi'î, yukarıda eserinden aktarılan değerlendirmelerinden başka; zamanı iyi değerlendirmek, elindekini yemek ve başkalarına yedirmek gerektiğine, ahiret hayatı için bu dünyada yapılan iyiliklerin gerekli olacağına, kahırla da olsa lütufla da olsa insanların bağışta bulunmaları gerektiğine inanmakta ve işaret etmektedir:

Bu devri ḫoş geçür geçdi o devrān
Kim eyler her kişi devrinde iḥsān

Bürāder yi yidür elüñde varın
Virür Allāh kerīmdür yine yarın

Senüñ māluñ odur yidüñ yidürdüñ
Ḳazanduñ ḳahr-ıla luṭf-ıla virdüñ (839-41)

İnsanların bu dünyada bıraktıkları servetlerini sevmedikleri mirasçılarının yiyeceği, bu dünyada bırakılanların öteki dünyada hesabının sorulacağı anlatılır. Kulun rızkını verecek olanın yüce yaratıcı olduğuna inanır.

Bütün bu tezahürler, *Câmi'î*'nin Allah'a ve ahirete olan inancını ortaya koymaktadır:

Biregü mālı ise erte ḳaldı
Ṣoñuñda sevmedügüñ vāriṣ aldı

Bugün dünyāda ḳoma ḥabbe zinhār
Ki yarın olmasun anda saña mār

Hemān ḳısmet olan rızḳı yimekdür
Cenāb-ı ḥażrete şükrin dimekdür (842-4)

Câmi'î, hikâyenin son beyitlerinde anlattığı hikâyedeki âşık kahramanlarını da örnek göstererek bu dünyanın kimseye kalmayacağını ifade eder. Ona göre bu dünyada kalıcı ad bırakmanın gereklerinden biri de aşktır. Aşağıda görüldüğü üzere adı ölümsüzleşenler ünlü aşk kahramanları olmuştur:

Ḳanı Vāmıḳ ḳanı sulṭān-ı 'āşıḳ
Ḳanı 'Aẕrā ḳanı yār-ı muvāfıḳ

Ḳanı Leylī ḳanı Mecnūn-ı şeydā
Niçe 'uşşāḳı pinhān itdi dünyā

İderler Ḫusrev ü Şīrīn ü Ferhād
'Acūz-ı dehr elinden cümle feryād

Fenā dārında kimse olmadı şād
Zemīne düşdi Ḫurşīd ü Ferāḥşād (5219-22)

Câmi'î'nin kendisi de Allah'a gerçek âşıklar katında yer alabilmek için duada bulunmaktadır. Bu durumda talep edilen aşk ilâhî aşktır. Şair, dünya görüşünün temel unsuru olan İslâm anlayışının bir tezahürü olarak Allah'tan gerçek bir âşık olmayı, kendisine ilâhî aşkı nasip etmesini dilemektedir:

Ḳanı ol 'āşıḳ-ı şeydā olanlar
Ḳanı ol dil-ber-i ra'nā olanlar

Ne ʻāşıḳ ḳala ʻālemde ne dildār
Ne maʻşūḳ ḳala dünyāda ne aġyār

Ne bülbül ḳala gülşende ne gülzār
Ne ḳalur ṭūṭi-i şehd ü şeker-bār

Diridür dāyimā ʻāşıḳlar ölmez
Anuñ kim ʻışḳı yoḳdur nāmı ḳalmaz

Olanlar ʻışḳ-ıla ʻālemde meşhūr
Girüp ḳaʻr-ı zemīne olsa mestūr

Anı yād eyler ʻāşıḳlar cihānda
Duʻāyıla añarlar her zamānda

İlāhī ben ḳuluñı eyle ʻāşıḳ
Senüñ ʻışḳuñ yolında eyle ṣādıḳ

Giriftār eyle ʻışḳa yā ilāhī
Naṣīb eyle baña ʻışḳ-ı ilāhī (5223-30)

Felekler, gökyüzü, seyyareler ve diğer kozmik unsurlar hakkında edebî metinlerde geliştirilen hayal ve tasavvurlar o dönemin insanının dünya ve evren hakkındaki kanaatlerini yansıtmaktadır.

Klâsik Türk şairleri, birtakım mitolojik ve efsanevî motifleri kullanmakla birlikte esas olarak medreseye bağlı bir görüş olan feleklerin iç içe girmiş küreler şeklinde dünyanın etrafında döndüğünü iddia eden Batlamyus'un görüşünü esas alan filozof ve hey'et bilginlerinin eserlerine bağlı kalmışlardır. Bu görüş, Galile ve Kopernik gibi bilginlerin gezegenlerin dünya etrafında değil, dünya da dâhil diğerlerinin birlikte güneşin etrafında döndükleri nazariyesinin ispatından sonra da değişmemiştir. 1543 yılında ölen Kopernik'ten yüzyıllar sonra da bu anlayış devam etmiştir. Şairler, bu nazariyeye bağlı kalarak klişeleşmiş motifler kullanmaya devam etmiştir.

Câmi'î de eserinde bu anlayışa uygun düşecek ifadeleri şiirine malzeme etmiştir.

Ṭoḳuz ṭolandı ıldızlar sipihri
Bulımadı çırālar yaḳdı mihri (1318)

beyitinde yıldızların hareketli bir şekilde dünyanın çevresinde dolandıklarını;

Cemāli şem'ine pervāne ḫurşīd
Visāli bezmine sāzende nāhīd (1408)

beyitinde de hurşîd, güneş merkezli sistemin aksine dönmekte olan bir gezegen olarak tarif edilmektedir.

"Osmanlı edebiyatına temel teşkil eden gökyüzü, felekler ve yaratılış ile ilgili tasavvurlar sadece İlkçağ filozoflarının görüşlerinden ibaret kalmamış, Kur'ân'da geçen bazı âyetler, Hz. Muhammed'in hadisleri ve ona isnad edilen diğer pek çok sözler, daha sonra gelişen kısmen Hint kaynaklı tasavvuf görüşlerinin ve İsrâiliyâtın da karışmasıyla hayli geniş bir nazariyeler silsilesi oluşturmuştur."[14]

Hûd suresi yedinci ayette; "Arşı su üzerinde iken gökleri ve yeri altı günde yaratandır." hükmünden yola çıkılarak Arş'ın su üzerinde bulunduğu tasavvur edilmiştir. Arş ve Kürsî'nin altında ise en yükseği Adn cenneti olan sekiz cennet yaratılmıştır. Bunlar sırasıyla; Dârü'l-Celâl, Dârü's-Selâm, Cennetü'l-Me'vâ, Cennetü'l-Huld, Cennetü'n-Na'îm, Cennetü'l-Firdevs, Cennetü'l-Karâr, Cennetü'l-Adn'dir. Bunların altında altı deniz onların altında da yedi kat gök yer alır. "Bu yedi kat gök iç içe girmiş yedi çadır gibi olup yeryüzünü çevreleyen iç içe daireler şeklindeki sekiz Kaf dağından yedisi üzerinde bulunurlar. Sekizinci dağ dünya semasını çevreler."[15] *Câmi'î*, bu anlayışa uygun olarak yedi kat yer ve sekiz cennete ilişkin anlayışını;

Sekiz uçmaġ-ıla bu ṭoḳuz eflāk
Yidi ṭamuyıla bu yidi ḳat ḫāk

---

[14] A. Atilla Şentürk, "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, s.132

[15] A. Atilla Şentürk, *a.g.e.*, s.134

Sükūn-ı ‘arż-ıla nüh çarḫ-ı dāyir
Meh ü mihr ü şevābit necm-i sāyir (119-20)

beyitlerinde ifade etmiştir.

Kur’ân’da bu dokuz kat göğün aksine yedi kat gök ve onun karşısında yedi kat yer yaratıldığı hükmü yer almaktadır.[16] *Câmi‘î*, yukarıdaki örnek beyitte dokuz kat gökten bahsederken;

Sekiz uçmaġ-ıla bu ṭoḳuz eflāk;
Yidi ṭamuyıla bu yidi ḳat ḫāk (119)

Göñülden ben idem ḫışm-ıla ḳahrı
Yidi ḳat ḫāke ferş idem bu şehri (2390)

beyitlerinde yedi kat yerden bahsetmektedir.

Eskiler dünyayı, dörtte biri üzerinde insan bulunan dört kısım olarak farz etmişler, buna da rub’-ı meskûn demişlerdir. Bu dörtte biri de yedi kısma ayırıp buna da yedi iklim adını vermişlerdir. Bu anlayışa göre bu yedi iklime de gökteki yıldızlardan biri hükmetmekte ve bu hükmedicilerden her biri kendi ikliminde doğan insan ve hayvanın mizaçlarına ve bu iklimdeki olaylara tesir etmektedir.[17] *Muhabbet-nâme* yazarı da bu kavramı kullanarak o dönemki dünya telakkisine ilişkin işaretler vermektedir:

Süleymān-salṭanat İskender-efser
Yed-i taḫtında maḥkūm yidi kişver (373)

Ser-ā-ser gezmiş-idi bu cihānı
Virürdi yidi iḳlīmden nişānı (1539)

Küsûf, ayın güneşle dünya arasına girerek ışığının yayılmasına engel olunmasıdır. Eskiler tutulmuş güneşe bakmayı uğurlu saymazlar; göze zarar vereceğine ve bakanın akıbetinin iyi olmayacağına inanırlardı. Eskiden güneş tutulunca bunu Allah’ın bir gazabı bilerek camilere koşar, geçinceye kadar

[16] Kur’ân, 65 Talak/12, 17 İsrâ/44
[17] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s.280

ibadet ve dua ederlerdi.[18]

Boyınca yazdılar ta'vīẕ-i āyet
Küsūfdan eyleye şemsi himāyet (756)

beyitinde izah edildiği gibi güneş tutulmasının uğursuzluk alameti sayıldığı için insanların bunun şerrinden korunmak üzere boyunlarına ayetten muska taktıkları söylenerek güneş tutulması olayı özelliği ile birlikte tarif edilmiştir.

Gök cisimlerinin insanların kaderlerine tesir ettiği düşüncesi de şairler tarafından çokça ele alınan inanışlar arasındadır. Yıldızların hareketleri, cinsleri ve konumları üzerine yorumlar yapılarak insanların gelecekleri üzerinden haberler verildiğine inanılmıştır. *Muhabbet-nâme*'de de görüldüğü üzere doğan çocuğa isim verme ve çocuğun bahtı hususlarında gelecekten haber çıkaracak kişilere danışıldığı görülmektedir. Eski bir inanca göre herkesin gökte bir yıldızı vardır. Kişinin kaderi, bu yıldızın diğer gök cisimleri ile olan durumlarına göre değişir. İşlerin ters gitmesi hâlinde şairler feleği ve yıldızlarını suçlayarak ondan şikayet ederler. Bugün de "baht" anlamında halk dilinde kullanılan "sitâre" kavramı bu anlayışın ifadesidir. Şairler feleğin eğri ve çarpık dönüşü sebebiyle yıldızlarının konumundan şikayet etmiş, bu yüzden işlerinin ters gittiğini ileri sürmüşlerdir. *Câmi'î*;

Budur gerdūn çarḫuñ işi her dem
Televvün üzredür gerdişi her dem

Geh olur 'ıyş u nūşı pür-ġam eyler
Geh olur pür-ġam-iken bī-ġam eyler

Kime gösterse yüz devr-i zemāne
Döner üstine anuñ bī-bahāne (4061-3)

Fiġān bu çarḫ-ı kej-gerdān elinden
Şikāyet gerdiş-i gerdān elinden (2865)

---

[18] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s.246

beyitlerinde çarpık dönüşüyle işlerini kötü yöne sevk eden felekten şikayet etmektedir.

Astroloji ilmine göre burçlar kadar gezegenler de insanların kaderlerinde etkili olmaktadır. Eski Roma, Babil, Arap vb. medeniyetler boyunca türlü türlü yorum ve düşüncelerle gelişen gök cisimlerinin özellikleri hakkında fikir ve inanışlar doğu edebiyatlarında da etkili olmuş, şairler türlü vesilelerle bu malzemeleri kullanmışlardır. Dünyaya en yakın olan Ay'dan Zuhal'e kadar gezegenlerin, daha sonra da atlas feleğinde sabit olarak yer alan burçların özellikleri ve tesirleri çokça ele alınmıştır.

Herhangi bir gezegenin Zodyak takım yıldızı içerisinde ulaştığı en yüksek noktaya "Burc-ı Şeref" denir. *Câmi'î*, Vâmık'ı tasvir ettiği;

Yirinden ṭurdı iḳbāl-ile Vāmıḳ
Ki ṣan burc-ı şerefden ṭoġdı şārıḳ

beyitinde onu güneşe benzeterek itibar bakımından en yüksek noktada olduğuna işaret etmiştir.

Ḳamu kevkeb şeref burcında vāḳi'
Sa'ādet maṭla'ında oldı ṭāli'

Zihī devrān zihī devr-i ḫuceste
Şeref açuḳ nuḫūset oldı beste (927-8)

beyitlerinde, bütün yıldızlar şeref burcunda buluşunca talih, saadetin doğduğu yerde zuhur etmiş ve bu hoş tâlih ve kutlu zamanda şeref açık, uğursuzluk kapalı hâle gelmiştir.

Bütün bu değerlendirmeler göstermektedir ki *Câmi'î* felekler, gökyüzü, seyyareler ve diğer kozmik unsurlar hakkında devrindeki inanışı aksettirmiş ve eserinde genel kanaate aykırı yeni bir unsura tesadüf edilmemiştir.

II. VÂMIK İLE AZRÂ HİKÂYELERİNİN KAYNAĞI

Vâmık u Azrâ, Türkçe dâhil bazı şark dillerinde kaleme alınan iki kahramanlı aşk hikâyelerinden biridir. Hikâyenin erkek kahramanının adı olan "Vâmık" kelimesi Arapça "v, m, ḳ" kökünden ism-i faildir ve "âşık" demektir. Hikâyenin kadın kahramanı olan "Azrâ" ise "'a, ź, r" kökünden "delinmemiş inci, bakire kız" demektir. Ayrıca "sünbüle burcunun en büyük yıldızının adı(dır)."[19] Türk ve şark edebiyatlarında ele alınan Leylâ vü Mecnûn, Yûsuf u Züleyhâ, Husrev ü Şîrîn gibi iki kahramanlı bir hikâye olan Vâmık u Azrâ, Vîs ü Râmîn'den ve Nizâmî'nin hamsesinden çok önce kaleme alınmış ve yüzyıllarca pek çok şair ve edip tarafından işlenmesi bakımından özellikle İran edebiyatında yerini almıştır. Aşağıda sıralanacağı üzere şark edebiyatında bilinen iki örneği Arapça olmak üzere geriye kalan kısmının tamamına yakını Farsça olarak kaleme alınmıştır.

Türk edebiyatında ise Leylâ vü Mecnûn, Yûsuf u Züleyhâ, Husrev ü Şîrîn kadar olmasa bile ilgi görmüş bir aşk hikâyesi olduğu söylenebilir. Vâmık ve Azrâ isimleri doğu ve batı edebiyatlarında bu hikâyeden kaynağını alan sembolik aşk kahramanları arasında anılmıştır. Türk edebiyatında da henüz kaleme alınmamış olmasına rağmen isimleri pek çok şair tarafından, Leylâ, Mecnûn, Husrev, Şîrîn, vs. arasında, efsanevî aşk kahramanları olarak kullanılmıştır.

16. yüzyılda İran coğrafyasında Abdurrahman Câmî ve Anadolu'da Manisalı *Câmi'î*, adı bilinen Unsurî'nin bu mesnevîsinin mevcut olmadığından bahsederler. Câmî, bu konuda Baharistan'da; "Derler ki Unsurî'nin Sultân Mahmûd'u öven bir çok mesnevîleri vardı. Bunlardan biri Vâmık ve Azrâ adlı eserdir. Fakat bugün o eser meydanda yoktur."[20] şeklinde bilgi verir.

Manisalı *Câmi'î Muhabbet-nâme*'sinde;

Oḳudum yādgārın her birinüñ
Bahāristān'da gördüm 'Unṣurî'nüñ

---

[19] Ahmed-i Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet'den Seçmeler*, Haz. Kemal Eraslan, s. 383
[20] Molla Câmî, *Baharistan*, Çev. M. Nuri Gençosman, s. 215

Kim itmiş Vāmıḳ u'Aẕrā'yı manẓūm
Adı dillerde ma'lūm kendi ma'dūm (317-8)

beyitleri ile Sinan Beyin, Baharistan'da gördüğü, Unsurî'nin adı bilinen fakat kendisi mevcut olmayan Vâmık u Azrâ'sını kendisinden yazmasını istediğini aktarmaktadır. Anlaşılacağı gibi sadece adı bilinen Unsurî'ye ait bu eserin Anadolu coğrafyasında da bulunmadığı ifade edilmektedir.

İran tezkirecilerinin birbirlerinden aktararak belirttiklerine göre Vâmık u Azrâ hikâyesinin kaynağı eski İran'dır:

Hikâye ilk defa Sâsânîler devrinde Husrev I. Anûşirvân (531-579) adına kaleme alınmıştır ve bunun bir nüshası hicrî üçüncü asırda Horasan emîri Abdullah bin Tâhir 828-844)'e Nîşâpûr'da bulunduğu bir sırada takdim edilmiş; fakat o, ateşperestler tarafından yazıldığını, Kur'an ve hadis varken Müslümanların böyle bir kitabı okumamaları gerektiğini söyleyerek onu suya attırmış ve idaresi altındaki topraklar üzerinde bulunan eski İranlılara, hususiyle ateşperestlere ait söz ve yazıları hâvî bütün kitapların yakılarak imha edilmesini emretmiş(tir).[21]

Eski İran şiirinin kaynağı ve İslam öncesi durumuna ilişkin tezkirecilerin rivayetleri olarak değerlendirilen bu kanaat sonraki yıllarda da pek çok doğulu ve batılı ilim adamı tarafından kabul görmüştür.

Bütün bu rivayet ve kanaatlerden başka bir gerçek vardır ki o da Sâsânîler zamanında yazılmış Vâmık u Azrâ konusunu işleyen bir eserin hicrî III. asrın başlarında mevcut olduğu ve bu nüshanın Abdullah bin Tâhir tarafından imha ettirildiğidir. "Nitekim, İbnü'n-Nedîm, hicrî II. asrın sonu ile III. asrın başlarında yaşayan, birçok vazifelere ilaveten Me'mûn'un kütüphane müdürlüğünü de yapan, İran asıllı ve aynı zamanda koyu bir İran milliyetçisi olan şair ve fikir adamı Sehl bin Hârûn el-Destemeysânî (ö. 830/859)'nin eserleri arasında *El-Vâmık ve'l-Azrâ* adlı bir kitabı da zikreder."[22] Nazif Şahinoğlu, Sehl bin Hârûn el-Destemeysânî'nin ölüm tarihinin Brockelmann'ın tespit ettiği gibi h. 215=m. 830/31 senesi olunca Abdullah bin Tâhir'e takdim edilen nüshanın onun tarfından yazılan Vâmık u Azrâ nüshası olabileceği ihtimalinin kuvvet kazanacağını ifade etmektedir. Fakat bu eserin

[21] Nazif Şahinoğlu, "Vâmık u Azrâ" maddesi, *İA*, s. 191
[22] Nazif Şahinoğlu, a.g.m., s. 191

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ismine bakıp Arapça ya da Farsça olduğunu, manzum ya da mensur, telif ya da tercüme olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir.

Hikâyenin eski İran mahsulü olduğunu ve Pehlevî dilinde yazıldığını kabul edenlere göre Vâmık u Azrâ mesnevîsinin Abdullah bin Tâhir'in emriyle imha edilmesinden yaklaşık olarak iki yüzyıl sonra, adından başka bir şeyi kalmamış olduğu bir sırada şair Unsurî (ö. 1040) Vâmık u Azrâ'yı yeniden Şâh-nâme vezniyle yeni Farsça ile yazmıştır. Bu bakımdan bu mesnevî tamamen orijinal olduğu gibi daha sonra yazılanlar onun aynen ya da mazmunen tercümesi olarak kabul edilmektedir.[23]

Unsurî'nin eserine esas aldığı, El-Bîrûnî'nin Arapçaya çevirdiği ve muhtemelen Fasîhî-i Cürcânî'nin de yararlandığı bu aşk hikâyesindeki Vâmık ile Azrâ'nın hangi isimlerle karşılandığı tam olarak bilinmemektedir. Unsurî'nin adı geçen mesnevîsinden günümüze kadar gelebilen 513 beyte dayanarak kesin bilgiler vermek de mümkün değildir. Çünkü Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sına ait oldukları iddia edilen beyitlerin bir kısmının şairin aynı bahirde yazdığı (fa'ûlün/fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûl) *Hing-but u Surh-but* adlı mesnevîsine de ait olması ihtimali vardır.

Bütün bunların yanı sıra, mesnevînin başlıca iki kahramanının halis Arapça isimler taşıması, eserde cereyan eden olayların farklı olması, fazla sayıda şahsın rol alması, daha önemlisi hikâyenin genellikle hayatın akışını doğumdan ölüme kadar takip etmemesi, bütün engellere rağmen belli bir isteğin ve özlenen bir birleşmenin gerçekleşmesiyle son bulması, onun şark kaynaklı olmaktan çok Yunan kökenli olduğunu akla getirmektedir. Bununla ilgili olarak, bu eserin ilk olarak Pehlevî dilinde yazıldığı rivayetinin gerçeği yansıtmadığı gibi onu; Yûsuf u Züleyhâ, Husrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn, Süleymân ile Belkîs gibi bir çok şark tipi mesnevîlerden de farklı kılar. Kaldı ki bu konu ve işleniş tarzı, belirtilen özellikleriyle Hıristiyanlığın ilk yüzyıllarına ait Helenistik romanların esas konusunu teşkil eder. Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sına ait olduğu söylenen 513 beyitlik kısımda geçen hikâyenin muhtevası ve bu muhtevanın Yunan tarihî olayları ile ilgili bulunması, hikâyenin bu ülke topraklarında cereyan etmesi ve Vâmık ile Azrâ'nın dışındaki kahraman adları ile Samos, Kıyos, Difriya, Lukarya vb. isimlerin

---

[23] Nazif Şahinoğlu, a.g.m., s. 191

çoğunun Yunanca olması oldukça dikkat çekicidir. Büyük bir ihtimalle bu hikâye, tıpkı benzerleri gibi bazı tasarruflarla Yunancadan bir veya birkaç aracı vasıtasıyla Pehlevîceye veya hem Pehlevîceye hem de Arapçaya tercüme edilmiş; Yunanca aslı, tercüme için Bağdad'a ve tercümelerinden bir nüshası da Gazne'ye kadar ulaşmış ve Unsurî de bundan ilham alarak mesnevîsini yazdığı belirtilmektedir.[24]

Unsurî'ye ait olduğu söylenen hikâyede adları geçen bazı şahısların tarihî ve mitolojik şahsiyetler olduğu anlaşılmaktadır. Heredot Tarihi'ne göre Azrâ'nın babası Filikrat, Samos Adası'nın hakimi Polycrates'tir. Hikâyede Vâmık ile Azrâ'nın karşılaşmalarına benzer bir karşılaşma Yunan mitolojisinde Hero ile Leandros arasında gerçekleşmiştir. Hikâye, M.Ö. II-III yüzyıllar arasında bütün Avrupa, Mısır ve Pencap'ta bir halk öyküsü şeklinde yaşamaktadır. Hero ile Leandros büyük bir kalabalığın toplandığı Sestos Adası'ndaki tapınakta, Aphrodite'nin, sevgilisi Adonis'in ölümü dolayısıyla yas tutulmasının yıldönümünde karşılaşmışlardır. Bu ilk karşılaşmada her iki genç birbirlerine âşık olmuştur.[25]

Uppsala, yayımladığı bir makalesinde, Azrâ'nın babası Fulukrat'ı Samos adasının kralı Polykrates, annesini komşu kralın kızı; Vâmık'ın babası Mildhitas'ı Khersonesos kralı Miltiades olarak ifade eder. Vâmık'ın annesi ölmüş, babası ona göre Haghsifüli (Hegesipyle) adında bir kadınla evlenmiştir. Azrâ'nın akıl danışmak üzere gittiği bilgenin adı da Nakhminüs (Miletoslu Anaximenes)'tür. Bu benzerliklerden sonra da Vâmık u Azrâ'nın Grek romanı ile çok ilgili olduğu kanaatini ifade eder. Ona göre tek aykırı şey, Arap asıllı iki kelime olan Vâmık ve Azrâ isimleridir.[26]

Bu tür benzerlikler, Unsurî'ye ait olduğu söylenen hikâyenin Yunan kaynaklı olduğunu düşündürmüştür. Ne var ki özellikle yirminci asrın ikinci çeyreğinde yapılmaya başlamış olan araştırmalar Yunan mitosuyla Orta Doğu mitos ve düşüncesi arasındaki benzerliklerin bir kültürel etkileşimle izah edileceğini ortaya koymuştur. Yunan mitos ve felsefesinin hatta Homeros'un bile Anadolu da dahil olmak üzere Orta Doğu inançlarından yoğun bir şekilde

---

[24] Nazif Şahinoğlu, "Unsurî" maddesi, *İA*, s. 45
[25] Turhan Yörükkân, *Yunan Mitolojisinde Aşk*, s.120-128
[26] Bo Utas, Uppsala, "Did 'Adhrā remain a virgin?", s.432-433

etkilendiği savunulmaktadır.[27] Denilebilir ki Unsurî'nin eserinde bazı mitosların ve tarihî şahsiyetlerin bulunması, İran coğrafyasında da bu mitoslar çerçevesinde bazı hikâyelerin anlatıldığını ve kaleme alındığını göstermektedir.

Vâmık u Azrâ mesnevîsinin Türk edebiyatındaki durumu ile ilgili söylenecekler çok kapsamlı değildir. Vâmık ile Azrâ yazdıkları söylenen Behiştî Ahmed Sinan Çelebi (ö. 1507), Lâmi'î Çelebi (1472-1532), Manisalı *Câmi'î*, Kalkandelenli Mu'îdî, Havâyî Mustafa (ö. 1698) ve Kubûrî-zâde İstanbullu Abdurrahman Rahmî arasından elimizde sadece Lâmi'î Çelebi ve Manisalı *Câmi'î*'ye ait Vâmık u Azrâ'lar bulunmaktadır.

Çeşitli eserlerde adından bahsedilen ve pek çok şairin kullandığı efsanevî aşk kahramanlarından olan Vâmık ve Azrâ isimleri Türk edebiyatına, dolayısıyla bu coğrafyada yaşayan şair, edip ve devlet büyüklerinin dikkatlerine yansımıştır. Adı duyulan fakat kendisi bulunmayan bu eserin ele aldığı aşk hikâyesi 16. yüzyılda Kânûnî Sultân Süleymân ve Sinan Beyin talebi ile yeniden yazılmıştır. Hammer'in Katip Çelebi'den yola çıkarak bu eserin Unsurî'den aynen tercüme olduğuna dair kanaati doğru değildir. *Lâmi'î*, Vâmık u Azrâ mesnevîsinde;

"Sābıḳā bu ḳıṣṣa-i ḫoş-manẓarı
Naẓm idüp yazmış meger kim 'Unsurī

Rūma düşmiş āḫir ol ḫurī-libās
Türkī dilden ḫullesin ḳılmış palās[28]

beyitleri ile Unsurî'ye ait olan bir eserin Türk dili ile ifade edildiğini belirtmekte ve yine aynı şair, Süleymâniye Kütüphanesi Kadızade bölümü 434 numarada kayıtlı bulunan ve kendi telifi olan münşeatında "Vâmık u Azrâ hikâyesinin Türkçe nazmedilmesi yönündeki emri yerine getirdiğini, beş ay içerisinde altı bin beyit yazıp gönderdiğini"[29] belirtmektedir.

---

27 Turhan Yörükkân, *a.g.e.*, s. 122

28 Lâmi'î, *Vâmık u Azrâ*, Haz. Haz. Gönül Ayan, s. 134

29 Halil İbrahim Haksever, "Münşeat Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi", *İlmî Araştırmalar*, s. 67-8

Câmi'î'den de böyle bir eser yazmasını isteyen Kânûnî Sultân Süleymân'ın veziri Sinan Bey, şairin aktardığı;

Didi geldi cihāna nice şā'ir
Ḳodı her birisi bir naẓm-ı fāḫir

Oḳudum yādgārın her birinüñ
Bahāristān'da gördüm 'Unṣurî'nüñ

Kim itmiş Vāmıḳ u'Aẕrā'yı manẓūm
Adı dillerde ma'lūm kendi ma'dūm

İşitmiş çoḳ cihānda ad u ṣanın
Velī hiç kimse virmemiş nişānın (316-9)

beyitlerinden anlaşılacağı üzere Unsurî'nin Vâmık u Azrâ adlı bir mesnevîsini Baharistan'dan öğrendiğini fakat adı bilinen bu eserin o dönemde mevcut olmadığını belirtmektedir. Ayrıca Sinan Bey;

Meger bir şaḫṣuñ ol girmiş eline
Kim itmiş tercüme kendü diline

Velī ol deñlü virmemiş leṭāfet
Meẕāḳ-ı cān bula andan ḥalāvet (320-321)

beyitlerinde başka bir kişinin Vâmık u Azrâ'yı Türkçeye tercüme ettiğini fakat "ol denlü letâfet verme(diğini)" ifade etmektedir. *Câmi'î*'nin elinde Türkçe olarak kaleme alınmış bir Vâmık u Azrâ mevcuttur. Şu anki bilgilerimize göre Lâmi'î ve *Câmi'î*'nin eleştirisine muhatap olan bu Vâmık u Azrâ'nın Behiştî'ye mi yoksa başka bir şaire mi ait olduğu tam olarak belki ifade edilemeyebilir. Bir gerçek var ki o da bu hikâyenin Türk edebiyatına kazandırılması şeklidir.

Mevlânâ'dan Goethe'ye, Ahmed-i Yesevî'den Lâmi'î ve *Câmi'î*'nin çağına kadar pek çok şair bu aşk kahramanlarının isimlerini kullana gelmişlerdir. Mesela Ahmed-i Yesevî;

Bu dünyâga binâ koygan Kârûn kanı
Da'vâ kılgan Fir'avn bile Hâmân kanı
Vâmık Azrâ Ferhâd Şîrîn Mecnûn kanı
Kahr eylese bir lahzada yeksân kılur[30]

dörtlüğünde Vâmık ve Azrâ'yı diğer efsanevî aşk kahramanları arasında zikretmektedir. Buna benzer kullanılışlar hemen hemen her şairin eserlerinde de yer almaktadır. Bu durum klâsik şiirimizin bünyesinde bulunmakla da kalmamış halkın belleğinde yaşayan ve dilden dile aktarılan halk hikâyelerinde de kullanılmıştır. Mesela 15-16. yüzyıllarda anlatılmaya başlanan fakat ilk derlemeleri 19. yüzyılda yapılmaya başlanan Tahir ile Zühre hikâyesinde de bu isimler kullanılmaktadır:

Bu elmaları bu gece yiyin, Allah'ın izniyle evlâtlarınız olacak, fakat kızın adını Zühre, oğlanın adını da Tahir koyacaksınız ve birbirinden ayırmadan büyütecek, zamanı gelince de birbirleriyle evlendireceksiniz. Eğer bu söylediklerimi yapmazsanız başlarına öyle hâller gelecek ki Ferhat ile Şirin, Leylâ ile Mecnûn, Arzu ile Kamber, Vâmık ile Azrâ, Varka ile Gülşâh gibi kıyamete kadar destan olup söylenecek.[31]

Başlangıçtan bu yana halkın ve klâsik Türk şairlerinin belleğinde destansı bir aşkın kahramanlaştığı Vâmık ve Azrâ hikâyesi 16. yüzyılda yeniden ele alınmıştır. Çağdaş olan iki şair, Lâmi'î ve *Câmi'î* muhtemeldir ki biri birinden görerek ve etkilenerek ya da aynı kaynaktan beslenerek kaleme aldıkları eserlerini Türk muhayyilesinin zenginliği ile ele almışlar ve ileride karşılaştırılacağı gibi Unsurî'nin eserinden çok büyük ölçüde farklılık arz eden bir Vâmık ile Azrâ hikâyesi ortaya koymuşlardır. Her iki Türk şairi, eserlerinde mütercim gibi davranmamış, bir müellif edası içerisinde hayallerini serbestçe kullanmışlardır. Kahramanlarını şarktan seçmeleri, isimlerinin şark kökenli olmasına dikkat etmeleri, olayların doğuda cereyan etmesi, efsanevî olaylara daha çok yer vermeleri onları Unsurî'den tamamen ayırmıştır.

---

30 Ahmed-i Yesevî, *Dîvân-ı Hikmet'ten Seçmeler*, Haz. Kemal Eraslan, s. 214
31 Fikret Türkmen, *Tahir ile Zühre*, s. 210

A. ÇEŞİTLİ DİLLERDE VÂMIK İLE AZRÂ YAZANLAR

1. *Sehl bin Hârûn el-Destemeysânî* (ö. 830/859):

İbnü'n-Nedîm, *El-Fihrist* isimli eserinde hicrî II. asrın sonu ile III. asrın başlarında yaşayan, bir çok vazifelerine ilaveten Me'mûn'un kütüphane müdürlüğünü de yapan, İran asıllı ve aynı zamanda koyu bir İran milliyetçisi olan şair ve fikir adamı Sehl bin Hârûn el-Destemeysânî'nin eserleri arasında *El-Vâmık ve'l-Azrâ* adlı bir kitabı da zikreder."[32] Bu eserin ismine binaen Arapça olduğu tahmin edilse bile kesin olarak Arapça veya Farsça olduğu, mensur ya da manzum, telif ya da tercüme olduğu ve muhtevasının nasıl olduğu bilinmemektedir.

2. *Ebü'l-Kâsım Hasan b. Ahmed el-Unsurî* (ö. 1040):

Gazneli Mahmûd'un nedîmi, saraya mensup ve seferlerinde sultana refakat etmekle vazifeli şairlerinin reisidir. Devletşah ve Rıza Kullî Hân Hidâyet'e göre sayıları dört yüz kadar olan bu şairler onun talebesi olmakla iftihar etmekteydi.[33] Belhli şair, Gazneliler devri sarayının baş şairi ve İran edebiyatının kasîde yazarlarının en seçkinlerinden birisidir. Kasîde gazel ve rubâîden başka mesnevî sahasında da maharet sahibi olan şairin büyük bir *Dîvân*'ı ile Sultân Mahmûd'a ithaf ettiği *Vâmık u 'Azrâ, Hing-büt ü Surh-büt* ve *Sâd-bahr u 'Aynü'l-hayât* adlı üç mesnevîsi vardır. Bütün bu eserleri günümüze kadar gelememiş olup varlıkları kaynaklardaki kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Eser, mütekârib bahrinde yani fa'ûlün/fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûl kalıbı ile yazılmıştır. Mesnevînin kaynağı, muhtevasının baştan sona nasıl tertiplendiği, bütün olaylarının nasıl cereyan ettiği ve Vâmık ve Azrâ'nın Unsurî'nin eserindeki esas karşılıklarının ne olduğu tam olarak bilinmemektedir. Muhammed Şefî', *Mesnevî-i Vâmık u Azrâ-yı Unsurî* adlı eserinde mesnevînin günümüze kadar gelebilen 513 beytini tespit etmiştir. Diğer iki mesnevîsi de aynı bahirde yazıldığı için toplânan bu beyitlerden bir kısmının onlara da ait

---

[32] Nazif Şahinoğlu, a.g.m., s. 191

[33] Nazif Şahinoğlu, "Unsurî" maddesi, *İA*, s. 42

olabileceği düşünüldüğünde bu 513 beyitten yola çıkarak Vâmık u Azrâ'ya ilişkin kesin hüküm vermek oldukça güçtür.

Unsurî'nin bu eserinin Nâsır-ı Husrev'den Câmî'ye kadar uzun zaman meçhul kaldığı da bilinmektedir.

3. *Fasîhî-i Cürcânî* (ö. 1049/50):

Emîr Unsurü'l-Me'âlî Keykavus ibni İskender ibni Kâbûs'un sarayında yetişen şairlerdendir. Devletşah, tezkiresinde Vâmık u Azrâ kıssasını çok güzel bir şekilde nazmettiğini ve kendisinin o eserden birkaç beyit dışında bir şey bulamadığını belirtmiştir.[34] Unsurî'nin mesnevîsi gibi Şâh-nâme vezninde yazılmış bu mesnevî hakkında da yeterli bilgi yoktur. Bu eser de erkenden kaybolmuş Vâmık u Azrâ'lar arasında kabul edilmektedir.

4. *Ebü'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el-Bîrûnî* (ö. 453-1061/2):

4 Eylül 973'te Harezm'in merkezi olan Kâs'ta dünyaya geldiği için Bîrûnî el-Harezmî adıyla anılmaktadır. Kendisinden önce yaşamış olan ünlü matematikçi Harizmî Muhammed b. Mûsâ ile çok zaman karıştırılmıştır. Kendi ifadelerinden anlaşıldığına göre daha çocuk yaşta Afrigoğulları'ndan Hârizmşahlar'ın himayesine girdiği anlaşılmaktadır.[35] Seksen sekiz yıllık yaşamında pek çok ülke gezen ve özellikle Gaznelilerin üç sultanına tanıklık eden Bîrûnî, Cürcân ve Gürgenç'te uzun süre ikamet etmiş olması yanında Buhara ve Hindistan ülke ve kentlerini de dolaşıp buralardaki ilim adamları ile görüş alış verişinde bulunmuştur. Hârizmce, Soğdca, Arapça, Farsça, Grekçe, İbrânîce, Süryânîce ve Sanskritçe bilmektedir. Elde mevcut yirmi eseri yanında altı eserinin olduğu da belirtilen bilginin sahasında ilk sayılan pek çok çalışmaya imza attığı bilinmektedir. Özellikle, tıp, astronomi, matematik, fizik, coğrafya, dinler tarihi alanlarında eserler yazmıştır.

Unsurî ile çağdaş olan Bîrûnî'nin biyografisini yazan Türkçe eserlerde onun Vâmık u Azrâ isimli bir eserinden bahsedilmezse de Makâlât-ı Terbiyet adlı eserinde Muhammed Ali Terbiyet, onun Arapçaya tercüme ettiği "Vâmık

---

[34] Devletşah, *Tezkire-i Devletşah*, s. 119

[35] Günay Tümer, "Bîrûnî" maddesi, *DİA*, s.206

u Azrâ" adlı bir hikâyesi olduğunu, bir ihtimale göre Unsurî'den tercüme ettiğini bir ihtimale göre de hem Unsurî'nin hem de Bîrûnî'nin, eserlerini Pehlevî dilinden tercüme yoluyla nazmettiklerini belirtmektedir.[36]

İslam Ansiklopedisi Unsurî maddesini yazan Nazif Şahinoğlu, dipnotta kaynağını da belirterek Bîrûnî'nin Unsurî'ye ait olan "*Vâmık u Azrâ* kıssası ile *Hing-büt ü Surh-büt* ve *Sâd bahr u 'Aynu'l-hayât* hikâyelerini mensur olarak ve Arapça başlıklar altında tercüme ettiğini" söylediğini aktarmaktadır.[37] Bahsedilen bu tercümeler de asılları gibi çok erkenden kaybolduğu için isimleri aynı olan mesnevîlerin muhteviyatı hakkında herhangi bir bilgi edinilemediği gibi tercümenin Unsurî'den ya da başka bir kaynaktan mı yapıldığı da açıklık kazanmamıştır.

5. *Emîr Ferhârî* (?-?):

Bedehşân'da Talhân'ın yukarısında bulunan Ferhâr adında bir kentten başka Huttolon vilayetinde ve Kaşgar'la Hıtâ arasında da aynı isimle anılan bir yer vardır. Devletşah, şairlerin havasını ve güzellerini tavsif ettikleri Ferhâr kentinin Türkistan'daki Ferhâr olduğunu ileri sürmektedir.[38] Hakkında fazla bir bilgi bulunmayan şairin Emir Keykavus bin Keyhusrev devrinde (1210-1219) yaşadığı ve Farsça Vâmık u Azrâ yazdığı fakat günümüze kadar gelememiş olduğu belirtilmektedir.[39] Muhammet Ali Terbiyet de böyle bir eserin nazm edildiğini belirtir ve gerek Fasîhî'nin gerekse Ferhârî'nin, eserlerini yazarken Unsurî'nin beslendiği kaynaktan beslenmiş olabileceklerinin oldukça muhtemel olduğunu dile getirir.[40]

6. *Katîlî-i Buhârâyî*:

Akkoyunlu Sultân Yakup zamanı (1479-1489) şairlerinden olduğu ve Sultân Abdülaziz Özbek Han'ın (1532-1539) yanında bulunduğu belirtilmektedir. Vâmık u Azrâ isimli Farsça manzum bir mesnevîsi

---

36 Muhammet Ali Terbiyet, *Mâkâlât-ı Terbiyet*, s. 323
37 Nazif Şahinoğlu, a.g.m., s. 44
38 Devletşah, *Tezkire-i Devletşah*, s. 120
39 Nazif Şahinoğlu, "Vâmık u Azrâ" maddesi, *İA*, s. 193
40 Muhammet Ali Terbiyet, *a.g.e.*, s. 324

bulunmaktadır.[41] British Museum'da h. 937=m. 1530/31 tarihli 265 yapraktan oluşan 17x12.5 ölçülerinde, minyatürlü nüshası bulunmaktadır.[42]

7. *Zamîrî Kemale'd-dîn (Cemâle'd-dîn) Hüseyn-i İsfahânî* (ö. h. 973 = m. 1565/66):

Şah Tahmasb-ı Safevî (1524-1586) zamanı şairlerindendir. Altı mesnevîsinden birisi de Farsça Vâmık u Azrâ'dır.[43]

8. *Kısmetî Molla Muhammed Ali Esterâbâdî*:

Muhammed Ali Terbiyet, Farsça Vâmık u Azrâ'sı olduğunu, kendisinin görmediğini belirtmektedir fakat Gönül Ayan, Muhammed Şefî'den naklen çeşitli kütüphanelerde nüshaları bulunduğunu belirtmektedir.

9. *Hâce Şu'ayb-i Coşkânî*:

Şah Abbâs-ı Kebîr zamanı şairlerindendir. Eserlerinden birisi de Farsça Vâmık u Azrâ mesnevîsidir.[44]

10. *Sulhî*:

Ekber Şah (1542-1605) zamanında yaşamıştır. Farsça yazdığı Vâmık u Azrâ'sı 1583'ten önce nazmedilmiştir. 18. yüzyılda yazılmış 92 yaparaktan oluşan 23.8x15.6 ebatlarındaki bir nüshası British Museum'da bulunmaktadır.[45]

---

41 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 328

42 M. Meredith-Owens, *Handlist of Persian Manuscripts 1895-1966*, s. 69

43 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 329; Bağdatlı İsmail Paşa, *İzâhü'l-Meknûn fi'z-Zeyl-i 'alâ Keşfi'z-Zünûn 'an Esâmîi'l- Kütübi ve'l-Fünûn*, s. 701

44 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 332

45 M. Meredith-Owens, *Handlist of Persian Manuscripts 1895-1966*, s. 71

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

11. *Esîrî Emîr Ebu'l-Kâsım Kâdî* :

Kâdî Mes'ûd'un halefidir. Hamse sahibi olan şairin hamsesini oluşturan mesnevîlerden biri de Vâmık u Azrâ'dır.[46] Esîrî, eserini Osmanlı hükümdarı Kânûnî Sultân Süleymân döneminde (1520-1566) yazmıştır. 125 yaprak tutarındaki eserde Kânûnî'yi medheden 58 beyitlik müstakil bir bölüm de bulunmaktadır.[47] Farsça manzum Vâmık u Azrâ'sının 971/1563-4'te Mîr Ali el-Câmî tarafından istinsah edilmiş nüshası İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih bölümü 4141'de kayıtlıdır. Yazma, 197x125, 140x75 ölçülerinde, 12 satırlı ve meşin ciltlidir. Yazmanın başında Sultân I. Mahmûd'a ait vakıf mührü yer almaktadır. Eser hakkında ayrıntılı bilgi, Vâmık u Azrâ'ların karşılaştırıldığı bölümde verilmiştir.

12. *Sarfî-i Keşmîrî Şeyh Ya'kûb* (ö. 1003=1594/5):

Hamse sahibi[48] şairin mesnevîlerinden biri de Farsça Vâmık u Azrâ'sıdır. 1585'te yazdığı eseri 1889'da Laknav'da basılmıştır.

13. *Zahîr-i İsfahânî*:

Şah Süleymân-ı Safevî zamanında (1666-1693) yaşadığı belirtilen şairin Farsça Vâmık u Azrâ'nın bir nüshası Tahran, Hacı İsmail Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.[49] Eser 1337/1918-9'de Tahran'da basılmıştır.[50]

14. *Nâmî Mîrza Muhammed Sâdık el-Mûsevî* (ö. 1790):

İsfahan'daki Feth Ali Şâh zamanı saray şairlerindendir. Hamsesini oluşturan mesnevîlerinden biri de Farsça Vâmık u Azrâ'dır.[51] Yaptığımız

---

46 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 330-331

47 Der du'â-yı devâm-ı devlet-i hazret-i şehryârî ve merkez-i dâyire-i bahtyârî kâtilü'l-küffâr ve'l-fahhârü's-sultân ibnü's-sultân Sultân Süleymân Hân bin Sultân Selîm Hân haleda'llâhü mülkihi ve sultânihi (Esîrî, *Hikâyet-i Vâmık u Azrâ*, y. 12)

48 Hamsesi, *Catalogue of the Persian Manuscripts in the Buhar Library*, Kalküta, 1921, c.I, s. 270-72'de yer almaktadır.

49 Muhammet Ali Terbiyet, *a.g.e.*, s. 333

50 Şahinoğlu, a.g.m., s. 194

51 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 333

katalog taramalarında British Museum Add. 7721'de adına kayıtlı bir Vâmık u Azrâ'sı bulunduğu görülmektedir.[52]

15. *İrâdet Hân Vâzıh* (ö. 1716):

Asıl adı Mîr Mubârekü'llâh b. Kifâyet Hân'dır. Süslü bir nesirle yazdığı Farsça mensur Vâmık u Azrâ'sının müellif hattı ile yazılmış nüshası Pencap Üniversitesi Kitaplığı'ndadır.[53]

16. *Yazarı Belli olmayan Paris Millî Kütüphane'deki Vâmık u Azrâ:*

Yazarı belli olmayan ve Blochet'in, Catalogue de Manuscrits Persans, s. 75, numara 2120'de kayıtlı bulunan mensur ve Farsça olduğu belirtilen bu eserin Nâmî ile Coşkânî'nin Vâmık u Azrâ'larından tercüme olduğu ileri sürülmektedir.[54] Paris Millî Kütüphane'deki bu nüshanın tarihi 1843 olarak verilmiştir.[55]

17. *Pencap Üniversitesi Kütüphanesindeki Vâmık u Azrâ:*

Pencap Üniversitesi Kitaplığında bulunan ve sondan eksik olan Farsça mensur Vâmık u Azrâ nüshasının ilk bakışta Coşkânî'ninkini andırdığı M. Şefî'den aktarılmaktadır.[56]

18. *Hâcî Muhammed Hüseyn-i Şirâzî:*

Feth Ali Şâh Kaçar (1797-1834) zamanında yaşamış ve "melikü'l-küttâb" olarak anılmıştır. Altı mesnevîsinden biri Vâmık u Azrâ'dır. Nestalik hattıyla 26 satırda yazılmış bir nüshası British Museum'da bulunmaktadır.[57] Farsça olan Vâmık u Azrâ mesnevîsi 1324/1906-7 Şiraz'da basılmıştır. [58]

---

52 Charles Rieu, *Catalogue of The Persian Manuscripts in The British Museum*, p. 813
53 M. Şefî, *Mesnevî-i Vâmık u Azrâ-yı Unsurî*, s. 45
54 Nazif Şahinoğlu, "Vâmık u Azrâ" maddesi, *İA*, s. 193
55 Lami'î, *Vâmık u Azrâ*, Haz. Gönül Ayan, s. 6
56 Gönül Ayan, *a.g.e.*, s. 6
57 Charles Rieu, *Catalogue of The Persian Manuscripts in The British Museum*, p. 721
58 Şahinoğlu, a.g.m., s. 193-4

19. *Nev'î-i Habûşânî*:

Nev'î-i Habûşânî'nin Muhammed Hüseyn-i Şîrâzî'nin Vâmık u Azrâ'sına ilave ve çıkarmalar yaparak aynı dilde yazdığı eseri Hindistan'da basılmıştır.[59]

20. *Mu'înü'd-dîn*:

Muhammed Hüseyn-i Şîrâzî'nin Vâmık u Azrâ'sının 1840'ta Mu'înü'd-dîn tarafından Peştuca'ya yapılmış bir çevirisidir. Eser, British Museum 2877'de yer almaktadır.[60]

21. *Seyfeddîn Ahund Seyf*:

Yer yer Farsça ibareler bulunmakla birlikte Keşmir dilinde yazılmış bir Vâmık u Azrâ'sı vardır.[61] Londra'daki Hindistan Kitapları İdaresi'nde 3226 numaralı bir mecmuada yer almaktadır.[62]

22. *Mîrzâ İbrâhîm-i Kirmânî*:

Nazım nesir karışık olduğu belirtilen Farsça Vâmık u Azrâ'sının eksiksiz bir nüshası Berlin Kütüphanesinde bulunmaktadır.[63]

23. *Mirzâ Ahmed Şerîf*:

Bayezit Kütüphanesi 5410 numarada kayıtlı Farsça manzum bir Vâmık u Azrâ bulunmaktadır. Yazmanın 1a sayfasında Sultân Abdülmecid'in vakıf mührü bulunmaktadır. Eser 99 yapraktır. Her sayfada on beş satır bulunan

---

59 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 335; Şahinoğlu, a.g.m., s. 194
60 M. Şefî, *a.g.e.*, s.46
61 Şahinoğlu, "Vâmık u Azrâ" maddesi, *İA*, s. 193
62 M. Şefî, *a.g.e.*, s.47
63 Terbiyet, *a.g.e.*, s. 334

hikâye talik hatla yazılmış, çift sütunlu ve çift cetvellidir. İçteki cetvel altın yaldız ve kırmızı mürekkeple tezhip edilmiştir. İçerisinde 20 adet minyatür bulunmaktadır. Bölüm başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. 220x145, 165x85 ebatlarındaki yazma lake ciltlidir. Yazmanın sonunda 1248 tarihli Mirzâ Ahmed Şerif'in kaydı yer almaktadır.

24. *Bir mecmuada yer alan Vâmık u Azrâ'dan bir bölüm:*

Yapılan kütüphane taramasında tıpkı Gönül Ayan'nın Lâmi'î Çelebi'ye ait Vâmık u Azrâ incelemesinde belirttiği gibi Süleymâniye Kütüphanesi Reîsü'l-Küttâb Bölümü 1212/8'de 61-78 yapraklar arasında Vâmık u Azrâ'dan bölümler yer aldığı tespit edilmiştir. Bunlar; Bend kerden-i peder Vâmık-râ, Ta'rîf-i mestûrî-i 'Azrâ, Ta'rîf-i mektûb, Ta'rîf-i beyâbân, Ta'rîf-i kûh, Ta'rîf-i çeşme, Ta'rîf-i şarâb, Reft şehzâde Vâmık be-şikâr, Ta'rîf-i bahâr, Mürâca'at-ı Vâmık ez-şikâr ü be-sohbet-i Azrâ resîden, Gazel-i ez-zebân-ı ma'şûk, Gazel-i dîger-i ez-zebân-ı ma'şûk, Gazel-i ez-zebân-ı ma'şûk başlıklarından oluşmaktadır.

İçerisinde Mahmûd u Ayâz, Sâkî-nâme-i Fuzûlî, Dâstân-ı Sûz u Güdâz, Ferhâd ü Şîrîn-i Enîsî-yi Şâmlû gibi eserlerden bölümlerin de bulunduğu, kütüphane kataloğunda Fasîhî'ye aidiyeti belirtilen mecmuada istinsah kaydı bulunmamaktadır. Bu yazmada bulunan hikâyelerin yazılış tarihlerinden, nüshanın yazı, kağıt ve üslûbundan bu hikâye bölümlerinin Fasîhî-i Cürcânî'nin (ö. 1049/50) Vâmık u Azrâ'sından olma ihtimali oldukça düşük görünmektedir. Çünkü Fasîhî-i Cürcânî'nin hikâyesi tıpkı Unsurî'de olduğu gibi fa'ûlün/fa'ûlün/ fa'ûlün/ fa'ûl kalıbı ile yazılmıştır. Halbuki bu mecmuada yer alan Vâmık u Azrâ'dan aktarılan beyitler mefâ'îlün/ mefâ'îlün/ fa'ûlün kalıbı ile yazılmıştır. Mecmuaya alınan bölümlerden, anlatılan hikâyenin konusuna ait yeterli bir bilgi de elde edilememiştir. Katalogda adı geçen şahsın İran şairlerinden olacağı düşünülse de Farsça şiirler de yazan Fasîhî mahlaslı Mevlevî dervişi Fasîh Ahmed Dede'ye ait olma ihtimali daha yüksek görünmektedir. Çünkü mecmua içerisinde az da olsa Türkçe şiirler de bulunmaktadır. Fakat bu mecmuada bulunan ve Vâmık u Azrâ'dan aktarılan beyitlerin hangi şaire ait olduğunu belirtmek mevcut bilgilerimizle mümkün değildir.

Bu mecmuanın Fasîhî-i Cürcânî'nin Vâmık u Azrâ'sından bazı bölümler almış olması son derece önemli bir durum olacaktı. Çünkü Vâmık ile Azrâ hikâyesini, Anadolu'da yaşayan iki çağdaş Türk şairi Lâmi'î ve Câmi'î'den yazmasını isteyenler bu hikâyeyi daha önce Unsurî'nin yazdığını belirtmişlerdir. Bu durum, bu hikâyelerin Unsurî'den tercüme olduğunu düşündürmüştü. Halbuki o dönemde de Unsurî'nin eseri mevcut değildir. Unsurî ile aynı vezin kalıbında yazılan ve onun çağdaşı olan şair Fasîhî-i Cürcânî'nin Vâmık u Azrâ'sına ait beyitlerin Anadolu coğrafyasında bulunması Türkçe yazılan hikâyelerin ortaya çıkışına referans teşkil edebilecekti. Oysa ki bu mecmuada yer alan hikâyenin Fasîhî-i Cürcânî'nin hikâyesinden olmadığı ortadadır.

B. TÜRK EDEBİYATINDAKİ VÂMIK İLE AZRÂLAR

1. *Behiştî Ahmed Sinân Çelebi* (ö. 1507):

Karıştıranlı Süleymân Beyoğlu namıyla anılmaktadır. Sultân II. Bâyezid devrinde (1481-1512) yaşayan şairin mesnevîlerinden biri de Vâmık u Azrâ'dır.[64] Sultân Bâyezid'in huzurunda hizmet ederken küçük bir şeyden dolayı padişah hazretlerine gücenip Sultân Hüseyn-i Baykara'nın yanına gitmiştir. İran'a gidip Mevlânâ Câmî ve Ali Şîr Nevâî ile de görüşüp uzunca süre oralarda kaldıktan sonra Sultân Hüseyn-i Baykara'nın hediyeleri ve elçisi ile Sultân Bâyezid'den şefaat dilenince Anadolu'ya gelmiştir. Ömrünün geri kalan kısmını sarayda geçirmiş olan Behiştî, çok sayıda ilim öğrenmiş ve Nizâmî'nin hamsesini Türkçeye tercüme etmiştir. Manzum mensur kitaplar yazdığı ve Türk edebiyatında ilk hamse sahibi şair olduğu belirtilmektedir.[65]

Gerek *Câmi'î* gerekse Lâmi'î'nin mesnevîlerinde belirttiklerine göre kendilerinden önce Türkçe yazılmış bir Vâmık u Azrâ bulunmaktadır. Her ikisinin de eleştirdiği, yazanı belirtilmeyen bu mesnevînin Behiştî'ye ait olması ihtimali en geçerli ihtimal olsa gerektir. Fakat manzum ya da mensur olduğunu söylemek şu anki bilgilerimizle anlaşılmamaktadır. Gerçi Lâmi'î Vâmık u Azrâ'sında onun "kavâfîden ayağı(nın) mûzedâr" olmadığını belirtmişse de bundan kötü bir telif ya da tercümeyi mi yoksa eserin mensur olduğunu mu kastettiği kesinlik kazanmamaktadır. Ayrıca, sözü edilen bu eserin Kalkandelenli Mu'îdî'ye (ö. 1566?) ait olabileceği de gözden uzak tutulmamalıdır.

Yaptığı çalışmada bu konuya da değinen Gönül Ayan, şairin mensur Vâmık u Azrâ'sının Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih bölümü 4148'de bulunduğunu söylemektedir. İlgili kayıtta bulunan Hümâyûn-nâme'nin içerisinde böyle bir esere rastlanamamıştır.

---

[64] Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, s. 1999; Muhammet Ali Terbiyet, *Mâkâlât-ı Terbiyet*, s. 327; Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, s. 96

[65] Gelibolulu Mustafa Âlî, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Haz. Mustafa İsen, s.153; Ayrıca bkz. Beyânî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Haz. İbrahim Kutluk, s.33; Haluk İpekten ve diğerleri, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, s. 72; Sehî Bey, *Heşt-Bihişt*, Haz. Günay Kut, s. 224 Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, s. 96-97

2. *Lâmi'î Şeyh Mahmûd b. Osmân b. Ali el-Nakkâş b. İlyâs* (1472-1532):

Lâmi'î, 16. yüzyıl Türk edebiyatında büyük şöhret kazanmış mutasavvıf bir şairdir. 1509'da kaleme aldığı ilk eserinden sonra otuzu aşkın eser vücuda getirmiştir. Bunlardan birisi de münşeatında "Vâmık u Azrâ hikâyesinin Türkçe nazmedilmesi yönündeki emri yerine getirdiğini, beş ay içerisinde altı bin beyit yazıp gönderdiğini"[66] belirttiği Vâmık u Azrâ'sıdır.

Âşık Çelebi'nin ifadesine bakılırsa Kânûnî, Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sını tercümeyi arzu ederek muktedir bir şair bulmak isterken kazasker Muhyiddîn Çelebi ile Kâdirî Çelebi bu işe Lâmi'î'yi sevk etmişler, o da altı ay zarfında eseri tercüme ve ikmal eylemiştir.[67] Tezkirecilerin ifade ettiği bu görüşe uygun olarak Kâtib Çelebi ve ona istinaden Muhammed Ali Terbiyet bu eserin Unsurî'den tercüme olduğunu ifade etmişlerdir.[68] Hâlbuki Kânûnî, Unsurî'ninkini tercüme etmesini değil, aksine aynı mevzuda herkesin hayran kalacağı yeni bir eser yazmasını emrettiğini söyler.[69] Kaldı ki gerek *Câmi'î* gerekse Lâmi'î mesnevîlerinde kendilerinden önce Unsurî'den tercüme bir Vâmık u Azrâ bulunduğunu fakat onun istenildiği düzeyde yazılmadığını belirterek işe başlamışlardır. Zaten eser incelendiğinde onun, bir müellif edası içerisinde hayallerini serbestçe kullandığı görülmektedir.

5879+102=5981 beyitten oluşan eser üzerinde doktora tezi düzeyinde bir çalışma yapılmıştır.[70] Araştırmacı, yurt içinden tespit edebildiği nüshalardan altısını ve yurt dışından dört nüshadan ikisini çevriyazılı metinde kullanmıştır. Yurt dışı nüshalarından birisi de The British Library'de bulunmakta ve buna ait bir kayıt yapılan çalışmada belirtilmemektedir.[71]

3. *Manisalı Câmi'î*:

Kânûnî Sultân Süleymân zamanı (1520-1566) şairlerindendir. Asıl adı, doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Tezkirelerde Manisalı olduğu

---

66 Halil İbrahim Haksever, "Münşeat Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi", *İlmî Araştırmalar*, s. 67-8

67 Abdulkadir Karahan, "Lâmi'î" maddesi, *İA*, s. 11

68 Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, s. 1999; Muhammet Ali Terbiyet, *Mâkâlât-ı Terbiyet*, s. 327

69 Nazif Şahinoğlu, "Vâmık u Azrâ" maddesi, *İA*, s. 192

70 Lâmi'î, *Vâmık u Azrâ*, Haz. Gönül Ayan, 519 sayfa

71 The British Library, pp. 40, Wien, 1833.8o.

belirtilen şairin hat ve nakış sanatında hüner sahibi olduğu, âşıkâne şiirlerinin olduğu ve Vâmık u Azrâ mesnevîsini yazdığı belirtilmektedir.[72]

Câmi'î de tıpkı çağdaşı Lâmi'î gibi eserini bir devlet büyüğünün ricası ile kaleme almıştır. Kânûnî'nin veziri Sinan Bey, Baharistan'da adını duyduğu Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sını *Câmi'î*'den yazmasının istemiştir. O da yine Lâmi'î'nin belirttiği gibi kendisinden önce bir Türkçe Vâmık u Azrâ'nın bulunduğunu fakat "letâfet" ve "halâvet" bakımından yeterli bulmadığını belirterek işe başlamıştır.

Hem Lâmi'î hem de *Câmi'î*'nin Vâmık u Azrâ'larının tercüme ya da telif oluşları bakımından değerlendirmesi ileride ayrı bir başlık altında tartışılacaktır.

Üzerinde çalıştığımız eserin bilinen tek nüshası Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih bölümü 4142'de kayıtlıdır. 181 yaprak tutarındaki mesnevî, harekeli nesihle yazılmış ve toplam 5240 beyittir. Bölüm başlıkları kırmızı veya yeşil mürekkeple yazılmıştır. Kırmızı karton ciltli eser, altın yaldız cetvelli ve iki sütun hâlinde on beş satırlıdır.

4. *Kalkandelenli Mu'îdî* (ö. 1566?):

Kânûnî dönemi (1520-1566) şairlerindendir. Rumeli'nde Üsküp'te Kalkandelen kasabasında dünyaya gelmiştir. Kazasker Mîrim Çelebi'den mülâzım oldu. Mısır'a beytülmâl katibi oldu ve orada öldü. Latîfî'ye göre Müftî Ali Çelebi'nin seçkin dânişmendidir.[73] Âşık Çelebi'ye göre babası muîd olduğu için bu mahlâsı almıştır.[74] Hasan Çelebi ise babasının Muîd-zâde diye tanındığını kendisinin de Sultân Bâyezid zamanında yaşadığını belirtir.[75] *Câmi'î*'nin çağdaşı olan şairin hamsesi bulunduğu[76] ve hamsesin oluşturan mesnevîlerinden birisinin adının Vâmık u Azrâ olduğu[77] belirtilmektedir. Sehî

---

72 Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Canım, s. 208

73 Latîfî, *a.g.e.*, s. 502

74 Âşık Çelebi, *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, İnceleme Tenkitli Metin, Haz. Filiz Kılıç, s. 433

75 Haluk İpekten ve diğerleri, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, s. 300

76 Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Canım, s. 502; Kınalı-zâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Haz. İbrahim Kutluk, s. 916

77 Âşık Çelebi, *a.g.e.*, s. 434; Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn*, s. 1999; Muhammed Ali Terbiyet, *Mâkâlât-ı Terbiyet*, s. 327; Beyânî, *Tezkiretü'ş-Şuarâ*, Haz. İbrahim Kutluk, s. 77; Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, s. 410

Bey'e göre, Müfti Ali Çelebi'nin oğlu Fâzıl Çelebi ile dost olmuştu. Onun ölümü üzerine bir perişanlık hâsıl oldu, ilmî çalışmalardan ve eğlenceden elini eteğini çekip hacca gitti ve dönüşünde de Rodos adasında emekli olmayı istedi.[78]

Adı geçen mesnevî bugün itibariyle bulunamamıştır.

5. *Havâyî Mustafa* (ö. 1017/1608):

Bursa'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. öğrenimini tamamladıktan sonra Bursa Abdü'l-mü'min Câmii'nde imam-hatiplik yaptı. H. 1017=m. 1608/9 tarihinde vefat eden şairin mezarı Bursa'da Pınarbaşı mezarlığındadır.[79] Diğer kaynaklarda Vâmık u Azrâ yazdığından bahsedilmezken Osmanlı Müellifleri'nde bahsedilen birkaç eserinden birisi de Vâmık u Azrâ'sıdır.[80] Havâyî Mustafa'nın Vâmık u Azrâ yazıp yazmadığı bilinmediği gibi bugüne kadar da hiçbir kayıtta böyle bir eserinin mevcut olduğuna ilişkin bilgi bulunamamıştır.

Bunlardan başka Rahîmî veya Kubûrî-zâde adıyla anılan Abdurrahman Rahmî (ö.1715)'nin de Vâmık u Azrâ mesnevîsini yazdığı belirtilmektedir.[81] Hacca giderken Kahire'de ölen şairin tezkirelerde herhangi bir eserinin bulunduğu da belirtilmemiştir. Sadece Osmanlı Müellifleri yazarının dile getirdiği Vâmık u Azrâ'sının bulunduğu bilgisini doğrulayacak başka bir kanaat veya belgeye rastlanamamıştır.

Latîfî, tezkiresinde Karamanlı Kâmî hakkında bilgi verirken onun Câmî'den Yûsuf u Züleyhâ'sını tercüme etmesi yanında, Nizâmî'nin Üveyse vü Râmîn'inden ve Fasîhî-i Cürcânî'nin Vâmık u Azrâ'sından epeyce güzel manalar seçip iktibas etmiş olduğunu belirtmiştir.[82]. Karamanlı şair Kâmî'ye ait böyle bir esere rastlanmadığı gibi bu iddia da bundan ibarettir.

---

78 Sehî Bey, *Heşt-Bihişt*, Haz. Günay Kut, s. 304
79 Bursalı Mehmet Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, s. 488
80 Bursalı Mehmet Tâhir, *a.g.e.*, c. III s. 488
81 Bursalı Mehmet Tâhir, *a.g.e.*, c. II s. 88
82 Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, s.457

Bir başka rivayet de Muhammed Ali Terbiyet'in Garîbî[83] isimli şairin Şâh Tahmasb-ı Evvel namına yazdığı ve H.950/M.1543-44'te telif ettiği tezkiresinde Bursa sûfî-zâdegânından Hamzavî adlı bir şairin beş mesnevîsinden birinin adının Vâmık u Azrâ olduğunu belirtmektedir.[84] Bahsi geçen şaire ait bu bilgiden başka herhangi bir kayda rastlanmamıştır.

Kalkandelenli Mu'îdî ve Hamzavî'nin Vâmık ile Azrâ hikâyesini yazdıkları konusunda bazı kaynaklarda birtakım rivayetler bulunması, onların hamse sahibi olmaları ile aynı doğrultuda anlaşılmalıdır. Hamselerini oluşturan mesnevîlerinin tamamının isimleri ve mevcudiyetleri kesin bir bilgi ile bilinmemektedir. Dolayısıyla hamselerini oluşturan mesnevîlerinden birisinin de Vâmık u Azrâ olduğu veya olması gerektiği düşüncesi anlaşılır gözükmektedir. Ne var ki bu şahısların Vâmık ile Azrâ hikâyesi yazdıklarını şu anki bilgilerimizle ifade etmek mümkün gözükmemektedir.

---

[83] Acem asıllı ve Parmaksız Emir sanıyla tanınan Garîbî olmalıdır. Şah İsmail tarafından elçi olarak gönderilmiş ve Kayseri'de hapsedilmişti. Padişaha sunduğu bir kasîde ile bağışlanıp önce Gelibolu'ya sonra da Bursa'ya gönderildi. (Bkz. Haluk İpekten ve diğerleri, *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, s. 158)

[84] Muhammed Ali Terbiyet, *Mâkâlât-ı Terbiyet*, s. 327

C. LÂMİ'Î İLE CÂMİ'Î'NİN VÂMIK İLE AZRÂ HİKÂYELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Lâmi'î'nin Valmık u Azrâ'sı, 102 beyitlik Kasîde-i Gül-i Sad-berg ile birlikte 5981 beyittir. Besmele ile başlayan eserde, İslamî doğu edebiyatının mesnevî geleneğine uygun bir giriş bölümü yer almaktadır. (1-459) Eserde, iki tevhid, bir münâcât, iki na't, bir mi'râciye, altı mehdiye bir şitâiyye ve kasîde-i gül-i sad-berg yer almaktadır. Bunlardan başka on sekiz gazel, bir kıt'a ve bir murabba bulunmaktadır. Lâmi'î'nin Vâmık u Azrâ'sı, Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün kalıbı ile yazılmıştır.

Câmi'î, Muhabbet-nâme	Lâmi'î, Vâmık u 'Azrâ
Vâmık: Hikâyenin baş erkek kahramanıdır ve Azrâ'ya âşıktır. Çin padişahı Taymûs ile Tûrân şahının kızı Meryem'in tek çocuklarıdır. On dört yaşına geldiğinde Gazne ülkesinde doğan Azrâ adlı bir güzele âşık olup ülke ülke onu aramış, sonunda muradına erip Taymûs'un neslini ve saltanatını devam ettirmiştir.	**Vâmık:** Hikâyenin baş erkek kahramanı, şehzâde, Çin hakanı Taymûs ile Tûrân sultanının kızının çocuklarıdır. Son derece güzel bir kişidir. Güzel konuşur, bilgilidir, iyi bir savaşçıdır. Olağanüstü güçleri vardır. Resimde gördüğü Azrâ'ya âşık olup günlerce onu aradıktan sonra kavuşmuştur.
Azrâ: Hikâyenin baş kadın kahramanıdır ve Vâmık'a âşıktır. Azrâ, Gazne şahı Melik Şahın kızıdır. Vâmık'ın şöhretini duyup ona âşık olmuş, kendi resmini yaptırıp Vâmık'a göndermiştir. Uzun mücadeleden sonra Tûs şehrindeki ortak düğünde evlenmişlerdir.	**Azrâ:** Gazne sultanının kızı, Vâmık'ın sevgilisidir. Çok güzeldir. Vâmık'ın çok güzel olduğunu duyup ona âşık olmuştur. Resmini yaptırıp her tarafa yollatmıştır. Hikâyenin sonunda Tûs şehrinde Vâmık'la evlenmiştir.
Behmen: Taymûs'un veziri Şâdkâm'ın oğlu, Vâmık'ın da veziridir. Şâdkâm'ın da hiç çocuğu olmazken Vâmık'ın doğduğu o uğurlu günde Behmen dünyaya gelmiştir. Behmen de Dilpezîr ile anlaşıp hikâyenin sonunda evlenmişlerdir. Yiğitlik ve cesaret bakımından Vâmık'la aynı özellikleri taşımaktadır.	**Behmen:** Taymûs'un Şâdgâm adlı vezirinin oğludur. Vâmık'ın doğduğu gece dünyaya gelmiştir. Vâmık'ın hem dostu, hem dert ortağı hem de koruyucusu durumundadır. Vâmık'ın aşkı uğruna çıkılan yolculukta Dilpezîr ile karşılaşarak hikâyenin sonunda onunla evlenir.
Dilpezîr: Nahcivan şahı Arslan Şahın kızıdır. Behmen'le Nahcivan'da karşılaşmıştır. Babasının serbest bırakılması için gelip karşılığında Vâmık'ın yarasına tiryâk-i ekber bulmak üzere onunla anlaşmıştır. Kendisine âşık, müzmin bir müptelası olan Frenk şahı Tûr'un evlenme isteğine karşılık vermemiş, Behmen'le birlikte onunla savaşmayı göze	**Dilpezîr:** Nahşivan hükümdarı Erdeşîr'in kızı, Behmen'in sevgilisidir. Babasının Vâmık'la yaptığı savaştan sonra Behmen'le tanışmıştır. Vâmık'ın yarasına merhem bulmuştur. Hikâyenin sonunda Behmen'le evlenmiştir.

almıştır. Hikâyenin sonunda evlenmişlerdir.	
Merzübân: Tûs ülkesinin hükümdarıdır. Azrâ'nın yaptırıp on ayrı diyara dağıttırdığı resimlerden birisi de kendisine ulaşınca resimde gördüğü Azrâ'ya âşık olup tacını tahtını bırakıp onu aramaya koyulmuştur. Merzübân, Azrâ'nın aşkına gösterdiği sadakati görünce ondan özür diledi ve ölünceye kadar Vâmık'ı bulmak için yardımcı olacağı sözünü verdi. Ülkesinde yapılan bir düğünde evliliklerine ev sahipliği etti.	**Mîzbân:** Tûs şehriyarıdır. Azrâ'nın resmini görüp ona âşık olmuş ve onu aramaya çıkmıştır. Azrâ'ya kavuşunca da Vâmık'o olan aşkına saygı duyup kavuşmaları için yardım etmiştir. Daha sonra Hüma ile evlenmiştir. Hikâyenin sonunda yapılan düğüne ev sahipliği yapmıştır.
	Hümâ: Devler şahı Helhelân ile Kişmir sultanının kızının çocuklarıdır. Helhelân Hümâ'nın annesini ülkesinden kaçırarak onunla evlenmiş, bu evlilikten Hümâ dünyaya gelmiştir.
Lâhicân: Perîhan adlı peri sultanının oğludur. Kendisi gibi bir peri olan Perîzâd'a âşıktır. Vâmık ve Azrâ'ya kavuşmaları için yardımcı olmak üzere ellerinden gelen bütün çabayı göstermiştir. Sonunda Tûs şehrinde yapılan ortam düğünde kendi âdetlerine göre evlenmişlerdir.	**Lâhicân:** Elbürz dağı perilerinin şahı, Vâmık'ın da dostudur. Kendisi gibi peri olan Feri'ye âşıktır. Vâmık'ın Azrâ'ye kavuşması için yardımcı olmuştur. Tûs şehrinde yapılan ortak düğünde Feri ile evlenmiştir.
Perîzâd: Esas meskeni kaf dağı olan peri kızıdır. Lâhicân'ın isteği üzerine Vâmık kendisini affetmiş ve onları barıştırarak mutlu beraberliklerine sebep olmuştur.	**Feri:** Kaf dağı sultanının kızı, Lâhicân'ın da sevgilisidir. Vâmık'ın araya girmesi ile Lâhicân'la barışmışlar ve birbirlerine kavuşmuşlardır.
Pîr: Mesnevî'de; nükteli söz üstadı, meselelere karşı soğukkanlı ve tecrübeli yaklaşımları ile tavrını koyan bir bilge, tavsiye nasihatlerine şahın da herkesin itibar ettiği bir danışman, kendi ifadesi ile "san'atı içinde hâzık" bir "tabib"tir.	**Pîr:** Erdeşîr'in sarayında Vâmık'ın yarasına sürdüğü merheme zehir katan, daha sonra Dilpezîr'in emriyle hatasını düzelten Dilpezîr'in yol arkadaşı olan hekimdir. Olayların içine karışınca Azrâ'nın Dâye'sine âşık olur ve hikâyenin sonunda onunla evlenir.
1.Dâye: Vâmık'ın dadısıdır. Çocukluk döneminde yetişmesi çin tutulmuştur. **2.Dâye:** Azrâ'nın dadısıdır. Tıpkı Vâmık'ta olduğu gibi Azrâ doğduktan sonra tutulmuştur.	**Dâye:** Azrâ'nın tecrübeli, ileri görüşlü, zorlukların üstesinden gelen sırdaşıdır. Duygusal bir bağla bağlandığı Pîr gibi kendisi de şairdir. Hikâyenin sonunda Pîr ile evlenir.
Taymûs: Adaleti ile şöhret bulmuş bir Çin padişahıdır. Hikâyenin baş erkek kahramanı Vâmık'ın babasıdır. Taymûs, yedi yüz yıl süren uzunca bir ömürde çocuk sahibi olamamıştı. Veziri Şâdkâm'ı gönderip Bâbek şahının kızı Meryem'i istettikten sonra onunla	**Taymûs:** Çin ülkesinin şahı, Vâmık'ın babasıdır. Uzun yıllar çocuğu olmamıştır. Resmini görüp beğendiği Tûrân sultanının kızı ile yaptığı evlilikten Vâmık dünyaya gelmiştir.

evlendi ve ondan Vâmık dünyaya geldi.	
Şah Bâbek: Bâbek, Tûrân ülkesinde yaşamakta olan bir padişahtır. Şahın dillere destan bir kızı olduğu duyulunca hiç oğlu olmayan Çin hakanı Taymûs Şah, veziri aracılığı ile bir mektupla kızı ile evlenmek istediğini iletmiştir.	
Meryem: Hakkında ayrıntılı bir bilgi yer almamaktadır. Tûrân şahı Şah Bâbek'in kızı, Taymûs'un eşi Vâmık'ın da annesidir.	**Tûrân Sultânının Kızı:** Vâmık'ın annesidir. Beşîr isimli ressam onunda resmini yapmıştır. Resmi gören Taymûs kendisi ile evlenmiştir.
Melik Şah: Azrânın babası ve Gazne şahıdır. Hiç çocuğu olmadığı için gece gündüz dua ederken bir gün duaları kabul olmuş ve Allah ona Azrâ'yı vermiştir.	**Gazne Sultânı:** Azrâ'nın babasıdır. Adaleti ve cömertliği ile anılan bir hükümdardır.
Arslan Şah: Rey ülkesinin padişahı ve Dilpezîr'in babasıdır. Eserdeki kötü huylu, hileci, zalim padişah olarak yer almıştır. Arslan'ın tahtı Nahcivan'da idi. Kendisi yüzyıllarca süren ömrünü zevk ve sefa ile geçirirken halkına da sürekli eziyet ederdi.	**Erdeşîr:** Nahşivan hükümdarı, Dilpezîr'in babasıdır. Zalim, kan dökücü, kötülüklerin kaynağı olduğu gibi Şehnâme kahramanları kadar güçlüdür.
Zenci: Bir kalede, dinsiz bin zenciye liderlik yapan harami reisidir. Metinde şu beyitlerle tarif edilmiştir.	**Helhelân:** Zengîlerin şahıdır. Kan dökücüdür. Görünüşünden bütün yaratıkların ürktüğü bir devdir.
Tûr: Tûr, bütün Frengistan'a hükmeden bir padişahtır. Dilpezîr'e de âşıktır. Uzun zaman babası ile savaştığı için Arslan ona kızını vermemiştir, zaten Dilpezîr de onu hiçbir zaman kabul etmemiştir. Ezelî düşmanlarından olan ateşperestler gemisine saldırıp onu öldürmüşlerdir.	**Tûr:** Belh sultanıdır. Zalim hükümdar Erdeşîr'in dostu ve kızı Dilpezîr'in sözlüsüdür. Ok atma konusunda çok yeteneklidir. Hikâyenin sonunda yakılarak ölür.
Erdeşîr: Yolculuk sınrasında Hekîm, Dilpezîr ve Azrâ'yı gemisine alan gemicidir. Azrâ'ya, kendisini kardeş bilmesini ve deniz yolculuğunun sıkıntılara iyi geleceğini söyleyerek gemisine davet etmiştir.	
	(Frenk) Anton: Deniz ülkesinin şehriyarı, Tûr'un arkadaşıdır. Savaşmayı amaç edinmiş bir kafirdir. Hikâyenin sonunda Vâmık ve arkadaşlarına ettiği kötülüğün bedelini yakılarak öder.
Yaşlı Kadın: Azrâ'nın yolculuk esnasında evine misafir olduğu yaşlı kadındır.	**Pîrezen:** Azrâ'yı, Dâye'yi, Dilpezîr'i ve Pîr'i evinde misafir eden yaşlı kadındır.

Şâdkâm: Çin padişahı Taymûs Şahın veziri, Behmen'in de babasıdır. Akıl sahibi ve tecrübeli bir devlet adamıdır. Hiç çocuğu yokken Vâmık'la aynı gün Behmen doğmuştur.	**Şâdgâm:** Taymûs'un veziri, Behmen'in de babasıdır. Taymûs Şahla aynı gün çocuk sahibi olmuştur.
	Beşîr Hoca: Vâmık'ın annesinin resmini çizerek Taymûs Hana veren ressamdır.
Nakkaş: Azrâ'nın ipek üzerine resmini yapan sanatçıdır.	**Nakkaş:** Gazne'de Azrâ'nın resmini çizen canlı resimleriyle şöhret bulmuş nakkaştır.
Huceste (Valık'ın hocası), Gülreng, Dilşâd, Ferruh, periler, zenciler	Vâmık'ın hocası, Vâmık'ın sütannesi, tâcirler, Hindûlar, Zengîler, Gûr devi, nereler ve periler

Yukarıda tablo hâlinde şahıs kadroları ortaya konan iki mesnevînin büyük bir benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır. İkinci ve üçüncü dereceden şahıslarda bazı farklılıklar bulunmakla birlikte şahıslar hemen hemen aynıdır. Bu bölümde her iki mesnevînin birbirinden farklı ve ortak yönlerini ele almaya çalışacağız:

Lâmi'î'nin eserinde, Taymûs'un çocuk sahibi olmak üzere Tûrân hanının kızı ile evlenme şekli farklıdır. *Câmi'î*'de bu evlilik, Tûrân hanının kızının güzelliğinin duyulması sebebiyle iken Lâmi'î'de Taymûs, kızın resmini görerek, tarif edilen güzellik onda olduğu için evlenmek ister. Dolayısıyla *Câmi'î*'nin eserinde, Taymûs'un ülkesinde Tûrân hanının kızının resmini yapan Beşîr isimli bir ressam da yoktur.

Câmi'î'de, Tûrân hakanının adı Bâbek, kızının adı da Meryem'dir. Bu özel isimler Lâmi'î'nin eserinde belirtilmemiştir.

Lâmi'î'de Vâmık'ın en önemli farklılığı şairliğidir. Yazdığı şiirler elden ele dolaşırken *Muhabbet-nâme*'de böylesine bir durum söz konusu değildir. Lâmi'î'de Vâmık, Azrâ'ya âşık olduktan sonra gece gündüz şiirler söyleyip mihnetnâmeler yazar.

Câmi'î'de, Gazne şahının da hiç çocuğu olmazken bir gün Azrâ dünyaya gelince çocuk sahibi olmuş, Lâmi'î'de Gazne şahı ile ilgili böyle bir durumdan bahsedilmemiştir.

Câmi'î'de, Gazne şahının adı Melik Şah olarak belirtilmişken Lâmi'î'de özel ismi yoktur.

Lâmi'î'de, Vâmık ve arkadaşlarının çıktığı ilk yolculukta çölde susuzluktan ölmek üzerelerken karşılarına bir ağaç ve su çıkması ve Allah'ın yardımıyla kurtulmaları söz konusu edilirken *Câmi'î*'de, bu yolculuk sonunda dinlenmek üzere böyle bir yeşillik ve akar suyu olan yerde konaklanır.

Lâmi'î'de Feri'yi Lâhicân'a veremeyen babası iken *Câmi'î*'de Perîzâd'ın kendisi Lâhicân'ın aşkına karşılık vermemektedir.

Lâmi'î'deki Erdeşîr, *Câmi'î*'de Arslan Şah karşılığıdır.

Tûr, Lâmi'î'de Belh sultanı ve Erdeşîr'in yardımına gelen bir savaşçıdır. Erdeşîr gibi yanarak ölmekle kötülüğüne ceza bulur. *Câmi'î*'de ise, bütün Firengistan'a hâkim bir hükümdardır. Arslan Şahın kızı, Dilpezîr'e âşıktır. Babasından onu çok kez istediği hâlde elde edememiştir. Vâmık ile Arslan kavgasında araya girmiştir. Sonunda Vâmık'ı alıp deniz yoluyla kaçarken ateşperestlerle karşılaşmış, ateşperestler de onu tanıyıp idam etmişlerdir.

Lâmi'î'nin eserinde bulunan ve Tûr'un kendisine sığındığı Frenk Anton *Câmi'î*'de yoktur.

Lâmi'î'de denizci ve iyi yürekli Erdeşîr yer almaz. Ondaki Erdeşîr, *Câmi'î*'deki Arslan Şah karşılığı kişidir.

Câmi'î'de yer alan Lâhicân'ın Vâmık ve Azrâ'yı götürdüğü Belkîs ile Süleymân yadigârı bir köşk ve kendilerine orada sunulan çeyiz, Lâmi'î'de bulunmamaktadır.

Câmi'î'de, Hindular yerine ateşperestler vardır.

Vâmık'ın Hinduların eline düşüp ateşe atılmışken Hz. İbrahim gibi ateşin kendisini yakmadığı motifi *Câmi'î*'de yer almaz.

Zengîler şahı Helhelan'dan *Câmi'î*'de Zengî olarak bahsedilir.

Azrâ esir iken Zengîler şahı Helhelan'ın kızı Hümâ'nın kendisine yardım ettiği *Câmi'î*'de yer almaz.

Zengîler şahı Helhelan'ın kızı Hümâ, *Câmi'î*'de yoktur.

Hümâ ile Mîzbân, Pir ile Daye aşkı *Câmi'î*'de yoktur.

Her iki mesnevîde periler ve zengiler gibi insan üstü varlıklar yer almaktadır. Vâmık'ın karşı koyduğu olağanüstü yaratıklar da hikâyede yer alan masal unsurları olarak her iki şairin eserinde de bulunmaktadır.

Her iki eserde de İslâmî unsurlar kahramanların dünya görüşlerinde belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kahramanlar savaşlardan önce dua ve ibadet eder, şeriat üzere nikah kıyılır. Kötü niyetli kahramanlardan Tûr, Anton ve ateşperestler (Hindular) kafir kişiler olarak anılırlar. Savaşta Müslüman askerlerin ölenlerinin cennete gideceğine inanılır.

İlerde müstakil başlıklar altında incelenen toplum yaşayışı ile ilgili unsurlar dikkatle incelendiğinde görülecektir ki üzerinde çalıştığımız eserde Müslüman Türk halkının eğlence, savaş, düğün ve ziyafet gelenekleri hâkim unsur olarak yer almaktadır. Yemek, musiki, eğlence, merasim kültürü büyük ölçüde dönemin Türk kültür hayatına ait unsurlar taşımaktadır.

Elimizde bulunan en eski ve çok eksik Vâmık u Azrâ olan Unsurî'nin eserindeki destani unsurlar zaman içerisinde Anadolu'da Türk kültürünün etkisi ile millî ve mahallî bir hüviyet kazanarak masal unsurları olarak karşımıza çıkmıştır. Özellikle olayların geçtiği yerler, coğrafya bilgisi ile uyum göstermemekte; Çin'den Nahcivan'a, Gazne'den Frengistan'a, Tûs'tan Herat şehrine kadar geniş bir coğrafya katedilmektedir.

Her iki eserde kahramanların birbirleri ile tanışıp âşık olmaları benzerlik göstermektedir. Lâmi'î'de yaşanan aşklar tamamen beşeri aşktır. *Câmi'î*'nin eseri de genel olarak böyle bir karakter taşırsa da Azrâ'nın Vâmık'ı sevdiğini öğrenen Merzübân, kendisini ilâhî aşka yönlendirerek teselli bulur. Lâmi'î'de bu kişinin karşılığı olan Mîzbân, aşkını Hümâ adlı güzele yönlendirmiştir.

Olaylar değişik ülke ve toplumlar arasında geçerken sosyal yaşam, âdet ve gelenek açısından bir farklılık görülmez, bütün toplumlar benzer bir yapıda gösterilmektedir.

Her iki eserde de olaylar saray ve çevresindeki kişilerle ilişkilidir. Şah, han, hakan, şehzâde, kraliçe, prenses düzeyindeki kişilerin ve onların yakınında bulunanların yaşadığı maceralar anlatılır.

Her iki hikâye, büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Şahıs kadrosundaki bazı isim farklılıkları bulunmakla birlikte farklı iki isimdeki şahısların hikâyede aynı işlevi gördükleri dikkat çekmektedir. Birkaç şehir ve mekân isimlerindeki farklılıklar ve şahıs kadrosundaki ayrılıklardan başka hikâyenin esas kahramanları ve olay örgüsünde farklılık olmadığı görülmüştür. Bu durum, bazı soruları akla getirmektedir:

Birincisi; her iki şairin de kendilerinden önce yazılan bir Vâmık ile Azrâ hikâyesinden yola çıkarak eserlerini kaleme almış olmalarıdır. İkincisi ise, Lâmi'î ya da *Câmi'î*'nin, birbirlerinin hikâyelerini görerek eserlerini yazmış olmalarıdır. Fakat kimin kimden önce yazdığını şimdilik tespit edememiş bulunmaktayız.

Hangisi doğru olursa olsun bir gerçek var ki çağdaş iki şair olan Lâmi'î ve *Câmi'î*, hemen hemen aynı diyebileceğimiz Vâmık ile Azrâ hikâyesini farklı üslûplarla, farklı vezin ve farklı dil özellikleri ile ele almışlardır.

Şunu da belirtmeliyiz ki Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sına ait birkaç beyit bu iki şairşair tarafından okunmuş da olabilir. Fakat gerek Lâmi'î Çelebi'nin gerekse Manisalı *Câmi'î*'nin eserlerinde görülen yerlilik, kahramanların şarktan seçilmesi, isimlerinin şark kökenli olmasına dikkat edilmesi, olayların doğu ülkelerinde geçmiş olması, efsanevî unsurlara çokça yer verilmesi bu eserlerin Unsurî'ninkinden bütünüyle farklı olduğunu gösterir.

Demek ki 15. ve 16. yüzyıllarda Anadolu ve İran coğrafyasında bulunmayan fakat adı bilinen eserin hikâyesi biliniyordu. Konu, Unsurî'den itibaren *Muhabbet-nâme*'ye kadar farklı şairler tarafından yazılagelmiştir. Mesnevîlerin geleneksel hikâye anlatıcılığı geleneği içindeki yeri de dikkate alındığında hikâyenin ana temasının kulaktan kulağa aktarıldığı ve nihayet şöhretli aşk hikâyesinin Anadolu'da yerli bir malzeme ile yeniden telif edildiği akla geliyorsa da bu iddianın aydınlığa kavuşturulması son derece güç gözükmektedir.

D. UNSURÎ VE ESÎRÎ İLE CÂMİ'Î'NİN VÂMIK İLE AZRÂ HİKÂYELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Unsurî ile Câmi'î'nin Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Değerlendirilmesi

Fars ve Türk şairleri, kendi kültür dairesine mensup olan insanlar arasında bilinmekte olan bir kıssa veya efsaneyi kaleme almışlardır. Türk şairleri tıpkı kendilerinden öncekilerin yaptığı gibi kendilerine ait bir kurmaca olmayan ve geçmişten kendilerine intikal eden Yûsuf u Züleyhâ, Leylâ vü Mecnûn, Husrev ü Şîrîn ve Vâmık u Azrâ gibi kurmacaları kendilerine göre yeniden yazmışlardır.[85]

Lâmi'î ve *Câmi'î*'ye ait ortak konulu mesnevîler, Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sının yeniden yazılması talebiyle ortaya çıkmış iki eserdir. Daha önce de belirtildiği üzere her iki eserde de şairler, kendi dillerinde yazılmış bir Vâmık u Azrâ'nın varlığından haber vermekte ve onu yetersiz bularak eleştirmektedirler. Fakat bu şairlerin Unsurî'nin eserini Türk dili ile yeniden yazılması talebinin arkasında, onun Türkçeye tercüme edilmesinin istendiği gibi bir yorum bazı kaynaklarda dile getirilmektedir. Araştırmacıları böyle düşünmeye yönlendiren iki şeyden birisi bu iki çağdaş şairin eserlerinde yer alan bilgiler, diğeri de adından bahsedilen en eski Vâmık u Azrâ'nın Unsurî'ye ait oluşunun bazı kaynaklarda yer almasıdır.[86] Türk edebiyatındaki Vâmık u Azrâ'lar hakkında bilgi verenler bu eserlerin tercüme olduğu konusunda şüpheler taşımakta iken M. Şefî', Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sından ele geçirdiği varaklardaki 372 ve diğer eserlerden derlediği 143 beyitten toplam 515 beyitlik bir metin yayımlayınca Unsurî'nin eserinin konusu ve

---

[85] Ahmet Kartal, "Klâsik Türk Edebiyatının İran Edebiyatı İle Münasebeti Üzerine Düşünceler", *Türk Yurdu*, s. 262-263

[86] *Câmi'î*'nin Muhabbet-nâme'sinde Sinan Bey, Baharistan'da adını duyduğu Vâmık u Azrâ'sını yazmasını isterken onun ortada olmadığını da belirtir. Muhabbet-nâme'deki bu ifadeler ve Lâmi'î'nin "Vâmık u Azrâ hikâyesinin Türkçe nazmedilmesi yönündeki emri yerine getirdiğini"(Halil İbrahim Haksever, "Münşeat Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi", *İlmî Araştırmalar*, s. 67-8) belirttiği ifadeler bu eserlerin tercüme olarak anlaşılmasına malzeme edilmiştir. Halbuki bahsi geçen iki eserde de kendilerinden önce yazılmış Türkçe bir Vâmık ile Azrâ hikâyesinden bahsedilmektedir.

kahramanları ortaya çıkmış oldu. Bu durum, 16. yüzyılda kaleme alınmış olan aynı adla yazılmış eserlerden hangi yönlerden farklılık gösterdiğinin belgesi olarak anlaşıldı. Nitekim aşağıda özetini aktardığımız Esîrî'ye ait olan Vâmık u Azrâ'nın kaynağından ne kadar uzaklaştığı görülmüştür.

Bu bölümde, Ayan'ın, M. Şefî'in ortaya koyduğu eserden yola çıkarak çıkardığı Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sının muhtemel[87] özetini aktarıyoruz:

"Filikrat (Polycrates), Yani adında güzel bir kadınla evlenir. Düğün şenliklerine, Yunan adalarından akın akın insanlar gelir. Şamos (Samos-Sisam) adası, daha önce bu kadar kalabalık görmemiştir. Bir hafta müddetle her iki taraf çeng ve rebab sesinden inler. Filikrat, bir gece uyurken, bir evlâdının olacağını haber veren bir rüya görür. Bir zaman sonra Yani'nin ay parçası gibi bir kızı olur. Güzelliği kadar zeki olan bu kız, iki yaşında okuma yazma öğrenir. On yaşına gelince attığı demiri deler. Mızrak oyununda dağları yerinden oynatır. "Söz"ün anahtarı ve "hüner" hazinesi olur. Zeki ve bilgili oluşundan dolayı, babası ona Azrâ adını verir. Babası Azrâ'ya büyük değer verdiğinden savaşa birlikte götürür ve düşmana karşı koymak üzere gönderir.

Vâmık da Filikrat'ın adamlarındandır. Akıllı bir delikanlıdır. Güzel yüzlüdür. Annesi ölmüş ve babası bir başka kadınla evlenmiştir. Bu kadın, Vâmık'ın babasıyla kötülükte anlaşarak onu öldürmek ister.

Vâmık'ın Tûfân adlı bir dostu vardır. Onunla anlaşarak birlikte bir gemiye binerler. Şamos adasının yolunu tutarlar. Gemiden inince, Şamos'ta deniz kenarındaki bir heykele varırlar. Tesadüfen Azrâ da o sırada heykelin ziyaretinden dışarı çıkıyormuş. Vâmık ile Azrâ birbirlerini görürler. Gönülleri coşar. Azrâ Vâmık'ın kim olduğunu ve hâlini sorar.

Azrâ'nın annesi Yani de Vâmık'ı görür. Onunla konuşur. Padişaha ondan söz edeceğini vaat eder. Azrâ ile annesi, oradan ayrılıp giderler. Vâmık, gönlü ateşler içinde olduğu hâlde orada, Heykel'in bulunduğu yerde kalır. Vâmık'ın başına gelenleri gören dostu ve arkadaşı Tûfân (Typhon), ona

---

[87] Daha önce de belirtildiği gibi Unsurî'nin diğer iki mesnevîsi Vâmık u Azrâ'sı ile aynı vezinde yazıldığı için ele geçirilen varakların onlara ait olma ihtimali de söz konusudur.

öğütler verir. Bu gibi deliliklerden vazgeçmesini söyler. Vâmık'ın aşkı ise gittikçe artar. Heykel'e gidip gelip dua eder.

Azrâ'nın da sevgisi artınca bir yolunu bulup, annesine, vaadini hatırlatır. Böylelikle Filikrat, Vâmık'ın durumundan haberdar olur. Bir adamını gönderip Vâmık'ı çağırtır. Her ne kadar hâli ve tavrından belli oluyorsa da bilgi derecesini öğrenmek ister. Bir meclis düzenler ve Vâmık'a sorular sorar. Uygun cevaplar alır. Örneğin: "Barbut'u kim icat etti (139-177. beyitler)" der. Vâmık, geniş cevaplarıyla Filikrat, Yani ve Azrâ'yı hayran bırakır. Meclistekilerin hepsi: "Aferin" (178-223) derler. Sarayına böyle uğurlu bir kişinin gelişinden dolayı Filikrat'ı kutlarlar.

Vâmık ile Tûfân'a sarayda bir yer verilir. Onlar için yemek çıkartılır. Diğer günlerde Vâmık, "gûy oyununda" hünerini gösterir. Mızrak atmada ve at binmede maharetini ortaya koyar. Onun bu ustalığını Azrâ ile ölçmek istediklerinde, Vâmık özür diler: Padişah Filikrat "Aferin" (231-252 ve 336) der. Bundan sonraki beyitlerde kopukluk varsa da aşağıdaki şekilde tamamlanabilir:

Şah (Filikrat)ın cihan görmüş bir çalgıcısı vardır. Adı, Rinakdos (Zliktos, Esedî'de Zifünüs)'tur. Hindistan, İran ve Rum'da, musikide tanınmış kişidir. Şahın emriyle barbut çalar. Diyanus (Yunanlılarda Hârût)'a şarkılar söyler. Onun okuduğu şarkı Vâmık'a dokunur. Vâmık odasına çekilip feryada başlar. Tanrıya yalvarıp yardımını diler (258-283).

Bir gece Vâmık, gönlü ateş dolu olduğu hâlde bahçede dolaşır. Hayatından bezmiş olarak Azrâ'nın sarayına kadar gider (284-288).

Şah Filikrat'ın Azrâ'yı, kendisine ısmarladığı bir hocası vardır. Adı Filatos (Platos, Philoetus, Plautus)'tur. İyi kalpli bir bilgindir. Gece gündüz Azrâ ile beraberdir. Azrâ'nın annesi, kızının Vâmık'la buluşmalarını öğrenir. Azrâ'nın hocası Filatos'u çağırır. Ona durumu anlatır (296,297, 315-320).

Bir gece, Azrâ kalkıp Vâmık'ın şarap meclisinde bulunmak üzere yanına giderken, hocası da onu görür. İşin aslını öğrenir, Azrâ'yı azarlar. Azrâ, utancından, babasının olayı öğrenmesinden korkarak bayılır (298-314). Azrâ'yı Vâmık'la görüşmekten menederler. Kendi evinde bu hâle düşmekten feryada başlar. Babasının evi artık ona zindan gibi gelir (321-328). Filatos,

Vâmık ve Tûfân'a gidip onları azarlar. Vâmık'tan, Azrâ'ya kötülük etmeyeceğine dair söz alır (331-341). Günün birinde Azrâ, Vâmık'ın ondan yüz çevirdiğini sanarak üzüntüye kapılır. Ölümü yanında hisseder (346-353).

Muhammed Şefî', konuyu Dârâb-nâme'den şöyle tamamlar:

Birgün Azrâ'nın annesi Yani ölür. Babası Filikrat, Azrâ'yı Vâmık'a vereceğine dair sözünü yerine getirmez. Bir düşmanı Filikrat'ı helâk eder. Tahtını ele geçirir. Azrâ'yı da satar. Azrâ köle olur. Bu hâl dört yıldan fazla sürer. Monkolos adlı bir şahıs, Kiyos (Chios) adasında birkaç kızı satın alır. Bunlar arasında Azrâ da vardır. Bu mealde Fizidyos, Difriya (Difirya) ve Lukarya'dan bahsedilir. Azrâ'yı satanın adı Danoş (Esedî'de adı, Diyanoş olup deniz korsanlarındandır.)'tur. Azrâ'yı Monkolos'tan çalıp götüren bezirganın adı Damahsinos'tur. Nice sıkıntılı yıllardan sonra Azrâ, Tartanyuş (Dardanos?) adasına ulaşır. Orada kölelikten kurtulur. Bahsalos adlı hilekar ve alçak şah, Azrâ'yı çalıp götürür (Esedî)"[88]

Aktarılan bu özetten yola çıkılarak Unsurî'nin eseri ile Türk edebiyatında yazılmış, elimizde bulunan Vâmık ile Azrâ hikâyeleri aşağıda karşılaştırmaya çalışılmıştır:

Unsurî'nin eseri ile Türkçe Vâmık ile Azrâ hikâyelerinde sevgililer Vâmık ve Azrâ adını alırlar. Türkçe eserlerde olduğu gibi muhtemelen Unsurî'nin eseri de düğün ile başlamalıdır. Unsurî'de, Azrâ'nın babası Filikrat ile Yani, Lâmi'î ve *Câmi'î*'de Taymûs ile Tûrân sultanının kızı (Meryem) evlenmektedir. Bu evliliklerden birincisinde Azrâ dünyaya gelirken diğerlerinde Vâmık doğar.

Azrâ ve Vâmık bu iki gurup eserde, güzelliği yanında savaşçılığı ile de kendilerinden söz ettirirler. Unsurî'de, Azrâ iki yaşında okuma-yazma öğrenir, on yaşına geldiğinde attığı ok demiri deler. Söz söylemek ve hüner sergilemekte usta, zeki bir kızdır. Bu hâliyle Azrâ, Türkçe Vâmık ile Azrâ hikâyelerindeki Vâmık ve Azrâ'nın çocukluk döneminin anlatıldığı kısımlarla uyum içerisindedir.

Unsurî'nin eserinde bulunan ve önemli bir yere sahip heykel Tükçe hikâyelerde yer almaz.

---

[88] Lâmi'î, *Vâmık u Azrâ*, Haz. Gönül Ayan, s. 12-14

Unsurî'de Vâmık'ın yol arkadaşı, dostu Tûfân yerine Türkçe hikâyelerde Behmen vardır.

Unsurî'nin eserindeki en önemli farklılık Vâmık ile Azrâ'nın birbirlerini görerek âşık olmalarıdır. Vâmık ve arkadaşı, Şamos adasına bir gemi ile gittiklerinde, heykel ziyaretinden çıkan Azrâ ile karşılaşırlar. Bu ilk karşılaşmada gönülleri birbirine meyleder hatta konuşurlar. Türkçe hikâyelerde ise Vâmık ile Azrâ'nın aşkı Vâmık Azrâ'nın resmini görerek Azrâ da Vâmık'ın güzelliğini işiterek ortaya çıkmıştır.

Unsurî'de, sevgililerin aşkı ile alakalı farklı bir durum da sevgilileri bir araya getirmek için Azrâ'nın annesinin arabuluculukta bulunmasıdır. Vâmık saraya çağırılır ve imtihan edilir. Türkçe hikâyelerde ise âşıklar aşklarını önce anne ve babalarından gizlemişlerdir. Vâmık, aşkını öğrenen babasının ikna çabasına rağmen yollara düşmüştür.

Evin kızı ile evlenecek koca adayının eve çağırılıp yedirilip içirildikten sonra yetenek, bilgi derecesi ve savaşçılık konularında imtihan edilmesi bu hikâyelerde Unsurî'nin eserine özgü bir durumdur.

Türkçe hikâyelerde Vâmık'ı eğitmek üzere hoca tayin edildiği gibi Unsurî'nin eserinde de Azrâ için Filatos adlı bir hoca tutulmuştur.

Unsurî'nin eserinde âşıklar aileleri görmeden gizlice bir mecliste görüşürken *Câmi'î*'nin eserinde uzun süren yolculuktan sonra bir araya gelen Vâmık ile Azrâ arasına perde çekilmiştir.

Unsurî'nin eserinde, Filikrat yenilip Azrâ da esir alınmış, köle olarak satılmıştır. *Câmi'î*'ye ait eserdeki hikâyede ise Tûr, Vâmık'ı kaçırırken ateşperestlerin hücümuna uğrarlar, Vâmık da esir düşer, uzun zaman ateşperestlere hizmet eder.

Her iki hikâyede geçen olaylar karşılaştırıldığında Unsurî'nin eserinde Azrâ'nın ön plânda olduğu dikkat çeker. Azrâ, doğumundan itibaren bir kahraman adayı olarak takdim edilir. Evlenme söz konusu edildiğinde Azrâ'nın isteği ön plâna çıkar. Türkçe hikâyelerde ise esas konu erkek kahramanlar üzerinde yoğunlaşır. Azrâ'dan önce Vâmık öne çıkar. Savaşçılık, güç ve kuvvet, kahramanlık, eş seçimi konularında erkeğin egemenliği dikkat çekmektedir.

Unsurî'deki Vâmık ile Azrâ'nın isimleri dışındaki hiçbir şahıs ve yer ismi Türkçe eserlerde yer almaz.

Türkçe Vâmık ile Azrâ hikâyelerinde, İslamî unsurlar, kahramanların dünya görüşlerinde belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kahramanlar savaşlardan önce dua ve ibadet eder, şeriat üzere nikah kıyılır. Kötü niyetli kahramanlardan Tûr, Anton ve ateşperestler (Hindular) kafir kişiler olarak anılırlar. Savaşta Müslüman askerlerin ölenlerinin cennete gideceğine inanılır.

Bu eserlerde, Müslüman Türk halkının eğlence, savaş, düğün ve ziyafet gelenekleri hâkim unsur olarak yer alır. Yemek, musiki, eğlence, merasim kültürü dönemin Türk kültür hayatını yansıtır.

Elimizde bulunan en eski ve oldukça eksik Vâmık u Azrâ olan Unsurî'nin eserindeki destani unsurlar zaman içerisinde Anadolu'da Türk kültürünün etkisi ile millî ve mahallî bir hüviyet kazanarak masal unsurları olarak karşımıza çıkmıştır.

Unsurî'nin eserinde olaylar çoğunlukla denizde geçerken Türkçe eserlerde bir iki deniz yolculuğu dışında olaylar Asya'da cereyan eder.

Türkçe Vâmık ile Azrâ hikâyesini yazan çağdaş iki şair Lâmi'î ve *Câmi'î*'nin etkilenmeleri söz konusu olan en yakın eser her ikisinin de haberdar olduğu ve eleştirdikleri Türkçe Vâmık u Azrâ olmalıdır. Bu eser elimizde olmadığı için onun hangi silsileye dayanacağını belirtmek mümkün değildir.

2. Esîrî ile Câmi'î'nin Vâmık ile Azrâ Hikâyelerinin Değerlendirilmesi

Hamse sahibi olduğu belirtilen şairin hamsesini oluşturan eserlerden biri Vâmık u Azrâ'sıdır. Esîrî, eserini Osmanlı hükümdarı Kânûnî Sultân Süleymân döneminde (1520-1566) yazmıştır. Farsça manzum Vâmık u Azrâ'sının 971/1563-4'te Mîr Ali el-Câmî tarafından istinsah edilmiş nüshası İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih bölümü 4141'de kayıtlıdır. Bu Farsça manzum Vâmık u Azrâ'nın Kânûnî döneminde yazılıp muhtemelen ona takdim edilmiş olması son derece dikkat çekici bir durumdur. Anadolu coğrafyasında yazılan elimizdeki üç Vâmık ile Azrâ hikâyesi de Kânûnî döneminde yazılmıştır. İkisi Türkçe biri Fasça olan bu eserler iki farklı kaynaktan beslenmiştir. *Manisalı Câmi'î* ile Lâmi'î'nin eserlerindeki aynîlik yanında Esîrî'nin Farsça Vâmık u Azrâ'sı aşağıda görüleceği üzere oldukça farklı bir konu etrafında şekillenmiştir.

Eserde işlenen Vâmık ile Azrâ hikâyesi şu şekilde özetlenmiştir:

Hıtâ ülkesinde Kaan adında bir melik vardı. Bu meliğin hiç çocuğu yoktu. Günün birinde ava gitti. Orada yaşlı adamla karşılaşıp ondan hayır duası talebinde bulundu. Yaşlı adam müstecâb-ı da'vâ olduğu için melik, bir oğul sahibi oldu. Onun adını Vâmık koydu. Vâmık günden güne büyürken medreseye gitmeye başladı. Daha da büyüyünce güzellerle gönül eğlendirmeye başladı. O sırada rüyasında Azrâ'nın cemalini görüp ona âşık oldu. Azrâ'yı bulmak için yollara düştü. Önce Zengiyân kalesine gitti, oradan deniz kenarına ulaştı. Bir gemiye binip Çin ve Hıtâ ülkesine vardı. Fağfur ile yaptığı mülakattan sonra Azrâ'yı buldu. Bir bahçede görüştüler. Bu arada Vâmık'ın babası Kaan kızı Azrâ'yı Vâmık'a istemek üzere Fağfur'un yanına gitti. Bu olaylardan ve Vâmık'ın Azrâ'ya olan aşkı ortaya çıktıktan sonra Fağfur Azrâ'yı hapse attırdı. Azrâ, ikizi Türknaz'ın yardımıyla hapisten Vâmık'a haber gönderdi. Buna karşılık Vâmık da Azrâ'yı teskin etmek için cevâbî mektubunu gönderdi. Bir süre sonra Türknaz'ın yalvarıp yakarmaları sonucunda Fağfur Azrâ'yı serbest bıraktı. Daha sonra Azrâ, yakın arkadaşları ile çöllerde deliler gibi dolaşan Vâmık'ı arayıp buldu. Ancak ne yazık ki bu âşık ve maşuk muradına eremeden hilekar bir kocakarının bedduası ile Vâmık

öldü. Azrâ, Vâmık'ın öldüğünü duyunca onun mezarı başına gidip başucunda can verdi.[89]

Esîrî'nin eserine; iki tevhid, iki münâcât, bir na't, Kânûnî medhiyesi, Sultân Mahmûd ile Ayaz hikâyesi, şairin padişah Sultân Süleymân'dan talebi ve nüshanın yazılış sebebi bölümleri ile başlayarak esas hikâyeye geçer. Hikâye gerek konunun işlenişi gerekse şahıs kadrosu açısından üzerinde çalıştığımız metin olan *Câmi'î*'nin *Muhabbet-nâme*'si ve Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sından olduğu belirtilen konu ile bütünüyle farklılık göstermektedir. Sevgililerin birbirlerine âşık olma sebepleri, Vâmık ve Azrâ'nın babasının adı, yaşadıkları yer, buluşma şekli ve hikâyenin kötü sonla bitmesi Esîrî'nin eserini *Muhabbet-nâme*'den ayıran temel farklılıklardır. Esîrî'nin eserindeki Vâmık ve Azrâ'nın isimleri, çocuğu olmayan padişah, sevgililerin kavuşmak için ülkelerini terk etmeleri, Zengiyân kalesi gibi unsurlar *Muhabbet-nâme* ile örtüşen unsurlardır.

Aynı dönemde yazılmış böylesine temel farklılıklara sahip iki Vâmık ile Azrâ hikâyesinin varlığı, hikâyenin zaman içinde değişikliğe uğrayarak 16. yüzyılda geldiği durumu göstermesi açısından önemlidir.

---

[89] A.Naci Tokmak, *Vâmık u Azrâ-yı Esîrî*, I. Ulusal İran Araştırmaları Kongresi Yayınlanmamış Bildirisi, Tahran 2002.

III. MUHABBET-NÂME'NİN TANITILMASI

A. NÜSHA TAVSİFİ

1. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası:

Muhabbet-nâme'nin üzerinde çalışılan nüshası Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih Bölümü 4142 numarada kayıtlı bilinen tek nüshadır. Ayrıca aynı nüshanın Süleymaniye kütüphanesi mikrofilm arşivinde 346 numaralı mikrofilmi mevcuttur. Nüsha kütüphane ve mikrofilm arşiv kataloğunda Behiştî, Sinan b. Süleyman adına kayıtlı görünmektedir. Ayrıca Aralık 1957 yılında mikrofilmi çekilen yazmanın ilk sayfasında da aynı yanlış tekrarlanmıştır.

Yazmanın 1a sayfasında Sultan I. Mahmûd'un mührü vardır ve evkaf memuru Derviş Mustafa tarafından vakfedilmiştir. Kırmızı renkli karton cilt şemseli, 1b sayfasının mihrabiyesi tezhiplidir. Nüshada istinsah kaydı yer almamaktadır.

269x175 ebatlarındaki nüsha 164x97 mmlik yazı alanında yer almaktadır. Nüsha on beş satırlı ve çift sütunludur. Yazı kenarına sarı yaldızla cetvel çekilmiştir. Bölüm başlıkları bazen kırmızı bazen de yeşil renktedir ve son üç bölüm başlığı için yer bırakılmışsa da başlık yazılmamıştır. 5240 beyitten oluşan ve 80 bölüme ayrılmış olan harekeli nesihle yazılmıştır.

Nüshanın tertibinde bir karışıklık ve eksiklik söz konusu değildir.

Başı:

ازل فتح اولسه دلده اسم فتاح
اولور جمله کلید کنجه مفتاح

Sonu:

مزارم ایله ایمانیله تزیین
امین ایله بلادن کم در آمین

B. ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ VE ADI

Câmi'î'den böyle bir eser yazmasını isteyen Kânûnî Sultân Süleymân'ın veziri Sinan Bey, şairin *Muhabbet-nâme*'de aktardığı;

Didi geldi cihāna nice şā'ir
Ḳodı her birisi bir naẓm-ı fāḫir

Oḳudum yādgārın her birinüñ
Bahāristān'da gördüm 'Unṣurī'nüñ

Kim itmiş Vāmıḳ u'Aẕrā'yı manẓūm
Adı dillerde ma'lūm kendi ma'dūm

İşitmiş çoḳ cihānda ad u ṣanın
Velī hiç kimse virmemiş nişānın (316-9)

beyitlerinden anlaşılacağı üzere Unsurî'nin Vâmık u Azrâ adlı bir mesnevîsini Baharistan'dan öğrendiğini fakat adı bilinen bu eserin o dönemde mevcut olmadığını belirtmektedir. Ayrıca Sinan Bey;

Meger bir şaḫṣuñ ol girmiş eline
Kim itmiş tercüme kendü diline

Velī ol deñlü virmemiş leṭāfet
Meẕāḳ-ı cān bula andan ḥalāvet (320-321)

beyitlerinde başka bir kişinin Vâmık u Azrâ'yı kendi diline tercüme ettiğini fakat "ol denlü letâfet verme(diğini)" ifade etmektedir. *Câmi'î*'nin elinde Türkçe olarak kaleme alınmış bir Vâmık u Azrâ mevcuttur. Şu anki bilgilerimize göre bu eserin kime ait olduğu tam olarak belki ifade edilememektedir. Lâmi'î Çelebi de Vâmık u Azrâ'sında, kendisinden önce tercüme edilen Vâmık u Azrâ'yı bizzat gördüğünü ve beğenmediğini şu beyitlerle ifade eder:

"Sābıḳā bu ḳıṣṣa-i ḫoş-manẓarı
Naẓm idüp yazmış meger kim 'Unsurī

Rūma düşmiş āḫir ol ḫūrī-libās
Türkī dilden ḫullesin ḳılmış palās

Ne leṭā'ifden yañaġı lālezār
Ne ḳavāfīden ayaġı müzedār

Ḫāksār u çeşmi kūr başı kel
Ḫār u zār u pāyı lenk ü desti şel

Uş bu yüzden iderek yüz biñ sülūk
Ḫāk-i pāy-i şāha irmiş lenk ü lūk

İltifāt-ı şāh virüp aña ḳadr
Görse olmış ol cemīl-i 'aṣra ġadr

Gidüp enginden sa'ādet cāmesi
Ḫırḳasında biñ nuḫūset yaması

Çehre gerd-ālūd u dāmen ġarḳ-ı gil
Ḫāksār u bād-peymā vü ḫacil"[90]

Şu bir gerçek ki gerek Lâmi'î Çelebi gerekse *Câmi'î*, Unsurî'nin Vâmık u Azrâ'sını önlerine alıp birebir tercüme yoluyla eser kaleme almamışlardır. Bu gün de olduğu gibi eser, rivayetle gelen bir konu etrafında şekillendiği gibi Unsurî'nin anlattığı hikâyeye ait bir kısım beyitler yazılı olarak bir yazmada da yer alabilir. Zaten hem Lâmi'î hem de *Câmi'î* tercüme edilmiş bir Vâmık u Azrâ'nın varlığından haberdardır. *Câmi'î* kendisi tam olarak Unsurî'nin eserini gördüğüne dair değerlendirme yapmazken bu hikâyeyi yazmasını kendisine öneren Sinan Bey, böyle bir eserden yukarıda da aktardığımız beyitlerde haber vermektedir.

Sinan Beyin, yanına çağırdığı *Câmi'î*'den kendisinin de bir Vâmık u Azrâ yazmasını istemesi, şu beyitlerde ifade edilmektedir:

---

[90] Lâmi'î, *Vâmık u 'Azrâ*, Haz. Gönül Ayan, s. 134-5

Bu ‘ömrüñ geçmedin vaḳti vü ‘ahdi
Düriş sen daḫı eyle cidd ü cehdi

Gülistān-ı saḫunda eyle pervāz
Ma‘ānī ṣaydına olduñ çü şehbāz

Söze gir bülbül-i şīrīn-zübānsın
Şeker yi ṭūṭi-i şekker-fişānsın

Ümīdüm var ‘ināyet ide Bārī
Ḳoyasın dünyede bir yādgārı

Cihānuñ nāmesinde ḳala nāmuñ
Ola ḫayr-ıla ẕikri ḫāṣ u ‘āmuñ

Ḳafesden uçurıncaḳ murġ-ı cānı
Ḳala nāmuñ cihānda cāvidānī

Ḳo bir adı ḳoyıncaḳ sen cihānı
Disünler Tañrı yarlıġasun anı

Şol adı ḳoma kim yād olsa nā-gāh
İşidenler diyeler la‘netu’llāh

Bir adı ḳo ki yād olınsa her gāh
İşidenler disünler raḥmetu’llāh

Beḳā bulur eyü adı ḳalanlar
Unudulan durur fānī olanlar

Ur imdi adıçun bir şehre bünyād
Anuñla milk-i aduñ ola ābād

Yüri ḫarc it ma‘ānī dürlerinden

Binā eyle saḫun gevherlerinden

Çek aña dā'ire bir sūr-ı mesrūr
Kim anuñ saḳfı ola beyt-i ma'mūr

Şu resme eyle ol şehri 'imāret
Gelüp kerrūbīler ḳılsun ziyāret

Ola luṭf-ı Ḫudā ḥışn-ı ḥaṣīni
Melekler nāẓırı Cibrīl emīni

Şehen-şāh adına bir ḫoş kitāb it
Kim anı dürc-i dürr ü la'l-i nāb it

Kitāb-ı Vāmıḳ u 'Aẕrā disünler
Riyāż-ı bülbül-i şeydā disünler

Oḳınsun şevḳ-ile devrān içinde
Ṣafā vü ẕevḳ-ile iḫvān içinde

Muḥabbet-nāme olsun adı anuñ
Şekerden ṭatlu olsun dadı anuñ

Mübārek adına ol şehryāruñ
Ki bu gün faḫrıdur bu rūzgāruñ

Cihānuñ cānıdur cānuñ cihānı
Zemīn-ile zemānuñ kām-rānı

Cenāb-ı 'izz ü faḫr-i āl-i 'Oṣmān
Emīrü'l-mü'minīn Sulṭān Süleymān

Düzet adına bir ḫoş dāstānı
Bedī'-ile beyān eyle ma'ānī

Faṣīḥ elfāẓ-ıla it anı teşrīḥ
Kim olsun ins ü cāna vird ü tesbīḥ

Getür cehd eyle bu naẓmı niẓāma
Oḳunsun tā ilā yevmi'l-ḳıyāme

Şehen-şāh adına olsun müsellem
Añılsun ḥaşre değlü şāh-ı 'ālem

Eger Firdevsī gelmese cihāna
Gelür miydi vücūda Şāh-nāme

İdinmese anı Firdevsī maḳṣūd
Añılmazdı bugün Ayāz u Maḥmūd

Virüp Şeh-nāme naẓmına nizāmı
Unutdurmadı şāhān-ı 'iẓāmı

Şehen-şāhlar ki geldi bu cihāna
Ḳodı her biri bir dürlü nişāne

Kimi ḳal'a kimi şehr itdi ābād
Ṣoñında ḫayr-ıla ḳomağıçun ad

İrişmiş her birinüñ göge başı
Yıḳıldı ḳalmadı ṭaş üzre ṭaşı

Ne şehr ü ḳal'a ne taḫt ḳaldı ne tāc
Ecel ceyşi ḳamusın ḳıldı tārāc

Anuñ kim adı ḳaldı devlet anuñ
Anuñ kem adı ḳaldı nekbet anuñ

Niẓāmī çekmese çoḳ dürlü renci
Getürmese vücūda Penc-genc'i

Ḳızıl Arslān adın kim yād iderdi
Revānın ḫayr-ıla kim şād iderdi

Ne Arslān ḳaldı ne anuñ bināsı
Ne yir üzre bināsınuñ esāsı

Nizāmī itdi anı ḫayr-ıla yād
Yıḳıldı milki ḳaldı adı ābād

Ẓuhūr it sen de bir genc-i nihānsın
Ki meddāḥ-ı Süleymān-ı zemānsın

Şükür Allāh'a bu devrāna irdüñ
Ḫıżır'sın çeşme-i ḥayvāna irdüñ

Ḳarıncasın Süleymān ḫıdmetinde
Bu naẓma vir niẓāmı devletinde

Felek döndükce yir durduḳça ḳāyim
Añılsun şehryāruñ adı dāyim (322-63)

İfade edildiği gibi Sinan Bey, hem *Câmi'î*'nin imzasını taşıyan böyle bir eserle kalıcı bir ad bırakacağını hem de dönemin padişahının gelecekte anılacağını önemle vurgulamaktadır.

Şair, kendisinin bu teklife cevabını eserinde şöyle anlatmaktadır:

Ḳabūl itdüm didüm ḫüsn ü 'ināyet
Olursa ben ḳula Ḥaḳḳ'dan hidāyet

Şehen-şāh adına bu naẓma bünyād
Ḳılalum kim diyeler āferīn bād

Pes andan yir öpüp ḳıldum du'āyı
İcāzet istedüm itdüm şenāyı

Ayaġ üzre ṭurup biñ 'izzet-ile
Beni göndürdi yümn ü himmet-ile

Dil ü cān-ıla eyleyüp iṭā'at
Varup bir güşede ḳıldum ḳanā'at

Şehen-şāh adına Ḥaḳḳ'a tevekkül
İdüp Ḳur'ān'dan eyledüm tefe''ül

Açıldı sūre-i ve'ş-Şems ẓāhir
Didüm fālum mübārek evvel āḫir

Sücūd idüp Ḥaḳ'a ḳıldum şenālar
Pes andan eyledüm şāha du'ālar (364-71)

Bu beyitlerinden başka *Muhabbet-nâme*'de Sinan Beyden aktarılan;

Şehen-şāh adına bir ḫoş kitāb it
Kim anı dürc-i dürr ü la'l-i nāb it (337)

Mübārek adına ol şehryāruñ
Ki bu gün faḫrıdur bu rūzgāruñ

Cihānuñ cānıdur cānuñ cihānı
Zemīn-ile zemānuñ kām-rānı

Cenāb-ı 'ızz ü faḫr-i āl-i 'Oṣmān
Emīrü'l-mü'minīn Sulṭān Süleymān

Düzet adına bir ḫoş dāstānı
Bedī'-ile beyān eyle ma'ānī (341-4)

beyitlerinden anlaşıldığı üzere eser, zamanın padişahı Kânûnî Sultân Süleymân

adına yazılmıştır. Bu husus da klâsik Türk şiirinde şairin eserini bir devlet büyüğüne ithaf etmesi geleneğinin bir yansımasıdır.

Bu mesnevî, her ne kadar Vâmık u Azrâ olarak anılsa da gerek şairin Sinan Beyin ağzından aktardığı;

Kitāb-ı Vāmıḳ u ʻAẕrā disünler
Riyāż-ı bülbül-i şeydā disünler

Oḳınsun şevḳ-ile devrān içinde
Ṣafā vü ẕevḳ-ile iḫvān içinde

Muḥabbet-nāme olsun adı anuñ
Şekerden ṭatlu olsun dadı anuñ (338-40)

beyitlerinde hem de şairin kendi ifadesi olan;

Muḥabbet-nāme'den taḳrīr olınsun
Yine ʻışḳ āyeti tefsīr olınsun (1478)

beyitlerinde eserin adı *Muhabbet-nâme* olarak belirtilmektedir.

C. NÜSHANIN YAZIM ÖZELLİKLERİ

Muhabbet-nâme'nin elde bulunan tek yazması olan Süleymâniye nüshası harekeli nesihle yazılmıştır. Bütün sözcükleri harekeli olan nüshanın yazısı güzel ve okunaklıdır. "Bilindiği gibi harekeli yazılarda, yazının özelliğinin bir sonucu olarak Türkçe sözcüklerde imlâ harfleri (ا,و,ى) genellikle kullanılmaz. Bu harflerin işlevini harekeler yüklenmiştir. Başka bir deyişle, yazıda hareke kullanılması (ا,و,ى) harflerinin Türkçe sözcüklerde bir kurala bağlı olmaksızın gelişigüzel yazılması sonucunu doğurmuştur. Yazımı kesin olarak kalıplaşmış kimi eklerde de aksamalar görülmektedir."[91] *Muhabbet-nâme*'de kimi sözcükler sadece hareke ile, kimisi hem hareke hem de imlâ harfleri ile kimisi de sadece imlâ harfleri ile yazılmıştır. Başka bir husus da vezin bölümünde izah edildiği üzere, vezin gereği uzun okunması gereken hecelerin genellikle (ا,و,ى) ile yazılmış olması[92], zihaf yapılan Arapça veya Farsça kelimelerinin kısa okunan hecelerindeki (ى) harfinin yazılmaması ve vezin gereği kısa okunan hecelerin hareke ile gösterilmesidir.

Yazım özelliklerinden anlaşıldığı kadarıyla nüsha, mesnevî nazım şekli ile yazılan tahkiyeli eserlerin istinsahında olduğu gibi müstensihin kopya ettiği metne bakarak değil bir okuyucudan işitilen şekliyle istinsah edilmiş bir metin olmalıdır. Muhtemelen bu sebepten bazı telaffuz özellikleri harekeli metne yansıtılmış, kelimeler sözlüklerde bulunmayan imlâları ile yazılmıştır.

Muhabbet-nâme'nin yazım özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Türkçe kelimelerdeki vezin gereği uzun okunması gereken orta hecedeki a ve e ünlülerinin (ا) ile gösterilmesi: i**d**emezlerdi ايدامزلردى (856), a**h**şa**m**a **d**egin اخشما داكن (2394), bi**l**elüm بالالم (2105), göresin كوراسن (2125), di**r**elüm درالم (1472), gözedüp كوزادب (1212), yüriyesin يرياسن (1193)

2. Bazı birleşik kelimelerin ikinci kelimesinin ilk harfi olan elif atılarak hareke ile karşılanması: dür-efşān درفشان (918), dil-efgār دلفكار (1096), ser-efrāz سرفراز (1358)

---

[91] Mes'ûd bin Ahmed, Süheyl ü Nev-bahâr, Haz. Cem Dilçin, s. 36-37

[92] Ali Nihat Tarlan, "Bir İmlâ Hususiyeti", *Türkiyat Mecmuası*, c.III, s. 229

3. Vezin gereği bazı kısa okunan "ve, ile" fonksiyonunu yerine getiren (و) harfi atılarak ötre ile karşılanması: ḫusrev ü düstūr خسروٗ دستور (306), yümn ü himmet يمنٗ همت (367), dīv ü şeyṭān ديوٗ شيطان (1178), deng ü bī-hūş دنكٗ بی‌هوش (1257)

4. Bazı Türkçe kelimelerdeki vezin gereği uzun okunması gereken orta hece u ve ü ünlülerinin (و) ile gösterilmesi: āsitā**nu**ña آستانوكه (632), ete**gü**me اتاكومه (1802), der**dü**me دردومه (1366)

5. Sonuna ek almış olan bazı kelimelerin son hecelerindeki "he (ه)" harfi atılarak a ve e seslerinin hareke ile karşılanması: nāmede نامده (623), aḳçayla اقچيله (693), lāleye لاليه (913), ṣubḥa dek صبحدك (1344)

6. Bazı Arapça tamlamalardaki muzaaf olan kelimenin son harekesinin yanlış olarak esre ile harekelenmesi: dārı's-selāma (612), dârı'l-bekâ (1197)

7. Bazı kelimelerin çift hareke ile harekelenmesi: maṭla'ından مطلعندن (1100), bıraḳduñ برقدڭ (2110), پرستار (2113), gerçek misiñ كرچكمسڭ (3182), ṭaraldı طرلدى (3842), kindüye كندويه (4148)

8. Bazı kelimenin aslında bulunan bir harfin yazılmamış olması: pīş-rev پشرو (682), muştuluḳ مشتلق (686), perdāḫt پردخت (1162)

9. Bazı Türkçe kelimelerde vezin gereği kısa okunması gereken orta hecedeki ı ve i ünlülerinin (ى) yerine esre ile gösterilmesi: geldi mi كلدِ مى (1817), bilmediñüz بلمادِكز (1979)

10. Bazı kelimelerin aslında bulunmayan seslerin hareke ile gösterilmesi: Arûzda, imâle-i memdûde yapılan hecelerde ortaya çıkan yarım hece değerindeki ünlü, genellikle ötre ve esre ile harekelenmiştir. Aşağıda sıralanan kelimelerdeki ilgili hecelerin hemen tamamı imâle-i memdûde uygulanmış hecelerdir. Fakat, nüshayı harekeleyen kişi, bu hecelerdeki yarım hece vokalini harekelerken bir kısmını da harekesiz bırakmıştır. Hatta bazen de aynı kelimedeki yarım hece vokalinin farklı yerlerdeki kullanışlarında farklı iki hareke (esre ya da ötre) kullanılmıştır. nâmdâr > nâm**u**dâr, kâmkâr > kâm**u**kâr, kâmrân > kâm**u**rân, dest-gîr > dest**i**gîr, yâdgâr > yâd**i**gâr, şehryâr > şehr**i**yâr, dâstân > dâs**i**tân, şâdmân > şâd**u**mân, şâdkâm > şâd**ı**kâm, nâmdâr > nâm**u**dâr, mâh-tâb > mâh**i**tâb, kârbân > kâr**ü**bân / kâr**i**bân, bârgâh > bâr**i**gâh, tâcdâr >

tâcidâr, destmâl > destemâl, tahtgâh > tahtıgâh, derdmend > dirdimend, kâm-yâb > kâmiyâb, rûzgâr > rûzıgâr

11. Akuzatif ekinin bazen hareke ile karşılanması: yarağı (2392), Hekîm'i (2646)

12. Bazı iyelik üçüncü tekil şahıs ekinin hareke ile karşılanması: tîri (907), yüzi gülşen (1131), ruhı al (2115), haddi lâle (2131), nesli (2260), dehânı (772), kalbi (879)

13. Vezin gereği med ile ortaya çıkan açık hece değerindeki ünlünün çok yerde hareke ile gösterilmesi: serv-ḳad سروِ قد (874), berḳ-sur'at برقِ صرعت (133), pāk-dīn پاكِدين (287), شاهِ وامق > Şāh- Vāmıḳ (847), شاهِ طيموس > Şāh- Taymûs (715), nīk-rāy نيكْوُراى (1306)

14. Vezin gereği kaynaşma yapılan heceler açık hâlleri ile yazılmışlardır: k'ider كه ايدر (7), böyle m'olur بويلمى‌اولور (1112), bir'ki برايكى (4149), ḳırmız'aṭlas قرمزى‌اطلاس (4779), k'ola كه‌اوله (5216)

15. Kerrūbī, fānī, Firdevsī, şādī, Şeyḫī, ma'nī, māżī, bāḳī, 'alī, Ferḫārī, sāḳī, Leylī, rāżī, bārī, ġāzī, kūhī, keştī, māhī, ṣāfī, bāġī, ḫālī, zengī, perī, vādī, ḫīle gibi kelimelerin sonundaki (ى) harfi zihaf yapıldığı durumlarda atılarak "ī" ünlüsü esre ile gösterilmiştir.

16. İzafet kesresinin (ى) ile yazılması: İzafet kesresinin bulunduğu hece, vezin gereği imale ile kapalı okunması gerektiği hâllerde izafet kesresi "ى" ile gösterilerek imale vurgulanmaya çalışılmıştır. Aşağıda örnekleri sıralanan bu uygulama, Anadolu sahası metinlerinde ilk dönemden itibaren örneklerine rastlanan bir durumdur:

mihr-i cihân-tâb (800), gülistân-ı 'ilm (811), hıdmet-i müft (834), devr-i ḫuceste (928), gül-i ra'nâ (1049), çirâğ-ı pîre-zen (1321), şikâr-ı şîr (1498), şarâb-ı ergavân (1513), gülistân-ı cemâl (1529), Süleymân-ı zamân (1738), evc-i semâ (1749), ümîd-i vasl (1801), şîr-i jiyân (1943), burc-ı delv (2179), gürz-i girân (2520), hitâb-ı müstecâb (2574), cüvân-ı ḫurrem (3432), emîr-i meclis (3929), ruh-ı dildâr (3934), re'îs-i mehterân (4776), müşk-i ter (4853), ruh-ı gülgûn (4857), Belkîs-ı Süleymân (4870), nergis-i mest (4915), gül-i sûrî (5000), ışk-i ilâhî (5230), âhir-i kâr (5239)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

17. Atıf vavının izafet kesresi ile gösterilmesi: ebnât ü evlâd > ebnāt-ı evlād (7), raḫt u baḫtı > raḫt-ı baḫt (181), 'adl ü dād >'adl-i dād (244), Vāmıḳ u'Aẕrā > Vāmıḳ-ı 'Aẕrā (318), taḫt u dergāh > taḫt-ı dergāh (565)

18. İzafet kesresinin atıf vavı ile gösterilmesi: şefî'-i evvelîn > şefî' ü evvelîn (98), Ser-efrāz-ı selāṭîn > Ser-efrāz ü selāṭîn (557), cān-ı cihān > cān u cihān (1416), şarāb-ı şeb-çirāġı> şarāb u şeb-çirāġı (3531)

19. Çoğunluğu esre olmak üzere bazı kelimelerin asıl kullanılışlarından farklı harekelenmesi: feşân > fişân, pinhân > penhân, dürc > derc, yegâne > yigâne, fesân > fisân, neşât > nişât, yeksân > yiksân, pâsuh > pâsıh, şerb > şirb, zindegânî > zindigânî, fesâne > fisâne, perestâr > peristâr, müyesser > miyesser

20. Aslen خوار şeklinde yazılan ve "hor, hakir, aşağı, bayağı" anlamına gelen "ḫ^vār" kelimesinin farklı farklı yazılması: ḫor خُوْر yazılması (642, 833, 2352, 2386, 2438, 2532, 3645, 4031, 5160); ḫ^vār okunması gerektiği hâlde خُوّار yazılıp harekelenmesi (26, 2214, 2655, 3230, 4457). Bu yazım ve harekeleme göstermektedir ki "hor" kelimesi Türkçe telâffuza uygun olarak kullanılmış, kimi kullanımlarda görüldüğü gibi imlâsı bilinmesine rağmen harekelemede bu telâffuz ağırlığını korumuştur.

21. Aslen خواجه şeklinde yazılan ve "efendi, sahip, zengin, tâcir, vezir, hadım, hoca, muallim" anlamına gelen "ḫ^vāce" kelimesinin farklı farklı yazılması: خُوّاجه (1536, 1542, 1547, 2035) ve خُوجه (4196, 4220) yazıldığı hâlde "hoca" okunacak şekilde harekelenmiştir.

22. Aslen خوان şeklinde yazılan "sofra, üstüne yemek konan tepsi, yemek" anlamlarına gelen ḫ^vān kelimesi ile "okuyan, okuyucu" anlamına gelen -ḫ^vān kelimesinin خُوْن olarak yazılması. (727, 2666, 4304, 4795, 4811, 5096)

23. Bazı kelimelerin aslî imlâsı ile yazılmaması: naḫ > ناخ (1542), bî-hūş > بي خوش (1564, 1569), kesāfet > كثافت (1585), āẕer > آزر (1804), ḳarġa > غرقه (1994), şābāş > ساباش (2016, 2376, 2420, 2545, 3261, 3979, 4542), āhen > آهين (2409), Seyāḥatde > سياهتده (2718), Hîrî > خيري (2812), zaḫma > زحمه (2813), keştîbānlar > كشتبان (2885), derdler > درتلر (3020, 3856), cihāzı > جهازى (3111), zübānı ربانى (3311), şengūl > شنكل (3450), bî-bāk > بى پاك (3777, 3847, 4250), bergüẕārı >

برکزاری (3829), hüşyār > خوشیار (3937), āẕeryūn > آزریون (4794), eẕfer > ازفر (4994), mu'anber > معمبر (5028), ẕevvāḳına > زواق (5039)

IV. MUHABBET-NÂME'NİN İNCELENMESİ

A. İÇ YAPI İNCELEMESİ

1. Konu

Zührenin cihana hükmettiği bir devirde Çin tahtında, seçkin bir sultan olan Taymûs Şah bulunmaktaydı. Taymûs Şahın yedi yüz yıllık ömründe, tek sıkıntısı, bir çocuğa sahip olamamaktı. Şah artık ömrünün sona geldiğini düşünüyor ve bir erkek çocuğu olmadığı için kaygısı artıyordu. Divanı toplayıp kaygısını açıkladı. Divanda bulunan yetkililerden biri, Tûrân şahının Rum ve Çin'de benzeri bulunmayan güzellikteki kızının şaha iyi bir eş olacağından bahsedince Taymûs çok sevindi ve hemen veziri Şâdkâm'ı Tûrân şahına bir mektup iletmek üzere görevlendirdi. Tûrân şahı Bâbek, mektubu okudu ve Taymûs'un soyunu devam ettirmek için kızı ile evlenmek istediğini öğrendi. Öneriyi bir müddet düşündükten sonra kabul etti ve hemen kırk gün kırk gece sürecek düğün hazırlıklarına başlandı. Düğün sonunda gelin (Meryem), Taymûs Şahın ülkesi Çin'e uğurlandı. Düğünden dokuz ay sonra Meryem bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Taymûs'un tavsiyesi ile âşıklar doğan çocuğa Vâmık adını koydular. Vâmık'ın falına bakan falcılar, onun yıldızının şeref burcunda bulunduğunu, sonsuza kadar uğurlu olup bütün cihana hükmedeceğini, on dört yaşında Gazne ülkesinde Azrâ adında bir güzele âşık olup ülke ülke onu arayacağını, başından geçen türlü hâllerden sonra muradına erip Taymûs Şahın neslini ve saltanatını devam ettireceğini söylediler. Vâmık ile aynı gün dünyaya gelen, vezir Şâdkâm'ın oğluna da Behmen adını verdiler. Vâmık, tutulan dadının da gösterdiği özenle bir yaşında bülbül gibi konuştu, üç yaşında yetişkinlerin sahip olduğu özelliklere sahip oldu, beş yaşında bütün duyuları mükemmel hâle geldi.

Vâmık'ın her ilme yatkın olduğu görülünce ona Huceste adında bir hoca tutuldu. Hoca, ona ve Behmen'e önce semâvî bilgileri, sonra da diğer dillerin inceliklerini, ilimleri, ve hüsn-i hattı öğretti. Tam olarak yetiştiğine kanaat getirince de Taymûs Şaha teslim etti. Vâmık imtihan edildikten sonra hil'at giydirildi. Vâmık ve Behmen on iki yaşında, kahramanlıkta Rüstem gibi ün

kazandı; ata binmeyi, top ve çevgân oynamayı, kılıç kullanmayı, ok, mızrak ve kement atmayı öğrendi. Vâmık ve Behmen birlikte zevk ve safa içerisinde hoş vakit geçirmekte idiler. Taymûs bunların hüner kazanması için on genç bulunmasını ve her birinin bunlara bir sanat öğretmesini emretti. Çeng, ud, rebâb, kanun, ney gibi musiki aletlerinin nasıl çalınacağına dair usûllerle nakış, hat ve şiir gibi farklı konularda talim yapıp kısa sürede hüner kazandılar. On beş yaşına geldiğinde ise çok yakışıklı bir delikanlı olmuştu ve şöhreti bütün cihanda konuşulmakta idi.

O dönemde Gazne'de, Melik Şah adında bir hükümdar yaşamaktaydı. Melik Şahın da hiç çocuğu olmamıştı ve sürekli Allah'tan bir çocuk isterdi. Sonunda duaları kabul oldu ve melekleri kıskandıracak kadar güzel bir kız çocuğu oldu. Çocuğa Azrâ ismini koydular ve ona bir dadı buldular. Azrâ on dört yaşına geldiğinde son derece güzel bir kız oldu. Onu eğitmeleri için on genç kız buldular. Kızlar, eğitimin yanında av, eğlence ve sohbetle günlerini geçirirken bir gün mecliste güzelliği ile şöhret bulmuş Vâmık adında bir gençten bahsedildi. Vâmık'ı o kadar övdüler ki Azrâ görmeden ona âşık oldu. Aşkı gün geçtikçe onu perişan etti, sonunda sırrını dadısı ile paylaştı. Dadısı Azrâ'yı bu aşktan vazgeçiremeyeceğini anlayınca Azrâ'nın resmini on ipek üzerine nakşettirip onları farklı diyarlara gönderdi. Amacı, bu resimlerden birinin Vâmık'ın eline geçmesi idi.

Azrâ'nın resmi yeryüzüne dağılınca bütün cihanda Azrâ'nın güzelliği konuşulur oldu. Resmi gören herkes Azrâ'ya âşık olmuş fakat Vâmık'tan bir haber gelmemişti. Azrâ, bunun sebebini düşünürken bir gün onu aramak üzere yola koyulmaya karar verdi. Erkek kıyafetleri giyip okluk takındıktan sonra gecenin sessizliğinde yola çıktı. Dadısı seher vakti uyanıp Azrâ'nın yanına gittiğinde onun yerinde olmadığını görüp babasına haber verdi. Babası hemen askerlerine kızını aramalarını emretti. Bir aylık bir aramadan sonra onu bulamadan geri döndüler. Artık yapacak bir şeyi kalmayan Melik Şah karalar giyip yas tutmaya başladı.

Azrâ, aşkın ve yolculuğun vermiş olduğu acı ile Horasan'a, oradan da Herat şehrine geldi. Gece konaklamak üzere şehrin girişinde köhne bir eve sığındı. Orada birkaç gün kaldı ama gerçek kimliğini gizleyip gelenden geçenden Vâmık'ı sordu.

Vâmık on beş yaşına geldiğinde eşsiz bir güzelliğe erişmiş, peri yüzlü güzellerle gece gündüz eğlenmekteydi. Bir gün Behmen'le çıktıkları avdan dönerlerken şehre yakın yeşillik bir pınar başında konaklayıp eğlence düzenlediler. Biraz sonra yanlarına bir kervan gelip konakladı. Bu kervanda cihanın dört bir tarafını dolaşmış, elinde kıymetli taşlar bulunan bir tüccar vardı. Tüccar burada eğlenenleri soruşturunca, Taymûs Şahın oğlu, herkesin kendisine hayran olduğu Vâmık olduğunu öğrendi. Hemen beraberindeki kumaşlardan, değerli taşlardan alıp yanına gitti ve hepsini Vâmık'a takdim etti. Vâmık da ona çokça ihsanda bulundu. Vâmık'a verilen hediyelerin içinden ipek üzerine işlenmiş canlı gibi bir resim çıktı. Resmin üstünde de altın ile "Bu yüz Azrâ'nın yüzüdür." yazılıydı. Vâmık bu güzelliğe hayran kaldı ve ona âşık oldu. Aşk, aklını başından aldığı için düşüp bayıldı ve şehre tahtırevanla götürüldü. Babası bunun sebebini sorunca utanıp yalan söyledi. Taymûs, o devirde yetenekli ne kadar hekim varsa hepsini toplayıp incelettirdi. Hekimler, onun bedeninde hiçbir hastalığının bulunmadığını ancak âşık olabileceğine karar verdiler. Taymûs işin esasını Behmen'den sordu, Behmen de ayrıntısıyla anlattı. Resmi kendisi de görünce resimdeki güzellik karşısında dili tutuldu. Ancak, oğluna teselli vermek, acısını azaltmak için resmin bir manası olmadığını, sadece bir ressamın yaptığı göz ve kaştan ibaret olduğunu, her diyara haber salıp onu dünyanın en güzel kızı ile evlendireceğini söyledi. Bütün bu nasihatlerden teselli bulmayan Vâmık, babasına, nasihatle derdine çare olmayacağını, bu resmin manasını çözmek için ölünceye kadar onu arayacağını söyledi. Oğlundan ayrılacağını anlayan Taymûs, yalvarıp yakardıysa da Vâmık'a bir türlü söz dinletemedi. Vâmık, yanına Behmen'i ve çok sayıda askeri alıp resmin sahibi Azrâ'yı bulmak üzere yola çıktı.

Günlerce yol aldıktan sonra bir pınar başında konaklayıp, meclis kurup eğlenmeye başladılar. Bir süre sonra, padişahlara yaraşır bir kıyafet içerisinde bir genç gelip Vâmık'ı yaşadığı yere davet etti. Vâmık da nezaket gösterip daveti kabul etti. Yeşillikler içerisindeki bir köşke vardılar, ev sahibi onlara çokça ikramda bulundu. Bu kişi, asıl meskeni Kaf dağı olan ve aslında bir peri olan Lâhicân'dı. Kendisi de aşk acısı çekmekteydi ve Vâmık'ın ettiği feryat ve figandan onun da aynı dertte olduğunu anlamış, bu yüzden ona yardım etmek istemişti. Lâhicân, babası adaletli, kendisi zalim Perîzâd adında birine âşıktı. Vâmık'la birbirlerine dertlerini anlattılar ve iyi arkadaş oldular. Bu arada

Perîzâd da bu pınara geldi ve Vâmık'ı görünce Lâhicân'la birlikte kendisine karşı koymak için bir araya geldiklerini düşündü. Perîzâd, hemen asker topladı ve onlarla savaşmaya başladı. Vâmık hepsini perişan etti. Perîzâd kendisini yenen bu yiğidi merak edip döndü, onun yaralı hâlde inlemekte olduğunu görüp üzüldü ve Vâmık'tan özür diledi. Vâmık onun Perîzâd olduğunu anlayınca olayı anlattı: Lâhicân'ın da kendisinin de onunla savaşmak gibi bir düşüncelerinin olmadığını ve Lâhicân'ın ona olan aşkını anlattı. Vâmık, onların hemen evlenmeleri için düğün hazırlıklarına başlanmasını istedi. Ancak, Lâhicân ile Perîzâd, Vâmık Azrâ'ya kavuşmadan asla evlenmeyeceklerini söylediler. Bunun üzerine hep birlikte Azrâ'yı aramaya başladılar.

Vâmık Rey şehri yakınlarında uzunca bir süre konakladı. Ülke halkı, onun zamanla bütün ülkeyi ele geçirebileceği korkusuna kapıldı ve Rey şahı Arslan'a bir mektupla durumu bildirdi. Arslan bir gece kimsenin haberi olmadan ordusu ile baskın yaparak Vâmık'ın askerlerini ok yağmuruna tuttu. Vâmık hemen harekete geçti, ağır yaralı olduğu hâlde düşmanı yenip Arslan'ı esir aldı. Arslan, Vâmık'ın yanına bir köle gibi gelip onu yaralayan kılıcın zehirli olduğunu ve panzehir verilmezse hemen öleceğini, eğer izin verilirse kendisinin panzehiri bulabileceğini söyledi. Birlikte Arslan'nın şehrine gittiler. Arslan, Vâmık'a çokça ihsanda bulundu ve ona kendi yerini verdi. Gizlice cerrahı çağırtıp ona çokça para verdi ve yaraya panzehir yerine zehir sürmesini istedi. Zehir tesir edince Vâmık feryat figan etmeye başladı, bir süre sonra da kendinden geçti. Behmen onun zehirlendiğini anladı ve hemen Arslan'ı yakalayıp hapsetti, sonra da bütün Nahcivan ülkesini fethedip hükmü altına aldı. Vâmık'ın yanına dönüp üzüntüsünden yığılıp kalmışken güzel bir kız gelip ayağına kapandı ve ağlamaya başladı. Bu Arslan'ın kızı Dilpezîr'di. Dilpezîr Vâmık'ı iyileştirebileceğini söyledi. Buna inanmayan Behmen, onun amacının sadece babasını kurtarmak olduğunu düşündü. Ancak, elinden başka bir şey gelmediğinden Dilpezîr'in önerisini kabul etti. Dilpezîr Vâmık'ı iyileştirecek, Behmen de Arslan'ı serbest bırakacaktı. Dilpezîr, hemen yaraya zehri koyan cerrahı buldu. Cerrah; bu derdin çaresinin ancak tiryâk-i ekberde olacağını, bir iki gün içinde bulunmazsa Vâmık'ın öleceğini, ona ne Aristo'nun ne de Lokman'ın şifa veremeyeceğini, Arslan'ın isteği ile zehri kendisinin kattığını, hemen ölmesi gerekirken bünyesinin zehrin bir kısmını

yok ettiğini söyledi. Dilpezîr, Arslan'ın Dilgüşâ adlı kalesinde tiryâk bulunduğunu, bunu oradan ancak bir yiğidin getirebileceğini söyledi. Behmen, Vâmık'ı Dilpezîr ve Hekîm'e emanet edip kaleye yöneldi. Behmen oldukça görkemli olan ve iyi korunan bu kaleye kementle gizlice girdi. Tam tiryâki alırkan muhafızlar sesini duyup yakalamaya çalıştılarsa da hepsini yere serdi. Behmen onlara, Arslan'ın Vâmık'a yaptıklarını anlatınca onlar da Behmen'in gösterdiği vefakârlığa hayran olup emrinde olduklarını söylediler ve kaleyi onun yetkisine bıraktılar. Behmen, hazinedeki tiryâki alıp hemen Vâmık'ın yanına gitti, cerrahtan hünerini göstermesini istedi. Cerrah da Vâmık'a tiryâkten verip onu iyileştirdi.

Bu arada, yıllardan beri Dilpezîr'e âşık olan Firengistan hükümdarı Tûr, Rey şahı Arslan'ın başına gelenleri öğrenir öğrenmez yola çıktı. Amacı, yıllardan beri çok kez istettiği ama kendisi ile evlenmeyi kabul etmeyen Dilpezîr'i, babasının düştüğü bu kötü durumdan kurtarmak vaadi ile kandırmak ve onunla evlenmekti. Ordusu ile Rey şehrine yakın bir yerde konakladı. Dilpezîr'e elçi göndererek kendisini sevdiğini, Behmen'i yakalayıp babasını da kurtardıktan sonra onları serbest bırakıp kendisi ile evleneceğini, kabul etmezse de şehri yağmalayıp Behmen, Vâmık ve Arslan'ı sağ bırakmayacağını söylemesini istedi. Dilpezîr bunları duyunca çok hiddetlendi ve elçiye bütün bunları şiddetle reddettiğini ve ne istiyorsa yapabileceğini söyledi. Elçinin getirdiği cevabı duyan Tûr, savaşa karar verdi. Dilpezîr, olanları Behmen'e anlatınca Behmen, kendilerinin sebep olduğu bu savaştan ülkelerine dönmek suretiyle vazgeçilebileceğini ve kendisinin de Tûr'un evlilik teklifini kabul ederse mesele kalmayacağını söyledi. Dilpezîr, bu sözlerden yaralandığını ama kendisinin muhabbet göstermekte devam edeceğini söyleyince Behmen kendisine böylesine hamiyet gösteren kadın için elinden gelen her şeyi yapacağını belirtti. Her ikisi de sevinç içinde savaş hazırlıklarına başladılar.

Savaş sırasında Tûr ile Behmen karşı karşıya geldi. Çetin bir çatışmadan sonra Tûr, Behmen'in bir anlık dalgınlığından yararlanarak saldırıp onu esir aldı. Lideri yakalanan ordu bozguna uğradı. Tûr şehri yağmalatıp Vâmık, Arslan ve Dilpezîr'in bulunduğu kaleye yöneldi. Ancak Behmen'in yenildiğini önceden haber alan Vâmık, Dilpezîr ve Hekîm, düşman onları bulmadan Dilgüşâ'ya geçti. Tûr, tüm şehri arattı ama onları bulamadı. Kalede bulunan

Arslan'ı serbest bıraktı fakat Nahcivan tahtına kendi oturdu. Esir aldığı Behmen'i hemen öldürmeyi plânlıyordu ama veziri Vâmık ve Dilpezîr'i Behmen olmadan bulamayacağını söyleyince onu zindana attı.

Dilgüşâ'da yaşamaya başlayan Hekîm ve Dilpezîr, bir sabah Vâmık'ın kalede olmadığını fark ettiler. Hekîm, Vâmık'ın ara sıra perilerle buluştuğunu, şimdi de böyle bir durum olabileceğini söyledi. Bir müddet beklediler sonra da Vâmık'ı aramak üzere yola koyuldular. Elli günlük yolculuktan sonra Horasan'a ulaştılar. Geceyi Herat şehrinde geçirmeye karar verdiler. Gözlerine viran bir ev ilişti. Çaldıkları kapıyı son derece güzel bir kız açtı. Kıza, yolda kaldıklarını ve konaklayacak bir yer aradıklarını anlattılar. Bu kız Azrâ idi ve onları misafir etti. Konuşurlarken Hekîm başlarından geçenleri anlatmaya başladı. Vâmık'ı aramak için yola düştüklerini söyledi. Azrâ, Vâmık'ın adını duyunca ağlamaya başladı ve kendisinin de Vâmık'ı aradığını anlattı. Azrâ, Dilpezîr ve Hekîm, Herat'ta bir süre bekleyip gelenden geçenden Vâmık'ı sorduktan sonra tekrar yola koyuldular. Bir deniz kıyısına geldiler. Bir süre sonra kıyıya yaklaşan bir gemi beklemekte olan bu üç kişiye tekne salıp gemiye davet etti. Geminin Erdeşîr adındaki kaptanından Vâmık ve Behmen adını duyup duymadıklarını sordular. Erdeşîr, Vâmık adını duymadığını ama Behmen'i Tûr'un esir ettiğini herkesin bildiğini söyledi. Bunu duyan Azrâ'nın üzüntüsünü gören Erdeşîr, gemi ile dolaşıp onları aramak için elinden geleni yapacağını söyleyerek onları gemilerine aldı.

Vâmık, Dilgüşâ'da Azrâ'nın hasreti ve hastalığı sebebiyle yatağından kalkamamanın ıstırabı ile ağlayıp inlerken Lâhicân ile Perîzâd da oradan geçmekteydi. İnip bunun sebebini sordular, Vâmık da macerayı anlattı. Bunun üzerine Vâmık'ı da alıp göğe uçtular, ona tiryâk-i Süleymânî'den içirip iyileştirdiler. Vâmık'ın üzüntüsünü gören Lâhicân kendilerinin burada beklemelerini, kendisinin gidip Azrâ'yı hemen bulacağını söyledi. Bir müddet uçtuktan sonra deniz yüzünde bir gemi olduğunu gördü. Gemidekilerin Vâmık'tan bahsettiğini işitince bunlardan birinin Azrâ olabileceğini düşündü. Hemen gemiyi kıyıya doğru çekti. Azrâ, Dilpezîr ve Hekîm karaya çıkıp bir müddet yol aldılar ve yeşillikler içinde bir köşk bulunduğunu gördüler. Azrâ köşke girince hizmetçiler onu görkemli bir şekilde karşıladılar. Köşkte bulunan Lâhicân, kendinden ve Vâmık'la tanışmalarından bahsetti ve Vâmık'ın hasretle Azrâ'yı beklemekte olduğunu söyledi. Azrâ bunu duyunca çok sevindi

ve hemen kendisini Vâmık'a götürmelerini istedi. Hep birlikte Kaf dağına doğru uçtular.

Geçmişte bir zamanda Süleymân peygamberin Belkîs için yaptırmış olduğu Dilşâd adında bir köşk vardı. Süleymân peygamber burada zifafa girmiş, burası Belkîs'ın gelinlik evi olmuştu. Burada bulunan bir taht üzerinde Süleymân ile Belkîs'ın çeyizleri de vardı. İçlerinde Perîzâd'ın da bulunduğu periler, Lâhicân'ın buyruğu üzerine doğruca bu köşke gelip köşkü hazırlamışlardı. Lâhicân, Azrâ ve Hekîm köşke geldiler. Azrâ burada sultanlar gibi karşılandıktan sonra Belkîs'ın sandığı Azrâ'nın önüne kondu. Perîzâd, bu hediyelerin Süleymân ile Belkîs'tan Vâmık ve Azrâ'ya evlilik yadigârı olduğunu söyledi. Sandık açılınca içinden, Vâmık ve Azrâ için değerli şeyler çıktı.

Vâmık, kederli bir hâlde beklemekteyken Lâhicân çıkageldi ve Azrâ'yı bulup getirdiği müjdesini verdi. Bu arada bütün peri sultanları Dilşâd köşkünden Vâmık'a ait Süleymân peygamber yadigârı sandığı getirtip teslim ettiler. Bu sandıktan da Vâmık için çok değerli şeyler çıktı. Vâmık kendisi için çıkarılan bütün hediyeleri giyinip kuşandıktan sonra bir taht üzerinde Dilşâd'a uçtular. Orada bulunan Dilpezîr ve Hekîm Vâmık'ı karşılayıp Süleymân peygamberin tahtına oturttular. Azrâ da arada bir perde bulunmak üzere bir tahta oturtuldu. Azrâ utancından yüz yüze gelmek istememiş, Vâmık'a bir mendil gül gönderip perde arkasından onu izlemeyi tercih etmişti. Vâmık da bu hediyeye karşılık bir ayna gönderdi. Kavuşmanın şerefine yenilip içildikten sonra perde açıldı ve iki âşık yüz yüze görüştü. Bu kutlu buluşmanın zevk ve safası böylece devam ederken Vâmık'ın aklına birden Behmen'in tutsak olduğu geldi. Ölmeden Azrâ'yı gördüğünü ve şimdi dileğinin Behmen'i bulmak olduğunu söyleyip onun yerini sordu. Lâhicân da Behmen'in, Tûr'un elinde tutsak hâlde yatmakta olduğunu söyleyince perilerin tahtı üzerinde Hekîm, Azrâ, Dilpezîr ve Vâmık Nahcivan'a doğru uçtular.

Behmen kurtulmaktan umudunu kesmiş hâlde zindanda yatmakta, sürekli Vâmık ve Dilpezîr'i düşünmekteydi. Bu arada Tûr'a, adının Vâmık olduğunu söyleyen bir kişinin şehre yaklaşmakta olduğu haberi geldi. Tûr, Vâmık ve arkadaşlarının Behmen'in intikamını almak için geldiklerini anladı. Teke tek yapılan ilk çatışmada Tûr yenilip esir düştü. Vâmık, Tûr'u, Behmen'i alıp

getirmesi için gönderdi. Tûr, Behmen'i getirince de onu serbest bıraktılar. İki dost da beraberindekilerle Nahcivan'a geçtiler.

Serbest kalan Tûr, savaşmak için hemen asker topladı ve hızla Nahcivan'a doğru ilerledi. Bunu haber alan Vâmık ve arkadaşları da hazırlıklarını yaptılar. Yapılan çetin savaşta yedi kez bozguna uğrayan Tûr bu kez bir kuyu kazdırıp üstünü örttürerek Vâmık'ı savaş meydanında yakalattı. Vâmık'tan, karşılığında kendisini serbest bırakmak üzere sevdiği Dilpezîr'i getirtmesini istedi. Vâmık buna şiddetle karşı çıkınca da boynunun vurulmasını emretti. Tûr'un akıllı veziri, Azrâ, Dilpezîr ve Behmen bulunduktan sonra Vâmık'ın öldürülmesinin daha uygun olacağını, birbirlerine düşkünlükleri sebebiyle kesinlikle buraya geleceklerini, eğer isterse Vâmık'ı o zaman öldürebileceğini söyledi.

Azrâ, Dilpezîr ve Behmen, Hekîm'in de tavsiyesi ile savaşmaya karar verdiler. Vâmık'ı kurtarmak üzere yapılan savaşta Azrâ yaralandı, kan kaybından yığılıp kaldı. Tam yenilecekleri sırada Allah'ın yardımı ile bir toz bulutu içerisinden görülmemiş bir ordu çıktı ve düşmanı bozguna uğrattı. Yenilgiyi gören Tûr Vâmık'ı da alıp bir adaya kaçtı.

Azrâ'nın on ayrı diyara gönderdiği resimlerinden biri de Tûs padişahı Merzübân Şahın eline geçmişti. Şah resmi görür görmez âşık olmuş, tacı tahtı bırakıp onu bulmak üzere yola çıkmıştı. Yolu Gazne'den geçen padişah, bu şehirde matem tutulduğunu ve sebebinin de padişahın yıllar sonra olan kızı Azrâ'nın ortadan bir gece kaybolması olduğunu öğrendi. Yoluna devam eden Merzübân, bir savaş alanına rastladı. Askerleri ile birlikte kendisini görenler bozguna uğrayıp kaçıştılar. Orada dört kişi tek başlarına ağlayıp inlemekteydi. Bunların; Azrâ, Behmen, Hekîm ve Dilpezîr olduğunu öğrendi. Azrâ, Vâmık'ı kurtarmak için girdiği savaşta yaralanmıştı. Merzübân, Azrâ'yı Vâmık'tan vazgeçirmek için onun öldüğünü söyledi. Sonra da kendi macerasını, ülke ülke onu aradığını, nihayet onu bulduğunu ve kabul ederse emrinde kul köle olabileceğini anlattı. Azrâ bunu duyunca üzüntüsünden ne yapacağını şaşırdı ve hemen hançerini çıkarıp canına kıymak istedi. Dilpezîr yetişip elinden hançeri aldı. Merzübân, Azrâ'daki aşk sadakatini görünce mahcup olup özür diledi ve bundan sonra kölesi olacağını, Vâmık'ı da kendine kardeş bildiğini, Vâmık'ı buluncaya kadar Tûs ülkesinde kalabileceğini, onu bulmak için de

elinden geleni yapacağını söyledi. Orada beklemeye tahammülü olmayan Azrâ, Merzübân Şahın hazırlattığı yükler dolusu atlarla Vâmık'ı aramak üzere yollara düştü.

Tûr, esir aldığı Vâmık'la gemi ile yol alırken ateşperestlere ait yedi büyük gemi ile karşılaştı. Ateşperestler gemiyi topa tuttuktan sonra yağmalayıp Vâmık'ı esir aldılar. Emirleri, Tûr'u tanıyıp idam ettirdi. Esirler ve mallar paylaşılınca Vâmık ateşperestlerin emirine düştü. Vâmık bu emire sadakatle hizmet ederken emir onun bir derdi olduğunu anladı ve ısrarla anlatmasını, eğer bir aşk derdi ise müsaade edeceğini söyledi. Vâmık, başından geçen bütün macerayı anlatınca da emir ona Azrâ'yı bulmak üzere gitmesi için izin verdi.

Azrâ ve üç arkadaşı; Behmen, Dilpezîr ve Hekîm, Vâmık' ı aramakta iken yolda bir kervanla karşılaştılar. O esnada kervana saldıran haydutları üç arkadaşı ile bozguna uğratan Azrâ, kervandakilerin ısrarı üzerine onlarla birlikte Vâmık'ı aramaya devam etti. Kervan konakladığı bir sırada yakınlarında bulunan zenciler, kalelerinden çıkıp onları gafilce avladılar. Uzun süren çarpışma sonunda Azrâ yakalandı, kervan da bozguna uğradı. Zencilerin reisi Azrâ'ya sevgilisi olmasını teklif etti, Azrâ da kabul etmeyince ona eziyet etmeye başladı.

Vâmık, ateşperestlerin elinden kurtulup Azrâ'yı bulmak üzere yoluna devam ederken bir kervanla karşılaştı. Kervandakiler Vâmık'a itibar etmediği gibi ne ekmek ne de aş verdiler. Yolculuk esnasında kervanın karşısına çıkan haramilere, herkes korktuğu hâlde, tek başına Vâmık karşı koydu. Vâmık'ın gösterdiği yararlılık üzerine kim olduğunu sordular Vâmık da hikâyesini anlattı. Kervandakilerden birisi, bir yolculuk sırasında kendilerine bir şaha âşık kız ve arkadaşlarının katıldığını ve zencilerle yapılan savaşta Azrâ'nın esir düştüğünü anlattı. Vâmık, bunun Azrâ olduğunu anladı ve onlardan hemen kendisini oraya götürmelerini istedi. Yolculuk süresince Vâmık, karşılarına çıkan; uzun zamandan beri yol üzerinde yatmakta olan bir arslanı, bir dağda burnundan ateş çıkaran yedi başlı bir ejderhayı, viran hâldeki bir evde yaşayan bir devi tek başına yendi. Yedi günlük yolculuktan sonra zencilerin kalesine yakın bir yerde konakladılar. Gece gaflet içinde uyurlarken zencilerin baskınına maruz kaldılar. Uzun süren çarpışmadan sonra zenciler yenildi fakat

liderleri, Azrâ'nın da bulunduğu kaleye çekildi. Vâmık kervandakilere Azrâ'nın bu kalede olduğunu ve onu kurtarması gerektiğini söyleyince bütün güçleri ile kaleye girmeyi başardılar. Zenci yenilgiyi hissedince Azrâ'yı da yanına alıp gizli bir kapıdan kaleyi terk etti. Vâmık; Behmen, Dilpezîr ve Hekîm'i kurtardı ama bir türlü Azrâ'yı bulamayınca nerede olduğunu sordu. Onlar da; Zenci'nin daha önce Tûs şahı Merzüban Şahın emrinde iken kaçtığını ve Azrâ'ya olan aşkını bildiği için yaranmak üzere Azrâ'yı ona götürdüğünü söylediler. Vâmık, kaleye güvenilir bir asker bıraktıktan sonra Tûs'a yöneldi. Zenci de gelmiş, Azrâ'yı şaha takdim etmişti. Merzübân, Azrâ'yı görünce ona hizmette kusur edilmemesini, Zenci'nin de hapse atılmasını emretti. Azrâ da başından geçen macerayı başından sonuna kadar anlatmaya başladı.

Vâmık, Tûs'a gelip bir handa konaklarken olan biteni anlatmak ve şahın yanına gelmek için izin almak üzere Behmen'i gönderdi. Frenklerle yapılan savaşta kendisini görmüş olan Merzübân Şah, Behmen'i görünce hatırladı ve Vâmık'ı seve seve ağırlayacağını, derhal karşılanmasını söyledi. Vâmık gelince tahtına oturttu. Tûs şehrinde kavuşmuş olan sevgililer uzun süre burada Merzübân Şahın izzet ve ikramları ile hoş vakit geçirdiler. Şaha yeterince sıkıntı verdiklerini, yıllarca ailelerinden ve ülkelerinden ayrı kaldıkları için gitmek istediklerini söylediler. Merzübân Şah da üç ay kadar daha kalmalarını, ülkesinde üç sevgili; Vâmık ile Azrâ, Behmen ile Dilpezîr, Lâhicân ile Perîzâd için ortak düğün yapmak istediğini, eğer isterlerse Vâmık'ın babası Çin şahı Taymûs Şahı, Azrâ'nın babası Gazne şahı Melik Şahı ve Nahcivan'dan Dilpezîr'in babası Arslan Şahı çağırtabileceğini teklif etti. Âşıklar teklifi kabul edince düğün hazırlıklarına başlandı, sultanları davet etmek üzere birer vezir gönderildi. Perîlere haber vermek üzere ise; Çin'e, Taymûs Şahı davete görevlendiren Behmen'in yol üzerindeki bir pınarda onlara rastlayacağı ve düğün hakkında haber verileceği söylendi.

Behmen günlerce yol aldıktan sonra bir pınara rastladı ve Lâhicân'dan haber almak üzere beklemeye başladı. Bir süre sonra periler gelip Lâhicân ile Perîzâd'ın bir devin elinde esir olduklarını ve onları ancak Vâmık'ın kurtarabileceğini söylediler. Hemen Vâmık'a haber gitti. Perîler Vâmık'ı alıp Kaf dağında devin bulunduğu yere götürdüler. Vâmık efsanevî devi yok edip Lâhicân ile Perîzâd'a ulaştı ama sihirle dilleri bağlandığı için

konuşamıyorlardı. Bunun tılsımı olan mağaradaki yılan da öldürülünce dilleri açıldı ve mutlu bir şekilde düğün için Tûs'a uçtular.

Bütün bey ve emirler düğüne davet edilmiş, davetliler birer birer teşrif etmeye başlamıştı. Önce Vâmık'ın babası Taymûs Şah ve annesi Meryem, sonra da Dilpezîr'in babası Nahcivan şahı Arslan Şah, Azrâ'nın babası Gazne şahı Melik Şah ve annesi, gökyüzünden büyük bir gürültüyle Lâhicân ile Perîzâd teşrif ettiler. Merzübân Şah, düğün için görkemli bir saray, yedi yüz kubbeli bir de çadır hazırlattı içine de altı taht kurdurttu. Nevruz vakti başlayan düğün kırk gün kırk gece sürdü. Sınırsız izzet, ikram ve eğlencelerle düğün tamamlandı ve üç çift muradına erdi.

Taymûs, Tûs şehrinden ayrılmak, Vâmık'ı ülkesine götürüp kendi tahtına oturtmak üzere izin istedi. Merzübân onları göndermeden yedi ayrı yerde çadır kurdurup bir hafta eğlence yapılmasını istedi. Bu görkemli eğlenceden sonra her bir padişah kendi ülkesine gitmek üzere vedalaştı. Taymûs ülkesine varınca Vâmık'ı tahtına geçirdi. Taymûs kalan ömrünü ibadetle geçirirken bir süre sonra öldü. Vâmık, Çin ülkesinde adaleti, yiğitliği ve cömertliği ile anılır oldu. Azrâ ile yıllarca ömür sürdüler. Adem ve İnsan adında iki çocukları oldu. Onlar da yıllarca Çin'e sultan oldular ama sonunda onlar da ölüme yenildiler.

2. Şahıs kadrosu

Vâmık:

Hikâyenin baş erkek kahramanıdır ve Azrâ'ya âşıktır. Çin padişahı Taymûs ile Tûrân şahının kızı Meryem'in tek çocuklarıdır. Doğduğu gün falına bakıldığında son derece kutlu ve uğurlu bir günde dünyaya geldiği anlaşılmış ve yıldızı şeref burcunda olduğu için; sonsuza kadar uğurlu olup bütün cihana hükmedeceği, on dört yaşına geldiğinde Gazne ülkesinde doğan Azrâ adlı bir güzele âşık olup ülke ülke onu arayacağı, sonunda muradına erip Taymûs'un neslini ve saltanatını devam ettireceği öngörülmüştü.

Taymûs'un tavsiyesi üzerine Vâmık adını ona âşıklar vermişti. Bir yaşında iken bülbül gibi konuştu ve on yaşındaymış gibi güç ve kuvvet kazandı. Üç yaşına geldiğinde yetişkinlerin sahip olduğu özelliklere sahip oldu, beş yaşında beş duyusu mükemmel hâle geldi. On iki yaşında Rüstem gibi bir şöhrete ulaştı;

Binüp inmek daḫı urmaġ u ṭutmaḳ
Süñü ṣunup ḳılıc ṣalup oḳ atmaḳ (855)

gibi bütün savaş yeteneklerine sahip oldu. On beş yaşına geldiğinde güzelliği ile bütün cihanda adından söz ettirmekteydi.

Kendisine hoca olarak tutulan Huceste'den; semâvî bilgiler, yabancı diller, çeşitli ilimler ve hüsn-i hat eğitimi; on gençten de; çeng, ud, rebâb, kânûn ve ney usûlü, nakış, hat ve şiir eğitimi aldı.

On dört yaşına geldiğinde, güzelliği ile bütün cihanda anılır oldu. Bu şöhret Gazne'deki Azrâ'yı kendine âşık etti. Kendisi de bir kervandaki tüccarın hediye ettiği ipek üzerine işlenmiş canlı gibi bir resimdeki Azrâ'ya âşık oldu. Aşkı uğruna yollara düşüp bazen Frenk askerleri ile savaştı bazen de ateşperestlere esir düştü. Gösterdiği olağanüstü kahramanlıklarla haramileri, yedi başlı ejderhayı, viran hâldeki bir evde yatan devi ve nihayet zencileri yenip Azrâ'ya ulaştı, Tûs şehrinde onunla evlendi.

Vâmık, bütün bu meziyetleri yanında savaşçılığı ile de tanınmaktadır:

Ḳaçan alsa ele tīr ü kemānı

Üşenürdi felek tīri kemānı

Bir oḳ kim nesr-i ṭāyire atardı
Geçerdi gāv-ı gerdūna batardı

Ne şaḫṣı ḫışm-ıla bir kez çelerdi
Olursa kūh-ı Ḳāf iki bölerdi

Eger Elbürz'e ursa bozdaġanı
Tozardı göge ḳalmazdı nişānı

Sinān-ıla yidi yiri yarardı
İrüp taḫt-ı şerāye dek yırardı

Zemīne ger uraydı ṭa'n-ı nīze
Yidi ḳatın iderdi rīze rīze

Kemendin ṣalsa yirden ol cihān-gīr
İderdi gök yüzinde şīri naḫcīr (857-63)

Vâmık, bu özellikleri yanında Hz. Süleymân'dan evlilik yadigârı bir sandıkla ödüllendirilmekle peygamberin taltifine erişmiş, böylece ona manevî bir değer de yüklenmiş oldu. Vâmık, savaştan önce ve gerdeğe girmeden şükür namazı kılıp Allah'a çok kez yalvararak Allah inancını ifade eden bir Müslüman profili çizmektedir.

Olağanüstü güce sahip hayvanlarla konuşup onları bir darbede yere sermekte, perilerle görüşüp kader birliği etmektedir. Bütün bu unsurlar yanında normal bir insan gibi üzülmekte hatta aşkı söz konusu olunca kendinden geçecek kadar ağlayıp inlemektedir.

Kahramanca savaşıp sevdiğini elde eden Vâmık, arkadaşlarının uğruna mücadele vererek bir sadakat ve fedakârlık timsali de olmuştur.

Azrâ:

Hikâyenin baş kadın kahramanıdır ve Vâmık'a âşıktır. Azrâ, Gazne şahı Melik Şahın kızıdır. Tıpkı Taymûs gibi Melik Şahın da hiç çocuğu olmamaktaydı. Şah sürekli dua edip Allah'tan bir çocuk istemekteydi. Duası bir gün kabul oldu ve Allah ona melekleri bile kıskandıracak güzellikte bir kız çocuğu verdi. Azrâ'nın doğduğu gün ve saat aşağıdaki beyitlerde tarif edildiği gibi son derece uğurlu bir gün ve saat idi:

Mübārek vaḳt-idi ferḫunde sā'at
Yidi kevkebde var-ıdı sa'ādet (919)

Azrâ dünyaya geldiğinde;

Görürler Zühre gibi anı zehrā
Virürler ol mehüñ adını 'Aẕrā

Anuñçün kim luġatde lafẓ-ı 'aẕrā
Bikir ḳız oġlana dirlerdi zīrā (951-2)

beyitlerinde ifade edildiği gibi ona güzelliğine ve şanına layık bir isim olan Azrâ adını verdiler. Azrâ'ya eşlik etmeleri için, peri yüzlü, la'l dudaklı, lâle yanaklı, gümüş bedenli on kız buldular. Bunlar;

Biri ḫurşīd-i raḫşān adı Rūşen
Birisi verd-i ḫandān adı Gülşen

Biri dil-bend-i dil-keş adı Dildār
Biri gülzār-ı cennet adı Gülzār

Biri cānlar yaḳar adı Dilefrūz
Biri nev-rūz-ı pīrūz adı Nevrūz

Biri cān u dil alur adı Dilbend
Biri şīrīn-zübān adı Şekerḫand

Biri bedr-i ḳamer adı Ḳamerveş

Biri cānlar uġurlar adı Dilkeş

Daḫı bir çengi kim adı Dilārām
İderlerdi gören cān u dil ārām (990-5)

beyitlerinde adları geçen on kızlardır.

Azrâ bir yaşında iken on yaşındaki bir erkek çocuğu kadar güç ve kuvvet kazanmıştı. On yaşına geldiğinde ise her işte yetenekli ve akıl sahibi bir yetişkin oldu. On dört yaşına geldiğinde, güneşi ve ayı bile kıskandıracak güzelliğe sahipti.

Azrâ, tıpkı Vâmık'ta olduğu gibi aynada kendi yüzünü görüp;

Cemāli mihrini ol māh begendi
Kemāl-i ḥüsnine germ oldı kendi

Didi taḥsīn bunuñ gibi cemāle
Kim irgürdi niçe mihri zevāle

Niçe diller bunuñ mekrinde meftūn
Niçe cānlar ṣaçı bendinde mecnūn (3351-3)

ifadelerinden anlaşılacağı üzere güzelliği ile nice âşıklara sevgili olacağına hükmetmiştir.

Azrâ, erkek bir şehzâde gibi ava gidip içki ve eğlence meclisleri düzenletmiştir. Av, eğlence ve sohbet meclislerinde gününü gün ederken bir gün mecliste Vâmık adında birisinden bahsedildi. Vâmık'ın dillere destan güzelliğini duyunca da tıpkı Vâmık gibi;

İşitdi anı 'Aẕrā oldı 'āşıḳ
Nitekim görmedin 'Aẕrā'ya Vāmıḳ (899)

beytindeki ifadeyle görmeden Vâmık'a âşık oldu. Aşk iradesini elinden alınca dadısının buluşu neticesi bir sanatçıya ipek üzerine on portre yaptırıp birisini Çin'e olmak üzere her birini on ayrı ülkeye göndertti. Vâmık'tan bir haber gelmeyince de onu bulmak üzere yollara düştü. Tıpkı bir erkek gibi giyinip silahlar kuşanmış hâlde yola koyuldu. Bazen âşık bir kız olup ağlayıp inledi bazen de bir savaşçı olup savaş meydanlarında cenk yaptı.

Sadık bir âşık olduğunu her fırsatta sergileyen Azrâ, kendisine âşık olduğunu söyleyen Tûs şahı Merzübân'a, aşkına olan sadakatini göstermek için canına kıyma teşebbüsünde bulunmuştur.

Vâmık'la ilk karşılaşmalarında hayâ ederek sevdiğiyle yüz yüze görüşmek istememiş, arada bir perde bulunmasını istemiştir.

Vâmık'a olduğu gibi Azrâ'ya da Belkîs'ın çeyiz sandığı hediye edilmiş ve böylece Azrâ da bu manevî mertebeye yükseltilmiştir.

Behmen:

Taymûs'un veziri Şâdkâm'ın oğlu, Vâmık'ın da veziridir. Şâdkâm'ın da hiç çocuğu olmazken Vâmık'ın doğduğu o uğurlu günde Behmen dünyaya gelmiştir. Yetişme sürecinde;

Bile şuġl eyledi yanınca Behmen
Kemāl-i 'ilm-ile oldı müzeyyen (794)

ifadesinden de anlaşıldığı üzere Vâmık'la birlikte eğitim görmüştür. Yiğitlik ve cesaret bakımından Vâmık'la aynı özellikleri taşımakta;

Bahādırlıḳda Behmen daḫı ḳuvvet
Ṭutup ancılayın bulmışdı şöhret

Cihān içinde bu iki cihān-gīr
Ḳamu ḫaṣletde oldı ikisi bir

Gice gündüz bu iki serv-i āzād
Bir arada olurdı ḫurrem ü şād

Ne Behmen'siz içer şāh bir içim ṣu
Ne ansız bir naẓar uyurdı uyḫu

Ne şehsiz Behmen'e var-ıdı rāḥat
Olurdı cānı ansız pür-cirāḥat (864-8)

beyitlerinde anlatıldığı gibi bir an olsun onun yanından ayrılmamaktadır.

Sadece "bahadırlık" bakımından değil;

Bahādan aldı Behmen daḫı behre
Dimezdi ẕerre şemme māh u mihre (849)

beytiyle güzellik bakımından da nasibini aldığı belirtilmektedir.

Behmen'in savaşçılığı;

Alup Behmen ele gürz-i girānı
Ḳoyup orta yire baş-ıla cānı

Ḳovup ḳırdı biri birine ḳatdı
Niçe dirnekleri bozdı ṭaġıtdı

Kime kim urdı irüp boztaġanı
Cehennem içre aḫşamladı cānı

Ne yaña kim dönüp oḳlar ṣaçardı
Bir oḳı elli ādemden geçerdi

Süñüyi ḫışm-ıla kime ḳaḳardı
Degül bir biñi bir ḍarbdan yıḳardı

Ḳılıç ṣalup ne şaḫṣı kim çelerdi
Eyer ḳaşına dek iki bölerdi (2494-99)

şeklinde tarif edilmektedir.

Behmen, Vâmık'ın Azrâ'yı bulmak üzere çıktığı yolculukta ona eşlik etmiş, kader birliği içinde bazen ayrı düşmüş sonra tekrar bir araya gelmiştir. Bu yolculuk sırasında Nahcivan şahı Arslan Şahın kızı Dilpezîr ile karşılaşmış, Arslan Şahın Vâmık'ı zehirletmesi üzerine araya giren Dilpezîr, babası adına özür dileyerek Vâmık'ın yarasına merhem bulmak için Behmen'le işbirliği etmiştir. Behmen de onu Tûr'un tehditlerinden korumakta yardımcı olunca aralarında bir aşk peyda olmuş ve Vâmık ile Azrâ'nın evlendikleri gün onlar da Tûs'ta evlenmiştir. Yani aşk uğruna yollara düşmek yerine yoculuk sırasında aşka düşmüştür.

Mesnevîde Behmen ile Dilpezîr'in ilişkisi, tesadüfen karşılaşıp yüz yüze görüştükten sonra ve birlikte belli mücadelelere göğüs gerdikten sonra kendiliğinden ortaya çıkmış ve aşka dönüşmüştür. Hikâyenin baş kahramanı Vâmık olduğundan, Behmen bu aşkın kavuşma ile sonuçlanması uğruna Vâmık'a yol arkadaşlığı ederken kendini kader arkadaşı olarak bulmuş, kendisi de mutluluğa erişmiştir.

Dilpezîr:

Nahcivan şahı Arslan Şahın kızıdır. Güzelliği;

Başı ucında Behmen zār u giryān
Yanardı ṭutuşup ṣan şem'-i sūzān

Girüp geldi ḳapudan bir semen-ber
Melek-ḫū zühre-āyīn müşterī-fer

Münevver ay-ile günden cemāli
Mübārek maḳdemi ferḫunde fāli

Umar cur'a lebinden āb-ı kevṣer
Sözi Īsī gibi cānlar bağışlar (2094-97)

beyitleri ile tarif edilmektedir.

Dilpezîr, Behmen'le Nahcivan'da karşılaşmıştır. Babasının serbest bırakılması karşılığında Vâmık'ın yarasına tiryâk-i ekber bulmak üzere onunla anlaşmıştır. Bu uğurda elinden gelen çabayı göstermiş, nihayet Dilgüşâ kalesinde tiryâk-i ekberi buldurmuştur.

Kendisine âşık, müzmin bir müptelası olan Frenk şahı Tûr'un evlenme isteğine karşılık vermemiş, Behmen'le birlikte onunla savaşmayı göze almıştır.

Yukarıda Behmen tanıtılırken anlatıldığı gibi Behmen ile babasının esareti üzerine tanışmış, karşılıklı fedakârlık ve mücadeleler sonucunda Vâmık'ı Azrâ'ya kavuşturmaya çalışırlarken birbirlerine âşık olup evlilikle mutlu sona erişmişlerdir.

Lâhicân:

Perîhân adlı peri sultanının oğludur. Kendisi gibi bir peri olan Perîzâd'a âşık olduğu hâlde yıllarca ondan sadece cefa ve eziyet görmüş, bir türlü aşkına karşılık bulamamıştır. Esas meskenleri Kaf dağıdır. Bütün periler gibi su kenarındaki yeşillik yerleri çok sevmektedir. Vâmık bir akarsu kenarında Azrâ'nın aşkı ile ağlayıp inlerken, kendisi de âşık olduğu için Vâmık'ın hâlinden anlayıp yanına gitmiş ve kendini takdim edip yaşadığı yere götürmüştür. Bu birliktelikten tedirgin olan Perîzâd gelip onlarla savaşmış, daha sonra da Vâmık'ın aşk sebebiyle ağlayıp sızlanmasını, yarası sebebiyle zannedip yanına gelmiştir. Lâhicân araya girip Perîzâd'ın affını Vâmık'tan dileyince Vâmık onları orada evlendirmek istemiştir. Onlar da Vâmık Azrâ'sına kavuşmadan evlenemeyeceklerini söyleyip onlara yardımcı olmak üzere ellerinden gelen bütün çabayı göstermişlerdir. Sonunda Tûs şehrinde yapılan ortak düğünde kendi âdetlerine göre evlenmişlerdir.

Lâhicân, hikâyenin âşık erkek kahramanlarındandır. Vâmık ile karşılaşınca hikâyenin esas kahramanlarına hizmeti görev sayanlardan olup mutluluklarını onların mutluluğu ile birleştirmişlerdir. Perî olduğu için görünmez olmak, uçmak suretiyle uzun mesafeleri kısa sürede aşmak gibi özelliklere sahiptir. Yemek yememekte, kendi âdet ve üsûllerine göre hareket etmektedir. Lâhicân tiryâk-i Süleymânî ile Vâmık'ın yarasını da iyileştirmiştir. Ayrıca Süleymân ile Belkîs'ın gelinlik evi olan Dilşâd adlı bir saraydan Vâmık ve Azrâ için Süleymân ile Belkîs'tan yadigâr birer de çeyiz sandığı getirtmiş, onları giydirip Dilşâd'daki Süleymân'ın tahtına oturtmuştur. Böylesine olağanüstü özellikleri sayesinde Azrâ'nın bulunmasına son derece yardımı olmuş fakat Perîzâd ile birlikte düştüğü bir devin esaretinden de Vâmık tarafından kurtarılmıştır.

Perîzâd:

Esas meskeni Kaf dağı olan peri kızıdır. Lâhicân kendisine uzun yıllar âşık olduğu hâlde ona fazlasıyla cefada bulunmuş, bir gün bile vefa göstermemiştir. Lâhicân'ın sarayında Vâmık ile Lâhicân'ı bir arada görünce kendisi ile savaşmak üzere iş birliği yaptıkları endişesine kapılarak onlarla savaşmış ve yenilgiye uğramıştır. Daha sonra da uzaktan Vâmık'ın aşk acısı ile

inlemesini kılıç yarası sebebiyle sanıp yanına yaklaşmış ve affını dilemiştir. Lâhicân'ın isteği üzerine Vâmık kendisini affetmiş ve onları barıştırarak mutlu beraberliklerine sebep olmuştur. Perîzâd büyük bir gayret gösterip Vâmık ile işbirliği içerisinde Azrâ'yı bulmak üzere bütün cihanı dolaşmış hatta Vâmık'ın yarasına merhem olarak tiryâk-i Süleymânî'yi getirterek yarasını iyileştirmiştir.

Merzübân Şahın daveti üzerine Tûs şehrindeki ortak düğünde Lâhicân ile peri âdetlerine göre evlenmiştir.

Taymûs Şah:

Adaleti ile şöhret bulmuş bir Çin padişahıdır. Hikâyenin baş erkek kahramanı Vâmık'ın babasıdır. Taymûs, yedi yüz yıl süren uzunca bir ömürde çocuk sahibi olamamıştı. Tahtının ve soyunun devamı endişesiyle bir çocuk sahibi olabilmek için neredeyse her gece bir bakire ile yatmaktaydı. Nihayet bir gün ileri gelenlerin tavsiyesi ile Tûrân şahı Bâbek'in güzelliği ile meşhur bir kızı olduğunu öğrendi. Veziri Şâdkâm'ı gönderip şahın kızı Meryem'i istettikten sonra onunla evlendi ve ondan Vâmık dünyaya geldi.

Taymûs, yetişme çağında oğlunu başıboş bırakmamış, ilim ve sanat alanında yetişmesi için ona hoca ve sanatçılar bulmuştur. Oğlu Vâmık, Azrâ'ya âşık olunca onu ısrarından vazgeçirememiş, aylarca oğlunun hasreti ile tutuşmuştur. Merzübân Şahın daveti üzerine Tûs şehrine, oğlunun düğününe gelmiş ve burada üç ay kadar kaldıktan sonra ülkesine dönüp Vâmık'a tahtını emanet etmiştir. Kendisi de geri kalan ömrünü ibadetle geçirirken bir süre sonra vefat etmiştir.

Meryem:

Tûrân şahı Şah Bâbek'in kızı, Taymûs'un eşi Vâmık'ın da annesidir. Eserde Meryem'den fazlaca bahsedilmemiştir. Taymûs bir oğul isteyince çevresindeki akıl sahibi bir kişi kalkıp;

Meger kim milk-i Tūrān içre iy şāh
Ki vardur Seḳlabe şehrinde bir māh

Anuñ bir duḫteri var adı Meryem
Olur her sözi cān zaḫmına merhem

Virür ölmişlere ‘Īsī gibi cān
Şehüñ andan olur derdine dermān

Ṭoḳındurmamış anuñ dest-i eflāk
Eline etegine ḫār ü ḫāşāk

Naẓīri yoḳ o māhuñ devr içinde
Ne milk-i Rūm u Şām ne milk-i Çīn’de

Eger biñ yıl ögersem anı iy şāh
Ki yüz biñ ögdügümden artuḳ ol māh (577-82)

şeklinde Meryem’i övünce Taymûs hemen onun bulunması ve kendisi ile evlenmek üzere babasından istemesi için veziri Şâdkâm’ı görevlendirmiştir. Meryem’in babasının alicenaplığı üzerine Taymûs’la evlendirilmiş ve ondan Vâmık dünyaya gelmiştir.

Meryem, hiç çocuğu olmayan bir padişah olan Taymûs’a bir oğul vermekle en önemli görevi yerine getirmiş, şöhretli bir âşık olan hikâyenin baş kahramanını dünyaya getirmiştir. Yine bu ana misyonla ilintili olmakla birlikte güzelliği ile de anılmıştır.

Oğlunun Tûs şehrinde yapılacak düğününe o da katılmış, hanım sultanlar arasında yerini almıştır.

Melik Şah:

Azrânın babası ve Gazne şahıdır. Hiç çocuğu olmadığı için gece gündüz dua ederken bir gün duaları kabul olmuş ve Allah ona Azrâ’yı vermiştir. Şair onu şu beyitlerde tarif etmiştir:

Meger kim ol zemānda Ġazni’ye şāh
Bir ulu şāh-ıdı adı Melik Şāh

Emīr-i taḫt u ṣāḥib-efser-idi
Selāṭīn arasında server-idi

Ḳamu ḫaṣletde mevzūn-ıdı vezni
Anuñ ʻahdinde maʻmūr-ıdı Ġazni

Murādın cümle virmişdi Ḫudāvend
Velīkin virmemişdi duḫt u ferzend

Dıraḫt-ı devletinde bitmeyüp gül
Gülistānında ötmemişdi bülbül

Iraġ olmaz-ıdı tīri hedefden
Velīkin dürri ṭoġmazdı ṣadefden

Göñülden çoḳ niyāzı bī-niyāza
İderdi gice gündüz tāze tāze

ʻİnāyet bābın açdı feyż-i Vehhāb
Bağışladı aña bir dürr-i nā-yāb (902-9)

Melik Şah kızının yetişmesi için çeşitli hünerlere sahip on kız tahsis ettirip bir de dadı tayin etmiş, onun yetişmesi için gerekli özeni göstermiştir.

Azrâ on dört yaşında Vâmık'a âşık olup gizilice evi terk edince bir ay kadar onu arattıysa da bulamayınca sabır köşesine çekilmiş, kendi ve halkı karalar giyip mateme bürünmüştür. Merzübân, Tûs şehrindeki ortak düğüne davet edince eşi ile gelip kızının düğününü şereflendirmiştir.

Arslan Şah:

Rey ülkesinin padişahı ve Dilpezîr'in babasıdır. Hikâyede kötü huylu, hileci, zalim padişah olarak yer almıştır. Arslan'ın tahtı Nahcivan'da idi. Kendisi yüzyıllarca süren ömrünü zevk ve sefa ile geçirirken halkına da sürekli eziyet ederdi. Aşk yolculuğundaki Vâmık ve arkadaşları ülkesinde konakladığı

için hikâyenin baş kahramanları ile karşılaşmış, kızının da onlara katılması ile eserin genel konusu ile ilişkilendirilmiştir. Çünkü kızı Vâmık'ın en yakın arkadaşı Behmen'le evlenmiştir.

Vâmık, Azrâ'yı aramaya giderken Arslan'ın ülkesinde konaklamış, Arslan, muhtemel tehlikeye karşı onunla savaşmış ve esir düşmüştür. Bununla da kalmayarak uydurma bir beyanla Vâmık'ı kandırıp yarasına zehir sürdürerek onu öldürtmek istemiştir. Vâmık'ın güçlü bedeni buna direnç göstermiş ve Arslan'ın hilesi ortaya çıkmıştır. Bu durumun yol açtığı öfkeye maruz kalıp ülkesini kaybetmiş ve esir düşmüştür. Onu esaretten kurtaran ise yıllarca savaştığı, kızının müzmin talibi ve âşığı Frenk Tûr olmuştur.

Tûs şehrinde yapılan ortak düğünde, kızı Dilpezîr'in babası sıfatıyla davet edilmiş o da düğüne katılmıştır. Düğünde kızı Dilpezîr'e Vâmık'ı kendisinin zehirlettiğini anlatmış ve özür beyanı için ondan Taymûs Şaha aracılık etmesini istemiştir. Kızı aracılığı ile Taymûs Şah tarafından bu kabahati affedilmiştir.

Merzübân Şah:

Tûs ülkesinin hükümdarıdır. Azrâ'nın yaptırıp on ayrı diyara dağıttırdığı resimlerden birisi de kendisine ulaşınca resimde gördüğü Azrâ'ya âşık olup tacını tahtını bırakıp onu aramaya koyulmuştur. Yolu Gazne'ye düşünce, o ülke padişahının kızı Azrâ bir gece kaybolduğu için bütün halkın matem tuttuğunu öğrenmiştir. Onu bulmak üzere yol alırken bir savaş alanında Azrâ ve arkadaşları ile karşılaşmıştır. Merzübân, resimde gördüğü Azrâ'yı bulduğunu anlayıp onu aşkından caydırmak üzere Vâmık'ın öldüğünü, kendisinin de resimde görüp âşık olduğu Azrâ'yı bulmak üzere buralara geldiğini anlatmış, Azrâ bütün bu duyduklarından sonra kendini öldürmek istemiştir. Merzübân, Azrâ'nın aşkına gösterdiği sadakati görünce ondan özür dilemiş ve ölünceye kadar Vâmık'ı bulmak için yardımcı olacağı sözünü vermiştir.

Amansız bir baskınla Azrâ'yı esir alan Zenci, Tûs şahının Azrâ'ya olan aşkını bildiği için ona yaranmak maksadıyla Azrâ'yı Merzübân'a getirmişti. Merzübân da misafirperver bir baba gibi davrandığı Azrâ'nın gönlünü hoş

tutmuş, onu emniyet içinde ağırlamıştır. Zenci'nin izini süren Vâmık Tûs'a gelince bütün âşıklar orada buluşmuştur. Merzübân uzun süre bunları ağırladıktan sonra ailelerini de çağırtıp ülkesinde görkemli bir düğün yaptırmış, üç çiftin evliliğine ev sahipliği yapmıştır.

Merzübân Şah, bu hikâyede resimde görüp âşık olan bir padişahın aşkı uğruna tacını tahtını bırakması yanında, Azrâ'nın Vâmık'a olan aşkına saygı göstermesi yönüyle önem taşımaktadır. Bununla da kalmayarak, her rakibe nasip olmayacak bir olgunluk anlayışı ile iki sevgilinin bir araya gelmelerine katkıda bulunup düğünlerini de kendisi hazırlatmıştır.

Tûr:

Fireng'den çıḳdı bir kāfir adı Tūr
Firengistān'a sulṭān-ıdı meşhūr (2706)

Severdi Dilpeẕîr'i cān u dilden
Niçe kez istemişdi atasından (2708)

beyitleri ile tanıtılan Tûr, bütün Frengistan'a hükmeden bir padişahtır. Dilpezîr'e de âşıktır. Uzun zaman babası ile savaştığı için Arslan ona kızını vermemiştir. Zaten Dilpezîr de onu hiçbir zaman kabul etmemiştir.

Arslan'ın esir olduğunu duyunca onu kurtarıp Dilpezîr ile evlenmek üzere Behmen'le savaşmış, Nahcivan'ı ele geçirip Behmen'i esir almış, Arslan'ı da serbest bırakmıştır. Vâmık, Azrâ'yı bulduktan sonra Behmen'i kurtarmak üzere gelip Tûr'u yenmiş, Nahcivan'ı da elinden almıştır. Tûr yenilgiye doymamış, yedi kez savaştıktan sonra nihayet hile ile Vâmık'ı tuzağa düşürmüştür. Bu sırada Merzübân'ın ordusunu görünce yenilgiyi hissedip Vâmık'ı da yanına alarak gemisi ile bir adaya doğru kaçmaya başlamıştır. Ezelî düşmanlarından olan ateşperestler gemisine saldırıp onu öldürmüşlerdir.

Baş urup Tūr öñinde cümle küffār
Didiler nār u nūr olsun nigehdār

Cihān deryā olursa aḳmayalum

Mesīḥ'in gözi yaşın dökmeyelüm (2447-48)

beyitlerinden anlaşılacağı üzere Mesih'e inanan bir zümrenin padişahıdır, şair tarafından "küffâr"lardan olduğu ve "nâr" ile "nûr"un koruyuculuğuna inandığı belirtilmektedir. Çok yerde kötü huylu, dinsiz bir padişah olarak isimlendirilen Tûr, hileci ve kötü niyetli bir padişah portresi çizmiştir. Kendi çıkarları dışında hiçbir genel doğruya teslim olmaması en temel özelliğidir.

Şah Bâbek:

Bâbek, Tûrân ülkesinde yaşamakta olan bir padişahtır. Şahın dillere destan bir kızı olduğu duyulunca hiç oğlu olmayan Çin hakanı Taymûs Şah, veziri aracılığı ile bir mektupla kızı ile evlenmek istediğini iletmiştir. Tûrân şahı da bu talebi;

Ola mı buncılayın dürr-i devlet
İde Ṭaymūs Şāh ben ḫāke 'izzet

Zihī devrān-ı devlet baḫt-ı iḳbāl
Sitāremde mübārek geldi bu fāl

Bu şādīden buyurdı Şāh Bābek
Ben anuñ ḳulıyın ḳızum kenīzek

Egerçi yoḳ liyāḳat olavuz ḳul
Bi-ḥamdi'llāh keremden itdi maḳbūl

Buyurdı cümle illeri ḳıġırduñ
Tamām ḳırḳ gün dügün olsun çaġırduñ

Götürüñ bid'atı almañ ḫarācı
Ḳonuḳlañ ni'met-ile ṭoḳ u acı

Arada ḳalmasun bir kimse ġamnāk
Kim olsun bay u yoḫsul hep feraḥnāk (651-7)

beyitlerinde ifade edildiği gibi şeref sayıp görkemli bir düğün yaparak kızını kendi eliyle Taymûs'a göndermiştir. Bu bilgiler dışında Tûrân şahı hakkında ayrıntılı bir bilgi yer almamaktadır.

Şâdkâm:

Çin padişahı Taymûs Şahın veziri, Behmen'in de babasıdır. Akıl sahibi ve tecrübeli bir devlet adamı olarak;

Şehüñ var-ıdı bir 'āḳil vezīri
Cihān milkinde olmazdı naẓīri

Müferriḥ ādem-idi Şādkām nām
Geçürmişdi nice türlü ser-encām (586-7)

şeklinde tavsif edilen Şâdkâm'ın da hiç çocuğu olmamıştır. Çocuğu olmayan Taymûs Şah ile evlendirilmek istenen Meryem'i istemek üzere Tûrân şahına gönderilmiştir. Bu evlilikten dokuz ay sonra dünyaya gelen şahın oğlu Vâmık ile aynı gün kendisi de yıllar sonra bir çocuk sahibi olmuş;

Ki ṭopı devletinüñ göge aġdı
Anuñ daḫı o gice oġlı ṭoġdı (719)

beyitiyle Behmen'in doğumu müjdelenmiştir.

Hekîm:

Mesnevî'de; nükteli söz üstadı, meselelere karşı soğukkanlı ve tecrübeli yaklaşımları ile tavrını koyan bir bilge, tavsiye ve nasihatlerine herkesin itibar ettiği bir danışman, kendi ifadesi ile "san'atı içinde hâzık" bir "tabib"tir. Esas mesleği tabiplik, hatta "cerrah"lık olan Hekîm;

Şeh Arslān'uñ olurduḳ ḫıdmetinde
Sürerdük pādişāhlıḳ devletinde

Gice gündüz iderdük 'ıyş u 'işret
Bulurduḳ şevḳ-i şādī ẕevḳ-i ṣoḥbet (2677-78)

beyitlerinde ifade edildiği üzere önceleri Arslan Şahın emri altında yaşamakta idi. Arslan'ın isteği üzerine Vâmık'ın yarasına tiryâk-i ekber yerine "Atañ emr itdi ekdüm zaḫmına sem" (2145a) diyerek zehir süren de odur. Fakat yaşanan olaylardan sonra Arslan'ın kızı Dilpezîr ile birlikte Vâmık'ın yanında yer alarak bu aşk yolculuğunda Vâmık'ın hekimi sıfatıyla bulunmuştur. Zaman zaman savaşlara katılmış, sıkıntılı zamanlarda yol göstermiş ve nasihat maksadıyla özlü sözler söylemiştir.

Muhabbet-nâme'de isimleri geçen ve serüvenin önemli bir kısmında yer alan ya da baş kahramanlarla olan ilişkileri açısından önem arz eden bu kahramanlardan başka aşağıda sıralayacağımız ikinci derecede kendilerinden bahsedilen isimler de vardır:

1.Dâye:

Vâmık'ın dadısıdır. Çocukluk döneminde yetişmesi için tutulmuştur. *Muhabbet-nâme*'de, bebeklik dönemindeki besleme görevi ile anılmıştır.

Ġıdāsın itdi evvel şīr-i ḫurmā
K'ideler şīr-ile şehdi murabbā

Şu yirine aşa ḳatdı gül-ābı
Yidürdi ḳandı içürdi cülābı (760-1)

beyitleri ile aktarıldığı gibi itina ile besleyerek Vâmık'ın kısa sürede gelişip gürleşmesinde görev almıştır.

2.Dâye:

Azrâ'nın dadısıdır. Tıpkı Vâmık'ta olduğu gibi Azrâ doğduktan sonra hizmetine verilmiştir.

Azrâ'nın hikâyesinde dadı, Azrâ'nın çocukluk döneminde olduğu gibi genç kızlık döneminde de her zaman en yakındaki kişi olmuş, hatta anne ve babasının bilmediği aşk sırrını en önce o öğrenmiştir. Bu aşkın çözümü için Azrâ'nın resmini yaptırıp diyar diyar dağıtma fikri de ona aittir. Azrâ

ülkesinden ayrılıncaya kadar her zaman yanında yer almış, onun üzüntüsü ile üzülmüş, sevinci ile sevinmiştir.

Huceste:

Vâmık'ın hocasıdır. Öğrenim yaşına geldiğinde;

Görürler oldı her ta'līme ḳābil
Bulurlar bir mürebbī 'aḳl-ı kāmil

Mükemmel her 'ilimde var kemāli
Müzeyyen hep celāli vü cemāli

Muṭābıḳ her 'ilimde ḳavle fi'li
Ne müşkil var-ısa eyler tesellī

Mübārek ṭāli'i adı Ḫuceste
Ki iḳbāli açuḳ idbārı beste (774-7)

beyitlerinde anlatıldığı gibi yetenekli ve donanımlı bir hoca tutulmuştur. Huceste Vâmık'a; dinî ilimler, müşkil ibareler, remil ve yıldızların hükümleri, fıkıh, akâid, bedî', beyân, ma'ânî ilimleri, arûz, belîğ ve fasîh nesir, aritmetik, matematik ve hüsn-i hat öğretmiştir.

Erdeşîr:

Yolculuk sınrasında Hekîm, Dilpezîr ve Azrâ'yı gemisine alan gemicidir. Azrâ'ya, kendisini kardeş bilmesini ve deniz yolculuğunun sıkıntılara iyi geleceğini söyleyerek gemisine davet etmiştir.

Vücūdından idem bir ḳılını kem
Gözinden aḳıdam ya ḳaṭrece nem

Belā her ne gelürse baña gelsün
Selāmetle sa'ādet saña gelsün (2989-90)

diyecek kadar iyi yürekli ve yardımsever bir kişidir.

Mihricân:

Merzübân Şahın, Azrâ'nın Tûs'taki düğününe babası Melik Şahı davet etmek üzere görevlendirilen baş veziridir.

Zengî:

Bir kalede, dinsiz bin zenciye liderlik yapan harami reisidir. Metinde şu beyitlerle tarif edilmiştir:

Meger bu ḳal'ada biñ merd-i bī-dīn
Olurdı cümlesi ḫūn-ḫār u ḫod-bīn

İderdi biri biñ merd-ile cengi
Emīri bunlaruñ bir naḥs Zengī

Elinden kimse bulmazdı emānı
Yürütmez olmış-ıdı kārbānı (4000-2)

Vâmık'ın Yardımcıları:

Mes'ûd, Maksûd, Mesrûr, Şâvur, Hurrem, Memdem, Handân, Şâdân, Bihzâd, Ferahşâd. Bunlar, sanat eğitimi alıp Vâmık'ın sohbetlerine iştirak etmeleri için tutulan on yetenekli gençtir. Her biri kısa sürede bir hünerde kendini kabul ettirmiştir. Vâmık'ın sohbetlerinde sürekli bulunacak bu gençler;

Bulup on serv-ḳad āzādelerden
Güzīn eylediler şeh-zādelerden

Güzeller dil-rübālar lāle-ḫadler
Semen-sīmā perīler sidre-ḳadler (874-5)

şeklinde tarif edilmişlerdir. Bunlar; ud, rebab, kanun, ney, nakış, hüsn-i hat, üsûl dairesi ve gazel söylemek gibi meclisin vazgeçilmez unsurlarına haiz olmuşlardır.

Azrâ'nın Yardımcıları:

Rûşen, Gülşen, Dildâr, Gülzâr, Dilefrûz, Nevrûz, Dilbend, Şekerhand, Kamerveş, Dilkeş, Dilârâm. Bu on adet peri yüzlü, la'l dudaklı, lâle yanaklı, yasemin bedenli yönetici çocuklarıdır. İçlerinden Dilârâm çeng çalmaktadır. Bu kızlar, hiçbir zaman Azrâ'nın yanından ayrılmaz, onunla ava gider, meclisinde hazır bulunur, emrettiği şeyleri yerine getirirlerdi. Azrâ'nın düğününe bu kızlar da gitmiş, uzun aradan sonra tektar yanında yer almışlardır.

Nakkâş:

Azrâ'nın ipek üzerine resmini yapan sanatçıdır. Eserde;

Nuḳūşātuñ ḳamu fenninde māhir
Ḳavī renginde vü resminde ḳādir

Eger diḳḳat iderse resme bir dem
Yazar bir dāne ḫaşḫāşa yüz ādem

Havāya ger ṣala resm-i seḥābı
Ṣafādan yaġdura yir üzre ābı

Şu üzre çekse bir taṣvīr-i dil-keş
Ḥarāretden ṭutardı ṣuyı āteş (1145-8)

beyitleri ile tavsif edilmektedir.

Yaşlı Kadın:

Azrâ'nın yolculuk esnasında evine misafir olduğu yaşlı kadındır.

Görür bir nāzlı ḳarı ḳarşuraḳdan
Gelür biñ dürlü şīveyle ıraḳdan

Niçe çaġlar geçürmiş çaġlı ḳarı
Havāya bir ḳıl-ıla bağlu ḳarı

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Niçe devrān sürüp tuzlar geçürmiş
Niçe ṭuzaḳ üzüp ḳuşlar uçurmış

Aġızda ḳalmamış bir dāne dendān
Ṣorarsañ daḫi on yaşar ḳız oġlan (1400-3)

Yukarıdaki beyitlerde görmüş geçirmiş, fettan bir kadın olarak tasvir edilmiştir.

Dilşâd:

Merzübân Şahın bütün sazları çalabilen çalgıcısıdır. Bütün perde ve makamları bildiği gibi bütün eserlerini kendi bestelemiştir. Yanında kendi yetiştirdiği şakirtleri de vardır.

Ferruh:

Lâhicân'ın musahibi bir ûdîdir. Ud ile meclistekileri eğlendirdiği gibi manzum söz de söylemektedir. Vâmık'ın ağzından iki gazel seslendirmiştir.

Gülreng:

Perîzâd'ın çeng çalıcısıdır. Vâmık adına okunan gazele cevaben Azrâ'nın ağzından gazel okumuştur.

Perîhân:

Lâhicân'ın kendisi gibi peri olan periler şahı babasıdır.

Muhabbet-nâme'de, ayrıca ateşe tapanlar Mecûsîler, yol kesen harâmîler, haydut zenciler ve konuşma özelliğine sahip tılsımlı bir dev de bulunmaktadır.

3. Atasözleri, Vecîz Söyleyişler ve Deyimler

Muhabbet-nâme'de fazla sayıda olmamakla birlikte atasözü niteliğinde söyleyişler yer alırken çokça vecîz söz ve deyim mahiyetinde ifade bulunmaktadır. Bunlardan büyük bir bölümünün deyim, atasözü ve vecîz söz oluşları konusunda kanaat hâsıl olmakla birlikte özellikle deyimlerde bir kısım ifadelerde kesinlik söz konusu değildir. Bugün itibariyle deyim anlamı kazanmış bir ifadenin on altıncı yüzyıldaki kullanılışında gerçek anlamıyla kullanılışına dair ipuçları yer almaktadır. Bütün bu kullanımların tam bir sınıflandırması yapılması bir uzmanlık işi olmakla birlikte konunun uzmanlarının kolay ulaşabilmeleri açısından bütün bu ifadeleri ilgili başlıklar altına toplamayı uygun bulduk.

a. Atasözleri:

1. Didi ṭurmañ hemān ḳaydı ḳayuruñ/**Yol eri yolda yaraşur** buyuruñ (1182)

2. Meşeldür gerçi ḫalḳ bu sözi ḥaḳḳ dir/Kim **olmaz 'āşıḳa Baġdād ıraḳ** dir (1221)

3. **Gerekdür ehl-i zūra zūr-ı bāzū/Aġır başmayıcaḳ aġmaz terāzū** (2319)

4. Meşeldür **güc-ile gögceklik olmaz/İkilik eyleyende birlik olmaz** (2361)

5. Kimi yol gözedüp ġuṣṣa yir-idi/**Yirinde ḳaçmaḳ erlikdür** dir-idi (2486)

6. **Ḳaçan bir ḫasteye ṣaġlıḳ ola ṭuş/Gelür dirler ḥekīmi ḳapuya ḫoş** (2742)

7. Kişinüñ eylügin Ḥaḳ żāyi' itmez/Meşeldür **ekmeyince nesne bitmez** (3060)

8. **Ġażab vaḳtinde ṣabr itmek gerekdür**/Ulular sözidür n'itmek gerekdür (3681)

9. Atalardan bu söz dāyim meşeldür/**Kim erlik on u ṭoḳuzı ḥīledür** (4522)

10. Bize bāḳī degülsiz ir eger giç/Meşeldür **ṭoymaġ olmaz görmege hiç** (5100)

b. Vecîz Söyleyişler:

1- Anuñ kim adı ḳaldı devlet anuñ/Anuñ kem adı ḳaldı nekbet anuñ (355)

2- Du'ā olsun saña resm-ile āyīn/Ġanīdür medḥ ü evṣāfdan selāṭīn (440)

3- Gedā vaṣf idemez 'ālī-cenābı/Ögebilür mi ẕerre āfītābı (442)

4- Bürāder yi yidür elüñde varın/Virür Allāh kerīmdür yine yarın (840)

5- Senüñ māluñ odur yidüñ yidürdüñ/Ḳazanduñ ḳahr-ıla luṭf-ıla virdüñ (841)

6- Bugün dünyāda ḳoma ḥabbe zinhār/Ki yarın olmasun anda saña mār (843)

7- Eger 'ömrüñ ḳala yarına bāḳī/Naṣīb olan irişür ittifāḳī (845)

8- 'Acebdür ḥāli 'ışḳuñ görmedin göz/Ḳulaḳ 'āşıḳ olur almaġ-ıla söz (1031)

9- Çü ma'lūm ola bīmāruñ mizācı/Ṭabībüñ fā'ide eyler 'ilācı (1047)

10- Dilerseñ kim ola derdüñe dermān/Ṭabībe eyleme derdüñi pinhān (1048)

11- Ki zīrā her işüñ bir aṣlı vardur/Her 'ilmüñ bābı vardur faṣlı vardur (1090)

12- Iraġ olsa ne deñlü kūy-ı cānān/Yaḳīn olur 'ināyet itse Raḥmān (1220)

13- Didi 'āşıḳ maḳāmı bī-maḳāmdur/Muḥibbe lā-cerem uyḫu ḥarāmdur (1237)

14- Bulanlar ṣabr-ile bulur murādı/Olur ṣabr-ile her 'aḳdüñ küşādı (1276)

15- Ṭulunmayınca ṭoġmaz şems-i pīrūz/Ḳış olmayınca gelmez rūz-ı nevrūz (1278)

16- Budur āyīn-i devrān iy nīk-rāy/Gehī gülşen gehī zindān olur cāy (1306)

17- Kime kim virdi-se taḫt-ı Keyānī/Ḳodı taḫtayla taḫt-ı ġūra anı (1307)

18- Hemān bir laḥẓadur dünyā ṣafāsı/Velī biñ yılcadur ṣoñra cefāsı (1308)

19- Ne deñlü kim ola bīnā vü dānā/Ġarīb olan olur ġurbetde a'mā (1424)

20- Ġarībüz kim ġarībe itse ‘izzet/Virür Tañrı ‘ivażlar aña cennet (1432)

21- Yi iç ḫoş geç ġayurma kim bu devrān/Virür geh ġuṣṣa vü ġam gāh ferḥān (1443)

22- Felekden kimsene şād olmamışdur/Ġamından laḥẓa āzād olmamışdur (1444)

23- Ṭalebsüz nesne bulmaz kimse ġālib/Bulur maḳṣūdını cidd-ile ṭālib (1468)

24- Anuñ kim ‘aḳlı vardur ma‘nī gözler/Görür ma‘nī yüzinden niçe yüzler (1635)

25- Gerekdür her oġıla ‘izzet itmek/Ataya vü anaya ḥürmet itmek (1660)

26- Uluya kiçiye ḫoş raġbet eyle/Vażī‘a vü şerīfe ḥürmet eyle (1681)

27- Ṭanış her bir işüñ ‘āḳiller-ile/Muṣāḥib olmaġıl cāhiller-ile (1682)

28- Yavuzlıḳ itseler sen eylik eyle/Eyü söyleyeni luṭf-ıla ṭoyla (1683)

29- Her işde ‘āmil ol ‘ilm-ile zinhār/Kemāl ehlini eyle özüñe yār (1684)

30- Te‘emmül itmeyince ṣunma işe/Seḥāvet bābın açuḳ ṭut hemīşe (1685)

31- Ḳo dehr-i dūnuñ iy dil gerdişini/Gözüñ aç gözle taḳdīrüñ işini (1700)

32- Ḫaṭā yoḳ saña gerdūn gerdişinden/Ki gerdūn daḫi ‘ācizdür işinden (1701)

33- Egerçi görmedi mihr ü vefāsın/Gülüñ bülbül çekegeldi cefāsın (1896)

34- Vefā olur egerçi ḳuvvet-i cān/Şekerden ṭatlu zehr-i cevr-i cānān (1898)

35- Bu dehrüñ eksik olmaz ḥādiṣātı/Ne mihri vardur anuñ ne ṣebātı (2031)

36- Kime kim virdi şekker itdi ġāfil/İçürdi ṣoñına zehr-i helāhil (2032)

37- Kime bir laḥẓa sürdürse ṣafāyı/Ṣoñına çekdürür biñ yıl cefāyı (2033)

38- Kimi kim bir nefes eylerse dil-şād/Olur ṣoñra işi āh-ıla feryād (2034)

39- Gel iy ḫᵛāce ḳo dehr-i dūn ṣafāsın/Ṣafāsı cīfe dur çekme cefāsın (2035)

40- Metā‘-ı dünyevīye olma maġrūr/Ḳomaz dilde sürūr u dīdede nūr (2036)

41- Ḳaçan Ḥaḳ bir ḳula ḳılsa ‘ināyet/İrer her varṭadan ānī ḥimāyet (2091)

42- Ḳaçan bir ḫasteye virse şifāyı/Getürür ayaġına her devāyı (2092)

43- Olursa her kimüñ ʻışḳdan nevāsı/Aña gic kār ider zehrüñ havāsı (2147)

44- Ḳaçan Ḥaḳ bir ḳula virse ḳażāyı/Ḳażā inmege eyler iḳtiżāyı (2248)

45- Ḳader sürer ider cehd-ile iḳdām/İrürür vaḳtine anı ser-encām (2249)

46- Ne yazılsa cebīne ḫayr eger şerr/Görür bir bir anı her neyise er (2250)

47- Görincek ʻaḳlı olanlar ḳażāyı/Yüzin döndürmeyüp virür rıżāyı (2251)

48- Ḳażāya rāżī olan aldı menzil/Rıżā ṣaḥrāsına indürdi maḥmil (2252)

49- Hümā olur mı ḳarġanuñ ḳarīni/Melek kelbüñ olur mı hem-nişīni (2308)

50- Yaraşmaz bir arada ḫūb u çirkīn/Ḳaçan sulṭān-ıla bir ola ilgin (2309)

51- İkilik itmeyelüm birlik olsun/Muḥabbet gösterelüm dirlik olsun (2370)

52- Eyitdi Behmen'e iy merd-i nā-kām/Ki bilmez ḥaddini bī-neng ü bed-nām (2510)

53- Cihān içre budur āyīn-i devrān/Gelelden gerdişe bu çarḫ-ı gerdān (2602)

54- Virür bir demde biñ şādī vü biñ ġam/Biri tiryāḳ-ı ekberdür biri sem (2603)

55- Bu çarḫuñ bir ʻacāyib ʻādeti var/Ki her bir nesnenüñ bir sāʻati var (2800)

56- İrincek vaḳt ü sāʻat iy güher-pāş/Olur yāḳūt-ı aḥmer bir ḳara ṭaş (2801)

57- Olur ṣabr-ile iy şūḫ u şeker-ḫand/Çiçekden şehd-i fāyiḳ ḳarġıdan ḳand (2802)

58- Gerekdür şimdi bir dem ṣabr idesin/Gerekmez ṭatlu cāna cebr idesin (2803)

59- Buyurmış nitekim ḥallāl-i müşkil/Deminde ṣabr u eyyāmında taʻcīl (2804)

60- Bulınmaz ṣormayınca her işe rāh/Bulınur ṣormaġ-ıla Kaʻbetü'llāh (2814)

61- Bürāder eylügi eyle ṣuya ṣal/ ʻİvaż var anda bir eylüge biñ al (3059)

62- Kişinüñ eylügin Ḥaḳ żāyiʻ itmez/Meşeldür ekmeyince nesne bitmez (3060)

63- Eken eylükleri eylik getürdi/Ferāġat eyleyüp yidi oturdı (3061)

64- Yavuzlıḳ eyleme cehd eyle zinhār/Ki ṣoñra zehr olur eyler saña kār (3062)

65- Ṣoñuñda itmesünler saña nefrīn/Ḳıl eylik eylesünler medḥ ü taḥsīn (3063)

66- Sevinmekden niçeler cān virüpdür/Bu gerçekdür ki gerçekler görüpdür (3171)

67- Ḳaçan bir müflisüñ bī-derd ü bī-renc/Eline girse bir vīrānede genc (3172)

68- Sevinmekden unudur kendüzin ol/Çoḳ olur kim helāk ider özin ol (3173)

69- Yirinde furṣatı fevt eyleyen ḫam/Ḳalur irmez murāda şöyle nā-kām (3189)

70- Geçer ḳalmaz bu devrān bī-vefādur/Saña andan ḳalan ancaḳ cefādur (3381)

71- Elüñde var-iken her işde furṣat/Geçürme furṣatı añla ġanīmet (3382)

72- Güneşde sāye olmaz iy yüzi nūr/Niçe bir olasız perdeyle mestūr (3499)

73- Güneş ḳurbında olmaz aya raġbet/Güher ḳatında bulmaz ṣırça ḳıymet (3503)

74- Didi iy bī-edeb nā-cins ü nā-merd/Erenler meclisinde añılur merd (3675)

75- Añılmaz zen erenler ṣoḥbetinde/Añarlar ‘avratı ‘avrat ḳatında (3676)

76- Ḥaḳ’uñ her bir işinde ḥikmeti var/Ki her ḥikmetde yüz biñ ‘ibreti var (3732)

77- Ḳaçan virmek diler bir derde dermān/İder evvel anı giryān u biryān (3735)

78- ‘Aceb ḥikmet ki altun olıcaḳ ḳāl/İdemez kimse aña ḳīl-ile ḳāl (3738)

79- Güle gülşende bülbül eksük olmaz/Ki bülbül olıcaḳ gül eksük olmaz (3813)

80- Ululıḳ ister-iseñ ḫıdmet eyle/Ululları göricek ḥürmet eyle (3926)

81- Didi Zengī'ye 'Aẕrā iy bed-aḫter/Ḳaçan hem-dem olur insān-ıla ḫar (4054)

82- Budur gerdūn çarḫuñ işi her dem/Televvün üzredür gerdişi her dem (4061)

83- Geh olur 'ıyş u nūşı pür-ġam eyler/Geh olur pür-ġam-iken bī-ġam eyler (4062)

84- Olısar bir arada şādī vü ġam/Bugün dügün olursa irte mātem (4357)

85- Kimi aġlatsa evvel çarḫ-ı devvār/Kim anı güldüriser āḫir-i kār (4358)

86- Ḫayır mı iy bürāder yoḫsa şerdür/Ki giceyle gelen ḳara ḫaberdür (4454)

87- Budur devr [ü] zemānuñ ḥāli her dem/Ki bir gün şādılıḳdur niçe gün ġam (4631)

88- Budur devri zemānuñ işi dāyim/Degüldür çarḫ-ı dūn bir yirde ḳāyim (4738)

89- Ḫudā her 'uḳdeye virür güşādı/Murāda irgürür her nā-murādı (4845)

90- Ne deñlü görse göz görmege ṭoymaz/Velīkin va'deye bu 'ömr küymez (4961)

91- Zihī baḫt [u] sa'ādet kim bir oġlan/Atasınuñ ola taḫtında sulṭān (4964)

92- Yiridür ol şehen-şāh ide şīven/Ṣoñında taḫtını żabṭ ide düşmen (4965)

93- Yitiş gül devrini fevt itme zinhār/Geçer gül revnaḳı ancaḳ ḳalur ḫār (4985)

94- Ululardan budur ḳānūn-ı 'ādet/İrādet gelmek ü gitmek icāzet (5097)

95- Cihānuñ varlığı bir gündür ancaḳ/O gün daḫı bu andur bil muḥaḳḳaḳ (5125)

96- Bu ẓāhir oldı fānīdür bu dünyā/Ḳarār olmaz fenā milkinde ḳaṭ'ā (5126)

97- Ki zīrā ḫālī olmaz her vilāyet/Olur her küşede ehl-i kerāmet (5157)

98- Er olan kişide ġayret gerekdür/Ki ġayretsüzden 'avrat yigirekdür (5169)

99- Çıḳar sen daḫı cehd eyle eyü ad/Ṣoñunda eylüg-ile ideler yād (5190)

100- Olıcaḳ bir vilāyet şāhı fāżıl/İder elbetde faẓlı anı 'ādil (5192)

101- ‘Adāletle bulan ḫalḳ içre şöhret/Unudulmaz ilā yevmi’l-ḳıyāmet (5193)

102- Olıcaḳ vālideyni ḫūb-rūlar/Ṭoġar burc-ı şerefden māh-rūlar (5203)

103- Fenāda kimse ḳalmaz cāvidānī/Żarūrī terk iderler ḫānmānı (5209)

104- Bir iki gün olursa bunda dil şād/Üçünci gün ider āh-ıla feryād (5210)

105- Ṣanasın āsiyābdur çarḫ-ı devvār/Ögidür erzen [ü] gendüm bu cevvār (5211)

106- Ṣaḳın aldanma iy ġāfil fenāya/Düşer dāneñ dehān-ı ejdehāya (5212)

107- Cihān bir mār-ı ef‘īdür zehirnāk/Niçe Ḍaḫḫāk’üñ itdi zehresin çāk (5213)

108- Ḫaṭardan ḫālī olmaz milk-i dünyā/Ḳonan göçer ḳarār itmez dirīġā (5214)

109- Fenā üzre urulmışdur bināsı/Görinür evveli yoḳ intihāsı (5215)

110- Elüñden gelse terk eyle cihānı/N’iderler ol mekānı k’ola fānī (5216)

111- Degüldür kimseye bāḳī bu dünyā/Benüm bildügüm oldur ḳurı ġavġā (5217)

112- Kimesne bāḳī ḳalmaz bu cihāna/İrerse ḥükmi yirden āsümāna (5218)

c. Deyimler:

acı kavun gibi yirlere çalmak (2004)
ad komak (352)
adı çıkmak (1013)
adı kalmak (900)
ağız açmak (481)
akın salmak (2919)
aklı başına dirilmek (2241)
aklı gelmek (201)
aklı gitmek (1577)
aklı şaşmak (1383)
aklın almak (1569)
aklın tağıtmak (1581)
aklını başına dirmek (1578)
aklını dirmek (4733)
aklınun bendi boşanmak (4107)
ala boyanmak (1082)
altına çekmek (1496)
aman virmek (1124)
arka virmek (2439)
arkasın yire getürmek (3224)
at arkasına gelmek (2271)
ayağı şaşmak (75)
ayağına düşmek (1421)
ayağına getirmek (2092)
ayağına ser komak (172)
ayak götürmek (2641)
barmağın ağzına almak (564)
baş kaldırmak (2474)
baş komak (1238)
baş oynamak 2793
baş u can terk itmek (3480)
baş urmak (2447)
baş üstine (593)
baş üzre (1180)
başa bela olmak (1957)
başa gelmek (3789)
başa irmek (1480)
başdan ayağa (3282)
başı göğe irişmek (353)
başı ucı (2094)
başıla canı orta yire komak (2494)
başın salmak (1978)
başına devlet güni doğmak (35)
başına gün toğmak (1403)
başına kara gün getürmek (2185)
başına onmaz işler düşmek (1383)
başına toprak koymak (2330)
başından aşa gelmek (1121)

başını ele almak (2206)
bela çekmek (3919)
beraber tutmak (1166)
bil bağlamak (1143)
bili bükülmek (457)
bili tağılmak (1383)
bir bir istemek (2579)
bir derdi bin cana satın almak (2292)
boynına kefen salmak (2536)
bulutdan nem kapmak (5030)
can (gönül) eğlemek (1842)
can atmak (1458)
can bulmak (974)
can oynamak (2446)
can virmek (1555)
cana kıymak (1238)
canı (gönlü) taralmak (1341)
canı ağzına yitişmek (2337)
canı içine sığmamak (3311)
canı salmak (1138)
canı yanmak (1368)
canına can katmak (4946)
canını yakmak (1851)
cebîn(alın)e yazılmak (2250)
cefa çekmek (2033)
cihanı başına teng itmek (3725)
cihanı birbirine teng itmek (3624)
cihanı gözine dar eylemek (1795)
cihanı gözlerine teng itmek (2373)
cihanı tutmak (1028)
çağ geçirmek (1401)
çare itmek 1052)
çeşm(göz)e göstermemek (1983)
çöpe saymak (1983)
dehrün dadını acı itmek (2295)
dem urmak (494)
derdine düşmek (1188)
devletinün topı göğe ağmak (719)
devletüñ atı yürümek (2992)
devran sürmek (2213)
dil uzatmak (410)
dile getürmek (529)
dili tutulmak (1779)
dilini depretmek (482)
divan tutmak (1489)
dünyaya tapmak (2058)
dünyayı ateş tutmak (3131)
düşin virmek (1613)
eksikliğine kalmamak 3307)
el almak (154)
el bir itmek (2417)
el götürmek (409)

el sunmak (2621)
el virmek (3188)
elden almak (1075)
elden komak (2043)
ele almak (4609)
ele girmek (2143)
elinde olanı ardına bırakmamak (2311)
elinden almak (1072)
elinden komak (2041)
esen kalmak (2659)
falı sitaresine uygun gelmek (652)
fikre düşmek (1292)
fikritmek (302)
fursatı geçirmek (3382)
gam çekmek (1852)
gam yimek (1088)
gögsine taş eline diş urmak (1314)
göğüs geçirmek (1304)
göğüs germek (2442)
gönderi çıkmak (1693)
gönli açılmak (1442)
gönli bulanmak (3677)
gönlin açmak (3324)
gönlin aparmak (1561)
gönül bir itmek (3603)
göz açdurmamak (1823)
göz kaş dürmek (1411)
göz üzre barmak komak (1179)
göz yummak (1326)
göz(in) açmak (1700)
gözden bırakmak (4606)
gözden savmak (2362)
göze göz (1362)
gözi açılmak (2839)
gözi bağlu (1423)
gözi göz görmemek (1229)
gözi nûrı (3214)
gözi yollarda (1708)
gözinden taşra çıkmak (1651)
gözine çöpçe görinmek (1974)
gözini yummamak (1098)
gözlerin kan bürimek (2346)
gussa yimek (2040)
gûş tutmak (1641)
güci kesilmek (1329)
güni toğmak (2895)
gününi dün itmek (2185)
hadden çıkmak (1346)
hoş geçmek (463)
hoş gelmek (1976)
hükmi irmek (1483)
hüküm sürmek (552)

ifade virmek (1664)
iki gözin halka kılmak (1399)
iki gözinden sakınmak (5197)
il açmak (433)
kan dökmek (1555)
kan kaşanmak (1951)
kan yutmak (1037)
kana girmek (2298)
kanı kaçmak (4075)
kapusın almak (2188)
kâr itmek (1654)
karar itmek (1188)
kararı elinden gitmek (1434)
karşı turmak (605)
kayd yimek (1931)
kayıt görmek (1455)
kıyamet kopmak (1656)
kıymet bulmak (467)
kin bağlamak (2520)
kuyruk bulamak (1411)
leşker çekmek (419)
menzil almak (495)
meydan tutmak (3613)
muradına irişmek (4950)
nam çıkarmak (891)
nara urmak (3604)
nara yanmak (1493)
nazar eylemek (3347)
neva koparmak (544)
nişan virmek (1271)
oda köze düşmek (1114)
oda yakmak (1367)
oda yandurmak (1215)
oda yanmak (1036)
oka dikmek (1827)
okı atıl(ıp) yayı yasılmak (3160)
oklı tonuz gibi yirinden kopmak (2339)
ödin uçurmak (2006)
özin dirmek (2523)
pula almamak (852)
râh (yol) bulmak (4993)
râhı (yolu) açılmak (4066)
reng giçmek (1137)
reng konmak (3335)
revan turmak (1238)
revanın şad itmek (357)
serden geçmek (3789)
sil itmek (1143)
söze girmek (2107)
sözin kesmek (2314)
su gibi akmak (1727)
şeker yimek (3420)

takat getürmek (462)
tana kalmak (1254)
tapu itmek (204)
taş bağırlu (1117)
taş üzre taş kalmamak (353)
taşa gelmek (1121)
taşı taş üstinde bırakmamak (2325)
tokuz tolanmak (1318)
tuş olmak (1035)
uykuya varmak (1323)
ümîd üzmek (3582)
ümidi kesilmek (3160)
üstine ditremek (1522)
vebale girmek (82)
vecde gelmek (1019)
velvele virmek (2454)
yâd eylemek (641)
yâd itmek (641)
yakalar çâk itmek (545)
yakasına yapışmak (2003)
yarağa girmek (2188)
yarak görmek (1459)
yarı kılmak (4465)
yile varmak (1566)
yilip yopurmak (1065)
yir öpmek (366)
yirden götürmek (2014)
yire yüz sürmek (524)
yirlü yirine (882)
yol almak (2253)
yol bulmak (1178)
yol gözetmek (1212)
yol virmek (256)
yol yürümek (198)
yola girmek (4662)
yola yönelmek (600)
yolda kalmak (1356)
yolı azmak (1428)
yolında hâk olmak (3232)
yüreği ateş olmak (1575)
yüreği erimek (3435)
yüreği oda yanmak (2336)
yüz aklığı (594)
yüz döndermek (1399)
yüz göstermek (4063)
yüz sürmek (310)
yüz tutmak (2417)
yüz urmak (88)
yüze yüz (1367)
yüzi ağı (3214)
yüzi dönmek (2527)
yüzi gözi sirke satmak (2493)

yüzin döndürmek (2251)

yüzin hâke sürmek (1378)

yüzün koyu düşmek (75)

yüzüni hâke sürmek (3584)

zahmet çekmek (1456)

zehre boyamak (2702)

zemîn ü âsümânı bir eylemek (1328)

zevk ü safa sürmek (1718)

zübânı (dili) tutulmak (4075)

4. Motifler ve Masal Unsurları

a) Motifler:

1. *Resmini yaptırıp ülke ülke dağıtma:* Azrâ Vâmık'ın şöhretini duyunca ona âşık olmuş ve dadısının buluşu ile resmini yaptırıp on ayrı diyara yollatmıştır. Resimlerden birisi de Vâmık'a ulaşınca o da kendisine âşık olmuştur. Resim kendisine ulaşıp âşık olan kişilerden biri de Tûs padişahı Merzübân Şah'tır. (1135)

2. *Kahramanların birbirinin gerçek yüzünü görmeden âşık olmaları*: Hem Azrâ hem de Vâmık birbirlerinin gerçek yüzlerini görmeden âşık olmuşlardır. Azrâ Vâmık'ın şöhretini duyunca Vâmık da Azrâ'nın resmini görünce âşık olmuştur. (899, 1029-42)

3. *Sevdiği uğruna canına kıymaya teşebbüs*: Azrâ, kendisine, sevdiği Vâmık'ın öldüğü söylenince canına kıymaya teşebbüs etmiştir. (3841-48)

4. *Rüyada tehlikeye karşı sevdiğini uyarma*: Vâmık'ın rüyasında Azrâ, savaş tehlikesini kendisine haber vermiştir. (4006-4012)

5. *Çocuğu olmayan padişah*: Vâmık'ın babası Taymûs Şahın, vezirinin ve Azrâ'nın babasının hiç çocuğu olmazken bir gün çocuk sahibi olmuşlardır. (561-9, 905)

6. *Mektup aracılığı ile kız isteme*: Çocuğu olmayan Taymûs Şah, elçi ve mektup aracılığı ile başka bir ülkedeki padişahtan kızını istemiştir.(636-48)

7. *Arkadaşı sevdiğine kavuşmadan kendi evliliğini erteleme*: Lâhicân ile Perîzâd, Vâmık Azrâ'ya kavuşmadan evlenmeyeceklerini belirtmişlerdir. (1911-6)

8. *Derde deva tiryâk-i ekber*: Vâmık ile Arslan şavaşırken Vâmık yaralanmış, Arslan hile ile Vâmık'ın yarasına merhem yerine zehir sürdürmüştür. Arslan'ın hekimi, bu yarayı ancak tiryâk-i ekberin iyileştireceğini söylemiştir. Fakat bu panzehir her yerde bulunmamakta ancak güçlü padişahların erişebileceği yerde bulunmaktadır.

9. *Sevgiliyi bulmak üzere gurbete gitme*: Hem Vâmık, hem de Azrâ birbirlerine kavuşabilmek için ülkelerini terk etmişlerdir.

10. *Sevgililere doğadışı varlıkların yardım etmesi*: Vâmık Azrâ'yı aramaya çıktığında Lâhicân adında bir peri ile karşılaşmıştır. Görüşüp tanıştıktan ve Vâmık'tan yardım gördükten sonra Lâhicân ve sevgilisi Perîzâd, sevgilileri kavuşturmak için yardım etmişlerdir.

11. *Sevgililerin kavuşması*: Vâmık ile Azrâ, Behmen ile Dilpezîr, Lâhicân ile Perîzâd hikâyenin sonunda birbirlerine kavuşmuşlardır.

12. *Kırk gün kırk gece düğün yapılması*: Yapılan ortak düğünle üç çift; Vâmık ile Azrâ, Behmen ile Dilpezîr, Lâhicân ile Perîzâd evlendirilmiştir.

b) Masal Unsurları:

Muhabbet-nâme'deki olağan dışı özellikler, daha çok insan olan kahramanların olağanüstü özellikleri ve insan olmayan olağanüstü yaratıkların bulunması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Hikâye kahramanlarından Vâmık, bir yaşında bülbül gibi konuşmuş (763), üç yaşında iken güçlü kuvvetli bir yetişkin hâline gelmiş (765-7), beş yaşında iken hiç kimsenin kuvvet bakımından karşılık veremeyeceği bir hâle gelmiştir. (768) Aynı şekilde Azrâ da bir yaşında iken on yaşındaki bir erkek kadar güçlü kuvvetli olmuştur. (960) Vâmık Azrâ'ya kavuşma yolculuğunda efsanevî bir kahraman gibi karşısına çıkan haramileri, devi, arlan ve ejderi yenerek olağanüstü bir yararlılık göstermiş, şöhretine şöhret katmıştır.

Eserde; yedi başlı ejder (4124-29), dev (4163-6), birkaç yüzyıl ömür sürmüş arslan (4104-16) ve periler yanında gölgesine binlerce askerin sığacağı bir ucu yerde bir ucu gökte olan ağaç (1508-10) ve bir içim suyunu içenin bin yıl yaşadığı belirtilen su (1504-6) bulunmuktadır. Ayrıca Kâf dağı, semender ve Ankâ gibi masal unsurları bulunmaktadır.

5. Tahkiye Özellikleri

1. Anlatıcı-şair, söz arasında araya girerek kendi genel kanaatlerini dile getirir. Hikâye arasında şairin araya girip birkaç beyitle hem hikâye kahramanlarına hem de kendi şahsına atıfta bulunulduğuna ilişkin ifadeler yer almaktadır.

Muhabbet-nâme'de şairin;

Gel iy cān bülbüli cāndan ḫaber vir
Bahār irdi gülistāndan ḫaber vir (4841)

beyitinde kullandığı "can bülbülü" ifadesi ve buna benzer ifadeler genel bir söyleyiş olarak düşünülebileceği gibi şairin şahsını da içine almaktadır. Yine hikâyenin bir yerinde şair bülbüle seslenerek bahar mevsiminin güzelliklerinden bahsettikten sonra artık sözü fazla uzatmadan hikâyeye devam etmesini bülbülden ister. Bu ifadeler şairin kendisini bülbülle, eserini de bostan veya gülistanla özdeşleştirdiğini düşündürmektedir. Bu durum modern hikâye ve roman araştırmacılarının üzerinde durduğu bir anlatım özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. "Destan, masal, mesnevî, hikâye ve roman gibi anlatıma dayalı edebî türlerde anlatıcı, sosyal değişme gelişmelerin yönlendirdiği tavır ve olaylara, hatta dünya görüşlerine paralel olarak değişik mevkilerde karşımıza çıkmıştır."[93] *Muhabbet-nâme* mesnevîsinde anlatıcı durumundaki şair, olaylarda yer almadığı gibi, diğer kahramanlara yön veren bir etkinlik içerisinde de değildir. Bir üst anlatıcı olan şair zaman zaman yukarıda da belirtildiği gibi üstü örtülü kendini göstermektedir.

2. Roman dünyasında yer alan anlatıcının görevi, okuyucu ile eser arasındaki irtibatı sağlamak, olaylara ve kişilere tanıklık etmek, yorum yapmaktır.[94] *Câmi'î*, *Muhabbet-nâme*'de bir bölüm tamamlanırken araya girerek olayın geleceği ile ilgili kendi yorumunu dile getirir ve yeni bölüme geçişi hazırlayan beyitler söyler. Yeni bölümün başında da daha önce geçen bir olayı, yeni bir bölüme başlarken özetler. İlgili bölümün esas konusu

---

[93] Mehmet Tekin, *Roman Sanatı ve Romanın Unsurları*, s.9
[94] Mehmet Tekin, *a.g.e.*, s. 10

anlatıldıktan sonra bu bölümü tamamlayan bir bitiş beyiti bulunur. Bazen de bölüm içerisindeki sahneler arası geçişleri, bağlantı beyitleri ile birleştirir.

Her ne kadar bölümlerin başına başlık yazılarak her bölüm kendi içinde bir bütünlük arz ediyor görüntüsü verilmişse de eserin tamamı tam bir metin gibi düşünülmüştür. Bölüm sonlarındaki beyitler yeni bir bölümün hazırlayıcısı olmuş, yeni bölümün ilk beyitleri de başlık olmadığı takdirde bir kopukluğa meydan vermeden önceki beyitlerin tamamlayıcısı olmuştur. Elbette başlıklardan hemen sonraki beyitler o başlığın maksadını yerine getirmiştir fakat konu bir bütünlük arz etmektedir.

Kısaca, *Muhabbet-nâme*'de iç içe iki kompozisyon yer almaktadır. Birincisi, hikâyenin başından sonuna kadar devam eden bir bütünlük ve bölümler arası geçiş beyitleri ile kurulan bir bağlantıdır. İkincisi ise, her bir bölümün kendi iç kompozisyonudur. Bölümlerde, istisnaları olmakla birlikte şu şekilde bir iç düzen karşımıza çıkmaktadır:

a. Şairin kendi dilinden genel doğruları ifade eden sözler, veciz söyleyişler, dünya görüşüne ait unsurlar.

b.Yeni bölüme girişi hazırlayan geçiş beyiti.

c. İhtiyaç duyulan bölümlerde daha önce geçen olayın kısaca hatırlatılması yoluyla bağlantı kurma.

d. İlgili bölümde işlenecek olan ana tema.

e. Bölüm sonunu haber veren bazen de bir sonraki bölümü, haber vermek suretiyle hazırlayan bölüm sonu beyiti.

3. Mesnevî'de adı geçen ve olayların geçtiği mekânlar her ne kadar gerçek mekân isimleri ise de olayların gelişmesi bu ülkelerin tarihî, coğrafî ve kültürel özelliklerine bağlı değildir. Mesnevîde geçen dağ, deniz, akarsu ve kalelerin nerede olduğu da belli değildir. Gerçek coğrafya isimlerinden başka olağanüstü mekânların varlığı da söz konusudur.

4. Mesnevîde gerçek zaman kavramı yoktur. Olayların geçtiği dönem ve tarih belirtilmemiştir. İstisnaları bulunmakla birlikte mevsim, ay ve gün değişimleri belirtilmemiştir. En sık kullanılan ve kutluluğuna inanılan zaman kuşluk ve ilkbahardır.

6. İslamî Unsurlar ve Çeşitli İnanışlar

a) İslamî Unsurlar:

Muhabbet-nâme'de İslam dinine ve kültürüne ait pek çok unsur yer almaktadır. Mesnevînin ilk 94 beyitlik kısmını iki tevhîd oluşturmakta, bunu 33 beyitlik bir na't ve 125 beyitlik mirac hadisesi izlemektedir. Her biri dört beyit olan dört halifenin medhinden sonraki 30 beyitte Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile aşere-i mübeşşerenin mehdi yapılmaktadır.

Mesnevî geleneğinin münderecatından sayılan bu uygulama, bir klâsik Türk şairi açısından İslam dininin yeri bakımından da önem arz etmektedir. Sadece bu bölüme kadar bulunan beyitlerle sınırlı kalmayarak eserin tamamında da Allah'ın isim ve sıfatları kullanılmaktadır.

Câmi'î, eserinde İslam dininin yüce kitabı Kur'ân'dan âyetleri kısmen veya tamamen iktibas etmektedir:

1. 53. Necm sûresi 9. âyeti olan "Öyle ki, (Peygamberle araları) iki yay aralığı ya da daha yakın oldu." mealindeki فكان قاب قوسين او ادني (Fekâne kâbe kavseyni ev ednâ) âyeti kısmen iktibas edilmiştir:

Kelîmü'llāha Ṭūr olmışdı me'vā
Ḥabîbu'llāha me'vā ḳurb-ı ***ednā*** (110)

Ḥabîbe ***ḳābe ḳavseyn*** oldı me'vā
Nice ḳavseyn belki ḳurb-ı ***ednā*** (209)

2. 53. Necm sûresi 17. âyetteki "Muhammed'in gözü ne yana kaydı ve ne de öteye geçti." mealindeki ما زاغ البصروما طغي (Mâ zâğa'l-basarü vemâ tağâ) âyeti kısmen iktibas edilmiştir:

Çekildi sürme ***mā zāġa'l-baṣar***'dan
Gözi Ḥaḳḳ nūrın aldı her naẓardan (211)

3. 39. Zümer sûresi 53. âyeti olan "De ki: Ey kendilerine kötülük edip, aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Allah bütün günahları bağışlar. Çünkü O çok bağışlayan, çok esirgeyendir." mealindeki

âyetin لا تقنطوا من رحمت الله (Lâ taknetû min rahmeti'llâh) kısmı iktibas edilmiştir:

Ḳamusı mu'terif şām u seḥergāh
Oḳur ***lā taḳneṭū min raḥmeti'llāh*** (232)

4. 15. Hicr sûresi 72. âyeti olan "Ey Muhammed, hayatın hakkı için onlar sarhoşlukları içinde debeleniyorlardı." mealindeki لعمرك انهم لفي سكرتهم يعمهون (Le 'amrüke innehüm lefî sekretihim ya'mehûn) âyeti kısmen iktibas edilmiştir:

Eyitdi eyledüm bu gice mi'rāc
Le'amrük'den uruldı başuma tāc (240)

Hz. Peygamber'e ait sözler (hadîs) veya hadîs olduğu şüpheli olan sözler kısmen veya tamamen iktibas edilmiştir:

1. لي مع الله وقت لايسعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل (Lî ma'allâhi vaktün lâ yese'unî fîhi melekün mukarrebün velâ nebiyyün mürselün): "Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebî öyle bir yakınlığı elde edebilir."; Hadîs, Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/173-174

Zihî dem k'irdi vaḳt-i ***lî ma'a'llāh***
Ne mürsel ne melek buldı aña rāh (218)

2. لولاك لولاك لما خلقت الافلاك (Levlâke levlâke lemâ halaktü'l-eflâke): "Sen olmasaydın felekleri (kainatı) yaratmazdım." Hadîs-i Kudsî, Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/164. "Hadis bilginleri (Sâgânî başta olmak üzere) bu sözü uydurma hadisler arasında gösterirler, lafız itibariyle böyle bir kudsî hadîs olmadığını savunurlar."[95]

Eyitdi merḥabā iy şāh-ı ***levlāk***
Ḳudūmüñden müşerref oldı eflāk (183)

3. ما عرفناك حق معرفتك (Mâ 'arafnâke hakka ma'rifetik): "Yâ Rab, seni zatına yaraşır şekilde bilemedik." Hadîs olması konusunda şüpheler vardır.

Ḥabîb ol cām-ile oldı ṭarabnāk
Yüz urup didi yā Rabb ***mā 'arafnāk*** (221)

---

[95] Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, s. 113

4. نور على نور (nūrun ‘alā nūr): “Nûr üstü nûr”, “Abdest üzerine abdest (almak) nur üzere nurdur.”, Aclûnî, Keşfü’l-Hafâ, 2/336. Bu söz daha çok yapılan bir işin beğenilmesi durumunda daha iyi, pekala, fevkalade, çok güzel gibi ifadeler yerine kullanılmaktadır:

Gelüp nūr itdi efşān ravżadan ḥūr
Melekler didiler ***nūrun ‘alā nūr*** (934)

5. اغثني يا غياث المستغيثين (Eğisnî yâ ğıyâse’l-müsteğîsîn): “Ey yardım isteyenlerin yardımcısı, bana yardım et.” Bu ifadenin kaynağına ilişkin bir bilgi bulunamadığı için bir dua klişesi veya kelâm-ı kibâr olma ihtimali vardır:

Günāh baḥrine ġarḳ oldı bu miskīn
Eġişnī yā ġıyāşe’l-müsteġīşīn (252)

Câmi‘î, eserinin başındaki 33 beyitlik bir na’t ve 125 beyitlik bir mirac-nâmesinde Hz. Muhammed’i uzun uzadıya medhetmiştir. Onun; peygamberlerin ve velilerin sultanı, bütün kainatın kurtuluşu için rahmet olduğunu ve Hz. Âdem henüz toprakta yatarken onun nübüvvet mührünü aldığını ifade etmektedir:

Ki zīrā raḥmeten li’l-’ālemīndür
Şefī’-i evvelīn ü āḫirīndür

Nübüvvet içre sulṭān-ı rüsüldür
Şerī‘at içre hādī-i sübüldür

Çirāġ-ı dūdmān-ı enbiyādur
Delīl-i kārbān-ı evliyādur

Vücūdı raḥmet-i feyż-i ilāhī
Ṭufeyli cümle mehden tā-be-māhī

Vücūdı āferīniş idi ma‘dūm
Ki sırr-ı kā’ināt olmışdı ma‘lūm

Nübüvvet taḫtın almışdı ezelde
Henüz Ādem yaturken āb u gilde

Ṣafiyyü'llāh egerçi bü'l-beşerdür
Muḥammed faḫr-ile ḫayrü'l-beşerdür

Kim itdi ibtidā İdrîs 'urūcı
Müsaḫḫar eyledi necmi bürūcı

Muḥammed gerçi āḫir itdi mi'rāc
Kim oldı 'arş taḫt ü taḫt aña tāc

Neciyyü'llāh necāta oldı rācî
Muḥammed kā'ināta oldı nācî (98-107)

Muhabbet-nâme'de Hz. Muhammed'ten başka diğer peygamberler; Âdem, Dâvûd, İdrîs, Sâlih, Halîl İbrâhîm, Mûsâ, Süleymân ve Îsâ peygamberler, mukarreb meleklerden de Cebrâîl ve İsrâfîl anılmaktadır.

Dört halife; Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali hilafet sıralarına göre dörder beyitlik müstakil bölümler hâlinde vasfedilmişlerdir. Hz. Ebubekir, Hz. Muhammed'in miracta getirdiği haberi doğruladığı için sıddîk sıfatı ile ve peygamberin dostu olarak anılmıştır. Hz. Ömer, adaleti, doğruyu yanlıştan ayıran özelliği ile, Hz. Osman ilmi, güzel ahlâkı ve döneminde Kur'ân'ı kitap hâlinde toplatması ile, Hz. Ali de ilmi, tarikat ehlinin sultanı oluşu, cömertliği, doğruluğu, ihlâs ve cesareti ile anılmıştır.

Hz. Hasan ve Hüseyin, Hz. Muhammed'in amcaları Hamza ve Abbas, cennetle müjdelenen on sahabe (Aşere-i mübeşşere) 31 beyitlik bir bölümde sırası ile tavsif edilmişlerdir.

b) Çeşitli İnanışlar:

Eskiler tutulmuş güneşe bakmayı uğurlu saymazlar; göze zarar vereceğine ve bakanın akıbetinin iyi olmayacağına inanırlardı. Eskiden güneş tutulunca bunu Allah'ın bir gazabı bilerek camilere koşar, geçinceye kadar ibadet ve dua ederlerdi.[96]

Boyınca yazdılar ta'vîẕ-i âyet
Küsûfdan eyleye şemsi himâyet (756)

beyitinde anlatıldığı gibi güneş tutulmasının uğursuzluk alameti sayıldığı için insanların bunun şerrinden korunmak üzere boyunlarına ayetten muska taktıkları söylenerek güneş tutulması olayı, özelliği ile birlikte tarif edilmiştir.

Düğün, bayram, savaş, doğum, ölüm, yas, sevinç, ayrılık vs. gibi bütün hâllerde ve özellikle bir devlet büyüğüne bir şey arz etmeden önce ve devlet büyüğünün cevabından sonra kesinlikle dua söz konusu edilmektedir. İslam inancı gereği çok önemli bir yere sahip olan dua müessesesi çok etkin bir şekilde mesnevîde işlenmektedir. Günlük hayatta söz arasında insanların dua formunda söyledikleri kadar sık bir kullanım mesnevîde belli bir çerçeve içerisinde ve uzun uzadıya ifade edilmektedir. Dua, sevgiliye kavuşmak için, savaş öncesi, başarı sonrası, teselli için, bir büyüğe hitaba başlamadan önce, yapılan bir iyilikten sonra ve şairin kendi duası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ateşe tapanlar (Mecûsîler), ateş üzerine yemin etmekte ve onun gücüne inanmaktadır. Hristiyanların komutanı savaştan önce kutsal kitaplarından sureler okumakta, ölülerinin İsâ'ya mahrem olacağına inanmaktadırlar.

Müslümanlar sevinç sonrası tasaddukta bulunup kurban kesmekte, savaştan önce ve gerdek gecesi şükür için namaz kılmaktadır.

Çocuk dünyaya geldikten sonra her ne kadar burç ve yıldızlara göre talihine bakılıyorsa da hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanılmaktadır.

Nazara karşı ayet (muska) yazıp altın ve gümüş tasadduk edip kola mücevher takılmakta, köle ve cariye azat edip çıplaklar donatılmakta ve açlar doyurulmaktadır.

---

[96] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s.246

Kahramanların bazen geceyi ibadetle geçirmesi İslam inancının tezahürü olarak esere yansımaktadır.

Seher vaktinde duaların kabul olacağına, cennete ve hurilere, meleklere ve perilere, şifalı suya inanılmaktadır.

7. Toplum Yaşayışı ile İlgili Konular

a) Eğlence Meclisleri ve Merasimler:

"Aslında ziyafet, işret ve musiki meclisleri çoğunlukla birbirini takip eden ve bütünleyen konulardır. Eğlence meclislerini konu edinen bir çok tasvir, önce bir sofra ve ziyafet tablosu, ardından sakilerin sundukları kadehlerle başlayan işret faslı ve keyiflenen kahramanların neşesini artıracak birbirinden güzel sazende ve muganniîlerin eşliğinde bunu takip eden bir musiki meclisi, nihayet yalnız kalan âşıkların sevişme sahnesi ile bütünleşir."[97] *Muhabbet-nâme*'de de sevişme sahnesi dışında aynı tablo birebir yer almaktadır. Çeşitli vesilelerle yukarıda tarifi yapılan eğlenceye başlanır ve sıra ile ziyafet, işret ve musiki faslı yerine getirilir. Tam olarak her bir eğlenceyi isimlendirmek de mümkün değildir. Çünkü özellikle işret ve musiki meclisleri başlı başına bir bütünlük arz etmezler. Her işret meclisinde musiki aletleri bulunduğu gibi şarap ve sakisiz bir musiki meclisi de düşünülemez.

Çoğunlukla bu meclisler; birinin şerefine, başarı sonrası, teşrif eden devlet adamı şerefine, çocuk dünyaya gelince ve savaşlardan sonra yapılan merasimlerdir. Aşağıdaki beyitlerde Vâmık ile Azrâ'nın kavuşmaları şerefine düzenlenen eğlence meclisinde sâkî, şarap, ûdî, rakkâse bir arada yerlerini almışlardır:

Yine ḳaldurdı sāḳīler ayaġı
Pür itdiler şarāb-ı şeb-çirāġı

Yine odlar ḳodı 'ūdına 'avvād
Yine itdürdi çengī çenge feryād

Güzeller yine raḳṣ itdi ṣafādan
Ṣafālar sürdi 'āşıḳlar vefādan

Yine göge çıḳardılar ḫurūşı
Feleklerden melekler itdi cūşı

---

[97] A. Atilla Şentürk, *XVI. Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevîlerinde Edebî Tasvîrler*, s. 621

Tamām ḳırḳ gün ulayu ṣoḥbet oldı
Ṣafā vü ẕevḳ ü ʻıyş ü ʻişret oldı (3531-5)

Eğlencenin süresi de genellikle yedi ya da kırk gün şeklinde olmaktadır.

Ziyafet:

Câmi'î, Vâmık ile Azrâ'nın kavuşmalarından sonraki bir bölümde başlı başına bir bölümü sevgililerin kavuşma sonrası eğlence meclislerine ayırır. Buna göre bir nebze olsun sıkıntı geride bırakılmış ve eğlence zamanı gelmiştir. Zaten mevsimlerden de eğlence ve işret mevsimi olan nevruzdur. Bu atmosfer altında kusursuz bir ziyafet sofrası kurulur. Uzunca bir bölümde, yapılan yemek ve tatlı çeşitleri anlatılır. (3374-3440) Vâmık ile Azrâ'nın ve arkadaşlarının evlendikleri düğünde hazırlanan daha görkemli bir ziyafet ayrıntılarıyla tasvir edilmiştir. (4802-23) Hikâyenin sonunda mutlu sona erişildikten sonra son bir defa Merzübân Şahın önerisi üzerine bir haftalık eğlence meclisi düzenlenmiştir. Bu mecliste de zengin bir ziyafet düzeni ortaya getirilmiştir. (5037-51)

İşret ve musiki meclisleri:

Özellikle düğünlerde yapılan ihtişamlı eğlence merasimlerinin içerisinde işret ve musiki başlı başına bir fasıl olmamakla birlikte yer almaktadır. Bu meclislerde yemekler yenildikten sonra ara verilmeden saki meclise katılarak eğlence, işret havasına geçmekte ve şarabın verdiği sarhoşlukta coşkun müziğe kapı aralamaktadır. Böylece de musiki faslı eğlencede yerini almış bulunmaktadır.

Bunun dışında ava giderken ya da dönerken, yolculuk sırasında mola verildiği zaman, su başında bir ağaç gölgesi bulunduğunda işret meclisi kurulduğu da görülmektedir. Vâmık avdan dönerken yol üzerinde böyle bir yeşillik görünce orada işret meclisi düzenletmiştir:

Ḳara yir ḳarmadın ṭopraġa ḳanı
İçelüm biz şarāb-ı erġavānı

Müheyyā oldı ḫoş bezm-i dil-āvīz
Şeker-leb sāḳīler oldı şeker-rīz

Muṣāḥibler gelüp bezme dirildi
Ḳıyaḳı ṣoḥbet-i şāhī ḳuruldı

Yine sāḳī müşerref itdi bezmi
Yine itdi piyāle bezme 'azmi

Çü birḳaç def'a sāġar itdi devrān
İrişdi ḳalbe ḳuvvet gevdeye cān (1513-7)

Tıpkı Vâmık'ın yolculuk sırasında Lâhicân'la karşılaştığında olduğu gibi aşağıdaki beyitlerde de Vâmık, Azrâ'yı aramaya çıktığı yolculuk sırasında su kenarında bir yerdeki yeşillik mekânda dinlenirken işret ve musiki meclisi hazırlatmıştır:

Pes andan eylediler 'ıyşa āheng
Çalındı deff-ile ney 'ūd-ıla çeng

Götürler lāle gibi la'lgūn cām
İçerler rāḥat içün rāḥ-ı gülfām

Çün aldı bādeden şeh-zāde zevḳi
Ziyāde germ olup arturdı şevḳi (1722-4)

Hikâyenin sonunda yapılan düğün ve iki büyük ziyafetten sonra musiki faslına da yer verilmiştir.

Avlanma ve spor:

"Kahramanların hemen tamamı saraya mensup kimselerden oluşan aşk mesnevîlerinde vazgeçilmez sahnelerden biri de av merasimi ile çevgân oyunlarıdır."[98] *Muhabbet-nâme*'de başlı başına yapılan av merasimi Vâmık ile

[98] A. Atilla Şentürk, *XV:. Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevîlerinde Edebî Tasvîrler*, s. 677

Behmen'in çıktıkları avdır. Bundan başka aşağıdaki beyitlerde görüleceği gibi Vâmık, Lâhicân ve Perîzâd ile karşılaştıktan sonra bir işret meclisi düzenlemektedir. Bir süre eğlenildikten sonra da ava gitmeye karar verilmekte ve gelince de tekrar işrete devam edilmektedir. Bu durum av merasiminin bir eğlence şekli olduğunu göstermektedir:

Tamām eylediler ẕevḳ-ile bezmi
Şikāre itdiler bu kerre 'azmi

Perī sulṭānları atlandı düpdüz
Gelüp şāh işigine sürdiler yüz

Melik Vāmıḳ biner bir bād-pāya
Çekerler bir hümā-peyker hümāya

Öñince Lāhicān-ıla Perīzād
Yilerler sür'at-ile nitekim bād

O gün aḫşam olınca itdiler ṣayd
İrişdi şām tamām olundı ol ḳayd (3536-40)

Av merasimi bazen de, mesnevî kahramanının atıcılıktaki yeteneğini sergilediği bir gösteri özelliği arz etmektedir. Bu merasimde yukarıdakinden farklı olarak yabani hayvanların da avlanması bu kanaatimizi doğrulamaktadır. Aşağıda Vâmık ile Behmen'in yetişme çağlarında çıktıkları bir av merasiminde onun ne kadar yetenekli bir kahraman olduğu vurgulanmaya çalışılmaktadır:

Yürümekde uçar ḳuşı geçerdi
Gören dir kim ḳanatludur uçardı

Yüridi şāh-ı devrān devlet-ile
Şikār-ı şīre gitdi şevket-ile

Üñinden ürker-idi ṣayd-ı saḥrā
Uçardı nārasından Ḳāf'a 'anḳā

Çıḳardı ḳorḳusından göge ḳasver
Siñerdi ṭaġlara ṭaşlara ejder

Şalardı ṭavşana āhūya bāz̤ı
Alurdı bāzīle ördek ü ḳazı

Murādınca şikār itdi cihān-gīr
Niçe āhū niçe şīr itdi naḫçīr (1497-1502)

On altıncı yüzyıla kadar kaleme alınan mesnevîlerde spor olarak sadece çevgân oyununun oynandığı bilinmektedir. At üzerinde icra edilen bir spor dalı olan gûy u çevgân veya top u çevgân oyunu, yerde bulunan top şeklindeki bir yuvarlağa at üzerinden ucu eğri bir cirit olan çevgân ile vurularak oynanmaktadır. Muhtemelen bugünkü polo oyunu olmalıdır.

Muhabbet-nâme'de, bir yerde Vâmık'ın yetenekleri sıralanırken bu oyunu da oynadığı ifade edilmektedir:

Pes andan ata bindi ṭutdı meydān
Eline aldı Vāmıḳ ṭop u çevgān (854)

Çevgân oyunu terim anlamı dışında aşağıdaki beyitlerde ideal bir yiğidin tarifine misal teşkil edip "kelle koltukta mücadele etmek, yok olmayı göze almak" anlamlarına hizmet etmektedir:

Gerek şimdi aña bir merd-i meydān
Ki başın ṭop ide cismini çevgān (2165)

Girüp meydān-ı ʿışḳa ṭop ider baş
Geçer beñlikden olur rind ü ḳallāş (2691)

Uğurlama ve karşılama merasimleri:

Muhabbet-nâme 'de sevgilisini aramak üzere yola çıkan şehzâde Vâmık'ın 1667-95 numaralı beyitler arasında uğurlanışı anlatılmaktadır. Buna göre bin kadar iyi savaşçı ile birlikte çok miktarda altın gümüş ve ihtiyaç maddeleri

hazırlanmıştır. Bu hazırlıkla ülkesinden çıkan şehzâde, babası başta olmak üzere avam ve havasın katıldığı büyük bir kalabalık tarafından uğurlanmıştır. Hikâyede, pek çok uğurlama merasiminde de görüldüğü üzere Vâmık'ın babası oğlunu uğurlamak üzere şehrin dışına kadar birkaç günlük yolculuk süresince eşlik etmiş, sonra geri dönmüştür.

Özellikle bir yabancı devlet adamı ve daha önce tanışılmamış fakat şöhreti duyulmuş bir kişi, ziyaret edeceği ülkenin yöneticisine bir öncü ile haber gönderir. Bu haberi alan padişah, emir, vs. gelen kişinin konumuna göre, karşılamak üzere ileri gelenlerden bir gurubu gönderir ya da kendisi karşılar. Bunun her ülke ya da memleket ziyaretinde devletler arası bir diplomasi geleneği olarak uygulandığı görülmektedir.

Ev sahibi ülkenin yöneticisi, itibar gösterisinde bulunmak istediği konuğunu bizzat karşılar. Karşılama sırasında bazı durumlarda yere değerli kumaş serilir. (688) İki devlet adamı karşılama merasiminde saygı gereği atlarından inerler. Görüşüp konuştuktan sonra saygı gösterilmek istenen misafir atına binerken ev sahibi ülkenin yetkilisi şehre kadar yürüyerek misafirine eşlik eder. Bazı durumlarda ise saygı göstermek üzere attan inilmesine müsaade edilmeyerek tevazu gösterilmiş olur. Mesela Vâmık ile Merzübân şahın karşılama merasimlerinde at üzerinde görüşüp yollarına devam etmişlerdir:

Bular gelmekde Ṭūs'uñ pādişāhı
Buyurdı cem' olup bindi sipāhī

İrişdi begler-ile şāh-ı devrān
Buluşdı bir arada iki sulṭān

Görincek şāhı Vāmıḳ 'izzetinden
Nüzūl itdi hemān ol dem atından

Ḳomadı Merzübān Şāh didi zinhār
Süvār ol ata yine iy cihāndār

Görür şehden bu deñlü luṭf u iḥsān
Süvār oldı yine raḫşına sulṭān

At üzre iki sulṭān görişüp ḫoş
Biri birini itdiler der-āġūş (4341-6)

Gelen elçi divana kabul edilip şerefine izzet ve ikramda bulunulup ziyafet tertip edilir. Eğer gelen misafir devlet adamı, eşi ile gelmişse ev sahibi ülke yöneticisinin eşleri tarafından karşılanır ve ağırlanır.

Matem merasimi:

Matem, başlı başına bir merasim olarak kabul edilmese bile üzüntü, ölüm vs. gibi durumlarda birtakım yas âdetlerinin yerine getirildiği görülmektedir. *Muhabbet-nâme*'de en önemli ve en kapsamlı matem, Azrâ'nın gizlice ülkesinden ayrılmasının üzüntüsünü yaşayan babası Melik Şahın kendisinin ve bütün ülkesinin bu üzüntü ile karalar giyip matem tutmalarıdır:

Bu nuṣḥı cān u dilden şeh Melik Şāh
Ḳabūl idüp didi el-emrü li'llāh

Ḳara geydi buyurdı ḫalḳa mātem
Ṭoġınca ol güneş olmaya ḫurrem

Ṭutup yas oldı ḫalḳ cümle siyāh-pūş
Şekerler yirine semm itdiler nūş (1281-3)

Bundan başka yaşanan acı, üzüntü, sevdiğinine kavuşamamanın verdiği ıstırap hâli gibi durumlarda bireysel olarak üzüntüyü ifade etme âdeti söz konusudur. Bunlar arasında en belirgin olanları; saç yolma, gömleğinin yakasını yırtma, yakasını bağrını yolma, yerlere kapanma, saçını başını toza toprağa bulama, feryat figan ederek ağlama ve nihayet kendinden geçip bayılma davranışları sayılabilir.

b) Savaş:

Muhabbet-nâme'de on bir farklı savaş cereyan etmiştir. Bu savaşlar;

1. Vâmık ve Lâhicân'ın Perîzâd'la savaşı
2. Vâmık ile Nahcivan şahı Arslan'ın savaşı
3. Behmen ve Dilpezîr'in Tûr ile savaşı
4. Tûr ile Vâmık'ın savaşı
5. Tûr ile Vâmık'ın başka bir savaşı
6. Azrâ, Dilpezîr, Behmen ve Hekîm'in Tûr ile savaşı
7. Tûr ile ateşperestlerin savaşı
8. Azrâ'nın haydutlarla savaşı
9. Azrâ, Behmen, Dilpezîr ve Hekîm'in zencilerle savaşı
10. Vâmık'ın haramilerle savaşı
11. Vâmık'ın zencilerle savaşı

Savaşların hemen hepsi, Vâmık ve Azrâ'nın birbirlerini aramak üzere çıktıkları aşk yolculuğunda karşılaştıkları kişi ya da guruplarla veya yapılan savaşlarda esir düşmüş arkadaşlarını kurtarmak üzere yapılan savaşlardır. Tûr ile ateşperestlerin karşılaştığı deniz savaşı dışındaki bütün savaşlar hikâyenin baş kahramanlarının katıldığı savaşlardır.

Aşk, çoğu zaman savaş yapılmasının belirleyicisi olmuştur. Vâmık ve Lâhicân'ın Perîzâd'la yaptıkları savaşın ekseninde aşk vardır. Çünkü Lâhicân ve Perîzâd arasında ezelî bir aşka dayalı kavgalar bulunduğu için bu savaş yapılmıştır. Yine Behmen ve Dilpezîr'in Tûr ile yaptıkları savaşın sebebi de Tûr'un Dilpezîr'e olan aşkıdır. Behmen, Dilpezîr'e bu savaşta yardımcı olmakla aşk savaşına bir tarafından kendisi de katılmış bulunmaktadır. Vâmık ile Arslan'ın savaşı ülke topraklarının güvenliği endişesinden kaynaklanırken Vâmık ile Tûr'un savaşı intikama dayalı bir savaştır. Bunların dışındaki savaşlar ya esir düşen Vâmık, Behmen veya Azrâ'yı kurtarmak için ya da

Vâmık'ın veya Azrâ'nın tek başlarına kahramanlık gösterisi olarak yaptıkları olağanüstü yararlılıklar şeklinde olmuştur.

Yukarıda sınıflandırılan savaşlardan başka Vâmık'ın; uzun zamandan beri yol üzerinde yatan bir arslanı, bir dağda burnundan ateş çıkaran bir ejderhayı ve viran hâldeki bir evde yatan devi yenmesi de söz konusudur.

Muhabbet-nâme'de geçen savaşla ilgili unsurlar şu şekilde sıralanabilir:

Savaş hazırlığı:

Bir savaş durumu söz konusu olduğunda her evden yerine göre iki kişiden biri, ihtiyaca göre eli silah tutan herkes doyurulup giydirilip kuşandırıldıktan sonra silahlandırılmakta veya atlandırılmaktadır. Hazineden bu askerlerin ihtiyaçları için çokça altın ve akçe sarfedildiği görülmektedir:

Çeri cem'ine meşġūl oldı Behmen
Her evüñ yazdı birin ikisinden

O gün aḫşām olınca on biñ 'asker
Kim atlandurdı ol merd-i dil-āver

Ḫazīne açdı dökdi sīm-ile zer
Şu deñlü virdi kim ġarḳ oldı leşker

Ṭonatdı yalıñın acın ṭoyurdı
Çerinüñ cümle ḳaydını ḳayurdı (2379-82)

Ordu hazır hâle gelip düşmanın karşısında saf tutulduğu zaman aşağıda örneğini göreceğimiz gibi komutan, askerlerini savaşa hazırlamak için onlara moral konuşması yapmaktadır. Düşmanın Müslüman olmadığı savaşlarda, savaşta ölenler cennetle müjdelenir, yapılan savaşın Allah yolunda yapılan bir mücadele olduğu anlatılır:

Didi iy faḫr-i meydān merd erenler
Cihān olsa 'adū bī-derd erenler

Ṭutalum Ḥaḳḳ'a yüz tedbīr idelüm

Gönül bir arḳa bir el bir idelüm

Ḳılalum ḥasbeten-li'llāh ġazālar
Bulalum bāġ-ı cennetde cezālar

Ölen bizden bulur yarın şehādet
Kim anlardan ölendür bī-sa'ādet (2416-9)

Savaşta düşmanın gözüne korku kendi askerlerinin gönlüne coşku vermek üzere musiki de bir araç olarak kullanılmaktadır ki mehter musikisini andırmaktadır.

Neḳāre çalınup sancāḳ açıldı
Niçe cāna ecel ṭonı biçildi

Ecel ırlarını ırlardı ṣūrnāy
Cihānı ṭolduruban hūyıla hāy

Nefīr efġān-ile eylerdi āheng
İşidenler olurdı vālih ü deng

Neḳāre velvelesi āsumāna
Çıḳardı velvele virüp zamāna

Ṭabl gülbang-ıla eylerdi feryād
Dögerdi gögsini ister-idi dād

Ḳulaġını cihānuñ çıñladup ṣanc
İderdi düşmeni süst dostları dinç (2451-6)

Aynı şekilde hristiyan askerlerin de savaşa başlarken moral açısından "suhuf-ı İbrahim aleyhi's-selâmdan iki nüsk yani iki kısım ismi"[99] olan Jend ve Pâjend okudukları, komutanlarının da ölen askerlerin cennete girip "İsâ'ya mahrem" olacaklarını, düşman askerlerinden ölenlerin de "ehl-i cehennem" olacağını söylediği aktarılmaktadır:

[99] Mütercim Asım Efendi, *Burhan-ı Katı*, Haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs, s. 836

Oḳurlar Jend ü Pājend'i be-her-sū
Baş açup çaġrışurlar Kiryelaso

Gögüs gerüp iki ḳolda firerler
Ṭurup düşmene it gibi ürerler

Virüp dir istimālet anlara Tūr
Bize ḥimmet idüpdür nār-ıla nūr

Gelüñ ġayret idüñ furṣat bizümdür
Uruñ düşmāna tīġ nuṣret bizümdür

Ölen bizden olur 'Īsā'ya maḥrem
'Adūlar ölüsi ehl-i cehennem

Bugün cān oynayalum dīn yolında
Bulınalum yarın 'Īsā ḳolında

Baş urup Tūr öñinde cümle küffār
Didiler nār u nūr olsun nigehdār

Cihān deryā olursa aḳmayalum
Mesīḥ'in gözi yaşın dökmeyelüm (2441-8)

Askerlerin özellikleri:

Muhabbet-nâme'de Müslüman askerler vasfedilirken onların ihtişam ve cesaretleri öne çıkarılır, bu askerler, arslan ve kaplan gibi güçlü hayvanlara benzetilir:

Atınuñ kendünüñ geydügi āhen
Ḳılıcı boztaġanı cümle zerrīn

Elinde nīzesi ne tīz ü ḫūn-rīz
Bilinde zülfincānī ḫançer-i tīz

Ḳamu zerrīn siperlü ḳur ḳuşaḳlu
Atında vü ṭonında yaraşıḳlu

Cilāsın alp erenler beg yigitler
Ki hep biri birinden yig yigitler

Dil-āver ġāzīler dīvāneler hep
Cihānuñ merdine merdāneler hep

Peleng-i kūhīler bebr ü beyānlar
Neheng-i nehrīler şīr-i jiyānlar (2409-14)

Hristiyan askerleri de aşağıdaki beyitlerde tarif edildiği gibi; şekli, dili ve huyu bozuk cehennem köpekleri olarak tarif edilir:

Ḳamu bed-şekl ü bed-lehçe vü bed-ḫū
Seg-i dūzaḫ siyāh-pūş u siyāh-rū

Göñülde şek gögüslerinde ḫaçlar
Bilinde bordon ellerinde mecler

Muḫālif birbirine fi'l ü ḳavli
Dir-idi düşmene işkil diyevli

Gelüp meydāna ṣaflar bağladı Tūr
Yanınca ol cehennem segleri ḫor

Dikerler Tūr'uñ arḳasında marḳa
İnanup Tūr aña virmişdi arḳa

Ṭurur marḳa öñinde çoḳ ḫorestos
Başında bornos ellerinde nāḳus (2435-40)

Savaş araç ve gereçleri:

Savaşta; hançer, kılıç, gürz , kalkan, yay, tîrkeş (okluk), ok, süñü (süngü), şimşîr (kılıç), gönder (mızrak), kemend, bozdoğan, ışık ve cevşen gibi savaş aletleri kullanılmıştır. Savaşta kullanılan esas binek hayvanı attır ve başka bir savaş bineğine rastlanmaz. Aşağıdaki beyitlerde bazı savaş aletleri, tasavvuf erbabı arasında benzetmeler kurularak anlatılmıştır:

Ḳılıclar başlar açup şöyle ʻuryān
Ṭolanup her kişiden cerr ider cān

Olupdur boztaġan ʻOṯmān Babayī
Çıḳardur kime ṭoḳunsa ḳabāyı

Fetīli Cāmīler gibi kemendüñ
Olur boynına bend her derdmendüñ

Işıḳ geyen erenler Edhemīvār
İder cān ḫırḳasını cānlara ṭar

Ḳoyun Babayī'dür oḳ yüñ ṣoḳundı
Ṣoyar her kime oḳı ṭoḳundı (2468-72)

Muhabbet-nâme'de, sancak Müslüman askerler için önemli bir mevkie sahiptir. Askerlerin konakladıkları yerde dikildiği gibi fetihten sonra da zaferin belirtisi olarak sancak dikilir. Muhtemelen altından alemi sebebiyle "altun başlu" ya da "zerrîn kulah(lı)" olarak tarif edilen sancağın yeşil, kırmızı ve beyaz renkli çeşitleri olduğu anlaşılmaktadır:

Dikildi yir yir altun başlu sancaḳ
Kimi sebz ü kimi surḫ u kimi aḳ (2430)

Ṣañasın mūları sancāḳ-ı şāhī
Ṭaḳınmış bend gibi zerrīn külāhı (2473)

Asker sınıfları:

Muhabbet-nâme'de, Müslüman askerleri arasında; yasavul (muhafız), karavul (ileri gözetleyici), çarhacı (öncü asker) ve feryatçı (ulak, haberci) gibi asker sınıfları ifade edilmektedir:

Nidā itdi yasaġ-ıla yaṣavul
İki 'asker çıḳardılar ḳaravul (2393)

Pes andan eylediler cenge āġāz
Yüridi çarḫacılar cenge az az (2476)

Yitişdi nā-gehān feryādcı bir er
Didi şāhā irişdi Tū[r-ı] ebter (3650)

Bunlardan başka Hıristiyan askerleri arasında da marka, horestos ve iki kanatta yer alan firerler isimli sınıflar bulunmaktadır:

Dikerler Tūr'uñ arḳasında marḳa
İnanup Tūr aña virmişdi arḳa

Ṭurur marḳa öñinde çoḳ ḫorestos
Başında bornos ellerinde nāḳus (2439-40)

Gögüs gerüp iki ḳolda firerler
Ṭurup düşmene it gibi ürerler (2442)

Savaş stratejisi:

Aşağıdaki beyitlerde belirtildiği gibi yakalatmak istenen düşmanının başına ödül konmakta ve yakalanacak olan kişi ya da kişilerin önemine göre il ve vilayet verecek kadar cömert davranılmaktadır:

Didi Tūr anlara her kim yiterse
Getürüp ḳayd bend-ile ṭutarsa

Virem il ü vilāyet ḳul ḳaravaş

Şu deñlü kim görenler diye şābāş (2544-5)

Aşağıdaki beyitlerde, gelişi güzel saldırıda bulunulmadan öncü bir gözetleyici gönderip düşmanın durumuna ilişkin bilgi alınması söz konusu edilmektedir:

Varup girmedi şehre bī-tekellüf
Tefekkür eyledi ḳıldı tevaḳḳuf

Didi kendüzine aṣlın bu kāruñ
Oñat gözlet yayınmasun şikāruñ

Ṣal evvel ilçi varsun ḥāli bilsün
Ḫaber virsün her işden saña gelsün (2278-80)

Hikâyede, Arslan ile Vâmık arasındaki savaşta Vâmık kılıç yarası almıştır. Vâmık'ın düşmanı Arslan;

Zehirnāk idi ol şimşīr-i ḫūn-rīz
Ki ẓaḫmından gerekdür şāha perhīz (2022)

beytindeki ifadesiyle; kılıcının zehirli olduğunu ve onu iyileştirecek bir hekim bulunduğunu söyleyerek onu aldatmış ve zehirsiz yaraya merhem yerine zehir sürdürerek savaşta yenemediği düşmanını hile ile yenme stratejisini gütmüştür:

Gerekdür idesin ẓaḫmına merhem
Urasın aña merhem yirine sem (2054)

Tûr, Vâmık'ı savaşta gücü ve kahramanlığı ile yenemeyince;

Ṭanışdı ol gice Tūr itdi tedbīr
Ki şīri ḥīle birle ide naḫçīr

Ḳazarlar rezmgāhda bir ulu çāh
Ola kim düşe Vāmıḳ aña nā-gāh

Belürmez ḳıl ḳadar ol arada çāk
İderler üstini pür ḫār ü ḫāşāk (3661-3)

beyitlerinde ifade edildiği gibi savaş meydanına bir çukur kazdırıp üstünü örttürerek Vâmık'ı tuzağa düşürmek suretiyle yenmiştir.

Bazen de savaşta komutanların aralarında anlaşarak barışa karar verdikleri de olmaktadır:

Ḳoyup cengi götürmişler nifāḳı
İki şāh eylemiş ṣulḥ ittifāḳı (1885)

Savaş sonrası durum:

Savaşta esir düşmek ve esarette iken bir derece daha ağır ceza olan "ağır bend ile mahkûm" olmak söz konusudur. Savaş esirlerine muamele, genellikle ölüm emri vermek şeklindedir. Fakat padişahların öfkelerine yenilerek verdikleri ani kararlara akıllı vezirleri engel olarak öldürmekten daha çok fayda getirecek bir formüle padişahı ikna etmektedirler. Savaşta yenilip de öldürülen tek kişi Tûr'dur.

Didi eyleñ bu ṭutsaḳları 'üryān
Gözin giryān idüñ bağrını biryān

Uruñ boynın hemān virmeñ amānı
Dürülsün bunlaruñ devri zemānı (4032-3)

beyitlerinde ise Zenci, Azrâ ve diğer esirler için acımasız bir hüküm vermişken onun güzelliğini fark edince bu kararından vazgeçmiştir.

Savaş sonrasının en önemli görevlerinden birisi de ganimet paylaşımıdır. *Muhabbet-nâme*'de, savaşta ele geçirilen mal ve esirlerin onda biri hazineye aktarılarak esirler de dâhil olmak üzere gerisi pay edilmekte, kimse mahrum bırakılmamaktadır. Yapılan bir savaşta Vâmık da esir düşünce yapılan esir paylaşımında bir ateşperest emirinin hissesine düşmüştür:

Buyurdı baḫş idüñ māl ü esīri
İderler 'öşrin anuñ māl-ı mīrī

Esīrler āteşe ḫıdmet iderler
Belālar çeküben ḳanlar yudarlar

Ḳomadılar bu ḫalḳı şöyle ḥālī
Çü ḳısmet eylediler bāḳī mālı

Bu pīrüñ ḥiṣṣesine düşdi Vāmıḳ
Emīr-iken ḳul oldı şāh-ı ʿāşıḳ (3918-21)

Yapılan savaş ya da kavga, fetih veya galibiyetle sonuçlandığı zaman kesinlikle ziyafet ve eğlence düzenlenmektedir.

c) Düğün:

"Özellikle mutlu sonla biten aşk hikâyelerini işleyen mesnevîlerde hemen daima bir düğün merasimi sahnesinin yer aldığı görülür."[100] *Muhabbet-nâme* mesnevîsinin sonunda Vâmık ile Azrâ, Behmen ile Dilpezîr ve Lâhicân ile Perîzâd arasında ortak düğün yapılmıştır. Bu düğün çerçevesinde genel olarak düğün ve evlilik konusuna ait bölümler aşağıda izah edilmeye çalışılmıştır:

Kız isteme:

Evlenilecek kız babasından istenir ve kız verilmeden haraç (başlık) alınır. Evlenme teklifi bizzat evlenecek damat adayı tarafından yapıldığı gibi mektup aracılığıyla bir elçi ile de bu talep yerine getirilmektedir. Vâmık ile Azrâ ve Behmen ile Dilpezîr arasında olduğu gibi birbirlerini severek buluşan çiftler arasında her hangi bir kız isteme merasimi yerine getirilmediği de görülmektedir. Aşağıdaki beyitte ifade edildiği gibi Taymûs Şah evleneceği kızı babasından istettiği zaman bidat olarak algılanan bazı kız verme âdetlerinin yerine getirilmediği, mesela haraç (başlık) alınmadığı da görülmektedir:

Götürüñ bid'atı almañ ḫarācı
Ḳonuḳlañ ni'met-ile ṭoḳ u acı (656)

Nikah:

Düğün başlamadan önce akd-i kâbîn (mehr-i muaccel) kıyıldığı ve şeriat üzere nikah yapıldığı görülmektedir:

Yirine yitdi cümle resm ü āyīn
Buyurdı şāh olundı 'aḳd-i kābin (661)

O devrānda ne ise resm ü āyīn

---

[100] A. Atilla Şentürk, *XVI. Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevîlerinde Edebî Tasvîrler*, s. 658

Ḳıyarlar ol şerī'at üzre kābīn (4849)

Düğüne hazırlık:

Düğüne davet, duyuru yapmak, davul ve zurna çalmak ve mektup yazmak suretiyle uzak ülke ve şehirlere elçi göndermek şeklinde yapılmaktadır:

Buyurdı cümle illeri ḳıġırduñ
Tamām ḳırḳ gün dügün olsun çaġırduñ (655)

Buyurdı yine tīz görüñ yaraġı
Dügün içün yaḳīni vü ıraġı

Ḫaberdār eyleñ 'ālem ḫalḳı bilsün
Yaraġ u yatıyıla Ṭūs'a gelsün

Yazıldı her yire ḳadrince nāme
Ṭaġıldılar erenler ḫāṣ u 'āme (4567-9)

Muhabbet-nâme'de hikâyenin sonunda yapılan ortak düğün merasimi için büyük bir otağ kurdurulmuştur:

Re'īs-i mihterāna emr ider şāh
Yidi yüz ḳubbeli bir ālī ḫargāh

Ḳurar meydān içinde ol dil-āver
Ki her bir ḳubbesi eflāke hem-ser

Dikilmiş ṣırma altun-ıla düpdüz
Cihān içre naẓīrin görmemiş göz

İçi zer-dūz üsti ḳırmız'aṭlas
Temāşāsında ḫayrān cinnī vü nās

Ḥarīr-idi ipi vü ilmiġi hep
Sütūnı sīm-i ḫām-ıdı müẕehheb

Elekden cümle ṭoprağın elerler
Gül-āb-ı nāb-ıla düpdüz ṣularlar

Buḫūr eylediler yüz biñ yük ‘ūdı
Mu‘aṭṭar eyledi āfāḳı dūdı

Yanınca niçe yüz yük müşg ü ‘anber
Ḥaṣalbān-ıla micmerde yaḳarlar

Ḳururlar altı yirde cevherī taḫt
Kime irse zihī devlet zihī baḫt

Müzeyyen eylediler her serīri
Nihālīler döşediler ḥarīrī (4776-85)

Çeyiz:

Muhabbet-nâme'de kahramanların yüceltilmesi amacıyla periler tarafından Vâmık ve Azrâ'ya verilmek üzere Süleymân ile Belkîs'tan yadigâr çeyiz sandığı getirilir:

İki ṣanduḳ bu taḫt üzre zer-endūd
Ḳonulmış ḳufl-ı sīmīn-ile mevcūd

Süleymān-ıla Belḳīs'uñ mükemmel
Libāsı hep bu ṣanduḳda muḳaffel (3084-5)

Bu sandıkta Azrâ için; taç, kuşak, kaftan, mücevher kutusu, inci gerdanlık, anberlik, bilezik, yüzük, mi'cer (peçe) yer alırken Vâmık için de; taç, elbise, kemer, hançer, kılıç, gürz, kalkan, yay ve tirkeş (okluk) bulunmaktadır.

Taymûs Şahın Meryem ile evlendiği düğünde çeyizlerin gösterilip deftere yazılması, çeyiz gösterilmesi ve yazılması âdetinin uygulandığını ortaya koymaktadır.

Gelin alma:

Babası, gelin olacak kızını uğurlamadan önce ona nasihatlerde bulunmakta ve onu uğurlamak için şehrin dışına kadar eşlik etmektedir. Çok sayıda kadın da bu uğurlamada yer almakta, geline arkadaşlarından birkaç kişi eşlik etmektedir:

Ḳoşarlar bir niçe pāk̄īze duḫter
Olalar ol mehüñ yanında aḫter

ʻAf̄īfe niçe biñ mestüre ḫātūn
Müretteb cümlenüñ geydügi altun (666-7)

Yüzüne al duvak örtülmüş hâlde bekleyen gelin, üzeri gölgelikli, şahlara yaraşır bir mahfeye bindirilmektedir:

Düzerler bir maḥaffe ḫūb u mevzūn
Ṭutarlar üstine çetr-i hümāyūn

Seḥerden yüklenildi bār-ı büngāh
Oturdı ol muraṣṣaʻ hevdece māh (664-5)

Gelin, yeni evine getirildiğinde üzerine kıymetli mücevherler saçılarak karşılanmakta ve özellikle gelinin kayın validesi tarafından çokça saçı saçılmaktadır. Gelin gelişinde damadın babası tarafından da "üzengilik" olarak il ve vilayet bağışlamak derecesinde hediye verilmektedir:

Görincek Şāh Ṭaymūs itdi taʻẓīm
Üzengülik buyurdı birḳaç iḳlīm

Melik Vāmıḳ anası şād u ḫandān
Niṯār eyledi yüz yük laʻl ü mercān (4886-7)

Düğün eğlencesi:

Eğlence merasimi, savaşlardan ve avlanmadan dönüldükten sonra yapıldığı gibi düğün merasiminin de vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Düğüne

gelen davetliler mevkilerine göre önceden hazırlanmış yerlerine oturtulur, kendisi için yer hazırlanmamış olanlar ise ayakta bu merasime katılırlar.

Diğer eğlence ve işret meclislerinden daha abartılı bir şekilde anlatılan bu merasimde en belirgin unsurlar tarifi mümkün olmaz, hesaba gelmez yiyecek ve içecek çeşitleridir:

Şu deñlü āteşe hīzüm uruldı
Ṭaşımaḳdan cihān ḫalḳı yoruldı

Ḳazanlar olmış-ıdı ḥalḳa-der-güş
Demürler gevdeler götürdi ber-düş

Şu deñlü ḳırdılar ördek ü ḳażı
Yığıldı ṭaġlar oldı ṭoldı yazı

Kesildi güsfend ü gāv ü berre
Şu gibi ḳanı ṭoldı baḥre berre

Ḳırarlar şöyle kebgi mākiyānı
Zemīn ṭoldı uçurmadur ḳalanı

Añılmaz süglün ü dürrāc u tīhū
Ḥisāb olmaz-ıdı ḫar-güş u āhū (4802-07)

Pilavuñ ḳubbesi eflāke irdi
Yaġı ṭaşup yidi ḳat ḫāke irdi

Ḥarīse üzre ḳonan degme köfte
Ġıdā olur bir aca iki hefte

Şu deñlü zerdeye ḫarc itdiler zer
Yazıldı biñ mücelled oldı defter

Çinīye şöyle ḳoymışlar gülācı

Ṭoyurur bir çinīsi elli acı

Şu deñlü geldi orta yire zirva
Kim anuñla ṭolardı yidi deryā

Dökerler meclise şol deñlü şekker
Yidi ednā meges bir kelle şekker

Rubāhuñ ol dügünde degme acı
Begenmezdi öyünde yüz dücācı

Ki her ḳurd ḳoyına olmışdı çūbān
Azırḳanurdı yüz gevdeyi bir cān

Şeġāl kelle idinmiş-idi gāvı
Naṣīb olduḳça her cān aldı avı

Ṣabāḥdan aḫşama dek oldı ‘işret
Yiñilendi gice olduḳda ṣoḥbet

Yaḳarlar şem‘-i rūşen şem‘dāna
Zemīni beñzedürler āsümāna

Şu deñlü yaḳdılar ḳandīli mūmı
Yire indi yidi çarḫuñ nücūmı

Kebāb u dürlü ni‘met çerb ü şīrīn
Kimesne şerḥ idemez biñde birin (4815-27)

Düğünde ikinci derecede önemli olan musiki ziyafetidir. Aşağıya, düğünde yerine getirilen musiki merasimi aktarılmıştır:

Çalarlar bir faṣıl ‘ūd-ıla ṭanbūr
Dügāh [ü] **sünbüle ‘uşşāḳ** u **māhūr**

Çalındı şevḳ-ile çeng ü çeġāne
Üni irdi '**Irāḳ** u **Iṣfaḥān**'a

Kemānçeye neyi **dem-sāz** iderler
Ḥisār u **selmek** ü **şehnāz** iderler

Ağız bir eyleyüp '**uṣṣāḳ**-ı **dil-sūz**
İderler **būselik** yüzinde **nev-rūz**

Ḥüseynīde çalarlar bir **semā'ī**
İderler raḳṣ idenler istimā'ı

Oḳurlardı ḫoş-āyende ġazeller
O şevḳ-ile girür raḳṣa güzeller

Güzeller nāzenīnler dil-rübālar
Güneş yüzlü perīler meh-liḳālar

Gözi nergis lebi mül ḫaddi lāle
Dökerler gerden-i sīme külāle

Semā' ider güzeller çüst ü çālāk
Girür şevḳ-ile çarḫa ṭoḳuz eflāk

Bile döner yanınca māh ḫurşīd
Ḳodı sāzın semā'a girdi Nāhīd

Olurlar şevḳ u şādīden feraḥnāk
Ḳılurlar ehl-i meclis sīneler çāk

Götürelden ayaġı ġuṣṣa vü ġam
Feraḥdan şādlıḳdan ṭoldı 'ālem

Kimesne ḳalmadı meclisde ġamnāk

Semā'a girüp oldılar ṭarabnāk

Tamāmet devr idüben müsiḳārı
Dügāh yüzinde ḳıldılar ḳarārı

İderler meclis içre **dil-nüvāzı**
Yir öpdiler ḳodılar yire sāzı (5071-85)

Zifaf:

Bu gece için yapılan hazırlıklardan ilki cibinlikli bir çadır kurdurulması olmuştur. Zifaf günü damat ve gelin giyinip kuşandıktan sonra gelin süsleme âdeti yerine getirilir. Gelin süsleyicisi, yanında kadınların da bulunduğu bir merasim ile gelini süslemeye başlamaktadır.

Bu törende gelinin misk, anber ve gül suyu ile cildi yıkanır, yüzüne altın yaldız sürülür, kafur ve anberle saçı taranır, kaşına, kokusu ve renki misk gibi olan kına yakılır, yüzüne ben konur, ağzı ve dudakları şeker ve gülsuyu ile yıkanır, halis gül suyu ile dişleri parlatılır, iki eline kına yakılır, parmağına altın yüzük takılır ve kat kat ipek giydirilir:

Gül-ābı müşk-ile 'anber ezerler
Yüzini yurlar altunla yazarlar

Gül-āb-ı nāb-ıla billūrı yurlar
İderler ḫoş-ṭalı kāfūr [u] 'anber

Ṭararlar sünbülini 'anber ile
Muṭarrā itdiler müşk-i ter-ile

Ekerler 'anber ü müşk ü 'abīri
Ḥarīr üzre geyürdiler ḥarīri

Yaḳarlar ḳaşına miskīn ḫıżābı
Çekerler māh-ı tābına seḥābı

Çekerler nergisine sürme-i nāz
Olur bir ġamzesi biñ ġamze ġammāz

Ruḫ-ı gülgūna eyle itdiler āl
Ezüp miski ḳodılar üstine ḫāl

Gül-āb u ḳand-ıla yurlar dehānın
Şekerden ṭatlu itdiler zübānın

İderler lü'lü-i lālāsını ṣāf
Gül-āb-ı nāb-ıla gün gibi şeffāf

Düzerler ḳūt-ı cān şīrīn lebini
Bih eylerler bihīden ġabġabını

İki aḳ ele al ḥınnā yaḳarlar
Gümiş barmaġa zer ḫātem ṭaḳarlar (4851-61)

Gelin süslemesi ve her iki çiftin giyinip kuşanması tamamlanınca gelinin babası kızını damadın babasına teslim etmek üzere gerdeğe girilecek yere getirir. Damadın babası da bu iki çifti el ele tutturup üzengilik ve saçı âdetini de yerine getirerek oradan ayrılır.

Her türlü âdet yerine getirildikten sonra çiftler zifafa girerler. Ertesi günün sabahında ileri gelenler gelip damadı hamama götürürler.

d) Sosyal Hayata Ait Çeşitli Unsurlar:

Alış verişte pazarlığın karara bağlandığının anlaşılması için bir miktar kaparo verilmesi (1155)

Aynı ortamda bulunan hanımlarla erkekler arasına perde çekilmesi (5028-31)

Bir çocuğa isim koymadan önce konacak ismin uygunluğunun araştırılması (753-4, 948-50)

Bir işi yapacak kişiye önceden avans verme (1181)

Bir kişi hatırına veya şerefine içki içerken ayağa kalkma (1814)

Bir şey üzerinde akit yaparken el ele tutuşma (2638)

Çocuk dünyaya geldikten sonra falına bakma (728-39)

Doğan çocuğu babanın kucağına verme (939-43)

Düğün sırasında gelinin yüzüne al duvak örtülmesi (4908)

Eğlenceye davet için davul çalma (944)

Erkek meclisinde kadından bahsedilmesinin ayıp ve bir erkeklik kusuru sayılması (3675-6)

Esrarkeşlerin çok tatlı yemesi (4040)

Evleneceği kızı babasından isteme (2265)

Gelin çeyizini gösterip deftere yazma (662)

Geline arkadaşlarından birkaç kişinin eşlik etmesi (666)

Geline damadın ailesinden üzengilik olarak mal verilmesi (4886-7)

Gelini karşılarken üzerine altın, gümüş saçılması (693)

Gelinin deve üzerinde gölgelikli mahfe ile götürülmesi (664-5)

Gelinin uğurlanması sırasında kadınların giyinip kuşanıp bir araya gelmeleri (667)

Gelinlerin taç takması (3113)

Gerdek için cibinlikli çadır dikilmesi (4881)

Gül suyuna misk ve anber katıp buhurdanlarda öd ağacı ve üzerlik yakma (3090-1)

Haberciye bahşiş verilmesi (4572)

Hayvan hediye etme (820)

Hazinenin genellikle viranelerde saklanması (2649)

Hediyeleşme şeklinde alışverişte bulunma (1542-7, 1614)

Köle ve cariye hediye etme (819)

Kölelerin ayağında demir, boyunlarında bağ bulunması (1350)

Kumaş hediye etme (821)

Müjde davulu çalma (4689)

Nazara karşı, ayet (muska) yazıp altın ve gümüş tasadduk etme ve koluna kıymetli mücevher takma (756-7)

Padişah çocukları ile evlendirilmek üzere sınır ötesinden kız seçilmesi (1630-2)

Sevgililerin birbirine hediye göndermeleri (mendil, ayna) (3292-3,3339)

Sevinç sonrası esir azat etme (3643-5)

Tellâl aracılığıyla düğüne halkı davet etme (655)

Yemeğe gül suyu katma (761)

e) Çeşitli İlim ve Sanat Dalları:

Klâsik dönem Türk şairleri, eserlerinde doğal olarak dönemlerinde geçerli olan ilim ve sanat dallarından da bahsederler. Bu kullanılış, bazen terminolojik olarak bazen de yine bununla bağlantılı olmakla klâsik Türk şiirinin klişelerini oluşturan sanat ve mazmunlar sistemi çerçevesinde gerçekleşir. Kimi zaman yalın bir biçimde o ilim ya da sanat dalının ayrıntısına bile girilirken kimi zaman da ilgili ilim ya da sanat dalına ait tabirler, benzetmelere veya istiarelere malzeme yapılır. *Muhabbet-nâme*'de bahis konusu edilen kelime ve tabirler bu doğrultuda aktarılmaya çalışılacaktır.

1. Tıp İlmine Dair Kelime ve Tabirler:

Muhabbet-nâme'de tıp ilmine ait kelime ve tabirlere rastlanmaktadır. Toplumsal hayatın vazgeçilmez unsurlarından biri de sağlıktır. İnsanoğlu her dönemde kendi hayat şartları ve ilmin elverdiği ölçülerde çeşitli teşhis ve tedavi yöntemleri geliştirmiştir. Devlet yöneticileri, yanlarında felsefe, tıp ve kimya ilimlerinden haberdar olan hekimler bulundurmuşlardır. Karşılaştıkları durumlara karşı; "Ne deñlü var-ısa 'aṣruñ ṭabībi / Alanlar 'ilm-i ḥikmetden naṣībi" (1596) beytinde olduğu gibi hikmet ilminden de nasibini almış doktorları bir araya toplamak suretiyle teşhis ve tedavi yöntemleri geliştirmişlerdir. Bugünkü terminoloji ile konsültasyon yerine geçecek bir yöntemle çevre ülke ve şehirlerden gelen hekimler hastalık üzerinde ortak karar vermişlerdir.

Hekimlikte, durumu tam olarak bilinmeyen hastayla ilk karşılaşıldığında hayat belirtisini anlamak için yapılan ilk müdahale hastanın nabzını kontrol etmektir. Vâmık'ın derdine derman bulmak üzere gelen hekimler de "Görüp ḳārūresin nabżın ṭutarlar" (1596) mısraındaki ifadeyle ilk iş olarak onun nabzını kontrol etmişlerdir.

Şeref ṣaluñ sa'ādet birle şehre
'İlāc olunsun ol ẓaḫma vü zehre (2023)

Yukarıdaki bayitte yara ve zehirlenme durumlarında ilâçlı tedavi yapıldığını; ilâç elde etmenin "Bunuñ Ḳānūn'ıla eyle 'ilācın" (2139) mısraında, bir kurala ya da o konuda kaleme alınmış bir esere dayandırıldığı

anlaşılmaktadır. Zaten; "Sözüñden añladum derde devāyı/Oḳut Ḳānūn'ıla baña Şifā'yı" (2746) beyiti, hekimlerin İbn-i Sînâ'nın tıp ilmine ait "Kânûn" ve hikmet ve felsefeden bahseden "Şifâ" adlı eserlerini okuyarak bilgi edindiklerini göstermektedir.

Buyuruñ lutf idüñ iy şāh-ı 'ālem
Bir el ögürdi te'sīr itmedin sem (2024)

beyitinde de zehirlenmiş kişiyi ilk iş olarak kusturmak gerektiği ifade edilmektedir.

Baygın hâlde yatan bir kişiyi ayıltmak üzere yüzünü gül suyu ile yıkamak ya da gül şerbeti içirmek çok yaygın bir yöntemdir. Bazen de gül suyuna çeşitli bitkiler ve bal karıştırılarak bazı ilâçlar elde edilmiştir Aşağıdaki beyitler bu duruma örnek teşkil etmektedir:

Ḥekīm ezdi gül-āb-ıla nebātı
İçüp ol gonçe-leb buldı ḥayātı (2736)

Gülāb-ile yañaġın itdiler ter
Ezüp içürdiler şehd-ile şekker (1579)

Yiyüp tiryāḳı vü cülābı içdi
Gelüp başına 'aḳlı gözin açdı (3780)

Şairler, göz hastalıklarında kullanılan ve gözleri güzelleştiren "tûtiyâ" tabirini yalnız bu işlevi ile kullanmamış, kelimeye memduhlarına saygı ve itibar nişanesi görevini de yüklemişlerdir. *Câmi'î*;

Ḳadem başduñ bu çirkin yüzüm üzre
Ġubārın tūtiyā çek gözüm üzre (1437)

beyitinde muhatabının ayağının tozunu, şifa ve güzellik unsuru olarak göze çekilen tûtiyâ değerinde görmüştür.

Tıp ilminde önemli bir görevi yerine getiren bir uzmanlık dalı da cerrahlıktır. Mesnevîde Vâmık'ın zehirli yarasına panzehir sürmek üzere aynı zamanda bir hekim olan cerrah çağırılmıştır. Cerrah;

Meger var-ıdı bir cerrāḥ-ı cān-ken
Cirāḥatda elinde idi her fen

Eger olsaydı biñ yıllıḳ cirāḥat
Oñuldar laḥẓada eylerse himmet

Alurdı her kime ḳaṣd eylese rūḥ
Ki ẕerre deñlü çöpden olsa mecrūh (2049-51)

beyitlerinde ifade edildiği gibi daha çok kanamalı ya da enfeksiyonlu durumlara karşı harici bir tedavi görevini yerine getirmektedir. Bunu yaparken de;

Yudı pāk itdi ẓaḫm sürdi merhem
Ḳodı penbe ṣarup bend itdi muḥkem (2059)

beyitindeki tarifi ile önce yarayı dezenfekte etmekte sonra da merhem sürüp pamukla sıkıca sarmaktadır.

Eserde, tiryâk, tiyâk-i ekber ve tiryâk-i Süleymânî tabirleri ile karşılanan bir panzehirden bahsedilir. "Hacer-i maruf" olarak bilinen bu panzehirin "mârî, gâvî ve kânî" kısımları vardır ki "makbulü gâvî kısmıdır".[101] "Mağnis adlı bir hakîm ihtirâ edip Enderumahis adlı bir hakîm de buna yılan etlerini ilave etmekle tekmil eylemiştir."[102] Aşağıdaki beyitlerde ifade edildiği gibi tiryâki hazırlamak oldukça güç bir iştir ve ehli olmayanın onu yapması mümkün değildir:

Eyitdi pīr-i ḥikmet iy cüvān-merd
Olur tiryāki düzmek gey ulu derd

Bulunmaz degme yirde aña eczā
Ki üstād eyleye tiryāki peydā (2152-3)

Vâmık'ın vücudunda "yılan ve akrep sokmasında vücuda giren zehirlerin definde kullanılan panzehir"[103] sürdüğü için bir türlü bu hayvanları yaklaştırmadığı;

Egerçi kim üşerdi şāha bunlar
Ḳırardı bunları tiryāḳ-i ekber (4503)

---

[101] Mütercim Asım Efendi, *Burhan-ı Katı*, Haz. Mürsel Öztürk, Derya Örs, s.779
[102] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s. 479
[103] Ahmet Talat Onay, *a.g.e.*, s.479

beyitinden anlaşılmaktadır.

2. Hüsn-i Hat Sanatına Ait Kelime ve Tabirler:

Şairler, hat kelimesini hem yazı hem de sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri anlamlarında kullanmışlardır. Bu doğrultuda, yeni benzetme ve hayallerle pek çok mazmun meydana gelmiş ve klâsik Türk şairleri tarafından yüzyıllardır kullanılagelmiştir. Yazı, insanlık tarihinde her zaman önemli bir mevkiye sahip olmuştur. Sanatkârlar eserlerini bu enstrümanla meydana getirirken onun estetik mahiyet taşımasına da önem vermişlerdir. Estetik kaygısı, bütün sanatçılarda hep ön plânda olmuştur. Şairler de eserlerinin estetik değer taşıması için onun güzel yazı ile yazılmasına gayret göstermişlerdir. Şairler, bizzat böyle bir hünere sahip oldukları gibi hüsn-i hat üstadlarına eserlerini yazdırmak suretiyle de bu ihtiyaçlarını karşılamışlardır.

Latîfî, tezkiresinde *Câmi'î* için "ilm-i hatta Yâkût-ı sânî"[104] demesine rağmen *Muhabbet-nâme*'de hat sanatına ve onun inceliklerine ait kelime ve tabirler beklendiği kadar çok kullanılmamıştır. Çıkardı bir mübārek nāme mevzūn/Gümişden kaġıdı var ḫaṭṭı altun (624) beyitinde devletler arası bir yazışmada mektup hattının altın yaldızla ve mektup başlığının;

Yazılmış ḫüsn-i ḫaṭṭ-ıla muḥaḳḳaḳ
Ser-i nāme be-nām-ı ḫażret-i Ḥaḳḳ (629)

beytinde ifade edildiği gibi hüsn-i hatla yazıldığı anlaşılmaktadır.

Hüsn-i hat öğrenimi diğer ilim ve sanat dallarında olduğu gibi başlı başına bir çalışma ile elde edilecek bir uğraşıdır. Saraylardaki şehzâdelerin çeşitli ilim ve sanat dallarında bilgi ve hüner elde etmeleri için özel çabalar harcanmıştır. Bir şehzâde olan Vâmık da yetişme çağında iken bahsi geçen bu sahalarda eğitim ve öğretim aşamasından geçirilmiştir. Vâmık'ın hüner kazandığı sanat dallarından biri de hüsn-i hat olmuştur. *Câmi'î*, mesnevîsinin baş kahramanı Vâmık'ın şahsında hüsn-i hattın dönemin kültür ve sanat hayatındaki yerine de işaret etmiş olmaktadır. Aşağıdaki beyitlerde Vâmık'ın yetiştirmesi için tutulan Huceste adlı hocanın eğitimi sonucu Vâmık'ın hüsn-i hatta ileri bir seviyiye geldiği aktarılmaktadır:

---

[104] Rıdvan Canım, *Tezkiretü'ş-Şuara ve Tabsıratü'n-Nüzemâ*, s.208

Bilüp her 'ilmi ögrendi kitābet
Yazup ḫoş ḥüsn-i ḫaṭ virdi leṭāfet

Yazardı ḫaṭṭ-ı la'li ḫaṭṭ-ı Yāḳūt
Virürdi gözlere nūr cānlara ḳut

Muḥaṣṣal on iki ḫaṭṭı raḳamdan
Yazardı cümlesini bir ḳalemden (791-3)

Yine, yukarıdaki 792 numaralı beyitte geçen "hatt-ı Yâkût" tabiri ile Vâmık, bin mushaf yazdığı rivayet edilen Abbâsî halifelerinden Mustasım'ın kölesi Yâkût (ö. H 767)'un yazısıyla hat yazdığı söylenerek hat sanatında bir öncü olan Yâkût-ı Mustasımî anılmakta ve bir yazı çeşidi olan **hatt-ı Yâkût** tabiri de kullanılmaktadır. Şairler, güzellerin ayva tüyü ile hat arasında ilişki kurdukları gibi dudak ve ayva tüyü arasında da bazı klişeler geliştirmişlerdir. 792 numaralı beyitte geçen "hatt-ı la'l" tabiri, hatt-ı Yâkût ile ilişkilendirilerek bir arada kullanılmıştır. Klâsik Türk şairleri sevgilinin dudağını yakuta, ayva tüylerini de hatta benzetmişlerdir. "Yâkût" kelimesi bu beyitte ünlü bir hattatın yerine kullanılmakla kalmamış, kelimenin dudak çağrışımı ile yine sevgilinin dudağını çağrıştıran "la'l" kelimesi bir arada kullanılmıştır. *Câmi'î*'nin bu beyiti ile Bâkî'nin buna benzer "Hatt-ı la'lin Bâkiyâ ol gonce-i nev-restenüñ/Seyr idenler didiler Yâkût olmakdur bu hat" beyiti, klâsik Türk şairinin bir sanat dalına ait tabiri terminolojik açıdan değerlendirmekle yetinmeyip onu bir mazmunlar sistemi olan kendi edebiyatıyla yoğurduğunun güzel bir örneğidir.

3. Nakış, Resim ve Tezhip Sanatına Ait Kelime ve Tabirler:

Muhabbet-nâme'de **nakş** kelimesi; resim, resim gibi güzel sevgili, işleme sanatı, işleme sanatına ait motifler, dünyaya ait şeylerin gönüldeki izleri, musikideki bestelerin özel bir şekli, tesir ve yazı anlamlarını karşılamıştır. Esasen, güzel sanat dallarından biri olan nakış sanatı bütün diğer dallarda olduğu gibi bu işlevi yanında yeni anlam ve hayallerle geniş bir kullanım alanı bulmuştur. Nakışlı Çin kumaş ve porselenleri, Çinli olduğu söylenen ve m. 274'te öldürüldüğü ileri sürülen nakkaş Mani'nin Erteng adlı dinî mecmuasındaki güzel yazı ve minyatürler, resimli ve nakışlı Çin putları şairler

tarafından çokça ele alınmış ve yeni hayallerle yeni ve canlı renklere bürünmüşlerdir.

Araşdurdı zemān-ile zemīni
Bu fikri ḫoş görür ol naḳş-ı Çīnī (1128)

beyitinde Azrâ'nın dadısı, şair tarafından "nakş-ı Çînî" tabiri ile nakış gibi süslü bir Çin putu olarak tasvir edilmiştir. Çünkü klâsik Türk şairleri, sevgiliyi bazen zalimliği bazen de onun hareketsiz ve kusursuz güzelliği sebebiyle puta benzetmişlerdir.

Aşağıdaki beyitte geçen "büt-i Çîn", "nigârîn" ve "nakş" tabirleri, hem nakış sanatına hem de klâsik Türk şiirinin sevgili ile ilgili klişe benzetmelerine yönelik ifadelerdir. Sevgili hem resme hem de bir Çin putuna benzetilmiştir:

Umarın Çīn'e bir gün iy nigārīn
Bu naḳş ire vü göre ol büt-i Çīn (1136)

Muhabbet-nâme'de nakış sanatını ön plâna çıkaran şey, Azrâ'nın bir nakkaşa ipek üzerine resmini yaptırmasıdır. Azrâ, bir tanesi de Vâmık'ın eline geçmesi için on resim yaptırıp on ayrı diyara yollatmıştı. Bu ihtiyaç sebebiyle aşağıda özellikleri sıralanan bir nakkaş bulunmuştur. Nakkaş, nakış sanatının bütün inceliklerine sahip, renk seçme ve resim çizme konusunda da kudretli, bir haşhaş tanesine yüz insan resmi çizecek kadar dikkatli, çizdiği bulut resminden yağmur yağdıracak kadar ve üzerine çizdiği bir resimle, harareti ile suyu tutuşturacak kadar gerçekçi ve etkileyici olmalıdır. Azrâ'nın aradığı bu ideal sanatçı prototipi, nakış sanatçısının özelliklerini de dile getirmektedir:

Nuḳūşātuñ ḳamu fenninde māhir
Ḳavī renginde vü resminde ḳādir

Eger diḳḳat iderse resme bir dem
Yazar bir dāne ḫaşḫāşa yüz ādem

Havāya ger ṣala resm-i seḥābı
Ṣafādan yaġdura yir üzre ābı

Şu üzre çekse bir taṣvīr-i dil-keş

Ḥarāretden ṭutardı ṣuyı āteş (1145-8)

Muhabbet-nâme'de, Vâmık'ın meclisinde bulunmaları için bulunan on şehzâdeden biri ustasından nakış sanatını öğrenen Şâvûr idi. Şâvûr'un şahsında Vâmık'ın meclisinde bir nakkaş da temsil olunmuştur.

Aşağıdaki beyitlerde ise "nakkaş" tabiri ile tasavvufi anlayışla yüce yaratıcı kastedilmiştir. Göze güzel görünenlerin, aslında bir suret ve nakış olduğu, esas güzelliğin bu nakış ve suretleri nakşeden yaratıcı olduğu anlatılmaktadır:

Ḳodı sulṭānlıġın 'ışḳa ḳul oldı
Göñül naḳşa virüp naḳḳāşı buldı (1567)

beyitinde Azrâ'ya âşık olan Merzübân Şahın ilâhî aşka yönelmesi;

Yiter ṣūretde göz ü ḳaşı iste
Çü bulduñ naḳşı gel naḳḳāşı iste

Ḳaçan naḳḳāşa bulsañ āşinālıḳ
Gözüñe ẓāhir olur rūşenālıḳ (1638-9)

beyitlerinde ise Taymûs Şahın, oğlu Vâmık'ın yaşadığı aşk vesilesiyle aslolan aşka erişmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Hikâyede gerek Azrâ gerekse Vâmık için sandıklardan çıkarılan kemer, taç, gerdanlık, okluk gibi eşyalar da çoğunlukla nakışlıdır.

Tasvîr; *Muhabbet-nâme*'de resim, figür ve portre yerine kullanılmıştır. Resim sanatı eserde tek başına kullanılmamış, her zaman nakış sanatı ile birlikte ele alınmıştır. Nakkaş, bir resmi, portreyi ya da minyatürü işlemeden önce onun figürünü oluşturduğu için bir nakkaşın musavvir olması da gerekmektedir. Aşağıdaki beyitlerden de anlaşıldığı gibi Azrâ'nın resmini yapacak sanatçı, "nakıştan anlayan bir ressam"dır:

Bulalum bir muṣavvir naḳş-perdāz
Ki sırrı bekleye vü ṣaḳlaya rāz

Ḥarīr üzre ide luṭf-ıla taḥrīr
Cemālüñ naḳşını 'aynıyla taṣvīr (1133-4)

Tezhip; yaldızlama ve boya ile süsleme sanatıdır. Müzehhipler, özellikle hattatlar tarafından yazılan yazıların, satır arası ve kenarlarının boya ve yaldızla süslenmesi sanatını icra etmektedirler.

Muhabbet-nâme'de Vâmık ve Azrâ için çıkarılan çeyizdeki eşyaların tezhip sanatı icra edilerek süslendikleri, özellikle de lacivert kullanıldığı aşağıdaki beyitlerde ifade edilmektedir:

Muraṣṣa' lāciverd-ile müẕehheb
Yirinde cümle esbābı müretteb (3883)

Yine bir ḫoş belik bir tāze tīr-keş
Müẕehheb lāciverd-ile münaḳḳaş (3240)

Âşıkların, evliliğinde kurulan çadırın direği de gümüşle tezhip edilmiştir:

Ḥarīr-idi ipi vü ilmiği hep
Sütūnı sīm-i ḫām-ıdı müẕehheb (4780)

Bunların yanı sıra süsleme unsuru olarak aşağıda beyitlerde de görüleceği gibi kumaş ve değerli taşlar da kullanılmıştır:

Açup ol boğı gördi verd-i nesrīn
Muraṣṣa' bir mübārek tāc-ı la'līn

Yidi yirde ḳomışlar idi gevher
Ṣanasın kim felekde yidi aḫter

Ḳomış farḳında bir gevher mu'allā
Güneş gibi muṣaffā vü mücellā (3113-5)

4. Musiki İlmine Ait Kelime ve Tabirler:

Musiki, mesnevîlerdeki eğlence ve sohbet meclislerinde vazgeçilmez unsurlardan birisidir. Devrin ileri gelenleri, yöneticiler hatta şehzâdeler sohbet ve içki meclislerinde saz eşliğinde söze de yer vermişlerdir. Bu meclislerde musiki, kedere ve sevince aynı ölçüde eşlik etmiştir. Dolayısıyla da şairler mesnevîlerde musiki ilmine ait kelime ve tabirleri kullanmışlar, çeşitli edebî

sanatlarla onlara yeni hayaller yüklemişlerdir. Musiki aletleri, makamlar ve şekillere ait bu tabirler sanatkârane bir üslûba hizmet etmiştir.

Câmi'î, eserinde ud, tef, çeng, ney, kânûn, rebâb gibi musiki aletlerinin isimlerini kullanmıştır. Vâmık'ın meclisine katılmak üzere seçilen on gençten altısı musiki eğitimi almış ve çeng ud, kânûn, rebâb, ney ve üsûl ilminde hüner kazanmışlardır. Bunlardan başka Merzübân Şahın da;

Yidi āvāze on iki maḳāmı
Bilürdi perde perde her maḳāmı (5061)

Bilürdi dürlü dürlü naḳş u taṣnīf
Ḳamusın kendüsi ḳılmışdı te'līf

Kemāl-ile çalardı cümle sāzı
İder bir naġmede seyr-i ḥicāzı (5064-5)

beyitlerinde ifade edildiği gibi musiki ilminin bütün şubelerini bilen, bütün sazları çalan, eserlerinin tamamını kendisinin bestelediği Dilşâd adında bir sanatçısı vardır. Dilşâd'ın şahsında; yedi âvâze, on iki makam, perde, nakş, fasıl, semâ'î, tasnîf ve te'lîf gibi musiki terimleri de esere malzeme olmuştur.

Perde, terimini Gönül A. Tekin, Abdulkâdir Merâgî'nin Makâsidü'l-Elhân'ından naklen; "musiki aletlerinin kol kısmında bulunan dolaplardaki bağırsaktan yapılmış her bir telin ve bölmenin adı" olarak tarif etmektedir. Türk musikisindeki perdeler genel olarak yirmi dört bazen de yirmi beş olarak bildirilmektedir. Fakat Hızır b. Abdullah, XV. yüzyılda yazdığı Tefhîmü'l-Makâmât adlı eserinde on altı perdeden söz etmektedir.[105]

Âvâz, yine Gönül A. Tekin, Leiden'deki Or. 1175 numaralı Kitâb-ı Edvâr'dan aktardığınıa göre, aslen altı olan âvâzı yedi yıldıza uygun olması için yediye tamamlanmıştır. Adları; geveşt, nevrûz, selmek, şehnâz, mâye, gerdâniye, hisârdır.[106]

Makâm, musiki terimi olarak, bir dizinin sesleri arasında yapılan melodik seyir ve hareketin meydana getirdiği karakter, bir melodi kalıbıdır. Fakat

---

[105] Ahmed-i Dâî, *Çengnâme*, Haz. Gönül A. Tekin, s. 444-445
[106] Ahmed-i Dâî, *a.g.e.*, s. 456

Muhabbet-nâme'deki "on iki makam" ifadesinden de anlaşılacağı gibi çok zaman perde terimi ile karıştırılmıştır. *Muhabbet-nâme*'de sanatçılardan bahsedilen beyitlerde; dügâh, sünbüle, uşşâk, mâhûr, ırak, ısfahan, demsâz, hisâr, selmek, şehnâz, dilsûz, bûselik, nevrûz, dilnüvâz gibi musiki makamları da aktarılmıştır.

Nakş, bir musiki terimi olarak bir melodinin gazelin sonuna kadar devam eden bölümleri veya bir kıt'adan oluşan şarkı demektir.

Aşağıdaki beyitte bir musiki terimi olan "akort" işi, kimse dedi kodu yapmasın diye sanatçıların sazlarının kulağını çektikleri gibi sanatkârane bir üslûpla ifade edilmiştir:

Virürler sāzlarına güşmālı
Kimesne eylemeye ḳīl ü ḳāli (5068)

5. Nücûm İlmine Ait Kelime ve Tabirler:

"Eski kozmoğrafyacıların görüşlerine göre muhit adı verilen denizlerin sardığı yeryüzünün dörtte biri mamur hâldedir. Rub'-ı meskûn adı verilen bu kısım da her birinde yedi seyyareden birinin hâkim olduğu yedi iklime ayrılmıştır. "Bu, yedi iklim görüşü, yedi felek veya yedi yıldız kavramı ile yakından ilgilidir. Bu ilme göre dünya kainatın merkezidir. Yedi seyyarenin bulunduğu yedi felek onun etrafında döner. Her bir felekte sırasıyla Ay, Utarid, Zühre, Şems, Mirrih, Müşteri, Zühal yıldızları bulunmaktadır. On iki burcun bulunduğu sekizinci felek ise bu yedi feleği her taraftan sarmıştır. Sabiteler göğü adı verilen bu gökteki sabit yıldızlara, bir arada kümelenerek aldıkları şekle göre isim verilmiştir. Bir taraftan dünya bir taraftan on iki burcu seyreden bu yedi yıldız, dünyada bir iklime, felek-i bürûcta da iki burca hâkim olur."[107] Konuyla ilgili olarak Ahmet Talat Onay, Prof.Dr. Ali Aynî'nin Türk Ahlâkçıları adlı eserinin 25. sayfasından şu bilgileri aktarmaktadır: "Müslüman âlimleri Kur'ân'da geçen arşın orası olduğunu zannetmişlerdi. İşte bütün kainatı bu arş kaplıyormuş. Felek-i Atlas yahut arş, şarktan garba döndüğü için onun hükmü ve tesiri ile içinde bulunan diğer sekiz kat gök dahi bir çarh gibi

[107] Ahmed-i Dâî, *a.g.e.*, s. 149

dönüyormuş."[108]

Câmi'î, eserinde bu yedi yıldızın isimlerini ve yeri geldikçe onlara yüklenen fonksiyonlar dâhilinde hayal ve tasavvurlarını ifade etmiştir. Şair, Vâmık'ın doğduğu günün yıldızlar ve burçlar açısından ne kadar elverişli bir gün olduğunu tarif etmektedir:

Şerefde Keyḳubād olmışdı keyvān
Aña taḫt-ı keyānī ḳurdı mīzān (920)

Bu beyitte, Keyvân (Zühal=Satürn) yıldızı, şeref burcunda Kaykubâd olmuş, terazi burcu da ona hükümdarlara yaraşır taht kurmuştur. Çünkü Zühal yıldızının yeri en yüksek gök olan yedinci kat gök olduğu için Keykubâd gibi tahtta oturması itibarına uygun düşmektedir.

Sa'ādet baḥrına ġarḳ-ıdı ḫarçeng
Şerefde müşterī'ye oldı evreng (921)

beytinde yengeç, saadet denizine batmış ve şeref burcundaki Müşteri (Jüpiter)'ye süs olmuştur. Bir yıldız doğarken ana rahmine düşen çocuğa yıldızdaki bu vasıflar intikal edermiş. Belîğ, natûk, talihli, cesur, kerim ve zarif olurlarmış.[109]

Şeref tīġın alup destine behrām
Cedī burcını itdi ḥükmine rām (922)

beytinde serasker vazifesi gördüğü kabul edilen Behrâm (Merih=Mars), şeref kılıcını eline alıp oğlak burcuna boyun eğdirmiştir. "Müneccimlere göre harp, neşât, şecâat, hiddet, senâhat, kuvvet, cinâyet, kabahat, azap, inat ve riyâ evsafındandır."[110]

Ḥamel burcında ḫurşīd-i dıraḫşān
Şeref bulmışdı eylerdi zer-efşān (923)

beyitinde ise Vâmık'ın doğumunda güneşin hamel burcuna girdiğini belirtmektedir. Güneş, her burcu bir ayda on iki burcu da bir yılda devrederken diğer feleklerle birlikte dünyanın da etrafında dönmektedir. Hamel burcuna girdiği zaman ise yeryüzü küresini batıdan doğuya doğru ikiye bölmüş olduğu

---

[108] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s.501
[109] Ahmet Talat Onay, *a.g.e.*, s. 501
[110] Ahmet Talat Onay, *a.g.e.*, s.357

kabul edilen mevhum hatt-ı istivâda rasat bağlar. Böylece on iki burcun altısı kuzey kutupta altısı ise güney kutupta kalır; gece ve gündüz beraber olur; ilkbahar başlar.[111]

Şerefde maḳdem-i nāhīd-ile ḫūt
Müşerref ṣanasın la'l-ile yāḳūt (924)

beytinde kırmızı renge hâkim olan Nahid (Zühre=Venüs) ile balık burcu şerefte tıpkı la'l ile yakutun buluşması gibi buluşmuştur.

'Utārid ḫūşenüñ olmış ḳarīni
Sa'ādet ḫırmeninüñ ḫūşe-çīni (925)

beytinde aşk ve musiki vasıflarını taşıyan Utarid (Merkür) başak burcunda olunca saadet harmanının başak toplayıcısı olmuştur.

Ḳamer pervīn-ile burc-ı şevirde
Şerefde vāḳi' oldı ol devirde (926)

beytinde Vâmık'ın doğduğu anda güneşin veziri olan kamer, Pervin (Ülker=Süreyya) ile boğa burcunda şeref bakımından buluşmuştur.

Aşağıdaki beyitte Perîzâd'ın çeng çalan sanatçısı Gülreng tavsif edilirken mübalağa yoluyla zührenin bile Gülreng'e eşlik ettiği belirtilmektedir. Çünkü vazifesi çalgıcılık olan Zühre'nin ayş ü işret ve tegannî evsafındandır:

Ruḫı gülgūn-ıdı vü adı Gülreng
İderdi çengi çalsa zühre āheng (3451)

Ezel keyvān ü bercīs ṣoñra behrām
Pes andan ṣoñra şemse irdi eyyām

Çü devrān içre devrin sürdi ḫurşīd
İrişdi nevbeti şād oldı nāhīd

Çü ḥükm itdi cihān milkine zühre
Cihāna şādılıḳdan irdi behre (553-5)

[111] Ahmed-i Dâî, *Çengnâme*, Haz. Gönül A. Tekin, s.150

Sa'ādet dürri dürcin açdı bercīs
Ser-i dürr-i yetīme ṣaçdı bercīs (178)

Ḳodı keyvān öñinde tāc ü taḫtı
Ki virdi ṣāḥibine raḫt u baḫtı (181)

Ḳırān eyledi bercīs-ile nāhīd
Müşerref oldılar māh-ıla ḫurşīd (696)

"Hey'et ve zîc ilminden yararlanılarak yıldızların ve burçların yeryüzündeki coğrafî şartlara, iklimlere, insanlara, hayvanlara, bitkilere, madenlere tesir ettiğini ileri süren, bu prensibe dayanarak feleklerin yardımıyla gelecekten haber veren Keldânîler ve Nebâtîlerden İslâmiyete geçen **ilm-i nücûm**, doğu edebiyatına ve klâsik Türk edebiyatına çok fazla tesir etmiştir."[112]

Muhabbet-nâme'de, Vâmık'ın dünyaya gelmesi üzerine Taymûs Şah, bütün ilim erbabının toplanıp doğan çocuğun talihine bakılmasını istediği zaman bu davete;

Raṣaddan 'ilm-i zīc iḫrāc idenler
Bürūc aḥkāmın istiḫrāc idenler

Kevākib seyrinüñ sırrın bilenler
Nücūm aḥkāmınuñ şerḥin ḳılanlar (730-1)

beyitlerinde ifade edildiği gibi gözetleme yöntemi ile yıldız cetveli çıkaran, burçların hükümlerini bilen, yıldızların hareketlerindeki esrarı bilen ve bütün bunların izahını yapabilen ilim erbabı da katılmıştır. Vâmık'ın falına bakılarak;

Mübārek vaḳt-idi ferḫunde sā'at
Yidi kevkebde var-ıdı sa'ādet (919)

Ḳamu kevkeb şeref burcında vāḳi'
Sa'ādet maṭla'ında oldı ṭāli' (927)

beyitlerinde ifade edildiği gibi onun son derece kutlu bir vakitte dünyaya geldiğini müjdelemişlerdir. Çünkü yedi yıldız da şeref burcunda bulunmakta

[112] Ahmed-i Dâî, *a.g.e.*, s.150

idi.

Vâmık'ı yetiştirilmesi için tutulan Huceste adlı hoca;

Uṣūl-ile fürū'ın her 'ulūmuñ
Żamīrin **remlüñ** aḥkāmın **nücūmuñ** (782)

beytinden anlaşıldığı üzere çeşitli ilimlerin yanı sıra Vâmık'a remilin sırlarını ve yıldızların hükümlerini de öğretmiştir. Remil de "kendine mahsus bazı şekiller vasıtasıyla hükümler çıkarmak ve böylece murat ve niyetleri haber vermek ilmidir. Vaktiyle bu şekilleri parmakla kum üstüne çizdikleri için buna reml demişlerdir."[113]

6. Sihir ve Tılsıma Ait Kelime ve Tabirler:

Türçesi büyü olan **sihir**, "bir kimseye hile etmek ve bâtıl şeyi hak suretinde göstermek"[114] şeklinde tanımlanmıştır. "Eski Bâbil'de Süryânî ve Keldânîlerle Mısır'daki Kıptîler arasında çok yaygın olan ilm-i sihir ve ilm-i tılısım, daha sonra Müslümanların da uğraştığı ilimlerden olmuş; bu sahaya ait birtakım eserler, Müslümanlar tarafından tercüme ve telif edilmiştir. Müslümanlar arasında yayılan bu ilimlerin tesiriyle şairler, sihir ve tılsıma ait bir çok tabirleri ve ifadeleri şiirlerinde kullanmış, bu ilimlere ait efsane ve batıl inançlara telmihen bir çok mazmunlar ve teşbihler yaratmışlardır."[115]

Câmi'î, eserinde sihirden terim olarak;

Perīzād'uñ ṭutulmışdı zübānı
Bu dīv **siḥr**-ile bağlamışdı anı

beytinde bahsetmektedir. Olağanüstü özelliklere sahip bir dev, Perîzâd'ı yakalamış ve büyü ile dilini bağlamıştır.

Azrâ, Erdeşîr'in gemisinde yol alırken perilerin etkisiyle gökyüzü kararmış ve gemi sahile çekilmiştir. Yıllardır gemicilik yapan Erdeşîr, bu manzara üzerine Azrâ'yı büyücülükle suçlayınca Azrâ;

---

[113] Agah Sırrı Levend, Divan Edebiyatı, *Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, s. 220

[114] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s. 436

[115] Ahmed-i Dâî, *Çengnâme*, Haz. Gönül A. Tekin, s.153-4

İder çeşmüm niçe 'uşşāḳı meftūn
Ki ḥāşā ben bilem **siḥr**-ile **efsūn** (2979)

beytiyle iki gözünün pek çok âşığı büyüleyeceğini fakat asla sihir ve efsundan anlamadığını ifade etmiştir.

Klâsik Türk şiirinde sihir ilminin oluşturduğu yeni hayal ve tasavvurların en başında sevgili ile ilgili olanları gelmektedir. Sevgili, âşığını cezbetme ve kendisine bağlama özelliğinden dolayı büyücü olarak tarif edilmiştir. "Göz, kaş, gamze ve kirpik sihir ve hile konusunda anlaşmış gibidirler."[116] *Câmi'î* de klâsik Türk şiiri sevgili-büyücü benzetmesini kullanarak Azrâ'nın şahsında bu benzetmenin örneğini vermiştir.

Ahmet Talat Onay'ın; "Sihir nev'inden gûyâ gömülü hazinelerin kimsenin bulamaması için yapılırmış. Ekseriye define üzerine bekçi bir yılan konurmuş. Bu yılan kırk yıl beklermiş. Bu müddet bitince tılsım bozulurmuş"[117] şeklinde tarif ettiği **tılsım**, Agah sırrı Levend'te; "yıldızlardan, unsurlardan, âdetlerin hâssalarından bir yardımcı ile müessir olmak"[118] şekline tanımlanmıştır.

Muhabbet-nâme'de, Vâmık'ın kahramanlıklarından biri de tılsımı olan bir devle mücadelesidir. Aşağıdaki beyitlerde bu bölüme ilişkin ifadeler yer almaktadır. Buna göre Vâmık'ın öldürdüğü devin bir mağarada tılsımı vardır. Ancak o mağaradaki ejder öldürülünce tılsımı bâtıl olup Perîzâd'ın nutku çözülmüştür:

Eyitdi Lāhicān iy şāh-ı 'āḳil
Ṭılsmı vardur anuñ eyle bāṭıl

Ṭılsmı bāṭıl olmayınca olmaz
Perīzād şöyle ḳalur nuṭḳa gelmez

Didi ḳanda olur anuñ **ṭılsmı**
Ki ben aña oḳıyam birḳaç ismi (4544-6)

Yukarıdaki beyitten anlaşıldığına göre tılsıma karşı bazı isimler okunduğu

---

[116] M.Nejat Sefercioğlu, *Nev'î Divanı'nın Tahlîli*, s. 168
[117] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s. 479
[118] Agah Sırrı Levend, *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, s.223

zaman onun çözüleceği de anlaşılmaktadır.

7. Fala Ait Tabirler:

Fal, yüzyıllar önce gelecekle ilgili kehanetlerde bulunma şeklinde var olmuştur. Özel işlerden toplumsal görevlere kadar yaygınlık kazanınca konunun uzmanları, bilgilerini kitaplaştırmaya başlamışlar ve böylece fal ilmi ortaya çıkmıştır. Osmanlı toplumunda kitap falı, yıldız falı (astroloji), kur'a falı ve remil şeklinde çeşitleri bulunmaktadır. Falın nasıl yorumlanacağını anlatan ya da özel fal formülleri veren kitapları genel olarak falnâme adıyla anılırlar.

Osmanlı falları içinde ayrı bir uzmanlık gerektirmeyen tek fal, kitap fallarıdır. Bir kitabın rastgele bir sayfasının niyet tutularak açılması temeline dayanan bu fal, belirli satırdaki harf ya da kelimenin yorumuyla bakılır. Bu fal için çeşitli kitaplar yazılmıştır. Kimisi tek harf yorumu, kimisi de bazı hesaplar sonucu çıkan bir harfin yorumu şeklindedir. Aynı sayfada iki farklı satıra bakılarak yapılan yorumlar da vardır.

Kitap falları içinde en yaygını Kur'ân falıdır. Doğrudan Kur'ân'dan açılacak sayfa ya da sayfalardaki harflerden yorum yapan kitapların hepsinde değişik yöntemler uygulanmaktadır. Bazı Kur'ân'ların arkasında hangi esaslara göre bakılacağının ve nasıl yorumlanacağının bulunduğu görülmektedir.

Câmi'î, eserini yazmaya başlamadan önce Kur'ân falına baktığını ve Şems sûresi açılınca da falının kutlu olduğunu aşağıdaki beyitlerde ifade etmektedir:

Şehen-şāh adına Ḥaḳḳ'a tevekkül
İdüp Ḳur'ān'dan eyledüm tefe''ül

Açıldı sūre-i ve'ş-Şems ẓāhir
Didüm fālum mübārek evvel āḫir (369-70)

Sennur Sezer'in Evliyâ Çelebi'den aktardığına göre "Müneccimler ve remilciler esnaf alayında, kazasker alayı içinde geçerler. Bilim ve hukukta en yüksek rütbeyi taşıyan kazaskerlerle atbaşı birlikte geçme onuru,

müneccimbaşına tanınmıştır."[119] denilmektedir. Yine aynı eserin aynı sayfasında Eliya Çelebi'ye isnat edilerek; esnaf alayında tahtırevanla geçen müneccimlerin yetmiş kişi olduğu ve yıldız haritalarını, takvimlerini, yıldız hareketlerini saptamaya yarayan usturlaplarını, yön saptama aracı kıblenümâlarını sergiledikleri aktarılmaktadır. Yine aynı alayda remmâllerin on beş dükkana bağlı, üç yüz kişi kadar oldukları, geçit tahtırevanında yanlarında tahta-i tâlih, kur'a ve remil tahtalarını sergiledikleri belirtilmektedir.

Muhabbet-nâme'de, Taymûs Şah Vâmık dünyaya gelince oğlunun talihine bakılması için ilim adamlarına haber salınca aşağıda aktarıldığı üzere; zîç ve burçlardan çeşitli hükümler çıkaran, yıldızların seyrindeki esrardan haber veren ve onların hükümlerini bilen ilim erbabı bir araya gelmiş ve onun yıldızının şeref burcunda bulunduğuna hükmetmişlerdir:

Raṣaddan 'ilm-i zīc iḫrāc idenler
Bürūc aḥkāmın istiḫrāc idenler

Kevākib seyrinüñ sırrın bilenler
Nücūm aḥkāmınuñ şerḥin ḳılanlar

Ararlar menzilin ol māh-tābuñ
Bulurlar ṭāli'in ol āfītābuñ

Ṭutarlar ṭāli'inden irtifā'ı
Görürler iftirāḳı ictimā'ı

Bulurlar necmini evc-i şerefde
Ḫuceste tā ebed burc-ı şerefde (730-4)

[119] Sennur Sezer, *Osmanlı'da Fal ve Falnameler*, s. 10

8. Satranca Ait Kelime ve Tabirler:

Satranç oyununun ana gayesi şahı mat etmektir. Piyâde, vezir, şah, fil, at ve kale bu oyunun figürleridir. Şairler, savaşta düşmanın kumandanını satranç oyunundaki şaha, hükümdarın veziri, atları ve piyadeleri de oyunun figürleri olan vezir, at, fil ve piyadeye benzetmişlerdir. *Muhabbet-nâme*'de, yer alan aşağıdaki beyitlerde, düşmanını yenmek isteyen askerler at göndererek karşı tarafın şahını mat etmek istemişlerdir:

Didi yarın ṣalam bu 'askere at
İdem bir baydaḳ-ıla şāhını māt (2387)

Görincek kārbānı ṣaldılar at
K'iderler bunları lu'b-ıla şeh māt (3972)

9. Edebiyat İlmine Ait Tabirler:

Muhabbet-nâme'de, diğer ilimlerde olduğu gibi edebiyat ilminin terimlerine ait bazı kullanılışlar da söz konusu edilmiştir. Bunlar, bazen terim bazen de buna bağlı olarak yeni hayal ve tasavvurlar yüklenmiş olan mazmunlar şeklinde tezahür etmektedir.

Belâğat, "Bir düşünce ve duygunun yerinde ve zamanında manası en açık şekilde ve akıcı bir dille ifade edilmesi"[120] **fesâhat** ise "lafızların telâffuzunun akıcı olup kulağa hoş gelmesi, manasının da açık olmasıdır."[121] "**Meânî**, sözün duruma uygun bir şekilde nasıl ifade edileceğini, **beyân** bir maksadın birbirinden farklı üsûllerle ne şekilde dile getirileceğini, **bedî** ise maksadı ifadede yeterli olan söze mana ve ahenk açısından güzellik verme yollarını gösterir."[122]

Câmi'î, Sultân Süleymân'ı medhettiği beyitlerden biri olan;

Fesāḥat güllerinüñ gülsitānı
Belāġat bāġınuñ bülbül-zübānı (386)

---

[120] M.A. Yekta Saraç, *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, s.25
[121] M.A. Yekta Saraç, *a.g.e.*, s.29
[122] M.A. Yekta Saraç, *a.g.e.*, s.27

beyitinde onun fasîh ve belîğ söz söylediğine işaret ederek bu ilimlerin isimlerini kullanmıştır.

Şair, eserinde Vâmık ile Azrâ'nın hikâyesini anlatmaya başlamak üzere kaleme aldığı beyitlerden birinde;

Faṣīḥ elfāẓ-ıla anı 'ayān it
Belīġ inşāyıla **şerḥ** ü **beyān** it (548)

diyerek kendi sözünün fasîh, belîğ bir şerh ve beyân olmasını dilemektedir.

Vâmık'ın yetişmesi için tutulan Huceste isimli hoca, ona kısa zamanda, birtakım ilimlerin yanı sıra fesâhat, belâğat, bedî', beyân, me'ânî, şerh, nesir, inşâ, arûz, ölçülü söz gibi edebiyat ilimlerini de öğretmiştir. İlgili bölümden alınan aşağıdaki beyitlerde bu ilim dalına ait terimler kullanılmaktadır:

Kelām-ıla bilüp '**ilm-i ma'ānī**
İderdi **şerḥ bedī'**-ile **beyānı**

Taṣavvur ḳıldı dil cān itdi taṣdīḳ
Virür cān manṭıḳī bī-cāna taḥḳīḳ

'Arūż 'ilminde oldı şöyle māhir
Elinde oldı 'āciz cümle **şā'ir**

Bedīhī söyler-idi **naẓm-ı mevzūn**
İşidenler dir-idi dürr-i meknūn

Belīġ inşāyıla **neşri muraṣṣa'**
Faṣīḥ elfāẓ-ıla dirdi muṭalla' (785-9)

Câmi'î, edebiyat biliminin türlerinden olan mektup türüne ait bazı özellikleri de eserinde dolaylı olarak aktarmış olmaktadır. Mektup;

Pes andan mihr-ile **mühr**ini aldı
Gözine sürdi göz ḫaṭṭına ṣaldı

Yazılmış **ḥüsn-i ḫaṭṭ**-ıla muḥaḳḳaḳ
Ser-i nāme be-nām-ı ḥażret-i Ḥaḳḳ

beyitlerinde tarif edildiği üzere hüsn-i hatla yazılmış olmalı ve başında Allah lafzı bulunmalıdır.

10. Eğitim ve Öğretime Ait İfadeler:

Muhabbet-nâme'de, gelecekte kahraman olacak olan Vâmık ve Azrâ'nın şahsında sarayda doğup büyüyen şehzâdelere nasıl bir eğitim verildiğinin ipuçları yer almaktadır. Çocukları yetiştirmek üzere önce yetenekli bir mürebbi (hoca) tayin edilir (774). Tayin edilen mürebbînin (eğitmen) birtakım özelliklere sahip olması istenir. Bunlar;

1. Davranışı ile sözlerinin çelişmemesi (776)
2. Karşılaşılan sorunlara karşı soğukkanlı olması (776)
3. Talihinin açık olması (777)
4. İşini kurallara uygun yapması (779)
5. Farklı dillerin özelliklerini bilmesi (781)
6. Her ilimde kendini yetiştirmiş olması (775)
7. Disiplinli, düzgün ve güzel olmasıdır. (776)

Hoca, çocuğa sırasıyla; dinî bilgiler (780), yabancı dil (781), üsûl, fürûğ, remil ve nücûm ilimleri (782), fıkıh ve akâid (783), bedî', beyân, kelâm ilmi (785), arûz ilmi (787), belîğ ve fasîh nesir yazımı (789), defter hesabı ve sayısal ilimler (790) ve güzel yazı (791) öğretmektedir.

Çocuk, eğitim-öğretim sürecinden sonra ilim heyeti tarafından imtihan edilir. (805-6)

Verdiği eğitim-öğretim karşılığında hocaya hilat giydirilir ve hediyeler verilir. (805, 817-21)

Vâmık'ın şahsında olduğu gibi yukarıda sayılan ilimlerden başka saraydaki çocuklara güzel sanatlara yönelik bir eğitim faaliyeti de yürütülür. Yeni yetişen delikanlıya on yetenekli sanat erbabı genç, güzel sanatlar eğitimi verir. (869-92) Bu gençlerin de katıldıkları sohbet meclisleri, o yerin hem eğlence hem de bir eğitim faaliyetinin yürütüldüğü okul görevi de görür.

Kahramanlar, bu ilim ve sanat faaliyetlerinden başka av, ata binme, gûy u çevgân oynama gibi sportif etkinliklere de katılarak bedensel eğitimlerini de tamamlarlar.

Ayrıca, çocuk dünyaya gelir gelmez birer dadı (dâye) tayin edilerek çocukluk sürecinden sonra da devam edecek olan beslenme eğitimi yanında pek çok görgü ve davranış eğitimi verilir.

B. DIŞ YAPI İNCELEMESİ

1. Nazım Şekilleri

Muhabbet-nâme, *mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün* kalıbı ile yazılmış bir mesnevîdir. Diğer nazım şekillerinde olduğu gibi mesnevî nazım şeklinin de bir geleneksel tertibi vardır. Mesnevîlerin tertibi genellikle birbirine benzer ve bu genel tertipte üç ana bölüm bulunur:

1. Giriş bölümü
2. Konunun işlendiği bölüm
3. Bitiş bölümü

Genel olarak mesnevîlerin giriş bölümünde; besmele, tahmîd, tevhîd, münâcât, na't, mi'râc, mu'cizât, medh-i çihâr-yâr-ı güzîn, Hz. Hamza ve Abbas'a övgü, Hz. Hasan ve Hüseyin'e övgü, dört mezhep kurucusuna övgü, 12 imama övgü, diğer din büyüklerine övgü, şairlere övgü, padişah için övgü, devlet büyüğü için övgü, sebeb-i te'lif bölümleri bulunmaktadır.[123]

Muhabbet-nâme'nin giriş bölümünde; biri başlıksız 45 beyitlik, diğeri de başlıklı 49 beyitlik tevhid ve münâcât, 33 beyitlik bir na't, 125 beyitlik bir mi'râc-nâme, her biri dört beyit olan dört halife övgüsü, 31 beyitlik bir bölümde de Hz. Hasan, Hüseyin, Hamza, Abbas ve aşere-i mübeşşerenin övgüsü yapılmaktadır. 72 beyit tutarındaki sebeb-i te'lif bölümünden sonra 75 beyitlik ve 28 beyitlik kasîde şeklinde iki Kânûnî Sultân Süleymân övgüsü ve 65 beyit tutarında şairin özür beyanında bulunduğu bir bölüm yer almaktadır.

Esas konunun işlendiği bölüm 543-5207 beyitleri arasındadır ve kendi içinde 67 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümde işlenen konulara göre *Muhabbet-nâme*, bir aşk mesnevîsi özelliği taşır. Her biri başlıklandırılmış 67 bölümden son üç bölüm için başlık yeri bırakılmışsa da bölümün başlığı yazılmamıştır. Biz bölümde anlatılan olaylara ve diğer başlıkların üslûp özelliklerine göre okuyucunun daha rahat yararlanması açısından birer başlık koymayı uygun bulduk.

[123] Ahmet Kartal, "Türkçe Mesnevîlerin Tertip Özellikleri", *Bilig*

Sonuç bölümü, müstakil bir başlık altında olmamakla birlikte 5209. beyitten itibaren 32 beyit tutarındadır. *Câmi'î* bu bölümde; bu dünyanın geçici olduğunu, şöhretli âşıklardan hiçbirinin bu dünyada kalmadığını fakat kalıcı olanın âşıkların şöhreti olduğunu belirtir, yaratıcısından kendisini de gerçek âşıkların zümresine eriştirmesi, kendisini Hz. Muhammed'in şefaatine mahzar kılması, iki cihanda saadete eriştirmesi için duada bulunur.

Bir mesnevî nazım şekli ile yazılmış olan *Muhabbet-nâme*'de aşağıda sıralanacağı üzere başka nazım şekillerinden örnekler de yer almaktadır:

Kasîde: 447-474 beyitler arasında *Ḳaṣīde-i muṣanna'a hemçün 'aṣīde-i mülemma'a der medḥ-i pādişāh-ı İslām medde'llāhü ẓılāle ma'deletihi ilā yevmi'l-ḳıyāme* başlığı altında Kânûnî Sultân Süleymân medhinde yazılmış yirmi sekiz beyitten oluşan bir kasîde yer almaktadır. Mesnevî kalıbından farklı olarak *Mef'ûlü/Fâ'ilâtün/Mef'ûlü/Fâ'ilâtün* kalıbı ile yazılmıştır. Kasîdede, sadece birinci beyit farklılık göstermekle diğer beyitlerin ilk kelimesi ile son kelimesi aynıdır. Bu yönüyle kasîde reddü'l-acüz ale's-sadr sanatına örnek teşkil etmiştir. Kasîde nazım şeklinin kafiyelenişi ile kafiyelenmiş, yirmi yedinci beyitte *Câmi'î*, mahlâsını kullanmıştır.

I.Gazel: Vâmık'ın suya yansıyan yüzünün güzelliğine hitaben kendi söylediği gazelidir. *Muhabbet-nâme* ile aynı vezinde yazılmış beş beyitlik bu gazel, aa/aa/aa/aa/aa şeklinde kafiyelenmiş, makta beytinde mahlâs olarak Vâmık ismi yer almıştır. (1529-1533)

II.Gazel: Ûdî Ferruh'un Vâmık'ın ağzından, aşktan şikayet eden bir gazelidir. Beş beyitten oluşan bu gazel *Muhabbet-nâme* ile aynı vezindedir. aa/xa/xa/xa/xa şeması ile kafiyelenmiştir.(3441-5)

III.Gazel: Azrâ'nın Perîzâd'ın çengîsi Gülreng'e, Vâmık'ın gazeline cevap olmak üzere okuttuğu gazeldir. Ferruh'un okuduğu gazel ile aynı vezin ve kafiyede bir nazire niteliğindedir. (3455-8)

IV.Gazel: Vâmık'ın ûdî Ferruh'tan istediği, devrandan şikayet eden bir gazeldir. Beş beyitlik bu gazel de *Muhabbet-nâme* ile aynı vezinde yazılmış, aa/xa/xa/xa/xa şeması ile kafiyelenmiştir. (3470-4)

V.Gazel: Çengî Gülreng'in Azrâ'nın ağzından Vâmık'ın gazeline cevap olarak okuduğu gazeldir. Beş beyitten oluşan bu gazel de aynı vezin ve kafiyede yazılmış bir nazire mahiyetindedir. (3479-83)

Bunlardan başka eserin bir yerinde *"Mesnevî"* başlığı altında dört beyitlik bir bölüm yer almaktadır. *Muhabbet-nâme* ile aynı vezinde yazılan aa/bb/cc/dd şeması ile kafiyelenen bu kısım iki gazel türü arasında yer almaktadır. *Muhabbet-nâme*'de yer alan bütün bölümler bir başlık taşımaktadır. Bu iki gazel arasındaki serüveni aktaran beyitlerin kahramanların ağzından okunan gazellerden ayırt edilmesi, serüvenle gazellerin ilişkilendirilmesi için bu başlıkla dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

2. Vezin ve Kafiye:

a) Vezin:

Muhabbet-nâme, Arap arûzunun altıncı bahri olan hezec bahrinin mefâ'îlün/mefâ'îlün/fe'ûlün kalıbı ile yazılmıştır. "Bu müseddes kalıp, kısalığı ve işlekliği nedeniyle daha çok mesnevî biçiminde yazılmış uzun hikâyelerde kullanılmıştır."[124] Bu kalıpla yazılmış pek çok örnek mevcuttur. Bunlar arasında ilk akla gelenler; Ahmed Fakih (ö.1221-30)'in *Çarhnâme*'si, Yunus Emre (ö.1320-21)'nin *Risâletü'n-Nushiyye*'si, Kutb'un *Husrev ü Şîrîn*'i, Harezmî'nin *Muhabbetnâme*'si, Kemaloğlu'nun *Ferahnâme*'si, Elvân Çelebi'nin *Menâkıbü'l-Kudsiyye*'si, Şeyhoğlu Mustafa (ö.1409)'nın *Hurşîd ü Ferahşâd*'ı, Mehmed'in *'Işknâme*'si, Ahmedî (ö.1412-13)'nin *Cemşîd ü Hurşîd* ve *Tervîhü'l-Ervâh*'ı, Ahmed-i Dâî (ö. 1421'den sonra)'nin *Çengnâme*'si, Şeyhî (ö.1431)'nin *Husrev ü Şîrîn*'i, Hamdullah Hamdî (ö.1503-4)'nin *Leylâ vü Mecnûn*'u, Lâmi'î Çelebi (ö. 1531-32)'nin *Vîs ü Râmîn* ve *Şehrengiz*'i bu kalıpla yazılan eserler olarak sayılabilir.

Eserin bütününde bu kalıp kullanılırken *Ḳaṣīde-i muṣanna'a hemçün 'aṣīde-i mülemma'a der medḥ-i pādişāh-ı İslām medde'llāhü ẓılāle ma'deletihi ilā yevmi'l-ḳıyāme* başlığı altında Kânûnî Sultân Süleymân medhinde yazılmış yirmi sekiz beyitten oluşan bir kasîde, mesnevî kalıbından farklı olarak muzârî bahrinin *mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün* kalıbı ile yazılmıştır. (447-474)

Ayrı hecelerdeki iki ünlünün bir tek ünlüde ya da birden çok hecedeki seslerin tek hecede toplanması şeklinde tarif edilen *kaynaşma* olayı, *Muhabbet-nâme*'de çok fazla bulunmamakla birlikte aşağıda birkaç örnekle temsil edilmiştir:

k'ider (7), böyle m'olur (1112), bir'ki (4149), ḳırmız'aṭlas (4779), k'ola (5216)

Metinde bu kelimelerin hepsi böyle okunacak şekilde harekelenmemiştir. Kaynaşmayı oluşturan kelimeler nüshada ayrı yazılmış ve harekelenmişse de vezin gereği yukarıdaki şekliyle okunmuş ve dipnotta belirtilmiştir.

---

[124] Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, s.174

Zihaf, uzun okunması gereken Arapça ya da Farsça bir kelimenin vezin gereği kısa okunmasıdır ve şiirde bir arûz kusuru olarak görülmektedir. *Muhabbet-nâme*'de gelişigüzel zihaf yapılmadığı görülmektedir. Metinde yapılan zihafların hemen tamamı aşağıdaki kelimelerde gerçekleşmiştir. Bu kelimeler incelendiği zaman hepsinin Arapça ya da Farsça kelimeler olduğu ve bu konuda yapılan bir çalışmanın istatistiğini oluşturan kelimelere benzeyen "bu sözcüklerin yapısına bakıldığında –şairlerin yetiştiği ortam ve Türklerin sözcükleri söyleyiş biçimleri de hesaba katılırsa- yabancı dilden dilimize giren ve halkın kendi ağız yapılarına uydurarak kimi uzunlukları kısalttıkları sözcükler olduğu görülür."[125] Ancak bu kelimelerin hemen hepsinin illet harfli uzun hecelerinin kısa okunması ayrıca dikkat çekicidir. *Muhabbet-nâme*'de bu duruma örnek teşkil eden kelimeler şunlardır: Kerrū**bī**, İsrā**fīl**, fā**nī**, Firdevs**ī**, şā**dī**, Şeyḫ**ī**, ma'**nī**, mā**żī**, bā**ḳī**, '**ālī**, Ferḫā**rī**, **rū**bâḫ, sā**ḳī**, Ley**lī**, 'i**ḳlīm**, rā**żī**, bā**rī**, **cān**, ġā**zī**, kū**hī**, keş**tī**, mā**hī**, ṣā**fī**, bā**ġī**, ḫā**lī**, zeng**ī**, per**ī**, vā**dī**, ḫī**le**, bā**nū**, A**llāh**

Vezin-imlâ ilişkisi:

İzafet kesresinin bulunduğu hece, vezin gereği kapalı heceye tekabül ettiği hâllerde izafet kesresi "ی" ile gösterilmiştir. Aşağıda örnekleri sıralanan bu uygulama, pek çok şairde görülen, arûzun ortaya çıkardığı bir tasarruftur:

mihr-i cihân-tâb (800), gülistân-ı 'ilm (811), hıdmet-i müft (834), devr-i ḫuceste (928), gül-i ra'nâ (1049), çirâğ-ı pîre-zen (1321), şikâr-ı şîr (1498), şarâb-ı ergavân (1513), gülistân-ı cemâl (1529), Süleymân-ı zamân (1738), evc-i semâ (1749), ümîd-i vasl (1801), şîr-i jiyân (1943), burc-ı delv (2179), gürz-i girân (2520), hitâb-ı müstecâb (2574), cüvân-ı ḫurrem (3432), emîr-i meclis (3929), ruh-ı dildâr (3934), re'îs-i mehterân (4776), müşk-i ter (4853), ruh-ı gülgûn (4857), Belkîs-ı Süleymân (4870), nergis-i mest (4915), gül-i sûrî (5000), ışk-i ilâhî (5230), âhir-i kâr (5239)

- Bunlardan başka zengî, yahnî, keştî gibi kelimelerin ikinci heceleri vezin gereği kısa okunması gerekiyorsa yani zihaf yapma gereği söz konusu ise bu kelimelerin son harfi olan "ی" harfi atılarak ilgili hece hareke ile okutulmuştur:

---

[125] Hakan Taş, *On Altıncı Yüzyıl Divan Şairlerinde Vezin Kullanımı*, s. 144

hûrî (3006), yahnî (3401), zengî (4286), keştî (3058). Bu durum veznin, nüsha imlâsına etkisi olarak yorumlanabilir. Çünkü başka bir yerde aynı kelimenin son hecesinin "ی" harfi kullanılarak kelimenin kendi imlâsına ve şiirin veznine uygun olarak yazıldığı da görülmektedir: yahnî (5044), zengî (2403), keştî (3048).

- Bir başka husus da zehr, la'l, Hızr, zırh ve şehr gibi kelimelerin vezin gereği zehir, la'al, Hızır, zırıh ve şehir okunacak şekilde; perî, bere, tere, tennûr, rûbâh kelimelerinin de perî, bere, tere, rubâh okunacak şekilde harekelendikleri ya da böyle okunmak zorunda kalındığıdır.[126]

- Başka bir uygulama da vezin gereği imâle yapılan Türkçe kelimelerdeki hecelerde görülmektedir. Aşağıdaki örneklerde görüldüğü gibi Türkçe kelimelerde uzun okunan hecelere "ا" ya da "و" konularak imaleye zemin hazırlanmıştır:

a**ḫşama de**gin > اخشما داکن (2394), **bilelüm** > بلالم (2105), **göre**sin > کوراسن (2125), **dire**lüm > درالم (1472), **etegüme** > اتاکومه (1802), **gözedüp** > کوزادب (1212), **yüriye**sin > یریاسن (1193)

- Metinde çokça örneği bulunan ve dipnotta da gösterilen bir durum, bir unvan olan "şâh" isminin yazılışıdır. Kelime, ikinci ya da üçüncü tefilenin ilk hecelerindeki açık heceyi karşılamak üzere med yapıldığı durumlarda, "Şâh-ı Vâmık", "Şâh-ı Taymûs" okunacak şekilde harekelenmesidir.

[126] (1069, 1854, 2062, 2224, 2225, 2363, 2517, 2536, 2542, 5213, 3068, 3161, 3405)

b) Kafiye:

Mesnevî nazım şeklinin zengin bir kafiye kadrosunu barındırması sebebiyle *Câmi'î*, kafiyenin çeşitli uygulamalarını bolca kullanmıştır. *Muhabbet-nâme*'de Türkçe, Farsça ve Arapça kelimelerin her biri kendi dillerindeki kelimelerle kafiyelendiği gibi Türkçe bir kelime ile Arapça ve Farsça bir kelimenin kafiyelendiği de görülmektedir. Aşağıda belirtilen hususlar dışında klâsik Türk şiirindeki genel geçer kafiye anlayışının devam ettirildiğini söyleyebiliriz.

Muhabbet-nâme'de tam, zengin, mukayyet ve cinaslı kafiyeler çoğunluğu oluştururken az da olsa birtakım farklı uygulamalar da görülmektedir. Bunlar arasında en sık karşılaşılan, çekim ekleri ile kafiye oluşturulmasıdır. Bilindiği üzere klâsik Türk şiiri kafiye uygulamalarında kafiye oluşturan kelimenin kökü ya da gövdesi esas alınmaktadır. En azından kafiyeli kelimelerden biri kök ya da gövde hâlindeki kelime olurken diğeri çekim eki almış kelime olabilmektedir. [ejder/otlar (2072)] Halk şairleri dışında pek görülmeyen bir uygulama ise yazılış ve fonksiyonları aynı olan çekim ekleri ile kafiye oluşturulmaya çalışılmasıdır. *Muhabbet-nâme*'de bu duruma örnek teşkil edecek örnekler şunlardır: dilden/atasından (2708), fitne-engîz/âteş-engîz (2759), begler/silerler (3277), ṭuravuz/ırılavuz (2570), ölmeyince/tuymayınca (1644), öpdi/gitdi (1547), idevüz/görevüz (1089), yopurayın/bulayın (1065)

Diğer bir uygulama, klâsik Türk şiirinde çok fazla kullanılmayan yarım kafiye oluşturulmasıdır. *Câmi'î*, aşağıdaki beyitlerde bu durumun örneklerini sergilemiştir: irdi/gördi (2078), em/gam (2127), boş/der-âğûş (2620), tuş/hoş (2742), sûret/san'at (2760), vardur/gezerdür (5161), olanlar/bilenler (1952), gam/merhem (1852), indi/kondı (1537), geldi/ḳıldı (1019), yıllar/iller (1188), ölmez/bilmez (1196), göz/yüz (1229)

Kafiyeli kelimelerin gerek kök ve gövde gerekse eklerinin ses özelliği arz etmesi yanında görsel olarak da uygunluğuna özen gösterilmiştir. Aşağıdaki kafiyeli kelimelerdeki durumu yarım kafiye olarak değerlendirebileceğimiz gibi göz kafiyesi açısından, şairin kafiye oluşturan kelimelerin Arap harfli

yazılışlarındaki son iki harflerinin aynı oluşunu kafiye için yeterli saymış diyebiliriz: mağrûr/hor (2532), Tûr/ḫor (2438), maḳhûr/ḫor (2352), bī-hūş/ser-ḫoş (1569), ser-ḫoş/ bī-hūş (1564), maḫmūr/ḫūn-ḫor (1160), artuk/çok (1325)

Mukayyet kafiye olarak isimlendirilen bir başka kafiye uygulaması *Muhabbet-nâme*'de pek çok örnekle temsil edilmiştir. Kafiyeli kelimelerden birini diğerinin kapsaması, birebir içine alması olarak tanımlanabilecek örneklerden birkaçı şunlardır: zâhir/mezâhir (19), anı/canı (27), itmeyince/gitmeyince (30), yol/ol (1231), râhat/cirâhat (1235), âhû/hû (1243)

3. Klâsik Şiirin Klişeleri ve Edebî Sanatlar

İlk bakışta, klâsik Türk edebiyatının kendi dünyası içinde bilinen hayal, inanış ve düşüncelerin beyit ya da beyitlerdeki dolaylı anlatımı olarak ifade edilebilecek olan mazmun kavramı pek çok edebî sanatla da ilişki hâlindedir. "Divan şiirinin kendi iç gelişimi içerisinde, önce benzeyen-benzetilen ilişkisinin doğrudan sergilendiği yani teşbih sanatının ağır bastığı benzetmelerin, giderek yerini dolaylı benzetmelere yani istiarelere bıraktığı görülmektedir. Yüzyıllar ilerledikçe, benzetmenin ana unsurlarından benzeyenin az kullanılır olması diğer benzetme sanatları ile birlikte daha çok açık istiarenin ön plâna geçmesine neden olmuştur."[127] Mazmun kavramının mecaz ve telmih sanatı ile yakından ilişkili olduğu da belirtmektedir.

Câmi'î de, bu geleneğin devamı olan şiirlerinde, devralınan bu sanatlı söyleyiş silsilesine bir halka teşkil edecek ifadelerde bulunmuştur. Yaşadığı döneme gelinceye kadar pek çok şairin kullandığı klişe benzetmelerle ve diğer sanatlarla ortaya konmuş olan mazmun örnekleri vermiştir. Bunların pek çoğu kendisinden önceki klâsik şiir örneklerinde sergilendiği gibi, birtakım hayallerin özgünlüğü de gelecekte yapılacak çalışmaların zamanla ortaya çıkaracağı bir durumdur.

Gerek mazmun gerekse benzetme kaynaklı söz sanatları ile ortaya konan klişe ifadelerin üç safhada incelendiği görülmektedir. "Bunlardan birisi tabiat olayları ve tabiat tasvirlerini anlatan ifadeler; âşığa ve sevgiliye ait güzellik unsurlarını tasvir eden klişe ifadeler; üçüncüsü de bir objeyi bir obje veya bir düşünce ile temsil eden ifadelerdir."[128] Bu sınıflandırma doğrultusunda Vâmık u Azrâ'nın incelenmesi, bu çalışmanın boyutlarını aşacak bir araştırma konusu olduğundan aşağıda sınırlı örnekleri vermekle yetineceğiz.

Klâsik Dönem Türk şairlerinin ele aldığı konuların başında âşık ve sevgiliye ait benzetmeler gelmektedir. Bir aşk hikâyesi olan *Muhabbet-nâme*'de bu duruma ait örnekler sergilenmeştir.

---

[127] Mine Mengi, "Mazmun Üzerine Düşünceler", *Dergâh*, s. 10
[128] Ahmed-i Dâî, *Çengnâme*, Haz. Gönül A. Tekin, s. 170

Şair, dadının Azrâ'dan konuşmasını istediği aşağıdaki beyitte sevgiliye ait güzellik unsurları arasında olan ağız; akik, mim harfi, nokta, şeker ve Ülker yıldızı, dişler ise Ülker yıldızı ile ilişkilendirilen benzetmeler çerçevesinde kullanmıştır:

'Aḳīḳin noḳṭa-i ḫand-ıla mīm it
Şüreyyā gösterüp mīmi dü-nīm it (1063)

Sevgilinin harami gibi olan zülüfleri, yol üstünde âşığı yakalamak üzere kurulmuş bir tuzağa;

İki zülfi ḳurup yol üzre dāmı
Öñer 'āşıḳ yolını ol ḥarāmī (1780)

Kaşları, savaşmak üzere çekilmiş bir yaya, kirpikleri oka;

Çeker ḳaşı kemān itmege cengi
Atar kirpükleri cāna ḫadengi (1781)

gözleri, fitnesiyle âşıkları büyüleyen bir cadıya;

Bilür cādū gözi çoḳ dürlü efsūn
İder 'āşıḳlara fitneyle meftūn (1782)

saçları sünbüle, baygın gözleri hastaya;

Perīşān sünbülüñ gibi siyehkār
Şikeste ḫaste çeşmüñ gibi bīmār (3016)

ince beli kıla;

Miyānuñ gibi ḳılca ḳaldı cānı
Yetişdi nez'a ṣarmaşdı zübānı (3018)

yanağı güle;

Yañaġı güllerini ḳıldı ḫandān
Ṭaġıtdı sünbül [ü] nesrīne reyḥān (3033)

dudağı goncaya, ağzı şeker çiğneyen papağana;

Ṭuṭaġı ġonçesini itdi gūyā
Zübānın ḳıldı ṭūṭī-yi şeker-ḫā (3034)

gerdanı turunca, dudağı şekere,

Turunc-ı ġabġabını ḳıldı sīr-āb
Şeker-lebden ḳodı üstine ‘unnāb (3138)

benleri miske, kıvırcık saçları anbere;

İki ‘anber külāle ca‘d u müşkīn
Niçe ḫāl-i siyeh ṣan nāfe-i Çīn (3286)

boyu selviye, çenesi ayvaya;

Nihāli müntehā serv-i sehīden
Hezarān bih zenaḫdānı bihīden (3287)

çene çukuru da kuyu şeklindeki zindana benzetilmiştir:

Zenaḫdānında maḥbūs niçe biñ cān
İderler gice gündüz āh u efġān (1024)

Azrâ'nın perde ardından gördüğü Vâmık'ı tarif ettiği aşağıdaki beyitlerde bir kadın gözüyle erkek güzelinin tasviri yapılmaktadır. Klâsik Türk şiiri güzellik unsurlarının erkek güzellere yönelik kullanılması uzunca bir süredir yanlış yorumlamalara malzeme edilmiştir. *Muhabbet-nâme*'de de görülen bu durum, güzellik söz konusu olduğu zaman erkek olsun kadın olsun güzelliğin hangi klişelerle ifade edildiğini göstermektedir:

Cemāli gülşeninde nev-şüküfte
Henüz tāze benefşe lāle ḫufte

Açılmış ruḫlarınuñ erġavānı
Ṣaçılmış gülşeninüñ żaymurānı

İki nergisleri bīmār u ser-mest
İki ebrūları miskīn [ü] peyvest

İki ‘anber külāle ca‘d u müşkīn
Niçe ḫāl-i siyeh ṣan nāfe-i Çīn

Nihāli müntehā serv-i sehīden
Hezarān bih zenaḫdānı bihīden (3283-7)

Gül-bülbül ve şem-pervane, âşık-sevgili ilişkisinde çokça kullanılan bir mazmundur. *Câmi'î* de eserinde bu mazmuna ait çokça örnek vermiştir:

Gel iy cān bülbüli cāndan ḫaber vir
Bahār irdi gülistāndan ḫaber vir (4841)

Ṭutuşdı şem' gibi zār u giryān
Yaḳardı odlara pervāneveş cān (1097)

Menbaı meçhul diyarda bulunan ve içenlerin dünya durdukça yaşadığına inanılan bir su olarak bilinen âb-ı hâyâtı Hızır ve İlyas peygamberler bulup içmişlerdir.[129] Şair, Azrâ'nın dadısından derdine derman istediği aşağıdaki beyitte bu mazmunu kullanmaktadır:

Çü bildüñ derdümi iy derde dermān
Baña Ḫıżr ol yitişdür āb-ı ḥayvān (1077)

Devlet kuşu demek olan hümânın gölgesi kimin üzerine düşerse izzet, baht, celâl ve ikbâl açısından emsallerinden çok daha yüksek mertebelere eriştiğine inanılmaktadır.[130] Aşağıdaki beyitte muhatabını yüceltmek isteyen Azrâ, onu hümâya benzetmiştir:

Şeref virdüñ sa'ādet birle geldüñ
Hümāsın üstümüze sāye ṣalduñ (1438)

Rûmî nisanın on sekizinci günü veya mîlâdî mayısın birinci günü yağan yağmur tanelerinin, içinden inci çıkan ve adına sadef denilen kabuklu deniz hayvanının karnına gitmesi hâlinde inciye dönüşeceğine inanılmaktadır. [131] *Câmi'î*, Azrâ'nın ana rahmine düşmesine sebep olan geceyi anlattığı aşağıdaki beyitte nisan yağmuru-inci mazmununu kullanmıştır:

Ṣadef ol ḳaṭre-i neysānı ḳapdı
Nice ḳaṭredür ol 'ummānı ḳapdı (914)

Gömülü hazineleri kimsenin bulamaması için yapıldığına inanılan tılsım, genellikle bekçi bir yılan şeklinde olurdu. *Câmi'î*, burada yılan yerine yeni bir unsur olan dua kavramını hazineyi bekleyen bekçi olarak tarif etmiştir:

---

[129] Ahmet Talat Onay, *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, s. 65
[130] Ahmet Talat Onay, *a.g.e.*, s. 276
[131] Ahmet Talat Onay, *a.g.e.*, s. 384

Du'ādan irişür her derde dermān
Du'ādur her ṭılısm-ı genc-i pinhān (92)

Aklın benzetildiği unsurlar arasında yer alan pazarla ilişkisi ele alınmaktadır. Bir düzen dairesinde gelir getiren bir sistemin dağıtılmasının vahim sonucu ile şuurunu yitirmiş kişinin içinde bulunduğu durum benzetme yoluyla karşılaştırılmıştır:

Ṭağıtdı dirnegin bāzār-ı 'aḳluñ
Bıraḳdı kārın elden kār-ı 'aḳluñ (1570)

Edebî sanatlar:

Klâsik Türk edebiyatında şairin muhayyilesini harekete geçiren kültür, kazanılmış bilgiler ve devralınan gelenek mirası, varlıklara farklı anlamlar verebilme, tabiata insanın ruh hâllerini atfetme, insana cansız varlıkların vasıflarını atfederek insan güzelliğini tasvir etme ve bir obje ile bir objeyi veya bir fikri, bir kavramı ya da bir duyguyu somutlaştırma ile oluşturulan teşbih, istiâre, mecaz ve teşhis *Muhabbet-nâme*'de oldukça çok sayıda kullanılmıştır. *Muhabbet-nâme*'de sık kullanılan edebî sanatlardan üçer örnek vermekle yetinilmiştir.

Mecaz:

Niçeler oḳ gibi cānın uçurdı
Teni ḳalḳanlayın gögsin geçürdi (2489)

Aralıḳ yirde bir dil-ber ḳamerveş
Bıraḳmış pertevinden şuya āteş (2969)

Yañağı güllerini ḳıldı ḫandān
Ṭağıtdı sünbül [ü] nesrīne reyḥān (3136)

Mecaz-ı mürsel:

Ḫaber virdüñ baña cān maṭlabından
İçürdüñ cāmı cānān maşrabından (2745)

Virüp cān ḳaṭre-i neysān ḥayāta
Ḥayāt irgürdi emvāt-ı nebāta (3377)

İstiâre:

Ḥabeş Rūm iline olmışdı ġālib
Çıḳup ṭamdan baḳarlardı kevākib (1317)

İrişdi şan uçar ḳuşdur açup per
Ḳodı yilken aşaġa şaldı lenger (2846)

Yañaġı güllerini ḳıldı ḫandān
Ṭaġıtdı sünbül [ü] nesrīne reyḥān (3136)

Teşhis:

Ṣafādan şevḳ-ile cūş itdi enhār
Uyandı ġaflet uyḳusından ezhār (4791)

Dünüñ güni dün olmış düni ḳāre
Gözin yummışdı dünyādan sitāre (1326)

Cihānı ditredürdi kūs-ı ḥarbī
Ṭoḳundukça yüzine zaḫme ḍarbı (2481)

Teşbih:

Kevākib eyledi eflāki tezyīn
Uyardı niçe biñ ḳandīl-i sīmīn (137)

Bu ‘ışḳ bir āyinedür rūşen ü pāk
Kim olur cümle ‘ālem anda idrāk (1464)

Pes andan ṭurdı cerrāḥ-ı ṭama‘kār
Alup ol mālı oldı aġulu mār (2057)

Kinâye:

Olur gülşende süsen mīr-i meclis
Anuñ **aġzın gözedür** lāle nergis (5006)

Siñüp ḳaldı benefşe sebzezāra
Boyın egmez-iken zülf-i nigāra (5008)

Ṭoḳuz ṭolandı ıldızlar sipihri
Bulımadı çırālar yaḳdı mihri (1318)

Tenâsüp:

Oḳunsun bezm-i gülde nāme-i ‘ışḳ
Pür olsun şevḳ-ile hengāme-i ‘ışḳ (1477)

Ḳuruñ bezmi ḳılalum ṣoḥbet-i gül
Ṣunuñ cāmı idelüm ‘işret-i mül (1935)

Bu derd ehline sen dermān bağışla
Bu ölmiş cāna tāze cān bağışla (2089)

Tezat:

Ḳodı sulṭānlıġın ‘ışḳa ḳul oldı
Göñül naḳşa virüp naḳḳāşı buldı (1567)

Güneş kim cümle ‘ālemden ġanīdür
Ki menzilgāhı yoḫsul meskenidür (1740)

Niçeler bal yirine aġu ṭatdı
Niçenüñ yüzi gözi sirke ṣatdı (2493)

Leff ü neşr:

Götürdi zehr-i ḳahrın rūzgāruñ
Getürdi luṭf u mihrin nev-bahāruñ (4790)

Kimin maḥbūs ider künc-i belāda
Kimin seyyāh ider ṣaḥn-ı ṣafāda (1698)

Olur her menzilüñ āḫir ḳarārı
Zemistānuñ ṣoñında nev-bahārı (1055)

Tevriye:

Ṣorarsañ la'l-i cān-baḫşın mükerrer
Kim anda ẕerre ḳaṭre şehd ü şeker (1022)

Döşenmiş ṣadre bir eski nihāli
Mükedder toz u ṭopraġ-ıla hāli (1301)

Muḥabbet gülşeninden keşf idüp rāz
Beyān-ı ḳıṣṣa-ı'ışḳ it ser-āġāz (2912)

Mübâlağa:

Ḫayāl olmışdı 'ālem gözine nūr
Ḳarañu görse aydın dirdi deycūr (1327)

Müşemmen ḥavż-ıdı eṭrāfı mermer
Ṣuyı andan içerdi ḥavż-ı Kevşer (1505)

Süñüyi ḫışm-ıla kime ḳaḳardı
Degül bir biñi bir ḍarbdan yıḳardı (2498)

Hüsn-i ta'lîl:

Güneş ḥüsninden irişdi zevāle
Ḳamer ḳaşı ḫayālinden hilāle (935)

Ṭoḳuz ṭolandı ıldızlar sipihri
Bulımadı çırālar yaḳdı mihri (1318)

Ḳuşandı bir ḳılıç kim görse bī-şekk
Yanardı ḳorḳusından nāre şimşek (1493)

Cinas:

Ne gördi gördi bir mihr-i cihān-tāb
Ki ferrinden alur mihr-i cihān tāb (3281)

İzüñ tozın gözine çekdi sürme
Ḳabūl eyle ḳapuñdan anı sürme (3308)

Bahār eyyāmı geldi devr-i güldür
Ġamı ḳılsun ferāmūş cānı güldür (4986)

İştikak:

Cihāna '**ışḳ**ıla uruldı bünyād
Bu 'ışḳuñ '**āşıḳ**ına āferīn-bād (14)

Bilinmez kim durur **ma'şūḳ** u '**āşıḳ**
Kim olur bu yola **ṣıdḳ**-ıla **ṣādıḳ** (31)

Olur cān **vuṣlat**-ı cānāna **vāṣıl**
Ḳamu maḳṣūd iki 'ālemde ḥāṣıl (34)

Telmih:

Bilür olsa bu himmet kime maḳrūn
Ne imiş ḥüsn-i Leylī 'ışḳ-ı Mecnūn (39)

Gidelüm muntaẓırdur saña sulṭān
Bugün Belḳīs'ını görsün Süleymān (3021)

Cihān bir mār-ı ef'īdür zehirnāk
Niçe Ḍaḥḥāk'üñ itdi zehresin çāk (5213)

İstifham:

'Aceb bu ḫaṭṭ-ı gülgūn nesteren mi
Gülistān-ı cemāl içre semen mi

'Aceb bu sünbül-i zībā semen mi
Semen yanında bitmiş yāsemen mi

'Aceb bu sidre-ḳāmet nāreven mi
Cinān bāġında ya serv-i çemen mi (1529-31)

Tekrir:

Dem ola saña bir dem ola hem-dem
Dem urmaġa amān virmeye bir dem (2909)

Selāmet isteyen olsun selāmet
Melāmet isteyen olsun melāmet (2929)

Reddü'l-acüz ale's-sadr:

Muhabbet-nâme'de, Kânûnî'ye mehdiye olarak yazılan yirmi sekiz beyitlik kasîdede her beytin sonunda bulunan kelime, beyit başlarında da tekrarlanarak Reddü'l-acüz ale's-sadr sanatı yapılmıştır. Bu sanatın üç farklı kullanılışından birisi olan "telâffuz ve yazılışı ile manası aynı olan lafızlar"[132] tekrar edilmiştir:

İy devletüñ çirāġı iki cihāna devlet
'İzzetlü ḫāk-i pāyüñ ser-tāc-ı ehl-i 'izzet

Behcet virüp cihāna nev-rūz-ı rūz-ı baḫtuñ
'Ālem müzeyyen oldı buldı bahā-i behcet

Tebbet oḳur melekler 'udvānuña felekde
Zīrā ki oldı nāzil şān-ı 'adūya Tebbet

Şıḳlet ḳomadı īmān ehline luṭf-ı 'adlüñ
Cānına ehl-i küfrüñ ḳahruñ bıraḳdı şıḳlet

Cennet içinde ḥavrā heşt-behişt oḳurlar
Dārü's-sa'āde ki her rükni bāġ-ı cennet

Ḥuccet yazar şerefde bercīs-i ber-sa'ādet
Virdi cihānı saña nāmuñ cihāna ḥuccet

Ḫil'at biçilmiş evvel ḳadrüñe şevb-i devlet
Devlet libāsı olsun saña hemīşe ḫil'at

Devlet anuñ ki itdi devletlü ḫāk-i pāyüñ
Tozın gözine sürme başına tāc-ı devlet

Żilletde ḳaldı her kim ḫayr-ıla żikrüñ itmez
Dünyāda āḫiretde olmışdur ehl-i żillet

---

[132] M.A. Yekta Saraç. *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, s. 233

Raḥmet biḥārı mevci ġarḳ eyledi cihānı
Sen cānı Ḥaḳḳ te'ālā virdi cihāna raḥmet

Zaḥmet oḳın 'adūya ṣaldı çü dest-i ḳahruñ
Muḥkem beli büküldi yāy gibi çekdi zaḥmet

Selvet bulup zemāne 'ahdüñde oldı ḫoş-dil
Ḫoş-dil olup zemāne 'ahdüñde buldı selvet

Şevketde iy şehen-şāh irmez saña Süleymān
Ednā ḳuluñ Sikender ḳadrince buldı şevket

Ṣıḥḥat saña ki nuṭḳuñ 'Īsā gibi deminden
Ölmişleri dirildüp virdi saḳīme ṣıḥḥat

Żacretde ḳaldı a'dā baḫtuñı gördi mesrūr
Saña ṣafā virildi aña cefā vü żacret

Ṭāḳat getürmez iy şāh bār-ı 'aṭāña gerdūn
Kūh-ı girāna bir kāh ḳanda getüre ṭāḳat

Ẓulmet gidüp cihānda sāyeñde ḫoş geçerler
Ẓıll-ı Ḫudā'sın iy şāh ref' oldı ẓıll-ı ẓulmet

'İşret zemānı geldi 'ālem münevver oldı
Bezm-i ṣafāda eyle ẕevḳ-ile 'ıyş u 'işret

Ġayret ḳuşaġını çek muḥkem miyān-ı cāna
Şarḳ-ıla ġarb senüñdür fetḥine eyle ġayret

Furṣat var-iken elde Ḳāf'dan Ḳaf'a ser-ā-ser
Ḥükmüñi eyle ḥākim var-iken elde furṣat

Ḳıymet didüm ayaġuñ tozına didi göñlüm
Ol nūr-ı çeşm-i cāndur kim bula aña ḳıymet

Künyet ezel ḳalemde levḥ üzre dest-i ḳudret
Sulṭān ebü'l-feżāyil yazdı oḳundı künyet

Līnetde hep şedāyid 'adlüñ havāsıyıla
Her ṭaş bağırlu bulsa ḫulḳuñla ṭañ mı līnet

Minnet idüp Ḫudā'ya bād-ı ṣabā eyitdi
Devletlü āsitānın öpdüm Ḫudā'ya minnet

Nüzhetdür āsitānuñ öpmek ḳulūbe zīrā
Baḫş olur ol işikden iki cihāna nüzhet

Vüs'atdedür zemāne ḫoş himmetüñde iy şāh
'Uhdeñde her tehī-dest olmışdur ehl-i vüs'at

Himmet hümāsı ẓıllın üstine Cāmi'ī'nüñ
Luṭf eyle himmet eyle ṣal iy hümā-yı himmet

Yükletdi aña gerdūn ẕillet yükini iy şāh
Ol yükden eyle āzād devlet yükini yüklet (447-474)

V. METİN VE NESRE ÇEVİRİSİ

A. METNİN KURULUŞU İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. *Muhabbet-nâme*'nin metnini hazırlarken bilinen tek nüsha olan Süleymâniye Kütüphanesi Fâtih bölümü nüshası kullanılmıştır.

2. Metnin en solunda nüshanın yaprak numaraları yazılmıştır.

3. Metindeki beyitler, baştan sona kadar devam etmek üzere üçer üçer numaralandırılmıştır.

4. Nüshadaki bölüm başlıkları koyu harfle yazılmış, nüshada boş bırakılan son üç bölüme ait başlıklar, öncekilerin üzlûp özellikleri de dikkate alınarak tarafımızdan köşeli ayraç [ ] içerisinde yazılmıştır.

5. Nüshada eksik olan yerler vezin ve anlama göre doldurularak metinde köşeli ayraç [ ] içerisinde gösterilmiştir.

6. Okunuşunda şüphe edilen birkaç kelime metinde altı çizili olarak gösterilmiştir.

7. Nüshada yanlış ya da eksik yazılan ve harekelenen kelimeler düzeltilerek nüshadaki yazılışları dipnotta gösterilmiştir.

8. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler ā, ī, ū harfleri ile gösterilmiş, nüshada zihaf yapılarak yazılmayan bu harfler dipnotta belirtilmiştir.

9. Nüshadaki hece düşmeli ulamalar kesme işâreti (') ile ayrılarak gösterilmiştir.

10. Arapça ve Farsça kelimelerin imlâsında Prof. Dr. İsmail Ünver'in bu konudaki önerilerine[133] uyulmaya çalışılmıştır.

11. Arapça ve Farsça kelimeler bu dillerin sözlüklerindeki yaygın imlâ şekilleri ile alınmaya özen gösterilmiştir.

---

[133] İsmail Ünver, "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler," *Türkoloji Dergisi*, s. 51-89

12. Türkçe kelimelerde vezin gereği imâle yapılsa bile uzun okunan ünlüler transkripsiyonda gösterilmemiştir.

13. Çalışmamızda metnin ve nesre çevirisinin karşılıklı sayfalarda yer almasını düşünmüştük. Tez yazım kuralları gereği, kağıdın arkasını kullanamadığımız için metni ve nesre çevirisini aynı sayfada vermek zorunda kaldık. Bu durum dipnotların metin sonunda yer almasına sebep olmuştur.

B. METNİN BÖLÜM BAŞLIKLARI

1- (Başlıksız bir tevhîd) (1-45)

2- Tevḥîd-i ṣâni'-i müte'âl ü münâcât-ı cenâb-ı ẕü'l-Celâl (46-94)

3- Na't-ı kemâl-i Faḫr-i 'Âlem ü vaṣf-ı cemâl-i tâc-ı evlâd-ı âdem (95-127)

4- Mi'râc-ı ḳadr-i 'âlî ḫâtemü'l-enbiyâ vü sulṭân-ı serîr-i ḳurb-ı ev ednâ (128-252)

5- Medḥ-i Ṣıddîḳ-ı Ekber ḫalîfe-i güzîn-i Peyġamber (253-256)

6- Medḥ-i Fârûḳ-ı ḫaṭâ vü ṣavâb 'Ömerü'l-Ḫaṭṭâb (257-260)

7- Medḥ-i câmi'ü'l-Ḳur'ân 'Oṣmân bin 'Affân (261-264)

8- Medḥ-i ḫâtemü'l-ḥayâ 'Aliyyü'l-Mürteżâ (265-268)

9- Medḥ-i Ḥaseneyn ü 'ammeyn-i kerîmeyn ü 'Aşere-i Mübeşşere rıżvânu'llâhi 'aleyhim ecma'în (269-299)

10- Sebeb-i te'lîf-i kitâb ü taṣnîf-i risâle-i âdâb (300-371)

11- Medḥ-i şehryâr-ı dîn-penâh Sulṭân Süleymân Ḫân ebbeda'llâhü kuvvâhü (372-446)

12- Ḳaṣîde-i muṣanna'a hemçün 'aṣîde-i mülemma'a der medḥ-i pâdişâh-ı İslâm medde'llâhü ẓılâle ma'deletihi ilâ yevmi'l-ḳıyâme (447-474)

13- 'Öẕr-i taḳṣîr-i şâ'ir ü teşdîr-i nâẓım-ı ġayr-ı mâhir (475-542)

14- İbtidâ-i dâstân-ı Şâh Ṭaymûs-nâm pâdişâhuñ oġlı olmayup Şâh Bâbek duḫteri Meryem-nâm bir cemîle-i 'aṣr bulup Vâmıḳ-ı 'âşıḳ andan vücûda geldügi beyânıdur (543-773)

15- Vâmıḳ mu'allime virüp 'ilm ü kemâl-i ma'rifet taḥṣîl itdükden ṣoñra şecâ'at ehli olup silaḥ-şor olduġın beyân ider (774-816)

16- Mu'allim ta'lîmi tamâm idüp şehryâra i'lâm itdükde in'âm-ı tâm ile muġtenim olduġın ẕikr ider (817-901)

17- Ġazni vilâyeti serveri Melik Şâh-nâm şehryâruñ 'Aẕrâ-nâm bî-'adîl-i eyyâm duḫteri vücûda gelüp cemâl ü kemâl-ile fâ'iḳ olduġıdur (902-1009)

18-'Aẕrā Vāmıḳ'uñ evṣāf-ı ḥüsn-i cemālini vaṣṣāflar dilinden işidüp ḳulaḳdan 'āşıḳ olduġıdur (1010-1142)

19-'Aẕrā-yı füsünger cemālini Behzād-nām bir üstāda on dāne ḥarīr üzre on taṣvīr yazdurup vilāyet vilāyet gönderüp tā ki birisi Vāmıḳ'a irişüp 'Aẕrā'ya 'āşıḳ olup bī-ser ü sāmān olduġıdur (1143-1204)

20-'Aẕrā'ya hevā-yı 'ışḳ ġālib olup bī-iḫtiyār terk-i diyār u arzū-yı rūy-ı nigār itdügidür (1205-1286)

21-'Aẕrā şehr-i Hirāt'a irişüp bir pīrezenüñ ḫānesinde mihmān olup iştidād-ı şeb-i furḳatden şikāyet itdügidür (1287-1341)

22-'Aẕrā şem'e ḫiṭāb eyleyüp anı kendüye hem-hāl mülāḥaẓa idüp şem'ile dertleşüp yanışduġıdur (1342-1359)

23-'Aẕrā şem' ile yanışurken bir pervāne kendüsin nār-ı şevḳe pertāb itdükde şem'i ḳoyup aña ḫiṭāb u 'iḳāb itdügidür (1360-1377)

24-'Aẕrā Ḥaḳ te'ālā ḥażretlerine münāca'at idüp gözyaşın aḳıdup yüzin ḫāke sürdügidür (1378-1472)

25-Vāmıḳ'uñ 'āşıḳ olmasınuñ sebebi ve ol eṣnāda olan şūr u sa'yi ẕikr ider (1473-1528)

26-Vāmıḳ şu içre cemāli 'aḳsin görüp aña ḫiṭāb itdügi ġazel-i ābdārdur (1529-1533)

27-'Aẕrā naḳḳāşlara naḳş itdürdügi taṣvīrüñ birisi Vāmıḳ'a irişüp Vāmıḳ 'Aẕrā'ya 'āşıḳ olduġıdur (1534-1695)

28-Şūr-ı 'ışḳ Vāmıḳ'uñ cānına kār idüp bī-iḫtiyār 'Aẕrā'yı ṭaleb itmeg-içün terk-i diyār eyledügidür (1696-1729)

29-Vāmıḳ bir menzilde Lāhicān-nām 'āşıḳ bir perī cüvān-ıla buluşup ser-güzeş[t]lerin ẕikr eyledükleridür (1730-1822)

30-Lāhicān'uñ mübtelā olduġı perī duḫteri Lāhicān'la Vāmıḳ'ı bir arada görüp kendi ile cidāle cem' olmışlar ṣanup kūh-ı Ḳāf'dan leşker getürüp ceng idüp maġlūb olduġıdur (1823-1847)

31-Perízād nihān iken kendüsini āşikār idüp sābıḳda geçen küstāḫlıġına i'tiẕār idüp Vāmıḳ'a nevāziş idüp Vāmıḳ Lāhicān-ıla Perízād'ı barışdurdıġıdur

DOKÜMAN

(1848-1926)

32-Lāhicān ü Perízād Vāmıḳ-ıla vedā'laşup göge perrān oldılar Vāmıḳ ma'şūḳını isteyü gitdügidür (1927-1961)

33-Vāmıḳ'uñ yolı Rī milkine uġrayup Arslān-nām emīri ile ceng eyleyüp Arslān'ı atdan ḳapup kendüye ṭābi' eyledügidür (1962-2030)

34-Arslan ol kīne ile Vāmıḳ'uñ ẓaḫmına merhem yirine zehir virüp Behmen-nām hevādārı Arslan'ı giriftār eyledügidür (2031-2247)

35-Arslān'uñ Dilpezīr duḫteri Tūr-nām kāfir serdārı murād ṭaleb idüp atası Arslān virmezdi Arslān'ı ḫalāṣ idüp murāda iricek recāsına şükr-i bī-pāyān ile geldügidür (2248-2377)

36-Behmen Tūr-ile ceng idüp Behmen maġlūb olup Tūr memleketi żabṭ idüp Behmen'i ḥabs eyledügidür (2378-2547)

37-Dilpezīr Vāmıḳ'a zehir viren hekīm-i kāmile dil-nüvāzlıḳ idüp iḥsān ile şermende idüp ikisi Vāmıḳ'ı alup ḳaçup Dilgüşā-nām bir ḥiṣāra varduḳlarıdur (2548-2901)

38-Vāmıḳ Dilgüşā'da enīn eylerken Lāhicān ol aradan geçerken Vāmıḳ'uñ āvāzın işidüp ḳopup kūh-ı Ḳāf'da tiryāk-ı Süleymānī ile ṣıḥḥat bulduġıdur (2902-3071)

39-Lāhicān Vāmıḳ'uñ ḥasret-i cān-sūzına merḥamet idüp 'Azrā'yı arayup bulup ḥażret-i Süleymān Belḳīs içün binā itdügi sarāya getürdügidür (3072-3112)

40-Ṣıfat-ı tāc-ı muraṣṣa', Belḳīs ḫazīnesinde 'Azrā içün bir boġça libās-ı şāhāne bulunduġıdur (3113-3116)

41-Ṣıfat-ı miyān-bend-i mücevher ü muraṣṣa' u bī-miṣl (3117-3118)

42-Ṣıfat-ı câme-i zer-beft ü mücevher (3119-3120)

43-Ṣıfat-ı dürc-i cevāhir-şemīn (3121-3123)

44-Ṣıfat-ı 'anberīne-i naḳd-i gencīne-i cihān (3124-3125)

45-Ṣıfat-ı sivār-ı 'ālī-miḳdār (3126-3127)

46-Ṣıfat-ı ḫātemeyn-i zer-nigār (3128-3129)

47-Ṣıfat-ı mi'cer-i zer-keş (3130-3157)

48- Lāhicān Vāmıḳ'a 'Aẕrā geldüginden ḫaber idüp ḫażret-i Süleymān ṣanduġından aña daḫi bir boġça esbāb bulunduġıdur (3158-3209)

49- Ṣıfat-ı tāc-ı zerrīn-i mücevher-i teşbīhāt-ı eflāk-i şems-i ḫāver-peyker (3210-3216)

50- Ṣıfat-ı câme-i mücevher-i zer-keş (3217-3220)

51- Ṣıfat-ı kemer-i mücevher-i mānend-i mınṭaḳa-i ẕātü'l-bürūc-ı münevvere (3221-3224)

52- Ṣıfat-ı ḫançer-i ābdār-ı ciger-şikāf-ı cān-şikār (3225-3226)

53- Ṣıfat-ı tīġ-ı mücevher-i zer-nigār-ı ābdār (3227-3232)

54- Ṣıfat-ı gürz-i girān-ı girān-bahā (3233-3234)

55- Ṣıfat-ı siper-i mücevher-i mu'teber-i gerdūn-peyker (3235-3236)

56- Ṣıfat-ı kemān-ı nişān-ı bī-naẓīr-i cihān (3237-3239)

57- Ṣıfat-ı tīr-keş-i bī-mānend-i dil-bend (3240-3277)

58- Vāmıḳ u 'Aẕrā pür-zīnet olup perde ardında 'ıyş [ü] 'işret eyleyüp 'Aẕrā Vāmıḳ'a bir dest-māl gül gönderdügidür (3278-3328)

59- Vāmıḳ 'Aẕrā'ya cām-ı cihān-nümā-nişān Āyīne-i Ferḥān-nām bir āyīne-i ṣafā-ṣıfāt gönderdügidür (3329-3373)

60- Ṣıfat-ı 'ıyş ü 'işret ü ṣıfat-ı eṭ'ime-i żiyāfet (3374-3440)

61- 'Avvād-ı üstād Vāmıḳ-ı 'āṣıḳ aġzından ser-āġāz eyledügi ġazel-i ḫasb-i ḫāldür (3441-3445)

62- 'Aẕrā 'avvāduñ şi'rini diñleyüp şevḳe gelüp Perīzād'dan bu şi're cevāb içün sāz u söz niyāz itdügidür (3446-3454)

63- Çengī-i meclis 'Aẕrā aġzından inşā[d] itdügi ġazel-i ābdārdur (3455-3458)

64- Vāmıḳ mābeynde vāḳi' olan ḫicābı ref' idemedügine nālān u giryān olduġıdur (3459-3469)

65- Vāmıḳ aġzından 'avvād şikāyet-i ḫasb-i ḫāl ġazel iẓhār-ı melāl itdügidür (3470-3474)

66- Meşnevî (3475-3478)

67- 'Azrā ağzından şikāyet-i iḥticāb ġazelinüñ cevāb-ı şifā-nişābıdur (3479-3483)

68- Ara yirden perde ref' olup 'āşıḳ ma'şūḳ birbirin bī-niḳāb gördükleridür (3484-3648)

69- Tūr'ı Behmen ḫāṭırı-çun āzād idüp tekrār leşker çeküp ḥīle ile Vāmıḳ'ı çāha düşürüp esīr itdügidür (3649-3730)

70- Şehr-i Tūs emīri Merzübān Şāh 'Azrā taṣvīrin görüp 'āşıḳ olup vezīrin yirinde ḳoyup arayu gitdügidür (3731-3893)

71- Vāmıḳ'ı Ṭūr ḳayd u bend-ile gemiye ḳoyup alup ḳaçduġıdur (3894-3960)

72- 'Azrā vü Behmen Dilpezīr ü Ḥekīm Vāmıḳ'uñ ḳandalığın bilmeyüp ṭaleb iderken zengīler ḳal'asında giriftār olduġın beyān ider (3961-4060)

73- Vāmıḳ āteş-perestler elinden ḫalāṣ olup 'Azrā'yı zengīler ḳal'asından ḳurtarduġıdur (4061-4435)

74- Behmen Vāmıḳ'uñ babası Ṭaymūs Şāhı sūra da'vet eylemege giderken Lāhicān'ıla Perīzād'dan ḫaber alup Vāmıḳ'a bildürdügidür (4436-4467)

75- Vāmıḳ kūh-ı Ḳāf'a varup Dīv-i Ġundī-nām 'ifrīti helāk idüp Lāhicān'ıla Perīzād'ı ḳurtarduġıdur (4468-4663)

76- Merzübān Şāh vezīr-i ḫāṣını 'Azrā'nuñ babası Ġazni şāhı Melik Şāha sūra da'vet eylemege gönderdügidür (4664-4786)

77- Ṣıfat-ı sūr-ı maġbūṭü 's-sürūr-ı mebsūṭü'l-ḥubūr (4787-4840)

78- [Halk sarâya da'vet idilüp şerî'at üzre kâbîn kıyılup resm ü kânûn üzre 'Azrâ'nuñ zeyn idildügidür] (4841-4862)

79- [Azrâ ile Vâmık'a Belkîs ü Süleymân yâdigârı sanduktakiler giydirilüp kuşandırıldıktan soñra üç gelinle üç damadın zifafa girdügidür] (4863-4979)

80- [Şâhlar ayrılmadan Merzübân Şâhuñ teklîf ve isrârıyla melekleri reşk itdürecek gülşen-i mu'azzamda yidi tâk-ı mu'allâ kurup yidi gün 'ıyş ü 'işretden soñra Taymûs'uñ mülkine gidüp Vâmık'ı tahtına geçürdügidür] (4980-5240)

C. METİN
VE
NESRE ÇEVİRİSİ

1b	Ezel feṯḥ olsa dilde ism-i Fettāḥ Olur cümle kilīd-i gence miftāḥ	Bir kere gönülde hissedilen Fettâh (olan Allah'ın) adı, bütün hazinelerin kilidine anahtar olur.
	Anuñla ḥall olur her 'aḳd-i müşkil Gerekdür her nefes ẕikr eyleye dil	Her zorluk onunla çözüleceği için gönlün onu her nefeste zikretmesi gerekir.
3	Ḳamu ẕerrāt anuñ ẕikrinde ẕākir Ḳamu eşyā anuñ şükrinde şākir	Varlıkların en küçük parçaları onu anmakta, bütün nesneler ona şükretmektedir.
	Ulaşdı emri birle nūna bir kāf Cihān var oldı andan Ḳāf-tā-Ḳāf	Onun emriyle nûn ile kâf birleşince evren bütünüyle onunla var oldu.
	'Aceb ḳudretdür ol Ḫallāḳ-ı 'ālem Yaradur bir avuç ṭoprakdan ādem	O âlemleri yaratan öyle (şaşılacak) bir kudret sahibidir ki bir avuç topraktan insanı yaratmıştır.
6	Ezeldür hem ebeddür hem eḥaddür Ne mevlūd ü ne vālid ne veleddür	Onun başlangıç ve sonu, eşi ve benzeri yoktur. O ne doğmuş ne de doğurmuştur.
	Zihī vācid k'ider bir demde īcād Hezārān vālideyn ebnāt [ü] evlād[1]	O öyle bir yaratıcıdır ki bir nefeste sayısız ana baba ve onların çocuklarını yarattı.
	Birin ma'şūḳ ider birini 'āşıḳ Birin 'Aẕrā ider birini Vāmıḳ	(O, yarattıklarının) birini seven, birini sevgili; birini Azrâ birini de Vâmık yapar.
9	Görürsin biri Şīrīn biri Ferhād Biri Ḫurşīd olur biri Feraḥşād	(Yine) görürsünüz ki (onların) biri Ferhâd biri Şîrîn, biri Hurşîd biri de Ferahşâd olmuştur.
	Biri Mecnūn olup nālān ü giryān Biri Leylī olur şādān ü ḫandān	Biri ağlayıp inleyen Mecnûn olurken biri neşe ile gülen Leylâ olur.
	Birisi Veyse oldı biri Rāmīn Birisi Ḫusrev oldı biri Şīrīn	Biri Vîs biri Râmîn, biri Hüsrev biri de Şîrîn olur.
12	Biri bülbül gibi bir gül-'iẕāra Süheyl olur cemāl-i Nevbahār'a	Birisi de bülbülün bir gül yanaklıya âşık olduğu gibi Nevbahâr'ın güzel yüzüne vurgun Süheyl olur.

2a	Biri birine ʻāşıḳ ḫalḳ-ı ʻālem Biri birin sever evlād-ı ādem	Âlem halkı birbirini sevmekte; insanoğlu hep birbirine âşık olmaktadır.
	Cihāna ʻışḳ-ıla uruldı bünyād Bu ʻışḳuñ ʻāşıḳına âferīn-bād	Cihanın temeli aşk üzerine kurulduğu için bu aşka gönül verene ne mutlu.
15	Ki her bir cānda ʻışḳ vardur nihānī Velīkin degme insān bilmez anı	Her canlıda gizli bir aşk vardır ama onu sıradan insanlar göremez.
	Didi bir merd-i ferzāne ḫoş-endīş Ḳamu ervāḥa vaḳt-i āferīniş	Bilginin esas sahibi olan yaratıcı, yaratılış anında bütün ruhlara güzellik düşüncesini vermiştir.
	Muḥabbet nūrını feyż eyledi Ḥaḳḳ Kim anda ẓāhir oldı ʻışḳ-ı muṭlaḳ	Allah, muhabbet nûrunu bol bol verdiği anda mutlak aşk da ortaya çıkmış oldu.
18	Gelincek ʻālem-i ecsāma ervāḥ İdindi nūr-ı ʻışḳı anda miṣbāḥ	Ruhlar da cisimlere bürünüp dünyaya geldiklerinde aşk nûrunu kendilerine kandil edindiler.
	Cihānda oldı ʻışḳ adı çü ẓāhir ʻAyān olmaġa istedi meẓāhir	Evrende aşk adı ortaya çıkınca görünmek için yer aradı.
	Kemāline göre her nefs-i nāṭıḳ Olur her birisi bir nefse ʻāşıḳ	İnsan rûhu kemâli nispetinde bir cana âşık oldu.
21	Alur andan ṣafā vü ẕevḳ u leẕẕet Gehī mihr ü vefā geh hicr ü fürḳat	Ondan bazen zevk ve safayı bazen vefayı bazen de ayrılığı aldı.
	Uyarsa ʻaḳla ʻışḳ olur ḥaḳīḳī Ḥaḳīḳat ehlinüñ oldur ṭarīḳı	Eğer aşk, akla uyarsa hakîkî aşk olur ki hakikât ehlinin yolu da budur.
	Eger ḳalbe uya olur mecāzī Hevāyile hevesdür lehv ü bāzī	Eğer kalbe uyarsa mecâzî olur. Bu ise hevâ ve hevesin oyunu ve eğlencesidir.
24	Eşerden ol daḫı ḫālī degüldür Ḥaḳīḳat yolını varmaġa püldür	Bu dahi tesirden uzak değildir; hakikât yoluna ulaşmak için bir köprüdür.

	Ḥaḳīḳī ‘ışḳdan olmazsa naṣîbüñ Mecāzîde gerekdür bir ḥabîbüñ	Hakîkî aşktan nasîbin olmazsa hiç olmazsa mecazî aşkta bir sevdiğin olması lâzımdır.
	Eger olmazsa olduñ ḫ^{v}ār u maḫhūr Girürsin nāra görinmez saña nūr	Eğer (mecazî aşktan) da nasibini alamazsan kahrolur, ateşe girersin ve artık sana kurtuluş aydınlığı da görünmez.
27	Mecāzî ḳanṭaradur tîz geç anı Ḥaḳīḳī menzile ilet bu cānı	Mecâzî aşk bir köprüdür, onu çabuk geç ve bu ruhu hakîkî menziline ulaştır.
2b	Dilerseñ iy göñül ‘ışḳ-ı ḥaḳīḳī Yoluñda ṣādıḳ ol bekle ṭarīḳı	Ey gönül, eğer hakîkî aşkı istersen yolunda sâdık ol ve o yoldan hiç ayrılma.
	Elüñi yüzüñi yu senligüñden Belî di Ḥaḳḳ’a ḳurtıl benligüñden	Elini yüzünü benlik (kirinden) arındır. Hakk’a “evet” de ve benlikten kurtul.
30	Özüñden senligi terk itmeyince Enāniyyet aradan gitmeyince	İçinden benliği terk etmeyince ve aradan kendini beğenmişlik gitmeyince
	Bilinmez kim durur ma‘şūḳ u ‘āşıḳ Kim olur bu yola ṣıdḳ-ıla ṣādıḳ	seven ve sevilen tam anlaşılamaz, kimse bu yola sadâkatla bağlanamaz.
	Bu senlik maḥv olıncaḳ cism ü cāndan Ḫaber virür zemîn ü āsümāndan	Bünyedeki bu benlik yok edilince ruh ve beden yerden ve gökten haber vermeye başlar.
33	Saña ma‘şūḳ ider ol dem tecellî Bulur ol şevḳ-ile ḳalbüñ tesellî	O zaman sevgili sana tecellî eder ve o şevk ile kalbin tesellî bulur.
	Olur cān vuṣlat-ı cānāna vāṣıl Ḳamu maḳṣūd iki ‘ālemde ḥāṣıl	Ruh, sevgilisine kavuşunca her iki âleme ait maksatlar da hâsıl olur.
	Ṭoġar devlet güni eyler münevver İçüñi ṭaşuñı nūr-ıla ḳaplar	Devlet güneşi doğar; içini dışını aydınlıkla nurlandırır.
36	Pes andan ẕerre gibi bî-ser ü pā Yürürsin şevḳ-ile pinhān ü peydā	Sonra, başsız ve ayaksız bir zerre gibi (bazen) gizli (bazen de) açık, şevkle yürürsün.

Kim olmaz milk ü māle daḫı meylüñ
Zemīn ü āsümān olur ṭufeylüñ

Mala ve mülke de meyletmezsin; yer ve gök senin hükmün altına girer.

Hümā-yı cānı uçur āsümāna
İlet anı ḳadīmī āşiyāna

Can hümâsını göğe uçur; onu önceki yuvasına gönder.

39 Bilür olsa bu himmet kime maḳrūn
Ne imiş ḥüsn-i Leylī 'ışḳ-ı Mecnūn

Bu himmet kime yakın olursa o, Leylâ'nın güzelliğinin ve Mecnûn'un aşkının ne olduğunu,

Neden kesdi ḳaya bī-çāre Ferhād
Neden terk itdi taḫtını Feraḫşād

neden çaresiz Ferhâd'ın kayayı kazdığını ve Ferahşâd'ın tahtını terk ettiğini anlar.

Cihānuñ evveli 'ışḳ āḫiri 'ışḳ
Muḳarrer bāṭını 'ışḳ ẓāhiri 'ışḳ

Cihânın öncesi ve sonrası, zâhiri ve bâtını aşk olarak kararlaştırılmıştır.

42 Bi-ḥaḳḳı mihr-i ma'şūḳ 'ışḳ-ı 'āşıḳ
Bi-ḥaḳḳı cevr-i cānān ṣıdḳ-ı ṣādıḳ

Âşığın aşkı tamamen sevdiğinin ilgisinedir, sâdığın sadâkati de elbette sevdiğinin cefâsınadır.

3a Ḳalupdur CĀMİ'Ī bī-'ışḳ u bī-yār
Hevā-yı nefse olmışdur giriftār

Câmi'î, sevgilisiz ve aşksız kaldığı için nefsinin arzusuna esir düşmüştür.

Unutdı kendüzini idemez yād
İlāhī ġamdan eyle anı āzād

(O), kendisini unuttu ve artık hatırlayamaz da. Allah'ım sen onu gamdan kurtar,

45 Küdüretde ḳoma ḳalbini ṣāf it
Şuçın 'āşıḳlar 'ışḳına ma'āf it

kalbini kederden arındır, âşıklar aşkına günahını bağışla.

Tevḥīd-i şānī'-i müte'āl ü münācāt-ı cenāb-ı ẕü'l-Celāl

Yüce yaratıcı için tevhîd ve o celâl sahibine yakarış

Şenā vü midḥat ü şükr-i firāvān
İdelüm her nefesde ṣad heẕārān

(O yüce yaratıcı için) sonsuz övgü ve şükürde bulunalım.

	Aña k'oldur ḳamunuñ ibtidāsı Ezeldür hem ebed yoḳ intihāsı	Onun başlangıcı ve sonu yoktur. Bu yüzden her şeyin başı odur.
48	Bulupdur varlıḳ anda cümle mevcūd Ḳamu ḫalḳ 'abd ü ol maḫlūḳa ma'būd	Bütün yaratılmışlar onda varlık kazanmıştır. Bütün insanlar kul, o da bütün yaratılmışların yaratıcısıdır.
	Münezzeh ẕāt-ı pāki her ṣıfatdan Müberrādur ḥudūd-ıla cihetden	Onun temiz zâtı, her sıfattan münezzeh olduğu gibi hudut ve cihet ile de ölçülemez.
	Zihī Ḳādir k'onuñdur cümle ḳudret Zihī Vāḥid ki andan cümle keşret	O, bütün kudret kendisinde toplanmış olan ne güzel bir Kâdir'dir. Bütün çokluk kendisinde olduğu hâlde ne güzel bir Vâhid (yegâne tek olan)'dir.
51	Zihī Ḥākim ki ḥükminden ḫalel yoḳ Zihī Mālik ki milkinden cedel yoḳ	O, hükmünde hata olmayan ne güzel hükmedici, mülkün de ihtilafsız ne güzel bir sahibidir.
	Zihī ṣulṭān ki itmez kimse ma'zūl Cihān ṣulṭānları cümle aña ḳul	O, kendisini kimsenin azledemediği, cihan sultanlarının kendisine kul olduğu ne güzel bir sultandır.
	Zihī 'Ālim ki 'allāmü'l-ġuyūbdur Zihī Settār[2] ki settārü'l-uyūbdur	O, bütün görünmezlerin en güzel bilicisi ve bütün ayıpların en güzel gizleyicisidir.
54	Zihī Vāriş ki bāḳīdür beḳāsı Zihī Ḥayy kim ebed yoḳdur fenāsı	O, öyle bir vâristir ki bekâsının sonu yoktur; diridir, başlangıcı ve sonu da yoktur.
	Zihī Bāḳī münezzehdür fenādan Zihī Ḥaḳḳ kim berī çün ü çerādan	O, yokluktan münezzeh olan ne güzel bir bekâ sahibidir; nasıl ve niçini olmayan bir Hakk'tır.
3b	Anı göz görmez ol her gözde nāẓır Bilinmez yiri 'ilm-ile ḥāżır	Onu göz göremez ama o, her gözde görücüdür. Yeri, ilimle bilinmez fakat her zaman göz önündedir.
57	İdelüm şükri ol Yezdān-ı pāke Sürelüm yüzümüz 'acz-ile ḫāke	Şükrümüzü bütün kötülüklerden arınmış olan yüce yaratıcıya yapalım, âciz kullar olarak yüzümüzü toprağa sürelim.
	Yoġ-iken var idüp luṭf u keremden Getürdi 'āleme milk-i 'ademden	(Çünkü o) lütuf ve keremi ile bizi yoktan var edip yokluk mülkünden dünyaya getirdi.

	Bize insān diyü nām itdi in'ām Hidāyet virdi olduḳ ehl-i İslām	Bize insan demek suretiyle ihsanda bulundu; bize hidayet verdiği için Müslüman olduk.
60	Beyān itdi ṣaḥīḥi vü saḳīmi 'Ayān itdi ṭarīḳ-i müstaḳīmi	Bize doğruyu ve yanlışı açıkladı; dosdoğru yolu gösterdi.
	Zihī luṭf u kerem ḥüsn-i 'ināyet Bir avuç ṭoprāġa virdi hidāyet	(O) öyle bir lütuf ve kerem (sahibidir) ki (onun) güzel inayeti bir avuç toprağa hidayet verdi.
	Hidāyet virdigüñden ṣoñra yā Rab Ḍalālet virmesün cān cismine teb	Ey Allâh'ım, sen hidayet verdiğin hâlde sapkınlık insanın bedenini sıtma ile yakmasın.
63	İlāhī vir hidāyet üzre ḳudret Ki varam ṭoġru yol eyle 'ināyet	Allâh'ım, (bana) hidayet üzere gücümü artır ve doğru yola varmam için yardımcı ol.
	Ḫudāyā ḳuvvetüm yoḳ ḳudretüm yoḳ Ḳapuñda ḫıdmetüm yoḳ minnetüm çoḳ	Allâh'ım, kuvvetim ve kudretim yoktur. Senin kapında hizmetim olmadığı için yerine getirmem gereken şükrüm çoktur.
	Güneh baḥrine ġarḳ oldum ser-ā-pā Beni ġarḳ eyledi girdāb-ı deryā	Anafora tutuldum; baştan sona günah denizinde boğuldum.
66	Kerem ḳıl baña luṭfuñ eyle nācī Kim oldum ḳapuña 'acz-ile rācī	Kapında acz içinde yalvarıyorum; lütfunu kurtarıcı kılarak bana ihsanda bulun. Çünkü (ben)
	Ḳapuña yalvaran ḳullara sed yoḳ Ki sende buḫl-ile ḥıḳd ü ḥased yoḳ	Sende cimrilik, kin tutma ve çekememezlik olmadığı için kapında yalvaran kullara engel yoktur.
	Beni benlikde ḳoma benligim al Senüñ luṭfuñla faẓluñ baḥrine ṣal	Beni benliğimin esaretinden kurtar ve lütfedip bereket denizine sal.
69	Emīn eyle ḍalālet ẓulmetinden Iraġ it şerr-i nefsüñ şirretinden	Beni sapkınlığın karanlığından emin eyle, nefsimin sebep olacağı kötülüklerden uzak tut.
	Baṣīret nūrın alma cān gözinden Ṣaḳın mir'āt-ı ḳalbi ġam tozından	İleriyi görme ve doğru adım atma ışığını can gözünden alma. Kalp aynasına gam tozu konmasın.

4a	Senüñ faẓluñla faẓl it göñlüme yār Ki ġaflet uyḳusından ola bīdār	Gaflet uykusundan uyanmam için fazlınla fazileti gönlüme gönüldaş et.
72	Zebānum bir nefes ẕikrüñden ırma Ṣafā vir ḳalbüme şükrüñden ırma	Dilimi, seni anmaktan bir an ayırma. Kalbime gönül rahatlığı ver de hep sana şükredeyim.
	Şaḳāvet bendini boynuma ṭaḳma Hevā vü ḥırṣ odına cānı yaḳma	Şakîlik tasmasını boynuma takma. Arzu ve hırsın gönlümü ateşe atmasına izin verme.
	Kerem ḳıl eyle luṭfuñdan ʻaṭālar Elümi şaḳla çıḳmasun ḫaṭālar	Cömertlik göstererek lütfundan yardımını eksiltme, elimi koruyarak yanlış iş yapmama engel ol.
75	Ayaġumı ṣırāṭ üzre şaşırma Caḥīm içre yüzin ḳoyu düşürme	Sırat üzerinde ayağımı kaydırma ve böylece cehenneme yüz üstü düşmeme engel ol.
	İlāhī vir ʻusürde ṣabr ü ṭāḳat Unutdurma yüsürde baña ṭāʻat	Allah'ım, zorlukta sabır ve direnç ver, kolaylıkta da sana itaat etmeyi bana unutturma.
	Ḳanāʻatle çirāġum rūşen eyle Revānum ṭāʻatüñle gülşen eyle	Mumumu kanaat aydınlığı ile aydınlık kıl, gönlümü ibadetinle gül bahçesine çevir.
78	İlāhī eyleme ḳoma beni ac Ḳapuñdan ġayrı bir ḳapuya muḥtāc	Allah'ım, aç bırakıp senin kapından başka bir kapıya muhtaç etme.
	Uçurıncaḳ bedenden murġ-ı cānı Müyesser it ḥayāt-ı cāvidānı	Can kuşunu bedenden uçurduktan sonra sonsuz hayatı bana kolay kıl.
	Ḳarañu sinnde sīne olsa mihmān Münevver itsün anı şemʻ-i īmān	Bedenim karanlık mezarda misafir olunca onu iman ışığı aydınlatsın.
81	Firāşum ṭoprak ola yaṣduġum ṭaş Ḳoma tenhā ʻināyet eyle yoldaş	Toprak, yatağım; taş da yastığım olduğunda beni yalnız bırakma; yol arkadaşı bulmamda bana yardımcı ol.

	Ḳazandum cürmi çoḳ girdüm vebāle Cevāba ḳudretüm yoḳdur su'āle	Çok kabahat işledim, günahım çoktur. (Senin yönelteceğin) sorulara cevap verecek kadar gücüm yoktur.
	Şaḳāvet desti ṭutmasun dehānum Cevāba ḥāżır eylegil zübānum	Şakâvet eli, (o gün) ağzımı kapamasın. Dilimi sana cevap vermeye yaraşır işlerle meşgul kıl.
84	Ṣoñucı ehl-i īmān-ıla īmān Müyesser eyle iy Ḥannān ü Mennān	Ey acıyan ve ihsanı bol olan Allah'ım, son nefeste iman ehli ile iman nasip et.
	Ḳoma mihnet sarāyında füsürde Emīn eyle kim āmīn dir bu virde	Beni sıkıntı sarayında (kalbi) donmuş hâlde bırakma. Bu güzel sözlere "âmin" diyenleri de emîn eyle.
4b	Emīn olmaḳ dilerseñ her belādan Iraḳ itme dilüñ vird ü du'ādan	Her belâdan emniyet içinde olmayı dilersen dilinden tatlı söz ve duayı eksik etme.
87	Du'ā kim cümle dertlere devādur Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳ'da revādur	Duâ, bütün dertlere devâ olduğu için Allah tarafından da gerekli görülmüştür.
	Yüz urub isterüz dāim Ḫudā'dan Bizi maḥrūm ḳomaya ol du'ādan	Allah'a yönelip sürekli bizi duâdan mahrum bırakmamasını dileriz.
	Du'āya CĀMİ'Ī'nüñ cānı muḥtāc Ṭoyur luṭfuñla yā Rabbī ḳoma ac	Câmi'î'nin ruhu de duâya muhtaçtır. Allah'ım lütfunla onun (ruhunu) da doyur; onu aç bırakma.
90	Du'ā birle kim anı yād iderse Ṣafā birle revānın şād iderse	Duâ ile Allah'ı yâd edenlere ve gönüllerini safâ ile şenlendirenlere
	Mu'āvin ol ilāhī her cihetde Penāh ol dünyede vü āḫiretde	Allah'ım, her bakımdan yardımcı ol, dünyada ve ahirette sığınak ol.
	Du'ādan irişür her derde dermān Du'ādur her ṭılısm-ı genc-i pinhān[3]	Her derdin dermanı duâ iledir. Bütün gizli hazinelerin tılsımını duâ ortadan kaldırır.

93 Du'āsını ḥabîbüñ her peyember
Gice gündüz yüz urub Ḥaḳ'dan ister

Ḥabîbüñ yüzi şuyına ilāhî
Bağışla cürmi afv eyle günāhı

Bütün peygamberler, senin sevgili peygamberin (Muhammed'in şefaati için) gece gündüz sana secde ederek duâ ederler.
Allah'ım, sevgilin (Muhammed'in) yüzü suyu hürmetine suçlarımızı bağışla, günahlarımızı affet.

Na't-ı kemāl-i Faḫr-i 'Ālem ü vaṣf-ı cemāl-i tāc-ı evlād-ı ādem

İnsanlığın en yüce övünç kaynağı ve baş tâcı (olan Muhammed'in) övgüsü ve vasıfları

Hezārān şükr ü minnet Ḥaḳḳ'a dā'im
Kim itdi ḳalbümüz tevḥîde ḳā'im

Binlerce şükür ve minnet, daima kalbimizi kendi birliğine kâim kılan Hakk'adır.

96 Delîl itdi bu yolda enbiyāyı
Bize irşāda şaldı evliyāyı

Bu yolda nebîlerini bize yol gösterici kıldı ve velîleri bize uyarıcı olarak görevlendirdi.

Ḥabîbin raḥmetinden virdi raḥmet
Ḳıla 'āṣîleri ḥaḳ yola da'vet

(Allah), isyankârları doğru yola davet etmesi için sevgili rasûlüne (kendi) rahmetinden bağışlayıcılık özelliği verdi.

Ki zîrā raḥmeten li'l-'ālemîndür
Şefî'-i[4] evvelîn ü āḫirîndür

Çünkü o, âlemlere rahmet olarak (gönderilmiştir); kendinden öncekilerin de sonrakilerin de şefaatçisidir.

5a

99 Nübüvvet içre sulṭān-ı rüsüldür
Şerî'at içre hādî-i sübüldür

(O), nebîlik hususunda bütün peygamberlerin sultanı; şeriat dairesinde hayrı ve şerri gösterendir.

Çirāġ-ı dūdmān-ı enbiyādur
Delîl-i kārbān-ı evliyādur

(O), nebîler ocağının (ışık saçan) mumu; velîler kervanının öncüsüdür.

Vücūdı raḥmet-i feyż-i ilāhî
Ṭufeyli cümle mehden tā be-māhî

Onun vücudu, ilâhî feyizden rahmet aldığı için gök ile (dünyayı üzerinde tutan) balık arasında ne varsa (hepsi onun) hükmüne uymak durumundadır.

102 Vücūdı āferîniş idi ma'dūm
Ki sırr-ı kā'ināt olmışdı ma'lūm

(O, henüz) vücudu yaratılmadan kainatın sırrına vâkıf olmuştu.

Nübüvvet taḫtın almışdı ezelde
Henüz Ādem yaturken āb u gilde

Âdem daha su ve balçıkta yatarken o, nübüvvet tahtını bile almıştı.

Ṣafiyyü'llāh egerçi bu'l-beşerdür
Muḥammed faḫr-ilė ḫayrü'l-beşerdür

Gerçi Âdem insanın atasıdır ama Muhammed de övünç bakımından insanlığın en hayırlısıdır.

105 Kim itdi ibtidā İdrīs 'urūcı
Müsaḫḫar eyledi necmi bürūcı

Gerçi ilk olarak İdris (göğe) yükseltilmişti ve burçları ve yıldızları ele geçirmişti.

Muḥammed gerçi āḫir itdi mi'rāc
Kim oldı 'arş taḫt ü taḫt aña tāc

Muhammed en son mirac eden (peygamberdi) ama dokuzuncu kat gök onun tahtı ve en itibarlı tacı oldu.

Neciyyü'llāh necāta oldı rācī
Muḥammed kā'ināta oldı nācī

Allah'ın sırdaşı olan Muhammed, (insanların) kurtuluşu için ricacı ve kainatın selâmete erişmesi için yardımcı oldu.

108 Çıḳardı gerçi Ṣāliḥ nāḳa ṭaşdan
Muḥammed ṭaşı güyā itdi başdan

Sâlih gerçi taştan bir deve çıkardı ama Muhammed de taşı tek başına konuşturdu.

Ḫalīl'e gülşen oldı nār-ı Nemrūd
Müsaḫḫardur ḥabībe cümle mevcūd

Halîl'e Nemrûd'un ateşi gül bahçesi oldu; Allah'ın sevgilisi Muhammed'e de bütün yaratılmışlara hükümran olma yetkisi verildi.

Kelīmü'llāha Ṭūr olmışdı me'vā
Ḥabību'llāha me'vā ḳurb-ı *ednā*[5]

Mûsâ'ya Tûr dağı sığınma yeri olmuşken Muhammed'in makamı (Allah'a) çok daha yakındı.

111 Elinde Dāvud'uñ mūm idi āhen
Cihān mūmın Muḥammed itdi rūşen

Demir, Dâvûd'un elinde bir mum gibi (şekil alırken) cihanı aydınlatan ışığı da Muhammed parlatmıştır.

Süleymān oldı milke milketü'llāh
Ḥabībe dü cihānı virdi Allāh

Süleyman, Allah'ın mülkü olan ülkeler için yaratılmışken Allah, Muhammed'e iki cihanın (övünç ve şerefini) vermiştir.

Mesīḥ eylerdi ger emvātı iḥyā
Ḥayātı Aḥmed'ile buldı dünyā

İsâ ölüleri diriltti ama dünya Ahmed'le hayat buldu.

5b

114 Nübüvvet şem'in evvel yaḳdı Ādem
O şem'üñ cem'ine bu oldı ḫātem

Peygamberlik meşalesini ilk önce Âdem yaktı fakat (nebîlik) mumlarının sonuncusu (Muhammed) oldu.

Muḥammed raḥmeten li'l-'ālemīndür
Muḥammed ṣādıḳu'l-va'dü'l-emīndür

Muḥammed âlemlere rahmet olarak (gönderilmiş) ve sözünde duran bir emniyet sahibi olmuştur.

Muḥammed maḥzen-i esrār-ı Ḥaḳ'dur
Muḥammed ma'den-i envār-ı Ḥaḳ'dur

Muhammed ilâhî sırların (saklandığı) bir hazine ve ilâhî nurların kaynağıdır.

117 Muḥammed'dür ümīd-i her dü-'ālem
Muḥammed'dür murād-ı āl-i ādem

Her iki âlem için umut, Muhammed'tir ve o insanlığın görmeyi arzu ettiği bir peygamberdir.

Anuñçün ḫalḳ idüpdür Ḥaḳḳ cihānı
Ol olmasa olurdı cümle fānī

Yüce Allah, kainatı onun için yaratmıştır; o olmasaydı hiçbir şey yaratılmayacaktı.

Sekiz uçmaġ-ıla bu ṭoḳuz eflāk
Yidi ṭamuyıla bu yidi ḳat ḫāk

Sekiz cennet ile bu dokuz kat gök; yedi cehennem ve yedi kat yer;

120 Sükūn-ı 'arż-ıla nüh çarḫ-ı dāyir
Meh ü mihr ü şevābit necm-i sāyir

hareketsiz duran yeryüzü ve dönen dokuz felek; ay, güneş, sabit görünen hareket hâlindeki yıldızlar;

Zemīn ü āsümān cennāt ü rıżvān
Vüḥūş-ıla ṭuyūr u ins-ile cān

yer, gök, cennetler, rıdvan (meleği); yabani hayvanlar ve kuşlar, insanlar ve cinler;

Anuñ nūrından oldı cümle mevcūd
Odur cümle cihān içinde maḳṣūd

bütün (bunlar) onun nûrundan yaratıldı. Bütün cihandaki yegâne maksat odur.

123 Cihān başdan başa anuñ muṭī'i
Günehkār ümmetüñ oldur şefī'i

Cihan baştan başa ona tâbîdir ve günahkâr ümmetin şefaatçisi de odur.

İdemez CĀMİ'Ī evṣāfın anuñ
Diyemez biñde bir elṭāfın anuñ

Câmi'î onun özelliklerini sayamaz ve onun söylenmesi gereken lütuf ve kereminin binde birini bile söyleyemez.

Nice vaṣf eylesün ḫurşīdi żerre
Ne bilsün vüs'at-i deryāyı ḳaṭre

Güneşi bir ışık zerresi nasıl vasfedebilsin ve bir damla, uçsuz bucaksız denizin genişliğini nasıl kavrayabilsin.

126 O memdūḥuñ k'ola meddāḥı Ḫālıḳ
Ne medḥ idem ben aña ola lāyıḳ

Yaratıcısı Allah tarafından övülen (peygamberi) ben layıkıyla nasıl öveyim.

Anı medḥ eylemek müşkildür el-ḥaḳ
Ġaraż ‘arż-ı ‘ubūdiyyetdür ancaḳ

Doğrusu onu medhetmek çok zor bir iştir ama maksadım sadece kulluğun gereğini ortaya koymaktır.

Mi‘rāc-ı ḳadr-i ‘ālī ḫātemü’l-enbiyā vü sulṭān-ı serīr-i ḳurb-ı ev-ednā

Nebîlerin sonuncusu ve (Allah’a) pek yakın bir makamın sultanı derecesi yüksek (peygamberin) mirâcı

6a Cenāb-ı ḥażret-i ‘izzetden iy cān
İrişdi bir gice Cibrīl’e fermān

Ey insanlar, yüce izzet sahibi Allah’tan bir gece Cebraîl’e bir buyruk geldi:

129 Cihān ḫalḳına eyle müjdegānı
Ḫaberdār it zemīn ü āsümānı

“Cihan halkına müjde eyle, yeri ve göğü haberdar et;

Ḥabībüm eylesün bu gice mi‘rāc
Ayaġı tozı olsun ‘arşuma tāc

sevgili (peygamberim) bu gece mirâc etsin. Onun ayağının tozu arşa tâc olsun.

Yüzin sürsünler ol toza felekler
Gözine tūtiyā çeksün melekler

O toza felekler yüz sürsün melekler de gözlerine sürme (olarak onu) çeksin.

132 Müzeyyen eylesün firdevsi Rıḍvān
Ṭonansun ḫullelerle ḥūr u ġılmān

Rıdvan, Firdevs cennetini süslesin, hûriler ve gılmanlar cennet elbiseleri giysin.

Cinān bāġından al bir berḳ-sur‘at[6]
Burāḳ-ı bād-pāy ü tāc ü ḫil‘at

Cennet bağından şimşek hızında ayağına çabuk bir Burak, tâc ve kaftan al.

Ḥabībüme yitişdür ḫıdmet eyle
Cenāb-ı ‘izzetüme da‘vet eyle

Sevgili (peygamberime) yetiştir ve ona hizmet et, onu yüce katıma davet et.”

135 Ḫıṭābı ḥażret-i nāmūs-ı ekber
İşitdi ṣaldı fi’l-ḥāl secdeye ser

Cebrail hitabı işitti ve başını hemen secdeye koydu.

Her emri rūḥ-ı ḳudsī ḳıldı ḥāṣıl
Zemīne āsümāndan oldı nāzil

Cebrail gökten inip Allah’ın bütün emirlerini yerine getirdi.

	Şeb-i ‘anber-fişān açmışdı dükkān Cihānı nūra ġarḳ itmişdi yeksān	Anber saçan gece, dükkanını açmış; cihanı tamamen nurla kaplamıştı.
138	Ḥabîbu’llāh meger ol gice ḫalvet Mübārek ḫāṭırı bulmışdı selvet	Muhtemelen o gece Allah’ın habîbi yalnız kalmaktaydı ve mübarek gönlü huzur içindeydi.
	Cemālinden cihān olmışdı pür-nūr Sarāy-ı Ümmehānî içre mesrūr	Güzel yüzünden cihan aydınlanmış hâlde Ümmühânî’nin evinde gönül huzuru ile,
	Oturmışdı dilinde ẕikr-i tevḥîd Ḥużūr-ıla göñülde fikr-i temcîd	dilinde tevhîd gönlünde Allah’ın yüceliğini idrak etme düşüncesiyle oturmaktaydı.
141	Didiler ba‘żı rāvîler ḥaremde Ki istiġrāḳa varmışdı o demde	Mahiyetindekilerden bazı rivayetçilerin, (Muhammed’in) dünya ile ilgisini kesip iç dünyasına daldığını söyledikleri anda
	Burāḳ’ı rūḥ-ı ḳudsî raġbet-ile Getürdi Muṣṭafā’ya ḥurmet-ile	Cebrâil, kabul edilmek üzere Burak’ı saygıyla Mustafa’ya getirdi:
6b	Didi müştāḳ olupdur ḥażretu’llāh Selām ü ‘izzet eyler iy yüzi māh	“Ey ay yüzlü (peygamber), yüce Allah (sizi) arzulamakta, selâm ve izzet eylemektedir.
144	Ayaġuñ tozına ehl-i semāvāt Göz açup ḥāżır oldı ḳat-ber-ḳat	Gökyüzü halkı ayağının tozunu (gözlerine sürme yapmak için) gözlerini açmış her katta sizi beklemektedir.
	Niṣār içün cevāhir ellerinde Selām-ile ṣalavāt dillerinde	Saçmak üzere ellerinde kıymetli taşlarla ve salat ü selâm söyleyerek
	Yüz urup yir ü gök ehli tamāmet Umarlar bu gice senden şefā‘at	yer ve gök halkı tamamen yönelmiş (vaziyette) bu gece senden şefaat beklemektedir.”
147	Emînu’llāh cevābın eyledi güş Muḥammed ol ṣafādan oldı pür-cūş	(Muhammed), Allah’ın emanetçisi (Cebrâil’in) söylediklerini işitince gönlü safâ ve coşkuyla doldu.
	Sürūr u şādlıḳdan geldi vecde Cenāb-ı Ḥaḳḳ’a fi’l-ḥāl itdi secde	Neşe ve hoşnutluğundan vecde gelerek yüce hak sahibine secde etti.

	Süvār oldı Burāḳ'a şād u ḫandān Licām elde dilinde żikr-i Sübḥān	Allah'ı zikrederek gemini eline alıp Burak'a bindi.
150	Revān oldı Burāḳ-ı bād-reftār Ki berḳden tīz alurdı menzil ü bār	Şimşekten daha tiz yol alan rüzgâr gidişli Burak yola koyuldu.
	Delīl oldı öñince rūḥ-ı ḳudsī Varup evvel müşerref ḳıldı Ḳuds'i	Cebrail'in kılavuzluğunda önce Kudüs'ü şereflendirdi.
	Sa'ādet sāyesin çün şaldı server Selāma geldi ervāḥ-ı peyember	(Peygamberlerin) ulusu (olan Muhammed) saadet gölgesini salıverince peygamberlerin ruhları (onu) karşılamak üzere toplandılar.
153	İdüp cümle keremler cümlesine Ki da'vet itdi kendü ḳıblesine	Hepsine çokça keremde bulunup onları kendi kıblesine davet etti.
	Ḳabūl itdi ḳamusı da'vetini El alup eylediler bey'atini	Hepsi (de Muhammed'in) davetini kabul etti ve beyatini kabul etmek için el sıkıştılar.
	Emānet mesnedini ḳıldı tafżil Namāza ṭurdı tekbīr itdi Cibrīl	Cebrail tekbir getirdi, peygamber de kendisine emanet edilen makama binaen namaza durdu.
156	Gürūh-ı enbiyā uydı tamāmet Geçüp miḥrāba eyledi imāmet	Mihrâba geçip imamet eyledi, bütün peygamberler de ona uydular.
	Penāh oldı vefādan enbiyāya Delīl oldı şafādan evliyāya	O, peygamberlerin vefa sığınağı ve velîlerin safâ rehberidir.
7a	'Urūc eyledi 'arşa 'izzet-ile Yiri gögi ṭoyurdı raḥmet-ile	(O) ulu (peygamber), arşa yükseldi ve yeri göğü rahmetle doyurdu.
159	Sarāy-ı kāyināt içre vücūdı Bıraḳdı şeş cihetle dört hudūdı	Bedenini, beş ciheti ve dört hududu kainat sarayında bıraktı.
	Emīnu'llāh öñince ġāşiyedār Dir-idi ṭırraḳū ervāḥ-ı ebrār	Cebrâil'in önünde perde tutucu olarak hayır sahiplerinin ruhları "tirrakû" dediler.

Kevākib eyledi eflāki tezyīn
Uyardı niçe biñ ḳandīl-i sīmīn

Yıldızlar, sayısız gümüş renkli kandil yakıp felekleri süsledi.

Ḳamer gösterdi istiḳbāli evvel
Öñince Aḥmed'üñ yandurdı meş'al

İlk olarak ay, önü sıra kandil yakarak Muhammed'i karşıladı.

Gelüp sürdi ayaġı tozına yüz
Henüz bedrüñ yüzinde vardur ol toz

Ay gelip onun ayağına yüz sürdü. O toz hâlâ ayın yüzünde durmaktadır.

Çün evvel göge irdi faḫr-i 'ālem
Selāma geldi evvel anda Ādem

Bütün insanlığın övüncü olan (Muhammed), birinci kat göğe erişince (onu) ilk olarak Âdem karşıladı.

İkinci göge irdi çünki server
'Uṭārid eylemişdi milki defter

(Kainatın) ulusu ikinci kat göğe ulaşınca merkür (utarid) bütün varlık âleminde olup bitenleri yazdı.

Yüz urup ḫıdmetine ḳıldı teslīm
Didi saña müsellem yidi iḳlīm

Yüzünü yere koyarak o (defteri peygamberin) hizmeti için teslim etti ve "Bütün kainat sana teslim edilmiştir." dedi.

Selāma geldi anda didi Yaḥyā
Ciḥānı eyledüñ nūruñla iḥyā

Orada Yahyâ ona karşı gelerek "Cihanı nurla yeniden dirilttin." dedi.

Üçünci göge yol buldı feraḥnāk
Feraḥdan zühre-i zehrā ṭarabnāk

Sevinçle üçüncü göğe ulaşınca parlak yüzlü venüs (zühre), coşku dolu bir neşeyle;

Didi düşmen kör olsun iy yüzi nūr
Sen olġıl dü-cihān içinde mesrūr

"Ey nur yüzlü (peygamber), düşmanın kör olsun. İki cihanda mesut ol." dedi

Selāma geldi anda ḫūb-ı Ken'ān
Eyitdi merḥabā iy nūr-ı Yezdān

Orada Kenan güzeli (Yûsuf) selâmladı ve "Merhaba ey Allah'ın nûru!" dedi.

Olup dördünci gök ol mihre pāye
Hümāyūn sāyesinden ṣaldı sāye

Dördüncü kat gök, o güneş (gibi peygamberin) derecesi oldu ve orada mübarek gölgesinden gölge saldı.

Gün itdi kāse-i zerrīni pür-zer
Nişār içün ayaġına ḳodı ser

Güneş, altından kasesini altınla doldurup saçmak üzere onun ayağına kapandı.

7b	Müşerref eyledi çün ol maḳāmı Refī'u'llāh gelüp virdi selāmı	(Güneş), Allah'ın derecesi yüksek (peygamberi) o makamı şereflendirdiği için gelip selâm verdi.
174	Beşinci göge irdi ol cihān-gīr Gelüp destine behrām şundı şimşīr	Dünyayı zabteden peygamber, beşinci kat göğe gelince behrâm kılıcını onun eline uzattı
	Didi feṯḥ it cihān milkin ser-ā-ser Cihān ḫalḳı saña oldı müsaḫḫar	ve; "Cihan mülkünü baştan başa fethet; bütün insanlar sana teslim olacaktır." dedi.
	Selāma geldi ol menzilde Hārūn Didi olduñ cenāb-ı Ḥaḳḳ'a maḳrūn	Harun o yere selâma geldi ve onun Allah'a yakın olduğunu müjdeledi.
177	Çün altıncı göge ol şems-i devlet Sürūr-ile irüp şaldı sa'ādet	O saadet güneşi, altıncı göğe erişince oraya sevinç ve kutluluk yağdı.
	Sa'ādet dürri dürcin[7] açdı bercīs Ser-i dürr-i yetīme şaçdı bercīs[8]	Bercîs (müşterî), saadet incisinin kutusunu açarak Muhammed'in başına inciler saçtı.
	Selāma geldi anda pūr-ı 'İmrān Didi meydān senüñdür eyle cevlān	Orada, İmran'ın oğlu (İsâ), selâmlamaya geldi ve "Meydan artık senindir; istediğin gibi dolaşmalısın." dedi.
180	Yidinci göge irdi ol şehen-şāh Ziyāde oldı ḳurb u 'izzet ü cāh	O şahlar şahı (Muhammed), yedinci göğe geldiğinde orada Allah'a yakınlığı, yüceliği ve makamı arttı.
	Ḳodı keyvān öñinde tāc ü taḫtı Ki virdi ṣāḥibine raḫt [u] baḫtı[9]	Zühâl (keyvân) yıldızı, zînet ve bahtı (Muhammed'e) devrettiği için tacını ve tahtını ona bıraktı.
	Ḫalīlu'llāh yitişdi ḫullet-ile Selām virdi rasūle 'izzet-ile	İbrahim içten bir sevgi ile geldi ve rasûle saygı ile selâm verdi.
183	Eyitdi merḥabā iy şāh-ı *levlāk*[10] Ḳudümüñden müşerref oldı eflāk	"Merhaba ey levlâke (hitabına mazhar olan peygamberler) şahı, senin gelişinle felekler şenlendi." dedi.
	Bıraḳdı benligi ḫākī ḳafesde Ṭoḳuz eflāki geçdi bir nefesde	(O), benliği, topraktan (yaratılan beden) kafesine hepsetti ve bir nefeste dokuz kat göğü aştı.

	Yüzin ḫāk itdi yolında felekler Gelüp yüz sürdi pāyına melekler	Felekler, onun yolunda yüzünü toprağa sürdü, melekler de gelip ayağına kapandı.
186	Çü pāye oldı nüh-ṭāḳ-ı muḳarnes Selāma geldi ervāḥ-ı muḳaddes	Kubbeli dokuz kat gök, onun rütbesi olunca kutsal ruhlar selâmlamak üzere hep ona geldiler.
	İrer ol sidre-ḳāmet müntehāya İşāret ḳıldı Cibrīl ol hümāya	O sidre boylu (peygamber), Sidretü'l-müntehâ'ya varınca Cebrâil o hümâ (gibi olan peygambere) (şöye) işaret etti:
8a	Didi budur maḳāmum yā Muḥammed Bu yirden geçmege yoḳdur baña ḥad	"Ey Muhammed, benim gidebileceğim yer buraya kadardır, bundan öteye gitmeye bana izin yoktur.
189	Bu menzilden öte emr itmedi Ḥaḳḳ Tecāvüz eyleyem miḳdār-ı barmaḳ	Buradan ileriye bir parmak miktarı gitmemi Allah emretmemiştir." dedi.
	Didi Cibrīl'e Aḥmed bilmezin yol Ne pīş ü pes bilürin ne ṣaġ u ṣol	Ahmed, Cebrâil'e "Yolu bilmiyorum, ne ön ve arka ne de sağ ve sol bilirim." dedi.
	Didi Cibrīl hidāyetdür delīlüñ 'İnāyet gösterür rūşen sebīlüñ	Cebrâil; "Yol göstericin (Allah'ın) hidayeti, yolunu aydınlatacak da onun inayetidir." dedi.
192	Ḳodı Cibrīl'i anda mest ü ḥayrān Hidāyet geldi Aḥmed ḳıldı seyrān	Ahmed, hoşnutluk ve hayranlıkla Cebrâil'i bıraktı ve Allah'ın hidayeti üzerine yola koyuldu.
	Yöneldi ol yola 'azm itdi bī-bāk İrişdi Beyt-i Ma'mūr'a feraḥnāk	Korkmadan karar vererek o yola yöneldi ve hoşnut bir şekilde Beyt- Ma'mûr'a ulaştı.
	Yapusı ol evüñ yāḳūt-ı aḥmer Ḳapusı 'arş-ı a'lāya berāber	O evin yapısı, kırmızı yakuttan, kapısı da yüce arşa değecek kadardı.
195	Ferāġat itdi ferrinden bu ferşüñ Olur pāyına pāye püşti 'arşuñ	Bu yerin aydınlığından gönlü huzur buldu ve dokuzuncu kat göğün altı onun ayağına bir rütbe oldu.
	Ṭavāf eyledi beyti şevḳ-ile ḫoş Adı Refref irişdi bir yeşil ḳuş	Beyt-i Ma'mûr'u şevkle dolaşırken Refref adında yeşil bir kuş geldi.

	Didiler ba'żı rāvīler aña nūr Ki bir altun çekirge idi ez-nūr	O, altın bir çekirge idi. Bazı rivayetçiler onun nur olduğunu söylediler,
198	Didi ba'żı bisāṭ-ı nūr-ıdı ol Süvār oldı Muḥammed yüridi yol	bazıları da onun nurdan bir yaygı olduğunu söylediler. Muhammed onun üzerine bindi ve yoluna devam etti.
	Yüz urdı ayaġına cümle eflāk İrişdi pāy-i 'arşa şāh-ı levlāk	Felekler onun ayağına yüz sürdüler. Levlâke (hükmüne mazhar olan peygamberler) şahı dokuzuncu kat göğe kadar yaklaştı.
	Bu deñlü rıf'at-ile 'arş-ı a'ẓam İzi tozı ḳatında ẕerreden kem	En yüce arş, bütün yüceliğine rağmen onun ayak izinin tozunda zerreden daha küçük kaldı.
201	Gelürdi 'aḳlı gāh zā'il olurdı Ki ḥayret perdesi ḥā'il olurdı	Hayret perdesi arada engel olunca bazen aklı başına gelmekte bazen de kendinden geçmekteydi.
	Çü 'arş altına irdi ol yüzi nūr Görür İsrāfīl elinde ṭutar ṣūr	O nur yüzlü (peygamber), dokuzuncu kat göğün altına gelince İsrâfîl'in elinde Sûr'u tuttuğunu gördü.
8b	Gözedüp emri ṭurur vaḳte ḥāżır Öñinde levḥ-i mahfūẓ aña nāẓır	Rasûl Levh-i mahfûz'un karşısına geldi ve kendisine verilecek emre hazır olarak beklemeye başladı.
204	Selām virdi rasūle 'izzet-ile Ṭapu itdi vü döndi ḥürmet-ile	(İsrâfîl) rasûlü yücelterek selâm verdi, saygıda bulunduktan sonra geri gitti.
	Ḳalur ol yolda Refref ol şehen-şāh Bu kez kerrūbīler idindi hem-rāh	Orada Refref ve peygamberler padişahı Muhammed kalmışken bu kez büyük melekler yol arkadaşları oldu.
	Geçer sa'y-ile nūrānī ḥicābı Ki yitmiş biñ idi anuñ ḥisābı	Yetmiş bin kadar nurânî perdeyi yürüyerek geçtiler.
207	Pes andan aldı rūḥānī melekler Muḳarreblerdür ol dergāhı bekler	Sonra, Allah'a yakın olan, o yeri bekleyen ruhânî melekler (Muhammed)'i teslim aldılar.
	Getürdiler ḥabību'llāhı ber-düş Cenāb-ı ḥażrete iletdiler ḫoş	Allah'ın habîbini omuzlarında getirdiler ve cenâb-ı Hakk'ın katına ilettiler.

Ḥabîbe *ḳābe ḳavseyn*[11] oldı me'vā
Nice ḳavseyn belki ḳurb-ı *ednā*

Çok fazla bir yakınlık olan Kâbe kavseyn'e mazhar olunacak bir makam habîbullaha makam oldu.

Vücūdı fānî oldı kendüzinden
Giderdi her ḥicābı cān gözinden

Bedeni kendisinden uzaklaştı ve gönül gözünden aradaki bütün perdeler kalktı.

Çekildi sürme *mā-zāġa'l-baṣar*[12]'dan
Gözi Ḥaḳḳ nūrın aldı her naẓardan

Mâ-zâğa'l-basar'dan (gözüne) sürme çekildi ve her bakımdan Hakk'ın nûrunu aldı.

Çü götrüldi arada ḳalmadı sed
Ḥaḳ'ı Ḥaḳ nūrıyıla gördi Aḥmed

Aradaki engeller ortadan kalkınca Ahmed, Hakk'ı hak nûru ile gördü.

Aradan gitdi fürḳat vuṣlat oldı
Zihî vuṣlat ki 'ayn-ı vaḥdet oldı

Ayrılık aradan kalktı ve vahdetin kendisi olan kavuşma gerçekleşti.

Zihî vaḥdet ki ṣıġmaz anda keşret
Zihî keşret ki oldı 'ayn-ı vaḥdet

O vahdet, bünyesinde kesret barındırmayan bir vahdettir. O kesret, vahdetin kendisi olan kesrettir.

Zihî 'āşıḳ cenābına ḥabîbin
İder da'vet virür 'izzet naṣîbin

O, Allah'ın kendisini katına davet ederek yücelik nasip ettiği bir âşıktır.

Zihî ma'şūḳ ki buldı ḳurb-ı 'izzet
Ezelden tā ebed baḫt-ıla devlet

O, en yüce yakınlığı, ezelden ebede kadar baht ve devleti elde etmiş bir sevgilidir.

Zihî ṣoḥbet ki kimse idemez telḫ
Zihî meclis ki hergiz olmaya selḫ

O sohbet, kimsenin bozamayacağı ne güzel bir görüşmedir ve o meclis, asla bozulmayacak bir meclistir.

Zihî dem k'irdi vaḳt-i *lî-ma'a'llāh*[13]
Ne mürsel ne melek buldı aña rāh

Lî ma'allâh hükmüne mazhar olan vakit ne güzel bir vakittir. Çünkü o (meclise) ne bir peygamber ne de bir melek erişebildi.

Kemā-hî her ne var keşf itdi kāşif
Ḳamu esrāra 'ilmi oldı vāḳıf

O keşfedici peygamber, orada bulunan her şeyi olduğu gibi keşfetti ve ilmi sayesinde bütün sırlara vâkıf oldu.

Muḥabbet oldı ol meclisde sāḳî
Ṣunup cāmı götürdi iftirāḳı

O mecliste muhabbet hâsıl oldu ve saki kadeh sunarak hicrânı ortadan kaldırdı.

Ḥabīb ol cām-ile oldı ṭarabnāk
Yüz urup didi yā Rab *mā 'arafnāk* [14]

(Allah'ın) habîbi, o kadehten hoşnut oldu ve secdeye kapanıp "Ey Rabbim, seni (yeterince) bilemedik." dedi.

Senüñ luṭfuñdur iy Ḥannān ü Mennān
'İnāyet menba'ından ḳılduñ iḥsān

"Ey Hannân ve Mennân (olan Rabbim), inayet menbaından benim için ihsan kılmış olman senin lütfundandır.

Ḳamu varlıḳ senüñdür ben faḳīrin
Ki sen ma'būd ben 'abd-i ḥaḳīrin

Bütün varlık sana aittir, ben sadece fakir (bir kulunum). Çünkü sen ibadete yaraşır olansın, ben hakir bir kulum.

Ḫudāyā saña lāyıḳ ḫıdmetüm yoḳ
Ḳapuña 'arż idecek ṭā'atüm yoḳ

Ey Allah'ım, sana yaraşır bir hizmetim ve kapında arz edecek bir ibadetim yoktur.

Ezelden eyledüñ luṭf u 'ināyet
Ebed vir ol yola yā Rab hidāyet

Bana ezelden lütuf ve ihsanını bahşettin, o yolu sonsuza kadar dâim kıl.

İlāhī ḳullaruñdan 'āciz ü ḫ^{v}ār
Bir avuç ümmetüm vardur günehkār

Allah'ım, senin kulların arasında âciz ve hakir bir avuç günahkâr ümmetim vardır.

'Amel ḳılmaḳda ḳulluḳda ḳamu süst
Ḫaṭālar işlemekde cümlesi çüst

(Onların) hepsi, kullukta ve ibadette gevşek, hata işlemekte çabuktur.

Egerçi anlaruñ hiç ṭā'ati yoḳ
İlāhī sen Ġanī'sin raḥmetüñ çoḳ

Allah'ım, her ne kadar onların ibadetleri eksikse de senin rahmetin çoktur çünkü sen Ganî'sin.

Arada kimi ẓālim kimi maẓlūm
Raḥīmā raḥmetüñden itme maḥrūm

Ey Rahîm (olan Rabbim, onların) içinden kimisi zâlim kimisi de mazlumdur, sen onları rahmetinden mahrum bırakma.

Ezelden bunları sen eyledüñ var
Kim āḫir yirlerini eyleme nār

Ezelden bunları sen yarattın, o yüzden sonunda yerlerini cehennem kılma.

Bu deñlü cürm içinde ḥażretüñden
Umarlar ḳaṭre baḥr-i raḥmetüñden

Bu denli kabahate rağmen (onlar) senin rahmet denizinden damla umarlar.

	Ḳamusı mu'terif şām u seḥergāh Oḳur *lā-taḳneṭū min-raḥmeti'llāh* [15]	Onların hepsi, kabahatlerini itiraf eder ve sabah akşam 'Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin.' (ayetini) okurlar."
9b	Ḥabîbu'llāh şu deñlü itdi nāzı Ḳabūl olundı ḥażretde niyāzı	Allah'ın habîbi o kadar çok yalvardı ki yakarışı Allah tarafından kabul olundu.
234	Ḫiṭāb-ı 'izzet irdi yā ḥabîbî İrer her şey'e raḥmetden naṣîbi	Yüce (yaratıcı) şu şekilde hitapta bulundu: "Ey habîbim, rahmetimden her şey nasibini bulur.
	Şu deñlü raḥmetümüñ vüs'ati var Ṣıġar eşyā bu deryāda ne kim var	Benim rahmetim o kadar geniştir ki bu derya (gibi olan kainattaki) her şey ona sığar. "
	İşitdi bu ḫiṭāb-ı müsteṭābı Ḳabūl eyledi bu şāfî cevābı	(Muhammed), bu güzel hitâbı işitti ve bu kâfî cevabı çok benimsedi.
237	Murādı ḥāṣıl oldı döndi Aḥmed Zemîne āsümāndan indi Aḥmed	Ahmed maksadına ulaşınca döndü ve gökten yeryüzüne indi.
	Ḳadem başdı sarāy-ı pür-sürūra Ki yol virmedi bir ẕerre ġurūra	Zerre kadar gururlanmadan sevinç dolu mekânına ayak bastı.
	Getürdi armaġanı çār-yāre Naṣîbin her birine āşikāre	(Miraç'tan aldığı) kendi nasibi (olan) armağanları dört dostuna açıklıkla aktardı.
240	Eyitdi eyledüm bu gice mi'rāc *Le-'amrük*'den[16] uruldı başuma tāc	"Bu gece miraç eyledim ve "le-'amrük"ten başıma taç giydirildi." dedi.
	Maḳāmum ḳurb-ı ev-ednā'ya irdi Bu esfelden geçüp a'lāya irdi	"Makamım 'ev ednâ' kadar yakına ulaştı ve bu alt (mekândan) en yükseğe erişti.
	Serîrüm oldı nüh-ṭāḳ-ı muḳarnes Sarāyum oldı heft ṣaḥn-ı müseddes	Dereceli dokuz felek tahtım ve bu kubbeli yedi saha sarayım oldu.
243	Merātib ḥāṣıl itdüm Ḥaḳḳ ḳatında 'Azîz oldum cenāb-ı 'izzetinde	Yüce hak sahibinin katında mertebeler elde ettim ve onun yüce huzurunda saygınlık gördüm."

İşitdi ṣıdḳ-ı Ṣıddīḳ oldı muḥkem
'Ömer'de 'adl [ü] dād[17] oldı müsellem

(Bunları) duyunca Sıddîk (sıfatını kazanmış olan Ebû Bekir'in) sıdkı daha da kuvvetlenmiş oldu. Ömer'e de adalet ve hakkaniyet teslim edildi.

Ḥayāsı artdı 'Oṣmān-ı emīnüñ
Seḫā vü cūd-ıla luṭfı 'Alī'nüñ

Şüphe etmemekle (şöhret bulmuş) Osman'ın hayâsı (daha da) arttı. Ali'nin de cömertliği ve iyilik severliği arttı.

246 'Adāvet Bū Cehil'de oldı muḥkem
Zübānını cehālet ḳıldı ebkem

Ebu Cehil'in düşmanlığı (bir kat daha) arttı ve (onu) cehâlet dilsiz etti.

Kimine luṭf-ıla 'izzetler oldı
Kimine ḳahr-ıla miḥnetler oldı

Kimine (Allah'ın lütfu ile) izzetler, kimine de (onun) kahrıyla mihnetler hâsıl oldu.

10a Zihī Aḥmed zihī luṭf-ı ilāhī
Kim oldı 'ālemüñ püşt ü penāhı

Bütün insanlığın dayanağı ve sığınağı (olan Muhammed) ne güzel bir peygamber ve ne hoş bir ilahî lütuftur.

249 Aña vü āline aṣḥābına hem
Ṣalāt-ıla selām biñ kerre her dem

Ona, soyuna ve ashâbına her nefeste binlerce salat ve selâm (olsun).

İlāhī nūr-ı Aḥmed ḥurmeti-çün
Şeb-i mi'rācda olan ḥurmet-içün

Ey Allah'ım, Ahmed'in nûru (olan Kur'ân) hürmetine ve onun miraç gecesi (senin katındaki) itibarı hürmetine,

Kerīm'sin CĀMİ'Ī'ye raḥmet eyle
Şefī' it Muṣṭafā'yı şefḳat eyle

Kerîm (sıfatınla) Câmi'î'ye rahmet eyle ve (ona acıyarak) Mustafa'yı şefaatçi kıl.

252 Günāh baḥrine ġarḳ oldı bu miskīn
Eġīṯnī yā ġıyāṯe 'l-müsteġīṯīn[18]

(Çünkü) bu miskin, günah denizinde boğulmuştur. "Ey yardım isteyenlerin yardımcısı, bana yardım et."

Medḥ-i Ṣıddīḳ-ı Ekber ḫalīfe-i güzīn-i Peyġamber

Peygamberin seçkin halîfesi Sıddîk-i Ekber'in övgüsü

Rasūlüñ yāri kim aṣḥāb-ı dīndür
Ṣaḥābe içre aṣḥāb-ı güzīndür

(O), (bu) dinin ashâbından rasûlün dostu, ashap arasında da seçkin bir kişidir.

Ki Ṣıddīḳ eyledi ikrārı evvel
Kemāl-i ṣıdḳ-ıla oldı mükemmel

O, (Muhammed'in getirdiği dine) ilk iman eden kişi olduğu için sadâkatin olgunluğuyla kemale ermiştir.

255 Emîrü'l-mü'minîn Bū Bekr-i Ṣıddîḳ
İmām oldur nebîden ṣoñra taḥḳîḳ

Mü'minlerin emiri Ebû Bekr-i Sıddîk, Nebî'den sonraki ilk imamdır.

Varup cennet ḳapusında ṭura ol
Kime isterse vire cennete yol

O gidip cennet kapısında dursun ve istediği kişinin cennete girmesine sebep olsun.

Medḥ-i Fārūḳ-ı ḫaṭā vü ṣavāb 'Ömerü'l-Ḫaṭṭāb

Hata ve sevâbı birbirinden ayıran Hattap oğlu Ömer'in övgüsü

Emîrü'l-mü'minîn ol feyż-i Vehhāb
İkincisi 'Ömer'dür ibn-i Ḫaṭṭāb

Mü'minlerin ikinci emiri, bağışlaması bol Allah'ın bir feyzi olan Hattap oğlu Ömer'dir.

258 Bu dîn yolında 'adl ü dād idüpdür
Şerî'at şehrin ol ābād idüpdür

(O), bu din yolunda adâlet (tesis) etmiştir ve şeriat şehrini bayındır hâle o getirmiştir.

10b Ayırdı ḥaḳḳı bāṭıldan idüp farḳ
Yürütdi ḥaḳḳı itdi bāṭılı ḥarḳ

(O), hakkın bâtıldan farklı olduğunu ortaya koydu, hakkı hâkim kıldı ve bâtılı ortadan kaldırdı.

Ḳaçar ẓıllından anuñ dîv ü şeyṭān
Üşenür heybetinden ins-ile cān

Dev ve şeytan onun gölgesinden kaçar, insan ve cin de heybetinden çekinir.

Medḥ-i cāmi'ü'l-Ḳur'ān 'Oṣmān bin 'Affān

Kur'ân'ı toplayan Affân oğlu Osman'ın övgüsü

261 Emîrü'l-mü'minîn üçünci 'Oṣmān
Serîr-i milk-i ḥilm ü 'ilm-ile sulṭān

Mü'minlerin üçüncü emiri Osman'dır. (O), hilm mülkünün tahtı ve ilmin sultanıdır.

Görüp aṣlını bildiler müretteb
Edeb erkānın andan her mü'eddeb

Her terbiyeli (kişi) edep kurallarının aslını ondan öğrendi.

Ḥayā ögrendi andan ehl-i īmān
Anuñ cehdiyile cem' oldı Ḳur'ān

İman ehli ondan hayâ öğrendi. Kur'an onun gayretiyle bir araya getirildi.

264 Şehādet rütbetin ḳılmaġa ẓāhir
Ki Ḳur'ān üstine cān virdi āḫir

(O), şahadet rütbesine erişebilmek için sonunda Kur'ân'ın üstünde rûhunu teslim etti.

Medḥ-i ḫātemü'l-ḥayā 'Aliyyü'l-Mürteżā

Hayânın mührü Aliyyü'l-Murtazâ'nın övgüsü

Emīrü'l-mü'minīn dördünci Ḥaydar
Odur sāḳī anuñdur cām-ı kevşer

Müminlerin dördüncü emiri, (Allah'ın arslanı) Ali'dir. Kevser suyunun kadehi onundur, o suyun sakisi de odur.

Şerī'at 'ilminüñ derbānı oldur
Ṭarīḳat ehlinüñ sulṭānı oldur

O, şeriat ilminin koruyucusu ve tarikat ehlinin sultânıdır.

267 Seḫā vü luṭf u iḥsān ü mürüvvet
Ṣafā vü ṣıdḳ u iḫlāṣ ü fütüvvet

Cömertlik, iyilik, yardımseverlik, yiğitlik, safâ, sadâkat, ihlâs ve temiz soyluluk;

Şecā'at hem kemāl-ile kerāmet
Anuñ ḥaḳḳındadur bu cümle ḫaṣlet

yüreklilik, olgunluk ve kerem gibi hasletler ona aittir.

Medḥ-i Ḥaseneyn ü 'ammeyn-i kerīmeyn ü 'Aşere-i Mübeşşere rıżvānu'llāhi 'aleyhim ecma'īn

Hasan ve Hüseyin, kerem sahibi (peygamberin) iki amcası ve cennetle müjdelenen on kişinin (Allah hepsinden razı olsun) övgüsü

11a Kim anuñ nūr-ı çeşmi iki şehdür
Sa'ādet burcı üzre mihr ü mehdür

(Onlar, Muhammed'in) gözünün nûru iki şahtır ve saâdet göğünün ayı ve güneşidir.

270 Biri ḫulḳ-ıla ḫalḳ içre Ḥasen'dür
Riyāż-ı 'izzete serv ü semendür

Birisi insanlar arasında güzel huyuyla (tanınan) Hasan'dır. (O) yücelik bahçesinin servisi ve yaseminidir.

Biri şāhum şehīd-i Kerbelā'dur
Ḥüseyn-i pür-'anā vü pür-belādur

Diğer bir şah da Kerbelâ şehidi olan çilekeş, gam yükü Hüseyin'dir.

Çirāġ-ı ḳurretü'l-'aynı rasūlüñ
Yüregi yağıdur zevce'l-Betūl'üñ

(Onlar), peygamberin gözünün nuru, zevcesi Betül'ün de yüreğinin yağıdır.

273	Olup şeyḫ-i şebāb-ı ehl-i cennet Virürler cennetüñ bāġına zīnet	(Onlar) cennet ehlinin gençlerinin tecrübelileri olarak cennet bahçesini süslerler.
	İki ‘ammī olupdur eşrefü’n-nās Ki ya‘nī ḥażret-i Ḥamza vü ‘Abbās	(Muhammed’in) iki amcası Hamza ve Abbas da insanların en şereflisi olmuştur.
	Ḥabībüñ yāri on oldı ḥaḳīḳat Beyān eyledi aṣḥāb-ı şerī‘at	Şeriat ashâbının belirttiğine göre Habibullah’ın dostu aslında on kişi idi.
276	Ki bunlar cümlesi bī-şekk velīdür Ebū Bekr ol velīler evvelidür	Şüphesiz bunların hepsi (Allah’ın) velileridir ve (velilerin) ilki (de) Ebû Bekir’dir.
	İkincisi ‘Ömer üçünci ‘Oṣmān ‘Alī dördüncisidür ibn-i ‘İmrān	İkincisi Ömer, üçüncüsü Osman, dördüncüsü de İmrân’ın oğlu Ali’dir.
	Beşinci Ṭalḥa’dur olmadı ṭāliḥ Ṣalāḥat gördi andan cümle ṣāliḥ	Beşincisi talihsiz Talha’dır. Bütün sâlih (kişiler) ondan iyilik görmüştür.
279	Dil ü cān-ıla geldi ḳıldı bey‘at Kim oldı ehl-i ‘izzet ehl-i ḥurmet	Can u gönülden (Muhammed’e) biat etti ve böylece de izzet ve hürmet ehli arasına girdi.
	Olur altıncı yāri ‘Abdu’r-Raḥmān Muḥibb-i ḫānedān maḥbūb-ı Raḥmān	(Onun) altıncı dostu Allah’ın sevgilisi ve aile dostu Abdurrahman’dır.
	‘Azīz-i muḥterem aṣḥāb içinde Şerīf-i muḥteşem aḥbāb içinde	Ashab arasında hürmete yaraşır bir makama, dostlar arasında şöhretli bir şerefe sahiptir.
11b		
282	Yidincisi Zübeyr ibn-i ‘Avām’dur Mükerrem faḫr-i aṣḥāb-ı kirāmdur	Yedincisi Zübeyr İbn-i ‘Avâm’dır. O (da) ashâb-ı kirâm’ın övüncü bir kerem sahibi (kişidir).
	Kirāmıdur ḳamu ehl-i kirāmuñ Ki maḳbūlı olupdur ḫāṣ u ‘āmuñ	O herkes tarafından kabûle şâyan olduğu için bütün şereflilerin şereflisidir.
	Sekizinci durur Sa‘d ibn-i Vaḳḳāṣ Ḫavāṣu’l-mü‘minīn içinde ol ḫāṣ	Sekizincisi, müminlerin seçkinleri arasında özel (bir yeri olan) Sa’d İbn-i Vakkâs’tır.

285	Rasūlu'llāh'a eyledi iṭā'at İki 'ālemde kesb itdi sa'ādet	(O), Allah'ın peygamberine itaat etti ve iki dünya saâdetini elde etti.
	Ṭoḳuzıncı emīrü'l-müttekīndür Ki Sa'd ibn-i Zübeyr-i pāk-dīndür[19]	Dokuzuncusu, takvâ sahiplerinin emiri, dini temiz Sa'd İbn-i Zübeyr'dir.
	Ḥabību'llāh'a oldı yār-ı ṣādıḳ Sa'īd oldı sa'ādet buldı bayıḳ	Habibullâh'a sâdık bir dost olup yüceldi ve şüphesiz saâdet buldu.
288	Onuncısı 'Ubeyde ibn-i Cerrāḥ Aña feṭḥ itdi her ebvābı Fettāḥ	Onuncusu Allâh'ın kendisine bütün kapıları açmış olduğu 'Ubeyde İbn-i Cerrâh'tır.
	Göñülden cān-ıla sevdi ḥabībi Kim oldı cümle dertlerüñ ṭabībi	(O) bütün dertlerin tabîbi olan Allah'ın habîbini can u gönülden sevdi.
	Bu on yārān ki oldı ehl-i 'izzet Kim oldılar muḥaḳḳaḳ ehl-i cennet	Bu izzet ehli olan on dost, şüphesiz cennet ehlinden oldular.
291	Ki bey'at itdiler taḥt-ı şecerde Rasūl-ıla ḳamusı bir naẓarda	Onların hepsi birden ağacın altında rasûle biat etti.
	Daḥı bunlar ırılmadın yirinden Ṭurup ırılmadın biri birinden	Sonra bunlar, orada toplu hâlde bulunurlarken
	İrişdi Cebrā'il virdi selāmı Getürdi Ḥaḳḳ te'ālādan peyāmı	Cebrâil geldi, selâm verdi ve Hak te'âlânın (şu) mesajını getirdi:
294	Bağışladı saña Ḥaḳḳ cümle yāruñ Senüñ cennetde olsun hem-cüvāruñ	"Allah sana bütün sevenlerini bağışladı, (onlar) cennette senin komşun olacaklardır.
	Ḳamusından muḥaḳḳaḳ rāżıdur Ḥaḳḳ Budur taḥḳīḳ taṣdīḳ eyle muṭlaḳ	Şüphesiz Allah onların hepsinden râzıdır. Doğrusu budur ve bunu (sen de) tasdik et.
	Ne münkir kim ider bunlara inkār Ebed ḳalur cehennem içre iy yār	Ey dost, hangi inkârcı bunları inkâr ederse cehennemde sonsuza dek kalacaktır."

12a

297	Ḫudāyā it nite k'aṣḥāb u evlād Ṭamudan CĀMİ'Î'nüñ cānın āzād	Ey Allâh'ım, tıpkı (Muhammed'in) ashâbını ve neslini (bağışladığın gibi) Câmi'î'yi de cehennemden kurtar.
	Muḥibb-i āl ü aṣḥāb-ı nebîdür Degül anuñ gibi kim ecnebîdür	(O), Nebî'nin ashâbı ve soyunun sevgisini (gönlünde taşımaktadır). Hiç kimse de onun kadar garip değildir.
	İçür ābı ṣaḥābe meşrebinden Ayırma ehl-i sünnet meẕhebinden	(Ona) sahâbenin su içtiği kaptan su içir ve (onu) ehl-i sünnet mezhebinden ayırma.

Sebeb-i te'lîf-i kitāb ü taṣnîf-i risāle-i ādāb

Kitabın yazılış sebebi ve âdâb risâlesinin tasnifi

300	Meger bir gice mehtāb-ı münevver Cihānı nūra ġarḳ itmişdi yekser	Gecelerden bir gece parlak ayın aydınlığı cihânı baştan başa nurla doldurmuştu.
	Ṣafādan var-ıdı cānuñ sürūrı Göñül bulmışdı şevḳ-ile ḥużūrı	(O gecede) gönlüm sevinç, şevk ve huzur içindeydi.
	Oturup ḫalvetümde fikr iderdüm Ḫudā'ya şükr iderdüm ẕikr iderdüm	Tek başıma oturup düşünüyor, Allâh'a şükür ve zikirde bulunuyordum.
303	Meger yārānlarumdan bir muṣāḥib Kemāle ṭālib ü ehline rāġıb	Dostlarımdan her zaman en iyiyi arayan ve (işin) ehline rağbet eden bir dost
	Gelüp biñ luṭf-ıla virdi selāmı Getürdi bir ulu yirden peyāmı	gelip sonsuz hürmetle selâm verdi ve büyük yerden bir haber getirdi.
	Didi devlet şehen-şāhı Sinān Beg Sa'ādet göginüñ māhı Sinān Beg	Şöyle dedi: "Devletin şahlar şahı ve saâdet göğünün ayı Sinan Bey,
306	Yegāne[20] ḫusrev ü düstūr-ı devrān K'olupdur āṣaf-ı Sulṭān Süleymān	Sultan Süleyman'ın vezîri ve devrin yegâne hüküm sahibi,

	Ulular serveri ṣāḥib-sa'ādet Ṭapuñı ḫalvetine ḳıldı da'vet	saâdet sahibi ve ulu(ların ulusu, zâtınızı huzuruna davet etti.
	Oturma ṭur saña devlet irişdi Kim ol devletlüden 'izzet irişdi	Ne duruyorsun; o devletli değerinizi bilmiş, size saadet erişmiştir."
309	İşitdüm çünki bu şāfī cevābı Ḳabūl itmekde buldum çoḳ ṣavābı	Bu değerli daveti işitince kabul etmekte çok yarar gördüm ve;
12b	Didüm da'vet icābetdür varalum Baş üzre ḫıdmete yüzler sürelüm	"Davete icâbet (yaraşır), derhâl varıp hizmet için yüz süreyim." dedim.
	Revān olduḳ yitişdük ḫıdmetine Du'ā itdük cenāb-ı 'izzetine	Hizmetinde bulunmak üzere huzuruna vardım ve kıymetli zatına duada bulundum.
312	Ayaġ üzre ṭurup 'izzetler itdi Degül bir nice biñ ḫurmetler itdi	(O da) ayağa kalkarak saygıda bulundu ve çokça hürmet etti.
	Ḫudā artırsun anuñ devletini Ḳamu 'ālem içinde ḫurmetini	Allâh onun devletini ve insanlar arasındaki saygınlığını arttırsın.
	Baḳup 'ayn-ı 'ināyet birle gördi Lisān-ı luṭf-ıla ḥālümi ṣordı	İhsan gözüyle (bana) baktı ve lütuf diliyle hâlimi sordu.
315	Beni ḫoş ṭatlu dil ile ṭoyurdı Dönüp luṭf-ıla bu naẓmı buyurdı	Beni tatlı sözlerle doyurdu ve lütfederek şu nazmı söyledi:
	Didi geldi cihāna nice şā'ir Ḳodı her birisi bir naẓm-ı fāḫir	"Cihâna pek çok şâir geldi ve her birisi bir övünülecek manzum bir eser bıraktı.
	Oḳudum yādgārın[21] her birinüñ Bahāristān'da gördüm 'Unṣurī'nüñ	Her birinin yâdigârını okudum, Unsurî'ninkini de Bahâristân'da gördüm.
318	Kim itmiş Vāmıḳ [u]'Aẕrā'yı[22] manẓūm Adı dillerde ma'lūm kendi ma'dūm	Adı dillerde fakat kendisi bulunmayan Vâmık u Azrâ'yı nazmetmiş.

İşitmiş çoḳ cihānda ad u ṣanın
Velī hiç kimse virmemiş nişānın

Adını sanını herkes defalarca işitmiş fakat hiç kimse onun nasıl olduğunu belirtmemiş.

Meger bir ṣaḥṣuñ ol girmiş eline
Kim itmiş tercüme kendü diline

Her nasılsa (o eser) bir kişinin eline geçmiş olmalı ki kendi diline tercüme etmiş.

321 Velī ol deñlü virmemiş leṭāfet
Meẕāḳ-ı cān bula andan ḥalāvet

Fakat gönlün damağına zevk verecek kadar letâfet verememiş.

Bu 'ömrüñ geçmedin vaḳti vü 'ahdi
Düriş sen daḫı eyle cidd ü cehdi

Ömrünün fırsat ve imkânları geçmeden sen de çaba ve gayret göster.

Gülistān-ı saḫunda eyle pervāz
Ma'ānī ṣaydına olduñ çü şehbāz

Sen mânâ avlayan (bir) doğan olduğuna göre söz gül bahçesinde kanat çırpmalısın.

324 Söze gir bülbül-i şīrīn-zübānsın
Şeker yi ṭūṭi-i şekker-fişānsın

(Sen) tatlı dilli bir bülbülsün, sen de söz söylemeye başladığında şeker saçan bir papağansın. (O hâlde) sen de şeker (gibi tatlı söz söyle).

13a Ümīdüm var 'ināyet ide Bārī
Ḳoyasın dünyede bir yādgārı[23]

(Senin de) bu dünyaya bir yadigâr bırakmana Allâh'ın yardım edeceğinden kuşkum yoktur.

Cihānuñ nāmesinde ḳala nāmuñ
Ola ḫayr-ıla ẕikri ḫāṣ u 'āmuñ

Cihan mecmuasında nâmın kalsın, (eserini) herkes hayırla ansın.

327 Ḳafesden uçurıncaḳ murġ-ı cānı
Ḳala nāmuñ cihānda cāvidānī

Gönül kuşunu kafesten uçurduğunda dünyâda nâmın ebedî kalsın.

Ḳo bir adı ḳoyıncaḳ sen cihānı
Disünler Tañrı yarlıġasun anı

(Ona) öyle bir isim ver ki sen bu dünyâdan ayrılınca "Allâh onun günâhını bağışlasın." desinler.

Şol adı ḳoma kim yād olsa nā-gāh
İşidenler diyeler la'netu'llāh

(Ona) zor hatıra gelecek bir isim koyma, yoksa işitenler "Allâh ona lanet etsin" derler.

330 Bir adı ḳo ki yād olınsa her gāh
İşidenler disünler raḥmetu'llāh

Her zaman hatırlanacak bir isim koy, işitenler, "Allâh (ona) rahmet etsin" desinler.

	Beḳā bulur eyü adı ḳalanlar Unudulan durur fānī olanlar	İyi ad bırakanlar sonsuza dek kalır, geçici olanlar (ise) unutulmaya (mahkûm) olur.
	Ur imdi ad-ıçun bir şehre bünyād Anuñla milk-i aduñ ola ābād	(Öyleyse) şimdi öyle güzel bir ad seç ki onunla adının ülkesi mamur olsun.
333	Yüri ḫarc it ma'ānī dürlerinden Binā eyle saḫun gevherlerinden	Haydi, maânî incileri kullanarak söz cevherlerinden (oluşan) bir bina yap.
	Çek aña dā'ire bir sūr-ı mesrūr Kim anuñ saḳfı ola Beyt-i Ma'mūr	Tavanının Beyt-i Mâ'mûr (gibi) olması için ona daire şeklinde güzel bir sur çek.
	Şu resme eyle ol şehri 'imāret Gelüp kerrūbīler ḳılsun ziyāret	O şehri öyle inşâ etmelisin ki melekler onu ziyarete gelsinler.
336	Ola luṭf-ı Ḫudā ḥışn-ı ḥaṣīni Melekler nāẓırı Cibrīl emīni	Allâh'ın lütfu (o eserin) sığınacak yeri, meleklerin yücesi Cebrâil de onun emânet edileceği kişi olsun.
	Şehen-şāh adına bir ḫoş kitāb it Kim anı dürc-i dürr ü la'l-i nāb it	Padişahlar padişahı (Kânûnî Sultan Süleyman) adına inci kutusu ve saf şarap gibi güzel bir eser yaz.
	Kitāb-ı Vāmıḳ [u] 'Aẕrā[24] disünler Riyāż-ı bülbül-i şeydā disünler	(Ona) Vâmık ile Azrâ'nın kitabı ve bulbul-i şeydânın (mekân tuttuğu) gül bahçesi desinler.
339	Oḳınsun şevḳ-ile devrān içinde Ṣafā vü ẕevḳ-ile iḫvān içinde	Bütün insanlar (ve hatta) sûfiler onu zevkle ve şevkle okusunlar.
13b	Muḥabbet-nāme olsun adı anuñ Şekerden ṭatlu olsun dadı anuñ	Adı, Muhabbet-nâme; tadı da şekerden tatlı olsun.
	Mübārek adına ol şehryāruñ[25] Ki bugün faḫrıdur bu rūzgāruñ[26]	Yeryüzünün şu anki övüncü olan padişahımızın mübârek isimlerine,
342	Cihānuñ cānıdur cānuñ cihānı Zemīn-ile zamānuñ kāmrānı[27]	cihânın gönül verdiği gönlümüzün sultânı, zeminin ve zamanın bahtiyârı,

Cenāb-ı ‘izz ü faḫr-i āl-i ‘Oşmān
Emīrü’l-mü‘minīn Sulṭān Süleymān

izzet sahibi ve Osmanoğullarının övüncü, müminlerin emiri Sultan Süleyman

Düzet adına bir ḫoş dāstānı[28]
Bedī‘-ile beyān eyle ma‘ānī

adına güzel bir destan tertip et. (Onun) ma’ânîsini bedî ve beyân (ilmiyle) tayin et.

345 Faṣīḥ elfāẓ-ıla it anı teşrīḥ
Kim olsun ins ü cāna vird ü tesbīḥ

İnsanların ve cinlerin dilinde tespih olması için (onu) anlaşılır ifadelerle şerh et.

Getür cehd eyle bu naẓmı niẓāma
Oḳunsun tā ilā-yevmi’l-ḳıyāme

Bu nazmı oluştururken gayret göster ki kıyamet gününe kadar okunsun.

Şehen-şāh adına olsun müsellem
Añılsun ḥaşre değlü şāh-ı ‘ālem

Şahlar şahı (padişahımız) adına teslim olunsun (ve böylece) yeryüzünün padişahı haşir gününe kadar anılsın.

348 Eger Firdevsī gelmese cihāna
Gelür miydi vücūda Şāh-nāme

Eğer Firdevsî dünyaya gelmeseydi Şâh-nâme de yazılmamış olacaktı.

İdinmese anı Firdevsī maḳṣūd
Añılmazdı bugün Ayāz u Maḥmūd

Eğer Firdevsî anmamış olsaydı bugün Ayâz ile Mahmûd hatırlanmayacaktı.

Virüp Şeh-nāme naẓmına nizāmı
Unutdurmadı şāhān-ı ‘iẓāmı

(O), Şâh-nâmeyi nazmetmekle ulu padişahları unutulmaktan kurtardı.

351 Şehen-şāhlar ki geldi bu cihāna
Ḳodı her biri bir dürlü nişāne

Cihânda hüküm süren padişahların her biri türlü izler bıraktı.

Kimi ḳal‘a kimi şehr itdi ābād
Soñında ḫayr-ıla ḳomaġ-ıçun ad

Öldükten sonra hayırla anılmak için onların bazısı kale, bazısı da şehir îmâr etti.

İrişmiş her birinüñ göge başı
Yıḳıldı ḳalmadı ṭaş üzre ṭaşı

(Yapılan her bir eser) farklı şöhret kazandı ama (daha sonra) hepsi de yerle bir oldu.

354 Ne şehr ü ḳal‘a ne taḫt ḳaldı ne tāc
Ecel ceyşi ḳamusın ḳıldı tārāc

(Artık) ne şehir ne kale ne taht ne de tâc kaldı. (Çünkü) ecel ordusu onların hepsini yağmaladı.

14a	Anuñ kim adı ḳaldı devlet anuñ Anuñ kem adı ḳaldı nekbet anuñ	Devlet, adı dillerde yaşayanın; bahtsızlık da kötü şöhret bırakanındır.
	Niẓāmî çekmese çoḳ dürlü renci Getürmese vücūda Penc-genc'i	Nizâmî bir çok sıkıntıyı göğüsleyip Penc-genc'i kaleme almasaydı,
357	Ḳızıl Arslān adın kim yād iderdi Revānın ḫayr-ıla kim şād iderdi	Kızıl Arslan adını kimse hatırlamaz ve ruhunu kimse şâd etmezdi.
	Ne Arslān ḳaldı ne anuñ bināsı Ne yir üzre bināsınuñ esāsı	Ne Arslan ne onun binası ne de yeryüzünde binasına ait bir iz, bir temel kaldı.
	Niẓāmî itdi anı ḫayr-ıla yād Yıḳıldı milki ḳaldı adı ābād	Nizâmî onu hayırla yâdettiği için mülkü yıkıldı ama adı ebedî kaldı.
360	Ẓuhūr it sen de bir genc-i nihānsın Ki meddāḥ-ı Süleymān-ı zamānsın	Sen gizli bir hazinesin ve artık ortaya çıkmalısın çünkü sen zamanın Süleyman'ının övücüsü (olacaksın).
	Şükür Allāh'a bu devrāna irdüñ Ḫıżır'sın çeşme-i ḥayvāna irdüñ	Allah'a şükür bu zamana (sen de) yetiştin; Hızır (gibi) ölümsüzlük çeşmesine kavuştun.
	Ḳarıncasın Süleymān ḫıdmetinde Bu naẓma vir niẓāmı devletinde	Süleyman hizmetinde bir karıncasın (o yüzden) onun saâdetli (döneminde) bu eseri tertip etmelisin.
363	Felek döndükce yir durduḳça ḳāyim Añılsun şehryāruñ[29] adı dāyim	(Bu sâyede) felek döndüğü ve yeryüzü ayakta durduğu sürece sürekli o padişahın adı anılsın."
	Ḳabūl itdüm didüm ḫüsn ü 'ināyet Olursa ben ḳula Ḥaḳḳ'dan hidāyet	(Ben de bu teklifi) kabul ettim ve (şöyle) dedim: "Allah'tan bana güzellik ve yardım hidayet olunursa,
	Şehen-şāh adına bu naẓma bünyād Ḳılalum kim diyeler āferîn bād	padişahımız adına bu nazm için temel atalım ki (bize) âferin desinler."
366	Pes andan yir öpüp ḳıldum du'āyı İcāzet istedüm itdüm şenāyı	Sonra yere kapanıp dua ettim, izin isteyip övgüde bulundum.

Ayaġ üzre ṭurup biñ ʻizzet-ile
Beni göndürdi yümn ü himmet-ile

(Sinan Bey) ayaküstü pek çok ihsanda (bulunarak) himmet gösterip beni uğurladı.

Dil ü cān-ıla eyleyüp iṭāʻat
Varup bir güşede ḳıldum ḳanāʻat

(Ben de) can u gönülden itaat edip bir köşede kanaat ettim.

369 Şehen-şāh adına Ḥaḳḳ'a tevekkül
İdüp Ḳur'ān'dan eyledüm tefe''ül

Padişah adına Allah'a tevekkül edip Kur'an'dan fala baktım.

14b Açıldı sūre-i Ve'ş-Şems ẓāhir
Didüm fālum mübārek evvel āḫir

Ve'ş-Şems suresi açıldı ve "Şüphesiz falımın başı da sonu da mübârektir." dedim.

Sücūd idüp Ḥaḳ'a ḳıldum şenālar
Pes andan eyledüm şāha duʻālar

Hakk'a secde edip (ona) övgüde bulundum sonra da padişaha dualar ettim.

Medḥ-i şehryār-ı dīn-penāh Sulṭān Süleymān Ḫān ebbeda'llāhü ḳuvvāhü

Dinin koruyucusu hükümdar Sultan Süleymân Hânın övgüsü

372 Ne şehdür ol şehen-şāh-ı muʻaẓẓam
Kʻolupdur faḫr-i ʻālem ḫayr-ı ādem

O insanlığın hayırlısı ve övüncü olan padişahlar padişahı ulu bir sultandır.

Süleymān-salṭanat İskender-efser
Yed-i taḫtında maḥkūm yidi kişver

(O), Süleyman saltanatlı ve İskender tâclı (padişahın) tahtına yedi iklim bağlıdır.

Penāh-ı ḫalḳ-ı ʻālem ẓıll-ı Sübḥān
Emīrü'l-müʻminīn Sulṭān Süleymān

Mü'minlerin emiri Sultan Süleyman, bütün insanlığın sığınağı ve yüce Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesidir.

375 Ser-ā-ser yir yüzinüñ şehryārı[30]
Zemīn-ile zamānuñ kāmkārı[31]

Yeryüzünün tamamının hükümdârı; zeminin ve zamanın uğurudur.

ʻAdedde altı ḥarf oldı Süleymān
Kim oldı şeş cihet ḥükmine fermān

Onun adı altı harften oluştuğu için beş cihet onun hükmüne boyun eğer.

	Ne kim var-ısa ʻālemde beşāret Bu altı ḥarf aña eyler işāret	Bu altı harf, yeryüzünde bulunan bütün müjdelere işaret etmektedir.
378	Saʻādet sīnin anuñ ḳıldı efser ʻAdālet lāmı lāmından alur fer	Saâdet (kelimesi) onun adındaki sîn'i kendisine tâc edindi, adalet (kelimesindeki) lâm harfi de onun adından kuvvet aldı.
	Yümin yā aldı andan oldı meymūn Hümānuñ mīmi mīminden hümāyūn	Uğur (yümn kelimesi), onun adındaki yâ'yı aldı ve kutlu oldu; hümâ (kelimesi) de onun adındaki mîmi alıp kutlu oldu.
	Elif aldı emānet oldı maʻmūr Ki nūnı birle nuṣret oldı manṣūr	Emânet (kelimesi) elifini onun (adından) aldı ve bayındır hâle geldi. Nusret (kelimesi) de ondaki nûnu aldığı için üstün hâle geldi.
381	Hemīşe yārī olsun feṯḥ ü nuṣret Nedīmi ʻizzet ü hem-rāhı devlet	Fetih ve Allâh'ın üstün kılan yardımı onun her zaman dostu; kutluluk yoldaşı ve izzet de sohbet arkadaşı olsun.
	Ḫudā'nuñ ẓıllıdur ẓılluñ żiyāsı Saʻādet āsümānınuñ hümāsı	(O), Allâh'ın yeryüzündeki gölgesi ve gölgeleri (aydınlatan) ışık; saâdet göğünün de devlet kuşudur.
15a	Serīr-i ʻizz ü devlet şehryārı[32] Mükerrem āl-i ʻOṣmān yādgārı[33]	(O), yücelik ve kutluluk tahtının hükümdârı ve saygıdeğer Osmanoğullarının yâdigârıdır.
384	Saʻādet milkinüñ ṣāḥib-külāhı Saḫāvet burcınuñ mihr-ile māhı	(O), kutluluk ülkesinin hakkı teslim edilmiş yetkilisi, cömertlik göğünün güneşi ve ayıdır.
	Şecāʻat ṭaġınuñ şīr-i jiyānı Mehābet milkinüñ bebr-i beyānı[34]	(O), yüreklilik dağının kükreyen arslanı ve azamet diyarının kaplanıdır.
	Fesāḥat güllerinüñ gülsitānı Belāġat bāġınuñ bülbül-zübānı	(O), güzel ve açık konuşma güllerinin gül bahçesi ve belâğat bağının bülbül dillisidir.
387	Ḳanı bunuñ gibi şāh baña göster Raʻiyyet-perver ola ʻadl-güster	Bunun gibi halkını gözeten ve adâletli padişah nerede bulunur?

	‘Adālet şehri gencinüñ emīni Ra‘iyyet ḫalḳınuñ ḥışn-ı ḥaşīni	(O), adalet şehrindeki hazinenin kendisine emânet edilebileceği yegâne kişi ve maiyetindeki halkının sağlam kalesidir.
	Cemī‘-i ḥüsn-i aḫlāḳ-ıla mevṣūf Ḫıṣāl-i ḫūb u mevzūn-ıla me’lūf	(O), güzel ahlâkların hepsiyle vasıflanmış; güzel ve ölçülü hasletleri kendisine huy edinmiştir.
390	Zamānında cihān emn ü emānda Bu devrān olmadı hiç bir zamānda	Cihan, onun zamanında, hiçbir devirde olmadığı kadar güvenli olmuştur.
	Barışdı od-ıla şu bād-ıla ḫāk Bu devrānı henüz devr itdi eflāk	Felekler (onun) devri için döner dönmez su ile ateş ve rüzgârla toprak birbiri ile kaynaştı.
	Diken ḳalmadı ‘ālemde gül oldı Ṣafādan cümle ḳuşlar bülbül oldı	Yeryüzündeki bütün dikenler gül oldu, kuşların hepsi neşeden bülbül kesildi.
393	Bitürdi seng-i ḫārā la‘l ü mercān Acı şular hep oldı āb-ı ḥayvān	Mermer taşı la’l ve mercan meydana çıkardı, özelliği olmayan normal suların hepsi hayat suyuna dönüştü.
	Bu devrānda kimesne aġlamaz zār Meger ‘āşıḳ ola ya bülbül-i zār	Bu dönemde âşıklar ve bülbülden başka inleyen kalmadı.
	Yatur oldı dizinde gürbenüñ müş ‘Adāvet gitdi oldı vaḳtleri ḫoş	Fare kedinin dizinde yatmakta, düşmanlık gidince hoş vakit geçirmekte idi.
396	Ḳoyunuñ şimdi ḳurd oldı şubānı Ḳul oldı dilkü bekler mākiyānı	Şimdi koyunun çobanı kurt, tilki de tavuğun koruyucu kölesi oldu.
	Gelür her gün niyāz-ile ider nāz Çıḳar ördege vü ṭurnaya şehbāz	Doğan her gün naz ve niyaz ile ördek ve turna (avına) çıkar.
15b	Ilanında zehr görmez ılancı Ki ṣāliḥ ṣādıḳ oldı her yalancı	Her yalancı, sâlih ve sâdık olmuş, yılancı bile (yakaladığı) yılanda zehir görmez olmuştu.
399	Cihānda ḳalmadı bir kimse ġamgīn Ġınādan şādī ḫandān ac u ilgin	Dünyada dertli kimse kalmadı, açlar ve garipler zenginlikle mutlu ve huzurlu oldular.

Zihī eyyām-ı ḫoş ferḫunde devrān
Zamān-ı şādī vü āvān-ı ferḥān

Bu güzel günler, bu uğurlu devir ve bu sevinçli zaman ne güzel zamandır.

Hezārān āferīn bu rüzgāra[35]
Hezārān āferīn bu şehryāra[36]

Bu zamana ve bu hükümdâra binlerce âferin olsun.

Ögün iy çarḫ ki bunuñ gibi devrān
Getürmedüñ olaldan berü gerdān

Ey felek, övün (çünkü) dönmeye başladığın günden beri bunun gibi bir dönem getirmemiştin.

Sevinsün yir ele girmez bu ezmān
Cihān oldı ser-ā-ser bāġ u būstān

Yeryüzü bu dönemleri bir daha ele geçiremeyeceğinden dolayı sevinsin. Çünkü cihan baştan başa bağ ve bahçeye döndü.

Gülistān seyrini itdüm seḥergāh
Gül-i sūrī güler bülbül ider āh

Seher vakti gül bahçesini seyrettim; (orada) gül-i sûrî gülmekte bülbül de âh etmekteydi.

Açılmış şevḳ-ile şehlā feraḥdan
Şehe ṭolu içer zerrīn ḳadeḥden

Şehlâ, (padişahın devrinde yaşamanın) sevinciyle açılmış, padişahın şerefine zerrin kadehten içki içmekteydi.

Gözin dikmiş göge nergis ider nāz
Şehüñ her bir ḳışı olsun yiñi yaz

Nergis, gözünü göğe dikmiş; padişahımızın her kışı ilkbahar olsun (dercesine) dua etmekteydi.

Yüzin egmiş du'ā eyler benefşe
Şehüñ 'adlin ziyād eyler hemīşe

Menekşe, yüzünü yere eğip sürekli padişahın adâletinin bolluğu için dua etmekteydi.

Bir ayaḳ üstine serv-i ḫırāmān
Ṭurup eyler du'ā-yı şāh-ı devrān

Salınan servi, tek ayak üstünde durup zamanın padişahına dua etmekteydi.

Çınār el götürüp eyler du'ālar
Şehen-şāhdan ırağ ola ḳażālar

Çınar el kaldırıp "Padişahımızdan kazâlar uzak olsun!" diye dua etmekteydi.

Dil uzadup ṣalā dir bezme sūsen
Bu devri ḫoş geçürsin merd-ile zen

Susam, dil uzatarak meclise "Kadın ve erkek bu devri hoş geçirsin." diye salâ okumaktaydı.

411 Süleymān-ı zamān devrānıdur bu
Ne devrān devr iderse cānıdur bu

Ḳamu ḳul dillü dilince seḥergāh
Oḳurlar hoş-du'ā-yı devlet-i şāh

16a Ḳamu esrāra ma'lūm 'ilmi 'ālim
Olupdur şarḳ u ġarba ḥükmi ḥākim

414 Bu milki eyledi dört ulu sulṭān
Ser-ā-ser ḳabż [u] basṭ[37] ḥükmine fermān

Kim evvel Şāh Süleymān ibn-i Dāvud
Cihān milkini virdi aña Ma'būd

İkinci Feyleḳus oġlı Sikender
K'anuñ ḥükminde idi baḥr-ile ber

417 Üçünci geldi sulṭān ibn-i sulṭān
Selīm Şāh ibn-i Sulṭān Bāyezīd Ḫān

Mu'īn oldı Ḫudā şarḳ-ıla ġarbı
Müsaḫḫar itdi şimşīr-ile ḍarbı

Ki nuṣret birle Rūm'dan çekdi leşker
'Acem milkini feṭḥ itdi bürāder

420 Sa'ādet seyfini çün şarḳa şaldı
'Alā'üddevle'nüñ taḫtını aldı

Kimesne ḍarb-ıla almadı Mıṣr'ı
Ne Cemşīd[38] ü Ferīdūn u ne Kisrī

İki sulṭāna virdi feṭḥin Allāh
Bir İskender biri Sulṭān Selīm Şāh

Bu (devir), zamanın Süleymân'ının devrânıdır. Hangi felek dönerse dönsün (hepsinin) özü de bu devrândır.
Seher vakti, bütün kulları dilleri döndüğünce padişahın devleti için güzel dualar okurlar.

O, ilmi sebebiyle bütün gizli sırları bilmekte, (onun) hükmü doğuda ve batıda gücünü göstermektedir.

Bu cihana, hükümleriyle, baştan başa dört büyük sultan hakim olmuştur.

(Bunlardan) ilki Dâvûd oğlu Süleymân'dır. Cihan mülkünü ona kendisine ibadet edilecek olan Allah vermiştir.
İkincisi denizler ve karalar hükmü altında olan Filikos oğlu İskender'dir.

Üçüncüsü sultan oğlu sultan, Sultan Bâyezid Hân oğlu Selîm Hân'dır.

Tanrı onun yardımcısı oldu ve onun gücü kılıçla doğuyu ve batıyı ele geçirdi.

Dostum, (o), Allah'ın yardımı ile Anadolu'dan asker çıkarıp Acem ülkesini fethetti.

Saâdet kılıcını doğuya savurunca Ale'd- Devle'nin tahtını ele geçirdi.

Cemşîd, Feridûn ve Kisrâ'dan hiçbirisi Mısır'ı güçleriyle (bile) alamamışlardı.

(Ama) Allah (onun) fethini iki sultana; İskender ve Sultân Selîm'e nasip etti.

423	Sikender aldı yüz biñ ‘asker-ile Selīm Şāh on sekiz biñ server-ile	İskender yüz bin, Selîm Şah da on sekiz bin serverle (onu) ele geçirdi.
	Hezārān āferīn bu milk-i Rūm’a Ulular şāh olur her dem bu būma	Bu Rum ülkesine binlerce âferin olsun. Çünkü bu yurda her zaman ulular padişah olmuştur.
	Kim oldı milke dördünci şehen-şāh Süleymān Şāh bin Sulṭān Selīm Şāh	Bu mülkün dördüncü hükümdarı, Sultan Selîm Şah oğlu Sultan Süleymân’dır.
426	Ki ṭutdı evvelin mülküñ Süleymān Yine āḫir Süleymān oldı sulṭān	Bu ülkeyi ilk defa hükmü altına alan Süleyman olduğu gibi sonunda da yine hükümdâr Süleyman olmuştur.
	Cihānı rūşen iden sāyesidür Bu sāye ‘ālemüñ sermāyesidür	Dünyayı aydınlatan onun gölgesidir ve bu gölge de insanlığın yegâne varlığıdır.
16b	Cihān ṭurduḳça var olsun cihānda Zemīn üzre añılsun her zamānda	Kâinât durduğu sürece o da var olsun ve her zaman yeryüzünde (adı) anılsın.
429	Selīm Şāh gibi olsun merd-i meydān Selīm olsun nitekim Bāyezīd Ḫān	(O), Selîm Şah gibi bir savaş meydanı yiğidi ve tıpkı Bâyezid Hân gibi kusursuz olsun.
	Muḥammed Ḫān gibi her fende kāmil Murād Ḫān gibi hem ġāzī hem ‘ādil	Fâtih Sultan Mehmed gibi her ilim sahasında yetkin, Murâd Hân gibi gâzi ve âdil (olsun).
	İder sulṭān gibi her kārı tedbīr Olupdur Yıldırım gibi cihān-gīr	Yıldırım gibi bir cihangir olduğu için bütün işlere sultan nazarıyla tedbirde bulunur.
432	‘Adilde cūd u iḥsānda ḫudāvend Bugün Ġāzī Ḫudāvendgār’a mānend	Âdalet, cömertlik ve iyilik hususunda Gazi I. Murad’a benzeyen bir hükümdardır.
	Cihān milkini żabṭ itmekde Orḫan Ġazā idüp il açmaḳlıḳda ‘Oṣmān	Cihân mülkünü ele geçirme bakımından Orhan’a, savaşıp ülke fethetme bakımından Osman’a benzer.

	Ḳamunuñ ḫaṣleti hep bunda ḥāṣıl Anuñçün her bir işde oldı kāmil	Bütün (padişahların) özellikleri kendisinde toplanmıştır. O yüzden her işte olgunluk sahibi olmuştur.
435	Her on bir yire gelse kāmil oldı Ḳamu maḳṣūd bu ondan ḥāṣıl oldı	(Bu) on (sultandaki özellikler) onda toplanınca tam bir mükemmellik ortaya çıkmış oldu ve bu yüzden bütün maksatlar bu on (özellikle) maksadına ulaştı.
	Bi-ḥamdi'llāh onuncı āl-i 'Oṣmān Olupdur ḥażret-i Sulṭān Süleymān	Allah'a hamd olsun ki onuncu Osmanoğlu sultanı Süleymân hazretleri olmuştur.
	Olupdur cümle faẕl-ıla mufaẕẕal Kemāl-ile mükemmil hem mükemmel	(O) bütün faziletlerle faziletlendiği için kemâl ile tamamlanmış, kendi kemâli ile de tamamlayıcı olmuştur.
438	İlāhī bu kemāle virme noḳṣān Cihān ṭurduḳça ṭursun Şāh Süleymān	Ey Allah'ım, bu kemâle noksan verme; dünya durdukça Sultan Süleymân da yaşasın.
	Dükenmez vaṣf-ı şāh iy CĀMİ'Ī gel Göñülden aç du'āya ṣıdḳ-ıla el	Ey Câmi'î, padişahın özellikleri (anlatmakla) bitmez, artık sadakat (gösterip) onun duası için gönülden el aç.
	Du'ā olsun saña resm-ile āyīn Ġanīdür medḥ ü evṣāfdan selāṭīn	Sana yaraşan, ona üsulünce dua etmendir çünkü sultanlar övgü ve vasıflandırmalardan doymuşlardır.
441	Ḳaçan olur şehüñ vaṣfına ġāyet Muḥīṭe kim bulur ḥadd ü nihāyet	Padişahı vasfetmeyi gâye edenler, onun (özelliklerini) yeterince anlatmaya sınır ve son bulamazlar.
	Gedā vaṣf idemez 'ālī-cenābı Ögebilür mi ẕerre āftābı[39]	Fakir, zenginin vasıflarını anlatamaz, zerre de güneşi övmeye güç yetiremez.
17a	Süleymān nice vaṣf olsun yirince Öger miḳdārı irdükce ḳarınca	(O hâlde) Süleymân Hân, yeterince nasıl vasfedilebilir? Karınca onu gücü yettiği (nispette) övebilir.
444	Ben ol mūr-ı du'ā-gūy-ı naḥīfem Ki bī-miḳdār ü bī-ḳadr ü ża'īfem	Ben, o zayıf dua okuyan karıncayım; çünkü ufacık, kıymetsiz ve zayıfım.
	Niyāz u nāz-ıla ḫāke sürüp yüz Du'ā-yı devlet oḳur gice gündüz	Yalvarıp yakararak toprağa yüz sürüp gece gündüz (onun) devletine dua etmekteyim.

Du'ā eylerken ol baḫtı sa'īde
Dile dilden irişdi bu ḳaṣīde

O bahtı yüce (padişaha) dua ederken dilime gönülden şu kasîde ulaştı:

Ḳaṣīde-i muṣanna'a hemçün 'aṣīde-i mülemma'a der medḥ-i pādişāh-ı İslām medde'llāhü ẓılāle ma'deletihi ilā-yevmi'l-ḳıyāme

Mef'ûlü/Fâ'ilâtün/Mef'ûlü/Fâ'ilâtün

İslâm padişahının (Allah onun adâletinin gölgesini kıyâmet gününe kadar uzatsın) övgüsü hakkında karışık helva misali sanatkârane bir kasîde

447 İy devletüñ çirāġı iki cihāna devlet
'İzzetlü ḫāk-i pāyüñ ser-tāc-ı ehl-i 'izzet

Ey devletin aydınlık ışığı, iki cihânın zenginliği (olan padişah), senin kıymetli ayağının toprağı izzet ehlinin baş tâcıdır.

Behçet virüp cihāna nev-rūz-ı rūz-ı baḫtuñ
'Ālem müzeyyen oldı buldı bahā-i behcet

Senin uğurlu devrinin nevrûzu dünyaya güzellik katınca dünya bu güzellik kıymetiyle süslendi.

Tebbet oḳur melekler 'udvānuña felekde
Zīrā ki oldı nāzil şān-ı 'adūya Tebbet

Melekler, gökyüzünde senin düşmanlarına Tebbet (sûresini) okur, çünkü Tebbet (sûresi) düşmanların gururu üzerine indirildi.

450 Ṣıḳlet ḳomadı īmān ehline luṭf-ı 'adlüñ
Cānına ehl-i küfrüñ ḳahruñ bıraḳdı ṣıḳlet

Senin adâletinin güzelliği iman ehlinin sıkıntısını ortadan kaldırdı. Kahrın da küfür ehlinin gönlüne korku bıraktı.

Cennet içinde ḥavrā heşt-behişt[40] oḳurlar
Dārü's-sa'āde ki her rükni bāġ-ı cennet

Cennetteki âhû gözlü (melekler), her bir köşesi cennet bahçesi gibi olan harem daireni sekiz cennet olarak anmaktadırlar.

Ḥuccet yazar şerefde bercīs-i ber-sa'ādet
Virdi cihānı saña nāmuñ cihāna ḥuccet

Şeref burcunda vesika yazan kutlu Bercis cihanı sana vermiş (ama) senin namın da bütün cihana vesika olmuştur.

453 Ḫil'at biçilmiş evvel ḳadrüñe ṣevb-i devlet
Devlet libāsı olsun saña hemīşe ḫil'at

Senin kıymetli zâtın sebebiyle sana önce kaftan olarak devlet elbisesi biçilmiştir. (Bu) kutlu elbise sana her zaman hil'at olsun.

Devlet anuñ ki itdi devletlü ḫāk-i pāyüñ
Tozın gözine sürme başına tāc-ı devlet

Kutluluk, senin ayağının tozunu gözlerine sürme, başlarına da devlet tâcı edenlerindir.

Ẕilletde ḳaldı her kim ḫayr-ıla ẕikrüñ itmez
Dünyāda āḫiretde olmışdur ehl-i ẕillet

Seni hayırla anmayanlar aşağılık olmaya, dünyada ve ahirette zillet ehlinden olmaya mahkûmdur.

17b

456 Raḥmet biḥārı mevci ġarḳ eyledi cihānı
Sen cānı Ḥaḳḳ te'ālā virdi cihāna raḥmet

Seni yüce Allah dünyaya rahmet olarak gönderince bütün cihânı rahmet denizinin dalgası kapladı.

Zaḥmet oḳın 'adūya ṣaldı çü dest-i ḳahruñ
Muḥkem bili büküldi yāy gibi çekdi zaḥmet

Senin kahredici elin düşmanı kahredecek oku atınca (onun) sağlam olan beli yay gibi büküldü ve çaresiz kaldı.

Selvet bulup zamāne 'ahdüñde oldı ḫoş-dil
Ḫoş-dil olup zamāne 'ahdüñde buldı selvet

Dünya, senin zamanında gönül rahatlığına kavuşarak memnun oldu. İnsanlar da yine senin zamanında mutlu olup huzura kavuştular.

459 Şevketde iy şehen-şāh irmez saña Süleymān
Ednā ḳuluñ Sikender ḳadrince buldı şevket

Ey Hükümdâr, heybet bakımından sana Süleymân (bile) erişemez. Senin bayağı bir kulun, İskender derecesinde azamet bulmuştur.

Ṣıḥḥat saña ki nuṭḳuñ 'Īsā gibi deminden
Ölmişleri dirildüp virdi saḳīme ṣıḥḥat

Senin söz söyleme kudretin, İsâ'nın nefesi ile ölüleri dirilttiği gibi hastalara şifâ oldu. (O hâlde) Allah da sana sıhhat versin.

Żacretde ḳaldı a'dā baḫtuñı gördi mesrūr
Saña ṣafā virildi añа cefā vü żacret

Düşmanlarının gönlü senin uğurlu talihini görünce sıkıntıya düştü. Çünkü sana safâ onlara da cefâ ve gönül darlığı verildi.

462 Ṭāḳat getürmez iy şāh bār-ı 'aṭāña gerdūn
Küh-ı girāna bir kāh ḳanda getüre ṭāḳat

Ey Padişah, senin bahşiş yüküne felek bile dayanamaz, çünkü koca bir dağ(ın ağırlığına) bir saman çöpü nasıl dayanabilsin.

Ẓulmet gidüp cihānda sāyeñde ḫoş geçerler
Ẓıll-ı Ḫudā'sın iy şāh ref' oldı ẓıll-ı ẓulmet

Yeryüzünden karanlık gidince (insanlar) gölgende hoş vakit geçirdiler. Çünkü ey padişah, sen Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi (olan) halifesin. O yüzden karanlığın gölgesi ortadan kalkacaktır.

'İşret zamānı geldi 'ālem münevver oldı
Bezm-i ṣafāda eyle ẕevḳ-ile 'īş u 'işret

Dünya (yeterince) aydınlığa kavuştuğu (için artık) eğlence zamanı gelmiştir. (O hâlde) sen de safâ meclisinde zevkle ye, iç, eğlen.

465 Ġayret ḳuşaġını çek muḥkem miyān-ı cāna
Şarḳ-ıla ġarb senüñdür feṭḥine eyle ġayret

Gayret kuşağını canının beline sıkıca bağla ve senin olması gereken doğu ile batıyı fethetmek üzere gayret göster.

Furṣat var-iken elde Ḳāf'dan Ḳāf'a ser-ā-ser
Ḥükmüñi eyle ḥākim var-iken elde furṣat

Elinde imkân varken hükmünü bütün cihana hâkim kılmalısın.

Ḳıymet didüm ayaġuñ tozına didi göñlüm
Ol nür-ı çeşm-i cāndur kim bula aña ḳıymet

Gönlüm senin ayağının tozunu kıymet olarak tanımladı. O, kimsenin kıymetini ölçemeyeceği can gözünün nûrudur.

Künyet ezel ḳalemde levḥ üzre dest-i ḳudret
Sulṭān ebü'l-feżāyil yazdı oḳundı künyet

(Allah'ın) kudret eli, onun künyesini Levh-i (Mahfûz) üzerine ilk olarak faziletlerin babası sultan diye yazdı ve onun künyesi de böyle bilindi.

Līnetde hep şedāyid 'adlüñ havāsıyıla
Her ṭaş bağırlu bulsa ḫulḳuñla ṭañ mı līnet

Senin adâletinin vermiş olduğu hava ile bütün zorluklar kolaylaştı. (Bu yüzden) her taş bağırlının senin yaratılışın sayesinde yumuşamasında şaşılacak ne var.

Minnet idüp Ḫudā'ya bād-ı ṣabā eyitdi
Devletlü āsitānın öpdüm Ḫudā'ya minnet

Sabâ rüzgârı Hüdâ'ya minnette bulunarak "Allah'a şükür onun devletli eşiğini öptüm." dedi.

18a

Nüzhetdür āsitānuñ öpmek ḳulūbe zīrā
Baḫş olur ol işikden iki cihāna nüzhet

Senin eşiğini öpmek kalplere ferahlık verir. Çünkü o eşikte iki cihan saâdeti bahşedilir.

Vüs'atdedür zamāne ḫoş himmetüñde iy şāh
'Uhdeñde her tehī-dest olmışdur ehl-i vüs'at

Ey Padişah, senin güzel himmetinle insanlar refah bulmuşlardır. Çünkü senin döneminde bütün fakirler bolluğa kavuştu.

Himmet hümāsı ẓıllın üstine CĀMİ'Ī'nüñ
Luṭf eyle himmet eyle ṣal iy hümā-yı himmet

Ey himmet hümâsı, Câmi'î'ye lütfet ve yardım hümâsının gölgesini himmetin sayesinde onun üzerine gönder.

Yükletdi aña gerdūn ẕillet yükini iy şāh
Ol yükden eyle āzād devlet yükini yüklet

Ey Şah, felek (Câmi'î'ye) zillet yükü yükletti, onu o yükten kurtar ve ona devlet yükünü yüklet.

'Öẕr-i taḳṣīr-i şā'ir ü teşrīd-i nāẓım-ı ġayr-ı māhir

Şairin eksikleri için özür dilemesi ve yeteneksizliğinden yakınması

Ḫudāyā ḫalḳ-ı 'ālem saña muḥtāc
Ne kim var bay u yoḫsul ṭoḳ-ıla ac

Ey Allâh'ım, zengin, fakir, tok ve aç bütün insanlar sana muhtaçtır.

Meded luṭfuñdan umar cümle eşyā
'İnāyet senden isterler Ḫudāyā

Allâh'ım, her şey lütfundan meded umar ve herkes senden yardım bekler.

477	Ġanīsin cümlesinden kā'inātuñ Aduñ biñ bir hemān bir pāk ẕātuñ	(Sen), kâinâttaki her şeyden daha zenginsin. Adın bin bir (fakat) kusursuz varlığın tektir.
	'İnāyet eyleseñ luṭfuñla ẕerre Olur ḥükmüñle ḥākim baḥr ü berre	Lütfedip inayette bulunduğun zerre, senin hükmün sebebiyle denizlere ve karalara hükmeder.
	Bir avuç ṭoprağı sulṭān idersin Cihānı ḥükmine fermān idersin	Sen, bir avuç toprağı sultan yapıp bütün cihânı da onun hizmetçisi yaparsın.
480	Virürsin mūr-ı maẕlūma zübānı Süleymān-ıla eyler nükte-dānī	Dilsiz bir karıncaya lisan verip Süleyman ile nükte edecek (hâle getirirsin).
	Men ol mūr-ı ḥaḳīr āşüfte-ḥālin Ağız açmaḳda künd ü sözde lālin	(İşte) ben, o değersiz ve perişan karıncayım. (Çünkü) söz söyleme (konusunda) kör ve dilsizim.
	Dilüm depretmege yoḳdur mecālüm Maḳālüm birle ma'lūm ola ḥālüm	Dilimi kımıldatmaya gücüm yoktur. Hâlim, sözlerimle beyân ettiğim gibidir.
483	Şikeste ḳalbüme ḳuvvet vir iy Ḥaḳḳ Bu ḫaste cānuma ḳudret vir iy Ḥaḳḳ	Allah'ım, kırgın gönlüme kuvvet, hasta bedenime de güç ver.
18b	Dehānum āb-ı luṭfuñdan ter eyle Ne söz kim söyler-isem gevher eyle	Ağzımı ihsanının suyuyla ıslat ve söylediğim her sözü mücevher (gibi) kıymetlendir.
	Lisānum Muṣṭafā gibi faṣīḥ it Maḳālüme ṣafālar vir ṣaḥīḥ it	Dilimi Muhammed Mustafâ'nın sözü gibi fasîh eyle. Sözlerime saflık ver ve onu anlaşılır kıl.
486	Sözüm luṭfuñla olsun nuṭḳ-ı 'Īsā Deminden mürde cānlar bulsun iḥyā	Senin lütfunla sözüm İsâ'nın nutku (gibi tesir) göstersin ve ondan ölü ruhlar hayat bulsun.
	Gözümi 'ibret-içün rūşen eyle Ṣafāyıla derūnum gülşen eyle	Gözümü ibret olması için aydınlık eyle ve gönlümü safâ gül bahçesine çevir.
	Ṭabī'at ẓulmetinde ḳılma pinhān Sözüm luṭfuñla eyle āb-ı ḥayvān	Sözümü, dünyanın karanlığında boğulmaktan kurtar, onu lütfunla hayat suyuna dönüştür.

489	Selāset vir sözüme selsebīl it Anı her teşne cānlara sebīl it	Sözümü su gibi akıcı kıl ve onu bütün susamış gönüllere sebil eyle.
	‘İnāyet birle naẓmum eyle mevzūn İşidenler disünler dürr-i meknūn	Senin yardımınla sözüm ölçülü olsun ve işitenler ona “değerli bir inci” desinler.
	Bu söz kim söylerem maḳbūl-ı ‘ām it Ḳoma eksiklü noḳṣānın tamām it	Söylediğim sözlerin genel kabul görmesine ve eksiklerimin tamamlanmasına yardımcı ol.
492	Olupdur aduñ-ıla ibtidāsı Umaruz ḫayra ire intihāsı	(O), ilk olarak adınla başladı inşallah sonu da hayır olsun.
	Ki zīrā ben ḳatı eksiklik itdüm Gücüm yitmedügi yollara gitdüm	Gücümün yetmediği yola heves ettiğim için eksiğim çoktur.
	Ne miḳdārum var iy Ḫallāḳ-ı ‘ālem Ma‘ārif söylemekden ben uram dem	Ey âlemlerin yaratıcısı olan Allâh’ım, benim ma’rifetlerden dem vuracak ne kudretim vardır?
495	Ne söz ḳalmış ki anı dimemiş dil Ne yol ḳalmış ki alınmadı menzil	Ne dilin söylemediği bir söz, ne de katedilmemiş bir yol kalmıştır.
	Yimişdür ḥażret-i Şeyḫī şekerler Ḳomışdur söz diyü ṣāfī güherler	Şeyhî hazretleri hoşa gidecek, îmâlı, saf elmas gibi sözler bırakmıştır.
	Buyurmış Ḫusrev ü Şīrīn’i şīrīn Hezārān āferīn ṣad bār taḥsīn	Hüsrev ü Şîrîn’i çok güzel olmuş, ona binlerce aferin ve yüz kere takdir (helâl) olsun.
498	Ne deñlü var-ısa söz ḫayr u şerden Ḳamu eşyā dilinde nef‘ ü żardan	O, bütün varlıkların dilinde fayda ve zararla ilgili, iyi ya da kötü ne kadar söz varsa (hepsini)
19a	Müretteb eylemiş aşlınca taḳrīr Göñüller levḥine luṭf-ıla taḥrīr	tertipli olarak esaslı bir şekilde anlatmış, gönül sayfalarına güzel bir yazı ile yazmıştır.

Olanlar Ḥaḳḳ'a ḳāyil eyler inṣāf
Görürüz niçe bī-inṣāf ider lāf

Pek çok insafsızın (onun eseri üzerine) laf ettiğini görmekteyiz. (Hâlbuki) Hakk'a boyun eğen (kişinin) insaf etmesi gerekir.

İder kendü eliyle cehlin iẓhār
Ṭolaşur Şeyḫī'nüñ şi'rine her bār

Şeyhî'nin şiirine sataşanlar, kendi elleriyle cehâletlerini ortaya koymuş olurlar.

Getürür naẓma ba'ż hezliyātı
Ne aṣlı var ne faṣlı ne şebātı

(Onlar), bazı hezliyât (tehzil) kaleme alırlar (ama onun) ne aslı faslı, ne de kendi içerisinde tutarlılığı vardır.

Ṣanur anuñla miskīn şā'ir oldı
Ki ya'nī luṭf-ı ṭab'a ḳādir oldı

(Bu) miskin (kişi), böyle yazmakla bir ihsân olan yaratılış (güzelliklerini anlatmaya) muktedir bir şair olduğunu zanneder.

Kime ṭuş olsa söyler mühmelātın
Oḳur her bir ḫabīşe hezliyātın

Karşılaştığı herkese manâsız sözlerini okur ve (gördüğü) her kötü (kişiye) hezliyâtını okur.

Urur lāf her ḫabīşi görse eydür
Benüm şi'rüm bugün Şeyḫī'den eydür

Gördüğü her kötü huylu kişiye de lakırdı kabilinden; "Benim şiirim Şeyhî'ninkinden üstündür, (çünkü) benim şiirimde

Benüm şi'rümde var ẕevḳ u ḥalāvet
Niçün ḫoş-ṭab'a virmeye leṭāfet

tabiatı güzel olan (kimselere) letâfet katacak zevk ve tatlılık vardır." der.

Gelür kendüye kendü şi'ri ṭatlu
Görür ġayrılaruñ şi'rini yatlu

Kendi şiiri kendisine güzel gelirken başkalarının şiirini kötü bulur.

Birincin ṣatmaḳ ister zer yirine
Görür ḫar-mühresin gevher yirine

Altın yerine pirincini, elmas yerine de katır boncuğunu satmak ister.

Seçemez ṭūṭīden ṭurġayı miskīn
Hümā ṣanur ala ḳarġayı miskīn

(O) miskin (kişi), papağanla çayır kuşunu ayırt edemez, kargayı da hümâ (kuşu) zanneder.

Bilenler ḫażret-i Şeyḫī kemālin
Bilür kendüzinüñ naḳṣın zevālin

Şeyhî hazretlerinin (şiirdeki) yeteneğini anlayanlar, kendi (şiirlerinin) eksikliğini ve kalıcı olmayacağını çok iyi bilirler.

Serīr-i milk-i naẓmuñ şāhı Şeyḫī
Şerefde burc-ı naẓmuñ māhı Şeyḫī

Şeyhî, nazım ülkesinin tahtında (oturan) padişahı ve nazım burcunun şeref (makamındaki) ayıdır.

	Sa'ādet milk-i gencinüñ emīni Sa'ādet dürcinüñ dürr-i şemīni	(O), saâdet hazinesinin kendisine emânet edildiği saâdet inci dizisinin kıymetli incisidir.
513	Müyesser oldı Ḥaḳḳ ḳıldı 'ināyet Mübārek merḳadin ḳıldum ziyāret	Hakk'ın yardımıyla bana onun mübarek kabrini ziyaret etmek nasip oldu.
19b	Sürüp çirkin yüzüm 'acz-ile ḫāke Teveccüh eyledüm ol rūḥı pāke	O temiz ruhlunun (mezarına) yöneldim ve çirkin yüzümü acz içerisinde yere sürdüm.
	Büründi ten gözi ġaflet tozından Açıldı çeşm-i cān varlıḳ yüzinden	Ten gözü gaflet tozundan bir (örtü) ile büründü ama bu varlık sebebi ile gönül gözü açıldı.
516	Hemān-sā'at bi-emr-i ḥażret-i Ḥaḳḳ Naẓar ḳıldum mezār oldı iki şaḳḳ	Yüce Allâh'ın emriyle o anda mezar ikiye ayrıldı ve baktığımda
	Münevver gördüm ol rūḥ-ı muṣavver Ṭulū' itdi bulutdan ṣanki ḫāver	sanki buluttan (güneş) çıkmış gibi cisimleşmiş nurlu bir ruh gördüm.
	Ṭururdum ṣıdḳ-ıla vaḳtüme ḥāżır 'İnāyet 'aynı birle oldı nāẓır	Sadâkât içerisinde bir zaman huzurda beklerken inayet gözü ile bana nazar kıldı.
519	Ziyāde ḳuvvet-ile çekdi āvāz Söze luṭf-ıla andan ḳıldı āġāz	Kuvvetlice bir nidâ eyledi ve (Allâh'ın) lütfuyla söze başladı:
	Didi iy CĀMİ'Ī şūrīde şeydā Her 'ilme olmaḳ isterseñ tüvānā	"Ey dîvâne ve âşık Câmi'î, her ilimde bilgi sahibi olmak istersen,
	Ṭaleb ḳıl ḫıdmetin sulṭān-ı 'ilmüñ Ḳoma dergāhını derbān-ı 'ilmüñ	ilmin sultanının hizmetçisi olmayı iste, (hatta) onun kapıcısının bile dergâhını unutma.
522	Recā eyle murāduñ ṭapusından Var 'ilmüñ şehrine gir ḳapusından	Murâd makamından istekte bulun, ilmin şehrine git ve kapısından gir."
	Didi vü gözden ol dem ġā'ib oldı Baña şevḳ u muḥabbet ġālib oldı	dedi ve o anda gözden kayboldu. Bende şevk ve muhabbet hâsıl oldu.

Ṭurup ol şevḳ-ile yüz yire sürdüm
Ki zīrā bu mübārek ḳadre irdüm

Böyle kutlu bir şerefe eriştiğim için hoşnutlukla yere yüz sürdüm.

525 Naṣībüm aldım ʻālī himmetinden
İrişdi ẕerre şems-i devletinden

(Onun) yüce himmetinden nasibimi aldım; bana devlet güneşinden bir zerre armağan oldu.

Çirāġ-ı cān anuñla rūşen oldı
Göñül āyīnesi nūr-ıla ṭoldı

Can meşalesi o (zerre) ile aydınlandı ve gönül aynası nur ile doldu.

Çü Şeyḫī ḥażretinden irdi himmet
Açıldı naẓma dil olduḳça ḳudret

Şeyhî hazretlerinden himmet aldığım için gönlüm kudreti miktarınca nazma yöneldi.

528 Ne deñlü virse ḳudret şaḫṣa Ḳādir
Kim ol deñlü olur ʻilminde māhir

Kudret sahibi olan Allâh, kişiye ne kadar kudret verirse ilminde o kadar mahâret gösterir.

20a Dürüşdüm ben de ḳudret olduġınca
Dile getürdüm elden geldüginee

Ben de gücüm nispetinde çabaladım ve elimden geleni dile getirdim.

Gice gündüz çalışdum itdüm iḳdām
Bu birḳaç beyti naẓm itdüm ser-encām

Sebat gösterip gece gündüz çalıştım ve sonunda bu birkaç beyti nazmettim.

531 Kiminde maʻnī yoḳ kiminde ṣūret
Bilinmez vezni yoḳ aṣlında ṣanʻat

(Sözlerimin) kiminde mânâ, kiminde de biçim eksikliği var. (Bazen) vezni belli olmaz ve sanatlı bir söyleyiş de olmayabilir.

Ne bellü neṣre ne ḫod naẓma beñzer
Kim andan ḥaẓẓ ala ṭabʻ-ı süḫanver

Ne nesre ne de nazma benzer. Ondan, hangi düzgün sözden anlayan zevk alabilir?

Sözi eksiklünüñ eksiklidür hep
Kemāl ehli gibi olmaz müretteb

Âciz kişinin sözü de noksandır. Tabii ki yetkin kişilerin sözü gibi tam teşekküllü olamaz.

534 Ki budur ʻādeti ṣāḥib-kemālüñ
Maḳālin göricek ehl-i maḳālüñ

Fakat (şiirde) kemâl sahibi olanların âdeti şudur: Söz ehlinin sözlerini görünce

Tamām eyler anuñ naḳṣını ṭartar
ʻUyūbın dāmen-i setr-ile örter

onun eksiğini tespit edip tamamlar, (böylece) ayıplarını örtüp eteğinin altında gizlemiş olur.

Gidermişdür göñülden şekki reybi
Anuñçündür ḳomaz her şeyde ʻaybı

(Onlar), gönüllerinden şüpheyi temizledikleri için her bir şeydeki kusura müsaade etmezler.

537 İlāhī sen ki settārü'l-ʻuyūbsın
Bilürsin sırrı ʻallāmü'l-ġuyūbsın

Allâh'ım, sen kusurların örtücüsü ve gizli açık her şeyin sırrının bilicisisin.

Ḳalupdur CĀMİʻĪ cehl-ile maḥcūb
Hevā-yı nefs-ile maġmūm-ı maʻyūb

Câmiî cehâleti ile mahcup, nefsinin arzusu ile de üzgün ve kusurludur.

Ḥicābın luṭfuñ-ıla eylegil refʻ
Hevā-yı nefsi andan eylegil defʻ

Lütfunla onun utancını gider ve arzusunun nefsine üstün gelmesine engel ol.

540 Ḳoma naḳṣ-ıla eksügin tamām it
Ḳabūl-ile ḳabūl-i ḫāṣ u ʻām it

Eksiklerini noksan bırakma, onları tam kıl ve herkes tarafından kabûle mazhar eyle.

Kim āmīn dir emīn eyle belādan
İki ʻālemde her dürlü ḳażādan

(Bu duaya) âmin diyenleri belâdan ve iki âlemde türlü kazâlardan emin eyle.

Sözüñ artuġın eksügin ḳoyalum
Fesān[41]-ı Vāmıḳ u ʻAẕrā diyelüm

Sözün eksiğini fazlasını (bir tarafa) bırakıp (artık) Vâmık ile Azrâ hikâyesine başlayalım.

İbtidā-i dāstān
Şāh Ṭaymūs-nām pādişāhuñ oġlı olmayup Şāh Bābek duḫteri Meryem-nām bir cemīle-i ʻaṣr bulup Vāmıḳ-ı ʻāşıḳ andan vücūda geldügi beyānıdur

Destânın Başlangıcı
Taymûs Şah adlı padişahın oğlu olmayınca Bâbek Şah'ın Meryem adında asrın en güzel kızı ile evlenip ondan âşık Vâmık'ın dünyaya gelmesi

20b

543 Gel iy güyende-i bezm-i maʻārif
Bizi esrār-ı ʻışḳa eyle vāḳıf

Ey ma'rifet meclisinin (güzel söz) söyleyicisi, gel de bizi aşkın sırlarına eriştir.

Ḳopar ʻuşşāḳı germ itsün nevālar
Ṣafā virsün dil ü cāna ṣafālar

Öyle bir nidâ eyle ki bu nidâ âşıklara âteş, gönle ve bedene hoşnutluk versin.

	Ser-āġāz eyle bir ḳavl-i ṭarabnāk İşiden cānlar itsün yaḳalar çāk	Coşkun bir üslûpla söze başla ki işiten canlar yakalarını yırtık yırtık etsinler.
546	Şeker yi 'ışḳ-ı Vāmıḳ'dan ḫaber vir Dehān-ı ṭūṭi-i cāna şeker vir	(Tatlı söz söylemek için) şeker yiyip Vâmık'ın aşkını anlat ki can papağanının ağzına şeker vermiş olasın.
	Neden Vāmıḳ olupdur mest ü şeydā Neden oldı muṭarrā ḥüsn-i 'Aẕrā	Vâmık, niçin âşık ve çılgın olmuştur? Azrâ'nın güzelliği neden taravetli oldu?
	Faṣīḥ elfāẕ-ıla anı 'ayān it Belīġ inşāyıla şerḥ ü beyān it	(Bunları) açık ve anlaşılır sözlerle belâgatlı bir anlatımla ortaya koy.
549	Oḳunsun ehl-i diller ṣoḥbetinde Mükerrem olsun 'āşıḳlar ḳatında	(Böylece) o, gönül ehlinin sohbetlerinde okunsun âşıklar katında da itibar görsün.
	Ser-āġāz it söze fehm ola mefhūm Baña bu ḳıṣṣa şöyle oldı ma'lūm	Ben bu hikâyeyi şu şekilde öğrendim: Söze, bilinmesi gerekenleri açıklayarak başla.
	Rivāyet ḳıldı erbāb-ı rivāyet Ki ḥāl-i māżīden bir ḫoş ḥikāyet	Rivâyetçiler bana, geçmişte yaşanmış olan güzel bir hikâye aktardılar.
552	Didi devrānda biñ yıl her bir aḫter İder devrin sürer ḥükmin muḳarrer	(Şöyle) dediler: "Dünyâda her bir yıldız bin yıl devreder ve şüphesiz hükmünü de hâkim kılar.
	Ezel keyvān ü bercīs ṣoñra behrām Pes andan ṣoñra şemse irdi eyyām	İktidar, önce keyvân (zühâl), bircîs (müşteri), behrâm (mirrîh)'a sonra da güneşe geçti.
	Çü devrān içre devrin sürdi ḫurşīd İrişdi nevbeti şād oldı nāhīd	Güneş zaman içerisinde devrini sürdükten sonra nâhid (zühre kendine) sıra geldiği için hoşnut oldu.
555	Çü ḥükm itdi cihān milkine zühre Cihāna şādılıḳdan irdi behre	Zühre (nâhid) devri (gelince de) kâinât hoşnutluktan nasibini almış oldu.
21a	Bu devr-i zühre içre bir cihān-gīr Ẓuhūr itdi cihānı ḳıldı teshīr	Bu zühre döneminde bir cihangir ortaya çıktı ve dünyayı büyüsü ile büyüledi.

Ser-efrāz-ı selāṭīn[42] adı Ṭaymūs
Müeddeb ehl-i neng ü ehl-i nāmūs

(O), sultanlar arasında üstün, Taymûs adlı, edepli, nâmus ve terbiye ehli bir cihangirdi.

Ferīd-i ʻaṣr-ıdı ol devr içinde
Cülūs itdi serīr-i taḫt-ı Çīn'de

O, asrın seçkini idi. O dönemde Çin (ülkesinin) tahtında oturmaktaydı.

Yidi yüz yıl sürüp ẕevḳ-ile ʻömri
Geçürdi dünyede şevḳ-ile ʻömri

Yedi yüz yıl süren ömrünü zevk ve safâ ile geçirdi.

Cihānda olmadı bir laḥẓa ġamgīn
Ögine ṣu içince gelmedi kīn

Dünyada iken bir kere bile dert çekmedi, su içme müddeti kadar bile kin gütmedi.

Bu deñlü ṭūl-ı ʻömr içinde her giz
Getürmemişdi dünyāya oġul ḳız

(Fakat) bu kadar uzun bir ömürde ne bir oğlan ne de bir kız dünyaya getirmişti.

Bu ḥasretden iderdi niçe fikri
Ḳucardı her gice bir tāze bikri

Bu yoksunluktan kurtulmak için çok çare düşünmüş, her gece bir bâkire ile birlikte olmuştu.

Çü bir gün gördi ʻömrüñ nev-bahārı
Ḫazān irdi ṣarardı sebzezārı

Sonunda hayatın ilkbaharının sonbahara dönüştüğünün, (ömrünün) yeşilliğinin sarardığının farkına vardı.

Teḥayyür barmaġın aġzına aldı
Tefekkür itdi baḥr-ı fikre ṭaldı

Hayret parmağını ağzına alıp derin derin düşüncelere daldı ve;

Didi elden alıncaḳ milki Allāh
Düşer düşmenlere bu taḫt [u] dergāh[43]

"Allah bu mülkü elimden alınca bu taht ve bu ülke düşmanların eline geçer.

Dirīġā gelmedi benden bir oğlan
Ola taḫtumda benden ṣoñra sulṭān

Allâh'ım, benden sonra tahtıma sultan olarak oturacak bir oğlan çocuğum olmadı.

Ki düşmen taḫtına düşmeye taḫtum
ʻAdūlar almaya ṣoñumda raḫtum

Tahtım, düşmanın eline geçmesin ki sonunda bütün sahip olduğum şeyleri almasın." dedi.

Bu rāyı itdi şāh-ı ʻālem-ārāy
Kim anuñçün bulalar bir ṭolıay

Âlemi süsleyen padişah, bu kaygı üzerine, (kendisi için) dolunay (gibi bir güzel) bulmalarını,

	Gele andan vücūda bir sülāle Gide kendü yirinde bāḳī ḳala	ondan bir soy vücuda gelip kendisi ölünce yerine geçmeleri (düşüncesini ifade etti).
570	Buyurdı itdiler dīvān-ı devlet Gelüp cem‘ oldılar erkān-ı devlet	Onun buyruğu üzerine yüce divân kuruldu ve devlet erkanı bir araya toplandı.
21b	Didi iy ‘āḳil ü dānā olanlar Cihān aḥvāline bīnā olanlar	(Taymûs onlara şöyle) dedi: “Ey akıllı, bilgili ve dünya hâllerini dosdoğru değerlendiren kişiler!
	Ser-ā-ser cüst ü cū idüñ cihānı Getürüñ bir nigārīnden nişānı	Cihânı baştan başa araştırın ve (bana) resim gibi bir güzelden haber getirin.
573	Buluñ bir nāzenīn pākīze cevher Görüñ bir bākire nā-süfte gevher	(Bana narin ve temiz bir elmas getirin; delinmemiş bir inci (yani bir) bâkire bulun.
	Ümīdüm var ‘ināyet ide Ma‘būd Gele andan vücūda dürr-i maḳṣūd	Mabûd (olan Allâh’ın) yardım edeceğinden ve ondan aradığım incinin dünyaya geleceğinden şüphem yoktur.
	Doġa ol burc-ı devletden bir aḫter Cihānı gün gibi ide münevver	O kutluluk burcundan, bir yıldız doğsun ve dünyayı güneş gibi aydınlatsın.”
576	Ayaġ üzre ṭurup bir merd-i dānā Du‘ā itdi yir öpdi didi şāhā	Bilge bir kişi ayağa kalkıp dua etti ve yeri öpüp şaha şöyle dedi:
	Meger kim milk-i Tūrān içre iy şāh Ki vardur Seḳlabe şehrinde bir māh	“Ey şahım, Tûran ülkesinde Seklabe (adındaki) şehirde ay (gibi bir güzel) var.
	Anuñ bir duḫteri var adı Meryem Olur her sözi cān zaḫmına merhem	Onun her sözü gönül yarasına bir merhem olan Meryem adında bir kızı vardır.
579	Virür ölmişlere ‘Īsī gibi cān Şehüñ andan olur derdine dermān	Ölülere İsâ gibi can verir. Onun şahımızın derdine de derman olacağından (şüphe yoktur).
	Ṭoḳındurmamış anuñ dest-i eflāk Eline etegine ḫār ü ḫāşāk	Feleğin eli onun eline ve eteğine diken ve çöp dokundurmamış.

	Naẓīri yoḳ o māhuñ devr içinde Ne milk-i Rūm u Şām ne milk-i Çīn'de	Bu devirde o ay (gibi güzelin) ne Anadolu'da, ne Şam'da, ne de Çin'de benzeri yoktur.
582	Eger biñ yıl ögersem anı iy şāh Ki yüz biñ ögdigümden artuḳ ol māh	Ey şahım, o ay gibi güzeli bin yıl övsem övdüğümden yüz bin kat daha güzeldir."
	Tamām itdi sözin ḳıldı zemīn-büs İşitdi anı bir bir Şāh Ṭaymūs[44]	diye sözünü tamamladı ve yeri öptü, Taymûs (da) onu bir bir dinledi.
	Muḥabbet ḳanı ḳaynadı ṭamarda Ṭutuşdı āteş-i ḥasret cigerde	Damarındaki muhabbet kanı kaynadı, ciğerindeki hasret ateşi tutuştu.
585	Bu efsāne aña çün oldı efsūn Alup 'aḳlını itdi mest ü mecnūn	Anlatılanlar onu fazlasıyla etkiledi ve aklını başından alıp deli divâne eyledi.
22a	Şehüñ var-ıdı bir 'āḳil vezīri Cihān milkinde olmazdı naẓīri	Şahın dünyada eşine rastlanmaz akıllı bir veziri vardı.
	Müferriḥ ādem-idi Şādkām[45] nām Geçürmişdi nice türlü ser-encām[46]	(O), Şâdkâm adında (insanların) gönlünü rahatlatan, (olgun) bir insândı ve başından çok macera geçmişti.
588	Buyurdı Şādkām'a Şāh Ṭaymūs[47] Ki iy cānuñ ezel cānumla me'nūs	Taymûs, (veziri) Şâdkâm'a (şöyle) buyurdu: "Ey ezelden gönlümüz birbirine alışık olan (vezirim)!
	Virür ilhām-ıla göñlüm şehādet Murāduma irem ire 'ināyet	Gönlüm aldığı ilhamla Allah'ın da yardımı ile muradıma erişeceğime şahadet etmektedir.
	Çü bildüñ ol mehüñ nām u nişānın Yüri Tūrān'a var 'azm eyle yarın	(Sen de) o ay (gibi güzelin) namını ve nişânını duydun. Turan'a yarın derhâl hareket et.
591	Araşdur cehd-ile sa'y eyle iste İrişdür baña iy yār-ı ḫuceste	Ey uğurlu dost, çalış çabala bana (onu) ne yapıp yap getir."
	Eyitdi Şādkām-ı şādmān-dil[48] Şehā 'ömrüñ cihānda ola biñ yıl	Sevinç dolu gönülle Şâdkâm (şöyle) dedi: "Ey şahım, bu dünyada ömrün bin yıl olsun.

	Buyurduñ başum üsine varayın Ya özin ya nişānın aparayın	Senin buyruğun başımın üstünedir. Gidip ya kendisini ya da (kendisinden bir) nişânı alıp getireceğim.
594	Şehā vardur ümīdüm devletüñde Yüz aḳlıġın ḳazanam ḫıdmetüñde	Ey şahım, senin devletinde sana hizmet etmek suretiyle yüz aklığı kazanacağımdan şüphem yoktur.
	Ḳılam Hüdhüd gibi emrüñ başa tāc Süleymān'a idem Belḳīs'ı muḥtāc	Emrini Hüdhüd gibi başıma tâc yapar, Belkîs'ı Süleyman'a muhtaç ederim."
	Vezīr-i kārdān-ı ehl-i idrāk Sefer ḳaydını gördi çüst ü çālāk	Anlayışlı ve iş bilen vezir, çarçabuk sefer hazırlıklarını yaptı.
597	Götürdi la'l ü mercān sīm-ile zer Yarar yoldaş u ḳoldaş biñ nefer er	La'l, mercan, gümüş ve altın yanında faydası dokunacak yardımcı ve yol arkadaşı ile bin nefer de er götürdü.
	Mühimmātdan[49] ne kim var-ıdı aldı Sefer baḥrına cān fülkini ṣaldı	Alınması gereken bütün savaş malzemelerini de alıp gemisini sefer denizine saldı.
	Mübārek günde bir ferḫunde demde Gelüp baş ḳodılar ḫāk-i ḳademde	O mübarek günün uğurlu vaktinde gelip (şahın) ayağının tozuna baş koydular.
600	Du'ā alup ṣafā-yı himmet-ile Yöneldiler yola ḫoş şevket-ile	Onun himmetinin saflığından dua alıp görkemli bir şekilde yola koyuldular.
22b	Yüridiler niçe hafta niçe gün Aşup ṭaġ u beleñler deşt ü hāmūn	Dağ, tepe, çöl ve bozkır aşarak günlerce haftalarca yürüdüler.
	Bu resm-ile sürüp şām [u] seḥergāh[50] Ki Bābek milkine irgürdiler rāh	Gece gündüz bu şekilde yürüyerek Bâbek ülkesine ulaştılar.
603	Ṣalarlar pīş-rev[51] bir merd-i hüşyār Ki varup Bābek'e keşf ide esrār	Bâbek'e durumu bildirmesi için akıllı bir kişiyi öncü olarak gönderdiler.
	Varup şāhuñ ḳapusına du'ālar Öpüp işigin eyledi şenālar	(Öncü), şahın kapısına vardı, dua etti, eşiğini öpüp ona övgülerde bulundu.

İcāzet virdiler girdi yüz urdı
Elin ḳavşurdı şāha ḳarşu ṭurdı

Verilen izin üzerine yere kapandıktan sonra Bâbek'in karşısında el pençe divan durdu.

606 Du'ā itdi didi merd-i saḫun-dān
Cihān ṭurduḳça ṭur iy şāh-ı Tūrān

(Güzel) söz söylemeye muktedir (olan öncü) dua ettikten sonra (şöyle) dedi: "Ey Turan şahı, dünya durduğu sürece senin hükmün hâkim olsun.

İrişdi ḫıdmete şāh-ı cihānuñ
Vezīri Şādkām[52] Ṭaymūs Ḫān'uñ

Taymûs Hânın veziri Şâdkâm, (siz) cihan şahının hizmeti için teşrif ettiler.

Muḳaddem pīş-rev ben ḳuluñ iy şāh
Viribidi ki şāhı idem āgāh

Şahım, ben kulunuz da sizi haberdâr etmek üzere gönderilmiş bir öncüyüm."

609 İşitdi oldı ḫandān şāh-ı Tūrān
Buyurdı ḳāṣıda māl-i fırāvān

Turan şahı duyduklarına çok sevindi ve haberciye çokça hediye (verilmesini) emretti.

Ne deñlü var-ısa ḫıdmetde cündi[53]
Buyurdı cümlesi hep ata bindi

(Şahın) hizmetinde ne kadar askeri varsa buyruğu ile onlar da ata bindiler.

Biner şehrüñ ne kim var ḫāṣ u 'āmı
Bile ḳarşuladılar Şādkām'ı

Ileri gelenler ve bütün halk (ata) binip birlikte Şâdkâm'ı karşıladılar.

612 Alup ḳondurdılar bir ḫoş maḳāma
Selām virmez-idi dārü's-selāma

Getirip cenneti aratmayacak kadar güzel bir yere yerleştirdiler.

Pes andan çekdiler çoḳ nüzl-i ni'met
Şarāb u şem' ü şāhid şehd ü şerbet

Daha sonra da güzeller, şarap, mum, bal ve şerbet (yanında) bir çok yiyecek ve içecek getirdiler.

Ne kim ta'ẓīm ü tekrīm var-ısa hep
Ki tertīb üzre itdiler müretteb

Saygı ve ikram konusunda yapılması gereken her şey düzenli bir şekilde yerine getirildi.

615 Pes andan şāh-ı Tūrān itdi dīvān
Gelüp cem' oldılar a'yān ü erkān

Daha sonra Turan şahı divan (toplanmasını emredince) ileri gelenler ve yetki sahipleri bir araya geldiler.

23a Şehüñ dīvānına ḫoş şöhret-ile
Getürler Şādkām'ı[54] şevket-ile

Şahın divanına hoş şöhretle (anılan) Şâdkam'ı heybetli bir şekilde getirdiler.

Döşediler bisāṭı geldi ni'met
Yinildi ḫoş içildi şīr ü şerbet

Yere sergi serildi, çeşitli yiyecekler getirildi; süt, şerbet vs. yenildi, içildi.

618 Ḳaşuġı cümlesi elden ḳodılar
Yinilen ni'metüñ şükrin didiler

(Sonra) hepsi kaşıklarını bırakıp yedikleri nimetin şükrü için (dua) ettiler.

Ṭa'ām-ıla vü luṭf-ıla ṭoyurdı
Edeb birle dönüp ḥālini ṣordı

(Şah), izzet ve ikramda bulunduktan sonra münasip bir şekilde (vezirin) ne istediğini sordu.

Ayaġ üstine ṭurdı şādmān[55] şād
İcāzet aldı itdi söze bünyād

(Vezir de) hoşnut bir şekilde ayağa kalktı, izin isteyip söze başladı.

621 Didi biñ 'izzet-ile Şāh Ṭaymūs[56]
İder yüz biñ selām eyler zemīn-būs

(Şöyle) dedi: "Taymûs Şah, binlerce izzetle (sizlere) selâm eder (ve huzurunuzda) baş eğer.

İdüp ṭapuña yüz biñ 'izz ü nāzı
Ki vardur ḫāk-i pāyüñe niyāzı

Sizin ayağınızın toprağından bir talebi olduğu için eşiğinize yüz binlerce naz ve niyazda bulunur.

Ne kim var-ısa esrār-ı żamā'ir
Yazılmış nāmede hep evvel āḫir

İşin iç yüzündeki bütün sırlar, (şu) mektupta baştan sona izah edilmiştir."

624 Çıḳardı bir mübārek nāme mevzūn
Gümişden kaġıdı var ḫaṭṭı altun

Kağıdı gümüş, hattı da altından olan ölçülü, kutlu bir mektup çıkardı.

Belīġ inşāyıla neṣri yazılmış
Faṣīḥ elfāẓ-ıla naẓmı düzülmiş

(Mektubun) mensur (kısmı) beliğ inşâ ile yazılmış, manzum (kısmı da) fasih lafızlarla tertip edilmişti.

Öpüp ḳor nāmeyi şāhuñ öñinde
Ṭurup medḥ ü şenā eyler ṣoñında

Mektubu öpüp şahın önüne bıraktı ve (şaha) övgü ve taltiflerde bulundu.

627 Alup ta'ẓīm-ile ol nāmeyi şāh
Öpüp başına ḳor ḫoş bāreka'llāh

Şah, mektubu büyüklük göstererek aldı, 'Allah mübarek etsin' (dedikten sonra) öpüp başına koydu.

Pes andan mihr-ile mührini aldı
Gözine sürdi göz ḫaṭṭına ṣaldı

Sonra itina ile mührünü açtı, gözüne sürmek (sûretiyle tazim edip) okumaya başladı.

Yazılmış ḥüsn-i ḫaṭṭ-ıla muḥaḳḳaḳ
Ser-i nāme be-nām-ı ḥażret-i Ḥaḳḳ

Mektubun başına çok güzel bir hatla Yüce Allâh'ın adı ile (şöyle yazılmış):

630 Cihānı yoġ-iken var eyleyen ol
Her işde ḳudret iẓhār eyleyen ol

"O, Cihanı yoktan var eden ve her işte kudretini gösterendir.

23b Anuñ emrinden oldı cümle mevcūd
Virür mevcūda ne kim itse maḳṣūd

Her şey onun emri ile var oldu, istediğine istediğini veren de odur.

Pes andan āsitānuña sürüp yüz
Du'ā-yı devletüñde gice gündüz

Sonra eşiğine yüz sürüp devletinin (devamı) için gece gündüz

633 İderüz ṣıdḳ-ıla devlet du'āsın
Ḳılıruz ḳapuña ḫıdmet du'āsın

sadakatle, devletinizde ve kapınızda hizmetçi olabilmek için dua ederiz.

Şenādan ṣoñra şāh-ı kāmrāna[57]
Sürüp yüz 'acz-ile yüz āsitāna

Övgüden başka, büyük bir alçakgönüllülükle (sizin gibi) isteğine kavuşmuş şahın eşiğine yüz süreriz.

Dünüñ ḳadr ola günüñ 'ıyd-i nev-rūz
Niyāzmend bendeyüz iy şāh-ı pīrūz

Gecen Kadir (gecesi) gündüzün de nevruz bayramı olsun. Ey uğurlu şah, kulunuzun sizden bir isteği vardır.

636 İşitdüm devletüñ burcında iy şāh[58]
Ṭulū' itmiş güneş mānendi bir māh

Şahım, devletinizin göğünde güneş (kadar güzel) bir ay (yüzlü) doğduğunu işittim.

Ḳuṣūrum yoḳ serīr-i salṭanatda
Müyesserdür murādum her cihetde

Saltanat tahtımda bir eksiğim olmadığı gibi her yönden de muradıma erişmiş durumdayım.

Serümde efser-i ser-tāc-ı devlet
Velī burc-ı nesebde yoḳ sa'ādet

Başımda devletin çok değerli tâcı var ama nesep burcunda saadet yoktur.

639 Bitürmedi dıraḫtı 'ömrümüñ gül
Ola bāġumda benden ṣoñra bülbül

Ömrümün ağacı, bahçemde benden sonra (da) bülbül olabilmesi için gül bitirmedi.

Sizüñle gerçi ẓāhirde cüdāyuz
Velī fiṭrat deminde āşināyuz

Görünüşte belki sizden uzaktayız ama yaratılış esnasında birbirimizle âşinayız.

	Bizi yād eyleme luṭf eyle yād it Bu ma'nīde yiridür 'adl ü dād it	Bizi yabancı sayma, lütfedip gönlümüzün dileğini yerine getir. Şimdi doğruluğunu ve ihsânını gösterme vaktidir.
642	Ṣafā-yı himmetüñden eyleme dür Ḳoma ḫāk-i meẕelletde bizi ḫor	Himmetinin vereceği gönül rahatlığını esirgeyip beni zillet toprağında hor bırakma.
	Niyāzmendüñ niyāzın ḳıl icābet Kerem göstergil iy kān-ı kerāmet	Ey kerâmet menba'ı (olan şah), bana kerem göster, sana yalvaran (bu kulunun) niyazını yerine getir.
	Yitişdür himmetüñden baña behre Şeref virsün güneş bezmine zühre	Himmetinden bana bir hisse ver ki zühre (kadar güzel kızın) benim güneş (gibi olan) meclisime şeref versin.
645	Ḳırān-ı mihr ü meh çün ola vāḳi' Ṭoġa bir müşterī-baḫt zühre-ṭāli'	Ay ile güneş bir araya gelince müşteri bahtlı ve zühre talihli bir (oğul) dünyaya gelsin.
24a	Güneş gibi cihānı ide pür-nūr Ṣafāyıla ola yiryüzi ma'mūr	(O), cihânı güneş gibi aydınlatsın ve yeryüzü (onun) safası ile bayındır olsun.
	Sebeb olmaġa himmet eyleñ iy şāh 'İnāyet eyleye luṭfından Allāh	Ey Şahım, Allah (yüce) lütfu ile yardım eylesin, siz de (buna) himmetinizle sebep olun.
648	Dil ü cān ola luṭfuñ birle ābād Ki bāḳī 'ömr ü devlet müstedām-bād	Gönül ve beden sizin lütfunuzla bayındır olsun, ömrünüz ve devletiniz de ebedî devam etsin."
	Oḳudı nāmesini nāmdāruñ[59] Rümūzın bildi nedür aṣlı kāruñ	(Şah), muradına erememiş kişinin mektubunu okuyunca işin aslını ve sırrını öğrenmiş oldu.
	Tefekkür itdi ṭaldı baḥr-ı fikre Yitişdi nā-gehān bu dürr-i bikre	Bir müddet düşünce denizine daldı ve hemen bu delinmemiş inciye ulaştı:
651	Ola mı buncılayın dürr-i devlet İde Ṭaymūs Şāh ben ḫāke 'izzet	"Bunun gibi bir saadet incisinin Taymûs Şahı (benim gibi) toprak (kadar alçak kişiye) izzet ettirmesinden daha güzel ne olabilir?

Zihī devrān-ı devlet baḫt-ı iḳbāl
Sitāremde mübārek geldi bu fāl

Bu şādīden buyurdı Şāh Bābek[60]
Ben anuñ ḳulıyın ḳızum kenīzek

654 Egerçi yoḳ liyāḳat olavuz ḳul
Bi-ḥamdi'llāh keremden itdi maḳbūl

Buyurdı cümle illeri ḳıġırduñ
Tamām ḳırḳ gün düğün olsun çaġırduñ

Götürüñ bid'atı almañ ḫarācı
Ḳonuḳlañ ni'met-ile ṭoḳ u acı

657 Arada ḳalmasun bir kimse ġamnāk
Kim olsun bay u yoḫsul hep feraḥnāk

Nidā oldı dirildi ḫalḳ-ı 'ālem
Şehen-şāhāne 'ars oldı mu'aẓẓam

Naṣīb olduḳça her kişi zevāde
Yiyüp yād itdüler şāhı du'āda

660 Tamām ḳırḳ gün düğün oldı dün ü gün
Neşāṭ[61] u şevḳ-ile ḫatm oldı düğün

24b Yirine yitdi cümle resm ü āyīn
Buyurdı şāh olundı 'aḳd-i kābin

Ulular cem' olup gördi cehāzın
Yazup defter iderler çoġın azın

663 Donatdılar 'arūsı zīver-ile
Ki başdan ayaġa dek gevher-ile

Bu ne güzel bir saadet vakti ve ne hoş bir kutlu talihdir. (Çünkü) bu fal, bahtım için çok uğurlu geldi."
Şah Bâbek, sevinçle; "Ben onun kulu, kızım da onun câriyesidir." dedi.

İzin verilse ona kul bile olurduk, Allah'a hamd olsun yapacağımız bu iyiliği olsun kabul etti.

Bütün vilâyetleri davet edin ve tam kırk gün düğün olacağı (haberini) tellâlle duyurun, dedi.

Bid'atleri kaldırın ve kimseden haraç da almayın, tok aç herkesi ikramlarla ağırlayın.

Zengin, fakir herkes hoşnut olsun, hiç kimse kırılmasın."

Duyuru yapıldı ve pek çok bölgeden insanlar bir araya geldiler. Padişahlara yaraşır görkemli bir düğün oldu.
Herkes nasibince yiyip içip şahı dua ile yâd ettiler.

Düğün tam kırk gece kırk gündüz devam etti, neşe ve zevkle tamamlandı.

Bütün âdet ve törenler yerine getirildi, şahın emriyle mehr-i muaccel (nikâhta kız tarafına verilen ağırlık, para) de takdir edildi.
İleri gelenler toplanıp çeyiz baktılar, büyüklü küçüklü hepsini deftere geçirdiler.

Gelini, baştan ayağa kadar elmasla donattılar.

	Düzerler bir maḥaffe[62] ḫūb u mevzūn	Güzel ve düzgün bir mahfe hazırladılar, üstüne de
	Ṭutarlar üstine çetr-i hümāyūn	padişahlara ait bir gölgelik örttüler.
	Seḥerden yüklenildi bār-ı büngāh	Sandık yükü seherden yüklendi ve ay (gibi güzel), o
	Oturdı ol muraṣṣa‘ hevdece māh	değerli taşlarla işlenmiş hevdece oturdu.
666	Ḳoşarlar bir niçe pāḳīze duḫter	O ay (kadar güzelin) yanında yıldız (gibi yer
	Olalar ol mehüñ yanında aḫter	almaları için) birkaç temiz kızı yol arkadaşı yaptılar.
	‘Afīfe niçe biñ mestüre ḫātūn	Ayrıca birkaç bin iffetli kadın da altın (elbiseler
	Müretteb cümlenüñ geydügi altun	içerisinde) dizilmiş (bekliyorlardı).
	Buyurdı Şāh Bābek[63] bindi leşker	Şah Bâbek'in buyruğu üzerine asker (ata) bindi ve
	Revān oldı yola serheng ü server	yola koyuldu.
669	Bir aylıḳ yola deñlü bile gitdi	(Şah) bir aylık yolu onlarla birlikte gitti, o ay (kadar
	O māhı bir niçe menzil iletdi	güzel)e bir müddet eşlik etti.
	Eyitdi Şādkām'a Şāh Bābek[64]	Şah Bâbek (vezir) Şâdkâm'a (şöyle) söyledi: "Bu
	Bizüm degül siziñdür bu kenīzek	câriyeniz (olacak kızım artık) benim değil, sizindir.
	Olupdur nāz-ıla perverde bu gül	Bu gül (gibi kızım) nazlı yetişmiştir. (O yüzden)
	İdemez ḫār-ı hicrāna taḥammül	ayrılık dikenine fazla tahammül edemeyecektir.
672	Umaruz ṭutasın gül gibi anı	Bülbül gibi figân etmemesi için ona, güle
	Ki bülbül gibi itmeye fiġānı	davrandığınız gibi davranmanızı umarım.
	Gözümüñ nūrıdur bu nūr-ı dīde	Bu göz nûru, benim gözümün nûrudur, benim için
	Cihān u cāndan olmışdur güzīde	dünyâdan da candan da değerlidir.
	Serīr-i cānda göñlümüñ sürūrı	O benim gönül tahtımda (oturan) sevincimdir ve o
	Yoḳ ansuz ṭatlu cānumuñ ḥużūrı	olmadan gönlümün huzuru da olmaz."
675	Ḳızın baġrına başdı gözin öpdi	(Şah), kızını bağrına basıp gözünden öptü, ona
	Naṣīḥat ḳıldı arḳasını yepdi[65]	nasihat edip sırtını sıvazladı.

25a Şaçup nergisleri gül üzre şebnem
Atası ayağına düşdi Meryem

Meryem, nergis (gözlerinden) gül (yüzüne) çiğ tanesi (gibi yaşlar) döktü ve babasının ayağına kapandı.

Öpüp sürdi yüzini ol dil-efrüz
Derûndan eyleyüp āh-ı ciger-süz

O gönül aydınlatan (kız), gönülden ciğer yakıcı bir âh edip (babasının ayağını) öpüp yüzüne sürdü.

678 Du'ā idüp eyitdi Meryem'e şāh
Sizi ışmarladuḳ Allāh'a iy māh

Şah (da) Meryem'e (şöyle) dua etti: "Ey ay (yüzlü kızım), seni Allah'a ısmarladım.

Belālar bağlu yollar açıḳ olsun
Cefālar az u rāḥatlar çoḳ olsun

Yolun açık, sana gelecek belâlar kapalı olsun, cefâ az rahatın da bol olsun."

Yöneldi yola anlar döndi Bābek
Ġam u ġuṣṣayla gitdi şehrine dek

Onlar yola koyuldu, Bâbek de geri dönüp gam ve sıkıntı içerisinde şehrine gitti.

681 Bu yaña Şādkām[66] şevḳ-ile dil-şād
Giderdi sür'at-ile nitekim bād

Bu tarafta ise Şâdkâm gönlü neşe ve şevk içerisinde, rüzgâr hızı ile gitmekteydi.

Yitişdi yidi günlük yolı ḳaldı
Beşāret pīş-revini şāha ṣaldı

Ülkesine varmaya yedi günlük yolu kalınca Şah (Taymûs)'a müjde için haberci gönderdi.

Beşīr irdi beşāret virdi şāha
Şeref birle sa'ādet virdi māha

Müjdeci, şaha varıp şeref ve saadet müjdesini verdi:

684 Didi iy şāh-ı 'ālem müjdegānī
İrişdi Şādkām ḫoş şādmānī[67]

"Ey cihânın padişahı, bahşişimi (isterim, çünkü) Şadkâm hoşnut bir şekilde geri döndü.

Getürdi cisme cān u cāna cānān
İrürdi zaḫma merhem derde dermān

Cansız bedene can, gönle de canan getirdi; yaraya merhem ve derde derman eriştirdi." dedi.

Ḫaberdār oldı Ṭaymūs bu ḫaberden
Buyurdı muştuluḳ çoḳ sīm ü zerden

Taymûs bu haberi duyunca altın ve gümüşten pek çok müjde bahşiş (verilmesini) emretti.

687 Ṣafā-yı şāẕlıḳla taḫtdan indi
Buyurdı cümle leşker ata bindi

(Şah) hoşnut bir şekilde tahtından indi ve bütün askerlerinin ata binmesini emretti.

	Yidi günlük yola dek naḫ[68] u kemḫā Döşetdi yollara dībā-yı zībā	Yedi günlük yol buyunca ipekten ve kadifeden süslü işlenmiş kumaşlar döşetti.
	Ulu kiçi ḳamu hep ḳarşu çıḳdı Ṣanasın yidi deryā ṭaşdı aḳdı	Büyük küçük herkes karşılamaya çıktı. Sanki yedi derya taşmış (gibi bir coşku oldu).
690	Tozup yirler yüzi ṭutdı cihānı Bulut gibi büridi āsümānı	Yeryüzünden o kadar toz toprak kalktı ki çıkan toz gökyüzünü bulut gibi kapladı.
25b	Şeref burcı miṣāli hevdec-i māh Bulutdan gün gibi göründi nā-gāh	O ay (yüzlünün) şeref yıldızı gibi hevdeci, tıpkı buluttan birden çıkan güneş gibi görünüverdi.
	Göricek māhı Ṭaymūs-ı cihān-bīn Eli bağlu gibi gösterdi pervīn	Bütün dünyayı görmeye muktedir olan Taymûs o ay (yüzlüyü) görünce pervini bile şaşırtacak sevgi gösterisinde bulundu.
693	Şu deñlü ṣaçdı üstine zer ü sīm Ki ṭoldı altun aḳçayla ol iḳlīm	(Gelinin) üstüne o kadar altın ve gümüş saçtı ki her taraf altın ve akçeyle doldu.
	Hezārān şöhret-ile şehre irdi Ḳamer gibi ki burc-ı mihre irdi	(Gelin), kamerin güneş burcuna girdiği gibi binlerce şatafatla şehre ulaştı.
	Getürdiler ʻarūsı gerdegine Felekden ṣan güneş indi zemīne	Sanki gökyüzünden güneş inmiş gibi gelini gerdeğe getirdiler.
696	Ḳırān eyledi bercīs-ile nāhīd Müşerref oldılar māh-ıla ḫurşīd	Bercîs ile nâhidin kıranında ay ve güneş (gibi eşler) birbirleri ile müşerref oldular.
	Çün oldı iki cān bir yire vāṣıl Ne kim var-ısa maḳṣūd oldı ḥāṣıl	İki beden birbiri ile birleşti ve maksat bütünüyle hâsıl oldu.
	Seḥāb-ı ṣulbı şāhuñ dökdi bārān Nice bārān ki ol bārān-ı neysān	Şahın zürriyet bulutu nisan yağmuru gibi yağmur yağdırdı.
699	Ḳapar bir ḳaṭre kim deryāya beñzer Saʻādet burcı üzre aya beñzer	Saadet burcundaki aya benze(yen güzel), deryaya benzeyen bu yağmurdan bir damla kaptı.

Ṭoḳuz ay itdi çün Meryem taḥammül
Vücūda geldi bir gül yüzlü bülbül

Meryem dokuz ay (karnında) taşıdıktan sonra gül yüzlü bir bülbül dünyaya getirdi.

Ṭulū' eyledi bir ay müşterī-baḫt
Şerefde āftāb-ı[69] āsümān-taḫt

Müşteri bahtlı bir ay doğdu. (O), şerefte gökyüzü tahtında oturan güneş gibi idi.

Żiyā virdi zemīn ü āsümāna
Ṣafā baḫş eyledi cān u cihāna

Yeryüzünü ve gökyüzünü aydınlattığı gibi gönüllere ve bütün cihana esenlik bahşetti.

Yüzinde mihr-i devlet nūrı raḫşān
Sa'ādet gevheri farḳına efşān

Yüzünde devlet güneşinin nuru parlamakta ve başına saadet elması saçmaktadır.

Getürdiler şehe rūşen ḫaberler
Ḳulaġına ṭaḳarlar ṣan güherler

Kulağına inci takar gibi şaha müjdeli haber getirdiler:

Didiler müjdegānī müjdegānī
Müşerref eyledüñ cümle cihānı

"Bütün dünyayı şereflendirdiğin için bahşiş (isteriz), bahşiş." dediler.

Bilüñden geldi bir oġlan cihāna
Ola arḳa zemīn ü āsümāna

"Senin belinden bir oğlan dünyaya geldi. O, yeryüzünün ve gökyüzünün yardımcısı,

Cihānuñ nāmdārı[70] kāmkārı[71]
Zemīn-ile zamānuñ şehryārı[72]

cihânda şöhretli, neşeli; yeryüzünün ve zamanının hükümdârı olsun."

İşitdi Şāh Ṭaymūs[73] oldı ḫandān
Yire yüz urdı itdi şükr-i Yezdān

Şah Taymûs (haberi) duyunca sevindi ve secdeye kapanarak Allah'a şükretti.

Bağışlar müjdegāna niçe kişver
Niçe yük la'l ü mercān sīm-ile zer

Müjdeciye birkaç vilâyet bağışladı ve birkaç yük la'l, mercan, gümüş ve altın (verdi).

Revān ṭurdı yirinden çüst ü çālāk
Ṣafādan dil güşāde cān feraḫnāk

(Şah), sevinçle birden yerinden fırladı

Gelüp üstine ṣaçdı la'l ü mercān
İder ol cān-içün biñ cānı ḳurbān

ve üstüne la'l ve mercan saçtı. O bir can için bin kurban kesti.

Güher dürci gibi biñ ʻizzet-ile
Ṣunarlar şāh eline ḥürmet-ile

Şahın eline (bebeği), mücevher kutusu sunar gibi itina ile uzattılar.

Hezārān raġbet-ile aldı sulṭān
Nitekim gevheri gevher-fürūşān

Sultan da çocuğu, mücevher satıcısının itina ile mücevheri aldığı gibi aldı.

714 Saʻādet nūrını görüp yüzinde
Ṣafāyıla öper iki gözinde

(Çocuğun) yüzündeki saadet nurunu görünce safâ ile iki gözünden öptü.

Buyurdı şādılıḳlar Şāh Ṭaymūs[74]
Çalup ṭabl u neḳāre dögdiler kūs

Şah Taymûs eğlence tertip edilmesini emretti, davul dümbelek çalındı ve kös dövüldü.

Beşāret itdiler ḳırḳ gün tamāmet
Sevindi ḫalḳ ṭonandı il vilāyet

Kırk gün eğlence olacağı müjdelendi, halk sevindi, ülkedeki ve vilâyetlerdeki herkes giyinip kuşandı.

717 Götürüp bidʻat ü bāc ü ḫarācı
Ḳamu ḫoş-dil iderler ṭoḳ u acı

Bid'atı, vergiyi ve haracı ortadan kaldırıp tok, aç demeden herkesi memnun ettiler.

Meger kim olmamışdı Şādkām'uñ
Ne oġlı ne ḳızı ol nīk-nāmuñ

O şöhretli (vezir) Şâdkâm'ın da hiç oğlu ve kızı olmamıştı.

Ki ṭopı devletinüñ göge aġdı
Anuñ daḫı o gice oġlı ṭoġdı

Devletinin topu göğe yükseldi ve o gece onun da bir oğlu oldu.

720 Getürdiler aña daḫı beşāret
İşitdi Şādkām şād oldı ġāyet

Ona da müjdeli haberi getirdiler, Şâdkâm da işitince çok mutlu oldu,

26b Yitişdi gördi bir ferzāne ferzend
Müyesser eylemiş aña Ḫudāvend

hemen koştu ve Allah'ın ona filozof gibi bir oğul ihsan ettiğini gördü.

Ḥaḳ'a şükr itdi ḫalḳa ḳıldı iḥsān
Üleşdürdi zer ü sīm kesdi ḳurbān

Allah'a şükretti ve halka ihsanlarda bulundu; altın ve gümüş taksim etti, kurban kesti.

723 Buyurdı Şāh Ṭaymūs[75] Şādkām'a
Ṣalā eyleñ dirilsün ḫāṣa ʻāme

Şah Taymûs Şâdkâm'a şöyle buyurdu: "Tellâl edin, halk toplansın.

İdüñ şāhāne bir ʻālī velīme
Cihān ḫalḳını ġarḳ eyleñ naʻīme

Sultanlara yaraşır bir ziyafet verin, halkı yiyecek ve içecekle doyurun.

Cihānda her ne dürlü olsa niʻmet
Bu meclisde olunsun ol tamāmet

Dünyada kaç çeşit yiyecek varsa bu mecliste hepsinden de bulunsun."

Ṣalā oldı dirildi ḫalḳ-ı enbūh
Ki ṭoldı şehr ü ṣaḥrā vādī vü kūh

Halka seslenildi ve şehir, ova, dağ, bayır dolacak kadar büyük kalabalık oldu.

Getürdiler şu deñlü ḫʷān[76]-ı iḥsān
Pür oldı yir yüzi niʻmetle yeksān[77]

O kadar büyük bir ziyafet sofrası kuruldu ki yeryüzü baştan ayağa nimetlerle doldu.

Buyurdı yine Ṭaymūs-ı cihāndār
Didi yoḳlañ efāżıldan ne kim var

Cihân hakimi Taymûs, orada bulunan fazilet sahiplerinin bir araya gelmelerini emretti.

Dirildi bir yire cümle efāżıl
Her ʻilme ʻāmil ü her fende kāmil

İlimde ve fende bilgi ve kemal sahibi olan faziletlilerin hepsi bir araya geldi.

Raṣaddan ʻilm-i zīc[78] iḫrāc idenler
Bürūc aḥkāmın istiḫrāc idenler

(Bunlar arasında); gözetleme yapıp yıldız cetveli çıkaranlar, burçların hükümlerini tespit edenler,

Kevākib seyrinüñ sırrın bilenler
Nücūm aḥkāmınuñ şerḥin ḳılanlar

yıldızların hareketlerindeki esrara vâkıf olanlar ve bunların hükümlerini yorumlayabilenler (vardı).

Ararlar menzilin ol māh-tābuñ[79]
Bulurlar ṭāliʻin ol āftābuñ[80]

(Bunların hepsi), o ay kadar parlak (çocuğun) menzilini aradılar ve o güneş (yüzlünün) doğumuna (tekabül eden tarihi yıldızlarda) buldular.

Ṭutarlar ṭāliʻinden irtifāʻı
Görürler iftirāḳı ictimāʻı

Doğum tarihinden yükselenini tuttular ve (gezegenlerin burç mıntıkalarının) birleşen ve ayrılan yönlerine baktılar.

Bulurlar necmini evc-i şerefde
Ḫuceste tā ebed burc-ı şerefde

Onun yıldızının şeref noktasına rastladığını ve sonsuza dek şeref burcunda uğurlu kalacağını gördüler.

Didiler iy şeh-i ferḫunde-aḫter
Ḫudā bilür ne olur ḫayr eger şer

(Şaha şöyle) dediler: "Ey yıldızı mübârek padişah, hangi şeyin hayır ya da şer olduğunu Allah bilir.

27a Göründi ṭāli'inde gey sa'ādet
Cihān milkine ḥükm ide tamāmet

(Fakat) talihinin oldukça saadetli olacağı ve bütün cihana hükmedeceği görünüyor.

Şeref birle bu mihr-i 'ālem-efrūz
Güneş gibi olur dünyāya pīrūz

Dünyayı aydınlatan bu güneş (gibi çocuk, bu) şerefle güneş kadar kutlu olacaktır.

738 Ne milke ḳaṣd iderse ola mālik
Ne yola seyr iderse ola sālik

Hangi ülkeyi isterse ona sahip olacak ve nereye gitmek isterse oraya ulaşacaktır.

Delim yıllar cihān içinde devrān
Sürüp ola yidi iḳlīme sulṭān

Yıllarca devran sürüp yedi iklime sultan olacaktır.

Tamām on dört yaşına iricek şāh
Münevver bedr-i kāmil olıcaḳ māh

Şah, tam on dört yaşına gelince (yani o) ay, parlak bir dolunay olunca,

741 Şikār üstinde iy şāh-ı cihān-gīr
Ola bir āhūnuñ 'ışḳına naḫcīr

cihana hükmeden şahım, (oğlunuz) avlanmaya giderken bir ahunun aşkına av olacaktır.

Yatağı Ġazni ola ol ġazālüñ
Ḫayāline düşer şāh ol ḫayālüñ

O ceylanın ülkesi Gazne'dir. Şah, o hayal (kadar güzele kavuşmak üzere yollara) düşecektir.

'İẕārı[81] cennet ola adı 'Aẕrā
Ṭuṭağı kevṯer ola ḳaddi Ṭūbā

Onun yanağı cennet, adı da Azrâ; dudağı kevser, boyu da Tûba gibi olacaktır.

744 Tamāmet rub'-ı meskūnı ser-ā-ser
Araya isteye kişver-be-kişver

(Onu bulmak için) bütün kara parçalarını baştan başa arayıp ülkeden ülkeye koşacaktır.

Cihān milkini seyr ide 'acāyib
Göre ġurbetde çoḳ dürlü ġarāyib

Cihanı boydan boya dolaşırken gurbette başına türlü tuhaflıklar gelecektir.

Şikāra getüre āḫir şikārın
Ola ḥükmine fermān ol nigārīn

Sonunda avını avlayacak ve o resim gibi güzeli elde edecektir.

747 Bulardan bāḳī ḳala nesl-i sulṭān
Ola taḫtuñda ḥākim niçe devrān

Sultanımızın nesli bunlarla devam edecek ve yıllarca tahtınız hüküm sürecektir.

Hem ola Şādkām oġlı vezīri
Ḳamu işde mu'īni vü müşīri

(Veziriniz) Şâdkâm'ın oğlu da (onun) veziri olacak ve her işinde yardımcısı ve danışmanı olacaktır.

Cihānuñ acısından ṭatlusından
Göreler eyüsinden ẏatlusından

Onlar dünyanın acısını tatlısını ve iyisini kötüsünü göreceklerdir.

750 Budur 'ilm-ile ma'lūm olan iy şāh
Ḳalanını kemā-hī bilür Allāh

Şahım, bize ilimle bildirilen bundan ibârettir. Gerisini de Allah bilir."

27b Çü ma'lūm oldı Ṭaymūs'a bu ḥikmet
Şükürler ḳıldı Ḥaḳḳ'a aldı 'ibret

Taymûs, bu hikmetli (sözleri) duyunca Allah'a şükretti ve bunu bir ibret olarak değerlendirdi.

Didi minnet ki Ḫallāḳ-ı ḫalāyıḳ
Baña luṭf itdi bir ferzend-i 'āşıḳ

(Şöyle) dedi: "Minnet, bütün yaratılmışların yaratıcısı olan Allah'adır. (Çünkü) bana âşık bir oğul lütfetmiştir.

753 Buluñ aña münāsib bir güzel ad
K'ola 'āşıḳlar içre ḫayr-ıla yād

Onun âşıklar içinde hayırla anılması için ona yaraşır güzel bir isim bulun."

Araşdurdı cihānı her bir 'āşıḳ
Didiler ittifāḳī aña Vāmıḳ

Âşıklar araştırdılar ve adının Vâmık olmasında ittifak ettiler.

Çü Vāmıḳ oldı şāh adı mu'ayyen
Didiler Şādkām oġlına Behmen

Şehzadeye Vâmık; Şâdkâm'ın oğluna da Behmen adını koydular.

756 Boyınca yazdılar ta'vīẕ-i āyet
Küsūfdan eyleye şemsi himāyet

Güneş tutulmasından güneş (yüzlüyü) koruması için muska olarak boyunca âyet yazdılar.

Taṣadduḳ itdiler çoḳ sīm-ile zer
Ḳolına ṭaḳdılar ḳıymetlü gevher

Sadaka olarak çokça altın ve gümüş verdiler koluna da kıymetli mücevher taktılar.

Pes andan buldılar bir pāk dāye
Ki zühre gibi ḫıdmet ide aya

Sonra da o ay (yüzlüye) zühre gibi hizmet etmesi için temiz bir dadı buldular.

759 Hezārān raġbet-ile ḫıdmet itdi
Ki her bir ḫıdmete biñ 'izzet itdi

(Dadı), kılı kırk yararcasına itinalı hizmette bulundu.

	Ġıdāsın itdi evvel şīr-i ḫurmā K'ideler şīr-ile şehdi murabbā	Ona ilk gıda olarak bal ile terbiye edilmiş hurma sütü verdi.
	Şu yirine aşa ḳatdı gül-ābı Yidürdi ḳandi içürdi cülābı	Yemeğine su yerine gül suyu kattı, şeker yedirip gül suyu içirdi.
762	Şu resme itdi dāye aña ḫıdmet Ki bir demde ṭutar bir yilce ḳuvvet	Dadı onu öyle bir yetiştirdi ki nefesi rüzgâr kadar kuvvetli oldu.
	Çün oldı nāz-ıla perverde ol gül İrüp bir yaşına ötdi çü bülbül	O gül, titizlikle yetiştirildiği için bir yaşına geldiğinde bülbül gibi konuştu.
	İrişdi çünki üç yaşına Vāmıḳ Görenler cān u dilden oldı 'āşıḳ	Vâmık üç yaşına geldiğinde görenler ona gönülden âşık oldular.
765	Ṭutup üç nesneyile cismi ḳuvvet Bulur ḫüsn ü bahāda 'izz ü şöhret	Bedeni üç özellikten kuvvet bulmuş, güzellikte ve kıymette şöhret kazanmıştı:
28a	Ki evvel nefsi nefs-i muṭma'indür İkinci ḳalbi ḥilm-ile emīndür	Birincisi, onun nefsi mutmain; ikincisi kalbi yumuşaklıkla emin olmuş;
	Üçünci rūḥ-ı ḳudsī oldı rūḥı Aña feṯḥ itdi Fettāḥ her fütūḥı	Üçüncüsü, rûhu mukaddesti. Allah ona her yolu açma yeteneği vermişti.
768	İrişdi beş yaşına şāh-ı ferruḫ Degürmez oldı hiç kimseye pāsuḫ[82]	Kutlu şah beş yaşına geldiğinde kimse kendisine karşılık veremeyecek durumda idi.
	Olup gün gibi zihni rūşen ü pāk İder beş ḥiss-ile her ḥissi idrāk	Zihni gün gibi aydınlıktı ve beş duyu ile her şeyi çok iyi algılardı.
	Alurdı her naẓardan 'aynı 'ibret Ḳulaġı diñler-idi 'ilm ü ḥikmet	Gözü, her bakışında ibret alır; kulağı da ilim ve hikmet dinlerdi.
771	Meẕāḳı ẕevḳ-ile alurdı leẕẕet Bulurdı her leṭāfetden ḥalāvet	Damağı lezzetlerin zevkini ayırır ve her güzellikten bir tat alırdı.

Meşāmı būy-ı gülden[83] şem alurdı
Dehānı ġonçeden şebnem alurdı

Burnu gül koklar, ağzı da goncadan şebnem alırdı.

İderdi lems-ile her ḥissi idrāk
Ḥavās-ı ḫamseyile oldı derrāk

Beş duyusu ile çok çabuk algılar; her hissi iç duyusu ile algılardı.

Vāmıḳ mu'allime virüp 'ilm ü kemāl-i ma'rifet taḥṣīl itdükden ṣoñra şecā'at ehli olup silaḥ-şor olduġın beyān ider

Vâmık'ın muallime verilip ilim ve yetenek eğitimi verildikten sonra cesaretli bir savaşçı olması

'74 Görürler oldı her ta'līme ḳābil
Bulurlar bir mürebbī 'aḳl-ı kāmil

(Vâmık'ın) her türlü eğitime yatkın olduğunu gördüler ve ona yetenekli ve aklı başında bir hoca buldular.

Mükemmel her 'ilimde var kemāli
Müzeyyen hep celāli vü cemāli

(Hoca), bütün ilimlere vâkıftı, azmi ve güzelliği ile tanınmaktaydı.

Muṭābıḳ her 'ilimde ḳavle fi'li
Ne müşkil var-ısa eyler teselli

Her konuda davranışı sözüne uygun ve her türlü müşkül işlere karşı da soğukkanlı idi.

'77 Mübārek ṭāli'i adı Ḫuceste
Ki iḳbāli açuḳ idbārı beste

Onun talihi uğurlu, adı da Huceste olduğu için bahtı açık talihsizliği (de) bağlı idi.

Getürler müşterīye ol hilāli
Kim ola bedr ü kesb ide kemāli

O hilâl, dolunay olsun ve her türlü yeteneği kazansın diye müşteri (gibi hocanın yanına) getirdiler.

'8b Ṭutar nabżın arar nāzük-mizācın
İder ḳānūnıla ta'līm 'ilācın

(Hoca), o nazik tabiatlının hangi şeylere yeteneği olduğunu araştırdı ve onun ilacını kitabına uygun şekilde öğretti.

'80 Ne kim var-ısa tenzīl-i semāvī
Oḳudı ibtidā pīr-i ma'ānī

Mânâ üstadı, önce semâvî dinlerden indirilen kitapları okudu.

Ne dilde var-ısa müşkil luġatler
Ḫuceste itdi şāha terbiyetler

Huceste, şaha diğer dillerin bilinmeyen kelime ve ifade özelliklerini (öğretti).

Uṣūl-ile fürū'ın her 'ulūmuñ
Żamīrin remlüñ aḥkāmın nücūmuñ

İlimlerin usul ve fürû'unu, remilin iç yüzünü ve yıldızların özelliklerini öğretti.

783 Faḳāhetde 'aḳāyidde mesāyil
Ḳamusın itdi ḥall ḳalmadı müşkil

Fıkıh ve akâid konusundaki meselelerin hepsini çözdü, hâlledilmemiş hiçbir nokta bırakmadı.

Ḳılup ṣarf 'ömri maḳṣūd itdi taḥṣīl
Mu'aṭṭal ḳalmadı itmedi ta'ṭīl

Ömrünü onun tahsiline tahsis etti, hiç ara vermeden hiçbir şeyi dışarıda bırakmadan (anlattı).

Kelām-ıla bilüp 'ilm-i ma'ānī
İderdi şerḥ bedī'-ile beyānı

(Vâmık), kelâm ilmini ve ma'ânîyi öğrenip bedî' ve beyân usulüne göre şerh yapardı.

786 Taṣavvur ḳıldı dil cān itdi taṣdīḳ
Virür cān manṭıḳī bī-cāna taḥḳīḳ

Gerçekten cansızlara kaidesine uygun can verdiğini bütün insanlar fark ettiler ve tasdik ettiler.

'Arūż 'ilminde oldı şöyle māhir
Elinde oldı 'āciz cümle şā'ir

Aruz ilminde bütün şairleri âciz bırakacak kadar maharet kazandı.

Bedīhī söyler-idi naẓm-ı mevzūn
İşidenler dir-idi dürr-i meknūn

İrticâlen, işitenlerin parlak inci (gibi) buldukları ölçülü şiir söylerdi.

789 Belīġ inşāyıla neşri muraṣṣa'
Faṣīḥ elfāẓ-ıla dirdi muṭalla'

İnşâsı beliğ, nesri ölçülü idi ve anlaşılır lafızlarla bilgi içeren (sözler) söylerdi.

Bedīhī kesbi aḫẕ itdi 'ulūmı
Ḥisāb-ı defter ü 'ilm-i ruḳūmı

Allah'ın ona bahşettiği, kendiliğinden gelen öğrenme yeteneği ile aritmetik ve matematik ilmini öğrenmeye başladı.

Bilüp her 'ilmi ögrendi kitābet
Yazup ḫoş ḥüsn-i ḫaṭ virdi leṭāfet

Her ilimde kalemini kullanmayı öğrendiği gibi güzel yazı yazmaya başladı.

792 Yazardı ḫaṭṭ-ı la'li ḫaṭṭ-ı Yāḳūt
Virürdi gözlere nūr cānlara ḳut

Gözlere ışık, gönüllere de saadet verecek derecede hatt-ı la'l ve hatt-ı Yâkût yazardı.

Muḥaṣṣal on iki ḫaṭṭı raḳamdan
Yazardı cümlesini bir ḳalemden

Kısacası, on iki hattın hepsini bir kalemde yazardı.

9a	Bile şuġl eyledi yanınca Behmen Kemāl-i 'ilm-ile oldı müzeyyen	Behmen de onunla birlikte aynı işlerle meşgul oldu ve bütün ilimlerle o da donandı.
95	Bu iki cān ḳamu 'ilmi mufaṣṣal Görüp aṣlınca bildiler muḥaṣṣal	Bu iki can bütün ilimleri ayrıntısıyla öğrenip tahsil ettiler.
	Çü gördi şeyḫ-i kāmil bu iki cān Ferīd oldı yitişdi faẓl-ı Yezdān	Yetenekli hoca, Allah'ın fazlı ile bu iki canın fark edilir bir yetenek kazandıklarına karar verdi.
	Getürdi bunları Ṭaymūs Şāha Bu iki necmi teslīm itdi māha	Bunları Taymûs Şaha getirdi, (yani) bu iki yıldızı aya teslim etti.
98	Didi iy şarḳ u ġarbuñ şehryārı[84] Cihāndār u cihānuñ tācdārı	(Şöyle) dedi: "Ey doğunun ve batının padişahı, cihanı elinde tutan ve cihanın tacını giyen şah!
	Sa'ādet efserüñ devlet serīrüñ Felek rāmuñ melek fermān-peẕīrüñ	Saadet senin tâcın, kutluluk tahtındır. Feleğin kendisine boyun eğdiği ve meleklerin (bile) fermanını kabul ettikleri (padişah)!
	Bu māh-ı bedr ü bu mihr-i cihān-tāb[85] Bu şāh-ı kām-yāb[86] bu dürr-i nā-yāb	Bu dolunay, bu cihanı aydınlatan güneş; (yani) bu benzersiz inci (olan) şehzade,
01	Bu iki māh-ı nev bedr oldı kāmil Bi-ḥamdi'llāh ma'ārif itdi ḥāṣıl	Allah'a hamd olsun bütün ilimlere vâkıf oldular ve bu iki hilâl dolunaya dönüştü.
	Ḥaḳ'uñ luṭfıyla 'ālī himmetüñde Bulanı ḥāṣıl itdüm devletüñde	Allah'ın lütfu ve sizin yüksek himmetiniz sayesinde, devletinizde bunları eğitebildim."
	Be-ġāyet şād olup ḥaẓẓ itdi Ṭaymūs Ḫudā'ya şükr idüp ḳıldı zemīn-būs	Taymûs oldukça sevindi ve (bu) hoşnutlukla Allah'a şükredip secdeye kapandı.
04	Buyurdı gördiler ṣoḥbet yaraġın Bir ulu 'ālī cem'iyyet yaraġın	Ileri gelenlerin katılacağı bir sohbet toplantısı hazırlanması için emretti.
	Dirildi ehl-i 'ilm ü ehl-i ḥikmet Şehen-şāh bunlara geydürdi ḫil'at	Bütün ilim ve hikmet sahipleri toplandı, şah bunların hepsine hil'at giydirdi.

Pes andan ‘andelībin itdi gūyā
Kemālin bilmek-içün oldı cūyā

Sonra bülbül (gibi olan oğlunun) ne derece donanımlı olduğunu görmek için onu konuşturdu.

807 Şeker tengini açdı la‘l-i dür-pūş
Söze başladı ṭūṭī-i şeker-nūş

Şeker yiyen papağan söze başladı, inci örten dudağı şeker (dolu) yükünü açtı.

İcāzet irdi Vāmıḳ ḫurrem oldı
Ḥayādan gül yüzi pür-şebnem oldı

Vâmık icâzet üzerine (söze) başladı, hayâsından çiğ tanesi (gibi) terler döktü.

29b Yidi ḫoş luṭf-ıla şehd ü şekerler
Didi söz yirine dürr ü güherler

Güzelce bal ve şeker çiğnedi, söz yerine inci ve elmaslar saçtı.

810 Açup Behmen daḫı bülbül gibi dil
Beyān eyledi ne kim itdi ḥāṣıl

Behmen de bülbül gibi ağzını açıp öğrendiği her şeyi aktardı.

Gülistān-ı ‘ilimde[87] iki bülbül
Girüp bī-ḥadd direrler ḳırmızı gül

İki bulbul, ilim gülistanına girip sayısız kırmızı güller topladılar.

Ḳoḫusından mu‘aṭṭar oldı ‘ālem
Ṣafālar ḥāṣıl itdi cān-ı ādem

(O güllerin kokusundan) her taraf kokuya boğuldu, insanlar son derece hoşnut oldular.

813 Oturanlar ṭuranlar ḳıldı taḥsīn
Didiler āferīn şāh-ı cihān-bīn

Ayakta duranlar ve oturanlar takdirle alkışladılar ve (şöyle) dediler: “Dünyâyı gören şahımız yaşasın!

Zihī devlet ‘aṭā ḳıldı Ḫudāvend
Şehe buncılayın ferzāne ferzend

Allah şahımıza böyle bilgili bir oğul ihsan ettiği için ne büyük bir bahtiyarlıktır.

Bağışlasun uzun yaş virsün Allāh
Saña bu bülbül-i güyāyı iy şāh

Ey şahımız, Allah ona uzun ömür versin ve bu söz söyleyen bülbülü sana bağışlasın.”

816 Ulu kiçi du‘ā itdi tamāmet
Ḳonuldı yirine her dürlü ‘ādet

Büyük küçük herkes dua etti, (sonra da) yapılması gereken bütün âdetler yerine getirildi.

Mu'allim ta'līmi tamām idüp şehryāra i'lām itdükde in'ām-ı tām ile muġtenim olduġın ẕikr ider

Hocanın, öğrenimi tamamlayıp padişaha bildirdikten sonra eksiksiz ikramlarla ganimetlendirilmesi

Açup iḥsān ḳapusın şāh-ı muḥsin
'Aṭālar eyledi oldukça mümkin

Bağış sahibi olan padişah, ihsan kapısını açıp olabildiğince bahşişte bulundu.

Mu'allim pīre Ṭaymūs-ı cihāndār
Buyurdı cā'ize tekrār-be-tekrār

Cihân hakimi Taymûs hocaya çeşitli caizeler verilmesini emretti:

819 Pes evvel yüz ġulām u yüz ḳaravaş
Cevāhirden yanınca niçe yüz ṭaş

Önce yüz köle ve yüz câriye, onlarla birlikte yüz taş mücevher,

Yüz esb ü yüz ḳatır yüz üştür-i mest
Ḳatār-ıla biri birine peyvest

katar hâlinde birbirine bağlı yüz at, yüz katır ve yüz güzel deve,

Naḫ u nāsınc u kemḫā şerb dībā[88]
Sıḳarlaṭ u duḫāvī ḫūb u zībā

süslü ipek, kadife, keten, renkli dokuma motifli ipek, güzel ve süslü kumaşlar...

30a

822 Virüp bunları ol şāh-ı tüvānā
Didi ma'ẕūr buyur iy pīr-i dānā

O güçlü padişah bunları veri; "Ey bilgi sahibi hoca, özrümüzü kabul et." dedi.

Yine 'öẕr[89] eyleyüp didi şehen-şāh
Girüdür bāḳī ḫıdmet in-şā'allāh

Şah tekrar özür dileyip; "İnşallah daha da hizmette bulunacağız." dedi.

Yüz urup yire pīr-i müşterī-fer
Açup aġzını dökdi şehd şekker[90]

Müşteri aydınlıklı hoca yere baş koyduktan sonra ağzından bal ve şeker (gibi sözler) döktü.

825 Du'āya el götürüp ḳıldı nāzı
Göñülden bī-niyāza çoḳ niyāzı

Dua için el kaldırıp pek çok şeye ihtiyacı olmayan (şaha) uzun uzun dua etti.

Didi yā Rabbī luṭf eyle bu şāha
Mürüvvet ḳıl bağışla mihri māha

(Şöyle) dedi: "Ey Rabbim, bu şaha lütuf ve iyilikte bulunarak (şu) ay (gibi çocuğa) güneş (gibi babasını) bağışla.

	Söyündürme şehen-şāhuñ çirāġın	Padişahımızın meşalesini söndürme, (onun) budağı
	Ḥazāndan ṣaḳlayuvirgil budaġın	(olan çocuğunu) sonbahardan esirge.
828	Sa'ādet taḫtı üzre baḫtiyār it	Onu saadet tahtı üzerinde mutlu kıl ve her zaman
	Hemīşe kāmrān[91] ü kāmkār it	istediklerine ulaştır.
	Dilerin biñli birli ile iy şāh	Şahım, Allah'tan, bu ay yüzlü yavrunu her hâliyle
	Bağışlasun bu māhı saña Allāh	sana bağışlamasını dilerim."
	Tamām oldı du'ā el yüze sürdi	Duasını tamamlayıp elini yüzüne sürdü ve edeple
	Edeb birle dönüp yolına girdi	dönüp huzurdan çıktı.
831	Zihī devrān zihī devletlü sulṭān	Bu ne güzel bir zamandır ve ilim ehline bu kadar
	Kim itdi ehl-i 'ilme bunca iḥsān	ihsanda bulunan sultan ne büyük nimet sahibi bir sultandır.
	'Aceb devrān irişdi gitdi şefḳat	(Fakat) devran değişti; merhamet, işin ehline ve ilme
	Ne ehline ne 'ilme ḳaldı raġbet	rağbet kalmadı.
	Eger raġbet umarsañ ḫor olursın	Eğer rağbet beklersen mahzun olur, hünerini ortaya
	Hüner 'arż eyleseñ maḳhūr olursın	koyarsan hakir görülürsün.
834	İderseñ ḫıdmet-i müft[92] ummayup cāh	Eğer makam ve mevki ummadan bedava hizmet
	Gören dir āferīnler bāreka'llāh	edersen görenler (sadece) "Aferin, Allah mübarek kılsın." derler.
	Dilerseñ cā'ize dirler denīdür	Caize istersen seni alçak olarak değerlendirir;
	Ġınāya müflis iflāsa ġanīdür	"Züğürt ve iflas zenginidir." derler.
	Elüñde varına eyle ḳanā'at	(O yüzden) elindekiyle yetin ve hâline şükret,
	Şükür ḳıl itme devrāndan şikāyet	zamandan şikâyet etme.
30b		
837	Elinde var-iken Ṭaymūs-ı 'ādil	Adaletli Taymûs, mal ve mevki sahibi iken gönül
	Açup cān gözini olmadı ġāfil	gözünü açtı ve gaflette bulunmadı.
	Ki furṣat var-iken yidi yidürdi	Elinde fırsat varken yedi, yedirdi. Mal mülk elinden
	Alınmadın elinden aldı virdi	alınmadan herkese dağıttı.

	Bu devri ḫoş geçür geçdi o devrān	İçinde bulunduğun zamanı değerlendir. (Çünkü)
	Kim eyler her kişi devrinde iḥsān	zaman, (Taymûs'un) zamanı değildir ve kişi ancak devrinde ihsanda bulunabilir.
40	Bürāder yi yidür elüñde varın	Arkadaş, sahip olduğun şeylerden ye ve başkalarına
	Virür Allāh kerīmdür yine yarın	yedir; Allah cömertlik sahibidir, yarın yine verecektir.
	Senüñ māluñ odur yidüñ yidürdüñ	Kazancın, yediğin ve yedirdiğindir. Kahırla da olsa
	Ḳazanduñ ḳahr-ıla luṭf-ıla virdüñ	lütufla da olsa verebildiğin kadar kazanırsın.
	Biregü mālı ise erte ḳaldı	Kendisinden sonrasına mal bırakanın malını,
	Ṣoñuñda sevmedügüñ vāriş aldı	sonunda sevmediği mirasçısı alır.
43	Bugün dünyāda ḳoma ḥabbe zinhār	Şu zamanda, dünyada asla bir buğday tanesi bile
	Ki yarın olmasun anda saña mār	bırakma ki yarın kıyamette yılan olup seni (sokmasın).
	Hemān ḳısmet olan rızḳı yimekdür	(İşin doğrusu), kısmet olan rızkı hemen yemek ve
	Cenāb-ı ḥażrete şükrin dimekdür	yüce yaratıcıya şükrünü yerine getirmektir.
	Eger 'ömrüñ ḳala yarına bāḳī	Eğer uzun ömür sürecek olursan da nasibin bir vesile
	Naṣīb olan irişür ittifāḳī	ile sana ulaşacaktır.
46	Naṣībe yoḳ zevāl iy CĀMİ'Ī gel	Ey Câmi'î, insanın nasibinin önüne kimse geçemez,
	Bize ḳıl 'ışḳ-ı Vāmıḳ müşkilin ḥall	sen bize Vâmık'ın aşkının müşküllerini çözmeye devam et.
	Tamām on yaşa irdi Şāh Vāmıḳ[93]	Vâmık tam on dört yaşına geldiğinde yakışıklı ve
	Kim oldı pür-uṣūl ü pür-yaraşıḳ	ölçüleri düzgün (bir delikanlı) olmuştu.
	Melekler ḥüsnine ḥayrān olurdı	Güzelliğine melekler (bile) imrenir, feleklerin de
	Felekler cümle ser-gerdān olurdı	(ondan) başı dönerdi.
49	Bahādan aldı Behmen daḫı behre	Behmen de bu güzelliklerden nasibini aldı, ay ve
	Dimezdi ẕerre şemme māh mihre[94]	güneş (onun yanında) zerre miktarı bile değildi.
	Çün irdi on iki yaşına sulṭān	Vâmık, on iki yaşına geldiğinde Rüstem gibi şöhreti
	Cihānda oldı Rüstem gibi destān	cihâna yayılmıştı.

Bahādırlıḳda gösterdi mahābet
İderdi şīr-i ner gibi şecā'at

(Daha çok) cesareti ile şöhret buldu, erkek arslan gibi yüreklilik sergiledi.

31a

852 Pula almaz-ıdı bebr-i beyānı[95]
Hiçe ṣaymaz-ıdı şīr-i jiyānı

Kaplana itibar etmez, kükremiş arslanı hiçe saymazdı.

Peleng ü gurgi ṭutmazdı bahāya
Dimezdi mār degül mūr ejdehāya

Pantere ve kurda kıymet vermez, ejderhayı da değil yılan karınca gibi bile görmezdi.

Pes andan ata bindi ṭutdı meydān
Eline aldı Vāmıḳ ṭop u çevgān

Sonra Vâmık ata binip meydana çıktı ve eline top ve çevgân aldı.

855 Binüp inmek daḫı urmaġ u ṭutmaḳ
Süñü ṣunup ḳılıç ṣalup oḳ atmaḳ

(Ata) binmek, (attan) inmek, vurmak ve tutmak; mızrak atmak, kılıç sallamak ve ok atmak

Ḳamu aḥvāl-i cengi bildi cümle
Cihān-gīrler idemezlerdi ḥamle

(gibi) bütün savaş usullerini öğrendiği için ona cihangirlerin hiçbirisi hamle yapamazdı.

Ḳaçan alsa ele tīr ü kemānı
Üşenürdi felek tīri kemānı

Eline ne zaman ok ve yay alsa feleğin oku ve yayı ondan sakınırdı.

858 Bir oḳ kim nesr-i ṭāyire atardı
Geçerdi gāv-ı gerdūna batardı

Uçan kartala bir ok atsa attığı ok (kartalı delip) geçer, gök (burcundaki) boğaya saplanırdı.

Ne şaḫṣı ḫışm-ıla bir kez çelerdi
Olursa kūh-ı Ḳāf iki bölerdi

Öfkeyle bir kez vurduğu kişiyi Kâf dağı bile olsa ikiye bölerdi.

Eger Elbürz'e ursa boztaġanı
Tozardı göge ḳalmazdı nişānı

Eğer gürzünü Elbürz dağına vursa ondan hiçbir iz kalmaz, (onu) toza çevirirdi.

861 Sinān-ıla yidi yiri yarardı
İrüp taḫt-ı şerāye dek yırardı

Mızrağı yedi kat yere geçer, (yeri) toprağın en alt katmanına kadar yırtardı.

Zemīne ger uraydı ṭa'n-ı nīze
Yidi ḳatın ideydi rīze rīze

Mızrağını yere saplasa yedi kat yeri paramparça ederdi.

	Kemendin ṣalsa yirden ol cihān-gīr	O cihangir, kement atınca gök (burcundaki) arslanı
	İderdi gök yüzinde şīri naḫcīr	bile avlayabilirdi.
864	Bahādırlıḳda Behmen daḫı ḳuvvet	Behmen de kuvvet bulmuş, onun gibi cesâreti ile
	Ṭutup ancılayın bulmışdı şöhret	meşhur olmuştu.
	Cihān içinde bu iki cihān-gīr	Bu iki cihangir, o dönemde bütün yetenekleri ile
	Ḳamu ḫaṣletde oldı ikisi bir	birbirinin aynısı olmuştu.
	Gice gündüz bu iki serv-i āzād	Bu iki kusursuz servi (gibi yiğit), gece gündüz hep
	Bir arada olurdı ḫurrem ü şād	bir arada yer içer ve eğlenirdi.
31b		
867	Ne Behmen'siz içer şāh bir içim ṣu	Vâmık, Behmensiz ne bir yudum su içer ne de bir an
	Ne ansız bir naẓar uyurdı uyḫu	bile uyku uyur,
	Ne şehsiz Behmen'e var-ıdı rāḥat	ne de Behmen Vâmık olmadan rahat ederdi. Vâmık
	Olurdı cānı ansız pür-cirāḥat	olmadan gönlü yaralanırdı.
	Görür Ṭaymūs bu iki nev-cüvānı	Taymûs, bu iki delikanlının eğlence ile vakit
	İderler 'işret-ile zindegānī[96]	geçirdiklerini fark etti.
870	Maḥall gördi ki on serv-i semen-ber	Yasemin göğüslü on servi boylunun bunların
	Bularuñ ḫıdmetinde ola çāker	hizmetinde kul köle olmalarını uygun gördü.
	Buyurdı Şādkām'a şāh-ı kāmil	Kemal sahibi padişah, Şâdkâm'a yetenekli ve
	Gerekdür on cüvān maḳbūl ü muḳbil	kendini kabul ettirmiş on delikanlı bulunmasını emretti:
	Kim ola her biri bir fende māhir	"Bunların her biri bir ilim dalında maharet sahibi
	Kimi güyende ḫoş-dil kimi şā'ir	olsunlar. Kimi gönlü hoş söz ehli, kimi de şâir (olsun).
873	Muṣāḥib ola Vāmıḳ ṣoḥbetinde	Tıpkı ayın çevresinde toplanmış yıldız topluluğu gibi
	Sitāre cem'i gibi meh ḳatında	Vâmık'ın sohbetinde musahip olsunlar."
	Bulup on serv-ḳad[97] āzādelerden	Sarayda yetişmiş şehzadeler arasından boyu servi
	Güzīn eylediler şeh-zādelerden	gibi ölçülü on (adet)

Güzeller dil-rübālar lāle-ḫadler
Semen-sīmā perīler sidre-ḳadler

gönül alan, lâle yanaklı güzeller ve yasemin yüzlü sidre boylu periler seçtiler.

876 Ḳamu derd ehli derdinüñ devāsı
Ayaġı tozı cānlar tütiyāsı

Bunların hepsi dertlilerin derdine derman ve ayaklarının tozu gönüllerin göz sürmesi (kişilerdi).

Birinüñ ıldızı sa'd adı Mes'ūd
Biri maḳṣūd-ı 'ālem adı Maḳṣūd

(Bunlardan) biri yıldızı kutlu Mes'ûd, diğeri herkesin beğendiği Maksûd,

Birisi zühre-āyīn adı Mesrūr
Birisi müşterī-fer adı Şāvur

biri zühre âyinli Mesrûr, diğeri müşteri aydınlıklı Şâvur,

879 Birinüñ ḳalbi rūşen adı Ḫurrem
Birisi maḥrem-i cān adı Hemdem

birinin gönlü aydın Hurrem, diğeri cana yakın Hemdem,

Birisi bir şeker-ḫand adı Ḫandān
Birisi şādmān-dil[98] adı Şādān

birisi tatlı gülüşlü Handân, diğeri gönlü neşeli Şâdân,

Biri bihter cihānda adı Bihzād
Biri ḫurşīd-ruḫ adı Feraḥşād

biri cihanın en iyisi Bihzâd, diğeri güneş yanaklı Ferahşâd'tır.

32a

882 Bulurlar bir hünerver her birine
Hüner ta'līm ide yirlü yirine

Yerli yerine hüner öğretmesi için bunların her birine bir hüner ehli buldular.

Maḥall Şādān'a evvel gördiler çeng
Ki 'avvād ola Ḫandān ide āheng

Ilk olarak Şâdân'ın çeng çalmasını, Handân'ın da ona udu ile eşlik etmesini uygun buldular.

Rebāb ehline erbāb ola Bihzād
Müsellem ola ḳānūnda Feraḥşād

Bihzâd rebab çalmakta Ferahşâd da kânunda usta olsun.

885 İde neyden nevā ḳaṣdını Maḳṣūd
Uṣūl aṣlını muḥkem ide Mes'ūd

Maksûd da nevâ makamında ney çalsın, Mes'ûd musikî usulünün temel esaslarını öğrensin.

Ġazeller diye ḫoş-ṭab' ola Ḫurrem
Muṣāḥib ola her ṣoḥbetde Hemdem

Hurrem, güzel yaratılışı ile gazeller söylesin, Hemdem de musâhip olsun.

Gönül şehrinde nakkāş ola Şāvur
Yaza ḫūb ḫaṭṭı cān levḥine Mesrūr

Şâvur, gönül şehrinin nakkâşı olsun, Mesrûr da can levhasına güzel hatla yazı yazsın.

388 Birez gün itdiler üstāda ḫıdmet
Müyesser itdi Ḥaḳḳ el virdi ṣan'at

Hocalarına bir müddet hizmet ettiler ve Allah'ın yardımıyla sanatta mertebe kaydettiler.

Sehel müddetde bu on serv-i āzād
Olurlar her biri bir kāmil üstād

Bu on ölçülü servinin her birisi kısa sürede yetenekli birer usta oldular.

Gice gündüz şehüñ bezminde bunlar
Ulaşdurup güne dün düne günler

Bunlar, (Vâmık'ın) meclisinde günler geceler boyunca

391 İçerler cām iderler ṣoḥbet-i Ċem
Çıḳarup nām sürerler 'işret ü dem

şarap içip Cem'in sohbeti gibi sohbet ettiler, içki ve işrette şöhret oldular.

Çü Vāmıḳ buldı her fende kemāli
İrişdürdi meh ü mihre cemāli

Vâmık, her sanat dalında yetenek kazanınca güzelliği aya ve güneşe erişmiş oldu.

Tamām on dördine irdi şehen-şāh
Mükemmel bedr-i kāmil oldı ol māh

Şahlar şahı, on dört yaşına gelmiş, ay tam bir dolunaya dönüşmüştü.

394 Güzellikde şu deñlü çıḳdı çavı
Rivāyet idemezdi anı rāvī

(Vâmık). güzellik bakımından hiç kimsenin anlatamayacağı şöhrete ulaştı.

Kemāl-i ḥüsn aña oldı çü ḫil'at
Yidi iḳlīmde söylendi tamāmet

Mükemmel güzellik onun kaftanı olunca yedi iklimin hepsinde güzelliği anlatılır hâle geldi.

Cihānda ḥüsn-i Vāmıḳ oldı meşhūr
İşiden cānlar oldı şād u mesrūr

Vâmık güzelliği bir cihan şöhreti oldu ve işiten herkes onu sevgiyle anmaya başladı.

2b

397 İrişdi Ġazni şehrine bu aḫbār
Ki 'ışḳa ḳıldı 'Aẕrā'yı giriftār

Bu haber Gazne şerhine de ulaşınca Azrâ (bu güzelliğe) âşık oldu.

Şu resme ḥüsn-i Vāmıḳ oldı rūşen
Anı tesbīḥ idindi merd-ile zen

Vâmık'ın güzelliği o kadar ayyuka çıkmıştı ki kadın erkek herkes onu diline dolamıştı.

İşitdi anı ʻAẕrā oldı ʻāşıḳ
Nitekim görmedin ʻAẕrā'ya Vāmıḳ

Azrâ da bunu işitti ve Vâmık'ın kendisini görmeden âşık olduğu gibi (kendisi de ona) âşık oldu.

900 Çü ʻAẕrā ʻāşıḳ oldı ʻışḳa ṭaldı
Cihānda ḥaşre değülü adı ḳaldı

Azrâ aşka düşüp âşık olduğu için adı kıyâmete kadar anılır oldu.

Diyelüm imdi ʻAẕrā ḳıṣṣasından
Naṣîbi olan alsun ḥiṣṣesinden

Şimdi Azrâ'nın hikâyesine geçelim, nasibi olanlar bundan hissesine düşeni alsınlar.

Ġazni vilāyeti serveri Melik Şāh-nām şehryāruñ ʻAẕrā-nām bî-ʻadîl-i eyyām duḫteri vücūda gelüp cemāl ü kemāl-ile fāʼiḳ olduġıdur

Gazne vilâyeti meliki Melik Şah adındaki padişahın Azrâ adında benzersiz bir kızının dünyaya gelmesi ve onun güzellik ve yetenek bakımından üstünlüğü

Meger kim ol zamānda Ġazni'ye şāh
Bir ulu şāh-ıdı adı Melik Şāh

O dönemde Gazne sultanı Melik Şah adında ulu bir padişah idi.

903 Emîr-i taḫt u şāḥib-efser-idi
Selāṭîn arasında server-idi

(O), taht ve tâc sahibi, sultanlar arasında seçkin bir padişah idi .

Ḳamu ḫaṣletde mevzūn-ıdı vezni
Anuñ ʻahdinde maʻmūr-ıdı Ġazni

Bütün yönüyle düzgün bir yaratılışa sahip olduğu (için) onun zamanında Gazne son derece mamur idi.

Murādın cümle virmişdi Ḫudāvend
Velîkin virmemişdi duḫt u ferzend

Allah bütün isteklerini yerine getirmiş fakat (ona) ne bir oğul ne de bir kız vermişti.

906 Dıraḫt-ı devletinde bitmeyüp gül
Gülistānında ötmemişdi bülbül

Onun saadet ağacında gül bitmediğinden gül bahçesinde bülbül de ötmemişti.

Irağ olmaz-ıdı tîri hedefden
Velîkin dürri ṭoġmazdı ṣadefden

Oku hedeften uzak düşmezdi ama sadefinden de inci çıkmazdı.

Göñülden çoḳ niyāzı bî-niyāza
İderdi gice gündüz tāze tāze

Kullarının yalvarmasına muhtaç olmayan yüce yaratıcısına gece gündüz gönülden yalvarırdı.

)9 ‘İnāyet bābın açdı feyż-i Vehhāb
Bağışladı aña bir dürr-i nā-yāb

Bağışlaması bol Allah’ın feyzi (sonunda) ihsan kapısını açtı ve ona eşsiz bir inci bağışladı.

3a Ḳaçan sürdi yüzin dergāha maẓlūm
Kim itdi Ḥaḳḳ te‘ālā anı maḥrūm

(O çocuktan) mahrum olan (padişah) yüzünü (yaratıcısının) dergâhına her sürüşünde yüce Allah onu mahrum etmişti.

Melik bir gice ‘ıyş itdi şebāne
İrişdi tīr-i maḳṣūdı nişāne

Melik bir gece, geceye ait bir zevk yaşadı ve maksat oku hedefine ulaşmış oldu.

12 İki cān oldı çün bir yire vāṣıl
İkisi daḫı maḳṣūd itdi ḥāṣıl

İki beden birbirine yaklaşınca ikisi de maksadına ulaşmış oldu.

Bilinden düşdi ol dem bir sülāle
Dehān-ı lāleye ṣan dürr-i jāle

Sanki o anda belinden düşen döl değil lâlenin ağzına düşen çiğ tanesi idi.

Ṣadef ol ḳaṭre-i neysānı ḳapdı
Nice ḳaṭredür ol ‘ummānı ḳapdı

Sadef o nisan (yağmuru) damlasını kaptı. O öyle bir damla idi ki deryâyı istilâ etti.

15 Ṭoḳuz ay çün ṣadef ḳarnında yatdı
İrişdi sā‘ati vü vaḳti yitdi

Dokuz ay sadefin karnında yattıktan sonra vakti saati tamam oldu.

Çü devri müddetin itdi tamām ol
Kemālin kesb idüp ister maḳām ol

O, muayyen zamanını tamamladı ve yeterince olgunlaşıp (yeni) yerini beklemeye başladı.

Sa‘ādet rehberi feṭḥ eyledi bāb
Ṣadefden ola peydā dürr-i nā-yāb

Saadet rehberi (olan Allah) sadeften eşsiz bir inci peyda olması için kapıyı açtı.

18 Münevver ide ol dürr-i dür-efşān
Cihānı nitekim ḫurşīd-i raḫşān

O inci saçan inci (gibi güzel), cihanı parlak güneş gibi aydınlattı.

Mübārek vaḳt-idi ferḫunde sā‘at
Yidi kevkebde var-ıdı sa‘ādet

Yedi yıldız da saadet burcunda olduğu için vakit mübarek bir vakit, saat de kutlu bir saat idi.

Şerefde Keyḳubād olmışdı keyvān
Aña taḫt-ı keyānī ḳurdı mīzān

Zühâl yıldızı şeref (burcunda) Kaykubâd oldu, terazi burcu da ona hükümdarlara yaraşır bir taht kurdu.

921	Sa'ādet baḥrına ġarḳ-ıdı ḫarçeng Şerefde müşterīye oldı evreng	Yengeç saadet denizine battı, şeref burcundaki müşteri (jüpiter)'ye süs oldu.
	Şeref tīġın alup destine behrām Cedī burcını itdi ḥükmine rām	Behrâm (merih), şeref kılıcını eline alıp oğlak burcuna boyun eğdirdi.
	Ḥamel burcında ḫurşīd-i dıraḫşān Şeref bulmışdı eylerdi zer-efşān	Parlak güneş hamel burcunda bulduğu şeref üzerine altın saçmaktaydı.
924	Şerefde maḳdem-i nāhīd-ile ḥūt Müşerref ṣanasın la'l-ile yāḳūt	Nâhid (zühre) ile balık burcu şerefte tıpkı la'l ile yakutun buluşması gibi buluştu.
33b	'Utārid ḫūşenüñ olmış ḳarīni Sa'ādet ḫırmeninüñ ḫūşe-çīni	Utarid (merkür) başak burcunda olduğu için saadet harmanının başak toplayıcısı oldu.
	Ḳamer pervīnile burc-ı şevirde Şerefde vāḳi' oldı ol devirde	O anda ay, pervin (ülker/süreyya) ile boğa burcunda şeref bakımından buluştu.
927	Ḳamu kevkeb şeref burcında vāḳi' Sa'ādet maṭla'ında oldı ṭālī'	Bütün yıldızlar şeref burcunda buluşunca talih, saadetin doğduğu yerde zuhur etmiş oldu.
	Zihī devrān zihī devr-i ḫuceste[99] Şeref açuḳ nuḫūset oldı beste	Bu ne hoş bir tâlih ve ne güzel bir kutlu zamandır. (Çünkü bu zamanda) şeref açık, uğursuzluk kapalı oldu.
	İrişdi ṭālī'-i ferḫunde-iḳbāl Gele bir ferruḫ-aḫter müşterī-fāl	Kutlu dönüşle (böyle bir) talih eriştiği (için) artık yıldızı uğurlu ve falı elverişli (bir çocuk) dünyaya gelsin.
930	Ki nā-gāh delv burcından seḥergāh Güneş gibi ṭulū' eyledi ol māh	Ve bir gece o ay (yüzlü), seher vakti kova burcundan ansızın güneş gibi doğdu.
	Ṣadefden ṭoġdı bir ḳıymetlü lü'lü' Münevver ṣanasın kim bir içim ṣu	Sadefden apaydınlık, bir içim su gibi kıymetli bir inci doğdu.
	Ḳamer-fer müşterī-baḫt zühre-āyīn Unutdurdı cihānuñ mihrin ayın	(O) ay aydınlıklı, müşteri bahtlı ve zühre âyinli (çocuk) güneşi ve ayı (bile) gölgede bıraktı.

33 Sa'ādet ṭoldı 'ālem maḳdeminden
Cihān cānına cān ḳatdı deminden

Onun gelişi ile her yan mutlulukla doldu ve onun nefesi ile cihan canına can kattı.

Gelüp nūr itdi efşān ravżadan ḥūr
Melekler didiler *nūrun 'alā nūr*[100]

O melek, cennetten çıkıp etrafa nur saçtı. Melekler bile onun güzelliğini mükemmel buldu.

Güneş ḥüsninden irişdi zevāle
Ḳamer ḳaşı ḥayālinden hilāle

Güneş, onun güzelliğini görünce kaçacak yer aradı, ay da kaşını görünce hilâle (dönüştü).

)36 Melik Şāha getürdiler beşāret
Yitişdi ḥażret-i Ḥaḳ'dan 'ināyet

Melik Şaha müjdeyi getirdiler: "Yüce Allah katından yardım ulaştı.

Didiler çoḳ şükür iy şāh-ı ferruḫ
Vücūda geldi bir ay müşterī-ruḫ

Ey kutlu padişah, çok şükür müşteri yanaklı bir ay doğdu." dediler.

Sevincinden ne defīlü var-ısa genc
Ḳamusın müjdegānī virdi bī-renc

(Şah da) sevincinden hazinesinde ne varsa hiç düşünmeden hepsini muştuluk olarak verdi.

)39 Yitişdi cān atup cānānesine
Ḥırīdār oldı ol dür-dānesine

Hemen can atarak çocuğuna koşup o inci taneciğini (kucağına) almak istedi.

:4a Melik gördi ki ṭoġmış bir yiñi ay
Ki nūrından alur ay-ıla gün bay

Melik, güneşin ve ayın (bile) nurundan ışık aldığı bir hilâl doğduğunu gördü.

Güni ṭoġdı mübārek oldı fāli
Getürdiler gün öñine hilāli

Günü doğdu, falı uğurlu çıktı. Hilâl (gibi çocuğu) güneş(e benzeyen babasının) karşısına çıkardılar.

)42 Ne gördi gördi bir māh-ı münevver
Ḳamer bende güneş ḥüsninde çāker

Gördüğü öyle parlak bir ay idi ki güzelliği karşısında ay köle güneş de câriye mesâbesinde kaldı.

Ḳucup bağrına başdı nitekim cān
Getürdi sīnesine şankim īmān

Candan kucaklayıp bağrına bastı ve (sevgisini) imanı gibi gönlüne aktardı.

Buyurdı çaldılar ṭabl-ı beşāret
Cihān ḫalḳına itdiler işāret

Buyruk üzerine müjde davulu çalıp bütün insanları haberdar ettiler.

945 Niçe günler niçe ay u niçe yıl
Çalup çaldurdılar şād oldılar il

Günlerce, aylarca hatta yıllarca bütün ülke halkı çalıp söyleyip eğlendi.

Şu deñlü itdiler in'ām u iḥsān
Ḫudā bilür ḥisābın bilmez insān

O kadar çok yeme içme oldu ki onun hesabını insan değil (ancak) Allah bilebilir.

Arada ḳalmadı bir kimse maḥrūm
Kim aña olmadı bir ḥiṣṣe ma'lūm

Kendisine bir pay ulaşmayan hiç kimse bırakılmadı.

948 Tamām oldı beşāret 'ıyş ü şādī
Melik Şāh didi isteñ bir ḫoş adı

Müjde eğlencesi tamamlanınca Melik Şah (çocuğa) güzel bir ad bulunmasını istedi:

Kim olsun ol yüzi māha muvāfıḳ
Münāsib ḥüsnine şānına lāyıḳ

"O ay yüzlüye yaraşır, güzelliğine münasip, şanına layık olsun." (dedi).

Ṭalup her ehl-i dāniş baḥr-ı fikre
Bikir bir ad bula ol dürr-i bikre

Bütün ilim erbâbı, o delinmemiş inciye konulmamış bir ad bulmak için fikir denizine daldı.

951 Görürler zühre gibi anı zehrā
Virürler ol mehüñ adını 'Aẕrā

Onu zühre (venüs) gibi parlak yüzlü gördüler ve o ay (yüzlüye) Azrâ adını verdiler.

Anuñçün kim luġatde lafẓ-ı 'aẕrā
Bikir ḳız oġlana dirlerdi zīrā

Zaten sözlükte azrâ kelimesi evlenmemiş kız veya oğlan anlamına gelmektedir.

Pes andan istediler aña dāye
Ki ya'nī ḫıdmet eyleye ol aya

Sonra o ay (yüzlüye) hizmet etmesi için bir dadı bulunmasını istediler.

954 Bulurlar ḳābile bir pāk ḫātūn
Emīne ṣādıḳa her işde mevzūn

Yetenekli, temiz, kendisine güvenilen, sadakat sahibi ve her işinde ölçülü davranan bir hatun buldular.

34b Virüp mihri iderler māha minnet
Ki zühre eyleye ḫurşīde ḫıdmet

Venüsün güneşe hizmette bulunması için o güneş(e benzeyen Azrâ'yı) ay (yüzlü dadıya) emanet ettiler.

Sevüp cān-ıla ol cān-ı cihānı
Göñülden bisledi cān-ıla anı

(Dadı da) o cihanın canı (olan Azrâ'yı) candan sevip onu sevgi ve özenle besledi.

957 Yidürdi zübdesini her ġıdānuñ
İçürdi şerbetini her şifānuñ

Her türlü gıdanın en iyisini yedirdi ve her şifâlı içecekten içirdi.

Ḥarīre şīr-ile bādām-ı terden
Murabbā eyledi şehd ü şekerden

Taze badem ve sütten muhallebi, bal ile şekerden de tatlı yaptı.

Gül-āb-ile ezüp süd yirine ḳand
İçürdi k'ola ol ṭūṭī şeker-ḫand

Onun şeker dilli bir papağan (gibi) olması için ona süt yerine gül suyu ile şeker karıştırarak (içirdi).

960 Bu resme itdi bir yıl dāye ḫıdmet
Ki ṭutdı on yaşar oġlanca ḳuvvet

Dadı, bu şekilde bir yıl hizmet edince (Azrâ) on yaşındaki oğlan çocuğu kadar kuvvet kazandı.

Tamām bir yaşını ṭoldurdı ol māh
Ṭolıay anı gördi eyledi āh

O ay (yüzlü), tam bir yaşını doldurduğunda dolunayı bile kıskandırdı.

İki yaşında tīr-i pīr-i dānā
Berāt-ı ḫüsni itdi aña inşā

İki yaşındayken güzellik beratını ona bilgi üstâdı olan utarid (merkür) yazdı.

963 İrüp üç yaşına ol gevher-i pāk
Olur zühre gibi şūḫ u feraḥnāk

O saf elmas üç yaşına geldiğinde zühre (venüs) gibi mutlu ve sevinç dolu oldu.

Çün urdı ol ḳamer dördünciden dem
Cihānda gün gibi oldı müsellem

O kamer dördüncü yaşına geldiğinde güneş gibi herkes tarafından kabul gördü.

Beşinde ġamzesi cānlar sökerdi
Gözi mirrīḫveş[101] ḳanlar dökerdi

Beşinde gamzesi gönüller parçalar, gözü de merih gibi kan dökerdi .

966 İrişdi altıya ol müşterī-baḫt
Sa'ādet kişverinde eyledi taḫt

O müşteri talihli, altı yaşına gelince saadet ülkesinde taht kurdu.

Yidi yaşında milk-i ḫüsne sulṭān
Olup efser getürdi aña keyvān

Yedi yaşında güzellik ülkesinin sultanı olunca Keyvân (Satürn) ona tac getirdi.

Sekiz yaşına girdi ol ferişte
Cemāli beñzedi bāġ-ı behişte

O melek, sekiz yaşına gelince güzelliği cennet bahçesi gibi oldu.

969 Ṭoḳuz yaşında ol māh-ı sa'ādet
Ṭoḳuz eflāki döndürdi tamāmet

O saadet ayı, dokuz yaşına gelince dokuz feleğin hepsini (kendisi için) döndürdü.

35a İrüp on yaşa 'aḳl[ı][102] oldı kāmil
Olur ün 'aḳl-ıla her işde fā'il

O akıllı (kız), on dördüne geldiğinde her işi yapabilme şöhreti ve yeteneği kazanmıştı.

Çün on dörde irüp bedr oldı ol māh
Ne meh gün görse dirdi bāreka'llāh

O ay, on dördüne gelince dolunay oldu. Hem öyle bir ay ki güneş onu görünce "Allah kutlu kılsın." derdi.

972 Güneş bulurdı ḥüsninden küsūfi
Ḳamer ḳaşı hilālinden ḫusūfi

Onun güzelliğinden güneş tutulması, hilâl gibi kaşından da ay tutulması oluşurdu.

Gören nergislerin bīmār olurdı
Ṭolaşan sünbüline zār olurdı

Onun nergis (gözlerini) görenler hasta olur, sünbül (saçına) tutulan da feryat figân ederdi.

Ṣoranlar ḳand-ı la'lin cān bulurdı
Ṣaranlar sīneye īmān bulurdı

O la'l (dudağının) şekerini emenler yeniden dirilir, onu göğsüne çekenler de iman bulurdu.

975 Temāşā eyleyen bir kez miyānın
Ölince bir ḳıla aṣardı cānın

Onun belini bir kez gören ölünceye kadar bedenini bir kıla asardı.

Degül bir tende olsa niçe biñ cān
İderlerdi ḳaşı ḳavsine ḳurbān

Bir bedende değil bir, bin can bile olsa onun kaşının yayına hepsini kurban ederlerdi.

Muṭarrā bāġ-ı cennetden yañaġı
Muṣaffā āb-ı kevṯerden ṭudaġı

(Onun) yanağı cennet bahçesinden daha tâze, dudağı da kevser suyundan daha saftır.

978 Hezārān bih zenaḫdānı bihīden[103]
Muṭarrā ḳāmeti serv-i sehīden

Çenesi ayvadan binlerce kat üstün, boyu da düzgün serviden daha ölçülüdür.

Güzellikde yirinde cümle ḫaṣlet
Ḳuṣūrı yoḳ nitekim ḥūr-ı cennet

Güzellik bakımından bütün özellikleri yerli yerindedir ve sanki kusursuz cennet hûrisi gibidir.

Biri birine uymış cümle a'żā
Nitekim bāġ-ı cennet içre ḥūrā

Bütün uzuvları tıpkı cennetteki huriler gibi birbiriyle uyum içindedir.

981	Kemāl-i ḥüsn-ile ol şāh-ı ḫūbān Serīr-i milk-i ḥüsne oldı sulṭān	O güzeller şahı, güzelliğinin mükemmelliği sayesinde güzellik ülkesinin tahtına sultan oldu.
	Göricek vālideyni oldı dil-şād Niçe ḳul u ḳaravaş itdi āzād	Ana babası (da onu) görünce çok mutlu oldu ve pek çok köle ve câriye azat ettiler.
	Uluya kiçiye iḥsān buyurdı Yalıñlar ṭonadup açlar ṭoyurdı	Büyük küçük herkese ihsanda bulunulmasını, fakirleri giydirip açları doyurmalarını emretti.
984	Pes andan gördi vācib şāh-ı devrān Didi tenhā gerekmez ḥūr-ı Rıḍvān	Zamanın padişahı (Melik Şah), bundan sonrası için (şunu) uygun gördü: "Rıdvan meleğinin tek başına olmaması gerekir.
35b	Buluñ on duḫter-i ferḫunde-aḫter Kim olsun bu ḳamer bezminde ülker	Bu kamer meclisinde süreyya (ülker gibi) yer alacak on tane yıldızı uğurlu kız bulun.
	Ki zīrā yaluñuz bu şāḫ-ı ṭūbā Ulaldı bāġ-ı cennet içre tenhā	Aksi hâlde bu tûba dalı, cennet bahçesinde tek başına yetişecektir.
987	Gerek servüñ yanında niçe şimşād Kimisi bende ola kimi āzād	Servinin yanında kimi bağlı kimisi kendi başına çok sayıda şimşir ağacı lâzımdır."
	Bulurlar on perī-peyker perestār Ḳamu la'līn ṭudaḳlu lāle-ruḫsār	Peri yüzlü, hepsi kırmızı dudaklı, lâle yanaklı on hizmetçi buldular.
	Kimi sīmīn-beden kimi semen-ber Atası her birinüñ şāh-ı kişver	Bunların kimisi gümüş bedenli kimisi yasemin göğüslüdür ve hepsinin babası da bir vilâyetin yöneticisidir.
990	Biri ḫurşīd-i raḫşān adı Rūşen Birisi verd-i ḫandān adı Gülşen	Birisi parlayan bir güneş olan Rûşen, diğeri gülen bir gül olan Gülşen,
	Biri dil-bend-i dil-keş adı Dildār Biri gülzār-ı cennet adı Gülzār	birisi gönül çeken bir gönül bağlayıcı Dildâr, diğeri cennet gül bahçesi olan Gülzâr,
	Biri cānlar yaḳar adı Dilefrūz[104] Biri nev-rūz-ı pīrūz adı Nevrūz	biri canlar yakan Dilefrûz, diğeri kutlu bir yeni gün olan Nevrûz,

993 Biri cān u dil alur adı Dilbend
Biri şīrīn-zübān adı Şekerḫand

birisi bedeni ve gönlü ele geçiren Dilbend, diğeri tatlı dilli Şekerhand,

Biri bedr-i ḳamer adı Ḳamerveş
Biri cānlar uġurlar adı Dilkeş

biri dolunay olan Kamerveş, diğeri gönülleri çelen Dilkeş,

Daḫı bir çengī kim adı Dilārām
İderlerdi gören cān u dil ārām

ve bir de görenlerin gönüllerini ve bedenlerini dinlendiren çalgıcı Dilârâm'dır.

996 Şu deñlü naġmeden almışdı behre
İderdi çengine āhengi zühre

(O), öyle bir nağme yeteneğine sahipti ki zühre onun çalgısına eşlik ederdi.

Bu ḳızlar kevkeb-ile ṣan kevākib
Ḳamer bezmine olmışlardı rāġıb

Bu kızlar, yıldızların tıpkı kamer meclisinde bulunmak için yarışlarını andırırdı.

Ruḫı mihrinden alurlardı lem'a
Üşerlerdi nite pervāne şem'a

(Bunlar), onun güneş yanağından parıltı alırlar, pervânenin muma koştuğu gibi onun çevresine doluşurlardı.

999 Dil ü cāndan ṣafā-yı ḳalb-ile hep
Ḳamer ḥükminde idi cümle kevkeb

Bu (on) yıldız, içten ve gönül rahatlığı içerisinde ay (yüzlünün) hizmetine girdiler.

36a Ne ḥükm eylerse ol şūḫ-ı füsünger
Olurdı cümlesi ol ḥükme çāker

O sihirbaz güzel, neye karar verirse hepsi o hükmün kulu kölesi olurdu.

İderler günde bir dürlü temāşā
Gehī ṭaġ u gehī bāġ gāhī ṣaḥrā

Bazen dağ, bazen bahçe, bazen de çöl gibi her gün farklı bir yer gezerlerdi.

1002 Geh olup raḫş-ı raḫşāna süvāre
Giderdi ol gözi āhū şikāre

O ceylan gözlü, bazen yürük bir ata binip ava gider;

Ol āhūlar bile naḫcīr iderdi
Kimi bebr ü peleng kim şīr iderdi

ceylanlar yanında kaplan, panter ve arslan avlardı.

Gehī gülşende cām-ı Cem ṭutardı
Cemāli güllerin ḫurrem ṭutardı

Bazen gül bahçesinde şarap meclisi düzenleyip güzel yüzünden neşeyi eksik etmezdi.

1005 İçerdi la'l-reng la'lîn ḳadeḥden
Gülerdi ġonçeveş ol gül feraḥdan

Elmas renkli kadehten la'l renkli şarap içer ve neşe ile yüzünde gonca gibi güller açardı.

Gehî kāşānede şem'-ile rūşen
İderdi bāde ile ḫāṭırı şen

Bu köşkte parlak mum ışığı altında şarapla gönlünü eğlendirirdi.

Perî gibi şalardı 'ūda āteş
İderdi ṣoḥbeti gice perîveş

Uda, peri gibi ateş bırakıp peri gibi geceleri sohbet ederdi.

1008 Bu resme rūzgārı[105] ol nigārîn
Sürerdi irteye ḳomazdı varın

O güzel, elindeki imkânları ertelemeden günlerini bu şekilde geçirmekteydi.

Dün ü gün eyler-iken 'işreti māh
Düşürdi 'ışḳa anı ḳudretu'llāh

O ay (yüzlü), gece gündüz böyle eğlenirken İlâhî kudret onu aşka düşürüverdi.

'Azrā Vāmıḳ'uñ evṣāf-ı ḥüsn-i cemālini vaṣṣāflar dilinden işidüp ḳulaḳdan 'āşıḳ olduġıdur

Azrâ'nın, tarif edenlerin dilinden Vâmık'ın güzelliğini işitip ona âşık olması

İşid imdi bu zîbā dāstānı[106]
Ne yüzden şerḥ olur 'ışḳ ma'ānî[107]

Şimdi bu güzel destanı dinle ve aşkın manalı bir şekilde nasıl açıklandığını (gör).

1011 Melik Vāmıḳ ki cānlar cānı idi
Ḳamu ḥüsn ilinüñ sulṭānı idi

Canlar canı Vâmık, bütün güzellik ikliminin sultanı idi.

Bulup ḥüsn-i kemāl-ile kemāli
Cihānı gün gibi ṭutdı cemāli

Kusursuz bir şekilde tamamlanmış olan güzelliği güneş gibi dünyayı kapladı.

36b Ser-ā-ser şarḳ u ġarba adı çıḳdı
Cihān ḫalḳı ṣu gibi aña aḳdı

Bütün doğu ve batıda ün kazandı, tüm insanlar su gibi ona meyletmeye başladı.

1014 İrişdi Ġazni şehrine bu aḫbār
Ḳamu ḫalḳ oldı Vāmıḳ'dan ḫaberdār

Bu haberler Gazne şehrine ulaşınca herkes Vâmık'ın (şöhretinden) haberdâr oldu.

Er ü 'avrat hep anı söyler oldı
Cemālinden ḥikāyet eyler oldı

Kadın erkek herkes ondan bahseder ve (onun) güzelliğini anlatırdı.

Añıldı meclis-i 'Aẕrā'da nā-gāh
Didiler şimdi Çīn'de iy yüzi māh

(O), Azrâ'nın meclisinde de (şu şekilde) anıldı: "Ey ay yüzlü, şu anda Çin ülkesinde

1017 Belürmiş bir cüvān ḫurşīd-ṭal'at
Kim olmış ḥüsn anuñ egninde ḫil'at

güzellik, sırtında bir hil'at olan, güneş doğuşlu bir genç ortaya çıkmış.

Çü ẓāhir oldı Çīn'de ol büt-i Çīn
Göñülden ṭapdı aña isteyen dīn

O Çin putu Çin'de ortaya çıktığı için din arayanlar ona gönülden bağlandılar.

Yüzin gördi melekler vecde geldi
Öñinde ay-ıla gün secde ḳıldı

Melekler yüzünü görünce kendinden geçti, ay ve güneş de önünde secdeye eğildi.

1020 Yidi kevkeb döner üstine dā'im
Yidi kişver anuñ 'ışḳında ḳā'im

Yedi yıldız sürekli üstünde döner ve yedi iklim onun aşkı ile ayakta durur.

Ayağı ṭobrağından misk alur fer
Özini ḫāk ider yolında 'anber

Misk, güzelliği onun ayağının tozundan alır, anber de kendini onun yoluna toprak eder.

Ṣorarsañ la'l-i cān-baḫşın mükerrer
Kim anda ẕerre ḳaṭre şehd ü şekker

Can bağışlayan iki dudağını soracak olursan, bal ve şeker onun yanında zerre miktarı kalır.

1023 Gözi mekrinden 'ālem ḫalḳı bīmār
Ṣaçı bendinde dillerdür giriftār

Onun aldatıcı gözü sebebiyle bütün insanlar hasta, saçının bağından da bütün gönüller tutkundur.

Zenaḫdānında maḥbūs niçe biñ cān
İderler gice gündüz āh u efġān

Binlerce can, onun çene çukurunda hapsolmuş gece gündüz feryat ve figân etmektedir.

Cihān gülşen cemāli güllerinden
Muṭarrā zülfinüñ sünbüllerinden

Dünya, onun yüzündeki güller ve taze sünbül saçları sebebiyle gül bahçesi (gibidir).

1026 Henüz daḫı cüvān şūrīde 'āşıḳ
Şeh-i 'uşşāḳ-ı devrān adı Vāmıḳ

O, Vâmık adındaki zamâne âşıklarının şahı ve tutkun genç bir âşıktır.

	Atası Çīn ilinüñ pādişāhı Özi burc-ı bahānuñ mihr ü māhı	Onun babası Çin ülkesinin padişahı, kendisi de güzellik göğünün güneşi ve ayıdır.
37a	Cihānı ṭutdı anuñ ḥüsn-i ḫulḳı Giriftār eyledi ḫulḳ-ıla ḫalḳı	Onun güzel yaratılışı cihanı kapladı ve bu yaratılışla herkesi kendine tutkun etti."
1029	Şu deñlü ögdiler ol gül-'iẕārı İşitdi gitdi 'Aẕrā'nuñ ḳarārı	O gül yanaklıyı öylesine övdüler ki Azrâ işitince iradesine hakim olamadı.
	Cemālin görmedin ol yār-ı ṣādıḳ Adın işitdi oldı cāndan 'āşıḳ	O sadık sevgili, (Vâmık'ın) yüzünü görmeden adını işitip ona gönülden âşık oldu.
	'Acebdür ḥāli 'ışḳuñ görmedin göz Ḳulaḳ 'āşıḳ olur almaġ-ıla söz	Aşk ne kadar şaşılacak bir şeydir; göz görmeden kulak işitmekle âşık olur.
1032	Çü düşdi Vāmıḳ'uñ 'ışḳına 'Aẕrā Vücūdı milkini 'ışḳ itdi yaġmā	Azrâ Vâmık'ın aşkına düşünce aşk beden ülkesini yağmaladı.
	İrişdi geldi 'ışḳuñ kārbānı[108] Getürdi dost elinden armaġanı	Aşk kervânı yaklaştı ve dost ilinden armağan getirdi.
	Muḥabbet yādgārın[109] şundı cāna Cefā oḳlarına ḳıldı nişāne	Muhabbet yâdigârını armağan ederek (gönlü) cefa oklarına nişan yaptı.
1035	Çü 'ışḳuñ şevḳine ṭuş oldı 'Aẕrā Mehi mihr-ile ser-ḫoş oldı 'Aẕrā	Azrâ aşk arzusuna erişti; güneş ayın başını döndürüp sarhoş etti.
	Yanar bir oda k'anuñ iltihābı Söyünmez niçe yükler döksek ābı	(O) öyle bir ateşe yanar ki yükler dolusu su döksek alevi söndürülemez.
	Ḳarārı ḳalmadı gitdi ḳarārı Yudardı ḳan iderdi āh u zārī	(Azrâ'nın) rahatı kaçtı ve kendini kontrol edemez hâle geldi. Istırap çekmeye ve feryat figân etmeye başladı.
1038	Yañaġı lālesi nesrīne döndi Gözinüñ jālesi pervīne döndi	Yanağının lâlesi nesrine döndü ve gözünden pervin gibi çiğ taneleri döktü.

Ne gündüz rāḥat olup eglenürdi
Ne gice uyḳu uyur diñlenürdi

Ne gündüz rahat içerisinde vakit geçirir, ne gece uyku uyur dinlenirdi.

Dimezdi kimseye rāzını ol māh
Derūnından iderdi sırr-ıla āh

O ay (yüzlü), sırrını kimseye söylemez, içinden gizli gizli feryât ederdi.

1041 Perīşān oldı zülfī gibi ḥāli
Kesildi güci ḳalmadı mecāli

Saçı gibi hâli de perişan oldu; kuvveti azaldı, mecali kalmadı.

Gice gündüz düşündi bu ḫayāle
Ki ol meh bedr-iken döndi hilāle

O ay (yüzlü), gece gündüz bu hayali düşünmekten dolunay iken hilâle döndü.

37b Bu resme göricek ol māhı dāye
Dir iy ser-māye-i ʻömrüme māye

Dadı, o ay (yüzlüyü) bu şekilde görünce (şöyle) dedi: "Ey ömrümün olanca sermayesi!

1044 Niçün zülfüñ gibi olduñ perīşān
Neden döndi hilāle māh-ı tābān

Niçin saçın gibi darmadağın oldun ve (ey) parlak ay neden hilâle döndün?

Niçün iy ġonçe-leb dem-beste olduñ
Neden iy lāle-ruḫ dil-ḫaste olduñ

Ey gonca dudaklı, niçin sesin soluğun kesildi ve ey lâle yanaklı neden gönlün hasta oldu?

Buyur derdüñ bāña iy derde dermān
Devā olsun ideyin cānı ḳurbān

Ey derdimin dermanı, bana derdini söyle ki devâ için canımı sana kurban edeyim.

1047 Çü maʻlūm ola bīmāruñ mizācı
Ṭabībüñ fāʼide eyler ʻilācı

Hastanın hastalığının sebebi bilinsin ki tabibin ilacı fayda etsin.

Dilerseñ kim ola derdüñe dermān
Ṭabībe eyleme derdüñi pinhān[110]

Derdine derman olmasını istersen derdini tabipten gizleme."

Şeker-leb geh yanardı geh ḳızardı
Gül-i raʻnālayın beñzi ḳızardı

Şeker dudaklı bazen yanar bazen kızarır, yanağı ra'nâ gülü gibi al al olurdu.

1050 Didi göynüklenüp ʻAẕrā-yı şeydā
Derūnumda bir ʻillet oldı peydā

Çılgın Azrâ, gönlü yanarak (şöyle) dedi: "Gönlümde bir hastalık peyda oldu.

Baña bir derd ulaşdı yāresi yoḳ
Hemān ölmekden özge çāresi yoḳ

Yarası olmayan bir derde düştüm ve onun ölmekten başka çâresi yoktur.

Niçe biñ yıl ʻilāc eylerse Luḳmān
İdemez çāre yoḳ ol derde dermān

Lokman (Hekim) binlerce yıl ilacını arasa (bile) çaresini bulamaz, (çünkü) bu derdin dermanı yoktur."

1053 Eyitdi dāyesi gözüm çirāġı
Ayaġuñ ṭoprāġı cānlar ṭurāġı

Dadısı (şöyle) söyledi: "Ey gözümün çırası, ayağı toprağı gönüller meskeni (olan güzel)!

Egerçi ʻillet olur gündüze dün
Gicenüñ gündüzi var iy yüzi gün

Ey güneş yüzlü her ne kadar gece gündüzden kötü görünürse de her gecenin de bir gündüzü vardır.

Olur her menzilüñ āḫir ḳarārı
Zemistānuñ[111] ṣoñında nev-bahārı

Her yolculuk sonunda bir dinlence, her kışın sonunda ilkbahar vardır.

1056 Ne dilde derd ola dermān bulundı
Ne cānda ṣabr ola cānān bulundı

Derdi olan her gönül dermanını, sabrı olan her gönül de sevgilisini bulur.

Sözüñdür ḫaste göñlümüñ şifāsı
Buyur derdüñi iy derdler[112] devāsı

Hasta gönlümün şifası senin sözündür. (O yüzden) ey dertlerin devası (bana) derdini söyle."

38a Ḳızardı gül gibi ʻAẕrā-yı gül-ruḫ
Utandı dāyeden virmedi pāsuḫ

Gül yanaklı Azrâ gül gibi kızardı, dadıdan utandığı için cevap veremedi.

1059 Benefşe gibi boynın egdi maḥzūn
Olup lāle gibi ḥāli ciger-ḫūn

Lâle gibi ciğeri kanlı olduğu hâlde mahzun bir şekilde menekşe gibi boynunu eğdi.

Çü dāye ol güli dem-beste gördi
İki nergislerini ḫaste gördi

Daye, o gülün sesi soluğu kesilmiş olduğunu ve iki gözünün hasta olduğunu anladı.

Didi iy cānumuñ içinde cānum
Senüñledür bedende zindegānum[113]

(Şöyle) dedi: "Ey canımın içindeki canım, bedenimin diriliği senin sâyendedir.

1062 Yumulma ġonçe gibi açıl iy gül
Söze gir ẕevḳ u şevḳ-ile çü bülbül

Ey gül, gonca gibi yumulma, açıl; bülbül gibi zevk ve şevkle söze gir.

	ʻAḳīḳin noḳṭa-i ḫand-ıla mīm it Şüreyyā gösterüp mīmi dü-nīm it	Akike (benzeyen ağzını) gülüşünle mim (harfine) dönüştür, sonra da o mim (ağzını) açarak ülker (yıldızı gibi dişlerini) göster.
	Buyur iy ṭūṭi-i şīrīn-zübānum Sözüñden lezzet alsun ṭatlu cānum	Ey şirin dilli papağanım konuş ki şu tatlı canım sözünden tat alsın.
1065	Yüzüm üzre yileyin yopurayın Ne derdüñ var-ısa dermān bulayın	Yüz üstü koşup koşuşturayım ve ne derdin varsa ona derman bulayım.
	Mübārek ḫāṭıruñ eyle güşāde Bahāruñ güllerini virme bāde	O kutlu gönlünün (sırrını) açıkla ki baharının güllerini rüzgâra vermeyesin."
	İşitdi anı ʻAẕrā-yı gül-endām Sevindi cānı göñli buldı ārām	Gül endamlı Azrâ, onu dinledikten sonra mutlu oldu ve gönlü rahatladı.
1068	Çü ol meh gördi dāye mihrbāndur[114] Devā derdine vü cismine cāndur	O ay (yüzlü), dadısının merhametini görünce derdine deva kendisine de dost olduğunu anladı.
	Ṣadef gibi dehānın ol perī-rū Açup dürc-i laʻalden[115] ṣaçdı lü'lü'	O peri yüzlü, sadef gibi ağzını açıp la'l dizisinden inciler saçtı.
	Söze başladı biñ nāz-ıla ʻAẕrā Şekerler yidi ṭūṭī-i şeker-ḫā	Azrâ, bin nazla söze başladı. (Yani o) şeker çiğneyen papağan hoş sözler söyledi.
1071	Eyitdi Çīn ilinden bir meh-i nev Ṭoğup ṣaldı cihān milkine pertev	(Ve şöyle) dedi: "Çin ülkesinden bir hilâl doğup bütün dünyaya ışık saçtı.
	Elümden aldı göñlüm ol büt-i Çīn Aña ṭapdum gerekmez meẕheb ü dīn	O Çin putu, gönlümü aldı ve artık ona tapmaktayım, (artık) bana din de mezhep de gerekmez.
38b	Yazıldı levḥ-i cānda naḳş-ı Vāmıḳ Bu bülbül oldı ol gülzāra ʻāşıḳ	Gönül levhama Vâmık'ın sûreti nakşedildi, bu bülbül o gül bahçesine âşık oldu.
1074	Göñül milkini itdüm ġayrıdan pāk Ḳomadum ẕerre deñlü ḫār ü ḫāşāk	Gönül ülkesinde ondan başka bir şey, zerre kadar çer çöp bırakmadım.

Gelüp ʻışḳ pādişāhı sāye ṣaldı
Vücūdum milkini hep elden aldı

Aşk padişahı gelip gölgesini üzerime düşürdü ve varlık mülkümü ele geçirdi.

İdindüm ẕikrin anuñ vird ü tesbīḥ
Budur derdüm ki itd[üm][116] saña taṣrīḥ

Onun adını dilime tesbih ettim. Sana anlatacağım derdim bundan ibarettir.

1077 Çü bildüñ derdümi iy derde dermān
Baña Ḫıżr ol yitişdür āb-ı ḥayvān

Ey dertlere derman olan (dadım), artık derdimi öğrendin; Hızır ol ve bana hayat suyunu çabucak getir.

Eger var-ısa bu derdüñ devāsı
Hemān itmek durur anuñ revāsı

Eğer bu derdin çâresi varsa yapılacak şey hemen onu bulmaktır."

Çü dāye bildi derdin derdmendüñ
Ziyāde odı vardur ol sipendüñ

Dadı, dert sahibi ve o üzerlik tohumu (gibi olan Azrâ'nın) (gönlündeki) ateşin derecesini anladı.

1080 Ṭutuşdukça çıḳar göge duḫānı
Boyar āhı zemīn ü āsümānı

Onun tutuştukça göğe dumanı yükselmekte, âhı yeri ve göğü kaplamaktaydı.

Duḫānı dāye cānına boyandı
Düşüp pervāneveş ol şem'a yandı

Dumanı dadının gönlüne ulaştı; pervane gibi o mumun (ateşine) düşüp yandı.

Yanınca itdi bülbül gibi nāle
Boyandı ḳanlu yaşı birle ala

Yandığı için bülbül gibi inledi, kanlı gözyaşı ile allara boyandı.

1083 İdüp dildāra dāye dil-nüvāzı
Naṣīḥatlar virüp eyler niyāzı

Dadı o gönül alan (Azrâ'yı) teselli etmek üzere nasihatler edip yakarışta bulundu.

Açup süsen gibi dil ol semen-ber
Döküp dürler yidi şehd-ile şekker

O yâsemin göğüslü (dadı), susam gibi gönlünü açtı, inciler döküp ballar şekerler (gibi sözler) sarf etti.

Didi iy ḫüsrev-i ḫūbān-ı devrān
Ḳamer çāker güneş ḳapuñda derbān

(Şöyle) söyledi: "Ey zamane güzellerinin sultanı! Ay senin kölen güneş de kapında kapıcındır.

1086 Cemāl iḳlīminüñ sulṭānısın sen
Güzeller cümle tendür cānısın sen

Sen güzellik ülkesinin sultanısın, bütün güzeller beden sen ise onların canısın.

	Ṣaçuñuñ her ḳılında ḫaste vü zār Hezārān Vāmıḳ olmışdur giriftār	Senin saçının her teline binlerce Vâmık hasta ve tutkundur.
39a	Anuñçün yime ġam iy şūḫ-ı ʻālem Açıl gül gibi göñlüñ eyle ḫurrem	Ey dünyalar güzeli, bu yüzden dert çekme, gül gibi açıl ve gönlünü ferah kıl.
1089	Budur vācib ki şimdi ṣabr idevüz Ne gösterür bu devrānı görevüz	Bize gereken şimdi sabretmek ve zamanın bize ne göstereceğini beklemektir.
	Ki zīrā her işüñ bir aṣlı vardur Her ʻilmüñ bābı vardur faṣlı vardur	Çünkü her işin bir kuralı, her ilmin bir yolu ve neticesi vardır.
	Ki ḳanı şehr-i Ġazni ḳandadur Çīn Ṣoravuz bir[117] ḫaber biz iy nigārīn	Ey (resim gibi) güzel, öncelikle Gazne şehrinin ve Çin'in nerede olduğunu öğrenelim.
1092	Yāḫūd irsāl idevüz aña peyġām Bilevüz nāmını bildürevüz nām	Daha sonra ona bir haber gönderelim; onun yerini öğrenelim kendi yerimizi de ona bildirelim.
	Gerekdür perde ardında ṭuravuz Irāḳdan sırr-ıla anı ṣoravuz	(Fakat) bizim perde arkasında kalıp onu gizlice araştırmamız daha uygundur.
	Ola bir gün ʻināyet ide Raḥmān İrişe zaḫma merhem derde dermān	Allah elbet bir gün yardım edecek ve senin yarana merhem, derdine derman erişecektir."
1095	Naṣīḥatlar idüben ol hümāya Teselli itdi göñlin gitdi dāye	Dadı, o hümâya nasihatlerde bulunarak onun gönlünü teselli etti ve oradan ayrıldı.
	Çü tenhā ḳaldı ʻAẕrā-yı dil-efgār Gözinde nem dilinde nām-ı dildār	Gönlü yaralı Azrâ tek başına kalınca gözü yaşlı bir şekilde sevgilisini anarak
	Ṭutuşdı şemʻ gibi zār [u] giryān[118] Yaḳardı odlara pervāneveş cān	mum gibi ağlaya inleye tutuştu ve pervane gibi (tatlı) canını ateşlere yaktı.
1098	Bu resme ṣubḥ olınca ol perī-rū Gözini yummadı görmedi uyḫu	O peri yüzlü, bu şekilde sabaha kadar gözünü bile yummadı.

	Diñeldi[119] serv gibi tā seḥergāh Ayaġ üzre ṣabāḥa ḳaldı ol māh	O ay (yüzlü), servi gibi sabaha kadar ayak üstünde durdu.
	Sa'ādet maṭla'ından ṣubḥ-ı mesrūr Ṭulū' itdi ṭaġıtdı miske kāfūr	Neşeli sabah, saadetin doğuş yerinde doğdu ve (her tarafa) misk ve kâfur kokusu yaydı.
1101	Şu deñlü ṣaçdı nīsān[120] bāġa jāle Yüzin yudı gül ü reyḥān u lāle	Nisân yağmuru gül bahçesine o kadar çiğ tanesi saçtı ki gül, reyhan ve lâle onunla yüzlerini yıkadılar.
	Zemīni ẓulm-i ẓulmetden arıtdı Zamānuñ sebzezārın gülşen itdi	Yeryüzünü karanlığın tahakkümünden kurtardı ve zamanın yeşilliklerle dolu mekânını gül bahçesine çevirdi.
39b	Bu yaña uyḥusından ṭurdı dāye Özini kendüzini dirdi dāye	Bu tarafta ise dadı uykusundan uyanıp henüz kendine gelmişti.
1104	Düşer fikrine 'Azrā'nuñ ḥayāli Aralıḳ yirde olan ḳīl ü ḳāli	Aklına Azrâ'nın durumu ve onunla konuştukları geldi.
	Ṣadāḳat gördi 'Azrā'nuñ işinden Bu 'ışḳ içinde olan cünbüşinden	Azrâ'nın bu aşk oyunundaki hâlinden dolayı yanına gitmesi gerektiğini düşündü.
	Ṭurup ol mihr-i 'ālem tāba geldi Ṣanasın zühredür meh-tāba geldi	O dünyayı aydınlatan güneş o kadar ateşlenmişti ki sanki ayın aydınlığında görünen zühre gibi olmuştu.
1107	İrişdi gördi ol serv-i revānı 'İẕārınuñ büzülmiş erġavānı	Hemen yanına gittiğinde o yürüyen servinin yanağındaki erguvanların solmuş olduğunu gördü.
	Perīşān eyleyüp gül üzre sünbül İder feryādı ol gül yüzlü bülbül	Sanki gülün üstüne sümbül serpilmişti ve o gül yüzlü bülbül feryat etmekteydi.
	İki nergisleri maḫmūr u bī-ḫ^{v}āb Döker gül üstine şīşeyle[121] güllāb	Mahmur ve uykusuz iki nergis gözü, gül üzerine şişeyle gül suyu dökmekteydi.
1110	Bükülmiş ḳāmeti dönmiş hilāle Cemāli mihri irişmiş zevāle	Boyu bükülüp hilâle dönmüş yüzünün güneşi de zevale erişmişti.

	Muḥabbet yüklerini yüklenüp ol Görincek dāyesin göynüklenüp ol	O aşk yükünü yüklenmiş olan (Azrâ), dadısını görünce ona yanıkmaya başladı.
	Didi iy dāye ḫıdmet böyle m'olur Sizüñ illerde 'ādet eyle m'olur	Ona (şöyle) söyledi: "Ey dadım, hizmet dediğin bu mudur? Yoksa sizin illerde âdet böyle midir?
1113	Eliñ südin baña emzürmedüñ mi Gice gündüz baña süd virmedüñ mi	Bana elinle süt emziren, gece gündüz bana süt veren sen değil miydin?
	Benümçün oda köze düşmedüñ mi Benümçün yaḳılup ṭutuşmaduñ mı	Benim için ateşlere közlere düşüp yanan sen değil miydin?
	Benümçün olmaduñ mı şād u ġamgīn Yidürmedüñ mi baña çerb ü şīrīn	Benimle sevindin, benimle üzüldün. Tatlıyı, iyiyi bana sen yedirdin.
1116	Revā mıdur yanam ben ḥasret-ile Yatasın sen yirüñde rāḥat-ıla	Ben hasretle yanarken rahat içerisinde yatmak sana yakışır mı?
	'Acāyib ṭaş bağ[ı]rlu anasın sen Ki bizden göz göre uṣanasın sen	Sen ne tuhaf bir taşbağırlı anasın ki göz göre göre beni görmezlikten gelmektesin.
40a	Benümçün itmeyesin dīde giryān Ciger ḳan itmeyesin sīne biryān	Benim için gözyaşı dökmeyecek, ciğerini kanlı, bağrını kebap etmeyecek misin?
1119	Yanam ben āteş-i hicrān içinde Şaḳā'iḳ gibi ḳaldum ḳan içinde	Ben ayrılık ateşi ile yanmaktayım ve gelincik gibi kanlar içindeyim."
	Didi [vü] dökdi gözden la'l-ile dür Cihānı gevher-ile eyledi pür	dedi ve gözünden lâ'l ve inci dökerek her tarafı mücevherle doldurdu.
	İşitdi anı dāye ṭaşa geldi Gözi yaşı başından aşa geldi	Dadı, bunları duyunca kendini tutamadı, gözünün yaşı başından aştı.
1122	Ṭurup ol gül-'iẕārı[122] raġbet-ile Kenāre çekdi yüz biñ 'izzet-ile	İçten bir şekilde o gül yanaklıyı tutup (ona) sevgiyle sarıldı.

	Başup bağrına öpdi ḳucdı anı Didi ḳurbān yoluña dāye cānı	Bağrına basıp öptü, kucakladı ve (şöyle) söyledi: "Dadının canı (senin) yoluna kurban (olsun).
	Gerek iy nūr-ı çeşm-i her-dü-'ālem Becidd olma amān vir baña bir dem	Ey her iki âlemin gözünün nûru, acele etme, bana bir müddet müsaade et.
1125	Bu işüñ öñün ü ṣoñun te'emmül İdelüm bir naẓar eyle taḥammül	Bir süre dayan ki bu işin önünü sonunu etraflıca düşünelim.
	Eger yārī ḳılursa emr-i taḳdīr İdelüm bir münāsib rāy u tedbīr	Eğer ilâhî takdirin tecellisi de yardımcı olursa uygun bir hâl çaresi bulalım."
	Hemān dem baḥr-ı fikre ṭaldı dāye Niçe rūşen güherler aldı dāye	Dâye o anda düşünce denizine daldı ve sayısız parlak inciler çıkardı.
1128	Araşdurdı zamān-ıla zemīni Bu fikri ḫoş görür ol naḳş-ı Çīnī	O Çin resmi (gibi olan dadı), (meselenin) her yönünü araştırdı ve (şu) fikri uygun gördü:
	Ki naḳş itdüre 'Aẓrā'nuñ nigārın Gören anı göre 'Aẓrā 'iẓārın	Azrâ'nın resmini nakşettirecek, onu gören Azrâ'nın yüzünü görmüş olacak.
	Ṣala resm-ile ol naḳşı zemīne Kimi dīnden çıḳa kim gire dīne	O nakşı, sûretler hâlinde yeryüzüne dağıtacak ve kimi dinden çıkacak, kimi dine girecektir.
1131	[B]u rāyı eyledi ḳalbinde rūşen Dönüp 'Aẓrā'ya dir iy yüzi gülşen	(Dadı) bu görüşe kalben inanınca bunu Azrâ'ya (şöyle) anlattı: "Ey yüzü gül bahçesi (olan güzel),
	İderse bār taḳdīr-i Ḫudāyī Budur şimdi anuñ tedbīr ü rāyı	İlâhî takdir izin verirse o (işin) yöntemi ve çâresi şudur:
40b	Bulalum bir muṣavvir naḳş-perdāz Ki sırrı bekleye vü ṣaḳlaya rāz	Bunu bir sır olarak saklayabilecek, nakıştan anlayan bir ressam bulalım.
1134	Ḥarīr üzre ide luṭf-ıla taḥrīr Cemālüñ naḳşını 'aynıyla taṣvīr	Senin güzel yüzünün nakışını ipek üzerine aynısıyla resim şeklinde yazsın.

Mükerrer yazdurup iy şāh-ı ḫūbān
Virevüz ilden ile ide seyrān

Ey güzeller şahı, onu çok sayıda yazdırıp ülke ülke dolaşması için dağıtalım.

Umarın Çīn'e bir gün iy nigārīn
Bu nakş ire vü göre ol büt-i Çīn

Ey resim kadar güzel, bu nakşın bir gün Çin'e ulaşıp o Çin putunun eline geçeceğinden şüphem yoktur.

Aña reng giçe işbu nakş-ı zībā
Senüñ gibi ola ol daḫı şeydā

Bu güzel nakış onu aldatacak da senin gibi o da çılgın (bir âşık) olacaktır.

Bu ṣūretde ṭuya Vāmıḳ ma'ānī
Ṣala bir ṣūret-ile bunda cānı

Vâmık bu resimdeki manayı görünce bir resme gönlünü teslim edecektir.

Beher ḥāl biline nām u nişānı
Ya kendüsi gele ya armaġanı

Mutlak sûrette onun ünü ve bir âlameti bize ulaşacak; ya kendisi gelecek ya da ona ait bir armağan."

Bu tedbīri begendi şāh-ı ḫūbān
Hezārān itdi taḥsīn ḳıldı iḥsān

Güzeller şahı bu çâreyi beğendi ve (dadıya) binlerce taltifte ve ihsanda bulundu.

Bağışladı niçe yük sīm-ile zer
Ḳucup yalvardı ol şūḫ-ı füsūnger

Sihirbaz güzel, yükler dolusu altın ve gümüş bağışladı, (dadısını) kucaklayıp (ona şöyle) yalvardı:

Didi luṭf eyle olma bu işe süst
Bu ḳayduñ ḳaydını gör neyise cüst

"Lütfen bu işi gevşek tutma ve belirttiklerin için gerekenleri araştır ve temin et." dedi.

'Aẕrā-yı füsūnger cemālini Behzād-nām bir üstāda on dāne ḥarīr üzre on taṣvīr yazdurup vilāyet vilāyet gönderüp tā ki birisi Vāmıḳ'a irişüp 'Aẕrā'ya 'āşıḳ olup bī-ser ü sāmān[123] oldūġıdur

Sihirbaz Azrâ'nın, güzel yüzünü Behzâd adındaki bir sanatçıya ipek üzerine on adet tasvir ettirip vilâyet vilâyet göndermesi ve birisinin de Vâmık'a ulaşınca Azrâ'ya âşık olup perişan bir duruma düşmesi

Ṭurup bağladı ṭaya ḫıdmete bil
Kim itdi bu sebīle gevheri sil

Dâdı, hemen hizmet etmek üzere girişimde bulundu. Bu uğurda çokça elmas, mücevher sarf etti.

Nihānī dökdi bī-ḥadd sīm-ile zer
Bulur bir nakş-bend-i nakş-güster

Gizliden gizliye sınırsız altın ve gümüş harcadı ve (nihayet) nakış döşeyen bir nakkâş buldu.

Nuḳūşātuñ ḳamu fenninde māhir
Ḳavī renginde vü resminde ḳādir

(O), nakış ilminin bütün hünerlerine sahip, şekilde ve renkte kuvvetli, resimde kudretliydi.

a

Eger dikḳat iderse resme bir dem
Yazar bir dāne ḫaşḫāşa yüz ādem

Resim yapma konusunda özen gösterdiği zaman bir haşhaş tanesine yüz insân sûreti çizebilirdi.

Havāya ger ṣala resm-i seḥābı
Ṣafādan yaġdura yir üzre ābı

Eğer bir bulut resmi yapıp havaya bıraksa onun gerçekliğinden yeryüzüne yağmur yağardı.

Ṣu üzre çekse bir taṣvīr-i dil-keş
Ḥarāretden ṭutardı ṣuyı āteş

Su üzerine gönülleri çeken bir sûret çizse onun hararetinden su bile tutuşurdu.

Didi naḳḳāşa dāye iy hünerver
Ḥużūruñda hezārān Mani çāker

Dadı nakkaşa (şöyle) dedi: "Ey hüner sahibi, senin katında binlerce Mani köledir.

Ḳılasın ṣan'atuñı āşikāre
Ṣalasın resmi bir naḳş-ı nigāre

Sanatını gösterip resim kadar güzel (Azrâ'nın) resmini yap.

Şu resme idesin ol naḳşı perdāḫt
Görenler aña cānlar ide der-bāḫt

O resmi öyle parlatmalısın ki görenler canlarını bağışlasınlar.

Perī-peykerlerüñ ser-defterin yaz
Güzeller şāhı 'Azrā peykerin yaz

Sen peri yüzlülerin en üstün olanını, (yani) güzeller şahı Azrâ'nın yüzünü çiz.

Gören kāfirler olsunlar müsülmān
Getürsünler ṣaçı küfrine īmān

Onu gören kâfirler müslüman olsun, onun siyah saçına iman etsinler.

Ne deñlü ister-iseñ ḫarcını al
Ḳoma yarına bugün resmini ṣal

İhtiyaç duyduğun her şeyi al ve yarına bırakmadan resme başla."

Çıḳardı dāye bī-ḥadd sīm ü zer naḳd
Virüp üstāda bey' eylediler 'aḳd

Dâdı, sayısız altın ve gümüş vererek pazarlığı karara bağladı.

Pes andan naḳşa naḳḳāş itdi āheng
Ḳalem ṭutdı vü ezdi bir niçe reng

Sonra da nakkaş, nakşa koyuldu; eline kalem aldı ve birçok renk hazırladı.

Ḥarīr üstine ʻAẕrā nakşın üstād
Ḥarāret virmek-içün itdi bünyād

Sanatçı, Azrâ'nın ateş gibi olan nakşını ipek üzerine yaymak üzere işe koyuldu.

1158 Şekerden yazdı laʻl-i dür-fişānın
Gül-āb-ile yañaġı şestmānın[124]

İnci saçan dudağını şeker ile, parlak yanağını da gül suyu ile yazdı.

Ṭarar misk-ile ʻanberden külāle
Çeker ḳaşlar ki ṭaʻn eyler hilāle

Onun kıvırcık saçını misk ve anber ile taradı ve ona hilâli bile gölgede bırakacak kadar güzel kaş çizdi.

İki nergis yazar bīmār u maḫmūr
Niçe müjgān yaşar ḫūn-rīz ü ḫūn-ḫor

Hasta ve baygın iki nergis (gibi göz) yapıp kan dökücü ve kan içici pek çok kirpik çizdi.

41b

1161 Açar bir çehre kim görseydi Mani
Dir-idi var bunuñ cisminde cānı

Öyle bir çehre ortaya çıkardı ki Mani o resmi görse canlı zannederdi.

Müretteb on ḥarīre itdi taḥrīr
Ḳamunuñ resmi vü perdāḫtı[125] hep bir

(Nakkaş), hepsinin resmi ve nakşı aynı tam on ipek üzerine nakış yaptı.

Gelüp dāye ḥużūrında ḳodı baş
Ṭurup andan duʻālar itdi naḳḳāş

Nakkaş, dadının huzuruna gelip eğildi ve ona dualarda bulundu.

1164 Getürdi nakşı naḳḳāş itdi teslīm
Buyurdı dāye naḳḳāşa zer ü sīm

Nakkaş, nakışları getirip teslim etti. Dadı da ona altın ve gümüş verdi.

Alup ol lāle-ruḫ ol lālezārı
Nigārīne getürdi ol nigārı

O lâle yanaklı (dadı), lâle bahçesi gibi olan o resmi alıp resimden güzel (Azrâ'ya) götürdü.

Berāber ṭutdı bu nakşı ol aya
Muḳābil eyledi ḫurşīde sāye

Bu resmi o ay (gibi güzelin) yanına getirince güneş ile (onun) gölgesi gibi oldular.

1167 Hemān ʻaynıdur ʻAẕrā'nuñ gümānsuz
Budur farḳı o cānludur bu cānsuz

(Bu nakış) Azrâ'nın tıpatıp aynısıdır. Tek fark, birinin canlı diğerinin cansız olmasıdır.

Büt-i Ferḫārī ol nakşı begendi
Görincek gördi kendüzini kendi

Ferhar putu (gibi olan Azrâ), o nakşa bakınca kendisini gördü ve onu çok beğendi.

Buyurdı dāyeye bir niçe ḫil'at
Yanınca bī-nihāyet māl ü ni'met

Dâdısına hil'atler, sayısız mal ve yiyecek verilmesini emretti.

Hezārān eyledi naḳḳāşa taḥsīn
Hezār iḥsānlar itdi ol büt-i Çīn

Çin putu (gibi güzel Azrâ), nakkâşa övgülerde bulundu ve çokça ihsanda bulunulmasını uygun gördü.

Pes andan didi dāye ol nigāra
Bu naḳşuñ her birini bir diyāra

Sonra dadı o güzele (şöyle) söyledi: " Bu nakışların her birini bir diyara (ulaşacak şekilde)

Şalalum sırr-ıla rūy-ı zemīne
Kimi Māçīn'e varsun kimi Çīn'e

gizliliğini muhafaza ederek yeryüzüne dağıtalım. Bunların kimi Çin'e kimi de Maçin'e ulaşsın."

Bulurlar bir niçe ferzāne 'āḳil
K'ider her ḫıdmeti aşlınca ḥāṣıl

(Bu iş için) her işi esaslı bir şekilde yerine getirecek kabiliyette birkaç akıllı ve bilgili (kişi) buldular.

Ḳamusı ehl-i dāniş ehl-i güftār
İder bunlara dāye keşf-i esrār

Bunların hepsi bilgili ve söz ehli idi. Dadı bunlara işin aslını anlattı.

Öñinde ḳor ḥarīri her birinüñ
Murādın dir bulara ol perīnüñ

Her birinin önüne nakışlı ipeği koydu ve bunlara o peri (gibi Azrâ'nın) maksadını anlattı:

12a

Didi sizden güzeller şāhı 'Azrā
Umar luṭf u keremler ol dil-ārā

"O gönül alan güzeller şahı Azrâ, sizden yardım ve başarı beklemektedir.

Bu naḳşuñ her birin mesken-be-mesken
İdesiz gün gibi her yirde rūşen

Bu nakşın her birini ev ev gezdirip her yerde güneş gibi göstermelisiniz.

Perī naḳşıdur ammā anı pinhān[126]
İdüñ yol bulmasun her dīv ü şeyṭān

Fakat bu bir peri nakşıdır onu gizli tutmanız gerekir, aksi takdirde her dev ya da şeytan onun benliğine girip onu etkileyebilir."

Çü bunlar dāye sözin eyledi güş
Ḳoyup barmaḳ göz üzre didiler ḫoş

Bunlar dadının sözünü dinledikten sonra gözlerinin üzerine parmaklarını koyup (şöyle) dediler:

Bu yolda ṣıdḳ-ıla baş üzre ḫıdmet
İdelüm olduğınca vüs'-ı ṭāḳat

"Gücümüz olduğu nispette bu yolda sadakatle hizmet etmek görevimizdir."

	Getürdi dāye bī-ḥadd akçа altun Virüp her birine bir genc-i Ḳārūn	Dâdı, çokça altın akçe getirdi ve her birine (neredeyse) bir Karun hazinesi verdi.
1182	Didi ṭurmañ hemān ḳaydı ḳayuruñ Yol eri yolda yaraşur buyuruñ	Ve (şöyle) dedi: "Hemen yol hazırlığına başlayın. Yolcu yolunda gerektir, acele edin.
	Ṭutuñ her biriñüz bir küşeye rāh Yoluñuz açıḳ ola in-şā'a'llāh	Her biriniz bir tarafa yönelin. İnşallah yolunuz açık olur."
	Pes andan her biri bir nakşı aldı Sefer baḥrine cān fülkini şaldı	Sonra her biri bir nakşı aldı ve sefer deryasına beden gemisini saldı.
1185	Olur her biri bir yola revāne 'Irāḳ'a kimi kimi Işfahān'a	Her biri bir yola koyuldu. Kimi Irak kimi de İsfahan'a (yöneldi).
	Birinüñ rāhı ṭoġru Ṭūs'a irdi Varup ol ṣūreti sulṭāna virdi	Birisi doğruca Tûs şehrine ulaştı ve o resmi sultana verdi.
	Serīr-i Ṭūs şāhı Merzübān'ı O ṣūret nakşı mecnūn itdi anı	Resim, Tus tahtında oturan padişah Merzüban'ı deli divaneye döndürdü.
1188	Anuñ derdine düşdi niçe yıllar Ḳarār itmedi gezdi ança iller	Yıllarca onun (aşkının) derdine düştü ve hiç durmadan ülke ülke dolaştı.
	Biri seyrān iderek rūzgārı[127] Getürdi Çīn iline ol nigārı	Birisi de dünyayı dolaşıp o resmi Çin ülkesine getirdi.
	Çü Vāmıḳ gördi anı oldı şeydā Tecellī itdi andan ḥüsn-i 'Aẕrā	Vâmık onu görünce çılgına döndü (çünkü) ondan Azrâ'nın güzelliği görünmüştü.
42b		
1191	İrişdi ol tecellīden aña şevḳ Anuñçün aldı andan leẕẕet ü ẕevḳ	O görüntüden gelen arzu ile zevk ve lezzet aldı.
	Vücūdı milkini 'ışḳ itdi ma'mūr Gözin pür-nūr göñlin ḳıldı mesrūr	Aşk, onun vücut ülkesini mamur etti, gözünü nurla gönlünü de neşeyle doldurdu.

Gel imdi ‘āşıḳ ol iy cān-ı ḥaste
Niçe bir yüriyesin dil şikeste

Ey hasta gönül, gel şimdi âşık ol. Aksi takdirde gönlü kırık bir şekilde, öylesine dolaşacaksın.

Muḳarrer cümle cānuñ cānıdur ‘ışḳ
Ḳamu derd ehlinüñ dermānıdur ‘ışḳ

Şüphesiz aşk, her bedene can verir. O bütün dertlilerin dermanıdır.

Diridür ‘ışḳ eri iki cihānda
İder seyrān zemīn ü āsümānda

Âşık olan kişi her iki cihanda da diridir, yerde ve gökte seyir hâlindedir.

Ölen ḥayvāndur ‘āşıḳlar ölmez
Ki her ḥayvān u nā-dān anı bilmez

Bütün canlılar ölür (ama) âşıklar ölmez. (Fakat) her hayvan ve câhil de bunu bilmez.

Fenādan naḳl ider dārü’l-beḳāya
İrişür sermedī ẕevḳ u ṣafāya

(Âşık), fânî dünyâdan bâki hayata ulaşır ve orada ebedî zevk ve safaya kavuşur.

Ḳalur bunda firāḳ u ḥasret ü ġam
Bulur anda viṣāl-i yāri ḫurrem

Ayrılık, hasret ve gam bu dünyada kalır. Orada ise sevgiliye kavuşma neşesi vardır.

Bu gerçekler yolıdur kim olur pāk
Kim anı her denīler itmez idrāk

Bu tertemiz bir hakikat yoludur, onu her alçak kişi kavrayamaz.

Libās-ı mevt-i ẓāhirde yürünür
Velī ma‘nide cān olur görinür

(O), zâhiren ölüm elbisesinde hareket eder, fakat içte can olarak ortaya çıkar.

İlāhī gerçek ‘āşıḳlar ḥaḳıyçün
Reh-i ‘ışḳ içre ṣādıḳlar ḥaḳıyçün

Allâhım, gerçek âşıklar hakkı için ve aşk yolundaki sâdıklar hakkı için,

Naṣīb it CĀMİ‘Ī’ye ‘ışḳ-ı taḥḳīḳ
‘İnāyet ḳıl müyesser eyle tevfīḳ

Câmi‘i‘ye de hakiki aşk nasip et. İnâyetinle ona başarıyı kolay kıl.

Aña ‘ışḳ-ı ḥaḳīḳīden nevā vir
Nevāsuz itme derdine devā vir

Ona hakiki aşk zenginliği ver. Onu nasipsiz bırakma ve derdine devâ ver.

Bu ‘ışḳ derdine ‘ışḳ olur müdārā
Görelüm n’oldı derd-i ‘ışḳ-ı ‘Aẕrā

Bu aşk derdinin dostu yine aşktır. (Öyleyse) Azrâ’nın aşk derdine ne olduğunu görelim.

'Aẕrā'ya hevā-yı 'ışḳ ġālib olup bī-iḫtiyār terk-i diyār u arzū-yı rūy-ı nigār itdügidür

Aşk arzusu üstün gelince Azrâ'nın sevgilisini görmek üzere iradesi dışında ülkesini terk etmesi

43a Cemāli naḳşını ol naḳş-ı Çīnī
Yazup zeyn eyledi rūy-ı zemīni

O Çin nakışı (gibi olan Azrâ) güzel yüzünün resmini yayarak yeryüzünü süsle donattı.

1206 Ṭaġıtdı pertev-i ḥüsnini 'Aẕrā
Nite kim nūr-ı mihr-i 'ālem-ārā

Azrâ, tıpkı cihânı süsleyen güneş ışıkları gibi güzelliğinin yalımını her tarafa yaydı.

Zemīne neşr olup bu tāze menşūr
Kemāl-i ḥüsn-i 'Aẕrā oldı meşhūr

Bu taze bir yaygı (olan resimler) yeryüzüne yayılınca Azrâ'nın mükemmel güzelliği şöhrete ulaştı.

Görenler oldı ol taṣvīre 'āşıḳ
Kim 'Aẕrā'ya bulundı niçe Vāmıḳ

O tasviri görenler âşık olduğu için Azrâ'ya pek çok Vâmık bulunmuş oldu.

1209 Velīkin Şāh Vāmıḳ'dan[128] nişāne
Nişān gelmedi ol şūḫ-ı cihāne

Fakat Vâmık'tan o cihan güzeline durumunu bildiren bir işâret gelmedi.

Dün ü gün intiẓār içinde 'Aẕrā
Yanardı āteş-i 'ışḳ-ıla tenhā

Azrâ, gece gündüz beklemekten aşk ateşiyle yanmaktaydı.

Egerçi şem'idi ol māh-ı tābān
Yaḳardı odlara pervāneveş cān

O parlak ay tıpkı mum gibiydi, pervâne gibi canını ateşte yakmaktaydı.

1212 Gice gündüz güderdi rūzgārı[129]
Gözedüp yolları eylerdi zārī

Günlerini, geceli gündüzlü yolları gözetlemekle ve ağlamakla geçirdi.

Ṣalardı dürr-ile la'li naẓardan
Iraġ eylerdi pervīni ḳamerden

Gözünden inci ve la'l döker; kamer (gibi gözünden) pervin (ülker yıldızı gibi yaşlar) saçardı.

Ṣorardı her kişiden derde dermān
Arardı ẓulmet içre āb-ı ḥayvān

Herkesten derdinin dermânını sorar, karanlıkta hayat suyunu arardı.

215	Żaʿīf itdi mizācın derd-i ḥasret Oda yandurdı cānın nār-ı fürḳat	Hasret derdi sıhhatini bozdu, ayrılık ateşi de canını ateşlere yandırdı.
	Yanardı şemʿveş bir gice ol māh Bu endişe düşer fikrine nā-gāh	O ay (yüzlü), bir gece mum gibi yanarken ansızın aklına şu fikir geldi:
	Çekince ḥasret-ile intiẓārı Sefer it ḳıl teferrüc her diyārı	Hasretle beklemektense yola koyul ve her tarafı gez, dolaş.
218	Diyār-ı yāre ʿaẓm it bağla maḥmil Ḳamersin seyr ḳıl menzil-be-menzil	Sevgilinin bulunduğu diyara gitmek üzere mahfe bağla. (Sen nasıl olsa) bir kamersin (öyleyse) menzil menzil dolaşmalısın.
13b	İre seyrüñ şeref burcına bir gün Ḳırān-ı saʿd ideler ay-ıla gün	Dolaşırken bir gün belki şeref burcuna erişir, ay ile gün aynı burçta buluşur.
	Irağ olsa ne deñlü kūy-ı cānān Yaḳın olur ʿināyet itse Raḥmān	Sevgilinin bulunduğu yer ne kadar uzak olsa da Allah yardım ederse yakın oluverir.
221	Meşeldür gerçi ḫalḳ bu sözi ḥaḳḳ dir Kim olmaz ʿāşıḳa Bağdād ıraḳ dir	Zâten insanların darb-ı mesel olarak söylediği "Âşığa Bağdat uzak gelmez." sözü bir hakikattir.
	Ṭur imdi ʿaẓm-i Bağdād eyle iy cān Müyesser ola tā ki vaṣl-ı cānān	Ey gönül, kalk ve sevgiyle kavuşmak üzere Bağdat'a kadar gitmeyi göze al.
	Girüp merdāne ṭona ol cihān-gīr Ṭaḳındı tīrkeş ḳuşandı şimşīr	O cihangir, erkek gibi giyindi; okluk takınıp kılıç kuşandı.
224	Götürdi bir niçe ḳıymetlü gevher Daḫı bir niçe kīse sīm-ile zer	Yanına; kıymetli mücevherler, birkaç kese altın ve gümüş aldı.
	Perī gibi nihān ol gice tenhā İrişdi ḳalʿanuñ burcına ʿAẕrā	Azrâ, o gece peri gibi tek başına kalenin burcuna gizlice çıktı.
	Bulur bir burcı ḫālī ol meh-i nev Kemend-ile iner şan düzd-i şeb-rev	O yeni ay, bulduğu tenhâ bir burçtan, tıpkı gece çıkan hırsız gibi kementle aşağıya indi.

1227	ʻAceb luʻb itdi luʻbet-bāz-ı gerdūn Yire indürdi gökden ayı ol dün	O gece, felek hokkabazı şaşırtıcı bir oyun ile o ay (yüzlüyü) gökten yere indiriverdi.
	Taḥayyürde ḳalup ol fitne-engīz Gidemezdi ne yol añlardı ne iz	O fesat çıkaran (güzel), şaşırıp kaldığı için ne bir yol bulabildi ne de bir iz görebildi.
	Ḳarañuyıdı görmezdi gözi göz Ṭoḳunmayınca ṭuymazdı yüzi yüz	Yüz yüze dokunmadıkça kimse kimseyi fark edemeyecek derecede karanlıktı.
1230	Ruḫı mihrinden ʻālem rūşen oldı Ḳarañu giceler nūr-ıla ṭoldı	(Azrâ'nın) yanağının güneşinden her taraf aydınlandı, karanlık geceler nur ile doldu.
	Görindi ḥiss-ile bir incecik yol Uzaḳ yaḳın dimedi yürüdi ol	İncecik bir yol fark etti ve uzak yakın demeden yürüdü.
	Ḳamer-ṭalʻat ḳarañulıḳda ol dün Gider rūşen nitekim gündüzin gün	O ay çehreli (Azrâ), o gece karanlıkta tıpkı gündüz güneşi gibi apaydınlık gitmekteydi.
1233	Yüridi üç gün üç gice şitābān Geçüp ṭaġ u dere deşt ü beyābān	Üç gün üç gece dağ, dere, çöl ve ova geçerek koşarcasına yürüdü.
44a	İrişdi yolı bir ḫoş sebzezāra Yorulmışdı oturdı bir kenāra	Yolu güzel bir yeşilliğe rastladı. Yorulduğu için bir kenara oturdu.
	Birez diñlendi anda oldı rāḥat Ne rāḥat cānı oldı pür-cirāḥat	Gerçi yara ile dolu gönlü hiç de rahat değildi ama biraz dinlenince rahatladı.
1236	Gözine şu içince geldi uyḫu Beliñleyü uyandı ol perī-ḫū	O peri yaratılışlı, su içtikten sonra uykusu gelince irkilerek ayıldı.
	Didi ʻāşıḳ maḳāmı bī-maḳāmdur Muḥibbe lā-cerem uyḫu ḥarāmdur	Ve (şöyle) dedi: "Âşıklık, durak istemeyen bir makamdır. Sevene şüphesiz uyku haramdır.
	Revān ṭurdı yola oldı revāne Ḳodı ortaya başı ḳıydı cāne	Nefsine hükmedip canını ortaya koydu ve hemen ayağa kalkıp yola koyuldu.

239	Etegine ṣarup başını gitdi Diyevüz āḫir-i kār sañа n'itdi	Canını dişine takıp gitti. (Şimdi), sonunda neler olduğunu size anlatalım.
	Ḳo gezsüñ ol hilāl-ebrū menāzil K'ola bir gün şerefde bedr-i kāmil	O hilâl kaşlı diyar diyar dolaşadursun. Elbet bir gün şerefte dolunay olacaktır.
	Çün ol meh gitdi terk itdi maḳāmı Kimesne bilmedi andan peyāmı	O ay (yüzlünün) bulunduğu yeri terk ettiğinden kimsenin haberi olmamıştı.
242	Yirinden ṭurdı dāye çın seḥergāh Yitişdi cāme-ḫāb-ı[130] māha nā-gāh	Dadı, gün ağarırken yatağından kalkıp hemen o ayın yatağına koştu.
	Yaṭaḳdan gördi yaynıḳmış ol āhū Dögündi dāye itdi hāyıla hū	O âhûnun yatağından ayrılmış olduğunu gördü ve ağlaya sızlaya döğünmeye başladı.
	Çemende görmedi ol gül-'iẕārı İdüp bülbül gibi feryād u zārī	O gül yanaklıyı çemende görmeyince bülbül gibi feryat figan etmeye başladı.
245	Çözüp ṣaçını ḳoydı başına ḫāk Yüzin yırtup yaḳasın eyledi çāk	Saçlarını çözüp başına toprak koyuyor, yüzünü pençeleyip yakasını yırtıyordu.
	Döküp bārān gibi göz yaşın ol māh Ṣaçup āteş iderdi ra'dveş āh	O ay (yüzlü dadı), yağmur gibi gözyaşı döküyor, gök gürültüsü gibi âh edip ateşler saçıyordu.
	Melik Şāha irişdi sür'at-ile Figān u nāle ile ḥasret-ile	Hızla Melik Şaha koştu ve hasret acısı içinde ağlayıp sızlayarak
248	Didi iy şāh-ı 'ālem ḳanı 'Aẕrā Dirīġā ḥasretā derdā dirīġā	(şöyle) dedi: "Ey insanların padişahı, Azrâ nerede? Yazıklar olsun ki (bundan sonrası) hasret ve acı olacaktır.
4b	Ḳanı ol rūz-ı 'ıyde miḫr-i raḫşān Ḳanı ol leyl-i ḳadre māh-ı tābān	O bayram gününde parlayan güneş ve o kadir gecesindeki parlak ay nerededir?
	Ḫusūf irmiş görinmedi żiyāsı Ḳarañu oldı gözüm rūşenāsı[131]	Ay, tutulduğu için aydınlığı görünmez olunca benim de gözümün aydınlığı karanlığa döndü.

Yidi içdi gülüp oynadı ol gül
Dünedi āşiyānında çü bülbül

O gül, yiyip içtikten sonra bülbül gibi yuvasına tünemişti.

Seḥerden ṭurdum iy şāh-ı zamāne
Yüzüm sürmege vardum āsitāne

Ey zamanın şahı, seher vaktinde uyandım ve eşiğine yüz sürmek üzere (yanına) gittim.

Umardum ol işigden feṯḥ-i bābı
Ṭoġa başuma devlet āftābı[132]

O eşikten sonra kapı açılınca başıma devlet güneşi doğacağını umardım.

Ṭulunmış gice ṭana ḳalmamış māh
Ṭañа kaldum ben aña iy şehen-şāh

Ey şahlar şahı, o ay geceden kaybolmuş, sabaha kalmamıştı. Buna şaştım kaldım.

Bilinmez ḳanḳı burcdadur maḳāmı
Kim anda isteyem bedr-i tamāmı

(O ayın) makamının hangi burçta olduğu da bilinmez ki o burçtan o dolunayı isteyeyim."

İşitdi dāyeden bu sözleri şāh
Yıḳıldı yire itdi derd-ile āh

Şah, dadıdan bu sözleri işitince acı ile ah edip yere yıkıldı.

O gün ol gice yatdı deng ü bī-hūş
Ne söz söyledi ne söz eyledi gūş

O gün, gece gündüz sersem gibi yattı ve ne bir söz söyledi ne de bir söz dinledi.

Gelüp başına ʻaḳlı itdi efġān
Ṣaḳalın yoldı çāk itdi girībān

Aklı başına gelince de feryat figan etti, sakalını yolup yakasını yırttı.

Cigerden eyleyüp āh-ı ciger-sūz
Oturdı ḫāke ḳoydı başına toz

İçten ciğer yakıcı bir âh etti, yere oturup başına toprak koydu.

Birez naḥs ṭāliʻine itdi nefrīn
Gözinden ol meh içün dökdi pervīn

Uğursuz bahtına lanetler okudu ve o ay için gözünden ülker yıldızı (gibi yaşlar) döktü.

Eyitdi ḳanı devlet āftābı[133]
Ne burca vardı ʻizzet māh-tābı[134]

(Şöyle) dedi: "O devlet güneşi nerededir ve o izzet ayışığı hangi burçtadır?

Ṭulundı gözden ol mihr-i cihān-tāb
Günüm dün oldı dünüm oldı nā-yāb

Cihanı aydınlatan güneş gözden kayboldu, gündüzüm gece gecem de belirsiz oldu.

263 ʻAceb bilsem ki ol kebg-i ḫırāmān
Ne gülşende ider nāz-ıla seyrān

O nazlı kekliğin hangi gül bahçesinde naz ile dolaştığını keşke bilebilseydim.

5a Yāḫūd ol ṭūṭi-i şūḫ-ı şeker-ḫand
Şeker dilden ne meclisde döker ḳand

Ya da o tatlı gülüşlü şuh papağanın şeker gibi dilinden hangi mecliste şeker (gibi sözler) döktüğünü bilebilsem.

Ne maġribde ṭulundı bilsem ol māh
Ne maşrıḳda ṭulūʻ eyler seḥergāh

O ay acaba hangi batış yerinde gözden kayboldu, seher vakti nereden doğacaktır.

266 Görür kim çāre itmez āh u efġān
Didi āḫir n'olur bu derde dermān

Feryat ve figân etmenin çare olmayacağını görünce; "Bu derdin çaresi nedir?" dedi.

Buyurdı şāh-ı ʻālem cümle leşker
Arasunlar anı kişver-be-kişver

Cihan sultanı (şöyle) emretti: "Bütün askerler ülke ülke onu arasınlar.

Her eṭrāfı gidüben gözlesünler
Ol āhūyı izinden izlesünler

Her tarafa yönelip araştırsınlar ve o âhuyu izinden izlesinler."

269 Binüp leşker ṭaġıldı her diyāre
Kimi pinhān[135] kimisi āşikāre

Kimi gizli kimi âşikâr bütün askerler ata binip her yöne dağıldı.

Bir ay miḳdārı ol māhı ararlar
Şu deñlü kim aramaḳdan ırarlar

Bir ay süresince, aramaktan bitkin düşünceye kadar o ayı aradılar.

Bilüp virmedi hiç kimse nişānı
Ne ḳonaġı bilindi ne meḳānı

Hiç kimse ondan bir iz, işâret veremediği için ne kaldığı ne de konakladığı yer öğrenilebildi.

272 Dönerler zār u giryān ḫ'ār u ġamgīn
Cigerler āteşīn ü dīde nemgīn

Kederli, mahzun ve ağlamaklı bir şekilde, ciğerleri dağlı ve gözleri yaşlı hâlde döndüler.

Gelüp şāhūn öñinde ḳodılar baş
Didiler Ḥaḳ saña virsün uzun yaş

Gelip şahın önünde eğildiler ve (şöyle) dediler: "Allah artık size uzun ömür versin.

Ezelde böyle taḳdīr itmiş Allāh
Ki ol mehden cüdā ola şehen-şāh

Allah (demek ki) sizin o ay (yüzlü)den ayrı kalacağınızı ezelde takdir etmiş."

1275	Naṣīḥat virdiler a'yān ü erkān Didiler ṣabr olur bu derde dermān	İleri gelenler ve yetki sahipleri (şu şekilde) nasihatte bulundular: "Bu derdin dermanı ancak sabretmektir.
	Bulanlar ṣabr-ile bulur murādı Olur ṣabr-ile her 'aḳdüñ küşādı	İnsanlar isteklerine sadece sabırla ulaşırlar. Her düğüm sabırla çözülür.
	Umaruz 'an-ḳarīb iy şāh-ı 'ālem Ṭulu' ide yine ol māh-ı 'ālem	Ey şahımız, inşallah o cihan göğündeki ay çok yakında yeniden doğar.
1278	Ṭulunmayınca ṭoġmaz şems-i pīrūz Ḳış olmayınca gelmez rūz-ı nevrūz	Kutlu güneş, batmadan yeniden doğmaz, kış olmadan da (ilkbaharın habercisi) nevruz gelmez.
45b	İre bir gün şitābī hicre pāyān Güneş burc-ı şerefde ide seyrān	Ayrılık suratle son bulacak, güneş şeref burcunda dolanacaktır.
	Ṭoġa ol āftāb-ı[136] 'ālem-efrūz Dünüñi ḳadr ide günüñi nevrūz	O kâinatı aydınlatan güneş doğsun ve geceni kadir gecesi gündüzünü de nevruz (gibi kutlu) kılsın."
1281	Bu nuṣḥı cān u dilden şeh Melik Şāh Ḳabūl idüp didi el-emrü li'llāh	Melik Şah bu nasihati içten bir şekilde kabul etti ve "Emir ancak Allah'tandır." dedi.
	Ḳara geydi buyurdı ḫalḳa mātem Ṭoġınca ol güneş olmaya ḫurrem	Kendisi karalar giydi, halkına da matem tutulmasını, o güneş (gibi Azrâ) doğuncaya kadar neşe ve eğlence olmamasını emretti.
	Ṭutup yas oldı ḫalḳ cümle siyāh-pūş Şekerler yirine semm itdiler nūş	Bütün halk yas tutup karalar giydi, şeker yerine zehir içti.
1284	Melik Şāh oldı künc-i ġamda sākin İdindi dūzaḫ-ı ṣabrı emākin	Melik Şah mihnet köşesine çekildi, kendisine sabır cehennemini yer edindi.
	Ḳo çeksün ḳünc-i ḫalvetde riyāżet Ki bir gün irişe nūr-ı 'ināyet	Bırak, halvet köşesinde nefsine zulmedegörsün çünkü belki bir gün inayet ışığı ona ulaşacak,
	Sa'ādet maṭla'ından[137] ṣubḥ-ı mesrūr Ṭulū' ide ola cān şehri pür-nūr	saadetin doğduğu yerden sevinçli sabah doğacak, gönül şehri nurla dolacaktır.

'Azrā şehr-i Herāt'a irişüp bir pīrezenüñ ānesinde mihmān olup iştidād-ı şeb-i furḳatden şikāyet itdügidür

Azrâ'nın Herat şehrinde bir kocakarının evine misafir olup ayrılık gecesinin şiddetinden şikâyet etmesi

287 Bu cānibden işit ol lāle-ruḫsār
Şeker-pāş u şeker-leb şehd-güftār

Bu cenahta ise, o lâle yanaklı, şeker saçan, şeker dudaklı, bal sözlü;

Meh-i ferḫunde-ruḫ 'Azrā-yı dil-keş
Giderdi çeşmi āb u cānı āteş

kutlu yanaklı ay, gönül çekici Azrâ gözünden yaş, yüreğinden de ateş saçmaktadır.

Sefer āfetlerinden dil-şikeste
Hevā miḥnetlerinden cānı ḫaste

Yolculuk meşakkatinden yorgun ve (aşk) arzusunun vermiş olduğu sıkıntıdan gönlü hasta olarak

290 Hezārān miḥnet-ile ol gül-endām
Ḫorāsān milkine irdi ser-encām

o gül endamlı, binlerce sıkıntı ile sonunda Horasan ülkesine ulaştı.

Menāzil birle Hīrī şehrine şeb
İrürdi seyrini ol māh-ı Naḫşeb

O Nahşeb ayı, menzil menzil dolaştıktan sonra bir gece Herat şehrine ulaştı.

6a Düşer fikre yataġ endīşesinde
Bulur bir küçe şehrüñ küşesinde

Yatacak bir yer ararken yolu, şehrin köşesinde dar bir sokağa düştü.

293 Görür bir köhne ev vīrān u nā-pāk
Ki çevre ḥavlısı pür-ḫār ü ḫāşāk

(Burada) avlusu çer çöple dolu, terkedilmiş, kötü, köhne bir ev gördü.

Örümcek ağına beñzer yapusı
İp-ile bağlu biñ yirden ḳapusı

Görünüşü örümcek ağına bezmekte idi, kapısı da her tarafından iple bağlanmıştı.

Biri birine uymaz dört bucağı
Düşinde görmemiş odı ocağı

Her köşesi düzensiz ve uyumsuzdu. Ateşi ve ocağı düşünde bile görmemişti.

:96 İlerlek vardı devlet āftābı[138]
Götürdi bendini feth itdi bābı

O kutluluk güneşi, biraz ilerledi ve bağını çözerek (evin) kapısını açtı.

	Ḳadem basdı sa'ādet birle bānū İçerlek girdi gördi ev ḳarañu	(O doğu) güneşi, kutlu ayağını içeriye atınca evin karanlık olduğunu gördü.
	Cemāli āftābı[139] ṣaldı pertev Münevver oldı cennet gibi ol ev	Güneş gibi güzel yüzü ışık saçınca o ev cennet gibi aydınlanıverdi.
1299	Temāşā itdi gördi ol ṭolıay Faḳa ṭaḳmaġa yoḳ bir dāne buġday	O dolunay, (evi) dolaştı ve kapana koyacak kadar bir buğday tanesi bile olmadığını gördü.
	Sıçan düşse bacadan dirdi Allāh Yanınca yavrıcaḳları ey-va'llāh	Bacadan fare düşse eve girdiğine pişman olur, yavruları bile (açlıktan telef olurdu).
	Döşenmiş ṣadre bir eski nihāli[140] Mükedder toz u ṭoprāġ-ıla hāli	Baş tarafında toza toprağa bulanmış, eski bir çul serilmişti.
1302	Ḥaṣīruñ ḥāli yatlu derd ü ġamdan Delinmiş yüregi zaḫm-i ḳademden	Hasırı dert ve kederden fenâ bir hâle dönmüş, üstünde insanların dolaşması ile yüreği yaralı hâle gelmişti.
	Çirāġ u ṣofra almış 'izzetinden Ebū Derdā-yı Rabbānī evinden	Kandili ve sofrası da Ebü'd-Derdâ-yı Rabbânî'nin evinden nasibini almıştı.
	Gülümsindi göricek anı ol māh Geçürdi gögsin itdi derd-ile āh	O ay (yüzlü), (evi) görünce kendi kendine gülümsedi ve hüzünlü bir şekilde iç çekti.
1305	Naẓar ḳılmaz-iken ḳasr-ı cināne Żarūrī mesken oldı eski ḫāne	(Çünkü) cennet gibi köşklere bile dönüp bakmazken bu evi mesken edinmek zorunda kalmıştı.
	Budur āyīn-i devrān iy nīk-rāy[141] Gehī gülşen gehī zindān olur cāy	Ey iyi düşünenler, zamanın âdeti, bazen de zindanı mesken kılmaktır.
46b	Kime kim virdi-se taḫt-ı Keyānī Ḳodı taḫtayla taḫt-ı ġūra anı	(O), hükümdar tahtı verdiklerini bile sonunda tahtadan tabutla kabir tahtına koyar.
1308	Hemān bir laḥẓadur dünyā ṣafāsı Velī biñ yılcadur ṣoñra cefāsı	Dünyanın safâsı kısacıktır ama cefâsı bâki hayatta bin yıl kadardır.

Ḳarārı dünyānuñ bir sā'at oldı
Bu bir sā'atde diñ kim rāḥat oldı

Dünyada kalmak hemen hemen bir saat kadardır ve bu bir saatte rahat edeni duyanınız var mı?

Bu evde kimse rāḥat olmaz iy yār
Görelüm n'eyler ol yār-ı dil-efgār

Dostlar, bu evde de kimse rahat edemez. Bakalım o gönlü yaralı dost (Azrâ) ne yapacak?

Ġarīb ü bī-kes ü bī-yār [ü] tenhā[142]
Oturdı ol ḳarañu evde 'Aẕrā

Azrâ o karanlık evde tek başına garip bir şekilde oturdu.

Yaluñuz baġrı başı maḥrem oldı
Gözinüñ ḳanlu yaşı hem-dem oldı

Sadece yaralı yüreği ile baş başa kaldı ve tek dostu kanlı gözyaşı oldu.

Yumarsa gözlerine gelmez uyḳu
Açarsa pür olur la'l-ile lulu

Gözlerini yumsa uyku gelmez, açsa la'l ve inci gibi yaşlar dökülürdü.

Ṭaraldı[143] ol gice 'Aẕrā-yı dil-rīş
Ururdı gögsine ṭaş eline diş

Gönlü yaralı Azrâ'nın o gece içi daraldı, göğsüne taş eline diş vurdu.

İlenürdi özine gāh sögerdi
Geh āh eylerdi gāh gögsin dögerdi

Bazen kendisine kahreder bazen küfreder bazen de feryat figan ederek göğsünü yumruklardı.

İrişmişdi meger ol düne nekbet
Cihānı ḳaplamışdı ẓulm-i ẓulmet

Zulmet karanlığı cihanı kaplamış, o geceye bahtsızlık erişmişti.

Ḥabeş Rūm iline olmışdı ġālib
Çıḳup ṭamdan baḳarlardı kevākib

Yıldızlar dama çıkıp Habeş (gibi olan gecenin) Anadolu (gibi olan gündüze) üstün gelmesini seyretmekteydi.

Ṭoḳuz ṭolandı ıldızlar sipihri
Bulımadı çırālar yaḳdı mihri

Yıldızlar gökyüzünde çıra yakıp dokuz dolandılar da güneşi bir türlü bulamadılar.

Meger dönmiş-idi 'aḳsine eflāk
Havāya tozmış-ıdı tüde-i ḫāk

Sanki felek tersine dönmüş ve toprak yığınları toz olup havaya çıkmış gibiydi.

Uġurlanmışdı kāḫı[144] kehkeşānuñ
Görinmezdi nişānı çöpce anuñ

Samanyolu köşkü gizlenmiş, çöp kadar bir belirtisi bile görünmez olmuştu.

	Çirāġ-ı pīre-zen[145] olmış-ıdı çerb Taṣavvur olmaz-ıdı şarḳ-ıla ġarb	Kocakarı çırası (gibi olan karanlık) üstün gelmiş ve doğu batı fark edilmez olmuştu.
47a	Ḫurūsuñ üni ṭaşra çıkmaz idi Rūbāh inden cihāna baḳmaz idi	Horozun sesi duyulmaz olmuş, tilki de ininden dışarı bakmaz olmuştu.
1323	Meger kim uyḳuya varmışdı gerdūn Cihānuñ ḥāli olmışdı diger gūn	Felek uykuya dalmış ve kainat farklı bir renge bürünmüştü.
	Ḳısalmışdı günüñ 'ömri be-ġāyet Dünüñ uzunlıġına yoḳ nihāyet	Gün oldukça kısa gece ise neredeyse sonu gelmeyecek derecede uzundu.
	Ki her bir sā'ati biñ yıldan artuḳ Be-ġāyet mihrü az u miḥneti çoḳ	Bir saati, bin yıldan fazla gibiydi çünkü hiç safası yok, sıkıntısı çoktu.
1326	Dünüñ güni dün olmış düni ḳāre Gözin yummışdı dünyādan sitāre	Dünkü gündüz karanlık bir geceye dönüşmüş ve yıldızlar da dünyaya gözünü kapamıştı.
	Ḫayāl olmışdı 'ālem gözine nūr Ḳarañu görse aydın dirdi deycūr	Aydınlık, cihanın gözüne bir hayal gibi gelmekte, karanlık bile onun yanında aydınlık kalmaktaydı.
	Ḳamer-çehre idüp āh u fiġānı Bir eylerdi zemīn ü āsümānı	Ay yüzlü (Azrâ)'nın feryat figanı yeri göğü birbirine katmaktaydı.
1329	Kesilmişdi güci artmışdı derdi İderdi yir ü gök-ile neberdi	(Azrâ'nın) takatı kesilmiş ama derdi artmış olduğu için yeryüzü ve gökyüzü ile çekişmekteydi.
	Geh eydür iy felek çarḫuñ uşansun Yıḳılsun günbedüñ bendüñ boşansun	Bazen; "Ey felek, çarkın paramparça olsun, kubben yıkılsın, bağın çözülsün.
	Unutduñ devrüñi seyrüñ yañılduñ Uzatduñ şerrüñi ḫayruñ yañılduñ	Yönünü şaşırarak dönmeyi unuttun, şaşırıp yanılarak hayır yerine şerri uzun tuttun." der.
1332	Dönüp geh yire eydür iy ḳara yir Ḳara ḳarnuñ senüñ āḫir beni yir	Bazen de yeryüzüne dönüp; "Ey kara yer, senin kara karnın sonunda beni (de) yiyecektir." derdi.

Geh aya güne eylerdi ḫitābı
Gehī ıldızlara ider şitābı

Bazen aya ve güneşe seslenir bazen de yıldızlara yönelirdi.

Dir-idi iy ḳamer devrüñ dükendi
Ṣanurdum ben senüñ cevrüñ dükendi

"Ey kamer, ben senin eziyetin tükendi sanırdım meğer senin devrin tükenmiş.

1335 Yiter cevr eyledüñ devrüñ tamām it
Günüm ṭoġsun kerem ḳıl yoluña git

Artık bana yaptığın eziyetler yetişir. Dönüşünle yardımcı ol ki günüm doğsun." derdi.

Geh eydür iy gün irdüñ mi zevāle
Vücūdum döndi hicrüñden hilāle

Bazen de; "Ey güneş, sana ne oldu da yok oldun? Ayrılığından vücudum hilâle döndü.

47b Kerāmet keşf idüp göster kemāli
Şeref burcında 'arż eyle cemāli

Kerâmet gösterip en mükemmel hâlinle görün ve yüzünü bana şeref burcunda göster." derdi.

1338 Geh eydür kevkebe inseñ ṭolınsañ
Ṣabāh olsa ḫayırlarda bulunsañ

Bazen de yıldızlara; "Tersine dönüp dolunay gibi olsan, sabah olunca da iyilikler göstersen." derdi.

Geh eydür iy gice feryād elüñden
Baña 'adl eylemezsin dād elüñden

Bazen de; "Ey gece, çektiğim senin yüzündendir. Çünkü bana adalet göstermeyip zulmetmektesin." derdi.

Bu resm-ile iderdi āh u zārī
Ne dün eyledi ne gün aña yārī

Bu şekilde feryat figan etmekteydi fakat gece de gündüz de ona yardım etmedi.

1341 Ṭaraldı cānı ḳaldı deng [ü] ḫayrān[146]
Görür ortada şem' olmış fürūzān

Çok canı sıkılmıştı ki ortada bir mumun parladığını görünce şaşırıp kaldı.

'Azrā şem'e ḫiṭāb eyleyüp anı kendüye hem-hāl mülāḥaẓa idüp şem'ile dertleşüp yanışduġıdur

Azrâ'nın yanmakta olan mumu kendisine benzetip onunla dertleşmesi

Eyitdi şem'e ol şem'-i şeb-efrūz
Ki iy miskīn nedür bu girye vü sūz

Geceyi aydınlatan mum (gibi olan Azrâ) muma (şöyle) seslendi: "Ey miskin, bu gözyaşı ve bu yanış nedir?

Niçün iy derdmend [ü] dil-şikeste[147]
Yanarsın ḥasret-ile zār u ḫaste

Ey gönlü kırık dert sahibi, neden böyle hasta ve ağlamaklı olarak hasretle yanmaktasın?

1344	Baña göynüklenüp mi [iy] cefā-keş Urursın ṣubḥa dek cānuña āteş	Eziyet çeken (mum), yoksa bana acıdığın için mi sabaha kadar bedenini ateşlere yakmaktasın.
	Yāḫūd ‘āşıḳ mı olduñ bir nigāra Anuñçün şöyle yanarsın ḳarāra	Yoksa bir güzele âşık mı oldun da bu şekilde yanmaktasın.
	Çün ‘āşıḳsın niçün ḥadden çıḳarsın Niçün pervāneyi oda yaḳarsın	Madem ki âşıksın haddini bilmezlik edip de niçin (âşık) pervâneyi ateşinde yakarsın?
1347	Yāḫūd ma‘şūḳa mısın iy vefādār Ki başuñda bunuñ gibi hevā var	Ey vefalı dost, başında böyle bir havalı yalım olduğuna göre yoksa (senin de bir) âşığın mı var?
	Eger ma‘şūḳ-ısañ yanmaḳ ne ḥācet Oda barmaġuñı banmaḳ ne ḥācet	Eğer bir sevenin varsa yanmana ve ateşe parmağını sokmana ne gerek var?
	Yanarsañ yanmaġı gel benden ögren Ki ben cānum yaḳaram yaḳmazın ten	Yanmak istiyorsan yanmayı benden öğren çünkü ben bedenimi yakmadan canımı yakmaktayım.
48a		
1350	Senüñ cānuñ hevā-yı nefsüñe ḳul Ayaġuñda demür boynuñda meftūl	Ayağında demir boynunda da büklümlenmiş (bağ) bulunduğuna gore senin gönlün nefsinin arzusunun kuludur.
	Benüm cānum olupdur bende-i ‘ışḳ Muḫalled ḥaşre değlü zinde-i ‘ışḳ	Benim canım aşkın kölesidir ve kıyamete kadar da onunla hayat bulacaktır.
	Senüñ ḳalbüñ olur nār-ile rūşen Benüm nūr-ile cānum tāze gülşen	Senin kalbin ateşle aydınlanmakta benim canım da nur ile gül bahçesi gibi tazelenmektedir.
1353	Yatursın gündüzin sen diñlenürsin Gice meh-rūlar-ıla eğlenürsin	Sen gündüz yatıp dinlenir, ay yüzlülerle gönül eğlendirirsin.
	Gice gündüz benüm hiç rāḥatum yoḳ Yanarın ḥasret-ile fürḳatüm çoḳ	Ben ise gece gündüz ayrılık hasreti ile yanarak rahat yüzü görmem.
	Senüñ āhuñ duḫānı āsümāna İrer ancaḳ benüm cümle cihāna	Senin ahının dumanı sadece gökyüzüne çıkarken benimki bütün cihana yayılır.

Senüñ yanduḳca cānuñ eksilürsin
Alınmaz menzilüñ yolda ḳalursın

Senin canın yandıkça erirsin ve menzile ulaşamadan yolda kalırsın.

Benüm yanduḳca derdüm arturur od
Nite kim büy-ı misk ü ʻanber u ʻūd

Ben ödağacı, anber ve misk kokusu gibi yandığım sürece ateş derdimi arttırır.

Gel imdi olalum hem-rāz u hem-sāz
Yanalum ḥaşre deñlü iy ser-efrāz

Ey başı yukarıda (mum), gel artık seninle sırdaş ve arkadaş olalım ve haşır gününe kadar birlikte yanalım.

Bile şemʻ-ile ol şemʻ-i şeb-efrūz
Yanup eyler-iken āh-ı ciger-sūz

Geceyi aydınlatan mum (a benzeyen Azrâ) ile o mum birlikte yanarak ciğer yakıcı feryat figan eylerken

ʻAzrā şemʻ ile yanışurken bir pervāne kendüsin nār-ı şevḳe pertāb itdükde şemʻi ḳoyup aña ḫitāb u ʻiḳāb itdügidür

Azrâ mum ile dertleşirken bir pervanenin kendini arzu ateşine atarak mumu bırakıp Azrâ'ya çektiği eziyeti anlatması

Gelüp şevḳ-ile bir pervāne derḥāl
Düşüp ol şemʻe yaḳdı perr-ile bāl

Bir pervâne arzulu bir şekilde gelip hemen kendini muma atarak kolunu kanadını yaktı.

Didi ʻAzrā ki iy miskīn ü mazlūm
Şehīd-i nār-ı ʻışḳ ü ʻāşıḳ-ı mūm

Azrâ da; "Ey miskin ve mazlum, aşk ateşi şehidi ve mumun âşığı!

Nedendür şöyle oda köze düşdüñ
Göze göz cān virüp yanduñ ṭutuşduñ

Böyle ateşe düşmenin, göz göre göre can verip yanmanın sebebi nedir?

Meger cānāndan bulduñ nişānı
Kim anuñçün yaḳarsın oda cānı

Canını bu ateşte yaktığına göre sevgilinden bir işaret almış olmalısın.

Nedür bir cān gerek yüz biñ ola cān
Ṣatup bir derde al derdüñe dermān

Derdine derman olabilmesi için bir can değil yüz bin can feda etmelisin.

Ki sen bir cān-ıla cānāna irdüñ
Azacuḳ derd-ile dermāna irdüñ

Hâlbuki sen bir can feda ederek sevgiline kavuştun ve azıcık dert çekerek dermanı buldun.

Ne cānān bulınur cānuma iy dost
Ne dermān bulınur derdüme iy dost

Ey dostum, benim gönlüme ne bir dost ne de derdime bir derman bulunur.

Görürsin yüze yüz cānānuñı sen
Revādur oda yaḳsañ cānuñı sen

Sen sevgilinle yüzyüze görüşebildiğin için canını ateşte yakman yakışık alır.

1368 Benüm cānum yanar cānān bulınmaz
Ararın derdüme dermān bulınmaz

Benim canım yandığı hâlde cananımı, bu derdimin dermanını bulamamaktayım.

Ki sen bir pāre od-ıla göyündüñ
Hemān yanduñ hemān-sā'at söyündüñ

Sen bir parçacık ateşte yandın ve yandığın gibi hemen sönüverdin.

Yanarsın rūşen eylersin cihānı
Söyünseñ dūd idersin ol mekānı

Yandığın zaman cihanı aydınlatır sönünce de dumana boğarsın.

1371 Saña 'ādet durur yanmaḳ söyünmek
Birez gülmek birez yine göyünmek

Yanmak, sönmek; biraz gülüp biraz yanmak zaten senin âdetin değil midir?

Benüm cānum bir oddan oldı sūzān
Yidi ṭamu ol oddandur fürūzān

Benim gönlüm bir ateşten yandı (ama) yedi cehennem o ateş sebebiyle alevlendi.

Semendersin sen olduñ nāra 'āşıḳ
Ben oldum nūr-ile dīdāra 'āşıḳ

Sen semender olduğun için ateşe âşık oldun, ben ise (sevgilinin) yüzünün âşığıyım.

1374 Cevāb işitmedi ol şem'-i pür-nūr
Ruḫı şem'ini andan eyledi dūr

O nur dolu mum(a benzeyen Azrâ) söylediklerine bir cevap duymayınca mum gibi yanağını ondan uzaklaştırdı.

Şu deñlü yaḳdı cānın şem'a ol māh
Kim andan bulmadı bir lem'a ol māh

O ay (yüzlü), canını mumun ateşinde öylesine yaktığı hâlde hiçbir parıltı emâresi görünmedi.

Ferāġat itdi pervāne sözinden
Görür pervāne bī-pervā özinden

Pervânenin kendinden geçmiş olduğunu görünce ondan bir söz de beklemedi.

1377 Ḳodı pervāneyi şem'i unutdı
Bu kez dil-ber yüzin dergāha ṭutdı

Gönül götüren (Azrâ), pervâneyi ve mumu bırakıp bu kez yüzünü (İlâhî) dergâha çevirdi.

'Azrā Ḥaḳ te'ālā ḥażretlerine münāca'at idüp gözyaşın aḳıdup yüzin ḫāke sürdügidür

Gözü yaşlı Azrâ'nın yüzünü toprağa sürüp Hakk'a yalvarması

19a	Yüzin biñ 'acz-ile ol gevher-i pāk Sürüp ḫāke özüni eyledi ḫāk	O hâlis inci, çaresizlik içinde yüzünü toprağa sürerek toprak gibi tevazu gösterdi.
	Didi cān-ile iy maḳṣūd-ı mevcūd Murādın senden umar ehl-i maḳṣūd	Gönülden (şöyle) yakardı: "Bütün varlıkların maksudu! Bütün yardım umucular arzuları için sana yönelmektedir.
1380	Ḳapuñ muḥtācıdur cümle şehen-şāh Esir-i dergehüñdür ehl-i dergāh	Bütün padişahlar senin kapına muhtaç, bütün yetki sâhipleri senin dergâhının esiridir.
	Murād umar ḳapuñdan cümle eşyā Murādum vir benüm luṭf it Ḫudāyā	Her şey senin kapından yardım bekler. Allah'ım lütuf göstererek benim isteğimi de sen yerine getir.
	Ġarīb ü bī-kes ü dermānde ḳaldum Esīrin bend-ile zindānda ḳaldum	Kimsesiz, zavallı ve çaresiz hâlde zindanda bağlanmış bir esir durumundayım.
1383	Bilüm taġıldı 'aḳlum şaşdı yā Rab Başuma olmaz işler düşdi yā Rab	Rabbim, başıma gelen olmayacak işlerden çaresizlik içinde şaşkına döndüm.
	Çekerin bir yaña ġurbet belāsın Yudarın derd-ile miḥnet belāsın	Bir taraftan gurbet belâsının kahrını çeker, bir taraftan da dert ve mihnet acısını içime atarım.
	Ölürsem irmedin maḳṣūda ḥayfā İdeler ḳabrimüñ ṭaşında inşā	Eğer maksadıma ulaşamadan ölürsem kabir taşıma;
1386	Bu merḥūm irmedi gitdi murāda Añalar ḫayr-ıla adum du'āda	'Bu merhum murâdına eremeden gitti.' yazsınlar ve adımı dualarında hayırla ansınlar.
	Ḳabūl eyle du'āsın ben ġarībüñ Anuñ ḥaḳḳı ki olmışdur ḥabībüñ	Ben garibin duasını kabul et çünkü (bu), seni kendine dost edinmiş (kulunun) hakkıdır.

	Bi-ḥaḳḳı mihr-i Ādem hüsn-i Ḥavvā Beni maḳṣūduma irgür Ḫudāyā	Allah'ım, Havvâ'nın güzelliği ve Âdem'in sevgisi hakkı için beni maksadıma eriştir."
1389	Bu resme itdi feryād-ile efġān Ṣabāḥ olınca ol şem'-i şebistān	O gece mumu, sabah oluncaya kadar bu şekilde feryat figanda bulundu.
	Ḳamer çehre güneş mānendi tenhā Niyāz-ile o düni ḳıldı iḥyā	Güneş benzeri ve ay yüzlü (Azrâ), o geceyi tek başına ibâdetle geçirdi.
49b	İrişdi pertev-i nūr-ı seḥergāh Mükedderken münevver oldı ol māh	Seher vaktinin nurlu aydınlığı belirince o ay (yüzlü) kederden aydınlığa çıkmış oldu.
1392	Olur vaḳt-i seḥer sulṭān-ı evḳāṭ Ḳamu vaḳt tendür oldur cān-ı evḳāt	Seher vakti, bütün vakitlerin sultanıdır. Bütün vakitler ten o da vakitlerin canıdır.
	Seḥerde müstecāb olur du'ālar Seḥerde feyż olur Ḥaḳ'dan 'aṭālar	Dualar seher vaktinde kabul olur. Allah bu vakitte bağışta bulunur.
	Seḥer vaḳtinde iy dil ġāfil olma Ki hem baṭṭāl olup hem bāṭıl olma	Ey gönül, dinç ve sağlıklı olmak için seher vaktini gefletle geçirme.
1395	Naṣīb alduñ-ısa vaḳt-i seḥerde Ṣafā sürdüñ devālar irdi derde	Eğer seher vaktini hakkıyla değerlendirirsen derdine devâ bulur, hoşnut kalırsın.
	Güneş-ṭal'at seḥerden aldı behre Cemāli nūrını 'arż itdi dehre	Güneş doğuşlu (Azrâ), seherden hissesini alarak güzel yüzünün aydınlığını yeryüzüne yaydı.
	Ṭulu' itdi ufuḳdan ṣubḥ-ı mesrūr Tozutdı müşgi yirden ṣaçdı kāfūr	Sevinçli sabah, ufuktan doğdu ve her tarafa misk ve kâfur kokuları saçtı.
1398	Ṣabāḥ oldı ḳaradan aḳ seçildi Birez ol ġonçe-leb güldi açıldı	Sabah olup karadan ak seçilince o gonca dudaklı biraz açılıp neşelendi.
	Göñül Ḥaḳḳ'a yüzin dönderdi ḫalḳa Ḳapuya iki gözin ḳıldı ḫalḳa	Gönlünü Hakk'a, yüzünü insanlara çevirdi ve halka gibi iki gözünü kapıya dikti.

	Görür bir nāzlı ḳarı ḳarşuraḳdan Gelür biñ dürlü şīveyle ıraḳdan	Karşıdan salına salına çok edalı bir kadının geldiğini gördü.
1401	Niçe çaġlar geçürmiş çaġlı ḳarı Havāya bir ḳıl-ıla baġlu ḳarı	O, çokça yaşamış yaşlı ve sanki kıl ipe bağlı gibi bir ayağı çukurda bir kadındı.
	Niçe devrān sürüp tuzlar geçürmiş Niçe ṭuzaḳ üzüp ḳuşlar uçurmış	Uzun yıllar yaşayıp dünya nimetlerinden faydalanmış ve pek çok tuzağı çözerek kuşlar uçurmuştu.
	Ağızda ḳalmamış bir dāne dendān Ṣorarsañ daḫı on yaşar ḳız oġlan	Ağzında bir tek dişi kalmadığı hâlde sorsan on yaşında kız oğlan kız olduğunu söylerdi.
1404	İrişdi gördi ḳarı ev açılmış Ṭoġup başına gün devlet ṣaçılmış	Kadın, evinin açıldığını, başına gün doğup zenginlik saçıldığını düşündü.
	Sa'ādetden añа feṯḥ olmış ebvāb Münevver eylemiş mihr-i cihān-tāb	Mutluluk kapıları kendisine açılmış ve cihanı aydınlatan güneş (o evi) aydınlatmıştı.
50a	Maḳāmın gördi ḳarı cennet olmış Cemāli ḥūrī birle zīnet olmış	Kadın, evinin cennete dönüştüğünü, her cephesinin huriler gibi süslendiğini gördü.
1407	Oturmış bir cüvān kim niçe biñ cān Revādur her ḳılına ola ḳurbān	Orada her kılına binlerce can kurban olacak güzellikte bir genç oturmuştu.
	Cemāli şem'ine pervāne ḫurşīd Visāli bezmine sāzende nāhīd	Güneş onun mum yüzüne pervâne, nâhid de onun kavuşma meclisinde çalgıcı idi.
	Mu'azzez gördi ol ṣāḥib-veḳārı Yigit ṣandı sevindi anı ḳarı	Kadın, o vakarlı (güzelin) kendisine bir izzet olarak geldiğini düşündü ve onu erkek sanarak sevindi.
1410	Görincek şīve vü cünbüşler itdi Bulayup ḳuyruġın ḳannışlar itdi	Onu görünce işveli işveli kuyruk sallayarak fettanlıklar düşündü.
	Gözin ḳaşın dürüp nazlandı ḳarı Birez ṭar satdı vü ḳızlandı ḳarı	Kadın, kaşı gözü ile çalım yaptı, genç kız gibi kırıttı.

Abu kimdür bu ḳapuyı açan dir
Nice ḳuşdur bu yuvada uçan dir

"Bu kapıyı açan kimdir ve bu yuvada uçan kuş nasıl bir kuştur?" diye (düşündü).

1413 Ḳarārı gitdi ḳarı vecde geldi
Ayaġı ṭoprağına secde ḳıldı

Kadın şaşkınlıkla kendinden geçip (Azrâ'nın) ayağının toprağına secde etti.

Eyitdi iy güzeller pādişāhı
Sa'ādet burcınuñ mihr-ile māhı

(Ve şöyle) dedi: "Ey güzeller padişahı, saadet burcunun güneşi ve ayı!

Meleklerden misin göklerden inmiş
Perīlerden misin yirde bulunmış

Gökten inmiş melek zümresinden mi yoksa yerdeki perilerden misin?

1416 'Aceb ādem misin yā ḫūr-ı Rıḍvān
Yāḫūd cān-ı cihānsın[148] iy güzel ḫān

Ey güzel hân, insan mısın, cennetteki meleklerden misin, yoksa cihandakilerin sevdiceği misin?

Hele luṭf eyledüñ itdüñ keremler
Yüzümüñ üstine başduñ ḳademler

Ayağını yüzüme basmakla lütfedip keremde bulundun.

Bizi ḫāk-i meẕelletden götürdüñ
Şerādan tā şüreyyāya yitürdüñ

Bizi toprak gibi hakir olmaktan kurtardın, yeryüzünden gökyüzüne yükselttin.

1419 Söyünme tā ebed iy şem'-i tābān
Kim olsun ḳarı cānı saña ḳurbān

Ey parlayan mum, bu kadının canı sana kurban olsun, ne olur sonsuza kadar sönme.

Ḳarıya ser-firāz itdi ser-efrāz
Ayaġ üstine ṭurdı ḳıldı i'zāz

O başı yükseklerde (güzel), kadına karşı başını kaldırıp ayağa kalkarak saygı gösterisinde bulundu.

50b Yüküdi ayaġına düşdi ol māh
Elin öpdi ḳarınuñ eyledi āh

O aya (benzeyen Azrâ), diz çökerek kadının ayağına kapandı ve âh ederek elini öptü.

1422 Didi ma'ẕūr ṭutuñ eksiklik itdük
Gice bī-vaḳt-idi bu şehre yitdük

"Kusur işlediğim için özrümü hoş görün, gece vakitsiz bu şehre geldim.

Ġarībüz gözi bağlu kām u nā-kām
Żarūrī bu arada ḳılduḳ ārām

Yabancı olduğum için düşünmeden çaresizlikle buraya sığındım.

Ne deñlü kim ola bînā vü dānā
Ġarîb olan olur ġurbetde a'mā

İnsan ne kadar bilgili ve görgülü olsa da gurbette cahil olur.

Niçe gündür yürürüz zār u giryān
Yaluñuz ac u ṣusuz sîne biryān

Günlerdir aç susuz, yüreği kebap olmuş vaziyette yol yürümekteyim.

Şerefde necm-i devlet rāci' oldı
Baña müşkil vaḳāyi' vāḳi' oldı

Bahtımın yıldızı şereften geri döndü ve başıma zor işler geldi.

Atamuz tācir-idi gey ekābir
Niçe biñ ḳulları var-ıdı tācir

Atam oldukça zengin bir tüccardı ve pek çok ticaret erbâbı kulları vardı.

Giderken Çîn'e Adırbāycān'dan
Giceyle yolum azdı kārbāndan[149]

Azerbaycan'dan Çin'e giderken yolumu şaşırarak kervandan ayrı düştüm.

Ṣusuz yollarda gitdüm dil-şikeste
Isuz billerde ḳaldum zār u ḫaste

Gönlü kırık bir şekilde, aç susuz yol aldım ve ıssız yamaçlarda hasta ve güçsüz kaldım.

Hezārān derd-ile üftān ü ḫîzān
İrişdüm bu maḳāma zār u giryān

Binlerce sıkıntı sonucu düşe kalka yorgun ve ağlamaklı bir şekilde buraya geldim.

Bu gice sāyeñüzde rāḥat olduḳ
Size zaḥmet getürdük zaḥmet olduḳ

Sayenizde bu gece rahat ettim ve size zahmette bulundum, kusurumu hoş görün.

Ġarîbüz kim ġarîbe itse 'izzet
Virür Tañrı 'ivażlar aña cennet

Gurbetteyim ve Allah gariblere hürmette bulunanlara mükafat olarak cenneti bahşeder."

'Özürler itdi 'Aẕrā-yı füsūn-sāz
Ḳarıya geh niyāz eyledi geh nāz

Büyülü (sözler) söyleyici Azrâ, bazen yalvarıp bazen de duada bulunarak özürler diledi.

Bu luṭf u 'izzeti çün gördi ḳarı
Elinden ḳarınuñ gitdi ḳarārı

Kadın, kendisine gösterilen bu saygı ve hürmeti görünce tahmininde yanıldığını gördü.

Du'ālar eyledi yire yüz urdı
Yüzini ayaġı tozına sürdi

Yere yüz sürüp dualar etti ve ona saygı gösterisinde bulundu.

51a Didi ḫoş geldüñ iy serv-i ḫırāmān
Getürdüñ cāna rāḥat derde dermān

(Ve şöyle) dedi: "Ey salınan servi, hoş geldin, ruhumu dinlendirdin ve benim derdime de çâre oldun.

1437 Ḳadem başduñ bu çirkin yüzüm üzre
Ġubārın tütiyā çek gözüm üzre

Bu çirkin yüzümün üstüne ayağını sürdün, o hâlde sen de ayağının tozunu gözüme sürme olarak sür.

Şeref virdüñ sa'ādet birle geldüñ
Hümāsın üstümüze sāye şalduñ

Saadetli gelişin bana şeref verdi. Çünkü sen bir hümâ kuşusun ve üzerime gölgeni düşürdün.

Hümāyūn sāyeñi Ḥaḳ ḳılmasun dūr
Hemīşe üstümüzden iy yüzi nūr

Ey nur yüzlü, Allah senin kutlu gölgeni üzerimde sürekli kılsın.

1440 Cemālüñ nev-bahārı ḫurrem olsun
Ġam-ı bād-ı ḫazāndan bī-ġam olsun

İlkbahar gibi olan güzel yüzün neşe ile dolsun ve (yüzün) sonbahar rüzgârının verdiği gamdan uzak olsun.

Birez gün rāḥat ol iy rāḥat-ı cān
Olalum ḫıdmetüñde bende-fermān

Ey gönlümün huzuru, birkaç gün rahat et, ben de senin hizmetinde köle olayım.

Ḫorāsān taḫtını eyle temāşā
Açılsun göñlüñ iy serv-i dil-ārā

Ey gönül süsleyen servi, Horasan ilini dolaş, gönlün açılsın.

1443 Yi iç ḫoş geç ġayurma kim bu devrān
Virür geh ġuṣṣa vü ġam gāh ferḥān

Ye, iç, hoş vakit geçir çünkü bu devranın bazen keder bazen de mutluluk vermesi tabiidir.

Felekden kimsene şād olmamışdur
Ġamından laḥẓa āzād olmamışdur

Hiç kimse felekten hoşnut olamamış, bir türlü kederden kurtulamamıştır.

'Aḳıl āyīnesinüñ jengini sil
K'ola ẕevḳ u şafālar cāna ḥāṣıl

Gönlünün zevk ve hoşnutluk içinde olmasını istiyorsan akıl aynasının pasını silmelisin.

1446 Bi-ḥamdi'llāh ki tāze nev-cüvānsın
Güzellik bāğına serv-i revānsın

Allah'a hamd olsun körpe bir gençsin ve güzellik bağının salınan servisisin.

Mübārek ḫāṭıruñda ġam gerekmez
Cihān āyīnesidür nem gerekmez

Senin kutlu gönlüne keder yaraşmaz. (Senin gönlün) nem kabul etmeyen bir cihan aynasıdır."

Bu sözlerden açıldı ol yüzi gül
Feṣāḥat bāġına girdi çü bülbül

O gül yüzlü, bu sözlerden sonra rahatladı ve bülbül gibi, kabiliyetli söz söyleme bağına girdi.

449 Gülüp luṭf-ıla ʿAẕrā-yı şeker-nüş
Ḳarıya ṭatlu ṭatlu söyledi ḫoş

Şeker içen Azrâ, bu hoşnutluk sebebiyle gülümsedi ve kadına tatlı ve güzel (sözler) söyledi.

Didi biñ luṭf-ıla iy cānum ana
Benüm her derdüme dermānum ana

(Şöyle) dedi: "Ey benim derdime derman olan canım ana!

51b Oġul olmaġa yoḳ bizde liyāḳat
Ḳul olalum ḳapuñda tā ḳıyāmet

Sana oğul olmam mümkün değildir ama kıyamete kadar kapında köle olurum.

1452 İdem ḫıdmetde cehdi her cihetde
Anam ol dünyede vü āḫiretde

Dünya ve âhiret annem olasın; ben de sana her bakımdan hizmet etmeye gayret edeyim."

Uzatdı dest-i sīmīni semen-ber
Çıḳardı ṣurreden çoḳ sīm-ile zer

Yasemin göğüslü (Azrâ), gümüşten elini attı ve kesesinden pek çok altın ve gümüş çıkardı.

Cevābın zühreye gör müşterīnüñ
Öñinde ḳodı ol mālı ḳarınuñ

Müşterinin zühreye karşılık olarak (çıkardığı) malları kadının önüne koydu.

1455 Didi luṭf it oturma ayaġa ṭur
Bu naḳd ile gerestī ḳaydını gör

(Şöyle) dedi: "Lütfen kalk ve bu para ile gerekli olan yiyeceklerden satın al.

Bizimçün her ne zaḥmet var-ısa çek
Getür bal-ıla yaġ et-ile etmek

Bizim için ne gerekli ise al; bal, yağ, et ve ekmek getir."

Sevindi pīre-zen ol mālı gördi
Ḳıvām-ıla yirinden örüṭurdı

Kocakarı, parayı görünce sevindi ve hemen yerinden kalkıp (işe koyuldu).

1458 Ḥavāyicden ḳamu maḳṣūdı aldı
Yine cān atdı tīz ʿAẕrā'ya geldi

İhtiyacı olan her şeyi aldı ve hemen Azrâ'nın yanına döndü.

Yaraġın gördi anda şāh-ı ḫūbān
Ki birḳaç gün ola ol evde mihmān

Güzeller şahı (Azrâ), o evde birkaç gün misafir olabilmek için ihtiyaçlarını tedarik etti.

	Muḳīm oldı çün ol meskende ʻAẕrā Geleni gideni itdi temāşā	Azrâ, artık o evde ikamet edince geleni gideni seyretmeye başladı.
1461	Şorar Vāmıḳ nişānın merd ü zenden Nihānī sırr-ıla yoldan geçenden	Yoldan geçen kadın erkek herkesten üstü kapalı bir şekilde Vâmık'ı soruşturdu.
	Zihī maʻşūḳa kim ʻāşıḳ cemālin Yüze yüz görmedin ister viṣālin	Âşığının yüzünü bile görmeden ona kavuşmak isteyen sevgili ne güzel bir sevgilidir.
	Bu ʻışḳa görmek-ile görmemek bir Ne gökler ḥā'il olur aña ne yir	(Gerçi) bu aşk için görmek ya da görmemek fark etmez çünkü bu (aşka) ne gökler ne de yer perde olamaz.
1464	Bu ʻışḳ bir āyinedür rūşen ü pāk Kim olur cümle ʻālem anda idrāk	Bu aşk, bütün cihanın kendisinde göründüğü temiz ve parlak bir aynadır.
	Dil-i ʻAẕrā'da ʻışḳ yaḳdı çirāġı Yir itdi aña yaḳın u ırağı	Aşk, Azrâ'nın gönlünde meş'alesini yaktı, yakın ve uzağı orada yerleştirdi.
52a	Çün aña pençe-i ʻışḳ urdı ḳullāb Ne rāḥat ḳodı cānında ne ḫod tāb	Aşk pençesi ona kancasını takınca ne gönlünde huzur ne de bedeninde güç bıraktı.
1467	Anuñçün ilden ile bī-ḳarār ol Arar maʻşūḳı ister vaṣlına yol	O, bu yüzden iradesi dışında ülke ülke dolaşıp sevgilisine kavuşturacak yolu aramaktadır.
	Ṭalebsüz nesne bulmaz kimse ġālib Bulur maḳṣūdını cidd-ile ṭālib	İstekte bulunulmazsa hiçbir şey elde edilemez ve ancak isteğinde samimî ve gayretli olanlar maksadına erişir.
	Ola bir gün murāda irse ʻAẕrā Vire maḳṣūdın aña Ḥaḳ teʻālā	Azrâ da bir gün muradına erer ve (inşallah) yüce Allah onun arzusunu yerine getirir.
1470	Ḳoyalum anı yārin istemekde Nigārını nigārīn istemekde	Resim gibi güzel (Azrâ), bırakalım sevdiğini arayadursun.
	Görelüm bu ṭarafdan şāh-ı ʻuşşāḳ Ne vech-ile olur ʻAẕrā'ya müştāḳ	Bu tarafta âşıklar şahı (Vâmık'ın) Azrâ'ya nasıl âşık olduğunu görelim.

Direlüm bāġ-ı ʿışḳuñ güllerini
İdelüm hem-zübān bülbüllerini

Aşk bahçesinden güller derelim ve bülbüller ötüştürelim.

Vāmıḳ'uñ ʿāşıḳ olmasınuñ sebebi ve ol eşnāda olan şür u saʿyi ẕikr ider

Vâmık'ın âşık olmasının sebebi, o sırada çektiği acılar ve gösterdiği gayretler

1473 Elā iy bülbül-i gülzār-ı dīdār
Muḥabbet ʿāleminde ṭālib-i yār

Ey gül bahçesi(ne benzeyen) güzel yüz(ün tutkunu olan âşık) bülbül ve ey muhabbet âleminde sevenlerin arzuladığı (sevgili)!

Oḳu gül defterinden Gülsitān'ı
Bize şerḥ eyle metn-i Būstān'ı[150]

Bize Gülistân'ın gül (yapraklı) defterinden oku ve Bostan'ı bize şerh et.

Sözüñden ḳaṭre-i neysān ṣaçılsun
Göñül bāġındaġı güller açılsun

Sözünden nisan yağmuru damlaları saçılsın ki gönül bağındaki güller açılsın.

1476 Yaşarsun bāġ-ı cānuñ nev-bahārı
Ṭonansun güller-ile sebzezārı

Gönül bahçesi ilkbahar gibi yeşersin ve bu yeşillikler açılan güllerle süslensin.

Oḳunsun bezm-i gülde nāme-i ʿışḳ
Pür olsun şevḳ-ile hengāme-i ʿışḳ

Gül meclisinde aşk ezgisi terennüm edilsin ki aşkın hengâmesi şevkle dolsun.

Muḥabbet-nāme'den taḳrīr olınsun
Yine ʿışḳ āyeti tefsīr olınsun

Muhabbet-nâme'den (bölümler) anlatılmak suretiyle aşk alametleri tefsir edilsin.

52b

1479 Oḳunsun ehl-i ʿışḳuñ dāstānı[151]
İdelüm şerḥ Vāmıḳ'dan beyānı

(Sıra) aşk ehlinin destanının okunmasına ve Vâmık'ın beyâna ait sözlerinin aktarılmasına gelmiştir.

Melik Vāmıḳ çün on beş yaşa irdi
Cemāli ḥüsn içinde başa irdi

Vâmık on beş yaşına girdiğinde güzelliği en yüksek seviyeye ulaşmıştı.

Gice gündüz perī-peykerler-ile
İderdi ʿişreti dil-berler-ile

Gece gündüz peri yüzlü dilberlerle içki meclisleri düzenlerdi.

Zeberced kāseden mercān içerdi
Gönül āyīnesin ġamdan açardı

Zeberced kaseden mercan (renkli) şarap içerek gönül aynasını tozdan arındırırdı.

Murādın cümle virmişdi zamāne
İrüp ḥükmi zemīnden āsümāne

Devir, bütün isteklerini yerine getirmiş ve yere göğe hüküm geçirir olmuştu.

Cihānuñ ṣaydı olmışdı ṭufeyli
Şehüñ gönli şikāre itdi meyli

Herkes ona dalkavukluk etmekte yarışırken onun gönlü avlanmayı tercih etmişti.

Buyurdı Behmen'e bir gün şehen-şāh
Didi ḥāżır oluñ yarın seḥergāh

Şahlar şahı, bir gün Behmen'e (şöyle) söyledi: "Yarın seher vakti hazır olun.

Temāşā eyleyürek bāġ [u] rāġı[152]
Şikār eyleyelüm bir laḥẓa ṭāġī

Bağ bahçe gezerek bir müddet isyankârları yakalayalım."

Ḳodı Behmen gözi üstine barmaḳ
Eyitdi dest-gīr[153] olsun saña Ḥaḳ

Behmen de bu isteği emir telakki ederek (şöyle) dedi: "Allah yardımcın olsun.

Cihān ser-keşleri olsun şikāruñ
'İnāyetle hidāyet ola yāruñ

Yardım ve hidayet yoldaşın olsun ki bütün isyankârları avlayasın.

Seḥerden Behmen-ile cümle yārān
Gelüp şāh işiginde ṭutdı dīvān

Behmen ve arkadaşları seher vakti gelip şahın eşiğinde hazır bulundular.

Yirinden ṭurdı iḳbāl-ile Vāmıḳ
Ki ṣan burc-ı şerefden ṭoġdı şārıḳ

Vâmık da sanki güneşin şeref burcundan doğması gibi yerinden kalktı.

Ṣafā-yı ḳalb-ile şād u feraḥnāk
Geyindi her libāsın çüst ü çālāk

Gönlü hoşnut ve kalbi huzurlu olarak çarçabuk her türlü kıyafetini giydi.

Kemer baġlatdı biline keyānī
Daḳındı iki ḫançer zülficānī[154]

Beline hükümdar kemeri bağlattı ve iki hükümdar hançeri kuşandı.

Ḳuşandı bir ḳılıç kim görse bī-şekk
Yanardı ḳorḳusından nāre şimşek

Öyle bir kılıç kuşandı ki o kılıcı şimşek görse korkusundan ateşler içinde kalırdı.

53a

1494 Daḳındı ṣaġa ṣola iki tīrkeş
Müzeyyen zer-nişān-ıla münaḳḳaş

Sağa ve sola altın işlemelerle süslenmiş iki ok kabı takındı.

Ki her bir tīrine biñ sīne ḳurbān
Virür tīr-i felek ḳurbānına cān

(Öyle ki) her bir okuna bin yürek kurban olur, felek oku da uğrunda kurban olanlara can verirdi.

Çekerler altına bir raḫş-ı ḫurrem
Kim aña reşk iderdi Raḫş-ı Rüstem

Rüstem'in atı Rahş'ı kıskandıracak kadar gösterişli ve körpe bir ata bindi.

1497 Yürümekde uçar ḳuşı geçerdi
Gören dir kim ḳanatludur uçardı

Uçan kuştan daha hızlı olduğu için görenler onu kanatlı zannederdi.

Yüridi şāh-ı devrān devlet-ile
Şikār-ı şīre[155] gitdi şevket-ile

Zamanın şahı heybetli bir şekilde arslan avı için hareket etti.

Üñinden ürker-idi ṣayd-ı saḥrā
Uçardı nārasından Ḳāf'a 'anḳā

Bütün av hayvanları sesinden korkar; (hatta) resminden ankâ da Kaf'a kaçardı.

1500 Çıḳardı ḳorḳusından göge ḳasver
Siñerdi ṭaġlara ṭaşlara ejder

Aslan, korkusundan göğe çıkar ejderhâ da dağlarda taşlarda saklanırdı.

Ṣalardı ṭavşana āhūya bāẕı
Alurdı bāzīle ördek ü ḳazı

Tavşan ve ceylan avlamak için doğan uçurur, tuzakla ördek ve kaz yakalardı.

Murādınca şikār itdi cihān-gīr
Niçe āhū niçe şīr itdi naḫcīr

O cihangir, istediği pek çok ceylanı ve arslanı avladı.

1503 Meh-i ferḫunde-aḫter şāh-ı ferruḫ
Dönüp avdan ṭutar evden yaña ruḫ

Yıldızı uğurlu ay ve kutlu padişah, avdan dönüp eve doğru yöneldi.

Meger şehre yaḳīn bir 'ayn-ı ṣāfī
Var-ıdı ṣuyı cān derdine şāfī

(Yolu üzerinde) şehre yakın bir yerde suyu dertlere şifa temiz bir kaynak suyu vardı.

Müşemmen ḥavż-ıdı eṭrāfı mermer
Ṣuyı andan içerdi ḥavż-ı kevṣer

(Bu havuz), etrafı mermerle çevrilmiş sekizgen bir havuzdu ve kevser ırmağı (bile) ondan su içerdi.

İçerden cūş idüp ṭaşra ṭaşardı
Bir içim ṣuyın içen biñ yaşardı

Suyu coşku ile dışarıya fışkırırdı ve bu sudan bir yudum bile içenler bin (yıl) yaşardı.

Her eṭrāfı döşenmişdi çemenler
Pür olmışdı semenler yāsemenler

Her tarafı yeşillik ile çevrilmiş, yaseminlerle donatılmıştı.

Bir aġaç bitmiş anda ṣanki Ṭūbā
İrişmişdi ṣerādan tā ṣüreyyā

Orada yerden göğe kadar yükselmiş Tûbâ gibi bir ağaç bitmişti.

53b

Zemīne sāye ṣalsa her budaġı
Ṭutardı gölgesi bir ulu ṭaġı

(O ağacın) her bir dalının gölgesi koskoca bir dağ büyüklüğünde idi.

Ṣıġardı gölgesinde niçe biñ er
Ḳonardı anda ṭaşra çıḳsa leşker

Gölgesine binlerce kişi sığabildiği için (kışladan) dışarı çıkan bir ordu orada konaklayabilirdi.

Çün irdi ol yire şāh-ı cüvān-baḫt
Buyurdı ḳurdılar ḥavż üstine taḫt

Bahtı açık padişah buraya gelince havuz üzerinde taht kurmalarını emretti.

Kebāb eyleñ didi ölen şikārı
Getürdüñ bezme cām-ı zer-nigārı

(Şöyle) dedi: "Vurulan av hayvanlarını kebap yapın, meclise altın yaldızlı kadehi getirtin.

Ḳara yir ḳarmadın ṭoprāġa ḳanı
İçelüm biz şarāb-ı erġavānı[156]

Kanımız kara toprağa karışmadan erguvan renkli şarabı içelim."

Müheyyā oldı ḫoş bezm-i dil-āvīz
Şeker-leb sāḳīler oldı şeker-rīz

Gönül çeken meclis, güzel bir şekilde hazırlandı, şeker dudaklı sakiler de şeker saçtılar.

Muṣāḥibler gelüp bezme dirildi
Ḳıyaḳı ṣoḥbet-i şāhī ḳuruldı

Musahipler de meclise katıldılar, hükümdara yaraşır bir sohbet kurulmuş oldu.

Yine sāḳī müşerref itdi bezmi
Yine itdi piyāle bezme 'azmi

Saki, tekrar meclise teşrif etti ve herkese kadeh dağıttı.

Çü birḳaç def'a sāġar itdi devrān
İrişdi ḳalbe ḳuvvet gevdeye cān

Kadeh birkaç kere dolaştırılınca kalplere kuvvet bedenlere de can geldi.

Gidüp ġam devri geldi vaḳt-i şādī
Ḳamu bağlu göñül buldı güşādı

Keder ortadan kalktı, mutluluk vakti erişti ve bütün kapalı gönüller açıldı.

Göñül āyīnesinüñ jengini pāk
İdüp bāde ider şāhı feraḥnāk

Şarap, gönül aynasını pastan arındırarak şahı sevinçli kıldı.

Ṣafālar kesb ider şāh-ı şehen-şāh
Naẓar ḳıldı dönüp ol ḥavża nā-gāh

Şahlar şahı zevk aldı ve bir ara dönüp havuza nazar kıldı.

Cemāli 'aḳsini ol ṣuda rūşen
Temāşā eyledi ber-vech aḥsen

Suyun üzerinde yüzünün aksini gördü ve onu çok güzel bularak seyretti.

Ne gördi gördi bir māh-ı münevver
Ṣu şürīde olup üstine ditrer

Kendisine âşık olup suyun üzerinde titreyen nurlu bir ay gördüğünü fark etti.

Cemāli ẕerre dimez āftāba[157]
Cebīni ṭa'na eyler māh-tāba[158]

Güzel yüzü, güneşi zerre durumuna düşürecek güzellikte, alnı da parlak ayı ayıplayacak parlaklıkta idi.

54a

Gözi mekrinde nergis zār u ḫaste
Ruḫı fikrinde lāle dil-şikesete

Nergis, hileli gözünden hasta ve perişan, lâle de yanağının düşüncesi ile kırık gönüllü idi.

Umar ḫāl-i ruḫından būy-ı 'anber
Ṣaçı çīnine bende misk-i ezfer

Anber, yanağındaki benden koku umar, hoş kokulu misk de saçının büklümlerine tutkun olurdu.

Ṭudaġı cür'asından āb-ı ḥayvān
Arar ẓulmet içinde cismine cān

Âb-ı hayât, dudağının suyunda karanlık içindeki cismine can arardı.

Temāşā iderek nerm oldı Vāmıḳ
Cemāli 'aḳsine germ oldı Vāmıḳ

Vâmık, (bu aksi) seyrederek yüzünün aksine gönlü ısındı.

Ögüp ḫüsnin bedīhī itdi inşā
Musammaṭ bir ġazel ra'nā vü zībā

Bu güzelliği öven, içinden geldiği gibi güzel ve süslü musammat bir gazel yazdı.

Vāmıḳ şu içre cemāli ʻaḳsin görüp aña ḫiṭāb itdügi ġazel-i ābdārdur

Vâmık'ın sudaki aksini görünce ona hitaben söylediği yeni bir gazel

ʻAceb bu ḫaṭṭ-ı gülgūn nesteren mi
Gülistān-ı cemāl[159] içre semen mi

Acaba bu gül renkli hat yaban gülü mü yoksa gül bahçesi gibi olan yüzdeki yasemin midir?

1530 ʻAceb bu sünbül-i zībā semen mi
Semen yanında bitmiş yāsemen mi

Acaba bu güzel sünbül (saç) yasemin mi yoksa onun yanında yetişmiş yasemin midir?

ʻAceb bu sidre-ḳāmet nārven mi
Cinān bāġında ya serv-i çemen mi

Bu sidre gibi olan boy, karaağaç mı yoksa cennet bahçesindeki çimen servisi midir?

ʻAceb bu lü'lü' diş dürr-i ʻAden mi
Ḳamer ḳurbında ya naẓm-ı peren mi

Acaba bu inci gibi dişler Aden incisi mi yoksa sıralanmış süreyya (ülker) yıldızı kümesi midir?

1533 Didi ʻaḳsine Vāmıḳ şuda sen mi
Güzelsin iy ʻaceb ṭaşrada ben mi

Vâmık sudaki aksine; 'Suda sen mi güzelsin yoksa dışarda ben miyim?' diye sordu.

ʻAẕrā naḳḳāşlara naḳş itdürdügi taṣvīrüñ birisi Vāmıḳ'a irişüp Vāmıḳ ʻAẕrā'ya ʻāşıḳ olduġıdur

Azrâ'nın nakkaşlara yaptırdığı resimlerden birisinin Vâmık'a ulaşması üzerine Vâmık'ın Azrâ'ya âşık olması

Tamām itdi bu sözi şāh-zāde
Yine aldı eline cām-ı bāde

Şehzâde bu sözü tamamlayıp şarap kadehini tekrar eline aldı.

54b Ṣaġa ṣola ider-iken neẓāre
Iraḳdan oldı bir ḳavm āşikāre

Sağa sola bakarken uzaktan bir topluluk belirdi.

1536 Bir ulu kārbān-ımış[160] mükemmel
Ekābir ḫ[v]āceler cümle müşekkel

(Meğer bu) donanımlı ve ulu tüccarları da bulunan büyük bir kervan idi.

Bu ḥavżuñ ayaġına geldi indi
Yükin çözdi ṣunuñ yanına ḳondı

Bu havuzun yakınında durdular ve yüklerini çözerek su kenarında konakladılar.

Meger bu kārbān[161] içre ekābir
Var-ıdı cevherī bir ulu tācir

Bu kervanda şöhretli bir mücevher tüccarı vardı.

539 Ser-ā-ser gezmiş-idi bu cihānı
Virürdi yidi iḳlīmden nişānı

Bu, cihânı baştan başa dolaşmış ve yedi iklimden haber verecek (bir tüccar) idi.

Ẓarāfetle ṣorar ḫᵛāce birinden
Ḫaber aldı şehüñ çākerlerinden

Tüccar, nezaket çerçevesinde şahın hizmetçilerinden (kim oldukları hususunda) bilgi aldı.

Didiler Şāh Ṭaymūs[162] oġlı Vāmıḳ
Budur kim cümle 'ālem buña 'āşıḳ

"Bu, herkesin kendisine âşık olduğu Taymûs Şah oğlu Vâmık'tır." dediler.

542 Çü bildi ḫᵛāce açdı bir niçe teng
Çıḳardı naḫ[163]-ı Rūmī şerb-i Efreng[164]

Tüccar (bunu) öğrenince yükünü açtı ve Anadolu ipeklisinden ve Avrupa ketenlisinden kumaşlar çıkardı.

Cevāhirden ḳumāşdan aldı bī-ḥad
'Aḳīḳ ü la'l ü yāḳūt u zeberced

(Yanına) akik, lal, yakut ve zeberced gibi mücevherlerden ve kumaşlardan çokça aldı.

Gelüp biñ 'izzet-ile şehryāruñ[165]
Öper taḫtı ayaġın baḫtiyāruñ

Saygı ile şehriyarın yanına gelerek tahtının ayağını öptü.

545 Yüz urdı yire andan yādgārın[166]
Ḥużūrında şehüñ 'arż itdi varın

Sonra şahın huzurunda yere kapandı ve beraberindeki malları takdim etti.

Ḳabūl itdi ḳamu esbābı sulṭān
Buyurdı birine biñ dürlü iḥsān

Sultan (Vâmık), bütün eşyayı kabul etti ve her biri için çokça ihsanda bulunulmasını emretti.

Du'ā itdi yine yir öpdi ḫᵛāce
Revān olup yolına gitdi ḫᵛāce

Tüccar dua edip tekrar yere kapandı ve yoluna devam etti.

548 Buyurdı Behmen'e ol dem şehen-şāh
Kim ola ol gelen pīş-keşden āgāh

Şah, Behmen'e gelen hediyelerin açılarak neler olduğuna bakmasını emretti.

Ne kim geldiyse altundan gümişden
Ḳamusın açdı bir bir gördi Behmen

Behmen de altından ve gümüşten getirilen her şeyi tek tek açtı.

55a Bulundı bir ḥarīr içinde bir derc
Niçe biñ cānlar itmişler añа ḫarc

Bir ipek içinde tomar hâlinde, pek çok kişinin emek verdiği anlaşılan nakışlı bir yazı çıktı.

1551 Yazılmış gördiler bir ḫūb taṣvīr
Ki cān virmiş yazan idince taḥrīr

Sanki yazanının can vermişcesine gerçekçi çizdiği, güzel bir suret çizildiğini fark ettiler.

Şu yirine ḳatup rengine āteş
Kim anı od-ıla ḳılmış münaḳḳaş

(Nakkaş), rengine su yerine ateş katarak onu ateşle nakış nakış işlemiş gibiydi.

İki nergislerini ḫaste yazmış
Cihān ḫalḳın ṣaçına beste yazmış

İki gözünü hasta, saçını da bütün insanları kendisine bağlayacak güzellikte yazmıştı.

1554 Yañaġın nūr-ıla ḳılmış münevver
Ṭudaġın ḳand-ıla yazmış mükerrer

Yanağını nurla parlatmış, dudağını da tekrar tekrar damıtılmış şekerlé yazmıştı.

Virür luṭf-ıla cānlar cānı yoḳdur
Döker ġamzeyle ḳanlar ḳanı yoḳdur

Canı olmadığı hâlde gamzesi can verir, kanı olmadığı hâlde de gamzesiyle kan dökerdi.

Gören ol ṣūreti ḥayrān olurdı
Niçeler cān virüben cān alurdı

O sureti gören hayran olur, pek çok kişi can verip (onda) hayat bulurdu.

1557 Niçenüñ ‘aḳlın ol ṣūret ḳapardı
Niçeler büt-perest olup ṭapardı

O suret, çoğunun aklını başından alır, onları kendisine tapan put perestler yapardı.

Yazılmış üstine altun-ıla ter
Ki ‘Aẕrā peykeridür işbu peyker

Üstüne de altınla; "Bu yüz Azrâ'nın yüzüdür." yazılmıştır.

Şehen-şāh ḳaldı ol ṣūretde ḥayrān
Bu ṣūretdür bilür her ma‘nīye kān

Şahlar şahı bu surete hayran kaldı ve her mananın kaynağının bu suret olduğu fikrine vardı.

1560 Görüp bu ṣūreti çün ol büt-i Çīn
Oda yandurdı ol dem ṭaşın için

O Çin putu, bu resmi görür görmez içini dışını (aşk) ateşi yaktı.

Apardı göñlin ol taṣvīr-i dil-keş
Bıraḳdı ḫırmen-i cānına āteş

O gönül çekici resim, gönlünü çaldı, can harmanına ateş bıraktı.

Dimāġa çıḳdı ol oduñ buḫārı
Ṭaġıldı ʿaḳlı ḳalmadı ḳarārı

O ateşin dumanı dimağına ulaşınca benliğini yitirdi ve aklı karmakarışık oldu.

563 Bu ṣūret fitnesinden oldı meftūn
Nite kim Leylī'nüñ ʿışḳında Mecnūn

Bu fettan güzellik karşısında, Mecnûn'un Leylâ'ya olan aşkı derecesinde âşık oldu.

Şerāb-ı cām-ı ʿışḳdan oldı ser-ḫoş
Düşüp ḫāk üzre ġalṭān deng ü bī-hūş[167]

Kadehteki aşk şarabından sarhoş oldu ve bilinçsiz ve sersem bir şekilde yuvarlanarak yere düştü.

5b Aḳıtdı nergisi gül üzre jāle
Oda yandurdı baġrın sanki lāle

Nergis (gibi iki gözü) gül (yanak) üzerine çiğ tanesi (gibi yaşlar) döktü ve lâle gibi bağrını ateşlere yaktı.

566 Ḳamu naḳdini ʿışḳ eyledi tārāc
Yile vardı elinden taḫt-ıla tāc

Bütün servetini aşk yağmaladı, tacı tahtı gözüne görünmez oldu.

Ḳodı sulṭānlıġın ʿışḳa ḳul oldı
Göñül naḳşa virüp naḳḳāşı buldı

Sultanlığı bırakıp aşka kul oldu ve gönlünü o nakşa vererek (kendini) nakşedeni buldu.

Bıraḳdı taḫtı dilden cāmı elden
Esīr oldı hevā-yı ʿışḳa dilden

Kendi isteği ile tahtını ve şarap kadehini elinden bırakıp aşkın arzusunun gönülden esiri oldu.

569 Çü Behmen gördi Vāmıḳ oldı bī-hūş[168]
Mey-i ʿışḳ aldı ʿaḳlın oldı ser-ḫoş

Behmen gördü ki Vâmık kendinden geçmiş, aşk şarabı aklını alıp sarhoş etmişti.

Ṭaġıtdı dirnegin bāzār-ı ʿaḳluñ
Bıraḳdı kārın elden kār-ı ʿaḳluñ

Akıl pazarının derneğini dağıtmış, akıllı bir ticaretin kazancını terketmişti.

Görürler oldı ḥāli gey perīşān
Ṭurup oṭurmaġa ḳalmadı imkān

Hâlinin oldukça perişan olduğunu gördüler ve artık oturup beklemenin anlamı olmadığını düşündüler.

572 Revān bindürdiler taḫt-ı revāne
Şehirden yaña oldılar revāne

Hemen tahtırevana bindirip şehre doğru yola koyuldular.

Ḫaber irgürdiler Ṭaymūs Şāha
Yitiş iy şāh ḫusūf irişdi māha

Taymûs Şaha; "Yetiş ey şah, o ay (gibi Vâmık'a) ay tutulması oldu." diye haber gönderdiler.

Ṭutuldı nā-gehān ol bedr-i kāmil
Bu ‘aḳdi eyle ḥāl gey oldı müşkil

“O dolunay birdenbire tutuldu, bu düğümü çöz ki durum son derece müşkül oldu.” (dediler).

İşitdi Şāh Ṭaymūs[169] oldı ġamgīn
Yüregi āteş oldı çeşmi nemgīn

Taymûs Şah (bunu) işitince çok üzüldü ve yüreği yandı, gözleri yaşardı.

Yitişdi gördi ol cān-ı cihānı
Yoḳ aḳlı līki var cisminde cānı

Hemen koştu, o cihanın canının bedeninde canı olduğu hâlde şuurunun kapalı olduğunu gördü.

Düşüp üstine şāhuñ ‘aḳlı gitdi
O cān üstinde cānsuz gibi yatdı

Şah da kendinden geçerek üstüne düştü, (Vâmık’ın) üzerinde cansız gibi yattı.

Dirüp başına ‘aḳlın ṭurdı Ṭaymūs
Yüzin oġlı yüzine urdı Ṭaymūs

Taymûs’un aklı başına geldi, ayağa kalktı, yüzünü oğlunun yüzüne sürdü.

Gülāb-ile yañaġın itdiler ter
Ezüp içürdiler şehd-ile şekker

Gül suyu ile yanağını yıkadılar, bal ile şekeri karıştırarak içirdiler.

Açup nergislerin ol lāle-ruḫsār
Fiġān itdi nitekim bülbül-i zār

O lâle yanaklı, nergis (gözlerini) açarak dertli bülbül gibi feryat figan etti.

Ṭaġıtdı yine ‘aḳlın kendüzinden
İki ırmaḳ revān oldı gözinden

Yine aklı başından gitti, gözlerinden ırmak gibi yaş aktı.

Ḳucup baġrına başdı Şāh Ṭaymūs[170]
Eyitdi ḳanı neng ü ḳanı nāmūs

Taymûs Şah (oğlunu) bağrına basıp kucakladı ve (şöyle) dedi: “Ayıp ve hayâ denen bir şey vardır.

Gözümüñ nūrı göñlümüñ sürūrı
Vücūduñ cānı vü cānuñ ḥużūrı

Gözümün nuru, gönlümün neşesi, varlığımın yegâne anlamı ve gönlümün huzur bulduğu (oğul) !

Saña ma‘lūmdur iy rūḥ-ı revānum
Senüñledür bedende zindegānum[171]

Ey rûh-ı revânım, bedenimin seninle hayat bulduğunu bilirsin.

Nedendür iy gül-i bāġ-ı leṭāfet
Mübārek ḫāṭıruñda var kesāfet[172]

Ey güzellik bahçesinin gülü, mübarek gönlündeki bulanıklığın sebebi nedir?

	Neden irdi zevāle āftābuñ[173] Neden döndi hilāle māh-tābuñ[174]	Güneşin neden kayboldu ve dolunayın neden hilâle döndü?
587	Buyur derdüñ nedür dermān görelüm Ḳamu derd ehline anı ṣoralum	Derdini söyle ki dermanını bulalım; bütün dertlilerden çaresini öğrenelim.
	Atasından utanup Şāh Vāmıḳ[175] Bu sözi dir maḥalline muvāfıḳ	Vâmık, babasından utandığı için usulünce (şöyle) dedi:
	Şikār üstinde iy şāh-ı cihān-gīr Havā te'şīri itdi cāna te'şīr	"Ey cihanı elinde tutan padişah, avda iken hava şartları bedenimi etkiledi.
590	Mizācumdan giderdi i'tidāli Mükedder ḥāli ḳalmadı mecāli	Micazımı bozdu, bedenimi karışık ve güçsüz kıldı.
	Bürūdet itdi ten milkini ġāret İrişdi cāna andan bu ḥarāret	Soğuk, beden ülkesini yağmaladığı için bu ateş bedenime musallat oldu.
	Mizācuñ andan oldı inḥirāfı Cevābı işbudur şāfī vü kāfī	Bedenime zarar veren (şey) budur, söyleyeceğim de bundan ibarettir."
593	Çü ma'lūm oldı Ṭaymūs'a bu aḫbār Didi yoḳlañ eṭibbādan ne kim var	Taymûs bunu duyunca ne kadar hekim varsa hepsinin haberdar edilmesini emretti:
	'İlāc itsünler ol nāzük-mizāca K'olur nāzük-mizāc ḳābil 'ilāca	"O nazik yaratılışlının derdine uygun bir ilâç bulmak için çare arasınlar." (dedi).
	Ne defālü var-ısa 'aṣruñ ṭabībi Alanlar 'ilm-i ḥikmetden naṣībi	O asırda hikmet ilminden nasibini almış ne kadar tabib varsa
596	Kim ol cāna irişüp cān atarlar Görüp ḳārūresin nabżın ṭutarlar	can atarcasına (Vâmık'ın) yanına geldiler; gözbebeğine baktılar, nabzını yokladılar.
6b	Şu defālü itdiler 'ilm-ile dikḳat Bulınmadı teninde ḳılca 'illet	Sahip oldukları ilimle ne kadar dikkat ettilerse de bedeninde kıl kadar bir hastalık göremediler.

Didiler iy şeh-i ferḫunde-iḳbāl
Cihānda pāydār ol niçe biñ sāl

(Ve şöyle) dediler: "Ey bahtı uğurlu şah, cihanda binlerce yıl payidar olasın.

Bedende derdi yoḳdur k'ola dermān
Meger cānında vardur 'ışḳ-ı cānān

Bedeninde derman gerektirecek bir derdi yoktur ama gönlünde bir sevgilinin aşkı vardır."

Şehen-şāh oldı ḥayrān ḳaldı 'āciz
Bu derdüñ derdini bilmedi her giz

Şah şaşkınlık içerisinde, bu derdin sebebini daha önceden öğrenmemiş olduğu için acze düştü.

Oḳudı Behmen'i yanına pinhān[176]
Ṣora sırr-ıla cān derdine dermān

Bu derdin dermanı olan sırrı sormak için gizlice Behmen'i çağırdı.

Didi iy cān oġul sen de oġulsın
Baña Vāmıḳ ne ise sen de olsın

(Şöyle) dedi: "Ey sevgili oğul, sen de oğlumsun ve benim için Vâmık'tan farkın yoktur.

Beni luṭf it bu sırra eyle vāḳıf
Nedendür Vāmıḳ'uñ ḥāli muḫālif

Lütfen Vâmık'ın hak etmediği bu durumun sebebi olan sırrı açıkla.

Ne gördi ne işitdi eyle taḳrīr
Beyān-ı vāḳi'ini söyle bir bir

Gördüğü, işittiği şeyleri ve başından geçen her şeyi bana bir bir anlat."

İcāzet buldı Behmen söze girdi
Su'ālinüñ cevābın cümle virdi

(Bu) izin üzerine Behmen söze başladı ve bu sorunun cevabını eksiksiz anlattı.

Didi iy şehryār[177]-ı taḫt u devlet[178]
Ḳapuñda çākerüñdür baḫt u devlet

(Şöyle) dedi: "Ey saadet ve taht (sahibi) padişah, ikbal ve saadet kapında kölendir.

Fülān gün şāh-ıla çıḳduḳ şikāra
Ḳoyup ṣaḥrāyı gitdük kūhsāra

Geçmiş gün şah ile ava gittik. Ova yerine dağa yöneldik.

Şu deñlü eyledük ṣayd ü şikārı
Ḳomaduḳ canavardan cānı varı

Bir tane bile canavar kalmayıncaya kadar avlandık.

Murād olduḳça avdan aldı behre
Ṣafā-yı ḫāṭır-ıla döndi şehre

Avdan istediğince nasibini aldı ve gönlü hoşnut olarak şehre yöneldi.

57a Ulu aġaç dibinde[ki] bıñaruñ
Ṣafāsı göñlin aldı şehryāruñ[179]

Büyük bir ağacın dibindeki pınarın güzelliği, padişahın gönlünü cezbetti.

1611 Buyurdı ṣaldılar ṣoḥbet bisāṭın
Şehüñ ol ṣu ziyād itdi neşāṭın[180]

Emri üzerine sohbet için yaygı serildi. O su, şahın neşesini artırdı.

İderken vaḳti ḫoş u sāġarı nūş
Olur bir kārbān[181] ol menzile ṭuş

İçki içip hoş vakit geçirirken oraya bir kervan geldi.

Çü gördi kārbān[182] bir ʿāli menzil
Düşin virdi ḳonup indürdi maḥmil

Kervan böylesine güzel bir yer görünce konaklamak üzere mahmil indirdi.

1614 Reʾīsi kārbānuñ çoḳ ʿacāyib
Getürdi şāha pīş-keşler ġarāyib

Kervan başı şaha çok miktarda farklı hediyeler getirdi.

Bulundı bir ḥarīr anda münaḳḳaş
Ki bir ṣūret yazılmış ḫūb u dil-keş

Onların arasından, üzerinde güzel, gönül çekici bir suretin nakşedildiği bir ipek çıktı.

Olup ol ṣūret-i bī-cāna ʿāşıḳ
Ṭuyar andan meʿānī Şāh Vāmıḳ[183]

Vâmık, o cansız surete âşık olup ondan manalar çıkardı.

1617 O ṣūret maʿnīsinde ḳaldı ḥayrān
Sebeb budur aña iy şāh-ı devrān

Ey zamanın şahı, (Vâmık'ın bu hâlde) olmasının sebebi o manalı surete hayran kalmasıdır."

Beyān-ı vāḳiʿini evvel āḫir
Nihān itmedi Behmen itdi ẓāhir

Behmen, başından sonuna kadar gizlemeden olanları anlattı.

Eyitdi Şāh Ṭaymūs[184] ḳanı ol biz
Getürüñ görelüm biz de anı tīz

Taymûs; "O kumaş nerede ise çabuk getirin, göreyim." dedi.

1620 Getürdiler varup ol ṣūreti cüst
Gören cānlar olur cānsuz gibi süst

Görenlerin cansız gibi donup kalacağı o sureti bulup getirdiler.

Ḥużūrında ḳodılar pādişāhuñ
Ḫusūfına sebeb bu oldı māhuñ

Padişahın huzuruna getirdiler (ve şöyle dediler): "Ay (gibi Vâmık'ın) tutulmasına (işte) bu sebep oldu.

	Bu aldı ‘aḳlını göñlin bu ḳapdı Görincek bu büti ‘ışḳ-ıla ṭapdı	Aklını alan ve gönlünü çalan budur. Bu putu görünce ona aşkla taptı.
1623	Bu ṣūretde göründi aña ma‘nī Bu ma‘nīden aña oldı tecellī	Ona bu suretten manalar göründü ve bu manadan tecelli (hâsıl) oldu.”
	Görür Ṭaymūs şāh bir naḳş-ı bī-cān Melek ma‘nīde vü ṣūretde insān	Taymûs Şah, melek ifadeli, insan suretli bu cansız nakşı gördü.
57b	Velī cānlularuñ cānın uġurlar Ne cān cānından īmānın uġurlar	(O), canlıların canını alır hatta gönlünden imanını da çalardı.
1626	Bu naḳşa çoḳ zamān şāh ḳaldı ḥayrān Eyitdi āferīnler ṣad hezārān	Bu resme hayran hayran baktı ve ona (şöyle) dedi: “Yüz binlerce aferin olsun.
	‘Aceb bilsem kimüñdür iş bu taṣvīr Meger Mani idüpdür anı taḥrīr	Acaba bu tasvir kime aittir? Yoksa bunu Mani mi yapmıştır?”
	Dönüp şāh oġlına virdi tesellī Didi yoḳdur bu ṣūret içre ma‘nī	Şah, oğluna dönerek (şu şekilde) tesellide bulundu: “Bu suretin bir manası yoktur.
1629	Bu naḳşı ḳoyalum naḳḳāş işidür Hemān bu şīve göz ü ḳaş işidür	Bu nakşı bir tarafa bırakalım (çünkü) bu bir nakkaşın eseridir. Bu şive de (nakkaşın elinden çıkan) göz ve kaş sebebiyledir.
	Ḳoyalum ṣūreti ma‘nī ṣoralum Ki her bir iḳlīme ādem ṣalalum	Resmi bir tarafa bırakıp işin esasına bakalım, (bunun için de) her ülkeye bir kişi gönderelim.
	Senüñçün istesünler baḥr ü berri Ḳuruda ādem ü deryāda perri	Karada insanlar, denizde periler senin için araştırma yapsınlar.
1632	Cihān bāġında görsünler ser-ā-ser Bulunsun saña bir gül yüzlü dil-ber	Bir gül bahçesi olan cihanı boydan boya dolaşıp sana gül yüzlü bir güzel bulsunlar.
	Saña hem mihrbān[185] hem maḥrem olsun Anuñla cān u göñlüñ ḫurrem olsun	O senin sevgilin ve eşin olsun, gönlün onunla hoşnutluk bulsun.

Diresin uṣṣuñı ‘aḳla uyasın
Bu olmaz fikri göñlüñden ḳoyasın

Aklının sesini dinle ve bu olmayacak düşünceyi gönlünden sil.

635 Anuñ kim ‘aḳlı vardur ma‘nī gözler
Görür ma‘nī yüzinden niçe yüzler

Aklı olanlar manevî (güzelliğe) itibar eder ve bu bakış açısıyla da (işin) pek çok cihetini görebilirler.”

Gel imdi sen daḫı iy merd-i ‘āḳil
Saña Ḥaḳ virdi ise ‘aḳl-ı kāmil

Ey akıllı kişi, sen de Allah’ın sana vermiş olduğu yetkin akıl ile

Bu ẓāhir ṣūretüñ naḳşın ḳo elden
Ḫalāṣ it cānı naḳş-ı āb u gilden[186]

görüntüden ibaret olan nakşı bırak. Gönlünü toprak ve suyun (oluşturduğu) nakıştan arındır.

638 Yiter ṣūretde göz ü ḳaşı iste
Çü bulduñ naḳşı gel naḳḳāşı iste

Nakşı bulunca o nakşı ortaya koyan (yaratıcıyı) istemelisin, artık bir surette kaş ve göz istediğin yetişir.

Ḳaçan naḳḳāşa bulsañ āşinālıḳ
Gözüñe ẓāhir olur rūşenālıḳ[187]

Eğer o nakkaşa yakın olabilirsen gözün aydınlık içinde olur; (basiret kazanırsın).”

;8a Bu resme oġlına çoḳ ḥikmet-āmīz
Naṣīḥat virdi Ṭaymūs ‘izzet-engīz

Taymûs, bu şekilde, oğluna hikmetten dem vuran kıymetli nasihatler verdi.

1641 Melik Vāmıḳ bu söze ṭutmadı güş
Naṣīḥat şerbetini itmedi nūş

Vâmık bu sözlere kulak vermeyerek nasihat şerbetinden içmemiş oldu.

Giderdi perdeyi yırtdı ḥicābı
Gün öñinden ırag itdi seḥābı

Perdeyi yırtarak utanmayı ortadan kaldırdı; güneşin önünden bulutu uzaklaştırmış oldu.

Didi Ṭaymūs’a Vāmıḳ āşikāre
Naṣīḥatden bulınmaz baña çāre

Vâmık, Taymûs’a çekinmeden (şöyle) dedi: “Nasihat ile benim (derdime) çare bulunmaz.

1644 Bu iş bitmez bilürven ölmeyince
Bu ṣūretden ma‘ānī ṭuymayınca

Bu suretin manasını tam olarak anlamadıkça bu işin ölünceye kadar devam edeceğinden eminim.

Ölince isterem andan nişānı
Bedende oldugınca zindegānī[188]

Bedenim sağ oldukça ölünceye kadar ondan bir işaret bekleyeceğim.

Arārın şarḳı ġarbı iy şehen-şāh
Ya ölem ya elüme gire ol māh

Ey şahlar şahı, o ayı elde etmek için ölene kadar doğuyu batıyı arayacağım."

1647 İşitdi Şāh Ṭaymūs itdi feryād
Didi iy bāġ-ı cāna serv [ü] şimşād[189]

Taymûs (bunları) işitince feryatlar içinde (şöyle) dedi: "Ey gönül bahçesinin servisi ve şimşir ağacı!

Beni sāyeñden itme bir naẓar dūr
Ḳoma ḥasret ilinde zār u mehcūr

Beni gölgenden bir an bile mahrum etme. Hasret ilinde zayıf ve terkedilmiş bırakma.

Ki sensin cānumuñ içinde cānum
Ḥabībüm dilsitānum gülsitānum

Çünkü sen canımın içinde cansın. Sevdiğim, gönlümün hakimi ve gül bahçemsin.

1650 Gerekmez baña sensiz bu cihānı
N'iderler cismi olmayınca cānı

Canı olmayan bir bedenin hiçbir değeri olmadığı gibi benim için sensiz bu dünyevî (varlığın) bir anlamı yoktur.

Gözüm nūrı gözümden ṭaşra çıḳma
Bu cānum nār-ı hicrān-ile yaḳma

Gözümün nuru, gözümden uzaklaşıp bu canımı ayrılık ateşi ile yakma.

Esirge aḳ saḳaluma naẓar ḳıl
Ḳara baḫtum yiter zīr ü zeber ḳıl

Ak sakalıma bak ve bana acı. Kara bahtımın (beni) altüst edişi artık yetişir.

1653 Gel Allāh'dan utan iy nūr-ı dīde
Baña raḥm eyle iy yār-ı güzīde

Ey göz(ümün) nuru, Allah'tan utan ve ey seçkin dost, bana merhamet et."

Şu deñlü itdi Ṭaymūs āh-ıla zār
Velīkin Vāmıḳ'a hiç itmedi kār

Taymûs o kadar sitem ve serzenişte bulunduğu hâlde Vâmık'a hiçbirisi kâr etmedi.

58b Yolup ṣaç u saḳalın başın açdı
Gözinden yire la'l ü incü ṣaçdı

Saçını, sakalını yoldu, başını açtı ve gözünden inci ve la'l (gibi gözyaşı) saçtı.

1656 Fiġān oldı ḳıyāmet ḳopdı ol dem
Ne kim var er ü 'avrat ṭutdı mātem

O zaman çığlık çığlığa kıyametler koptu; kadın erkek herkes matem tuttu.

Gelüp yalvardılar şeh-zādeye çoḳ
Yalın ayaḳ ḳamusı başı açuḳ

Ayak yalın baş açık şehzâdeye gelip çok kez yalvardılar.

Didiler cümle iy şāh-ı cüvān-baḫt
Mūm olġıl olmaġıl āhen gibi saḫt

Herkes (şöyle) dedi: "Ey bahtı açık şah, mum gibi (yumuşak) ol, demir gibi katı olma.

Atanuñ gözi yaşını aḳıtma
Odına şu şuyına aġu ḳatma

Babanın gözyaşını akıtma, ateşine su suyuna da zehir katma.

Gerekdür her oġıla 'izzet itmek
Ataya vü anaya ḥürmet itmek

Her çocuğa ana babasına hürmette bulunmak yaraşır.

Güci yitdükce vācibdür her oġlan
Hemīşe vālideyne ide iḥsān

Her oğlan çocuğunun gücü nispetinde ailesine iyilikte bulunması gerekir.

Esirge onları luṭf eyle iy şāh
Ki senden rāżī olsun dirsen Allāh

Ey şah, lütfen onlara merhamet et, öyle yaparsan Allah da senden razı olur."

Bu resme ḳıldılar bī-ḥadd naṣīḥat
Hezārān eylediler 'öẕr ü minnet

Özür ve minnet duygusu ile bu şekilde çokça nasihatte bulundular.

Şu deñlü itdiler mekr ü müdārā
İfāde virmedi olmadı çāre

Vazgeçirmek ve ikna edebilmek için uğraşmaları etki etmedi ve çare olamadı.

Bu sözler ḳalbin itmedi teselli
Birine olmadı ḳıl deñlü meyli

Bu sözler gönlünü teselli etmeye yetmediği için (Vâmık), hiçbir (fikre) kıl kadar bile olsa meyil göstermedi.

Görürler minnet-ile bitmedi iş
Didüklerince artuḳ oldı teşvīş

İkna yolu ile vazgeçiremeyeceklerini ve bu işin sanıldığından daha karışık olduğunu anladılar.

Muḳarrer bildiler gitmekden özge
Devā yoḳdur sefer itmekden özge

Şüphesiz gitmekten, sefere çıkıp (aramaktan) başka devâ olmadığını kararlaştırdılar.

Pes andan Şāh Ṭaymūs[190] itdi tedbīr
Sipāhīden çıḳardı biñ cihān-gīr

Bunun üzerine Taymûs Şah hazırlık olarak sipahilerden bin cihangir çıkarılmasını temin etti.

Mübāriz her biri bir mīr-i mihter
Degül bir yüz biñe biri ber-ā-ber

(Bunların) her biri dövüşçü, rütbeli kumandanlardı ve birisi bir kişi değil yüz bin kişiye eşitti.

59a	Cihān-dīde cihān-bīn merd-i hüşyār Ḳamunuñ ḳalbine rūşen her esrār	Tecrübeli, dünyayı tanımış aklı başında kişilerdi. Hepsinin gönlü, gizli şeyleri çözebilecek olgunluktaydı.
1671	Buyurdı açdılar niçe ḫazīne Bağışladı şehen-şāh her birine	Şahlar şahı, hazinenin açılarak her birine bağışta bulunulmasını emretti ki;
	K'ideler Vāmıḳ'uñ yolında ḫıdmet Çekeler anuñ-ıla derd-i ġurbet	Vâmık'ın yolunda hizmet etsinler ve onunla gurbet derdini çeksinler.
	Bile yanınca hem-dem ola Behmen Ki her zaḫmına merhem ola Behmen	Behmen de her yarasına merhem olmak üzere can ciğer arkadaş olarak onun yanında yer aldı.
1674	Müretteb gördi her ḳaydı yirince Aralıḳ yirde ḳalmadı yirince	Her türlü hazırlık kusursuz yerine getirildi, arada herhangi bir çekince kalmadı.
	Sefer esbābı çün oldı müheyyā Oḳudı Vāmıḳ'ı Ṭaymūs tenhā	Yolculuk vasıtaları hazır olunca Taymûs gizlice Vâmık'ı çağırdı.
	Yepüp[191] arḳasını virdi naṣīḥat Öpüp iki gözin itdi vaṣiyyet	Arkasını sıvazlayıp nasihatte bulundu ve iki gözünden öpüp (şöyle) vasiyet etti:
1677	Eyitdi iy benüm devletlü oġlum Bu cisme ṭatlu cāndan ṭatlu oġlum	"Ey benim devletli oğlum, şu bedenime tatlı canımdan daha tatlı oğlum!
	Gözüm nūrı gözümden olmaġıl dūr Cemālüñdür çirāġ-ı dīdeye nūr	Gözümün nuru, gözümden uzak olmayasın. Gözümün çırasına senin güzel yüzün ışık vermektedir.
	Ata cānı atañı eylegil yād Ölürsem it revānum ḫayr-ıla şād	(Sen) babanın sevdiceğisin, atanı unutma. Ölürsem hayırda bulunarak ruhumu şâd kıl.
1680	Ne menzilde nüzūl idüp inersin Ne yirde kim sa'ādetle ḳonarsın	İndiğin her menzilde ve huzurla konakladığın her yerde
	Uluya kiçiye ḫoş raġbet eyle Vażī'a vü şerīfe ḥürmet eyle	büyük küçük herkese iyi muamelede bulun; alçağı ve şerefliyi saygı ile karşıla.

Ṭanış her bir işüñ ʿāḳiller-ile
Muṣāḥib olmaġıl cāhiller-ile

Her işte akıl sahiplerine danış, cahillerle sohbet edip onlarla görüş alış verişinde bulunma.

1683 Yavuzlıḳ itseler sen eylik eyle
Eyü söyleyeni luṭf-ıla ṭoyla

Kötülük edene sen iyilik yap. Senin iyiliğin için konuşanları, sahip olduğun zenginlik ile ağırla.

Her işde ʿāmil ol ʿilm-ile zinhār
Kemāl ehlini eyle özüñe yār

Her işte mutlaka ilimle amel et ve kemal sahiplerini dost edin.

59b Teʿemmül itmeyince ṣunma işe
Seḫāvet bābın açuḳ ṭut hemīşe

Etraflıca düşünmeden bir işe el uzatma ve cömertlik kapısını her zaman açık tut.

1686 Atadan yanını unutma iy cān
Ki sensin atanuñ derdine dermān

Ey canım, beni de unutma çünkü atanın derdinin dermanı (da) sensin.

Ne maʿlūmuñ olursa eyle iʿlām
Becidd gelmege olsun saʿy iḳdām[192]

Öğrendiğin her şeyi bana da bildir. Gayretin ve çaban gerçek (haberler) göndermek üzere olsun."

Bu resme eyledi çoḳ nuṣḥ u pendi
Melik Vāmıḳ ḳabūl itdi begendi

Bu şekilde çok nasihatte bulundu. Bu sözler, Vâmık'ın da hoşuna gitti ve kabul etti.

1689 Atası ayaġına düşdi tekrār
Öpüp sürdi yüzini aġladı zār

Tekrar babasının ayağına kapanıp yüzünü sürerek ağladı.

Düşüp üstine Ṭaymūs itdi zārī
Gözi yaşı sil itdi ol diyārı

Taymûs da onun üzerine kapanıp gözyaşı sel olana dek ağladı.

Devā itmez bu derde āh u nāle
Meger himmet ola Ḥaḳ'dan ḥavāle

Bu derde ağlama sızlama fayda etmez. (Bu işte) yardımı ancak Allah'tan beklemeli.

1692 Pes andan yüklenildi bār-ı büngāh
Menāzil seyrine ʿaẓm itdi ol māh

Daha sonra yol erkanının yükü yüklendi ve o ay, menzil seyri için yola çıktı.

Bile gönderi çıḳdı ḫāṣ-ıla ʿām
Yanınca gitdiler bir niçe eyyām

Seçkinler ve halktan insanlar, uğurlamak üzere birkaç gün onlara eşlik ettiler.

Pes andan itdiler dönüp vidā'ı
Ṭaġıtdılar ol ulu ictimā'ı

Daha sonra da vedalaşıp geri dönülünce büyük kalabalık dağıldı.

1695 Dönüp Ṭaymūs revāne oldı Vāmıḳ
Cihānda bir nişāne oldı Vāmıḳ

Taymûs geri döndü, Vâmık yoluna devam etti ve dünyada adı anılır bir kişi oldu.

Şūr-ı 'ışḳ Vāmıḳ'uñ cānına kār idüp bī-iḫtiyār 'Aẕrā'yı ṭaleb itmeg-içün terk-i diyār eyledügidür

Aşk acısı Vâmık'ın gönlüne sıkıntı verince başka çaresi kalmayıp Azrâ'yı bulmak için ülkesini terk etmesi

Bu çarḫuñ dürlü dürlü gerdişi var
Ki her gerdişde biñ dürlü işi var

Bu felek, her dönüşünde bin türlü mesele çıkaran bir felektir.

Kimine şādılıḳ virür kime ġam
Kime tiryāḳ-i ekber kimine semm

Kimine mutluluk kimine keder, kimine zehir kimine de panzehir verir.

60a

1698 Kimin maḥbūs ider künc-i belāda
Kimin seyyāh ider ṣaḥn-ı ṣafāda

Kimini belâ köşesine hapseder kimini de hoşnutluk sahnesinde seyyah eder.

Anı kim itdi Vāmıḳ gibi ḫandān
İder ġurbetde ser-gerdān u ḥayrān

Vâmık gibi, (önce) güldürdüğünü (daha sonra) gurbette şaşkın ve derbeder yapar.

Ḳo dehr-i dūnuñ iy dil gerdişini
Gözüñ aç gözle taḳdīrüñ işini

Ey gönül, alçak dünyanın dönüşünü bırak; gözünü aç da (Allah'ın) takdirinin sonucuna bak.

1701 Ḫaṭā yoḳ saña gerdūn gerdişinden
Ki gerdūn daḫı 'ācizdür işinden

Sana feleğin dönüşünden bir hata uğramaz çünkü felek de kendi işinden âcizdir.

Niçe dönerse dönsün çarḫ-ı devvār
Ḳo anı CĀMİ'Ī sen sözüñe var

Cami'î, o dönen çark nasıl dönerse dönsün sen onu bırak da sözüne devam et.

Ezelde şöyle taḳdīr itdi Ḫālıḳ
Cihān milkini seyr eyleye Vāmıḳ

Yaratıcı, ezelde 'Vâmık cihan mülkünü dolaşsın.' diye takdir etmiş.

704	Ḳopuncaḳ gülsitāndan bir gül-i ter Ki ṭurmaz elden ele varur ekşer	Gül bahçesinden taze bir gülü koparınca durmaksızın onu elden ele dolaştırırlar.
	Çü Ṭaymūs gülşeninden ḳopdı ol gül Cefā bāġına pervāz itdi bülbül	O gül (yüzlü Vâmık), Taymûs'un gül bahçesinden kopunca bülbül, cefa bağına kanat çırpmak zorunda kaldı.
	Gezerdi ilden ile çār ü nā-çār Gehī gülşen olurdı yiri geh ḫār	Çaresizlik içerisinde ülke ülke gezmekte, bazen gül bahçesinde bazen de dikenlikte konaklamaktaydı.
707	Yilüp yil gibi ta'cīl-ile Vāmıḳ Gider peyveste virmezdi aralıḳ	Vâmık, yel gibi esmekte, acele ile durmadan yol almaktaydı.
	Gözi yollarda cānānında cānı Göñül fikrinde żikrinde zübānı	Gözü yollarda, gönlü sevdiğinde idi, aklında ve dilinde hep o vardı.
	Şorardı iki kişinüñ birinden Umardı derde dermān yol erinden	(Karşılaştığı) her iki kişinin birinden (Azrâ'yı) sormakta; yolculardan derdine derman ummaktaydı.
710	Gice gündüz bir ay miḳdārı sürdi Ne indi ḳondı ne bir laḥẓa ṭurdı	Durup dinlenmeden gece gündüz bir ay kadar (yol) sürdü.
	İrer bir gün yolı bir sebzezāra İçinde bir şovuḳ şulı bıñara	Bir gün yolu, içinde soğuk suyu bulunan bir pınarın bulunduğu yeşilliğe uğrardı.
	Bıñaruñ çevre yanı bāġ gülzār[193] Güler gül bülbül eyler āh-ıla zār	Pınarın her tarafı bağ bahçeydi ve (orada) güller gülmekte bülbül de feryat figan etmekteydi.
713	Yanında bir aġaç bitmiş mu'aẓẓam Ṣıġardı gölgesinde on biñ adam	Yanında da gölgesine on bin kişi sığabilecek (kadar) büyük bir ağaç bitmişti.
50b	Melik Vāmıḳ begendi ol maḳāmı Buyurdı ḳondılar leşker tamāmı	Vâmık bu yeri çok beğendi. Buyruğu üzerine ordu (burada) konakladı.
	Şu üstine ḳuruldı bārgāhı[194] Bezendi zīnet-ile bezm-i şāhī	Su üzerine bir divan kuruldu ve padişahlara yaraşır bir meclis donatıldı.

Açıldı gül gibi şevḳ-ile Vāmıḳ
Eyitdi Behmen'e iy yār-ı ṣādıḳ

Vâmık, zevkten gül gibi açıldı ve Behmen'e (şöyle) dedi: "Ey sâdık dost!

Müşerref idelüm bu sebzezārı
Bugün ḫoş görelüm bu rūzgārı[195]

Bu yeşilliği şereflendirelim; bugün günümüzü hoş geçirelim.

Bize döndürmedin devrān fenāsın
Bu dehrüñ sürelüm ẕevḳ u ṣafāsın

Devran bize kötü (yüzünü) göstermeden bu dünyanın zevk ve safasını sürelim."

Didi Behmen eyā devletlü sulṭān
Senüñdür şimdi devrān içre devrān

Behmen (de şöyle) karşılık verdi: "Ey devletli sultan! Şimdi devran senindir.

Geçen ḫod geçdi şāhā dem bu demdür
Ḫudā bilür yarınki dem ne demdür

Şahım, geçen geçti artık dem bu demdir. Yarının nasıl oalcağını da Allah bilir.

Yiyelüm içelüm iy şāh-ı 'ālem
Sürelüm devletüñde 'ıyş-ıla dem

Ey âlemin padişahı, senin zenginliğinle yiyip içip vakit geçirelim."

Pes andan eylediler 'ıyşa āheng
Çalındı deff-ile ney 'ūd-ıla çeng

Daha sonra eğlence başladı; def, ney, ud ve çeng çalındı.

Götürler lāle gibi la'lgün cām
İçerler rāḥat içün rāḥ-ı gülfām

Lâle gibi la'l renkli kadeh kaldırıp rahatlamak için gül renkli şarap içtiler.

Çün aldı bādeden şeh-zāde ẕevḳi
Ziyāde germ olup arturdı şevḳi

Şehzâde (Vâmık), şaraptan zevk alınca fazlasıyla havaya girip keyiflendi.

Tecellī itdi nā-gāh şevḳ-i 'Aẕrā
Ṣafādan cūşa geldi cümle a'żā

Bir ara Azrâ'nın arzusu tecelli edince zevkten bütün uzuvları coştu.

Geh añdı la'lini nūş eyledi cām
Geh añdı nergisin nuḳl itdi bādām

Bazen dudağını hatırlayıp şaraptan çeker, bazen nergis (gözlerini) anıp bademi meze yapardı.

Geh añup ġabġabın ṣuya baḳardı
Erirdi cānı ṣu gibi aḳardı

Bazen gerdanını anıp suya bakınca canı eriyip su gibi akardı.

728 Gehī zülfin añup olur perīşān
Dökerdi la'li içün la'l [ü] mercān[196]

Bazen saçını anıp perişan olur, la'l (gibi dudakları) için la'l ve mercan (gibi yaş) dökerdi.

5 1a Bıñar üzre gözinüñ çeşmesārı
Revān eyler-idi iki bıñarı

Her iki gözünden akan yaşlar pınar olup o suya karışırdı.

Vāmıḳ bir menzilde Lāhicān-nām 'āşıḳ bir perī cüvān-ıla buluşup ser-güzeş[t]lerin ẕikr eyledükleridür

Vâmık'ın bir konak yerinde Lâhicân adındaki âşık bir peri ile buluşup başından geçenleri ona anlatması

Bu nev'-ile iderken ṣoḥbeti şāh
Göründi ḳarşudan bir şaḫṣ nā-gāh

Şah, bu şekilde sohbet ederken birden karşıdan bir kişinin (gelmekte olduğu) gördü.

1731 Güneş-ṭal'at ḳamer-ruḫ zühre-āyīn
Libāsı ḫusrevāne cümle zerrīn

(O), güneş doğuşlu, ay yüzlü ve zühre (venüs) âyinli idi ve onun her tarafı altınlı kıyafeti padişahlarınkine benzemekteydi.

Ṣabā gibi yitişdi sür'at-ile
Yir öpdi şāh öñinde raġbet-ile

Sabâ rüzgârı gibi hızla geldi ve saygıyla şahın önünde (eğilip) yeri öptü.

Yüzini pāy-i taḫt-ı şāha sürdi
Edeb birle elin ḳavşurdı ṭurdı

Yüzünü şahın tahtının ayağına sürdü ve edep çerçevesinde el pençe divan durdu.

1734 Didi iy şāh-ı 'ālem ḫayr-maḳdem
Zihī devlet zihī şādī zihī dem

(Ve şöyle) dedi: "Ey gelişi hayırlı cihan padişahı! (Bu) ne güzel saadet, ne güzel sevinç ve ne güzel bir zamandır.

Zihī iḳbāl [ü] taḫt[197] ü zī sa'ādet
Bu milke sāye şaldı şems-i devlet

Bu ne güzel baht ve taht ve ne güzel saadettir. (Çünkü) saadet güneşi bu topraklara gölgesini düşürmüştür.

Musaḫḫardur ṭapuña ins-ile cān
Bugün sensin cihān içre Süleymān

İnsanlar ve cinler hep senin emrin altındadır. Bugün cihanın Süleyman'ı sensin.

1737 Geçer hükmüñ ser-ā-ser baḥr ü berre
Budur ḫurşīde 'arż-ı ḥāl-i ẕerre

Karadan denize kadar her tarafta hükmün geçmektedir. (Benim gibi bir) zerrenin (senin gibi) güneşe arzuhâli şudur:

Yüz urup ḫāk-i pāye minnet eyler
Süleymān-ı zamānı[198] da'vet eyler

Ayağının toprağına yüz sürüp minnet etmekte, zamanın Süleyman'ını davet etmekteyim.

İder bu deñlü küstāḫāne teklīf
Ki müruñ menziline şala teşrīf

(Benim gibi bir) karınca, mekânını şereflendirmesi için (senin gibi Süleymân'dan) küstahça bir teklifte bulunmaktadır.

1740 Güneş kim cümle 'ālemden ġanīdür
Ki menzilgāhı yoḫsul meskenidür

(Çünkü) güneş her ne kadar bütün varlıkların zengini ise de yoksulların meskeninde eğlenir.

Ḳadem rence ḳıl iy şāh-ı zamāne
Bezensün maḳdemüñden bende-hāne

Ey zamanın padişahı, zahmet buyur ki kölenizin evi gelişinizle nimetlensin."

61b Cevābın diñledi şāh ol cüvānuñ
Ki maḳṣūdın murādın bildi anuñ

Vâmık, anlattıkları dinledikten sonra o gencin maksadını anladı,

1743 Ḳodı barmaḳ gözi üzre şehen-şāh
Didi baş üzre ḫıdmet in-şā'allāh

biraz düşündükten sonra (şöyle) dedi: "İnşallah hizmet başımızın üstünedir.

Buyuruñ ḳanda dirseñüz varalum
Ne ḫıdmet emr iderseñüz görelüm

Nereye isterseniz gelir ve ne emrederseniz öylece hizmet ederiz." dedi.

Yine ol nev-cüvān ḫıdmetler itdi
Du'ālar eyledi 'izzetler itdi

O genç, tekrar hizmette bulunup dua ederek (şahı) yüceltti.

1746 Ruḫın sürdi yire ol şāh-zāde
Yüridi şāhuñ öñince piyāde

O şehzâde, yere yüz sürüp şahın önünden yaya olarak yürüdü.

Revān oldı iki serv-i ḫırāmān
Öñince ol cüvān ardınca ol cān

Önde o genç arkada Vâmık, bu iki salınan servi yola koyuldu.

Çü birḳaç adım atdı ilerü şāh
Göründi ḳarşudan bir ṭāḳ-ı dergāh

Vâmık, birkaç adım atınca karşıdan bir dergâh tâkı göründü.

1749 İçinde mu'teber bir ḳaṣr-ı 'ālī
Bulınmaz bāġ-ı cennetde miṣāli

İçinde, cennet bahçesinde benzeri olmayan şahane bir köşk vardı.

Esāsınuñ ucı taḫt-ı şerāda
Yücelikde seri evc-i semāda[199]

Temeli yerin altında ucu da göğün en yüksek noktasında idi.

Bir altun bir gümiş kerpiç yapusı
Muḳaṭṭa' 'āc şimşāddan[200] ḳapusı

Yapısı, bir altın bir gümüş kerpiçten; kapısı da ılgın ve şimşir ağacından yapılmıştı.

1752 Gümişden ḳırḳ ayaḳ var nerdübānı
İçinde taḫt-ı zerrīni keyānī

Kırk basamaklı merdiveni gümüşten, içindeki altın taht hükümdarlara yaraşır idi.

Tekellüf itdiler şāh-ı cihāna
Sa'ādet birle çıḳdı nerdübāna

Teklifleri üzerine cihan şahı merdivene çıktı.

Geçüp taḫt üzre şāh-ı āsümān-taḫt
Oturdı devlet-ile ol cüvān-baḫt

O, gökyüzü tahtlı, bahtı açık padişah tahta çıkıp oturdu.

1755 Buyurdı ol cüvān birḳaç dil-ārā
Kim itdi meclis esbābın müheyyā

O gencin buyruğu üzerine birkaç gönül alıcı (güzel), meclis hazırlıklarına başladılar.

Müzeyyen itdiler bir bezm-i dil-keş
Ḳodılar cāna od u 'ūda āteş

Gönül çekici bir meclis donatıp gönüllere ve udlarına ateş verdiler.

52a Yürütdi ayaġı sāḳī pey-ā-pey
Ġamuñ defterlerini eyledi ṭayy

Saki peş peşe kadehler yürütüp gam defterlerini dürdü.

1758 Melik ḳalbini ġamdan itdi āzād
Dönüp ol nev-cüvāna ḫurrem [ü] şād[201]

Vâmık, kalbini gamdan arındırıp neşe içinde o gece dönerek

Didi iy menba'-ı luṭf ü mürüvvet
Nedendür bunca 'izzet bunca da'vet

(şöyle) dedi: "Ey lütuf ve cömertlik kaynağı, bunca izzet ve davetin sebebi nedir?

Buyuruñ luṭf idüñ aṣlın bilelüm
Liyāḳat var-ısa ḫıdmet ḳılalum

Lütfen aslını söyleyin de bilelim ve yapabileceğimiz bir şey varsa hizmet edelim."

1761 İşitdi ol cüvān şāhuñ ḫiṭābın
Du'ālar eyleyüp virdi cevābın

Delikanlı, şahın sözünü dinledi ve dua ederek cevabını verdi:

Çü ṣorduñ ḥālim iy şāh-ı cihāndār
İdeyin ḫıdmetüñe keşf-i esrār

"Ey cihanı elinde tutan padişah, madem ki hâlimi sordun ben de hizmetiniz için sırrı açıklayayım.

Perīdür ben ḳuluñ degüldür insān
Atamdur ad-ıla bir ulu sulṭān

Ben insan değil bir periyim, atam da adı gibi büyük bir sultandır.

1764 Perīḫān adı meşhūr-ı cihāndur
Ḳuluñ adın ṣorarsañ Lāhicān'dur

Adı Perîhân'dır ve cihanda şöhret bulmuştur. Kulunuzu sorarsanız benim adım da Lâhicân'dır.

Egerçi bize meskendür her eṭrāf
Velīkin mesken-i me'lūfumuz Ḳāf

Biz her ne kadar her yerde mesken tutarsak da ülfet ettiğimiz mesken Kâf'tır.

Benem bir 'āşıḳ u āşüfte şeydā
Melāmet ehli şūrīde vü rüsvā

Ben çılgın ve perişan bir âşığım ve kınayıcıların (gözünde) perişan ve itibarsız durumdayım.

1767 Gelüp gördüm ṣu üzre şāh-ı 'ālem
Oturmış 'işret eyler şād u ḫurrem

(Yanınıza) gelerek âlemin şahının su üzerinde oturup neşe ile işret ettiğini gördüm.

Iraḳdan sırr-ıla oldum nigehbān
Temāşā eyledüm bir laḥẓa pinhān[202]

Gözcü olup uzaktan bir müddet gizlice seyrettim.

Çü gördüm şāh-ı 'ālem gāh ü bī-gāh
İder feryād ü zārī nāle vü āh

Dünya padişahının vakitli vakitsiz ah ile feryat ve figan ettiğini gördüm.

1770 Gehī ġonçe gibi dem-beste ḫayrān
Gehī bülbül gibi nālān ü giryān

Bazen gonca gibi nefesi bağlanmış bir tutkun bazen de bülbül gibi inlemekte ve ağlamakta;

Gehī gül gibi ḫandān şād u ḫurrem
Benefşe gibi geh maḥzūn u pür-ġam

bazen gül gibi neşe ile gülmekte bazen de menekşe gibi gamlı ve hüzünlü (idi).

62b Ta'accüb eyleyüp ḳıldum te'emmül
Bu resme eyledüm āḫir ta'aḳḳul

Şaşkınlıkla düşünmeye başladım ve sonunda bir karara vardım.

1773 Didüm var-ısa 'ışḳuñdur bu cünbüş
Degüldür kendü ḳolayına bu iş

(Ve şöyle) dedim: "Bu davranış aşk sebebiyledir. Çünkü bu normal bir hâl değildir.

Ki zîrā ʿāşıḳ olmayınca ādem
Ne aġlar yoḳ yire ne ḫod çeker ġam

Zira insan âşık olmadıkça ne yok yere ağlar ne de gam çeker.

Dimişler ehl-i ʿışḳa dörtdür aḥvāl
Ki vardur her birinde muḫtelif ḥāl

Âşıkların, her biri farklı özellikler barındıran dört hâli vardır, denir.

Birisi şādîdür anuñ biri ġam
Biri cünbüş birisi olmaḳ epsem

(Bunlar), gönül ferahlığı, gam; eğlence ve suskun olmaktır.

Ki zîrā ben ḳuluñ iy şāh-ı ʿāşıḳ
Göñülden ʿāşıḳın ʿışḳumda ṣādıḳ

Ey âşık padişah, zira ben kulunuz da aşkında sadık olan bir âşığım.

Düşüp ʿışḳına bir nā-mihrbānuñ[203]
Bıraḳdum sevgüsin cāndan cihānuñ

Bir vefasızın aşkına düşüp dünya sevgisini gönülden terkettim.

Ṭolaşdum zülfine āşüfte-ḥālin
Dilüm ṭutuldı söylemekde lālin

Zülfüne dolaştığım için perişan hâldeyim, dilim tutuldu ve lâl oldum.

İki zülfi ḳurup yol üzre dāmı
Öñer ʿāşıḳ yolını ol ḥarāmî

(Onun) harami gibi olan iki zülüfleri yol üzerinde tuzak kurup âşık yolu gözler.

Çeker ḳaşı kemān itmege cengi
Atar kirpükleri cāna ḫadengi

Kaşları ceng etmek için yay çeker, kirpikleri de gönle ok atar.

Bilür cādū gözi çoḳ dürlü efsūn
İder ʿāşıḳlara fitneyle meftūn

Büyücü gözleri çokça büyüden anlar ve âşıkları fitnesiyle büyüler.

Perî-ḫūdur perî-peyker perî-zād
Perîzād dirler ol meh-pāreye ad

Peri huylu, peri yüzlü, peri kadar güzel o ay parçasının adı Perîzâd'tır.

Atası şāh-ı ʿādil kendü bî-dād
Ol itmişdür cefā resmini bünyād

Babası adil bir padişah fakat kendisi zâlimdir ve cefâ âdetini o başlatmıştır.

1785 Gözümden ol perī dāyim nihāndur
Nihān olsa ‘aceb midür ki cānndur

O peri, sürekli gözümden uzaktır (gerçi) gizli olmasında şaşılacak bir şey de yoktur, (çünkü) o cin taifesindedir.

Niçe yıldur anuñ ‘ışḳında mestin
Ne yoġın bu cihān içre ne hestin

Yıllardır onun aşkıyla sarhoşum ve bu cihanda ne var ne de yok sayılırım.

63a Niçe yıldur ki ser-gerdān u ḥayrān
Anuñ ‘ışḳında ḳaldum zār u giryān

Yıllardır şaşkın ve sersem bir şekilde onun aşkıyla ağlamakta ve inlemekteyim.

1788 Maḳām idindi ol meh bu bıñarı
Sever ġāyet perīler sebzezārı

O ay, bu pınarı kendisine makam edindi, (çünkü) periler yeşilliği oldukça çok sever.

Iraġ olmaz perīler ṣudan iy şāh
Anuñçün bu maḳāmı bekler ol māh

Ey şahım, periler sudan uzakta bulunmaz onun için o ay da bu yeri bekler.

Budur derdüm benüm pinhān[204] ü ẓāhir
Ki ‘arż itdüm ṭapuña evvel āḫir

Benim derdimin gizlisi saklısı baştan sona size aktardığım gibidir.”

1791 Melik Vāmıḳ bu sırra oldı vāḳıf
Muvāfıḳ kendüne degül muḫālif

Vâmık bu sırra vâkıf olunca (onun) kendisi ile aynı durumda olduğunu gördü.

Bulundı derdine hem-derd ü hem-rāz
İki bülbüldür oldı yār-ı dem-sāz

Kendisi ile aynı dertte bir sırdaş buldu. İki bülbül sırdaş bir dost oldu.

Didi şāh ol cüvāne iy cüvān-merd
Şükür buldum bugün derdüme hem-derd

Şah o gence (şöyle) dedi: “Ey genç adam, şükürler olsun ki bugün benimle aynı dertte birini buldum.

1794 Benem bir sencileyin ‘āşıḳ-ı zār
Kim oldum añsuzın ‘ışḳa giriftār

Ben de senin gibi ansızın aşka düşmüş, inleyen bir âşığım.

Cihānı gözüme dar eyledi ‘ışḳ
Beni bülbül gibi zār eyledi ‘ışḳ

Aşk, dünyayı gözüme dar etti ve beni bülbül gibi inletti.

İdüp rüsvā-yı ‘ālem ḳıldı şeydā
Ḫayāli şevḳ-i ḥüsn ü ḫulḳı ‘Aẕrā

Azrâ’nın tabiatı ve güzelliğinin arzusunun hayali beni âleme rezil edip çılgına çevirdi.

797	Çü ḳullāb urdı baña pençe-i ʻışḳ Eritdi cānumı işkence-i ʻışḳ	Aşkın pençesi bana kancasını vurunca aşk azabı canımı eritti.
	Cemāli naḳşını bir bizde taṣvīr Bir üstād eylemiş ṣanʻatla taḥrīr	Bir sanatçı, onun güzel yüzünü bir kumaş üzerine tasvir etmiş.
	Ḫayāl-i naḳş-ıla dem-beste ḳaldum Ṣanasın naḳş-ı dīvār beste ḳaldum	Onun nakşını düşünmekten nefesim tutuldu. Tıpkı duvardaki nakış gibi elim kolum bağlandı.
800	Görelden ol cemāli büt-perestem Şarāb-ı ʻışḳ-ıla peyveste mestem	O güzelliği gördüğümden beri puta tapıcıyım ve aşk şarabı ile sürekli sarhoşum.
	Atamuñ anamuñ terkini urdum Ümīd-i vaṣl-ı cānān[205] oldı derdüm	Derdim, canana kavuşma ümidi oldu (ve bu uğurda) anamı babamı terk ettim.
53b	Etegüme elüm-ile ṣarup baş Gezerin ilden ile iy ḳarındaş	Ey kardeş, elimle eteğime başımı sarıp memleket memleket gezerim.
1803	Düşümde ölmedin bir kez cemālin Göreydüm bārī görmezsem viṣālin	Kavuşamazsam bile bari ölmeden rüyamda güzel yüzünü görebilseydim.
	Viṣālinden naṣībüm yoḳ muḳarrer Ṣalayın bārī milk-i cāna āẕer[206]	Ona kavuşmaya nasibim olmadığına göre bari gönül ülkesini ateşe vereyim.
	Yaḳayın āh-ıla iki cihānı Ne yiri ḳoyayın ne āsümānı	Ah ile iki cihanı yakayım; ne yeri ne de göğü bırakayım."
1806	Pes andan nevḥa itdi ḳıldı zārī Oda yandurdı āhı ol diyārı	Daha sonra ağlayıp inledi; âhı o yeri ateşlere yaktı.
	Çü gördi Lāhicān ol nāzenīni Ne vech-ile ider āh u enīni	Lâhicân o azizi görünce öyle feryat figan etti ki
	Ḳarārı gitdi oldı aña dem-sāz Bu kerre Lāhicān eyledi āġāz	bu kez de Lâhicân kendinden geçip ona arkadaş oldu.

1809 İki bülbül Gülistān'dan be-der-dest
Oḳurlar bāb-ı 'ışḳı zār u ser-mest

İki bülbül, ellerindeki Gülistan'dan ağlamaklı ve sarhoş olarak aşk faslını okurlar.

Melik 'Aẕrā diyü eylerdi feryād
Dir-idi Lāhicān ḳanı Perīzād

Melik, Azrâ diye feryat etmekte, Lâhicân da nerede Perîzâd demekteydi.

Görürler derd-i 'ışḳa yoḳdur encām
Eline aldı Vāmıḳ bādeyi cām

Vâmık, aşk derdinin sonu olmadığını görünce eline şarap kadehini aldı.

1812 Şehen-şāhuñ elinde cām-ı zerrīn
İçi ṭolu mey-i ṣahbā-yı la'līn

Şahlar şahı, elinde içi kırmızı şarap ile dolu altın kadehle;

Didi 'ışḳuña iy şūḫ-ı dil-ārā
Cemāl iḳlīminüñ sulṭānı 'Aẕrā

"Ey gönül süsleyen şuh; güzellik ülkesinin sultanı (olan) Azrâ! Bu senin aşkınadır."dedi.

Dil ü cāndan añup rūḥ-ı revānı
Ayaġ üzre ṭurup nūş itdi anı

O yürüyen ruhu gönülden anarak ayakta o (şarabı) içti.

1815 Ḳuru od oldı yaş od-ıla teskīn
Oṭurdı taḫtına şāh-ı cihān-bīn

Kuru ateş yaş ateşle teskin edildikten sonra cihanı gören şah tahtına geçip oturdu.

Eyitdi Lāhicān'a biz gelelden
Bisāṭı bu bıñar üzre ṣalaldan

Lâhicân'a (şöyle) dedi: "Biz buraya gelip yaygıyı bu pınarın üzerine serdiğimizden beri

64a Bu bāġa geldi mi ol serv-i āzād
Gözüñe oldı mı ẓāhir Perīzād

o âzade servi (gibi olan) Perîzâd bu bahçeye gelip de gözüne hiç göründü mü?"

1818 Eyitdi geldi iy şāh yine döndi
Şehen-şāhı bize yardımcı ṣandı

(Lâhicân şöyle) dedi: "Ey şahım, geldi ve şahlar şahını bana yardımcı zannedip geri döndü.

Bizümle ol perī dāyim ider ceng
Henüz itmedi bir dem ṣulḥa āheng

O peri benimle sürekli savaşmaktadır ve şu ana kadar bir an bile olsun barışa niyet etmemiştir.

Ki şimdi kūh-ı Ḳāf'a oldı perrān
Varup 'asker getüre ṭuta meydān

Şimdi de asker getirip meydan tutmak üzere Kâf dağına uçtu.

821 Alup meydānda cānum ol füsünger
İçe ḳanum bedenden ayıra ser

O sihirbaz, meydanda canımı alarak başımı bedenimden ayırıp kanımı içecektir."

Sözin ḫatm eylemedin oldı peydā
Hevā yüzinde nā-gāh şūr u ġavġā

Daha sözünü tamamlamadan havada ansızın bir kavga gürültüsü peyda oldu.

Lāhicān'uñ mübtelā olduġı perī duḫteri Lāhicān-ıla Vāmıḳ'ı bir arada görüp kendi ile :idāle cem' olmışlar şanup küh-ı Ḳāf'dan leşker getürüp ceng idüp maġlūb olduġıdur

Lâhicân'ın âşık olduğu peri kızı (Perîzâd), Lâhicân'ın yanında Vâmık'ı görünce kendisi ile savaşmak üzere geldiklerini zannedip Kaf dağından asker getirip savaşta yenilmesi

Perīlerle Perīzād gökden indi
Göz açdurmadı andan cenge girdi

Perîzâd, perilerle birlikte gökten indi ve göz açtırmadan hemen savaşa başladı.

824 Görincek Vāmıḳ oldı gey ġażabnāk
Perīler cengine 'aẓm itdi bī-bāk

Vâmık onları görünce oldukça kızdı ve korkusuzca perilerle savaşmaya başladı.

Şu resme ḫışm-ıla vardı çeriye
Şanasın girdi bir aç ḳurd süriye

Aç kurdun sürüye daldığı gibi hışımla askerin üzerine yürüdü.

Ne perrīye şalardı tīġ-i bürrān
Hevāya kellesin eylerdi perrān

Hangi periye keskin kılıcını savursa kellesini havaya uçurdu.

827 Kimi kim ḫışm-ıla oḳa dikerdi
Perīler ḳorḳusından per dökerdi

Öfkeyle okunu yönelttiği periler korkularından tüylerini dökmekteydi.

Bu yaña Lāhicān ġāyet üşendi
Revān kendü çerisinden boşandı

Beri yanda ise Lâhicân oldukça tedirgin olmuş ve kendi askerlerinde dağılma emaresi görmüştü.

Ki ya'nī ire yardım vire şāha
Ola püşt-i penāh püşt-i penāha

Hâlbuki şahın yanına gidip ona yardım etmesi ve kendisine dayanak olana arka çıkması gerekiyordu.

4b

830 Gelince Lāhicān Vāmıḳ perīnüñ
Ṭaġıtdı ḳalbgāhını çerinüñ

Vâmık, Lâhicân gelince peri ordusunun merkezini dağıttı.

Ṣıdı ol leşkeri çıḳdı kenāre
Yidi Vāmıḳ daḫı bir niçe yāre

Vâmık orduyu kılıçtan geçirip bir kenara çekildi, kendisi de bir çok yerinden yara aldı.

Boyandı cismi ḳana ṣanki lāle
Şaḳāyıḳ gibi ġarḳ olmışdı ale

Bedeni lâle gibi kana boyandı; gelincik gibi al al oldu.

Velīkin ġayretinden görmedi saḫt
Çıḳup taḫta oturdı ol cüvān-baḫt

O talihli, çabalayarak tahtına çıkıp oturdu.

Ḳodı zaḫmına merhem ṣardı üstād
Añup 'Aẕrā'yı Vāmıḳ ḳıldı feryād

Bir üstâd yarasına merhem koyup sardı, Vâmık da inlerken hep Azrâ'yı andı.

Unutdı zaḫm-ı şimşīri şehen-şāh
Söküldi ḍarb-ı tīġ-i 'ışḳ nā-gāh

Şahlar şahı kılıç yarasını unuttu ama aşk kılıcının yarası birden açıldı.

Bu yiñi yāre zaḫmı buldı em sem
Aḳıtdı eski yāre gözleri dem

Bu yeni yara deva buldu ama eski yara gözünden kan akıttı.

Cigerde cūş idüp ḳaynardı ḳanı
Yanardı āteş-i ḥasretde cānı

Ciğer kanı coşup kaynamakta, canı da hasret ateşinde yanmaktaydı.

Dir-idi cān bedenden olmadın dūr
Görünmez mi gözüme ol yüzi nūr

(Kendi kendine şöyle) diyordu: "Can bedenden ayrılmadan o nur yüzlüyü göremeyecek miyim?

Virürsem ḥasret-ile cān-ı şīrīn
Yazalar ḳabrüm üstinde bu miskīn

Hasret içinde (şu) tatlı canı verirsem kabrimin üstüne (şöyle) yazsınlar: 'Bu miskin,

Cihānda ḥasret-ile gitdi maḥrūm
Şehīd-i 'ışḳdur maẕlūm u merḥūm

hasretle, mahrum olarak dünyadan gitti; (bu) merhum, mazlum ve aşk şehididir.'

Naṣīb olmaz bugün dīdār-ı 'Aẕrā
Ki ḥasret yarına ḳaldı dirīġa

Bugün Azrâ'nın yüzü nasib olmayacak, yazıklar olsun ki hasret yarın da devam edecektir."

Egerçi fürḳat-ile aġlar-ıdı
Ümīd-i vaṣl-ıla cān egler-idi

Bir taraftan ayrılık sebebiyle ağlamakta bir yandan da kavuşma ümidiyle gönül eğlendirmekteydi.

Bu yaña çün ṣınup ḳaçdı Perīzād
Eyitdi kendüye ol serv-i āzād

Diğer tarafta ise o düzgün servi Perîzâd bozguna uğrayıp kaçtı ve kendi kendine (şöyle) dedi:

ʿAceb kim ola bu şāh-ı cihān-gīr
Ki çekdi bī-mehābe baña şimşīr

"Acaba korkusuzca bana kılıç çeken bu cihangir şah kimdir?

65a

Özüm pinhān[207] idüp aña perīvār
Varayın olayın andan ḫaberdār

Peri gibi kendimi gizleyerek gidip onun kim olduğunu öğreneyim."

Yitişdi gördi taḫt üstinde sulṭān
Yatur giryān ider feryād u efġān

Yanına gitti ve sultanın taht üzerinde feryat figan ederek ağladığını gördü.

Teraḥḥum itdi sulṭāna Perīzād
Ḳılıç ẓaḫmından eyler ṣandı feryād

Perîzâd, onun kılıç yarasından feryat ettiğini zannederek sultana acıdı.

Perīzād nihān iken kendüsini āşikār idüp sābıḳda geçen küstāḫlıġına iʿtiẕār idüp Vāmıḳ'a nevāziş idüp Vāmıḳ Lāhicān'ıla Perīzād'ı barışdurdıġıdur

Daha önce kendini gizlemiş olan Perîzâd'ın ortaya çıkıp küstahlığı için özür dileyerek Vâmık'ın gönlünü alması, Vâmık'ın da Lâhicân ile Perîzâd'ı barıştırması

Nihān iken özini ḳıldı peydā
Bulutdan ṣanki gün oldı hüveydā

(Perîzâd), gizli iken buluttan çıkan güneş gibi kendini açığa vurdu.

Düşer ẕerre gibi şāh ayaġına
Sürer ol gün yüzin māh ayaġına

Güneş (yüzlü), şahın ayağına zerre gibi kapanarak ayın ayağına yüzünü sürdü.

Didi iy ḫusrev-i devrān-ı ʿālem
Vücūduñdur cihānda cān-ı ʿālem

(Şöyle) dedi: "Ey âlemi döndüren hükümdar, senin varlığın bütün insanlığın canıdır.

Senüñ āh u fiġānuñ yaḳdı cānum
Zaḫmkār itdi beñzer cāna cānum

Senin feryat ve figanın canımı yaktı, can gibi olan gönlümü yaraladı.

Anuñçün şāh-ı ʿālem çekmesün ġam
Kim ol zaḫma bulınur bizde merhem

O yaraya merhem bizde bulunduğu için âlemlerin şahı dert çekmesin."

	Melik Vāmıḳ görür bir āfet-i cān Olur her sözi cān derdine dermān	Vâmık (onun), her sözü gönül derdine derman bir güzel olduğunu anladı.
1854	Didi iy meh zaḫ[ı]mdan baña pervā Eşer yoḳ ḳıl ḳadar cānumda ḳaṭ'ā	(Ona şöyle) dedi: "Ey ay, içimde yaradan yana kıl kadar bir korku eseri yoktur.
	Velīkin bir perīnüñ derdi yāre Urup bağrumı itdi pāre pāre	Fakat bir peri (yüzlünün) derdi bağrımı yaralayıp paramparça etmiştir.
	Eger ol yāreye merhem olaydı Dil ü cān her nefes ḫurrem olaydı	Keşke o yaraya bir merhem olsa da gönül ve can her nefeste sevinç duysaydı.
1857	O derdi ḳoyalum iy lāle-ruḫsār Olalum sen yüzi gülden ḫaberdār	Ey lâle yanaklı, bu derdi bir kenara bırakalım ve senin gibi gül yüzlüyü tanıyalım.
65b	Ne gülşen güllerindensin beyān it Ne cānuñ cānısın iy cān 'ayān it	Ey can, hangi gül bahçesinin güllerindensin ve hangi cana tutkunsun, söyle."
	Utanup nāz-ıla eydür Perīzād Perīyem cāriyeñ adum Perīzād	Peri çocuğu kadar güzel, utanıp nazlanarak (şöyle) dedi: "Bir peri olan cariyenizin adı Perîzâd'tır.
1860	Perī-peykerlerüñ ser-defteriyin Ayaġuñ tozınuñ fermān-beriyin	Peri yüzlülerin en önde gelenlerindenim (ama) ayağınızın tozunun emir kuluyum.
	Bu ḳaṣruñ ṣāḥibi kim Lāhicān'dur Baña 'āşıḳdurur bunca zamāndur	Bu köşkün sahibi olan Lâhicân da çok zamandan beri bana âşıktır.
	Cefālar eyledüm ḥadden ziyāde Velī yād itmedüm bir gün vefāde	Ona fazlasıyla eziyetlerde bulundum, bir gün bile olsun ona vefa göstermedim.
1863	Yudar la'lim ġamından her gice ḳan Yürür sevdā-yı zülfümle perīşān	Dudağımın gamı ile her gece kan yutmakta, saçımın arzusu ile perişan dolaşmaktadır.

	Döker nergislerüm añsa gözi yaş İrer zaḫm-ı müjemden bağrına baş	Nergis (gibi gözlerimi) anıp gözlerinden yaş dökmekte, kirpiklerimin yarası ciğerini yaralamaktadır.
	İşüm gücüm anuñla ceng ü ġavġā Teraḥḥum itmedüm bir laḥẓa ḳaṭ'ā	İşim gücüm onunla kavga ve savaştır ve hiçbir zaman ona merhamet de etmedim.
1866	Cihān içre begendüm bu diyārı Sever ṭab'um ziyāde bu bıñarı	Dünyada en çok bu yeri beğenmekte ve tabiatıma uygun olan bu pınarı fazlasıyla sevmekteyim.
	Teferrücgāhum olmışdur bu gülşen İderin bunda 'işret her zamān ben	Bu gül bahçesi, benim gezinti yerim olduğu için her zaman burada eğlenirim.
	Gelüp gördüm cihān pür-ādem olmış 'Alemlerden bu 'ālem ḫurrem olmış	Buraya gelince gördüm ki her taraf insanla dolmuş, bu meclis bayrakla donanmıştır.
1869	Dikilmiş ejdehā-peyker 'alemler Ṭutulmış bārgāhlar[208] ḳonmış 'asker	Ejderhâ yüzlü sancaklar dikilmiş, girilmesi yasak mevki kuşatılmış ve her tarafına asker konmuştur.
	Ḳurulmış ortada bir taḫt-ı zerrīn Oturmış bir şehen-şāh ḫusrev-āyīn	Ortaya altın bir taht kurulmuş ve (üstüne) hükümdar merasimli bir şahlar şahı oturmuştur.
	Bu ḥāli bilmege cān oldı ṭālib Bu resme oldı baña ẓann-ı ġālib	Gönlüm bu hâli bilmek istedi. Şöyle bir zanna kapıldım:
1872	Didüm bunlara gelmege bahāne Gelüpdür yardım ide Lāhicān'e	Bunların buraya gelmesinin sebebi Lâhicân'a yardım etmektir.
66a	Varup cem' eyledüm ben de çeriler Gönüller şehrin alıcı perīler	Ben de gidip gönüller ülkesini fethedecek askerler topladım.
	Gelüp ceng eyledüm küstāḫlıḳ itdüm Şınup leşker hezīmet birle gitdüm	Küstahlık edip seninle savaştım ve askerimi kırdırıp hezimete uğradım.
1875	Mu'āf[209] it cürmümi oldum 'öẕr-ḫᵛāh Kerem sizlerden ü kem bizden iy şāh	Ey şah, kötülük benden kerem senden olsun, özrümü kabul et ve suçumu bağışla."

Şu deñlü eyledi ‘öẕri o cānān
Terahḥum eyledi ol māha sulṭān

O canan, o kadar çok özürde bulundu ki sultan (Vâmık) o ay (yüzlüye) merhamet etti.

Bu luṭf u ‘izzeti gördi Perīzād
Özi ẓulm eyledi şāh ‘adl-ile dād

Perîzâd da bu iyiliği ve âlicenaplığı gördü. (Hâlbuki) kendisi zulümde bulundu ama şah ona adalet ve ihsan gösterdi.

1878 Hezārān ‘izzet-ile ol semen-ber
Öpüp ḳodı serīr ayaġına ser

O yasemin göğüslü, binlerce saygıyla tahtın ayağını öperek başını koydu.

‘Öẕürler itdi didi iy güher-pāş
Kemīne cāriyeñdür bu ḳaravaş

Özürler dileyerek; “Ey cevahir saçıcı, bendeniz zavallı câriyenizim.” dedi.

Perestāre Perīzād itdi fermān
Süleymān merheminden şāha dermān

Perîzâd, hizmetçisine Şah (Vâmık’a) derman olmak üzere Süleyman merheminden verilmesini emretti.

1881 Per açup uçdı bir niçe perestār
Getürdi merhem itdi şāha tīmār

Birkaç hizmetçi de kanat açıp uçtu ve merhem getirip şahın yarasına sardı.

Oñuldı zaḫmı şāhuñ buldı ṣıḥḥat
Bu ḥāle şükr ü Ḥaḳḳ’a itdi minnet

Şahın yarası iyileşip sıhhat bulunca hâline şükür için Hakk’a minnetini arz etti.

Yitişdi Lāhicān ol demde nā-gāh
Görür Vāmıḳ öñinde ol yüzi māh

O anda Lâhicân oraya geldi ve o ay yüzlünün Vâmık’ın önünde olduğunu gördü.

1884 Ṭurur ṣıdḳ-ıla olmış ḫıdmete ḳul
Nitekim bende muḳbil olsa maḳbūl

Eğer kabul edilecek olsa onun hizmetinde mutlu bir köle, sadık bir kul gibi durmaktaydı.

Ḳoyup cengi götürmişler nifāḳı
İki şāh eylemiş ṣulḥ ittifāḳı

İki şah kavga ve kini bırakmış, barışta birleşmişlerdi.

Çü gördi Lāhicān bu feṭḥ-i bābı
Didi iy burc-ı devlet āftābı[210]

Lâhicân böylesine bir açık kapıyı görünce (şöyle) dedi: “Ey saadet göğündeki güneş!

1887 Sa‘ādetde Süleymān-ı zamānsın
Serīr-i devlete ṣāḥib-ḳırānsın

Sen saadet bakımından zamanın Süleyman’ı ve devlet tahtında her zaman üstün bir hükümdarsın.

56b	Murāduñca muṭī'uñ oldı devrān Bugün ḥükmüñde fermān ins-ile cān	Devran sana istediğin gibi itaat etti, bugün de insanlar ve cinler hükmüne boyun eğdi.
	Hemīşe ins [ü] cān[211] olsun muṭī'üñ Güneşden baḫtlu[212] taḫt-ı refī'üñ	Daima, insanlar ve cinler itaatçın (olsun), yüce tahtın güneşten (daha) bahtlı olsun."
1890	Melik Vāmıḳ güher dercini açdı Beşāret dürlerin üstine ṣaçdı	Vâmık cevahir çıkınını açtı ve müjde incilerini (onun) üzerine saçtı.
	Eyitdi Lāhicān'a iy bürāder Bi-ḥamdi'llāh ki ḫayra döndi bu şer	Lâhicân'a (şöyle) dedi: "Ey kardeşim, Allah'a hamd olsun ki bu fenalık hayra dönüştü.
	Murāduñ üzre devr itdi felekler Şükür kim żāyi' olmadı emekler	Şükür ki emekler boşa gitmedi; felekler senin dileğin üzere döndü.
1893	Perestār oldı ḳapuñda Perīzād Dimez ol serv ola ḳapuñda āzād	Perîzâd kapında hizmetçi oldu. O servi kapından kurtulmak da istemez.
	Dilerüz açasın iḥsān ḳapusın Yapasın miḥnet ü hicrān yapusın	Senin de iyilik kapısını açarak sıkıntı ve ayrılığın yapısını yapmalısın.
	Budur erlik erenler işin işle Perīzād'a günāhını bağışla	Yiğitlik, erenlerin yaptığı gibi Perîzâd'ın kabahatini bağışlamandır.
1896	Egerçi görmedi mihr ü vefāsın Gülüñ bülbül çekegeldi cefāsın	Bülbül, gülün vefa ve minnetini görmediği hâlde cefasını çekip durmaktadır.
	Cefāsın ol cefākāruñ vefā bil Ne cevr iderse cāna hep ṣafā bil	Sen de o cefakârın çektirdiklerini vefa olarak kabul et ve sana ettiği eziyetleri hep iyilik olarak gör.
	Vefā olur egerçi ḳuvvet-i cān Şekerden ṭatlu zehr-i cevr-i cānān	Gerçi sevgilinin eziyet zehri cana kuvvet veren şekerden daha tatlı bir vefa örneğidir."
1899	Ṭururdı Lāhicān ser-mest ü ḥayrān Nite ġassāl öñünde cism-i bī-cān	Lâhicân, ölü yıkayıcısı önünde duran cansız bir beden gibi şaşkın ve sersem bir şekilde durmaktaydı.

Gelürdi ʻaḳlı gāh yine giderdi
Ne cānı ne cihānı farḳ iderdi

Aklı bazen gelip bazen geri gidiyor; ne canı ne de cihanı fark edebiliyordu.

İrişdi semʻine bir ṣavt-ı ṣāfī
Olur cān derdine şāfī vü kāfī

Kulağına, gönül derdine şifa verecek duru bir ses geldi.

1902 Ṭaġılmış ʻaḳlı başına dirildi
Ki ṣan ölmiş-idi yine dirildi

Dağılmış olan aklı başına geldi; sanki ölmüştü ve yeniden dirildi.

67a Yüz urup baş ḳodı sulṭān öñinde
Virüp cān itdi ḳurbān cān öñinde

Sultanın önünde yere yüzünü kapayıp başını koydu ve canını onun önünde kurban etti.

Ṭurup ḫıdmetde ḳıldı çoḳ şenālar
Devām-ı devlet-i şāha duʻālar

Onun hizmetinde çok övgülerde bulundu, şahın devletinin devamı için dualar (etti).

1905 Didi iy şarḳ u ġarbuñ pādişāhı
Saʻādet nūrı vü ẓıll-ı ilāhī

(Şöyle) dedi: "Ey doğunun ve batının padişahı, saâdet nuru ve Allah'ın (yeryüzündeki) gölgesi!

Güneşden rūşen olsun şemʻ-i baḫtuñ
Felekden yüksek olsun pāy-i taḫtuñ

Bahtının mumu güneşten (daha) parlak olsun. Tahtının kaidesi felekten (daha) yüksek olsun.

İrürdüm nā-murād-idüm murāda
Hemīşe devlet ü ʻömrüñ ziyāde

Muradıma ermemiştim (sayenizde) eriştim, devletiniz ve ömrünüz daima artsın."

1908 Melik bu fetḥe şād oldı be-ġāyet
Ḫudā'ya itdi şükri bī-nihāyet

(Vâmık) buna oldukça sevindi ve Allah'a sonsuz şükürlerde bulundu.

Buyurdı Behmen'e Vāmıḳ ki ṭuruñ
Oturmañ tīz dügün ḳaydını görüñ

Vâmık Behmen'e (şöyle) emretti: "Beklemeden hemen düğün hazırlıklarını başlatın.

İrişüp bu iki ḥasret murāda
Añılsun ḫayr-ıla adum duʻāda

Bu iki hasret arzusuna ulaşsın ki benim adım duada hayırla anılsın."

1911 Eyitdi Lāhicān'ıla Perīzād
Taḥammül eylegil kim olasın şād

Lâhicân'la Perîzâd (da şöyle) dediler: "Sen de mutluluğa erişinceye kadar sabredelim.

Bu iş mümkin degüldür iy şehen-şāh
Bize göstermesün ol güni Allāh

Ey şahlar şahı, bu iş mümkün değildir. Allah o günü bize göstermesin.

Şeh-i ʿālem murāda irmeyince
Gözi ʿAzrā ʿizārın görmeyince

Âlemlerin şahı muradına ermeden ve Azrâ'nın yüzünü görmeden

914 Aramuzda bizüm olmaya birlik
İkimüzde ikilik ola dirlik

biz bir araya gelmeyelim, ikimiz de ayrı yaşayalım.

İkimüz birlige bitmeye ḳaṭʿā
Bu söze şāhid olsun Ḥaḳ teʿālā

Allah da bu söze şahit olsun ki ikimiz bir araya gelmeyiz.

İrincek siz iki ʿāşıḳ murāda
Biz ikimüz olavuz bir arada

Siz iki âşıklar bir araya gelince biz de bir araya geleceğiz."

917 Melik Vāmıḳ bu sözden oldı ḫurrem
Ṣafālar geldi gitdi leşker-i ġam

Vâmık bu söze çok sevindi ve keder ordusu gidip yerine safalar geldi.

917b Eyitdi ancaḳ olur bāreka'llāh
Biz olduḳ rāżī rāżī olsun Allāh

(Ve şöyle) dedi: (Buna ancak) 'Kutlu olsun.' denir. Ben razı oldum Allah da (sizden) razı olsun."

Oḳudı āferīnler ḳıldı şābāş
İkisin daḫı idindi ḳarındaş

Aferinlerde bulundu ve ikisini de kendine kardeş edindi.

920 Pes andan didi Vāmıḳ ṭurmaġ olmaz
Kişi ṭurmaġ-ıla maḳṣūda irmez

Sonra da Vâmık (şöyle) dedi: "Artık beklemek yanlıştır. Beklemekle kişi maksadına erişmez."

Buyurdı göç yaraġın gördi leşker
Süvār oldı atına çünki server

Buyruğu üzerine asker hareket hazırlıklarını tamamladı ve o reis atına bindi.

Yir öpdi Lāhicān'ıla Perīzād
Didiler şāh-ı ʿālem şādmān[213] bād

Lâhicân ile Perîzâd yere kapandılar ve (şöyle) dediler: "Âlemlerin şahı, mutlu olasın.

923 İcāzet buyuruñ bu iki bende
İdelüm saʿy cān oldukça tende

Bu iki kölenize izin verin, bedenimizde canımız oldukça gayret gösterelim.

Ser-ā-ser cüst ü cū idüp cihānı
Arayup āşikāre vü nihānı

Açıkta ve gizli cihandaki her yeri baştan başa arayalım.

Umaruz Ḥaḳ vire bir gün bulavuz
Sa'ādetle alup şāha gelevüz

Allah'tan umarız ki bir gün bulup şahımıza sevinçle alıp getiririz."

1926 İcāzet virdi anlara şehen-şāh
Didi ḫayr ola varuñ in-şā'allāh

Şahlar şahı onlara müsaade etti ve "Gidin, inşallah hayırlısı olsun." dedi.

Lāhicān ü Perīzād Vāmıḳ-ıla vedā'laşup göge perrān oldılar Vāmıḳ ma'şūḳını isteyü gitdügidür

Lâhicân ile Perîzâd'ın Vâmık'la vedalaşıp göğe uçması Vâmık'ın da sevgilisini aramaya gitmesi

Perīler āsümāna oldı perrān
Melik Vāmıḳ yir üzre itdi seyrān

Periler gökyüzünde uçtular Vâmık da yeryüzünde harekete geçti.

Yüridi on sekiz gün gice gündüz
Geçüp nice eniş yoḳuş niçe düz

Pek çok iniş yokuş ve düzlük geçerek geceli gündüzlü on sekiz gün yürüdü.

1929 Bu resme irdi taḳdīr-i ilāhī
Melik irgürdi Rī milkine rāhı

İlâhi takdirin de uygun görmesiyle Rey şehrine ulaştı.

Bulur ol yirde bir ṣaḥrā-yı zībā
Ṣanasın ravża-i Firdevs-i a'lā

Orada yüce Firdevs cenneti gibi güzel bir bahçe buldular.

68a Ne isterseñ müheyyā yimedin ḳayd
At-içün otlar u itler-içün ṣayd

Burada at için ot, köpekler için av (gibi) sıkıntısız her şey hazırdı.

1932 Buyurdı ḳondılar leşker tamāmı
Maḳām idindiler bir ḫoş maḳāmı

Buyruk üzerine ordu konakladı ve bu güzel yeri kendilerine durak edindi.

Begendi Vāmıḳ ol ṣaḥrāyı ġāyet
Eyitdi irmedin 'ömre nihāyet

Vâmık bu kırı oldukça beğendi ve (şöyle) dedi: "Ömrümüz son bulmadan

Bahār eyyāmı gül devrānıyıdı
Ṣafā evānı mül devrānıyıdı

- tam da bahar mevsimiydi; gül, eğlence ve şarap zamanı idi.-

Ḳuruñ bezmi ḳılalum ṣoḥbet-i gül
Ṣunuñ cāmı idelüm ʿişret-i mül

meclisi hazırlayın, gül sohbeti edelim; kadehleri uzatın, şarap eğlencesi yapalım."

Ḳuruldı meclis oldı ʿıyşa bünyād
Ṣafāyıla göñüller oldı ābād

Meclis kuruldu ve eğlence başladı; zevkten gönüller şenlendi.

Pey-ā-pey bir niçe gün ʿişret itdi
Dönüp şāh Behmen'e bir gün eyitdi

Eğlence birkaç gün devam etti. Şah bir gün Behmen'e dönüp (şöyle) dedi:

Süvār oluñ seḥer vaḳtinde yarın
Ṭolanalum bu ṣaḥrānuñ kenārın

"Yarın seher vaktinde atlarınıza binin. Bu ovanın etrafını dolaşalım.

Teferrüc eyleyelüm bu diyārı
Birez seyrān idelüm sebzezārı

Bu bölgeyi gezelim; yeşilliklerini seyredelim.

Bizi ṣayd itmedin ʿanḳā-yı devrān
İdelüm biz şikār-ı şīr-i ġarrān[214]

Zaman ankâsı bizi avlamadan biz kürkleyen arslanı avlayalım.

Süvār oldı seḥer vaḳtinde leşker
Kim oldı her biri biñ başlu ejder

Her biri bin başlı ejder gibi olan asker, seher vaktinde atlarına bindi.

Biner bir ata Vāmıḳ çarḫ-ı devvār
Yürüyişinde ḳalur ʿāciz ü zār

Vâmık da öyle bir ata bindi ki devreden felek yürüyüş bakımından onun yanında âciz kalırdı.

Sürüp şīr-i jiyān[215] gibi cihān-gīr
Aradı ṭaġda ḳaplan mīşede şīr

Cihangir, kızgın bir arslan gibi ilerledi, dağda kaplan ormanda arslan aradı.

Gice gündüz şikār itdi beş on gün
Ki ḳandan ṭaġ-ıla ṭaş oldı gülgün

Beş on gün boyunca geceli gündüzlü avlandı, (dökülen) kanlardan dağ taş gül rengine boyandı.

Dükendi keklik ü ṭurrāc u tīhū
Ne ṭavşan ḳaldı ol yirde ne āhū

Orada keklik, turaç ve çil kuşu kalmadığı gibi tavşan ve ceylan bile tükendi.

Çün avdan ḥaẕẕını aldı şehen-şāh[216]
Ṭutarlar girü meskenden yaña rāh

Şahlar şahı avdan (yeterince) zevk alınca tekrar konakladıkları yere doğru yöneldi.

1947 Buyurdı beglerine ol cüvān-baḫt
Gelüp ol sebzezāra ḳurdılar taḫt

Açık bahtlının beylerine buyruğu üzerine o yeşilliğe gelip taht kurdular.

68b Didi eyleñ bu etlerden kebābı
Getürüñ meclise şem' ü şarābı

"Bu etlerden kebap yapın ve meclise mum ile şarap getirin." dedi.

Yine meclis ḳuruldı yürüdi cām
İder devrān nitekim devr-i eyyām

Yine meclis kuruldu ve kadeh tıpkı günlerin döndüğü gibi dolaştırıldı.

1950 Çü meşġūl oldı bunda 'işrete şāh
Gözet n'eyler bu yaña ḥikmetü'llāh

Bu tarafta şah içki ve eğlence ile meşgul olurken öbür tarafta ilâhî hikmetin yapacaklarına bak.

Bu ḥāli gördi Rī ḫalḳı üşendi
Ḳamusı ḳorḳusından ḳan ḳaşandı

Rey halkı bu hâli görünce tedirgin oldu ve korkusundan hepsi kan işedi.

Dirildi ol nevāḥīde olanlar
Danışdı birbiriyle iş bilenler

O bölgede yaşayanlar bir araya geldiler; içlerinden iş bilenler aralarında müşâvere ettiler.

1953 Didiler ne ṭurursız ġāfil olmañ
Bu işde 'ālim oluñ cāhil olmañ

(Ve şöyle) dediler: "Niçin geflet içinde bulunasınız. Siz de bu işin aslını esâsını öğrenin.

Bu er kim geldi bu ṣaḥrāya girdi
Bilinmez adı ṣanı yiri yurdı

Adını, sanını; yerini, yurdunu bilmediğimiz bir kişi bu ovaya gelip yerleşti.

Alur bu milki āḫir bu göresiz
Esīr olur er ü 'avrat oġul ḳız

Korkarız sonunda bu ülkeyi ele geçirir ve erkek kadın, oğul kız herkes (onun) esiri oluruz.

1956 Yılanı ejder olmadın görelüm
Ulalmadın bu fitne öldürelüm

Henüz ejder olmadan yılanı görelim ve fitne artmadan onu öldürelim.

Başumuza belā olur bu āḫir
Gerekdür buña tedbīr evvel āḫir

Sonunda bu başımıza belâ olur, eninde sonunda bunun çaresi gerekecektir."

Bu rāyı gördiler rūşen ser-encām
İdeler ḥāli Rī şāhına i'lām

Bu görüşün apaçık bir çözüm olduğunu anladılar ve durumu Rey şahına bildirmeye karar verdiler.

1959 Bulurlar bir berīd-i bād-reftār
Ki her işden ḫaberdār ehl-i güftār

Her işten haberdar, söz ehli ve ayağına çabuk bir haberci buldular.

Yazup bir nāme aşlınca mufaṣṣal
Virürler aña k'ide müşkili ḥall

Müşkili çözmesi için ona verilemek üzere usulüne uygun ayrıntılı bir mektup yazdılar.

69a Götürdi nāmeyi oldı revāne
İrişdi ḳuşlıḳ olınca nişāne

(Haberci) yola koyulup mektubu götürdü ve kuşluk vaktinde hedefine ulaştı.

Vāmıḳ'uñ yolı Rī milkine uġrayup Arslān-nām emīri ile ceng eyleyüp Arslān'ı atdan ḳapup kendüye ṭābi' eyledügidür

Vâmık'ın Rey ülkesinin Arslan adındaki emiri ile savaşıp onu atından indirip kendine tabi etmesi

1962 Meger ol demde Rī milkinde sulṭān
Bir ulu şāh-ıdı dirlerdi Arslān

O dönemde Rey ülkesinin sultanı Arslan adında ulu bir şah idi.

Naẓīri yoḳ-ıdı milk-i cihānda
Olurdı taḫtı anuñ Naḫcüvān'da

Dünyada onun benzeri yoktu. Tahtı da Nahcivan'da idi.

Oturup 'ıyş iderdi şād u ḫurrem
Ṣafā-yı şevḳ-ile olmışdı ḫoş-dem

Neşeyle gönlünü eğlendirirdi. Arzunun vermiş olduğu gönül hoşluğunu en yakın arkadaş edinmişti.

1965 Cihānuñ miḥnetinden fāriġü'l-bāl
Bu resme sürmiş 'ömri niçe yüz sāl

Dünya sıkıntılarından uzak olarak yüzyıllarca bu şekilde yaşamıştı.

Elinde ḫoş Cemāne cām-ı zerrīn
Dilinde Ḫusrevāne şi'r-i Şīrīn

Elinde Cem'e yaraşır güzel bir altın kadeh, dilinde ise Hüsrev'inki gibi Şirin'in şiiri (vardı).

Muṣāḥib bir niçe ḫoş-ṭab' yārān
Virürler cāma bāde bādeye cān

Hoş mizaclı birkaç dost sohbet arkadaşı (ile) kadehlere şarap (doldurup) şaraba can bağışlamaktaydılar.

1968 Cefā vü cevri itmişler ferāmūş
Vefā-yı bezm-ile ḫāṭırları ḫoş

Meclisin gönüllere hoşluk veren havası ile, (dünyanın) eziyet ve sıkıntılarını unutmuşlardı.

İrişdi nā-gehān ol peyk-i çālāk
Yüzin dergāh öniñde eyledi ḫāk

O anda ayağına çabuk haberci geldi ve yüzünü dergâhın önünde yere sürdü.

Didi şāhā hemīşe şād-kām ol
Cihānda Cem gibi hem-rāh-ı cām ol

(Arslan'a şöyle) dedi: "Dâima mutlu olunuz. Kadeh Cem gibi dünyada yol arkadaşın olsun.

1971 Ṣaḳın ġāfil oturma geldi bir er
Yanınca bir niçe miḳdār leşker

Sakın gaflette olmayasınız. Yanında pek çok askeri de bulunan bir kişi geldi.

Fülān ṣaḥrāyı gördi bāġ [u] gülşen[217]
Niçe gündür idindi anı mesken

Falan ovayı güllük gülistanlık bulduğu için günlerdir orada konaklamaktadır.

Gice 'işret ider gündüz şikārı
Ṣınıḳdurdı tamāmet ol diyārı

Gece içki meclisi düzenlemekte gündüzleri de avlanmaktadır. O bölgeyi bütünüyle bozguna uğratmıştır.

69b

1974 Yanında ẕerrece yoḳdur bu 'ālem
Görünmez gözlerine çöpce 'ādem

Bu dünya, gözünde zerre gibi kalmakta, insanlar da gözüne çöp kadar görünmektedir.

Felek adını añıcaḳ kelek dir
Pile pīşe vü sīmürġa siñek dir

Fil, simurg (gibi hayvanları) sinek gibi görmekte ve feleğin adını anınca kelek demektedir.

Bu iş ḫoş gelmedi hiç ḫāṣ u 'āme
Getürdüm il erinden işte nāme

Avam ve havas kimse bu durumdan hoşlanmadı. Zabıta gücünün göndermiş olduğu mektup da şudur."

1977 Oḳundı nāme fehm olundı mefhūm
Ḳażiyye oldı Rī şāhına ma'lūm

Mektup okununca durum anlaşıldı; Rey şahı meseleden haberdar oldu.

İşitdüginde oldı gey ġażabnāk
Ṣalup başını itdi nāmeyi çāk

Durumu öğrendikten sonra oldukça öfkelendi ve (öfkeyle) başını sallayarak mektubu yırttı.

Didi bilmediñüz mi ad u şanın
Nişān ḳanḳı yirüñ virür nişānın

"Adını sanını öğrenmediniz mi, acaba nereye ait olduğuna dair işaretler yok mu?" dedi.

1980 Didi ol peyk nāmından nişāne
Şu deñlü bildük iy şāh-ı zamāne

Adıdur Şāh Ṭaymūs[218] oġlı Vāmıḳ
Kim olmış görmedin ʿAẕrā'ya ʿāşıḳ

Ṭolaşup ʿışḳa terk itmiş diyārın
Cihānı geşt idüp ister nigārın

1983 İşitdi anı Arslān geldi ḫışma
Çöpe ṣaymadı göstermedi çeşme

Revān on biñ er-ile itdi ılġar
İrişdi kimse olmadın ḫaberdār

Şebīhūn itdi çekdi tīġ-i burrān
Göz açdurmadı itdi tīr bārān

986 Bu yaña Şāh Vāmıḳ[219] menzilinde
Yatur ġāfil ki ṣan kendü ilinde

Seḥerden gözlerin almışdı uyḫu
Kulaġına ṭoḳundı hāyıla hū

Uyandı gördi ḥāl olmış diger gün
Meger ḫışm eylemiş kendüye gerdūn

'0a

989 Yirinden ṣıçradı ṣan şīr-i ġarrān
Depindi leşkere ol merd-i meydān

Beliñleyü yirinden ṭurdı Behmen
Ḳodı başa ışıḳ geyindi cevşen

Uyandı cümle leşker ata bindi
Yüridi düşmene ḳarşu depindi

Haberci (de şöyle) dedi: "Ey zamanın padişahı, nâmına dair şunları öğrendik:

Adı, Taymûs Şah oğlu Vâmık'mış ve görmeden Azrâ'ya âşık olmuş.

Aşkı için ülkesini terk etmiş ve sevdiğini bulmak üzere cihanı dolaşmaktaymış."

Arslan bunları duyunca öfkelendi ve (Vâmık) gözünde çöp kadar bile görünmedi.

On bin er ile dört nala yola çıkıp kimse fark etmeden oraya ulaştı.

Keskin kılıcını çekip gece baskını yaptı ve göz açtırmadan ok yağmuruna tuttu.

Bu tarafta ise Vâmık sanki kendi ülkesinde imiş gibi gaflet içerisinde yatmaktaydı.

Uyumakta iken seher vakti kulağına çığlıklar geldi.

Uyandığında durumun rengi değişmiş olduğunu, feleğin kendisine öfkeli yüzünü göstermiş olduğunu gördü.

O (savaş) meydanı yiğidi, kükreyen bir arslan gibi yerinden fırladı ve askeri (uyandırmak için) çabaladı.

Behmen irkilerek yerinden kalktı, başına miğferini sırtına da zırhını giyindi.

Bütün asker atına bindi ve düşmana saldırmak üzere harekete geçti.

1992 Alup Vāmıḳ ele bir tīġ-i bürrān
Ṣıġadı iki ḳolın ḳıldı ‘uryān

Vâmık da eline keskin bir kılıç alıp iki kolunu sığadı.

Ḳaṣırġa gibi esdi vü ṣavurdı
Ṣaġın ṣola ṣolın ṣaġa devürdi

Kasırga gibi esip savurdu, sağı sola solu sağa devirdi.

Ṭaġıtdı ol çerinüñ ḳalbgāhın
Nitekim ḳarġa[220] dirnegini şāhin

Ordunun merkez bölgesini tıpkı şahinin karga topluluğunu dağıttığı gibi dağıttı.

1995 Ziyāde itdi Behmen daḫı iḳdām
Nitekim Sāye Ḫān cenginde Behrām

Behmen de tıpkı Behrâm'ın Sâye Hân savaşında gösterdiği gibi gayret gösterdi.

İderken cengi Vāmıḳ ‘āşıḳāne
Buluşdı nā-gehān Arslān Ḫāna

Vâmık, âşığa yaraşır bir şekilde savaşırken birden Arslan Hân ile karşı karşıya geldi.

Çü Arslān anı gördi çekdi şimşīr
Pelenge açdı pençe ṣanasın şīr

Arslan onu görünce tıpkı arslanın kaplana pençesini attığı gibi kılıcını çekti.

1998 Aña Vāmıḳ siper tutdı muḳābil
İfāde itmedi olmadı ḳābil

Vâmık da karşılık olarak kalkan tuttu ama ona dersini vermek mümkün olmadı.

Elinde pāyidār olmadı ḳalḳan
İki şaḳḳ itdi anı tīġ-i bürrān

Elinde (tuttuğu) kalkan dayanamadı; onu keskin kılıç ikiye ayırıverdi.

Ṭokundı Vāmıḳ'a bir ẓaḫm muḥkem
Revān oldı teninden cismine dem

Vâmık derin bir yara aldı ve o yaradan bedenine kan yürüdü.

2001 Yidi ol ẓahmı çün göñli bulandı
Ziyāde ḫışma geldi öykelendi anlam

O yarayı alınca midesi bulandı ve fazlasıyla hiddetlenip öfkelendi.

Acıtdı ṭatlu cānın yāre anuñ
Başıldı ḳuyruġı ṣan ejdehānuñ

Yara tatlı canını acıttı ve sanki kuyruğuna basılmış ejderha gibi oldu.

Ṣunup Arslān'a Rustem gibi Vāmıḳ
Yaḳasına yapışdı şāh-ı ‘āşıḳ

Âşık Vâmık, Arslan'a Rüstem gibi saldırıp yakasına yapıştı.

'0b

:004 At üstinden bir elma gibi aldı
Acı ḳavun gibi yirlere çaldı

Onun atının üzerinden bir elma gibi aldı ve acı kavun gibi yerlere çaldı.

Şikāra çünki şehbāz eyledi ḫız
Atından indi çıḳdı gögsine tīz

Doğanın avına atıldığı gibi atından inip hemen Arslan'ın göğsüne çıktı.

Elini bağlayup ṭutdı ṣaḳalın
Ödin uçurdı ḳomadı mecālin

Ellerini bağlayıp sakalını tuttu; öyle korkuttu ki onda güç kuvvet bırakmadı.

007 Revān ḳaṣd itdi kim ala revānın
Kese başın ḳara toprağa ḳanın

Canını almaya, başını kesip kanını toprağa akıtmaya niyet etti.

Açup Arslān gözini gördi gerdūn
Kim itmiş nerre ṣīri demneden dūn

Arslan, gözünü açınca feleğin erkek arslanı dışkıdan bayağı duruma düşürdüğünü gördü.

Pelengüñ pencesine girdi çün ṣīr
Ṭaḳup boynına urġan itdi naḫcīr

Arslan, kaplanın pençesine yakalanınca boynuna ip geçirilip bir av (ganimeti) oldu.

010 Görür varmış vücūd-ı cān ḫarābe
Fiġān u zār-ile çoḳ itdi lābe

Can mülkünün yıkılmak üzere olduğunu görünce ağlaya inleye yalvarmaya başladı.

Tażarrū'lar idüp dir iy cihāndār
Baña bir dem amān vir ḳıyma zinhār

Yalvararak (şöyle) dedi: "Ey dünyayı tutan hükümdar, bana bir an olsun acı, (canıma) kıyma.

Mürüvvet bāġına iy serv [ü] şimşād[221]
Kerem ḳıl ḳuşca cānum eyle āzād

Ey servi ve şimşir ağacı, lütfunla kuş kadar canımı mürüvvet bahçesine bırak.

013 Teraḥḥum eyleyüp şāh itdi iḥsān
Elinden aldı bendin ḳalḳdı Arslān

Şah acıyıp iyilik etti ve eli çözülen Arslan ayağa kalktı.

Bağışladı ṣuçın yirden götürdi
Melik geçdi yine taḫta oturdı

Melik (Vâmık), suçunu affedip (onu) zilletten kurtardı ve tekrar tahtına geçip oturdu.

Zihī devletlü ḫān devletlü sulṭān
Öñinde rūbeh oldı şīr-i ġarrān

O ne güzel devlet sahibi hân ve sultandır, (çünkü) kükremiş arslan önünde tilkiye döndü.

2016 Gelüp Arslān şāh öñinde ḳodı baş
Du'ā idüp ider taḥsīn ü şābāş[222]

Arslan, gelip şahın önünde eğildi ve ona dualar ederek övgü ve şükranlarda bulundu.

Pes andan bendeler silkine vardı
Elin ḳavşurdı şāha ḳarşu ṭurdı

Daha sonra kölelerin bulunduğu sıraya geçti ve elini bağlayarak şaha yöneldi.

Görincek anı Vāmıḳ 'izzet itdi
Ṭurup Arslān'ı taḫta da'vet itdi

Vâmık Arslan'ı görünce ihsanda bulunarak tahta davet etti.

71a

2019 Oturmadı edep itdi ri'āyet
Temellüḳ itdi gösterdi diyānet

Adaba riayet edip oturmayarak dindarlık gösterisi yapıp yaltaklanmış oldu.

Didi iy burc-ı devlet āftābı[223]
Şerefde evc-i 'izzet māh-tābı[224]

(Şöyle) dedi: "Ey kutluluk göğünün güneşi ve şerefte yücelik doruğunun parlak ayı!

Cihān fermān-peẕīrüñ iy cihān-gīr
Mübārek cismüñe kim irdi şimşīr

Ey cihanı zapteden (şah), dünya senin fermanın altındadır. Sizin değerli bedeninizi kılıç yaralamıştır.

2022 Zehirnāk idi ol şimşīr-i ḫūn-rīz
Ki ẓaḫmından gerekdür şāha perhīz

O kan dökücü kılıç zehirli olduğu için o yara tehlike arzetmektedir.

Şeref ṣaluñ sa'ādet birle şehre
'İlāc olunsun ol ẓaḫma vü zehre

Büyüklük gösterip (beni) şehre gönderin ki bu yaraya ve zehre ilâç bulunsun.

Buyuruñ lutf idüñ iy şāh-ı 'ālem
Bir el ögürdi te'sīr itmedin sem

Ey âlemlerin şahı, lütfen zehir etki etmeden bir kere kusmayı deneyin.

2025 Bizi ḫāk-i meẕelletden götürüñ
Sizüñdür taḫt geçüñ taḫta oturuñ

(Böylece) beni alçaklık toprağından yükseltmiş olursunuz. Taht sizindir geçip tahta yine siz oturun.

Benüm oġlum ol iy şāh-ı cüvān-baḫt
Saña lāyıḳ senüñdür tāc-ile taḫt

Ey bahtı açık şah, benim oğlum ol. Taç ve taht sana layıktır."

Şu deñlü dilkülük gösterdi Arslān
Ki ṭuta ḥīle birle şīr-i ġarrān

Arslan, hile ile o kükremiş arslanı yakalamak üzere tilkilik düşündü.

028 Temelluḳ eyleyüp itdi ḳasem yād
İnandı Vāmıḳ oldı ġuṣṣadan şād

Yaltaklanarak ona yeminde bulundu. Vâmık ona inanıp sıkıntıdan kurtuldu.

İcābet eyledi ol da'veti şāh
Yöneldi şehre Arslān oldı hem-rāh

Bu teklifi kabul etti ve Arslan'la birlikte şehre yöneldi.

İrişdi Şāh Vāmıḳ[225] Naḫcüvān'e
İşit n'eyler aña devr-i zamāne

Vâmık Nahcivan'a gelince, zamanın dönüşünün onun (başına) ne işler açtığını dinleyin.

Arslān ol kīne ile Vāmıḳ'uñ ẓaḫmına merhem yirine zehir virüp Behmen-nām hevādārı Arslān'ı giriftār eyledügidür

Arslan'ın içindeki gizli düşmanlıkla Vâmık'ın yarasına merhem yerine zehir sürmesi, Behmen'in de Arslan'ı yakalaması

031 Bu dehrüñ eksik olmaz ḥādişātı
Ne mihri vardur anuñ ne şebātı

Vefası ve sebatı olmayan bu dünyanın macerası eksik kalmaz.

1b Kime kim virdi şekker itdi ġāfil
İçürdi ṣoñına zehr-i helāhil

Gaflette bulunup birine şeker verse bile sonunda ona panzehiri olmayan zehir içirir.

Kime bir laḥẓa sürdürse ṣafāyı
Ṣoñına çekdürür biñ yıl cefāyı

Bir anlık safa sürdürdüğü kişiye sonunda bin yıl cefâ çektirir.

034 Kimi kim bir nefes eylerse dil-şād
Olur ṣoñra işi āh-ıla feryād

Bir nefeslik gönlünü hoş tuttuğunun işini sonra feryat figan eyler.

Gel iy ḫᵛāce ḳo dehr-i dūn ṣafāsın
Ṣafāsı cīfe dur çekme cefāsın

Ey üstad, (öyleyse) alçak dünyanın safasını bir tarafa bırak. (Çünkü) leş gibi olan safası çekilecek bir dert değildir.

Metā'-ı dünyevīye olma maġrūr
Ḳomaz dilde sürūr u dīdede nūr

Dünya malı ile övünme, çünkü (dünya malı) gönülde huzur gözde nur bırakmaz.

2037	Şehüñ başında var-ıdı ġurūrı Anuñçün yoġ-ıdı cānda ḥuzūrı	(Vâmık) Şah da gururlu olduğu için gönlü hiç huzur bulmadı.
	Cüvān ola vü sulṭān ola ʻāşıḳ Bu üç ḥaşlet olıncaġaz muvāfıḳ	Gençlik, sultanlık ve âşıklık hasletlerinin üçünü de bir arada istedi.
	Ġurūra bu arada virmeyen yol Görür cennetde ölmedin yirin ol	Bu (dünyada) gurura yol vermeyen (kişi) ölmeden cennetteki yerini görür.
2040	Kim olmaz ʻaḳlı olan kimse maġrūr Yimez hiç ġuṣṣa olur şād u mesrūr	Aklı olan kişi mağrur olmaz, sıkıntı çekmez; gönlü neşe ve huzur dolar.
	ʻAḳıldan behremend-isen cihānı Elüñden ḳo yüri var iste cānı	Eğer biraz aklın varsa dünyayı bırak ve canın canını iste.
	Cihānı istemez cānı bulanlar N'iderler cānı cānānı bulanlar	(Çünkü) canı bulanlar cihanı istemezler. Canı bulan cananı n'eylesin!
2043	Cihānuñ cümle varını ḳo elden İrür cānāna cānı CĀMİʻĪ sen	Câmi'î sen de dünyevî kıymetleri bir tarafa bırak ve canını cananına eriştir.
	Çü Vāmıḳ aldı cānāndan ḫaberler Anuñçün oda yandurdı cigerler	Vâmık, sevgiliden haber almaya başlayınca ciğerini ateşlere yandırdı.
	Cihān u cānı çün itdi ferāmūş Gehī şekker gehī zehr eyledi nūş	Dünyayı da canı da unuttu, bazen şeker bazen de zehir yedi.
2046	Getürdi şehre Arslān şehryārı[226] Nitekim şīr alur gelür şikārı	Arslan, hükümdarı tıpkı arslanın avını alıp geldiği gibi şehre getirdi.
72a	Aña ḫāṣ ḫalvetinde virdi ḫalvet Yidürdi şehd içürdi şīr ü şerbet	Kendi bulunduğu yerde özel bir mekân tahsis etti, bal yedirip süt ve şerbet ikram etti.
	Buyurdı ṣaldılar cerrāḥa ādem Ki şāhuñ ẓaḫmına bağlaya merhem	Buyruğu üzerine şahın yarasına merhem sarmak üzere cerrâha adam yolladılar.

2049 Meger var-ıdı bir cerrāḥ-ı cān-ken
Cirāḥatda elinde idi her fen

Orada cerrahlık konusunda bütün bilgilere sahip can yıkıcı bir hekim vardı.

Eger olsaydı biñ yıllıḳ cirāḥat
Oñuldar laḥẓada eylerse himmet

Bin yıllık bir yara bile olsa himmetiyle bir anda iyileştirirdi.

Alurdı her kime ḳaṣd eylese rūḥ
Ki ẕerre deñlü çöpden olsa mecrūh

Eğer isterse küçücük bir çöpten yaralanan kişinin canını alırdı.

2052 Dir Arslān aña iy üstād-ı ḥāẕıḳ
Bu mecrūḥ kim görürsin adı Vāmıḳ

Arslan ona (şöyle) dedi: "Ey işinin ehli üstad, gördüğün bu yaralının adı Vâmık'tır.

Gelüp milküme girdi bī-icāzet
Baña vü ḫalḳa irgürdi ḫasārat

İzinsiz gelip ülkeme girdi, bana ve halkıma zarar verdi.

Gerekdür idesin ẕaḫmına merhem
Urasın aña merhem yirine sem

Onun yarasına merhem bulman istenmektedir ama sen ona merhem yerine zehir vereceksin.

2055 Eger yüz biñ ola cisminde cānı
Birisi bulmaya andan emānı

Bedeninde yüz bin canı bile olsa onlardan hiçbiri kurtulmamalıdır."

Buyurdı biñ filori iki ḫil'at
Didi bāḳī neyise ḥaḳḳ-ı ḫıdmet

Bin filori ve iki hil'at verilmesini emretti ve "Hizmetinin bedeli için kalanına sonra bakarız." dedi.

Pes andan ṭurdı cerrāḥ-ı ṭama'kār
Alup ol mālı oldı aġulu mār

Daha sonra o aç gözlü cerrah ayağa kalktı, (verilen) o malları alarak zehirli bir yılan oldu.

2058 Ṭapup dünyāya yaḳdı oda dehri
Ḳodı tiryāḳi virdi aña zehri

Dünyaya taparak âlemi ateşlere yandırdı, ona panzehir yerine zehir verdi.

Yudı pāk itdi ẕaḫm sürdi merhem
Ḳodı penbe ṣarup bend itdi muḥkem

Yarayı temizledikten sonra merhem sürdü, üzerine pamuk koyarak sıkıca bağladı.

Didi degmeñ ṣaḳın bu ẕaḫma zinhār
Vaṣiyyet itdi gitdi ol sitemkār

O zalim; "Sakın bu yaraya dokunmayın." diye tenbih edip gitti.

2061 Meger merhem yirine zehr-imiş ol
Degül luṭf u kerem pür-ḳahr-ımış ol

Meğer o (sürdüğü), merhem değil zehirmiş; gösterdiği de iyilik ve yardım değil kötülükmüş.

Zehir[227] kār itdi Vāmıḳ ḳıldı feryād
Ṣanasın żıḳḳ-ı menfūḥdur ṭolu bād

Zehir etkisini gösterince Vâmık, hava üflenerek çalınan tulum gibi feryat etmeye başladı.

Ki bīrūndan derūna itdi ġavrı
Virür cisme cefā vü cāna cevri

hariçten (vücuduna) yayılınca bedene ve cana eziyet vermeye başladı.

72b

2064 Gözinden nūrı başdan ʿaḳlı gitdi
Geçüp cāndan cihān milkin unutdı

Gözünün feri ve başından aklı gitti; canından geçecek (hâle gelip) bütün dünyevî kıymetleri düşünemez oldu.

Kim ol gül ġonçesi oldı füsürde
Yatur şöyle ne zinde vü ne mürde

O gül goncası, yarı ölü yarı diri hâlde hareketsiz yatmaktaydı.

Çü Behmen gördi şāh oldı zehirnāk
Yaḳa yirine cānın eyledi çāk

Behmen, şahın zehirlenmiş olduğunu anlayınca yakası yerine kendi bedenini parçalamaya başladı.

2067 Ṭudaġı tepser ṭoldı içi nār
Yañaġın ḍarb-ı nāḫun itdi pür-ḫār

Dudakları ateşten kupkuru oldu, yanağını tırnakları ile diken diken etti.

Ḳıyup cānına ḫançer çekdi Behmen
Didi cānsuz gerekmez baña bu ten

Behmen canına acımadan hançeri çekip "Bana cansız bu ten gerekmez." dedi.

Ki Vāmıḳ yolına cān eyleye terk
Yapışup ḫançerini ṭutdılar berk

Vâmık'ın uğruna canını feda edecekken (elindeki) hançere yapışıp engel oldular.

2070 Düşüp üstine şāhūn ʿaḳlı gitdi
Yüzini ayaġına sürdi yatdı

Kendinden geçip şahın ayağının dibine düştü, yüzünü ayağına sürüp yattı.

Birezden başına ʿaḳlı yeyindi
Ṭurup fi'l-ḥāl ışıḳ cevşen geyindi

Bir müddet sonra aklı başına geldi, hemen miğfer ve zırhını giydi.

Yüridi heybet-ile ṣanḳi ejder
Ṣaçardı ġıjġırup aġzından otlar

Ejder gibi heybetle yürüdü ve haykırarak ağzından ateşler çıkardı.

2073 Şikāra irdi ṣanki şīr-i ġarrān
Öñinden gürbe gibi ḳaçdı Arslān

Kükremiş arslan gibi avına yaklaştı (ama) Arslan kedi gibi önünden kaçıverdi.

İrişdi ṣaldı Arslān'a kemendi
Ṭutup boynına muḥkem ṭaḳdı bendi

Arslan'a yetişip kement attı ve onu yakalayıp yularla, boynundan sıkıca bağladı.

İderdi cevri ḳullarına Arslān
Anuñçün oldı yiri bend ü zindān

Arslan, (çevresindeki) kullarına çokça eziyet ettiği için yeri bend ve zindan olmuştur.

2076 Yürütdi şehre 'asker aldı şehri
Mutī' olmayana eyledi ḳahrı

Şehre asker gönderip ele geçirdi, itaat etmeyeni helâk etti.

73a Çü feth eyledi Behmen Naḫçüvān'ı
Ḳul itdi kendüye pīr ü cüvānı

Behmen Nahcivan'ı fethetti, genç yaşlı herkesi kendine bağladı.

Cān atdı sürdi yine şāha irdi
Mükedder ḥāli ġāyet baḳdı gördi

Hemen koşturup (Vâmık'ın) yanına gidince son derece kederli olduğunu gördü.

2079 Yüzin Vāmıḳ 'adem milkine ṭutmış
Ḳomış cānı cihān milkin unutmış

Vâmık, yüzünü yokluğa döndürmüş, canını ve dünyayı bir tarafa bırakmış (gibiydi).

Eşer var daḫı aġzında nefesden
Henüz cān ḳuşı uçmamış ḳafesden

(Ama) hâlâ nefes aldığı hissedilmekteydi, can kuşu henüz kafesten uçmamıştı.

Ḳarardı gözleri gitdi ḳarārı
Düşüp üstine Behmen itdi zārī

Behmen'in gözleri kararıp kendini yitirdi, (Vâmık'ın) üstüne düşüp ağlamaya başladı.

2082 Şu deñlü dökdi gözden ḳanlu yaşı
Gözin açmadı depretmedi başı

Gözlerinden kanlı yaşlar döktü, gözünü açmadı, başını oynatmadı.

Yüzin dergāha ṭutdı Behmen
Niyāz eyledi ḫāke sürdi Behmen

Behmen, yüzü dergâha dönük bir hâlde yüzünü yerlere sürerek yalvarmaya başladı.

Didi iy dertlere dermān viren Ḥaḳḳ
Ḳara ṭoprāġa tāze cān viren Ḥaḳḳ

(Şöyle) dedi: "Ey Rabbim, sen dertlere derman, kara toprağa yeniden can verensin.

2085 Cihānı yoġ-iken var eyleyen Ḥaḳḳ
Her işde ḳudret iẓhār eyleyen Ḥaḳḳ

Sen, cihanı yoktan var eden, her işte kudret gösterensin.

Ḥakīmā ḥikmetüñ her derde şāfī
Rāḥīmā raḥmetüñ her cāna kāfī

Ey hikmet sahibi (yaratıcı), senin hikmetinle dertler şifa bulur. Ey merhameti bol (Rabbim) rahmetinle her kula şifa verirsin.

Umaruz feth-i bābı raḥmetüñden
Şifā dārı'ş-şifā-yı ḥikmetüñden

Rahmet kapının açılmasını, hikmetinin şifâhânesinden şifâyı ummaktayız.

2088 Olıncaġaz 'ināyet bābı meftūḥ
İrer feyżüñden ölmiş cānlara rūḥ

Senin inayet kapın açıldığı zaman feyzinden ölüler bile dirilir.

Bu derd ehline sen dermān bağışla
Bu ölmiş cāna tāze cān bağışla

Bu dertliye de dermanını bahşet, bu ölmüş kuluna yeniden can bağışla."

Bu resme itdi çoḳ nāz u niyāzı
Cenāb-ı Ḥaḳ'da maḳbūl oldı nāzı

Bu şekilde çokça yalvarıp yakardı. Allah da onun duasını kabul etti.

2091 Ḳaçan Ḥaḳ bir ḳula ḳılsa 'ināyet
İrer her varṭadan ānī ḥimāyet

Allah bir kula ne zaman inayet kılsa ona her tehlike için ansızın bir yardım ulaştırır.

73b Ḳaçan bir ḫasteye virse şifāyı
Getürür ayaġına her devāyı

Eğer bir hastaya (da) şifâ vermişse her türlü çareyi ayağına getirir.

Melik Vāmıḳ yaturdı deng ü bī-hūş
Nitekim cism-i bī-cān şöyle ḫāmūş

Vâmık, tıpkı ölü bir beden gibi hareketsiz, baygın ve bilinçsiz yatmaktaydı.

2094 Başı ucında Behmen zār u giryān
Yanardı ṭutuşup ṣan şem'-i sūzān

Behmen, baş ucunda yanan bir mum gibi tutuşup yanmakta, ağlayıp inlemekteydi.

Girüp geldi ḳapudan bir semen-ber
Melek-ḫū zühre-āyīn müşterī-fer

Kapıdan melek tabiatlı, zühre âyinli, müşteri aydınlıklı ve yasemin göğüslü (bir güzel) girdi.

Münevver ay-ile günden cemāli
Mübārek maḳdemi ferḫunde fāli

Yüzü aydan ve güneşten daha parlak, gelişi kutlu ve falı uğurlu idi.

2097 Umar cür'a lebinden āb-ı kevşer
Sözi Īsī gibi cānlar bağışlar

Füsūn-sāz olup ol şūḫ-ı füsūnger
Gelüp Behmen ayağına ḳodı ser

Yüzini ḫāke sürüp ağladı zār
Döküp göz yaşlarını ol dil-efgār

2100 Kim oldı yaşınuñ her ḳaṭresi cū
Revān eyledi serv ayağına şu

Yirinden ṭurdı ol serv-i ser-efrāz
Elin ḳavşurdı ṭurdı itdi i'zāz

Dönüp Behmen didi iy serv-i āzād
Nedendür bunca 'öẕr ü bunca feryād

2103 Nedür aḥvālüñi eyle ḫikāyet
Ġarīmüñ kim durur kimden şikāyet

Nedür aduñ ne yirdür saña mevlūd
Murāduñ ne nedür bu yirde maḳṣūd

Bilelüm aşlın iy ḫurşīd-ṭal'at
Ḳılalum baş u cān üstine ḫıdmet

2106 Semen-sīmā çü buldı söze fermān
Kim itdi ġonçesin gül gibi ḫandān

2a Güher dürcini[228] ol dür-dāne açdı
Söze girdi la'[l]den incü ṣaçdı

Didi luṭf-ıla iy luṭf-ı ilāhī
Ḳapuñdur ehl-i maḳṣūduñ penāhı

Kevser suyu onun dudağından bir damlaya muhtaçtı, sözü de İsa gibi can verirdi.

O sihirbaz güzel, olanca büyüsüyle gelip Behmen'in ayağına baş koydu.

O gönlü yaralı, yüzünü toprağa sürerek gözyaşları içerisinde ağladı.

Gözyaşının her damlası ırmak olup o servinin ayağına yürüdü.

Benzerlerinden üstün olan o servi ayağa kalkıp el bağlayarak saygı gösterdi.

Behmen ona hitaben (şöyle) dedi: "Ey kusursuz servi, bu kadar özür ve feryadın sebebi nedir?

Düşmanın kimdir, kimden şikâyet etmektesin? Bana kendini anlat.

Adın nedir, neredensin, murâdın nedir ve burada ne aramaktasın?

Ey güneş yüzlü, sana hizmet başımız ve canımız üstünedir, ama işin aslını bir öğrenelim."

Konuşmak için müsaade alınca yasemin yüzlünün gonca (ağzı) gül gibi açıldı.

O inci tanesi, mücevher kutusunu açtı ve söze girip la'l (gibi dudakların)dan inci (gibi sözler) saçtı.

Tatlı dille (şöyle) dedi: "Ey ilâhî lütuf, kapın maksadına ulaşmak isteyenlerin sığınağıdır.

2109 İşit luṭf-ıla bir bir dāstānum[229]
Güzel başuñçün iy devletlü ḫānum

Ey devletli hânım, güzel başınız için hikâyemi lütfedip dinleyin.

Şeh Arslān ki bıraḳduñ ḳayd bende[230]
Atadur ben şikeste müstmende[231]

Elinizde bağlı bulunan Arslan Şah, ben zavallı ve kırık gönüllünün babasıdır.

Ḳızıdur cāriyeñ ol şehryāruñ[232]
Ki bendinde yatur sen kāmkāruñ[233]

O padişahın kızı, sizin gibi mutlu (padişahın da) kapısında câriyesiyim.

2112 Adumdur Dilpeẕīr-i dil-şikeste
Ḳapuñda cāriyeñven boynı beste

Adım gönlü kırık Dilpezîr'dir ve kapınızda boynu bağlı câriyenizim.

Ḳabūl eyle beni redd itme zinhār
Ayaġuñ tozına oldum perestār

Beni kabul et, aman reddetme (çünkü) ayağının tozuna kul olmuş durumdayım."

Didi Behmen eyā ḫūb-ı zamāne
Füsündur baña itdügün fesāne[234]

Behmen de (şöyle) dedi: "Ey zamane güzeli, bana anlattığın bu masal büyüden ibârettir.

2115 Atañ itdi hezā[rā]n ḥīle vü āl
Bizi bunda getürdi iy ruḫı al

Ey al yanaklı, baban binlerce hile ve oyun yaptı ve bizi buraya getirdi.

Ki soñra ḫāyin oldı şāhuma ol
İrişdürdi ḫusūfı māhuma ol

O, daha sonra da şahıma ihanet etti ve ay tutulmasına sebep oldu.

Oḳursın şimdi geldüñ sen de efsūn
İdesin fitne vü mekr-ile meftūn

Şimdi sen de gelmiş büyü anlatmakta; fitne ve hilenle (bizi) büyülemeye çalışmaktasın.

2118 Düzetdüñ ḥīle ile re'y ü tedbīr
Alasın şīr elinden ya'nī naḫcīr

Arslanın elinden avını almak için hile ile çare uydurdun.

Atañı ḳurtarasın iy füsūn-sāz
Anı ġamz ideyorır çeşm-i ġammāz

Ey büyücü, amacın babanı kurtarmaktır, zaten o fitneci gözün bunu ele vermektedir."

İşitdi Dilpeẕīr itdi ḳasem yād
Ki ḫāşā şāh-ı 'ālem dād feryād

Dilpezîr bunu işitince asla bu niyette olmadığına yemin edip âlemlerin şahından aman diledi.

2121 Eyitdi aġlayuraḳ iderek āh
İnan sözlerüme va'llāhi bi'llāh

Ağlayıp âh ederek (şöyle) dedi: "Allah'a yemin olsun ki sözlerime inan.

74b Anuñ ḥaḳḳı ki ḫalḳ itdi cihānı
Yoġ-iken bu zemīn ü āsümānı

Bütün kâinatı, yeri ve göğü yoktan yaratan (Allah'ın) hakkı için,

İdelüm 'ahd-i emānı ḳabūl it
Beni bu şarṭ-ıla ḳapuñda ḳul it

Kabul ederseniz güven üzerinde anlaşalım ve bu şartla beni kapında kul yap.

2124 Eger luṭf u 'ināyet ide Ḫālıḳ
Ḫalāṣ ola zehirden Şāh Vāmıḳ[235]

Eğer her şeyi yaratan (Allah) lütuf ve inayet gösterirse Vâmık da zehirden kurtulur.

Göresin ṣıḥḥat-ile şehryāruñ[236]
Olasın kāmkārı[237] kāmkāruñ[238]

Dilerim o padişahın sağlığına kavuştuğunu görür, o mutlu olunca sen de mutlu olursun."

Çü Vāmıḳ adını işitdi Behmen
Açıldı göñli gözi oldı rūşen

Behmen, Vâmık'ın adını duyunca gözü açıldı, gönlü aydınlandı.

2127 Didi şāhuñ olursa derdine em
Ḳuluñ olam getürme göñlüñe ġam

Ve (şöyle) dedi: "Eğer şahın derdine çare olursa kölen olayım, gönlüne sıkıntı verme.

Eger şāhuñ ire derdine çāre
Nöker olam ölince sen nigāre

Eğer onun derdine çare olursa ölünceye kadar senin gibi bir güzelin hizmetçisi olurum.

Görem ṣıḥḥat yüzinde pādişāhum
Fidā idem yoluñda cānı şāhum

Padişahımızın yüzünde sağlık (alameti) görürsem yolunda canımı (bile) fedâ ederim.

2130 Olam ḳapuñda boynı baġlu bende
Nitekim cān ḳarār ide bedende

Bedende canın karar kıldığı gibi kapında boynu bağlı kölen olurum.

Anuñ şükrānesi Arslān'ı āzād
İdem iy ḫaddi lāle ḳaddi şimşād

Ey lâle yanaklı ve şimşir boylu, bunun karşılığında ben de Arslan'ı serbest bırakırım."

İşitdi Dilpeẕīr-i dil-güşāde
Derūnın kibr ü kīnden ḳıldı sāde

Gönlü ferah Dilpezîr bunu işitince gönlünü kibir ve kinden arındırmış oldu.

2133 Didi iy nev-cüvān ü mihrbān-dil[239]
Diyem bir söz ki āsān ola müşkil

Bu zaḫma zehr uran şaḫṣı bulalum
'İlācın biz anuñ andan ṣoralum

Didi Behmen meded dermān gerekdür
Mürüvvet kānısın iḥsān gerekdür

2136 Buyurdı itdiler cerrāḥı da'vet
Gelincek itdiler ikrām u 'izzet

75a Didiler iy bugün ḥikmetde Luḳmān
Gerekdür idesin luṭf-ıla iḥsān

Revā mı Şāh Ṭaymūs[240] oġlı Vāmıḳ
Yata bu derd-ile ola mı lāyıḳ

2139 Bunuñ Ḳānūn'ıla eyle 'ilācın
Şifā irsün gözet nāzük-mizācın

İçür luṭfuñ elinden aña tiryāk
Zehirden ṭāhir olsun gevher-i pāk

Olursa Vāmıḳ'uñ derdine dermān
İdem bir ḫıdmetüñe yüz biñ iḥsān

2142 Didi luṭf-ıla ol pīr-i hünerver
Gerekdür Vāmıḳ'a tiryāk-i ekber

Bugün yarın ele girmezse tiryāk
Olur ol gevher-i pāküñ yiri ḫāk

Ki tiryāk olmayınca gitmez aġu
Ne Luḳmān çāre eyler ne Areṣṭo

(Şöyle) dedi: "Ey merhametli delikanlı, bu müşkilin kolay çözülmesi için bir söz söyleyeyim:

Bu yaraya zehir koyan kişiyi bulalım ve bunun ilacını ondan öğrenelim."

Behmen, "Bize derman lâzımdır, siz de iyilik kaynağısınız, zaten bize de ihsan gerektir." dedi.

Buyruğu üzerine cerrahı davet ettiler, gelince de izzet ve ikramda bulundular.

(Şöyle) dediler: "Ey bugünün Lokman'ı, lütfedip iyilikte bulunmanı umarız.

Taymûs Şahın oğlu Vâmık'ın bu dert ile yatması ona revâ mıdır?

Kanûn'dan buna uygun bir ilâç bul ve onun nazik yaratılışını göz önünde bulundurarak onu şifaya kavuştur.
Ona o ihsan bağışlayan elinden panzehir içir ve o halis inciyi zehirden arındır.

Eğer Vâmık'ın derdine derman olursan bu hizmetin karşısında yüz bin ihsanda bulunurum."

O hüner sahibi (şöyle) dedi: "Vâmık'a tiryâk-i ekber gerektir.

Eğer bir iki gün içerisinde elde edilemezse o saf mücevherin yeri toprak olacaktır.

Buna ne Lokman ne de Aristo çare bulabilir ancak tiryâk ile bu zehir etkisiz hâle getirilebilir.

2145	Atañ emr itdi ekdüm zaḫmına sem Umardum ben helāk olaydı ol dem	Babanın emri üzerine bu yaraya zehri ben döktüm. O anda öleceğini tahmin etmiştim.
	İrişdi ḥażret-i Ḥaḳ'dan 'ināyet Birez ol zehri def' itdi ṭabī'at	Hakk'ın yardımı ile vücudu o zehri biraz def etmiştir.
	Olursa her kimüñ 'ışḳdan nevāsı Aña giç kār ider zehrüñ havāsı	Aşktan nasibini alan kişiye zehir etkisini daha yavaş gösterir.
2148	Be-her-ḥāl irmeyince aña tiryāk Ḫalāṣ olmaz zehirden bu zehrnāk	Fakat tiryâk gelmediği sürece bu zehirlenmiş kişinin kurtulması imkânsızdır."
	Didi Behmen aña iy pīr-i dānā Ḳamu aḳsām-ı ḥikmetde tüvānā	Behmen (de) ona (şöyle) dedi: "Ey bilgi ve bütün hikmet şubelerinde güç sahibi olan üstad!
	Ne ḫıdmet var-ısa emr it ṭutalum Alalum derde dermān cān ṣatalum	Yapılması gereken ne varsa emredin, yerine getirelim. Canımızı satarak bile olsa bu derde derman alalım.
2151	Ne deñlü dir-iseñ al la'l ü gevher Yitişdür çāre düz tiryāk-i ekber	Ne kadar la'l ve mücevher istersen verelim yeter ki o tiryâk-i ekberi hazırlamanın çaresini bul."
2152	Eyitdi pīr-i ḥikmet iy cüvān-merd Olur tiryāki düzmek gey ulu derd	Hikmet üstadı, "Ey delikanlı, tiryâki hazırlamak oldukça güç bir iştir.
	Bulunmaz degme yirde aña eczā Ki üstād eyleye tiryāki peydā	Benim onu hazırlayacağım maddeler kolay bulunacak şeyler değildir.
2154	Olur tiryāk şehen-şāhlar ḳatında Meger feṯḥ ola Vāmıḳ devletinde	Tiryâk, ancak Vâmık'ın kudreti ile fethedilebilecek padişahlar katında bulunabilir.
	Kim anı düzmege yoḳ bizde ḳudret Tamām itdi sözini pīr-i ḥikmet	O yüzden bizim onu hazırlayacak gücümüz yoktur." dedi ve sözünü tamamladı.
	Ḥekīm'üñ sözlerin çün itdiler güş Ṣanasın zehri bunlar itdiler nūş	Hekimin bu sözlerini duyunca sanki zehri kendileri içmiş gibi oldular.

2157 Melālet baḥrına ġarḳ oldı Behmen
Elin yüzin yudı iki gözinden

Behmen hüzün deryasına battı ve gözyaşı ile elini yüzünü yıkamış (gibi) oldu.

Mecāli ḳalmadı güci kesildi
Oḳı atıldı vü yāyı yaşıldı

Gücü kuvveti kesildi, oku atılmış bir yay (gibi) gevşeyiverdi.

Ziyāde Dilpeẕīr oldı perīşān
Yolup ṣaçını çāk itdi girībān

Dilpezîr de oldukça perişan oldu; saçını yolup yakasını yırttı.

2160 Ḫudā'ya Dilpeẕīr itdi tevekkül
Bu resme eyledi fikri te'emmül

Dilpezîr, Allah'a tevekkül etti, bu fikri etraflıca düşünüp

Eyitdi Behmen'e ṣabr eyle iy şāh
Ümīdüm var 'ināyet ide Allāh

Behmen'e (şöyle) dedi: "Eğer Allah yardım ederse benim (bir) ümidim vardır.

Şeh Arslān'uñ bir ulu ḳal'ası var
Göremez burcın anuñ çarḫ-ı devvār

Arslan Şahın ulu bir kalesi vardır ve onun burcu dönmekte olan feleğin bile göremeyeceği (kadar yücedir).

2163 Müferriḥ yirde adı Dilgüşā'dur
Yiri ḫurrem havāsı cān-fezādur

İç açıcı bir yerdedir, adı da Dilgüşâ'dır. Yeri çok güzel, havası da gönle ferahlık vermektedir.

Kim anda defn olupdur genc-i gevher
Umarın anda ben tiryāk-i ekber

Mücevher hazinesi oraya gömülmüştür. Tiryâk-i ekberin de orada olduğunu tahmin etmekteyim.

Gerek şimdi aña bir merd-i meydān
Ki başın ṭop ide cismini çevgān

Onun için başını top, bedenini de çevgan edecek bir (savaş) meydanı yiğidi gerektir.

2166 Ḳuş olup ben uçardum ol ḥiṣāra
Ṭuş olam ḳorḳarın şāyet şikāra

Ben kuş olup o hisara uçardım ama bir tesadüfen av olmaktan korkarım.

76a Elüm yaġı etegüm baña düşmen
Degüldür ol ki ḳorḳam cān u tenden

Canımdan ve bedenimden korkum yoktur ama elim eteğim bana düşman olur (endişesindeyim).

Biñ olursa bedende cān-ı şīrīn
Fidādur yoluña iy cān-ı şīrīn

Ey sevimli dost, bedenimde bin tatlı can olsa (hepsi) yoluna fedâ olsun.

2169 Ṭabīb-ile ikimüz bekleyelüm
Ḫudā yarı ḳılursa ṣaḳlayalum

Tabip ile ikimiz burada kalıp Allah'ın yardımı ile (onu) koruyalım.

Yürüñ siz Dilgüşā'ya çüst ü çālāk
Yitişdürüñ şehüñ zehrine tiryāk

Siz bir an önce Dilgüşâ'ya gidin, şahın zehrine tiryâk yetiştirin."

Bu sözden çünki Behmen aldı behre
Yaḳın bildi ki tiryāk irdi zehre

Zehre tiryâk bulmanın mümkün olduğunu düşündüğü için bu fikir Behmen'in hoşuna gitti.

2172 Sevincinden ṭurup şūḫ u feraḥnāk
Yöneldi ḳal'anuñ 'azmine bī-bāk

Sevinçle ayağa kalkıp korkusuzca kaleye doğru yöneldi.

Eyitdi Dilpezīr-ile ṭabībe
Revān olsun revānum bu ḥabībe

Dilpezîr ile tabibe (şöyle) dedi: "Canım bu dosta feda olsun.

Size vü Ḥaḳḳ'a ışmarladum anı
Ṣaḳınuñ cān gibi siz ol cüvānı

O genç (adamı) size ve Allah'a ısmarladım, canınız gibi sakının."

2175 Biner bir Raḫş'a Behmen ṣanki Rüstem
Revān oldı hemān bī-yār u bī-ġam

Behmen Rüstem gibi bir Rahş'a binip yanında dostu olmadan tereddütsüz yola koyuldu.

Cān atdı Dilgüşā'ya ṭoġrı gitdi
Dünüñ bir baḫşı geçdi irdi yitdi

Dilgüşâ'ya doğru can atarcasına gitti. Gecenin bir yarısı geçtiğinde oraya ulaştı.

Görür bir ḳal'a kim aṣlı semekde
Ucı her burcınuñ evc-i felekde

O kalenin temelinin (dünyayı üzerinde tuttuğuna inanılan) balıkta, her burcunun ucunun da feleğin en yüksek noktasında olduğunu gördü.

2178 Bulur bir burcı Behmen şöyle tenhā
Kimesne yoḳ kim ide ceng ü ġavġā

Behmen kavga edecek hiç kimsenin olmadığı tenha bir burç buldu.

Ḳomış ḫālī cedī burcını keyvān
Ki burc-ı delvi[241] tenhā ide seyrān

Zühâl, kova burcunu tek başına seyretmek için oğlak burcunu boş bırakmıştı.

Kemīngehden çıḳup şaldı kemendi
İrişdi evc-i burca geçdi bendi

(Kalenin) pusu yerinden çıkıp kement attı ve kale bendini geçerek burcun tepesine çıktı.

2181 Yuḳarı çıḳdı ṭırmandı kemende
Nitekim rīsümānına tenende

Tıpkı mekik gibi kemende tutunup yukarı tırmandı.

76b Tevekkül eyledi girdi ḥiṣāra
Tefekkür itdi vardı bir kenāra

Tevekkül ederek hisara girdi, kenara çekilip bir müddet düşündü.

Didi derdi unut dermānı iste
Ḫazīne ḳanda ise anı iste

(Kendi kendine); "Artık derdi düşünme vakti değil dermanını bulma vaktidir. Aranacak şey hazinenin bulunduğu yerdir." dedi.

2184 Aradı buldı dizdāruñ maḳāmın
Sarāyına çıḳup ḳopardı cāmın

Kale muhafızının yerini buldu ve onun bulunduğu yere çıkıp camını söküp kaldırdı.

İnüp revzenden itdi gününi dün
Getürdi başına ol dün ḳara gün

O pencereden inerek gündüzünü geceye çevirdi, o gece de başına fena işler açtı.

Ḫazāyin ḳapusını açdı girdi
Ne kim var-ısa bir bir açdı gördi

Hazinenin kapısını açıp girdi, orada ne varsa hepsini tek tek açıp baktı.

2187 Ararken Behmen anda derde dermān
Ṭuyarlar ḳal'a ḫalḳı anı yeksān[242]

Behmen orada derde derman ararken kale halkı onu duydu.

Yaraġa girdiler ḫalḳı ḥiṣāruñ
Ḳapusın aldılar ol kāmkāruñ[243]

Kaledekiler hemen hazırlığa başlayıp o muradına ermişin kapısını tuttular.

Görürler Rüstem-āyīn bir dil-āver
Ṣanasın ejdehādur genci bekler

Orada hazineyi bekleyen ejderhâ gibi Rüstem gösterişli bir yiğit olduğunu gördüler.

2190 Dirildi bir araya ḫāṣ-ıla 'ām
Kim anı itdiler ṭutmaġa iḳdām

Hepsi bir araya gelip onu yakalamaya çalıştılar.

Görüp bu ḥāli Behmen ḳıldı ḥamle
Ṭuramadı üñinden ürkdi cümle

Behmen bir hamle yapınca avazından hepsi korkup kaçtı.

Çıḳup şimşīr-ile itdi neberdi
Bıraḳdı ḫāke niçe şīr-i merdi

Kılıcı ile çıkıp kavga etti ve pek çok yiğit arslanı yere düşürdü.

2193 Zebūn olup didiler zār u giryān
Emān iy Rüstem-i destān-ı devrān

Güçsüz kalıp ağlaya inleye, "Ey zamane destanının Rüstem'i, (senden) aman (diliyoruz)" dediler.

Emān virdi mürüvvet itdi Behmen
Ḳamusın 'afv idüp geçdi geçenden

Behmen mürevvet gösterip onlara güvence verdi ve yaşananları unutup onları affetti.

Didiler cümle iy merd-i yegāne[244]
Ne oldı bunda gelmege bahāne

(Şöyle) dediler: "Ey tek başına olan yiğit, buraya gelişinin sebebi nedir?

2196 Buyuruñ bu işüñ aṣlın bilelüm
Ḳuluñuz cān-ıla ḫıdmet ḳılalum

Eğer buyurursanız bu işin aslını öğrenmek isteriz. Biz (artık) sizin kullarınızız ve canımızla size hizmet etmek isteriz."

77a Didi biñ luṭf-ıla anlara Behmen
Ġaraż bu oldı bunda geldügümden

Behmen de onlara (şöyle) dedi: "Buraya gelişimin sebebi şudur:

Muḥibbler şāhı Ṭaymūs oġlı Vāmıḳ
Ġarīb ü nā-tüvān ġam-ḫ'ār[245] 'āşıḳ

Kendisi çokça sevilen Taymûs Şahın oğlu Vâmık, garib, güçsüz, kederli ve âşık(tır).

2199 Atasından anasından olup dūr
Yatur ġurbetde ḫaste zār u mehcūr

Annesinden ve babasından uzakta, hasta ve düşkün vaziyette yatmaktadır.

Kim ol tiryāk-i cān oldı zehrnāk
Ben anuñ isterin derdine tiryāk

O bütün canların (derdine) tiryâk olan (Vâmık), zehirlenmiştir. Ben onun derdine tiryâk aramaktayım.

Ben ol şāh-ı cihānuñ bendesiyin
Ayaġı tozınuñ efgendesiyin

Ben o cihan şahının kulu ve ayağının tozunun düşkünüyüm.

2202 Bu milküñ şāhı Arslān eyledi āl
Kim itdi zehr-ile ol bülbüli lāl

Bu toprakların padişahı olan Arslan, hile yaparak o bülbülü zehirle dilsize çevirdi.

Ṭutup Arslān'ı itdüm ben de naḫcīr
Bıraḳdum ḥabse itdüm bend-i zencīr[246]

Ben de Arslan'ı avlayarak hapse atıp zincire vurdurdum.

Ki şimdi baña tiryāk oldı maḳṣūd
İdüñ himmet müyesser ide ma'būd

Allah'ın yardımı, sizin de himmetinizle benim maksadım (bu) tiryâki bulmaktır.

2205	İşitdüm bunda imiş genc-i gevher İçinde var-ımış tiryāk-i ekber	Mücevher hazinesinin burada olduğunu, tiryâk-i ekberin de onun içinde bulunduğunu işittim.
	Başum aldum ele bī-yār u bī-bāk Arayu geldüm ol bīmāre tiryāk	Korkmadan tek başıma, kelle koltukta o hastaya tiryâk bulmak üzere buraya geldim.
	Eger mümkin olursa himmet eyleñ Beni derd ü elemden rāḥat eyleñ	Eğer mümkünse himmette bulunun, beni de bu dert ve elemden kurtarın.
2208	Kerem eyleñ bağışlañ ölmişe cān Meded eyleñ eger var-ısa dermān	Lütfen cömertlik gösterip ölmüşe yeniden can bahşedin; eğer dermanı varsa yardım gösterin."
	Didi vü āh u efġān itdi Behmen Yaşından ol yiri ḳan itdi Behmen	dedi ve Behmen feryat figan edip gözyaşı ile orayı kana boyadı.
	Dögündi şol ḳadar kim oldı bī-hūş Görenler ol cüvānı oldı ḫāmūş	O gencin dövüne dövüne kendinden geçtiğini görünce bir şey diyemediler.
2211	Teraḥḥum itdiler ol ḳavm yeksān[247] Bu ḥayretde ḳamusı ḳaldı ḥayrān	Oradakilerin tamamı ona acıyıp şaşkınlık içerisinde kaldılar.
77b	Didiler yār odur kim buñ deminde Bile ġam-ḫ'ār[248] ola yāruñ ġamında	(Şöyle) dediler: "Dost, sıkıntı zamanı dostunun üzüntüsünü paylaşandır.
	Nitekim şādılıḳda şād u ḫandān Sürerler devr-i devrān içre devrān	Neşe ve eğlence zamanı da gülüp eğlenir, zamanın akışı içerisinde devran sürer.
2214	Hezārān āferīn yār-ı vefādār Ki şādılıḳda şādī ġamda ġam-ḫ'ār[249]	Ey vefalı dost, sana binlerce aferin olsun. Çünkü sevinçle sevinmiş, üzüntü ile kederlenmişsin."
	Görürler Behmen'i maḳbūl u ma'ḳūl Dil ü cāndan ḳamusı oldılar ḳul	Behmen'in bu davranışını üstün bir meziyet ve makul bir tavır olarak değerlendirip ona candan kul oldular.
	İderler milk ü mālı cümle teslīm Senüñdür didiler ḳal'a vü iḳlīm	(Ellerindeki) malın mülkün hepsini teslim edip (şöyle) dediler: "Kale ve bu coğrafya senindir.

2217 Ḫazīne içre vardur iy dil-āver
Bir altun ḥoḳḳa pür-tiryāk-i ekber

Ey yürekli yiğit, hazinede tiryâk-i ekberle dolu altın bir hokka vardır.

Götür tiryāki iy merd-i cihān-gīr
Kim itme bu ḫayırlu[250] işe te'ḫīr

Ey cihangir yiğit, bu hayırlı işi geciktirmeden tiryâki götür.

Çü tiryāk ol şehen-şāha devādur
Hemān ta'cīl-ile gitmek revādur

Tiryâk, o şahlar şahının devası olduğu için acele gitmek yaraşır.

2220 Yitişdür aña dermān iy cüvān-baḫt
Ki taḫta girmedin ol ṣāḥib-i taḫt

Ey bahtı açık (kişi), o taht sahibi (yerin) altına girmeden ona dermanını ulaştır."

Ḳomadılar göñülde kibr-ile kīn
Alup tiryāki Behmen ḳıldı taḥsīn

Gönüllerinde kibir ve kinden eser bırakmadılar. Behmen de tiryâki alıp onlara şükranda bulundu,

İçinden seçdi bir merdānesini
Emīn ü 'āḳil ü ferzānesini

içlerinden güvenilir, akıllı ve bilgi sahibi bir yiğidi seçti.

2223 Ḥiṣāruñ begligini aña virdi
Alup tiryāki Behmen yola girdi

Kalenin beyliğini ona teslim edip Behmen tiryâki alıp yola koyuldu.

Yitişdi Ḫıżr[251] gibi itdi dermān
Yāḫūd 'Īsī durur kim neflḫ ider cān

Hızır gibi yetişip İsa'nın can üflediği gibi derman yetiştirdi.

Yaḳın irmişdi mevte şāh-zāde
Zehir[252] cānına ḳoymışdı ziyāde

Zehir fazlasıyla bedenine tesir ettiği için şehzâde ölmek üzereydi.

2226 Ḥekīm ü Dilpeẕīr olmışdı ġamgīn
Yaturdı Vāmıḳ orta yirde miskīn

Vâmık orta yerde hareketsiz yatmakta, Hekîm ve Dilpezîr de kederli bir şekilde durmaktaydı.

78a Çü gördi ḥālini Behmen ḥabībüñ
Ḳodı tiryāki öñinde ṭabībüñ

Behmen dostunun hâlini görünce tiryâki Hekîm'in önüne koydu.

Yüz urup yire dir iy ehl-i ḥikmet
Keremler 'arż idüp göster mürüvvet

Yere yüz sürüp (şöyle) dedi: "Ey hikmet sahibi, bize maharetini göstermek suretiyle iyilikte bulun.

2229 Devādan dertlüye dermān yitişdür
Bu ölmiş cisme tāze cān yitişdür

Bu ilâçla dertliye derman ver; bu ölmüş bedene yeniden can ver."

Alup tiryāki gördi pīr-i dānā
Göñülden didi iy Ḥayy-i tüvānā

Bilgi sahibi üstad, tiryâki alıp baktı ve gönülden (şöyle) dedi: "Ey güç ve kudret sahibi Hak!

Sebeb benden sa'ādet senden iy Ḥaḳ
Du'ā benden icābet senden iy Ḥaḳ

Allah'ım, sebep benden saadet sendendir. Dua benden kabul etmek (yine) sendendir.

2232 İrer senden ḳamu dertlere dermān
Senüñdür ḥikmet iy Ḥannān ü Mennān

Ey çok acıyan ve ihsanı bol Allah'ım, hikmet senindir, bütün dertlere de sen derman verirsin."

Didi vü ezdi ḫoş bir pāre tiryāk
Açup aġzını ḳoydı çüst ü çālāk

Bir parça tiryâki güzelce ezip hemen (Vâmık'ın) ağzına koydu.

Dimāġa çıḳdı tiryāküñ buḫārı
Gözini açdı Vāmıḳ ḳıldı zārī

Tiryâkin buharı dimağa çıkınca Vâmık gözünü açıp ağlamaya başladı.

2235 Bu deñlü oldı ol demde kelāmı
Getürdüñ didi bir pāre ṭa'āmı

O anda sadece, "Bir parça yiyecek getirin." diyebildi.

Ḥarīre virdiler bādām-ı terden
Ezüp şerbet içürdiler şekerden

O ateşli (hastaya) taze badem verdiler, şeker ezip şerbetini içirdiler.

Gelüp bir laḥẓa 'aḳlı yine gitdi
Ṣanasın kim cihān milkin unutdı

Aklı bir süre başına gelip tekrar kendinden geçti, dünyayı unutmuş gibi oldu.

2238 Yidi gün yatdı virmedi cevābı
Ne añladı ḫaṭāyı ne ṣevābı

Doğruyu yanlışı ayırt etmeden, bir şey söylemeden yedi gün uyudu.

Sekizinci gün açdı gözini māh
Bir āh itdi ki itdi göklere rāh

O ay, sekizinci gün gözünü açıp göklere kadar çıkan bir feryat etti.

Yine tiryāk içürdi aña ol pīr
Münāsib ḫoş ġıdālar itdi tedbīr

Üstad, ona tiryâktan tekrar içirdi ve ona uygun gıdalar hazırladı.

:241 Ki ṣan ölmiş-iken yine dirildi
Ṭağılmış ʿaḳlı başına dirildi

Ölmüş de tekrar dirilmiş gibi dağılmış aklı başına toplandı.

'8b Ḥekīm ol ḥikmete şād oldı ġāyet
Kim irdi Ḥaḳ teʿālādan ʿināyet

Allah'tan yardım ulaştığı için tabib bu hekimlikten oldukça mutlu oldu.

Buyurdı Dilpezīr inʿām u iḥsān
Üleşdürdi zer ü sīm kesdi ḳurbān

Dilpezîr bolca nimet ve ihsanlarda bulundu; altın ve gümüşten taksim edip kurban kesti.

:244 Taṣadduḳ itdi Behmen genc-i bī-ḥadd
Ki zīrā çekmiş-idi renc-i bī-ḥadd

Behmen de çokça eziyet çektiği için hazineden sayısız tasaddukta bulundu.

Bişürdi aşlar u açlar ṭoyurdı
Ġarībe vü yetīme ṭon geyürdi

Yemekler pişirtip açları doyurdu, garip ve yetimlere üst baş giydirdi.

Ṭonandı şehr ü ḫalḳ oldı feraḥnāk
Sevindi bu ṣafādan cümle ġamnāk

Şehir halkı neşeyle giyinip kuşandı; bütün kederliler bu neşe ile sevindi.

:247 Kim olur her sevincüñ ṣoñı ġuṣṣa
İşit nʿoldı anuñ ṣoñında ḳıṣṣa

Her sevincin sonunda üzüntü olacağı için hikâyenin bundan sonra nasıl olacağını dinleyin.

Arslān'uñ Dilpezīr duḫteri Tūr-nām kāfir serdārı murād ṭaleb idüp atası Arslān virmezdi Arslān'ı ḫalāṣ idüp murāda iricek recāsına şükr-i bī-pāyān ile geldügidür

Tûr adındaki bir kafir serdarının Arslan'ın Dilpezîr adındaki kızı ile evlenmek istemesi, babasının izin vermemesi üzerine Arslan'ı kurtarıp muradına erince sonsuz şükranda bulunması

Ḳaçan Ḥaḳ bir ḳula virse ḳażāyı
Ḳażā inmege eyler iḳtiżāyı

Allah hangi kula bir kaza takdir etmişse istemese de ona kaza ulaşır.

Ḳader sürer ider cehd-ile iḳdām
İrürür vaḳtine anı ser-encām

Kader, gayret ve çaba gösterip vakti gelince de onu (kişiye) ulaştırır.

:250 Ne yazılsa cebīne ḫayr eger şerr
Görür bir bir anı her neyise er

Kişinin alnına hayır ya da şer ne yazılmışsa bir bir hepsi başına gelir.

Görincek ʻaḳlı olanlar ḳażāyı
Yüzin döndürmeyüp virür rıżāyı

Akıl sahipleri, başlarına kaza gelince ondan yüz çevirmeyip ona rıza gösterir.

Ḳażāya rāżī olan aldı menzil
Rıżā ṣaḥrāsına indürdi maḥmil

Kazaya boyun eğenler yol alır, (Allah) rızası sahrasına mahmil indirirler.

2253 Dilerseñ CĀMİʻĪ yol ala cānuñ
Ḳażāsına rıżā virgil Ḫudā'nuñ

Ey Câmi'î sen de (bu uğurda) yol almak istersen Allah'ın kazasına rıza göstermelisin.

Ki senden rāżī ola Ḥaḳ teʻālā
Bulasın iki ʻālemde tesellā

Böylece Allah da senden râzı olur ve iki cihanda teselli bulursun.

79a Ḳażādan eyleme cehd it şikāyet
Rivāyet eyle Vāmıḳ'dan ḥikāyet

Kazadan şikâyet etmeyi bırak, işine bak; Vâmık'ın hikâyesiden anlat.

2256 Çü meşhūr oldı Vāmıḳ ḫalḳ dilinde
Zehirnāk[253] mübtelā Arslān ilinde

Herkes Vâmık'ın Arslan'ın ülkesinde zehirlenmiş ve düşkün hâlde olduğunu konuşmaktaydı.

Esīr ü ʻāciz ü maġmūm u mesmūm
Şikeste-ḫāṭır u dil-ḫaste mehmūm

Esir, âciz, kederli, zehirlenmiş, gönlü kırık, hasta ve düşünceli...

Bilindi bu ḳamu pīr ü cüvānda
Ki Vāmıḳ ḫaste yatur Naḫcüvān'da

Yaşlı genç herkes Vâmık'ın Nahcivan'da hasta yatmakta olduğunu işitti.

2259 Ṭutup Arslān'ı Behmen ṭaḳdı zencīr
Hem aldı Naḫcüvān'ı ol cihān-gīr

O cihangir Behmen (de) Arslan'ı yakalayıp zincir takmış hem de Nahcivan'ı ele geçirmişti.

Meger kim var-ıdı bir şāh-ı maġrūr
Ki nesli ḳaḥramān-ıdı adı Tūr

Tûr adında bir de nesli kahraman mağrur bir padişah vardı.

Ḳamu küffāra şāh-ıdı ser-ā-ser
Firengde yoḳ-ıdı aña ber-ā-ber

O, bütün kâfirlerin padişahı idi ve Frenkler arasında benzeri yoktu.

2262 Ki yüz kez yüz biñ ere ḥükm iderdi
Firengistān'a hep ḥükmi giderdi

Yüz bin askeri yüz kez kumanda etmişti ve Frengistan'a kadar hükmü geçmekteydi.

	Severdi cān u dilden Dilpeẕīr'i Ṣaçı bendinüñ olmışdı esīri	Dilpezîr'i de gönülden sevmiş, saçının düğümünün esiri olmuştu.
	Niçe eyyām-ıdı kim zār u mehcūr Yanardı Dilpeẕīr'üñ ʿışḳına Tūr	Tûr, Dilpezîr'in aşkına günlerdir ağlaya inleye yanmaktaydı.
2265	Dilerdi atasından anı her dem Vire kelbe şikār āhūyı żayġam	Sürekli babasından, arslanın avladığı âhuyu köpeğe vermesini isterdi.
	Bu rāyı şāh-ı Rīʾ görmezdi maʿḳūl Sözini redd idüp itmezdi maḳbūl	Rey şahı bu fikri uygun bulmaz ve onun talebini reddederdi.
	Niçe kez leşker-ile Tūr-ı bed-reng Gelüp Arslān'ıla itmiş-idi ceng	(Çünkü) tüyü bozuk Tûr, pek çok kez askeriyle gelip Arslan'la savaşmıştı.
2268	Bu kez işitdi kim bend oldı Arslān Yatağı şimdi şīrüñ oldı zindān	Arslan'ın yakalandığını; şimdi arslan yatağının zindan olduğunu öğrendi.
	Be-ġāyet ḥaẕẕ idüp Tūr-ı bed-endīş Sevincinden urur barmağına diş	Her zaman kötülük düşünen Tûr, buna çok mutlu oldu, sevincinden parmağını dişledi.
79b	Vezīrine buyurdı ṭurma fī'l-ḥāl Yaraġ eyle çeriye nāmeler ṣal	Vezirine (şöyle) emretti: "Hemen hazırklık yap ve askerlere haber gönder.
2271	Dirilsün ḳapuya cümle dil-āver At arḳasına gelsün ḳamu leşker	Bütün yiğitler kapıda toplansın ve ordu atına binsin.
	Günüm ṭoġdı irişdi vaḳt-i furṣat Saʿādetdür benümdür feṯḥ-i nuṣret	Bize gün doğmuştur, şimdi fırsat zamanıdır. Benim için zafer kazanmak büyük bir saadet olacaktır.
	Varup Rīʾ milkini yıḳsam gerekdür Ḳırup ḫalḳın evin yaḳsam gerekdür	Gidip Rey ülkesini yıkacak, halkını kılıçtan geçirip (o yeri) yakacağım.
2274	Ṭutam Arslān'ı hem anı ṭutanı Daḫı ol zehr-ile ḫaste yatanı	Arslan'ı, onu yakalayanı ve zehirlenmiş hâlde hasta yatanı yakalayacağım.

	Hem alam Dilpeẕīr'i Dilgüşā'yı İrem maḳṣūduma sürem ṣafāyı	Dilgüşâ'yı ve Dilpezîr'i ele geçirip maksadıma ulaşmış vaziyette safa süreceğim."
	Bu rāy-ıla yüridi Tūr-ı ebter Ḫarāb itmege Rī milkini ol ḫar	O soysuz eşek Tûr, Rey ülkesini harap etmek düşüncesi ile yola çıktı.
2277	İrüp bir yirde ḳondı Tūr-ı aḥmaḳ Arada öylelik yol ḳaldı ancaḳ	Ahmak Tûr, oraya ulaşmaya yarım günlük yol kalınca bir yerde konakladı.
	Varup girmedi şehre bī-tekellüf Tefekkür eyledi ḳıldı tevaḳḳuf	Şehre gelişigüzel girmek istemedi; orada konaklayarak bir plân yaptı.
	Didi kendüzine aṣlın bu kāruñ Oñat gözlet yayınmasun şikāruñ	Kendi kendine (şu) karara vardı: "Önce işin aslını doğrula, avını kaçırmadan gözetleme yaptır.
2280	Ṣal evvel ilçi varsun ḥāli bilsün Ḫaber virsün her işden saña gelsün	Önce bir elçi gönder; durumu öğrensin ve gelip sana her türlü bilgiyi versin.
	Muvāfiḳ olanı tedbīr idesin Bu yirde ya ṭurasın ya gidesin	(Bu durumda) uygun olan ne ise onu yerine getirir, ya burada bekler ya da ilerlersin."
	Buyurdı bir vezīr-i kār-dāne Yilüp yil gibi var ol āsitāne	İşten anlayan bir vezire (şöyle) emretti: "Rüzgâr gibi o dergâha git.
2283	Öñinde Dilpeẕīr'üñ yüz yire ur Edeb bekle ḥużūr-ı ḳalb-ile ṭur	Dilpezîr'in önünde saygı ile eğil ve edep dairesinde samimî bir hâlde bekle.
	Yirince söyle her sözi mufaṣṣal Aralıḳ yirde nesne ḳoma mücmel	Her sözü ayrıntısı ile anlat; tam olarak açıklanmamış bir husus bırakma.
80a	Eyit luṭf eyle ol serv-i revāna Bahār-ı ḥüsnüñ irmesün ḫazāna	O yürüyen serviye lütuf dairesinde (şöyle) söyle: Güzelliğinizin baharı hazana erişmesin.

:286 Muḥibbüñdür ḳuluñdur şāh-ı Efreng
Kerem ḳıl ḳoma anı zār dil-teng[254]

Frenk şahı sizi sevmekte, kulunuz olmak istemektedir. Cömertlik gösterip onu gönlü hasta ve zayıf hâlde bırakmayınız.

Gözüñ nergislerinüñ ḫastesidür
Ṣaçuñ sünbüllerinüñ bestesidür

O, nergis gözlerinizin tutkunu, sümbül saçınızın bağlısıdır.

İşitdi şehriñüze yaġı gelmiş
Atañı ṭutmış elden milkin almış

Şehrinize düşman gelip babanızı yakalayıp ülkesini elinden aldığını işitti.

:289 İrişdi cān atup ḳurtara anı
İrişmedin aña düşmen ziyānı

Ona düşman zarar vermeden kurtarmak üzere can atarcasına gelmiştir.

Ṭutup boynına ura Behmen'üñ bend
Atañ-ile ide ḫoş ʿahd ü peyvend

Behmen'i yakalayıp boynundan bağladıktan sonra babanızla barış üzere sözleşme yapıp yakınlık kurmak ister.

Yire yüzler sürüp yüz ʿizzet-ile
Dilekler eyleye biñ raġbet-ile

Yüzlerce hürmetle yere yüz sürüp kabul buyurulmasını diler.

:292 Ala bir derdüñi biñ cāna ṣatun
Olasın iy perī sulṭāna ḫātūn

Ey peri, bin can satıp bir derdinizi alsın, o sultan sizi de kendisine eş olarak alsın.

Elüñ altında ola milk-i Efrenc
Ola żabṭuñda her ne var-ısa genc

Frenk ülkesi elinizin altında, hazinede ne varsa hepsi yetkinizde olacaktır.

Ḳabūl eyler-iseñ devlet senüñdür
Eger itmez-iseñ miḥnet senüñdür

Eğer kabul ederseniz saadet, etmezseniz keder sizinle olacaktır.

:295 Yıḳar yaḳar şer ü şūr-ıla şehrüñ
Saña acı ider dadını dehrüñ

(Aksi takdirde) kötülük ve kavga ile şehrinizi yakıp yıkacak, dünyanın tadını size zehir edecektir.

Egüp ḍarb-ıla sen serv-i ḫırāmı
Alur senden atañdan intiḳāmı

Senin gibi salınan serviyi zorla eğip senden ve babandan intikam alacaktır.

Ne Vāmıḳ ḳala ne Behmen ne Arslān
Ola tīġum elinde cümle bī-cān

(Sonra) kılıcı ile hepsinin canını alacağı için ne Vâmık ne Behmen ne de Arslan kalacaktır.

2298 Ḳabūl it olma iy şūh-ı zamāne
Arada ḳana girmege bahāne

Ḥużūruñda sözüm olursa maḳbūl
Ḳapuñda ‘ömrüm olduḳça olam ḳul

Ey zamane güzeli, kabul et ki arada kana bulaşmaya bahane olmayasın.

Eğer katınızda benim sözlerimi kabul ederseniz ömrüm oldukça kapınızda kul olurum.

80b Anuñ şükrānesi iy serv şimşād
Ola Vāmıḳ'la Behmen bendden āzād

Ey servi ve şimşir (boylu), bunun karşılığında Vâmık ve Behmen'i serbest bırakırım."

2301 Tamām itdi sözini Tūr-ı bī-dīn
İşitdi anı ilçi itdi taḥsīn

Öñinde yir öpüp oldı revāne
Cān atup irdi ol cān-ı cihāne

Dinsiz Tûr, sözünü tamamladı, elçi de onu dinledikten sonra takdir ifâdesinde bulundu.

Önünde toprağı öpüp yola koyuldu ve can atıp cihanın sevdiceğinin yanına geldi.

Ne kim işitdi görüp cümle bir bir
Öñinde Dilpeẕīr'üñ ḳıldı taḳrīr

İşittiği her şeyi Dilpezîr'in önünde bir bir anlattı.

2304 Bu sözden Dilpeẕīr oldı dil-efgār
Cihānuñ vüs'ati oldı aña ṭar

Ziyāde ḫışma geldi öykelendi
Birez sögdi birez daḫı ilendi

Bu sözlerden Dilpezîr'in gönlü yaralandı, geniş dünya ona dar geldi.

Fazlasıyla hiddetlenip kızdı ve lanetler okuyup küfürler yağdırdı.

Dönüp ilçiye itdi niçe verhem
Didi iy bī-ḥayā kelb-i cehennem

Elçiye dönüp pek çok kötü söz söyledi: "Ey utanmaz cehennem köpeği,

2307 Ne itdür Tūr anuñ cānına la'net
Revā mı ehl-i nāra ḥūr-ı cennet

Hümā olur mı ḳarġanuñ ḳarīni
Melek kelbüñ olur mı hem-nişīni

O lânet olası Tûr nasıl bir köpektir böyle? Cennet hurisi cehennemlik (adama) yakışır mı?

Hümâya karga arkadaş olur mu, melek de köpekle bir arada yaşar mı?

Yaraşmaz bir arada ḫūb u çirkīn
Ḳaçan sulṭān-ıla bir ola ilgin

Sultan ile garip bir olmadığı gibi güzel ile çirkinin bir arada olması yakışık almaz.

2310 Yüri var ol seg-i bī-dīne söyle
Ne kim gördüñ işitdüñ şerḥin eyle

Git, o dinsiz köpeğe görüp işittiklerini açıkça anlat.

Ne kim var-ısa elinde olanı
Getürsün ḳomasın ardına anı

Elinde olan ne varsa getirsin, ardına bırakmasın.

Başını ḳanḳı ṭāş ḳatıysa ursun
Elinde yazusı neyise görsün

Başını ne kadar sert taş varsa hepsine vursun ve alnına yazılan ne ise onu görsün.

2313 Tenüm olursa yüz biñ pāre benden
Meded yoḳ aña irmez çāre benden

Bedenim yüz bin parçaya bile bölünse benden ona çare olmasına imkân yoktur.

Sözin kessün di bizden Tūr-ı Efreng
Gerek ṣulḥ eylesün varsun gerek ceng

Frenk Tûr'una karar vermesi gerektiğini söyle; ya barış yapsın ya da savaş!"

31a Murādın Dilpeẕīr'üñ aldı elçi
Pes andan sürdi Tūr'a geldi elçi

Elçi, Dilpezîr'in kararını öğrendikten sonra (tekrar atını) sürüp Tûr'un yanına geldi.

2316 Didi iy şāh-ı Efreng olma ġāfil
Degül ıṣlāḥa aṣlā ola ḳā'il

(Şöyle) dedi: "Ey Frenk şahı, gâfil olma çünkü (onun) isteğinize boyun eğmesi mümkün değildir.

Şu deñlü eyledüm pend ü naṣīḥat
Ḳabūl eylemedi her giz ol āfet

O kadar öğüt ve nasihatte bulunduysam da o güzel asla kabul etmedi.

Aña luṭf-ıla olmaz çāre iy şāh
Egilmez ol sehī-ḳadd olġıl āgāh

Ey şahım, ona iyilikte bulunmak çare değildir; uyanık ol (çünkü) o düzgün boylu (asla) eğilmez.

2319 Gerekdür ehl-i zūra zūr-ı bāzū
Aġır başmayıcaḳ aġmaz terāzū

Zorla (yola gelene) kol kuvveti (uygulamak) gerekir; ağırlık konmadıkça terazi aşağı inmez."

İşitdi çünki anı şāh-ı Efrenc
Tenini ṭutdı başdan ayaġa renc

Frenk şahı bunu işitince bütün bedenini baştan ayağa sıkıntı bastı.

Ġażabdan tuncıġup cisminde cānı
Yumuldı aġzı ṭutuldı zübānı

Öfke ile ruhu bedeninde sıkışıp ağzı dili tutuldu.

2322 Yüregi oda yandı ġayretinden
N'idecegin bilemez ḥayretinden

Kıskançlıktan yüreğini ateş bastı, şaşkınlıktan ne yapacağını bilemedi.

Bu sözlerden ziyāde oldı dil-rīş
Hemān ḳaṣd eyledi Tūr-ı bed-endīş

Niyeti bozuk Tûr, bu sözlerden fazlasıyla yaralandı ve (şu) kararı aldı:

Çeke leşker yürüde şehre şimşīr
Kim ide Naḫcüvān ḫalḳını naḫcīr

Nahcivan halkını avlamak üzere kılıç çekip şehre ordu sevketmeli.

2325 Ḳomaya ṭaşı ṭaş üstinde her giz
Ḳıra ḫalḳı esīr ide oġul ḳız

Taş üstünde taş bırakmamalı, halkı kılıçtan geçirip kadın erkek hepsini esir almalı.

Buyurdı beglerine Tūr-ı ebter
Ki yarın cenge ḥāżır ola leşker

Soysuz Tûr, beylerine, yarına askerin savaşa hazır olmasını emretti.

Bu yaña Dilpeẕīr olmışdı ġamgīn
Ṣararmışdı ruḫı ṣan berk-i nesrīn

Beri tarafta ise Dilpezîr oldukça üzgündü ve yüzü nesrin yaprağı gibi sararmıştı.

2328 Yirinden ṭurdı ol serv-i ḫırāmān
Dönüp ḫāke vücūdı zār u nālān

O salınan servi, ağlayıp inlemekten vücudu toprağa dönmüş hâlde yerinden kalktı.

Gelüp Behmen öñinde ḳıldı nāle
Girībān çāk idüp çözdi külāle

Behmen'in önüne gelip feryat etti, yakasını yırtıp saçını yoldu.

81b Ḳoyup ṭoprak başına eyledi āh
Eyitdi ġāfil olmañ oluñ āgāh

Başına toprak koyup feryat ederek (şöyle) dedi: "Gafil olmayın, gözünüzü açık tutun.

2331 Ḳaża-yı Ḥaḳ belā-yı nā-gehānī
İrişdi kim oda yaḳar cihānı

İlâhî kazâ, bütün cihanı ateşte yakacak ansız bir belâ eriştirdi."

Ḳamu şerh eyledi Tūr'uñ maḳālin
Mufaṣṣal Behmen'e bildürdi ḥālin

(Ve) Tûr'un bütün sözlerini ayrıntısı ile Behmen'e anlattı:

Didi elden çıḳarduñ tāc ü taḫtı
Kim aldurduñ 'adūya cümle raḫtı

"Tacı tahtı kaybedip bütün levâzımatı düşmana kaptıracaksın.

2334 Bugün gelmezse yarın irişür Tür
Bıraġur ile vü şehre şer ü şür

Tûr, bugün yarın gelip (bu) şehre ve bütün ülkeye kötülük ve zulüm yapacaktır.

İşitmiş sizüñ-ile āşināyuz
Cefā ehli degül ehl-i vefāyuz

Sizinle ünsiyet kurduğumuzu, size kötülük yerine vefada bulunduğumuzu öğrenmiş.

Bu ġayretden yüregi oda yanmış
Çalınmış zehre aġuya boyanmış

Bu kıskançlıkla yüreği ateşlere yanıp içi zehirle dolmuş.

2337 Ḳurımış reşk-ile baġrında ḳanı
Yitişmiş derd-ile aġzına cānı

Hasedinden yüreğindeki kan kurumuş, dertten canı ağzına kadar gelmiş.

Ḳuṭurmış it gibi gözi ḳızarmış
Ṭudāġı tepserüp beñzi bozarmış

Kuduz köpek gibi gözleri kızarmış, dudakları kuruyup benzi bozarmış.

Yirinden oḳlı ṭoñuz gibi ḳopmış
Ḳomış toġrı yolı egriye ṣapmış

Ok (yemiş) domuz gibi yerinden fırlayıp doğru yolu bırakıp eğriye sapmış.

2340 Hem olmış Şāh Vāmıḳ'dan[255] ḫaberdār
Ki ṭutdı Naḫcüvān'ı ol cihāndār

Cihanı elinde tutan Vâmık'ın Nahcivan'ı elinde tuttuğunu haber almış.

Dimişler hem şikār olundı Arslān
İnüp taḫtından oldı yiri zindān

Aynı zamanda Arslan da yakalandı ve tahtından indirilip zindana atıldı, demişler.

Niçe yıldur uzanur baña her bār
Meded yoḳ benden aña eylemez 'ār

Benden ona fayda olmadığı hâlde yıllardan beri utanmadan beni elde etmek ister.

2343 Ki ya'nī şimdi furṣat buldı ol ḫar
Gelüp ceng itmek ister Tür-ı ebter

O soysuz eşek Tûr, şimdi fırsat bulduğu için bizimle savaşmak üzere gelmiştir.

Buyuruñ şimdi biz n'itmek gerekdür
Aña ṭurmaḳ mı ya gitmek gerekdür

Şimdi bizim nasıl davranacağımızı; burada mı beklememiz yoksa üzerine mi gitmemiz gerektiğini söyleyin.

32a Ne tedbīr idelüm nedür medāre[256]
Gerekdür bu oñulmaz derde çāre

Şifâ bulunmaz bu derde çare gerektir; nasıl bir tedbir almalı, hangi yörünge izlenmeli?"

2346 Bu sözden Behmen oldı gey perīşān
Büridi ġayretinden gözlerin ḳan

Behmen (de) bu sözlerden oldukça etkilendi ve kıskançlıktan gözlerini kan bürüdü.

Taḥayyür baḥrinüñ ḳa'rına ṭaldı
Kenār-ı fikre çıḳdı 'aḳlı geldi

Şaşkınlık deryasının derinlerine daldı, fikir sâhiline çıkınca da aklı (başına) geldi.

Didi biñ 'izzet-ile Dilpeẕīr'e
Belā vü miḥnet olduḳ siz emīre

Binlerce hürmetle Dilpezîr'e (şöyle) dedi: "Siz (in gibi bir) emirin (başına) belâ ve sıkıntı getirdik.

2349 Bizimçün sizlere virüp ṣudā'ı
İçürler şerbet-i ġamdan fuḳā'ı

Bizim yüzümüzden size rahatsızlık verir; gam şerbetinden içirirler.

Gelüñ iy ḫusrev-i ḫūbān-ı devrān[257]
Dilerseñüz bu müşkil ola āsān

Ey zamane güzellerinin sultanı, eğer siz isterseniz bu müşkil iş kolay çözülür.

Virüñ Tūr'a murādın nef' olunsun
Belādur üstüñüzden def' olunsun

Tûr'a istediğini vererek çıkar sağlayın, (böylelikle) üstünüzdeki (bu) belâyı uzaklaştırmış olursunuz.

2352 Ayaḳda biz faḳīr üftāde maḫhūr
Ḳalalum iy yüzi gün ẕerreden ḫor

Ey güneş yüzlü, biz garip, fakir, düşkün ve kahrolmuş hâlde zerreden daha bayağı kişileriz.

Şehen-şāhum ben alup leşkerümle
Revān olam yoluma serverümle

Şahlar şahı, ben, reisimizi (de yanımıza alarak) askerimle yola koyulayım.

Virüñ inkār yüzinden Tūr'a iḳrār
Olunmasun bizümçün il dil-efkār

Tûr'a reddettiğiniz teklifi (kabul ettiğinizi) bildirin, bizim için başkasının yüreği yaralanmasın.

2355 Ḫalāṣ olsun atañuz baġ [u] bendden[258]
İlüñüz günüñüz ẓulm ü gezendden[259]

Babanız esaretten, ülkeniz ve devriniz zulüm ve musibetten kurtulsun."

İşitdi Dilpeẕīr itdi fiġānı
İñildetdi zemīn ü āsümānı

Dilpezîr bunu işitince feryat edip yeri göğü inletti.

Didi yandurdı cānum bu sözüñüz
Ne tīz döndi ḳuluñuzdan yüzüñüz

(Şöyle) dedi: "Bu sözünüz yüreğimi (fena hâlde) yakmıştır. Yüzünüzü kulunuzdan ne çabuk çevirdiniz?

2358 Ne tīz bizden doyup uṣanduñ iy dost
Ne tīz yüzüñ çevürdüñ döndüñ iy dost

Ey dost, ne zaman bize doydunuz da bizden usandınız ve ne çabuk yüz çevirip (arkanızı) dönüyorsunuz?

Gözüñ şehbāzı cān murġını naḫcīr
İdüp gözden bıraḳdı iy cihān-gīr

Ey cihangir, gözünüzün doğanı gönül kuşunu avladıktan sonra (nasıl) gözden düşürür?

32b Vefāsız yār-imişsin iy dirīġā
Bizi aldar imişsin iy dirīġā

Yazıklar olsun ki vefasız ve aldatan bir dost imişsin.

2361 Meşeldür güc-ile gögceklik olmaz
İkilik eyleyende birlik olmaz

(Zaten) 'Zorla güzellik olmaz; aykırı düştükten sonra bir daha birlik olmaz.' (sözü) ibret alınacak bir sözdür.

Ṣavup gözden göñülden itdüñüz terk
Ṭutalum biz muḥabbet etegin berk

Gözünüzden uzaklaştırıp gönlünüzden attınız (fakat) biz (yine de) muhabbet eteğini kolay bırakmayız."

La'[a]lden[260] gerçi kim dürler dökerdi
Yaşından līki deryālar dögerdi

(dedi ve) gözlerinden deryaları basacak (kadar) la'l (gibi kanlı) gözyaşı döktü.

2364 Fiġānından felekler iñler-idi
Melekler nālesini diñler-idi

Feryadı felekleri inletmekte, iniltisini melkeler (bile) dinlemekteydi.

Çü Behmen gördi var anda ḥamiyyet
Erenler yolını gözler bu 'avret

Behmen, bu kadının erenleri aratmayacak bir hamiyyete sahip olduğunu gördü.

İdüp cānını pāk ü ḳalbini ṣāf
Ki virdi kendü kendüzine inṣāf

İnsaf etmesi gerektiğini düşünerek kalbini (şu sözlerle) arındırdı:

2367 Didi ben itdügüm erlik degüldür
Erenler içre bu dirlik degüldür

(Kendi kendine), 'Benim bu yaptığım yiğitliğe sığmaz; yiğitler böyle davranmaz.' dedi.

Eyitdi Dilpeẕīr'e iy vefādār
Muḳarrerdür bize senden vefā var

Dilpezîr'e (de şöyle) dedi: "Ey vefalı (dost), şüphesiz sen bizim için vefalı (bir dostsun).

Gönülden idelüm sa'y-ile cehdi
Sizünle berkidelüm bunda 'ahdi

Gönülden gayret ve çaba gösterelim, bu hususta sizinle olan ahdimizi pekiştirelim.

İkilik itmeyelüm birlik olsun
Muḥabbet gösterelüm dirlik olsun

Birlik için ayrılığa yer vermeyelim, dirliğimiz için muhabbet gösterelim.

Çıkınca cānumuz bu tenden iy cān
Olalum ceng içinde merd-i meydān

Ey can, canımız bu bedenden çıkıncaya kadar savaşta meydana çıkan (birer) kahraman olalım.

Alavuz başı yāḫūd virevüz baş
Uravuz başına vü dişine ṭaş

Başlarına ve dişlerine taş vurup ya baş alalım ya da baş verelim.

Cihānı gözlerine idevüz teng
Ne mel'ündur ne itdür Tūr-ı Efreng

O melun ve köpek Frenk Tûr'un gözüne dünyayı dar edelim."

Bu sözden Dilpezīr oldı ferāḥnāk
Açıldı gönli nite gevher-i pāk

Dilpezîr bu söze çok sevindi ve gönlü hâlis inci gibi açıldı.

Yirinden ṭurdı dil-ber oldı dil-şād
Ḳul oldı Behmen'e ol serv-i āzād

O düzgün servi, gönül götüren (güzel), neşeyle ayağa kalkıp Behmen'e kul oldu.

Yüzini ḫāke sürdi ḳıldı şābāş[261]
Ḳapuñda cāriyeñven ben ḳaravaş

Yüzünü yere sürüp, "Ben kapınızda cariyeniz ve hizmetçinizim." diyerek takdirini ifade etti.

Didi iy merd-i 'ālem ṭurmaḳ[262] olmaz
Hemān tedbīr idün oṭurmaḳ olmaz

(Ve şöyle) devam etti: "Ey yiğit, beklenecek zaman değildir, derhâl çare bulmamız gerektir."

Behmen Tūr-ile ceng idüp Behmen maġlūb olup Tūr memleketi żabṭ idüp Behmen'i ḥabs eyledügidür

Behmen'in Tûr ile yaptığı savaşta yenilip ülkesini kaybetmesi ve hapse düşmesi

Ḳoyup bezmi iderler rezme āġāz
Ne resme ceng ideler ṭutalar sāz

Artık savaş hazırlığı başlatılmış; nasıl savaşılacağının plânı yapılmıştı.

2379	Çeri cem'ine meşġūl oldı Behmen Her evüñ yazdı birin ikisinden	Behmen, her evdeki iki kişiden birini yazarak asker toplama işi ile meşgul oldu.
	O gün aḫşām olınca on biñ 'asker Kim atlandurdı ol merd-i dil-āver	O yürekli genç, o gün akşama kadar on bin asker ata bindirdi.
	Ḫazīne açdı dökdi sīm-ile zer Şu deñlü virdi kim ġarḳ oldı leşker	Hazineyi açarak askere bol miktarda altın ve gümüş verdi.
2382	Ṭonatdı yalıñın acın ṭoyurdı Çerinüñ cümle ḳaydını ḳayurdı	Askerin bütün ihtiyacını karşıladı, çıplakları giydirip açları doyurdu.
	Çıḳup meydān öñinde cümle merdān Ṭurup ḥāżır olurlar cenge cüyān	Bütün ordu, savaşa hazır hâlde (bir ırmak gibi) meydana aktı.
	Bu cānibden daḫı Tūr-ı bed-aḫter Hücūm eyledi şehre sürdi leşker	Diğer tarafta ise bahtı kötü Tûr, şehre ordu sevketmek suretiyle harekete geçti.
2385	Aşup ṭaġ u beleñ ṣaḥrāya indi Muḳābil Naḫcüvān'a ḳarşu ḳondı	Dağ bel aşıp ovaya indi ve Nahcivan'ı karşısına alarak konakladı.
	Görincek leşkerini Behmen'üñ Tūr Göründi gözine ḫor oldı maġrūr	Tûr, Behmen'in ordusunu ilk görüşte zayıf bulup gururlandı.
	Didi yarın ṣalam bu 'askere at İdem bir baydaḳ-ıla şāhını māt	(Şöyle) dedi: "Yarın bu askere bir at yollayarak bir piyonla şahını mat edeyim.
83b		
2388	Yıḳayın gürzüm-ile Naḫcüvān'ı Alayın Dilpeẕīr-i dil-sitānı	Gürzümle Nahcivan'ı yıkıp gönlümü zapteden Dilpezîr'i alayım.
	Benümle nār [u] nūruñ[263] himmeti var Ne ṭutarsam ḳolumuñ ḳuvveti var	Benim yanımda nûrun ve ateşin himmeti, elimde tuttuğum her şeye (hükmedecek) kuvvetim vardır.
	Göñülden ben idem ḫışm-ıla ḳahrı Yidi ḳat ḫāke ferş idem bu şehri	İçten bir hışımla öyle bir bastırayım ki bu şehri yedi kat yere dağıtayım."

2391 Bu resme itdi çoḳ lāf u güzāfı
Ki ḳalbi ḳalb-idi degüldi ṣāfī

İki leşker o gün aḫşama dek hep
Yaraġı yatı gördiler mürettep

Nidā itdi yasaġ-ıla yaṣavul
İki 'asker çıḳardılar ḳaravul

2394 Görürler aḫşama degin yaraġı
Gice irdi uyardılar çirāġı

Şu deñlü yaḳdılar şem' ü meşā'il
Kim oldı göge yir yüzi muḳābil

İki 'asker biri birine nāẓır
Ṭururlar her biri vaḳtine ḥāẓır

2397 İderler ṣubḥ olunca rezme āheng
Tamām ola o gün her neyise ceng

Sipāh-ı zengibārı cem' idüp şeb
Ṭaġıtdı Rūm-ı rūzuñ dirnegin hep

Ḳaçurdı milk-i ġarba şāh-ı mihri
Sipāh-ı necm-ile aldı sipihri

2400 Ḳamer burcına dikdi şāh-ı zengī
Fütūḥ-ile livā-yı heft-rengi

Felek farḳına ser oldı serīri
Zemīn üzre zamān oldı esīri

Vefā itmedi 'ömri vü zamānı
Alup milkin felek 'azl itdi anı

Hâlis bir kalbe sâhip olmadığı için bu şekilde boş sözlerde bulundu.

İki ordu o gün akşama kadar bütün savaş teçhizatını hazırladı.

Muhafız duyuru yapınca iki asker birer gözcü çıkardı.

Akşama kadar hazırlık yaptılar, gece olunca da kandilleri yaktılar.

O kadar mum ve meşale yaktılar ki yer gök aydınlandı.

İki ordu karşılıklı, hazır vaziyette (karşılaşacakları) vakti beklemekteydi.

Sabah olunca savaş başlayacak, o gün olan biten ortaya çıkacaktı.

Zenci ülkesi (gibi olan) gece, ordusunu toplayıp Anadolu (gibi olan) gündüzün derneğini dağıttı.

O, güneş padişahını garp ülkesine kaçırıp yıldız ordusu ile gökyüzünü kuşattı.

O siyah padişah, yedi renkli fetih sancağını kamerin burcuna dikti.

Onun tahtı, feleğin tepesine taç oldu, yeryüzü ve zaman onun esiri oldu.

Ömrü vefa etmeyince de felek onun mülkünü elinden alarak görevden azletti.

84a

2403 Ṣınup çün oldı zengī 'askeri güm
Ṣabāḥın devlet-ile şāh-ı encüm

Yıldızlar şahı, sabahın zenci askerleri yenmesiyle ortadan kayboldu.

Ufuḳda dikdi bir zerrīn livāyı
Musaḫḫar eyledi arż u semāyı

(Güneş), ufukta altın renkli bir sancak dikip yeri ve göğü büyüsü altına aldı.

Çü gündüz geldi gitdi aradan dün
Niçe şaḫṣa ḳara gün toġdı ol gün

Gece kaybolup da gündüz gelince o gün pek çok kişiye kara gün doğmuş oldu.

2406 Ṭurup Behmen yirinden çın seḥergāh
Eyitdi ḫoş tevekkeltü 'ale'llāh

Behmen seher vakti yerinden kalkıp "Allah'ım, sana güveniyorum." dedi.

Ṣalāt-ı ṣubḥı ḳıldı aldı virdi
Niyāz eyleyüp Allāh'a oḳurdı

Harp erkânı ile sabah namazını kıldı, Allah'a seslenerek duada bulundu.

Dirildi yanına on biñ dil-āver
Ser-efrāz ü ser-efgen cümle server

Başı dik, (muhatabının) boynunu büken ileri gelenlerden yanına on bin yiğit topladı.

2409 Atınuñ kendünüñ geydügi āhen[264]
Ḳılıcı boztaġanı cümle zerrīn

Atının ve kendisinin giysisi demirden, kılıcı ve gürzü bütünüyle altındandı.

Elinde nīzesi ne tīz ü ḫūn-rīz
Bilinde zülficānī[265] ḫançer-i tīz

Elinde son derece keskin ve kan dökücü bir mızrak, belinde de hükümdarlara yaraşır keskin bir hançer vardı.

Ḳamu zerrīn siperlü ḳur ḳuşaḳlu
Atında vü ṭonında yaraşıḳlu

Atında ve kendinde altından, koruyucu ve süslü kuşaklar vardı.

2412 Cilāsın alp erenler beg yigitler
Ki hep biri birinden yig yigitler

Alp erenler ve bey yiğitler, boylu poslu idi ve biri birinden üstün kahramanlardı.

Dil-āver ġāzīler dīvāneler hep
Cihānuñ merdine merdāneler hep

Hepsi yürekli gaziler ve serdengeçtilerdi. Hepsi de cihana karşı duracak mertlikte idi.

Peleng-i kūhīler bebr-i beyānlar[266]
Neheng-i nehrīler şīr-i jiyānlar

(Hepsi birer) dağ panteri, kaplan, nehir timsahları ve kükreyen arslanlardı.

2415 Virüp bunlara Behmen istimālet
Du'ā vü ḥimmet eyledi ḥavālet

Behmen, bunlara teselli verip dua ve himmetle (Allah'a) havale etti.

Didi iy faḫr-i meydān merd erenler
Cihān olsa 'adū bī-derd erenler

(Onlara şöyle) dedi: "Ey savaş meydanlarında övündüğüm, dünyalar dolusu düşmanı bile kendine dert etmeyen kahraman yiğitler!

Ṭutalum Ḥaḳḳ'a yüz tedbīr idelüm
Göñül bir arḳa bir el bir idelüm

Yüzümüzü Hakk'a dönüp tedbirli olalım; gönül ve el birliği ile birbirimizi kollayalım.

84b

2418 Ḳılalum ḥasbeten li'llāh ġazālar
Bulalum bāġ-ı cennetde cezālar

Allah rızası için savaşıp karşılığını cennet bahçesi olarak görelim.

Ölen bizden bulur yarın şehādet
Kim anlardan ölendür bī-sa'ādet

Bizden ölenler şehid olur, onlardan ölenler saadet bulamaz."

İşidenler didi taḥsīn ü şābāş[267]
Gelüp Behmen ayaġına ḳodı baş

Bunu dinleyenler takdirlerini ifade edip Behmen'in ayağına baş koydular.

2421 Didiler Ḥaḳ te'ālā dest-gīrüñ[268]
Cihān ser-keşleri olsun esīrüñ

(Şöyle) dediler: "Yüce Allah yardımcın, cihanın bütün dik başlıları da esirin olsun.

Ġazāya niyyet itdüñ ḳutlu olsun
İşüñ ṣaġ u ḳoluñ ḳuvvetlü olsun

Niyet ettiğin gazâ kutlu olsun, (tuttuğun) iş sağlam, kolun kuvvetli olsun.

Ḳuluñ ḳurbānıñuz cān u göñülden
Dirīġ eylemezüz ne gelse elden

Bizler can u gönülden kulun kurbanınız, elimizden geleni de senden esirgemeyiz.

2424 Yoluñda baş u cān terkin uralum
Öñüñde cān virelüm cān alalum

Başımız canımız yoluna feda olsun, önünde can verip can alırız.

Ölüp öldürelüm bitince bu iş
Ḳalınca çalışalum tā iki diş

Bu iş bitinceye kadar ölür, öldürür, iki dişimiz kalana kadar gayret gösteririz."

Görüp bunlarda Behmen ṣıdḳ u iḫlāṣ
K'olurlar ḳa'r-ı baḥr-i rezme ġavvāṣ

Behmen, bunlarda, savaş deryasının derinliklerine inci çıkarmak üzere dalacak sadakat ve ihlası gördü.

Du'ālar eyledi baḫşīş buyurdı
Ḳamusın ṭatlu dil-ile ṭoyurdı

Dualar edip bahşiş verilemsini emretti ve hepsini güzel sözlerle taltif etti.

Pes andan eyledi meydāna 'azmi
Ḳoyup bezmi gözetdi bezm-i rezmi

Daha sonra savaş meydanına yöneldi, savaş meclisi hazırlığı başladı.

Ḳoşunlar ḳoşulup ṣaflar düzeldi
Mübārizler ṣaġa ṣola dizildi

Sıra sıra saflar tertip edildi, dövüşçüler sağa sola dizildi.

Dikildi yir yir altun başlu sancaḳ
Kimi sebz ü kimi surḫ u kimi aḳ

Her tarafa, kimi yeşil kimi kırmızı kimi de beyaz renkte altın başlı sancaklar dikildi.

Ṭururlar her biri vaḳtinde ḥāżır
Olurlar 'asker-i küffāra nāẓır

Hepsi, kâfir askerlerine karşı durmuş, kendilerine gelecek sırayı hazır vaziyette beklemekteydiler.

Bu cānibden daḫı Tūr-ı bed-endīş
Çekerdi ġuṣṣa vü ġam yirdi teşvīş

Diğer tarafta ise kötü niyetli Tûr, endişe içerisinde ızdırap çekmekteydi.

35a

Cihānı gözine göstermeyüp Tūr
Süvār oldı seḥerden mest ü maġrūr

Tûr, cihânı gözünde küçük gören bir gurur ve kendinden geçmişlik duygusu ile atına bindi.

Dirildi geldi kāfir beglerinden
Cehennem seglerinüñ yiglerinden

Cehennem köpeklerinin en ileri gelenleri olan kâfir beyleri (de) bir araya geldiler.

Ḳamu bed-şekl ü bed-lehçe vü bed-ḫū
Seg-i dūzaḫ siyāh-pūş u siyāh-rū

(Bunların) hepsi, şekli, yüzü ve huyu kötü; kara yüzlü ve siyahlar giymiş (birer) cehennem köpeği idi.

Göñülde şek gögüslerinde ḥaçlar
Bilinde bordon ellerinde mecler

Gönüllerinde şüphe, göğüslerinde haç, bellerinde bordon, ellerinde çift ağızlı kılıç (vardı).

Muḫālif birbirine fi'l ü ḳavli
Dir-idi düşmene işkil diyevli

Sözleri ile davranışları birbirine uymazdı ve düşmanlarına da hile şeytanı derlerdi.

Gelüp meydāna ṣaflar bağladı Tūr
Yanınca ol cehennem segleri ḫor

Tûr, meydana çıktı ve yanına o aşağılık cehennem köpeklerini alarak saf oluşturdu.

2439 Dikerler Tūr'uñ arḳasında marḳa
İnanup Tūr aña virmişdi arḳa

Tûr'un arkasına, kendilerine güvenip arka verdiği markayı yerleştirdiler.

Ṭurur marḳa öñinde çoḳ horestos
Başında bornos ellerinde nāḳus

Markanın önünde ise başlarında bornoz ellerinde de çan bulunan hurestoslar yer aldı.

Oḳurlar Jend ü Pājend'i be-her-sū
Baş açup çağrışurlar kiryelasu

Sürekli Zend ve Pâzend (sûrelerini) okumakta, başlarını açıp 'kiryelaso' (diye) bağırmaktaydılar.

2442 Gögüs gerüp iki ḳolda firerler
Ṭurup düşmene it gibi ürerler

Firerler, iki kanatta göğüs gerip düşmana it gibi ürümekteydiler.

Virüp dir istimālet anlara Tūr
Bize ḫimmet idüpdür nār-ıla nūr

Tûr, "Bize nur da ateş de himmet etmektedir." deyip onlara teselli verdi.

Gelüñ ġayret idüñ furṣat bizümdür
Uruñ düşmāna tīġ nuṣret bizümdür

"Gayret gösteresiniz çünkü fırsat bizim yanımızdadır; düşmana kılıç çalın, Tanrının yardımı ve zafer bize yakındır.

2445 Ölen bizden olur 'Īsā'ya maḥrem
'Adūlar ölüsi ehl-i cehennem

Bizden ölenler Îsâ ile dost olur, düşmanın ölüsü ise cehenneme gider.

Bugün cān oynayalum dīn yolında
Bulınalum yarın 'Īsā ḳolında

Bugün din yolunda canımızı ortaya koyalım ki yarın Îsâ'nın tarafında yer alabilelim."

Baş urup Tūr öñinde cümle küffār
Didiler nār nūr[269] olsun nigehdār

Bütün kâfir askeri Tûr'un önünde eğilip (şöyle) dediler: "Ateş ve ışık bizi korusun.

85b

2448 Cihān deryā olursa aḳmayalum
Mesīḥ'üñ gözi yaşın dökmeyelüm

"Mesih'in gözünün yaşını akıtmamak için bütün dünya deniz bile olsa akıp (dağılmayalım).

Uralum düşmene tīġ ü teberler
İdelüm tīrine sīne siperler

Düşmana kılıç ve balta vuralım, oklarına da göğsümüzü siper edelim."

Ḳamunuñ ṭoldı içi kibr-ile kīn
Sevindi Tūr-ı ebter didi taḥsīn

Hepsinin içi kibir ve öfke ile doldu, soysuz Tûr da buna sevinip takdir beyânında bulundu.

Neḳāre çalınup sancaḳ açıldı
Niçe cāna ecel ṭonı biçildi

Davullar çalınıp sancaklar açılınca pek çok cana ecel kıyâfeti biçilmiş oldu.

Ecel ırlarını ırlardı ṣūrnāy
Cihānı ṭolduruban hūyıla hāy

Surnây, ecel şarkısı çalmakta, gürültü şamata her yeri kaplamaktaydı.

Nefīr efġān-ile eylerdi āheng
İşidenler olurdı vālih ü deng

Nefir figân ederek ötmekte, dinleyenleri tutku ve hayranlık içerisinde (bırakmakta) idi.

Neḳāre velvelesi āsümāna
Çıḳardı velvele virüp zamāna

Davulun velvelesi göğe çıkarak oradakilere velvele vermekteydi.

Ṭabl gülbang-ıla eylerdi feryād
Dögerdi gögsini ister-idi dād

Davul ilâhi eşliğinde feryat etmekte; göğsünü dövüp adaletin (yerini bulmasını) istemekteydi.

Ḳulaġını cihānuñ çıñladup ṣanc
İderdi düşmeni süst dostları dinç

Zil de herkesin kulağını çınlatıp düşmana korku, dosta metanet vermekteydi.

Ṭuruşdılar iki leşker muḳābil
Kimisi oldı ḥāżır kimi ġāfil

Kimisi hazır, kimisi gâflet içerisinde iki ordu karşı karşıya durdu.

Çeriler ṣanasın kim ḫalḳ-ı bāzār
Ḳamu cān almaġa olmış ḫırīdār

Askerler, pazardaki insanlar gibi can almak üzere müşteri olmuştu.

ʿAlemler şuḳḳası bezzāzlıḳ eyler
Işıḳlar dügmesi ḳazzāzlıḳ eyler

Bayrak kumaşları manifaturacılık, miğferlerin demirleri ipekçilik yapmaktaydı.

Ecel derzīleri açmışdı dükkān
Biçerdi her kişiye ḳara ḳaftān

Ecel terzileri dükkanlarını açıp herkese siyah kaftanlar biçmekteydi.

Ḳażāyıla ḳader olmuşdı dellāl
Kimine ṣat dir-idi kimine al

Kaza ile kader satış aracılığı etmekte, kimine al kimine sat demekteydi.

Ecel bāzārı germ oldı ziyāde
Ki virdi her kişi cānın mezāde

Herkes açık arttırma canını ile ortaya koyduğu için ecel pazarı fazlasıyla kızışmıştı.

86a

2463 Kimesne ḳalmadı yād u bilişde
Kim oldı cümle alışda virişde

Herkes alışverişte bulunduğu için yabancı veya tanıdık (mefhumu) kalmamıştı.

Ṣanasın taḫt-ı ḳal'a saḥn-ı meydān
İçinde pehlüvānlar küştī-gīrān

Kalenin dibi meydan, içindeki pehlivanlar da güreşçiler gibiydi.

Ki her bir küşe ṣan dükkān-ı ḳaṣṣāb
Ḳoyunlar ḳuzılardur ṣeyḫ-ile ṣāb

Her bir köşe, kasap dükkanı; gençler ve yaşlılar da koyunlar ve kuzular gibiydi.

2466 Şu resme germ-idi bāzār-ı ġavġā
İrişmişdi ṣerādan tā ṣüreyyā

Kavga pazarı kızışmış ve yeri göğü kaplamıştı.

Bu bāzāruñ içinde ālet-i sāz
İder dervīş olup deryūze āğāz

Silah, bu pazarda derviş olup dilenciliğe başlamıştı.

Ḳılıçlar başlar açup şöyle 'uryān
Ṭolanup her kişiden cerr ider cān

Kılıçlar başlarını açıp üryan vaziyette dolaşmakta, herkesten canlarını vermesini istemekteydi.

2469 Olupdur boztaġan 'Oṣmān Babayī
Çıḳardur kime ṭoḳunsa ḳabāyı

Gürz, Osman Bâbâ'ya intisap etmiş ve her dokunduğunun cüppesini çıkarttırıyordu.

Fetīli Cāmīler gibi kemendüñ
Olur boynına bend her derdmendüñ[270]

Kemendin (pamuktan) örgüsü, Câmî (tarikatına mensuplarda olduğu gibi) her dert sahibinin boynuna bağ olmaktaydı.

Işıḳ geyen erenler Edhemīvār
İder cān ḫırḳasını cānlara ṭar

Edhemîler gibi miğfer giyen yiğitler can hırkasını herkese dar ediyordu.

2472 Ḳoyun Babayī'dür oḳ yüñ ṣoḳundı
Ṣoyar her kime oḳı ṭoḳundı

Ok, Koyun Baba'ya mensup olmuş; tüy takınıp dokunduğu herkesi soyuyordu.

Ṣañasın müları sancaḳ-ı şāhī
Ṭaḳınmış bend gibi zerrīn külāhı

Hükümdar sancağının püsküllleri, (tarikat) bağlısı olup da altın renki külah giymiş gibiydi.

Elif gibi süñüler ḳaldurup baş
Kim olmışlar ġulām-ı Ḥācı Bektāş

Elif gibi süngüler, baş kaldırmış, Hacı Bektaş'ın kölesi (gibi) olmuşlardı.

2475 Siperler sīneye urmışdı dāġı
Yaḳardı Seydi Ġāzī'den çirāġı

Göğse vurulmuş yaraya benzeyen kalkanlar, Seydi Gazi'den el almışlardı.

Pes andan eylediler cenge āġāz
Yüridi çarḫacılar cenge az az

Daha sonra savaş başladı; önde giden talimci askerler yavaş yavaş ilerledi.

İki leşker biri birine girdi
Kimisi aldı cānı kimi virdi

İki ordu birbirine girdi; bazıları can alırken bazıları da can verdi.

86a

2478 Meger ṣabbāġ olup tozuñ siyāhı
Boyadı ḳır u ḳara hep sipāhı

(Çıkan) toz, boyacı olup bütün orduyu beyaz ve siyah renge boyadı.

Havāya tozdı yirinden yidi ferş
Ṭoḳuz gök ṣan yıḳıldı ditredi 'arş

Sanki yedi kat yeryüzü toz olup havaya çıkmakta dokuz kat gök de yıkılıp arşı titretmekteydi.

Yirüñ ejderleri hep Ḳāf'a çıḳdı
Ne deñlü yırtıcı var göge uçdı

(Korkudan) yer altındaki ejderler Kâf'a çıkmış, ne kadar yırtıcı (hayvan) varsa gökyüzüne uçmuştu.

2481 Cihānı ditredürdi kūs-ı ḥarbī
Ṭoḳunduḳça yüzine zaḫme ḍarbı

Savaş davulu, yüzüne dokunan tokmak darbesi ile cihanı titretmekteydi

Yüridi cenge andan baş erenler
Öñinde beglerinüñ cān virenler

(Önce) komutanlar sonra da önünde can veren (yiğitler) cenge yürüdüler.

Bahādırlar görürdi cengi ḥelvā
Muḫanneşler dir-idi ḳurı ġavġā

Yiğitler (bu) savaşı helva (gibi) görmekte, korkaklar da kuru kavga demekteydi.

2484 Mübārizler sürüp öñe geçerdi
Muḫanneşler dönüp arda ḳaçardı

(Fakat) güçlü dövüşçüler atlarını sürüp öne çıkarken korkaklar arkalarını dönüp kaçmaktaydı.

Ciger-derler idüp biryān cigerler
İçüp ḳanın 'ādū bağrını yirler

Ciğer parçalayan (askerler), ciğerleri kebap etmekte, düşmanın kanını içip yüreğini yemekteydi.

Kimi yol gözedüp ġuṣṣa yir-idi
Yirinde ḳaçmaḳ erlikdür dir-idi

Kimisi endişe ile (kaçmanın) yolunu gözleyip "Yeri geldiğinde kaçmak yiğitliktir." diyor,

2487 Kimisi sedd-i İskender gibi berk
Ṭururdı baş u cānın eyleyüp terk

kimisi de başını ve canını gözden çıkarıp İskender'in seddi gibi sağlam duruyordu.

Niçeler nicelerüñ cānın aldı
Niçeler kendü cānın yavı ḳıldı

Kimileri can alırken kimileri canını veriyor.

Niçeler oḳ gibi cānın uçurdı
Teni ḳalḳanlayın gögsin geçürdi

kimileri canlarını ok gibi uçuruyor, bedenleri kalkan gibi göğüs geçiriyordu.

2490 Ḳılıç gibi kimi cān itdi 'uryān
Yatur boş ḳın gibi gevdesi bī-cān

Kimisinin canı kılıç gibi bedenden çıkınca gövdesi boş kın gibi yerde cansız hâlde yatıyordu.

Niçeler süñü gibi yalmanurdı
Çıḳarup dilin aġzından ṣolurdı

Kimisi mızrak gibi yalanıyor, dilleri ağızlarından çıkmış hâlde soluyordu.

Niçenüñ aḳdı gözden ḳanlu yaşı
Yarıldı boztaġan mānendi başı

Pek çoğunun gözlerinden kanlı yaşlar akmış, gürz misâli kaşları yarılmıştı.

87a

2493 Niçeler bal yirine aġu ṭatdı
Niçenüñ yüzi gözi sirke ṣatdı

Kimisi bal yerine zehir tatmakta, kiminin yüzü gözü sirke satmaktaydı.

Alup Behmen ele gürz-i girānı
Ḳoyup orta yire baş-ıla cānı

Behmen canını ve başını ortaya koyup büyük gürzü eline aldı.

Ḳovup ḳırdı biri birine ḳatdı
Niçe dirnekleri bozdı ṭaġıtdı

Kovalayıp öldürerek (ortalığı) birbirine kattı, pek çok grubu bozguna uğrattı.

2496 Kime kim urdı irüp boztaġanı
Cehennem içre aḫşamladı cānı

Yetişip gürzü kimin tepesine indirdiyse onun canı cehennemde akşamlıyordu.

Ne yaña kim dönüp oḳlar ṣaçardı
Bir oḳı elli ādemden geçerdi

Ne tarafa dönüp ok atsa bir oku elli kişiden geçmekteydi.

Süñüyi ḫışm-ıla kime ḳaḳardı
Degül bir biñi bir ḍarbdan yıḳardı

Süngü ile yaptığı bir hamle ile bin kişiyi birden yıkıyordu.

Ḳılıç ṣalup ne ṣaḫṣı kim çelerdi
Eyer ḳaşına dek iki'bölerdi

Kime de kılıç çalsa (atının) eyer kayışına kadar ikiye ayırıyordu.

Yitişdi Tūr'a Behmen nā-gehānī
Ḥavāle eyledi gürz-i girānı

Behmen Tûr ile karşı karşıya gelince hemen demir gürzü ona yöneltti.

Pey-ā-pey Tūr-ı kelbe urdı üç ḍarb
Ṭoḳundı ol pelīdüñ ḳalbine kerb

Köpek Tûr'a peş peşe üç kez vurunca o alçak, (karşısındaki kuvvettten haberdar olup) kaygılandı.

Ṣavar biñ zūr-ıla her ḍarbını Tūr
Dönüp dir Behmen'e iy merd-i maġrūr

Tûr (Behmen'in) her darbesini, çokça güç sarfederek karşıladı ve dönüp Behmen'e (şöyle) dedi: "Ey gurura kapılmış kişi!

Di evvel ne kişisin söyle aduñ
Cihān milkini ṭoldurdı fesāduñ

Sen nasıl bir insansın, adın nedir? Bütün dünyayı bozguna uğrattın, sen kimsin, adın nedir?

Pes andan alayın ḳahr-ıla cānuñ
Cihāndan götüreyin ad u ṣanuñ

Daha sonra da seni kahredip canını alayım, cihandan adını sanını sileyim."

Didi Behmen ki iy murdār u bī-'ār
Gözüñi aç özüñden ol ḫaberdār

Behmen (de şöyle) dedi: "Ey murdar ve arsız, gözünü aç da kendi benliğini gör.

Cihānuñ şāhı Vāmıḳ bendesiyin
Ayaġı ṭoprağı efgendesiyin

Ben, cihan şahı Vâmık'ın kölesi, ayağının tozunun düşkünüyüm.

Adum Behmen'dür ibn-i Şādkām'ın[271]
Bahādırlıḳda serverlikde Sām'ın

Adım, Şâdkâm oğlu Behmen'dir, yiğitlik ve ululuk bakımından da Sâm'ım.

87b

Olup vaḳtüñe ḥāżır gör yaraġuñ
Söyündürür ecel yili çirāġuñ

Vaktin gelmiştir, hazırlan çünkü ecel rüzgârı çıranı söndürecektir."

Bu sözlerden be-ġāyet oldı dil-teng
Ġażabdan öykelendi Tūr-ı Efreng

Frenk Tûr'un bu sözlerden yüreği daraldı, hayli öfkelendi.

Eyitdi Behmen'e iy merd-i nā-kām
Ki bilmez ḥaddini bī-neng ü bed-nām

Behmen'e (şöyle) dedi: "Ey maksadına ulaşamamış kişi, namussuzlar ve kötü şöhret bulanlar hadlerini bilmezler.

Eyit sen misin ol nā-cins nā-merd
Kim olduñ ḳalbe ġuṣṣa cānlara derd

Gönüllere sıkıntı ve canlara dert veren o cinsi bozuk alçak sen misin, söyle.

Eyit sen m'eyledüñ Arslān'ı naḫcīr
Ṭaḳan ol şīr-i ner boynına zencīr

Arslan'ı yakalayıp da o erkek arslanın boynuna zincir vuran sen misin?

Elümden sen mi alduñ Dilpeẕīr'üm
Esīrüñ mi olup durur emīrüm

Dilpezîr'imi elimden alıp emirim (Arslan'ı) esir eden sen misin?"

Didi vü aldı ele boztaġanı
Gözine yiñdürüben pehlüvānı

dedi ve o pehlivanı küçümseyerek gürzünü eline aldı.

Kemişdi Behmen'e bir ḍarb-ı muḥkem
Umardı kim ḳılaydı ḳaddini ḫam

Behmen'e, boyunu devireceğini umarak kuvvetli bir darbe indirdi.

İder gürzine gürzini ber-ā-ber
Ṣavar ḍarbını Tūr'uñ ol dil-āver

O yiğit, gürzüne karşılık kendisi de gürz indirerek Tûr'un hamlelerine karşılık verdi.

Hemān Behmen eline aldı nīze
Zır[ı]h-pūşını[272] ḳıldı rīze rīze

Behmen, hemen eline mızrağını alarak (Tûr'un) zırhını parça parça etti.

Ṣavınca ḥamlesini Behmen'üñ Tūr
Ziyāde gördi zaḥmet çekdi çoḳ zūr

Tûr, Behmen'in hamlesine engel olabilmek için çok zahmet çekti, fazlasıyla güç sarfetti.

Sehel ḳaldı yıḳılaydı atından
Yine cem' itdi kendin ġayretinden

Az kalsın atından yere yıkılacakken gayret gösterip toparlandı.

Süñü ḍarbını ṣavdı Tūr-ı bī-dīn
Ṭutup gürz-i girānı[273] bağladı kīn

Dinsiz Tûr, mızrak darbesini de atlattıktan sonra öfke ile gürzünü eline aldı.

Yüridi Behmen'e tünd ü ġazabnāk
Atı vü ṭonı birle eyleye ḫāk

Zırhıyla birlikte atını yere yıkmak üzere öfkeyle ve şiddetle Behmen'in üzerine yürüdü.

O dem ġafletde buldı pehlüvānı
Yitişdi virmedi bir dem amānı

Pehlivanın bir anlık gafletinden yararlanıp aman vermeden ona yetişti.

88a

2523 Çü gördi ḫışm-ıla gürz irdi[274] Behmen
Özin dirdi vü başın ırdı Behmen

Behmen, (tepesine) öfkeyle gürzün inmekte olduğunu görünce toparlanıp kendini sakındı.

Ṭoḳundı ata başın eyledi ḫurd
Düşüp Behmen yire oldı atı mürd

(Gürz), atın başına isabet edip paramparça etti, Behmen yere düştü, atı öldü.

Ṣalarlar Behmen üstine kemendi
Ṭaḳarlar şīr-i ner boynına bendi

O erkek arslan Behmen'e kement atıp boynuna ip geçirdi.

2526 Ṭutuldı 'uḳdeye şāh-ı cihān-gīr
Ṣan oldı şīr-i ġarrān dīve naḫcīr

Cihangir şah, kükreyen bir arslanın deve yakalandığı gibi (kemendin) düğümüne yakalandı.

Çü Behmen devletinüñ yüzi döndi
Gidip öñi çerinüñ ardı ṣındı

Behmen'in kudretli varlığı ortadan kalkınca askerin öncüsü gitti, geri kalanlar zayıf durumda kalıp bozguna uğradılar.

Ṭaġıldı ṭaġlara şīrān-ı leşker
Ṣanasın taġ-ıla ṭaş ṭoldı ejder

Ordu, dağlara kaçtı ve dağ taş ejderha ile dolmuş gibi oldu.

2529 Kimi ḳaçdı kimisi virdi cānı
Cān atdı Çīn'e deñlü ḳurtılanı

Kimi kaçtı kimi de can verdi, kurtulanlar da kendilerini Çin'e attılar.

Ol on ḳullar ki Vāmıḳ ḫıdmetinde
Olurlardı gice gündüz ḳatında

Vâmık'ın hizmetinde olan on (hizmetçi) kul, gece gündüz onun yanından ayrılmazdı.

'İnāyet eyledi Ḥaḳ buldılar yol
Ḳaçup Çīn şehrine vardı ol on ḳul

Allah'ın yardımıyla bu on kul da kurtulup Çin'e ulaştı.

2532 Bu ṣayda Tūr-ı ebter oldı maġrūr
Gözini açdı gördi Behmen'i ḫor

Soysuz Tûr, bu avdan son derece gururlandı ve Behmen'e, aşağılarcasına baktı.

Pes andan didi eyleñ şehri yaġmā
Arada ḳalmasun bir ḫāne ḳaṭ'ā

Daha sonra (da şöyle) dedi: "Arada bir ev kalmayıncaya kadar şehri yağmalayın.

Esīr eyleñ dişisin erkegin hep
Aluñ emlākin esbābın müretteb

Kadın erkek hepsini esir alın, bütün mallarına mülklerine el koyun."

Ḳıyāmet ḳopdı şehr içinde ol dem
Ḳamu ḫalḳuñ dügüni oldı mātem

O anda şehirde kıyametler koptu; halkın düğünü mateme döndü.

Şehir[275] ḫalḳı kefen boynına ṣaldı
Ḳılıçların ḳamu aġzına aldı

Şehir halkı kefenlerini boyunlarına, kılıçlarını da ağızlarına alıp

Yire Tūr'uñ öñinde urdılar yüz
Emān istediler ol ḳavm düpdüz

Tûr'un önünde, yere yüz koyup hepsi de aman dilediler.

88b

Şu deñlü ḳıldılar feryād ü zārī
Oda yandurdılar hep ol diyārı

O yeri ateşlere yakarcasına feryat figan ettiler.

Ṣovuḳ ḳalbi birez germ oldı Tūr'uñ
Azacuḳ ḫātırı nerm oldı Tūr'uñ

Tûr'un soğuk kalbi biraz ısındı, birazcık olsun yumuşadı.

Görür kim çoḳ iderler nāle vü āh
Emān virdi o ḳavme Tūr-ı güm-rāh[276]

Yolunu sapıtmış Tûr, feryat ve iniltileri karşısında bu insanlara güvence verdi.

Ḫaber ṣordı bulardan ḳanı Arslān
Ne yirdür şimdi aña bend ü zindān

Onlara (şunu) sordu: "Arslan şimdi nerede hapsolmuştur?

Ḳanı ol Vāmıḳ'am diyen zehirnāk[277]
Ya ḳanı Dilpeẕīr-i dil-feraḫnāk

O zehirlenmiş olan Vâmık ve gönlü neşe ile dolu Dilpezîr nerededir?"

Didiler şimdi girdiler ḥiṣāra
Ḥiṣār eyleñ ki düşdiler şikāra

(Onlar da), "Onlar şu anda kalededir, şu an avlanacak yerdedirler, (orayı) kuşatın." dediler.

Didi Tūr anlara her kim yiterse
Getürüp ḳayd bend-ile ṭutarsa

Tûr da onlara (şöyle) dedi: "Kim gidip eli kolu bağlı getirirse

Virem il ü vilāyet ḳul ḳaravaş
Şu deñlü kim görenler diye şābāş[278]

her görenin takdir edeceği ölçüde vilâyet, kul ve hizmetçi veririm."

Bu sözden çünki leşker aldı behre
Kimi ṭaġıldı ṭaġa kimi şehre

Askerler bu sözden kendi paylarına düşeni alıp kimi dağa kimi şehre yayıldı.

2547 Yüridi er ü ʿavrat ḫ'āce vü ḳul
Ser-ā-ser istemege oldı meşġūl

Kadın erkek, zengin köle herkes onu aramaya koyuldu.

Dilpezīr Vāmıḳ'a zehir viren hekīm-i kāmile dil-nüvāzlıḳ idüp iḥsān ile şermende idüp ikisi Vāmıḳ'ı alup ḳaçup Dilgüşā-nām bir ḥiṣāra varduḳlarıdur

Dilpezîr'in Vâmık'ı zehirleyen yetenek sahibi Hekîm'in gönlünü hoş tutup Vâmık'ı da yanlarına alarak Dilgüşâ adlı kaleye gitmeleri

Bu cānibden işit n'oldı ḥikāyet
Ki rāvī şöyle eyledi rivāyet

Beri taraftan hikâyenin devamını rivâyetçinin aktaracağı üzere dinle.

Çü Behmen Tūr elinde oldı maḥbūs
Yaturdı nūr-ı çeşm-i Şāh Ṭaymūs[279]

Behmen, Tûr'un elinde tutsak hâlde, Taymûs Şahın oğlu (Vâmık) da (yatağında) yatmakta idi.

2550 Ḥekīm [ü] Dilpezīr[280] olmışdı nālān
Gelüp Vāmıḳ öñinde zār u giryān

Hekîm ile Dilpezîr, Vâmık'ın yanına gelerek ağlayıp sızlamaya başladılar.

89a Yüz urup didiler ṭutuldı Behmen
Cüdā düşdi o server şimdi senden

Saygıyla eğilip (şöyle) dediler: "Behmen yakalandı, o emir şimdi senden ayrı düştü.

Yüzin dönderdi andan baḫt u iḳbāl
Yıḳup yire atından itdi pāmāl

Talih yüzünü ondan çevirdi, atından düşürüp ayaklar altına attı."

2553 Bu sözden Vāmıḳ oldı gey perīşān
Göründi ṭāḳ-ı eyvān aña zindān

Vâmık, bu habere çok üzüldü; köşkün kubbesi gözüne zindan gibi geldi.

Gözinden ḳan aḳıtdı eyledi zār
Eyitdi ḳanı ol yār-ı vefādār

Gözünden kanlı yaşlar akıtıp feryat figan ile (şöyle) dedi: "O vefalı dost nerede?

Dirīġā ḳanda gitdi ḳanı Behmen
Ḳanı bu ḫaste cānuñ cānı Behmen

Eyvahlar olsun, Behmen nereye gitti, bu hasta gönlüme can veren Behmen nerededir?

2556 Mizācumda o deñlü ḳuvvetüm yoḳ
Ayaġ üstine ṭuram ḳudretüm yoḳ

Vücudumda, ayakta duracak kadar (bile) güç kuvvet yoktur.

Ṣalam tīġı ṭutam tīr ü kemānı
Girem meydāne alam baş u cānı

(Fakat) ok, yay tutup kılıç sallayayım, meydana çıkıp baş ve can alayım.

Ḳılam Rüstem gibi merdāne ḫoş ceng
Cihānı Tūr-ı dil-tenge idem teng

Rüstem gibi yiğitçe kavga edeyim ve dar yürekli Tûr'a dünyayı da dar edeyim.

2559 Keseydüm başını ol ḳaltabānuñ
Alaydum Behmen'i bendinden anuñ

O namussuzun başını kesip Behmen'i esâretten kurtarayım.

Ne dermān ola dönderdi çü devrān
Yiridür ḥasret-ile virevüz cān

Devran döndüğüne göre derman beklemek yerine bu hasretle can vermek daha uygundur.

Ḳatı ġafletde avladı bizi Tūr
Dirīġā itdi Behmen'den bizi dūr

Tûr, bizi çok gafil avladı ve yazıklar olsun ki bizi Behmen'den ayırdı.

2562 Bilür Ḥaḳ öldügüme çekmezem ġam
Velī cān zaḫmına irmedi merhem

Allah da biliyor ki öleceğime değil, gönlümdeki (aşk) yarasına merhem bulunmadığına (yanarım).

Gözüm 'Aẕrā 'iẕārın görmedi āh
Ayaġı tozına yüz sürmedi āh

Yazık ki Azrâ'nın yüzünü göremedim ve ayağının tozuna yüz süremedim.

Dirīġā olmadı dünyāda vuṣlat
Ḳıyāmet günlerine ḳaldı ḥasret

Bir türlü dünyada vuslat gerçekleşmedi, hasret kıyamete de kaldı.

2565 Umarın bārī cennetde cemālin
Müyesser ide Ḥaḳ görem viṣālin

Umarım Allah kolaylık verir de ona kavuşur, hiç olmazsa cennette yüzünü görürüm."

89b Yüzin ṭoprağa sürdi nāliş itdi
Şu deñlü ağladı kim uṣṣı gitdi

Yüzünü toprağa sürüp inledi ve aklı başından gidinceye kadar ağladı.

Ḥekīm [ü] Dilpeẕīr'üñ[281] yandı cānı
Bu ḥāl-ile görincek ol cüvānı

O yiğidi bu hâlde görünce Hekîm ile Dilpezîr çok üzüldü.

T.C. YÜKSEK... DOKÜMANTASYON MERKEZİ

2568 Birikdi ikisi ḫalvet ṭanışdı
Bu aḥvālüñ öñin ṣoñın ṣanışdı

İkisi bir araya gelip müşavere ettiler, bu işin önünü sonunu düşündüler.

Eyitdi Dilpezīr iy merd-i dānā
ʿİnāyet eyler-ise Ḥaḳ teʿālā

Dilpezîr (ona şöyle) dedi: "Ey bilge kişi, yüce Allah yardım ederse

Budur tedbīr-i rūşen ki ṭuravuz
Nezāketle bu yirden ırılavuz

takip etmemiz gereken en uygun yöntem (şudur): Güzellikle bu yerden kalkıp uzaklaşalım.

2571 Gelüp düşmen irişmedin ḥiṣāre
Olalum yigin atlara süvāre

Düşman bu kaleye gelmeden şu güçlü atlarımıza binelim.

Şehen-şāh Vāmıḳ'ı taḫt-ı revāne
Alalum yola olalum revāne

Şahımız Vâmık'ı da tahtırevana bindirip yola koyulalım.

Girelüm ḳal'asına Dilgüşā'nuñ
Görelüm emri ne olur Ḫudā'nuñ

Dilgüşâ kalesine girelim ve Allah'ın bize takdir ettiği sonucu bekleyelim."

2574 Ḥekīm işitdi bu şāfī cevābı
Ḳoḫuladı ḫiṭāb-ı müstecābı[282]

Hekîm, bu sözün makul bir söz olduğunu idrak ederek dinledi.

Ḳabūl itdi anı pīr-i ḫiredmend
Görür dermān ḳamu dertlere bu pend

Anlayış sahibi üstad, bütün dertlere derman olacağını düşünüp bu nasihatı kabul etti.

Ḥiṣāruñ gizlü ḳapusın açarlar
Uġurlayın perī gibi ḳaçarlar

Hisarın gizli kapısını açıp peri gibi gizlice kaçtılar.

2577 Yüridiler nihān ü āşikāre
O gün aḫşamın irdiler ḥiṣāre

Bazen gizlenerek bazen de açıktan yürüyüp o günün akşamına kaleye ulaştılar.

Alup feṯḥ eylediler Dilgüşā'yı
Ṣanasın buldılar derde devāyı

Derde deva bulmuş gibi Dilgüşâ'yı feth edip ele geçirdiler.

Bu yaña şehri bir bir istedi Tūr
Nişān bulmadı ḳaldı ʿāciz ü ḫ^{v}ūr

Beri tarafta ise Tûr, şehri bir bir aramış ve onlardan bir iz bulamayınca acziyet ve mahrumiyet içinde kalmıştı.

2580 Ḫalāṣ eylediler Arslān'ı bendden
Eyitdi Tūr-ı ebter ḳanı Behmen

Soysuz Tûr, Arslan'ı serbest bırakıp Behmen'in nerede olduğunu sordu.

90a Varup zencīr-ile ol nev-cüvānı
Getürdiler yiderek pehlüvānı

(Yanındakiler de) gidip o pehlivan gibi yiğidi zencirli hâlde, ite kaka getirdiler.

Görincek Behmen'i Tūr-ı bed-endīş
Ziyāde ḳorḳdı cānı oldı dil-rīş

Kötü niyetli Tûr, Behmen'i görünce fazlasıyla korkup yüreği yaralandı.

2583 Didi boynın uruñ virmeñ emānı
Ki virsün acı acı ṭatlu cānı

"Fırsat bırakmadan boynunu vurun ki tatlı canını acı acı versin." dedi.

Vezīri var-ıdı bir merd-i ʿāḳil
Eyitdi Tūr'a iy şāh olma ġāfil

(Onun) akıl sahibi bir veziri vardı, Tûr'a (şöyle) dedi: "Ey şahım, gafil davranmayalım.

Bulalum Vāmıḳ-ıla Dilpezīr'i
Pes andan öldürelüm bu esīri

Bu esiri Vâmık ile Dilpezîr'i bulduktan sonra öldürelim.

2586 Ṣalālum ḥabse ṭursun niçe eyyām
Görelüm ne olur āḫir ser-encām

Hapse (tekrar) atalım, günlerce yatsın, işin sonunun ne getireceğini bekleyelim."

Buyurdı şaldılar zindāna ol dem
Çekerler Behmen'i zencīre muḥkem

(Şahın) buyruğu üzerine Behmen'i zencir ile sıkıca bağlayıp tekrar zindana attılar.

Oturdı Naḫcüvān'uñ taḫtına Tūr
Sevindi fetḥine vü taḫtına Tūr

Tûr, Nahcivan'ın tahtına oturdu, tahtına ve bu fethe sevindi.

2589 Ḳoyalum ṭursun anı Naḫcüvān'da
Nifāḳ ü küfr-ile ẓann ü gümānda

Onu, Nahcivan'da nifak, küfür ve şüphesi ile baş başa bırakalım.

Yine Vāmıḳ sözinden idelüm yād
Beyān şol resme itdi anı üstād

Yine Vâmık hakkında konuşalım. Üstad bu (hususu) şöyle beyân eder:

Varıcaḳ Dilgüşā'ya şāh-zāde
Ṣafā kesb eyledi anda ziyāde

Şehzade, Dilgüşâ'ya varınca fazlasıyla rahata kavuşmuş oldu.

2592 Ḳonup ol dūn sarāyına ḥiṣāruñ
İşin fikr eylediler rūzgāruñ[283]

O gece kaleye yerleşip gelecek günlerin ne getireceğini düşündüler.

Görürler dehr-i dūnuñ yoḳ vefāsı
Cefā vü cevr ü miḥnetdür ṣafāsı

Bu alçak dünyanın vefasızlığını ve safasının bile eziyet ve sıkıntıdan ibaret olduğunu düşündüler.

Birez 'Aẕrā'yı yād itdi şehen-şāh
Birez begligin añdı eyledi āh

Şahlar şahı, biraz Azrâ'yı düşünüp biraz da beyliğini hatırlayıp âh etti.

2595 Atasın anasın ġurbet belāsın
Arada geçilen fürḳat belāsın

Babasını, annesini, gurbet belâsını; arada yaşanan ayrılık belâsını (düşündü).

90b Görüp Behmen'den ayru düşdügini
Añup aġladı ṣayru düşdügini

Behmen'den ayrı düştüğünü, hasta hâlde olduğunu anıp ağladı.

Felek cevrinden itdi çoḳ şikāyet
Cefā cānına kār itmişdi ġāyet

Çektiği cefalar fazlasıyla yüreğine işlediğinden feleğin eziyetinden şikâyette bulundu.

2598 Ḥekīm ol derdmendüñ gördi derdin
Neberd-i cünd-i 'ışḳ-ıla neberdin

Hekîm, o dert sahibinin derdini ve aşk askerleriyle yaptığı savaşı görünce

Naṣīḥat aġzın açdı dökdi dürler
Du'ālar itdi yidi şehd ü şekker

nasihatlar verip ağzından inci (gibi sözler) döktü, bal şeker gibi dualarda bulundu.

Didi iy şāh-ı 'ālem şādkām[284] ol
Cihānda devlet-ile müstedām ol

(Şöyle) dedi: "Ey âlemin padişahı, mesut olasın, devletiniz de cihanda sürekli olsun.

2601 Mübārek ḫāṭıruñ olsun güşāde
Derūnuñ ġıll u ġışdan eyle sāde

Kutlu gönlünüz ferah içinde olsun. Gönlünüzü kin ve hileden arındırın.

Cihān içre budur āyīn-i devrān
Gelelden gerdişe bu çarḫ-ı gerdān

Zamanın âdeti zaten bu çark döndüğünden bu yana böyledir.

	Virür bir demde biñ şādī vü biñ ġam Biri tiryāḳ-i ekberdür biri sem	Binlerce mutluluk ile bir o kadar kederi bir arada sunar; tiryâk-i ekber ve zehir bunlardandır.
2604	Ṭoġa bir ḳutlu gün ire sa'ādet Yine yüz göstere iḳbāl [ü] devlet[285]	Kutlu bir gün doğup (size) saadet erişecek; ululuk ve iyi talih yine yüzünü gösterecektir.
	Derile vü dürile devr-i idbār Ola baḫt [u] sa'ādet[286] ṭapuña yār	Talihsiz devir ortadan kalkacak, saadet ve talih size dost olacaktır.
	Gele Behmen ḳıla ḳapuñda ḫıdmet İde 'Azrā ṭapuñla 'ıyş u 'işret	Behmen gelip kapınızda hizmet edecek, Azrâ da sizinle yiyip içip hoş geçinecektir.
2607	Olasın yine Çīn şehrinde sulṭān Cihān ḫalḳı ola ḥükmüñde fermān	Çin ülkesinin sultanı yine siz olasınız, cihan halkı da hükmünüz altında buluna.
	Atañı anañı saġ u selāmet Göresin in-şā'allāh bī-melāmet	İnşallah sağ selâmet üzere anne ve babanızı görürsünüz."
	Bu resme ḥikmet-āmīz ehl-i ḥikmet Çoḳ itdi Vāmıḳ'a pend ü naṣīḥat	Hikmet sahibi Vâmık'a, bu şekilde hikmetli nasihatlerde bulundu.
2610	Melik Vāmıḳ ḳamusın gördi ma'ḳūl Dil ü cān-ıla cāndan itdi maḳbūl	Vâmık da bütün bu sözleri makul bulup gönülden kabul etti.
91a	Tesellī buldı oldı ḫāṭırı şād Yüki yeynildi ġamdan oldı āzād	Bu teselli ile gönlü şâd oldu, kederden kurtulup yükü hafifledi.
	İrişdi vaḳt-i vaḥdet 'ālem-i ḫ'āb Ḳomadı tende ḳuvvet dīdede tāb	Uykusu geldi; bedeninde kuvvet, gözünde fer kalmamıştı.
2613	Mübārek gözlerine geldi uyḫu Ki uyḫu görmez-idi ol melek-ḫū	O melek huylu, uzun zamandır uyumadığı için mübarek gözlerine uyku geldi.
	Ḥużūra vardı Vāmıḳ ḫalvetinde Ṭaġıldı kimse ḳalmadı ḳatında	Vâmık odasına çekilince etrafındakiler de yanından ayrıldı.

	Ki buldı cümle ḫalḳuñ ḳalbi selvet Tamāmet ḫ'āba vardı ehl-i ġaflet	Herkesin gönlü rahatladı, hep birlikte huzur içerisinde uyudular.
2616	Çün ol dün gitdi geldi rūz-ı ḫurrem Uyandı uyḫusından ḫalḳ-ı 'ālem	Gün ağarınca da hepsi uykudan uyandı.
	Uyandı Dilpeẕīr ü pīr-i hüşyār Yirinden turdı ol iki vefādār	O iki vefalı, Dilpezîr ile aklı başında üstad, uyanıp yerlerinden doğruldular.
	İrerler ḫıdmet-i şāha şitābān Ki ḫıdmetde olalar bende-fermān	Şahın hizmetinde emir kulu olmak üzere çarçabuk yanına gittiler.
2619	Bulurlar şāh maḳāmın şöyle ḫālī Yirinde yoḳ göñülde var ḫayāli	Şahın makamının boş olduğunu; gönüllerinde hayali olduğu hâlde bedeninin orada olmadığını gördüler.
	Aradan kendü gitmiş cāme-ḫāb boş Yatur yorġan anı ḳılmış der-āġūş	Kendisi gitmiş; yorganı, yatağını kucaklamış hâldeydi.
	Görürler ḳapular cümle muḳaffel Kimesne ṣunmamış hiç bir çöpe el	Kapıların kilitli olduğunu, hiçbir şeye el sürülmemiş olduğunu gördüler.
2622	Ta'accüb ḳıldılar idüp te'emmül Bu ḳudret işe irmedi ta'aḳḳul	Etraflıca düşündülerse de bu akıl ermez işe şaşırıp kaldılar.
	Ḥekīm āḫir eyitdi var-ısa bu Ya perrī fi'lidür ya siḥr-i cāẕū	Hekîm (şöyle) dedi: "Bu olsa olsa peri işi ya da cadı büyüsüdür.
	Ki Behmen bize itmişdi ḥikāyet Melik Vāmıḳ'dan olmışdı rivāyet	Behmen, Vâmık'tan (şöyle) bir şey işittiğini anlatmıştı:
2625	İki perrī anuñla āşinādur Gehī yār-ı muṣāḥib geh cüdādur	'Ara sıra gelip giden iki peri kendisi ile âşinalık kurmuştur.'
91b	Meger anlar olupdur şāha hem-rāh Gidüpdür anlaruñ-ıla şehen-şāh	Belki de onlar yoldaş olmuşlar ve şahlar şahı onlarla gitmiştir."

Ümîdin kesdi bir cândan iki cân
Didiler ṣabr olur bu derde dermân

Bu iki can, bir can (olan Vâmık'tan) ümidini kesti ve "Bu derdin dermanı sabırdan başkası değildir." dediler.

Eyitdi Dilpeẕîr'e pîr-i 'āḳil
Gerekdür olmayavuz bunda ġāfil

Akıllı üstad Dipezir'e (şöyle) dedi: "Bu hususta gafil olmamamız gerekir.

Eger vāḳıf olursa Tür-ı bed-ḫū
Getürür başa ġavġa cāna ḳayġu

Eğer kötü huylu Tûr gelirse bizimle kavga edip gönlümüze keder verir.

Gerekdür baş yaraġını görevüz
Ḳafesden murġ-ı cānı ḳurtaravuz

Hemen hazırlıklarını yapıp kafesten gönül kuşunu kurtarmamız gerekir."

Çü pîrüñ Dilpeẕîr aldı cevābın
Gözinden dökdi yire ḥasret ābın

Dilpezîr Hekîm'in sözünü dinleyince hasretle gözünden yaşlar döktü.

Didi iy pîr-i ḥikmet ṭurmaġ olmaz
Belāyı kişi ṣatun almaġ olmaz

(Şöyle) dedi: "Ey hikmet üstadı, durmak; kişinin belâyı satın alması doğru değildir.

Çü Vāmıḳ çıḳdı elden gitdi Behmen
Kim ayrıldı yirinden cān-ıla ten

Behmen gidip can bedenden çıkınca Vâmık'ın eli kolu tutmaz oldu.

Ḥarām oldı bize bu mesken [ü] būm[287]
Vaṭandan Ḥaḳ te'ālā ḳıldı maḥrūm

Yüce Allah bizi vatandan mahrum bıraktığı gibi bu yer yurt da bize haram oldu.

Ḳoyalum şerri bunda ḫayr idelüm
Cihān milkin ser-ā-ser seyr idelüm

Şerri burada bırakıp hayıra bakalım; cihan mülkünü baştan başa dolaşalım.

Gezelüm 'ālemi virince cānı
Bulınca Şāh Vāmıḳ[288]'dan nişānı

Canımızı verinceye, Vâmık'tan bir iz buluncaya kadar bütün dünyayı dolaşalım.

Umaruz kim müyesser ide Ḫālıḳ
Görüne gözlere dîdār-ı Vāmıḳ

Allah'ın yardımı ile Vâmık'ın yüzünü göreceğimizi umarım."

El alup birbir-ile itdiler 'ahd
'Ömür yār olduġınca ideler cehd

Ömürleri oldukça savaşmak üzere el tutuşup birbirleriyle yeminleştiler.

Ne kim gelürse başa eyü yatlu
Göreler her ne ise acı ṭatlu

Başa gelecek iyi kötü, acı tatlı her şeye hazır olduklarına,

Cihānı geşt idüp 'ibret göreler
Zemīni seyr idüp ḥikmet göreler

dünyayı dolaşıp ondaki tuhaflıkları ve hikmetli şeyleri göz önünde bulunduracaklarına (söz verdiler).

92a Müheyyā itdiler ol gün yarağı
Seḥergehden götürdiler ayağı

O gün hazırlıklarını tamamladılar, seher vaktinde de yola koyuldular.

Geh aç geh ṣusuz u geh zār u ḫaste
Sefer zaḥmetlerinden dil-şikeste

Bazen aç susuz bazen de hasta ve düşkün, yolculuk külfetinden gönülleri kırgın hâlde,

Gice gündüz gider[ler] ḫ'ār u ġamnāk
Sürüp ḫāke ayaḳlar yüzlere ḫāk

ayakları ve yüzleri toz toprak içerisinde, zelil ve kederli gece gündüz ilerlediler.

Bu resme elli gün diñlenmediler
Ṭurup bir arada eglenmediler

Bu şekilde durup dinlenmeden elli gün (yol aldılar).

Meger elli birinci gün seḥergāh
Ḫorāsān taḫtına irgürdiler rāh

Elli birinci günün seherinde Horasan ülkesine ulaştılar.

Göründi gözlerine şehr-i Hīrī
Sevindürdi Ḥekīm'i Dilpeẕīr'i

Herat şehri görününce Hekîm ve Dilpezîr (oldukça) sevindi.

O gün āheste āheste sürerler
Şeb-i hengām irüp şehre girerler

O gün aheste aheste yol alıp gece vakti şehre vardılar.

İderler şehr ucında bir dem ārām
Ḳonuḳ yirin ararlar irdi aḫşam

Şehrin girişinde dinlenmek üzere durdular ve akşam konaklayacak yer aramaya başladılar.

Görürler anda bir vīrāne mesken
Kim olmış bir güher gencine medfen

Orada mücevher hazinesi gömülen viraneye benzer bir mesken gördüler.

Felekler kāḫı gibi köhne bir ev
İdinmiş anı menzil bir meh-i nev

Bir ay (yüzlü), gökyüzü köşkü gibi olan bu köhne evi kendine konak edinmişti.

	Cemālinden münevver olmış ʿālem Naẓīrin görmemiş ʿālemde ʿādem	Orasını, insanoğlunun âlemde benzerini görmediği bir güzel yüzlü aydınlatmıştı.
2652	Meger kim mesken-i ʿAẕrā'yıdı ol Kim ol cān u cihāna cāy-ıdı ol	Meğer, o canların ve bütün cihânın yer edindiği Azrâ'nın meskeni idi.
	Meh ol meskende ḳılmışdı iḳāmet İderdi dün ü gün ṣabr u ḳanāʿat	O ay (yüzlü), o meskende gece gündüz sabır ve kanaat içerisinde ikâmet etmekteydi.
	Çü bunlar gördi ol serv-i ḫırāmı Varup ʿizzetle virdiler selāmı	Bunlar, o salınan serviyi görünce yanına gidip saygı ile selâm verdiler.
2655	Eyitdiler ġarībüz zār u mehcūr Ayaḳda ḳalmışuzdur ʿāciz ü ḫor	(Ona şöyle) dediler: "Bizler zayıf ve terkedilmiş garipleriz, acz ve zillet içerisinde yarı yolda kalmış durumdayız.
92b	Bu çarḫuñ gerdişinden bī-ḳarāruz Şikeste-dil perīşān-rūzgāruz[289]	Bu dönen çark yüzünden başımız dönmüş, gönlümüz kırgın, günlerimiz perişan hâldedir.
	Ayaḳ tozıyla şehre şimdi irdük Bi-ḥamdi'llāh ki evvel sizi gördük	Şehre ayağımızın tozuyla az önce girdik ve Allah'a hamd olsun ki önce sizi gördük.
2658	Bu gice luṭf idüñ iy şāh-ı ḫūbān Ḳabūl eyleñ olalum sizde mihmān	Ey güzeller şahı, lütfederseniz bu gece sizde misafir olmak isteriz.
	Seḥergāh olavuz yola revāne Esen ḳaluñ siz iy ḫūb-ı zamāne	Ey zamanın güzeli, biz seher vakti yola koyuluruz, siz (de) esenlik içinde kalırsınız."
	İşitdi anı ʿAẕrā-yı dil-efgār Añup derd-i derūnın aġladı zār	Yüreği yaralı Azrâ, bu sözleri işitince gönlündeki derdi hatırlayıp ağlamaya başladı.
2661	Selāmı aġlayuraḳ ol ḳamer-ruḫ Alup biñ ʿizzet-ile virdi pāsuḫ	O kamer yüzlü, ağlayarak selâmı aldı ve saygı ile cevap verdi.
	Didi ḫoş geldüñüz biz de ġarībüz Cihān leẕẕetlerinden bī-naṣībüz	(Şöyle) dedi: "Hoşgeldiniz, biz de garibiz, cihanın lezzetlerinden de mahrumuz."

Ṭurup bunlara yir gösterdi bānū
Sevindi ḫıdmet eyledi ḳıvanu

Kraliçe, kalkıp bunlara yer gösterdi, (geldiklerine) sevinip zevkle hizmet etti.

2664 Ṭa'ām ḳaydını gördi mā-ḥażardan
Getürdi her ne kim var ḫuşk u terden

Hazırdaki şeylerden yiyecek hazırladı; kuru yaş ne varsa hepsinden (önlerine) getirdi.

Didi evvel ṭa'ām ṣunuñ ṭa'āma
Şürū' eyleyesiz andan kelāma

"Önce karnınızı doyurun daha sonra da konuşmaya başlarız." dedi.

Naṣīb olduḳça ol ḫ'ānı[290] yidiler
Du'ā eylediler şükrin didiler

Nasipleri miktarınca o sofradan yediler ve dua ederek (Allah'a) şükrü yerine getirdiler.

2667 Giderdi perde yüzden māh-ı Naḫşeb
Söze başladı 'Azrā-yı şeker-leb

O Nahşeb ayı (gibi olan) şeker dudaklı Azrâ, yüzündeki örtüyü açıp söze başladı.

Didi evvel Ḥekīm'e iy ḫıredmend
Buyuruñ güş idelüm bir niçe pend[291]

Önce Hekîm'e seslendi: "Ey bilge kişi, lütfederseniz sizden birkaç nasihat dinlemek isteriz.

Ḫaber virüñ bize aḥvāliñüzden
Ġarīblıḳ ilde giçen ḥāliñüzden

Bize durumunuzdan; garip illerde geçen günlerinizden haber verin.

2670 Ne yirlerden gelüp ḳanda gidersiz
Cefālar nūş idüp ḳanlar yudarsız

(Böyle) cefa çekip kan yutarak nereden gelip nereye gitmektesiniz?

93a Bu ġurbetde ne ḥāṣıl oldı ḥişşe
Beyān idüñ nedür şādī vü ġuṣṣa

Bu gurbette ne aramaktasınız, sevincinizin ve kederinizin sebebini söyleyin."

İcāzet buldı çün söze saḫun-sāz
Söze başladı pīr-i nükte-perdāz

Nükteli söz üstadı, söze icâzet bulunca konuşmaya başladı.

2673 Didi bir bendeyin yolumda ṣādıḳ
Ṭabībüm ṣan'atum içinde ḥāẕıḳ

(Şöyle) dedi: "Yolumda sadakat gösteren bir köle ve sanat bakımından da işinin ehli bir hekimim.

Şeh Arslān kim emīr-i Naḫcüvān'dur
Güşāde-ḫāṭır u ḫoş-dil cüvāndur

Arslan (adında) Nahcivan emiri, gönlü şen bir yiğit (vardır).

Bu serv ü lāle-ruḫ anuñ ḳızıdur
Sa'ādet burcı üzre ıldızıdur

Bu servi (gibi) ve lâle yanaklı, onun kızı; saadet göğündeki yıldızıdır.

Kim adı Dilpezīr-i dil-güşādur
Güzellik āsümānında hümādur

Adı gönle ferahlık veren Dilpezîr'dir (ve o), güzellik göğünün hümâsıdır.

Şeh Arslān'uñ olurduḳ ḫıdmetinde
Sürerdük pādişāhlıḳ devletinde

Arslan Şahın hizmetinde, devleti altında padişah gibi yaşamakta idik.

Gice gündüz iderdük 'ıyş u 'işret
Bulurduḳ şevḳ-i şādī zevḳ-i ṣoḥbet

Gece gündüz eğlence meclislerinde neşe ve hoş sohbet ile hoş vakit geçirirdik.

Bu resm-ile sürerken rūzgārı[292]
İşit gör n'eyledi taḳdīr-i Bārī

Günlerimiz bu şekilde geçerken gör ki ilâhî takdir başımıza neler getirdi.

Meger Çīn pādişāhı Şāh Ṭaymūs[293]
K'ider begler işiginde zemīn-būs

Beylerin, eşiğine kapandıkları Taymûs Şah adında bir Çin padişahı (vardı).

Şehen-şāh-ı serīr-i heft-kişver[294]
Bugün ḥükminde fermān baḥr-ile ber

(O), şu anda denizler ve karaların hükmüne boyun eğdiği yedi iklimin tahtında oturan bir şahlar şahıdır.

Bir oğul virmiş aña Ḥaḳ te'ālā
Cemāl-ile aña ḳılmış tecellā

Yüce Allah ona, cemâl sıfatıyla tecelli kıldığı bir oğul verdi.

Yaḳar meh ḥüsn-i mihrinden çirāğı
İder kendü fürūğından ferāğı

Ay, kendi ışığından vazgeçip o güneş yüzlüden kandil yakardı.

Müvecceh pür üsūl ü pür yaraşıḳ
Muḥibbler pādişāhı adı Vāmıḳ

Adı, ölçüsü ve güzelliği bakımından herkes tarafından itibar gören, sevenler padişahı Vâmık'tır.

Görür bir yirde bir ṣūret yazılmış
Yazılınca niçe cānlar ezilmiş

O, görenleri çılgına çevirecek güzellikte yapılmış bir resim görür.

93b Olunmış ḥall-i altun-ıla taḥrīr
Dinilmiş luṭf-ıla kim işbu taṣvīr

Altın suyu ile (bu resime) güzelce (şöyle) yazılmıştır: "Bu tasvir,

Güzeller şāhı ʿAẕrā peykeridür
Perī-peykerlerüñ ser-defteridür

peri yüzlülerin en başta geleni, güzeller padişahı Azrâ'nın portresidir."

2688 Görincek ṣüret-i ʿAẕrā'yı Vāmıḳ
Olur cān u göñülden aña ʿāşıḳ

Vâmık, Azrâ'nın portresini görünce can u gönülden ona âşık olur.

Bıraġur tācı başdan taḫtı gözden
Ferāġat eyler andan ġayrı sözden

Başından taçı ve gözünden tahtı bırakır, ağzına bundan başka da söz almaz.

Cihān leẕẕetlerini eyleyüp terk
Muḥabbet ḳuşağını ḳuşanup berk

Muhabbet kuşağını sıkıca kuşanıp dünya lezzetlerinin hepsini terk eder.

2691 Girüp meydān-ı ʿışḳa ṭop ider baş
Geçer beñlikden olur rind ü ḳallāş

Aşk meydanına girip başını top eder, benliğinden vazgeçip (bu uğurda) hilebaz ve rind olur.

Ḳoyup şehrini ṭutmış ġurbete yüz
Geçüp ʿizzetden urmış miḥnete yüz

Ülkesini ve sahip olduğu üstünlüğü bir tarafa bırakıp gurbete, mihnete yönelir.

Yanınca bir muṣāḥib yār-ı ṣādıḳ
Ḳamu işde münāsib hem muvāfıḳ

Yanında, kendisi ile her hususta uyum gösteren müsâhibi ve sâdık dostu (vardır).

2694 Hüner-perver hünermend adı Behmen
İçi ṭaşı kemāl-īle müzeyyen

(Bu), Behmen adında, hüner sahibi, içi dışı kemal ile donanmış (birisidir).

Bahāda Cem bahādırlıḳda Rüstem
ʿAdilde Kisrā[295] cevmerdlikde Ḥātem

Kıymet bakımından Cem, kahramanlıkta Rüstem, adalette Kisrâ cömertlikte de Hâtem'(dir).

Bile biñ pehlüvān er ceng-cüyān
Mübāriz her birisi merd-i meydān

(Onun) yanında (da) her biri yiğit ve kahraman bin dövüşçü asker (vardı).

2697 Çıḳup ceyş-ile Çīn'den ol büt-i Çīn
Nitekim maṭla'ından māh ü pervīn

O Çin putu (kadar güzel), ordusu ile ayın ve çevresindeki ülker yıldızlarının ortaya çıktığı gibi Çin'den çıktı.

Ser-ā-ser seyr ide rūy-ı zemīni
Bulınca ol nigār-ı nāzenīni

O nârin güzeli buluncaya kadar yeryüzünü baştan başa dolaşacaktı.

Cihānı seyr iderken ḳudretu'llāh
Yolın Rī milkine irgürdi nā-gāh

Cihanı dolaşmakta iken ilâhî kudret yolunu Rey ülkesine ulaştırdı.

2700 Gelüp Arslān yatağın eyledi yurt
Aġıl idindi bir ṣaḥrāyı ol ḳurt

O kurt, gelip Arslan'ın yatağını yurt, bir sahrayı kendisine ağıl edindi.

94a İşitdi bebri Arslān ḳarşu vardı
Ṭutuşdı cenge girdi pençe urdı

Arslan, o kaplanın geldiğini duyunca onunla savaşıp (ona) pençesini geçirdi.

Urup ẓaḫmı boyadı anı zehre
Alup biñ hīle birle geldi şehre

Onu yaralayıp yarasına zehir sürdürdü ve bin hile ile alıp şehre getirdi.

2703 Ṭutup Arslān'ı Behmen çekdi bende
Şehüñ derdine dermān buldı bende

Behmen, Arslan'ı tutup bağladı; şahın derdine hizmetçisi derman bulmuş oldu.

İçürdüm Vāmıḳ'a tiryāk-i ekber
İfāḳat buldı bir mikdār o server

Ben de Vâmık'a da tiryâk-i ekber içirince bir miktar iyileşti.

Henüz ṣıḥḥat irişmedin kemāle
İrişdi ṭāli'-i devlet zevāle

Biraz iyileşmişti ki mutluluğu çok sürmedi.

2706 Fireng'den çıḳdı bir kāfir adı Tūr
Firengistān'a sulṭān-ıdı meşhūr

Tûr adında meşhur Frengistan sultanı bir Frenk kâfiri vardı.

Gelüp yir gök götürmez leşker-ile
Pür eyledi cihānı ejder-ile

Yere göğe sığmaz bir ordu ile gelip cihanı ejderha (gibi askerlerle) doldurdu.

Severdi Dilpezīr'i cān u dilden
Niçe kez istemişdi atasından

Dilpezîr'e candan âşıktı ve pek çok sefer onu babasından istemişti.

2709 Murāda irmeyüp ḳalmışdı ḥayrān
Bu kez bend olduġın işitdi Arslān

Murâdına erememenin şaşkınlığı içinde iken Arslan'ın esir olduğunu işitti.

Alup feṯḥ itdi ḍarbī Naḫcüvān'ı
Esīr eyledi Behmen pehlüvānı

Kuvvetini kullanarak Nahcivan'ı ele geçirdi ve pehlivan Behmen'i esir aldı.

İkimüz Dilpeẕīr-ile nihānī
Ḫalās itdük güc-ile pehlüvānı

Dilpezîr ile ikimiz çok güç bir şekilde, gizlice o pehlivanı kurtardık.

2712 Biz alduḳ Vāmıḳ'ı ḳaçduḳ ḥişāra
Bi-ḥamdi'llāh ki düşmedük şikāra

Allah'a hamd olsun ki bir tuzağa düşmeden Vâmık'ı (da) alıp kaleye kaçtık.

Tevekkül eyleyüp ol gün Ḫudā'ya
Yitişdürdük emīri Dilgüşā'ya

O gün Allah'a tevekkül edip emirimizi Dilgüşâ'ya eriştirdik.

Gice ol yirde yatduḳ çın seḥergāh
Yaṭağında bulunmadı şehen-şāh

Geceyi orada geçirdik geçirmesine ama seher vaktinde şahımızın yatağında olmadığını gördük.

2715 Araşdurduḳ cihānı itdük iḳdām
Bulunmadı dönüp nā-çār u nā-kām

Bütün cihanı araştırdık ama bir türlü bulamayıp çaresizlik ve mutsuzluk içinde geri döndük.

94b Olup teslīm-i küllī her ḳażāya
Rıżā virdük dil ü cāndan rıżāya

Kazaya bütünüyle teslim olup (Allah'ın) rızasına gönülden razı olduk.

Muḳarrer aña itdük ittifāḳı
'Ömürden her ne kim ḳaldıysa bāḳī

Hepimiz (şu noktada) ittifak ettik: 'Ömrümüzün geri kalanı da

2718 Seyāḥatde[296] geçe ger ḫayr eger şer
Görevüz her ne kim oldı muḳadder

hayır veya şer seyahatte geçsin ve üzerimize ne takdir olmuşsa onu görelim.'

Niçe gündür gezerüz rāh [u] bī-rāh[297]
Yitişdük ḫıdmete el-ḥamdü li'llāh

Günlerdir münasebetsiz, yollarda gezerken Allah'a hamd olsun ki hizmetinize yetiştik.

Müşerref olduḳ iy ḫurşīd-i tābān
Ḥużuruñda ḳazanduḳ ṣoḥbet-i cān

Ey parlayan güneş, sizi görmekten şeref duyduk ve sizinle gönül dostluğu kurduk.

2721 Cefā-yı dehr-i dūndan müstmendüz[298]
Ṣafā-yı ṣoḥbetüñden behremendüz

Alçak dünyanın cefası bizi biçare durumda bırakmışken sizinle sohbet etmekten çok mutluyuz.

Hemīşe devlet-ile müstedām ol
Serīr-i 'izzete ṣāḥib-maḳām ol

Saadetin sürekli, makamın yüce tahtlar olsun.

Unutmañuz du'ādan biz faḳīri
Ümiẕ oldur bulavuz ol emīri

Biz fakirleri de duanızdan eksik etmeyiniz ki o emiri bulabilelim."

2724 Tamām itdi sözini pīr-i ḥikmet
Yüz urdı yire itdi 'öẕr ü 'izzet

Hikmet üstadı sözünü tamamladı, özür ve saygı ifadesi ile yere yüz sürdü.

Çü pīrüñ sözini 'Aẕrā idüp güş
Birez şekker birez zehr eyledi nūş

Azrâ, Hekîm'in sözlerini işitince biraz şeker biraz da zehir tatmış (gibi) oldu.

Şeker oldur añıldı Vāmıḳ adı
Ḥalāvetde şekerden ṭatlu dadı

Şeker(den maksat), şekerden tatlı Vâmık adının anılması,

2727 Zehirden acıdur k'olmış zehirnāk
İşitdi anı itdi zehresin çāk

zehir(den maksat da) onun zehirlenmiş olması idi; bunu duyunca zaten ödü patladı.

Şu deñlü nergisinden dökdi ḫūn-āb
Ser-ā-ser yir yüzini itdi 'unnāb

Gözlerinden o kadar kanlı yaş döktü ki yeryüzünü tamamen unnap kapladı.

Yıḳıldı yire ol serv-i ḳabā-pūş
Ṭaġıldı 'aḳlı yatdı deng ü bī-hūş

O elbise giyinmiş servinin aklı başından gidip yere yığıldı ve bilinçsiz, baygın yattı.

2730 Ḥekīm ol cān ṭabībin gördi bīmār
Eyitdi Dilpeẕīr'e iy vefādār

Hekîm, o gönül doktorunu hasta hâlde görünce hemen Dilpezîr'e seslendi: "Ey vefalı (dost)!

95a Bize ḫışm ideli bu çarḫ-ı bī-dād
'Acebdür olmaduḳ bir laḥẓa dil-şād

Bu zalim felek bize öfkelendiğinden bu yana ne gariptir ki bir an bile olsun mutlu olamadık.

Bize ḫod kendü derdümüz yiterdi
Ḳażā yāyı ḳader oḳın atardı

Bize (zaten) kendi derdimiz yetmekte; kaza yayı kader okunu atmaktaydı.

2733 Ġarībliḳ ilde bu da ne belādur
Bu miskīn de ne derde mübtelādur

Gurbet elde karşımıza bir de bu belâ çıktı. Acaba bu miskinin derdi nedir?"

Bu kerre Dilpeẕīr itdi fiġānı
Yire indi gözinden baġrı ḳanı

Bu sefer de Dilpezîr figan etmeye, bağrının kanını gözünden dökmeye başladı.

Yüzin yüzine urdı ḳıldı zārī
Ḳucup cān gibi yatdı ol nigārı

Yüzünü yüzüne yaslayıp canı gibi o güzeli kucaklayarak ağladı.

Ḥekīm ezdi gül-āb-ıla nebātı
İçüp ol gonçe-leb buldı ḥayātı

Hekîm, gül suyu ile şekeri karıştırıp gonca dudaklıya içirince tekrar dirildi.

Açup nergislerini ol yüzi gül
Fiġāna başladı nite çü bülbül

O gül yüzlü, nergis (gözlerini) açıp bülbül gibi inlemeye başladı.

Yaḳın oldı düşeydi ḫançerine
Fidā ser eyleyeydi serverine

Neredeyse hançerine sarılıp emiri uğruna başını feda edecekti.

Yine ṣabr eyledi dirdi özini
Gözini açdı cem' itdi sözini

Yine de sabredip kendini topladı, gözünü açıp sözünü tamamladı.

Ḥekīm'üñ ayaġına düşdi dil-ber
Durup 'arż itdi ḥālin ol füsūnger

O gönül alıcı sihirbaz Hekîm'in ayağına kapanıp acz içerisinde hâlini arz etti.

Didi biñ lūlf-ıla iy pīr-i ḥikmet
Yaḳın bildüm ki irdi cāna ṣıḥḥat

Hürmetle (şöyle) dedi: "Ey hikmet üstâdı, sıhhat bulmaya çok yaklaştığımı anladım.

Ḳaçan bir ḫasteye ṣaġlıḳ ola ṭuş
Gelür dirler ḥekīmi ḳapuya ḫoş

'Bir hastaya sağlık erişeceği zaman hekimi kapıya kendiliğinden gelir.' derler.

Oñulmaz derdüme dermān yitişdüñ
Ḥaḳīḳat sen baña Luḳmān yitişdüñ

Devasız derdime dermanı sen yetiştirdin. Gerçek şu ki bana Lokman gibi ulaştın.

Ḫıżır mısın içürdüñ āb-ı ḥayvān
Yā 'Īsī'sin ki virdüñ cismüme cān

Hızır mısın ki bana hayat suyu içirdin, yoksa İsa mısın ki bedenime tekrar can verdin?

Ḫaber virdüñ baña cān maṭlabından
İçürdüñ cāmı cānān maşrabından

(Çünkü) bana gönül bahsinden haber verdin ve sevgilinin içtiği kaptan şarap içirdin.

95b Sözüñden añladum derde devāyı
Oḳut Ḳānūn'ıla baña Şifā'yı

Senin sözlerinden derdimin devasını sezdim, bana Kanûn ile Şifâ'dan okut.

Bugün derd ehli minhācın beyān it
'İlācın derdmendlerüñ 'ayān it

Bugün, dert ehlinin (kurtuluş) yollarını anlat ve onların ilacını ortaya koy."

Ḥekîm ü Dilpeẕîr çün gördi anı
Ne vech-ile yaḳar odlara cānı

Hekîm ve Dilpezîr onun, gönlünü nasıl ateşlere yaktığını görünce

Göyündi özleri aña be-ġāyet
Teraḥḥum eylediler bī-nihāyet

ciğerleri yanıp sonsuz merhamet hissi duydular.

Açup aġzın ṭabîb-i 'İsevî-dem
Didi iy cān-ı 'ālem faḫr-ı ādem

İsa nefesli tabib ağzını açıp (şöyle) dedi: "Ey insanlığın övüncü ve âlemlerin sevdiceği!

Buyur iy ḳaddi serv ü ḫaddi lāle
Nedendür bu fiġān ü āh ü nāle

Ey servi boylu ve lâle yanaklı, bu âh ve iniltinin sebebi nedir?

Boyaduñ dūd-ı āh-ıla cihānı
Oda yaḳduñ zemîn ü āsümānı

Âhının dumanı bütün cihanı kapladı, yeri ve göğü ateşlere yandırdın."

Uyandı uyḳudan şan verd-i ḫufte
Şafādan ġonçesin ḳıldı şükūfte

Uyuyan gül (gibi olan Azrâ), goncası açmış gül gibi neşe ile uyanıverdi.

Geh aġlayup gehî feryād iderek
Gelüp gāh 'aḳlı gāh yine giderek

Bazen ağlayıp bazen feryat ederek, aklı başına bazen gelip bazen giderek

Didi derd-ile iy faḫr-ı eṭibbā
Sözüñdür ölmişe nuṭḳ-ı Mesîḥā

(şöyle) dedi: "Ey tabiplerin övünç kaynağı! Sözün ölmüşlere İsa nefesi (gibidir).

Ṣorarsañ ser-güẕeştümden ḫaberler
Diyem bir bir oda yana cigerler

Eğer başımdan geçenleri soruyorsan bir bir söyleyeyim de ciğerlerinizi ateşlere yakayım.

Benem ol 'āşıḳ-ı şeydā-yı pür-derd
Gül-i nesrîn gib'oldı ruḫlarum zerd

Ben, dert yükü, çılgın bir âşığım. Nesrin çiçeği gibi yüzüm sararıp solmuştur.

Benem ol ṣāḥib-i taṣvîr-i dil-keş
Ki ṣaldum Vāmıḳ'uñ cānına āteş

Vâmık'ın gönlüne ateş salan o gönül çekici tasvirin sahibi benim.

Benem ol şūḫ u şengül fitne-engīz
Benem cān ḫırmenine āteş-engīz

O şuh, edalı ve fesat çıkarıcı gül, can harmanına ateş salıcı benim.

2760 Benüm şeklümdür ol bezdeki ṣūret
Ki üstād aña çoḳ ḫarc itdi ṣan'at

Ressamın sanatı ile ortaya çıkardığı, o bezdeki resim benim resmimdir.

96a Sebeb bu oldı naḳş olmaġa taṣvīr
Ḥarīr üstine üstād itdi taḥrīr

Bu tasvirin sanatçı tarafından ipek üzerine işlenmesinin sebebi şu idi:

Atam Ġazni'de şāh-ıdı mükerrem
Melik Şāh-ıdı adı şāh-ı a'ẓam

Babam, Gazne'de Melik Şah adında saygıdeğer bir padişahtı.

2763 Ḫudā virmişdi aña tāc ü devlet
İderdük devletinde 'ıyş u 'işret

Allah ona taç ve devlet vermişti. Onun devletinde yiyip içip hoş vakit geçirmekte idik.

Meger meclis içinde nā-gehānī
Añarlar medḥ idüben ol cüvānı

Bir gün mecliste övgüyle bir yiğitten bahsediyorlardı.

Didiler Çīn ilinden ṭoġdı bir māh
Virür cān yüzini kim görse nā-gāh

(Şöyle) anlattılar: 'Çin ülkesinden bir ay doğmuş, yüzünü kim gördüyse o anda can vermiştir.

2766 Güneş gibi cihāna rūşen oldı
Cemāli pertevi dünyāya ṭoldı

Güneş gibi cihâna ışık saçmakta; yüzünün ışığı dünyayı doldurmaktadır.'

Anuñ ṣıyt-ı ṣadāsı irdi sem'a
Yitişdi pertevinden cāna lem'a

Onun parlak şöhretini duyunca gönlüme parıltı(lı bir ateş) düştü.

Görinmedin gözüme ḫüsn-i Vāmıḳ
Gözümden öñ ḳulaġum oldı 'āşıḳ

Vâmık'ın güzelliğini görmeden; gözümden önce kulağım âşık oldu.

2769 Cihānuñ varlıġını yoġa ṣaydum
Ḳodum 'aḳlı vü fikri 'ışḳa uydum

Dünyanın varlığını hiçe saydım, aklı fikri bırakıp aşka uydum.

Çü gördüm yoḳ viṣālinden naṣībüm
Gelüp itmez devā derde ṭabībüm

Kavuşmanın mümkün olmadığını; tabibimin derdime deva olmak için gelmeyeceğini anlayınca

Didüm ben baña ṣabr itmek gerekdür
İdemezseñ sefer it yigirekdür

kendi kendime; "Sabretmelisin, edemezsen sefer etmelisin." dedim.

Çü ṣabr itmege ḳalmadı mecālüm
Bilüm şaşdı mükedder oldı ḥālüm

Sabretmeye gücüm kalmadığı için belim büküldü; acınacak hâle geldim.

Sefer yāyı gibi bilüm büḳüldi
Ünüm oḳ gibi göklere dikildi

Sefer yayı gibi belim büküldü, âhım ok gibi göklere yükseldi.

Yüregüm ḫançer-i derd-ile yardım
Süñüveş yalmanup dilüm çıḳardum

Yüreğimi dert hançeri ile yardım, süngü gibi yalanıp dilimi çıkardım.

İdüp cānum kemān-ı 'ışḳa ḳurbān
Çalındum her yaña çün tīġ-i üryān

Canımı aşk yayına kurban edip yalın kılıç gibi her tarafa çalındım.

Kemend gibi perīşān oldı ḥālüm
Mecālüm eksilüp artdı zevālüm

Hâlim kement gibi perişan oldu, gücüm azalırken perişanlığım arttı.

Yed-i ḳudret ḳażā ḳavsine ḳullāb
Urup oḳ gibi beni itdi per-tāb

(İlâhî) kudret, kaza yayına kanca atıp beni ok gibi uzaklara attı.

Havāya yiltenüp perrān ü ḥayrān
Giderin döne döne zār u giryān

Uçan havaya özenip şaşkın hâlde ağlaya inleye, döne döne gitmekteyim.

Zihī devlet eger irem nişāne
Zihī nekbet düşem ḳalam yabāne

Hedefime ulaşırsam saadet, yaban illerde düşüp kalırsam felâket (olur).

Ḳoyam yāruñ yolında ṭopraġa yüz
Yüzüm üzre cihān milkini düpdüz

Sevgilimin yolunda toprağa yüz sürüp baştan başa cihanı

Ṭolanup isterem derdüme dermān
Virem cān ya elüme gire cānān

dolaşıp derdime derman istemekteyim. (Bu uğurda) can verinceye kadar o sevgiliyi arayacağım.

Ne atam bildi aḥvālüm ne aña
Yürürin ḥaṣret-ile yana yana

Hâlimi, ne anam ne de babam anladı, bense hasretle yana yana yol almaktayım.

Cihān milkinde ṭutmadum emākin
Niçe gündür ki bu meskende sākin

Durup dinlenmeden dünya kadar yol aldım. Birkaç gündür bu meskende ikâmet etmekteyim.

2784 Ṭurup yol gözledürin ḥasret-ile
Güderin rūzġārı miḥnet-ile

(Burada) hasretle yol gözlemekte, sıkıntı içerisinde gün geçirmekteyim.

Umardum ḥażret-i Ḥaḳ'dan 'ināyet
Vire bir ṭoġrı yol ire hidāyet

Allah'tan hidayete eriştirecek doğru yolu göstermesini beklerken

Hezāran çoḳ şükür maḳṣūda irdüm
Sizi gördüm hemān dildārı gördüm

binlerce şükür olsun ki maksadıma eriştim; sizi görünce sevdiceğimi görmüş gibi oldum.

2787 Bi-ḥamdi'llāh ki ölmedin nişānın
Bulup sizden işitdüm ad u ṣanın

Allah'a hamd olsun ki (bugüne kadar) ona ait bir iz bulamamışken sizinle karşılaşıp adını sanını sizden işittim.

Gelüp lūtf-ıla itdüñüz keremler
Yüzüm üstine baṣduñuz ḳademler

Lütfedip geldiniz ve yüzümün üzerine ayak basmak suretiyle bana çok iyilikte bulundunuz.

Ġubar-ı pāyiñüzdür gözüme nūr
Sözüñüzden dil ü cān oldı mesrūr

Sizin ayağınızın tozu benim gözüme nur, sözünüz de gönlüme son derece neşe verici olmuştur.

2790 Baña şimdengirü bir laḥẓa ṭurmaḳ
Ḥarām oldı bu arada oturmaḳ

Şu andan itibaren durup burada beklemek bana haramdır.

97a Çü mūmdan aldı pervāne ḫaberler
Revādur oda yaḳa bāl ü perler

Pervâneye, mumdan haber alınca kolunu kanadını ateşte yakması yaraşır."

Başup baġrına öper Dilpezīr'i
Ziyāret eyledi pīr-i münīri

Dilpezîr'i bağrına basıp öptü ve nurlu üstadın yanına koştu.

2793 Eyitdi himmet idüñ baña yoldaş
Virem cānı bu yolda oynayam baş

"Ey yoldaş, bana himmet edin; bu yolda hayatımı tehlikeye atacak, canımı verecek (kadar kararlıyım)."

Revān ṭurdı yirinden çüst ü çālāk
Yaluñuz gün gibi bī-derd ü bī-bāk

Güneş gibi tek başına, korkusuz ve umursamaz bir şekilde hemen yola koyuldu.

Diler ol meh ki maḳṣūd ide ḥāṣıl
Sefer burcında seyr ide menāzil

O ay (gibi güzel), sefer burcunda menziller katedip maksadına ulaşmayı dilemekteydi.

Çü gördi anı pīr-i ḥikmet-engīz
Ṭoḳundı şüreye ṣan āteş-i tīz

Hikmetten beyân eden üstad, onun bu hâlini görünce sanki cehennem taşına kor ateş dokundu zannetti.

Ṭutuşdı şöyle kim yoḳ aña imkān
Yanup ḫākister olmayınca dermān

Öylesine tutuşmuştu ki yanıp kül olmadıkça ona engel olmanın hiç imkânı yoktu.

Pes andan ehl-i ḥikmet itdi tedbīr
Didi 'Azrā'ya 'izzet eyleyüp pīr

Bunun üzerine hikmet üstadı, büyüklük gösterip yol göstermek üzere Azrâ'ya (şunları) söyledi:

Özüñdür cümle derd ehline dermān
Sözüñdür mürde cisme şübhesüz cān

"Sen, bütün dertlilerin derdinin dermanısın. Sözün de ölülere hayat verici (özelliktedir).

Bu çarḫuñ bir 'acāyib 'ādeti var
Ki her bir nesnenüñ bir sā'ati var

Bu çarkın tuhaf âdetleri, her şeyin de bir zamanı vardır.

İrincek vaḳt ü sā'at iy güher-pāş
Olur yāḳūt-ı aḥmer bir ḳara ṭaş

Ey cevher saçıcı, vakti gelince bir kara taş kırmızı yakut olur.

Olur ṣabr-ile iy şūḫ u şeker-ḫand
Çiçekden şehd-i fāyiḳ ḳarġıdan ḳand

Ey şuh ve gülüşü tatlı (güzel), sabırla, çiçekten halis bal kamıştan da şeker çıkar.

Gerekdür şimdi bir dem ṣabr idesin
Gerekmez ṭatlu cāna cebr idesin

Senin de bir müddet sabretmen, tatlı canına eziyet etmemem gerektir.

Buyurmış nitekim ḥallāl-i müşkil
Deminde ṣabr u eyyāmında ta'cīl

Nitekim müşkillerin hâlledicisi (olan Allah), yerine göre sabır, yerine göre de acele (etmeyi) emretmiştir.

Ṣabır[299] vaḳtidür ivme iy semen-ber
Taḥammül it seferde var ḫaẕerler

Ey yasemin göğüslü, (şimdi) sabır zamanıdır; acele etme, tahammül göster ki seferde (senin için) sakıncalar vardır.

97b Naṣīḥat gevherin güşuñda dergüş[300]
İdüp pend ü naṣīḥat eylegil güş

Nasihat incisini kulağına küpe edip öğüt ve nasihatlere kulak ver.

Biz iki kişiyüz terk-i ser itdük
Bu yolda cān yaḳup ḫākister itdük

Biz ikimiz canımızı ortaya koyup (onu) bu yolda yakıp kül ettik.

Sikender gibi seyr idüp cihānı
Araruz āb-ı ḥayvāndan nişānı

İskender gibi cihanı dolaşıp âb-ı hâyattan bir iz ararız. Ey sadık dost,

Görünince göze dīdār-ı Vāmıḳ
Bu yoldan dönmezüz iy yār-ı ṣādıḳ

Vâmık'ın yüzünü bir kere görmüşken bu yoldan asla dönmeyiz.

Budur şimdi münāsib ḳatlanavuz
Ḫudā ḳuvvet vire ḳuvvetlenevüz

Şimdi uygun olan Allah'ın verdiği kuvvetle (bir müddet) tahammül etmektir.

Beş on gün bu arada eglenelüm
Yorulduḳ rāḥat olup dinlenelüm

Beş on gün burada bekleyelim çünkü yol yorgunuyuz rahatça dinlenmemiz gerekmektedir.

Bu Hīrī[301] şehridür āzāde bende
Çoḳ olur bunda āyende revende

Bu Herat şehrine hür ya da köle olarak gelip giden çok olur.

Gelüp bunda yidi kişverden ādem
Ṣoralum her birinden zaḫma[302] merhem

Buraya yedi iklimden insan gelir, her birinden yaramıza merhem soralım.

Bulınmaz ṣormayınca her işe rāh
Bulınur ṣormaġ-ıla Ka'betü'llāh

Sormadıkça hiçbir işin yolu bulunmaz, sora sora Kabetullah bile bulunur.

Üçümüz biriküp elbir idevüz
Muvāfıḳ olanı tedbīr idevüz

Üçümüz el birliği edip uygun olan çareyi buluruz.

Çıḳınca dirlik elden cān bedenden
Mülāḳat olduġınca cān-ıla ten

Dirliğimiz kalmayıncaya, canımız bedenden çıkıncaya (kadar) ve can ile ten bir arada oldukça

Ṣoravuz isteyevüz derde dermān
Görevüz her ne emr oldıysa fermān

derdimizin dermanını arayalım, bize emrolunan buyruğu bekleyelim."

İşitdi anı 'Aẕrā ḳıldı zārī
Ki ẕīrā yoġ-ıdı ṣabr u ḳarārı

Bekleyecek ve sabredecek gücü kalmadığı için Azrâ bu sözleri işitince ağlamaya başladı.

Gönüllü vü gönülsüz çār u nā-çār
Ḳarār itmege ʿAẕrā virdi iḳrār

Azrâ, çaresizlik sebebiyle burada beklemeyi gönüllü gönülsüz kabul etti.

2820 Birez gün anda eglendi dil-ārām
Velīkin eylemezdi gönli ārām

O gönül dinlendirici (güzel), birkaç gün burada bekledi ama bir türlü gönlü rahat etmiyordu.

98a Ṭaraldı bir gün ʿAẕrā-yı cefā-keş
Derūnından ṭutuşdı yine āteş

Cefâkeş Azrâ, bir gün iyice bunaldı, yüreğinde tekrar bir ateş tutuştu.

Tecellī itdi Vāmıḳ ʿışḳı nā-gāh
Yüzi üzre yıḳıldı eyledi āh

Vâmık'ın aşkı birden kendini hissettirdi, yüzüstü yıkılıp âh etti.

2823 Düşüp ḫāk üstine ol gevher-i pāk
Yaḳasın çāk idüp sürdi yüze ḫāk

O hâlis inci, yere düştü, yakasını yırtıp yüzüne toprak sürdü.

Gözin açup yine dirdi özini
Ḥekīm ayaġına sürdi yüzini

Bir müddet sonra kendine gelip Hekîm'in ayağına yüz sürdü.

Elin öpdi irişdi Dilpeẕīr'üñ
Gözi yaşını gözleñ bu esīrüñ

Koşup Dilpezîr'in elini öptü (ve şöyle dedi): "Bu esirin gözyaşına bakın,

2826 Size her işde ben itdüm iṭāʿat
Umarın viresiz baña icāzet

ben size her hususta boyun eğdim, sizden de bana izin vermenizi bekliyorum.

Virem ben cānı yārüm istemekde
Gice gündüz nigārum istemekde

Ben canımı; sevdiğimi arama, gece gündüz onu soruşturma yolunda vereceğim.

Ki zīrā gönlüm ansuz itmez ārām
Dil-ārām olmasa itmez dil ārām

Aksi takdirde gönül dinlendiren (sevdiğim) olmadan gönlüm rahat etmeyecektir."

2829 Ḥekīm ü Dilpeẕīr ol ḥāli gördi
Oturmadı ayaġ üstine ṭurdı

Hekîm ve Dilpezîr bunu duyunca ayağa kalkıp

Didiler iy gül-i bāġ-ı leṭāfet
Yüzüñdür maṭlaʿ-ı ṣubḥ-ı saʿādet

(şöyle) dediler: "Ey güzellik bahçesinin gülü, yüzün mutluluk sabahının doğuş yeridir.

Güle gülmek gerek gülmek gereksin
Gözüñ yaşın yuyup silmek gereksin

Güle, gülmek yaraşır; senin de gülmen, gözyaşını silmen gerekir.

Niçe bülbül gibi efġān idersin
Niçe derd-ile baġruñ ḳan idersin

Ne zamana kadar bülbül gibi inleyip dertle bağrını kan edeceksin.

Yanuñca baş u cān terkin uralum
Cebīne her ne yazıldı görelüm

Senin yanında başımızı ve canımızı fedâ eder, alnımıza yazılana rıza gösteririz.

Göñül āyīnesinden sil ġubārı
Yiter eyle fiġān u āh u zārī

Gönül aynasından tozu sil; bu kadar ağlayıp inlediğin artık yeter.

Cefāyı eyleyelüm cāna tūşe
Cihānı seyr idelüm gūşe gūşe

Cefâyı, canımız için azık yapıp cihanı köşe bucak dolaşalım."

Semen-ber bu ḫaberden oldı dil-şād
Ṣafādan raḳsa girdi serv şimşād[303]

O yasemin göğüslü, servi ve şimşir ağacı (gibi olan güzel) bu sözlere çok sevindi ve neşeyle sıçradı.

Yirinden ṭurdı ol serv-i ḫırāmān
Hezārān nāz-ıla ṣan ḥūr-ı Rıḍvān

O salınan servi, tıpkı Rıdvan meleği gibi naz ile yerinden kalktı.

Elin öpdi Ḥekīm'üñ 'izzet itdi
Bu yaña Dilpeẕīr'e minnet itdi

Hekîm'in elini öpüp saygı gösterdi, Dilpezîr'e de şükranlarını ifade etti.

Sevindi göñli vü gözi açıldı
Murādı ṭonı egnine biçildi

Çok sevindi, doğruyu ayırdedecek hâle geldi (çünkü) arzu elbisesi sırtına biçilmiş (oldu).

Göñül bir itdi üç yār-ı vefādār
Ki yār olup ideler terk-i aġyār

Üç vefalı dost dostluk ile başkalarını dışarda tutmak üzere, aralarında gönül birliği ettiler.

Pes andan eylediler el-vedā'ı
Ol aradan götürdiler ṣudā'ı

Rahatsızlık ortadan kalkmış olarak daha sonra oradan ayrıldılar.

Birikdi üç göñül bir yola girdi
Giderken yolları deryāya irdi

Üç gönül, birlikte yola koyuldular. Giderlerken yolları bir denize uğradı.

Görürler bir ʿaceb baḥr-ı muʿaẓẓam
Muḥīṭ aña göre bir ḳaṭre şebnem

Bunun, okyanus bile yanında çiğ damlası gibi kalacak büyüklükte koca bir derya olduğunu gördüler.

2844 Naẓar ḳıldı perī deryā yüzine
Göründi bir gemi nā-gāh gözine

Peri (gibi güzel), denize doğru bakınca bir gemi olduğunu fark etti.

Gelür ṣan bir ulu ṭaġdur ırakdan
Açılmış yidi yirde aña yilken

Açılmış yedi yelkeniyle sanki koca bir dağ gibi yaklaşmaktaydı.

İrişdi ṣan uçar ḳuşdur açup per
Ḳodı yilken aşaġa ṣaldı lenger

Kanat açmış uçan bir kuş gibi yetişti, yelkenlerini indirdi ve demir attı.

2847 Re'īsi bu geminüñ bir cüvān-dil
Cüvān-ı ḫurrem-idi merd-i ʿāḳil

Bu geminin kaptanı, gönlü genç, neşeli ve aklı başında bir delikanlı idi.

Dinirdi Erdeşīr[304] ol nev-cüvāna
Her işde ḳalmaz-ıdı baş u cāna

O yiğidin adı Erdeşir idi ve her hususta canını başını esirgemezdi.

Çü gördi Erdeşīr[305] üç kişi tenhā
İderler mevc-i deryāyı temāşā

Erdeşir, tek başına denizi seyretmekte olan bu üç kişiyi gördü.

2850 Ṣalup anlara ādem daʿvet itdi
Gelincek ʿizzet itdi ḥürmet itdi

Onlara adam gönderip (gemiye) davet etti, geldiklerinde de çok saygı ve hürmette bulundu.

99a Eyitdi ne kişilersiz bu yirde
Yürürsiz böyle nālān u füsürde

(Onlara şöyle) söyledi: "Donmuş gibi, düşünceli burada ne aramaktasınız?

Ne yirden geldiñüz ḳandan ṣoralum
Buyuruñ derdiñüz nedür görelüm

Nereden geldiniz, size nereden soracağız; derdinizi söyleyin ki öğrenelim?"

2853 Söze başladı bülbül gibi ʿAẕrā
Yanınca Dilpeẕīr ü pīr-i dānā

Azrâ, Dilpezîr ve bilge üstad, bülbül gibi söze başladılar.

Didiler iy emīr-i rüy-ı deryā
Murāduñ cümle virsün Ḥaḳ teʿālā

(Şöyle) dediler: "Ey denizlerin sultanı, yüce Allah bütün dileklerini yerine getirsin.

İki ādem yitürdük gice gündüz
Arayup isterüz dünyāyı düpdüz

İki kişiyi kaybettik, bütün cihanı arayıp gece gündüz (onları) sormaktayız.

2856 Biri Çīn şāhı oġlı Şāh Vāmıḳ[306]
Biri Behmen ki aña yār-ı ṣādıḳ

Birisi Çin şahının oğlu Vâmık, diğeri de onun sadık dostu Behmen'dir.

Bu iki cān-içün milk-i cihānı
Arayup isterüz bulınca anı

Bu iki canı buluncaya kadar bütün cihanı araştırıp soruşturmaktayız.

Bu yaña ṣaldı rāhı ḳudretu'llāh
Yolumuz sizlere irgürdi nā-gāh

İlâhî kudret, yolumuzu bu tarafa yöneltti ve tesadüfen sizinle karşılaştık.

2859 Bi-ḥamdi'llāh irişdük ḫıdmetüñe
Du'ācıyuz ölince devletüñe

Allah'a hamd olsun ki size hizmet etmek nasip oldu, ölünceye kadar saadetiniz için duacı olacağız.

Eger var-ısa Vāmıḳ'dan ḫaberler
Buyuruñ nūş idüñ şehd ü şekerler

Eğer Vâmık'tan herhangi bir haber almışsanız lütfedip bal ve şekerler çiğner (gibi anlatınız)."

Eyitdi Erdeşīr[307] 'ālemde ḳaṭ'ā
İşitmedük ḫaber Vāmıḳ'dan ammā

Erdeşir (şöyle) dedi: "Hiçbir surette Vâmık adında birini duymadık ama

2862 İşitdük Behmen'i bend eylemiş Tūr
Ḳamu 'ālem bilür ma'rūf u meşhūr

Tûr'un Behmen'i yakalayıp hapse attığını herkes bilmektedir.

Bu deñlü añladuḳ iy māh-ı 'ālem
Ḳalanın bilmezüz va'llāhü a'lem

Ey âlemi (süsleyen) ay, bildiğimiz bundan ibarettir, başka da bir şey bilmiyoruz."

Perī-peyker bu sözden oldı derhem
İrişdi ḳalbine ġam cānına hem

Bu söz, peri yüzlü (Azrâ'nın) gönlüne keder verdi, (kafasını) karıştırdı.

2865 Fiġān bu çarḫ-ı kej-gerdān elinden
Şikāyet gerdiş-i gerdān elinden

Elem, bu çarpık dönüşlü felek yüzünden, şikâyet de (yine o) dönek çarktandır.

99b Cigerden ney gibi eylerdi feryād
Diyüp eydürdi vāh iy çarḫ-ı bī-dād

Ney gibi ciğerden feryat edip (şöyle) söylenmeye (başladı): Ey zâlim felek!

Yüregüm zaḫm-ı ġamdan pārelendi
Ciger hicrān elinden yārelendi

Yüreğim gam yarası ile paramparça oldu, ciğerim ayrılık acısı ile yaralandı."

2868 Pür itdi nergis-i gevher-fişānın
Yudı ḳanlu yaş-ıla erġavānın

İnci saçan nergis ve erguvan (gözlerini) kanlı yaş ile yıkarmakta,

Perīşān eyleyüp sünbüllerini
Ṭarardı nāḫun-ıla güllerini

sünbül (saçlarını) dağıtıp gül (yüzünü) tırnak tırnak taramakta,

Yaşın yaşın bulutlar gibi giryān
Dökerdi nergisi bārān-ı neysān

nergis (gözleri) bulutlar gibi nisan yağmuru dökmekteydi.

2871 İderdi bāġ-ı ḥüsnin gerçi ḫurrem
Yudardı ḳan yir-idi derd-ile ġam

Belki (bu), güzellik bahçesine güzellik katıyordu, ama bir (taraftan da) kan yutmakta, çok üzülmekteydi.

Şu deñlü dökdi gözyaşını ʿAẕrā
Yudı anuñla yüzin yidi deryā

Azrâ o kadar gözyaşı döktü ki yedi derya onunla yüzünü yıkadı.

Çü gördi Erdeşīr ol māh-peyker[308]
Mükemmel bedr-iken oldı mükedder

Erdeşir, o ay yüzlünün dolunay (gibi) iken ne kadar kederli olduğunu gördü.

2874 Didi biñ luṭf-ıla gel iy dil-ārām
Gemiye gir ki göñlüñ ṭuta ārām

Şefkatle (ona şöyle) dedi: "Gemiye gel ki, gönlün dinlensin.

Müferriḥdür açar göñlüñi deryā
Temāşā eyle bir dem iy dil-ārā

Deniz insan ruhuna ferahlık verir. Ey gönül süsleyici, bir müddet (denizi) seyret.

Benümle āḫıratlıḳ ol ḳarındaş
Yoluñda terk-i cān ide bu evbāş

Benimle dünya ahiret kardeş ol, bu hakir (kulun) yolunda canından bile vazgeçsin.

2877 Senüñle bile seyr idem ser-ā-ser
Zemīn-ile zamān u baḥr-ıla berr

Birlikte, bütün yeryüzünü ve bütün denizleri baştan başa dolaşayım.

Ümīdüm var bu yolda in-şā'allāh
Murāduñı müyesser ide Allāh

Allah'ın seni muradına eriştireceğinden şüphem yoktur."

	Semen-sīmā bu sözden oldı ḫurrem Ḳomadı dilde miḥnet dīdede nem	Yasemin yüzlü bu sözlerden çok mutlu oldu, ağlamayı ve üzülmeyi terk etti.
2880	Yine sünbüllerine virdi tābı Yine nergislerinden sildi ābı	Tekrar sünbül (saçlarına) şekil verdi ve nergis (gözlerinden) gözyaşını sildi.
100a	Cemāli güllerin itdi muṭarrā Açıldı oldı bülbül gibi güyā	Yüzünün güllerine tazelik verdi ve bülbül gibi şakımaya başladı.
	Hezārān 'izz ü nāz-ıla semen-ber Eyitdi Erdeşīr'e iy bürāder	Yasemin göğüslü, saygı ve naz ile Erdeşir'e (şöyle) dedi: "Ey birader!
2883	Liyāḳat yoḳ olam saña ḳarındaş Ḳabūl eyler-iseñ olam ḳaravaş	Sana kardeş olmaya layık değilim ama kabul ederseniz hizmetçiniz olmak isterim."
	Eyitdi Erdeşīr iy lāle-ruḫsār Ḳabūl itdüm başum üzre yirüñ var	Erdeşir de, "Ey lâle yanaklı, kabul ettim, başımın üstünde yeriniz vardır." dedi.
	Buyurdı keştībānlar[309] itdi ḫıdmet Düzetdiler meh-içün cāy-ı ḫalvet	Buyruğu üzerine gemiciler hizmet ettiler, o ay için kalacak bir yer hazırladılar.
2886	Ḳoyup berri perī deryāya girdi Ki baḥr eline ḫoş ser-māye girdi	Peri (yüzlü), karayı bırakıp denize girince denizin eline güzel bir sermaye geçmiş oldu.
	Ḥekīm'e ṣaġ ḳolında eyledi cā Ṣolında Dilpezīr'e ol güher-zā	O inci saçan (güzel), sağında Hekîm'e solunda da Dilpezîr'e yer verdi.
	Pes andan gördi keştībān yaraġı Gözetdi ardı öñi ṣolı ṣaġı	Daha sonra gemiciler hazırlığa başladı; önünde ardında sağında solunda hazır beklediler.
2889	Demür üstine geldi lenger aldı Açup yilken gemiyi ṣuya ṣaldı	(Daha sonra) demir aldılar ve yelken açıp yol almaya başladılar.
	Sürüp engine terk itdi kenārı Yolı açıldı öñdi rūzgārı[310]	Deniz kıyısından uzaklaşıp enginlere yöneldiler ve rüzgârı beklemeye başladılar.

	Deñiz yüzin güzeller şāhı ʻAẕrā Perīler gibi eylerdi temāşā	Güzeller şahı Azrâ, deniz yüzünü periler gibi seyretmekteydi.
2892	Görenler dir gemide ol ḳamer-rū Ṣanasın kim ṣadef içinde lūlū	O kamer yüzlüyü gemide görenler, sadef içindeki inciye benzetirdi.
	Deñiz seyrine server sālik oldı Yidi deryā içinde mālik oldı	O server, deniz seyrinde bir yolcu oldu ve yedi deryayı mülkü altına aldı.
	Cemāli pertevin deryāya ṣaldı Deñiz ṭaşdı ṣafādan cūşa geldi	(Güzel) yüzünün parlaklığını deryaya salınca deniz taştı, zevkten coşmaya başladı.
2895	Görürler burc-ı aya geldi māhı Güni ṭoġdı sevindi cümle māhī	O ayın, kamer burcuna geldiğini gören balıkların günü doğdu, hepsi çok sevindi.
100b	Deñiz mālikleri geldi selāma Ḳamu ḳul oldılar bedr-i tamāma	Denizde yaşayanlar selâmlamak üzere geldiler, o dolunaya kul oldular.
	Perī deryāya eylerdi neẕāre Ṭaşup deryā dökilürdi kenāre	Peri, deryayı seyrediyor, derya da taşıp kıyıya dökülüyordu.
2898	Yañaġı derlerinden ṭamdı bir dür Yidi deryāyı itdi dürr-ile pür	Yanağından inci gibi bir damla ter damlayınca yedi derya inci ile doldu.
	Ṣadef ol derden aldı ḳūṭ-ı rūḥı Ḥudā feyż eyledi andan fütūḥı	Sadef, Allah'ın feyzi ile açılınca o terden gıdasını almış oldu.
	Çün oldı keştī deryāya revāne Ṣafālar virdi ol rūḥ-ı revāne	Gemi denizde yol aldıkça o gezici ruh da hoşnut olmaktaydı.
2901	Ḳo seyr itsün deñizde ol perī-ruḫ Bu cānibden işit ol şāh-ı ferruḫ	O peri yüzlü, denizde dolaşırken beri tarafta o kutlu şahtan (anlatacaklarımı) dinleyiniz.

Vāmıḳ Dilgüşā'da enīn eylerken Lāhicān ol aradan geçerken Vāmıḳ'uñ āvāzın işidüp ḳopup kūh-ı Ḳāf'da tiryāk-i Süleymānī ile ṣıḥḥat bulduġıdur

Vâmık Dilgüşâ (adlı kalede) inlerken oradan geçen Lâhicân'ın Vâmık'ın feryadını duyup Kâf dağından tiryâk-i Süleymânı getirerek onu iyileştirmesi

Şehen-şāh-ı serīr-i kişver-i 'ışḳ
Emīr-i tācdār[311]-ı server-i 'ışḳ

Aşk ülkesinin tahtında oturan şahlar şahı, aşk önderi ve ulu emir!

Melik Vāmıḳ k'olupdur faḫr-ı 'uşşāḳ
Şehīr-i sırr-ı 'ışḳ meşhūr-ı āfāḳ

Vâmık, âşıkların övüncü, aşk sırrının ve ufukların meşhuru olmuştur.

Neler gördi bu 'ışḳ ālāyişinden
Beyān eyle ne çekdi 'ışḳ işinden

(Câmi'î), bu aşkın depdebesinden (onun) başına gelenlerden anlat.

Elā iy bülbül-i gülzār-ı 'uşşāḳ
Göñüller germ ü cānlar saña müştāḳ

Ey âşıklar bahçesinin bülbülü, gönüller sana ısınmış, canlar da sana yönelmiştir.

Sözüñdür ḳalb-i maḥzūnuñ ṣafāsı
Demüñdür rūḥ-ı mecrūḥuñ devāsı

Sözün, hüzünlü kalplere sâfâ, nefesin yaralı ruhlara devâdır.

Gel iy bülbül dem-i eyyām-ı güldür
Fiġān it gel bizi şevḳ-ile güldür

Gel ey bülbül, gül mevsimidir, figan etmeli, bizi şevkinle güldürmelisin.

Ṭutulmadın dilüñ depret dehānı
Nefes baġlanmadın söylet zübānı

Dilin tutulmadan ağzını oynat, nefesin bağlanmadan dilini söylet.

Dem ola saña bir dem ola hem-dem
Dem urmaġa amān virmeye bir dem

An gelir senin arkadaşın bir tek nefes olur ve bir anlık nefes almaya bile imkân tanımaz.

Bi-ḥamdi'llāh elüñde furṣatuñ var
Söze başla ki Ḥaḳ'dan nuṣretüñ var

Allah'a hamd olsun ki bunu yapacak kudretin var, (öyleyse) söze başla; Allah da yardımcındır.

Ġanīmet gör bu 'ömr-i nāzenīni
Yine feryāda gel eyle enīni

Bu nâzenin ömrü, ganimet olarak gör; yine inleyip feryatta bulun.

Muḥabbet gülşeninden keşf idüp rāz
Beyān-ı ḳıṣṣa-ı 'ışḳ it ser-āġāz

Muhabbet gül bahçesinin sırlarını çözerek aşk kıssasını aktarmaya başla.

Muḥibler şāhı Vāmıḳ dil-şikeste
Yaturdı Naḫcüvān'da zār u ḫaste

Muhibler şahı Vâmık, Nahcivan'da hasta ve gönlü kırık bir şekilde yatmaktaydı.

Gelüp Tūr almış-ıdı Naḫcüvān'ı
Esīr itmiş-idi pīr ü cüvānı

Tûr gelip Nahcivan'ı ele geçirmiş, yaşlı genç herkesi esir etmişti.

Ḥekīm ü Dilpezīr itmişdi elbir
Bu resme eylemişdi re'y ü tedbīr

Hekîm ile Dilpezîr el birliği etmiş ve şu şekilde çare bulmuşlardı:

Bıraġup milki mālı cümle varı
Alup ḳaçmışlar-ıdı şehryārı[312]

Ellerinde bulunan bütün mal ve mülkü bırakıp o hükümdarı alıp kaçmışlardı.

Getürmişlerdi şāhı Dilgüşā'ya
Hümāyı şanasın evc-i semāya

Hümâyı gökyüzüne uçurur gibi Dilgüşâ'ya getirmişlerdi.

Birez yüz ṭutmış-ıdı gerçi ṣıḥḥat
O deñlü yoġ-ıdı cisminde ḳuvvet

Birazcık olsun sıhhat bulmuştu (ama) bedeni henüz tam güç bulmamıştı.

Aḳın ṣalup sipāh-ı 'ışḳ-ı 'Aẕrā
İderdi ṣıḥḥati milkini yaġmā

Azrâ'nın aşk ordusu baskın yapıp onun sıhhat mülkünü yağmalamıştı.

Ḳılurdı ḳal'adan āh u fiġānı
İçerden cān yaḳar-ıdı nihānī

Kalede ah ve figan edip gizliden gizliye canını yakmakta,

Tek ü tenhā o gice tā seḥergāh
Pey-ā-pey eyledi feryād-ıla āh

o gece, sabaha kadar sürekli feryat figan etmekteydi.

Meger kim Lāhicān'ıla Perīzād
Ol aradan geçerdi ḫurrem ü şād

O sırada Lâhicân ile Perîzâd oradan geçmekteydi.

Görürler Şāh Vāmıḳ[313] āh u nāle
İder irmiş ruḫı mihri zevāle

Vâmık, feryatlar içinde ah etmekte idi ve yüzünün güneşi zevale ermişti.

101b Cemāli gülleri efsürde olmış
Yañaġı lālesi pejmürde olmış

Yüzündeki güller solmuş, yanağının lâlesi perişan olmuştu.

2925 İnüp şāhin gibi şāhı ḳaparlar
Düşüp ayaġına elin öperler

Şahin gibi inip şahı kaptılar ve ayağına kapanıp elini öptüler.

Didiler iy şehen-şāh-ı cüvān-baḫt
Neden irdi saña bu miḥnet-i saḫt

(Şöyle) dediler: "Ey bahtı açık şah, bu çetin elem sana niçin erişti?

Cihānuñ cānısın ṣıḥḥat yaraşur
'Azīz-i cānsın 'izzet yaraşur[314]

Sen bütün cihanın canısın, sana sıhhat yaraşır; bütün canlar için kıymetlisin sana izzet yakışır.

2928 Seni ṣaġ istemeyen ṣayru olsun
Hemīşe ṭatlu cāndan ayru olsun

Senin sağlıklı olmanı isteyenler hastalıklı olsun, tatlı canlarından ebedî ayrı kalsınlar.

Selāmet isteyen olsun selāmet
Melāmet isteyen olsun melāmet

Selâmet isteyen selâmette, hüzün isteyenler hüzün içinde olsun."

Görincek bunları göynüklenüp şāh
Geçürdi gögsin itdi derd-ile āh

Şah bunları görünce duygulandı ve dert ile ah edip iç geçirdi.

2931 Ne derdler gördügin devrān içinde
Ne ġamlar çekdügini cān içinde

Ne türlü dertler çektiğini, gönlünde ne kadar keder olduğunu;

Mufaṣṣal ḳıldı aḥvālin ḥikāyet
Felekden eyledi bī-ḥadd şikāyet

bütün ayrıntısıyla hâlini anlattı ve felekten sayısız şikâyetlerde bulundu.

İşitdi Lāhicān'ıla Perīzād
Dögünüp eylediler āh u feryād

Lâhicân ile Perîzâd (onu) dinledikten sonra döğünerek feryat figan ettiler.

2934 Hemān sā'at perīler şāhı pinhān[315]
Alup şāhı olurlar göge perrān

Periler şahı, gizlice (Vâmık'ı) alıp hemen göğe uçtular.

İletdi kūh-ı Ḳāf'a şehryārı[316]
Geçürdi taḫta şāh-ı kāmkārı[317]

Hükümdarı Kaf dağına götürüp o isteğine ulaşmış (Vâmık'ı) tahta geçirdiler.

İçürdi aña tiryāk-i Süleymān
Yitişdi Vāmıḳ'uñ derdine dermān

Ona Süleymân tiryâkinden içirince Vâmık'ın derdine derman yetişmiş oldu.

Gözin açdı özin ṣıḥḥatde gördi
Şerefde ṭāli'i rif'atde gördi

Gözünü açtığında sağlık üzere olduğunu ve talihinin çok yüce mertebede bulunduğunu gördü.

Sevindi Lāhicān'ıla Perīzād
Bu şükre itdiler biñ biñ ḳul āzād

Lâhicân ile Perîzâd çok sevindi ve bunun şükrü için binlerce köle azat ettiler,

Ḳażāyı Ḥaḳ te'ālā eyledi redd
Taṣadduḳ eylediler genc-i bī-ḥadd

yüce Allah kazayı geri çevirdiği için sınırsız hazineler tasadduk ettiler.

Perīzād'a buyurdı Lāhicān tīz
Müheyyā eyledi bezm-i dil-āvīz

Lâhicân'ın buyruğu üzerine Perîzâd gönül çekici bir meclis donattı.

Getürdi kūh-ı Ḳāf'uñ ni'metinden
Şarāb-ı nāb u şīr ü şerbetinden

Kaf dağının; saf şarap, süt ve şerbet gibi nimetlerinden getirdi.

Melik Vāmıḳ oturur ḫurrem ü şād
Ḳuruldı bezm uruldı 'ıyşa bünyād

Vâmık hoşnut bir şekilde oturdu, meclis kuruldu ve eğlence başladı.

Çalındı 'ūd-ıla çeng deff-ile nāy
Pür eyledi havāyı hūyıla hāy

Ud, ceng, tef ve ney çalındı; hay huy sesleri her yeri doldurdu.

Çü sāġar itdi birḳaç def'a devrān
Göñüllerden gidüp ġam ṭoldı ferḥān

Kadeh, birkaç kere dolaştırıldı; gönüllerden keder gitti, yerine sevinç doldu.

Pür eyledi bir altun sāġarı şāh
Derūnından ḳılup derd-ile bir āh

Şah, dert ile gönülden bir ah çekip altın bir kadehi doldurdu,

Didi 'ışḳuña iy serv-i dil-ārā
Gözüm nūrı güzeller şāhı 'Aẕrā

içten bir şekilde (şöyle) dedi: "Ey gönül süsleyen servi, gözümün nuru, güzeller şahı Azrâ!

'Aceb görklü cemālüñi görem mi
Viṣāle irmedin cānı virem mi

Acaba güzel yüzünü görecek miyim, yoksa kavuşamadan mı can vereceğim?"

Didi vü gözlerinüñ aḳdı ḳanı
Ciger ḳanı gibi nūş itdi anı

dedi ve gözlerinden kanlı yaş akıtıp ciğer kanı gibi olan (o şaraptan) içti.

Pes andan nāle ḳıldı eyledi cūş
Ḳalup ḥayrān u mest ü deng ü medhūş

Kendinden geçmiş bir hâlde coşkuyla inledi.

Dökerdi gözyaşını erġavānī
Çıḳardı göge āhından duḫānı

Gözlerinden erguvan renginde yaşlar dökmekte, ahının dumanı göğe çıkmaktaydı.

Şu deñlü ḳıldı nevḥa oldı giryān
Bile aġladı meclis ehli yeksān[318]

Öylesine feryat ederek ağladı ki bütün meclis halkı da onunla birlikte ağladı.

Özi göyindi Şāh Lāhicān'uñ[319]
Yüregin yaḳdı derdi bu fiġānuñ

Lâhicân da çok üzüldü; bu figanın kederi yüreğini yaktı.

Perīzād eyledi çoḳ āh u zārī
Bu derd-ile görincek şehryārı[320]

Perîzâd (da) hükümdarın bu hâlini görünce çokça ağlayıp inledi.

Didiler iy şeh-i ferḫunde-aḫter
Ṣaġ olsun ser bulınur aña efser

(Şöyle) dediler: "Ey yıldızı uğurlu şah, yeter ki başınız sağ olsun, nasıl olsa (o başa) bir taç bulunur.

Vücūduñ cismine cāndur cihānuñ
Revā mıdur yana odlara cānuñ

Senin vücudun cihana can verirken, canını ateşlere yakman sana yakışır mı?

Mübārek ḫāṭıruñda ẕerrece ġam
Gerekmez gözleriñde ḳaṭrece nem

Mübarek gönlünüzde zerre kadar elem, gözlerinizde bir damla yaş bile gerekmez.

Buyur ḳuluñ yileyin yopurayın
Yüzüm üstine düşeyin ṭurayın

Emredin; kulunuz olarak koşup koşuşturayım, yüzümün üstüne düşüp kalayım.

Felek gibi zemīn ü āsümānı
Ṭoḳuz ṭolanayın bulınca anı

Onu buluncaya kadar felek gibi yerde gökte dokuz dolanayım."

Melik Vamıḳ bu sözden oldı dil-şād
Eyitdi Lāhicān'a āferīn bād

Vâmık, buna çok sevindi ve Lâhicân'a (şöyle) dedi: "Sana aferin olsun.

Yaḳın bildüm ki ḫayr oldı ʻalāmet
Ki virdi ṣıdḳ-ıla göñlüm şeḥādet

Gönülden şahadet ettiğim üzere bu işaretiniz benim için hayır olacaktır.

2961 Sözüñden dertlü cānuma devā var
Belā-keş cānuma mihr ü vefā var

Sözünüz dertli gönlüme devâ, eziyet çeken canıma da vefa ihtiva etmektedir.

Keremden zaḥmetümüz iḫtiyār it
Hemān eglenme ṭur ʻazm-i nigār it

Lütfen zahmet buyurup bir an önce sevgilinin yoluna koyul.

İdevüz biz de ḫıdmet in-şā'allāh
ʻİvaż ḫod birine biñ vire Allāh

İnşallah ben de (size) hizmet ederim. Allah yaptığın her bir (işe) bin mükâfat versin."

2964 Perīzād'ıla ḳaldı anda Vāmıḳ
İderler ṣoḥbet [ü] ʻişret[321] muvāfıḳ

Vâmık ile Perîzâd orada kaldılar, birlikte sohbet edip hoş vakit geçirdiler.

Hemān-dem Lāhicān göklere uçdı
Niçe baḥrı vü berri deldi geçdi

Lâhican, hemen göğe uçup pek çok denizler geçti, karalar aştı.

Birez müddet ṭolanup rūzgārı[322]
Temāşā itdi gördi her diyārı

Biraz dolaşıp dünyayı seyretti, her coğrafyayı gözden geçirdi.

2967 Görür deryā yüzinde bir gemi var
Ki her cinsden içinde ādemi var

Deniz yüzünde, içinde her cinsten insan bulunan bir gemi gördü.

Ḳamusı mest ü şeydā şūḫ ʻāşıḳ
Dilinde cümlesinüñ ẕikr-i Vāmıḳ

Bunların hepsi çılgın, şuh birer âşıktı ve hepsinin dilinde Vâmık'ın adı vardı.

103a Aralıḳ yirde bir dil-ber ḳamerveş
Bıraḳmış pertevinden ṣuya āteş

Aralarında gönül götüren bir güzel, ay gibi olan parlaklığından suya ateş bırakmıştı.

2970 İçin ṭaşın pür itmiş şevḳ-i Vāmıḳ
Dehānın şekker itmiş ẕevḳ-i Vāmıḳ

İçini dışını Vâmık'ın arzusu kaplamış ve onun vermiş olduğu zevk ağzını şekere çevirmişti.

Eyitdi Lāhicān bildüm muḳarrer
Budur ol şūḫ-ı fettān u füsūnger

Lâhicân, "Kesinlikle eminim ki o fettan ve sihirbaz güzel budur." dedi.

Bulut gibi havādan indi çökdi
Gemiyi bir kenāre ṭoġrı çekdi

Bulut gibi gökyüzünden indi ve gemiyi kıyıya doğru çekti.

Cihān şol vech-ile oldı ḳarañu
Geminüñ ḫalḳı oldı'eñü yañu

Gökyüzü o kadar kararmıştı ki gemi halkı endişeye kapıldı.

Görincek Erdeşīr[323] itdi fiġānı
Ki her giz görmemişdi bu nişānı

Erdeşir, asla böyle bir şey görmediği için şaşkınlık içindeydi.

Didi geçdi deñizde cümle 'ömrüm
Bu aḥvāli henüz ben şimdi gördüm

(Şöyle) dedi: "Ömrüm denizlerde geçti ama böyle bir şeyi ilk defa görüyorum.

Sizüñ naḥs ṭāli'iñüzdür baña bu
Bilürsiz siḥr vardur sizde cāẕū

Bu, sizin uğursuz talihinizdir ve siz sihir gücü olan bir büyücüsünüz."

İşitdi anı 'Aẕrā eyledi zār
Eyitdi Erdeşīr'e[324] iy vefādār

Azrâ, bunu işitince ağlamaya başladı ve Erdeşir'e (şöyle) dedi: "Ey vefalı (dost),

Ṣaçumuñ her ḳılında ehl-i Bābil
Yaraşur ḫıdmet ide niçe biñ yıl

bütün büyücüler, saçımın her kılına binlerce yıl hizmet etmek ister.

İder çeşmüm niçe 'uşşāḳı meftūn
Ki ḥāşā ben bilem siḥr-ile efsūn

Ben sihir ve büyüden asla anlamam ama gözlerim nice âşıkları meftun eder.

Cihānda bir ġarīb ü nā-murādın
Felek virmedi göñlümüñ murādın

Ben bu dünyada muradına erememiş bir garibim (çünkü) felek isteğimi yerine getirmedi.

Belā bezminde ḳaldum zār u giryān
Cefā ṭamında ser-gerdān u ḥayrān

Bela meclisinde ağlayıp inlemekte, cefa damında şaşkın ve tutkun hâldeyim.

Fiġānum hem-demüm eşküm şarābum
Nedīmüm derd ü ġam baġrum kebābum

Figanım arkadaşım, gözyaşım şarabım, dostum dert ve gam, yüreğim de kebabımdır."

Yaşın yaşın döküp gözyaşın ol māh
Fiġān u nevḥa ḳıldı eyledi āh

O ay (yüzlü), yaşın yaşın ağlayıp feryat figan etti.

103b Eyitdi Erdeşīr'e iy cüvān-merd
Cihān içre vücūduñ görmesün derd

Erdeşir'e (şöyle) dedi: "Ey delikanlı yiğit, bedenin dünyada dert görmesin.

2985 Be-rūḥ-ı Nūḥ-ı keştībān-ı ṭūfān
Gözümüñ yaşını eyleme 'ummān

Tufan gemicisi Nuh'un ruhu için gözümün yaşını okyanusa döndürme.

Cefā odı idüpdür cānumı ḥarḳ
Belā baḥrına itme sen daḫı ġarḳ

Zaten cefa ateşi canımı yakmışken bari sen belâ denizinde beni boğma.

Ḳoyup gitme beni ġurbetde tenhā
Bi-ḥaḳḳı ḥażret-i Bār-ı te'ālā

Yüce Allah hazretleri hakkı için beni gurbette tek başıma bırakma."

2988 Özi göyündi aña Erdeşīr'üñ[325]
Didi luṭf-ıla ḥāşā sen emīrüñ

Erdeşir merhamete geldi, lütfedip (şöyle) dedi: "Hâşâ, senin (gibi bir) emirin

Vücūdından idem bir ḳılını kem
Gözinden aḳıdam ya ḳaṭrece nem

ne vücudundaki bir kılına zarar verir, ne de gözünden bir damla yaş akıtırım.

Belā her ne gelürse baña gelsün
Selāmetle sa'ādet saña gelsün

Ne türlü belâ gelecekse bana, selâmet ve mutluluk sana gelsin.

2991 Bu işlerde Ḫudā'nuñ ḥikmeti var
Görelüm ḳudret-i Ḥaḳ n'eyler iẓhār

Bu işte de Allah'ın bir hikmeti vardır, ilâhî kudretin bize neler göstereceğini bekleyelim.

Çıḳalum şimdi deryādan ḳuruya
Ola kim devletüñ atı yürüye

Şimdi denizden çıkalım; belki senin devletinin atı yürüyecektir."

Deñizden çıḳdı ol ḫurşīd-i raḫşān
Ṣadefden ṣanasın dürr-i dıraḫşān

O gösterişli güneş, tıpkı parlak incinin sadeften çıktığı gibi denizden çıktı.

2994 Ne gördi gördi bir ḫurrem cezīre
Kim olmış bāġ-ı Firdevs'e naẓīre

Bir de ne görsün, cennet bahçesine benzer güzel bir ada (var).

Yüridi bir iki adım yir 'Aẕrā
Nitekim gülşen-i cennetde ḥūrā

Azrâ, tıpkı cennet bahçesindeki huri gibi birkaç adım yürüdü.

Göründi gözine bir ḳaṣr-ı ālī
Kim almış bāġ-ı Firdevs'den miṣāli

Orada cennet bahçesini andıracak (güzellikte) büyük bir köşk gördü.

Gelüp ḳaṣr öñine ḳıldı neẓāre
Ṭaşı mercān degüldür seng-i ḫāre

Kasrın önüne gelip seyretti; dışı mermer değil, mercandı.

Özini Lāhicān eyledi peydā
Yüz urup didi iy serv-i dil-ārā

Lâhicân sözü aldı ve saygıyla eğilip (şöyle) dedi: "Ey gönül süsleyen servi!

Hemīşe devletüñ servi yücelsün
Sa'ādet gölgesin üstüñe ṣalsun

Devletinin servisi sürekli yücelsin ve saadet gölgesini üstünden eksik etmesin.

Serüñde 'izz ü devlet efser olsun
Ḳapuñda baḫt u iḳbāl çāker olsun

Büyüklük ve kutluluk başında taç, baht ve ikbal de kapında köle olsun.

Buyur luṭf eyle ḳaṣra iy yüzi nūr
Gerekdür bāġ-ı cennet ḳaṣrına ḥūr

Ey nur yüzlü, lütfedip köşke gir (çünkü) cennet bahçesindeki köşke huri gerektir."

Ḳadem baṣdı çü bānū nerdübāna
'Urūc eyler hümā ṣan āsümāna

O kraliçe, tıpkı hümânın göğe çıktığı gibi merdivene ayak bastı,

Yitişdi ḳaṣr öñine şāh-ı ḫūbān
Nitekim meskenine ḥūr-ı Rıḍvān

o güzeller şahı, Rıdvan meleğinin meskenine girdiği gibi köşkün önüne geldi.

İçerden çıḳdı biñ ra'nā perestār[326]
Ṭabaḳla ellerinde dürr-i şehvār

Ellerinde iri inci tabaklarıyla içerden çok sayıda hizmetçi çıktı.

Ṣaçup üstine ḳıldılar du'āyı
El öpüp eylediler merḥabāyı

Üstüne (incileri) saçıp dua ettiler ve el öpüp "Hoş geldiniz." dediler.

Ḳadem baṣdı ḳapudan ol ferişte
Ṣanasın ḥūrīdür girdi behişte

Tıpkı hurinin cennete girdiği gibi o melek kapıdan içeri adım attı.

Ḳurulmış gördi bir ḫoş cevherī taḫt
Geçüp taḫta oturdı ol cüvān-baḫt

O bahtı açık, değerli taşlarla işlenmiş bir taht gördü ve geçip üzerine oturdu.

Ṭururdı Lāhicān ḫıdmetde ḳāyim
Du'ā-yı devlet eyler-idi dāyim

Lâhican'da ayakta hizmet etmekte, sürekli saadet için dua etmekteydi.

3009 İcāzet aldı söze ol saḫun-sāz
Du'ā itdi vü itdi söze āġāz

O söz düzenleyici, verilen izin üzerine dua edip söze başladı.

Eyitdi müjdegānī iy yüzi māh
Müyesser eyledi maḳṣūduñ Allāh

Müjde olarak (şöyle) dedi: "Ey ay yüzlü, Allah maksadına ulaşmanı kolay kıldı.

Ḳuluñ ḳurbānuñ üftādeñ esīrüñ
Şikeste-ḫāṭır u miḥnet-peẕīrüñ

(O), gönlü kırık ve üzüntü çeken; kulun, kurbanın, düşkünün ve esirin;

3012 Faḳīrüñ derdmendüñ müstmendüñ[327]
Muḥibbüñ āteş-i 'ışḳa sipendüñ

fakir, dertli, hüzünlü muhibbin ve senin aşkının ateşinde bir üzerlik tohumu

Muḥibbler pādişāhı Şāh Vāmıḳ[328]
Ḳul olmaġa degül ḳapuña lāyıḳ

(olan) muhibler padişahı Vâmık, kapında kul olmaya (bile) layık değildir.

104b Ayaġuñ tozına biñ 'acz-ile yüz
Sürüp eyler du'ālar gice gündüz

Senin ayağının tozuna binlerce acz ile yüz sürüp gece gündüz dua eder.

3015 Selām idüp mübārek āsitānuñ
Öper biñ 'acz-ile ḫākini anuñ

Selâm edip bin acz ile kutlu eşiğinin toprağını öper.

Perīşān sünbülüñ gibi siyehkār
Şikeste ḫaste çeşmüñ gibi bīmār

(O), senin olmadık işler açan saçın gibi perişan, hasta gözün gibi de hasta ve güçsüz hâldedir.

Ruḫuñ mānendi baġrı āteş ü tāb
Lebüñ gibi gözi pür dürr-i ḫoş-āb

Yanağına benzeyen yüreği, ateş ve ıstırap içinde; dudağın gibi olan gözü de en iyi incilerle doludur.

3018 Miyānuñ gibi ḳılca ḳaldı cānı
Yitişdi nez'a şarmaşdı zübānı

Canı, senin belin gibi kıl kadar kaldı, can çekişmeye başladığı için de dili dolaştı.

Bugün yarın ṭapuñ irmezse dermān
Yoluñda ṭatlu cānın itdi ḳurbān

Katınızdan bugün yarın derman yetişmezse yolunuzda tatlı canını kurban edecektir.

Ḳadem rence ḳıl iy derdler[329] devāsı
Ayaġuñ tozı cānlar tūtiyāsı

Ey dertlerin devâsı, zahmet buyur, (çünkü) senin ayağının tozu herkesin gözüne sürmedir.

3021 Gidelüm muntaẓırdur saña sulṭān
Bugün Belḳīs'ını görsün Süleymān

Sizi beklemekte olan sultana gidelim; Süleymân da bugün Belkîs'ını görsün."

İşitdi anı ʿAẕrā eyledi āh
Sevincinden uġundı ḳaldı ol māh

O ay (yüzlü) Azrâ, bunu işitince ah edip sevincinden bayılacak hâle geldi.

Yine degşürdi kendin ol perī-ḫū
Gözin açdı eyitdi düş midür bu

O peri yaratılışlı, tekrar kendini topladı ve gözünü açıp (şöyle) dedi: "Bu bir düş müdür?

3024 Bu deñlü ṭāliʿümde var mı iḳbāl
Saʿādet maṭlaʿından açıla fāl

Talihimde, falımın mutluluğun doğuş yerinden açılacak kadar bir ikbal var mıdır?"

Eyitdi Lāhicān'a bizi el-ḥaḳ
Sevindürdüñ sevindürsün seni Ḥaḳ

Lâhicân'a (şöyle) dedi: "Gerçekten beni sevindirdin Allah da seni sevindirsin.

Ḳademde Ḫıżr-ımışsın demde ʿĪsā
Bu ölmiş cānı yine ḳılduñ iḥyā

Hızır gibi gelişin ve İsâ gibi nefesinle bu ölmüş bedeni yeniden dirilttin.

3027 Sikender gibi ẓulmetde perīşān
Arayup ister-iken āb-ı ḥayvān

İskender gibi karanlıkta perişan hâlde âb-ı hayatı arayıp dururken

İçürdüñ sen baña āb-ı ḥayātı
Yolumda eyledüñ ḥall müşkilātı

âb-ı hayatı bana sen içirdin ve önümdeki müşkillerin hepsini çözdün.

105a İki ʿālemde Ḥaḳ virsün murāduñ
Bağışla gel bize luṭf eyle aduñ

Allah iki dünyadaki bütün arzularını yerine getirsin. Lütfen bize adınızı bahşediniz.

3030 Buyuruñ ḥażretüñüz şāh ḳatında
Ne ḫıdmetde olursız ḫıdmetinde

Siz, şahın katında hangi hizmeti yerine getirmektesiniz?"

Eyitdi Lāhicān iy şūḫ-ı devrān
Ḳapuñdur mesned-i faġfūr [u] ḫāḳān[330]

Lâhicân (şöyle) dedi: "Ey zamanın güzeli, kapın tüm Türk ve Çin padişahlarının dayanağıdır.

Ḳuluñ ol şehryāruñ[331] çākeriyin
Ayaġı tozınuñ fermān-beriyin

Ben kulunuz, o padişahın hizmetçisi ve ayağının tozunun emir kuluyum.

3033 Perīler şāhıyın ben daḫı iy şāh
Buluşduḳ şāh-ıla yol üzre nā-gāh

Ey şah, ben de periler şahıyım, şahımızla tesadüfen yol üstü buluştuk.

Yüzüm sürdüm ayaġına ḳodum baş
Beni luṭfından idindi ḳarındaş

Ayağına yüz sürüp baş koydum, o da lütuf gösterip beni kardeş edindi.

Ki şimdi ḥażretüñe şaldı ḳāṣıd
İdem ḫayr-ıla taḥṣīl-i meḳāṣıd

Şimdi de kasten, maksada ulaşmasına faydalı olmak üzere (beni) size gönderdi.

3036 Bi-ḥamdi'llāh işimüz ḫayra döndi
İnüp himmet hümāsı ḳola ḳondı

Allah'a hamd olsun ki işimiz hayır üzere gitmekte; himmet hümâsı inip kola konmaktadır.

Buyuruñ iy hümā himmet ṭuralum
Mübārekdür sefer yola girelüm

Ey hümâ, himmet edin ki kalkıp kutlu sefer için yola çıkalım.

Hezārān nāz-ıla ʿAẕrā-yı pür-nāz
Hezārān eyledi ikrām u iʿzāz

Nazlı Azrâ binlerce naz ile izzet ü ikram gösterisinde bulundu;

3039 Eyitdi başum üzre yüzüm üzre
Ayaġı tozı iki gözüm üzre

(şöyle) dedi: "(İsteğin) başım yüzüm üstünedir; ayağının tozu da iki gözüm üstüne (sürme)dir.

Ayaġ üzre degül yüzler sürüyüp
Varalum başumuz üzre yürüyüp

Değil ayaküstü, yüzler sürüyerek başımızın üstünde yürüyerek varırız.

Saʿādet irdi baḫt u devletüm var
Ḥużūruñda velī bir ḥācetüm var

Bahtım ve devletim varmış ki bana saadet erişti fakat senden bir isteğim vardır.

3042 Dilerseñ ḫāṭırumda ḳalmaya ġam
Budur maḳṣūdum iy maḳṣūd-ı ʿālem

Ey âlemin arzu ettiği (güzel), gönlümde keder kalmamasını dilersen maksadım şudur:

Beni şāh görmeye illā ben anı
Nezāket birle seyr idem nihānī

Şah beni görmeden ben onu uygun bir şekilde gizliden gizliye izleyeyim.

105b	Görem ʻışḳı nicedür çākerine Ne yüzden dil virüpdür dil-berine	Bu cariyesine nasıl bir aşk duymakta ve gönlünü alıp götüren (güzele) niçin gönül vermektedir?
3045	Temāşā eyleyem ḥüsn ü cemālin Kemāl-i kesbin ü kesb-i kemālin	Yüzünü, güzelliğini; ne derece mükemmelliğe sahip olduğunu seyredeyim.
	Kemīne cāriye olam ḳatında Geçürem bāḳī ʻömri ḫıdmetinde	Onun yanında âciz bir cariye olup, kalan ömrümü ona hizmet ederek geçireyim.
	Ḥużūruñda daḫı bir ḥācetüm var Budur maḳṣūdum iy yār-ı vefādār	Ey vefalı dost, huzurunuzda sizden bir talebim daha var ki o da şudur:
3048	Şu keştī kim ṭoḳundı rūzgāra[332] Getürdük anı deryādan kenāra	Denizden sahile getirdiğimiz, zamanımıza erişmiş bulunan şu geminin
	Kim anuñ bir mübārek ṣāḥibi var Ḫıżır yār olsun aña Ḥaḳ nigehdār	mübarek bir sahibi vardır. Kendisine Hızır dost, Allah da koruyucu olsun.
	Giderken rāh [u] bī-rāh[333] ṭaġa ṭaşa Bize eylikler itdi ḥadden aşa	Üstünkörü dağa taşa yol alırken bize fazlasıyla iyilikte bulundu.
3051	Gemiye aldı ṭoprakdan götürdi Selāmet ḫāk-i pāyüñe yitürdi	Bizi gemisine alıp götürdü ve selâmette katınıza ulaştırdı.
	Gerekdür biz daḫı inʻām u iḥsān İdevüz anlara oldukça imkān	Bizim de imkân dâhilinde onlara iyilik ve nimet bağışında bulunmamız gerektir."
	İşitdi Lāhicān sözin emīrüñ Eyitdi Ḥaḳ teʻālā dest-gīrüñ	Lâhicân emirin sözünü dinledi (ve ona şöyle) dedi: "Yüce Allah yardımcın (olsun).
3054	Ne ḫıdmet kim buyursañ anı tedbīr Yirine yüz biñ eyleyem degül bir	Çare olarak emrettiğiniz her şeyin karşılığında bin hizmette bulunayım."
	Pes andan Lāhicān emr itdi fi'l-ḥāl Perīler uçdılar açup per ü bāl	Daha sonra Lâhicân'ın emri üzerine periler hemen kol kanat açıp uçtular.

Alurlar kūh-ı Ḳāf'dan genc-i vāfir
Götürdükleri miḳdārı cevāhir

Kaf dağından getirebilecekleri miktarda mücevher hazinesi aldılar.

3057 Ḥisāba gelmez altun la'l-ile dürr
Gemiyi gevher-ile itdiler pür

Sayısız altın, la'l ve inci ile gemiyi doldurdular.

Bir eylik itdi keştībān biñ aldı
Kim āḫir keştīsi[334] māl-ile ṭoldı

Gemici bir iyiliği karşısında bin (fazlası ile) ödüllendirildi; sonunda gemisi mal ile doldu.

106a Bürāder eylügi eyle ṣuya ṣal
'İvaż var anda bir eylüge biñ al

Birader, iyilik et denize at (çünkü) bir iyiliğin karşılığında bin iyilik alacağına (hüküm) vardır.

3060 Kişinüñ eylügin Ḥaḳ żāyi' itmez
Meŝeldür ekmeyince nesne bitmez

Allah, kişinin iyiliğini karşılıksız bırakmaz, zaten "Ekmeyince hiçbir şey bitmez." (hükmü) mesel (olarak bilinir).

Eken eylükleri eylik getürdi
Ferāġat eyleyüp yidi oturdı

İyilik eken iyilik buldu ve köşesine geçip onunla rahat gün geçirdi.

Yavuzlıḳ eyleme cehd eyle zinhār
Ki ṣoñra zehr olur eyler saña kār

Fena davranışlarda bulunmamaya gayret et yoksa zehir olur sonra sana tesir eder.

3063 Ṣoñuñda itmesünler saña nefrīn
Ḳıl eylik eylesünler medḥ ü taḥsīn

İyilikte bulun ki, sonunda sana lanet okumasın, övgü ve takdirde bulunsunlar.

Pes andan Erdeşīr[335] ol mālı aldı
Du'ā itdi gemisin ṣuya ṣaldı

Daha sonra Erdeşir o malı aldı, dua edip gemisini suya salıverdi.

Vidā' eyledi ol şūḫ-ı zamāne
Kim oldı rūy-ı deryāya revāne

O zamane güzeli, veda edip denize doğru yola koyuldu.

3066 Buyurdı Lāhicān bir taḫt-ı zerrīn
Getürdiler cülūs itdi nigārīn

Lâhicân'ın buyruğu üzerine altından bir taht getirdiler, resim gibi güzel (Azrâ) ona oturdu.

Oturdı ṣaġ ḳolında pīr-i ḥikmet
Ṣolına Dilpeẕīr'i ḳıldı da'vet

Sağ yanına hikmet üstadı, sol yanına da Dilpezîr'i çağırıp oturttu.

Muḳābil Lāhicān ḫıdmetde ṭurdı
Dönüp bir niçe perrīye buyurdı

Bunun karşılığında Lâhicân da hizmet etti; birkaç periye (şöyle) emretti:

3069 Hümā gibi olalar göge perrān
Hümā gökler yüzinde ide seyrān

"Hümâ gibi göğe uçup gökyüzünü dolaşsınlar."

Perīler pāyını taḫtuñ öperler
Alup baş üstine yirden ḳaparlar

Periler tahtın ayağını öpüp başları üzerine alıp uçtular.

Ṣanasın her biri şāhin ü şehbāz
İderler küh-ı Ḳāf'a ṭoġru pervāz

Her biri şahin ve doğan gibi Kaf dağına doğru uçtular.

Lāhicān Vāmıḳ'uñ ḥasret-i cān-sūzına merḥamet idüp 'Aẕrā'yı arayup bulup ḥażret-i Süleymān Belḳīs içün binā itdügi sarāya getürdügidür

Lâhicân'ın, Vâmık'ın çektiği hasrete üzüldüğü için Azrâ'yı bulup Süleyman'ın Belkîs için yaptırdığı saraya getirmesi

106b

3072 Meger kim var-ıdı bir şehr-i vīrān
Dürüp devrin ısız ḳomışdı devrān

Zamanın, devrini dürüp ıssız bıraktığı viran bir şehir vardı.

Süleymān urmış-ıdı aña bünyād
Buyurmışdı anuñ adını Dilşād

Onu Süleymân inşa etmiş, adını Dilşâd koymuştu.

Yüce yirdeyidi ġāyet de rūşen
İçi āb-ı revān u bāġ-ı gülşen

(O), yüksek bir mevkide idi ve oldukça da aydınlıktı; içi, akarsu ve gül bahçesi (ile donanmıştı).

3075 Bināsı ḳıymetī ṭaş-ıdı yeksān[336]
Kimi la'l [ü] zümürrüd[337] kimi mercān

Binâsı, la'l, zümrüt ve mercan gibi kıymetli taşlarla yapılmıştı.

Ṣıvanmış misk [ü] 'anberle[338] müretteb
Münaḳḳaş lāciverd-ile müẕehheb

Tamamen misk ve anberle sıvanmış ve nakışlı lacivert taşı ile süslenmiştir.

Döşenmişdi ḳamu ferşine billūr
Güneş görse virürdi gün gibi nūr

Tabanı kristal ile döşendiği (için) güneş vurunca parlak nur yayılırdı.

3078 Degüldi üstinüñ örtüsi ḳurşun
Ki ḳurşun yiri örtülmişdi altun

Üstüne kurşun yerine altın örtülmüştü.

Süleymān itmiş-idi anı iḥyā
Cevāhirden mu'allā ḳaṣr-ı zībā

Süleymân, onu derecesi yüksek bir süslü kasr olarak mücevherlerle inşa etmişti.

Düzetmişlerdi ḳaṣr öñinde eyvān
Aña rif'atde reşk eylerdi keyvān

Bu kasr önünde yapmış oldukları eyvanı, yüceliği bakımından Keyvan (Zuhâl bile) kıskanırdı.

3081 Bu eyvānda ḳurulmışdı iki taḫt
Murassa' la'l ü mercāndan ḳamu raḫt

Bu eyvanda, döşemesi la'l ve mercanla bezenmiş iki taht kurulmuştu.

Süleymān ḥażreti şol demde dāmād
Olıncaḳ eylemiş bu ḳaṣra bünyād

Hazret-i Süleymân bu kasrı damat olduğu zaman inşa ettirmişti.

Bu ḳaṣr olmış-ıdı Belḳīs'a gerdek
Süleymān andan olmaz-ıdı münfekk

Bu kasr Belkîs'a gerdek olmuş, Süleymân daha sonra buradan ayrılmamıştı.

3084 İki ṣanduḳ bu taḫt üzre zer-endūd
Ḳonulmış ḳufl-ı sīmīn-ile mevcūd

Bu tahtın üzerine altın yaldızlı, gümüşten kilidi olan iki sandık konulmuştu.

Süleymān-ıla Belḳīs'uñ mükemmel
Libāsı hep bu ṣanduḳda muḳaffel

Süleymân ile Belkîs'ın mükemmel kıyafetleri bu sandıkta kilitli idi.

Perīler ṭoġrı ol şehre inerler
Süleymān'uñ sarāyına ḳonarlar

Periler hemen o şehre indiler ve Süleymân'ın sarayına kondular.

107a

3087 Perīzād'a ḫaber itdi perīler
Perīzād'ıla bir niçe perīler

Periler Perîzâd'a haber verdi, Perîzâd ile birkaç peri

Ḳanat açup uçarlar āsümāna
Yitişüp şür'at-ıla Lāhicān'a

kanat açıp göğe uçtular ve süratle Lâhicân'a yetiştiler.

Buyurdı Lāhicān çün çüst ü çālāk
Perīler ol sarāyı eyledi pāk

Lâhicân'ın buyruğu üzerine periler o sarayı kısa sürede temizlediler.

3090 Gül-ābe ḳatdılar misk-ile ʿanber
Türābın ol sarāyuñ itdiler ter

Gül suyuna misk ve anber katıp o sarayı tertemiz yaptılar.

Ḳoyup micmerlere ʿūd u sipendān
Buḫūr eylediler müşg ü hasal bān

Buhurdanlara öd ağacı, misk ve üzerlik tohumu koyup hurma çer çöpü ve sorgun (bey) söğüdü ile yaktılar.

Getürmişlerdi çoḳ laʿl ü zeberced
Nişār eyledi bī-ʿadd ü bī-ḥad

Getirdikleri la'l ve zebercedten çokça saçtılar.

3093 Güzeller şāhını gördi Perīzād
Ayaġına yüz urup oldı dil-şād

Perîzâd, güzeller şahını görünce çok sevindi ve ayağına yüz koydu;

Didi ḫoş geldüñ iy serv ü semen-ber
Cihān dil-berleri ḳapuñda çāker

"Ey servi ve yasemin göğüslü, cihanın bütün güzelleri senin kapında hizmetçidir." dedi.

Güzeller şāhı gösterdi telaṭṭuf
Ṭurup bunlara ṣadr itdi tekellüf

Güzeller şahı da lütuf gösterisinde bulunarak bunları baş köşeye aldı.

3096 Ḳılup her birine biñ dürlü pūziş
Ṣorup ḫāṭırların itdi nüvāziş

Her birine binlerce özür beyânında bulundu, hatırlarını sorup (gönüllerini) okşadı.

Perī-ruḫdan perīler gördi ʿizzet
Birine itdiler biñ dürlü raġbet

Periler, peri yüzlüden gördükleri her alakaya karşı çok daha fazla rağbet gösterisinde bulundular.

Gelüp yir öpdiler ʿAẕrā öñinde
Nite kim ḳaṭreler deryā öñinde

Denizin yanında damlalar mesabesinde gelip Azrâ'nın önünde yere yüz koydular.

3099 Yirinden ʿizz-ile ṭurdı Perīzād
Revān oldı ṣanasın serv-i āzād

Perîzâd, düzgün bir servi yürüyormuşçasına asaletle yerinden kalktı.

Öpüp ṣandūġını Belḳīs'uñ aldı
Ḳamer gibi güneş ḳatına geldi

Belkîs'ın sandığını öpüp aldı ve kamer gibi güneş katına geldi.

Öñinde ḳodı ṣandūġı perīnün
Saʿādet burcı gibi müşterīnüñ

Sandığı, saadet burcundaki müşteri (olan) peri (gibi güzelin) önünde bıraktı.

107b

3102	Du'ālar eyledi taḥsīnler itdi Yir öpdi döndi luṭf-ıla eyitdi	Dualar edip takdirlerini ifade etti ve yere eğildikten sonra dönüp (şöyle) söyledi:
	Budur iy ḥüsn ilinüñ şehryārı[339] Süleymān-ıla Belḳīs yādgārı[340]	"Ey güzellik ülkesinin hükümdarı, Süleymân ile Belkîs'tan kalan yadigâr budur.
	'Arūs olduḳda Belḳīs ol cihān-gīr Ne kim bağlandı vü geyindi bir bir	O cihangir, Belkîs gelin olduğu zaman bunların hepsini giyinip kuşandı.
3105	Gelinlik ṭonları hep iy yüzi nūr Bu ṣanduḳlar içinde cümle mestūr	Ey nur yüzlü, gelinlik kıyafetlerinin hepsi de bu sandıklar içerisindedir.
	Bi-ḥamdi'llāh size oldı müyesser Mübārek olsun iy serv ü semen-ber	Allah'a hamd olsun ki size nasip oldu. Ey servi ve ey yasemin göğüslü, sana kutlu olsun."
	Güzeller şāhı şād oldı be-ġāyet Şükürler itdi Ḥaḳḳ'a bī-nihāyet	Güzeller şahı oldukça sevindi ve Allah'a sonsuz şükürlerde bulundu.
3108	Perīzād'a buyurdı serv-i āzād Aça ol ṣanduġı göre Perīzād	O düzgün servi, Perîzâd'a sandığı açıp bakmasını söyledi.
	Çü genc-i maṭlaba yol buldı ṭālib Perīzād açdı anı ḳuflın alıp	(Hazine) arayanı hazinenin yolunu bulduğu için Perîzâd kilidi çıkarıp (sandığı) açınca
	Cihānı ṭutdı būy-ı misk ü 'anber Dimāġı 'ālemüñ oldı mu'aṭṭar	her yanı anber ve misk kokusu kapladı, cihanın dimağı güzel kokularla doldu.
3111	İçinde cümle Belḳīs'uñ cihāzı[341] Çıḳup boġçayla ol dem çoḳ u azı	İçinden, bohçayla Belkîs'ın bütün çeyizleri çıktı.
	Çıḳardı öpdi yüz sürdi Perīzād Ḳodı 'Azrā öñinde ḫurrem ü şād	Perîzâd (hepsini) çıkarıp yüz sürdü, öptü ve güzelce Azrâ'nın önüne koydu.

Ṣıfat-ı tāc-ı muraṣṣa‘, Belḳīs ḫazīnesinde ‘Aẕrā içün bir boġça libās-ı şāhāne bulunduġıdur

Kıymetli taşlarla bezenmiş tacın vasfı ve Belkîs hazinesinde Azrâ için şahane elbiseler bulunan bir bohça bulunması

Açup ol boġı gördi verd-i nesrīn
Muraṣṣa‘ bir mübārek tāc-ı la‘līn

Nesrin gülü, o bohçayı açınca la'l renginde, taşlarla bezenmiş kutlu bir taç olduğunu gördü.

3114 Yidi yirde ḳomışlar idi gevher
Ṣanasın kim felekde yidi aḫter

Tıpkı gökteki yedi yıldız gibi yedi yerde yedi inci koymuşlardı.

108a Ḳomış farḳında bir gevher mu‘allā
Güneş gibi muṣaffā vü mücellā

Tepesine de güneş gibi saf ve parlak, gösterişli bir inci konmuştu.

Sürüp ḫarca tamām itmişdi tācı
Bu dünyānuñ yidi yıllıḳ ḫarācı

Bu taç, dünyanın yedi yıllık haracı sarfedilerek tamamlanmıştı.

Ṣıfat-ı miyān-bend-i mücevher ü muraṣṣa‘ u bī-mişl

Kıymetli taşlarla süslenmiş eşi bulunmaz kuşağın vasfı

3117 Mücevher bir ḳuşaḳ zer-dūz-ı kemḫā
Müzeyyen naḳş-ı zībāyıla zībā

(Bu), ipek üzeri sırmalı, değerli taşlarla süslenmiş ve süslü nakışlarla donatılmış bir kuşaktı.

Cihān içre naẓīrin görmemiş göz
Degül ādem melekler sürmemiş yüz

Dünyada benzerini kimse görmemiş, değil insan melekler bile ona yüz sürmemişti.

Ṣıfat-ı cāme-i zer-beft ü mücevher

Mücevher ve altın işlemeli elbisenin vasfı

Yine bir ṣırma ile dikme ḳaftān
Cevāhirle ḳamu endāmı yeksān[342]

Bu kaftan, sırma ile işlenmiş ve boydan boya değerli taşlarla (süslenmişti).

3120 Şu ṭaşlar kim ne ma‘dendür bilinmez
Arasañ biri dünyāda bulınmaz

(Üzerindeki) taşların hangi madenden olduğu bilinmez, aranacak olsa dünyada bulunmazdı.

Ṣıfat-ı dürc-i cevāhir-şemīn

Çıḳar bir ḥoḳḳa gün gibi münevver
Zer-i surḫdan içi ṭoptolu gevher

Şeker-leb ḥoḳḳayı itdi güşāde
İçinden çıḳdı bir gevher ḳılāde

3123 Seri meftūl ḳomışlar bir güher pāk
Degül ẕerre ḳatında mihr-i eflāk

Kıymetli mücevher kutusunun vasfı

Kızıl altın renginde, içi inci dolu, güneş gibi parlak bir kap çıktı.

Şeker dudaklı, bu hokkayı açtı; içinden inci bir gerdanlık çıkardı.

(İçine) kıvrılmış hâlde parlak inci koymuşlar ki gökyüzündeki güneş yanında zerre bile değildir.

108b

Ṣıfat-ı 'anberīne-i naḳd-i gencīne-i cihān

Çıḳar bir 'anberīne 'anber-āgīn
Ki ḫarc olmış ḫarāc-ı Çīn [ü] Māçīn[343]

Mülemma' 'ūd [u] 'anber[344] misk-i ezfer [345]
Ḳoḫusından[346] cihān u cān mu'aṭṭar

Cihanın servet hazinesi olan anberliğin vasfı

Çin ve Maçin'in bütün gelirlerinin harcandığı, anber dolu bir anberlik çıktı.

İçi, öd ağacı, anber ve en kıymetli misk ile doldurulmuş, kokusundan bütün cihan kokuya bürünmüştü.

Ṣıfat-ı sivār-ı 'ālī-miḳdār

3126 Pes andan çıḳdı bir çift şūḫ [u] nāzük[347]
Gümiş bileklüye altun bilezük

Cihānda her ne var-ısa cevāhir
Ḳomışdı anda hep üstād-ı māhir

Son derece kıymetli bileziğin vasfı

Daha sonra gümüş bilekliye şuh ve narin bir çift bilezik çıktı.

Maharet sahibi bir sanatkâr onu, dünyadaki bütün kıymetli taşları kullanarak yapmıştı.

Ṣıfat-ı ḫātemeyn-i zer-nigār

Çıḳar bir çift yüzük yāḳūt u elmās
Bahāsın bilmede 'āciz ḳamu nās

Altın işlemeli iki yüzüğün vasfı

İnsanların değerini ölçmede âciz kalacağı güzellikte, yakut ve elmastan bir çift yüzük çıktı.

3129 Ki her bir ṭaşına biñ genc-i ʻālem
Bahā olmaz-ıdı va'llāhü aʻlem

Allah bilir ya her bir taşına cihanın bütün hazinesi bedel olmazdı.

Şıfat-ı miʻcer-i zer-keş

Altın işlemeli peçenin vasfı

Çıḳar bir zer-nigārī ḫūb miʻcer
Muraṣṣaʻ ṣırma ile dikme yekser[348]

Baştan başa işlemeli, sırma ile dikilmiş, altın yaldızlı güzel bir peçe çıktı.

109a Zer-i fersāyıla[349] olmış münaḳḳaş
Ki saḳlar ṭutmaya dünyāyı āteş

Dünyayı ateş kaplamasın diye soluk (renkli) altınla işlenmişti.

3132 Bu esbābı görincek şāh-ı ferruḫ
Açıldı gül gibi ʻAzrā-yı gül-ruḫ

Gül yanaklı, kutlu padişah Azrâ, bu kıyafetleri görünce (neşeyle) gül gibi açıldı.

Libāsın cümle Belḳīs'uñ müretteb
Geyindi bir bir ol şūḫ-ı şeker-leb

O şeker dudaklı güzel, Belkîs'ın bütün elbiselerini bir bir giyindi.

Ṭonatdı cism-i pākin cümle resme
Pes andan ḳaşlarına çekdi vesme

Pâk bedenini bütünüyle donattıktan sonra kaşlarına rastık çekti.

3135 Çeküp nergislerine sürme-i nāz
Ki pür-nāz oldı ol serv-i ser-efrāz

O üstün özelliklere sahip servi, nergis (gözlerine) naz sürmesi çekince iyice naza büründü.

Yañaġı güllerini ḳıldı ḫandān
Ṭaġıtdı sünbül [ü] nesrīne[350] reyḥān

Yanağındaki gülleri güldürdü, sünbül ve nesrin saçlarından reyhan (kokusu) saçtı.

Ṭuṭaġı ġonçesini itdi güyā
Zübānın ḳıldı ṭūṭī-yi şeker-ḫā

Dudağının goncasını konuşturdu, dilini şeker çiğneyen papağana dönüştürdü.

3138 Turunc-ı ġabġabını ḳıldı sīr-āb
Şeker-lebden ḳodı üstine ʻunnāb

Üstüne unnap olarak şeker dudağını koyarak gerdanının turuncunu güzelleştirdi.

Şu resm-ile ṭonandı ol yüzi nūr
Görüp taḥsīnler itdi ravżadan ḫūr

O nur yüzlü, cennetteki hurilerin bile takdir edeceği şekilde süslendi.

Du'ā itdi Perīzād-ı gül-endām
Didi iy meh senüñdür şimdi eyyām

Gül endamlı Perîzâd, dua edip (şöyle) dedi: "Ey ay (yüzlü), gün senin günündür.

Bugün devrüñde Belḳīs-ı zamānsın
Zamānuñda cihān cismine cānsın

Sen, zamanın Belkîs'ı ve cihanın cismine (hayat veren) cansın.

Hezārān çoḳ şükürler saña iy māh
Müyesser[351] itdi Belḳīs taḫtın Allāh

Ey ay (yüzlü), binlerce şükürler olsun ki Allah Belkîs'ın tahtını sana nasip etmiştir.

Buyuruñ olmış-iken taḫt-ı pīrūz
Bu taḫta devlet-ile iy dil-efrūz[352]

Ey gönül aydınlatıcı, bu kutlu tahta saadetinizle buyurun, oturunuz."

Yirinden ṭurdı nāz-ıla şeker-nāz
Yüridi taḫta ol serv-i ser-efrāz

O şeker gibi güzel, düzgün servi eda ile yerinden kalktı ve o tahta yürüdü.

Ki ṣan cevlān ider ṭāvus-ı sidre
Ḳamerdür ya şerefde irdi ḳadre

Tıpkı Cebrail gibi dolaşmakta idi ve şeref (burcunda) kadre erişmiş kamer gibiydi.

Oturup taḫta mihr-i āsümān-taḫt
Güzeller şāhı 'Aẕrā-yı cüvān-baḫt

Gökyüzünde yer edinmiş güneş (gibi) bahtı açık olan güzeller şahı Azrâ tahta oturdu.

Mübārek bād idüp cümle perīler
Nişār eylediler üstine gevher

Bütün periler, "Kutlu olsun." deyip üstüne inci saçtılar.

Yaraşdı taḫt u tāc ol tācdāra[353]
Nigārīn nitekim naḳş-ı nigāre

Taç ve that, nakşedilmiş resim gibi olan o taç sahibi güzele çok yakıştı.

Şeker dilden Perīzād-ı şeker-ḫā
Buyurdı bir niçe serv-i dil-ārā

Şeker dilli Perîzâd tatlı diliyle birkaç gönül süsleyen serviyi çağırttı;

Perī sulṭānları duḫterlerinden
Getürdi kūh-ı Ḳāf dil-berlerinden

peri sultanlarının kızlarından, Kaf dağı güzellerinden getirtti.

Olup cümle şeker-pāş u şeker-rīz
Müheyyā itdiler bezm-i dil-āvīz

Hep birden şeker saçıp dökerek gönülleri celbeden bir meclis donattılar.

Perīler āyini üzre Perīzād
Düzetdi bezmi itdi ʻıyşa bünyād

Perîzâd, peri âdetince meclisi tertib edip eğlenceyi başlattı.

3153 Döşendi ṣofra ḳondı çerb ü şīrīn
İçildi mül yüridi cām-ı zerrīn

Sofra, yağlı ve tatlı (çeşitleri) ile donatıldı, altın kadeh yürütüldü, şaraplar içildi.

Çalındı ʻūd u nāy u çeng ü ḳānūn
Perīler raḳṣa girdi ḫūb u mevzūn

Ud, ney, çeng ve kanun çalındı, güzel ve düzgün periler raksa başladı.

Perī-çehre perīler birle ṣoḥbet
İdüp eylerdi Ḥaḳḳ'a şükr ü minnet

Peri yüzlü (Azrâ da) perilerle sohbet edip Allah'a şükür ve minnetini ifade etmekteydi.

3156 Ġubār-ı jeng-i ġamdan ol dil-ārā
Göñül āyīnesin ḳıldı mücellā

O gönül süsleyici, gam pasının tozundan gönül aynasını arındırdı.

Ḳomadı cān u dilden ġuṣṣaya yol
Neşāṭ[354]-ı ʻıyş u nūşa oldı meşġūl

Gönlünde üzüntüye yer bırakmadı; eğlence ve içki zevki ile meşgul oldu.

Lāhicān Vāmıḳ'a ʻAẕrā geldüginden ḫaber idüp ḥażret-i Süleymān ṣandugından aña daḫı bir boġça esbāb bulundugıdur

Lâhicân'ın Vâmık'a Azrâ'nın geldiğini haber vermesi, Süleyman'ın sandığında onun için de bir bohça bulunması

Bu cānibden melik Vāmıḳ perīşān
Ṭurup yol gözler-idi zār u giryān

Beri taraftaVâmık perişan hâlde yol gözlemekteydi.

110a

3159 Kemān gibi beli ġamdan bükülmiş
Üni oḳ gibi göklere dikilmiş

Beli, gamdan yay gibi bükülmüş, sesi de ok gibi göklere dikilmişti.

Ümīdi vaṣl-ı cānāndan kesilmiş
Oḳı atılmış ü yāyı yaşılmış

Sevgilisine kavuşmaktan ümidi kesilmiş; oku atılmış, yayının kirişi gevşemişti.

Firāḳ u intiẓār odında yanmış
Tenūr-ı[355] ġamda cān biryāna dönmiş

Ayrılık ateşi ile yanmış; gam tandırında canı kebaba dönmüştü.

3162 İrişdi Lāhicān şūḫ-ı ṭarabnāk
Şehün öpdi ayağını ferāḫnāk

Neşeli ve güzel Lâhicân, neşeyle gelip şahın ayağını öptü.

Eyitdi şāh-ı 'ālem müjdegānī
Ki buldum derde dermān cāna cānı

(Şöyle) dedi: "Bütün âlemin şahı, müjdeler olsun; derde dermanı, bedene (hayat veren) canı buldum.

Leṭāfet milkinüñ ṣāḥib-serīri
Melāḥat burcınuñ mihr-i münīri

Güzellik ülkesinin tahtında outran, güzellik göğündeki parlak ayı;

3165 Güzeller şāhı 'Aẕrā'yı getürdüm
Süleymān-taḫtı dil-şāda yitürdüm

güzeller şahı Azrâ'yı getirdim; Süleymân tahtlıyı mutluluğa eriştirdim.

Bugün ol gündür iy sulṭān-ı devrān
Zelīḫā'yı göre maḥbūb-ı Ken'ān

Ey zamanın sultanı, bugün, Ken'an güzelinin Zelîhâ'yı göreceği gündür.

Göre Şīrīn'i Ḫusrev ḫurrem ü şād
Temāşa ide Ḫurşīd'i Feraḥşād

Hüsrev sevinçle Şîrîn'ini görecek, Ferahşâd da Hurşîd'ini seyredecek.

3168 Yiter bülbül gibi ḳıl āh u zārī
Süheyl olup bugün [gör] Nevbahār'ı

Bülbül gibi feryat figan etmeyi bırak, Süheyl olup şimdi Nevbahâr'ı gör."

Bu şīrīn sözi Vāmıḳ eyledi güş
Sevincinden yıḳıldı oldı bī-hūş

Vâmık bu hoş sözleri duyunca sevinçten yıkılıp yere düştü.

Yaḳın oldı revān idüp revānı
Girü men' eyledi 'aḳl-ıla anı

Az kalsın canından olacaktı ki akledip tekrar kendine geldi.

3171 Sevinmekden niçeler cān virüpdür
Bu gerçekdür ki gerçekler görüpdür

Erenlerin bildiği üzere pek çok kişinin sevinç sebebiyle can verdiği de bir hakikattir.

Ḳaçan bir müflisüñ bī-derd ü bī-renc
Eline girse bir vīrānede genc

Bir müflisin zahmetsizce bir viranede eline hazine geçince

Sevinmekden unudur kendüzin ol
Çoḳ olur kim helāk ider özin ol

sevinçten kendisini unutup helâk olduğu çok olmuştur.

110b

3174 Meger ʿAẕrā'yıdı bir genc pinhān[356]
İrişdi şāh ʿaceb mi oynasa cān

Azrâ da gizli bir hazine olduğu için şahın canını feda etmeye hazır olması tuhaf değildir.

Bu yolda gerçi Vāmıḳ çekdi renci
Müyesser[357] oldı āḫir göñli genci

Gerçi Vâmık da bu yolda sıkıntı çekerek sonunda hazinesini elde etti.

Dilerseñ ki olasın gence mālik
Gerek evvel olasın rence sālik

Eğer bir hazineye sahip olmak istersen önce sıkıntı çekmeye talip olmalısın.

3177 Ḳapudan ḳapuya çekmese renci
Ki ṭoldurmazdı torbasın dilenci

Dilenci kapı kapı sıkıntı çekmeseydi torbasını dolduramazdı.

Didi şāh Lāhicān'a iy ḳarındaş
ʿAceb devlet göre mi oñmaduḳ baş

Şah (Vâmık) Lâhicân'a (şöyle) dedi: "Ey kardeş, acaba şu talihsiz başım saadet görecek mi dersin?

Oñulur mı ġarībüñ baġrı başı
Diñe mi ehl-i derdüñ gözi yaşı

Bu garibin yüreğindeki yara deva bulur da dertlinin gözyaşı diner mi?

3180 İçürdüñ baña bir meyden piyāle
Beşāret ḥāletin itdüñ nevāle

Müjde vermekle bana kadehle şarap içirmiş oldun.

Ṣafādan cānumı ḳılduñ ṭarabnāk
Seni Ḥaḳ eylesün dāyim feraḥnāk

Sen benim gönlümü hoş ettin, Allah da seni daim mesut etsin.

Ḳomaduñ cānda ġuṣṣa tende ḳayġu
ʿAceb gerçek misiñ gerçek midür bu

Gönlümde sıkıntı, bedenimde kaygı bırakmadın. Yoksa gerçek değil misin; bunlar gerçek mi?"

3183 Beşāret cāmın idüp Lāhicān nūş
Duʿā-yı devlete başladı pür-cūş

Lâhicân müjde kadehinden içip coşkuyla (şahın) devletine dua etmeye başladı.

Didi iy şehryār[358]-ı rubʿ-ı meskūn
Murāduñ üzre gerdān oldı gerdūn

(Şöyle) dedi: "Bütün kara parçalarının hükümdarı, felek muradın üzere dönmüştür.

Nihāyet buldı şāhā miḥnet ü ġam
İrişdi devr-i şādī vaḳt-i ḫurrem

Şahım, gam ve sıkıntı sona erdi; mutluluk ve neşe devri geldi.

3186 Ne kim maḳṣūd iderdüñ zīr ü bālā
Müyesser itdi cümle Ḥaḳ te'ālā

Yüksekte ve alçakta ne istediysen Allah hepsini sana nasip etti.

Buyuruñ furṣatı fevt itmeñ iy şāh
İziñ tozını gözler şimdi ol māh

Ey şahım, bu fırsatı kaçırmayınız zira o ay (yüzlü) izinizin tozunu gözlemektedir.

Çü furṣat virdi el furṣat demidür
Unut miḥnetleri rāḥat demidür

Fırsat henüz el vermişken sıkıntıları unutup rahata erişme zamanıdır.

111a

3189 Yirinde furṣatı fevt eyleyen ḫam
Ḳalur irmez murāda şöyle nā-kām

Eline geçen fırsatı kaçıranın eli boş kalır ve muradına eremeden mutsuz olur."

Sa'ādet naḳdini şāh elde gördi
Sevincinden ayaġ üstine ṭurdı

Şah, elinde saadet akçesi olduğunu görünce sevinçle ayağa kalktı.

Ṣafādan Lāhicān'uñ aġzın öpdi
Başup bağrına arḳasını yepdi[359]

Lâhicân'ın ağzını öptü ve bağrına basıp sırtını sıvazladı.

3192 Didi dermān nedür n'itmek gerekdür
Buyuruñ ne yola gitmek gerekdür

(Şöyle) dedi: "Derman için ne yapmalı, nasıl bir yol takip etmelidir?

Ḳarārum ḳalmadı gözüm ḳarardı
Dükendi ṣabrum u beñzüm ṣarardı

Dayanacak gücüm kalmadı, gözüm karardı. Sabrım tükendi ve benzim sarardı."

Buyurdı Lāhicān cem' oldı leşker
Dirildi hep perākende perīler

Lâhicân'ın buyruğu üzerine periler bir araya gelip ordu oluşturdular.

3195 Nidā oldı mülūk-ı kūh-ı Ḳāf'a
Geleler dergeh-i şāha ṭavāfa

Kaf dağı meliklerinin, şahın bulunduğu mekânı çevrelemeleri için seslenildi.

Atası Lāhicān'uñ geldi evvel
Düşüp şāhuñ ayaġına öper el

Önce Lâhicân'ın babası geldi ve şahın ayağına kapanıp ayağını öptü.

Perī sulṭānlarından yüz ulu ḫān
Gelüp şāh işiginde ṭutdı dīvān

Peri sultanlarından yüz büyük hükümdar gelip şahın eşiğinde divan tuttu.

3198 Ḳamunuñ var-ıdı ma'rūf u meşhūr
Eli altında yüz biñ ḳal'a ma'mūr

Hepsinin elinin altında meşhur, donanımlı yüz bin kale vardı.

Getürdi her biri yüz biñ mübāriz
Hünerde birine biñ dinse cāyiz

Hüner bakımından her biri bin kişiye bedel yüz bin dövüşçü getirdi.

Buyurdı Lāhicān birḳaç perīler
Hümā ṭal'atlular kebg-i derīler

Lâhicân, hümâ çehrelilerden ve dağ kekliklerinden birkaç peri çağırttı.

3201 Perīzād'a varalar şu içince
İreler bunda göz yumup açınca

(Bunlar), göz açıp kapanıncaya kadar su içerisinden Perîzâd'a ulaşacaklardı.

Süleymān şandugın biñ 'izzet-ile
Alup bunda geleler raġbet-ile

Süleymân'ın sandığını itina ile alıp buraya getireceklerdi.

Perīler oldı perrān irdi fi'l-ḥāl
Perīzād'a gelüp 'arż itdiler ḥāl

Periler derhâl kanat açıp uçtular ve Perîzâd'a gidip durumu arz ettiler.

111b

3204 Perīzād eyleyüp ta'ẓīm tekrīm
İder biñ luṭf-ıla şandugı teslīm

Perîzâd da saygı ve hürmet içerisinde sandığı teslim etti.

Getürüp şandugı 'izzetle ber-düş
Şehen-şāh ḫıdmetinde irdiler ḫoş

Sandığı saygıyla omuzları üzerine alıp şahın hizmetine geldiler.

Perī sulṭānları ḳarşu yügürdi
Yüzin şanduġa sürdi her ki gördi

Peri sultanları koşup karşıladılar ve görür görmez sandığa yüz sürdüler.

3207 Ḳodılar 'izzet-ile şāh öñinde
Nitekim burc-ı pervīn māh öñinde

Tıpkı ayın çevresindeki pervin yıldızları gibi onu şahın önüne saygı ile bıraktılar.

Süleymān'a du'ā itdiler evvel
Uzatdılar pes andan şanduġa el

Önce Süleyman'a dua ettiler, sonra sandığa el uzattılar.

Buyurdı Lāhicān ṣanduḳ açıldı
Cihāna misk-ile ʻanber ṣaçıldı

Lâhicân'ın buyruğu üzerine sandık açıldı; her yana misk ve anber kokusu saçıldı.

Ṣıfat-ı tāc-ı zerrīn-i mücevher-i teşbīhāt-ı eflāk-i şems-i ḫāver-peyker

Doğu güneşi görünüşlü, feleklere benzeyen, altından, incili tacın vasfı

3210 Ezel bir tāc-ı zerrīn Keyḳubādī
Çıḳar kim Tāc-ı Pervīn-idi adı

İlk önce Tâc-ı Pervîn adında Keykubâd'ınkine benzer altın bir taç çıktı.

Felek vaṣfında bir üstād-ı kāmil
Düzüp itmişdi eflāke muḳābil

Hüner sahibi bir sanatkâr, felek gibi olan (bu tacı) feleklerin karşılığı olarak yapmıştı.

On iki küngüre ḳılmışdı ḳısmet
Kim itmiş her birin bir burca nisbet

Onu, her biri bir burcun karşılığı olan on iki kubbeye ayırmıştı.

3213 Ḳomışdı her birinde bir güher pāk
Bezenmişdi nite burc-ıla eflāk

Her bir (kubbeye) halis bir inci koyarak gökyüzündeki yıldızlar gibi bezemişti.

Gözi nūrı ḳamunuñ yüzi ağı
Ḳomışdı farḳına bir şeb-çirāġı

Herkesin gözünün nuru, yüzünün ağı olarak tepesine de bir gece parlayan yakut koymuştu.

Ḳarār itse kimüñ başında ol tāc
Olurdı tācdārān aña muḥtāc

O taç kimin başına konsa, taç sahibi (sultanları) bile (kendisine) muhtaç ederdi.

3216 Temāşā itdi tācı cümle varı
Çıḳardılar yine bir yādgārı[360]

Oradakilerin hepsi tacı seyrettiler ve (sandıktan) yeni bir hediye çıkardılar.

112a

Ṣıfat-ı cāme-i mücevher-i zer-keş

Altın işlemeli, incili elbisenin vasfı

Yine bir cāme zer-bāf u muṭavvaḳ
Ḳomışlar ṭavḳa gevherler muravvaḳ

(Bu), gerdanlığına duru incilerin dizildiği, altın işlemeli ve gerdanlıklı bir elbisedir.

Cihānuñ nakşın itmişler aña derc
Kim olmış genc-i 'ālem ḫarcına ḫarc

Cihanın bütün gelirleri ona sarfedildiği için bütün nakış çeşitleri üzerinde toplanmıştı.

3219 Dün ü gün igne urup aña üstād
Yidi yılda tamām itmişdi ābād

Ustası, geceli gündüzlü iğne vurarak onu yedi yılda tamamlamıştı.

Müyesser[361] olsa her şaḫṣa bu ḫil'at
İderdi ins ü cān hep aña ḫıdmet

Bu hilat kime nasip olursa insanlar ve cinler hep ona hizmet ederdi.

Ṣıfat-ı kemer-i mücevher-i mānend-i mıntaḳa-i ẕātü'l-bürūc-ı münevvere

Parlak gökkuşağı benzeri incili kemerin vasfı

Keyānī bir kemer pür-nakş ü zīver
Dinürdi adına Şedd-i Ġażanfer

(Bu), adına Şedd-i Gazanfer denen nakış ve süsle dolu Key şahlarınınkinden bir kemerdi.

3222 Ḳomışlar on güher on yirde şeffāf
Me'āyibden dil-i 'āşıḳ gibi ṣāf

On yerde, bütün lekelerden arınmış, âşığın gönlü gibi halis on şeffaf inci koymuşlardı.

İki ḳullāb iki başında gevher
Düzetmiş şekl-i ejder bir hünerver

Hünerli (üstad), iki ucuna ejder şeklinde değerli taşlarla iki kanca tanzim etmişti.

Kimüñ bilinde ol şedd olsa muḥkem
Getürmezdi yire arḳasın ādem

O (kemer), kimin beline sıkıca bağlansa kimse onun sırtını yere getiremezdi.

Ṣıfat-ı ḫançer-i ābdār-ı ciger-şikāf-ı cān-şikār

Can alıcı, ciğer yırtıcı çelik hançerin vasfı

3225 Çıḳar bir zülfiḳānī[362] ḫançer-i tīz
Ṣanasın ḫançer-i Behrām-ı hūn-rīz

Tıpkı kan döken Behrâm'ın hançeri gibi hükümdarlara yaraşır bir hançer çıktı.

112b Ucı tīzlikde daruyı direrdi
Yidi ḳat yire dek dürtseñ yarardı

Keskin ucu, darıyı bile soyar, yere saplayınca yedi kat yeri yarardı.

Ṣıfat-ı tīġ-ı mücevher-i zer-nigār-ı ābdār

Çelikten, altın işlemeli ve kıymetli taşlarla süslü kılıcın vasfı

Yine bir zer-nigārī tīġ-ı Hindī
Nişān virmez görenler Hind ü Sind'i

(Bu), benzeri Hind ve Sind diyarında bile bulunmayan, altın işlemeli bir Hind kılıcı idi.

3228 Zeberced ḳabżası balçaġı gevher
Ḳını zer ṭablegi yāḳūt-ı aḥmer

Kabzası zeberced, sapı mücevher, kını altın, siperi de kırmızı yakuttu.

Ne örs ü ne çekiç görmişdi ne od
Düzetmişdi anı mu'cizle Dāvud

O, ne örs ne çekiç ne de ateş görmüş, mucizesi ile onu Davut tanzim etmişti.

Şu resme tīz-idi ol tīġ-i ḫūn-ḫ'ār[363]
Öküzden balıġa iderdi derkār

O kan dökücü kılıç, o derece keskindi ki (dünyayı üzerlerinde taşıdıklarına inanılan yerkürenin altındaki) öküzü ve balığı (bile) keserdi.

3231 Kesişde hem-ser-idi Ẕü'l-fiḳār'e
Ḫıyar-ıla bir-idi aña ḫāre

Keskinlik bakımından Zülfikâr'a eşitti ve hıyar ile mermeri aynı kolaylıkta keserdi.

Dimezdi kūh-ı Ḳāf'a ẕerre-i ḫāk
Yolında ḫāk olurdı tīġ-ı Ḍaḥḥāk

Kaf dağına toz zerresi kadar kıymet vermezdi ve Dahhâk'ın kılıcı bunun yolunda toprak olurdu.

Ṣıfat-ı gürz-i girān-ı girān-bahā

Kıymetli ve ağır gürzün vasfı

Çıḳar Sām-ı süvārī yine bir gürz
Tozardı göge ḍarbın yirse Elbürz

İyi at binen Sâm'ın gürzüne benzer bir gürz çıktı ki Kaf dağı onun darbesini yese toz olur göğe çıkardı.

3234 Ki biñ baṭman zer-i surḫ-ıdı ṣāfī
Yıḳardı bir uruşda kūh-ı Ḳāf'ı

Saf kırmızı altından (bu gürz), bin batman (ağırlığında) olduğu için bir vuruşta Kaf dağını yıkardı.

Ṣıfat-ı siper-i mücevher-i mu'teber-i gerdūn-peyker

Felek görünüşlü, kıymetli mücevher kalkanın vasfı

113a Yine bir ḫoş siper çıḳdı müzeyyen
Yidi yirde yidi āyine rūşen

Bu sefer, yedi yerinde yedi parlak aynası bulunan süslü güzel bir kalkan çıktı.

Ṭoḳunsa hiç nişān itmez-idi tīr
Çalarsañ biñ keret kesmezdi şimşīr

Ok dokunsa iz bile bırakmaz, bin kere bile çalsa kılıç kesemezdi.

Ṣıfat-ı kemān-ı nişān-ı bī-naẓīr-i cihān

Cihanda eşi bulunmaz bir nişan olan yayın vasfı

3237 Çıḳar ḳavs-ı ḳuzaḥ mānendi bir yāy
Tozı müşgīn-idi vü rengi fersāy

Gök kuşağına benzer, kabzası misk kokulu ve fersây renkli olan bir yay çıktı.

İki başı la'alden gez yeşimden
Kirişi ḳırmızı ḫāṣ ebrişimden

İki başı la'l, gezi yeşim ve kirişi de has kırmızı ibrişimdendi.

Çekemezdi anı zūr itse Rüstem
Ki tuncından düşürmezlerdi dirhem

Rüstem bile onu çekmeye güç yetiremezdi çünkü tuncundan bir dirhem eksik yapmazlardı.

Ṣıfat-ı tīrkeş-i bī-mānend-i dil-bend

Benzersiz, gönül bağlayıcı okluğun vasfı

3240 Yine bir ḫoş belik bir tāze tīrkeş
Müẕehheb lāciverd-ile münaḳḳaş

(Bu kez çıkan) hediye, laciverd ile tezhip edilmiş, nakışlı bir ok kabı idi.

Ḳamışdan tīrkeşde iki yüz oḳ
Ararsañ 'ālemi ilde biri yoḳ

Bu ok kabında, kamıştan iki yüz ok vardı ve bu cihanı arasan bir tane benzerini bulamazdın.

Ki hep peykānları elmās-ı ṣāfī
Yilegi şeh-per-i sīmurġ-ı ṣāfī

Ucundaki temreni saf elmastan, tüyleri de Simurg kuşunun kanadının en uzun tüylerindendi.

3243 ʻAdūdan yaña ḳuş gibi uçarlar
Ḳuşı uçmaḳda ḳuşlıḳlıḳ geçerler

Düşmandan tarafa (bir) kuş gibi uçar, uçuş bakımından (da) kuşu bir kuşlukluk mesafe ile geride bırakırdı.

Melik Vāmıḳ bu fetḥe oldı ḫurrem
Feraḥlar geldi rıḥlet eyledi ġam

Vâmık bu şekilde (hediyelerin) açılışından mutlu oldu ve gönlündeki sıkıntıdan uzaklaştı.

Ayaḳ üstine ṭurdılar selāṭīn
Didiler cümle iy şāh-ı cihān-bīn

Bütün sultanlar ayağa kalkıp (şöyle) dediler: "Ey bütün cihanı görebilen şah!

113b

3246 Süleymān nebīnüñdür bu esbāb
Naṣībüñdür saña feṭḥ itdi Vehhāb

Bu eşyalar Süleymân peygamberindir, bağışı çok olan Allah bunu sana nasip etmiştir.

Ḳabūl it iy şeh-i ferḫunde-aḫter
Ṭapuña ʻayn-ile oldı müyesser[364]

Ey yıldızı uğurlu şah, huzurunuza aynıyla nasip olan (bu hediyeleri) kabul edin."

Ḳabūl itdi ḳamu esbābı Vāmıḳ
Duʻā itdi Süleymān'a muvāfıḳ

Vâmık, bütün eşyayı kabul etti ve Süleymân'a yaraşır duada bulundu.

3249 Öpüp başına ḳodı tācı evvel
Pes andan şundı sulṭān cāmeye el

Önce tacı öpüp başına koydu sonra da elbiseye uzandı.

Gönül āyīnesinden sildi pāsı
Geyindi ḫusrevāne her libāsı

Gönül aynasından pası giderdi ve hükümdarlara yaraşır elbiseleri giyindi.

Süleymān'uñ silāḥını müretteb
Ṭaḳındı şāh-ı ʻālem cümlesin hep

Cihan şahı, Süleymân'ın silahlarının hepsini tertip üzere takındı.

3252 Nefīr itdi çalındı kūs-ı şāhī
Ḫaberdār oldı cümle murġ [u] māhī[365]

Boru üflendi, hükümdar kösü çalındı; bütün kuşlar ve balıklar haberdar edildi.

Ṭabl gül-bang u ṣūr-nāy itdi efġān
Dirildi geldi şan yine Süleymān

Davul, gülbang, surnay figan etti; Süleymân yeniden dirilip gelmiş gibi oldu.

Getürdi Lāhicān bir taḫt-ı ʻācı
Ki ḫarc olmış aña dünyā ḫarācı

Lâhicân, dünyanın bütün haracının sarf edildiği fildişi bir taht getirdi.

3255 Melik Vāmıḳ geçüp taḫta oturdı
Perī sultānları yirden götürdi

Vâmık geçip tahta oturdu, peri sultanları onu alıp uçurdular.

Şüküh-ı kevkeb-ile şāh-ı devrān
Hümā gibi havāya oldı perrān

Zamanın şahı, yıldızının ululuğu (sayesinde) hümâ gibi göğe kanat açtı.

Seḥergāh irdiler Dilşād'a dil-şād
Du'ālar eyledi çıḳdı Perīzād

Seher vakti gönülleri şen olarak Dilşâd'a ulaştılar, Perîzâd çıkıp dualarda bulundu.

3258 Eyitdi iy şehen-şāh-ı cihāndār
Cihān ṭurduḳça olġıl dünyede var

(Şöyle) söyledi: "Ey cihanı elinde tutan şahlar şahı, cihan var oldukça sen de dünyada kalasın.

Felekden yüksek olsun pāy-ı taḫtuñ
Melekden artuḳ olsun 'izz ü baḫtuñ

Tahtının ayağı felekten yüksek, büyüklüğün ve bahtın da meleklerden fazla olsun."

Ḥekīm ü Dilpezīr oldı feraḥnāk
Baş urup ayaġına öpdiler ḫāk

Hekîm ve Dilpezîr hoşnut oldular, ayağına baş koyup yere kapandılar.

114a

3261 Ḳamusı itdi taḥsīn-ile şābāş[366]
Didiler şāh-ı 'ālem āferīn-bāş

Oradakilerin hepsi takdir edip, "Ey cihan şahı sana aferin olsun." dediler.

Süleymān taḫtın itdiler tekellüf
Buyuruñ taḫta eylemeñ tevaḳḳuf

Süleymân'ın tahtını ona özendirdiler ve "Buyurun, durmaksızın tahta (geçin." dediler).

Çü geçdi taḫta ol şāh-ı cihān-gīr
Cihānı ṭutdı bī-şimşīr ü bī-tīr

O cihangir şah, tahta geçerek cihanı kılıçsız ve oksuz ele geçirmiş oldu.

3264 Süleymān taḫtı bir taḫt-ıdı mesrūr
Serīr-i salṭanat dirlerdi meşhūr

Süleymân'ın tahtı sevinilecek bir tahttır ve o saltanat tahtı olarak şöhret bulmuştur.

Yücelikde serīr-i 'arşa hem-ser
Güzellikde behişt-ile ber-ā-ber

(O), arşın tahtı kadar yüce ve cennet kadar güzeldi.

Ne deñlü var-ısa dünyāda ṣan'at
Her üstād işleyüp virmişdi ṣüret

Dünyada ne kadar sanat varsa her biri, ustası tarafından işlenmiş ve şekil bulmuştu.

3267 Ne denlü cānluya vaż‘ oldısa ad
Ḳamusın anda naḳş itmişdi üstād

Bütün canlılara ne kadar ad konmuşsa usta (bütün bu sıfatları) ona nakşetmişti.

Oturdı çün Süleymān taḫtına şāh
Şükür itdi didi el-ḥamdü li’llāh

(Vâmık) Şah, Süleymân’ın tahtına oturunca “Allah’a hamd olsun.” deyip şükürde bulundu.

Yine bir taḫta geçdi şāh-ı ferruḫ
Güzeller şāhı ‘Aẕrā-yı perī-ruḫ

Peri yüzlü, uğurlu şah, güzeller şahı Azrâ da başka bir tahta geçti.

3270 Araya perdeler çekdi Perīzād
Bulutda göre Ḫurşīd’i Feraḥşād

Perîzâd, Ferahşâd’ın Hurşîd’ini bulutta görmesi için araya perde çekti.

Perī sulṭānları ṣaçdı cevāhir
Zer-i surḫ sīm-i ṣāfī dürr-i fāḫir

Peri sultanları; kızıl altın, saf gümüş ve kıymetli inciden mücevherler saçtı.

Du‘ālar itdi şāha şeyḫ-ile şāb
Didiler iy şeref burcında meh-tāb

Yaşlı genç herkes şaha dua etti (ve şöyle) dediler: “Ey şeref burcundaki dolunay!

3273 Hemīşe devletüñ ḳandīli yansun
Uyusun miḫnetüñ baḫtuñ uyansun

Devletinin kandili sonsuza dek yansın, mihnetin uyurken bahtın uyansın.

Cihān fermān-peẕīr olsun ḳapuñda
Ḳuluñ ṣāḥib-serīr olsun ṭapuñda

Cihan, kapında emir kulun; taht sahipleri de senin katında kulun olsun.

Şükür kim ölmedin maḳṣūda irdük
Süleymān ḥażretini yine gördük

Allah’a şükürler olsun ki ölmeden maksadımıza ulaşıp Süleymân hazretini tekrar gördük.

114b

3276 Mübārek olsun iy şāh-ı cüvān-baḫt
Saña bu tāc-ı pīrūz-ile bu taḫt

Ey bahtı açık şah, bu kutlu taç ile bu taht sana mubarek olsun.”

Tamām idüp du‘āyı cümle begler
Yüz urup yire el yüze silerler

Bütün beyler duayı tamamladılar ve yere yüz koyup ellerini yüzlerine sürdüler.

Vāmıḳ u ʻAẕrā pür-zīnet olup perde ardında ʻıyş [ü] ʻişret eyleyüp ʻAẕrā Vāmıḳ'a bir dest-māl gül gönderdügidür

Vâmık ile Azrâ süslenmiş hâlde eğlence ve içki meclisinde bulunurken Azrâ'nın Vâmık'a bir mendil gül göndermesi

Bu cānibden güzeller şāhı ʻAẕrā
Şehen-şāhuñ ḳudūmın itdi ışfā

Beri tarafta güzeller şahı Azrâ, şahlar şahının gelişini içten bir sevgi ile karşıladı.

Ḥayāsından edeb itdi riʻāyet
Şeh istiḳbāline itmedi raġbet

(Fakat), hayâsı sebebiyle (Vâmık'ın) karşısına çıkmayı uygun bulmadı.

Nihānī perde ardından temāşā
İderdi Vāmıḳ'uñ ḥüsnini ʻAẕrā

Azrâ, perde arkasına gizlenmiş bir şekilde Vâmık'ın güzelliğini izlemekteydi.

Ne gördi gördi bir mihr-i cihān-tāb
Ki ferrinden alur mihr-i cihān tāb

Onun, gökteki güneşin bile aydınlığından hisse aldığı, cihanı aydınlatan bir güneş olduğunu gördü.

Muṣavver gördi bir nūr-ı mücessem
Ki başdan ayaġa cāndur mükerrem

Onun, baştan ayağa hürmete şâyan bir can iken cisme bürünmüş bir nur olduğunu gördü.

Cemāli gülşeninde nev-şüküfte
Henüz tāze benefşe lāle ḫufte

Onun yeni açmış gül bahçesine benzeyen güzel yüzünde, menekşe henüz açmış, lâle de yatıp uyumaktaydı.

Açılmış ruḫlarınuñ erġavānı
Şaçılmış gülşeninüñ żaymurānı

Yanağının arguvanı açılmış; gül bahçesinin fesleğeni saçılmıştı.

İki nergisleri bīmār u ser-mest
İki ebrūları miskīn-peyvest[367]

İki nergis (gözü) hasta ve sarhoş, iki kaşı da miskli idi.

İki ʻanber külāle caʻd u müşgīn
Niçe ḫāl-i siyeh ṣan nāfe-i Çīn

Anber kokulu iki zülüf, kıvırcık ve misk kokuluydu; yüzündeki siyah benleri de tıpkı Çin nâfesi (miski) gibiydi.

Nihāli müntehā serv-i sehīden
Hezarān bih zenaḫdānı bihīden[368]

Fidan (boyu), düzgün serviden daha uzun; çenesi ayvadan binlerce kat daha üstündü.

3288 İrişdürmiş kemāline cemāli
Ki bulmış ḥüsn ü ḫulḳ-ıla kemāli

O, güzellik ve yaratılış bakımından en yüksek seviyeye erişmişti.

115a Görincek māh-tāb[369] ol āftābı[370]
Güneşden almaḳ istedi seḥābı

Dolunay, o güneşi görünce güneşin önündeki bulut (gibi olan örtüyü) kaldırmak istedi.

Didi kendüzine ol şem'-i pür-nūr
Gerekdür kim ola mestūre mestūr

O nurlu kandil kendi kendine "İffetli kadının örtünmesi gerekir." dedi.

3291 Perīzād'a işāret itdi dil-ber
Ṭabaḳlarla pür eyleñ la'l ü gevher

Gönül götüren (güzel), Perîzâd'a tabaklara la'l ve inci doldurmalarını işaret etti.

Nişār it şāh-ı devrān ayaġına
Ṭaġıt ıldız gibi māh ayaġına

Zamanın şahının ayağına saçmalarını; ayın ayağına yıldızlar gibi (onları) dağıtmalarını (söyledi).

Mübārek ellerin öpüp selām it
Dile eksikligümüzi tamām it

Mübarek ellerini öpüp selâmımızı ilet ve eksikliğimiz için lütufta bulunmasını iste, (dedi).

3294 Çıḳardı bir muraṣṣa' dest-mālı[371]
Aña ḫarc olmış-ıdı dünye mālı

Dünyanın bütün mallarının harcandığı kıymetli taşlarla bezenmiş bir mendil çıkardı.

Güzeller şāhı kendü işlemişdi
Anı ṣırmayıla naḳışlamışdı

Onu, güzeller şahı kendi işlemiş, sırma ile nakışlamıştı.

Zer-i fersāyıla[372] olmışdı zīver
Kim aña şemse idi şems-i ḫāver

Fersây renkli altın ile süslendiği için gün doğusu güneşi, ona (süs olarak konmuş bir) şemse idi.

3297 Ẓarāfet ḫarc idüp ol ṣaçı sünbül
Pür itdi dest-mālı[373] ḳırmızı gül

O sünbül saçlı, incelik gösterip mendili kırmızı gül ile doldurdu.

Buyurdı tīz Perīzād niçe perrī
Ṭabaḳlara pür itdi la'li dürri

Perîzâd'ın buyruğu üzerine de birkaç peri tabaklara la'l ve inci doldurdu.

Gül-ile dest-mālı[374] kendü aldı
Ṭurup şāh-ı cihān ḳatına geldi

Perîzâd, gül dolu mendili kendisi alıp cihan şahının yanına geldi.

3300	Yir öpdi didi 'ömrüñ dāyim olsun Binā-yı milk-i devlet ḳāyim olsun	Yer öptü ve "Ömrün çok olsun, saadet ülkenin binası hep ayakta dursun." dedi.
	Şehen-şāhuñ ayaġına Perīzād Niṣār eyledi ol gevherleri şād	Perîzâd, şahlar şahının ayağına o mücevherleri saçtı.
	Ḳodı şāhuñ öñinde dest-mālī[375] Didi ḥüsn ilinüñ ṣāḥib-cemāli	Mendili şahın önüne bırakıp (şöyle) dedi: "Güzellik ülkesinin cemal sahibi,
3303	Diler 'öẕrin güzeller şāhı 'Aẕrā Mübārek elüñ öpdi ol dil-ārā	güzeller şahı, gönül süsleyen Azrâ, özür beyânında bulunur ve mübarek elinizi öper.
115b	Selām-ile şenā-yı ḫıdmet itdi Ṣafāyıla du'ā-yı devlet itdi	Size selâm gönderirken hizmetinizle övüneceğini belirtir ve gönülden saadetiniz için duada bulunur.
	Yüzin sürdi ayaġuñ ṭopraġına Nite kim misk-i ter gül yapraġına	Tıpkı gül yaprağına taze misk sürmüş gibi ayağınızın toprağına yüzünü sürer.
3306	Ḥicāb idüp utandı iy şehen-şāh Rikābuñ öpmege gelmedi ol māh	Ey şahlar şahı, o ay (yüzlü) huzurunuzda eğilmeye hicabından gelemedi.
	Mürüvvet eylesün şāh-ı cihān-gīr Benüm eksikligüme ḳalmasun dir	'Cihangir şah, cömertlik gösterip kusurumuzu hoş görsün.' dedi.
	İzüñ tozın gözine çekdi sürme Ḳabūl eyle ḳapuñdan anı sürme	İzinizin tozunu, gözüne sürme diye çekmiştir; siz de onu kabul edin, kapınızdan sürmeyin."
3309	Gelincek dest-māl-i[376] şāh-ı ḫūbān Ayaġ üzre ṭuruban aldı sulṭān	Güzeller şahının mendili gelince sultan onu ayağa kalkıp kabul etti.
	Melik Vāmıḳ bu sözden oldı ser-ḫoş Gehī 'aḳlı gelüp gāh oldı bī-hūş	Bu sözler Vâmık'ın başını döndürdüğü için aklı bazen gelip bazen gitmekteydi.
	Ṣafādan içine ṣıġmazdı cānı Ṭolaşup ṣarmaşur idi zübānı[377]	Sevinçten içi içine sığmıyor, dili dolaşıyordu.

3312 Öpüp sürdi yüzin bağrına başdı
Ki cānın virmek oldı aña ḳaşdı

Canını vermek istercesine (mendili) öpüp bağrına bastı.

Niçe cān virmesün ol dest-māle[378]
Deger her riştesi biñ desti māle

O mendile nasıl can vermesin (çünkü) onun bir ipliği bin testi mücevhere değecek kıymette idi.

Melik bülbül gibi açdı zübānı
Didi ol bāġ-ı cennet gülsitānı

Melik bülbül gibi ağzını açıp (şöyle) dedi: "O, cennet bahçesinin gül alıcısı,

3315 Bizi ḫāk-i meẕelletden götürmiş
Ki yirden başumuz göge yitürmiş

bizi alçak topraktan daha yükseklere çıkarmış, başımızı da göğe yükseltmiştir.

Mürüvvet gösterüp ol serv [ü] şimşād[379]
Gül-ile bülbülini eylemiş yād

O servi ve şimşir ağacı, büyüklük gösterip bülbülünü gül ile yâd etmiştir.

Yüregüm delmiş-idi ḫār-ı fürḳat
Oda yaḳmışdı cānum nār-ı ḥasret

Ayrılık dikeni ciğerimi delmiş, hasret ateşi canımı ateşlere yakmıştı.

3318 Ṣıvardı ḫaste cānum ol gül-i ter
Yüregüm yāresine virdi şekker

O taze gül, hasta gönlüme su, yüreğimin yarasına şeker verdi.

116a Hemīşe ḫurrem olsun sebzezārı
Gülistān-ı cemālinüñ bahārı

Onun güzellik gül bahçesinin yemyeşil baharı, sürekli olsun.

Yañaġı gülleri ferḫunde olsun
Ṭudaġı ġonçesi pür-ḫande olsun

Yanağındaki güller solmasın, dudağındaki goncası hep gülücüklerle dolsun.

3321 Bahārı görmesün bād-ı ḫazānı
İrürmesün nihāline ziyānı

Baharı sonbahar rüzgârı görmesin; fidan (boyuna) zarar vermesin."

Ḳucardı dest-māli[380] gāh öperdi
Gehī büt idinüp aña ṭapardı

Mendili bazen kucağına basar bazen öper; bazen de onu put edinip tapardı.

Başardı bağrına gāh cānı gibi
Ḳor-ıdı sīneye īmānı gibi

Bazen de canı gibi göğsüne basar; imanı gibi sinesine koyardı.

3324 Yüzine sürdüginçe tāze tāze
Açardı gönlin irmiş gibi yaza

Yüzüne sürdükçe de yaz mevsimi gelmiş gibi gönlünü açardı.

Çü gördi bezmgāhı pür-gül oldı
Melik ol şādılıḳdan bülbül oldı

(Vâmık), her tarafın gülle dolduğunu görünce neşe ile bülbül kesildi.

Pes andan didi vācibdür 'aṭiyye
Gerek cānāna cān ola hediyye

Bunun üzerine, 'Bahşiş olarak sevgiliye canı hediye etmek vaciptir.' dedi.

3327 Aradı fikr-ile cümle cihānı
Ne ola ol perīye armaġanı

O periye armağan olarak uygun olan şeyi uzunca düşündü.

Teferrüc itdi gönli her diyārı
Bulur bir tuḥfe 'ālī yādgārı[381]

Gönlü, bütün iklimleri dolaştıktan sonra hatıra olarak kıymetli bir hediye buldu.

Vāmıḳ 'Aẕrā'ya cām-ı cihān-nümā-nişān Āyīne-i Ferḥān-nām bir āyīne-i ṣafā-ṣıfāt gönderdügidür

Vâmık'ın Azrâ'ya cihanı gösteren kadeh benzeri Âyîne-i Ferhân adında berrak bir ayna göndermesi

Şehüñ var-ıdı bir āyīne Çīnī
Ki görmedi gören rūy-ı zemīni

Şahın, yeryüzünde kimsenin (benzerini) görmediği, Çin işi bir aynası vardı.

3330 Atadan anaya ḳalmışdı mīrāṯ
Anı bir feylesof itmişdi iḥdāṯ

Onu bir filozof yapmış, atalarından annesine miras kalmıştı.

Şeref burcında iken yidi aḫter
Yidi ma'denden almışlardı cevher

Yedi yıldız, şeref burcunda iken yedi madenden cevher almışlardı.

116b Düzetmişdi anı ol ehl-i ḥikmet
Aña ḫarc eylemiş çoḳ dürlü ṣan'at

O hikmet üstadı, türlü sanatlarla onu meydana getirmişti.

3333 Ḳaçan maġribde ṭutsañ ḳarşudan şarḳ
Olurdı rūşen ol āyīnede farḳ

Batıdan tutulduğunda doğu, o aynada apaçık bir şekilde görünürdü.

Ṭutarsañ şarḳda maġrib görinürdi
Aña Āyīne-i Ferḥān dinürdi

Doğudan tutulacak olsa batı görünürdü ve adına da Âyine-i Ferhân denirdi.

Ḳaçan kim ṣāḥibine ḳonsa bir reng
Ṭutardı yüzin ol āyīnenüñ jeng

Sahibine bir hile düzenlendiği zaman hemen o aynanın yüzü leke tutardı.

Ṣafā irse olurdı yine rūşen
Anı ırmazdı Vāmıḳ kendüzinden

Safa eriştiği zaman da (aynanın yüzü) parlardı. Vâmık onu yanından hiç ayırmazdı.

Severdi cānı bigi cān-ıla şāh
Bir altun ḥoḳḳada ṣaḳlardı her gāh

Şah onu canı gibi sever ve bir altın hokka içinde her zaman saklardı.

Perīzād'a eyitdi Şāh Vāmıḳ[382]
Ki yoḳdur nesnemüz ol māha lāyıḳ

Vâmık Perîzâd'a (şöyle) dedi: "O ay (yüzlüye) layık hiçbir şeyimiz yoktur.

Faḳīrāne tekellüfdür bu mir'āt
Olur ḥüsn ehline āyīne savḳat

Bu ayna, fakirane bir hediye yerine sayılmalıdır (ama) güzele (en yaraşır) hediye ayna olmalıdır.

Bilürüz kim degüldür aña ḳābil
Kim olmaz āyine aya muḳābil

Onun (bizdeki) yerine karşılık olmadığını biliyoruz (çünkü) hiçbir zaman bir ayna aya mukabil olamaz."

Alup āyīneyi ol serv-i āzād
Güzeller şāhına şundı Perīzād

O kusursuz servi (gibi olan) Perîzâd, aynayı alıp güzeller şahına takdim etti.

Yir öpdi 'izzet-ile didi iy māh
Selām-ile şenā eyler şehen-şāh

Yere yüz sürdükten sonra (şöyle) dedi: "Ey ay (yüzlü), şahlar şahı selâm edip size övgülerde bulunur.

Faḳīrāne ṭapuña yādgārı[383]
Budur iy ḥüsn ilinüñ şehryārı[384]

Ey güzellik ülkesinin hükümdarı, size fakirane göndermiş olduğu armağan budur."

Ayaġ üzre ṭurup 'Aẕrā-yı pür-nāz
Selāmın aldı servüñ ol ser-efrāz[385]

O, benzerlerinden üstün nazlı Azrâ, ayağa kalkıp o servi (boylunun) selâmını aldı.

Alup biñ 'izzet-ile yādgārın[386]
Öpüp yüzine sürdi ol nigārīn

Resim gibi güzel (Azrâ), saygı ile hediyeyi aldı ve öpüp yüzüne sürdü.

	Didi çoḳ çoḳ şükür Allāh'a minnet Şehen-şāh eylemiş luṭf u mürüvvet	(Şöyle) dedi: "Şükür ve minnet Allah'adır. Şahlar şahı lütuf ve cömertlik göstermiştir.
117a	Naẓar eyledi bu ḫāk-i siyāha Maḳāmum māhīden irgürdi māha	Bu kara toprağa iltifat göstererek makamımı (yerküreyi üzerinde tutan) balıktan aya yükseltmiştir.
3348	Ḳara topraḳ ḳadar yoġ-ıdı ḳadrüm Şerefde şimdi eflāk oldı ṣadrüm	Kara toprak kadar değerim yokken şimdi şeref bakımından yerim gökyüzü oldu."
	Pes ol āyīneyi āyīne-i dil Alup āyīne eyledi muḳābil	O gönül aynası, aynayı alarak bütün âdetlere karşılık vermiş oldu.
	Görüp kendüzini ol şūḫ-ı ḫod-bīn Olup ḥüsnine maġrūr itdi taḥsīn	O kibirli güzel, kendi yüzüne bakıp güzelliği ile gururlandı, kendini takdir etti.
3351	Cemāli mihrini ol māh begendi Kemāl-i ḥüsnine germ oldı kendi	O ay (yüzlü), güneş yüzünü beğendi ve güzelliğinin mükemmelliği ile hoşnut oldu.
	Didi taḥsīn bunuñ gibi cemāle Kim irgürdi niçe mihri zevāle	(Şöyle) dedi: "Böyle güzel bir yüze aferinler olsun ki nice güneşleri zevale erdirmiştir.
	Niçe diller bunuñ mekrinde meftūn Niçe cānlar ṣaçı bendinde mecnūn	Pek çok gönül bunun hilesine tutulmuş, nice canlar saçının düğümünde mecnun olmuştur."
3354	Ġurūrı ḳodı itdi ḳalbini ṣāf Yine kendüye kendü virdi inṣāf	Kendi kendine insafa gelip kalbini gururdan arındırdı.
	Didi yā Rab senüñdür cümle ḳudret Virürsin bir avuç ṭoprağa rif'at	(Şöyle) dedi: "Allah'ım, kudret senindir; bir avuç toprağa yücelik veren sensin.
	Hezārān çoḳ şükür Yezdān-ı pāke Bu deñlü ḥüsn ü ṣūret virdi ḫāke	Toprağa bu kadar güzellik ve görünüş veren temiz yaratıcıya binlerce şükür olsun."
3357	Pes andan döndi 'Aẕrā-yı şeker-gū Perīzād'a buyurdı ol melek-ḫū	Daha sonra şeker sözlü, melek huylu Azrâ, Perîzâd'a dönüp (şöyle) dedi:

Ne dir şāh-ı cihān ne gösterür yüz
Añup ḫāki ne yüzden söyledi söz

"Cihan şahı ne söyler, nasıl bir kanaate sahiptir; (benim gibi) toprağı hangi sözlerle anmaktadır?

Yine ṣıdḳumda ṣādıḳ mı muḳarrer
Yine 'āşıḳ mı 'ışḳumda münevver

Hâlâ bana sadakat gösterip aşkımda (gönlü) aydınlık bir âşık mıdır?

3360 Cemālüm güllerini yād ider mi
Daḫı bülbül gibi feryād ider mi

Güzel yüzümdeki gülleri anıp bülbül gibi feryat etmekte midir?

Yudar mı la'lüm añsa derd-ile ḳan
Olur mı sünbülüm añsa perīşān

La'l (dudağımı) anınca kan yutmakta, sünbül saçımı anıp (onlar) gibi perişan olmakta mıdır?

117b Döker mi nergisüm añsa gözi yaş
Olur mı zaḫm-ı ġamzem bağrına baş

Nergis (gözlerimi) anınca gözlerinden yaş döküp gamzemin yarasından bağrı yaralanmakta mıdır?"

3363 Cevāb virüp Perīzād-ı gül-endām
Didi iy şūḫ-ı devrān şāh-ı eyyām

Gül endamlı Perîzâd cevap olarak (şöyle) dedi: "Ey zamanın şuh padişahı!

Saña şāh-ı cihān şimdi ḳul oldı
Gülistānuñda güyā bülbül oldı

Cihan şahı şimdi sana kul olmuş, gül bahçende konuşan bülbül olmuş hâldedir.

Ṣaçuñ sevdāsına şimdi ṭolaşdı
Ḫayāl-i vaṣluña şimdi ulaşdı

Saçına sevdalı iken (şimdi) ona ilişti, kavuşmak hayal iken ulaştı.

3366 Ümīdi yoġ-ıdı evvel viṣāle
Umardı derd-i hicrān bāḳī ḳala

Önceleri kavuşmaya ümidi yoktu, ayrılık derdi ile sonsuza dek kalacağını umardı.

Ki şimdi devletinüñ güni ṭoġdı
Ki ṭopı 'izzetinüñ göge aġdı

Şimdi ise saadetinin günü doğdu ve izzetinin topu göğe yükseldi.

İrişdi siz hümānuñ sāyesine
Yitişdi naḳd-i cān ser-māyesine

Siz hümânın gölgesine erişti; can nakti, en kıymetli şeye kavuşturdu.

3369 Dil ü cāndan ḳuluñdur Şāh Vāmıḳ[387]
Ṭurupdur ṣıdḳ-ıla yoluñda ṣādıḳ

Vâmık can u gönülden kulundur ve bu (aşk) yolu üzerinde sadakatten ayrılmamıştır."

Bu sözden şāh-ı ḫūbān oldı medhūş
Bu ḥayretden olup ḥayrān u ser-ḫoş

Güzeller şahı bu sözlere çok şaşırdı ve bu şaşkınlıkla da kendinden geçti.

Gözin açdı özini dirdi ol māh
Cigerden eyledi derd-ile bir āh

O ay (yüzlü), gözünü açıp kendine geldi ve dert ile içten bir ah çekti.

Ol āh-ıla cihānı oda yaḳdı
Duḫānı yidi ḳat eflāke çıḳdı

O ah ile cihanı ateşlere yaktı; dumanı yedi kat göklere ulaştı.

Dönüp kendüzine virdi naṣīḥat
Didi ṣabr eyle itdi ṣabra niyyet

Sabretmesi gerektiği hususunda kendi kendine nasihat verip sabra niyet etti.

Ṣıfat-ı 'ıyş u 'işret ü ṣıfat-ı eṭ'ime-i żiyāfet

İçkili ve yemekli ziyafette yenilip içilenlerin anlatılması

Şükür minnet Ḫudā'ya rūz-ı nev-rūz
İrişdi sā'at-i sa'd vaḳt-i pīrūz

Kutlu ve uğurlu nevruz günü eriştiği için Allah'a şükür ve minnetler olsun.

118a

Cihān ölmiş-iken yine dirildi
Neşir ḥaşr oldı maḥşerde dirildi

Cihan, ölmüş iken yeniden dirildi, haşır ve neşir olup mahşerde toplanıldı.

Nesīm oldı bahāruñ nefḫ-i ṣūrı
Saña 'arż eyledi keşf-i ḳubūrı

Rüzgâr, baharın (gelişini haber veren) sûrun üflenişi gibi yerin altındakileri sizin için ortaya çıkardı.

Virüp cān ḳaṭre-i neysān ḥayāta
Ḥayāt irgürdi emvāt-ı nebāta

Nisan yağmuru dünyaya can verip ölmüş (gibi olan) bitkileri diriltti.

Ḳara ṭoprak bitürdi tāze gülşen
Açıldı lāle vü nesrīn ü sūsen

Kara topraktan körpe bir gül bahçesi meydana geldi; lâleler, nesrinler ve susamlar açıldı.

Ṭonatmış tāze güller şāhsārı
İderdi āh u zārī murġ-ı zārī

Yeni yetişmiş güller, bahçeyi donatmış, zavallı bülbül ah u zar etmekteydi.

Berü gel vaḳt-i güldür ʻıyş nüş[388] it
Muṣāḥib yār-ıla vaḳtüñi ḫoş it

Sizde gelin, gül vaktinde yiyin için, sohbet arkadaşlarınızla hoş vakit geçirin.

Geçer ḳalmaz bu devrān bī-vefādur
Saña andan ḳalan ancaḳ cefādur

Bu vefasız devran böyle kalmaz, sana ondan sadece cefâ kalır.

Elüñde var-iken her işde furṣat
Geçürme furṣatı añla ġanīmet

Her hususta elinde fırsat varken fırsatı kaçırma, onu ganimet gibi gör.

Melik Vāmıḳ şu deñlü çekdi furḳat
Aña el virmemişdi dest-i furṣat

Vâmık o kadar ayrılık çektiği hâlde bir türlü fırsatı elde edememişti.

İrişdi Ḥaḳ teʻālādan ʻināyet
Tamām oldı nihāyet buldı furḳat

Allah'tan yardım erişince sonunda ayrılık sona erdi.

Açıldı baḫt iḳbālüñ[389] bahārı
Ṭulundı devr-i idbāruñ nehārı

Arzu ve talihinin baharı açıldı, talihsiz günler geride kaldı.

Gül-i sūrī gibi ferḫunde ḫandān
Dil-i bülbül gibi şūrīde şādān

Edirne gülü gibi şen şakrak, bülbülün gönlü gibi tutkun ve mutlu (hâlde)

Süleymān taḫtına geçmiş-idi şāh
Yine bir taḫta ʻAẕrā ol yüzi māh

(Vâmık) Şah, Süleymân'ın tahtına, ay yüzlü Azrâ da başka birine geçmişti.

Arada perde germişdi Perīzād
Bulutda göre Ḫurşīd'i Ferāḥşād

Perîzâd, araya perde gerdiği (için) Ferahşâd Hurşîd'i bulutta görecekti.

Ḥekīm oturdı ṣaġ yanında şāhuñ
Bu yaña Dilpeẕīr yanında māhuñ

(Vâmık) Şahın sağına Hekîm, ay (yüzlünün) yanına (da) Dilpezîr oturdu.

118b

Melik Vāmıḳ melek-manẓarlar-ıla
Perī-çehre perī-peykerler-ile

Vâmık, melek görünüşlü, melek yüzlü ve peri yüzlülerle (idi).

Perī sulṭānları ṣaçdı cevāhir
Ṭurup taḫtuñ öñinde cümle ḥāżır

Peri sultanları tahtın önüne gelip değerli taşlardan saçtılar.

Pes andan Lāhicān'ıla Perīzād
İderler bir müferriḥ bezme bünyād

Daha sonra Lâhicân ile Perîzâd gönle ferahlık verecek bir meclis hazırlığına başladı.

Perī sulṭānlarına ṣağ u ṣolda
Müretteb yir düzerler iki ḳolda

İki koldan, peri sultanlarına tertiplice yer hazırladılar.

Düzetdi Lāhicān bezmi müretteb
Ki bildi her kişi yirlü yirin hep

Lâhicân, herkesin yerine göre oturacağı bir meclis donattı.

Dökerler ṣaḥn-ı bezme la'l ü mercān
Ṣalarlar ṣu yirine āb-ı ḥayvān

Meclisi la'l ve mercanla süslediler, su yerine âb-ı hayat tedarik ettiler.

Ṣalarlar üstine zerrīn bişāṭı
Bişāṭ üzre döşediler simāṭı[390]

Yere altın renkli bir örtü örttüler, üzerine sofrayı kurdular.

Çekildi bezme geldi nüzl-i ni'met
Ne'āyim ü nefāyis şīr ü şerbet

Süt, şerbet (gibi indirilmiş ne kadar) nefis nimet varsa hepsi meclise getirildi.

Ḳamerveşler götürmiş çerḫī Çīnī
Mu'allā serv-i sīmīnlerde sīnī

Ay yüzlü (güzeller) çini tabakları, gümüşe benzeyen servi (boylular) da büyük tepsileri yüklenmişlerdi.

Sinīler geldi Sind ili ḫarācı
Çinīler genc-i Çīn'üñ başı tācı

Sind ülkesinin paha biçilmez sinileri ve Çin hazinesinin baş tâcı olan çinileri getirildi.

Döküldi bādemī yaġlı çörekler
Çekildi ṣaḥn-ıla şekker börekler

Bademli yağlı çörekler döküldü, sahanlarla şeker börekler çekildi.

Ḳonuldı yaḫnīler[391] çerb ü muḥarrā
Pilav u zerde vü zirva vü salma

Yağlı ve sıcak yahniler; pilav, zerde, zırva (et suyu) ve Acem yahnisi (salma) kondu.

Pilavuñ ḳubbesin eflāke teşbīh
İder şunlar k'ider her vech-i tevcīh

Kubbe gibi yığılmış pilav şu bakımdan feleğe benzetilirdi:

Noḫud ol ḳubbe üzre aḫterāndur
Ki rişte ara yirde kehkeşāndur

Nohut, o kubbe üzerindeki yıldızlar; erişte de arada samanyoludur.

Ne deñlü var cihānda ördek ü ḳaz
İder ol ḳubbenüñ üstinde pervāz

Dünyada ne kadar ördek ve kaz varsa hepsi o kubbenin üstünde uçmaktaydı.

119a

3405 Kebāb-ı keklik ü biryān-ı berre[392]
Müzeyyen üsti terḫūn-ıla terre[393]

Keklik kebabı ve kuzu kebabının üstü tarhun ve tere ile süslenmişti.

Gülāc-ile ṭolu la'līn ṭabaḳlar
Ḫoş-āb-ı nāb-ıla çīnī çanaḳlar

La'l renkli tabaklar güllaçla, çini çanaklar da nefis hoşaflarla doluydu.

Gülāca şöyle ṣaçmışlar gül-ābı
Tamām olmazdı bir yılda ḥisābı

Güllaca, bir yılda hesap edilemeyecek ölçüde gül suyu saçılmıştı.

3408 Şeker senbūseyile çerb ü şīrīn
İçi bādām-ıla ṭolmış gügercin

Şeker gibi lezzetli nefis senbüse ile içi bademle doldurulmuş güvercin (de vardı).

Gümişden tepsilerden nuḳl-ı bādām
Zeberced kāselerde ḳırmızı cām

Çerez cinsinden bâdem, gümüş tepsiler (üzerindeki) kırmızı renkli zeberced kâselerde idi.

Ḳoyun ḳuzı şu deñlü oldı biryān
Ki meclis ehli çūbān oldı yeksān[394]

O kadar koyun ve kuzu kebabı yapıldı ki meclistekiler birer çoban durumuna düştüler.

3411 Şu deñlü şerbete şekker ezildi
Ḥisābı deftere bir yıl yazıldı

Şerbetlere katılan şekerlerin hesabı defterlere bir yıl süresince yazıldı.

Ne'āyimden cihānda her ne kim var
Ḳamusın Lāhicān itmişdi iḥżār

Lâhicân, cihanda ne kadar nimet varsa hepsinden de hazırlatmıştı.

Perīler gerçi yimezdi ġıdāyı
Ḳoḫusından alurlardı nevāyı

Gerçi periler yiyeceklerden yemezdi ama kokusundan nasiplerini alırlardı.

3414 İki cānibde oldı 'ıyşa āheng
Çalındı deff-ile nāy 'ūd-ıla çeng

İki yandan eğlence başladı; tef, ney, ud ve çeng çalındı.

Perīler ellere altun ayaġı
Alup öpdürdiler la'līn ṭudaġı

Periler altın kadehleri ellerine alıp la'l renkli dudakları (sıra ile) öptürdüler.

Şuvardılar vefāya teşne cānı
Ṭoyurdılar ṣafāya teşne cānı

Susamış gönüllere yeterince su serperek onları safa ile doyurdular.

3417 Ki meclis ehline şevk oldı ġālib
Ḳamu dil güft ü güẏa oldı ṭālib

Meclistekiler şevke gelince sıra bir şeyler anlatyama geldi.

Göñüller nerm olup germ oldı ḫāṭır
Açıldı oldı her dil nuṭḳa ḳādir

Gönüller yeterince havaya girince her bir nefer bir şeyler anlatabilecek hâle geldi.

Şeker-lebler açup şīrīn-zübānlar
Oḳurlar dürlü dürlü dāstānlar[395]

Şeker dudaklılar, tatlı dilleri ile türlü türlü destanlar okumaya başladılar.

119b

3420 Gehī ṭūṭī gibi yirlerdi şekker
Dökerler dürc-i la'linden güherler

Bazen papağan gibi şeker çiğner, la'l hokkasından mücevher saçarlardı.

Gehī bülbül gibi gülden ḥikāyet
İderler ḫār-ı hicrāndan şikāyet

Bazen de bülbül gibi gül hikâyesi anlatır, ayrılık dikeninden şikâyet ederlerdi.

Ki her dil kendü derdin eyledi yād
İderdi yārin añup āh u feryād

Herkes kendi dertlerini yâd etmek için sevdiklerini hatırlayıp feryat figan ederdi.

3423 Melik Vāmıḳ daḫı şūrīde ser-mest
İçerdi bādeyi şevḳ-ile peyvest

Sarhoş ve tutkun bir âşık olan Vâmık da keyifle durmaksızın şaraptan içmekteydi.

Ṣafā-yı bāde vü keyfiyyet-i 'ışḳ
Neşāṭ[396]-ı ṣıḥḥat ü cem'iyyet-i 'ışḳ

Hem aşkın vermiş olduğu ruh hâli hem de şarabın sebep olduğu hoşluk; aşkın gerektirdikleri ve sağlığın belirtisi olarak

Cihān fikrin idüp cümle ferāmūş
Yürekden çekdi bir āh eyledi cūş

dünyaya ait düşünceleri kafasından atıp coşku ile yürekten bir âh çekti.

3426 Naẓar eyledi 'Aẕrā'dan yaña şāh
Görür nūrın bulutda gizlemiş māh

Şah, Azrâ'dan yana bakınca o ay (yüzlünün) parlak yüzünün bulutta gizlemiş olduğunu gördü.

Cemāli āftābına[397] seḥābı
İdinmiş perde ol ḥüsn āftābı[398]

O güzellik güneşi, güneşe benzeyen güzel yüzüne bulutu perde edinmişti.

Dilerdi refʿ ideydi perdeyi şāh
Güneşden istifāde ol yüzi māh

Şah, perdeyi kaldırıp o ay yüzlünün güneşten istifade etmesini istedi.

3429 Umardı kim devā ireydi derde
Arada māniʿ oldı līki perde

Perde arada engel olmasaydı derdine derman olacağını ummaktaydı.

İşāret eyledi şāh söze sāzı
Getüre nāzenīnler ide nāzı

Şah, nazlı güzellerin eda ile çalgı aletlerini getirerek söze başlamaları için işâret etti.

Meger kim Lāhicān'uñ bir ḫoş üstād
Muṣāḥib hem-demi var-ıdı ʿavvād

Meğer Lahicân'ın usta bir ud çalan arkadaşı vardı.

3432 Cüvān-ı ḫurrem-idi[399] adı Ferruḫ
Ḫuceste-ṭāliʿ-idi müşterī-ruḫ

(O), Ferruh adında tâlihi uğurlu, müşteri yüzlü, neşeli bir gençti.

Ḳaçan ʿūda vireydi güş-mālı
Felekde zühre bulurdı zevāli

Udun kulağını büktüğü zaman gökteki zühre bile kendini gizlerdi.

Fürū[d]-dāş itse bir naġme nevādan
Felekler raḳṣ iderdi ol ṣafādan

Nevâ makamında bir ezgi serlendirse onun vermiş olduğu hoşlukla felekler bile raks ederdi.

120a

3435 İşiden cānlara düşerdi āteş
Erirdi yüregi olsa eger ṭaş

(Bunu) işiten gönüllere ateş düşer, yüreği taş bile olsa erirdi.

Buyurdı Lāhicān kim ʿūda ʿavvād
Ḳoya odı ide feryāda bünyād

Lâhicân, (arkadaşına) uda ateş koyup feryat ettirmeye başlamasını söyledi.

Yire baş ḳodı ʿavvād aldı ʿūdı
Yaḳup cānlar çıḳardı göge dūdı

Ûdî, yere eğilip udu aldı ve canları yakarak göğe dumanını çıkardı.

3438 Şu deñlü derd-ile iñletdi anı
Ki yaḳdı ʿūdveş ḫalḳ-ı cihānı

Onu öyle dertli bir şekilde inletti ki bütün cihan halkını öd ağacı gibi yaktı.

Melik Vāmıḳ dilinden söz-ile sāz
Ki ʿarż-ı ḥasb-i ḥāle itdi āġāz

Vâmık'ın ağzından, saz eşliğinde hasbihâl arzeden bir söze başladı.

Dutup vech-i Ḥüseynī'den Ḥicāz'ı
Bu şi're başladı söyletdi sāzı

Hüseyni ile başlayıp Hicaz'a geçti ve sazını söyleterek şu şiire başladı:

'Avvād-ı üstād Vāmıḳ-ı 'āşıḳ ağzından ser-āġāz eyledügi ġazel-i ḥasb-i ḥāldür

Usta ûdînin Vâmık'ın ağzından onun hasbihâlini anlatan gazele başlaması

3441 Beni bülbül gibi zār eyledi 'ışḳ
Ṭuraġum gül gibi ḫār eyledi 'ışḳ

Aşk, beni bülbül gibi inletti ve gül gibi yerimi diken eyledi.

Ḳomadı cānda şevḳ ü tende rāḥat
Cihānuñ geñligin ṭar eyledi 'ışḳ

Aşk, gönülde şevk ve bedende rahat bırakmadı; koca cihanı dar eyledi.

Ṭaġıtdı dirnegini 'aḳluñ elden
Ne müşkil ṣatı bāzār eyledi 'ışḳ

Aşk, aklın derneğini dağıtıp çok çetin alış verişte bulundu.

3444 Dirīġā miḥnet ü dām-ı belāya
Esīr oldum giriftār eyledi 'ışḳ

Yazıklar olsun ki sıkıntı ve belâ tuzağına esir oldum, beni buna tutsak eden de aşk oldu.

Degül cān u göñül cümle cihāndan
Beni bī-zār u bī-kār eyledi 'ışḳ

Aşk beni sadece canımdan ve gönlümden değil bütün cihandan koparıp bir zavallıya çevirdi.

'Azrā 'avvāduñ şi'rini diñleyüp şevḳe gelüp Perīzād'dan bu şi're cevāb içün sāz u söz niyāz itdügidür

Azrâ, ûdînin şiirini dinleyip şevke gelince Perîzâd'dan bu şiire cevap olmak üzere saz ve söz istemesi

Tamām itdi bu ṣavtı çünki 'avvād
Düşürdi ehl-i bezme āh u feryād

Ûdî, bu sadayı tamamlayınca meclistekiler feryat figan etmeye başladı.

120b

3447 Bu cānibden güzeller şāhı 'Azrā
Bu şi'ri eyledi cān-ıla ışfā

Beri tarafta güzeller şahı Azrâ da bu şiiri gönülden dinledi.

Perīzād'a buyurdı ol yüzi gül
Bizüm meclisde daḫı olsa bülbül

O gül yüzlü, Perîzâd'a "Bizim mecliste de bülbül olsun." dedi.

Ḫaṭāsın añlayup bilse ṣavābın
Bu şi'rüñ ṣavt-ıla virse cevābın

(Perîzâd manzum bir sözün) inceliklerini bilseydi bu şiirin cevabı olarak şiir söyleyecekti.

Perîzād'uñ meger bir çengisi ḫūb
Var-ıdı şūḫ u şengül[400] ḫūb u merġūb

Perîzâd'ın şuh, neşeli ve güzel bir çengisi vardı.

Ruḫı gülgūn-ıdı vü adı Gülreng
İderdi çengi çalsa zühre āheng

Gülreng adlı o çenginin yanağı da gül rengindeydi ve çeng çalındığında zühre bile eşlik ederdi.

Bilürdi mūsıḳî 'ilmin tamāmet
Kim ehl-i perde idi ol ḳıyāmet

O kıyamete kadar nâmus sahibi olan (çengi), musiki ilmine bütünüyle sahipti.

İşāret eyledi aña Perîzād
Ki 'uzzālde ide bir ṣavta bünyād

Perîzâd, uzzal makamında bir ezgiye başlamasını (ona) işaret etti.

Gül-i sūrî gibi açıldı Gülreng
Bu şi'ri başladı aldı ele çeng

Gülreng, Edirne gülü gibi açıldı ve eline çengi alıp şu şiire başladı:

Çengî-i meclis 'Azrā aġzından inşā[d] itdügi ġazel-i ābdārdur

Mecliste çenginin Azrâ'nın ağzından okuduğu yeni bir gazeldir

Zihî cān kim aña kār eyledi 'ışḳ
Yaḳup bülbül gibi zār eyledi 'ışḳ

Kendisine aşk tesir edip bülbül gibi inleyen gönül ne güzel bir gönüldür.

İder gül gibi ḫurrem āḫir-i kār
Kimüñ kim meskenin ḫār eyledi 'ışḳ

Aşk, kimin meskenini dikenlik kıldıysa sonunda onu gül gibi güldürür.

Bulur vuṣlat gülistānında vüs'at
Cihānı kime kim ṭar eyledi 'ışḳ

Aşk, kime dünyayı dar etmişse o, gül bahçesi gibi geniş meydanda vuslata erer.

Olur dürr-i girān-māye[401] bahāda
Kimüñle ṣatı bāzār eyledi 'ışḳ

Aşk, kiminle alış verişte bulunmuşsa o, değeri biçilmez inci pahasına erişir.

Vāmıḳ mābeynde vāḳi‘ olan ḥicābı ref‘ idemedügine nālān u giryān olduġıdur

Vâmık'ın aradaki perdeyi kaldıramadığı için serzenişte bulunması

121a

3459 Cevābın virdi bu ṣavt-ıla Gülreng
Du‘ā eyledi yir öpdi ḳodı çeng

Gülreng, bu ezgi ile karşılık verdi ve dua ettikten sonra yere eğilip çengi bıraktı.

Ḥarāretden ṭutuşdı ehl-i meclis
Ḳamunuñ gitdi ‘aḳlı ḳalmadı ḥis

Meclistekilerin gönlü ısındı ve hepsinin aklı başındna gitti.

Melik Vāmıḳ şu resme oldı ser-ḫoş
Gehī pür-cūş olup gāh oldı bī-hūş

Vâmık da öyle sarhoş oldu ki bazen coşuyor bazen de aklı başından gidiyordu.

3462 Açardı gözlerin eyler-idi āh
Yumup göz kendüzinden dir-idi vāh

Gözlerini açıp ah eder, göz yumup gönülden vah çekerdi.

Ne bellü mürde vü ne bellü zinde
Ḳulaġı meclis-i ‘Azrā sözinde

Ölü ya da diri olduğu belli belirsiz hâlde Azrâ'nın meclisinde konuşulanlara kulak kesilmişti.

Aradan ref‘ idemezdi ḥicābı
Bulutdan görmez-idi āftābı[402]

Aradan perdeyi kaldıramamıyor; o güneş (yüzlüyü) buluttan göremiyordu.

3465 Ṣanasın ẕerre ser-gerdān u ḥayrān
Ḳarārı yoḳ iderdi āh u efġān

Tıpkı bir zerre gibi başı dönmüş ve şaşkın hâlde durmadan ah ve figan etmekteydi.

İşāret itdi şāh-ı müşterī-ruḫ
Eline ala ‘ūdı yine Ferruḫ

Müşteri yanaklı şah, Ferruh'un tekrar eline udunu almasını işaret etti.

Şikāyet eyleye devrān elinden
Ḥikāyet eyleye hicrān elinden

Zamandan şikâyet edecek, ayrılıktan hikâye edecekti.

3468 Yire yüz urdı ‘avvād aldı ‘ūdı
Cigerden göklere çıḳardı dūdı

Ûdî, yere eğilip eline udu aldı ve ciğerinden göklere duman saldı.

Ḥüseynī'de ṭutup bir ḳavl-i aḥsen
Oda yaḳdı işiden cān-ıla ten

Hüseynî makamından güzel bir söze girip bütün işiten bedenleri ve canları ateşlere yaktı.

Vāmıḳ aġzından 'avvād şikāyet-i ḥasb-i ḥāl ġazel iẓhār-ı melāl itdügidür

Ûdînin Vâmık'ın ağzından hasbihâl ve şikâyet bildiren gazel ile üzüntüsünü ifade etmesi

Niçe bir yanayın cānān ġamından
Öleyin ḳurtılayın cān ġamından

Sevgilinin vermiş olduğu kederle öylesine yanmaktayım ki beni ancak ölüm kurtarabilir.

3471 Yitiş gel iy ecel luṭf eyle ḳurtar
Beni ol āfet-i devrān ġamından

Ey ecel, lütfet de beni o zamane afetinin gamından kurtar.

Güler gülşende gül pervāsı yoḳdur
Bu yaña bülbül-i nālān ġamından

Gül, gül bahçesinde pervasızca gülerken beri tarafta bülbül onun kederiyle inlemektedir.

121b Dirīġā ḥasret-ile yana yana
Kül oldum ol gül-i ḫandān ġamından

Yazıklar olsun ki hasret ile yana yana o gülen gülün verdiği keder ile kül oldum.

3474 Kişi cān virmeyince 'ışḳ içinde
Ḫalāṣ olmayısar hicrān ġamından

Kişi aşkta can vermedikçe ayrılık kederinden kurtulamayacaktır.

Meṣnevī

Mesnevî

Tamām itdi bu şi'ri diñdi Ferruḫ
Bu cānibden deger Gülreng'e pāsuḫ

Ferruh bu şiiri tamamlayıp sustu ve bulunduğu taraftan Gülreng'e karşılık vermiş oldu.

Alup Gülreng ele iñletdi çengi
Yine bezm ehline diñletdi çengi

(Bu kez) Gülreng eline çengini alıp meclistekilere ezgisini dinletti.

3477 Ser-āġāz itdi bir göynüklü efġān
Diyesin ḳalmadı bir gevdede cān

Öyle yürek yakıcı bir ezgiye başladı ki hiçbir bedende can bırakmadı.

Ḳopardı büselikde bir terāne
Cevābın virdi şi'rüñ yana yana

Buselik (makamından) bir nağme ile yanık bir eda ile şiirin karşılığını verdi.

'Aẕrā ağzından şikāyet-i iḥticāb ġazelinüñ cevāb-ı şifā-nişābıdur

Azrâ'nın ağzından, perde ardında bulunmaktan şikâyet eden gazele verilen şifa dereceli cevaptır

Didi iy āh iden cānān ġamından
Şikāyet eyleyen devrān ġamından

Ey sevgilinin verdiği gamdan ah eden ve zamanın verdiği elemden şikâyet eden!

3480 Bu yolda baş u cān terk itmeyince
Kişi ḳurtulımaz hicrān ġamından

Bu yolda baştan ve candan vazgeçmedikçe kişi ayrılık kederinden kurtulamaz.

Ḳaçan bulur kişi cānāna vuṣlat
Göñülden geçmeyince cān ġamından

Kişi gönlündeki sevda ıstırabını hazmedemedikçe nasıl sevdiğine kavuşabilsin?

Hezārān bülbül öldi ḥasret-ile
Gülistānda gül-i ḫandān ġamından

Binlerce bülbül, gül bahçesinde açılmış gülün verdiği elem yüzünden hasret içinde ölmedi mi?

3483 Kişi cānāna irmek mümkin olmaz
Ferāġat itmeyince cān ġamından

Kişi bedenindeki aşk yarasından fedakârlıkta bulunmadıkça sevdiğine nasıl kavuşabilir?

Ara yirden perde reʻ olup 'āşıḳ maʻşūḳ birbirin bī-niḳāb gördükleridür

Aradan perde kalkınca âşık ile mâşuğun birbirini görmesi

122a Tamām itdi çü Gülreng nevbetini
Şehüñ ḳomadı tende ḳuvvetini

Gülreng sırasını savdı; şahın bedeninde güç bırakmadı.

Perīzād'ı şehen-şāh itdi daʻvet
Perīzād geldi öpdi pāy-ı devlet

Şahlar şahı Perîzâd'ı çağırdı, Perîzâd gelip devlet (sahibinin) ayağını öptü.

3486 Didi şāh āh iderek iy ḳarındaş
Bu cismüm ṭolu baş çeşmüm ṭolu yaş

Şah ah ederek (şöyle) dedi: "Ey karındaşım, şu bedenim yara, gözüm yaş ile doludur.

Ne ṣabrum var elümde ne ḳarārum
Elümden yile verdi iḫtiyārum

Sabır ve kararım kalmadı, iradem elimden gitti.

Yüregüm ḥasret-ile pārelendi
Ciger hicrān oḳından yārelendi

Yüreğim hasretle param parça oldu, ciğerimi ayrılık oku yaraladı.

Niçe yıldur ki bu furḳat belāsın
Çekerin derd-ile ḥasret belāsın

Yıllardır ayrılık ve hasret belâsı çekmekteyim.

Ḳamudan artuḳ oldı işbu perde
Ḥicāb oldı aṣıldı işbu perde

Bu utanma perdesinin asılması hepsinden beter oldu."

Götürdi cān yüzinden perdeyi şāh
Didi bī-perde olur 'āşıḳa rāh

Şah gönül yüzündeki perdeyi kaldırıp (şöyle) dedi: "Âşığın yolu engelsiz olur.

Gider iy meh aradan bu ḥicābı
Görünsün göze devlet āftābı[403]

Ey ay (yüzlü), bu örtüyü aradan kaldır ki devlet güneşini görebileyim.

Ki yoḫsa ten ḥicābın cān yüzinden
Giderüp dūr iderin kendüzinden

Aksi takdirde gönül yüzündeki ten örtüsünü kendimden uzaklaştırırım."

Perīzād gördi kim germ oldı bāzār
Didi şāhā hemīşe devletüñ yār

Perîzâd pazarın kızıştığını görünce (şöyle) dedi: "Ey şahım, devletin hep seninle dost (olsun).

Murāduñ oḳı yaḳındur nişāne
Birez ṣabr eyle ṣapmasun yabāne

Muradının okunun hedefine ulaşması yakındır, biraz daha sabret ki uzağa sapmasın."

Pes andan geldi 'Azrā'ya Perīzād
Du'ā ḳıldı yir öpdi ḫurrem ü şād

Perîzâd, sonra da Azrâ'nın yanına gelerek ona dua edip hoşnut bir şekilde yere eğildi,

Didi iy ma'den-i luṭf u saḫāvet
Meh-i burc-ı şeref kān-ı sa'ādet

(şöyle) dedi: "Ey cömertlik ve lütuf madeni; ey saadet kaynağı ve şeref burcundaki ay!

Bu perde kim arada ṣaldı sāye
Ḥicāb oldı güneş öñinde aya

Aradaki bu perde gölge düşürdüğü için güneşin önündeki ay mahrum kaldı.

122b Güneşde sāye olmaz iy yüzi nūr
Niçe bir olasız perdeyle mestūr

Ey nur yüzlü, güneşte gölge olmaz; (o yüzden) sizin perdeyle gizlenmeniz mümkün olabilir mi?"

Didi nāz-ıla ʿAẕrā-yı şeker-ḫand
Bu perde ol sebebdėn oldı der-bend

Gülüşü tatlı Azrâ, eda ile (şöyle) dedi: "Bu kale şu sebepten bir kaleye dönüştü:

3501 Bu cān perdeyle perverde olupdur
Anuñçün ortaya perde ṣalupdur

Bu gönül sahibi, perde ile bu hâle gelmiştir, o yüzden araya perde kondu.

Budur ḳorḳum aradan gide perde
Beni eksikli göre şeh naẓarda

Korkum, perde aradan kalkınca o şahın beni umduğu gibi bulmamasıdır.

Güneş ḳurbında olmaz aya rağbet
Güher ḳatında bulmaz ṣırça ḳıymet

Güneşin yanındaki aya rağbet olmaz, incinin yanında da kristâlin kıymeti olmaz.

3504 Benüm kevkeb ḳadar yoḳdur sitārem
O mihre ẕerreveş yüz süreverem

Benim yıldız kadar bile bahtım olmadığı için o güneş (yüzlüye) zerre kadar yüz süremem.

Meger ben ẕerreye ol şems-i devlet
İder ẕerre ḳadar mihr ü muḥabbet

Belki o devlet güneşi, benim gibi bir zerreye vefa ve muhabbet göstermeyebilir."

Perīzād eydür ol şūḫ-ı zamāne
Ne ḥācet bu ḳadar ʿöẕr ü bahāne

Perîzâd (da şöyle) dedi: "Ey zamanın güzeli, bu kadar özür ve bahaneye lüzum yoktur.

3507 Sen anuñ ol senüñ iy serv-i āzād
Didi vü perdeyi açdı Perīzād

Ey düzgün servi, sen onunsun o da senindir." dedi ve Perîzâd perdeyi açtı.

Çü gördi birbirini ay-ile gün
Ḳırān itdi şeref burcında ol gün

Ay ile güneş birbirini görünce o gün şeref burcunda birleşti.

Melik Vāmıḳ ayaġ üstine ṭurdı
Şu gibi serv ayaġına yügürdi

Vâmık ayağa kalkıp o servi (boylunun) ayağına su gibi yürüdü.

3510 Yirinden ṭurdı ʿAẕrā ḫurrem ü şād
Varur şimşāda ḳarşu serv-i āzād

Azrâ da düzgün servinin şimşir ağacına var(ması gibi) neşeyle yerinden kalktı.

Ṭururlar bir zamān ser-mest ü ḥayrān
Biri birine ḳarşu zār u giryān

Bir müddet şaşkın ve tutulmuş hâlde karşılıklı durdular.

Biri birine ḥayrān iki ḥasret
İkisin daḫı başdı pāy-ı ḥayret

Birbirine âşık iki hasret, şaşkınlık içinde idi.

3513 Biri birinden olmadı ḫaberdār
Ḳalurlar şöyle ṣan kim naḳş-ı dīvār

Her ikisi de kendinden habersiz, resim gibi donup kaldılar.

123a Gelür başına şāhuñ ʻaḳlı gāh gāh
Bu yaña kendüzin cemʻ idemez māh

Şahın ara sıra aklı başına gelmekte fakat o ay yüzlü kendini toplayamamaktaydı.

Gelincek ʻaḳlı şāh eyler fiġānı
Gözin açsa ḳamer açmaz dehānı

Şahın aklı başına gelince feryat etmeye başladı ama kamer (yüzlü) gözünü açsa da bir türlü ağzını açamadı.

3516 O gün ol gice şöyle iki ser-mest
Ṭururlar ṣubḥa dek ne nīst ne hest

İki sarhoş o gün, sabaha kadar öyle kaldılar.

Saʻādet bābını feṯḥ itdi Allāh
Açıldı gülşeni bāġı seḥergāh

Allah, saadet kapısını açınca seher vakti gül bahçesi açılıverdi.

Cihān gül gibi güldi ḫurrem oldı
Gül ü bülbül ṣafādan hem-dem oldı

Cihan neşeden gül gibi açıldı, gül ile bülbül şen şakrak birer arkadaş oldu.

3519 Uyanur gibi uyḳudan iki şāh
Açup gözler iderler derd-ile āh

İki şah uykudan uyanır gibi gözlerini açıp dertle ah ettiler.

İki ʻāşıḳ biri birini gördi
İki ḥasret biri birine irdi

İki âşık birbirini gördü; iki hasret birbirine kavuştu.

Düşüp māhuñ ayaġına şehen-şāh
Döner şāhuñ ayaġına düşer māh

Şahlar şahı, ay yüzlünün ayağına kapandı, ay (yüzlü de) dolanıp şahın ayağına kapandı.

3522 Ol anuñ elini öpdi ol anuñ
Ol anuñ göñlini ḳapdı ol anuñ

Birbirlerinin ellerini öpüp gönül dolusu sevgi paylaştılar.

Bu aña ol buña itdi niyāzı
Şu deñlü kim bilinmez çoġı azı

Birbirlerine hesaba gelmez düşkünlük gösterisinde bulundular.

Zihī vaḳt-i şeref zī sā'at-i sa'd
Viṣāl ola firāḳ olmaya min-ba'd

Bu ne şerefli bir an ve ne kutlu bir saattir. (İnşallah) sonrası ayrılık değil kavuşma olur.

3525 İki ḥasret irincegez murāda
Ḳamu ḥācet revādur ol arada

(Artık), bu iki hasret murada erinceye kadar bütün şartları yerine getirme (zamanıdır).

İlāhī gerçek 'āşıḳlar ḥaḳıyçün
Bu 'ışḳ yolında ṣādıḳlar ḥaḳıyçün

Allah'ım, (aşk) yolunda sadakat gösteren gerçek âşıklar hakkı için

Ḳamu rindān-ı 'ışḳı eyle eşref
Viṣāl-i yār-ıla eyle müşerref

bütün aşk erenlerini şerefli kıl ve sevgiliye kavuşmakla şereflendir.

3528 Du'āsın CĀMİ'Ī'nüñ ḳıl icābet
Raḥīm'sin raḥmetüñe yoḳ nihāyet

Sen, merhameti çok yaratıcısın, rahmetinin sınırı yoktur; Cami'î'nin de duasını kabul eyle.

123b Melik taḫtına taḫtına dil-ārām
Geçüp oturdılar bā-'izz [ü] bā-kām[404]

Melik kendi tahtına, gönül dinlendiren (Azrâ da) kendi tahtına izzet ve neşeyle geçip oturdu.

Oturdı Lāhicān'ıla Perīzād
Ḳılup bezm-i cihān-ārāya bünyād

Lâhicân ile Perîzâd da cihanı süsleyen bir meclis donatıp oturdular.

3531 Yine ḳaldurdı sāḳīler ayaġı
Pür itdiler şarāb-ı şeb-çirāġı[405]

Sakiler yine kadeh kaldırıp gece parlayan yakut (rengindeki) şaraptan doldurdular.

Yine odlar ḳodı 'ūdına 'avvād
Yine itdürdi çengī çenge feryād

Ûdî yine ateşli ezgiler çaldı çengi de çengini inletti.

Güzeller yine raḳṣ itdi ṣafādan
Ṣafālar sürdi 'āşıḳlar vefādan

Güzeller yine kendinden geçmişçesine raks etti, âşıklar da eğlencenin hakkını verdiler.

3534 Yine göge çıḳardılar ḫurūşı
Feleklerden melekler itdi cūşı

Öylesine eğlence ve şamata oldu ki feleklerden meleklere kadar her yeri coşturdu.

Tamām ḳırḳ gün ulayu ṣoḥbet oldı
Ṣafā vü ẕevḳ u ʿıyş u ʿişret oldı

Sohbet, eğlence, yeme içme (meclisleri) aralıksız kırk gün sürdü.

Tamām eylediler ẕevḳ-ile bezmi
Şikāre itdiler bu kerre ʿazmi

Meclisi tadında bırakıp bu kez ava çıkmaya karar verdiler.

Perī sulṭānları atlandı düpdüz
Gelüp şāh işigine sürdiler yüz

Peri sultanlarının hepsi ata binip şahın eşiğinin önünde saygı ile hazır oldular.

Melik Vāmıḳ biner bir bād-pāya
Çekerler bir hümā-peyker hümāya

Vâmık, ayağına çabuk bir ata bindi; bir hümâ yüzlüyü hümâsına uçurdular.

Öñince Lāhicān'ıla Perīzād
Yilerler sür'at-ile nitekim bād

Lâhicân ile Perîzâd da rüzgâr hızıyla önünden koşturdu.

O gün aḫşam olınca itdiler ṣayd
İrişdi şām tamām olundı ol ḳayd

O gün akşam oluncaya kadar avlandılar, akşam olunca da ava son verdiler.

Gice kāşānede şem'-ile ṣoḥbet
İderler ṣubḥ olınca ʿıyş u ʿişret

Köşkte gece sabaha kadar mum ışığında sohbet edip eğlence ve içki meclisi düzenlediler.

Bu resme bir niçe gün rūzgārı[406]
Sürüp ḫatm itdiler bezm-i bahārı

Birkaç gün bu şekilde zaman geçirip bahar meclisini tamamladılar.

Meger bir gice fikr eyler-idi şāh
Düşer fikrine Behmen fikri nā-gāh

Şah bir gece düşünürken birden aklına Behmen'in durumu geldi.

Severdi Behmen'i cān-ıla Vāmıḳ
Nite kim ṣıdḳ-ıla ma'şuḳı ʿāşıḳ

Vâmık, Behmen'i, âşığın sadakatle maşuğunu sevdiği gibi candan severdi.

Ḳatı kār itdi Behmen iftirāḳı
Ziyāde oldı şāhuñ iştiyāḳı

Behmen'den ayrı düşmek ona fena tesir etmiş; şahın hasreti epeyce artmıştı.

Ḥekīm ü Dilpeẕīr'i da'vet itdi
Gelincek bunlara Vāmıḳ eyitdi

Vâmık, Hekîm ve Dilpezîr'i çağırttı, gelince (de) bunlara (şöyle) dedi:

Hezārān çoḳ şükür maḳṣūda irdüm
Cihānda ölmedin ʿAẕrā'yı gördüm

"Binlerce şükür olsun ki ben maksadıma eriştim; dünya gözüyle ölmeden Azrâ'yı gördüm.

Murādum şimdi Behmen'dür Ḫudā'dan
Meded eyleñ baña siz de duʿādan

Şimdi Allah'dan dileğim Behmen'i görmektir, siz de dualarınınzla bana yardımcı olun.

Umaruz irişe Ḥaḳ'dan ʿināyet
Görevüz Behmen'i saġ u selāmet

Umarız Hak'tan inayet erişir de Behmen'i sağ selâmet görürüz."

İşitdi Dilpeẕīr Behmen sözini
Şehüñ ayaġına sürdi yüzini

Dilpezîr, Behmen'in adını işitince şahın ayağına kapandı

Didi iy ʿālemüñ ṣāḥib-ḳırānı
Cihānuñ kāmkārı[407] kāmrānı[408]

(ve şöyle) dedi: "Ey zamanın uğurlu padişahı ve ey istediğine kavuşmuş kişi!

Murāduñ virdi saña Ḥaḳ teʿālā
Müşerref eyledi dīdār-ı ʿAẕrā

Yüce Allah sana dilediğini verdi; seni Azrâ'nın yüzü ile şereflendirdi.

Benüm daḫı murādum budur iy şāh
Müyesser[409] ide Behmen vaṣlın Allāh

Ey şah, benim muradım da Allah'ın beni Behmen'e kavuşturmasıdır."

Duʿā idüp Ḥekīm-i nükte-perdāz
Didi her bir günüñ olsun yiñi yaz

Nükteli söz ehli Hekîm de dua edip (şöyle) dedi: "Her bir günün ilkbahar olsun.

Hemīşe devlet ü ʿömrüñ bahārı
Bahār-ı ḫurrem olsun sebzezārı

Saadetinin ve ömrünün baharı yemyeşil çimenlikler gibi neşe ile dolsun.

Budur sen şāha lāyıḳ olan iy şāh
Olasın Behmen'üñ ḥālinden āgāh

Ey şahım, senin gibi bir şaha yakışan Behmen'in hâlinden haberdar olmaktır."

Didi şāh ḳanda ola şimdi Behmen
Anı kimden bilüp kimden ṣoram ben

Şah da, "Behmen acaba şimdi nerededir, ben onu kimden sorabilirim?" dedi.

Şehen-şāh Lāhicān'a eydür iy yār
Bizi Behmen'den eylegil ḫaberdār

(Vâmık), Lâhicân'a; "Ey dost, bize Behmen'in durumundan haber ver." dedi.

124b Eyitdi Lāhicān iy şāh-ı ʿādil
Anı ḥabs eylemişdür Tūr-ı cāhil

Lâhicân (da şöyle) dedi: "Ey adaletli padişah, onu cahil Tûr hapse atmıştır.

Anı bend eylemişdür Tūr-ı Efreng
Gerekdür aña muḥkem ḍarb-ıla ceng

Frenk Tûr, onu tutsak etmiştir, onunla sıkı bir kavga gerekmektedir."

3561 Didi Vāmıḳ aña n'itmek gerekdür
Yaraġın görüben gitmek gerekdür

Vâmık, "Ne yapmalıyız?" deyince (Lâhicân da) "Hazırlık yapıp üzerine gitmeliyiz." (dedi).

Didi ʿAẕrā'ya şāh iy şūḫ-ı eyyām
Siz eyleñ biz gelince bunda ārām

Şah Azrâ'ya (şöyle) dedi: "Ey zamanın güzeli, biz gelinceye kadar siz burada kalın.

Varup ben Behmen'i bendden alayın
Ayaġuñ tozına yine geleyin

Ben gidip Behmen'i kurtarayım. Sonra da ayağınızın tozuna tekrar döneyim."

3564 İşitdi anı ʿAẕrā itdi feryād
Didi iy şāh-ı ʿādil eylegil dād

Azrâ bunu duyunca feryat ederek (şöyle) dedi: "Ey adaletli padişah, adalet göster.

Revā mı sen gidesin devlet-ile
Ḳalam ben bunda derd ü ḥasret-ile

Sen giderken benim burada hasret içinde kalmam revâ mıdır?

İtüñ gibi atuñ öñince iy şāh
Giderin tā alınca cānum Allāh

Ey şah, atının önünde senin köpeğin gibi Allah canımı alıncaya kadar giderim."

3567 Bu sözler şāha ġāyet eyledi kār
İcāzet virdi māha çār u nā-çār

Şah bu sözden oldukça etkilendi ve ay yüzlünün gelmesine ister istemez rıza gösterdi.

Didi ʿAẕrā'ya şāh iy şūḫ-ı devrān
ʿAceb bilsem nedür bu derde dermān

Şah, Azrâ'ya; "Ey zamanın güzeli, bu işin çaresi nedir, sen söyle." dedi.

Didi ʿAẕrā budur dermānı anuñ
Olursa himmeti şāh-ı cihānuñ

Azrâ (da şöyle) dedi: "Onun çaresi, eğer cihan şahı himmet gösterirse

3570 Bile gitmek gerekdür bu kemīne
Ki göñlüm açıla cānum sevine

gönlümün rahat etmesi ve mutlu olmam için bu zavallının sizinle birlikte gitmesidir."

Ḥekīm'e didi şāh iy pīr-i ḥikmet
Bu tedbīre nicedür sizde niyyet

Şah Hekîm'e; "Bu çözüme karşı sizin düşünceniz nedir?" dedi.

Ḥekīm eydür budur niyyet ṭuravuz
Sizüñle Naḫcüvān'a dek varavuz

Hekîm (de şöyle) dedi: "Kalkıp sizinle Nahcivan'a kadar varalım.

3573 Muḳarrer anda olur Tūr-ı bed-reng
Alavuz Behmen'i eyleyevüz ceng

Çehresi bozuk Tûr, mutlaka oradadır, onunla savaşıp Behmen'i kurtaralım."

125a Melik bu fikri ḫoş görüp didi tīz
Hemān ṭurmañ oluñ yarın seḥer-ḫīz

Melik bu fikri beğendi ve "Yarın seher vakti hazır olun." dedi.

Buyurdı Lāhicān ol gün müretteb
Görürler yol yarağın neyise hep

Lâhicân'ın buyruğu üzerine o gün bütün yol hazırlıkları eksiksiz tamamlandı.

3576 Şeḥer bir taḫt-ı 'āca şāḥib-i tāc
Biner kim cümle 'ālem aña muḫtāc

Bütün âlemin kendisine muhtaç olduğu tac sahibi, seher vakti fildişi bir tahta bindi.

Ḥekīm ü Dilpezīr 'Azrā-yı gülfām
İderler cümle ol taḫt üzre ārām

Hekîm, Dilpezîr ve gül renkli Azrâ da o taht üzerinde idiler.

Buyurdı Lāhicān niçe perīler
Hemān dem götürürler taḫtı ber-ser

Lâhicân'ın buyruğu üzerine çok sayıda peri, tahtı başları üzerinde götürdüler.

3579 Ne indiler ne ḳondılar yabāna
Hemān 'azm eylediler Naḫcüvān'a

Hiçbir yerde konaklamadan Nahcivan'a ulaştılar.

Melik Vāmıḳ havādan yire indi
Muḳābil Naḫcüvān'a ḳarşu ḳondı

Vâmık havadan indi ve Nahican karşıda olacak şekilde konakladı.

Bu yaña fāriġü'l-bāl Tūr-ı bed-kīş
Alup şehri iderdi dün ü gün 'ıyş

Beri tarafta ise dinsiz Tûr, şehri almış, gece gündüz gönül rahatlığı içinde eğlenmekteydi.

3582 Yaturdı bend ü zindān içre Behmen
Ümīd üzmişdi kendü kendüzinden

Behmen (ise) zindanda, ümidini kaybetmiş bir hâlde yatmaktaydı.

Añardı Vāmıḳ'ı vü Dilpeẕīr'i
Esīr-idi yoġ-ıdı dest-gīri[410]

Vâmık'ı ve Dilpezîr'i anardı, esir olduğu için elinden tutacak kimse yoktu.

Niyāz eylerdi ol Yezdān-ı pāke
Sürerdi yüzini 'acz-ile ḫāke

Muhtaç bir hâlde secdeye kapanıp Allah'a yalvarmaktaydı.

3585 Umardı bir gün ola derde dermān
Dir-idi niçe bir bu bend-i zindān

Bir gün buradan kurtulacağına inanır ve "Bu zindan mahkûmiyeti ne zaman bitecek?" derdi.

Meger günlerde bir gün Tūr-ı ebter
Oturup 'işret eyler-idi ol ḫar

Günlerden bir gün soysuz eşek Tûr, içki meclisinde eğlenmekteydi.

İrişdi bir kimesne itdi feryād
Ḫarāba vardı cümle milk-i ābād

Feryadı bütün mülkü harabeye çevirecek bir kişi geldi.

3588 Şehā bir kimse geldi Vāmıḳ'ın dir
Dil ü cāndan yolumda ṣādıḳın dir

"Padişahım, adının Vâmık olduğunu ve tuttuğu yola gönülden bağlı olduğunu söyleyen bir kimse geldi.

125b Yanınca iki dil-keş ḫūb u zībā
Bilesince bile bir pīr-i dānā

Yanında gönül çekici iki güzel ve bir de bilgi sahibi bir üstad vardır.

Ḫarāb eyledi ḳonduġı arayı
Nedür hiç kimse bilmez mācerāyı

Konakladıkları yeri harabeye çevirdiler. Maksatlarının ne olduğunu ise kimse bilmemektedir.

3591 Bugün elbetde irer taḫtgāha[411]
Ḫaber virdük irişdük işde şāha

Bugün, kesinlikle katınıza kadar geleceklerdir, onlar gelmeden ben size haber vereyim dedim."

İşitdi Tūr-ı bed-reng oldı dil-teng
Gidüp 'aḳlı yıḳıldı yimedin beng

Şekli bozuk Tûr, bunu işitince gönlü daraldı; esrar yutmadığı hâlde aklı başından gidip yıkıldı.

Ṭaġıtdı ṣoḥbeti tīz itdi dīvān
Ḳapuya ḥāżır oldı ehl-i erkān

Sohbeti dağıttı ve hemen divanı kurdu. Bütün ileri gelenler kapıda hazır oldu.

3594 Didi ṭurmañ irişdi geldi düşmen
Ki Behmen intiḳāmın ala benden

(Şöyle) dedi: "Düşman, benden Behmen'in intikamını almak üzere yakınımıza kadar gelmiştir.

Muḳarrer biri Vāmıḳ biri ʿAẕrā
Birisi Dilpeẕīr ol serv-i raʿnā

Şüphe yok ki bunların birisi Vâmık, birisi Azrâ, birisi de o güzel servi (gibi olan) Dilpezîr'dir.

Birisi ol Ḥekīm'dür pīr-i nādān
Umarlar yaʿnī derde ire dermān

Birisi de kendisinden dertlerine derman umdukları câhil bir ihtiyar olan Hekîm'dir.

3597 Çıḳayın yarın aña āşikāre
Yüreklerin ideyin pāre pāre

Yarın açıktan açığa (karşılarına) çıkıp hepsinin ciğerini parçalayayım.

Ne Vāmıḳ ḳala ne ʿAẕrā ne ol pīr
Urayın bunlaruñ boynına şimşīr

Vâmık, Azrâ ve o üstadın boynunu kılıçla düşüreyim."

O gün aḫşam olınca on biñ ādem
Ata bindürdi ol kelb-i cehennem

O cehennem köpeği, o gün akşam oluncaya kadar on bin kişiyi ata bindirdi.

3600 Seḥerden oldı şehr öñinde ḥāżır
Gözedüp düşmeni olmışdı nāẓır

Seher vakti şehrin önünde hazırlanıp düşmanı gözetlemeye başladılar.

Ṭururlar Vāmıḳ u ʿAẕrā yirinden
Duʿā istediler biri birinden

Vâmık ve Azrâ yerinden kalkarak birbirlerinden dua istediler.

Ṭaḳındı tīrkeş ḳuşandı şimşīr
Biner bir raḫş-ı tāzīye cihān-gīr

Cihangir (Vâmık), okluğunu takındı, kılıcını kuşandı ve bir Arap atına bindi.

3603 Ḥekīm ü Dilpeẕīr ʿAẕrā geyindi
Üçi göñli bir itdi ata bindi

Hekîm, Dilpezîr ve Azrâ da giyindi, gönül birliği ederek atlarına bindiler.

126a Urup bir naʿra Vāmıḳ ṣaldı atı
İrüp muḥkem ṭaġıtdı bir iki ḳatı

Vâmık bir nara atıp atını sürdü, olanca ihtişamı ile birkaç safı dağıttı.

Ṣalup gürz-i girānı itdi cengi
O gün yıḳdı yire beş yüz Fireng'i

Ağır gürz savurarak ettiği kavgada, beş yüz Frenk'i yere serdi.

3606 Şeb-i hengām irişdi döndi leşker
Melik Vāmıḳ henüz pīç itmedi ser

Gece olunca asker geri döndü fakat Vâmık'ın başı öne eğilmedi.

Şehen-şāh döndi ḳarşu geldi ʻAẕrā
Duʻālar itdi ol serv-i dil-ārā

Şahlar şahı dönünce o gönül süsleyen servi (gibi olan) Azrâ, onu karşılayıp duada bulundu.

Ḥekîm ü Dilpeẕîr itdi duʻālar
Bi-ḥamdi'llāh ki ṣavuldı ḳażālar

Hekîm ve Dilpezîr de, "Allah'a hamd olsun ki başımızdaki belâ uzaklaştı." (diye) dua ettiler.

Seḥerden bindi Vāmıḳ ṣanki Rüstem
Yüridi ʻaskere hiç yimedi ġam

Vâmık, tıpkı Rüstem gibi (atına) binip seher vakti korkusuzca asker üzerine yürüdü.

O gün şimşîr-ile itdi neberdi
İder ḫāk-ile yeksān[412] niçe merdi

O gün kılıçla savaşıp pek çok kişiyi yerle bir etti.

Yitişdi çünki aḫşam döndiler hep
Seḥerden yine bindiler müretteb

Akşam olunca geri döndüler, seher vakti olunca tekrar donanmış hâlde (atlarına) bindiler.

Melik Vāmıḳ dil ü cān-ıla ṭurdı
Binüp raḫşına meydāna yügürdi

Vâmık, içtenlikle atına binip meydana koştu.

Alup tîr [ü] kemānı[413] ṭutdı meydān
Düşürdi yire ol gün iki biñ cān

O gün, okunu ve yayını alıp meydana çıktı ve iki bin bedeni yere serdi.

Görincek Tūr-ı Efreng oldı dil-teng
Didi zinhār kimesne itmesün ceng

Frenk Tûr, (bunu) görünce gönlü daraldı ve "Hiç kimse savaşmasın." dedi.

Şeb-i hengām irince ḳaldı meydān
Gelüp ḳondı yirinde merd-i meydān

Akşam olunca meydan terk edildi ve meydan yiğidi yerine dönüp konakladı.

Ḥekîm ü Dilpeẕîr şād oldı ġāyet
Güzeller şāhı ʻAẕrā bî-nihāyet

Hekîm, Dilpezîr ve güzeller padiahı Azrâ, çokça sevinç (gösterisinde) bulundular.

Görür aḫşam irişdi gün ṭulundı
Seḥerden yine maşrıḳda bulundı

Akşam güneş battı, seher vakti tekrar gün doğusunda toplanıldı.

Ṭurup at arḳasına geldi ʻasker
Çalındı kūs u çözüldi ʻalemler

Asker atlarına bindi, kösler çalınıp alemler açıldı.

126b Bu yaña Şāh Vāmıḳ[414] şīr-i ġarrān
Girüp meydān içinde itdi cevlān

Bir taraftan Vâmık, kükremiş arslan (gibi) meydanda dolaştı.

Çaġırdı Tūr-ı bed-rāya ṣalup el
Eyitdi merd-iseñ meydānuma gel

İnancı bozuk Tûr'a el edip, "Yiğitsen meydana gel." diye çağırdı.

3621 İşidincek bu sözi oldı derhem
İrişdi yüregine zaḫm-ı verhem

(Tûr) bu sözü işitince çok incindi; kötü sözler yüreğini yaraladı.

Bu sözler Tūr'a ġāyet eyledi kār
Siñer kendüye zehri nitekim mār

Bu sözler, Tûr'a tıpkı yılanın zehrinin kendine tesir ettiği gibi tesir etti.

Yitişdi Vāmıḳ'a oldı muḳābil
Didi işde irişdüm olma ġāfil

Karşı koymak üzere Vâmık'ın yanına geldi ve "İşte geldim, sıkı dur." dedi.

3624 Pey-ā-pey üç gün üç dün ceng iderler
Cihānı birbirine teng iderler

Üç gün üç gece kavga ettiler ve dünyayı birbirlerine dar ettiler.

Ẓafer bulmadı bunlar birbirine
Süñüler aldı āḫir ellerine

Biri birine üstün gelemedi, sonunda ellerine süngülerini aldılar.

Anuñla daḫı bulunmadı çāre
Ṣıġındı Ḳādir-i perverdgāre[415]

Onunla da baş edemeyince kudret sahibi yaratıcıya sığındı.

3627 İrüp Tūr'ı atından ḳapdı Vāmıḳ
Bi-emr-i ḥażret-i Vehhāb Ḫālıḳ[416]

Vâmık, Tûr'a yetişip yaratan ve bağışlayan Allah'ın yardımı ile onu atının üzerinde yakaladı.

Yire urdı inüp gögsine çıḳdı
Elin bağladı boynın ipe ṭaḳdı

Yere çalıp üzerine çıktı, elini bağlayıp boynuna ip geçirdi.

Ḫudā ḳuvvet virüp ol 'askeri ṣır
Ṭaġıtdı cümlesin şāh-ı cihān-gīr

Cihangir padişah, Allah'ın verdiği kudretle bütün askeri kırıp geçirdi.

3630 Muẓaffer oldı sulṭān-ı muẓaffer
Buyurdı ḳanı gelsün Tūr-ı ebter

Muzaffer sultan, zafer elde etti ve "Soysuz Tûr'u bana getirin." dedi.

	Getürdiler o mel'ūnı şikeste Boyın zencīr eli ayağı beste	O bozguna uğramış melunu boynu zincirli ve eli ayağı bağlı hâlde getirdiler.
	Melik Vāmıḳ buyurdı ḳanı Behmen Bu cismüm içre cānuñ cānı Behmen	Vâmık, "Şu bedenimde can olan Behmen nerededir?" dedi.
3633	Yüzini yire sürdi 'acz-ile Tūr Didi şāhā hemīşe düşmenüñ ḫūr	Tûr, âciz bir hâlde eğilip (şöyle) dedi: "Ey şah, düşmanların daima hakîr (olsun).
127a	Ṣorarsañ Behmen'i ṣaġ u selāmet Yatur ḥabsümde olmışdur melāmet	Behmen'i sorarsan sağ ve selâmet üzere hapsim altında yatmaktadır.
	Şehā ḥabs eyledüm bir yirde anı Velī irgürmedüm aña ziyānı	Ey şah, onu bir yere hapsettim ama hiçbir zarar görmesine izin vermedim.
3636	Ri'āyet itdüm elden geldügince Elümde vüs' [ü] ṭāḳat[417] oldugınca	Elimden geldiğince, imkânım ve gücüm olduğunca gözetmeye çalıştım.
	Varayın yüzüm üzre iy cihān-gīr Gele şimdi ḥużūr-ı şāha ol şīr	Ey cihangir, gidip o arslanı huzurunuza getireyim."
	Ḫalāṣ eyledi ben[d]den Tūr'ı server Yüzin sürdi ayağına ḳodı ser	Ulu reis (Vâmık), Tûr'u serbest bıraktı, o da yüz sürüp onun ayağına kapandı.
3639	İrişdi Behmen'üñ öpdi ayağın Götürdi her ne kim var-ısa bağın	Gidip Behmen'in ayağına kapandı ve bütün bağlarını çözdü.
	Ṣorup ḥālini göñlin ele aldı Alup biñ 'izzet-ile şāha geldi	Hatırını sorup gönlünü aldı ve (Behmen'i) alıp Vâmık'ın yanına gitti.
	Görincek şāhı Behmen eyledi āh Yıḳıldı düşdi Behmen üstine şāh	Behmen şahı görünce bir ah çekti, şah da Behmen'in üzerine düşüp kaldı.
3642	Ḳucup bağrına başdı şāhı Behmen Ḳucuşdılar nitekim cān-ıla ten	Behmen şahı kucaklayıp bağrına bastı, can ve ten gibi birbiriyle kucaklaştılar.

Melik Vāmıḳ geçen aḥvāli bir bir
Mufaṣṣal Behmen'e hep itdi taḳrīr

Vâmık, bütün olup bitenleri Behmen'e etraflıca anlattı.

İki ḥasret buluşdı oldılar şād
İderler bu ṣafādan Tūr'ı āzād

İki hasret, buluşmaları şerefine Tûr'u azat ettiler.

Ḫalāṣ itdi özin ol varṭadan Tūr
Başın ḳurtardı gitdi 'āciz ü ḫor

Tûr bu uçurumdan kurtuldu, âciz ve hakir bir hâlde canını kurtardı.

Varup bir ḥīle düzdi Tūr-ı bed-rāy
Çeri cem'ine meşġūl oldı bir ay

Fikri bozuk Tûr, bir ihanet plânı hazırlayıp bir ay boyunca asker topladı.

Dirildi bir yire atlu piyāde
Ḳamusı oldı yüz biñden ziyāde

Atlı ve yaya yüz binden fazla askeri bir araya getirdi.

Hemān ol gün buyurdı Tūr-ı bed-kār
İderler Naḫcüvān'a ṭoġrı ılġar

Kötü işler düşünen Tûr'un buyruğu üzerine o gün Nahcivan'a doğru dört nala koştular.

Tūr'ı Behmen ḫāṭırı-çün āzād idüp tekrār leşker çeküp ḥīle ile Vāmıḳ'ı çāha düşürüp esīr itdügidür

Tûr'un Behmen'in hatırına serbest bırakılmasının ardından tekrar asker toplayıp hile ile Vâmık'ı kuyuya düşürüp esir alması

Melik Vāmıḳ serīr-i Naḫcüvān'da
Oturup 'işret eyler-idi anda

Vâmık Nahcivan tahtında oturmuş içki ve eğlence meclisinde eğlenmekteydi.

Yitişdi nā-gehān feryādcı bir er
Didi şāhā irişdi Tū[r-ı] ebter

O sırada haberci bir asker gelip (şöyle) dedi: "Ey şahım soysuz Tûr geldi.

Bugün gelmezse yarın çın seḥergāh
İrişdi taḫtgāh-ı şāha bed-ḫᵛāh

O kötülük düşünen (kişi), bugün olmazsa yarın seher vakti şahımızın tahtına erişecektir."

Revān ṭurdı melik Vāmıḳ yirinden
Yimezdi ġam cihānuñ 'askerinden

Cihan dolusu askerden çekinmeyen Vâmık, yerinden doğruldu.

	Henüz Arslān'ıla buluşmamışdı Dilekciler gelüp barışmamışdı	Henüz Arslan'la buluşmamış, aracılar gelmediği için barışmamıştı.
3654	Gelicek şāh-ı 'uşşāḳ ol araya Kim Arslān gitmiş-idi Dilgüşā'ya	Âşıklar şahı buraya geldiğinde Arslan Dilgüşâ'ya gitmişti.
	Şeh Arslān ḳullarından niçe ādem Şehen-şāha muṭī' olmışlar ol dem	Arslan'a bağlı pek çok kişi o sırada şahlar şahı (Vâmık'a) itaat etmekteydi.
	Tamām on biñe irdi 'asker-i şāh Yitişdi leşker-i güm-rāh[418] -ı bī-rāh	Şahın askerleri on bin kadardı. Münasebetsiz ve yolunu sapıtmış ordu (da henüz) yetişmişti.
3657	Muḳābil oldı geldi Tūr-ı ebter Buyurdı bir uġurdan cümle 'asker	Soysuz Tûr da bir taraftan bütün askerleriyle karşı koymak üzere gelmişti.
	Şalarlar Vāmıḳ'uñ üstine raḫşı İder Vāmıḳ bularla cengi yaḫşı	Vâmık'ın üzerine atlarını sürdüler, Vâmık da onlarla çetin bir kavga etti.
	Yidi def'a ṣıdı ol 'askeri şāh Görüp Tūr anı eyler derd-ile āh	Şah o askeri yedi kez kırıp geçirdi. Tûr bu durumu görünce oldukça endişelendi.
3660	Şeh-i maşrıḳ çü ġarba itdi 'azmi Ḳonup bunlar daḫı terk itdi rezmi	Doğunun padişahı, batıya yönelince bunlar da savaşmaktan vazgeçti.
	Ṭanışdı ol gice Tūr itdi tedbīr Ki şīri ḥīle birle ide naḫcīr	Tûr, o gece o arslanı hile ile nasıl yakalayacağının çarelerini tartıştı.
128a	Ḳazarlar rezmgāhda bir ulu çāh Ola kim düşe Vāmıḳ aña nā-gāh	Vâmık'ın içine düşmesi için savaş meydanına bir çukur kazdırttı.
3663	Belürmez ḳıl ḳadar ol arada çāk İderler üstini pür ḫār ü ḫāşāk	Üzerini, asla görünmeyecek şekilde çer çöple örttüler.
	Ṣabāḥ oldı yine atlandı leşker Melik Vāmıḳ eline aldı gönder	Sabah olunca asker tekrar atına bindi, Vâmık da eline mızrağını aldı.

Ṣalar meydāna at kim ide cevlān
K'ide 'arż-ı hüner ol merd-i meydān

O meydan yiğidi, hünerini göstermek üzere atını meydana sürdü.

Ḳażā-yı nā-gehān ol çāha düşdi
Ne kim var-ısa kāfir aña üşdi

Bir kaza ile birden o çukura düştü, ne kadar kâfir (askeri) varsa başına üşüştü.

Cüdā düşdi şehen-şāhdan semendi
Ṣalarlar üstine yir yir kemendi

Atı, şahlar şahından ayrı düştü. (Şahın) her yerine kementler geçti.

Ṭutup bend eylediler şāhı bunlar
Getürdiler başına ḳara günler

Şahı tutup bağladılar, başına felâketli günler getirdiler.

Ḳonup leşker oturdı taḫtına Tūr
Bu feṯḥ-i bāba ġāyet oldı maġrūr

Ordu konakladı, bu fetihle gururlanan Tûr tahta geçip oturdu.

Getürler Vāmıḳ'ı dīvāna maḥbūs
Ağır bend-ile nūr-ı çeşm-i Ṭaymūs

Taymûs'un gözünün nuru Vâmık'ı, ağır esir bağları ile bağlanmış hâlde divana getirdiler.

Zevāle irdi mihr-i müşterī-fer
Görincek anı Tūr-ı naḥs -ı ekber

Müşteri aydınlıklı güneş, tesirini yitirmişti. Uğursuz bir zühâl gezegeni olan Tûr onu görünce

Didi ḳanı benüm mihr-i münīrüm
Gözüm nūrı ḥabībüm Dilpeẕīr'üm

(şöyle) dedi: "Benim parlak güneşim, gözümün nuru, sevdiğim Dilpezîr nederedir?

Ḳanı Behmen ḳanı 'Aẕrā vü Dilşād
Getür anları bendümden ol āzād

Behmen, Azrâ ve Dilşâd neredeler, bana onları getirirsen seni serbest bırakırım."

İşitdi Vāmıḳ anı gözi ṭoldı
Silüp yaşını döndi yine güldi

Vâmık bunu duyunca gözleri doldu, daha sonra gözyaşını silip kendini toparladı.

Didi iy bī-edeb nā-cins ü nā-merd
Erenler meclisinde añılur merd

(Şöyle) dedi: "Ey edepsiz, cinsi bozuk ve alçak! Yiğit meclisinde er kişi konuşulur.

Añılmaz zen erenler ṣoḥbetinde
Añarlar 'avratı 'avrat ḳatında

Kahramanlar, meclislerinde kadından bahsetmez, kadınları ancak kadınlar konuşur."

128b	Bu sözi Tūr işitdi öykelendi Ṭaraldı[419] cānı vü göñli bulandı	Tûr bu cevabı işitince öfkelendi, canı sıkıldı ve midesi bulandı.
3678	Ġażabdan ḳurıdı cisminde cānı Didi boynın uruñ virmeñ amānı	Canı çıkacak kadar hiddetlendi ve "Fırsat vermeden hemen boynunu vurun." dedi.
	Vezīri var-ıdı bir ehl-i idrāk Gözi vü göñli mekr ü fitneden pāk	(Tûr'un) fitne ve hile düşünmeyen, anlayışlı bir veziri vardı.
	Eyitdi Tūr'a iy şāh-ı cihān-bīn Dilerseñ kim 'adūdan alasın kīn	Tûr'a (şöyle) dedi: "Ey cihanı kavramış olan padişah, düşmanından öç almak istiyorsan alabilirsin.
3681	Ġażab vaḳtinde ṣabr itmek gerekdür Ulular sözidür n'itmek gerekdür	'Öfke anında sabretmek gerek.' ulular sözünü de hesaba katmak gerektir.
	Budur şimdi aña tedbīr-i rūşen Bulına Dilpeẕīr 'Aẕrā vü Behmen	Bu durumda en uygun çare (şudur): Dilpezîr, Azrâ ve Behmen bulunsun.
	Ḳalursa bunlaruñ biri belādur Ki bunlar birbirine mübtelādur	Bunlardan birini bile bulamazsak bizim için belâ olacaktır. Çünkü bunlar birbirlerine oldukça düşkündürler.
3684	Ṭutulduġı zamānda Behmen'üñ sen Urayduñ boynını gideydi Behmen	Behmen'i yakaladığımızda eğer boynunu vurmuş olsaydın
	Gelincek Behmen'i bulmasa zinde Degüldi Vāmıḳ'uñ 'ālem gözinde	Vâmık geldiğinde onu bulamayınca gözü hiçbir şey görmeyecekti.
	Yıḳardı şehrüñi tālān iderdi Şehir ḫalḳın ḳamu nālān iderdi	Şehrini yıkıp talan eder, bütün halkı inim inim inletirdi.
3687	Buyur iy şāh-ı 'ālem ḥabs olunsun Ḳamu yoldaşları bir bir bulunsun	Ey âlemlerin padişahı, arkadaşları bulununcaya kadar hapse atılmasına izin ver.
	Pes andan idesin muḥkem siyāset Buyur zindāna anı oldur 'ādet	Daha sonra da sıkı bir siyaset takip edersin. Senden de beklenen onu zindana göndermektir."

	Bu tedbīri begendi ol münāfiḳ Aġır bend-ile maḥbūs oldı Vāmıḳ	O münâfik, bu fikri beğendi ve Vâmık'ı ağır esir bağları ile mahpus etti.
3690	Döker gözyaşın 'Aẕrā bu ṭarafdan Ṭulundı gördi meh burc-ı şerefden	Beri tarafta ise Azrâ, şeref burcundaki ay (gibi olan Vâmık'ın) kaybolduğunu görünce gözyaşı dökmekteydi.
	Dögüp gögsini Behmen dirdi feryād Yanınca Dilpeẕīr ol serv-i āzād	Behmen ve düzgün bir servi (gibi olan) Dilpezîr, acı ile feryat etmekte,
129a	Ḥekīm-i ḥaste-dil eylerdi nāle Yaḳardı cānın oda şanki lāle	gönlü hasta hâldeki Hekîm de inlemekte, lâle gibi gönlünü ateşte yakmaktaydı.
3693	Seḥerden şāh-ı encüm milk-i şarḳı Alup feṭḥ itdi şaldı ṭīġ-ı berḳı	Yıldızların padişahı (güneş), seher vakti parıltılı kılıcını çekip doğu ülkesini ele geçirmişti.
	Çalındı kūs-ı ḥarbī bindi 'asker Döke ḳanı bedenden ayıra ser	Savaş davulu çalındı. Asker, kan dökmek, başları bedenlerden ayırmak üzere atına bindi.
	Bu yaña Dilpeẕīr 'Aẕrā vü Behmen Ġazāya niyyet itdiler seḥerden	Dilpezîr, Azrâ ve Behmen de seher vakti taarruza geçmeye karar verdiler.
3696	Ḥekīm'e didiler iy pīr-i ḥikmet Bize vir bāb-ı ḥikmetden naṣīḥat	Hekîm'e (şöyle) dediler: "Ey hikmet üstadı, bize hikmet bahsinden nasihatler ver.
	Nedür bu varṭaya tedbīr-i nāfi' Kim ola bu belā şerrine dāfi'	Bu şerli belâyı, bu tehlikeyi ortadan kaldıracak ve menfaatımıza sanuçlanacak çare nedir?"
	Buyurdı pīr-i ḥikmet bir güzel pend İşitdiler bular didiler aḥsent[420]	Hikmet üstadının bulduğu çareyi beğendiler ve "çok güzel" dediler.
3699	Didi budur anuñ tedbīr ü rāyı[421] Bu yolda cümlemüz ola fidāyī	"Bunun çaresi şudur: Bu uğurda hepimiz bir fedayi olacağız.
	Göñülden baş u cān terkin uravuz Irılmayup bu yolda berk ṭuravuz	Başımızı ve canımızı vermeyi kabul edeceğiz ve asla bu yoldan geri dönmeyeceğiz.

Ölince idelüm küffār-ile ceng
Uralum başına vü dişine seng

Ölünceye kadar kâfirlerle savaşıp başlarına ve dişlerine taş vuralım.

3702 Ümīdüm bu hidāyet ide Ḥannān
Mu'īn ola bu yolda bize Mennān

Umarım acıması bol yaratıcı hidayet gösterir, ihsanının bolluğu ile bize yardımcı olur."

Bu tedbīri görürler cümle rūşen
Geyerler başa ḫūd arḳaya cevşen

Hepsi de bu görüşe teslim olup başkarına miğfer ve sırtlarına zırh giydiler.

Melik Vāmıḳ cemālin bir kez 'Aẕrā
Añup gözden aḳıtdı iki deryā

Azrâ, Vâmık'ın güzel yüzünü hatırlayınca gözlerinden yaş döktü.

3705 Ḥekīm öñinde baş ḳodı didi āh
Ḳucuşup Dilpeẕīr'i öpdi ol māh

O ay (yüzlü), Hekîm'in önünde eğilip ah etti ve gidip Dilpezîr'e sarılıp öptü.

Eyitdi Behmen'e iy yār-ı ṣādıḳ
Görünürse saña dīdār-ı Vāmıḳ

Behmen'e; "Ey sadık dost, Vâmık'ın yüzünü gördüğünde

129b Elin bizden öpüp eyle du'āyı
Unutmasun du'ādan bu gedāyı

benim için elini öp ve bu fakiri duasında unutmamasını (söyle).

3708 Du'ādan siz daḫı itmeñ ferāmūş
Didi vü urdı kendin 'askere ḫoş

Dularınızda siz de unutmayınız." dedi ve askerin arasına katıldı.

Ṣaġın ṣola devürdi ṣolı ṣaġa
Düşürdi niçe başları ayaġa

Sağı sola, solu sağa devirdi ve nice başları yere düşürdü.

Ṭaġıtdı ḳalbgāhın ol çerinüñ
Alur tīġ-ıla cānın her birinüñ

Askerin merkez gücünü dağıttı; kılıçla hepsinin canını aldı.

3711 Tamāmet leşkere heybet oturdı
Firengüñ cānına zaḫmet getürdi

Bütün ordu (onun) heybetinden tedirgin oldu; kâfirler kendi canlarından endişelenmeye başladı.

Görüp Tūr anı oldı gey hirāsān[422]
Buyurdı 'asker itdi tīri bārān

Tûr onu görünce oldukça korktu, askere ok yağdırmalarını emretti.

Atına kendüzine şol ḳadar oḳ
Ururlar kim aña ḥadd ü ḳıyās yoḳ

Atına ve kendine sayısız ok attılar.

3714 Zebūn olup güzeller şāhı ʿAẕrā
Yüz urup Ḥaḳḳ'a dir bār-ı Ḫudāyā

Güzeller padişahı Azrâ, hezimete uğradı ve yere kapanıp (şöyle) yalvardı: "Allah'ım,

ʿİnāyet eyle vir yā Rabbī nuṣret
Muʿīn ol kim bulam aʿdāya furṣat

düşmanla mücadele edebilmem için gereken yardımı göster.

Cemālin Vāmıḳ'uñ bir kerre göster
Göreyin anı andan vireyin ser

Vâmık'ın yüzünü bir kez olsun göster. Onu gördükten sonra başımı vermeye razıyım."

3717 Şu deñlü eyledi dergāha nāzı
Ḳabūl olundı ḥażretde niyāzı

O kadar yalvarışta bulundu ki yüce huzurda duası kabul oldu.

Hemān dem ḳarşudan bir toz belürdi
Ṣanasın bir ulu ṭaġdur gelürdi

O anda karşıdan dağ gibi gelmekte olan bir toz belirdi.

Toza yil ḳarşu vardı toz açıldı
İçinden bir ulu leşker seçildi

Rüzgâr ile toz karşılaşınca toz açıldı ve içinden büyük bir ordu çıktı.

3720 Bilinmez bu ḳavm ẓāhir degüldür
Bu rūşen oldı kim kāfir degüldür

Hangi kavimden oldukları belli değildi ama kâfir olmadıkları ortadaydı.

Gelüp bu leşkere oldı ber-ā-ber
Görüp ḳorḳdı anı Tūr-ı bed-aḫter

Gelip (Azrâ'nın) ordusuna katıldılar. Talihi kötü Tûr bunu görünce korkuya kapıldı.

130a Götürdi Vāmıḳ'ı bend-ile ḳaçdı
Deñizde bir ata var aña geçdi

Eli kolu bağlı Vâmık'ı beraberinde götürüp denizdeki bir adaya geçti.

3723 İrişdi Dilpeẕīr ʿAẕrā'yı ḳapdı
Yüzin yüzine sürdi boynın öpdi

Dilpezîr de Azrâ'ya yetişip onu yakaladı, sarılıp boynundan öptü.

Dönüp ʿAẕrā didi yā Rab bu server
Kim ola kim çeker bu deñlü leşker

Azrâ (şöyle) dedi: "Rabbim, bu kadar asker toplamış olan bu komutan kimdir?

Bizümle yaġı olsa ceng iderdi
Cihānı başumuza teng iderdi

Düşman olsaydı bizimle savaşır, dünyayı başımıza dar ederdi.

3726 'İnāyetdür meger feyż itdi Sübḥān
Yitişdi buñ deminde bize dermān

Bu olsa olsa sıkıntı anında bize yardımını esirgemeyen yaratıcının feyzidir.

Hezārān çoḳ şükür minnet Ḫudā'ya
Siper oldı yitişdi bu ḳażāya

Bu savaşta yetişen ve bize siper olup koruyan Hüdâ'ya binlerce şükürler olsun."

Didi vü düşdi yire ol perī-ruḫ
Mecāli ḳalmadı virmedi pāsuḫ

dedi ve o peri yüzlü söz söyleyecek gücü kalmadığı için yere düştü.

3729 Ki zīrā ḥadden aşmışdı aḳan ḳan
Ol eṭrāfı pür itmiş la'l ü mercān

Çünkü fazlasıyla kan kaybetmiş; her taraf la'l ve mercan (gibi) kana boyanmıştı.

Be-ġāyet bī-mecāl-idi dil-ārām
Anuñçün idemezdi bir dem ārām

O gönlü dinlendiren (güzel), bir an bile duramayacak kadar güçsüz kalmıştı.

Şehr-i Ṭūs emīri Merzübān Şāh 'Aẕrā taṣvīrin görüp 'āşıḳ olup vezīrin yirinde ḳoyup arayu gitdügidür

Tûs şehrinin padişahı Merzübân Şahın Azrâ'nın resmini görüp âşık olması üzerine yerine vezirini bırakıp (onu) aramaya çıkması

Elā iy ṭālib-i esrār-ı ḥikmet
Gözüñ aç bu cihāndan añla 'ibret

Ey hikmet sırlarından haberdar olmak isteyen (kişi), eğer görmesini bilirsen bu dünyadan alınacak çok ibret vardır.

3732 Ḥaḳ'uñ[423] her bir işinde ḥikmeti var
Ki her ḥikmetde yüz biñ 'ibreti var

Allah'ın her işte bir hikmeti ve her hikmetli işinde yüz bin ibreti vardır.

Sebebsüz nesne yoḳdur bu cihānda
Naẓar itseñ zemīn ü āsümānda

Yeri ve göğü incelediğinde kainatta sebepsiz hiçbir şey olmadığını göreceksin.

Sebebdür birbirine cümle eşyā
'Aceb ḥikmetdür iy bār-ı Ḫudāyā

Allah'ım, her şeyin birbirine sebep olması ne hoş bir hikmettir.

130b

3735 Ḳaçan virmek diler bir derde dermān
İder evvel anı giryān u biryān

Eğer bir derdin dermanını vermeyi isterse önce onu acı ve kedere boğar.

Yaḳar pervāne gibi nār-ı ḳahra
Yuyar cismini anuñ āb-ı zehre

Onu pervane gibi kahır ateşinde yakar, bedenini zehir sularıyla yok eder.

Eridür pūte-i miḥnetde anı
Kederden ṣāfī olur cism ü cānı

Onu mihnet potasında erittikten sonra gönlünü ve bedenini kederden arındırır.

3738 ʿAceb ḥikmet ki altun olıcaḳ ḳāl
İdemez kimse aña ḳīl-ile ḳāl

Ne hikmettir ki altın söz konusu olunca kimse onun kötü tarafından bahsetmez.

Gey añlaġıl bu ḥikmet bü'l-ʿacebdür
Ki Ḥaḳḳ'uñ luṭfına ḳahrı sebebdür

Allah'ın lütfuna kahrının sebep olması, anlayacak olursan ne kadar şaşırtıcı bir hikmettir.

Bu deñlü derd ü miḥnet çekdi ʿAzrā
Aña luṭf itdi āḫir Ḥaḳ teʿālā

Azrâ bu kadar dert ve sıkıntı çektiyse de yüce Allah sonunda lütfunu gösterdi.

3741 İdenler bu ḥikāyetden rivāyet
Şu vech-ile beyān itdi ḥikāyet

Bu destanı bize aktaranlar şu şekilde beyân ettiler:

Şu vaḳtın kim güzeller şāhı ʿAzrā
Cemāli naḳşın itmiş-idi inşā

Güzeller şahı Azrâ, bir vakit güzel yüzünün resmini yaptırmıştı.

Mükerrer anı ḫoş yazdurmış-ıdı
Cihān milkini hep gezdürmiş-idi

Onu çok sayıda yaptırıp bütün cihana dağıtmıştı.

3744 Ṭaġılmış-ıdı çün rū-yı zemīne
Biri ol ṣūretüñ varmışdı Çīn'e

Bütün yeryüzüne yayıldığı için o resmin birisi de Çin'e kadar ulaşmıştı.

Melik Vāmıḳ aña olmışdı ʿāşıḳ
Anuñçün ʿālemi gezmişdi Vāmıḳ

Vâmık da ona âşık olmuş, onun uğruna cihanı dolaşmıştı.

Anuñ birini bir ehl-i dil almış
Zamān-ıla meger ol Ṭūs'a gelmiş

(Resmin) birini de bir gönül ehli almış, bir müddet sonra Tûs'a gelmişti.

İletmiş pādişāha anı pīş-keş
Görüp şāhuñ düşer cānına āteş

Onu padişaha hediye etmiş, şah da onu görünce gönlüne ateş düşmüştü.

Meger ol devr içinde bir ulu şāh
İdinmiş-idi Ṭūs'ı taḫt u dergāh

O zamanda büyük bir şah, Tûs tahtında oturmaktaydı.

Tamāmet ḥükm iderdi ol diyāra
Dinürdi Merzübān ol şehryāra

O bölgenin bütününe hükmetmekte olan padişahın adı da Merzübân idi.

131a

Kemāl-i 'aşḳ-ıla mevṣūf-ıdı ol
Cihānda 'adl-ile ma'rūf-ıdı ol

O, aşkın olgunluğuna ermiş, adaleti ile bütün cihanda şöhret bulmuştu.

Çü gördi Merzübān ol ṣūreti ḫūb
İdindi cān u dilden anı maḥbūb

Merzübân, o güzel resmi görünce gönülden onu kendisine sevgili edindi.

Gidermezdi gice gündüz naẓardan
Esīr olmışdı göñli ol eşerden

Gece gündüz gözünden ayırmadığı o esere gönlü (de) esir olmuştu.

Çü bildi ṣūret-i 'Aẕrā'yımış bu
Dil ü cān boynına sevdāyımış bu

Bu resmin, gönlüne sevdası yer eden Azrâ'ya ait olduğunu öğrendi.

Bu ṣūret fitnesi aldı ḳarārın
Yile virdi elinden iḫtiyārın

Bu fettan tasvir, iradesini elinden alıp yele vermişti.

Ḳodı taḫtı vü terk itdi diyārı
Bıraḳdı cümle gözden kār u bārı

Bütün işini gücünü bırakıp tahtını da arkada bıraktığı gibi ülkesini terk etti.

Vezīrini ḳodı yirinde nayib
Ṭaleb itmege yāri oldı ṭālib

Vekil olarak vezirini yerinde bıraktı ve sevgiliyi elde etmeye karar verdi.

Yanınca aldı bir miḳdār leşker
Ḳamusı pür-hüner serheng ü server

Yanına her biri hüner sahibi savaşçı ve komutanlardan bir miktar asker aldı.

Revān oldı seḥerden Merzübān Şāh
İderek nāle vü feryād-ıla āh

Merzübân Şah, feryat ve ahlarla seher vakti yola koyuldu.

3759 Gice gündüz yüridi niçe gün yol
Yolın irgürdi Ġazni şehrine ol

Geceli gündüzlü günlerce yol aldıktan sonra Gazne şehrine ulaştı.

Görürler Ġazni ḫalḳı cümle pür-ġam
Ḳara geyüp ṭutarlar yas u mātem

Gazne halkının keder içinde karalar giyip matem tuttuğunu gördü.

Birinden ṣordı ḥāli Merzübān Şāh
Niçün bu ḫalḳ ḳara geyüp ider āh

Merzübân Şah içlerinden birine niçin karalar giyip feryat ettiklerini sordu.

3762 Cevāb virüp didi bir ehl-i idrāk
Bu şehrüñ şāhına bir duḫter-i pāk

Anlayış sahibi bir (kişi) (şöyle) cevap verdi: "Yüce Allah bu ülkenin padişahına

Müyesser itmiş-idi Ḫaḳ teʿālā
Dinürdi ol mehüñ adına ʿAẕrā

Azrâ adında ay (gibi) pak bir kız çocuğu vermişti.

Meger bir gice ġāyib oldı ol māh
Anuñçün mātem eyler şehr-ile şāh

O ay (yüzlü), bir gece ortadan kayboldu. Şahımız ve bizler onun için matem tutmaktayız."

131b

3765 İşitdi Merzübān Şāh oldı dil-teng
Didi oldur o kim geçdi baña reng

Merzübân Şah bunu duyunca çok üzüldü ve kendisine hile yapıldığını düşündü.

Yüregi oda yandı bu ḳahırdan
O gün ḳatlanmadı çıḳdı şehirden

Bu kahır, yüreğini dağlamıştı. Bir gün bile beklemeden şehirden ayrıldı.

Şu resme içdi andı itdi ʿahdi
Ölince eyleye bu yolda cehdi

Ölünceye kadar (onu arama) yolundan ayrılmayacağına yemin etti.

3768 Ḳarār itmeye anı bulmayınca
Ḳomaya aġlamaġı gülmeyince

Onu buluncaya kadar durup dinlenmeyecek, gülünceye kadar ağlamayı sürdürecekti.

Cihānı seyr iderken Merzübān Şāh
O gün ol cenge irdi yolı nā-gāh

Merzübân Şah cihanı dolaşmaktayken bir savaş yerinde yapılan kavgaya şahit oldu.

Gelincek Merzübān Şāh ṣındı leşker
Ṭağıldı ḳalmadı ol yirde bir er

Merzübân Şahı gören askerler korktu, ortada bir tek asker bile kalmadı.

3771 Çü gördi Merzübān Şāh birḳaç ādem
Yaluñuz ḳaldılar çekmediler ġam

Merzübân Şah korkusuzca beklemekte olan birkaç kişi olduğunu gördü.

Sürüp atını irdi aña server
Gelüp gördi iki ʻavrat iki er

O komutan, atını o tarafa sürdüğünde onların iki kadın iki erkek olduğunu fark etti.

Ḥekīm ü Dilpeẕīr ʻAẕrā vü Behmen
İderler bir arada dördi şīven

Hekîm, Dilpezîr, Azrâ ve Behmen, dördü birden ağlayıp inlemekteydi.

3774 Kim ʻAẕrā'nuñ şu denlü aḳdı ḳanı
Yaḳın ḳalmışdı pervāz ide cānı

Azrâ o kadar kan kaybetmişti ki neredeyse ölecekti.

Gözi ṭuş oldı māha Merzübān'uñ
Temāşā itdi ḥüsnin ol hümānuñ

Merzübân, o ay (yüzlü) hümâyı fark edince güzelliğini seyretmeye başladı.

Cigerden Merzübān Şāh itdi bir āh
Didi budur benüm istedügüm māh

Merzübân Şah ciğerden bir ah edip, "Benim istediğim güzel işte budur." dedi.

3777 Atından yire indi çüst ü çālāk
Başın aldı dizi üstine bī-bāk[424]

Aceleyle atından indi ve korkusuzca başını dizinin üstüne koydu.

Güzeller şāhınuñ gitmişdi ʻaḳlı
Ṣanurlardı görenler itdi naḳli

Güzeller şahının aklı gitmişti ve görenler bu dünyadan göçtü sanırdı.

Ṣaçarlar gül yañaġına gül-ābı
Virüp tiryāḳ içürdiler cülābı

Gül yanağına gül suyu serptiler, tiryâk verip gül şerbeti içirdiler.

132a

3780 Yiyüp tiryāḳi vü cülābı içdi
Gelüp başına ʻaḳlı gözin açdı

Tiryâki yiyip gül şerbetini içince aklı başına geldi, gözünü açtı.

Görür başını bir şāhuñ dizinde
Yüzi yüzinde vü gözi gözinde

(Azrâ), şahın dizinde yüz yüze, göz göze olduğunu gördü.

Ayaġ üstine biñ cehd-ile ṭurdı
Şeh öñinde yüzin ṭopraġa sürdi

Güçlükle ayağa kalktı, şahın önünde saygı ile eğildi.

Hezārān rıfḳ-ıla luṭf-ıla bānū
Ḳodı başın ayaġa öpdi zānū

Hanımcık, saygı ve ağır başlılıkla (şahın) ayağına baş koyup dizini öptü.

Ki ʿarż-ı ḥāle yoḳ-ıdı mecāli
Ne añlardı cevābı ne suʾāli

Hâlini arz etmeye mecali yoktu, ne cevap verecek ne de soru soracak hâldeydi.

Özi göyindi şāhuñ yandı cānı
Didi iy bāġ-ı cennet gülsitānı

Şah bu duruma çok üzüldü ve (şöyle) dedi: "Ey cennet gül bahçesi!

Nedendür bunca ḫāre iy yüzi gül
Mizāc-ı nāzüküñ eyler taḥammül

Ey gül yüzlü, nazik yaratılışının taşımakta olduğu bunca taşın sebebi nedir?"

Getürdi başına ʿaḳlını ʿAzrā
Duʿā itdi yir öpdi didi şāhā

Azrâ'nın aklı başına geldi ve dua edip toprağı öptükten sonra (şöyle) dedi: "Ey şahım,

Benüm ḳıṣṣam uzaḳdur iy cihān-gīr
Ḳanı dil biñde birin ide taḳrīr

ey cihangir, benim hikâyem çok uzundur; binde birini anlatacak kişi yoktur."

Ne kim geldiyse başa ḫayr u şerden
Cihānda her ne kim geçdiyse serden

Cihanda hayır ve şer başından geçen her şeyi

Ne artuḳ didi ne eksik tamāmet
Aġızdan eyledi bir bir ḥikāyet

bütün ayrıntısıyla bir bir anlattı.

Ṣoñında eydür iy şāh-ı yegāne[425]
Buları baña gösterdi zamāne

Sonunda (şöyle) dedi: "Ey biricik padişah, bütün bunları zaman içinde yaşadım.

Derūnumda egerçi yāre çoḳdur
Bu dertden ẕerre değlü yāre yoḳdur

Gönlüm çok yaralıdır fakat beni asıl yaralayan bu değildir.

Budur derdüm ki aldurdum ṭabībüm
İki ʿālemde maḳṣūdum ḥabībüm

Benim asıl derdim, iki cihandaki maksadım, (derdimin) tabibi sevdiğimi kaybetmemdir.

Ne cānum andan oldı pür-cirāḥat
Ne tende vü ne cānda ḳaldı rāḥat

Gönlüm onun yüzünden yara ile doldu, ne canımda ne de bedenimde rahat kalmadı.

132b

Bu derdüñ ol durur dermānı iy şāh
Anuñ 'ışḳında cānum ala Allāh

Ey şah, bu derdin dermanı da odur. Allah benim canımı ona âşık olarak alsın.

Gerekmez baña dünyāda bu dirlik
Meger kim anuñ-ıla ola birlik

Onunla birlikte olmadıkça bana bu dünyada dirlik gerekmez."

Didi vü nevḥa ḳıldı ol semen-ber
Ḫazān oldı şarardı verd-i aḥmer

O yasemin göğüslü, bu sözden sonra ağlamaya başladı ve kırmızı gülün sonbaharda sarardığı gibi sarardı.

Çeküp bir āh-ı serd-i āteş-engīz
Ḥicābı refʿ idüp itmedi perhīz

Ateş dolu soğuk bir ah çektikten sonra utangaçlığa fırsat vermeden

Didi iy dertlere dermān viren Ḥaḳḳ
Ḳuru ṭopraġa tāze cān viren Ḥaḳḳ

(şöyle) dedi: "Ey dertlere derman, kuru toprağa yeniden hayat veren Rabbim!

Cihānı yoġ-iken sen eyledüñ var
Her işde ḳudretüñ olmışdur iẓhār

Cihanı sen yoktan var kıldın ve her işte gücünü gösterdin.

Ki yoġı var varı yoḳ[426] iden sen
Ki çoġı az u azı çoḳ iden sen

Yok olanı var, var olanı yok kıldın. Çoğu az, azı da çok eden sensin.

Müyesser it baña Vāmıḳ cemālin
Ki maʿşūḳuñ göre ʿāşıḳ cemālin

Sevdiğim Vâmık'ın yüzünü görmem için bana yardımcı ol.

Beni luṭf eyle ansuz itme yā Rab
Bu ḫaste cismi cānsuz itme yā Rab

Rabbim, lütfunla beni onsuz bırakma; bu hasta bedenimden canımı esirgeme.

İlāhī derdüme luṭf it devā ḳıl
Ya cānum al ya cānānum ʿaṭā ḳıl

Allah'ım lütfunla derdime derman bağışla. Ya canımı al ya da sevdiğimi bahşet."

Derūnī ḥālet-ile ḳıldı zārī
Yıḳıldı yire ḳalmadı ḳarārı

(Bu şekilde) gönülden ağlayıp inledikten sonra kendinden geçip yere yıkıldı.

Gözin açdı yine kendüyi dirdi
Edeb birle sözini kesdi ṭurdı

Tekrar gözünü açıp kendine geldi ve edebinden bir daha ağzını açmadı.

3807 Bu aḥvāli göricek Merzübān Şāh
Naṣīḥat virdi didi iy yüzi māh

Merzübân Şah onun bu hâlini görünce nasihat olarak (şunları) söyledi: "Ey ay yüzlü,

Bu sözler kim buyurduñ cümle ma'ḳūl
Degüldür ehl-i dil ḳatında maḳbūl

söylediklerinin hepsi anlaşılır şeylerdir fakat gönül ehli tarafından makbul sayılmazlar.

Yoluñda cān virüp bī-çāre 'āşıḳ
Şehīd oldı sa'ādet buldı Vāmıḳ

Zavallı âşığın Vâmık, senin uğruna canını verip şehâdet ile saadete ulaştı.

133a

3810 Girü gelmeyiser giden ḳo gitsün
Ḫudā anı ġarīḳ-i raḥmet itsün

Giden bir daha geri gelmez. Allah onu rahmetiyle yargılasın.

Giden gitdi anı ḫayr-ıla yād it
Du'ā birle hemān rūḥını şād it

Giden gitmiştir, onu hayırla anmalı ve dua ile ruhunu şâd kılmalıdır.

Ḫazān olduḳça ṭoprağ-ıla hem-dem
Ruḫuñ olsun gül-i gülzār-ı ḫurrem

Sonbahar toprakla arkadaş olduğu sürece yanağın neşe ile açan gül bahçesindeki gül gibi olsun.

3813 Güle gülşende bülbül eksük olmaz
Ki bülbül olıcaḳ gül eksük olmaz

Gül bahçesindeki gülün bülbülü eksik olmaz, bülbül olunca da gül eksik olmaz.

Gül imdi gül gibi iy lāle-ruḫsār
Niçe bir olasın bülbül gibi zār

Ey lâle yanaklı, şimdi gül gibi gülmeli; bülbül gibi feryat figan etmemelisin.

Ne deñlü zaḥmet olsa iy şeker-nūş
Beni telḫ itme sözüm eyle der-güş

Ey şeker içici (güzel), ne kadar güç olsa da beni üzme; sözümü dinle.

3816 Beyān idem saña bir ḫoş ḥikāyet
Kim ola hem ḥikāyet hem şikāyet

Sana güzel bir hikâye anlatayım ki hem hikâye hem de şikâyet olsun.

İşit derd-i derūnın derdmendüñ[427]
Ne yanar āteşi gör bu sipendüñ

Dert sahibinin gönlündeki derdi dinle, bu üzerlik tohumunun nasıl yanmakta olduğunu gör.

Ḳuluñdur şehr-i Ṭūs'uñ şehryārı[428]
Ferīdūn [u] Sikender[429] yādgārı[430]

Ben kulunuz Feridun ve İskender yâdigârı (olan) Tûs şehrinin padişahıyım.

3819 Meger günlerde bir gün iy yüzi gül
Gülerdi gül fiġān eylerdi bülbül

Ey gül yüzlü, günlerden bir gün güller açmış, bülbüller figan etmekte idi.

Gülistān-ıdı ol gün 'azmgāhum
Ki servüñ sāyesinde bezmgāhum

O gün servinin gölgesindeki meclisime gitmek üzere gül bahçesine yönelmiştim.

İderdüm 'ıyş u 'işret şād u ḫurrem
Sürūr-ı cān gelüp gitmiş-idi ġam

İçki ve eğlence ile hoş günler geçirmekte, dertlerimden uzaklaşmış, gönül hoşluğu içinde idim.

3822 Ṭutup nergis gibi altun piyāle
Ṣunardı ṣāḳī-i müşgīn-külāle

Siyah kıvırcık saçlı saki, tıpkı nergis gibi, altından bir kadeh sunmuştu.

İçerdüm dost-kāmı nūş-ber-nūş
Cihān fikrini itmişdüm ferāmūş

Büyük kadehten sürekli içmekteydim. Dünyaya ilişkin bütün düşüncelerden uzaklaşmıştım.

Ser-i derbān ḳapudan girdi nā-gāh
Du'ā itdi ḳodı baş öpdi dergāh

Kapıcı başı bir an kapıdan girip dua etti ve önümde yere baş koydu.

133b

3825 Eyitdi Cem gibi iy şāh-ı 'ālem
Hemīşe cām-ıla ol şād u ḫurrem

(Şöyle) söyledi: 'Ey cihan padişahı, Cem gibi daima kadehinle mutlu ve huzurlu ol.

Ayaḳ tozıyla irdi bir müsāfir
Şāha medḥ ü şenālar itdi vāfir

Az önce bir konuk geldi ve size çokça övgüde bulundu.

Şeh-i 'ālem-penāhı görmek ister
Yüzini ḫāk-i pāye sürmek ister

Bütün cihanın kendisine sığınacağı şahımızı görmek, yüzünü ayağınızın toprağına sürmek ister.'

3828 Buyurdum geldi ol merd-i saḫun-sāz
Selām virüp du'āya itdi āġāz

İznim üzerine o sözden anlayan yiğit geldi ve selâm verip duaya başladı.

Elinde bir 'acāyib bergüẕārı[431]
Bir üstād-ı cihānuñ yādgārı[432]

Elinde bir cihan üstadından yadigâr kalan tuhaf bir hediye (vardı).

Açup gördüm ki bir levḥ-i münaḳḳaş
Yazılmış anda bir taṣvīr-i dil-keş

Onu açtığımda bir levha üzerine nakışla gönül çeken bir suret yapıldığını gördüm.

3831 Olıncaḳ ol cemāle gözlerüm ṭuş
Ḳodum cām-ı meyi 'ışḳ itdi ser-ḫoş

Gözlerim o güzelliği fark edince şarap kadehini elimden bıraktım artık aşkın sarhoşu oldum.

Göricek oldı cümle varlıġım yoḳ
Ṭoḳundı kirpüginden cānuma oḳ

(Onu) görünce bütün varlığım yok oldu; kirpiğinden canıma ok saplandı.

Müca''ad zülfinüñ müşgīn kemendi
Kemendi ṣaldı cān boynına bendi

Kıvırcık ve misk kokulu saçı, gönlümün boynuna kement atıp (beni) kendine bağladı.

3834 Şarāb-ı şevḳ-i la'liyile mestem
O taṣvīri görelden put-perestem

(Onun) la'l renkli gülümseyen şarap (dudakları) yüzünden sarhoşum; o tasviri gördüğümden beri putperestim.

Bıraḳdum tācı başdan taḫtı elden
Cihān naḳşını yudum levḥ-i dilden

Dünyaya ait bütün güzellikleri gönül levhasından sildim; tacı başımdan tahtı elimden bıraktım.

Niçe yıldur ki ser-gerdān u ḥayrān
Felek gibi dönerin zār u giryān

Yıllardır sarhoş ve şaşkın hâlde felek gibi ağlaya inleye dönmekteyim.

3837 Umarın bir gün iy mihr-i cihān-tāb
Ṭoġa devlet güni feṭḥ ola bir bāb

Ey cihanı aydınlatan güneş, bir gün saadet güneşi doğup bir (umut) kapısının açılacağını ummaktaydım.

Bi-ḥamdi'llāh bugün ol mihr-i devlet
Göründi ẕerreye Allāh'a minnet

Allah'a hamd olsun ki o saadet güneşi benim gibi bir zerreye bugün göründü.

Ḳabūl it ben ḳuluñ iy şāh-ı ḫūbān
Kim olam ḫıdmetüñde bende-fermān

Ey güzeller padişahı, kabul ederseniz hizmetinizde fermanınıza boyun eğen kulunuz olurum.

134a

3840 Ne kim var māl u genc ü il vilāyet
Senüñdür cümlesin eyle ḥimāyet

Mal, hazine, ülke ve vilâyet gibi ne kadar servetim varsa hepsi sizin yetkiniz altında olsun."

İşitdüginde 'Aẕrā oldı dil-teng
Ṭoḳundı cānına oḳ başına seng

Azrâ, bunları işitince yüreği daraldı ve gönlüne ok başına da taş dokunmuş (gibi) oldu.

Şu resm-ile ṭaraldı[433] tende cānı
Revā oldur ki terk ide revānı

Bedenindeki canı o kadar sıkıldı ki az kalsın bedenini terk edecekti.

Gılāfından çıḳardı ḫançeri tīz
Didi iy ḫançer-i ḫūn-ḫ'ār[434] u ḫūn-rīz

Bir anda hançerini kılıfından çıkarıp (şöyle) dedi: "Ey kan içici ve kan dökücü hançer,

Amān virme hemān iç ḳanumı sen
İrür cānānuma bu cānumı sen

bana fırsat vermeden kanımı iç ve şu canımı sevdiğime ulaştır.

Gerekmez baña cānānsuz cihānı
N'iderler cismi çün olmaya cānı

Bana canansız cihan gerekmez, zaten canı olmayan bedeni de ben ne yapayım."

Pey-ā-pey eyledi bir niçe kez āh
Ḳodı ḫançer ucın gögsine ol māh

Peş peşe birkaç kez ah ettikten sonra o ay (yüzlü), hançeri göğsüne dayadı.

Diledi kim düşe üstine bī-bāk[435]
Bedenden cān ide cān cübbesin çāk

Korkusuzca üstüne düşmeyi ve canının, beden elbisesini yırtıp (çıkmasını) arzuladı.

Ki cān derdine dermān bula ḫaste
Yitişdi Dilpeẕīr-i dil-şikeste

Bu hasta canın derdine derman bulacakken gönlü kırık Dilpezîr yetişti.

Elinden ḫançer-i bürrānı ḳapdı
Yüzin yüzine sürdi gözin öpdi

Keskin hançeri elinden kaptı ve yüzünü yüzüne sürüp gözünden öptü.

Göricek anı feryād itdi Behmen
Yitişdi pīr-i ḥikmet bir ṭarafdan

Behmen de bu hâli görünce çığlık attı. Hikmet üstadı da o anda yetişiverdi.

Aña ḥikmet sözinden pīr-i ḥikmet
Hezārān eyledi pend ü naṣīḥat

Hikmet üstadı, ona hikmete dair pek çok nasihatte bulundu.

Ṣadāḳat gördi 'Aẕrā'dan şehen-şāh
İlerü geldi eydür bāreka'llāh

Şahlar şahı, Azrâ'nın gönülden bağlılığını anlayınca öne çıkıp "Allah mübarek etsin." dedi.

Aña dirler bu 'ışḳ içinde 'āşıḳ
Ki ma'şūḳuñ ola yolında ṣādıḳ

"Böyle kişiye sevdiğinin yolunda aşkında sadakat gösteren âşık denir.

Cihān ṭolu belā vü ġam olursa
Yüzin döndürmez ʻāşıḳ biñ olursa

Âşık, cihan dolusu belâ ve sıkıntı ile karşılaşsa bile (aşkından) vazgeçmez."

134b

Bu ḥāli gördi Ṭūs'uñ şehryārı[436]
Elinde ḳalmadı ṣabr u ḳarārı

Tûs hükümdarı bu hâli görünce kararlılığını yitirdi ve kendine geldi.

Bu derdler[437] cānına şāhuñ boyandı
Uyurdı ḫ^{v}āb-ı ġafletden uyandı

Bu dertler şahın gönlüne tesir etti ve gaflet uykusundan uyandı.

Hemān dem irdi ilhām-ı ilāhī
Mükedderken münevver itdi şāhı

O anda ilâhî bir ilham yetişti ve şah kedere boğulmuşken gönlü ferah buldu.

Hevā-yı nefsi sürdi cān içinden
Giderdi şübhe-yi īmān içinden

Gönlünden nefsinin arzularını arındırdı ve içindeki iman şüphesini giderdi.

İrişdi pertev-i nūr-ı ḥaḳīḳī
Mecāzīnüñ kesildi her ṭarīḳı

Hakiki nurun aydınlığı erişince mecazi (aşkın) bütün yolları kesilmiş oldu.

Muḥabbet meclisinden içdi cürʻa
Bulup aṣlı naẓar ḳılmadı ferʻa

Aşk meclisinden bir yudum tortu içince artık aslı görüp surete itibar etmedi.

Mecāzīden çü kūtāh eyledi dest
Mey-i bezm-i ḥaḳīḳatden olup mest

Hakiki meclisin şarabı ile sarhoş olup mecazi (aşktan) elini uzak tuttu.

Gelüp māhuñ öñinde Merzübān Şāh
Dileyüp şuçunı oldı ʻöẕür-ḫ^{v}āh

Merzübân Şah, ay (yüzlü Azrâ'nın) önüne gelip suçundan dolayı özür diledi.

Didi kem-ter ḳuluñ kim işi kemdür
Mürüvvet ehlinüñ dāyim keremdür

(Şöyle) dedi: "Âciz kulunuzun tuttuğu iş kötü bir iştir. Mürüvvet ehlinin kerem sahibi olması gerektir.

Kerem kānı mürüvvet maʻdenisin
Seḫā vü cūd-ı luṭf-ıla ġanīsin

Sen cömertlik kaynağı ve mürüvvet madenisin. Lütfunla cömertlik zenginliği sahibisin.

Muṭīʻüz emrüñe ḥükmüñe münḳād
Gerek öldür gerekse eyle āzād

Emrine ve hükmüne boyun eğmiş durumdayım; istersen öldür istersen azat et.

Bugünden ‘ömrüm oldukça cihānda
Ḳuluñ bilgil riyāsuz her zamānda

Ömrüm oldukça bugünden itibaren beni her zaman riyasız bir kulun olarak kabul et.

3867 Melik Vāmıḳ daḫı ferzendüm olsun
Emīrüm dil-berüm dil-bendüm olsun

Vâmık da oğlum, emirim, gönlümü verdiğim ve gönlümü çalan (sevdiğiceğim) olsun.

İcāzet buyuruñ iy şāh-ı ‘ālem
Gidelüm Ṭūs’a deñlü şād u ḫurrem

Ey cihan şahı, izin verin Tûs’a kadar gönül şenliği içerisinde gidelim.

Gelince Vāmıḳ olsun meskenüñ Ṭūs
Ṣalalum her diyāra biz de cāsūs

Vâmık gelince meskeniniz Tûs (şehri) olsun. Haber almak üzere her diyara casus gönderelim.

135a

3870 Ümīddür ki bulup şāhı görevüz
İkiñüzi murāda irgürevüz

Umarım şahı bulup getirir ve ikinizi de muradına kavuştururuz.”

Tamām itdi sözin şāh oldı ḫāmūş
Güzeller şāhı ‘Aẕrā eyledi güş

Güzeller şahı Azrâ onu dinledi, şah da sözünü tamamlayıp sustu.

Cevābın virdi şāhuñ ol semen-ber
Didi ‘ālemde maḳṣūduñ müyesser

O yasemin bedenli de şaha cevap olarak (şöyle) dedi: “Cihanda isteğini elde edesin.

3873 Şehen-şāh her ne kim buyurdı ma‘ḳūl
Kemīne cāriyeñ ḳatında maḳbūl

Sizin söylediğiniz bütün makul şeyleri âciz bir cariyeniz olarak ben de onaylıyorum.

Benüm ‘öẕrüm var iy şāh-ı yegāne[438]
Tamām idince ‘ömrümi zamāne

Ey biricik padişah, ömrüm oldukça benim de bir isteğim vardır.

Buçuḳ sā‘at cihānda ṭurmayam hiç
Bulınca Vāmıḳ’ı oturmayam hiç

Vâmık’ı buluncaya kadar yarım saat bile olsun beklemeye dayanamam.

3876 Baña ‘ālemde ansuz dirlik olmaz
Girürsem cennete göñlüm dölenmez

O olmadan bana bu dünyada dirlik olmadığı gibi cennete bile girsem gönlüm huzur bulmaz.

Hemān himmet idüñ ben ḳula yoldaş
Bu yolda terk-i cān idem virem baş

Ey yoldaş, bu yolda canımdan vazgeçmem. Başımı vermem için bana derhâl izin veriniz.

Eger ḥācet olursa yardım iy şāh
İdevüz şāhı ol ḥālden biz āgāh

Ey şah, eğer ihtiyaç olursa durumdan sizi haberdar ederiz.

İdesiz luṭfı ne gelse ʿaṭādan
Unutmañ iy şeh-i ʿālem duʿādan

Ey cihan padişahı, elinizden gelen iyiliği göstereceğinizden şüphem yoktur. Duada bizi unutmayın."

İşitdi bu cevābı Ṭūs şāhı
Didi iy maẓhar-ı luṭf-ı ilāhī

Tûs şahı bu cevabı işitince (şöyle) dedi: "Ey ilâhî lütfun tecelli yeri (olan Azrâ)!

Hidāyet rehber olsun Tañrı nāẓır
ʿİnāyetler yoluñda cümle ḥāżır

(Allah'ın) hidayeti rehberiniz, Tanrı gözetleyiciniz, onun yardımı da her an hazır olsun."

Buyurdı bir ṭavīle esb-i tāzī
Eyeri vü uyanı ṭabl-bāzı[439]

Eyeri, dizgini ve savaş davulları da olan bir tavla (ahır) dolusu Arap atı (getirilmesini) emretti.

Muraṣṣaʿ lāciverd-ile müẕehheb
Yirinde cümle esbābı müretteb

bütün koşumları kıymetli taşlarla bezenmiş ve laciverd ile tezhip edilmişti.

Niçe yük beksimad u şehd ü şekker
Yanınca niçe hemyān[440] sīm-ile zer

Yükler dolusu peksimet, bal ve şeker yanı sıra heybeler dolusu gümüş ve altın (koydu).

135b

Ḳabūl itdi ḳamu esbābı ol māh
Geçüp ol gün irişdi çün seḥergāh

O ay (yüzlü), hazırlanan bütün erzakı kabul etti ve o gün seher vaktine kadar gün orada geçti.

Vidāʿ itdi güzeller şāhına şāh
Revān oldı yolına çın seḥergāh

(Merzübân) Şah, güzeller şahı ile cedalaşıp seher vakti yoluna koyuldu.

Ṭabīb ü Dilpeẕīr ʿAẕrā vü Behmen
Ṭurup bunlar daḫı yirlü yirinden

Hekîm, Dilpezîr, Azrâ ve Behmen de vakitlice oradan ayrıldılar.

Ḳalurlar dört kişi ser-mest ü ḥayrān
Firāḳ odına yanmış baġrı biryān

(Bu) dört kişi, ayrılık ateşi ile yürekleri yanmış, şaşkın ve biçare hâlde tek başlarına kaldılar.

Ne cānib gözlerine geldise ḫoş
Ṭutup ol ṭuşı bunlar gitdi pür-cūş

Hangi taraf gözlerine hoş görünürse o tarafı seçerek coşkuyla yol aldılar.

Ṣorarlar her kişiye ir eger giç
Ki Vāmıḳ'dan ḫaber bilinmedi hiç

Önlerine gelen her kişiye Vâmık adını duyup duymadıklarını sordular.

3891 Aşup ṭaġ u dere deşt ü beyābān
Giderler gice vü gündüz şitābān

Dağ, dere, çöl ve vadi demeden gece gündüz koşarcasına yol aldılar.

Bular gitmekde yārin istemekde
Dirīġ eylemeyüp sa'yi emekde

Emeklerini esirgemeden dostlarını aramak uğruna gayret göstermektedirler.

Ola bir gün 'ināyet ide Raḥmān
İrişe bunlaruñ derdine dermān

Umulur ki bir gün Allah yardım eder de bunların derdine derman erişir.

Vāmıḳ'ı Ṭūr ḳayd u bend-ile gemiye ḳoyup alup ḳaçduġıdur

Tûr'un Vâmık'ı bağlayıp gemi ile alıp kaçması

3894 Bu cānibden diyelüm bir rivāyet
İdelüm yine Vāmıḳ'dan ḥikāyet

Beri taraftan Vâmık faslından bir rivayete geçelim.

Bu dehr-i dūn kime eylerse kīne
Hümā olursa endürür zemīne

Bu alçak dünya, kime düşmanlık beslerse hümâ bile olsa onu yere indirir.

Kime eylerse devrān intiḳāmı
Serīr-iken şerā olur maḳāmı

Felek, kimden öç almak istese onun makamını tahttan toprağa alçaltır.

3897 Yüzin döndürse devrān bir kişiden
Eger merd-ise kem-terdür dişiden

Talih, bir kişiden yüz çevirmişse o kişi, erkek bile olsa dişiden daha hakir duruma düşer.

Çü Vāmıḳ'dan yüzin döndürdi devrān
Ṣalup bir varṭaya[441] itdi perīşān

Talih, Vâmık'tan da yüz çevirdiği için onu bir uçuruma salıp perişan etti.

136a İşitdüñ niçe kez kim Tūr-ı Efreng
İderken Vāmıḳ u 'Azrāyıla ceng

Frenk Tûr'un pek çok kez Vâmık ve Azrâ ile kavga ettiğini işitmiştiniz.

Çü Vāmıḳ ṭutulup olmışdı maḥbūs
O demde irmiş-idi ḫusrev-i Ṭūs

Vâmık yakalanıp hapse atılınca da Tûs padişahı derhâl yetişmişti.

Göricek anı şındı Tūr-ı bed-ḫū
Düşüp cānına ġam göñline ḳorḫu

Kötü tabiatlı Tûr, onu görünce acze düşüp korkuya kapılmıştı.

Hezīmet[442] şerbetini çünki içdi
Götürüp Vāmıḳ'ı bend-ile ḳaçdı

Yenilgiyi fark edince de Vâmık'ı tutsak hâlde alıp kaçtı.

O gün ol gice ılġar itdi gitdi
Yarındası yolı deryāya yitdi

O gün, gece vakti dört nala gidip ertesi gün denize ulaştı.

Gemisi ḥāżır-ıdı girdi ol dūn
Deñiz yüzinde gitdiler yidi gün

O alçak, hazır bekleyen gemisine binip yedi gün yol aldı.

Sekizinci güni vaḳt-i seḥergāh
Görindi yidi ulu pārçe nā-gāh

Sekizinci gün seher vakti birden yedi büyük parça (gemi) göründü.

Görüp Tūr'uñ gemisin ṭoplar atdı
Göz açdurmadı irdi yitdi ṭutdı

Tûr'un gemisini görünce topa tutlular ve göz açtırmadan yetişip yakaladılar.

Ezelden Tūr'a bunlar yaġı imiş
Oda ṭapıcı ṭāġī bāġī imiş

Bunlar eskiden beri Tûr'a düşman, ateşe tapan azgın ve asiler gurubuydu.

Gemiler birbirine çün çatıldı
Ḳırıldı kimi kimisi ṭutuldı

Gemiler birbirine çarpınca kimisi parçalandı kimisi de etkisiz hâle getirildi.

Ol eşnāda bile ṭutuldı Vāmıḳ
Degüldi ṭāli' ü devlet muvāfıḳ

O sırada talihi yardımcı olmadığı için Vâmık da yakalandı.

Ḳażāya çün rıżā virdi şehen-şāh
Ola bir gün 'ināyet ide Allāh

Şahlar şahı (Vâmık), bir gün Allah'ın kendisine yardımını esirgemeyeceğine inandığı için kadere boyun eğdi.

Gemide buldılar māl u ḫazīne
Ṣanasın ṭālibin buldı defīne

Tıpkı define arayıcılarının define bulduğu gibi gemide (çokça) mal ve hazine buldular.

3912 Bu fetḥe germ olup āteş-perestler
Giderler şevḳ-ile maġrūr u mestler

Açup yilken giderler ḫurrem ü şād
Çıḳar bir ḫoş mülāyim müstaḳīm bād

136b Yürürler gice gündüz yollarına
İrer āteş-perestler illerine

3915 Çıḳarlar Hind ilinde bir kenāra
Oda ṭaparlar-ıdı āşikāre

Emīri ehl-i nāruñ ehl-i tedbīr
Cihān-dīde cihān fettānı bir pīr

Bilüp Tūr'ı buyurdı dikdiler dār
Boġazından o kelbi itdi ber-dār

3918 Buyurdı baḫş idüñ māl ü esīri
İderler 'öşrin anuñ māl-ı mīrī

Esīrler āteşe ḫıdmet iderler
Belālar çeküben ḳanlar yudarlar

Ḳomadılar bu ḫalḳı şöyle ḥālī
Çü ḳısmet eylediler bāḳī mālı

3921 Bu pīrüñ ḥiṣṣesine düşdi Vāmıḳ
Emīr-iken ḳul oldı şāh-ı 'āşıḳ

Egerçi ṣūretā ḳul-ıdı sulṭān
Velī ma'nīde oldur cān u cānān

Ḳul oldı evvelinde ḫūb-ı Ken'ān
Gör āḫir Mıṣr'a sulṭān itdi Sübḥān

Ateşperestler, bu fetihten son derece hoşnut oldular; gurur ve sevinç sarhoşluğu içinde gittiler.

Yumuşak ve uygun bir rüzgâra yelken açıp gönül hoşluğu içinde yol aldılar.

Ateşperestler gece gündüz yol alıp ülkelerine ulaştılar.

Hint ülkesinde bir sahile çıkıp açıktan açığa ateşe tapmaktaydılar.

Bu ateş ehlinin emiri, tedbirli ve dünya gerçeklerini iyi bilen fettan bir ihtiyardı.

Tûr'u teşhis edince dar ağacı kurdular ve o köpeği boğazından astılar.

(Emir) devlet hazinesinden öşür olarak mal ve esir bağışlanmasını emretti.

Esirler ateş hizmetinde bulunur; eziyet ve ıstırap çekerdi.

Kalan malı paylaştıktan sonra bu esirleri de başıboş bırakmadılar.

Vâmık da ihtiyarın hissesine düştü, âşıklar padişahı emir iken köle oldu.

O sultan, görünüşte köle idi; fakat özde hem can hem de canan idi.

Ken'an (ülkesi) güzeli de önce kul oldu ama sonunda Allah Mısır'a sultan yaptı.

3924 Olursa ẕerrece Ḥaḳ'dan 'ināyet
Ṭoġar ḳul başına şems-i sa'ādet

Eğer Hak'dan zerre kadar bile yardım erişirse kulun başına saadet güneşi doğar.

Çü Vāmıḳ eyler-idi pīre ḫıdmet
Velī ḫıdmet idenler buldı 'izzet

Gerçi Vâmık ihtiyara hizmet etmekteydi fakat hizmet edenler her zaman izzet bulmuştur.

Ululıḳ ister-iseñ ḫıdmet eyle
Ululları göricek ḥürmet eyle

Eğer ululuk istiyorsan hizmet eyle ve ulukları görünce hürmet eyle.

3927 Şu deñlü itdi ḫıdmet anda Vāmıḳ
Olur her vech-ile iḥsāna lāyıḳ

Vâmık da orada her bakımdan ihsana layık olacak kadar hizmette bulundu.

Begendi ḫıdmetini şāhuñ ol pīr
Yanında ḫıdmet-ile eyledi yir

O ihtiyar, (Vâmık'ın) hizmetinden çokça hoşnut oldu ve (Vâmık onun) katında belli bir kıymet kazandı.

137a Gice gündüz iderler cām u bāde
Emīr-i meclis[443] oldı şāh-zāde

(Onunla) gece gündüz içki sohbetlerinde bulundu. (Sonunda) şehzade (Vâmık) meclisin emiri derecesine erişti.

3930 Elinden ḳomaz-ıdı cāmı dāyim
Olurdı ḫıdmet içre şāh ḳāyim

(Vâmık) Şah, elinden kadehi düşürmez, hizmette de asla kusur etmezdi.

Nigārını nihānī yād iderdi
Yıḳılmış göñlini ābād iderdi

Gizliden gizliye sevdiğini düşünür, yıkılmış gönlünü (onunla) imar ederdi.

Geh olur 'ışḳ-ı 'Aẕrā cūş iderdi
Gehī 'aḳlın alup bī-hūş iderdi

Bazen Azrâ'nın aşkı coşkunluk gösterir; aklını başından alırdı.

3933 Gehī bülbül gibi açup dehānı
Gehī meclisde āh eyler nihānī

Bazen bülbül gibi dile gelir bazen de mecliste gizliden gizliye ah ederdi.

İderken bāde-i gülġūnı ol şāh
Ruḫ-ı dildārı[444] añup eyledi āh

O şah, gül renkli şaraptan içerken gönül alan (sevdiğinin) yanağını anıp ah etmekteydi.

Virüp 'aḳlını bāde itdi nāle
Yaşın yaşın aḳıtdı çeşmi jāle

Aklı başından gitmiş hâlde inlerken gözlerinden çiğ tanesi (gibi) yaşlar dökmekteydi.

3936 Görür ol pīr-i dānā ḥālin anuñ
Firāsetle bilür aḥvālin anuñ

O bilge ihtiyar, onun bu hâlini görünce feraseti sebebiyle gönlündekini anladı.

Su'āl idüp aña ol pīr-i hüşyār[445]
Nedendür bu fiġān ü nāle vü zār

O akıl sahibi ihtiyar, ona (şöyle) sordu: "Bu ağlayıp inlemenin sebebi nedir?

Degüldür ikiden ḫālī bu aḥvāl
Biri ġurbet biri 'ışḳdur be-her-ḥāl

Senin bu durumunun sebebi gurbet veya aşktan başkası değildir.

3939 Eger 'ışḳdur eger ġurbet beyān it
Ne müşkil var-ısa bize 'ayān it

Bu aşk ya da gurbet (acısını) bize anlat. Seni zor durumda bırakan sebepleri açıkla.

Şaḳın benden üşenme iy cüvān-merd
Getürme ḫāṭıruña ẕerrece gerd

Delikanlı, sakın benden çekinme ve gönlüne zerre kadar (keder) tozu kondurma.

Ḥaḳīḳat 'ışḳuñ olursa bu ḥālet
Virem āteş ḥaḳıyçün ben icāzet

Eğer bu hâl gerçekten aşk yüzünden ise ateş hakkı için sana izin veririm."

3942 Söze çün buldı furṣat Şāh Vāmıḳ[446]
Nice olduġını 'Aẕrā'ya 'āşıḳ

Vâmık konuşma fırsatı bulunca; Azrâ'ya nasıl âşık olduğunu,

Atasın anasın terk itdügini
Ḳoyup tācı vü taḫtı gitdügini

anasını babasını terk edip tacı tahtı terk ettiğini (anlatmaya başladı):

137b Gezüp ilden ile görüp ser-encām
İrişince nigāra itdüm iḳdām

"Pek çok macera ile ülke ülke dolaşıp sevdiğime erişmek için çaba gösterdim.

3945 Tamām el virmiş-iken 'ışḳ bāzī
Uçurdum ġaflet-ile şāhbāzı[447]

Aşk oyunu tam fırsat vermişken gafletle (elimdeki) doğanı kaçırdım.

Niçe günler olup anuñla ḫoş-ḥāl
Dönüp bu çarḫ-ı ġaddār itdi bir āl

Günlerce (onun) aşkı ile hoşnut iken bu acımasız felek döneklik edip bana oyun oynadı.

Nigārumdan ayırdı ben ḥaḳīri
Ki yoḳdur ben faḳīrüñ dest-gīri[448]

Benim gibi zavallı bir fakirin elinden tutan olmadığı için beni sevdiğimden ayırdı.

3948 Egerçi devletüñde var ḥużūrum
Ġanīyüz niʿmetüñle yoḳ ḳuṣūrum

Gerçi devletinizde huzur içinde, eksiksiz nimetlerinizle yaşamaktayım.

Velī çıḳmaz göñülden şevḳ-i dildār
İder mest olsa ʿāşıḳ āh-ıla zār

Fakat gönül alan sevdiğimin arzusu gönlümden çıkmıyor, benim gibi sarhoş âşığı feryat figan ettiriyor.

Elüme alduġumca cām [u] ṣaḥbā[449]
Ṣanur dīvāne göñlüm laʿl-i ʿAẕrā

Elime ne zaman bir kadeh alsam divane gönlüm onu hep Azrâ'nın dudağı olarak görüyor.

3951 Beni ışḳ itdi bir derde giriftār
ʿAceb mi olsa kārum nāle vü zār

Beni aşk öyle bir derde düşürdü ki artık işim sürekli ağlayıp inlemek oldu."

Gehī söylerdi gāhī aġlar-ıdı
Geh āh idüp cigerler ṭaġlar-ıdı

Bazen dile gelir konuşur, bazen ağlar, bazen de ahı ile ciğerleri dağlardı.

Gözinüñ yaşını eylerdi ʿunnāb
Yanınca bile aġlar şeyḫ-ile şāb

Gözünün yaşı unnap olup akar, genç ihtiyar herkes de onunla ağlardı.

3954 Çıḳardı göklere āhı duḫānı
İrüp çarḫa boyardı āsümānı

Ahının dumanı göklere çıkar bütün göğü ve felekleri kaplardı.

Şu deñlü yandı ḥālin ehl-i nāre
Ki ṣan āteş bıraḳdı ol diyāre

Ateş ehline öylesine dert yandı ki sanki ülkeye ateş salmış gibi oldu.

Özi göyündi her kim eyledi güş
Tamām itdi sözini oldı ḫāmūş

Dinleyen herkesin yüreği dağlandı ve ağız açıp hiçbir söz söylemeye hâlleri kalmadı.

3957 Beyān-ı vāḳiʿini diñledi pīr
İcāzet virdi didi itme teʾḫīr

İhtiyar da başından geçenleri dinledi ve daha fazla gecikmemesi için ona icazet verdi.

Virüp āteş-perestler aḳça altun
Ḳarār itmedi daḫı anda bir gün

Ateşperestler de akçe, altın verdiler. Vâmık orada bir gün bile durmadı;

138a Vidāʿ itdi o pīre yüridi rāh
Ḫayāl-i dil-ber-ile oldı hem-rāh

ihtiyar ile vedalaşıp yola koyuldu, sevdiğinin hayali ile yol arkadaşı oldu.

3960 Arayı gitdi ʻAẕrā'yı şehen-şāh
Murādına irişe in-şā'allāh

Şahlar şahı (Vâmık), Azrâ'sını aramaya koyuldu. İnşallah muradına erişecektir.

ʻAẕrā vü Behmen Dilpeẕīr ü Ḥekīm Vāmıḳ'uñ ḳandalığın bilmeyüp ṭaleb iderken zengīler ḳal'asında giriftār olduġın beyān ider

Azrâ, Behmen, Dilpezîr ve Hekîm'in Vâmık'ı ararken zencilerin kalesine esir düşmesi

Bu yaña ṭutışup odlara ʻAẕrā
Dökerdi gözlerinüñ yaşı deryā

Beri tarafta Azrâ ateş gibi tutuşup gözlerinden denizler dolusu yaş dökerdi.

Giderdi cān atup dört yār-ı hem-derd
Çekerler derd-i germā miḥnet-i serd

Dert ortağı dört arkadaş can atarak gider, dertlerin sıcaklığını ve mihnetin soğukluğunu yaşardı.

3963 Gice gündüz ne iḳlīme irerler
İrenden Vāmıḳ aḥvālin ṣorarlar

Gece gündüz demeden ulaştıkları her ülkede Vâmık'tan haber sorarlardı.

Bu resm-ile giderler bir niçe gün
İrerler bir ulu ṣaḥrāya bir gün

Günlerce bu şekilde giderken bir gün büyük bir vadiye ulaştılar.

Açılmış lāle vü nesrīn u sūsen
Arada çeşmesār u ḥavż-ı rūşen

Akarsuyu ve berrak bir havuzu bulunan bu yerde lâleler, nesrinler ve susamlar açılmıştı.

3966 Bir ulu kārbān[450] ol sebzezāra
İnüp ḳonmış oturmış bir kenāra

O yeşillik yerde bir kenarda büyük bir kervan konaklamıştı.

Gelüp bir küşede bunlar da indi
Begendi yüklerin indürdi ḳondı

Bunlar da gelip bir köşeyi seçip yüklerini indirdiler.

Ki bir bir kārbāndan[451] ṣordı ʻAẕrā
Ḫaber bilinmedi Vāmıḳ'dan aṣlā

Azrâ, kervandan bir bir sordu ama Vâmık'tan hiçbir haber alamadı.

3969 Yirinden kārbān[452] ṭurdı seḥergāh
Ki bunlar daḫı oldı bile hem-rāh

Kervan, seher vakti hareket edince bunlar da onlara yol arkadaşı olarak katıldı.

Giderken yolları bir kūhsāre
İrer inüp ḳonarlar bir kenāre

Giderken yolları dağlık bir yere erişti. Burada da inip bir köşede konakladılar.

Meger ol yirde bir niçe ḥarāmī
Gice gündüz öñerler ol maḳāmı

Meğer o yerde haydutlar gece gündüz yolu gözetlerdi.

138b

3972 Görincek kārbānı[453] ṣaldılar at
K'iderler bunları lu'b-ıla şeh māt

Kervanı görünce atlarını çıkardılar ve oyuna getirip şahı mat ettiler.

Biri birine urdı kārbānı[454]
Dökerler niçe cāndan yire ḳanı

Kervanı birbirine katıp nice canlardan kan döktüler.

Görincek anı 'Aẕrā-yı cihān-gīr
Süvār oldı eline aldı şimşīr

Cihangir Azrâ, bu durumu görünce kılıcını eline alıp atını sürdü.

3975 Geyindi Dilpeẕīr egnine cevşen
Görüp anı yaraġa girdi Behmen

Dilpezîr sırtına zırhını giyindi, Behmen de onu görüp hemen hazırlandı.

Ḥarāmī leşkerine irdi bir bir
Ac arslānlar ṣanasın buldı naḫcīr

Tıpkı aç arslanların avını yakaladığı gibi haydutları bir bir yakaladılar.

Ṭaġıtdılar ḥarāmī dirnegini
Diri ṭutup çevürdiler begini

Haramileri bozguna uğrattıktan sonra haydutların reisini canlı olarak yakaladılar.

3978 Gezend[455] irgürmediler baş u cāna
Ziyān olmadı çöpce kārbāna[456]

Hiç kimseye zarar vermedikleri gibi kervan da çöp kadar ziyana uğramadı.

Olanlar kārbānuñ[457] ḫalḳına baş
İderler āferīn taḥsīn ü şābāş[458]

Kervan reisleri, (bunlar için) çokça övgü ve şükranda bulundu.

İderler çoḳ tażarru' çoḳ temelluḳ
Kesüp ḳurbānlar itdiler taṣadduḳ

Çokça şükran ve iltifat ifadesinde bulunduktan sonra kurban kesip tasaddukta bulundular.

3981 Bilenler kārbānda[459] resm ü 'ādet
İderler bunlara 'ālī ziyāfet

Kervanda âdet ve görenekten haberdar olanlar, bunlara mükellef bir ziyafet hazırladılar.

Görürler her maḳāli bir maḳāmda
Ṣorarlar ḥāli eṣnā-yı kelāmda

Anlatılan şeylerin her birinin farklı bir yerde geçtiğini görünce söz arasında bunun sebebini sordular.

Cevābın virdi ʻAẕrā-yı cefā-keş
Yüregine bularuñ ḳodı āteş

Cefakeş Azrâ, cevabını vererek yüreklerine ateş koydu.

3984 Ne cevri çekdise devrān elinden
Ne luṭfı gördise cānān elinden

Zamanın elinden neler çektiğini, sevdiğinden ne kadar lütuf gördüğünü

Birez aġlar birez taḳrīr iderdi
Geh olur sözini taġyīr iderdi

biraz ağlar biraz anlatır bazen de çelişkili beyânda bulunurdu.

Özi göyündi her kim eyledi güş
Ḳamusı oldılar bī-hūş u medhūş

Dinleyenlerin de yüreği yandı ve hepsinin aklı başından gidip dehşete kapıldı.

139a

3987 Şeh-i ḫūbān idüp ʻöẕr-ile ʻizzet
Bulardan eyledi yola ʻicāzet

Güzeller padişahı, özür dileyip yola çıkmak için izin istedi.

Didiler iy meh-i ferḫunde-aḫter
Ḳabūl it cümle olduḳ saña çāker

(Onlar da şöyle) dediler: "Ey bahtı açık ay, kabul edersen hepimiz senin kölen olalım.

Yanuñca sāye gibi iy yüzi nūr
Ölince ḫıdmetüñden olmazuz dūr

Ey nur yüzlü, yanında bir gölge gibi hizmetinden ayrılmayız."

3990 Şeh-i ḫūbān baş oldı kārbāna[460]
Seḥerden oldılar yola revāne

Güzeller şahı kervan başı oldu, seher vakti yola koyuldular.

Ysızlıḳ yol-ıdı der-bend ü çöngel
Olurdı ḫār u ḫas yolcıya engel

Yolları, dar geçit, engebeli ve ıssızdı; çalı çırpı yürümelerine engel oluyordu.

Kimesne olmaz-ıdı cānluya ṭuş
Yügürmezdi ḳolan uçmaz-ıdı ḳuş

(Yolda) hiçbir canlıya rastlanmaz, yaban eşeği bile koşamaz, kuş uçmazdı.

3993 Giderler ol yola bir ay tamāmet
Otuz birinci gün saġ u selāmet

Bir ay boyunca bu şekilde yol aldılar. Otuz birinci gün sağ selâmet

Olurlar varṭa-yı der-bendden āzād
Ḳonarlar bir arada ḫurrem ü şād

derbentin tehlikeli yolculuğundan kurtulup rahat bir yerde konakladılar.

Görürler püşte üzre bir ḥiṣārı
Felek evcine irmiş burcı bārı

Tepe üzerinde, burcu feleğin doruğuna çıkmış bir kale gördüler.

3996 Didiler bu maḳāmda vardur ādem
Ümīddür il içidür çekmezüz ġam

'Bu (kalede) insanlar olmalıdır, fakat burası şehir içi olduğu için tedirgin olmayız.' dediler.

Yaḳup āteş bişer her dürlü ni'met
Yiyüp içüp iderler 'ıyş u 'işret

Ateş yakıp yemek pişirdiler, yiyip içtikten sonra içki ve eğlence meclisi düzenlediler.

Yorulmışlar-ıdı ḥadden ziyāde
Virür 'aḳlın bularuñ uyḫu bāde

Fazlasıyla yoruldukları için uyku akıllarını başlarından almıştı.

3999 Yatu[r]lar şöyle ġāfil fāriġü'l-bāl
Felek itdi yine bunlara bir āl

Gaflet içinde gönül rahatlığı ile yatarken felek yine bunlara bir oyun oynadı.

Meger bu ḳal'ada biñ merd-i bī-dīn
Olurdı cümlesi ḫūn-ḫ'ār u ḫod-bīn

Meğer bu kalede kötü niyetli ve kan dökücü bin kâfir yaşardı.

İderdi biri biñ merd-ile cengi
Emīri bunlaruñ bir naḥs Zengī

Bunların birisi bin kişi ile savaşabilirdi ve reisleri de uğursuz bir zenci idi.

139b

4002 Elinden kimse bulmazdı emānı
Yürütmez olmış-ıdı kārbānı[461]

Elinden kimse kurtulamaz, (oradan) kervan geçirmezdi.

Ki zengī kārbānı[462] gördi ġāfil
Didi bunlardan olur ḥiṣṣe ḥāṣıl

Zenci, kervanın gaflet içerisinde olduğunu görünce bunlardan hissesine düşeni alacağını anladı.

Buyurdı yüz kişi girdi yaraġa
Ṭaḳındılar yaraġı ṣola ṣaġa

Buyruğu üzerine yüz kişi, hazırlık yapıp sağına soluna silahlarını takındılar.

4005 Alurlar orta yire kārbānı[463]
Çekerler tīġı virmezler amānı

Kervanı çepe çevre kuşatıp fırsat vermemek üzere kılıçlarını çektiler.

Meger ol demde ʻAẕrā-yı perī-ḫū
Imızġanmış gözin almışdı uyḫu

O sırada peri yaratılışlı Azrâ da uyumaktaydı.

Görür ḫᵛāb[464] içre bir ṣaḥrāda Vāmıḳ
Ṭurur küsmüş gibi maʻşūḳa ʻāşıḳ

Rüyasında, Vâmık'ın bir ovada sevgilisine küsmüş bir âşık gibi durmakta olduğunu gördü.

Güzeller şāhına söz söylemez hiç
Benefşe gibi boynın eyleyüp pīç

Güzeller padişahına hiçbir söz söylemez, menekşe gibi boynunu bükerdi.

Şu deñlü yalvarur ʻAẕrā-yı gülfām
Öpüp elin ayaġın eyler iḳdām

Gül renkli Azrâ elini öpüp ayağına kapanarak yalvardı.

Pes andan didi Vāmıḳ iy melek-ḫū
Girür mi ʻāşıḳuñ gözine uyḫu

Daha sonra Vâmık; "Ey melek yaratılışlı, âşığın gözüne hiç uyku girer mi?" dedi.

Bu sözi işidüp ʻAẕrā ider āh
Ḳulaġına girür ceng üni nā-gāh

Azrâ bu sözü duyup tam âh ederken birden savaş gürültüsü duyuldu.

Uyandı gördi bir āşūb-ı ġavġā
Geyindi ata bindi ṭurdı ʻAẕrā

Uyandığında bir kavga kargaşası hâli gördü ve hemen kalkıp atına bindi.

Ṭurup uyardı Behmen Dilpeẕīr'i
İderler hāy hūy u dār u gīri[465]

Behmen de kalkıp Dilpezîr'i uyandırdı, (birlikte) kavga ve savaş çığlığı attılar.

Amān virmezler ol demde irerler
Ḥarāmī ʻaskerin cümle ḳırarlar

Fırsat vermeden yetişip harami askerlerini kırıp geçirdiler.

Çü bulmadı ḥarāmīler amānı
Ḳaçup düşdi ḥisāra ḳurtılanı

Haramilerin bir kısmı, kaçmaktan başka çare kalmadığını görünce kaleye sığındı.

Beş on zengī gelüben itdi feryād
Çıḳarduḳ ʻāleme erlik-ile ad

Beş on zenci, (kaleye) gelip (şöyle) feryat ettiler: "Dünyada adımız yiğitliğimizle anılırdı.

140a

Zebūn olduḳ elinden bir cüvānuñ
Yile virdük adını ad u ṣanuñ

Gencecik bir delikanlı bizi helâk etmiş, adımızı sanımızı yele vermiştir."

İşitdüginde Zengī oldı derhem
Buyurdı binsün ata üç yüz ādem

Varup ol kārbānı[466] ḥaḳlasunlar
Ṭutuban ol cüvānı ṣaḳlasunlar

Zenci bunu duyunca çok kızdı ve (şöyle) emretti: "Üç yüz kişi atlansın;

gidip o kervana haddini bildirsin ve o genç adamı sağ olarak yakalasınlar."

4020 Yitişdi zengīler çün kārbāna[467]
İderler cengi bunlar ʿāşıḳāne

Geleni gürz-ile aḳdardı ʿAẕrā
Yanına kimse gelmez oldı ḳaṭʿā

Zenciler kervana yetişti. Beri taraftan Azrâ ve arkadaşları âşıklara yaraşır bir şekilde kavga etmekte idi.

Azrâ, her geleni gürzüyle yere serdi, yanına hiç kimse yaklaşamaz oldu.

Ṭuyup Zengī yine gönderdi leşker
Bu defʿa geleni oḳa dikerler

Zenci (başı), bunu duyunca tekrar asker gönderdi; bu kez gelenleri oka tuttular.

4023 Ṣınup anlar gelür üç yüz dil-āver
Atup oḳı yabāna aldı gönder

Bunlar da kırılıp bu kez üç yüz yürekli yiğit gönderilince oku bırakıp ellerine mızraklarını aldılar.

Ḳamunuñ sīnesine urdı nīze
Cigergāhını itdi rīze rīze

Hepsinin yüreğine süngü saplayıp ciğerlerini parça parça ettiler.

Ḫalāṣ oldı bulardan bir ki yaġı
Götürdi Zengī'ye deñlü ayaġı

Ellerinden kurtulan birkaç düşman, hemen Zenci'nin yanına koştu.

4026 Görincek Zengī oldı gey ġazabnāk
Ḥarāretden yaḳasın eyledi çāk

Zenci bunları görünce oldukça hiddetlendi, hırsından yakasını yenini yırttı.

Buyurdı ata bindi cümle leşker
Ḳamusı bir uġurdan oḳ seperler

Buyruğu üzerine bütün askerleri ata binip hep birden ok yağmuruna başladılar.

Şu deñlü atlarına urdılar oḳ
Ki ḥaddi vü ḥisābı ṣaġışı yoḳ

(Düşmanlarının) atlarına sayısız miktarda ok attılar.

4029 Düşüp atı giriftār oldı ʿAẕrā
İderler kārbān[468] ḫalḳını yaġmā

Azrâ'nın atı yıkılınca onu yakaladılar, kervan halkını (da) yağmaladılar.

Ṭutarlar Behmen-ile Dilpeẕîr'i
Yanınca daḫı bir niçe esîri

Behmen'i Dilpezîr'i ve pek çok sayıda esiri yakaladılar.

Getürdiler ḥişāra bend-ile ḫor
Oturdı Zengî taḫta mest ü maġrūr

Bağlı hâlde hor davranarak kaleye getirdiler. Zenci zafer sarhoşluğu ve gururu ile tahtına çıkıp oturdu.

140b

4032 Didi eyleñ bu ṭutsaḳları 'üryān
Gözin giryān idüñ baġrını biryān

(Şöyle) emretti: "Tutsakları soyup onlara eziyet ettikten sonra

Uruñ boynın hemān virmeñ amānı
Dürülsün bunlaruñ devri zamānı

hiç acımadan boyunlarını vurun; hepsi de ortadan kalkmış olsun."

Ezel 'Aẕrā'dan aldılar niḳābı
Ṭulū' eyledi ḥüsni āftābı[469]

Önce Azrâ'nın yüz örtüsünü aldılar; güneş gibi olan güzelliği ortaya çıkıverdi.

4035 Görincek Zengî anı oldı ḥayrān
Didi insān mı bu ya ḥūr-ı Rıḍvān

Zenci, Azrâ'yı görünce şaşa kaldı ve "Bu insan mı yoksa Rıdvan meleği mi?" dedi.

Nigāra yine örtdiler niḳābı
Güneş yüzine ṣaldılar seḥābı

Resim kadar güzel (Azrâ'nın) yüzünü tekrar örttüler; güneşin yüzünü bulutla gizlediler.

Buyurdı Behmen-ile Dilpeẕîr'i
Ṣalarlar ḥabse ol iki emîri

(Zenci'nin) emri üzerine Behmen ile Dilpezîr'i hapse attılar.

4038 Daḫı hem niçe kişi kārbāndan[470]
Bile ḥabs oldılar pîr ü cüvāndan

Bunlardan başka, genç yaşlı demeden kervandan pek çok kişiyi de hapse attılar.

Oturdı bezme Zengî oldı ser-ḫoş
Dünüñ nışfı olınca eyledi nūş

Zenci, meclis hazırlattı, gece yarısına kadar içki içip sarhoş oldu.

Yitişdi ḫalvet-i 'Aẕrā'ya Zengî
Ṣanasın şehd [ü] şekker[471] buldı bengî

Tıpkı bal ve şeker bulmuş esrarkeş gibi Azrâ'nın yanı başına gitti.

4041 Perî-ruḫsāra yalvardı dilince
Ḳuluñ ḳurbānuñ olayın ölince

Peri yüzlüye gönülden (şöyle) yalvardı: "Ölünceye kadar kulun kurbanın olurum.

Baña sen çünki ṭoġrı yār olasın
Benüm yanumda ber-ḫurdār olasın

Sen benim için en uygun sevgilisin ve benim yanımda mutlu olacağından (da) şüphem yoktur.

Sarāyumda benüm biñ var ḳaravaş
Olasın bunlaruñ cümlesine baş

Sarayımda bulunan bin hizmetçinin hepsi emrin altında olacaktır.

4044 Hemān sen ol benüm yanumda cānān
Gerekmez baña sensüz ḥūr-ı Rıḍvān

Ne olur benim sevdiğim olmayı kabul et çünkü sensiz cennetteki Rıdvan meleğini (bile) istemem.

Ne kim var-ısa altun aḳça vü pūl
Senüñdür cümlesini eyle maḳbūl

Eğer kabul edersen ne kadar altın, akçe ve param varsa hepsi senin olacaktır."

Hezārān eyledi bu vech-ile rīv
Ki yol bula perīnüñ vaṣlına dīv

Dev, periyi elde edebilmek için bu şekilde binlerce hile tertipledi.

141a

4047 Bu cānibden güzeller şāhı ʿAẕrā
Bu kelbüñ sözine baḳmadı aṣlā

Buna karşılık, güzeller padişahı Azrâ bu köpeğin sözüne hiç itibar etmedi.

Yine yalvardı ol bī-çāre Zengī
Didi naḳsı ḳo geçme baña rengi

O çaresiz Zenci tekrar tekrar yalvardı ve "Oyunu bırak, beni aldatma!" dedi.

Şu deñlü aġladı yalvardı miskīn
Güzeller şāhı itdi ḳaşların çīn

O miskin (Zenci) o kadar yalvarıp ağladığı hâlde güzeller şahı, kaşlarını çattı:

4050 Urursañ baġruma biñ yirde yāre
İderseñ ẕerre deñlü pāre pāre

"Yüreğimi bin yerinden yaralasan ve onu parça parça zerrelere ayırsan (bile)

Meded yoḳ saña benden iy bed-endīş
Gerek ur başuña ṭaş elüñe diş

ey kötülük düşünen (kişi), benden sana çare olmaz. İster başına taş vur, istersen elini dişle." dedi.

Gice gündüz şu deñlü itdi lābe
Ne vaṣla irdi ne şāfī cevāba

(Zenci) gece gündüz yalvardığı hâlde ne kavuşmayı ne de olumlu bir cevabı elde edebildi.

4053 Yine eyledi bir gün Zengī iḳdām
Güzeller şāhına çoḳ itdi ibrām

Bir gün yine geldi ve güzeller şahını bıktıracak derecede ısrarda bulundu.

Didi Zengī'ye 'Azrā iy bed-aḫter
Ḳaçan hem-dem olur insān-ıla ḫar

Azrâ Zenci'ye (şöyle) dedi: "Ey uğursuz (kişi), insan ile eşeğin bir arada yaşadığı nerede görülmüştür.

Benüm kes başumı dök yire ḳanum
Ki ḳurtılsun elüñden ḳuşca cānum

Başımı kes ve kanımı dök ki bir kuş gibi olan canım elinden kurtulsun.

4056 İkimüz daḫı ġamdan olsun āzād
İşidenler disünler āferīn bād

Böylece ikimiz de bu sıkıntıdan kurtulalım, işitenler de bize 'Helâl olsun!' desinler."

İşitdi anı Zengī oldı dil-teng
Görür itmedi ol meh ṣulḥa āheng

O ay (yüzlünün) barışa yanaşmayacağını anlayan Zenci'nin yüreği daraldı ve

Didi derdüme itmedüñ devāyı
Ölince ideyin saña cefāyı

"Derdime çare olmadığın için sana ölünceye kadar eziyet edeceğim." dedi.

4059 İçer mest olur eylerdi 'itābı
İderdi dil-bere dürlü 'aẕābı

Her gün içer, sarhoş hâlde o güzeli azarlar ve ona türlü eziyetler ederdi.

Belā bendinde ḳaldı bunda 'Aẕrā
İdelüm yine Vāmıḳ sözin inşā

Azrâ burada belâ tutsağı iken biz Vâmık'ın sözlerinden kaleme alalım.

Vāmıḳ āteş-perestler elinden ḫalāṣ olup 'Aẕrā'yı zengīler ḳal'asından ḳurtarduġıdur

Vâmık'ın ateşperestlerin elinden kurtulup Azrâ'yı Zencilerin kalesinden kurtarması

141b Budur gerdūn çarḫuñ[472] işi her dem
Televvün üzredür gerdişi her dem

İşi sürekli dönmek olan feleğin dönüşü hep döneklik üzerinedir.

4062 Geh olur 'ıyş u nūşı pür-ġam eyler
Geh olur pür-ġam-iken bī-ġam eyler

Bazen eğlence ve safayı kedere, bazen de sıkıntı ve kederi neşeye döndürür.

Kime gösterse yüz devr-i zamāne
Döner üstine anuñ bī-bahāne

Zamanın dönüşü, kime lütufta bulunmak isterse hiçbir sebep yokken onun üzerine dönüverir.

Ḫudā bir ḳulına ḳılsa ʿināyet
Belāyı redd ider ider hidāyet

Allah bir kuluna yardım etmeyi dilemişse hidayeti ile belâları ondan savuşturur.

Naẓar ḳılsa ʿināyet birle Allāh
Aña āsān olur her menzil ü rāh

Allah, inayeti ile bir kez teveccüh etmişse o kişiye bütün yol ve yöntemler kolaylaşıverir.

İrişdi Vāmıḳ'a luṭf-ı ilāhī
Muʿīn oldı Ḫudā açıldı rāhı

Vâmık'a da ilâhî lütuf erişti, Allah'ın yardımı ile yolu açıldı.

İşidilmişdi Vāmıḳ bir diyāra
Düşüp ḫıdmet iderken ehl-i nāra

Dinlediğiniz üzere Vâmık bir ülkede ateş ehline hizmet etmekteydi.

Ḫalāṣ olmışdı āteş ḫıdmetinden
Yanardı oda ʿAẕrā ḥasretinden

Ateş hizmetinden kurtulmuşsa da Azrâ'nın hasreti ile hâlâ yanmaktaydı.

Görinmez gözlerine ṣubḥ-ıla şām
Ki bir dem diñlenüp itmezdi ārām

Bir an olsun dinlenmiyor; sabah akşam gözlerine uyku girmiyordu.

Düşüp bir yola olmışdı revāne
İrer yolı bir ulu kārbāne[473]

Bir yola düşmüş, giderken (de) büyük bir kervanla karşılaşmıştı.

İki ay bunlaruñla oldı hem-rāh
Buña baḳmadı hiç ol ḳavm-i güm-rāh[474]

İki ay boyunca bunlarla yol arkadaşlığı etti ama o yolunu şaşırmış kavim, buna hiç bakmadı.

İderdi ḫıdmeti olmazdı münfekk
Ne bir içim ṣu virürler ne etmek

Onlardan ayrılmadan hizmet ettiği hâlde ne bir içim su ne de ekmek verdiler.

Ki bir gün ḳarşudan nā-gāh ʿasker
Belürdi bir niçe yüz merd server[475]

Derken bir gün, karşıdan birkaç yüz bin ulu yiğitten oluşan bir ordu göründü.

Görincek kārbān[476] oldı hirāsān[477]
Bir uġurdan iderler āh u efġān

Kervan (bunları) görünce korktu, hep birden feryat figan etmeye başladı.

Bularuñ ḳorḳudan ḳaçmışdı ḳanı
Ṭutulmışdı ḳamusınuñ zübānı

Korkudan hepsinin kanı çekilmiş, dilleri tutulmuştu.

İçinde birisi ʻaḳlını dirdi
Şehen-şāha cevābı şöyle virdi

İçlerinden birisi aklını devşirip şahlar şahı (Vâmık'a) şöyle dedi:

Ḥarāmīdür şu ḳarşudan gelenler
Bulardur māl u baş u cān alanlar

"Şu karşıdan gelenler mal, baş ve can alan haydutlardır.

Kimesne bulmaz anlardan amānı
İrişür kārbāna[478] çoḳ ziyānı

Ellerinden hiç kimse kurtulamaz, kervana da çok zarar verirler."

Didi Vāmıḳ üşenmeñ Ḥaḳ oñara
Bulalum in-şā'allāh aña çāre

Vâmık (da şöyle) dedi: "Endişe etmeyiniz; Allah'ın yardımı ile buna bir çare buluruz.

Baña at u yaraġ u gürz ü şimşīr
Virüñ rumḥ u kemān u cünne vü tīr

Bana; at, silah olarak gürz, kılıç, mızrak, yay, ok ve kalkan getirin.

İdeyin ʻāşıḳāne ḫoş neberdi
Şavayın üstüñüzden ben bu derdi

Âşıklara yaraşırcasına savaşıp üzerinizdeki bu belâyı uzaklaştırayım."

Gülüşdiler didiler iy cüvān-merd
Ḳaçan ṭura bu deñlü merde bir merd

Gülüşerek, "Bu kadar insana bir kişi nasıl karşı koyabilir delikanlı?" dediler.

Ara yirden didi bir merd-i ʻāḳil
Virüñ istedügin itmeñ teġāfül

Aralarından birisi, "Küçük görmeyin, istediğini verin." dedi.

Virürler Vāmıḳ'a yat u yaraġı
Geyindi bindi irişince yaġı

Vâmık'a bütün tezhizatını verdiler, o da düşman yetişinceye kadar giyinip atına bindi.

Sürüye ṣan bir ac ḳurt irdi yitdi
Ṣu içince alayını ṭaġıtdı

Sürüye aç kurt girmiş gibi yetişti ve su içilebilecek kadar sürede hepsini darmadağın etti.

Hemān bir tīġ ü bir at aldı Vāmıḳ
Dönüp ṣaġ u selāmet geldi Vāmıḳ

Bir kılıç ve bir at ile Vâmık sağ selâmet geri döndü.

Gelüp bir bir ulusı kārbānuñ[479]
Öperler elini şāh-ı cihānuñ

Kervan ileri gelenleri bir bir gelip cihan şahının elini öptü.

Çıḳardılar idüp ta'ẓīm ü tekrīm
Ḳumaş u la'l ü yāḳūt u zer ü sīm

Ona saygı nişanesi olarak kumaş, la'l, yakut, altın ve gümüş çıkardılar.

4089 'Öẕürler dileyüp minnet iderler
Ḥużūrında ḳoyup 'izzet iderler

Özür dileyip minnetlerinin ifadesi olarak (hediyeleri) huzurunda bıraktılar.

142b Didiler bendeyüz ḫıdmetde ḳāṣır
Bağışla cürmümüz gel evvel āḫir

"Hizmetinizde kabahatli birer köleyiz, bütün kabahatimizi bağışla." dediler.

Gülümsindi görinceḳ mālı Vāmıḳ
Didi bunlar ḳamu sizlere lāyıḳ

Vâmık (kendisine verilen) malları görünce tebessümle (şöyle) dedi: "Bütün bu mallar size yaraşır.

4092 Benem bir derdmend[480]-i dil-şikeste
Esīr-i 'ışḳ-ı 'Aẕrā zār u ḫaste

Ben; gönlü kırık, dert sahibi, Azrâ aşkının esiri zavallı bir âşığım.

Eger var-ısa 'Aẕrā'dan ḫaberler
Virüñ oldur bāña hem sīm ü hem zer

Eğer Azrâ'dan bir haber verebilirseniz benim için altın ve gümüş yerine geçer."

Ululardan birisi didi iy şāh
Ki oldum şimdi ben ol ḥālden āgāh

İleri gelenlerden birisi (şöyle) dedi: "Ey şah, bu hususta benim söyleyeceklerim vardır:

4095 Bizümle bir seferde iy ḳarındaş
Yol üzre oldılar dört kişi yoldaş

Kardeşim! Bir yolculuk sırasında bize dört kişi katıldı.

Meger bir Zengī var-ımış ḥarāmī
Ki bir ḳal'ada[481] ṭutmışdı maḳāmı

Bir kalede yerleşmiş haydut bir Zenci vardı.

Ḳoyuldılar bular çün kārbāna[482]
Ziyān irgürdiler çoḳ baş u cāna

Bunlar kervana öyle bir saldırırlar ki pek çok kişiye zarar verdiler.

4098 Ki bunlar itdi ḥadden aşa cengi
Esīr eyledi ol dört yāri Zengī

Bütün güçleri ile kavga ettikleri hâlde Zenci bu dört arkadaşı esir aldı.

Birisin bildük anuñ duḫter-imiş
Sa'ādet burcı üzre aḫter-imiş

Öğrendiğimiz üzere birisi, saadet göğünde yıldız olan bir kız imiş.

Meger bir pādişāha 'āşıḳ olmış
Göñülden 'ışḳ içinde ṣādıḳ olmış

Bir padişaha gönülden bağlı bir âşık olmuş."

4101 İşitdüginde Vāmıḳ itdi bir āh
Didi oldur benüm istedügüm māh

Vâmık bunları duyunca feryat edip, "Benim aradığım ay (yüzlü) odur." dedi.

Didiler ġuṣṣayı ḳo şādmān[483] ol
İrişür az zamānda ol yire yol

"Üzülmene gerek yok, gönlün rahat olsun; kısa sürede oraya ulaşabiliriz." dediler.

Yatup ol dün yarındası göçerler
Niçe ṭaġ u niçe ṣaḥrā geçerler

O gece yatıp ertesi gün hareket ettiler, pek çok dağ ve ova geçtiler.

4104 İrer bir yire yolları ṣusızlıḳ
Beriyye vü beyābān u ısızlıḳ

Yolları çöl kadar susuz, orman kadar ıssız bir yere rastladı.

143a Ṭolaşmış birbirine ḫār u mīşe
Yaturmış anda bir arslān hemīşe

Koruluğun dikenlere karıştığı bu yerde uzun zamandan beri bir arslan yatmaktaydı.

Niçe vaḳt-idi kesmişdi sebīli
Geçilmezdi yol olmasa delīli

Uzunca bir süredir yol kesilmişti ve kılavuz olmadan da geçilmesi imkânsızdı.

4107 İrincek kārbān[484] anda üşendi
Ḳamunuñ aḳlınuñ bendi boşandı

Kervan buraya gelince korkudan hepsinin aklı başından gitti.

Melik Vāmıḳ çü bildi anda arslān
Piyāde vardı olmadı hirāsān[485]

Vâmık orada arslan olduğunu bile bile korkusuzca yürüyerek oraya yaklaştı.

Urur bir na'ra-yı ra'dı cihān-gīr
Beliñleyüp uyandı mīşeden şīr

O cihangir, gök gürültüsü gibi bir nara atınca korudaki arslan irkilerek uyandı.

4110 Gerindi sündi uyḳusı açıldı
Gözin açdı ayaġ üstine geldi

Gerinip uzandıktan sonra uykusu açıldı ve gözünü açıp ayağa kalktı.

Görincek Vāmıḳ'ı ol şīr-i ser-mest
Zemīni yırtdı açdı pençe-i dest

O sarhoş arslan Vâmık'ı görünce pençesi ile toprağı tırmalamaya başladı.

Şu resme añradı bir kez ṣalup baş
Üninden yanḳulandı ṭaġ-ıla ṭaş

Başını sallayarak bir kez haykırınca sesinden dağ taş yankılandı.

4113 Çü arslān çenber itdi ḳuyruġını
K'erenler şāhı dügdi yumruġını

Arslan kuyruğunu çember şeklinde kıvırdığında erenler şahı da yumruğunu sıkmıştı.

İki ḳat oluban bir kez atıldı
Özini Vāmıḳ'uñ üstine ṣaldı

Yere iyice eğilip Vâmık'ın üstüne atıldı.

İki ḳaşınuñ arasına bir müşt
Şu resme urdı arslān düşdi ber-püşt

İki kaşının arasına öyle bir yumruk vurdu ki arslan sırt üstü düştü.

4116 Virüp arslāna hep işkencesini
Derisin yüzdi aldı pençesini

Arslanı sıkıştırdıktan sonra pençesini tutup derisini yüzdü.

Görincek kārbān[486] taḥsīn iderler
Gice yatup yarındası giderler

Kervandakiler bunu görünce takdir ettiler, gece orada yatıp ertesi gün yola çıktılar.

Şu resm-ile giderler bir beş on gün
İrişdi bir yire yolları bir gün

Beş on gün yol aldıktan sonra bir gün yolları bir yere ulaştı.

4119 Görindi ḳarşuraḳdan bir ḳara ṭaġ
Ṭurıncaḳ bir naẓar ṣayru olur ṣaġ

Karşıdan öyle bir kara dağ göründü ki kısa süre burada kalan sağlıklı kişiler hasta olurdu.

143b Ṭutuşup oda yanmış çevre yanı
Yidi ḳat göklere çıḳmış duḫānı

Her taraf ateş ile yanmakta, dumanı yedi kat göğe çıkmaktaydı.

Çün anı kārbānuñ[487] ḫalḳı gördi
Ḳamusı bir yire dirneşdi ṭurdı

Kervandakiler bunu görünce bir araya toplandılar.

4122 Kimi aġlar kimi yolar ṣaḳalın
Melik Vāmıḳ bularuñ ṣordı ḥālin

Kimi ağlıyor kimi sakalını yoluyordu. Vâmık bu durumun sebebini sordu:

Nedendür bu fiġān ü girye vü zār
Buyuruñ olalum biz de ḫaberdār

"Bu ağlayıp inlemenin sebebi nedir, söyleyin de biz de öğrenelim?"

Didiler yidi başlu bir ner ejder
Yatur bu ṭaġ içinde iy bürāder

(Şöyle) dediler: "Birader, bu dağda yedi başlı erkek bir ejderha yatmaktadır.

Ġıdā vaḳtinde yir beş yüz ḳoyunı
Ki her bir başınuñ oldur oyunı

Her bir başı öyünde beş yüz koyun yer.

Çıḳar burnından anuñ bed tütünler
Getürür başumuza ḳara günler

Burnundan kötü dumanlar çıkar; başımıza çok felâketli günler getirecektir.

Şu deñlü sürmiş 'ömri yaşamış ol
Kim olmışdur ḳamu a'żāsı pul pul

O kadar uzun yaşamış ki her yeri pul pul olmuştur.

Ṣanasın bir siperdür her peşīze
Ne ḳılıç kār ider aña ne nīze

Her bir pulu bir kalkan gibi olmuştur; ona ne kılıç ne de mızrak tesir eder.

Bulursa kārbān[488] andan emānı
Zemīn üzre sürer niçe zamānı

Kervan bundan bir kurtulsa yeryüzünde daha çok yaşayacak demektir."

Melik Vāmıḳ didi ḳorḳmañ üşenmeñ
Size andan ziyān irişe ṣanmañ

Vâmık (onlara şöyle) dedi: "Korkmayın, size ondan zarar gelir zannetmeyin.

Eger yarı ḳılursa baña Allāh
Keseyin yidi başın in-şā'allāh

Allah yardım ederse inşallah yedi başını da keserim."

Yire indi atından ol cihān-gīr
Kemān aldı bir ele bir ele tīr

O cihangir, atından indi, bir eline yayını bir eline de okunu aldı.

Didi meşġūl oluñ siz de du'āya
Vidā' idüp yöneldi ejdehāya

"Siz de dua edin!" dedi ve vedalaşıp ejderhaya yöneldi.

Varup bir püşteniñ ardında ṭurdı
Meger kim ejdehā yatup uyurdı

Yaklaşınca bir tepenin arkasına gizlendi. O sırada ejderha uyumaktaydı.

Tevekkül eyleyüp Ḥaḳḳ'a şehen-şāh
Urup bir na'ra cāndan didi Allāh

Vâmık, Hakk'a tevekkül edip "Allah" diye içten bir nara attı.

Dere depe üninden yanḳulandı
İşitdi ejdehā anı uyandı

Her yer bu sesle yankılandı, ejderha da uyandı.

Gözini açdı ejder gördi ādem
Açup aġzını urdı Vāmıḳ'a dem

Ejderha gözünü açıp karşısında Vâmık'ı görünce ona bir nefes üfledi.

Çü gördi ejdehā açdı dehānı
Ele aldı melik tīr ü kemānı

Vâmık ejderhanın ağzını açtığını gördü, eline ok ve yayı aldı.

Gözinde ejdehānuñ urdı bir oḳ
Ol oḳ-ıla ider bir başını yoḳ

Ejderhanın gözüne bir ok isabet etti, bir başını etkisiz hâle getirdi.

Ġażabnāk oldı ejder öykelendi
Çevürdi bir ṭaşı birḳaç ṭolandı

Ejderha bunun üzerine hiddetlendi ve taşın çevresinde birkaç kez döndü.

Açup bir aġzını urdı yine dem
Melik Vāmıḳ yirinde ṭurdı muḥkem

Ağzını açıp tekrar bir nefes üfledi. Vâmık da buna direnç gösterdi.

Hemān dem itdi pertāv aña bir tīr
Helāk itdi anı daḫı cihān-gīr

Cihangir, o anda bir ok gönderdi ve bir başını daha helâk etti.

Birer oḳ-ıla yidi başını şāh
Helāk itdi 'ināyet ḳıldı Allāh

Şah, Allah'ın yardımı ile yedi başını da birer ok ile helâk etti.

Acıdı cānı ḳuyruġ-ıla ejder
Şehüñ sindügi ṭaşı şöyle çarpar

Ejderhanın canı acıyınca Vâmık'ın (arkasına) saklandığı taşa kuyruğu ile vurdu.

Ki mıḳnatıs-ıdı ol seng-i ḫāre
Kim oldı rīze rīze pāre pāre

Mıknatıs gibi olan o sert taş paramparça oldu.

Zehir kār eyledi şāh oldı bī-hūş
Düşüp ḫāk üzre ḳaldı deng ḫāmūş[489]

Zehirin etkisiyle Vâmık bilincini yitirip yere yığıldı.

Irāḳdan kārbān[490] gözlerdi anı
Ne şāhuñ ne yılanuñ var nişānı

Kervandakiler uzaktan (onu) gözlüyorlardı ama ne Vâmık'tan ne de yılandan bir işaret vardı.

Ṣabāḥdan kindüye dek gözlediler
Melik gelmedi āḫir izlediler

Sabahtan ikindiye kadar beklediler. Vâmık gelmeyince (de) izini sürdüler.

4149 Seçildi kārbāndan[491] bir'ki[492] server
Irāḳdan gözlediler ölmiş ejder

Kervandan seçilen iki reis uzaktan, ejderhanın öldüğünü gördü.

144b Yaḳın varup görürler şāhı yatmış
Henüz var cānı līkin 'aḳlı gitmiş

Yaklaştıklarında, şahın canlı fakat aklı gitmiş hâlde yatmakta olduğunu gördüler.

Ḫazān yapraġına dönmiş yañaġı
Ḳurımış dili tepsermiş ṭutaġı

Yanağı hazan yaprağına dönmüş, dili kurumuş ve dudağı buruşmuştu.

4152 Virürler Vāmıḳ'a tiryāk-i ekber
Ezüp içürdiler şehd-ile şekker

Vâmık'a tiryâk-i ekberden verdiler, bal ile şekeri karıştırıp içirdiler.

Gelüp başına 'aḳlı şu seperler
Düşüp ayaġına elin öperler

Aklı başına gelince (yüzüne) su serptiler ve ayağına kapanıp elini öptüler.

Melik Vāmıḳ yirinden eyledi ḫīz
Çıḳardı ejdehānuñ mühresin tīz

Vâmık yerinden sıçrayıp bir anda ejderhanın omur kemiğini çıkardı.

4155 Geçüp ol ṭaġı bir ṣaḥrā bulurlar
Ṣanasın cennet-i me'vā bulurlar

O dağı geçip me'vâ cenneti kadr güzel bir ovaya ulaştılar.

Bu ṣaḥrādan revān bir mā-ı cārī
Döşenmiş bāġ u baġçe her kenārı

Bu ovada bir akarsu vardı ve her yan yemyeşil bahçe idi.

Ḳonarlar üç gün anda şād u ḫurrem
Ṭutup cāmı iderler ṣoḥbet-i Cem

Burada içki sohbetleri düzenleyip neşeyle üç gün geçirdiler.

4158 Olup dördünci gün yola revāne
Vidā' idüp giderler ol mekāna

Dördüncü gün o güzel yerle vedalaşıp yola koyuldular.

Yidi gün gitdiler bir gün seḥergāh
Ki bir vīrāneye irgürdiler rāh

Yedi gün yol aldıktan sonra seher vakti bir viraneye rastladılar.

Ziyāde kārbān[493] olmışdı yorġun
Ḳonup diñlendiler ol yirde ol gün

Kervan fazlasıyla yorgun düştüğü için o gün orada konakladılar.

4161 İrişdi vaḳt-i şām yinildi ni'met
Yitişdi her kişiye ḫ̌āb-ı[494] ġaflet

Akşam olup yemekler yendikten sonra herkese bir gaflet uykusu hakim oldu.

O gice ol arada eglenürler
Yatup rāḥat oluban diñlenürler

O gece de bu yerde kalıp rahat bir şekilde dinleneceklerdi.

Bu yirde var-ımış bir dīv-i güm-rāh[495]
Şikāra gitmiş-idi geldi nā-gāh

Burada yolunu sapıtmış bir dev yaşamaktaydı; ava gitmişti ve o sırada avdan döndü.

4164 Görür kim bu arada niçe ādem
Yaturlar cümlesi bī-derd ü bī-ġam

Geldiğinde burada pek çok kişinin gamsız tasasız yatmakta olduğunu gördü.

145a Şikārını ḳodı elden o merdūd
Ol eṭrāfı ider pür-āteş [ü] dūd[496]

Geri dönen (dev), avını elinden bırakıp orasını ateşe ve dumana boğdu.

Açup aġzın ṣadā itdi o ser-keş
Ṣaçıldı kārbān[497] üstine āteş

O dik başlı (dev), ağzını açıp haykırarak kervan üzerine ateş saçtı.

4167 Uyandı kārbān[498] itdi fīġānı
Ṭoḳundı bir niçe şaḫṣa ziyānı

Kervan uyandı ve bağırıp çağırmaya başladı çünkü pek çok kişi (bu ateşten) etkilenmişti.

Melik Vāmıḳ bu ġavġādan uyandı
Ṭurup aldı eline tīġ-ı Hind'i

Vâmık da bu gürültüden uyandı ve kalkıp eline Hint kılıcını aldı.

İlerü vardı dīvüñ öñin aldı
Miyānın ṭutdı muḥkem anı çaldı

İleri çıkıp devin karşısına çıktı ve belinden tuttuğu gibi yere çaldı.

4170 Şu resme çalmış-ıdı öykesinden
İki şaḳḳ itdi dīvi ortasından

Öfke ile devi yere öylesine çarpmıştı ki dev ortadan ikiye ayrıldı.

Du'ā idüp ḳamusı oldı dil-şād
Kimi ḳurbān kimi ḳul itdi āzād

Herkes rahatladı ve ona dua etti; kimi kurban kesti kimi de köle azat etti.

Tamām oldı bu yolda derd-i der-bend
Ki vardur bend içinde daḫı der-bend

Bu yoldaki geçit sıkıntısı bitmiş oldu ama yolda bir engel daha vardı.

4173 Eger ol bendüñ olursa güşādı
Belā gitdi irişdi vaḳt-i şādī

Eğer bu engel de ortadan kalkarsa belâlar bitmiş, mutluluk zamanı gelmiş olacaktı.

Melik Vāmıḳ didi ol ne belādur
Bu yol eri aña da mübtelādur

Vâmık "Bu belâ da nedir, ben ona da hazırım." dedi.

Didiler ol ḳız'alan Zengīdür şūm
İdinmişdi bu dağı mesken [ü] būm[499]

(Onlar da şöyle) dediler: "O, kızı alan uğursuz Zenci'dir. Bu dağı kendisine yer ve yurt edinmiştir.

4176 Yidi günde irerüz ol mekāna
Gelür elbetde anlar kārbāna[500]

Oraya yedi günde ulaşırız. Geldiğimizi fark edip kervana gelecektir.

Degül Ḥaḳḳ'a muṭīʿ ol kelb-i[501] ʿāṣī
Bulursa kārbān[502] andan ḫalāṣı

O asi köpek, Hakk'a da itaat etmez. Eğer kervan bundan da kurtulursa

Yolumuzdan arınur ḫār ü ḫāşāk
Belā bendinden olur ḳalbümüz pāk

yolumuzdaki bütün engeller kalkmış, kalbimiz dertlerin düğümünden arınmış olur."

4179 Melik Vāmıḳ bulardan aldı pāsuḫ
Ki bildi andadur ʿAẕrā-yı gül-ruḫ

Vâmık aldığı bu cevapla gül yanaklı Azrâ'nın orada olduğunu anladı ve

145b Eyitdi bunlara ġam yimeñüz hiç
Ṭuruñ bu yolda ṭoġrı olmañuz pīç

bunlara (şöyle) dedi: "Endişe etmeyiniz, yeter ki bu uğurda dosdoğru durasınız.

ʿİnāyet eyler-ise ferd-i bī-çūn
Getürem Zengī başına ḳara gün

Kendisinden sebep sorulmayan yaratıcı, yardım ederse o Zenci'nin başına çok işler açarım."

4182 Duʿā idüp didiler in-şā'allāh
Umaruz kim ʿināyet ide Allāh

Dua edip, "İnşallah Allah yardımcınız olacaktır." dediler.

Yidi gün yidi gice bir ḳarāra
Gidüp bir gün irerler bir bıñara

Yedi gün yedi gece sürekli gittikten sonra bir pınara ulaştılar.

Ṭolayu ḳondılar bu çeşmesārı
Göründi ḫalḳa Zengī'nüñ ḥiṣārı

Bu pınarın çevresine konunca Zenci'nin kalesini gördüler.

4185 Didiler Vāmıḳ'a ol ḳal'adur bu
Ki Zengī andadur ol kelb-i bed-ḫū

Vâmık'a, "O kötü huylu Zenci köpeğinin bulunduğu kale burasıdır." dediler.

İşitdüginde şād oldı be-ġāyet
Olursa ben ḳula Ḥaḳ'dan 'ināyet

(Vâmık) bunu duyduğuna oldukça sevindi ve "Allah yardım ederse

Ṭaḳam ol Zengī'nüñ boynına zencīr
Ala kelbüñ elinden āhūyı şīr

arslan o Zenci'nin boynuna zincir takıp köpeğin elinden ceylanını alacaktır." (diye) düşündü.

4188 Dünüñ bir baḫşı geçdi otururlar
Gelür ġaflet yatup rāḥat olurlar

Gece yarısına kadar oturdular ve gaflet uykusu ile yatıp uyudular.

Şehen-şāhuñ gözine gelmedi ḫ^Vāb[503]
Cihānı nūra ġarḳ itmişdi meh-tāb

Şahlar şahının gözüne uyku girmedi. Mehtap cihanı nurla aydınlatmıştı.

Seḥer olınca bülbül gibi zārī
İderdi yād idüp ol gül-'iẕārı[504]

O gül yanaklıyı düşünüp seher vaktine kadar bülbül gibi inledi.

4191 Bu yaña gözciler ḳomışdı Zengī
Ki yolları gözede ide cengi

Beri tarafta ise Zenci yolları gözetip kavga etmek üzere gözcüler dikmişti.

İki yüz ceng eri zengī ḥarāmī
Ḳomazlardı yire bir laḥẓa cāmı

Haydut zencilerin iki yüz savaşçısı, bir an bile ellerinden kadeh bırakmadan içmekteydi.

Görürler gözedürken nā-gehānī
Yol üstinde bir ulu kārbānı[505]

Çevreyi gözetlerken yol üzerinde büyük bir kervan olduğunu fark ettiler.

4194 Yüridi kārbān[506] üstine cümle
Ḳılıçlar parladuban ḳıldı ḥamle

Kılıçlarını çekip hep birden kervanın üzerine yürüdüler.

146a Erenler şāhı Vāmıḳ ata bindi
Ḳomadı gelmege arḳurı indi

Erenler şahı Vâmık atına bindi ve onlar gelmeden karşı koymak üzere beklemeye başladı.

İrerler ḫᵛāceler[507] de bī-bahāne
Ḳafadār oldılar şāh-ı cihāna

Kervandaki tüccarlar da cihan şahına arka çıkmak üzere hiç tereddüt etmeden eşlik ettiler.

4197 Yitişdi niçesin tīġ-ıla çaldı
Niçenüñ tīr-ile cānını aldı

(Vâmık Zenci'lerin) çoğunu kılıçtan geçirdi; kimilerinin de ok ile canını aldı.

Süñü şunup biri birine ḳatdı
Buları tārmār[508] itdi ṭaġıtdı

Mızrakla bunları birbirine katıp darmadağın etti.

Öleni öldi ḳaçdı ḳurtılanı
Yitişdi Zengī'ye dek atdı cānı

Ölenler öldü; içlerinden kurtulanlar kaçtılar, Zenci'ye kendilerini attılar.

4200 Didiler kim aña iy merd-i ʿāḳil
Ṭur oturma yirüñde olma ġāfil

Ona (şöyle) dediler: "Ey akıl sahibi, gaflet içerisinde yerinde oturup durma.

Tek ü tenhā gelüp bir şīr-i merdān
Niçemüzi idüp ḫāk-ile yeksān

Bir yiğitler arslanı gelip çoğumuzu yerle bir etmiş;

Yaluñuz ḳarşu geldi bir dil-āver
İki yüz zengīye at şaldı bir er

bir yiğit, iki yüz zenciye tek başına karşı koymuştur.

4203 Ṭurımaz heybetine Rüstem ü Zāl
Bahādır bir cüvāndur itme ihmāl

(O), heybeti karşısında ne Rüstem ne de Zâl'in karşı koyamayacağı kadar cesur bir yiğittir."

İşitdüginde Zengī oldı dil-teng
Şanasın kim ṭoḳındı başına seng

Zenci bunu işitince tedirgin oldu; sanki başına taş dokunmuş gibi oldu.

Ḳatına cemʿ idüben bunları hep
Oluñ esbāb-ı ceng-ile müretteb

Bunları huzurunda toplayıp, "Savaş hazırlıklarını yapın.

4206 Ṣaḳınuñ siz bu erden ġāfil olmañ
Ṭururken kendü māla māyil olmañ

Bu delikanlıya dikkat edin, gafil durmayın ve o yaşıyorken asla ganimete yönelmeyin.

Getürelüm ele anları bir bir
Ḳamusını ḳılalum ṭuʿm-ı şimşīr

Hepsini bir bir ele geçirelim ve kılıcımızın ağzına bir çeşni oluşturalım.

Buyurdı siz yürüñ ben daḫı vardum
Olayın arduñuzdan arḳa yardım

Siz şimdi yola çıkın ben de arkanızdan destek gücü olarak geleceğim." dedi.

4209 Giderler atlanup ḥāżır olanlar
Yürürler kārbān[509] üstine bunlar

Bunlar hazırlanıp atlarına bindiler ve kervan üzerine yürüdüler.

146b Zırıhlar geydi zengī bindi ata
Tażarru'lar ide Lāt u Menāt'a

Zenci zırhını giydi, Lât ve Menât'a dua ederek atına bindi.

Bu cānibden işit kim n'itdi Vāmıḳ
İder tedbīr-i rūşen cenge lāyıḳ

Beri tarafta ise Vâmık savaşa en uygun yöntemleri hazırlamaktaydı.

4212 Ayırdı kārbāndan[510] elli merdi
Yüzin döndürmeye ide neberdi

Kervandan, yüz çevirmeden kavga edebilecek elli kişi seçti.

Didi ta'līm idüp üṣlūb-ı cengi
Gelicek kārbāna[511] şimdi zengī

Kavga şekli konusunda talim yaptırdıktan sonra, "Zenci kervana yaklaştığı zaman

Benümle atlanup ḥāżır oluñ siz
Ḳafadār oluban nāẓır oluñ siz

benimle birlikte atınıza binip birbirimizi gözetleyerek beklemeye başlayın.

4215 Mu'īn olursa Ḥaḳ furṣat bizümdür
Üşenmeñüz bugün nuṣret bizümdür

Allah yardım ederse zaman bizim yanımızda olacaktır ve inşallah zafer de bizim olacaktır.

Ṣaḳın zinhār ırılmañ bir aradan
Ḳayırur ḳaydımuzı çün yaradan

Fakat hiçbir surette birbirinizden ayrılmayın yoksa yaratıcı idamımıza hükmediverir."

Didi vü ḳarşu vardı Zengibār'a
Aç arslān niçe varursa şikāra

dedi ve arslanın avına koştuğu gibi Zengibar'a yöneldi.

4218 Ṭulū' itse göñülden 'ışḳ-ı 'Aẕrā
Görinmezdi gözine kimse ḳaṭ'ā

Azrâ'nın aşkı gönülde bir kez kendini gösterince asla gözüne kimseler görünmezdi.

Hiçe ṣaymaz-ıdı bebr ü pelengi
Ṣığınup Ḥaḳḳ'a ider yaḫşı cengi

Kaplandan ve canavardan bile gözünü sakınmaz, Allah'a sığınıp yaman kavga ederdi.

İderken cengi ol gün ‘āşıḳāne
Yüridi ḫ^vāceler[512] de ṣādıḳāne

O gün, âşıklara yaraşır bir kavga vermekte, tüccarlar da ona dosdoğru arka çıkmaktaydı.

4221 Düşer anlara daḫı ġayret-i ceng
Ki ceng eylemege ṭutdılar āheng

Onlar da kavgaya ısındı ve savaşmaya başladılar.

Ḳılıçlar ṭartuban ‘üryān iderler
‘Adūlar bağrını biryān iderler

Kılıçlarını kınından çekip düşmanın bağrını kebaba çevirdiler.

Ṣıdı aḫşam olınca anları şāh
Ḳaçup ol ḳavm-i güm-rāh[513] oldı bī-rāh

(Vâmık) Şah akşama kadar onları talan etti; o yolunu sapıtmış kavim nereye kaçacağını şaşırdı.

4224 Kimisi ṣola ḳaçdı kimi ṣağa
Kimi ṣaḥrāya ḳaçdı kimi ṭağa

Kimisi sağa sola kimisi de ova ve dağa kaçtı.

147a Ḥarāmīnüñ ṣınup ṣınḳın çerisi
Ṭağıldı ḳalmadı biñde birisi

Yenilen haramilerden ortada binde biri bile kalmadı.

Yidi sekiz kişisi ḳaldı deyyār
Olup bī-çāre döndi çār u nā-çār

Sadece yedi sekiz kişi kalınca çaresiz geri dönmek zorunda kaldılar.

4227 Yanında kimse yoḳdur gördi Zengī
Ṣınup ḳaçdı ḥiṣāra ḳodı cengi

Zenci, yanında kimse kalmadığını anlayınca acz içinde kaleye kaçtı.

Ṣınup zengī irişdi çünki aḫşam
Dönüp bunlar daḫı itdiler ārām

(Kervandakiler) akşam olup Zenci'yi yendiklerini görünce dinlenmek üzere yerlerine döndüler.

Tamāmet ḫ^vābe[514] vardı ḫalḳ yeksān
Ṭurup bir ḫālī yire vardı sulṭān

Herkes uykuya dalınca sultan (Vâmık) kalkıp tenha bir yere gitti.

4230 Yüzin sürüp yire eyler münācāt
Cenāb-ı ḫażrete ‘arż itdi ḥācāt

Yüzünü yere sürüp yalvararak yüce yaratıcıya ihtiyaçlarını arz etti.

Derūn-ı dilden añup bī-niyāzı
Döker gözyaşların eyler niyāzı

Duaya ihtiyacı olmayan yaratıcıyı gönülden anıp gözyaşı dökerek dilekte bulundu.

Açup başını itdi yaḳasın çāk
Yüz urup yire sürdi yüzine ḫāk

Başını açıp yakasını yırttı ve yere kapanıp yüzüne toprak sürdü(kten sonra şöyle dua etti):

İlāhī nāṣır ol vir baña nuṣret
Bulam tā düşmenüm üstine furṣat

"Allah'ım, yardımınla beni zafere eriştir; düşmanı yenmek için bana fırsat ver.

Mu'īn ol sen 'ināyet eyle yā Rab
Yol azmışa hidāyet eyle yā Rab

Ey Rabbim, inayetinle bana yardımcı ol, yolunu sapıtmışa da hidayet eyle.

'Ademden var idensin bu cihānı
Dilemezseñ idersin cümle fānī

Bu cihanı yoktan var ettiğin gibi dilediğini de yok edersin.

Benem bir 'āciz ü bī-çāre ġamnāk
Naḫīf ü nā-murād u ḫākden ḫāk

Ben, âciz, çaresiz, kederli, zayıf ve muradına erememiş bir zavallıyım.

Beni sen eyledüñ şūrīde şeydā
Ki ya'nī mübtelā-yı 'ışḳ-ı 'Aẕrā

Beni Azrâ'nın aşkına düşürüp çılgın ve perişan eden de sensin.

İlāhī maḥrem eyle itme maḥrūm
Benüm ḥālüm Ḫudāyā saña ma'lūm

Allah'ım onu bana mahrem kıl ki ondan mahrum olmayayım. Zaten hâlimi en iyi bilen de sensin.

Baña 'Aẕrā cemālin göster iy Ḥaḳ
Ḳoma maḥrūm beni 'ālemde muṭlaḳ

Bana Azrâ'nın güzel yüzünü göster; beni bu cihanda yapayalnız ve yoksun bırakma."

Niyāz u nāzı çün itdi tamām ol
Uyandı yir yirin āzāde vü ḳul

O, yalvarış yakarışını tamamladıktan sonra herkes bir taraftan uyanmaya başlamıştı.

Ṭururlar bir araya cem' olurlar
Şehen-şāhuñ ḥużūrına gelürler

Kalkıp bir araya toplandılar ve şahın huzuruna geldiler.

Nedür tedbīriñüz n'itmek gerekdür
Ḳamumuz arḳa bir itmek gerekdür

"Nasıl bir çare bulduysanız hepimiz sana yardımcı olalım.

Ümīd oldur bu yolı pāk idesiz
Bu ḳavmüñ zehresini çāk idesiz

Bu kavmin ödünü patlatıp bu yolu da (tehlikeden) arındıracağından şüphemiz yoktur.

Ne kim emr eyler-iseñ dönmezüz biz
Ḳamumuz emrüñe fermān-berüz biz

Senin emrine hepimiz boyun eğer ve emrettiğin şeyden asla dönmeyiz." (dediler).

Şehen-şāh işidicek bu cevābı
Derūnından açıldı ʿışḳ bābı

Şahlar şahı (Vâmık) bu sözü duyunca içindeki aşkın kapısını araladı.

Mufaṣṣal ẕikr idüben ʿarż-ı ḥāli
Bu ışḳ içinde olan ḳīl ü ḳāli

Bu aşk yolunda yaşadığı her şeyi bütün ayrıntısıyla anlattı,

Bu ḳıṣṣa cümlesine oldı ẓāhir
Beyān itdi ḳamusın evvel āḫir

başından sonuna kadar bütün hikâyeyi hepsine aktardı.

İşitdüm bunda ḥabs olmış nigārum
Nigārum dil-peẕīrüm lālezārum

"Benim resim kadar güzel, lâle bahçesi gibi olan gönül verdiğimin burada hapsolduğunu işittim.

Benüm maḳṣūdum almaḳdur ḥiṣārı
Ya ser virem ya alam ol nigārı

Benim niyetim kaleyi ele geçirmektir. Ya başımı veririm ya da o güzeli alırım."

Bunı didi vü ṭurdı çüst ü çālāk
Yüridi ḳalʿanuñ rāhına bī-bāk[515]

dedikten hemen sonra korkusuzca kaleye doğru yola koyuldu.

Görürler şāhuñ iḳdāmını bunlar
İder tedbīr-i rūşen iş bilenler

Şahın gayretle çabaladığını gören kavga ehli de kendilerine yaraşanı yerine getirdiler.

Ḳuşandılar ḳamu ġayret ḳuşaġın
Miyān-bend eylediler ceng yaraġın

Gayret kuşağını kuşanıp savaş aletlerini bellerine bağladılar.

Seçildi içlerinden ḳırḳ nefer er
Birisi elli ādeme ber-ā-ber

İçlerinden, her biri elli kişiye bedel kırk adet asker ayrıldı.

İrişdi ḳalʿanuñ sūrına sulṭān
Yitişdi ḳırḳ nefer er merd-i meydān

Sultan (Vâmık), kalenin suruna vardığında bu kırk kişilik savaş kahramanı da ona yetişmişti.

148a Bükerler ebrişimden bir kemendi
ʿAdūlar gerdenine giçe bendi

Düşmanın boynuna geçmesi dileğiyle ibrişimden kement büktüler.

Kemendi ṣaldı Vāmıḳ eyleyüp çīn
Geçüp burcı bedende oldı sākin

Vâmık kement ile kalenin burcunu geçip bedenine gizlendi.

Kemend-ile bürūca çıḳdı ol māh
Ṣanasın şems bürūcından ṭoġar māh

O ay (yüzlü), tıpkı güneş burcunda ayın doğduğu gibi kementle kulelere çıktı.

Kevākib gibi ardınca çıḳarlar
Ṭonandı burc [u] bārūya[516] erenler

(Vâmık'ın) peşinden yiğit savaşçılar da yıldızlar gibi kalenin kulesini ve bedenini donattılar.

Ayuñ on dördü olmış-ıdı ol şeb
Mehüñ eṭrāfını ṭutmışdı kevkeb

(Çünkü) o gece ayın on dördüydü ve ayın etrafını yıldızlar kaplamıştı.

Ya ḫod şems-i cihān-ārā virüp tāb
Ḳırān itmiş-idi şems ile mehtāb

Aynı zamanda cihanı süsleyen güneşin etkisiyle ay ile güneş bir burçta buluşmuştu.

Ḳaçan māh olsa ḫurşīde muḳārīn
Ṭaġıdur Zengibār'uñ cümle varın

Ay, güneşe yakın olduğu için Zengibar'ın bütün tedbirini darmadağın edecekti.

Şebīḫūn eylediler Zengibār'e
Ururlar başlarına seng-i ḫāre

Zengibar'a gece baskını yapıp başlarına mermer taşını vurdular.

Giribān-çāk olup sulṭān-ı 'āşıḳ
Ṣıġadı ṣaġ ḳolını Şāh Vāmıḳ

Âşık sultan Vâmık, yakasını bağrını açtı, sağ kolunu sığadı.

Ṣalup dāmenlerini ḫoş miyāne
Yüridi şehr içine 'āşıḳāne

Eteğini güzelce beline toplayıp âşıklara yaraşır şekilde şehre yürüdü.

Çeküp mirriḫ-ṣıfāt bir tīġ-i 'üryān
Kime ṭuş olsa eyler anı bī-cān

Merih gibi çıplak kılıcını çekti ve rastladığı herkesin başını bedeninden ayırdı.

Yürürler Allāh Allāh diyü şehre
Erenler her ṭarafdan urdı na'ra

Erenler de Allah Allah naraları ile şehre yürüdüler.

Ḥisār ol na'ralardan yanḳulandı
İşidüp na'rayı Zengī uyandı

Kale bu naralarla yankılanınca Zenci de uykusundan uyandı.

Görür ṭolmış ḥiṣāruñ içi āfet
Ṣanasın başına ḳopdı ḳıyāmet

Kalenin içinin belâlılarla dolduğunu görünce sanki başına kıyamet kopmuş gibi oldu.

4269 Ḳoyulmışlar ḥiṣāra cān u dilden
Yaḳın bildi ki ḳal'a gitmiş elden

Kaleye nasıl bir şevkle saldırdıklarını gördü ve kaleyi kaybettiğini anladı.

148b Hemān sā'at yirinden ṭurdı ol ḫar
Ol araya yaḳın olurdı dil-ber

O eşek (Zencî), hemen kalkıp toparlandı. Gönül alan (Azrâ da) ona yakın bir yerdeydi.

Ḥiṣāruñ uġrı ḳapusını açdı
Uġurlayın alup 'Aẕrā'yı ḳaçdı

Kalenin gizli kapısını açtı ve Azrâ'yı da alarak kimseye görünmeden kaçtı.

4272 Melik ol gice feṯḥ itdi ḥiṣārı
Arayup bulımadı ol nigārı

Vâmık o gece kaleyi fethetti fakat resim gibi güzel (Azrâ'yı) kalede bulamadı.

Çıḳardı Behmen ile Dilpeẕīr'i
Ḥaḳīm-ile daḫı niçe esīri

Behmen'i , Dilpezîr'i , Hekîm'i ve pek çok esiri çıkardı.

Ṣorup didi güzeller şāhı ḳanı
Didiler aldı ḳaçdı Zengī anı

Güzeller padişahının nerede olduğunu sordu. (Onlar da şöyle) dediler: "Zenci onu alıp kaçtı.

4275 Şeh-i Ṭūs'uñ ḳulıydı iş bu ḳulmaş
Aña 'āṣī olup olmışdı ḳallāş

Bu kalleş, Tûs şahının hizmetinde iken ona kalleşçe isyan etmişti.

Zebūn olup elüñden ḳaçdı şāha
Vire pīş-keş diyü mihri māha

Yenildiğini anlayınca güneş; aya peşkeş çekmek üzere (Azrâ'yı alıp) Tûs şahına götürmüştür.

Dileye ṣuçını şehden bu 'āsī
Bula şāhuñ elinden ol ḫalāṣı

Bu âsi, kendini affettirmek için şahın yanına özür dilemeye gitmiştir."

4278 Eyitdi Behmen-ile Dilpeẕīr'e
Bāña bu şehr ḳal'a oldı tīre

(Vâmık), Behmen ile Dilpezîr'e, "Bu kale ve bu şehir bana sıkıntı verdi." dedi.

Ḥiṣāra bir emīni eyledi baş
İdindi on yarar yoldaşı yoldaş

Kaleye, güvenilir birini kumandan olarak atadı ve yanına on cesur yiğit aldı.

Ḳarār eylemeyüp ardınca gitdi
Birez müddet içinde Ṭūs'a yitdi

Hiç durmadan (Zenci'nin) peşine düşüp bir müddet sonra da Tûs'a ulaştı.

Bu cānibden alup Zengī nigārı
Getürdi şehr-i Ṭūs'a gül-'iẕārı

Beri tarafta ise Zenci, gül yanaklı güzeli alıp Tûs'a gelmişti.

Didi Zengī budur evvel baña farż
İdeyin şāh-ı Ṭūs'a ben bunı 'arż

Zenci önce Tûs şahına Azrâ'yı takdim etmesi gerektiğine karar verdi.

Varup şāhuñ ayaġına ḳodı baş
Du'ā idüp temelluḳ itdi evbāş

O aşağılık, şahın ayağına kapandıktan sonra dua edip (şöyle) yaltaklandı:

Ararken gökleri iy şāh-ı 'ādil
Hümā girdi elüme yirde ġāfil

"Ey adaletli padişah, ben gökte ararken o hümâ kuşu kolayca elime düştü.

Elümden aldı bir ẓālim ḥiṣārı
Alup bunda getürdüm ol nigārı

Bir zalim gelip kaleyi elimden aldı, ben de bu güzeli alıp buraya getirdim."

İşitdi Zengī'nüñ sözini server
Eyitdi kim ḳanı ol şems-i ḫāver

Ulu padişah, Zenci'yi dinledikten sonra (şöyle) dedi: "O doğu güneşi nerededir?

Getür biz de görelüm ol nigārı
Varup Zengī getürdi gül-'iẕārı

O güzeli getir biz de görelim." Zenci gidip o gül yanaklıyı getirdi.

Görincek şehryārı[517] bildi 'Aẕrā
Didi virsün murāduñ Ḥaḳ te'ālā

Azrâ, hükümdarı görünce tanıdı. "Yüce Allah dileğinizi yerine getirsin." diye

Du'ā idüp özini eyledi fāş
Bilüp şāh anı dökdi gözleri yaş

dua edip kendini tanıtınca şah onu tanıdı ve gözlerinden yaş döktü.

Buyurdı iltüñ ol servi sarāya
Ki ḫıdmet eyleye ḫurşīd ol aya

"O serviyi saraya götürün; (benim gibi bir) güneşe yaraşan o ay (yüzlüye) hizmet etmektir." dedi.

Sarāya gitdi çünkim ol ruḫı al
Ṭutuldı Zengī'nüñ nuṭḳı olup lāl

O al yanaklı, saraya gönderilince Zenci'nin nutku tutulup lâl kesildi.

Didi cellāda ṭurma itme te'hir
Ṭaḳuñ ol Zengī'nüñ boynına zencīr

(Merzübân Şah) cellâda da; "Hiç beklemeden o Zenci'nin boynuna zincir geçirin,

4293 Şaluñ bir ḥabse kim girmeye ādem
Ki yatsun anda bu kelb-i cehennem

bu cehennem köpeğini kimsenin göremeyeceği bir hapse atın." dedi.

Ṭurup kendü yüridi ḫalvetine
Varup oturdı ḫātūnı ḳatına

(Şah) kalkıp kendisinin ve ailesinin yaşadığı yere gitti ve hanımının yanına vardı.

Didi ḫātūna ḳanı ol müsāfir
Aña ikrām u 'izzet eyle vāfir

Hanımına; "Misafirimiz nerede? Ona çokça izzet ve ikramda bulun.

4296 Ulu şāh-zādedür ol gevher-i pāk
Felek itmiş ḳabā-yı devletin çāk

O saf inci, büyük bir padişah çocuğudur; felek saadet elbisesini yırtık pırtık etmiştir." dedi.

Varup yüz 'izzet-ile aña ḫātūn
Öpüp gözin şaçar üstine altun

Hatun saygı içerisinde gidip (Azrâ'nın) gözünü öptü ve üzerine altın saçtı.

Alup ikrām-ıla şāha getürdi
Öpüp şāhuñ dizin 'Aẕrā oturdı

Alıp hürmetle şaha getirdi. Azrâ da şahın dizine kapanıp saygı ile oturdu.

4299 Ne derdler çekdise devrāndan ol māh
Eyitdi anı 'Aẕrā diñledi şāh

O ay yüzlü Azrâ, devranın elinden çektiklerini bir bir anlattı, şah da onu dinledi.

149b Tesellī virdi didi iy dil-ārāım
Bu yirde bir niçe gün eyle ārām

Şah onu teselli etti ve "Ey gönül dinlendiren güzel, burada birkaç gün dinlen.

Birez gün açlıġa ṣabr eyleñ iy māh
İşiñüz ḫayra döne in-şā'allāh

Ey ay (yüzlü), bir müddet açlığa sabredince inşallah işiniz hayırla sonuçlanacaktır." dedi.

4302 Açıldı gül gibi 'Aẕrā-yı gülfām
Du'ālar itdi şāha ol gül-endām

Gül renkli ve gül endamlı Azrâ, gül gibi açıldı ve şaha dualarda bulundu.

Sürüp ḫātūn ayaġına yüzini
Ki tekrār öpdi elini dizini

Hatunun da ayağına kapanıp elini dizini öptü.

Ḳucup bağrına başdı anı ḫātūn
Buyurdı ortaya getürdiler ḫ'ān[518]

Hatun da onu bağrına bastı ve hemen sofra hazırlanmasını emretti.

4305 Nefāyisden ḳonuldı niçe ni'met
Yinildi vü içildi şīr ü şerbet

Enfes yiyecekler getirildi, süt ve şerbet içildi.

Şeker-güftār açup şīrīn zübānı
Beyān eyledi giçen dāstānı[519]

Şeker dilli (Azrâ), şirin dilini açıp başından geçen hikâyeyi anlatmaya başladı.

Bu cānibden erenler şāhı Vāmıḳ
İrişdi Ṭūs'a yarı ḳıldı Ḫālıḳ

Beri tarafta ise erenler padişahı Vâmık, yüce yaratıcının yardımıyla Tûs'a gelmişti.

4308 Var-ıdı şehr içinde bir ulu ḫān
Ḳonup ol ḫāna Vāmıḳ oldı mihmān

Şehirde büyük bir han vardı. Vâmık bu handa konakladı.

Eyitdi Behmen'e iy yār-ı hem-dem
Gerekdür kim urasın zaḫma merhem

Behmen'e (şöyle) dedi: "Can dostum, yaraya merhem olma zamanı gelmiştir.

Yüri var server-i Ṭūs'a ḫaber vir
Bu yolda bize n'itdi Zengī bir bir

Zencinin bize neler yaptığını Tûs şahına bir bir anlat.

4311 Ḥikāyet eyle ḥāli ḳıl şikāyet
Ümīddür ḫayr ola ire 'ināyet

Hâlimizi anlat ve şikâyetimizi dile getir; Allah'ın yardımıyla işimizin hayırla sonuçlanacağını umarım.

İşitsün derdümi ḥālümden alsun
Bu maẓlūm dādın ol ẓālimden alsun

Derdimi dinleyip hâlimi anlasın ve bu mazlumun o zalimden hakkını almasına (yardımcı olsun).

O mel'ūnuñ elinden dād u feryād
Yiridür şāh-ı 'ālem eylesün dād

O melunun elinden çektiklerim yetişir. Cihan şahının artık adaletini göstermesi zamanıdır.

4314 Eger aṣlım ṣorarsa ol şehen-şāh
İdesin ben ḳulından şāhı āgāh

O şahlar şahı aslımı soracak olursa kim olduğumu anlatırsın." dedi.

150a Alup himmet yirinden ṭurdı Behmen
Varup dīvān-ı şāha girdi Behmen

Behmen aldığı himmetle kalkıp gitti ve şahın divanına girdi.

Du'ālar ḳıldı şāha alḳış itdi
Ḳamu derdini yandı nāliş itdi

Şaha dua edip ululadıktan sonra bütün dertlerini döküp inlemeye başladı.

Döküp gözden deñizler eyledi zār
Yüzin sürdi yire tekrār-be-tekrār

Gözünden denizler dolusu yaş döküp tekrar tekrar yere yüz sürdü.

Şu resme eyledi derd-ile efġān
Aña raḥm eylediler ehl-i dīvān

Dertle öylesine ağlayıp inliyordu ki divandakilerin hepsi ona acıdı.

Mufaṣṣal diñledi şāh oldı āgāh
Sözinden Behmen'i bildi şehen-şāh

Şah, bütün ayrıntıları dinledi ve anlattıklarından Behmen'i tanıdı.

Eyitdi ol cüvān degül misün sen
Fireng denginde irişdüm saña ben

Ve (şöyle) dedi: "Sen Frenk kavgasında rastladığım yiğit değil misin?

Şımışdı leşkeriñüz Tūr-ı Efreng
Yitişdüm ben anuñla ḳılmaġa ceng

Frenk Tûr askerinizi kırmıştı ve ben de onunla kavga etmek üzere yetişmiştim.

Görincek Tūr-ı bī-dīn ḳaçdı benden
Dimezler mi senüñ adıña Behmen

Dinsiz Tûr beni görünce kaçmıştı. Senin adın Behmen değil mi?"

İşitdi anı Behmen aġladı zār
Yir öpdi şāh öñinde yine tekrār

Behmen bunu duyunda ağlamaya başladı ve şahın önünde tekrar yere kapandı.

Didi iy āftāb-ı burc-ı devlet
Şehen-şāh-ı serīr-i evc-i rif'at

(Şöyle) dedi: "Ey saadet göğünün güneşi ve mertebesi yüksek tahtta oturan padişah!

Bugün 'ahdüñde[520] Kisrī-yi zamānsın
'Adālet taḫtına ṣāḥib-ḳırānsın

Zamanın Kisrâ'sı şimdi sensin ve adalet tahtında üstünlük kazanmış hükümdarsın.

Benem ol derdmend[521] ü dil-şikeste
Felekler gerdişinden zār u ḫaste

Ben ise gönlü kırık ve dertli, feleğin başını döndürdüğü (bir) hastayım."

Didi luṭf-ıla sulṭān iy cüvān-merd
Ḳayırmaz bu cihānda çoḳ olur derd

Ḳanı Vāmıḳ ḳanı sulṭān-ı ʿāşıḳ
Ḫaber vir ḳandadur ol yār-ı ṣādıḳ

Sultan da lütuf gösterip (şöyle) dedi: "Ey delikanlı, insana önem vermeyen bu dünyada dertler de çok olur.
O sadık dostun, âşık sultan Vâmık nerededir, bana ondan haber ver."

4329 Didi Behmen eyā sulṭān-ı devrān
Ḳapuñda şimdi Vāmıḳ bende-fermān

Behmen de; "Ey zamanın sultanı, Vâmık şu anda kapınızda fermanlı köle olmak ister.

150b Ḳuluñı ḥażretüñe ḳıldı irsāl
Ḳılam ʿizz-i ḥużūra vaṣf-ı aḥvāl

Ben kulunuzu yüce katınıza hâlimizi anlatmak üzere gönderdi." dedi.

İşitdüginde şāh oldı feraḥnāk
Feraḥdan ṭurdı yirinden ṭarabnāk

Şah, bunları duyunca çok sevindi ve neşeyle yerinden fırladı.

4332 Sevincinden vezīre itdi fermān
Ki ḳarşu varsun aña ehl-i erkān

Sevinçle vezirine, ileri gelenlerin onu karşılşamak üzere çıkmalarını emretti.

Yirince eyleñüz taʿẓīm ü tebcīl
İrişdürüñ baña ol şāhı taʿcīl

"Saygı ve hürmette kusur işlemeden o şahı bana hemen getirin." (dedi).

Çü Behmen bu cevābı şehden aldı
Yüridi sürʿat-ile şāha geldi

Behmen, şahtan bunu duyunca hemen Vâmık'ın yanına koştu.

4335 Eyitdi müjdegānī necm-i rāciʿ
Şeref burcında oldı yine ṭāliʿ

(Şöyle) söyledi: "Müjdeler olsun ki yıldızımız dönüp tekrar şeref burcunda doğdu.

Vezīri geldi şāhuñ iy şehen-şāh
Ṭur imdi eyleyelüm ʿazm-i dergāh

Ey şahlar şahı, şahın veziri geldi. Kalk, onun dergâhına kadar gidelim."

Bu sözi ʿarż idince irdi erkān
Gelüp ol ḫān öñinde ṭutdı dīvān

Bu sözü tam bitirdiği sırada ileri gelenler yetişti ve hanın önünde hazır beklemeye başladı.

4338 Ṭurup Vāmıḳ geyindi çüst ü çālāk
Çıḳardı itdi mihnet cübbesin çāk

Vâmık üzerindeki mihnet elbisesini yırtarak çıkardı ve hemen çıkmak üzere giyindi.

Süvār itdi çıḳardı şāhı Behmen
Du'ā vü himmet aldı cümlesinden

Behmen, şahı çıkarıp atına bindirdi ve oradakilerin hepsinin dua ve himmetlerini istedi.

Ne ise ol zamānda resm ü 'ādet
İderler şāhı ol resme ri'āyet

O zamanda padişah refakati hangi tertip üzere yapılıyorsa Vâmık için de o uygulandı.

Bular gelmekde Ṭūs'uñ pādişāhı
Buyurdı cem' olup bindi sipāhī

Bunlar gelmekte iken Tûs padişahının emri ile sipahiler ata binip (yola çıkmıştı).

İrişdi begler-ile şāh-ı devrān
Buluşdı bir arada iki sulṭān

Beyler ile zamanın padişahı (Vâmık, Merzübân Şahın) yanına geldi; iki sultan buluşmuş oldu.

Görincek şāhı Vāmıḳ 'izzetinden
Nüzūl itdi hemān ol dem atından

Vâmık, (Merzübân) Şahı görünce saygı gösterip hemen atından indi.

Ḳomadı Merzübān Şāh didi zinhār
Süvār ol ata yine iy cihāndār

Merzübân Şah da alçak gönüllülük gösterip "Ey cihanı elinde tutan padişah, atına tekrar bin." dedi.

Görür şehden bu deñlü luṭf u iḥsān
Süvār oldı yine raḫşına sulṭān

Sultan (Vâmık), şahtan böylesine bir lütuf görünce tekrar atına bindi.

At üzre iki sulṭān görişüp ḫoş
Biri birini itdiler der-āġūş

İki sultan at üzerinde görüşüp kucaklaştılar.

Ki her giz görmemişdi Vāmıḳ'ı şāh
Göricek didi taḥsīn bāreka'llāh

(Merzübân) Şah, Vâmık'ı daha önce görmediğinden görür görmez çok beğendi ve "Allah onu kutlu kılsın." dedi.

Getürdi kendü taḫtına geçürdi
Virüp ḫil'at yidürdi vü içürdi

Getirip kendi tahtına oturttu ve hil'at giydirdikten sonra ikramda bulundu.

Pes andan şāh buyurdı Dilpezīr'i
Varuñ 'Azrā'ya iltüñ ol emīri

Şah daha sonra (Vâmık'ın geldiğini) bildirmek üzere Dilpezîr'i Azrâ'ya göndermelerini emretti.

Buyurdı Zengī'yi getürdi sulṭān
Eyitdi Vāmıḳ'a it buña fermān

Merzübân Şahın buyruğu ile Zenci getirildi ve Vâmık'a; "Ne yapılması gerekiyorsa emret;

Ki zīrā saña çoḳ itdi ziyānı
Ne kim eyledi bir bir bulsun anı

zira sana çok zarar vermiştir, yaptıklarının tek tek karşılığını bulsun." dedi.

Didi Vāmıḳ çıḳarsunlar derisin
Gerekmez baña ol itüñ dirisin

Vâmık da; "O itin yaşamasının hiçbir faydası yoktur, onun derisini yüzsünler." dedi.

4353 İşitdi Zengī anı gözi ṭoldı
Birez aġladı döndi yine güldi

Zenci bunu işitince gözleri doldu ve biraz ağladıktan sonra yine gülmeye başladı.

Didi Vāmıḳ ki bildüñ n'olısarsın
Neden aġlar neden yine gülersin

Vâmık; "Başına neler geleceğini bildiğin hâlde neden önce ağlayıp sonra tekrar gülersin?" dedi.

Sürüp Zengī türāba 'acz-ile yüz
Didi ḥikmet sözinden şāha bir söz

Zenci de acz içinde toprağa yüz sürüp şaha hikmetli sözlerden birkaç söz söyledi:

4356 Bu dehr-i dūnuñ iy şeh yoḳ vefāsı
Meger kim bir vefāya biñ cefāsı

"Ey şah, bu alçak dünyanın vefası yoktur, bir vefa gösterse bile karşılığı bin cefa iledir.

Olısar bir arada şādī vü ġam
Bugün düğün olursa irte mātem

Neşe ve üzüntü hep bir aradadır; bugün düğün olursa yarın mutlaka matem olur.

Kimi aġlatsa evvel çarḫ-ı devvār
Kim anı güldüriser āḫir-i kār

Bu dönen çark, önce ağlattığını sonra yine güldürecektir.

4359 Seni iy şāh-ı 'ālem çarḫ-ı gerdūn
Ki döne döne itmişdür diger gūn

Ey cihan padişahı, sürekli dönmekte olan bu çark döne döne senin de gidişatını değiştirmiştir.

151b Gör evvel itdi bülbül gibi nālān
Dönüp gül gibi āḫir itdi ḫandān

Senin de bildiğin gibi, önce bülbül gibi ağlatıp inletirken sonunda gül gibi yüzünü güldürdü.

Kim evvel ben daḫı aġladum iy şāh
Umarın ṣoñra gülmek vire Allāh

Ey padişah, ben de önce ağladım, sonra da Allah'tan gülmeyi dilemekteyim."

4362 Melik Vāmıḳ bu sözden aldı ḥiṣṣe
Ki gitdi ḳalmadı cānında ġuṣṣa

Vâmık kendi payına düşen sözleri anladı ve gönlünde kederden iz kalmadı.

Bu şādīden güneş gibi feraḥ şād
Oluban eyledi Zengī'yi āzād

Bu sevinçle, güneş gibi gönlü açılınca Zenci'yi azat etti.

Ḥişārın itdi yine aña in'ām
Yanınca eyledi çoḳ luṭf u ikrām

Kaleyi tekrar ona bağışladığı gibi, çokça lütuf ve ikramda da bulundu.

Gelüp şāh-ı cihānuñ pāyın öpdi
Ḥarāma tevbe idüp döndi gitdi

O da gelip cihan padişahının ayağına kapandı ve bir daha hata işlemeyeceğine söz verip (kalesine) döndü.

Du'ā idüp yir öpdi gitdi Zengī
Yirine ṣaġ u sālim yitdi Zengī

Zenci dua edip toprağı öpüp gitti ve sağ salim yerine ulaştı.

Niçe gün ḳaldı Ṭūs şehrinde Vāmıḳ
Çıḳup gitmege bulmadı aralıḳ

Vâmık gitmeye bir türlü fırsat bulamadığı için günlerce Tûs şehrinde kaldı.

Egerçi dün ü gün 'işretde idi
Ṣafā vü zevḳ-ile ṣoḥbetde idi

Gerçi içki meclislerinde gece gündüz zevk ü safa içinde sohbet etmekteydi.

Ḫaber gönderdi bir gün şāha 'Aẕrā
Çaġırdup Behmen'i yanına tenhā

Azrâ, bir gün yanına gizlice Behmen'i çığırtıp şaha haber gönderdi.

Eyitdi Behmen'e ol ehl-i 'izzet
Niçe bir olalum bu şāha ṣıḳlet

O izzetli (güzel), Behmen'e (şöyle) dedi: "(Merzübân) Şaha daha ne kadar yük olacağız?

Yıla yaḳlaşdı kim bu yirde ḳalduḳ
Gidelüm bunlara yiter yük olduḳ

Neredeyse bir yıla yakın süreden beri buradayız. Artık bunlara yük olduğumuz yeter.

Varalum bizüm ile iy şehen-şāh
Yāḫūd Çīn iline irgürelüm rāh

Ey şahlar şahı, ya ülkemize ya da Çin'e gidelim."

Çü Vāmıḳ oldı bu sözlerden āgāh
Benüm daḫı murādum oldur iy māh

Vâmık bu sözleri işitince; "Ey ay (yüzlü), benim de görüşüm bu yöndedir." dedi.

Buyurdı Behmen'e Vāmıḳ ki iy yār
İcāzet iste yola gitmege var

Vâmık, Behmen'e; "Dostum, git ve yola çıkmamız için izin iste." dedi.

152a	Gelüp Behmen yir öpdi Merzübān'a Dìdi iy ḫusrev-i devr-i zamāne	Behmen Merzübân'ın yanına gelip yer öptükten sonra (şöyle) dedi: "Ey zamanın padişahı,
	Melik Vāmıḳ du'ā idüp ḥavālet Diler gitmege sulṭāndan icāzet	Vâmık dua edip ayrılmak üzere sizden izin istememi havale etti:
4377	Çoġ itdük şāh-ı devrāna ṣudā'ı Buyursunlar idelüm el-vedā'ı	'Zamanın padişahının yeterince başını ağrıttık; izin verirlerse ayrılmak isteriz.' (demektedir).
	İcāzetden budur maḳṣūd-ı ġālib Ṣıla olmış durur ol şāha vācib	İzin istememizin sebebi; (Vâmık) Şaha ana babasını ziyaret etme zarureti doğmuş olmasıdır.
	Pes on yıldur çeker ġurbetde miḥnet Velīkin vālideyne oldı ḥasret	Dahası, on yıldır gurbette sıkıntı çektiği için ana babasına zaten hasret çekmektedir.
4380	Umar sizden ṣafā-yı himmet-ile Yirine gönderesiz 'izzet-ile	Sizden, himmet gösterip ait olduğu yere göndermenizi istemektedir."
	İşitdüginde sulṭān oldı derhem Mübārek ḫāṭırına geldi verhem	Bunları duyunca sultanın yüreği ıstırapla doldu ve o an ölmeyi istedi.
	Baş egdi aldı deryā-yı taḥayyür Bu resme eyledi āḫir tefekkür	Şaşkınlık denizinin istilasına uğrayınca başını eğip düşünmeye başladı.
4383	Eyitdi Behmen'e var şāha söyle Kerem luṭf eyle gönlin rāżī eyle	Behmen'e (şöyle) dedi: "Lütfen bir iyilik yap da (Vâmık) şahın gönlünü razı et;
	Mürüvvet eylesün şāh-ı cihān-gīr Dügün içün idem bir özge tedbīr	o cihangir padişah cömertlik göstersin ki ben düğünleri için şahane bir hazırlık yapayım.
	Taḥammül eylesün birḳaç aya dek Yapam üç şāh-içün üç 'ālī gerdek	Birkaç ay daha sabrederse üç şah için üç büyük gelin evi hazırlatayım.
4386	İdem şāhāne tertībin müretteb Müzeyyen hem münaḳḳaş hem müẕehheb	Padişahlara yaraşır bir düzende; süslü, nakışlı ve tezhibi bile düşünülmüş olsun.

Birinde Şāh Vāmıḳ[522] ṭuta mesken
Birinde Dilpeẕīr-ile Behmen

Birine Vâmık, birine Dilpezîr ile Behmen yerleşsin.

Birinde Lāhicān'ıla Perīzād
Üçi üç yirde ola ḫurrem ü şād

Birinde de Lâhicân ile Perîzâd (olmak üzere) üçü üç yerde bahtiyar olsun.

4389 İdem üç şehryārı[523] bunda da'vet
İdem her birine biñ dürlü ḫıdmet

Üç hükümdarı da buraya davet edip her birine fazlasıyla hizmet edeyim.

152b Ki evvel bunda da'vet ola Ṭaymūs
Ḳulı ḳurbānıdur anuñ şeh-i Ṭūs

Önce, (bendeniz) Tûs şahının kendisine kul ve kurban olduğu Taymûs davet edilsin.

İkincisi Melik Şāh Ġazni şāhı
Güzeller şāhı 'Aẕrā'nuñ penāhı

İkinci olarak güzeller şahı Azrâ'nın yegâne sığınağı olan Gazne padişahı Melik Şah,

4392 Üçünci Naḫcüvān'dan gelsün Arslān
Birike bir araya üç ulu ḫān

üçüncü olarak da Nahcivan'dan Arslan gelsin ve üç büyük hakan bir araya gelmiş olsun.

Melik Vāmıḳ iderse buña inkār
Elümüzden ne gelür çār u nā-çār

Eğer Vâmık bunu kabul etmezse çaresiz yapacak bir şeyimiz yoktur.

İcāzetdür ṭoyum olsun ṭoḳ olsun
Degüldür bağlu yolı açuḳ olsun

Diyeceğim, zenginlik içinde yaşamasıdır. Kapımızda kölemiz de değildir; yolu açık olsun."

4395 Çü şāhuñ sözlerini aldı Behmen
Du'ālar itdi şāha geldi Behmen

Behmen, (Merzübân) Şahın sözlerini dinledikten sonra dua edip Vâmık'ın yanına geldi.

Görüp işitdügini itdi taḳrīr
Budur maḳṣūdı şāhuñ iy cihān-gīr

Görüp işittiği her şeyi aktardı: "Cihangir padişah, (Merzübân) Şahın dileği budur." dedi.

Görüp ma'ḳūl eyitdi Şāh Vāmıḳ[524]
Ḳabūl itdüm müvecceh hem muvāfıḳ

Vâmık da bunu makul bulup kabul ettiğini söyledi.

4398 Buyurdı Merzübān Şāh geldi üstād
K'uralar bir mübārek demde bünyād

Merzübân Şahın buyruğu üzerine kutlu bir zamanda bina yapılmaya başlanması için ustalar çağrıldı.

Sehel müddet içinde oldı ābād
Gelüp begler iderler āferīn bād

Kısa sürede bina bayındır hâle getirildi; beyler de gelip takdir ettiler.

Buyurdı cem' ola yegāne[525] begler
Firāset ṣāḥibi ferzāne begler

Özellikle anlayış ve bilgi sahibi beylerin çağırılması emredildi.

4401 Ṣalalar ol yiñi bünyāda pertev
Müşerref ola cennet gibi ol ev

(Beyler) bu yeni yapıya ışık saçıp cennet gibi olan bu evi şereflendireceklerdi.

Dirildi ol maḳāma ehl-i 'işret
İderler Vāmıḳ'ı ol bezme da'vet

Bütün işret ehli buraya toplanınca Vâmık'ı da meclise davet ettiler.

Gelincek ḳarşuladı cümle begler
Ḳamusı üstine gevher ṣaçarlar

(Vâmık) gelince bütün beyler onu karşıladı ve üzerine inciler saçtılar.

4404 Tekellüf eyledi sulṭān aña taḫt
Didi lāyıḳ durur benden saña taḫt

Sultan (Merzübân), tahtı ona teklif etti ve "Bu taht sana benden daha layıktır." dedi.

153a Edeb itdi ri'āyet geçmedi şāh
Ḥayānuñ perdesini açmadı şāh

(Vâmık) Şah da adaba uyup (tahta) geçmeyerek hayâ perdesini açmamış oldu.

Çoḳ itdi Merzübān ibrām u iḳdām
Getürdi yanına şāhı ser-encām

Merzübân, ısrarla ikna etmeye çalıştı ise de Vâmık'ı ancak yanına oturtabildi.

4407 Ki bir taḫta oturdı iki sulṭān
Du'ālar itdi meclis ehli yeksān[526]

Nihayet bir tahta iki sultan oturdu, meclistekiler de hep birden dualar etti.

Buyurdı şāh çekildi nüzl-i ni'met
Müretteb oldı tertīb üzre ṣoḥbet

Şahın buyruğu üzerine bütün yiyecekler getirildi, sohbet meclisi tertip üzere donatıldı.

Cihān içre ne deñlü var-ısa aş
Ḳamusı geldi anda iy ḳarındaş

Kardeşler, dünyada kaç çeşit yemek varsa hepsi de orada vardı.

4410 Yinildi vü içildi cām u bāde
Gidüp ġam oldı ḫāṭırlar güşāde

Yemekler yenip şaraplar içilince gönüllerden gam gidip yerine neşe geldi.

Alup altun ayağı sīmgūn dest
Yürütdi ehl-i bezme sāḳī peyvest

Gümüş elli saki eline altın kadehi alıp meclistekilere sıra sıra gezdirdi.

Ki ḥadden aşa Vāmıḳ oldı ferḥān
Açıldı ġonçeyiken oldı ḫandān

Vâmık fazlasıyla neşelendi ve gonca iken gül gibi açılmış oldu.

4413 Ziyāde Merzübān Şāh daḫı dil-şād
Olup olmışdı cümle ġuṣṣadan şād

Merzübân Şah da fazlasıyla neşelenmiş, bütün sıkıntılarını unutmuştu.

Didi Şāh Vāmıḳ'a iy pūr -ı Ṭaymūs
Senüñdür taḫt u tāc u kişver-i Ṭūs

Vâmık'a (şöyle) dedi: "Ey Taymûs'un oğlu, tâc, taht ve Tûs mülkü senindir.

İcāzet buyuruñ tedbīr idelüm
Dügün eylemege el bir idelüm

İzin verin el birliği ile düğün yapmak üzere hazırlıkları başlatalım.

4416 Ṣalalum her şehen-şāha bir ādem
Geleler şehr-i Ṭūs'a şād u ḫurrem

Tûs şehrine gelmeleri için her bir şaha bir adam gönderelim.

Velīkin Lāhicān'ıla Perīzād
Perīlerdür degüldür ādemī-zād

Fakat Lâhicân ile Perîzâd birer peridir, insanoğlu değillerdir.

Ne yirde isteyelüm anları biz
Nedür tedbīr buyuruñ anlara siz

Onlar için neresi uygundur, onlar için uygun çareyi siz söyleyiniz."

4419 Didi Vāmıḳ budur tedbīr-i rūşen
Kim evvel vara şehr-i Çīn'e Behmen

Vâmık (da şöyle) dedi: "En uygunu, öncelikle Behmen'in Çin ülkesine gitmesidir.

153b Yolı üzre anuñ bir 'ayn-ı cārī
Ki luṭfından yaratmış anı Bārī

Yolu üzerinde, Allah'ın lütfu ile yarattığı akan bir pınar (vardır).

Giderken Behmen uġraya bıñara
Gelür her dem perīler ol diyāra

Behmen giderken o pınara uğrasın çünkü periler her zaman oraya gelirler.

4422 Bula anları yāḫūd bile aḫbār
İde bu cānibi andan ḫaberdār

Onları bulup ya da nerede olduklarını öğrenip burada olacaklar hakkında haber versin.

Ṣalalum Ġazni'ye ulu vezīri
Ki varsun Naḫcüvān'a daḫı biri

Ulu veziri Gazne'ye, Nahcivan'a da bir başkasını gönderelim.

Olur bunlar gelince ḫayli müddet
Görilsün bunda olan bāḳī ḫıdmet

Bunlar gelinceye kadar geçecek hayli müddet içerisinde de burada kalan işler görülsün."

4425 Müvecceh gördi bu tedbīri sulṭān
Ḳabūl itdi begendi ehl-i erkān

(Merzübân) Sultan, bu fikri uygun buldu, ileri gelenler de beğenip onayladı.

Ḳoşuldı Behmen'e bir niçe yoldaş
Ḳamusı ehl-i dil her ḥāle ḥāldaş

Behmen'in yanına yol arkadaşı olarak birkaç gönül ehli ve hâlden anlayan yoldaş eşlit etti.

Gelüp yüz sürdi şāhuñ işigine
Revān oldı mübārek demde Çīn'e

Şahın eşiğine gelip huzurunda eğildikten sonra kutlu bir zamanda Çin'e doğru yola koyuldu.

4428 Bu cānibden yine buyurdı sulṭān
Gelüp cem' oldılar düstūr-ı devrān

Beri tarafta ise sultanın buyruğu üzerine o zamanki vezirler bir araya toplandı.

Vezīrüñ ikisine iki ḫil'at
Virüp yoldaş iderler yümn ü himmet

İçlerinden iki vezire hil'at verip himmet ve uğuru kendilerine yoldaş kıldılar.

Ulusı Ġazni'ye oldı revāne
Kiçisi gitdi mīr-i Naḫcüvān'e

Büyüğü Gazne'ye, küçüğü de Nahcivan emirine gönderildi.

4431 Dün ü gün yortum idüp gitdi Behmen
İrişdi ol bıñara elli günden

Behmen, gece gündüz sürekli yol gittikten sonra elli gün sonra o pınara ulaştı.

Görür Behmen ki ol ḥavżuñ bıñarı
Ṣuyı ṣāfī yaşarmış sebzezārı

Behmen, o su göletini besleyen pınarın berraklığını ve çevresinin yemyeşil olduğunu gördü.

Yorulmışdı yoşumışdı ṭavarlar
Buyurdı Behmen ol yirde ḳonarlar

Binek hayvanlarının da takati kesildiği için burada konaklanmasını istedi.

4434 Didi vācib sefer üzre müsāfir
Ola menzilde birḳaç gün mücāvir

"Yolcunun yolculuk sırasında bir yerde durup dinlenmesi gereklidir." dedi.

154a Ḥużūra vardı ol gün anda Behmen
Ḫaberdār olmaġ-içün Lāhicān'dan

Behmen, Lâhicân'dan haber alabilmek için o gün orada istirahat etti.

Behmen Vāmıḳ'uñ babası Ṭaymūs Şāhı sūra da'vet eylemege giderken Lāhicān'ıla Perīzād'dan ḫaber alup Vāmıḳ'a bildürdügidür

Behmen'in Vâmık'ın babası Taymûs Şahı düğüne davet etmek üzere giderken Lahicân ile Perîzâd'dan haber alıp Vâmık'a bildirmesi

Bu fikr-ile yaturken bunda Behmen
Gürüldi ḳopdı nā-gāh gökyüzinden

Behmen, burada bu düşüncelerle yatarken gökyüzünden ani bir gürültü koptu.

4437 Havādan bir ulu bī-gāne leşker
İnerler Behmen'e ḳarşu ḳonarlar

Gökyüzünden büyük, garip bir ordu inip Behmen'in karşısına kondu.

Naẓar eyledi Behmen gördi bunlar
Benī ādem degül cümle perīler

Behmen, bunların, insan değil, periler olduğunu anladı.

Arasından birisi bu çerinüñ
Meger kim ulusı imiş perīnüñ

Meğer bu askerlerin arasından birisi, perilerin şahı imiş.

4440 Yitişdi Behmen'e ḳıldı du'āyı
İderler birbiriyle merḥabāyı

Behmen'in yanına gelip dua ettikten sonra karşılıklı merhabalaştılar.

Şorup Behmen didi iy ehl-i 'izzet
Uġur-ıla ne yire 'azm-i niyyet

Behmen; "Ey izzet sahibi, bu uğurlu yolculuk nereyedir?" diye sordu.

Eyitdi kūh-ı Ḳāf'dan ṭoġrı geldük
Bi-ḥamdi'llāh ki geldük size irdük

(Onlar da şöyle) dediler: "Kaf dağından gelmekteyiz ve Allah'a hamd olsun ki sizinle karşılaştık.

4443 Didiler Lāhicān'ıla Perīzād
Yıl oldı bendden olmadılar āzād

Lâhicân ile Perîzâd bir yıla yakın zamandan beri tutsaktılar.

Ki şehden ayrılalı Lāhicān'ı
Perīzād'ıla bir dīv ṭutdı anı

Lâhicân ile Perîzâd, (Vâmık) Şahtan ayrıldığından bu yana bir devin esareti altındadır.

Melik Vāmıḳ bu yaña ḫurrem ü şād
Muḳayyed Lāhicān'ıla Perīzād

Vâmık bir tarafta neşe içinde yaşarken Lâhicân ile Perîzâd ayağı zincirli hâldedir."

4446 Didi Behmen nedür ol derde dermān
Didi Vāmıḳ'dan olur luṭf u iḥsān

Behmen; "Bu işin çaresi nedir?" deyince; "Vâmık'ın bu durum için elinden gelen lütuf ve ihsanı göstermesi yeterlidir." dediler.

İderler Behmen'e şol deñlü ibrām
Varalum Vāmıḳ'a olmadın aḫşam

Behmen'e, akşam olmadan Vâmık'ın yanına gitmek için (şöyle) ısrar ettiler:

154b Bilürsin sen anuñ nāzük-mizācın
Kerem ḳıl eyle bu derdüñ 'ilācın

"Sen onun ne kadar nazik yaratılışlı olduğunu bilirsin; lütfen bu derdin ilacı için bize yardımcı ol.

4449 Getürelüm üşenme çın seḥergāh
Seni ṣaġ u selāmet in-şā'allāh

İnşallah, seni seher vakti sağ selâmet geri getireceğimizden şüphen olmasın."

Şu deñlü itdiler iḳdām u ibrām
Niç'itsün oldı Behmen bunlara rām

O kadar ısrar ettiler ki Behmen bunlara boyun eğmek zorunda kaldı.

Alurlar Behmen'i bir bārgāha[527]
Hemān perrān olurlar ṭoġrı şāha

Behmen'i bir divanın üstüne alıp (Vâmık) Şaha doğru kanat açtılar.

4452 Ki daḫı ötmedin dünüñ ḫurūsı
İrişdi buldı bunlar şehr-i Ṭūs'ı

Bunlar, daha gecenin horozu ötmeden Tûs şehrine ulaştılar.

Yaturdı uyḳuda ol şāh-ı 'āşıḳ
Didiler geldi Behmen ṭurdı Vāmıḳ

Âşık Vâmık, yatmaktaydı, Behmen'in geldiği haber verilince uykudan kalktı.

Ḫayır mı iy bürāder yoḫsa şerdür
Ki giceyle gelen ḳara ḫaberdür

"Hayır mı yoksa şer mi? Çünkü gece gelen, kara haberdir." dedi.

4455 Didi Behmen ḫayırdur in-şā'allāh
Ḫaber var Lāhicān'dan iy şehen-şāh

Behmen (şöyle) dedi: "Ey padişahlar padişahı, inşallah hayırdır; Lâhicân'dan haber var.

Ṭutulmış Lāhicān'ıla Perīzād
Umarlar ḥażretüñden ola imdād

Lâhicân ile Perîzâd tutsak olmuşlar ve sizden yardım beklerler.

	ʻAdūsı var-ımış bir dīv-i ḫūn-ḫᵛār Ol iki cānı itmişdür giriftār	Kan emici bir dev düşmanlık gösterip o iki canı yakalamıştır.
4458	Dinürmiş Ġundī Dīv ol nā-bekāre Düşürmiş ġāfil anları şikāra	O Gundî Dev denilen hayırsız, onları gafilce avlamıştır."
	İşitdüginde Vāmıḳ oldı derhem Gözinden aḳdı yaşlar yirine dem	Vâmık bunu duyunca çok üzüldü ve gözünden yaş yerine kanlar aktı.
	Didi Vāmıḳ ne yirdedür mekānı Varıcaḳ ḳanda bulurın ben anı	"Yeri neresidir, ben gidince onu nasıl bulurum?" dedi.
4461	Didiler kūh-ı Ḳāf'da bir dere var Derenüñ orta yiri bir ulu ġār	(Şöyle) dediler: "Kaf Dağı'nın orta yerinde büyük bir mağara vardır.
	Maḳām itmiş anı bir dīv-i bed-kīş Dün ü gün anda yatur ol bed-endīş	O kötülük düşünen dinsiz dev, orasını kendine mekân tutmuş ve gece gündüz orada yatmaktadır."
155a	Buyurdı Behmen'e şeh ṭurma iy yār Varup Çīn şehrini eyle ḫaberdār	Şah (Vâmık), Behmen'e (şöyle) buyurdu: "Dostum, hiç beklemeden git ve Çin şehrine haber ver.
4464	Ḫaber vir vālideyni daʻvet eyle Gelince anlara ḫoş ḫıdmet eyle	(Düğün) haberini aileme bildir ve onları davet et, geldiklerinde ise eksiksiz hizmet eyle.
	Ḫudā yarı ḳılursa Lāhicān'ı Ḫalāṣ idem Perīzād'ıla anı	Allah'ın yardımı ile ben Perîzâd ile Lâhican'ı kurtarayım."
	Şehen-şāh[528]a duʻālar itdi Behmen Perīlerle yolına gitdi Behmen	Behmen, şahlar şahı (Vâmık'a) dualar edip perilerle yola koyuldu.
4467	İrişdi çın seḥerden leşkerine Revān oldılar andan yollarına	Seher vakti askerlerinin yanına ulaşıp sonra da yollarına devam ettiler.

Vāmıḳ kūh-ı Ḳāf'a varup Dīv-i Ġundī-nām 'ifrīti helāk idüp Lāhicān'ıla Perīzād'ı ḳurtarduġıdur

Vâmık'ın Kaf dağına gidip Dîv-i Gundî adındaki yaratığı helâk ederek Lâhicân ile Perîzâd'ı kurtarması

Bu cānibden ṭurup sulṭān-ı 'āşıḳ
Yaraġın gördi kendüye muvāfıḳ

Âşık sultan, beri taraftan kalkıp kendine yaraşır hazırlıklarını tamamladı.

Hemān geydi şehen-şāh ālet-i ceng
Ki ol dīv cengine eyledi āheng

Hemen o dev ile savaşmak üzere gerekli olan savaş aletlerini takındı.

4470 Buyurdı perīler şāhı götürdi[529]
O dīvüñ olduġı ṭaġa getürdi

Buyruk üzerine periler, şahı alıp devin bulunduğu dağa getirdiler.

Şehen-şāh[530] gördi bir vādī sehimnāk
Ne ot var ne aġaç ne ḫār ü ḫāşāk

Şahlar şahı, (buranın) üzerinde ne ot ne ağaç ne de çöp bulunan korkunç bir vadi olduğunu gördü.

Ṭaşı ḳapḳara seng-i ḫāredür hep
İçi ṭopṭolu mār u mūr u 'aḳreb

Dışı, simsiyah mermer taşları ile kaplı, içi de yılan, karınca ve akrep dolu idi.

4473 Ḳoḳusı mühmel ü çirkīn havāsı
Havā görmezdi yoġ-ıdı feżāsı

(Burası), bakımsızlık kokan ve havası kirli bir yerdi; fezâsı da olmadığı için basık bir atmosferi vardı.

Şu resme gündüzin oda yanardı
Ne ḳolan yügürür ne ḳuş ḳonardı

Gündüz vakti sıcaktan ateş gibi yanar, ne yaban eşeği yürüyebilir ne de bir kuş konardı.

Çıḳardı ıssısından göklere dūd
Cehennem aña nisbet żerrece od

Hararetinden göklere dumanı çıkar; cehennem onun yanında bir ateş zerresi gibi kalırdı.

155b

4476 Gice olsa olurdı şol ḳadar serd
Ṣanasın kim yaġardı berf-ile berd

Gece de o kadar soğuk olurdu ki sanki kar ile gelen soğuk yağmaktaydı.

Perīler ol sebebden çār u nā-çār
Ẓafer bulmazlar-ıdı aña her bār

Bu sebepten, periler çaresiz her seferinde başarı sağlayamamışlardı.

Didiler şehryāra[531] iy şehen-şāh
Bu vādīde olur ol dīv-i güm-rāh[532]

(Vâmık) Şaha (şöyle) dediler: "Ey şahlar şahı, o yolunu sapıtmış dev bu vadide yaşar.

Olur bu yirde ol kelb-i cehennem
Yidügi mār u mūr u içdügi sem

O cehennem köpeği burada mesken tutmakta; yılan ve karınca yiyip zehir içerek yaşamaktadır."

Gice olınca Vāmıḳ itdi ārām
Ṭulındı gün uruldı nevbet-i şām

Gece oluncaya kadar Vâmık dinlendi. Güneş battı ve akşam, nöbeti devraldı.

Ṭurup ābdest alup ṭurdı namāza
Yüz urup ḫāke başladı niyāza

Abdest alıp namaza durdu, yere secde edip yakarmaya başladı.

Yüzin yirlere sürdi dökdi yaşı
Ṣuladı ol arayı gözi yaşı

Yüzünü yerlere sürüp orası suya kanıncaya kadar gözlerinden yaş döktü.

Taẕarru'lar ḳılup ḳıldı enīni
Gözinüñ yaşı ṭoldurdı zemīni

Gözyaşı her yeri kaplayıncaya kadar ağlaya inleye yalvardı.

Dil ü cāndan añup Yezdān-ı pāki
Eliyle başına çün ḳoydı ḫāki

Yüce yaratıcıyı gönülden anıp eliyle başına toprak koyarak

Didi ḳalmışlara ḳuvvet viren Ḥaḳ
Ḳavī olmayana ḳudret viren Ḥaḳ

(şöyle) dedi: "Düşkünlere kuvvet, güçsüzlere kudret veren Rabbim!

İlāhī ben ḥaḳīri eyle manṣūr
Ki görem düşmenümi ḫ'ār u maḳhūr

Allah'ım, düşmanımın bayağı hâlde kahrolduğunu görmem için ben hakir kulunu üstün kıl."

Bu resme aġlayuraḳ merd-i meydān
Yüzin yirden götürdi şāh-ı devrān

Meydan yiğidi, devran padişahı, bu şekilde ağladıktan sonra başını yerden kaldırdı.

Diledi kim yüriye vādīye şāh
Perīler didiler kim iy şehen-şāh

(Vâmık) Şah, vadiye doğru yürümek isteyince periler (şöyle) dediler:

Velīkin bunda bir müşkil var iy şāh
Girilmez bu dereye gāh u bī-gāh

"Ey padişah, burda bir müşkül vardır; bu dereye her istenildiğinde girilmez.

Düşer bu vādīye gündüzin āteş
Yanar ḳum u ḳayır ḳaynar ḳızar ṭaş

Gündüzleri bu vadiye ateş düşmekte; kum ve çakıl yanıp kaynamakta, taşlar ısınıp kızmaktadır.

156a

4491 Yılanı ḳatı çoḳdur ʿaḳrebi bol
Eser bād-ı semūm virmez saña yol

Yılanı ve akrebi çok olduğu gibi sıcak bir rüzgâr eserek sana engel olur."

Didi şāh eydelüm Allāh oñara
Ümīdüm var bulam bu derde çāre

(Vâmık) da (şöyle) dedi: "Allah rast getirsin, diyelim. Umarım bunun da bir çaresi vardır.

Bugün cān u göñülden olmazın şād
Gelince Lāhicān'ıla Perīzād

Lâhicân ile Perîzâd gelinceye kadar bugün gönlüm rahat etmez."

4494 · Ġam u ġuṣṣa üşüp göñlini aldı
Mübārek gözlerine uyḳu geldi

Gönlünü sıkıntı ve keder kapladı ve hemen uykusu geldi.

Uyudı rāḥat oldı ol gice şāh
Uyandı ṣubḥ-ı ṣādıḳdan seḥergāh

Şah o gece uyuyup kendini topladı, tan yeri ağarırken uyandı.

Ṣabāḥ oldı yirinden ṭurdı Vāmıḳ
Yüzini yire sürdi yine Vāmıḳ

Vâmık, sabah olunca kalktı ve tekrar secdeye kapandı.

4497 Var-ıdı Vāmıḳ'uñ tiryāḳ-i ekber
Ezüben gevdesine sürdi yekser[533]

Vâmık'ın (yanında panzehir olarak) tiryâk-i ekber vardı, onu ezip bütün gövdesine sürdü.

Geyindi ālet-i ḥarbi tamāmet
Ṭaleb eyledi Ḥaḳ'dan isti'ānet[534]

Bütün savaş aletlerini kuşandıktan sonra Allah'tan yardım dileğinde bulundu.

Ḳuşandı biline tīġ-ı felarek
Didi yā Rabbī sen eyle mübārek

Beline felârek kılıcı kuşanıp "Rabbim sen uğurlu kıl." dedi.

4500 Kemānı ḳolına aldı ele tīr
Yüridi vādīye şāh-ı cihān-gīr

Cihangir padişah, yayı koluna oku da eline alarak vadiye yürüdü.

Birezden ḳızdı vādī ḳaynadı mūr
Yüridi mār u ʿaḳreb eyledi zūr

Vadi kısa sürede ısındı. Her yan karınca, yılan ve akreple dolunca (yürümek) çok zorlaştı.

Üşerler her ṭarafdan şehryāre[535]
Muḳayyed olmadı şeh mūra māre

Her taraftan yılan ve karınca üşüştüğü hâlde Vâmık hiçbirine yakalanmadı.

4503 Egerçi kim üşerdi şāha bunlar
Ḳırardı bunları tiryāḳ-i ekber

Gerçi (Vâmık) Şahın üzerine toplu hâlde geliyorlardı ama tiryâk-i ekber bunları öldürüyordu.

Yitişdi bāb-ı ġāre şāh-ı devrān
Temāşā itdi bir dem ḳıldı seyrān

Zamanın şahı, mağara kapısına ulaşınca durup bir müddet seyretti.

İlerü vardı gördi bir maġara
İçinden od çıḳardı āşikāre

Biraz yaklaştı ve içinden ateş çıkmakta bir mağara olduğunu gördü.

156b

4506 İrer sem'ine bir ün gey ṣaḳın gey
Dilersin kim idesin dīvi der-pey

Kulağına (şöyle) bir ses geldi: "Eğer devin ardı sıra gidersen oldukça mesafeli durmalısın.

Eger furṣat bulursañ aña zinhār
Hemān bir kerre çalġıl çalma tekrār

Eğer fırsatını bulmuşsan da asla tekrar çalmaya gerek olmayacak şekilde vur.

İki kerre çalıcaḳ dirilür dīv
İdemezsin anuñla ṣoñra sen rīv

İki kere çalacak olursan dev dirilir ve bir daha onunla baş edemezsin."

4509 Naẓar ḳıldı maġara içre sulṭān
Göricek ol la'īni ḳaldı ḥayrān

Sultan, mağaranın içine doğru baktı ve o lanetli hayvanı görünce şaşakaldı.

Uyur-ıdı meger kim dīv-i güm-rāh[536]
Murādınca temāşā eyledi şāh

O yolunu sapıtmış dev uyumakta olduğu için (Vâmık) Şah onu dilediği gibi seyretti.

Ne gördi gördi bir kelb-i cehennem
Başı arlana beñzer desti ādem

O cehennem köpeğinin başı arslana, elleri de insana benziyordu.

4512 Teni ḳaplana beñzer pāyıdur ḫar
Ṣanasın ḳuyruġı bir ulu ejder

Derisi kaplana, ayakları eşek ayağına benziyor, kuyruğu sanki koca bir yılanı andırıyordu.

Diledi kim uyandura anı şāh
Urup bir na'ra Vāmıḳ didi Allāh

Şah onu uyandırmak için "Allah" diye bir nara attı.

Bu na'ra sem'ine irişdi fi'l-ḥāl
Yıḳıldı ṣandı ġārı dīv-i bed-ḥāl

Bu narayı duyan o kötü hâlli dev, mağarası (başına) yıkıldı sandı.

Beliñleyü uyandı uyḳusından
Kim āteşler çıḳardı her gözinden

İrkilerek uykusundan uyandı, her gözünden ateşler çıkardı.

Tamām almamış-ıdı uyḳusını
Uyandı aldı ādem ḳoḳusını

Tam olarak uykusunu da almamıştı. Uyandığında burnuna insan kokusu geldi.

Görür bir ādemi ḳarşuda bī-bāk
Muḳābil kendüsine çüst ü çālāk

(Karşısında) kendisine korkusuzca karşı koyacak gösteriş ve çevikliğe sahip bir insan gördü.

Yirinden ṭurdı derḥāl Dīv-i Ġundī
Yüridi Vāmıḳ'a ḳarşu yükindi

Dev yerinden kalkar kalkmaz Vâmık'ın üzerine yürüdü.

Eline aldı bir mermer 'amūdı
Ṣaçardı ġıjġırup aġzından odı

Eline bir mermer sütun aldı ve ağzından ateşler saçarak haykırmaya başladı.

Yüridi Vāmıḳ'a ol dīv-i güm-rāh[537]
Yirinde ṭurdı muḥkem gitmedi şāh

O sapık dev, Vâmık'ın üzerine yürüdü. (Vâmık) kaçmadı, yerinde temkinlice durdu.

157a

Ḥavāle eyledi gürz-i girānı
Irıldı Vāmıḳ altından nihānī

(Dev), ağır sütunu kaldırınca Vâmık hemen altından uzaklaşıverdi.

Atalardan bu söz dāyim meşeldür
Kim erlik on u ṭoḳuzı ḥīledür

Atalardan her zaman mesel olduğu üzere "Yiğitliğin onda dokuzu hiledir."

Şu resme urdı ḍarbı yire ol ḫar
Gömüldi nıṣfına dek yire mermer

O eşek, yere öyle bir darbe ile vurdu ki mermer yarısına kadar yere gömüldü.

'Amūduñ ḍarbı irdi çünki ḫāke
Żarar irişmedi ol cism-i pāke

(Mermer) sütunun darbesi toprağa bile zarar verdiği hâlde temiz bedenli (Vâmık'a) hiç zarar vermedi.

Toza ġarḳ oldı ġāruñ içi yeksān
Görinmezdi dīvüñ gözine insān

Mağaranın içini toz kapladığı için devin gözü hiçbir şey görmüyordu.

Didi iy derdmend bī-çāre ādem
Yat imdi bu ʻamūd altında bir dem

"Ey çaresiz dert sahibi insan, şimdi biraz da sütunun altında yat." dedi.

4527 İşitdi nerrenüñ gümrendügin şāh
Münācāt eyledi Ḥaḳḳ'a şehen-şāh

(Vâmık) Şah, iri yarı (hayvanın) homurdandığını duydu ve Allah'a duada bulundu.

Yüzin ḫāke sürüp didi ilāhī
Muẓaffer eyle nuṣret vir ilāhī

Secdeye kapanarak; "Allah'ım, yardımınla beni üstün kıl.

ʻİnāyet irse senden bir gedāya
Ki ḳorḳmaz ḳarşu varur ejdehāya

Senden bir dilenciye yardım eriştiği zaman o korkusuzca ejderhaya bile karşı koyabilir."

4530 Didi vü aldı ele tīġ-ı Hind'i
Ṣıġadı ḳolını Ḥaḳḳ'a ṣıġındı

dedi ve eline Hint yapısı kılıcı aldı, Allah'a sığınıp kolunu sıvadı.

Ġılāfından[538] çeküben itdi ʻüryān
Yüridi ol laʻīn üstine sulṭān

Sultan, (kılıcını) kınından çıkarıp o lanetli (hayvanın) üzerine yürüdü.

Dil ü cāndan didi bir kerre Allāh
Yitişdi şöyle çaldı ḫışm-ıla şāh

Şah, gönülden bir kez "Allah" deyip (kılıcını) öfkeyle çaldı.

4533 Miyānından urup bir tīġ-ı Hindī
Ṣanasın kim ḥarīre irdi ṣındı

Tıpkı makasın kumaşı kestiği gibi Hint yapısı kılıçla (onu) belinden yaraladı.

Ḳılıç şol resme urdı dīve yare
Nite kim tīz bıçaḳ tāze ḫıyara

Kılıç, keskin bıçağın taze hıyarı yaraladığı gibi devi yaralamıştı.

Çaġırdı dīv-i Ġundī āferīn bād
Er-iseñ ancaḳ olur ādemī zād

Dev; "Ey insanoğlu, sana aferinler olsun. Bir yiğit ancak bu kadar olur.

157b

4536 Ḳoluña ḳuvvet olsun tīġuñı al
Belā çekdürme baña bir daḫı çal

Koluna kuvvet, kılıcını eline al ve bana acı çektirmemek için bir daha çal." (dedi).

Melik güldi didi iy dīv-i aḥmaḳ
Hemān bir kez çalarlar dīvi ancaḳ

Melik güldü ve; "Ey ahmak dev, bir deve sadece bir kez (kılıç) çalınır." dedi.

Yıḳıldı Dīv-i Ġundī virdi cānı
Ṣanasın yoġ-ıdı evvelde cānı

Dev, sanki daha önce canı yokmuş gibi yere yıkılıp canını verdi.

Şeh-i devrān yüridi ġāre girdi
Perīler şāhını bend-ile gördi

Zamanın padişahı, biraz ilerleyip mağaraya girince periler şahı (Lâhicân'ın) bağlı olduğunu gördü.

İkisinüñ daḫı boynında zencīr
Ki zencīre çekilmiş iki naḫcīr

Zincirlenmiş iki av gibi ikisinin de boynunda zincir vardı.

Melik bunları bendden itdi āzād
Hemān dem Lāhicān'ıla Perīzād

Melik, bunların bağını çözünce Lâhicân ile Perîzâd hemen

Gelüp şāh ayaġına ḳodılar baş
İderler āferīn taḥsīn ü şābāş[539]

şahın ayağına kapanıp şükran ve takdir beyânında bulundu.

Perīzād'uñ ṭutulmışdı zübānı
Bu dīv siḥr-ile baġlamışdı anı

Dev, sihirle Perîzâd'ın dilini bağladığı için konuşamayacak hâlde idi.

Eyitdi Lāhicān iy şāh-ı ʿāḳil
Ṭılsmı vardur anuñ eyle bāṭıl

Lâhicân (şöyle) dedi: "Ey akıl sahibi şah, onun tılsımını bozman
gerekir.

Ṭılsmı bāṭıl olmayınca olmaz
Perīzād şöyle ḳalur nuṭḳa gelmez

Tılsımı bozulmadığı sürece Perîzâd'ın konuşması mümkün değildir."

Didi ḳanda olur anuñ ṭılsmı
Ki ben aña oḳıyam birḳaç ismi

(Vâmık); "Onun tılsımının nerede olduğunu söyle ki ben ona birkaç isim söyleyeyim." dedi.

Didi şol ġār içinde var bir ejder
Ṭılsmıdur anuñ iy şāh-ı kişver

(Lâhicân) "Ey padişah, şu mağarada bir ejder vardır; bunun tılsımı odur." dedi.

Melik Vāmıḳ yüridi ḳarşu ġāre
Bir ejder ḳarşu geldi āşikāre

Vâmık karşısındaki mağaraya yürüyünce karşısına bir ejderha çıktı.

Hücūm idüp şāha aġzın açardı
Dem urup ġıjġırup odlar ṣaçardı

Şaha hücum edip ağzını açtı ve haykırarak ateşler üflemeye başladı.

Dehānında gözedüp urdı bir oḳ
Ṭoḳundı eyledi ol ejderi yoḳ

(Vâmık); ağzını hedef alarak bir ok atınca okun isabeti ile ejderi yok etti.

158a

4551 Ṭılsmı bāṭıl oldı hep bozuldı
Uşandı çarḫı zencīri üzüldi

Tılsımı bozulunca çarkı parçalanıp zinciri koptu.

Perīzād nuṭḳa geldi bülbül oldı
Melik bunları aldı ṭaşra geldi

Perîzâd'ın dili açılıp bülbül gibi konuşmaya başladı. Vâmık da bunları alıp dışarı çıktı.

Perīler cümle istiḳbāl iderler
Şehen-şāhı alup şehre giderler

Periler (Vâmık) Şahı karşıladıktan sonra alıp şehre getirdiler.

4554 İrişmişler-idi tāze bahāra
Ḳonarlar bir müzeyyen murġzāra

İkbahara eriştikleri için kuşu bol, güzel bir yerde konakladılar.

Yidi gün eylediler 'ıyş u 'işret
Tamām oldı nihāyet buldı ṣoḥbet

Yedi gün yiyip içildikten sonra eğlenceyi tamamladılar.

Bulara şāh-ı Ṭūs'uñ niyyetini
Ḥikāyet eyledi cem'iyyetini

(Vâmık), bunlara Tûs padişahının (düğün konusundaki) teklifini bir bir anlattı.

4557 İşidüp Lāhicān oldı ṭarabnāk
Zemīne baş ḳoyup sürdi yüze ḫāk

Lâhicân bunu duyunca çok sevindi ve yere kapanıp yüzüne toprak sürdü.

Du'āya el götürüp eydür iy şāh
Ne kim vardur murāduñ virsün Allāh

Dua için el kaldırıp (şöyle) dedi: "Ey padişah, Allah ne muradın varsa versin.

Hemīşe yarıcuñ olsun Ḫudāvend
Cihān serkeşleri bendüñde der-bend

Allah her zaman yardımcın olsun, dünyadaki bütün asiler sana boyun eğsin.

4560 Buyuruñ devlet ü iḳbāl-ile siz
Yarağımuz görelüm varalum biz

Saadetli ve kutlu buyruğunuzla gidip hazırlıklara başlayalım.

Gelelüm yüz süriye ḫıdmetüñe
Du'ālar eyleyelüm devletüñe

Yüzümüzü yerde sürüyerek hizmetinize gelip devletinize dua etmeye hazırız."

Ḳabūl itdi erenler şāhı Vāmıḳ
Münāsib gördi anı hem muvāfıḳ

Erenler şahı Vâmık da bunu uygun bularak kabul etti.

4563 Buyurdı Lāhicān birḳaç perī ḫoş
Götürdiler serīr-i şāhı ber-düş

Lâhicân'ın buyruğu üzerine birkaç güzel peri şahın tahtını omuzlarında götürdüler.

Şu deñlü sür'at-ile itdiler ḫīz
Yarım sā'atde irdiler daḫı tīz

Öyle hızlı bir şekilde yükseldiler ki yarım saat gibi kısa sürede (Tûs'a) ulaştılar.

İşitdi ḫusrev-i Ṭūs oldı dil-şād
Gelüp itdi hezārān āferīn bād

Tûs hükümdarı (geldiklerini) duyunca çok sevindi ve gelip binlerce takdir ifadesinde bulundu.

158b

4566 Buyurdı Merzübān şāh ehl-i erkān
Gelüp cem' oldı ṭurdı yine dīvān

Merzübân Şahın buyruğu üzerine yetkililer bir araya gelip divan kurdular.

Buyurdı yine tīz görüñ yarağı
Dügün içün yaḳını vü ırağı

(Şah şöyle) buyurdu: "Hemen hazırlıklara başlayın. Düğün için yakın uzak

Ḫaberdār eyleñ 'ālem ḫalḳı bilsün
Yarağ u yatıyıla Ṭūs'a gelsün

herkese haber gönderin ki bütün âlem öğrensin, hazırlıklarını yapıp Tûs'a gelsin."

4569 Yazıldı her yire ḳadrince nāme
Ṭağıldılar erenler ḫāṣ u 'āme

Mevkiine göre her yere mektup yazıldı, erenler de avam ve havas demeden herkese haber vermek üzere dağıldılar.

Ol eṣnāda irüp bir peyk-i çālāk
Du'ā itdi şeh öñinde feraḥnāk

O sırada ayağına çabuk bir haberci gelip sevinçli bir şekilde dua ettikten sonra;

Eyitdi müjdegānī iy şeh-i Ṭūs
İrişdi devlet-ile Şāh Ṭaymūs[540]

"Ey Tûs padişahı, müjdeler olsun; olanca devletiyle Taymûs Şah geldi." dedi.

4572 Buyurdı peyke māl ü nüzl-i ni'met
Didi çoḳ çoḳ şükür Allāh'a minnet

(Şah da) haberciye (bahşiş olarak) çokça mal ve yiyecek verilmesini emretti, Allah'a şükür ve minnet beyânında bulundu.

Buyurdı bindi 'asker çaldılar kūs
Yüridi Vāmıḳ'ıla ḫusrev-i Ṭūs

Şahın buyruğu üzerine asker atına binip davullar çaldı ve (karşılama için) Vâmık ile Tûs padişahı hareket etti.

O gün ol gice gidüp Merzübān Şāh
Yarındası seḥer vaḳtinde nā-gāh

Merzübân Şah o gün o gece yol aldıktan sonra ertesi gün seher vaktinde

4575 Görürler bir müzeyyen ulu ṣaḥrā
Ṣanasın ravża-i Firdevs-i a'lā

tıpkı Firdevs cenneti gibi güzel, büyük bir ova gördüler.

Pür olmış lāle vü nesrīn ü sünbül
Açılmış gül ider feryādı bülbül

(Her yan) lâle, nesrin ve sünbülle dolu idi ve gül açılmış bülbül de feryat etmekteydi.

Güneş ṭoġdı cihānı itdi pür-nūr
Ṣafādan ḫalḳ-ı 'ālem oldı mesrūr

Güneş doğup her tarafı nurla kaplayınca herkes o manzaranın güzelliğinden büyülendi.

4578 İrişdi şevket-ile Şāh Ṭaymūs [541]
Görincek indi atdan ḫusrev-i Ṭūs

Taymûs Şahın olanca heybetiyle geldiğini gören Tûs padişahı atından indi.

Melik Vāmıḳ daḫı indi atından
Irılmadı şeh-i Ṭūs'uñ ḳatından

Vâmık da atından indi, Tûs padişahının yanından ayrılmadı.

İki sulṭān yüridiler piyāde
Şehe ḳarşu yüz adımdan ziyāde

İki sultan, (Taymûs) Şaha karşı yüz adımdan fazla yaya hâlde yürüdüler.

159a

4581 Edeb birle gözedüp neng ü nāmūs
Rikābın öpdi Ṭaymūs'uñ şeh-i Ṭūs

Tûs şahı, şöhret ve hayâsını da göz önünde bulundurarak edeple Taymûs'un (atının) üzengisini öptü.

Görincek Vāmıḳ'ı fehm itmedi şāh
Didi eyleñ beni bu cāndan āgāh

(Taymûs) Şah, Vâmık'ı görünce tanıyamadı ve "Bu kişinin kim olduğunu bilmiyorum, onu tanıtın." dedi.

Didi Behmen budur ol şāh-ı 'āşıḳ
Hem oġluñ hem ḳuluñ şeh-zāde Vāmıḳ

Behmen de; "O âşık şah, hem oğlun hemde kulun olan şehzâde Vâmık'tır" dedi.

4584 İşitdüginde Ṭaymūs oldı bī-hūş
Yıḳıldı düşdi atdan ṣanki ser-ḫoş

Taymûs bunu duyunca aklı başından gitti ve sarhoş gibi atından düştü.

Ḳomadı düşmege Vāmıḳ yitişdi
Öpüp dest-i mübārek pāye düşti

Vâmık düşmesine fırsat vermeden yetişti ve mübarek elini öpüp ayağına kapandı.

Zihī yevm-i mübārek sā'at-i ḫūb
Ki buldı Yūsuf'ını pīr Ya'ḳūb[542]

Bu ne kutlu bir gün ve ne güzel bir saattir ki yaşlı Yakup Yusuf'unu buldu.

4587 Sevincinden ata binmedi Ṭaymūs
Yüridi şehre öñince şeh-i Ṭūs

Taymûs sevincinden atına binmedi ve Tûs şahının önü sıra şehre yürüdü.

Gelüp ḳondurdılar bir ḫoş sarāya
Ki cennet reşk iderdi ol araya

Cenneti bile kıskandıracak kadar güzel bir saraya gelip konakladılar.

Ki tertīb üzre itmişlerdi tezyīn
Geçüp oturdı taḫta ḫusrev-i Çīn

Belli bir düzene göre yerleşildiği için Çin padişahı tahta geçip oturdu.

4590 Bile gelmişdi Ṭaymūs'ıla Meryem
Görüp oğlı cemālin ola ḫurrem

Oğlunun güzel yüzünü görmek için Taymûs'la birlikte (Vâmık'ın annesi) Meryem de gelmişti.

Buyurdı Merzübān Şāh kim ḫavātīn
Çıḳalar ḳarşu geldi bānū-yı Çīn

Merzübân Şah, hatunlara, gelen Çin hanımını karşılamaya çıkmalarını emretti.

İşitdüginde fi'l-ḥāl ṭurdı ḫātūn
Ki başdan ayaġa dek geydi altun

Baştan ayağa kadar altın takınmış olan hatunlar bu söz üzerine hemen ayağa kalktılar.

4593 Ṭonandı Dilpeẕīr 'Aẕrā-yı gül-ruḫ
Gelüp dergāh-ı şāha sürdiler ruḫ

Dilpezîr ve gül yanaklı Azrâ da giyinip kuşandı ve gelip şahın katında eğildi.

Revān oldı yola serv-i revānlar
Yüzi güller yañaġı erġavānlar

Servi salınışlı, gül yüzlü ve erguvan yanaklı (güzeller) yola koyuldular.

Şehirden şevket-ile çıḳdılar ḫoş
Yaḳın gelmişdi Meryem oldılar ṭuş

(Karşılamak üzere) şehirden gösterişli bir şekilde çıktılar. Meryem de şehre çok yaklaştığı için hemen karşılaştılar.

159b

4596 Görincek cümlesi Meryem yüzini
İnüp atdan öperler hep dizini

Meryem'in yüzünü görünce hepsi de atından inip (onun) dizini öptüler.

Nişār itdiler üstine cevāhir
Ne cevher var-ısa bī-ḥadd ü vāfir

Ne kadar çeşit mücevher varsa hepsinden çokça üzerine saçtılar.

Rikābın öpdi evvel geldi ʻAẕrā
Pes andan Dilpeẕīr ol serv-i raʻnā

Önce Azrâ daha sonra da servi (boylu) Dilpezîr gelip üzengisini öptüler.

4599 Hezārān kerr ü ferr-ile alurlar
Dönüp taʻẓīm-ile şehre gelürler

Sıra ile (saygı göstermek üzere) yaklaşıp uzaklaşma töreninde bulundular ve gösterişli bir şekilde şehre döndüler.

Melik Vāmıḳ işitdi bu ḫaberden
Ṭutuşdı āteş-i ḥasret cigerden

(Annesinin geleceği) haberini duyunca (Vâmık'ın) yüreğinde hasret ateşi tutuştu.

İrişdi anesine atdı cānı
Ayaġına düşüp şeh şādmānī[543]

Neşe içerisindeki şah koşup annesinin ayağına kapandı.

4602 Çü Meryem gördi şāhı ʻaḳlı gitdi
Düşüben bir ki sāʻat şöyle yatdı

Meryem de oğlunu görünce bilincini yitirdi ve düşüp bir iki saat öylece yattı.

Gelüben ʻaḳlı Meryem açdı gözin
Ḳucup şāhı sürer yüzine yüzin

Aklı başına gelince gözünü açtı ve oğlunu bağrına basıp yüzünü yüzüne sürdü.

Didi iy dertlü göñlümüñ sürūrı
Gidelden sen gözümüñ gitdi nūrı

(Şöyle) dedi: "Ey dertli gönlümün sevinci, sen gittiğinden beri gözümde fer kalmadı.

4605 Niçün ḳıyduñ benüm iy cānuma cān
Niçün itdüñ göñül milkini vīrān

Canım (oğlum), neden benim canıma kıydın ve gönül ülkemi neden virana çevirdin?

Niçün ḥasret odına şöyle yaḳduñ
Niçün şöyle beni gözden bıraḳduñ

Hasret ateşinde böylesine yakıp neden beni bu şekilde gözden düşürdün?"

Didi vü aġladı derd-ile Meryem
Sevindi döndi yine oldı ḫurrem

Meryem bu şekilde diye diye ağladıktan sonra başka bir hâle geçip sevinç duydu.

4608 Anasınuñ elini öpdi Vāmıḳ
Naṣīḥat virdi şānına muvāfıḳ

Vâmık, annesinin elini öptü ve şanına yaraşır tesellide bulundu.

Şu deñlü aldı ele ḫāṭırını
Dimek ḳābil degül biñde birini

Gönlünü almak için (öyle şeyler söyledi ki) binde birini bile anlatmak mümkün değildir.

Ṣanasın yire gökden indi ʿĪsā
Ki virdi Meryem'e nuṣḥ u tesellā

Sanki Îsâ gökten yere inmiş, Meryem'e nasihat ve teselli vermişti.

160a

4611 Geçüp ol dün irişdi rūz-ı pīrūz[544]
Cihān güldi ṣafādan ṣanki nev-rūz

O gece geçmiş yeni bir uğurlu gün doğmuştu. Herkes nevruza erişmiş gibi neşe içindeydi.

Żiyāfet itdi Ṭaymūs'ı şeh-i Ṭūs
Ulular geldi hep itdi zemīn-būs

Tûs padişahı, Taymûs'a ziyafet verdi; bütün önde gelenler de gelip saygı ifadesinde bulundu.

Yidi gün eylediler ʿıyş u ʿişret
Tamām tertīb-ile ḫatm oldı ṣoḥbet

Yedi gün yenilip içildikten sonra meclis eksiksizce tamamlandı.

4614 Dimişdi bundan evvel Merzübān Şāh
Dügün içün ide her şāhı āgāh

Merzübân Şah daha önceden "Düğün için her padişaha haber verin." demişti.

Ki her bir şāha ṣaldı bir vezīri
Melik Şāh'a biri Arslān'a biri

Biri Melik Şah'a biri de Arslan'a olmak üzere her padişaha bir vezirini göndermişti.

Vezīrinüñ ulusı Mihricān'ı
Ki Ġazni şehrine ṣalmışdı anı

Büyük veziri Mihricân'ı Gazne şehrine göndermişti.

4617 Kiçisi Naḫcüvān'a gitmiş-idi
Ki Arslān Şāhı da'vet itmiş-idi

Küçük (veziri) de Arslan Şahı davet etmek üzere Nahcivan'a gitmişti.

Ḫaber geldi ki şāhı Naḫcüvān'uñ
İrişdi ḫıdmetine Merzübān'uñ

Nahcivan şahının Merzübân'ın hizmetinde bulunmak üzere geldiğini haber verdiler.

Ulular aña istiḳbāl iderler
Ki bir günlük yola ḳarşu giderler

İleri gelenler onu karşılamak üzere bir günlük yol mesafesi kadar gittiler.

4620 İrişüp görişüp ḫoş raġbet-ile
Getürler şehre şāhı şevket-ile

Şânına yaraşır bir itibar üzere karşıladıktan sonra gösterişli bir şekilde şehre getirdiler.

Getürdiler bir ʻālī ḫoş maḳāma
Ki baş egmez-idi dārü's-selāma

Cenneti aratmayacak üstünlükte, güzel bir yere getirdiler.

Tamām aṣlınca itdiler ẓiyāfet
Yirine vardı ḳānūn üzre ʻādet

Esaslı bir ziyafet hazırlanarak bütün kuralları ile âdet yerine getirildi.

4623 Didiler Dilpeẕīr'e geldi Arslān
İşitdi Dilpeẕīr çü oldı ḫandān

Dilpezîr'e, Arslan'ın geldiğini söylediler, o da buna çok sevindi.

Ḥekīm aldı elini Dilpeẕīr'üñ
Getürdi ḫıdmetine ol emīrüñ

Hekîm, Dilpezîr'in elinden tutup (Arslan'ın) huzuruna getirdi.

Gelüp öpdi atasınuñ dizini
Düşüp sürdi ayaġına yüzini

O da gelip babasının dizine kapandı, ayağına yüzünü sürdü.

160b

4626 Melik öpdi gözinde Dilpeẕīr'i
Bu şükre itdi āzād çoḳ esīri

(Arslan) Şah da Dilpezîr'i gözünden öptü ve bunun şükrü olarak çok sayıda esiri azat etti.

Pes andan ṣordı biñ luṭf-ıla ḥālin
Sarāy-ı miḥnet içre her maḳālin

Daha sonra ne hâlde olduğunu sordu ve mihnet sarayı (olan gönlündekileri) anlatmasını (istedi).

Acı ṭatlu ne kim gördise bir bir
Atasınuñ öñinde ḳıldı taḳrīr

(Dilpezîr de) acı tatlı başından ne geçmişse babasının önünde bir bir anlattı.

4629 Şikāyet ḳıldı dehr-i dūn elinden
Neler gördügini gerdūn elinden

Devrandan başına neler geldiğini (anlattı) ve alçak dünyadan şikâyette bulundu.

Didi Arslān eyā şūḫ-ı zamāne
Belā çekmege geldük bu cihāna

Arslan (şöyle) dedi: "Ey zamanın güzeli, bu dünyaya dert çekmeye geldik.

Budur devr-i zamānuñ ḥāli her dem
Ki bir gün şādılıḳdur niçe gün ġam

Zamanın dönüşü, her devirde, bir gün sevinç karşılığında günlerce kederdir.

4632 Ḳo gitsün miḥnet-i devr-i zamānı
Geçen geçdi unudalum biz anı

Zamanın dönüşüyle oluşan üzüntüleri unut, yaşananları geçmişte bırakmalıyız.

Didi Arslān benüm derdüme vāḳıf
Degülsin ḥālüm olmışdur muḫālif

Senin de benim sıkıntımdan haberin yoktur. Ben uygunsuz bir davranışta bulundum.

Melik Vāmıḳ gelincek Naḫcüvān'a
Zehir virdüm bilürsin ol cüvāna

Vâmık Nahcivan'a geldiğinde o yiğide zehri benim verdiğimi biliyor musun?

4635 Varup Ṭaymūs ayağına sürüp yüz
Derün-ı dilden anuñ bendesiyüz

Gönülden kölesi olmaya razı olduğum Taymûs'a gidip ayağına yüz sürmek (isterim).

Ma'āf eylerse cürmüm zī-sa'ādet
Ve ger itmez-ise müşkil be-ġāyet

Eğer suçumu bağışlarsa benim için büyük bir saadet olur, bağışlamayacak olursa (durum) oldukça müşkil (demektir)."

İşitdi Dilpezīr eydür maḥaldür
Bu işüñ ḳorḳarın ṣoñı cedeldür

Dilpezîr bunları duyunca; "(Bence) münasiptir (ama) korkarım ki bu işin sonu kavgadır.

4638 Didi Vāmıḳ'dan olur aña dermān
Varayın ḫıdmetine şimdi el'ān

Bu (işin) çaresi Vâmık'tadır, hemen onun huzuruna gideyim." dedi.

İrişdi geldi Vāmıḳ ḫıdmetinde
Tek ü tenhā kimesne yoḳ ḳatında

Katına geldiğinde Vâmık'ın yanında kimse yoktu.

Didi luṭf-ıla iy luṭf-ı İlāhī
Kerem kānı mürüvvet pādişāhı

(Şöyle) dedi: "Ey Allah'ın bize lütfu (olan) kerem kaynağı, cömertlik padişahı!

161a

4641 Egerçi ḫıdmetüñde şermsāruz
Velīkin luṭf-ıla mihrüñ umaruz

Sana yeterince hizmet edemediğimin utancı içindeyim ama lütfundan (da) bağışlanmamı ümit etmekteyim.

Zehir virmişdi evvel size Arslān
Kim oldı ol işe ṣoñra peşīmān

Size daha önce zehir veren Arslan, sonradan yaptığı işten pişman olmuştur.

Üşenür Şāh Ṭaymūs'dan[545] ziyāde
Ki 'ömri ḫırmenini vire bāde

Taymûs Şahın kendisinin ömür harmanını rüzgârda (savuracağından) fazlasıyla çekinmektedir."

4644 Gelüp Vāmıḳ didi geçdük biz andan
Geçen geçdi geçüñ siz de geçenden

Vâmık da; "Biz onu unuttuk, yaşananlar geçmişte kalmıştır, siz de olanları unutun." dedi.

Eyitdi Dilpeẕîr ʻacz-ile iy şāh
Nigehdāruñ ola her yirde Allāh

Dilpezîr acz içerisinde (şöyle) dedi: "Allah her yerde gözetleyicin olsun.

Dilek it Şāh Ṭaymūs'dan[546] ḥaḳîrüñ
Ḳabūl eyle niyāzın Dilpeẕîr'üñ

Taymûs Şahtan hakir (kulunuz) Dilpezîr'in özrünü kabul etmesi için yardımcı olunuz."

4647 Elini Dilpeẕîr'üñ aldı Vāmıḳ
Atası ḫıdmetine geldi Vāmıḳ

Vâmık, Dilpezîr'in elinden tutup babasının huzuruna geldi.

Du'ā itdi yüzini ḫāke sürdi
Ki vardı bendeler silkinde ṭurdı

Dua edip yüzünü yere sürdükten sonra (kendisine bağlı) kullarının sırasına geçip durdu.

Didi iy āftāb-ı[547] burc-ı devlet
Ḳapuñdur secdegāh-ı ehl-i ḥācet

Ve söze başladı: "Ey saadet göğündeki güneş, kapın ihtiyaç sahiplerinin secde yeridir.

4650 Hemîşe ʻizz ü devlet dest-gîrüñ[548]
Murādı var ḥaḳîre Dilpeẕîr'üñ

Yücelik ve saadet her zaman seninle olsun. Hakir (kulunuzdan) Dilpezîr'in bir dileği vardır.

Şehā ma'lūmuñ olsun bir zamānda
Atası ben ḳuluña Naḫcüvān'da

Şahım, size (şunu) anlatayım: Bir zaman, babası bana Nahcivan'da

Zehir virmişdi ġāfil baña iy şāh
Ḫalāṣ oldum ʻināyet itdi Allāh

haberim olmadan zehir vermişti. Allah'ın yardımı ile iyileştim.

4653 Ki şimdi ʻöẕr iderler ḫıdmetüñden
Umarlar ḫüsn-i himmet himmetüñden

Şimdi huzurunuzda özür dileyip himmet göztermenizi beklerler.

Ḫużūruñdur ümîd-i ẓann-ı ġālib
Recā senden budur olmaya ḫāyib

(Affedilme), kuvvetli ihtimalle sizden beklenir. Ben de mahrum olmamalarını rica ederim."

İşitdüginde anı şāh-ı ʻādil
Didi iy ʻömrümüñ bāġında ḥāṣıl

Adalet sahibi şah bunu duyunca (şöyle) dedi: "Ey ömrümün bahçesinde biten!

161b

4656 Gül-i gülzār-ı devletsin baña sen
Ḫudā'dan luṭf u raḥmetsin baña sen

Sen saadet gül bahçesindeki gülsün ve bana Allah'tan lütuf ve rahmetsin.

Senüñ devletlü başuñçün hezārān
Anuñ gibi günāh olursa iy cān

Canım (oğlum), bunun gibi binlerce kabahat olsa bile senin kutlu başın hatırına

Ma'āf idüp bağışladum muḥaḳḳaḳ
Ki sen cānı bağışladı baña Ḥaḳ

hiç şüphesiz seni bana bağışlayan yaratıcı (hakkı için) ben de bağışladım".

Buyurdı Şāh Vāmıḳ[549] Dilpeẕīr'e
Ki 'acz-ile süre yüzini yire

Vâmık Dilpezîr'e, saygı için acz ile yere yüz sürmesini buyurdu.

Yitişdi Dilpeẕīr yüz sürdi ḫāke
Şükürler eyledi Yezdān-ı pāke

Dilpezîr de gelip yere eğildi ve yüce yaratıcısına şükürde bulundu.

Edeb birle varup Ṭaymūs Ḫānuñ
Öpe 'izzetle ḫāk-i pāyin anuñ

Taymûs Hânın ayağının tozunu saygı ile öpmesini de (söyledi).

Du'ālar eyledi maḳṣūda irdi
Murādı ḥāṣıl oldı yola girdi

İsteği yerine gelince duada bulundu ve böylece bu iş yoluna girmiş oldu.

Varup muştuladı Arslān'a anı
Arındı ġuṣṣadan şād oldı cānı

Gidip bu (haberi) Arslan'a müjdeledi, (o da) büyük bir sıkıntıdan kurtulmuş oldu.

Merzübān Şāh vezīr-i ḫāṣını 'Aẕrā'nuñ babası Ġazni şāhı Melik Ṣāha sūra da'vet eylemege gönderdügidür

Merzübân Şahın en iyi vezirini düğüne davet için Azrâ'nın babası Gazne şahı Melik Şaha göndermesi

Şu vaḳtın kim şeh-i Ṭūs'uñ vezīri
Getürmişdi varup Arslān'ı pīri

Daha önce Tûs padişahının vezirleri gidip Arslan'ı ve yaşlı (Taymûs'u) getirmişlerdi.

Birisi Ġazni'ye olmışdı irsāl
Melik Ṣāha varup i'lām ide ḥāl

Birisi de durumu Melik Şaha bildirmek üzere Gazne'ye gönderilmişti.

Yüridi bir niçe gün arada yol
Ki bir gün şehr-i Ġazni'ye irer ol

(Vezir), günlerce yol yürüdükten sonra bir gün Gazne şehrine ulaştı.

Melik Şāha didiler elçi geldi
Kim anı Merzübān bu milke ṣaldı

Melik Şaha; "Merzübân (Şahın) size göndermiş olduğu bir elçi geldi." dediler.

4668 Buyurdı da'vet idüñ gelsün elçi
Sözin disün cevābın alsun elçi

(O da); "Davet edin gelsin ve ne söyleyecekse söylesin, biz de cevabımızı verelim." dedi.

Getürler 'izzet-ile Mihricān'ı
Ki şāh kendü ḳatına aldı anı

Saygı içerisinde Mihricân'ı getirdiler, şah da onu huzuruna kabul etti.

162a Neyise ol zamānda resm ü 'ādet
Kim itdi Mihricān ol resme ḫıdmet

Mihrican, o dönemin âdet ve usullerine göre (saygı) gösterisinde bulundu.

4671 Melik Şāh virdi düstūrına destūr
Gelen elçiye vire söze destūr

Melik Şah vezirine, gelen elçiye söz hakkı vermesini buyurdu.

İcāzet virdi söze Mihricān'a
Du'ā itdi ezel şāh-ı cihāna

(O da) konuşması için Mihrican'a izin verdi. (Mihrican) önce cihan padişahına dua etti.

Pes andan didi iy devletlü sulṭān
Cihān sulṭānları ḥükmüñde fermān

Sonra (şöyle) dedi: "Ey devletli sultan, cihan padişahları senin hükmün altındadır.

4674 Selām [ü] ḫıdmet[550] eyler Merzübān Şāh
Sizi düğüne oḳur iy şehen-şāh

Merzübân Şah (size) selâm edip hizmetinize (isteğini iletir) ve sizi düğüne davet eder.

Meger kim Şāh Ṭaymūs[551] oġlı Vāmıḳ
Kim olmış 'ışḳ-ıla 'Aẕrā'ya 'āşıḳ

Taymûs Şahın oğlu Vâmık Azrâ'ya âşık olmuş.

Çıḳarmış tācı ḳomış taḫtgāhı
Ne kim var-ısa terk itmiş kemā-hī

Tacı tahtı bırakıp varını yoğunu terk etmiş.

4677 Cihān milkini geşt idüp tamāmet
Bizüm iḳlīme irişdi selāmet

Bütün cihanı dolaştıktan sonra bizim ülkemizde selâmet bulmuştur.

Ṭolanup bu cihānı şiddet-ile
İrişdi şehr-i Ṭūs'a müddet-ile

Cihanı bir süre dolaştıktan sonra Tûs şehrine ulaştı.

Ki şimdi andadur ʿAẕrā [vü] Vāmıḳ[552]
İki şeh-zāde birbirine lāyıḳ

Birbirine yakışan iki şehzâde Vâmık ve Azrâ şimdi oradadırlar.

Bulara Merzübān Şāh itdi ʿizzet
Ḳız idindi anı ṣāḥib-mürüvvet

Mürüvvet sahibi Merzübân Şah, bunlara büyüklük gösterdi ve (Azrâ'yı) kızı olarak kabul etti.

İkisin birbirine virmek ister
Murāda bunları irgürmek ister

Onları evlendirerek muradına kavuşturmak ister.

Anuñçün ḥażretüñüz itdi daʿvet
Ḳabūl idüñ sizüñdür bāḳī ḫıdmet

Bu sebepten sizi de davet etmektedir. Kabul ederseniz bize düşen hizmet etmek olacaktır."

Melik Şāha bu ḳıṣṣa oldı maʿlūm
Eridi yandı sızdı nitekim mūm

Melik Şah bu hikâyeyi duyunca tıpkı mum gibi yanıp eridi.

Bir āh itdi ṭutuşdı ṭāḳ u dergāh
Yıḳıldı taḫtı üstine Melik Şāh

Melik Şah öyle bir ah etti ki tak ve dergâh tutuştu, şah tahtın üzerine yıkıldı.

Ki ṭutdı elçinüñ güftārına semʿ
Gözini açdı ʿaḳlın eyledi cemʿ

Gözünü açıp aklını başına topladıktan sonra elçinin dediklerini düşündü.

Melik Şāh itdi diḳḳat birle teftīş
Baña gerçek digil gerçek mi bu iş

Melik Şah, "Bana doğruyu söyle, bu söylediğin gerçek mi?" diyerek işin aslını soruşturdu.

Eyitdi Mihricān vaʾllāhi biʾllāh
Bu sözde ṣādıḳın gerçekdür iy şāh

Mihricân da; "Şahım, Allah'a yemin olsun ki bu söz doğrudur." dedi.

Melik Şāh gerçek-imiş bildi taḥḳīḳ
Vezīrüñ sözlerini ḳıldı taṣdīḳ

Melik Şah, işin aslını öğrendikten sonra vezirin sözlerine inandı.

İnandı şādmān[553] oldı be-ġāyet
Buyurdı çaldılar ṭabl-ı beşāret[554]

(Bu habere) oldukça sevindi ve müjde davulu çalınmaısnı emretti.

Ki ʿAẕrā ġāyib olaldan Melik Şāh
Ḳara geyüp iderdi derd-ile āh

Azrâ kaybolduğundan beri Melik Şah karalar giyip yas tutmaktaydı.

Siyāh-pūş olmış-ıdı ḫalḳ-ı ʿālem
Çekerler ḥasreti yirler-idi ġam

Bütün halk da karalar giymiş, hasret acısı ile kederlenmekteydi.

Buyurdı ḫalḳ çıḳarsunlar ḳarayı
Müzeyyen eylesünler her arayı

(Melik Şah), halkın siyah (elbiselerini) çıkarmalarını ve her yeri süslemelerini,

Yidi gün gice gündüz il ṭonansun
Ḳamu ḫalḳ ʿıyş u ʿişretle gönensün

ülke halkının giyinip kuşanmasını, yedi gün yedi gece yiyip içip eğlenmeyi (emretti).

Ṭoyurdı niʿmet-ile açları şāh
Ġanī eyledi hem muḥtācları şāh

Şah, yiyecek ve içecekle açları doyurup ihtiyaç sahipleri için bağışta bulundu.

Aġır ḫilʿat geyürdi Mihricān'a
Virür şol deñlü māl gelmez beyāna

Mihrican'a kıymetli bir hil'at giydirip anlatılamayacak kadar çok mal bağışladı.

Göñüllerden gidüp ġam oldılar şād
İder şāh cümle zindān ehlin āzād

Gönüllerden keder gidip neşe hakim olunca padişah bütün mahkûmları serbest bıraktı.

Buyurdı göç yaraġın gördiler tīz
Didi yarın ḳamu olsun seḥer-ḫīz

Yol hazırlığının başlatılmasını (şu şekilde) emretti: "Yarın herkes erkenden hazır olsun.

Bugün her ḫıdmeti itmek gerekdür
Hemān eglenmeyüp gitmek gerekdür

Bugün her türlü hazırlığı yapıp oyalanmadan gidelim."

Yaraġ ol gün görüldi çın seḥergāh
Şehirden çıḳdı yümn-ile Melik Şāh

O gün hazırlık tamamlanınca Melik Şah seher vaktinin uğuru ile şehirden çıktı.

Yüridi yola sulṭān heybet-ile
Yaḳın irişdi Ṭūs'a devlet-ile

Sultan, olanca heybeti ile yol aldıktan sonra Tûs'a yaklaştı.

Muḳaddem Mihricān'ı gönderür şāh
Kim ide geldüginden şāhı āgāh

(Merzübân) Şaha haber vermek üzere Mihrican'ı önden gönderdi.

İrişdi Mihricān virdi beşāret
Melik Şāh irdi şāhā bā-saʿādet

Mihrican gidip saadet ile Melik Şahın geldiği müjdesini verdi.

Buyurdı şāhı Ṭūs'uñ cümle erkān
'Ayān oldı şehirden çıḳdı a'yān

Tûs padişahının buyruğu üzerine bütün ileri gelenler ve (devlet erkanı) toplanıp (karşılamak üzere) şehirden çıktı.

Çalındı küs süvār oldı selāṭīn
Buyurdı öñce evvel ḫusrev-i Çīn

Kösler çalındı ve Çin padişahı önde olmak üzere bütün sultanlar atına bindi.

Yüridi Merzübān Arslān[555] Vāmıḳ
Daḫı kim var-ısa gitmege lāyıḳ

Merzübân, Arslan, Vâmık ve başka bulunması gereken herkes (bu karşılama yolculuğuna) katıldı.

İrişdi bir mübārek sa'd sā'at
Yitişdi bir yire ṣāḥib-sa'ādet

Saadet sahipleri böylesine kutlu bir anda (bir müddet sonra) karşılaştılar.

Görincek birbirin atdan inerler
Buluşup görişüp yine binerler

Birbirlerini görünce atlarından indiler ve görüştükten sonra tekrar bindiler.

Zihī sā'at zihī devletlü devrān
Birikdi bir yire dört ulu sulṭān

Dört büyük sultanı bir araya getiren zaman ne kutlu bir zamandır.

Ne kim ta'ẓīm ü tekrīm var-ısa hep
Ri'āyet oldı aşlınca müretteb

Ne kadar saygı ve ikram şekli varsa hepsi de usulünce yerine getirildi.

Melik Şāh devlet-ile geldi indi
Ne 'ādet var-ısa yirine ḳondı

Melik Şah olanca devleti ile gelip atından inince bütün (karşılama) âdetleri yerine getirildi.

Ḳuruldı bezm oturdılar selāṭīn
Süvār oldı bu cānibden ḫavātīn

Meclis kurulup sultanlar oturdu. Bu kez hanımlar atlarına bindiler.

Binerler Dilpeẕīr 'Aẕrā-yı pür-nāz
Yanınca bir niçe serv-i ser-efrāz

Dilpezîr, nazlı Azrâ ve beraberinde pek çok üstün özelliklere sahip servi (boylular) ata bindiler.

Buyurdı sür'at-ile nite kim berḳ
Ki hicrān odına olmış-ıdı ḫarḳ

(Azrâ), ayrılık ateşi ile yandığı için şimşek gibi hızlı (gidilmesini) istedi.

Görincek anasını ol semen-ber
At üstinden yıḳıldı yire ber-ser

O yasemin bedenli, annesini görür görmez atından başı üzerine yere yıkıldı.

163b Yitişdi bir ṭarafdan dāye miskīn
Ki dökdi ol mehüñ üstine pervīn

Zavallı dadısı koşup o ay (yüzlünün) üzerine ülker yıldızı (gibi gözyaşları) göktü.

4716 Ṭaġıdur 'aḳlını yine direrdi
Yüzin ayaġı tozına sürerdi

(Dadının) bazen aklı başından gider sonra tekrar kendini toplar, yüzünü (Azrâ'nın) ayağının tozuna sürerdi.

Ol on ḳızlar ki 'Aẕrā'yıla yaşdaş
Bile büyüyüp olmışlardı başdaş

Azrâ ile yaşıt on kız (birbirinin derdiyle dertlenen) akranlar olarak yetişmişlerdi.

Ḫazān yapraḳ gibi atdan düşerler
Segirdüp serv ayaġına düşerler

(Onlar da) hazan yaprağı gibi attan inip koştukları gibi servi (boylunun) ayağına kapandılar.

4719 Ki güyā oldı bülbül gibi Gülşen
Ḳarañuluġı terk eyledi Rūşen

Gülşen bülbül gibi şakıdı, Rûşen de karanlıktan kurtulmuş oldu.

Hilāl olmışdı ḥasretle Ḳamerveş
Dilin ṭutmış-ıdı Dildār'ıla Dilkeş

Kamerveş'in (ayrılık) hasretinden (beli) hilâl (gibi bükülmüş), Dildâr ile Dilkeş'in dili tutulmuştu.

Ḫazān olmış-iken Gülzār u Nevrūz
Yanarken nite pervāne Dilefrūz[556]

Gülzâr ile Nevrûz hazan (yaprağı gibi solmuş), Dilefrûz pervane gibi yanarken,

4722 Dökerken acı yaşları Şekerḫand
Ṭutulmışken belā bendine Dilbend

Şekerhand (gözlerinden) acı gözyaşı dökerken, Dilbend belâ içinde tutsak iken,

Dilārām çeng gibi eylerken efġān
Sevindürdi ḳamusın faẓl-ı Yezdān

Dilârâm çeng gibi inlerken yüce yaratıcı fazilet gösterip hepsini sevindirmiş oldu.

Şafālar kesb idüp şādān olurlar
Gül-i ġonçe gibi ḫandān olurlar

(Hepsi de kavuşmanın verdiği) gönül rahatlığı ile sevinip gonca gül gibi açıldılar.

4725 Çü gördi anası 'Aẕrā yüzini
Kim az ḳaldı sevinmekden özini

Annesi, Azrâ'nın yüzünü görünce az kalsın sevinçten kendini

Helāk idüp 'adem milkin ṭuta yol
Çü ġayret birle dirdi kendüzin ol

helâk edip telef olacakken gayret gösterip kendini topladı.

Görüp ʿAẕrā'yı gitdi iḫtiyārı
Ne ṣabır ḳaldı ne elde ḳarārı

Artık sabredecek gücü kalmadığı için Azrâ'yı görünce iradesini yitirmişti.

4728 Der-āġūş eyledi ol gül-ʿiẕārı
Ṣanasın buldı tāze ṅev-bahārı

Bahara yeni erişmiş gibi o gül yanaklı (Azrâ'yı) kucakladı.

Ḳucup bağrına başdı gözin öpdi
Güzeller şāhı anuñ yüzin öpdi

Bağrına basıp gözlerinden öptü, güzeller şahı da (annesinin) yüzünden öptü.

164a İki ḥasret buluşdı birbirine
İki servi ṭolaşdı birbirine

İki hasret karşılaşıp iki servi gibi birbirine sarıldı.

4731 Ṣarıldı anasına serv [ü] şimşād[557]
Ṣanasın buldı Ḫurşīd'i Feraḥşād

Sanki Ferahşâd Hurşîd'ini bulmuşçasına servi ve şimşir ağacı (gibi olan Azrâ) annesine sarıldı.

Zihī vaḳt-i saʿādet gitdi meftūn
Ḳırān-ı ay [u] gün[558] olmışdı ol gün

O gün fitnenin ortadan kalktığı, ay ile güneşin buluştuğu vakit, ne kutlu bir vakittir.

Dirip ʿaḳlını ʿAẕrā-yı dil-efrūz[559]
Didi el-ḥamdü li'llāh rūz-ı pīrūz

Gönül aydınlatan Azrâ kendine gelip (şöyle) dedi: "Allah'a hamd olsun ki böyle kutlu bir güne

4734 İrişdük ḳopmadın rūz-ı ḳıyāmet
Ḳavışduḳ ḥasrete ṣaġ u selāmet

kıyamet kopmadan eriştik ve sağ selâmet birbirimize kavuştuk."

Durup nāz-ıla ʿAẕrā-yı füsünger
Anasına naṣīḥat virdi dil-ber

Gönül alan Azrâ, büyüleyici güzelliği ile kalkıp annesine (bu şekilde) teselli verdi.

Melik Vāmıḳ anası atdan indi
Ki ʿAẕrā anasına vire pendi

Vâmık'ın annesi de Azrâ'nın annesine teselli vermek üzere atından indi.

4737 Tesellī virdi Meryem ḫūb u mevzūn
Didi luṭf-ıla iy devletlü ḫātūn

Meryem de lütuf gösterip güzel ve ölçülü (sözlerle) teselli verdi: "Ey devletli hatun!

Budur devr-i zamānuñ işi dāyim
Degüldür çarḫ-ı dūn bir yirde ḳāyim

Zamanın dönüşünün âdeti, alçak feleğin her zaman bir düzende dönmemesidir.

Virür her bağlu işlere güşādı
Getürür ḳalbe ḳuvvet rūḥa şādī

(O), çözümsüz işleri çözüme kavuşturur; kalbe kuvvet, ruha ferah getirir.

4740 Gehī şādī yirine gösterür ġam
İder gāh gāh dügüni ʻıyşı mātem

Bazen sevinç yerine keder verir bazen de düğün ve eğlenceyi mateme çevirir.

Muḳarrer gāh ferḥān gāh ġuṣṣa
Ki vardur bu ikiden şaḫṣa ḥiṣṣe

Neşe ve elem her zaman birliktedir, kişiye her ikisinden hissesi verilir.

Bi-ḥamdi'llāh irişdi sāʻat-i saʻd
Ki gelmez gitdi derd [ü] ġuṣṣa[560] min-baʻd

Allah'a hamd olsun ki kutlu bir zamana erişilmiştir. Artık bundan sonra dertler ve sıkıntılar kaybolmuştur.

4743 Güzeller şāhı ʻAẕrā'ya yitişdüñ
Gül-i Firdevs-i aʻlāya yitişdüñ

Güzeller padişahı ve Firdevs cennetinin gülü (olan) Azrâ'ya kavuştun.

Ferāmūş eyle geçmiş mācerāyı
Der-āġūş eyle serv-i dil-rübāyı

(Artık) geçmişte yaşananları unutup gönül alan servi (boylunu) kucaklama zamanıdır."

164b Ḳabūl itdi bu nuṣḥı pendi ḫātūn
Taṣadduḳ eyledi çoḳ aḳça altun

(Azrâ'nın annesi) bu nasihatları doğru buldu ve (sahip olduğu şeyin farkına vardığı için) çokça altın ve akçe tasadduk etti.

4746 Süvār oldı ata serv-i revānlar
Revān oldı yola serv-i cinānlar

Cennet servisi gibi güzeller atlarına binip yola koyuldular.

İrüp şehre olundı ʻıyşa āheng
Çalındı nāy-ıla defʻūd-ıla çeng

Şehre gelince eğlence başlatıldı; ney, tef, ud ve çengler çalındı.

Göñüller germ-iken ẕevḳ u ṣafādan
Ki nā-gāh bir ġulüvv ḳopdı havādan

Gönüller zevk ve safa içerisinde iken birden gökten bir gürültü koptu.

4749 Cihān ṭoldı ser-ā-ser hūyıla hāy
Çalınur ṭabl küs[561] sūr-nāy-ıla[562] nāy

Her yan hay huy sesleri ile yankılandı; davullar, kösler, sûrnâylar ve neyler çalınmaktaydı.

Görinmez kimse erkekden dişiden
Uçunur vehm alurdı her işiden

(Ortada) ne erkek ne dişi görünüyordu. (Bu gürültüyü) duyanların korkudan rengi sararmış hâldeydi.

Didi begler nedür bu ne ʻalāmet
Yaḳın oldı meger rūz-ı ḳıyāmet

İleri gelenler; "Bu, yaklaşan kıyamet gününün habercisi midir?" dedi.

4752 Didi Vāmıḳ üşenmeñ bu ṣadādan
Perīler leşkeri geldi havādan

Vâmık (da şöyle) dedi: "Bu sesten korkmayın; gökyüzünden gelmekte olan peri ordusunun (gürültüsüdür).

Kimesneye ziyān itmez bular hiç
Size yoḳ ḳorḳu bunlardan er ü giç

Bunlar, kimseye zarar vermezler, hiçbir surette bunlardan korkmayın.

Perīler şāhınuñdur işbu ġavġā
Kʻolupdur kūh-ı Ḳāf bunlara meʼvā

Bu ses, Kaf değını kendisine yurt edinmiş periler padişahına aittir.

4755 Bir ulu pādişāhdur Ḳāf içinde
Naẓīri yoḳdur ol eṭrāf içinde

O, Kaf dağında benzeri olmayan ulu bir padişahtır.

Ḳuluñuzı idinmişdür ḳarındaş
Olur her yola yoldaş ḥāle ḥāldaş

Ben kulunuzu kendisine kardeş edinmiştir. Nereye gitsem bana yol arkadaşlığı eder ve her derdimle dertlenir.

Gelürler bendeñüz görmege gāh gāh
Düğüne geldi şimdi ol şehen-şāh

Ara sıra beni görmeye gelirler, şimdi de o şah düğünümüze geldi".

4758 Hemān sāʻat perīler yire indi
Şehir ḳurbında bir ṣaḥrāya ḳondı

O sırada periler yere inip şehrin yakınındaki bir ovaya kondular.

Yitişdi Lāhicān'a geldi Vāmıḳ
Yirinden ʻizzet-ile aldı Vāmıḳ

Vâmık, Lâhicân'ın yanına gitti ve onu yanına alıp

165a Şehen-şāhlar[563] ḥużūrına getürdi
Duʻā idüp gelüp yire yüz urdı

padişahların huzuruna getirdi ve dualar edip saygı ile yere eğildi.

4761 Ayaġ üzre ṭurup begler riʻāyet
İderler Lāhicān'a bī-nihāyet

Beyler ayağa kalkıp Lâhicân'a sonsuz saygı gösterisinde bulundular.

Yir itdiler Melik Vāmıḳ ḳatında
Edeb birle oturdı ḫıdmetinde

(Periler) Vâmık'ın yanında yerlerini alıp edeple oturdu.

Bu cānibden güzeller şāhı ʿAẕrā
Yanınca Dilpeẕīr ol serv-i raʿnā

Beri tarafta güzeller padişahı Azrâ'nın yanında servi (boylu) Dilpezîr (yer almıştı).

Perīzād'a ol iki serv-i bālā
Didiler merḥabā ehlā vü sehlā

O uzun boylu iki servi, Perîzâd'a; "Merhaba, hoş geldiniz, safa geldiniz." dediler.

Maḳāmından o dildārı alurlar
Ulu taʿẓīm-ile bezme gelürler

O güzeli, bulunduğu yerden alıp büyük bir saygı ile meclise getirdiler.

Gelüp ḫātūnlara itdi duʿāyı
El öpdi itdi bir bir merḥabāyı

(Perîzâd meclisteki) hatunlara dua ettikten sonra el öpüp tek tek "merhaba" dedi.

Melāḥat gördiler anuñ sözinde
Öperler her biri iki gözinde

Onun sözlerindeki güzelliği gören (hanımlar) her iki gözünden de sıra ile öptüler.

Perīzād'a yir itdi şāh-ı ḫūbān
Oturdı ṣaġ ḳolında şād u ḫandān

Güzeller padişahı (Azrâ), Perîzâd'a yer gösterdi o da (Azrâ'nın) sağ yanına güzelce oturdu.

Yidi gün ʿişret itdiler pey-ā-pey
Simāṭ-ı[564] bezmi kimse itmedi ṭayy

Meclisteki sofra kalkmadan yedi gün aralıksız eğlendiler.

Çü ṣoḥbet āḫir oldı Şāh Ṭaymūs[565]
Eyitdi Merzübān'a iy şeh-i Ṭūs

Sohbet sona erince Taymûs Şah Merzübân'a (şöyle) dedi: "Ey Tûs padişahı!

Görülsün emr idüñ düğün yarağı
Uyaruñ yansun ʿāşıḳlar çirāġı

Emredin; düğün hazırlıkları başlatılsın ve âşıkların mumu sizin ikazınızla yansın."

Didi ʿizzetler idüp Merzübān Şāh
Ki himmetler iderseñ in-şāʾallāh

Merzübân Şah da büyüklük gösterip (şöyle) dedi: "İnşallah hizmetinizle (başlayalım).

Görülmişdür maṣāliḥ devletüñde
Tamām olmışdur ʿālī himmetüñde

Devlet ve himmetinizle gereken her şey yerine getirilmiştir.

Yitişdi sā'at-i sa'd vaḳt-i pīrūz
İki günden iriser rūz-ı nev-rūz

İki gün sonra nevruz erişeceği için kutlu ve uğurlu vakit yaklaşmıştır.

165b Dügünüñ ibtidāsı andan olsun
Umaruz ḫayr-ıla ḫatm ola dügün

Düğün o günde başlasın, inşallah hayırla da son bulsun."

4776 Re'īs-i mihterāna[566] emr ider şāh
Yidi yüz ḳubbeli bir ālī ḫargāh[567]

(Merzübân) Şah, çadır uşaklarının reisine yedi yüz kubbeli büyük bir otağ (kurmasını) emretti.

Ḳurar meydān içinde ol dil-āver
Ki her bir ḳubbesi eflāke hem-ser

O yiğit (reis), meydanda her bir kubbesi göğe değen (bir otağ) kurdu.

Dikilmiş ṣırma altun-ıla düpdüz
Cihān içre naẓīrin görmemiş göz

Baştan başa altın sırma ile dikilmiş (bu otağın) benzeri hiçbir yerde görülmemişti.

4779 İçi zer-düz[568] üsti ḳırmız'aṭlās
Temāşāsında ḫayrān cinnī vü nās

İçi sırmalı üstü de kırmızı atlas (olan bu otağı) seyreden insanlar ve cinler hayran kalırdı.

Ḫarīr-idi ipi vü ilmiği hep
Sütūnı sīm-i ḫām-ıdı müẕehheb

İpi ve ilmeği ipekten direkleri de tezhipli saf gümüştendi.

Elekden cümle ṭopraġın elerler
Gül-āb-ı nāb-ıla düpdüz ṣularlar

Toprağını da elekten geçirip halis gül suyu ile baştan başa sulamışlardı.

4782 Buḫūr eylediler yüz biñ yük 'ūdı
Mu'aṭṭar eyledi āfāḳı dūdı

Yüz bin yük öd ağacından tütsü yakınca çıkan dumandan bütün gökyüzü koku ile kaplandı.

Yanınca niçe yüz yük müşg ü 'anber
Haşal bān-ıla micmerde yaḳarlar

Bunun yanı sıra yüzlerce yük misk ve anberi hurma çer çöpü ve sorgun (bey) söğüdü ile buhurdanlarda yaktılar.

Ḳururlar altı yirde cevherī taḫt
Kime irse zihī devlet zihī baḫt

Altı ayrı yerde mücevherlerle süslenmiş altı taht kurdular. (Bu tahta oturan) kişi ne kadar devlet ve baht sahibi kişidir.

4785 Müzeyyen eylediler her serīri
Nihālīler döşediler ḫarīrī

Her bir tahtı süslediler ve yere ipekten döşekler döşediler.

Ṣabāḥdan tā irince nevbet-i şeb
Ḳamu tertībi düzdiler müretteb

Yapılması gerekenler sabahtan akşama kadar eksiksiz yerine getirildi.

Ṣıfat-ı sūr-ı maġbūṭū 's-sürūr-ı mebsūṭū'l-ḥubūr

Neşenin hakim olduğu, herkesçe imrenilen düğünün anlatılması

Geçüp ol dün irişdi rūz-ı nev-rūz
Ḥamel burcında mihr-i 'ālem-efrūz

O gece geçmiş ve nevruz gelmişti. Bütün cihanı aydınlatan güneş koç burcunda

166a

4788 Diküp nūrānī altun başlu sancaḳ
Zemīn ü āsümāna virdi revnaḳ

Nurlu, altın başlı bir sancak (gibi) dikilip yeri göğü süslemişti.

Şitānuñ şiddeti ẓulmin götürdi
'Adālet taḫtına geçdi oturdı

(Güneş), kışın şiddet ve karanlığını ortadan kaldırıp adalet tahtına geçip oturdu.

Götürdi zehr-i ḳahrın rūzgāruñ[569]
Getürdi luṭf u mihrin nev-bahāruñ

Hüznün zehir gibi rüzgârı gitmiş, lütuf ve sevgi baharı gelmişti.

4791 Ṣafādan şevḳ-ile cūş itdi enhār
Uyandı ġaflet uyḳusından ezhār

Nehirler neşe ve arzu ile coşmakta, çiçekler gaflet uykusundan uyanmaktaydı.

Zeberced taḫta çıḳdı ḫusrev-i gül[570]
Mübārek bād oḳurdı ṣavt-ı bülbül

Güllerin padişahı zeberced tahta çıkmış, bülbül de "Mübârek olsun." (şarkısını) okumaktaydı.

Ṭonanmış gül gibi al-ile lāle
Gül-āb-ıla yüzini yurdı jāle

Lâle, gül gibi kırmızılarla donanmış, çiğ tanesi de gül suyu ile yüzünü yıkamaktaydı.

4794 Ki āẕeryūn[571] ṭutardı kāse-i zer
Nişār-içün ṭolu misk-ile 'anber

Misk ve anberle dolu güneş çiçeği, saçı (merasimi) için altından kase tutmaktaydı.

Hezār oḳur hezārān dürlü destān
Ġazel-ḫᵛānlıḳ[572] ider mürġ-ı ḫoş-elḥān

Güzel sesli bülbül, gazelhanlık yapıp binlerce çeşit destanlar okurdu.

Ṣafā vü şādılıḳ ṭolmışdı dehre
Zemīn ü āsümān almışdı behre

Yer ve gök bu safadan payını almış, bütün kainat neşe ile dolmuştu.

4797 Mübārek sā'at-idi vaḳt-i pīrūz
Ḫuceste mevsüm-idi ḳutlu nev-rūz

(Bu), kutlu bir saat ve uğurlu bir vakitti çünkü nevruz kutlu ve uğurlu bir mevsimdir.

Rivāyet şöyle itdi ol gün üstād
İderler ol mübārek sūra bünyād

Üstad, o günde bu kutlu düğüne başlandığını şu şekilde anlattı:

Buyurdı Şāh Ṭaymūs[573] ḫusrev-i Ṭūs
Çalındı subḥ-dem sūr-nāy-ıla kūs

Tûs padişahı Taymûs Şahın buyruğu ile sabah vaktinde surnây ile kös çalınmaya başlandı.

4800 Zemīn ü āsümān ṭoldı ṣadādan
İşiden raḳṣa girdi ol ṣafādan

Yer gök bu ezgi ile yankılandı, bu şenliği işiten herkes raksa başladı.

Ṣalā oldı cihān ḫalḳına düpdüz
Ki ḳırḳ gün dügün olsun gice gündüz

Kırk gün kırk gece düğün olacağı bu şekilde cihan halkına duyuruldu.

Şu denlü āteşe hīzüm uruldı
Ṭaşımaḳdan cihān ḫalḳı yoruldı

(Bu düğünde) yakılacak ateş için o kadar odun toplandı ki cihan halkı taşımaktan yoruldu.

166b

4803 Ḳazanlar olmış-ıdı ḫalḳa-der-güş
Demürler gevdeler götürdi ber-düş

Halkalı kazanlar kulaklarından yakalanmış, demirler omuzlarda gitmekteydi.

Şu denlü ḳırdılar ördek ü ḳażı
Yıġıldı ṭaġlar oldı ṭoldı yazı

O kadar kaz ve ördek kestiler ki dağ gibi olup ovayı doldurdu.

Kesildi güsfend[574] ü gāv ü berre[575]
Şu gibi ḳanı ṭoldı baḥre berre

Kesilen koyun, sığır ve kuzudan akan kan su gibi denizleri ve karaları doldurdu.

4806 Ḳırarlar şöyle kebgi mākiyānı
Zemīn ṭoldı uçurmadur ḳalanı

O kadar keklik ve tavuk kestiler ki yeryüzü bununla doldu, başkaca söze gerek yoktur.

Añılmaz süglün ü dürrāc u tīhū
Ḥisāb olmaz-ıdı ḫar-güş u āhū

(Kesilen) sülün, turaç ve çil kuşunu tarif etmek mümkün olmadığı gibi tavşan ve ahunun da hesabı mümkün değildi.

Oturdı yirlü yirine selāṭīn
Şu tertīb üzre kim olmışdı āyīn

Sultanlar kendilerine ayrılan yere oturdu. Merasim şu tertibe göre hazırlanmıştı:

4809 Oturmaġa maḥall olan oturdı
Ayaḳ üzre ṭuracaḳ ḳarşu ṭurdı

Oturması uygun olan (ileri gelenler) oturdu, ayakta kalacak olanlar da karşılarına alındı.

Şalā oldı çekildi nüzl-i ni'met
Şarāb-ı ḫoş-güvār[576] ü şīr ü şerbet

İşaret üzerine leziz şarap, süt ve şerbet gibi ne kadar nimet varsa hepsinden getirildi.

O devrānda neyise resm-i ḳānūn
O tertīb-ile ḳondı ortaya ḫ'ān[577]

O zamanki tören usulüne göre sofra düzeni ortaya getirildi.

4812 Cihānda her ne kim var añla ḳābil
Olurdı cümle ol meclisde ḥāṣıl

Cihanda mümkün olan na kadar (nimet) varsa hepsi de o mecliste vardı.

Yazarsam her birinüñ adlu adın
Söz uzanur uçurur cümle dadın

Hepsini isim isim yazacak olursam söz uzar ve bütün tadını kaçırır.

Yimekdür cümlesi yinmek gerekdür
Şu kim meşhür ola dinmek gerekdür

Bunların hepsi bir yemektir ve yenilmek içindir fakat unutulmayacak olanlarını da söylemek gerektir.

4815 Pilavuñ ḳubbesi eflāke irdi
Yaġı ṭaşup yidi ḳat ḫāke irdi

Pilavın kubbesi feleklere, yağı taşıp yedi kat yere erişti.

Ḥarīse üzre ḳonan degme köfte
Ġıdā olur bir aca iki hefte

Harise üzerine konan her bir köfte, bir aca iki hafta öyün olur.

Şu deñlü zerdeye ḫarc itdiler zer
Yazıldı biñ mücelled oldı defter

Zerdeye harcanan safranın yazıldığı kağıtlardan bin cilt defter oldu.

167a

4818 Çinīye şöyle ḳoymışlar gülācı
Ṭoyurur bir çinīsi elli acı

Çini (tepsilere konan) güllacın her bir tabağı alli acı doyururdu.

Şu deñlü geldi orta yire zirva
Kim anuñla ṭolardı yidi deryā

Ortaya yedi deryayı dolduradak kadar çok miktarda zirva (et suyu) getirildi.

Dökerler meclise şol deñlü şekker
Yidi ednā meges bir kelle şekker

Meclise o kadar şeker harcandı ki (sadece) habis sinek tek başına bir kelle şeker yedi.

4821 Rubāhuñ ol dügünde degme acı
Begenmezdi öyünde yüz dücācı

O düğünde bir aç tilki (bile) öğünde yüz pilici beğenmezdi.

Ki her ḳurd ḳoyına olmışdı çūbān
Azırḳanurdı yüz gevdeyi bir cān

Her kurt koyun çobanı olduğu için bir kişi yüz koyunu azımsardı.

Şeġāl kelle idinmiş-idi gāvı
Naṣīb olduḳça her cān aldı avı

Çakal da kafasını sığır etine geçirmiş, her canlı nasibince avını almıştı.

4824 Ṣabāḥdan aḫşama dek oldı ʿişret
Yiñilendi gice olduḳda ṣoḥbet

Sabahtan akşama kadar yenilip içildi, gece olunca da sohbet (meclisi) yeniden hazırlandı.

Yaḳarlar şemʿ-i rūşen şemʿdāna
Zemīni beñzedürler āsümāna

Şamdanlarda parıl parıl mumlar yakıp yeryüzünü gökyüzüne benzettiler.

Şu deñlü yaḳdılar ḳandīli mūmı
Yire indi yidi çarḫuñ nücūmı

O kadar kandil ve mum yaktılar ki (sanki) yedi göğün yıldızları yere inmiş (gibiydi).

4827 Kebāb u dürlü niʿmet çerb ü şīrīn
Kimesne şerḥ idemez biñde birin

Kebap ve diğer yağlı yiyeceklerin binde birini bile anlatmak mümkün değildi.

Kederden ḳalbi itmege güşāde
Getürdi lāle-ruḫlar bezme bāde

Lâle yanaklı (güzeller) gönülleri kederden arındırmak için meclise şarap getirdi.

Gülistān oldı meclis käseler gül
Arada bülbüle olmışdı bülbül

Meclis gül bahçesi, kadehler o mecliste gül, sürahi de meclisin bülbülü oldu.

4830 Çözüp gül yüzlü sāḳīler külāle
Ṭutar nergis gibi zerrīn piyāle

Gül yüzlü sakiler kıvırcık saçlarını dağıtıp tıpkı nergis çiçeği gibi altın renkli kadeh sundular.

	Ziyāde cüşa geldi şāh-ı ʻāşıḳ Muḥibbler pādişāhı Şāh Vāmıḳ[578]	Sevenler padişahı âşık Vâmık, (içkinin ve eğlencenin etkisi ile) fazlasıyla coşmuştu.
	İşāret eyledi çākerlerine Alalar sāzlarını ellerine	Hizmetçilerine sazlarını ellerine almalarını işâret etti.
167b		
4833	Alup sāzını evvel çengī Şādān Derūndan çengine itdürdi efġān	Çeng çalan Şâdân eline çengini alıp içten içten sazını inletti.
	Rebābı derd-ile iñletdi Bihzād Fiġān itdürdi ḳānūna Ferahşād	Bihzâd rebâbı inletti, Ferahşâd da kanunu dertli dertli figan ettirdi.
	Pes andan nāy-ı nālān itdi Maḳṣūd Yaḳup cānlar çıḳardı göklere dūd	Daha sonra Maksûd neyini inleterek gönülleri yakıp göklere duman çıkardı.
4836	Eline aldı ʻūdın soñra Ḫandān Ṭarabnāk oldı meclis ehli yeksān[579]	Sonra Handân udunu eline alınca meclistekilerin hepsi coşmaya başladı.
	Çalındı naḳş u taṣnīf ü ʻameller Ḫoş elḥān-ıla oḳundı ġazeller	Besteler, makamlar ve taksimler çalındı, güzel makamlarla gazeller okundu.
	Tamām ḳırḳ gün bu resme şād u ḫurrem Gice gündüz iderler ʻıyş-ı bī-ġam	Kırk gün bu şekilde geceli gündüzlü dertsiz tasasız eğlendiler.
4839	Alurlar her ne ḥaẓẓ olursa vāfir Sürūr-ıla iderler sūrı āḫir	Bütün zevklerden fazlası ile aldıktan sonra neşeli bir şekilde düğünü bitirdiler.
	Çü ḫatm oldı dügün ü ʻıyş [ü] ʻişret[580] Bu kez oldı gelin almaġa niyyet	Düğün (eğlencesi) ve yeme içme tamamlanınca sıra gelin almaya geldi.

[Halk sarâya da'vet idilüp şerî'at üzre kâbîn kıyılup resm ü kânûn üzre 'Azrâ'nuñ zeyn eylendügidür]

[Halk saraya davet edilip nikâh kıyılmasından sonra Azrâ'nın hanımlarca süslenmesi]

Gel iy cān bülbüli cāndan ḫaber vir
Bahār irdi gülistāndan ḫaber vir

Ey can bülbülü, sevgiliden haber ver. Bahar vaktidir (artık) gül bahçesinin (güzelliklerinden) bahset.

4842 Çekersin bir yıl oldı iştiyāḳı
Seni yandurdı ḥasret iftirāḳı

Bir yıldır arzu içinde kıvranmaktasın, ayrılık hasreti seni yakıp kavurmuştur.

Gerekdür kim olasın vaṣla vāṣıl
İdesin bezm-i gül şevḳini ḥāṣıl

Artık kavuşma vaktin gelmiştir; gül meclisinin keyfini sürme zamanıdır.

Dem-i gül irdi şimdengirü şād ol
Yitiş maḳṣūd-ı cāna ber-murād ol

Gül vakti geldiği için bundan sonrası sevinçtir; (çünkü) gönül, muradına kavuşmuştur.

4845 Ḫudā her ʿuḳdeye virür güşādı
Murāda irgürür her nā-murādı

Allah, her düğümün çözümünü de gösterir; muradına erememişleri (sonunda) arzusuna kavuşturur.

168a Melik Vāmıḳ şu deñlü çekdi ḥasret
Kim āḫir Ḫaḳ teʿālā itdi raḥmet

Vâmık (da) o kadar hasret çektikten sonra yüce Allah (sonunda ona da) acıdı.

Murādın virdi aña ḳıldı iḥsān
Zihī luṭf u mürüvvet ıssı Yezdān

En büyük lütuf ve ihsan sahibi olan Allah, cömertlik gösterip onun dileğini yerine getirdi.

4848 Ṣalā oldı dirildi ḫalḳ sarāya
Ulular geldi cümle bir araya

Duyuru üzerine halk ve ileri gelenler sarayda toplandı.

O devrānda ne ise resm ü āyīn
Ḳıyarlar ol şerīʿat üzre kābīn

O zamanki âdet ve usule göre şeriat üzere nikâh kıydılar.

Gelin ḳatına geldi cümle ḫātūn
Bularuñ daḫı vardur resm-i ḳānūn

Kadınlar da kendi usul merasimlerini yerine getirmek üzere gelinin yanına geldiler.

4851 Gül-ābı müşg-ile ʻanber ezerler
Yüzini yurlar altunla yazarlar

Gül suyuna misk ve anber ezip bununla (Azrâ'nın) yüzünü yıkayıp (onu) altın ile donattılar.

Gül-āb-ı nāb-ıla billūrı yurlar
İderler ḫoş-ṭalı kāfūr [u] ʻanber[581]

Billur (bedenini) saf gül suyu ile yıkayıp üzerine çiğ taneleri gibi kafur ve anber serptiler.

Ṭararlar sünbülini ʻanber ile
Muṭarrā itdiler müşg-i ter-ile[582]

Sünbül (saçlarını) anber ile tarayıp taze misk ile parlattılar.

4854 Ekerler ʻanber ü müşg ü ʻabīri[583]
Ḥarīr üzre geyürdiler ḥarīri

Anber, misk ve abir serpiştirip ipek üzerine ipek giydirdiler.

Yaḳarlar ḳaşına miskīn ḫıżābı[584]
Çekerler māh-ı tābına seḥābı

Kaşına misk kokulu kına yakmak suretiyle ay gibi parlak yüzünün üzerine bulut (gibi kaş) yaptılar.

Çekerler nergisine sürme-i nāz
Olur bir ġamzesi biñ ġamze ġammāz

Nergis gözlerine naz sürmesi çekilince bir gamzesi fitneci bin gamzeye dönüştü.

4857 Ruḫ-ı gülgūna[585] eyle itdiler āl
Ezüp miski ḳodılar üstine ḫāl

Gül yanağı üzerine ezilmiş miskten yapay bir ben kondurdular.

Gül-āb u ḳand-ıla yurlar dehānın
Şekerden ṭatlu itdiler zübānın

Şeker ve gül suyu ile ağzını yıkayıp dilini şekerden de tatlı hâle getirdiler.

İderler lü'lü-i lālāsını ṣāf
Gül-āb-ı nāb-ıla gün gibi şeffāf

İnci gibi dişlerini saf gül suyu ile yıkayarak pırıl pırıl ettiler.

4860 Düzerler ḳūt-ı cān şīrīn lebini
Bih eylerler bihīden[586] ġabġabını

Âşığın yegâne gıdası olan şirin dudağını süslediler, çene altını ayvadan güzel hâle getirdiler.

168b İki aḳ ele al ḥınnā yaḳarlar
Gümiş barmaġa zer ḫātem ṭaḳarlar

İki beyaz eline kırmızı kına yakıp gümüş gibi parmağına altın yüzük taktılar.

Tamām zeyn eylediler ol nigārı
Kim oldı dil-rübālar şehryārı[587]

O resim gibi güzel (Azrâ'yı) süsleme işi tamamlandığında o, bütün güzellerin padişahı olmuştu.

[Azrâ ile Vâmık'a Belkıs ü Süleymân yâdigârı sanduktakiler giydirilüp kuşandırıldıktan soñra üç gelinle üç damadın zifafa girdügidür]

[Azrâ ve Vâmık'a Belkîs ve Süleymân yâdigârı sandıktakiler giydirilip kuşandırıldıktan sonra üç gelinle üç damadın zifafa girmeleri]

4863 Bu cānibden işit bir ḫoş ḥikāyet
Zamān-ıla olunmışdı rivāyet

Bir zaman rivayet edilen (bu) güzel hikâyeyi anlatmaya (devam edelim).

Beyān olmışdı sābıḳda bu aḫbār
Varıncaḳ şehr-i zerrīne o dilḏār

Daha önce de anlatıldığı üzere o gönül alan güzel altın (gibi) şehre varınca

Süleymānī libāsı ol dil-ārā
Ki bulmışdı iki ṣanduḳ muḥeyyā

Süleymân peygambere ait iki sandık dolusu giyecek bulmuştu.

4866 Perīzād ṣanduḳ-ıla almış idi
Gelincek bile alup gelmiş idi

Perîzâd bunları sandığı ile teslim almış, gelirken de getirmişti.

Birin Vāmıḳ birin ʿAẕrā öñinde
Edeb birle ḳodılar ḫıdmetinde

Kullanmaları için birini Vâmık'ın birini de Azrâ'nın önüne koydu.

Süleymān ḥażretin añup Perīzād
Duʿā idüp iderler rūḥını şād

Perîzâd, Süleymân peygambere dua edip ruhunu şâd eyledi.

4869 Duʿā resmini yirine yitürdi
Pes andan ṣanduġuñ ḳuflın götürdi

Dua merasimi tamamlanınca da sandığın kilidini açtı.

Ṭaḳarlar sāʿid-i sīme süvārı
Ki Belḳīs-ı Süleymān[588] yādgārı[589]

(Azrâ'nın) gümüş bileğine Süleymân'ın Belkîs'ının yadigârı olan bileziği taktılar.

Gümişden boynına sīmīn ü zerrīn
Ṭaḳarlar bir ḳılāde[590] ʿanber-āgīn

Gümüş gibi boynuna anber kokulu, altından ve gümüşten gerdanlık taktılar.

4872 Ṭaḳarlar güşvāra[591] iki dürri
Alurdı nūrı andan necm-i dürrī

Kulağına yıldızların (bile) nur aldıkları iki inci küpe taktılar.

Ne kim var-ısa Belḳīs'uñ libāsın
Ḳuşağın mi'cerin[592] tācın ḳabāsın

Belkîs'ın; kuşak, baş örtüsü, tâc ve kaftan gibi ne kadar giysisi varsa

169a Geyindi vü ḳuşandı serv-i reftār
Düzündi vü ḳoşundı şehd-güftār[593]

o bal sözlü salınan servi hepsini giyinip kuşantıktan sonra güzelce süslendi.

4875 Şu resme eyledi meşşāṭa zīnet
İşitdi itdi taḥsīn ḥūr-ı cennet

Gelin süsleyicisi onu öyle süsledi ki cennetteki huriler bile onu beğenip takdir ettiler.

Bu yaña Dilpezīr'e degdi nevbet
Aña da ancılayın oldı raġbet

Sıra Dilpezîr'e geldiğinde ona da aynı ilgi gösterildi.

Güzeller şāhı 'Azrā'nuñ nişānı
Neyise eyle ṭonatdılar anı

Güzeller padişahı Azrâ'ya ne yapıldıysa onu da aynı şekilde süslediler.

4878 Ḳodılar ḳamu tertībi yirine
Ḳomadılar yirincek kim yirine

Yapılması gereken bütün hazırlıklar yerine getirildi ve onu mahzun edecek bir eksik bırakılmadı.

Ṭonandı Dilpezīr ḫoş ḫurrem ü şād
Bezendi anuñ ardınca Perīzād

Dilpezîr güzelce giyinip kuşanınca peşinden Perîzâd'ı da süslediler.

Perīler āyini üzre perīler
Perīzād'ı iderler ġarḳ-ı zīver

Periler, Perîzâd'ı peri âdetlerine göre süslediler.

4881 Ḳurarlar üç cibinlik ṣırma altun
Ṭutarlar üstine çetr-i hümāyūn

Altın sırmalı üç cibinlik yapıp üstüne de padişah çadırı kurdular.

Çalındı ṭabl-ı şādī ötdi sūr-nā[594]
Ayaġ üstine geldi pīr ü bürnā

Eğlence davulu çalıp surnây öttürüldüğünde genç yaşlı herkes ayağa kalkmıştı.

Zemīn ü āsümān ṭoldı ṣadādan
Felekler raḳṣa girdi ol ṣafādan

Bu sesle yer gök yankılandı, bu şenlikten felekler bile raksa başladı.

4884 Nişār eylediler şol deñlü gevher
Ayaġ altında ḳaldı sīm-ile zer

O kadar mücevher saçtılar ki altın gümüş ayaklar altında kaldı.

Kimesne baḳmaz oldı yirdekine
Getürdiler gelini gerdegine

Kimse yerdeki altın ve gümüşe eğilip bakmaz oldu. Gelini zifaf evine getirdiler.

Görincek Şāh Ṭaymūs[595] itdi ta'ẓīm
Üzengülik buyurdı birḳaç iḳlīm

Taymûs Şah (gelini) görünce (atından inmeden) üzengilik olarak birkaç vilâyet bağışladı.

4887 Melik Vāmıḳ anası şād [u] ḫandān[596]
Nişār eyledi yüz yük la'l ü mercān

Vâmık'ın annesi de (bu) sevinçle yüz yük la'l ve mercan saçtı.

Bu cānibden işit şeh-zāde n'eyler
Dirildi bir araya yine begler

Diğer tarafta, şehzâde (Vâmık'ın) neler yaptığına bakalım. Beyler yine bir araya gelmişti.

169b Süleymān ḥażretinüñ yādgārın[597]
Getürdi Lāhicān ortaya varın

Lâhicân, Süleymân peygamberin yadigârı ne varsa hepsini ortaya getirdi.

4890 Süleymān'a du'ā itdiler evvel
Kim andan ṣoñra urdı ṣanduḳa el

Süleymân'a dua ettikten sonra sandığı açtılar.

Çıḳardılar içinden her libāsı
Görenlerüñ giderdi ḳalbi pāsı

İçinden, görenlerin kalbinin pasını giderecek kıyafetleri çıkardılar.

Geyindi bir bir anı Şāh Vāmıḳ[598]
Kim oldı pür-üsūl ü pür-yaraşıḳ

Vâmık, hepsini bir bir giyininçe son derece şık ve yakışıklı oldu.

4893 Ulu ta'ẓīm-ile şāhı alurlar
Alup gerdek ḳapusına gelürler

Şahı büyük bir saygı ile alıp gerdek kapısına getirdiler.

Mübārek bād iderler ulu begler
Ṣaçarlar üstine dürr-ile gevher

Önde gelen beyler "Kutlu olsun" deyip üzerine inci ve mücevher saçtılar.

İcāzet istediler kim gireler
İki yāri murāda irgüreler

İki sevgiliyi muradına erdirmek üzere (içeri) girmek için izin istediler.

4896 Buyurdı içerü ḳapu aġası
Bu buyruġuñ nedür göre revāsı

Kapı ağası bu isteği içeriye iletti.

Görüp ʿarż eyledi ṣāḥib-saʿādet
Buyurdılar içerüden icāzet

Saadet sahibi (kapı ağası) içeriden izin verildiğini arz etti.

İşitdiler Melik Şāh'ıla Ṭaymūs
Yüridiler ol iki ehl-i nāmūs

O iki namus sahibi Melik Şah ile Taymûs Şah bunu duyunca içeri yürüdüler.

4899 Melik Şāh aldı ʿAẕrā'nuñ elini
Ki teslīm ide Ṭaymūs'a gelini

Melik Şah, Taymûs'a gelin (kızını) teslim etmek üzere Azrâ'nın elini tuttu.

Ṭutup Vāmıḳ elini şāh-ı Çīnī
Ki ʿarż ider güyegüye gelini

Çin şahı Taymûs da gelinle el tutuşturmak üzere Vâmık'ın elini tuttu.

Elin eline virdiler iki şāh
Eyitdiler mübārek ide Allāh

İki padişah (iki çifti) ele ele tuttuşturup, "Allah mübarek kılsın." dediler.

4902 Şaçarlar şol ḳadar dürr-i şemīni
İderler kān-ı gevher ol zemīni

O kadar kıymetli inciler saçtılar ki orası mücevher madeni ocağına döndü.

Ṭaġıldı ḫalḳ iki cān ḳaldı ḫalvet
Gelüp şādī aradan gitdi naḫvet

Halk dağılınca iki sevgili baş başa kaldı; (böylece) kibir ve gurur aradan kalkmış, yerini sevinç almıştı.

170a Çün el virdi müyesser oldı ümmīd
Ḳırān eylediler māh-ıla ḫurşīd

Umutlar gerçek olmuş, ay ile güneş birbirine yaklaşmıştı.

4905 İki maʿşūḳ biri birine ʿāşıḳ
İki ʿāşıḳ biri birine lāyıḳ

İki sevgili birbirine âşık, iki âşık birbirine layıktı.

Çü gördi birbirini iki sulṭān
Ḳalurlar bir zamān ser-mest ü ḥayrān

İki âşık birbirlerini görünce (sevinç) sarhoşluğu ile bir müddet donup kaldılar.

Ṭaġılmış ʿaḳlını başına dirdi
Melik Vāmıḳ o gice ḳadre irdi

O gece (en parlak yıldız olan Azrâ'ya) erişmiş olan Vâmık aklını başına topladı.

4908 Uyandı devlet ü baḫtı çirāġı
Götürdi gül yañaḳdan al ṭuvaġı

Devlet ve baht mumu yanmış (olan Vâmık) al yanaklı (Azrâ'nın) kırmızı duvağını kaldırdı.

Ne gördi gördi bir ḫurrem gülistān
Düşinde görmemişdi anı Rıḍvān

Ona baktığında Rıdvan meleğinin düşünde bile göremeyeceği güzellikte bir gül bahçesi gördü.

Kemāline irişmiş nev-bahārı
Ter ü tāze hemīşe nev bahārı

Onun ilkbahar (gibi olan) güzel yüzü en mükemmel seviyeye erişti, güzelliği de hep körpe ve taze idi.

4911 Açılmış nergis ü nesrīn ü sünbül
Yitişmiş tāze ġonçe ḳırmızı gül

(Yüzünde) nergis, nesrin ve sünbül açılmış, taze gonca ve kırmızı gül bitmişti.

İcāzet oldı sulṭān girdi bāġa
Temāşā ḳıldı muḥkem ṣola ṣaġa

Vâmık, helâli olduğu için (güzellik) bahçesine girip olan biten her şeyi gözden geçirdi.

Ki her bir mīve her gül virdi şevḳi
Şehen-şāh[5099] her birinden aldı ẕevḳi

Her bir meyve ve çiçek arzularını kamçıladığı için şahlar şahı hepsinden büyük zevk aldı.

4914 Yitişmiş gördi her dürlü yimişler
Ne el urmış aña kimse ne dişler

Her türlü yemişinin yetişmiş, kimsenin onlara el ve diş vurmamış olduğunu gördü.

Gehī ḳaşına ḥayrān oldı peyvest
Geh oldı nergis-i mestine[6001] ser-mest

Bazen çatılmış kaşlarına hayran oldu, bazen de sarhoş gözlerinden sarhoş oldu.

Gehī sünbülden itdi boynına bend
Gehī la'l-i şeker-ḫādan yidi ḳand

Bazen sünbül (saçlarını) boynuna doladı, bazen de tatlı tatlı konuşan la'l (dudağından) şeker yedi.

4917 Gehī şeft-ālūlar dirdi lebinden
Geh ayva ḳoḳuladı ġabġabından

Dudağından öpücükler aldı, gerdanından ayva kokladı.

Gehī gül yiyleyüp olurdı ser-mest
Geh iki nār-ı bostāna urur dest

Gül (bedenini) koklayıp kendinden geçti, nar (gibi iki göğsünü) elledi.

170b Gehī eylerdi cām-ı la'lini nūş
Gehī eylerdi servini der-āġūş

La'l (gibi kırmızı şarap dolu) dudağından içti, servi boyunu kucakladı.

4920	Bu nev'a seyr iderken gülşeni şāh Görür bir vādī-yi billūrı nā-gāh	Şah, gül bahçesini bu şekilde dolaşırken birden billur bir vadi ile karşılaştı.
	Tamām itdi şehen-şāh[601] seyr-i bāġı İzinden buldı bir āhū yatağı	Şahlar şahı bahçe seyrini bitirdikten sonra izinden bir ceylan barınağına ulaştı.
	Bırakmış vādīde bir nāfe āhū Virürdüñ cān ele girseydi āh o	Ceylan o vadiye öyle bir misk bırakmıştı ki elde etmek için can bile verilirdi.
4923	Muḳaffel buldı şāh bir dürc-i yāḳūt Olurdı ḳalbe ḳuvvet cānlara ḳut	Vâmık, kalbe kuvvet gönüllere de kut veren kilitli, yakut (renkli) bir kutu buldu.
	Mühür urmışdı ol ḳufle melekler Ḥavādişden anı her laḥẓa bekler	Melekler o kilidi mühürlemiş, her türlü hadiseye karşı onu her an saklardı.
	La'al miftāḥ-ıla ol dürc açıldı İçinden la'l-ile mercān ṣaçıldı	La'l anahtarla o kutu açıldı, içinden la'l ve mercan saçıldı.
4926	Şu deñlü virdi ferḥān cism [ü] cāna[602] Ṣanasın kim yiñi geldi cihāna	Vâmık'ı o kadar hoşnut etti ki sanki dünyaya yeniden gelmiş gibi oldu.
	İrişdi rūḥa rāḥat ḳalbe ḳuvvet Gidüp ṣıḳlet göñülden geldi ṣıḥḥat	Ruh rahatlayıp kalp kuvvet bulunca gönülden sıkıntılar gidip sıhhat geldi.
	Çekildi cān gözine nūr-ı cevher Göñül āyīnesi oldı münevver	Gönül gözüne mücevher aydınlığı geldi, gönül aynası da nurla doldu.
4929	Ṣafādan ṭoldı şāhuñ göñli şādī Ki buldı bağlu işler hep güşādı	Bütün müşkiller çözüldüğü için (Vâmık) Şahın gönlü huzura kavuşmuştu.
	Çü gördi cümle maḳṣūdın muḳadder Muḳaddir eylemiş anı muḳadder	Takdir sahibi Allah'ın bütün dileğini daha önceden takdir etmiş olduğunu anladı.
	Göñül maḳṣūdına irdi şehen-şāh[603] Murādını müyesser itdi Allāh	Allah muradını bağışladı; şahlar şahı gönlünün maksadına erişti.

4932 Pes andan servini itdi der-āġūş
Kenāre çekdi sidre ṭalını ḫoş

Daha sonra da servi (boylu Azrâ'ya) sarılıp o güzel sidre dalını kucağına çekti.

Yine bağrına başdı cānını şāh
Getürdi sīneye īmānını şāh

Şah, sinesine imanını bastırır gibi sevdiğini tekrar tekrar kucağına bastı.

171a Çün irdi cümle maḳṣūdına sulṭān
Yire yüz urdı itdi şükr-i Yezdān

Bütün isteklerini elde edince secde edip yüce yaratıcısına şükretti.

4935 Üç ʿāşıḳ bir gicede cemʿ olurlar
Kimi pervāne kimi şemʿ olurlar

Üç âşık bir gecede gerdeğe girip kimi pervane kimisi de mum oldular.

Geçüp ol dün irişdi ṣubḥ-ı ṣādıḳ
Ṭulūʿ itdi şeref burcında şārıḳ

Gece geçip tan yeri ağarmaya başladı ve güneş şeref burcunda doğdu.

Żiyā virdi zemīn ü āsümāna
Ṣafā virdi ḳulūb-ı ins ü cāna

Yere ve göğe ışık saçıp insanların ve cinlerin kalplerine sevinç verdi.

4938 Ṣafādan şādılıḳdan ṭoldı ʿālem
Uyandı ġaflet uyḳusından ādem

Her yer berraklık ve neşe ile doldu, bütün insanlar gaflet uykusundan uyandı.

Uyandı uyḳusından çünki Vāmıḳ
Yiñi cān virdi aña ṣanki Ḫālıḳ

Vâmık da sanki kendisini yaratan Allah yeniden can vermiş gibi uykusundan uyandı.

Gelüp begler mübārek bād iderler
Duʿā-yı devlete bünyād iderler

İleri gelenler gelip (Vâmık'ı) kutladılar ve saadetinin devamı için duada bulundular.

4941 Selāṭīn cümle bā-iʿzāz ü ikrām
Alup şāhı iderler ʿazm-i ḥammām

Oradaki sultanlar âdete riayet ederek şahı alıp hamama yöneldiler.

Bu cānibden daḫı uyandı Behmen
Görür yatur ḳucuşmış cān-ıla ten

Beri tarafta, Behmen uyandığında can ile tenin kucak kucağa yatmakta olduğunu gördü.

	Dilemez ayıra cānı bedenden Vire cān virmeye cānānı Behmen	Behmen, bu canı bedeninden ayırmak istemedi; sevdiğini vermemek karşılığında canını vermeye razı idi.
4944	Uyandı Lāhicān gördi zamāne Murād oḳını irgürmiş nişāne	Lâhicân da uyandığında murad okunu hedefine ulaştırmış olduğunu gördü.
	İdüp cām-ı şarāb-ı vaṣlını nūş Yaturlar gice gündüz mest [ü] ser-ḫoş[604]	Kavuşma şarap kadehlerinden içip gece gündüz (içen) sarhoş (gibi) yatmaktaydılar.
	Yatur cānına cān ḳatmış Perīzād Ṭolanmış serv-i āzād-ıla şimşād	Perîzâd da düzgün servinin şimşir ağacı ile sarıldığı gibi (eşine) sarılmış ve cana can katıp yatmakta idi.
4947	Cihānı nūra ġarḳ itmiş ser-ā-ser Zemīn olmış zamān-ıla ber-ā-ber	Cihan baştan başa nurla dolmuş; zemin ve zaman bir hizaya gelmişti.
	Yazarsam bunlaruñ vaṣfın mufaṣṣal Ki taṭvīl-i kelām olur muḫaṣṣal	Bütün bunları ayrıntıları ile anlatırsam sözü fazlasıyla uzatmış olurum.
171b	Ṭolar kaġıd idersem cümle taḥrīr Söz uzanur olınmaz şerḥ taḳrīr	Yazacak olsam kağıtlar dolusu sözü anlatmak güç hâle gelir.
4950	Ne ḥācet sözi uzatmaḳ ziyāde İrişdi ḳamu ʻāşıḳlar murāda	Zaten sözü fazla uzatmaya da gerek yoktur, (çünkü) bütün âşıklar muradına erişmiştir.
	Murādına yitişdi çün şehen-şāh[605] Şükür itdi didi el-ḥamdü li'llāh	Şahlar şahı (Vâmık) muradına eriştiği için Allah'a hamd ve şükür beyânında bulundu.
	Tamām olundı ʻurs ḳalmadı teşvīş Görüldi her maṣāliḥ bitdi her iş	Düğün tamamlanınca kargaşa bitti ve yapılacak başka hiçbir iş kalmadı.
4953	Oturdı ʻişrete yine selāṭīn Melik Şāh'ıla Arslān ḫusrev-i Çīn[606]	Sultanlar; Melik Şah, Arslan ve Çin padişahı (Taymûs) tekrar eğlence için oturdular.
	Hezārān ʻizzet-ile Şāh Ṭaymūs[607] Dir eṣnā-yı kelāmda iy şeh-i Ṭūs	Taymûs Şah, saygı ve hürmet ifadesinden sonra söz arasında (şöyle) dedi: "Ey Tûs padişahı,

Murāduñ üzre devr itsün zamāne
Bahār-ı devlet irmesün ḫazāna

zaman, dileğine göre dönsün, devletinin baharı sonbaharla son bulmasın.

4956 Yıl oldı sāyeñüzde rāḥat olduḳ
Size ḥadden ziyāde zaḥmet olduḳ

Bir yıldır sayenizde rahat ettik (fakat) fazlasıyla size zahmet de verdik.

Buñumuz yoḳ hemīşe şādmānuz[608]
Velīkin sizlere bār-ı girānuz

Herhangi bir sıkıntımız yoktur; her zaman hoş günler geçirdik ama artık sizin için ağır bir yük hâline geldik.

Geçüp ḥadden ziyāde oldı taṣdī'
Yiridür ger bize olursa teşnī'

Artık yeterince sıkıntı vermiş durumdayız; hatta bizi ayıplasanız bile yeridir.

4959 Buyuruñ iy şeh-i devrān icāzet
Sefer aḥvāli görilsün tamāmet

Ey zamanın padişahı, eğer izin verirseniz yol hazırlıklarına başlayalım.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ıla iy şehen-şāh[609]
Bize yümn-ile himmet eyle hem-rāh

Ey şah, gönül hoşluğu ile himmetinizin uğurunu (bize) yol arkadaşı kılınız.

Ne deñlü görse göz görmege ṭoymaz
Velīkin va'deye bu 'ömr[610] küymez

Göz ne kadar görse de size doyum olmaz; zaten size doymaya ömrümüz de yetmez.

4962 Murādum budur iy şāh işbu sözden
Ṭulınmadın gözümüñ nūrı gözden

Ey padişah, sözün kısası demek istediğim (şudur): Gözümün nuru gözümden gidip (ömrüm sona ermeden)

Sa'ādet āftābı[611] ṣala pertev
Serīr-i Çīn'e Vāmıḳ ola ḫusrev

saadet güneşi ışığını salsın; Vâmık Çin tahtına padişah olarak otursun.

172a Zihī baḫt [u] sa'ādet[612] kim bir oğlan
Atasınuñ ola taḫtında sulṭān

Bir oğulun babasının tahtında sultan olması büyük bir baht ve saadettir.

4965 Yiridür ol şehen-şāh[613] ide şīven
Ṣoñında taḫtını żabṭ ide düşmen

Eğer düşman, tahtını ele geçirirse o padişahın yas tutması da pek tabiîdir.

Bititmesün bu ḥāli dostlara Ḥaḳ
Ki düşmen taḫtın ala bula revnaḳ

Allah, düşmanına tahtını kaptırmayı hiçbir dosta göstemesin."

Tamām itdi sözi ḫatm itdi Ṭaymūs
İşitdi bir bir anı ḫusrev-i Ṭūs

Taymûs, sözünü bitirdi, Tûs padişahı da onu bir bir dinledi.

4968 Didi 'izzetler idüp Merzübān Şāh
Müyesser eylesün maḳṣūduñ Allāh

Mezüban Şah da saygı ifadesinden sonra (şöyle) dedi: "Allah bütün dileğini yerine getirsin.

Yaraşur baḫt [ü] iḳbāl[614]-ile Vāmıḳ
Ata taḫtında sulṭān ola lāyıḳ

Kendisine baht ve ikbal yaraşan Vâmık'ın, babasının tahtında sultan olması son derece münasiptir.

Murāduñı müyesser ide Yezdān
Göresin oġluñı taḫtuñda sulṭān

Allah, (seni) muradına eriştirsin; oğlunu tahtında sultan göresin.

4971 Ne sözler kim buyurduñ cümle ma'ḳūl
Ḳabūle ḳābil ü maḳbūle maḳbūl

Buyurduğun bütün sözler makul, yapılması mümkün ve kabul görecek (şeylerdir).

Ḥużūruñda velīkin iy cihāndār
Şikeste bendenüñ bir ḥāceti var

Ey cihanı elinde tutan (hükümdar), gönlü kırık bendenizin sizden bir isteği vardır.

Yidi gün oldı bir hefte muḳarrer
Tamām ol hefte ṣoḥbet ola yekser[615]

Belirlenecek bir hafta boyunca sohbet (meclisi) düzenleyelim.

4974 Tamām olınca iy ṣāḥib-sa'ādet
İdevüz her güne bir dürlü 'ādet

Ey saadet sahibi, kabul ederseniz her günde farklı bir âdeti yerine getirelim.

Bu ṣoḥbet ḫatm ola bula nihāyet
Ṭoġa bir ḳutlu gün bir ḳutlu sā'at

Bu sohbet sona erdikten sonra da kutlu bir günün kutlu bir saatinde, güneş doğumunda

Sefer ola mübārek size iy şāh
Sa'ādetle gidesiz feṭḥ ola rāh

sefer sizin için mübarek olsun, saadetle gidersiniz, yolunuz da açık olsun."

4977 Ḳabūl itdi bu sözi Şāh Ṭaymūs[616]
Ḳodı baş Merzübān itdi zemīn-būs

Taymûs Şah, bu teklifi kabul etti Merzübân da başını eğip saygı ile yere kapandı.

Du'ālar itdi şāha ṭurdı gitdi
Varup ol meclisüñ tedbīrin itdi

Şaha dualarda bulunduktan sonra kalkıp meclis hazırlıklarının başlatılmasını emretti.

172b Ḳamu tertîbi aşlınca müretteb
Ne kim var gördi cümle ḳaydını hep

Bütün ihtiyaçları karşılayıp yapılması gereken bütün hazırlıkları eksiksiz yerine getirdi.

[Şâhlar ayrılmadan Merzübân Şâhuñ teklîf ve isrârıyla melekleri reşk itdürecek gülşen-i mu'azzamda yidi tâk-ı mu'allâ kurup yidi gün 'ıyş ü 'işretden soñra Taymûs'uñ mülkine gidüp Vâmık'ı tahtına geçürdügidür]

[Şahlar veda etmeden önce Merzüban Şahın teklifi üzerine yedi günlük eğlenceden sonra Taymûs'un ülkesine dönüp Vâmık'a tahtını devretmesi]

4980 Gel iy bülbül çemende naġme-sāz ol
Nevālar gösterüben perde-bāz ol

Ey bülbül, gel; çemende şarkılar söyle; perdeleri oynatıp hoş ezgiler sun.

Şeker tengini açdı ṭūṭi-i cān
Dil-i bülbül gerekdür şekker-efşān

Gönül papağanı şeker çuvalını açtığı için bülbülün şekerler saçan bir dille konuşması gerektir.

Gelüp evrāḳ-ı gülden eyle taḳrîr
Ki nāzük naġmelerle eyle taḥrîr

Gelip zarif ezgilerle gül yapraklarından bahset.

4983 Yine şerḥ eyle şîrîn dāstānı[617]
Açılsun ġonçenüñ rāz-ı nihānı

Yine o tatlı destandan anlat ki goncanın gizli sırları açılsın.

Açılsa ġonçe gül pür-cūş olursın
Geçerse devr-i gül ḫāmūş olursın

Gonca gül açıldığında coşar, gül mevsimi geçince de sesini kesersin.

Yitiş gül devrini fevt itme zinhār
Geçer gül revnaḳı ancaḳ ḳalur ḫār

Elini çabuk tut; sakın gül devrini kaçırma çünkü gülün güzelliğinden sonra geriye dikeni kalır.

4986 Bahār eyyāmı geldi devr-i güldür
Ġamı ḳıl sen[618] ferāmūş cānı güldür

Gül mevsimi olan bahar gelmiştir; gamı unut, gönlünü güldürmene bak.

Gelincek ġonçe bāġuñ güllerine
Öte ṭur didiler bülbüllerine

Gonca, gül bahçesindeki güller arasına katılınca bülbüllere kendi hâlinde ötmesini söylediler.

Ötersin gülşen içre eyleyüp zār
Çekersin bir yıl oldı fürḳat-i yār

Gül bahçesinde ağlamaklı bir hâlde ötersin (çünkü) bir yıldır ayrılık (acısı) çekmektesin.

4989 Gel imdi seyr-i gülzār eyleyelüm
Temāşā-yı ruḫ-ı yār eyleyelüm

İdenler ṭarf-ı gülzārı temāşā
Ṣanurlar gülşeni Firdevs-i a'lā

İşid imdi gülistān ṣoḥbetini
Gülistān'ıla Bostān ṣoḥbetini

Şimdi gül bahçesinde dolaşıp sevgilinin yanağını seyredelim.

Gül bahçesini seyredenler onu Firdevs cenneti sanırlar.

Şimdi de benden Gülistan ile Bostan sohbeti (olan) gül bahçesi sohbetini dinleyin.

173a

4992 Şehüñ var-ıdı bir gülşen mu'aẓẓam
Naẓīrin görmemişdi nesl-i Ādem

Ġam u ġuṣṣa bulıncaḳ göñline rāh
O bāġa 'azm iderdi Merzübān Şāh

Türābından gelürdi būy-ı 'anber
Aña reşk eyler-idi misk-i ezfer[619]

Merzübân (Şahın benzeri görülmemiş güzellikte büyük bir gül bahçesi vardı.

Merzübân Şahın gönlünde ne zaman gam ve sıkıntı olsa o bahçeye giderdi.

Toprağı anber koktuğu için güzel kokulu misk onu kıskanırdı.

4995 Var-ıdı ortasında bir bıñarı
Muṭarrā eylemişdi sebzezārı

Ortasında da o yeşilliğe tazelik veren bir pınar vardı.

Müşemmen ḥavż-ıdı mermer bināsı
Ṣuyı şīrīn laṭīf idi havāsı

Mermerden sekiz köşeli bir havuzu, tatlı suyu ve güzel havası vardı.

O ḥavżuñ çevre yanı bāġ [u] gülşen[620]
Şehüñ olurdı göñli anda rūşen

O havuzun her tarafı yeşillik ve güllük idi. Şahın gönlü burada ferah bulurdu.

4998 Zümürrüdvār döşenmişdi çemenler
Ḥarem olmışdı aña nārvenler[621]

Çimenler zümrüt gibi döşenmiş, kara ağaçlar da ona harem oluşturmuştu.

Çemenlerle ber-ā-berdi ze'afrān
Şemenlerle bezenmişdi gülistān

Çimenlik safranlarla dolmuş, gül bahçesi yaseminlerle donanmıştı.

Gül-i sūrī[622] olup sulṭān-ı ebhār[623]
Sürer pāyına yüz enhār ü ezhār

Edirne gülü baharın sultanı olmuş, bütün akarsular ve çiçekler de onun ayağına yüz sürmekteydi.

5001 Zeberced taḫta geçmiş oturur gül
Öter güyā olup şevḳ-ile bülbül

Gül, zeberced tahta geçip oturmuş, bülbül şevkle dile gelip ötmekte idi.

Dehān-ı lāleye düşmişdi jāle
Görenler dir budur ḫulu-yı lālā

Lâlenin ağzına düşen çiğ tanesini görenler en parlak inci (işte) budur derdi.

Bir ayaġ üzre çün serv-i ḫoş-endām
Ḳabā-yı sebz-ile olmış pür-endām

Endamı güzel servi, tek ayak üstünde yeşil bir elbise ile endam etmekteydi.

5004 Çıḳup serv üstine eyler ḫoş elḥān
Hezār oḳur hezārān dürlü destān

Bülbül, servinin üzerine çıkıp güzel sesiyle binlerce destan okumaktaydı.

Oḳur ḳumrī bu bāġa nev-bahārı
N'ideyin dost diyüp gözler nigārı

Kumru, "Bu bahçede sadece ilkbaharı istemem." deyip sevdiğini gözlemekteydi.

Olur gülşende sūsen mīr-i meclis
Anuñ aġzın gözedür lāle nergis

Gül bahçesindeki susam, meclisteki emir konumunda olduğu için lâle ve nergis hep onun ağzına bakmaktaydı.

173b

5007 Ḳadeḥ nergisleri zerrīn piyāle
Ṭutar elde laʿalden kāse lāle

Nergisler kadeh, zerrinler (fulya) piyâle, lâle de la'l kâseyi elinde tutmaktaydı.

Siñüp ḳaldı benefşe sebzezāra
Boyın egmez-iken zülf-i nigāra

Menekşe, resim gibi bir güzelin saçına boyun eğmezken bu yemyeşil bahçede sönük kalmıştı.

Giceyle gülşeni eylerdi ḫoş bū
Seḥerden götürür ḳoḫuyı şeb-bū

Şebboy güzel kokusu ile sabaha kadar gül bahçesini güzelleştirmekteydi.

5010 Münaḳḳaşlar geyüp mīr ʿāşıḳānlar[624]
Zeberced cāme geymiş żaymurānlar

Bostan güzeli (çiçeği) nakışlı, fesleğenler de zeberced (elbiseler) giymişti.

Firengī aṭlasın geymiş ḳaranfūl
Libās-ı lāciverdī geydi sünbül

Karanfil Frenk işi atlas, sünbül de lâciverd elbise giymişti.

Temāşā eyleyen zülf-i nigārı
Görür nergis gibi her dem bahārı

Güzelin zülüflerini seyreden, nergis gibi her zaman baharı seyretmiş olur.

5013 Şaḳāyıḳ yāsemen gül-nār zanbaḳ[625]
Çemen bezmine virmişlerdi revnaḳ

Gelincik, yâsemin, nar çiçeği ve zambak yeşilliğe ayrı bir tazelik katmışlardı.

Pür itmiş kāsesin şebnemle lāle
Güneş görse uçardı göge jāle

Lâle, kasesini çiğ tanesi ile doldurmuştu, çiğ tanesi de güneşi görünce göğe uçardı.

Şu deñlü zīnet itmiş bāġı nesrīn
Felekde reşk iderdi aña pervīn

Nesrin bahçeye öyle bir süs katmıştı ki gökteki pervin (ülker yıldızı) bile kendisini kıskanırdı.

5016 Temāşā eyleyen bir kez bu bāġı
İderdi ġayrı gülşenden ferāġı

Bir kez bu bahçeyi gören başka hiçbirine dönüp bakmazdı.

Müferriḥ küşe vü şāhāne menzil
Güşāde olur-ıdı anda her dil

(Burası) son derece ferahlık veren şahane bir yerdi ve bütün gönüller burada rahat bulurdu.

Buyurdı ḳullarına Merzübān Şāh
Varalar ol maḳāma çın seḥergāh

Merzübân Şah kullarına; oraya sabah erkenden gidip

5019 Yidi yirde ḳuralar çetr-i ʿālī
Döşeyeler aña zerrīn nihālī

yedi yerde yedi büyük çadır kurup altın renkli döşekler sermelerini emretti.

Hemān dem ʿazm iderler ol mekāna
İrişdiler seḥerden būstāna[626]

(Onlar da) hemen hareket edip seher vakti bahçeye ulaştılar.

Yidi yirde yidi ṭāḳ-ı muʿallā
Ḳurarlar aṭlas u dībā vü zībā

Yedi ayrı yerde atlas, canfes kumaşlı, süslü ve büyük kubbeli (çadırlar) kurdular.

174a

5022 Sütūnların zer-endūd itmiş üstād
Niçe yıllar çalışmış itmiş ābād

Direklerini, ustası yıllardır çalışarak ortaya koyduğu altın yaldızlı (ağaçtan) yapmıştı.

Ḳomışlar yir yir anda gevher-i ṣāf
Gice olsa virür gün gibi şeffāf

Birkaç yerine de gece olunca güneş gibi ışık saçan halis mücevherler koymuşlardı.

Yidi yirde ḳurarlar taḫt-ı zerrīn
Cevāhirle müzeyyen sāḳ-ı sīmīn

Yedi ayrı yerde de mücevherle süslenmiş, gümüş kenarlıklı altından tahtlar kurdular.

Müzeyyen ḳıldılar pāy-ı serīri
Döşediler ḥarīr üzre ḥarīri

Tahtın ayağını da ipek üzerine ipek döşemek suretiyle donattılar.

Oturdı altı taḫta altı sulṭān
Ṣorarsañ her biri faġfūr [u] ḫāḳān[627]

Her biri fağfur veya hakan olan altı sultan altı ayrı tahta geçip oturdu.

Yidinci taḫta geçdi çün ḫavātūn
Bularuñ daḫı vardur özge ḳānūn

Hatunlar da kendi âdetleri üzere yedinci tahta geçtiler.

Perīzād'a buyurdı şāh-ı kişver
Çeke ortaya bir perde mu'anber[628]

Ülkenin padişahı (Merzübân Şah) Perîzâd'a, ortaya anber renkli bir perde çekmesini,

Otura perde ile ḫūb-rūlar
Güneş yüzlü güzeller māh-rūlar

perde arkasına ay ve güneş yüzlü güzellerin oturmasını emretti.

Seḥābı mesken idindi hümālar
Bulutdan nem ḳapardı meh-liḳālar

Hümâ (gibi güzeller), bulutu mesken edinmişti (çünkü bu) ay yüzlü güzeller buluttan bile nem kapardı.

Perīzād Dilpeẕīr 'Aẕrā vü Meryem
Ulu ḫātūnlar-ıla şād u ḫurrem

Perîzâd, Dilpezîr, Azrâ ve Meryem ileri gelenlerin hatunları ile gönül şenliği içerisinde

Oturup bir araya cem' olurlar
Kimi pervāne kimi şem' olurlar

bir araya toplanmışlardı; kimi pervane kimi de mum olmuştu.

Bular şevḳinde olsun şöhret-ile
İşit n'eyler selāṭīn şevket-ile

Bunlar şöhretlerine yaraşır bir şevk içindeyken biz şevket sahibi sultanlardan bahsedelim.

Gözedüp her kişi ḳollu ḳolını
Bilür tertīb-ile yirlü yirini

Herkes hangi tertip üzere oturacağını bilir ve o tarafa oturmaya riayet ederdi.

Gelüp evvel oturdı Şāh Ṭaymūs[629]
İder ikrām ü 'izzet server-i Ṭūs

Önce Tûs padişahının ikram ve izzeti (rehberliğinde) Taymûs Şah gelip oturdu.

Melik Şāh oturur taḫtuñ birine
'Ale't-tertīb geçer yirlü yirine

Tahtın birine de tertip olunduğu üzere Melik Şah oturdu.

174b

5037 Döşediler simāṭ-ı[630] şehryārı[631]
Müẕehheb hem münaḳḳaş zer-nigārī

Tezhipli, nakışlı, altın yaldızla işlenmiş padişah sofrasını serdiler.

Ne deñlü var-ısa gülşende ezhār
Dikilmiş ol simāṭa[632] olmış iẓhār

Gül bahçesinde ne kadar çiçek varsa hepsi de o sofraya işlenmişti.

İşāret itdi ẕevvāḳına[633] sulṭān
Nefāyisle pür oldı ṣaḥn-ı meydān

Sultan, yemeğin tadına bakan hizmetçisine işaret edince sofra nefis yemeklerle donatıldı.

5040 Sinīlerle gelür yaġlı çörekler
Çinīlerle ṭolu şekker börekler

Siniler dolusu yağlı çörekler ve çinilerle şeker börekler getirildi.

Pilav evvel gelüp ḳurar otāġı
Ṭaşar ırmaġ olur ol bāġa yaġı

Önce pilav gelip otağını kurdu, yağı ırmak olup bahçeye taştı.

Ol ırmaġ içre ḳonmış ördek ü ḳaz
Şikār ider sipāhīler çü şehbāz

O ırmak üzerine ördekler ve kazlar konmuş, sipahiler de avcı doğanı gibi onları avlamaktaydı.

5043 Ḳaşıḳlarda gören dāne birinci
Ṣanurlardı ṣadef aġzında inci

Kaşıklardaki pirinç tanelerini görenler onları sadef ağzındaki inciler sanırdı.

Ḳoyun yaḫnīleri perverde olmış
Çevürme ḳuzılaruñ içi ṭolmış

Koyun yahnileri terbiye usulü ile yapılmış, kuzu çevirmelerin içi doldurulmuştu.

Börekler beñzemiş şemse şekilde
Ḳamer-çehre güzeller ṭutar elde

Şekil bakımından güneşe benzetilen börekleri kamer yüzlüler ellerinde tutmaktaydı.

5046 Döner ortada gügercin kebābı
Yüzerdi rūġan üzre mürġ-ı ābī

Ortada güvercin kebabı dönmekte, kadı lokması üzerinde de su kuşları yüzmekteydi.

Gelür dürrāc ü bildircin firāvān
Ḳonılur yir yirin biryān-ı mürġān

Sayısız keklik ve bıldırcın gelmekte; her tarafa kuş kebapları konmaktaydı.

Ne'āyimle pür itdiler cihānı
Ḥisāb olmazdı kebg ü mākiyānı

(Sanki) bütün cihan yiyeceklerle dolmuştu; (kesilen) keklik ve tavuğu hesap etmek mümkün değildi.

5049 Şeker senbūseler bādām-ı terden[634]
Gülācı kimse farḳ itmez şekerden

Şeker gibi senbûseler taze bademden yapılmıştı ve güllaç şekerinden fark edilemeyecek hâldeydi.

Bişerdi dürlü dürlü tāze ni'met
Gelürdi meclise yiyene minnet

Türlü türlü taze yiyecekler pişmekte, meclistekiler yedikçe minnetlerini ifade etmekteydi.

Ṭa'āmı yidiler içildi şerbet
Ḳurıldı meclis-i şāhī tamāmet

Artık padişah meclisi tamamlandı, yemekler yenildi ve şerbetler içildi.

175a

5052 Ṣurāḥīler[635] geçüp yir yir oturdı
Ṭuruban sāḳīler yirden götürdi

Sürahiler her yana geçip oturdu, sakiler de ayağa kalkıp onları gezdirdi.

Alup destine sāḳīler piyāle
Olurlar meclis ehline ḥavāle

Sakiler, ellerine kadehleri alıp meclistekilere yönelttiler.

Yidi yirden yüridi yidi sāḳī
Ṣanasın sīmden sā'īd [ü] sāḳı

İnciği gümüşten parlak yedi saki yedi farklı yerden doğruldu.

5055 Yürütdi çünki sāḳīler ayaġı
Gelüp ferḥān götürdi ġam ayaġı

Sakiler kadehleri dolaştırmaya başlayınca neşe gelmiş, üzüntü (meclisten) ayağını çekmiş oldu.

Gelür her şaḫṣa meyden şevḳ şādī
Bulurlar baġlu göñüller güşādı

Her fert şarabın verdiği şevk ve neşe ile gönüllerindeki sıkıntıyı giderdi.

Ziyāde oldı şevḳi her birinüñ
Ḳolın boynına ṣaldı birbirinüñ

Her bir fert keyifleri artınca kollarını birbirlerinin boyunlarına attılar.

5058 Güzeller başladı nāz u niyāza
Oḳurlardı ġazeller tāze tāze

Güzeller naz ve eda ile taze taze gazeller okumaya başladılar.

Gelincek her kişinüñ çeşmine mey
Kimi ḳānūn gözedür kimisi ney

Şaraplar gelmeye başladıkça kanun ve ney gibi (musiki) aranır olmuştu.

Şeh-i Ṭūs'uñ var-ıdı ġāyet üstād
Çalardı cümle sāzı adı Dilşād

Tûs padişahının Dilşâd adında bütün enstrümanları çalabilen oldukça yetenekli bir sanatçısı vardı.

Yidi āvāze on iki maḳāmı
Bilürdi perde perde her maḳāmı

Musikideki yedi nağmeyi, on iki makamı ve makamların her birinin perdelerini bilirdi.

Niçe şākirdleri var-ıdı üstād
Kimisi nāyzen[636] kimisi 'avvād

Bu usta sanatçının, aralarında ûdî ve neyzenlerin de bulunduğu pek çok öğrencisi vardı.

Kimi ṭanbūr çalar kimi kemānçe
Kimi deff yüzine urur ṭabanca

Kimi tanbur kimi kemençe çalar, kimi de defin yüzüne tokat vururdu.

Bilürdi dürlü dürlü naḳş u taṣnīf
Ḳamusın kendüsi ḳılmışdı te'līf

Hepsini kendisinin telif ettiği türlü türlü beste ve maklamlar bilirdi.

Kemāl-ile çalardı cümle sāzı
İder bir nağmede seyr-i ḥicāzı

Bütün sazları en iyi şekilde çalar ve bir ezgi ile hicaz seyri ederdi.

Firūdāş[t][637] itse çeng olur iki ḳat
Felekde zühreyi ḳılmaġ-ıçun māt

Bir ezgiyi bitirdiği zaman çeng gökteki zühreyi mat etmek için iki kat eğilirdi.

175b

Buyurdı Merzübān Şāh ṭutdılar sāz
Yanınca ehl-i diller ḳıldı āvāz

Merzübân Şahın buyruğu üzerine sazlar ele alındı ve oradaki gönül erbabı terennüme başladı.

Virürler sāzlarına güş-mālı[638]
Kimesne eylemeye ḳīl ü ḳāli

Kimsenin dedikodusunu yapmasın diye sazlarının kulağını çektiler.

Burar burḳılarını ṣaġa ṣola
Firūdāş[t][639] eyleyüp girdi uṣūle

Burkularını sağa ve sola büktükten sonra öne doğru eğilip usule başladılar.

Ḳamusı birbirine oldı āheng
İşidenler ḳalur ser-mest ü dil-teng

Hepsi de birbiriyle öyle bir ahenk sağladı ki işitenler hayran kaldılar.

Çalarlar bir faṣıl 'ūd-ıla ṭanbūr
Dügāh [ü] sünbüle[640] 'uşşāḳ u māhūr

Ud ve tanbur ile; dügâh, sünbüle, uşşak ve mâhûr makamlarında bir fasıl geçtiler.

Çalındı şevḳ-ile çeng ü çeġāne
Üni irdi ʿIrāḳ u Iṣfahān'a

Çeng ve tef öyle şevkle çalındı ki sesi Irak ve Isfahan'a kadar ulaştı.

5073 Kemānçeye neyi dem-sāz iderler
Ḥisār u selmek ü şehnāz iderler

Kemençeye neyi koşup hisar, selmek ve şehnaz (makamından) çaldılar.

Aġız bir eyleyüp ʿuşşāḳ-ı dil-sūz
İderler būselik yüzinde nev-rūz

Gönül yakan âşıklar hep birden buselik ile nevruz (makamından) söylediler.

Ḥüseynīde çalarlar bir semāʿī
İderler raḳṣ idenler istimāʿı

Hüseynî (makamında) bir semâî çalınınca işiten herkes raks etmeye başladı.

5076 Oḳurlardı ḫoş-āyende ġazeller
O şevḳ-ile girür raḳṣa güzeller

Beğenilen gazellerden okununca güzeller şevkle raksa başladı.

Güzeller nāzenīnler dil-rübālar
Güneş yüzlü perīler meh-liḳālar

Narin, gönül alan, güneş yüzlü periler ve ay yüzlü,

Gözi nergis lebi mül ḫaddi lāle
Dökerler gerden-i sīme külāle

nergis gözlü, şarap dudaklı ve lâle yanaklı (güzeller) kıvırcık saçlarını gümüş gerdanlarına döktüler.

5079 Semāʿ ider güzeller çüst ü çālāk
Girür şevḳ-ile çarḫa ṭoḳuz eflāk

Güzeller ahenkle semâ ederken dokuz kat gök de şevkle onlara eşlik ediyordu.

Bile döner yanınca māh ḫurşīd[641]
Ḳodı sāzın semāʿa girdi nāhīd

Güneş ve ay da onlarla birlikte dönüyor, nâhid (venüs) sazını bırakıp semaya başlıyordu.

Olurlar şevḳ [u] şādīden[642] feraḫnāk
Ḳılurlar ehl-i meclis sīneler çāk

Meclistekiler bu neşe ve şevk ile kendinden geçip göğüslerini yırtmaya başladılar.

176a

5082 Götürelden ayaġı ġuṣṣa vü ġam
Feraḥdan şādlıḳdan ṭoldı ʿālem

Kadeh, bütün sıkıntı ve dertleri unutturunca herkes neşe ve ferahla doldu.

Kimesne ḳalmadı meclisde ġamnāk
Semāʿa girüp oldılar ṭarabnāk

Mecliste kederli bir tek kişi bile kalmadığından herkes sema ile coşmaktaydı.

Tamāmet devr idüben mūsiḳārı
Dügāh yüzinde ḳıldılar ḳarārı

Sazlarla (bütün makamlarda) dolaştıktan sonra dügahta karar kıldılar.

İderler meclis içre dil-nüvāzı
Yir öpdiler ḳodılar yire sāzı

Dilnüvâz (makamıyla) meclistekilerin gönüllerini okşadıktan sonra eğilip sazlarını yere bıraktılar.

Tamām bir hefte oldı şeyḫ-ile şāb
Gelüp gözlerine mey gelmedi ḫᵛāb

Gençlerin ve yaşlıların bir hafta boyunca şarap içmekten gözleri uyku görmedi.

Yidi gün rūz şeb[643] oldı żiyāfet
Buyurdı her birine yidi ḫil'at

Geceli gündüzlü yedi gün ziyafet olduktan sonra her bir (sultana) bir hil'at verildi.

Sekizinci güni Ṭūs'uñ emīri
İder da'vet ḳamu bay u faḳīri

Sekizinci gün Tûs emiri, bütün zengin ve fakiri davet etti.

Buyurdı ehl-i faẓl [u] ehl-i ḥikmet[644]
Ḳamusın cem' idüben ḳıldı da'vet

Bütün fazilet ve hikmet sahiplerinin de davet edilmesini emretti.

Bişürtdi dürlü ni'metler firāvān
İder her birine ḳadrince iḥsān

Sayısız yemekler pişirtip her birine değerince ihsanda bulundu.

Yidiler ni'meti içildi şerbet
Du'ā olundı āḫir oldı ṣoḥbet

Yemekler yenip yiyecekler içildikten sonra dua ile sohbet sona erdi.

Çün itdi bunca luṭfı Merzübān Şāh
Ḳamu begler didiler bārek'allāh

Bütün beyler, böyle bir cömertlikte bulunduğu için Merzübân Şahı tebrik ettiler.

İderler cümle taḥsīn āferīn bād
Ḫudā ḳılsun özüñi ġamdan āzād

Hepsi takdir ve tebriklerini ifade edip: "Allah gönlünü bütün kederlerden arındırsın." dediler.

Eyitdi Şāh Ṭaymūs Merzübān'a
Didi luṭf-ıla ol şāh-ı cihāna

Taymûs Şah (da) lütfedip cihan şahı Merzübân'a (şöyle) dedi:

Bizi ḫākden götürdüñ müstedām ol
Cihān içinde dāyim şād-kām[645] ol

"Bizi yücelttiğin için sen de hep itibar göresin ve cihanda ebedî mesut olasın.

Ṭoyurduñ ḫ^{V}ān[646]-ı luṭfa bizi iy şāh
Birine biñ ʿıvażlar vire Allāh

Bizi lütuf sofrasında doyurdun; Allah bir iyiliğine bin karşılıkla seni ödüllendirsin.

176b

5097 Ululardan budur ḳānūn-ı ʿādet
İrādet gelmek ü gitmek icāzet

Büyüklerin âdeti üzere, gelmek isteğe, gitmek izne bağlıdır.

Gelüp zaḥmetler olduḳ niçe eyyām
İcāzet buyuruñ iy şāh-ı ʿālem

Gelip günlerce size zahmet verdik, ey cihan padişahı (gitmemiz için) bize izin verin."

Eyitdi Merzübān Şāh iy şehen-şāh
Ḫudā hem-rāhuñ olup açıla rāh

Merzübân Şah (da) şöyle dedi: "Ey padişahlar padişahı, Allah yoldaşınız, yolunuz açık olsun.

5100 Bize bāḳī degülsiz ir eger giç
Meşeldür ṭoymaġ olmaz görmege hiç

Sonsuza kadar bizimle kalacak değilsiniz, er ya da geç (gideceksiniz zaten) meselde (söylendiği) gibi görmeye de doyum olmaz.

Bir iki gün çün olduñ bunda mihmān
Bizi ḫākden götürdüñ itdüñ iḥsān

Bir iki gün misafirimiz olmakla lütfedip bize şeref verdiniz.

Ḳudūmüñle şeref buldı vilāyet
Muʿīnüñ ola teşrīf-i hidāyet

Gelişinizle ülkemize şeref verdiniz; ilâhî şereflenme ile şeref bulasınız.

5103 Ola Ḥaḳ cümleñüzüñ dest-gīri[647]
Unutmañuz duʿādan ben ḥaḳīri

Allah hepinizin yardımcısı olsun, dualarınızda bizleri de unutmayınız."

Ṭoḳuzıncı güni ḥāżır olurlar
Onuncı gün mübārekdür görürler

Onuncu günün kutlu (ayrılık) günü olduğunu görüp dokuzuncu gün hazırlandılar.

Perī insān iderler el-vedāʿı
Götürmege ol aradan ṣudāʿı

Burada (verdiklerini düşündükleri) rahatsızlığı gidermek üzere periler ve insanlar vedalaştılar.

5106 Sefer ḳaydında oldı cümle insān
Perīler āsümāna oldı perrān

İnsanlar yol hazırlıklarına başladılar, periler de gökyüzüne kanat açtılar.

Seḥerden yüklenildi bār ü büngāh
Yüridi Şāh Ṭaymūs[648] açılup rāh

Seherden yükler ve eşyalar yüklendi. Artık yol açıldığı için Taymûs Şah hareket etti.

Ḳamu şehler yüridi yollarına
İrerler müddet-ile illerine

Bütün şahlar kendi yoluna koyulup belli bir müddet sonra ülkelerine eriştiler.

5109 Giderdi Şāh Ṭaymūs[649] sür'at-ile
İrişdi şehr-i Çīn'e devlet-ile

Taymûs Şah süratle gidip olanca devletiyle Çin şehrine ulaştı.

Şehirde bir kişi ḳalmadı ḳaṭ'ā
Büyük küçük ḳamu a'lā vü ednā

Şehirde bir kişi bile kalmadı; büyük küçük, avam havas herkes

Çıḳarlar ḳarşu şāha 'izzet-içün
Döşediler ḥarīri ḥürmet-içün

şahı karşılamak üzere (şehirden) çıkıp onun büyüklüğüne yaraşan hürmet ifadesi olarak (yola) ipekler döşediler.

177a

5112 Gelince Çīn'e ol ṣāḥib-sa'ādet
Ṭonandı cümle şehr ü il vilāyet

O saadet sahibi (sultan), Çin'e gelinceye kadar bütün ülke donatıldı.

Sarāyına irişdi Şāh Ṭaymūs[650]
Ḫudā'ya şükr idüp ḳıldı zemīn-būs

Taymûs Şah sarayına ulaşınca secdeye kapanıp Allah'a şükürde bulundu.

Niçe yüz üştüri gāv u semendi
İder ḳurbān niçe biñ gūsfendi[651]

Yüzlerce deve, sığır ve at, binlerce de koyun kurban etti.

5115 Żiyāfetler idüp açlar ṭoyurdı
Niçe yalınlara ḳaftān geyürdi

Ziyafetler düzenleyip açları doyurdu ve pek çok fakire kaftanlar giydirdi.

Vezīri Şādkām'a[652] buyurur şāh
Ḳamu beglerümi eylegil āgāh

(Taymûs) Şah, veziri Şâdkâm'a bütün beylerini (şu şekilde) haberdar etmesini emretti:

Geleler ḳullarum a'lā vü ednā
Olalar bunda ḥāżır pīr ü bürnā

"Avam havas, genç yaşlı bütün kullarım gelip burada hazır olsunlar." dedi.

5118 Şehüñ emrin ṭutup destūr-ı devrān
İşāret ḳıldı begler geldi yeksān[653]

Kendisine ruhsat verilen (vezir), şahın emri üzerine bütün beyleri haberdar etti.

Şehüñ emrine itdiler iṭā'at
Ḥużūr-ı şāha geldiler tamāmet

Onlar da şahın emrine itaat edip huzura geldiler.

Du'ālar eylediler şāh-ı Çīn'e
Edeb birle ṣalalar ser zemīne

Çin şahına dua edip saygı ile önünde eğildiler.

5121 Görincek beglerin sulṭān [u] ḫāḳān[654]
Eyitdi luṭf-ıla ol şāh-ı devrān

O zamane padişahı, aralarında sultanlar ve hakanlar bulunan beylerini görünce

Şeker dilden nişār eyledi ḳandi
İder cümlesine nuṣḥ-ıla pendi

şeker gibi dilinden şekerler saçıp hepsine (şu şekilde) nasihat ve öğütte bulundu:

Olanlar cān u dilden Ḥaḳḳ'a māyil
Sözüm ḥaḳdur olalar Ḥaḳḳ'a ḳāyil

"Ey gönülden Hakk'a boyun eğenler, (şu söyleyeceğim) doğru sözlere (siz de) rıza gösteriniz.

5124 Yidi yüzden ziyāde yaşadum yaş
Degüldür cümlesi bir günce ḳardaş

Kardeşler! Yedi yüz yıldan fazla yaşadım fakat hepsi bir gün kadar bile değilmiş gibidir.

Cihānuñ varlığı bir gündür ancaḳ
O gün daḫı bu andur bil muḥaḳḳaḳ

Dünyanın varlığı ancak bir gündür ve bilesiniz ki o gün şüphesiz bugündür.

Bu ẓāhir oldı fānīdür bu dünyā
Ḳarār olmaz fenā milkinde ḳaṭ'ā

Açıkça görüldüğü üzere bu dünya fânidir, yokluk ülkesinde de durmak asla mümkün olmaz.

177b

5127 Murādum bu 'ināyet ide Sübḥān
Ḥayātumda idem oġlumı sulṭān

Muradım, Allah'ın yardımı ile, hayatta iken oğlumun saltanatını görmektir.

Ben oldum pīr-i fānī ol cüvāndur
Yaraşur şehlıḳ aña nev-cüvāndur

Ben bir yaşlıyım, o ise gençtir; padişahlık o yiğide yaraşır.

Cüvān-ıla bir olmaz pīr-i fānī
Görenler böyle görmişdür cihānı

Dünyadan gelip geçenlerin de bildiği üzere genç ile yaşlı bir olmaz.

5130 Benüm emrüme her kim ola rāżī
Du'ām oldur göre 'ömr-i dırāzı

Benim emrime rıza gösterenlerin ömrü uzun olsun."

Görür bunlar ki ma'kūl u muvāfıḳ
Atası yirine şāh ola Vāmıḳ

Oradakiler, Vâmık'ın babasının yerine geçmesini makul ve uygun buldular.

Yüz urdılar zemīne cümle begler
Fidā olsun yoluña cān u serler

Bütün beyler yere eğilip (şöyle dediler): "Canımız ve başımız yoluna feda olsun.

5133 Ḳamumuz bendeyüz ḳapuñda iy ḫān
Ne emr itseñ oluruz bende-fermān

Ey hânımız, hepimiz senin kapında köleleriz; emrettiğin her şeye boyun eğeriz.

Sen anuñ ol senüñdür iy şehen-şāh[655]
Belālardan sizi ṣaḳlasun Allāh

Şahımız, sen onun o da senin için vardır. Allah sizi belâlardan saklasın.

Ne emr itseñ muṭī'uz emre her dem
Budur ḳullar sözi Allāhu a'lem

Emrettiğiniz her şeye her zaman itaat ederiz. En doğrusunu Allah bilir ki biz kullarınızın diyeceği budur."

5136 Du'ālar eyledi bunlara sulṭān
Vezīri Şādkām'a[656] ḳıldı fermān

Sultan da bunlara dua ettikten sonra veziri Şâdkâm'a (şöyle) emir buyurdu:

Varalar Vāmıḳ'ı da'vet ideler
El üzre ṭutuban 'izzet ideler

"Gidip Vâmık'ı davet edin, el üstünde tutun; çokça saygı ve sevgi gösterisinde bulunun."

Yüridi Şādkām[657] dil-şöhret-ile
Yanınca bunca begler şevket-ile

Şâdkâm, yanında şevketli beyler de olmak üzere sevinçle hareket etti.

5139 Varurlar Vāmıḳ'ı da'vet iderler
El üzre ṭutuban 'izzet ideler

Gidip Vâmık'ı davet ettiler ve el üzerinde tutup çokça saygı ve sevgi gösterisinde bulundular.

Ṭurup atlandı ol şāh-ı dil-āver
Atası ḫıdmetine irdi server

O yiğit şah kalkıp atına bindi ve babasının huzuruna geldi.

Göricek Vāmıḳ'ı ṣāḥib-sa'ādet
Ayaġ üzre ṭuruban ḳıldı 'izzet

Saadet sahibi (sultan), Vâmık'ı görünce ayağa kalkarak saygı gösterisinde bulundu.

178a

5142 Ḳodı kendü eliyle başına tāc
Didi şehler ḳapuña ola muḥtāc

Kendi eliyle başına tacı koyup; "Bütün padişahlar kapına muhtaç olsun." dedi.

Urundı başına tāc-ı mücevher
İçi ṭaşı ṭoludur misk ü 'anber

(Vâmık), başına, içi dışı misk ve anberle dolu mücevher tacı takındı.

O tāca dirler-idi tāc-ı devlet
Olur her kim geyerse ehl-i ʿizzet

Devlet tacı denen o tacı kim giyerse saygı ve hürmet ona gösterilirdi.

O devrānda buyıdı resm ü ʿādet
Kimüñ başında olsa tāc-ı devlet

O dönemdeki âdet ve kurallar gereği o devlet tacı kimin başında olursa

Muṭīʿ olurdı ʿālem ḫalḳı yeksān[658]
Olurdı ḫalḳ içinde ulu sulṭān

bütün insanlar ona itaat ederdi ve o kişi halkın en büyük sultanı olurdu.

Kimüñ kim ola farḳında ol efser
Yed-i ḥükminde olur-ıdı kişver

O tacı kim başında taşırsa ülke onun hükmü altına geçerdi.

Pes andan elin aldı Vāmıḳ'uñ şāh
Geçürdi taḫtına şāh-ı şehen-şāh[659]

Daha sonra şahlar şahı, Vâmık'ın elinden tutup tahtına geçirdi.

Oturdı taḫta Vāmıḳ oldı sulṭān
Mübārek bād oḳıdı ehl-i erkān

Vâmık tahta oturup sultan oldu, bütün ileri gelenler "Mübarek olsun" dediler.

El öpüp didiler iy ehl-i ʿizzet
Mübārek ola taḫt u tāc-ı devlet

Elini öpüp; "Ey ulu sultan, devlet tacı ve tahtı kutlu olsun." dediler.

Ṭapu idüp giderler cümle erkān
Atasınuñ düşer pāyına sulṭān

Bütün ileri gelenler itaat ettikten sonra gittiler, Vâmık da babasının ayağına kapandı.

Öper Ṭaymūs'uñ elini dizini
Öper Ṭaymūs anuñ iki gözini

Taymûs'un elini ve dizini (öptü), Taymûs da (oğlunun) iki gözünü öptü.

ʿÖzürler itdi Ṭaymūs'a şehen-şāh[660]
Naṣīḥatlar ider sulṭāna ol şāh

Şahlar şahı (Vâmık), Taymûs'a özürde bulundu, Taymûs da sultan (olan oğluna şöyle) nasihat etti:

Dilerseñ iki ʿālemde saʿādet
Özüñe Allāh emrin eyle ʿādet

"İki cihan saadetini dilersen Allah'ın emirlerini kendine alışkanlık edin.

Ẓulümden ġāfil olma ʿadl dād it
Ḳabūl it eyligi kemligi yād it

Gaflette bulunup zulmetme, adalet ve doğruluktan ayrılma; iyilik yap, kötülükten uzak dur.

Vilāyet ḫalḳı senden ola şākir
Gice gündüz olalar ẕikre ẕākir

Ülke halkı sana şükretsin ve gece gündüz hep dua etsin.

178b

5157 Ki zīrā ḫālī olmaz her vilāyet
Olur her küşede ehl-i kerāmet

Zirâ hiçbir memleket sahipsiz değildir; her köşesinde bir keramet sahibi vardır.

Kerāmet ehli olmasa cihānda
Cihān fānī olurdı az zamānda

Dünyada keramet sahipleri olmasaydı kısa sürede bu cihan yok olurdu.

Ṣaḳın ḫālī degüldür işbu meydān
Yatur her küşesinde niçe arslān

Bu meydanın boş olmadığını düşünme; her köşesinde nice arslanlar yatmaktadır.

5160 Faḳīr ü derdmende ḫor baḳma
Elüñle ḫırmenüñi oda yaḳma

Fakir ve dertli deyip hakir görerek elinle harmanını ateşte yakma.

Ne bilsün her kişi kimde ne vardur
Gedā şeklinde sulṭānlar gezerdür[661]

Her kişi kimde ne türlü (kıymet) olduğunu bilemez; dilenci suretinde sultanlar dolaşır.

Teḥavvür eyleme ṣaḳın her işe
Ḫudā'nuñ emrini gözlet hemīşe

Her durum karşısında aceleci davranma, daima Allah'ın emirlerini göz önünde bulundur.

5163 Ki dāyim ehl-i 'ilme ḥürmet eyle
'Azīz olmaḳ dilerseñ 'izzet eyle

İlim sahiplerine her zaman hürmet et, sen de aziz olmak istersen izzette bulun.

Dilerseñ kim olasın ehl-i 'izzet
İdegör ehl-i 'ilme 'izz ü ḥürmet

Eğer ilim sahiplerine saygı ve hürmeti eksik etmezsen sen de mevki kazanırsın.

Muṣāḥib olmaġıl cāhiller-ile
Ümūruñı danış 'āḳiller-ile

Câhillerle fikir alış verişinde bulunma; işlerini akıl sahiplerine danış.

5166 Kişinüñ hem-nişīni olsa cāhil
Ḳalur her işi nāḳıṣ fi'li bāṭıl

Câhillerle düşüp kalkan kişinin her işi noksan ve çürük olur.

Kimüñ kim hem-demi olursa fāżıl
Şeref bulup ider taḥṣīl ü ḥāṣıl

Faziletlilerle arkadaşlık edenler ise şeref bulur, çok şey elde ederler."

Naṣīḥatlar idüp dir şāha Ṭaymūs
Ḳuşan ġayret ḳuşağın gözle nāmūs

Taymûs (böyle) nasihatlar ederek (Vâmık) Şaha (şöyle) dedi: "Gayret kuşağını kuşan; namusunu gözetle.

5169 Er olan kişide ġayret gerekdür
Ki ġayretsüzden 'avrat yigirekdür

Erkek adamın gayretli olması gerekir, gayretsiz erkekten kadın daha üstündür.

Unutma sözlerümi eylegil güş
Saḫun gevherlerini eyle der-güş[662]

Sözlerimi iyi dinle; söz cevherlerini kulağına küpe et.

Ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ her belādan
Unutma vālideynüñi du'ādan

Her türlü belâdan uzak kalmak istersen ana babanı duadan mahrum bırakma.

179a

5172 Kişinüñ vālideyni olsa rāżī
Muḥaḳḳaḳ olur andan Ḥaḳḳ [da] rāżī

Ana babasının razı olduğu kişiden Allah da razı olur.

Ben oldum rāżī senden rāżīdur Ḥaḳ
Ġaraż pend ü naṣīḥatdur el-ḥaḳ

Ben senden razı olduğuma göre Allah da senden razıdır. Bunları söylemekten maksadım nasihatte bulunmaktır.

Ḫudā'dan diler-idüm her seḥergāh
Müyesser eyledi maḳṣūdum Allāh

Allah, her sabah kendisinden dilediğimi yerine getirdi.

5175 Ḳabūl itdi niyāzum Ḥaḳ te'ālā
Yitişdüm ḳadre oldı ḳadrüm a'lā

Yüce Allah dualarımı kabul ederek derece ve itibarımı en yüksek seviyeye eriştirdi.

Bi-ḥamdi'llāh seni taḫtumda sulṭān
Görüp biñ kerre ḳıldum şükr-i Yezdān

Seni tahtımda sultan olarak gördüğüm için binlerce kez hamd ve şükür ettim.

Budur şimdi murādum Ḥaḳ'dan iy cān
İderse ben ḳulına luṭf u iḥsān

Canım (oğlum), eğer ben kuluna lütfederse Allah'tan artık dileğim şudur:

5178 'Alāyıḳdan berī idem özümi
'İbādetle geçürem gündüzümi

Gönlümü dünya işlerinden arındırıp günlerimi ibâdetle geçireyim.

Felek döndükce yir ṭurduḳça ḳāyim
Gice gündüz olam ḳāyim ü ṣāyim

Felekler döndüğü ve yeryüzü sabit durduğu sürece gece gündüz namaz kılıp oruç tutayım.

Geçem her nesneden idüp ferāġat
Ḳanā'at tūşem pīşem 'ibādet

Her şeyden elimi eteğimi çekip kanaatı azık, ibâdeti de kendime meslek edineyim."

5181 'Ömürden her ne kim ḳaldıysa bāḳī
Ecel peymānesin şunınca sāḳī

Saki ecel kadehinden sununcaya kadar ömürden geriye ne kaldıysa

Niçe müddet niçe ay u niçe yıl
'İbādetle geçüp Ṭaymūs-ı 'ādil

âdil Taymûs, aylar ve yılları ibâdetle geçirdi.

Bu nev'-ile güderken rūzgārı[663]
İrişdi nā-gehān taḳdīr-i Bārī

Günleri bu şekilde kovalarken ansızın ilâhî takdir tecelli etti.

5184 İrüp bād-ı ecel urdı zemīne
Ṭoḳundı şanki senge āb-gīne

Ecel rüzgârı gelip tıpkı billur şişenin taşa çarptığı gibi onu yere serdi.

Gelincek va'de olmaz aña te'ḫīr
Bozar tedbīr ü re'yi irse taḳdīr

Vade dolduğunda onu ertelemek mümkün değildir; ilâhî takdir bütün tedbir ve çareleri bozar.

Yaradılmış olısar cümle ma'dūm
Ḳalur bāḳī ebeddür Ḥayy u Ḳayyūm

Bütün yaratılmışlar yok olacaktır, sonsuza kadar bâkî kalacak olan diri ve ezelî olan Allah'tır.

179b

5187 Çü terk itdi fenā milkini ol şāh
Beḳā milkine buldı müstaḳīm rāh

O padişah yokluk ülkesini terk edince ebedî kalacağı yere doğru yol buldu.

Fenāyı terk idenler aldı menzil
Beḳā ṣaḥrāsına indürdi maḥmil

Fânî olan şeyleri terk edenler mesafe katedip bekâ sahrasına mahmil indirdi.

Gidüp Ṭaymūs yirinde ḳaldı adı
Añılur ḥaşre değin 'adl ü dādı

Taymûs'un kendisi gitti, yerinde haşre kadar adalet ve doğruluğu ile anılan adı kaldı.

5190 Çıḳar sen daḫı cehd eyle eyü ad
Şoñunda eylüg-ile ideler yād

Sizler de çalışıp çaba göstererek iyi ad bırakın ki sonunda iyilikle ansınlar.

Çü Vāmıḳ şāh olıcaḳ milk-i Çīn'e
'Adāletle zamān uydı zemīne

Vâmık, Çin ülkesine padişah olunca adaleti ile zaman ve zemin uyum sağlamış oldu.

Olıcaḳ bir vilāyet şāhı fāżıl
İder elbetde faẕlı anı ʿādil

Eğer bir ülkenin yöneticisi fazilet sahibi olursa fazileti onu adaletten ayırmaz.

5193 ʿAdāletle bulan ḫalḳ içre şöhret
Unudulmaz ilā-yevmi'l-ḳıyāmet

Halk arasında adaletle şöhret bulan, kıyamet gününe kadar unutulmaz.

Şecāʿat hem seḫāvet hem ʿadālet
Şehüñ şānında idi bunca ḫaṣlet

Yiğitlik, cömertlik ve adalet gibi hasletler (Vâmık) Şahın şânında idi.

İderdi ḫalḳa iḥsānı pey-ā-pey
Seḫāda ṣanasın kim Ḥātem-i Ṭayy[664]

Halka o kadar ihsanda bulunurdu ki cömertlik bakımından tıpkı Hâtem-i Tay gibiydi.

5196 Şehen-şāhlıḳ[665] ümürın ḳıldı maʿmūr
Vilāyet sāyesinde oldı mesrūr

Padişahlık işlerini mamur hâle getirdi, ülke onun gölgesi altında saadet buldu.

Vilāyet ḫalḳı şākirdi özinden
Ṣaḳınur her biri iki gözinden

Ülke halkı gördüğü iyiliğe karşı şükretmekte ve onu iki gözlerinden bile sakınmaktaydı.

Niçe yıllar sürüp ʿAẕrā'yıla dem
Ṭoḳunmaz ḫāṭırına ẕerrece ġam

Azrâ ile gönlüne zerre kadar bile keder dokunmadan yıllarca ömür sürdü.

5199 Gice gündüz iderdi ʿişreti şāh
Ṭoġar burc-ı ḥamelden şems-ile māh

Gece gündüz eğlenirlerken hamel burcundan ay ile güneş doğdu.

İderken ḫüsn-i gülzārın[666] temāşā
Vücūda geldi iki verd-i raʿnā

Gül bahçesindeki güzellikleri seyrederken iki güzel gül dünyaya geldi.

İkisinden gelür iki sülāle
Düşürür ruḫları mihri zevāle

İkisinden iki sülâle meydana geldi. Yüzleri, güneşi bile etkisiz kılacak güzellikte idi.

180a

5202 Güzellikde biri birinden āfet
Görenler ṣanur-ıdı ḫūr-ı cennet

Biri birinden üstün (bu) güzelleri görenler cennet hurisi sanırdı.

Olıcaḳ vālideyni ḫūb-rūlar
Ṭoġar burc-ı şerefden māh-rūlar

Anne ve babaları güzel olunca şeref burcundan ay yüzlüler doğdu.

Birinüñ ḫaddi gülgün ḳaddi bālā
Birinüñ la'li ġonçe çeşmi şehlā

Birisi gül yanaklı uzun boylu idi; diğerinin dudağı gonca gözleri de şehlâ idi.

Birinüñ şaçı sünbül ruḫları gül
Biri şīrīn-zübāndur lebleri mül

Birisi sünbül saçlı, gül yanaklı; diğeri tatlı dilli, şarap dudaklı idi.

Birinüñ ismi Ādem biri İnsān
Olur bunlar daḫı irş-ile sulṭān

Birinin adı Âdem diğerinin İnsan idi. Bunlar da verâset ile sultan oldu.

Niçe yıllar olurlar Çīn'e sulṭān
Ṣoñucı bulmadılar mevte dermān

Yıllarca Çin'e sultan oldular ama sonunda (onlar da) ölüme çâre bulamadılar.

Cihān bunlara da[667] ḳalmadı iy yār
Ḫalāṣ olmaz olan mevte giriftār

Dostlar, dünya bunlara da kalmadı. Ölümün elinden kurtulmak mümkün müdür?

Fenāda kimse ḳalmaz cāvidānī
Żarūrī terk iderler ḫānmānı

Fânî dünyada kimse sonsuza dek kalıcı değildir; herkes evini barkını zarurî terk eder.

Bir iki gün olursa bunda dil şād
Üçünci gün ider āh-ıla feryād

Birkaç gün burada gönül eğlendiren üçüncü gün feryat figan etmeye başlar.

Ṣanasın āsiyābdur çarḫ-ı devvār
Ögidür erzen [ü] gendüm bu cevvār

Bu dönen çark tıpkı değirmen gibidir ve pek çok darı ve buğdayı cevri ile öğütür.

Ṣaḳın aldanma iy ġāfil fenāya
Düşer dāneñ dehān-ı ejdehāya

Gaflete düşüp sakın bu dünyaya aldanmayın, çünkü taneniz ejderhanın ağzına düşüverir.

Cihān bir mār-ı ef'īdür zehirnāk[668]
Niçe Ḍaḥḥāk'üñ itdi zehresin çāk

Dünya zehirli bir engerek yılanıdır: nice Dahhâk'ın ödünü patlatmıştır.

Ḫaṭardan ḫālī olmaz milk-i dünyā
Ḳonan göçer ḳarār itmez dirīġā

Dünya hânesi tehlikelerle doludur ve ne yazık ki ona konan ebedî kalıcı olamaz.

Fenā üzre urulmışdur bināsı
Görinür evveli yoḳ intihāsı

Binası yokluk üzerine kurulmuştur; öncesi bilinir ama sonu yoktur.

Elüñden gelse terk eyle cihānı
N'iderler ol mekānı k'ola[669] fānī

Elinden geldiği kadar dünyaya meyletme; fânî olan mekânı kim ne yapsın?

180b

5217 Degüldür kimseye bāḳī bu dünyā
Benüm bildügüm oldur ḳurı ġavġā

Bu dünya kimseye kalacak değildir. Benim gördüğüm, onun kuru bir kavga olduğudur.

Kimesne bāḳī ḳalmaz bu cihāna
İrerse ḥükmi yirden āsümāna

Hükmü yerden göğe kadar erişse bile kimse bu dünyada bâkî değildir.

Ḳanı Vāmıḳ ḳanı sulṭān-ı ʿāşıḳ
Ḳanı ʿAẕrā ḳanı yār-ı muvāfıḳ

Âşık sultan Vâmık ve onun kendine yaraşır sevgilisi Azrâ nerededirler?

5220 Ḳanı Leylī ḳanı Mecnūn-ı şeydā
Niçe ʿuşşāḳı pinhān[670] itdi dünyā

Leylâ ve çılgın (âşığı) Mecnûn nerededir? Bu dünya daha nice âşıkları (bağrında) sakladı.

İderler Ḫusrev ü Şīrīn ü Ferhād
ʿAcūz-ı dehr elinden cümle feryād

Hüsrev, Şîrîn ve Ferhâd hep zaman cadıkarısının elinden feryat etmiştir.

Fenā dārında kimse olmadı şād
Zemīne düşdi Ḫurşīd ü Ferāḥşād

Bu yokluk evinde kimse gülmedi; Hurşîd ile Ferahşâd da toprak oldu.

5223 Ḳanı ol ʿāşıḳ-ı şeydā olanlar
Ḳanı ol dil-ber-i raʿnā olanlar

O çılgın âşıklar ve güzel dilberler nerededir?

Ne ʿāşıḳ ḳala ʿālemde ne dildār
Ne maʿşūḳ ḳala dünyāda ne aġyār

Bu dünyada; seven, sevilen, gönül alan güzeller ve âşıkların rakipleri kalmadı.

Ne bülbül ḳala gülşende ne gülzār
Ne ḳalur ṭūṭi-i şehd ü şeker-bār

Gül bahçesinde de ne gül ne bülbül ne de bal ve şeker yağdıran papağan kaldı.

5226 Diridür dāyimā ʿāşıḳlar ölmez
Anuñ kim ʿışḳı yoḳdur nāmı ḳalmaz

Âşıklar her zaman yaşarlar; onlar ölümsüzdür. Çünkü aşkı olmayanın namı kalmaz.

Olanlar ʿışḳ-ıla ʿālemde meşhūr
Girüp ḳaʿr-ı zemīne olsa mestūr

Aşkları ile bu cihanda şöhret bulanlar yerin altında gömülü de olsalar

Anı yād eyler ‘āşıḳlar cihānda
Du‘āyıla añarlar her zamānda

dünyadaki âşıklar onları yâd eder; her zaman dualarında anarlar.

5229 İlāhī ben ḳuluñı eyle ‘āşıḳ
Senüñ ‘ışḳuñ yolında eyle ṣādıḳ

Allâh’ım, beni de âşıklardan, aşkının yolunda sâdıklardan kıl.

Giriftār eyle ‘ışḳa yā ilāhī
Naṣīb eyle baña ‘ışḳ-ı ilāhī[671]

Bana senin aşkını nasip et; aşkına düşmüşlerden eyle.

Penāh ol ben ḳuluña ḳıl ‘ināyet
Ayırma ṭoġrı yoldan vir hidāyet

İnayetinle beni de esirge ve hidayetinle doğru yoldan ayırma.

181a

5232 ‘İnāyet eyleseñ bir ḳula bir an
İdersin dü cihāna anı sulṭān

Bir kula bir anlık inayetin, onu iki cihanda sultan kılar.

Ḥabībüñ ḥürmetine eyle maġfūr
Livā-yı ḥamd birle eyle mesrūr

Habibin (Muhammed) hürmeti için bana acıyarak beni livâ-yı hamd (sancağıyla) sevindir.

Ḳamu ‘ālem umar andan şefā‘at
Aña ümmet olana zī-sa‘ādet

Bütün insanlık ondan şefaat ummaktadır. Ona ümmet olanlar ne büyük saadete erişmiştir.

5235 Şefā‘at ıssı Aḥmed ḥürmeti-çün
Sa‘īd-i āl-i aṣḥāb ḥürmeti-çün

Şefaat sahibi Ahmed hürmeti için ve ashabının soyu hürmeti için;

Olurlar rükn-i aṣḥāb-ı peyember
Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Oṣmān u Ḥaydar

peygamberin ashabının ileri gelenleri; Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali (hürmeti için);

Ḳopa yevm-i ḳıyāmet ola maḥşer
Naṣīb it baña aṣḥāb-ıla kevṣer

kıyamet kopup mahşer günü geldiğinde bana ashabınla kevseri nasip et.

5238 Umarın ḥażretüñden luṭf u iḥsān
Beni luṭfuñdan eyle ehl-i īmān

Katınızdan lütuf ve ihsan ummaktayım. Lütfunla beni iman sahiplerinden eyle.

Göçicek bu fenādan āḫir-i kār[672]
Yataġum gülşen eyle eyleme ḫār

Sonunda bu fâni dünyadan göçünce yatağımı gül bahçesi kıl; dikenlik eyleme.

Mezārum eyle īmān-ıla tezyīn	Mezarımı imanla süsle. (Bu duaya) âmin diyenleri de
Emīn eyle belādan kim dir āmīn	belâlardan emin eyle.

---

1 ebnât-ı evlâd okunacak şekilde harekelenmiştir.
2 Fettâh olarak yazılmıştır. Anlam gereği Settâr olarak düzeltilmiştir.
3 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
4 şefî' ü evvelīn ü āḫirīndür okunacak şekilde yazılmıştır.
5 فكان قاب قوسين او ادني (Fekâne kâbe kavseyni ev ednâ): "İki yay aralığı kadar yahut daha yakın oldu." Kur'ân, 53. Necm sûresi, 9. âyet
6 berḳ-i sur'at okunacak şekilde harekelenmiştir.
7 dercin okunacak şekilde harekelenmiştir.
8 bürcīs okunacak şekilde harekelenmiştir.
9 raḫt-ı baḫtı okunacak şekilde yazılmıştır.
10 لولاك لولاك لما خلقت الافلاك (Levlâke levlâke lemâ halaktü'l-eflâke): "Sen olmasaydın felekleri (kainatı) yaratmazdım." Hadîs-i Kudsî, Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/164
11 فكان قاب قوسين او ادني (Fekâne kâbe kavseyni ev ednâ): "İki yay aralığı kadar yahut daha yakın oldu." Kur'ân, 53. Necm sûresi, 9. âyet
12 ما زاغ البصروما طغي (Mâ zâğa'l-basarü vemâ tağâ): "Muhammed'in gözü şaşmadı." Kur'ân, 53. Necm Sûresi, 17. âyet
13 لي مع الله وقت لايسعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل (Lî ma'allâhi vaktün lâ yese'unî fîhi melekün mukarrebün velâ nebiyyün mürselün.): "Benim Allah ile öyle anlarım olur ki ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebî öyle bir yakınlığı elde edebilir."; Hadîs, Aclûnî, Keşfü'l/Hafâ, 2/173-174
14 ما عرفناك حق معرفتك (Mâ 'arafnâke hakka ma'rifetik): "Yâ Rab, seni zatına yaraşır şekilde bilemedik." Hadîs olması konusunda şüpheler vardır.
15 لا تقنطوا من رحمت الله (Lâ taknetû min rahmeti'llâh): "Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyiniz." Kur'ân, 39. Zümer sûresi, 53. âyet
16 لعمرك انهم لفي سكرتهم يعمهون (Le 'amrüke innehüm lefî sekretihim ya'mehûn): "(Ey rasûlüm), senin ömrüne andolsun ki onlar, sarhoşlukları içinde bocalıyorlardı." Kur'ân, 15. Hicr sûresi, 72. âyet
17 'adl-i dād okunacak şekilde harekelenmiştir.
18 اغثني يا غياث المستغيثين (Eğisnî yâ ğıyâse'l-müstegîsîn): "Ey yardım isteyenlerin yardımcısı, bana yardım et."
19 pāk-i dīndür okunacak şekilde harekelenmiştir.
20 yigāne okunacak şekilde harekelenmiştir.
21 yādigārın okunacak şekilde harekelenmiştir.
22 Vāmıḳ-ı'Aẕrā'yı okunacak şekilde harekelenmiştir.
23 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
24 kitāb-ı Vāmıḳ-ı 'Aẕrā okunacak şekilde yazılmıştır.
25 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
26 rūzıgāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
27 kāmūrānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
28 dāsıtānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
29 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
30 şehriyārı oukunacak şekilde harekelenmiştir.
31 kāmükārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
32 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
33 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
34 bebr ü beyānı okunacak şekilde yazılmıştır.

35 rūzıgāra okunacak şekilde harekelenmiştir.
36 şehriyāra okunacak şekilde harekelenmiştir.
37 kabż-ı basṭ okunacak şekilde harekelenmiştir.
38 Çimşīd okunacak şekilde yazılmıştır.
39 āfitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
40 hişti-behişt okunacak şekilde harekelenmiştir.
41 fisān okunacak şekilde harekelenmiştir.
42 ser-efrāz u selāṭīn yazılmıştır.
43 taḫt-ı dergāh okunacak şekilde yazılmıştır.
44 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
45 Şādıkām okunacak şekilde harekelenmiştir.
46 سرنجام yazılmıştır.
47 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
48 Şādıkām-ı şādumān-dil okunacak şekilde yazılmıştır.
49 mihimmātdan okunacak şekilde yazılmıştır.
50 şām-ı seḥergāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
51 پشرو yazılmış, "piş-rev ü" okunacak şekilde harekelenmiştir.
52 Şādıkām okunacak şekilde harekelenmiştir.
53 cindi okunacak şekilde harekelenmiştir.
54 Şādıkām'ı okunacak şekilde harekelenmiştir.
55 şādumān okunacak şekilde harekelenmiştir.
56 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
57 kāmürāna okunacak şekilde harekelenmiştir.
58 māh okunacak şekilde yazılmıştır, kafiye ve anlam şâh okunmuştur.
59 nâmudâruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
60 şāh-ı Bābek okunacak şekilde harekelenmiştir.
61 nişāṭ okunacak şekilde harekelenmiştir.
62 maḥāfe okunacak şekilde yazılmıştır.
63 şāh-ı Bābek okunacak şekilde harekelenmiştir.
64 şāh-ı Bābek okunacak şekilde harekelenmiştir.
65 yipdi okunacak şekilde harekelenmiştir.
66 Şādıkām okunacak şekilde harekelenmiştir.
67 şādumānī okunacak şekilde harekelenmiştir.
68 ناخ yazılmıştır.
69 āfitāb okunacak şekilde harekelenmiştir.
70 nāmudārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
71 kāmükārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
72 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
73 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
74 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
75 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
76 خون yazılmıştır.
77 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
78 'ilm-i zec okunacak şekilde yazılmıştır.
79 māhitābuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
80 āfitābuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
81 عزاری yazılmıştır.
82 pāsıḫ okunacak şekilde harekelenmiştir.
83 بویی کلدن yazılmıştır.

84 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
85 مهر ي جهانتاب yazılmıştır.
86 kāmiyāb okunacak şekilde harekelenmiştir.
87 كلستانى علمده yazılmıştır.
88 şirb-i dībā okunacak şekilde yazılmıştır.
89 عزر yazılmıştır.
90 şehd-i şeker okunacak şekilde yazılmıştır.
91 kāmürān okunacak şekilde harekelenmiştir.
92 خدمتى مفت yazılmıştır.
93 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
94 māh-ı mihre okunacak şekilde yazılmıştır.
95 bebr ü beyānı okunacak şekilde yazılmıştır.
96 zindigānī okunacak şekilde harekelenmiştir.
97 servi ḳad okunacak şekilde harekelenmiştir.
98 şādumān-dil okunacak şekilde harekelenmiştir.
99 دور ي خجسته yazılmıştır.
100 نور على نور (nūrun 'alā nūr): "Nûr üstü nûr", "Abdest üzerine abdest (almak) nur üzere nurdur.", Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/336
101 merrīḥveş okunacak şekilde harekelenmiştir.
102 aḳl okunacak şekilde yazılmıştır.
103 behīden okunacak şekilde harekelenmiştir.
104 دلفروز yazılmıştır.
105 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
106 dāsıtānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
107 'ışḳ-ı ma'ānī okunacak şekilde harekelenmiştir.
108 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
109 yādigārın okunacak şekilde harekelenmiştir.
110 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
111 zimistānuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
112 درتلر yazılmıştır.
113 zindigānum okunacak şekilde harekelenmiştir.
114 mihrübāndur okunacak şekilde harekelenmiştir.
115 la'lden okunacak şekilde harekelenmiştir. Vezin gereği böyle okundu.
116 itdi okunacak şekilde yazılmıştır, anlam gereği böyle okundu.
117 بز yazılmıştır.
118 zār-ı giryān okunacak şekilde yazılmıştır.
119 diñildi okunacak şekilde harekelenmiştir.
120 neysān okunacak şekilde harekelenmiştir.
121 شيشه‌ايله yazılmıştır. Vezin gereği böyle okunmuştur.
122 گل عزارى yazılmıştır.
123 bī-ser-i sāmān okunacak şekilde yazılmıştır.
124 şüstümānın okunacak şekilde harekelenmiştir.
125 پردختى yazılmıştır.
126 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
127 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
128 şāh-ı Vāmıḳ'dan okunacak şekilde harekelenmiştir.
129 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
130 جامه حاب yazılmıştır.
131 rūşināsı okunacak şekilde harekelenmiştir.
132 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
133 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.

134 māhitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
135 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
136 āfītāb okunacak şekilde harekelenmiştir.
137 maṭlı'ından okunacak şekilde harekelenmiştir.
138 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
139 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
140 nehāli okunacak şekilde harekelenmiştir.
141 nīk ü rāy okunacak şekilde yazılmıştır.
142 bī-yār-i tenhā okunacak şekilde yazılmıştır.
143 ṭarıldı okunacak şekilde harekelenmiştir.
144 كاهى yazılmıştır.
145 چراغى پيره زن yazılmıştır.
146 deng-i ḥayrān okunacak şekilde yazılmıştır.
147 derdimend-i dil-şikeste okunacak şekilde harekelenmiştir.
148 cān u cihānsın okunacak şekilde yazılmıştır.
149 kārubāndan okunacak şekilde harekelenmiştir.
150 Büsitān'ı okunacak şekilde harekelenmiştir.
151 dāsıtānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
152 bāġ-ı rāġı okunacak şekilde harekelenmiştir.
153 destigīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
154 Aslı zülfincânî'dir.
155 شكارى شيره yazılmıştır.
156 شرابى ارغوانى yazılmıştır.
157 āfītāba okunacak şekilde harekelenmiştir.
158 māhitāba okunacak şekilde harekelenmiştir.
159 كلستانى جمال yazılmıştır.
160 kārubān-ımış okunacak şekilde harekelenmiştir.
161 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
162 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
163 ناخ yazılmıştır.
164 şirb-i Efreng okunacak şekilde harekelenmiştir.
165 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
166 yādigārın okunacak şekilde harekelenmiştir.
167 بي خوش yazılmıştır.
168 بي خوش yazılmıştır.
169 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
170 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
171 zindigānum okunacak şekilde harekelenmiştir.
172 كثافت yazılmıştır.
173 āfītābuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
174 māhitābuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
175 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
176 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
177 şehriyār okunacak şekilde harekelenmiştir.
178 şehriyār-ı taḫt-ı devlet okunacak şekilde yazılmıştır.
179 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
180 nişāṭın okunacak şekilde harekelenmiştir.
181 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
182 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.

183 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
184 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
185 mihrübān okunacak şekilde harekelenmiştir.
186 naḳş-ı āb-ı gilden okunacak şekilde harekelenmiştir.
187 rūşināliḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
188 zindigānī okunacak şekilde harekelenmiştir.
189 serv-i şimşād okunacak şekilde yazılmıştır.
190 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
191 yipüp okunacak şekilde harekelenmiştir.
192 sa'y-i iḳdām okunacak şekilde yazılmıştır.
193 bāġ-ı gülzār yazılmıştır.
194 bārıgāhı okunacak şekilde harekelenmiştir.
195 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
196 la'l-i mercān okunacak şekilde harekelenmiştir.
197 iḳbāl-i taḫt okunacak şekilde harekelenmiştir.
198 سلیمانی زمانی yazılmıştır.
199 اوجي سماده yazılmıştır.
200 'āc-ı şimşāddan okunacak şekilde yazılmıştır.
201 ḫurrem-i şād okunacak şekilde yazılmıştır.
202 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
203 nā-mihrübānuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
204 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
205 امیدی وصل جانان yazılmıştır.
206 ازر yazılmıştır.
207 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
208 bārıgāhlar okunacak şekilde harekelenmiştir.
209 ma'āf okunacak şekilde harekelenmiştir.
210 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
211 ins-i cān okunacak şekilde yazılmıştır.
212 baḫtulu okunacak şekilde harekelenmiştir.
213 şādumān okunacak şekilde harekelenmiştir.
214 شکاری شیر غران yazılmıştır.
215 شیری جیان yazılmıştır.
216 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
217 bāġ-ı gülşen okunacak şekilde harekelenmiştir.
218 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
219 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
220 غرقه yazılmıştır.
221 serv-i şimşād okunacak şekilde yazılmıştır.
222 سایاش yazılmıştır.
223 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
224 māhitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
225 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
226 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
227 zehr okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
228 dercini okunacak şekilde harekelenmiştir.
229 dāsıtānum okunacak şekilde harekelenmiştir.
230 ḳayd-ı bende okunacak şekilde harekelenmiştir.
231 müstemende okunacak şekilde harekelenmiştir.

232 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
233 kāmükāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
234 fîsāne okunacak şekilde harekelenmiştir.
235 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
236 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
237 kāmükārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
238 kāmükāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
239 mihrübān-dil okunacak şekilde harekelenmiştir.
240 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
241 برجی دلوی yazılmıştır.
242 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
243 kāmükāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
244 yigāne okunacak şekilde harekelenmiştir.
245 غمخور yazılmıştır.
246 bend ü zencīr okunacak şekilde yazılmıştır.
247 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
248 غمخور yazılmıştır.
249 غمخور yazılmıştır.
250 ḫayrlu okunacak şekilde harekelenmiştir.
251 Hızır okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
252 zehr okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
253 zehrnāk okunacak şekilde harekelenmiştir.
254 zār-ı dil-teng okunacak şekilde yazılmıştır.
255 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
256 müdāre okunacak şekilde harekelenmiştir.
257 ḫüsrev ü ḫūbān-ı devrān okunacak şekilde harekelenmiştir.
258 baġ-ı bendden okunacak şekilde harekelenmiştir.
259 güzendden okunacak şekilde harekelenmiştir.
260 la'l okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
261 ساباش yazılmıştır.
262 طورمغ yazılmıştır. Kâfîye gereği böyle okunmuştur.
263 nār-ı nūruñ okunacak şekilde yazılmış ve harekelenmiştir.
264 اهين yazılmıştır.
265 Aslı zülfincânî'dir.
266 bebr ü beyānlar okunacak şekilde yazılmıştır.
267 ساباش yazılmıştır.
268 destigīrüñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
269 nār-ı nūr okunacak şekilde yazılmış ve harekelenmiştir.
270 derdimendüñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
271 Şādıkām'ın okunacak şekilde harekelenmiştir.
272 zırh-pūş okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okunmuştur.
273 كرزى كرانى yazılmıştır.
274 indi okunacak şekilde yazılmıştır, kafîye ve anlam gereği böyle okunmuştur.
275 şehr okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
276 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
277 zehrnāk okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
278 ساباش yazılmıştır.
279 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
280 Ḥekīm-i Dilpeẕīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
281 Ḥekīm-i Dilpeẕīr okunacak şekilde harekelenmiştir.

282 خطابی مستجابی yazılmıştır.
283 rūzıgāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
284 şādükām okunacak şekilde harekelenmiştir.
285 iḳbāl-i devlet okunacak şekilde harekelenmiştir.
286 baḫt-ı sa'ādet okunacak şekilde harekelenmiştir.
287 mesken-i būm okunacak şekilde harekelenmiştir.
288 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
289 rūzıgāruz okunacak şekilde harekelenmiştir.
290 خونی yazılmıştır.
291 bend okunacak şekilde yazılmıştır.
292 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
293 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
294 heft-i kişver okunacak şekilde harekelenmiştir.
295 Kisrī okunacak şekilde harekelenmiştir.
296 سیاهنده yazılmıştır.
297 rāh-ı bī-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
298 müstemendüz okunacak şekilde harekelenmiştir.
299 ṣabr okunacak şekilde harekelenmiştir.
300 dür-güş okunacak şekilde harekelenmiştir.
301 خیر ی yazılmıştır.
302 زحمه yazılmıştır.
303 serv-i şimşād okunacak şekilde harekelenmiştir.
304 Erdişīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
305 Erdişīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
306 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
307 Erdişīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
308 māhıpeyker okunacak şekilde harekelenmiştir.
309 کشتبان yazılmıştır
310 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
311 tācidār okunacak şekilde harekelenmiştir.
312 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
313 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
314 yaraşır okunacak şekilde harekelenmiştir.
315 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
316 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
317 kāmükārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
318 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
319 şāh-ı Lāhicān'uñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
320 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
321 ṣoḫbet-i 'işret okunacak şekilde harekelenmiştir.
322 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
323 Erdişīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
324 Erdişīr'e okunacak şekilde harekelenmiştir.
325 Erdişīr'üñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
326 peristār okunacak şekilde harekelenmiştir.
327 müstemendüñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
328 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde yazılmıştır.
329 درتلر yazılmıştır.

330 faġfūr-ı ḫāḳān okunacak şekilde harekelenmiştir.
331 şehriyāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
332 rūzıgāra okunacak şekilde harekelenmiştir.
333 rāh-ı bī-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
334 كشتسي yazılmıştır.
335 Erdişīr okunacak şekilde harekelenmiştir.
336 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
337 la'l-i zümürrüd okunacak şekilde harekelenmiştir.
338 misk-i 'anberle okunacak şekilde harekelenmiştir.
339 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
340 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
341 جهارى yazılmıştır, kafiye ve anlam gereği böyle okunmuştur.
342 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
343 Çīn-i Māçīn okunacak şekilde yazılmıştır.
344 'ūd-ı 'anber okunacak şekilde yazılmıştır.
345 ازفر yazılmıştır.
346 ḳaḫusından okunacak şekilde harekelenmiştir.
347 şūḫ-ı nāzük okunacak şekilde harekelenmiştir.
348 yikser okunacak şekilde harekelenmiştir.
349 zer ü fersāyıla okunacak şekilde yazılmıştır.
350 sünbül-i nesrīne okunacak şekilde harekelenmiştir.
351 miyesser okunacak şekilde harekelenmiştir.
352 دلفروز yazılmıştır.
353 tācidāra okunacak şekilde harekelenmiştir.
354 nişāṭ okunacak şekilde harekelenmiştir.
355 Aslı tennūr olduğu halde vezne uydurmak için tenūr okunacak şekilde harekelenmiştir.
356 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
357 miyesser okunacak şekilde harekelenmiştir.
358 şehriyār okunacak şekilde harekelenmiştir.
359 yipdi okunacak şekilde harekelenmiştir.
360 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
361 miyesser okunacak şekilde harekelenmiştir.
362 Aslı zülfincânî'dir.
363 خوانخور yazılmıştır.
364 miyesser okunacak şekilde harekelenmiştir.
365 murġ-ı māhī okunacak şekilde harekelenmiştir.
366 ساباش yazılmıştır.
367 miskīn-i peyvest okunacak şekilde harekelenmiştir.
368 behīden okunacak şekilde harekelenmiştir.
369 māhitāb okunacak şekilde harekelenmiştir.
370 āfitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
371 destemāli okunacak şekilde harekelenmiştir.
372 zer ü fersāyıla okunacak şekilde yazılmıştır.
373 destemāli okunacak şekilde harekelenmiştir.
374 destemāli okunacak şekilde harekelenmiştir.
375 destemāli okunacak şekilde harekelenmiştir.
376 destemāl okunacak şekilde harekelenmiştir.
377 ربانى yazılmıştır.
378 destemāle okunacak şekilde harekelenmiştir.
379 serv-i şimşād okunacak şekilde harekelenmiştir.

380 destemāli okunacak şekilde harekelenmiştir.
381 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
382 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
383 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
384 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
385 سرفراز yazılmıştır.
386 yādigārın okunacak şekilde harekelenmiştir.
387 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
388 ʻıyş-ı nūş okunacak şekilde harekelenmiştir.
389 baḫt-ı iḳbālüñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
390 sümāṭı okunacak şekilde harekelenmiştir.
391 يهنىلر yazılmıştır.
392 bere okunması gerekirken vezin gereği böyle okunacak şekilde harekelenmiştir.
393 tere okunması gerekirken vezin gereği böyle okunacak şekilde harekelenmiştir.
394 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
395 dāsıtānlar okunacak şekilde harekelenmiştir.
396 nişāṭ okunacak şekilde harekelenmiştir.
397 āfitābına okunacak şekilde harekelenmiştir.
398 āfitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
399 جوانى خرمىدى yazılmıştır.
400 شنكل yazılmıştır.
401 كرانماده yazılmıştır.
402 āfitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
403 āfitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
404 bā-ʻizz-i bā-kām okunacak şekilde harekelenmiştir.
405 şarāb u şeb-çirāġı okunacak şekilde yazılmıştır.
406 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
407 kāmükārı okunacak şekilde yazılmıştır.
408 kāmürānı okunacak şekilde yazılmıştır.
409 miyesser okunacak şekilde harekelenmiştir.
410 destigīri okunacak şekilde harekelenmiştir.
411 taḫtıgāha okunacak şekilde harekelenmiştir.
412 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
413 tīr-i kemānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
414 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
415 perverdigāre okunacak şekilde harekelenmiştir.
416 Vehhāb-ı Ḥālıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
417 vüsʻ-ı ṭāḳat okunacak şekilde harekelenmiştir.
418 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir
419 ṭarıldı okunacak şekilde harekelenmiştir.
420 aḥsend okunacak şekilde harekelenmiştir.
421 reʼyi okunacak şekilde yazılmıştır, kafiye gereği böyle okundu.
422 herāsān okunacak şekilde harekelenmiştir.
423 Ḥaḳḳʼuñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
424 بى پاك yazılmıştır.
425 yigāne okunacak şekilde harekelenmiştir.
426 چوغ yazılmıştır.
427 derdimendüñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
428 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.

429 Ferīdūn-ı Sikender okunacak şekilde harekelenmiştir.
430 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
431 برکزاری yazılmıştır.
432 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
433 Hem "ṭaraldı" hem de "ṭarıldı" okunacak şekilde çift harekelenmiştir.
434 خونخور yazılmıştır.
435 بی پاك yazılmıştır.
436 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
437 درنلر yazılmıştır.
438 yigāne okunacak şekilde harekelenmiştir.
439 ṭablubāzı okunacak şekilde harekelenmiştir.
440 hümyān okunacak şekilde harekelenmiştir.
441 ورطیه yazılmıştır.
442 hezīmin okunacak şekilde yazılmıştır.
443 امیری مجلس yazılmıştır.
444 رخی دلداری yazılmıştır.
445 خوشیار yazılmıştır.
446 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
447 şāhubāzı okunacak şekilde yazılmıştır.
448 destigīri okunacak şekilde harekelenmiştir.
449 cām-ı ṣaḥbā okunacak şekilde harekelenmiştir.
450 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
451 kārübāndan okunacak şekilde yazılmıştır.
452 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
453 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
454 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
455 güzend okunacak şekilde harekelenmiştir.
456 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
457 kārübānuñ okunacak şekilde yazılmıştır.
458 سابلش yazılmıştır.
459 kārübānda okunacak şekilde yazılmıştır.
460 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
461 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
462 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
463 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
464 خاب yazılmıştır.
465 dār-gīri okunacak şekilde yazılmıştır.
466 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
467 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
468 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
469 āfitābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
470 kārübāndan okunacak şekilde yazılmıştır.
471 şehd-i şekker okunacak şekilde harekelenmiştir.
472 gerdūn-ı çarḫ okunacak şekilde harekelenmiştir.
473 kārübāne okunacak şekilde yazılmıştır.
474 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
475 merd-i server okunacak şekilde harekelenmiştir.
476 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
477 herāsān okunacak şekilde harekelenmiştir.
478 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
479 kārübānuñ okunacak şekilde yazılmıştır.

480 derdimend okunacak şekilde harekelenmiştir.
481 قلعده yazılmıştır.
482 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
483 şādumān okunacak şekilde harekelenmiştir.
484 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
485 herāsān okunacak şekilde harekelenmiştir.
486 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
487 kārübānuñ okunacak şekilde yazılmıştır.
488 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
489 deng-i ḫāmūş okunacak şekilde harekelenmiştir.
490 kāribān okunacak şekilde harekelenmiştir.
491 kārübāndan okunacak şekilde yazılmıştır.
492 "İki" kelimesi vezin gereği böyle okundu.
493 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
494 خاب yazılmıştır.
495 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
496 pür-āteş-i düd okunacak şekilde harekelenmiştir.
497 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
498 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
499 mesken-i būm okunacak şekilde harekelenmiştir.
500 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
501 gelüp okunacak şekilde harekelenmiştir. Vezin ve anlam gereği böyle okunmuştur.
502 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
503 خاب yazılmıştır.
504 كل عزارى yazılmıştır.
505 kārübānı okunacak şekilde yazılmıştır.
506 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
507 خوجهلر yazılmıştır.
508 tārumār okunacak şekilde harekelenmiştir.
509 kārübān okunacak şekilde yazılmıştır.
510 kārübāndan okunacak şekilde yazılmıştır.
511 kārübāna okunacak şekilde yazılmıştır.
512 خوجهلر yazılmıştır.
513 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
514 خابه yazılmıştır.
515 بي پاك yazılmıştır.
516 burc-ı bārū okunacak şekilde harekelenmiştir.
517 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
518 خون yazılmıştır.
519 dāsıtānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
520 'uhdeñde okunacak şekilde harekelenmiştir.
521 derdimend okunacak şekilde harekelenmiştir.
522 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
523 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
524 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
525 yigāne okunacak şekilde harekelenmiştir.
526 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
527 bārıgāha okunacak şekilde harekelenmiştir.
528 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
529 getürdi okunacak şekilde harekelenmiştir. Kafiye ve anlam gereği böyle düzeltilmiştir.
530 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
531 şehriyāra okunacak şekilde harekelenmiştir.
532 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.

533 yikser okunacak şekilde harekelenmiştir.
534 iste'ānet okunacak şekilde harekelenmiştir.
535 şehriyāre okunacak şekilde harekelenmiştir.
536 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
537 kem-rāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
538 ḳılāfından okunacak şekilde yazılmıştır.
539 ساباش yazılmıştır.
540 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
541 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
542 pīr-i Ya'ḳūb okunacak şekilde harekelenmiştir.
543 şādumānī okunacak şekilde harekelenmiştir.
544 rūz u bīrūz okunacak şekilde yazılmıştır.
545 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
546 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
547 āfitāb okunacak şekilde harekelenmiştir.
548 destegīrüñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
549 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
550 selām-ı ḫıdmet okunacak şekilde harekelenmiştir.
551 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
552 'Aẕrā-yı Vāmıḳ okunacak şekilde yazılmıştır.
553 şādumān okunacak şekilde harekelenmiştir.
554 ṭabl u beşāret okunacak şekilde harekelenmiştir.
555 Arslān'ı okunacak şekilde harekelenmiştir.
556 دلفروز yazılmıştır.
557 serv-i şimşād okunacak şekilde harekelenmiştir.
558 ay-ı gün okunacak şekilde harekelenmiştir.
559 دلفروز yazılmıştır.
560 derd-i ġuṣṣa okunacak şekilde harekelenmiştir.
561 ṭabl-ı kūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
562 صورناى yazılmıştır.
563 şehin-şāhlar okunacak şekilde harekelenmiştir.
564 sümāṭ okunacak şekilde harekelenmiştir.
565 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
566 رنیسی مهترانه yazılmıştır.
567 ḫırgāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
568 zer-dūzī okunacak şekilde yazılmıştır.
569 rūzıgāruñ okunacak şekilde harekelenmiştir.
570 ḫusrev ü gül okunacak şekilde harekelenmiştir.
571 أزربون yazılmıştır.
572 ġazel-ḫōnlıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
573 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
574 gūsifend okunacak şekilde harekelenmiştir.
575 Aslen "bere" okunması gerekirken kafiye gereği böyle okunacak şekilde harekelenmiştir.
576 şarāb ü ḫoş-güvār okunacak şekilde harekelenmiştir.
577 خون yazılmıştır.

578 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
579 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
580 'ıyş-ı 'işret okunacak şekilde harekelenmiştir.
581 kāfūr-ı 'anber okunacak şekilde harekelenmiştir.
582 مشکی تریله yazılmıştır.
583 müşgi vü 'abīri okunacak şekilde yazılmıştır.
584 ḥażābı okunacak şekilde yazılmıştır.
585 رخی کلکونه yazılmıştır.
586 behīden okunacak şekilde harekelenmiştir.
587 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
588 بلقیسی سلیمان yazılmıştır.
589 yādigārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
590 ḳulāde okunacak şekilde harekelenmiştir.
591 güşuvāra okunacak şekilde harekelenmiştir.
592 ma'cerin okunacak şekilde harekelenmiştir.
593 şehdi güftār okunacak şekilde harekelenmiştir.
594 صورنا yazılmıştır.
595 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
596 şād-ı ḫandān okunacak şekilde harekelenmiştir.
597 yādigārın okunacak şekilde harekelenmiştir.
598 şāh-ı Vāmıḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
599 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
600 نرکسی مستینه yazılmıştır.
601 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
602 cism-i cāna okunacak şekilde harekelenmiştir.
603 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
604 mest-i serhoş okunacak şekilde harekelenmiştir.
605 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
606 ḫusrev ü Çīn okunacak şekilde harekelenmiştir.
607 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
608 şādumānuz okunacak şekilde harekelenmiştir.
609 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
610 'ömür okunacak şekilde harekelenmiştir.
611 āfītābı okunacak şekilde harekelenmiştir.
612 baḫt-ı sa'ādet okunacak şekilde harekelenmiştir.
613 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
614 baḫt-ı iḳbāl okunacak şekilde harekelenmiştir.
615 yikser okunacak şekilde harekelenmiştir.
616 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
617 dāsıtānı okunacak şekilde harekelenmiştir.
618 ḳılsun okunacak şekilde harekelenmiştir. Anlam gereği böyle okunmuştur.
619 ازفر yazılmıştır.
620 bāġ-ı gülşen okunacak şekilde harekelenmiştir.
621 nārevenler okunacak şekilde harekelenmiştir.
622 کلی سوری yazılmıştır.
623 ebhār kelimesi galat olarak "bahâr"ın çoğulu olarak kullanılmıştır.
624 Aslı mîr-i âşıkân'dır. Reyâhin türünden ve bostan güzeli ve beg börkü denilen bir çiçektir. Bazı diyarlarda arzu otu, uruz otu, kulak otu ve yara otu da denir. Çoğunlukla divar diplerinde ve kuru yerlerde biter. (Burhân-ı Katı, âbrûn maddesi s. 7)

625 gül-nār-ı zanbaḳ okunacak şekilde harekelenmiştir.
626 būsitāna okunacak şekilde harekelenmiştir.
627 faġfūr-ı ḫāḳān okunacak şekilde harekelenmiştir.
628 معمبر yazılmıştır.
629 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
630 sümāt okunacak şekilde harekelenmiştir.
631 şehriyārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
632 sümāṭa okunacak şekilde harekelenmiştir.
633 زواق yazılmıştır.
634 bādām u terden okunacak şekilde yazılmıştır.
635 صراخی yazılmıştır.
636 nāyizen okunacak şekilde harekelenmiştir.
637 fürūdāş okunacak şekilde yazılmıştır.
638 güşümālı okunacak şekilde harekelenmiştir.
639 fürūdāş okunacak şekilde yazılmıştır.
640 dügāh-ı sünbüle okunacak şekilde harekelenmiştir.
641 māh-ı ḫurşīd okunacak şekilde harekelenmiştir.
642 şevḳ-ı şādīden okunacak şekilde harekelenmiştir.
643 rūz-ı şeb okunacak şekilde harekelenmiştir.
644 ehl-i faẓl-ı ehl-i ḥikmet okunacak şekilde harekelenmiştir.
645 şādukām okunacak şekilde harekelenmiştir.
646 خون yazılmıştır.
647 destigīri okunacak şekilde harekelenmiştir.
648 şah-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
649 şah-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
650 şāh-ı Ṭaymūs okunacak şekilde harekelenmiştir.
651 gūsifendi okunacak şekilde harekelenmiştir.
652 Şādıkām'a okunacak şekilde harekelenmiştir.
653 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
654 sulṭān-ı ḫāḳān okunacak şekilde harekelenmiştir.
655 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
656 Şādıkām'a okunacak şekilde harekelenmiştir.
657 Şādıkām okunacak şekilde harekelenmiştir.
658 yiksān okunacak şekilde harekelenmiştir.
659 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
660 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
661 gedādur okunacak şekilde yazılmış, kafiye ve anlam gereği böyle okundu.
662 dür-güş okunacak şekilde harekelenmiştir.
663 rūzıgārı okunacak şekilde harekelenmiştir.
664 Ḥātim-i Ṭayy okunacak şekilde harekelenmiştir.
665 şehin-şāh okunacak şekilde harekelenmiştir.
666 حسنی کلزارن yazılmıştır.
667 بونلرده yazılmıştır.
668 zehrnāk okunacak şekilde harekelenmiştir. Vezin gereği böyle okundu.
669 "ki ola" okunacak şekilde harekelenmiştir, vezin gereği böyle okundu.
670 penhān okunacak şekilde harekelenmiştir.
671 عشقی الهي yazılmıştır.
672 أخرى كار yazılmıştır.

SONUÇ

16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Manisalı şair *Câmi'î*, iki kahramanlı aşk hikâyelerinden biri olan Vâmık ile Azrâ hikâyesini *Muhabbet-nâme* adı ile kaleme almıştır. 181 yapraktan oluşan ve tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü 4142 numarada kayıtlı olan eser, 5240 beyit tutarındadır. Eser, Kânûnî Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Sinan Beyin teklifi üzerine yazılmış ve padişaha ithaf edilmiştir.

Abdurrahman Câmî'nin Baharistan adlı eserinde adından bahsettiği Unsurî'ye ait Vâmık u Azrâ'nın mevcut olmadığı *Câmi'î*'nin yaşadığı dönemde de bilinmekte idi. *Câmi'î*'den Vâmık ile Azrâ hikâyesini yazmasını isteyen vezir Sinan Bey, Baharistan'da adını duyduğu Unsurî'nin eserinin daha önceden Türkçeye tercüme edildiğini fakat bunu beğenmediğini ifade etmiş, *Câmi'î*'den bu konuda yeni bir eser yazmasını istemiştir.

Vâmık ile Azrâ hikâyesi Türk edebiyatında az sayıda örnekle temsil edilmiştir. Bugün elimizde iki şaire ait hikâye yer almaktadır. Çağdaş iki şair olan Lâmi'î ve *Câmi'î*'nin ortak konulu iki eseri de Kânûnî Sultan Süleyman'a ithafen yazılmıştır. Çalışmamızın inceleme kısmında yaptığımız karşılaştırmada her iki eserin de hemen hemen aynı diyebileceğimiz konuyu ele aldıkları tespit edilmiştir. Fakat, muhtemelen aynı kaynaktan kaleme alınan bu iki eser, vezin, dil ve üslûp özellikleri bakımından farklılık arz etmektedir.

Ne var ki *Câmi'î*'nin çağdaşı Lâmi'î Çelebi ile aynı konulu bu eseri, bir kez daha göstermiştir ki Türk edebiyatında kaleme alınan Vâmık ile Azrâ hikâyeleri Unsurî'nin Vâmık u Azrâ isimli eserinin tercümesi değildirler. Elimizde bulunan iki Türkçe Vâmık ile Azrâ hikâyesinden biri olan *Muhabbet-nâme*, Türk dilinin söz varlığı ile kaleme alınmış, Türk kültür hayatının izlerini taşıyan bir eser olarak edebiyatımızdaki yerini almıştır.

Câmi'î, eserinin giriş bölümünde sanatını etkileyen şöhretli şair Şeyhî ile olan gönül ilişkisinin ipuçlarını verir. Şair, eserini yazmaya başlamadan önce mezarını ziyaret edip himmetini beklediği Şeyhî'nin eseri Husrev ü Şîrîn'i okumuş ve ondan etkilenmiştir. Söz varlığı ve üslûp açısından büyük benzerlik gösteren bu iki eser, Husrev ü Şîrîn ve *Muhabbet-nâme* mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün aruz kalıbı ile yazılmıştır. Özellikle bölümler arası geçişlerde takip edilen üslûp özelliği ve yeni bölümde ele alınan konuya geçmeden önce belirtilen veciz ifadeler büyük ölçüde benzerlik göstermektedir.

Câmi'î, devraldığı kültür mirasının farkında bir klâsik dönem şairi olarak eserinin giriş bölümünde geleneksel mesnevî tertip özelliklerini uygulamıştır. Buna göre; tevhid, münacat, naat, miracnâme, dört halifenin övgüsü, Hasan, Hüseyin, Hamza, Abbas ve cennhetle müjdelenen on kişinin övgüsü, eserin yazılış sebebi ve Kânûnî Sultan Süleyman övgüsü ile giriş yapılmıştır.

Muhabbet-nâme, Câmi'î'nin çağdaşı olan şair Lâmi'î'nin aynı konuyu ele aldığı Vâmık u Azrâ'sı ile karşılaştırıldığında dil ve üslûp özellikleri açısından büyük farklılıklar görülmektedir. Bu bakımdan *Muhabbet-nâme*, Lâmi'î'nin eserindeki Arapça ve Farsça kelime ve terkiplerin kullanımındaki fazlalığın aksine Türkçe kelimelerin çokluğu ve dil özellikleri açısından Şeyhî'nin Husrev ü Şîrîn'ine yakınlık göstermekte, Manisalı şair dönemi için oldukça sade bir Türkçe kullanmaktadır.

Câmi'î, dönemin savaş, eğlence, uğurlama, matem ve düğün gibi toplum yaşayışı ile ilgili unsurlardan, diplomasi, bürokrasi, teşrifat gibi devlet geleneğinden, o dönemde bilinen çeşitli ilim ve sanat dallarından, İslâm dininin temel esaslarından ve bu dinin metinlerinde öğütlenen doğrulardan haber veren donanımlı ve kültürlü bir edip görüntüsü sergilemektedir.

Şair, eserindeki deyim zenginliği ile Türk dilinin söz varlığını yansıtmaya çalışmış, hikâyede söz arasında ifade ettiği veciz söyleyişlerle de mesajı olan bir şair olarak varlığını hissettirmiştir. Bazı istisnaları olmakla

birlikte vezin ve kafiye kullanımında başarılı olduğunu söylemek yerinde bir tespit olacaktır.

Câmi'î'nin bilinen tek eseri olan *Muhabbet-nâme*, onun edebî kişiliği, dünya görüşü ve kültür birikimini de aksettirmektedir. Dolayısı ile de Türk edebiyatında kaynaklarda adından bahsedilen ve çeşitli mecmualarda gazellerine de rastlanan bir klâsik dönem şairinin hayatı ve edebî şahsiyeti ortaya konmuş, Türk edebiyatındaki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. *Câmi'î*'nin kütüphanelerde şu ana kadar bildiğimiz tek eseri olan *Muhabbet-nâme*'nin metni ve nesre çevirisi hazırlanmakla eser gün yüzüne çıkarılmış, araştırıcıların hizmetine hazır hâle getirilmiştir.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Abbās, 261

Abdu'r-Raḥmān, 261

Acem, 273

Ādem, 246, 251, 357, 667, 685

Aḥmed, 246, 251, 253, 255, 257, 258, 687

Alī, 258, 261

Ālim, 241

Allāh, 246, 268, 273, 286, 293, 296, 302, 307, 309, 310, 346, 349, 379, 380, 402, 423, 444, 483, 491, 495, 507, 526, 541, 544, 545, 565, 568, 574, 588, 593, 594, 597, 604, 612, 624, 625, 627, 629, 630, 637, 659, 661, 665, 676, 679, 680, 682

Aresṭo, 421

Arslān, 268, 406, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 416, 419, 420, 423, 426, 430, 431, 432, 434, 438, 453, 455, 459, 466, 467, 469, 553, 615, 634, 635, 636, 638, 642, 663

Ayāz, 267

Āyīne-i Ferḥān, 524, 525

Azrā, 237, 264, 266, 284, 285, 301, 314, 315, 319, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 331, 332, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 344, 348, 350, 352, 354, 356, 360, 362, 363, 369, 371, 383, 385, 391, 393, 395, 402, 408, 457, 460, 461, 465, 466, 468, 471, 477, 478, 479, 481, 483, 485, 487, 489, 492, 493, 496, 497, 500, 502, 503, 506, 507, 508, 509, 510, 519, 520, 522, 524, 525, 526, 529, 532, 534, 535, 536, 538, 539, 540, 544, 545, 546, 548, 549, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 568, 569, 571, 572, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 590, 597, 600, 602, 605, 606, 607, 611, 613, 615, 632, 633, 638, 639, 640, 642, 643, 644, 645, 647, 656, 657, 659, 670, 684, 686, 688

Bābek, 294, 295

Baġdād, 342

Bahāristān, 264

Bāḳī, 241

Bārī, 265, 467, 617, 683

Behmen, 302, 306, 307, 310, 312, 365, 370, 372, 375, 376, 381, 385, 401, 404, 408, 409, 412, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 430, 431, 434, 435, 437, 439, 440, 441, 442, 444, 445, 446, 451, 452, 453, 454, 456, 457, 459, 460, 461, 462, 463, 468, 469, 482, 543, 544, 545, 546, 547, 551, 552, 554, 555, 556, 557, 563, 569, 572, 579, 580, 583, 585, 605, 608, 609, 610, 611, 613, 614, 615, 617, 618, 619, 620, 621, 631, 662, 663

Behrām, 409, 514

Belḳīs, 496, 500, 501, 502, 503, 506, 507, 656, 657

Betūl, 260

Beyt-i Ma'mūr, 253, 266

Bihzād, 313, 653

Bostān, 667

Bū Cehil, 258

Burāḳ, 248, 249, 250

Cāmi'ī, 240, 244, 247, 258, 263, 275, 278, 282, 284, 310, 340, 383, 413, 431, 542

Cāmīler, 449

Cebrā'il, 262

Celāl, 240

Cem, 314, 323, 406, 407, 468, 567, 595

Cemşīd, 273

Cibrīl, 248, 250, 253, 266

Çīn, 286, 288, 325, 326, 329, 331, 335, 338, 339, 360, 371, 454, 461, 467, 468, 474, 482, 505, 520, 530, 560, 613, 617, 618, 621, 632, 642, 663, 664, 677, 678, 683, 685

Ḍaḥḥāk, 515, 685

Dāvud, 246, 273, 515

Dilārām, 323, 643

Dilbend, 323, 643

Dildār, 322, 643

Dilefrūz, 322, 643

Dilgüşā, 423, 424, 433, 456, 458, 460, 470, 485, 487, 553

Dilkeş, 323, 643

Dilpezīr, 419, 420, 423, 424, 428, 430, 432, 433, 435, 436, 437, 439, 440, 441, 442, 453, 455, 456, 457, 458, 459, 462, 463, 464, 467, 469, 470, 471, 473, 476, 479, 480, 481, 484, 487, 499, 518, 529, 543, 544, 546, 547, 548, 549, 554, 555, 556, 557, 558, 563, 569, 572, 579, 580, 583, 585, 605, 611, 615, 632, 633, 635, 636, 637, 638, 642, 647, 657, 670

Dilşād, 500, 518, 554, 673

Dīv-i Ġundī, 621, 626

Ebū Bekr, 259, 261, 687

Ebū Derdā-yı Rabbānī, 349

Edhemī, 449

Efrenc, 434, 436

Efreng, 370, 434, 436, 441, 452, 545, 549, 573, 609

Elbürz, 311, 515

Erdeşīr, 481, 482, 483, 484, 492, 493, 499

Fārūḳ, 259

Feraḥşād, 237, 240, 313, 509, 519, 529, 644, 653, 686

Ferhād, 237, 240, 686

Ferḫārī, 337

Ferruḫ, 533, 536, 537

Fettāḥ, 237, 262, 303

Feyleḳus, 273

Firdevs, 403, 493, 494, 631, 645, 667

Firdevsī, 267

Ġanī, 256, 641

Ġazni, 301, 314, 315, 324, 331, 474, 562, 615, 618, 634, 638

Gülistān, 265, 307, 393, 667

Gülreng, 535, 536, 537, 538

Gülşen, 322, 643

Gülzār, 322, 643

Ḥācı Bektāş, 450

Ḥākim, 241

Ḥaḳḳ, 239, 241, 244, 245, 247, 249, 252, 253, 255, 257, 262, 268, 269, 277, 281, 282, 292, 299, 302, 306, 314, 316, 318, 346, 356, 357, 361, 363, 365, 378, 382, 399, 402, 403, 416, 417, 422, 424, 429, 430, 431, 437, 445, 454, 457, 458, 463, 467, 476, 481, 486, 489, 493, 496, 498, 499, 503, 508, 510, 511, 529, 544, 558, 559, 560, 562, 565, 576, 589, 593, 597, 598, 600, 602, 606, 623, 624, 627, 638, 664, 676, 678, 682,

Ḫālıḳ, 247, 383, 420, 463, 550, 662

Ḫalīl, 246

Ḫallāḳ, 237, 280, 302

Ḥamza, 261

Ḫandān, 313, 653

Ḫannān, 244, 256, 429, 557

Hārūn, 252

Ḥasen, 260

Ḥātem, 468, 684

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Ḥavvā, 357

Ḥaydar, 260, 687

Ḥayy, 241, 429, 683

Ḥekīm, 422, 428, 430, 456, 457, 458, 460, 462, 464, 466, 471, 472, 473, 479, 480, 484, 487, 518, 529, 543, 544, 546, 548, 549, 556, 557, 563, 579, 635

Hemdem, 313

Ḥıżr, 330, 428, 496

Hind, 515, 575, 596, 627

Hindī, 515, 627

Ḫuceste, 300, 304, 533, 650

Ḫudā, 244, 263, 264, 266, 270, 273, 277, 278, 300, 306, 319, 385, 401, 423, 424, 431, 458, 470, 474, 478, 493, 528, 544, 550, 559, 566, 588, 621, 637, 654, 675, 676, 677, 681, 682

Ḫudāvend, 299, 307, 315, 629

Ḫurrem, 313

Ḫurşīd, 237, 509, 519, 529, 644, 686

Ḫusrev, 237, 280, 509, 686

Ḫusrevāne, 406

Hüdhüd, 289

Ḥüseyn, 260

Irāḳ, 339

Iṣfahān, 339

İmrān, 252, 261

İdrīs, 246

Īsā, 277, 287, 279, 418, 428, 447, 472, 496, 634

İskender, 269, 273, 451

Ka'betü'llāh, 478

Ḳādir, 241, 283, 550

Ḳāf, 237, 277, 311, 366, 389, 393, 394, 450, 485, 489, 499, 500, 507, 511, 515, 619, 621, 646

Ḳamerveş, 323, 643

Ḳānūn, 421, 472

Ḳārūn, 339

Ken'ān, 251, 509, 575

Kerbelā, 260

Keyānī, 349, 514

Keyḳubād, 316, 513

Ḳızıl Arslān, 268

Kisrā, 468

Ḳoyun Baba, 449

Ḳuds, 250

Ḳur'ān, 259, 260, 269

Lāhicān, 386, 389, 392, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 485, 487, 488, 489, 490, 491, 494, 495, 496, 498, 499, 500, 501, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 517, 530, 531, 533, 542, 543, 544, 545, 546, 615, 617, 619, 620, 621, 624, 628, 629, 630, 646, 658, 663

Leylī, 237, 240, 372, 686

Luḳmān, 328, 421

Ma'būd, 273, 287

Maḥmūd, 267

Maḳṣūd, 313, 653

Mālik, 241

Mani, 336, 337, 377

Mecnūn, 237, 240, 372, 686

Melik Şāh, 315, 319, 347, 474, 615, 634, 639, 640, 641, 642, 659, 663, 670

Mennān, 244, 256, 429, 557

Meryem, 284, 287, 296, 298, 632, 633, 634, 644, 670

Merzübān, 339, 559, 561, 562, 563, 566, 570, 611, 614, 615, 616, 617, 630, 631,

632, 634, 638, 639, 640, 642, 647, 665, 667, 669, 673, 675, 676

Mes'ūd, 313

Mesīḥ, 246, 447

Mesrūr, 313, 314

Mıṣr, 273, 575

Mihricān, 634, 639, 640, 641

Muḥabbet-nāme, 266, 364

Muḥammed, 246, 247, 249, 253, 254, 274

Muṣṭafā, 249, 258, 279

Naḥcüvān, 406, 412, 416, 431, 437, 438, 442, 459, 466, 469, 487, 546, 552, 615, 618, 634, 636, 637

Naḫşeb, 348, 466

Nemrūd, 246

Nevbahār, 237, 509

Nevrūz, 322, 643

Niẓāmī, 268

Nūḥ, 493

Oşmān, 258, 259, 261, 267, 270, 274, 275, 687

Oşmān Baba, 449

Ömer, 258, 259, 261, 687

Penc-genc, 268

Perīzād, 390, 393, 394, 396, 397, 399, 400, 401, 402, 403, 487, 488, 489, 490, 491, 501, 502, 503, 507, 508, 512, 518, 519, 521, 522, 525, 526, 527, 529, 530, 534, 535, 538, 539, 540, 542, 543, 615, 617, 619, 620, 621, 624, 628, 629, 647, 656, 657, 663, 670

Rabb, 242, 256, 356, 526, 558, 565, 602, 688

Raḥmān, 261, 331, 342, 573

Raḫş-ı Rüstem, 366, 424

Rāmīn, 237

Refref, 253, 254

Rıḍvān, 248, 322, 359, 480, 494, 585, 586, 660

Rī, 403, 405, 406, 407, 432, 433, 469

Rūm, 273, 274, 288, 350, 443

Rūşen, 322, 643

Rüstem, 310, 424, 425, 426, 457, 468, 516, 549, 599

Sa'd ibn-i Vaḳḳāṣ, 261

Sa'd ibn-i Zübeyr, 262

Ṣāliḥ, 246

Sām, 452

Sāye Ḫān, 409

Selīm Şāh, 273, 274

Settār, 241

Seydi Ġāzī, 450

Ṣıddīḳ, 258

Sikender, 273, 274, 277, 478, 496, 567

Sinān Beg, 263

Sind, 515, 530

Sulṭān Bāyezīd Ḫān, 273

Sübḥān, 250, 269, 559, 575, 678

Süheyl, 237, 509

Süleymān, 246, 263, 267, 268, 269, 273, 274, 275, 277, 279, 289, 386, 387, 399, 489, 496, 500, 501, 503, 508, 509, 512, 517, 518, 519, 529, 656, 658

Şādān, 313, 653

Şādkām, 288, 290, 295, 296, 299, 302, 312, 452, 677, 679

Şāhnāme, 267

Şāvur, 313, 314

Şedd-i Ġażanfer, 514

Şekerḫand, 323, 643

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Çīn, 286, 288, 325, 326, 329, 331, 335, 338, 339, 360, 371, 454, 461, 467, 468, 474, 482, 505, 520, 530, 560, 613, 617, 618, 621, 632, 642, 663, 664, 677, 678, 683, 685

Ḍaḥḥāk, 515, 685

Dāvud, 246, 273, 515

Dilārām, 323, 643

Dilbend, 323, 643

Dildār, 322, 643

Dilefrūz, 322, 643

Dilgüşā, 423, 424, 433, 456, 458, 460, 470, 485, 487, 553

Dilkeş, 323, 643

Dilpezīr, 419, 420, 423, 424, 428, 430, 432, 433, 435, 436, 437, 439, 440, 441, 442, 453, 455, 456, 457, 458, 459, 462, 463, 464, 467, 469, 470, 471, 473, 476, 479, 480, 481, 484, 487, 499, 518, 529, 543, 544, 546, 547, 548, 549, 554, 555, 556, 557, 558, 563, 569, 572, 579, 580, 583, 585, 605, 611, 615, 632, 633, 635, 636, 637, 638, 642, 647, 657, 670

Dilşād, 500, 518, 554, 673

Dīv-i Ġundī, 621, 626

Ebū Bekr, 259, 261, 687

Ebū Derdā-yı Rabbānī, 349

Edhemī, 449

Efrenc, 434, 436

Efreng, 370, 434, 436, 441, 452, 545, 549, 573, 609

Elbürz, 311, 515

Erdeşīr, 481, 482, 483, 484, 492, 493, 499

Fārūḳ, 259

Ferahşād, 237, 240, 313, 509, 519, 529, 644, 653, 686

Ferhād, 237, 240, 686

Ferḫārī, 337

Ferruḫ, 533, 536, 537

Fettāḥ, 237, 262, 303

Feyleḳus, 273

Firdevs, 403, 493, 494, 631, 645, 667

Firdevsī, 267

Ġanī, 256, 641

Ġazni, 301, 314, 315, 324, 331, 474, 562, 615, 618, 634, 638

Gülistān, 265, 307, 393, 667

Gülreng, 535, 536, 537, 538

Gülşen, 322, 643

Gülzār, 322, 643

Ḥācı Bektāş, 450

Ḥākim, 241

Ḥaḳḳ, 239, 241, 244, 245, 247, 249, 252, 253, 255, 257, 262, 268, 269, 277, 281, 282, 292, 299, 302, 306, 314, 316, 318, 346, 356, 357, 361, 363, 365, 378, 382, 399, 402, 403, 416, 417, 422, 424, 429, 430, 431, 437, 445, 454, 457, 458, 463, 467, 476, 481, 486, 489, 493, 496, 498, 499, 503, 508, 510, 511, 529, 544, 558, 559, 560, 562, 565, 576, 589, 593, 597, 598, 600, 602, 606, 623, 624, 627, 638, 664, 676, 678, 682,

Ḥālıḳ, 247, 383, 420, 463, 550, 662

Ḫalīl, 246

Ḥallāḳ, 237, 280, 302

Ḥamza, 261

Ḫandān, 313, 653

Ḥannān, 244, 256, 429, 557

Hārūn, 252

Ḥasen, 260

Ḥātem, 468, 684

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Ḥavvā, 357

Ḥaydar, 260, 687

Ḥayy, 241, 429, 683

Ḥekīm, 422, 428, 430, 456, 457, 458, 460, 462, 464, 466, 471, 472, 473, 479, 480, 484, 487, 518, 529, 543, 544, 546, 548, 549, 556, 557, 563, 579, 635

Hemdem, 313

Ḥıżr, 330, 428, 496

Hind, 515, 575, 596, 627

Hindī, 515, 627

Ḫuceste, 300, 304, 533, 650

Ḫudā, 244, 263, 264, 266, 270, 273, 277, 278, 300, 306, 319, 385, 401, 423, 424, 431, 458, 470, 474, 478, 493, 528, 544, 550, 559, 566, 588, 621, 637, 654, 675, 676, 677, 681, 682

Ḫudāvend, 299, 307, 315, 629

Ḫurrem, 313

Ḫurşīd, 237, 509, 519, 529, 644, 686

Ḫusrev, 237, 280, 509, 686

Ḫusrevāne, 406

Hüdhüd, 289

Ḥüseyn, 260

Irāḳ, 339

Iṣfahān, 339

İmrān, 252, 261

İdrīs, 246

Īsā, 277, 287, 279, 418, 428, 447, 472, 496, 634

İskender, 269, 273, 451

Ka'betü'llāh, 478

Ḳādir, 241, 283, 550

Ḳāf, 237, 277, 311, 366, 389, 393, 394, 450, 485, 489, 499, 500, 507, 511, 515, 619, 621, 646

Ḳamerveş, 323, 643

Ḳānūn, 421, 472

Ḳārūn, 339

Ken'ān, 251, 509, 575

Kerbelā, 260

Keyānī, 349, 514

Keyḳubād, 316, 513

Ḳızıl Arslān, 268

Kisrā, 468

Ḳoyun Baba, 449

Ḳuds, 250

Ḳur'ān, 259, 260, 269

Lāhicān, 386, 389, 392, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 485, 487, 488, 489, 490, 491, 494, 495, 496, 498, 499, 500, 501, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 517, 530, 531, 533, 542, 543, 544, 545, 546, 615, 617, 619, 620, 621, 624, 628, 629, 630, 646, 658, 663

Leylī, 237, 240, 372, 686

Luḳmān, 328, 421

Ma'būd, 273, 287

Maḥmūd, 267

Maḳṣūd, 313, 653

Mālik, 241

Mani, 336, 337, 377

Mecnūn, 237, 240, 372, 686

Melik Şāh, 315, 319, 347, 474, 615, 634, 639, 640, 641, 642, 659, 663, 670

Mennān, 244, 256, 429, 557

Meryem, 284, 287, 296, 298, 632, 633, 634, 644, 670

Merzübān, 339, 559, 561, 562, 563, 566, 570, 611, 614, 615, 616, 617, 630, 631,

632, 634, 638, 639, 640, 642, 647, 665, 667, 669, 673, 675, 676

Mes'ūd, 313

Mesīḥ, 246, 447

Mesrūr, 313, 314

Mıṣr, 273, 575

Mihricān, 634, 639, 640, 641

Muḥabbet-nāme, 266, 364

Muḥammed, 246, 247, 249, 253, 254, 274

Muṣṭafā, 249, 258, 279

Naḥcüvān, 406, 412, 416, 431, 437, 438, 442, 459, 466, 469, 487, 546, 552, 615, 618, 634, 636, 637

Naḫşeb, 348, 466

Nemrūd, 246

Nevbahār, 237, 509

Nevrūz, 322, 643

Niẓāmī, 268

Nūḥ, 493

Oşmān, 258, 259, 261, 267, 270, 274, 275, 687

Oşmān Baba, 449

Ömer, 258, 259, 261, 687

Penc-genc, 268

Perīzād, 390, 393, 394, 396, 397, 399, 400, 401, 402, 403, 487, 488, 489, 490, 491, 501, 502, 503, 507, 508, 512, 518, 519, 521, 522, 525, 526, 527, 529, 530, 534, 535, 538, 539, 540, 542, 543, 615, 617, 619, 620, 621, 624, 628, 629, 647, 656, 657, 663, 670

Rabb, 242, 256, 356, 526, 558, 565, 602, 688

Raḥmān, 261, 331, 342, 573

Raḫş-ı Rüstem, 366, 424

Rāmīn, 237

Refref, 253, 254

Rıḍvān, 248, 322, 359, 480, 494, 585, 586, 660

Rī, 403, 405, 406, 407, 432, 433, 469

Rūm, 273, 274, 288, 350, 443

Rūşen, 322, 643

Rüstem, 310, 424, 425, 426, 457, 468, 516, 549, 599

Sa'd ibn-i Vaḳḳāṣ, 261

Sa'd ibn-i Zübeyr, 262

Ṣāliḥ, 246

Sām, 452

Sāye Ḫān, 409

Selīm Şāh, 273, 274

Settār, 241

Seydi Ġāzī, 450

Ṣıddīḳ, 258

Sikender, 273, 274, 277, 478, 496, 567

Sinān Beg, 263

Sind, 515, 530

Sulṭān Bāyezīd Ḫān, 273

Sübḥān, 250, 269, 559, 575, 678

Süheyl, 237, 509

Süleymān, 246, 263, 267, 268, 269, 273, 274, 275, 277, 279, 289, 386, 387, 399, 489, 496, 500, 501, 503, 508, 509, 512, 517, 518, 519, 529, 656, 658

Şādān, 313, 653

Şādkām, 288, 290, 295, 296, 299, 302, 312, 452, 677, 679

Şāhnāme, 267

Şāvur, 313, 314

Şedd-i Ġażanfer, 514

Şekerḫand, 323, 643

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Şems, 269

Şeyḫī, 280, 281, 283

Şifā, 417, 421, 472

Şīrīn, 237, 280, 406, 509, 686

Tāc-ı Pervīn, 513

Ṭalḥa, 261

Tañrı, 265, 360, 572

Ṭaymūs, 284, 286, 288, 290, 291, 293, 296, 297, 298, 299, 300, 302, 306, 308, 309, 312, 370, 372, 373, 374, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 408, 421, 426, 456, 467, 554, 615, 617, 619, 630, 631, 632, 634, 636, 637, 638, 639, 647, 650, 658, 659, 663, 665, 670, 675, 676, 677, 680, 682, 683

Ṭūbā, 301, 367

Ṭūr, 246

Tūr, 430, 431, 432, 433, 435, 436, 437, 438, 439, 441, 442, 446, 447, 448, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 459, 463, 469, 482, 487, 545, 546, 547, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 557, 558, 573, 574, 575, 609

Tūrān, 287, 288, 290

Ṭūs, 339, 561, 567, 570, 571, 572, 574, 606, 608, 611, 613, 615, 617, 620, 629, 630, 631, 632, 634, 638, 639, 641, 642, 647, 650, 663, 665, 670, 673, 675

Ubeyde ibn-i Cerrāḥ, 262

Unṣurī, 264

Ümmehānī, 249

Vāḥid, 241

Vāmıḳ, 237, 264, 266, 284, 285, 302, 303, 304, 307, 310, 311, 312, 314, 315, 324, 325, 326, 329, 331, 335, 339, 341, 363, 364, 365, 368, 369, 370, 372, 374, 375, 376, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 391, 393, 394, 395, 396, 397, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 406, 408, 409, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 420, 421, 422, 426, 428, 429, 431, 434, 435, 438, 452, 454, 455, 456, 458, 459, 461, 462, 463, 467, 468, 469, 470, 471, 473, 474, 478, 479, 482, 485, 486, 487, 489, 491, 495, 500, 508, 509, 510, 517, 518, 519, 520, 522, 524, 525, 527, 529, 532, 533, 534, 535, 536, 540, 543, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 560, 565, 566, 571, 573, 574, 575, 576, 577, 579, 583, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 600, 604, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 619, 620, 621, 623, 624, 625, 626, 628, 630, 631, 632, 633, 636, 637, 638, 639, 640, 642, 644, 646, 647, 653, 654, 656, 658, 659, 662, 664, 665, 678, 679, 680, 683, 686, 688

Vāriṣ, 241

Vehhāb, 259, 316, 517, 550

Veyse, 237

Yaḥyā, 251

Yāḳūt, 305

Yezdān, 241, 251, 298, 306, 526, 547, 623, 638, 643, 654, 662, 665, 682

Zengī, 582, 584, 585, 586, 587, 590, 597, 598, 599, 601, 604, 605, 606, 607, 608, 611, 612, 613

Zengibār, 600, 604

Ẕü'l-fiḳār, 515

Zübeyr ibn-i 'Avām, 261

ÖZGEÇMİŞ

M. Esat Harmancı, 1970 yılında Kayseri'nin Yeşilhisar ilçesinde doğmuş, ilk ve orta öğrenimini burada tamamlamıştır. 1988 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazanmış ve bu fakülteden 1992 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl mezun olduğu üniversitede Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı yüksek lisans programına kaydolmuşsa da uzak bir ile öğretmenlik ataması dolayısı ile bu programı yürütememiştir. 1992-1996 yılları arasında Kocaeli ilindeki Güzeltepe Fevzi Çakmak Lisesi ve Hereke Lisesinde edebiyat öğretmenliği görevini yürütmüştür. 1996 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans programına kaydolan aday 1997 yılında aynı üniversitenin Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevliliğine atanmaya hak kazanmıştır. 1999 yılında "Şinâsî Dîvânı" adlı tezi ile yüksek lisans öğrenimini tamamlamıştır. 2000 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalına doktora öğrencisi olarak kaydolmuştur. Doktora öğrenimi süresinde aynı üniversitede araştırma görevlisi unvanı ile geçici olarak görev yapmakta, hâlen bu görevi yürütmektedir. Evli ve bir kız babasıdır.

1a

٤١٤٧

T. C.
İSTANBUL
Fatih Kütüphanesi
SAYI

K.4204

دل زسلطانی کند عشق حقیقی — بولکد صادق اولر کلمه زنی
اولی بولورولی بوسنلکولکدن — بیلی دیی حقه وورلن سنلکولکدن
اوزکندن سنلکی ترک اینجه — آنا بیت اراذن کتیبه
اینمکه مذموم معشوقه وعاشقی — کراولور بولمله صادق
بوسنلک سوا ولمحی جسر جانه — جسر بیرور مبین واسمانه
سکا معشوقی ایدا اولدم عجلی — بولور اول شوقله قلبک سلی
اولور جان وصلت جانانه واصل — قومقصودا یکی عالمده حاصل
[illegible] — [illegible]
بس اندن دون کچی بی سرویا — یورور سن بوله بهانه بیله
کراولز ملک ومالله دائمی میلک — زمین واسمانا اولور طلبک
مای جانی اوچوز اسمانه — ایلت انی قدیمی لسانه
بلورا ولسه بوهمت کیمه مقرون — نه یمش حسن لیلی مشق مجنون
ندن کندی یا بجاره فساد — ندن ترک اندی تحتبی فرحشاد
جهانک اوبی عشق اخری عشق — مقرزباطنی عشق ظاهری عشق
بحق مهر معشوق عشق عاشق — بحق جود جانان صدق صادق

فلدر

قلبدر جامعی بی عشق وبی یار — هوای نفسه اولمشدر کرفتار
اولمشدی کندوری بی ایدمز یاد — الهی عمدن ایله آبی آزاد
کدورتده قومه قلبنی صاف — صوجن عاشقلر عشقینه معاف

توحید صانع معالی وما حاسانی الجلال

ثنا ومدحت وشکر وفراوان — ایدن لم هر نفسن صدهزاران
اکا کاولدر قمونک ابتدا سی — ازلدر هم ابدیوقانتها سی
[illegible] — [illegible]
منزه ذاتی پاکی هر صفتدن — مبرا در حدود یله جهتدن
زهی قادر کانکدر جمله قدرت — زهی واحد کهاندن جمله کثرت
زهی حاکم کهحکمندن خلل یوق — زهی مالک کهملکنده جدل یوق
زهی سلطان کهتمز کیمسه معزول — جهان سلطانلری جمله اکا قول
زهی عالم کهعلام الغیوبدر — زهی فتاح کهستار العیوبدر
زهی وارث کهباقی در بقا سی — زهی حی کهایدیوقدر فنا سی
زهی باقی منزه در فنادن — زهی حی کهبری چون وچرادن

	اِیْ کورکورمرا اول هرکورده نامر	بلیمز بیرمی علیبیله حاصله
57	اِیدلر شکری اول یزدان پاکه	سورالر یوزمز عجزیله خاکه
	وُرعندن اولادوب لطف وکرمدن	کیوُردی عالمه ملك علمدن
	بزه انسان دیو نام ایدی اعظم	هدایت ویردی اولدن مل سلام
60	بیان ایدی صحیح وسقیمی	عیان ایدی طریق مستقیمی
	زهی لطف وکرم حسن عنایت	براوج طبرغه ویردی هدایت
	[illegible]	صلاتله وسلام بیحد نهایت
63	الهی ویرهدایت اُزره قدرت	که وارم طفرویل ایله غایت
	خدایا قوتم یوق قدرتم یوق	قپکدن خدمتم یوق مشقوق
	کنه تجربه غرق اولدم سراپا	بنی غرق ایلدی کرداب دریا
66	کرم قیل یاکه لطفك ایله تابی	کم اولدم قاپوکه بخزیله رایی
	قپوکه یلوارن قولدره سدیوق	که سنده بخللهٔ حقد وحسد یوق
	بنی بنلکدن قومه بنلکم آلسه	سنك لطفکله فضلك بحر نه صالسه
69	امین ایله ضلالت ظلمتندن	اراغ ایت شر نفسك شرتندن
	بصیرت نورین الهه جان کوزندن	صقن مرآت قلبی غم توزندن

	[illegible]	[illegible]
72	زبانم بزنفس ذکر کدن ایرمه	صفا ویر قلبمه شکر کدن ایرمه
	شقاوت بندیی توسوسه طقمه	هوا وهوس اوینه جانی یقمه
	کرم قیل ایله لطف کدن [illegible]	[illegible]
75	[illegible]	[illegible]
	الهی ویرعسرده صبر وطاقت	اوندن صکره یسرده باکه طاعت
	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]
78	[illegible]	[illegible]
	اویور یحق بدلدن مرغ جانی	منیکرایت حیاتدن جاودانی
	قراکوسنده سینه اولسه بهمان	منور انسون آنی شمع ایمان
81	قراشم طبرقاولله یصدغم طاش	قومه تنها عنایت ایله یولداش
	قرندم جرمی چوق کردم وبالکه	جوابه قادرم یوقدر سؤالکه
	شقاوت دستی طوتماسون دهانم	جوابه حاضر ایله کلزبانم
84	صولت اوی اهل ایمان ایله ایمان	میسر ایله ای حنان ومنان
	قومه تخت سایه فرده	امین ایله کرم امین دیر بوردی

اَمین اولمق دلرسك هر بلادن	اِذا قامه ذلك ورد و دعادن
87 دعاكم جمله درتلاره دوادر	جناب حضرته حقدن روادر
یورد اولور دشمنه سرداغ صداسن	[illegible]
دعایه حاجتمك حاجی محتاج	طیور لطف كله اری توتاج
95 دعا بزله كلی یاد ایدنه	شفاعتبزله روز شمار ایدنه
معاون اولالهی هم دنیاده	[illegible]
دعادن اثر صور هر دوده	[illegible]
93 دعاسیله حبیبك هر پیمبر	[illegible]
حبیبك یوردی صوبه الهی	بغیثه سبحی عفو الله كاتی

نعت كمال فخر عالم و وصف جمال تاج اولاد آدم

هزاران شكر و منت حقه دایم	كه اندی قلبمز توحیده قایم
96 دلیل اندی بو یولده انبیایی	بزه ارشاده سلدیغ اولیایی
حبیبن رحمتدن ویردی رحمت	قله عاصیلره حق یولنه دعوت
كه زیرا رحمة للعالمین در	شفیع اولین و آخرین در

نبوت اجره سلطان رسلدر	شریعت اجره هادی سبلدر
99 سراج دودمان انبیادر	دلیل كاربان اولیادر
[illegible]	[illegible]
97 وجودی رحمتی ایچون معلوم	كه سر كاینات اولشدی معلوم
نبوت عنصری ایلدی ارایه	موزاید نور كان وكله
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
محمد سراج نور منیر	كه اولدی عرش تخت و تخا كا تاج
یحی الله جمله انبیایی	محمد كا یاته اولدی نبایی
88 یقین دی كه صالح ناقه طاشدن	محمد طاشی كویا اندی باشدن
خلیله كلشن اولدی نار نمرود	مسخر درجیبه جمله موجود
كلیم الله طور اولشدی ماوی	حبیب الله ماوی قوب ادنی
111 الندن داود ك موم ایدی اهن	جهان مومن محمد اندی روشن
سلیمان اولدی ملكه ملكت الله	حبیبه دوجهانی ویردی الله
مسیح ایلدی كرامتله احیا	عیانی احمد یله بولدی دنیا

116	نبوت شمعین اول یقدیی آدم	اوشمعک جمعینه بو اولدی خاتم
	محمد رحمة للعالمین در	محمد صادق الوعد الامین در
	محمد بحر امر ایله مقدر	محمد محمد انوار رحمت
117	محمد در امید هر دو عالم	محمد در مراد آل آدم
	اکچون خلق ایدر حق جهانی	اول اولماسه اولوردی جمله فانی
	سکز اوچ اغله بو طقوز آی آلدی	بیی طاموله بو بیی قات خاک
	بیان اولسه نه پرواز ایدر	همه وهمی بو ثابت جمله یاد
	زمین و اسمان جنات و رضوان	وحوشیله طیور و انسیله جان
	انک نورندن اولدی جمله موجود	اولور جمله جهان ایچنده مقصود
123	جهان باشدن باشه انک مطیعی	کنه کار امتک اولدر شفیعی
	اداسن جامعی اوصافین انک	دیمیا من بیکده بر الطافین انک
	بنجه وصف ایلسون خورشیدی ذره	نه بلسون وسعت دریای قطره
126	او ممدوحک کا ولا مداحی خالق	نه مدح ایدم بن اکه اولله لایق
	انی مدح ایلمک مشکلدر الحق	غرض عرض عبودیتدر انحق

معراج قدر عالی خاتم الانبیا و سلطان سریر قربا و ادنی

	جناب حضرت عزتدن ای جان	ارشدی برکیجه جبریله فرمان
129	جهان خلقتینه ایله مژده کانی	خبردار ایت زمین و اسمانی
	[illegible]	[illegible]
	بوزن سور ستلر اول نوره قلکلر	کوبنه نوبیا یکسون ملکلر
134	مرس ایلسون نره وحی رضوان	اولسون حله لرله حور و غلمان
	جنان اغزندن اولدی نرقی نرعت	براق بادپای و تاج و خلعت
	[illegible]	[illegible]
135	حبیب حضرت اوین اکه	اسدی صالدی بی الحان عدیه
	مبارک بویلدی قدمی قلدی حاصل	زمینه اسماندن اولدی نازل
	بیک عنبر فشان بیمشدی دکان	جهانی نور غرقه ایتمشدی یکسان
138	حبیب الله مکرا اول کیجه خلوت	مبارک خاطری بولمشدی سلوت
	جمالندن جهان اولمشدی پرنور	سرای امتها بی اچره مسرور
	او نور مشدی یه لبده ذکر توحید	حضور یله کوکلده فکر تجرید
141	دیدیلر بعضی راویلر خرمنده	که استغراقه واز مشدی او دمنده
	براقی روح قدسی رغبتیله	کتوردی مصطفایه خرمتیله

دیدی مشتاق اولدی رخصت الله — سلام و عزت ایله ای یوزی ماه

۱۴۶ یاغدی تورنه اهل سماوات — کوزی خوب حاضر اولدی غایتده رقات

یاغدی چون جواهر الکرند — سلامیله صلوات سندن شفاعت

یوزی اوروب پیر و کوزی اهلی تمامت — اومرلر بوکیجه سندن شفاعت

۱۴۷ امین الله جوابن ایلدی کوش — محمد اول صفادن اولدی پرجوش

سرور و شاد لقدن کلدی وجده — خدا رحمته ولحالی ایتدی سجده

سوار اولدی براق شاد و خندان — یمام الله دیدیلر حق عیان

۱۵۰ روان اولدی براق یادی رفتار — که برقدن تیز اوردی منزلده باز

دلیل اولدی اوکیجه روح قدسی — وارب اول مشرق قلدی قدسی

سعادت سایه سن چون صلدی سرور — سلامه کلدی ارواح پیمبر

۱۵۳ ایدوب جمله کرم ملزجله سینه — که دعوتایدی کندو قبله سینه

قبول ایدی قومسی دعوتینی — ال اوب ایلدیلر بیعتینی

امانت مسندینی قلدی تفضیل — نماز طوردی کبیر ایدی جبریل

۱۵۶ کروه انبیا اوردی تمامت — کچوب محرابه ایلدی امامت

پناه اولدی وفادن انبیایه — دلیل اولدی صفادن اولیایه

عروج ایلدی عرشه عزتیله — یری کوکی طوردی رحمتیله

۱۵۹ سرای کاینات اچره وجودی — برقدی شش جهتله درت حدودی

امین الله اوکیجه غایه دار — دریدی طرقوا ارواح اسرار

کواکب ایلدی افلاکی تزیین — اوردی یکه بیک قندیل سیمین

۱۶۲ قمر کوسترمدی استقبال اولی — اوکیجه احمدك یندردی شعلی

کلن سوردی یاغی یوزینه یوز — هنوز بدرك یوزندن وارمدی اول نور

[illegible] کوکه ایردی [illegible] — [illegible] کلمایا اولمسه اکر

۱۶۵ کیجی کوکه ایردی چونکه سرور — عطارد ایلتدی ملکی دفتر

یوزاوروب خدمتینه قلدی تسلیم — دیدی ساکه مسلم بدی اقلیم

سلامه کلدی اندن دیدی یحیا — جهانی ایلدك نورکله احیا

۱۶۸ اوجنبی کوکه یول بولدی فرحناك — فرحدن زهره زهر اطرنباك

دیدی دشمن کورا ولسون ای یوزی نور — سن اولغل دوجهان ایچندن مسرور

سلامه کلدی اندن خوب کفتار — ایتدی مرحبا ای نوریزدان

۱۷۱ اولب درد بخی کوك اول مهر پایه — همایون سایه سندن صلدی سایه

کون ایدی کاسهٔ زرینی پر زر — نثار ایچون ایاغینه قودی سر

مُشَرَّفْ أَيلَدِي چُونْ اوْلْ مَقَامَا — رَفِيعُ اللهْ كَلْبْ وِيرْدِي سَلَامِي

174 بَشِنْجِي كُوكَهْ اِيرْدِي اوْلْ جِهَانْكِيرْ — كَلْبْ دَسْتِينَهْ بَهْرَامْ صُونْدِي شِشِيرْ

دِيدِي فَتْحْ اِيتْ جِهَانْ مُلْكِنْ سَرَاسَرْ — جِهَانْ خَلْقِي سَكَا اوْلْدِي مُسَخَّرْ

سَلَامَهْ كَلْدِي اوْلْ مُنَزَّلَهْ هَارُونْ — دِيدِي اوْلْدُكْ بِجَنَابِ حَقَّهْ مَقْرُونْ

177 چُونْ اَلْتِنْجِي كُوكَهْ اوْلْ ثَمَرْ دَوْلَتْ — سُرُورِيلَهْ اِيرِيبْ صَلَدِي سَعَادَتْ

سَعَادَتْ نُوقْ قَرَارِي صَدِي تَخْتِينْ — سَرَادِقْ تِيَهْ مُحَمَّدِي رُخِينْ

سَلَامَهْ كَلْدِي اَنَدَهْ پُورِ عِمْرَانْ — دِيدِي مِيدَانْ سَنَكْدُرْ اَيلَهْ جَوْلَانْ

180 بِدِينْجِي كُوكَهْ اِيرْدِي اوْلْ شَهَنْشَاهْ — زِيَادَهْ اوْلْدِي قُرْبْ وعِزَّتْ وَجَاهْ

قُودِي كَيوَانْ اُوكِنْدَهْ تَاجْ وَتَخْتِي — كَهْ وِيرْدِي صَاحِبِينَهْ رَخْتْ بَخْتِي

خَلِيلُ اللهْ يَتِشْدِي خُلَتِيلَهْ — سَلَامْ وِيرْدِي رَسُولَهْ عِزَّتِيلَهْ

183 اَيتْدِي مَرْحَبَا اِي شَاهِ لَوْلَاكْ — قَدُومِكْدَنْ مُشَرَّفْ اوْلْدِي اَفْلَاكْ

رَقَدِي بَنْلَكِي خَاكِي قَفَسْدَهْ — طُقُوزْ اَفْلَاجِكْ لَجَدِي بِرْ نَفَسْدَهْ

يُوزِنْ خَاكْ اِتْدِي يُولَنْدَهْ فَلَكْلَرْ — كَلُوبْ يُوزْ سُورْدِي بَابِينَهْ مَلَكْلَرْ

186 چُوبَا يَا اوْلْدِي نُهْ طَاقِ مُقَرْنَسْ — سَلَامَهْ كَلْدِي اَرْوَاحِ مُقَدَّسْ

اِيرَرْ اوْلْ سِدْرَهْ قَامَتْ مُنْتَهَايَهْ — اِشَارَتْ قِلْدِي جِبْرِيلْ اوْلْ هُمَايَهْ

دِيدِي بُودُرْ مَقَامُمْ يَا مُحَمَّدْ — بُويُرْدَنْ كِمْ كَهْ يُوقْدُرْ بُكَا حَدْ

189 بُومَنْزِلْدَنْ اُوتَهْ اَمْرْ اِتْمَدِي حَقْ — تَجَاوُزْ اَيلَيمْ مِقْدَارِ بَرْمَقْ

دِيدِي جِبْرِيلَهْ اَحْمَدْ بُرْمَدَهْ بُوَاسْ — بَهْ بِشْ وَپِسْ بُورِنْ بَهْ صَغْ وَصُولْ

دِيدِي جِبْرِيلْ هَذَا تَقْدُرْدِ لِيلَكْ — عِنَايَتْ كُوسْتَرُورْ رُوشَنْ سَبِيلَكْ

192 قُودِي جِبْرِيلِي اَنْدَهْ سَتْ وَخَيْرَانْ — هِدَايَتْ كَلْدِي اَحْمَدْ قِلْدِي سَيْرَانْ

بُوَلْدِي اوْلْ بُولَهْ عَزْمِ اِتْدِكْ يَاكْ — اِيرِشْدِي بَيتِ مَعْمُورَهْ فَرَحْنَاكْ

پُوبِي رَا اوْرْدِيَا اوْرِي اَحْمَرْ — پُوبِي عَرْشِ اَعْلَايَهْ بَكَرْ

195 قَرَاغَتْ اِتْدِي قِرْنَدَنْ بُوقْ شَكْ — اوْلُورْ پَا بِينَهْ پَايَهْ پُشْتِي عَرْشَكْ

طَوَافْ اَيلَدِي بَنِي شَوْقِلَهْ خُوشْ — آدِي رَفْرَفْ اِيرِشْدِي بَرِيشِلْ قُوشْ

دِيدِيلَرْ بَعْضِ رَا وِيلَرْ اَكَا نُورْ — كَهْ بِزْ اِلْتُونْ چِكَرْ كَهْ اِيدِي اَزْ نُورْ

198 دِيدِي بَعْضِي بِسَاطِ نُورْدِي اوْلْ — سُوَارْ اوْلْدِي مُحَمَّدْ يُورِيدِي يُولْ

يُوزَاوْرْدِي اِي يَعِينَهْ جُمْلَهْ اَفْلَاكْ — اِرِشْدِي پَايِ عَرْشَهْ شَاهِ لَوْلَاكْ

بُودَكْلُوفِعِتِيلَهْ عَرْشِ اَعْظَمْ — اِزِي تُوزِي قَتِنْدَنْ ذَرَّهْ دَنْ كَمْ

201 كَلُورْدِي عَقْلِي كَا تَزَايُلْ اوْلُورْدِي — كَهْ حَيْرَتْ پَرْدَهْ سِي حَايِلْ اوْلُورْدِي

جُوعَرْشَ اَلْتِينَهْ اِيرْدِي اوْلْ يُوزِي — كُورُورْ اِسْرَافِيلْ اَنْدَهْ طُوتَرْ صُورْ

کوزادن امری طور روحه حاضر
سلام ویردی رسوله عزیتله
قلور اول یولده رفرفاول اشتاه
کچرمعیله نورانی حجابی
پس اندن آلدی روحانی ملکلر
کوزدیلر حبیبه قاب قوسین اولدی ماوی
وجودی فانی اولدی کندوزندن
چکلدی سرمه مازاغ البصر دن
چوکوزلدی اراده قلدی سد
ارادن کیدی فرقت وصلت اولدی
زهی وحدت که صفمزاندن کثرت
زهی عاشق جانیه حبیبین
زهی معشوق که بولدی قوب عزت
زهی صحبت که کسه ایده مزتلخ

اوکندی کوچ محفوظ اکه ناظر
طبوایدی ودوندی حرمتله
بوکوکرو بیلر ایدندی همدم
که یتش بیک یدی آنک حسابی
مقربلر درا اول درکامی بکلر
حکایتحضرت ایلندی مذکور
یخه قوسین بلکه قوب ادنی
کیدردی مرحجابی جان کوزیدن
کوزی حق نورن آلدی مرنظردن
حق حق نوریله کوردی یا احمد
زهی وصلت که اولدی عین وحدت
زهی کثرت که اولدی عین وحدت
ایدردعوت ویردعزت نصیبین
ازلدن تا ابد بختیله دولت
زهی مجلس که مرکز اولمیه سلخ

زهی دم کا یردی وقتلی مع الله
کامی مرنه وارکشف اندی کاشف
محبت اولدی اول عبده سابق
حبیبا ول جاملله اولدی مرتباک
سنک لطفکدرای حنان ومنان
قموواز لتحکده قعده
خدایا سانه لایق صلعم یوق
ازلدن ایلدک لطف وعنایت
الهی قولرکدن عاجز وخوار
عمل قلمقده قولقده قموسنت
اگرچه انلرک هیچ طاعتی یوق
اراده کیمی طالب کیمی مطلوب
ازلدن بونلری سن ایلدک واز
بود کلوجرم ایچنده حضرتکدن
قموسی معترف شام وسحرکاه

نه مرسل نه ملک بولدی اکا را
قموآسرار علمی اولدی واقف
صورتجامی کوردی فرقانی
یوزاورونه یدی یارب ماعرفناک
عنایت منبعندن قلدک احسان
که سن مقبول عندحضرتی
یوکه عرض ایدا جک طاعتم یوق
ابدویراول یوکه یارب هدایت
براوج امتم وازدرکنه کان
خطالرا شلکده جمله سی جنت
الهی سن غنی سن رحمتک جوق
رحیمارحمتکدن امتمه محروم
که اخرییلریی ایتمه نار
اومرلرقطره بحرر حمتکدن
اولقولا تقنطوا من رحمة الله

کاهی

حبیب الله شود کلو اندی نازی — قبول ولندی حضرتده نیازی
234 خطاب عزت یزدی یا حبیبی — یزرهرشیه رحمتدن نصیبی
شود کلور حمتمدك وعتی واز — صغراسیا بودریاده تکرواز
راشتدی بوخطاب مستطابی — قبول ایلدی بوشافی جوابی
237 مرادی حاصل اولدی دوندی احمد — زمینه اسماندن اندی احمد
قدم بصدی سرای پرسروره — که یول ویرمك یوزندن عروره
کتوردی ارمغانی چار یاره — نصیبن هر بریه بیکاره
240 ایندی ایلدم بوکیجه معراج — لعمرکدن اولدی یاسمه تاج
مقام قرب وادنایه یزدی — بواسفلدن نجوب اعلایه یزدی
سریره اولدی نطاق مقرنس — سریم اولدی هفت صفه مدنس
243 مرتب حاصل اندم خوقنده — عزیز اولدم جناب عزتنده
اشتدی صدق صدیق اولدی محکم — عمرده عدل داد اولدی مسلم
حیاسی زندی عثمانه مینك — سحاوجودیله لطفی علینك
246 عدوت بوجهلدن اولدی محکم — وبانی جهالت قلدی ابکم
کیسه صفله عزنلر اولدی — کیسه قهرنه مختار اولدی

زهی احمد زهی لطف الهی — کرم اولدی عالمك پشت وپناهی
241 اکا والیه اصحابنه همه — صلوتیله سلام ربیك کره هرده
الهی نور احمد در بحبوب — بحب سرمجده اولادنه مرتبون
کریم شمس جامعی رحمت الله — شفیع ایت مصطفایی شفقت ایله
244 کناه بحرینه غرق اولدی بومسکین — اغیثنی یا غیاث المستغیثین

مدح صدیق اکبر رضی الله عنه

رسولك یاری کم اصحاب دینده — صحابه ایچره اصحاب کزیده
که صدیق یلدیا وار یا اولیا وار — کمال صدقله اولدی مکنا
247 امیر المومنین بوبکر صدیق — امام اولدی نبیدن صکره تحقیق
واروب جنت قپوسنده طوره اول — یکیمه استرسه ویره جنته یول

مدح فاروق خطاب وصواب عمر الخطاب

امیر المومنین اول فیض وهاب — کیمیسی عمردر ابن خطاب
248 بودین یولنده عدل وداد ایدیدی — شریعت شهرینی اول باد ایدیدی

آیردی حقی باطلدن ایدوب فرق
یورتدی بنی حقی ایدی باطلی حرق

قاچرظلندن انك دیو شیطان
او شانور هیبتندن انسله جان

مدح جامع القرآن عثمان بن عفان

261 امیر المؤمنین او ذی النورین عثمان
سریر ملکه حلم و علمه سلطان

کورب اصلینی بلدیلر مرتب
ادب ارکانی اندن هر موذب

حیا اوکندیا اندن اهل ایمان
انك جهدیله جمع اولدی قرآن

264 شهادت رتبتین قلمغه ظاهر
که قرآن اوستنه جان ویردی اخر

مدح خاتم الحیا علی المرتضی

امیر المؤمنین در دنی حیدر
اودر ساقی انکدر جام کوثر

شریعت علمنك در بانی اولدر
طریقت اهلنك سلطانی اولدر

267 سخا و لطف و احسان و مروت
صفا و صدق و اخلاص و فتوت

شجاعت هم کمالیله کرامت
انك حقنده در بو جمله خصلت

مدح حسنین و عمر کریمین و عشرهٔ مبشره رضوان الله علیهم اجمعین

کم اندن نور حشی ایکی شه در
سعادت برجی اولدزی مهر و مه در

بری خلقیله خلق اچره حسن در
ریاض عزته سرو سمندر

بری شاهم شهید کربلادر
حسین پرعنا و پرشاه در

چراغ قرة العینی رسولك
یورکی یاغدر روح البتولك

[illegible]
ویرر ار محتشم یاحسینه ویلت

اکی عمی و اولور ناموس الناس
که یعنی حضرت حمزه و عباس

حبیبك یاری اولر اولدی حقیقت
بیان ایلدی اصحاب شریعت

کم بولنر جمله سی بر شمله ولیدر
ابوبکر اول و لیلرا و لیدر

اکی عمی عمر او ذی النورین عثمان
علی در دنجسی در ابن عمران

بشنجی طلحه در اولمادی طالح
صلاحت کوردی اندن جمله صالح

دل و جانیله کلدی قلدی بیعت
کم اولدی اهل عزت اهل حرمت

اولور الشفی یاری عبد الرحمن
محب خاندان محبوب رحمان

عزیز محترم اصحابا یچنده
شریف محتشم احبابا یچنده

282 يد بخشي زبير ابن عوام در — مكرم فخر اصحاب كرام در

كرميدر قمو اهل كرامك — كه مقبولي اولوبدر خاص و عامك

سكر يحيي در سعد ابن وقاص — خواص المؤمنين ايكنده اول خاص

285 رسول الله آيلدي اطاعت — اكي عالمده كسب ايتدي سعادت

طقوز يحيي اميرالمتقين در — كه سعد ابن زبير پاك دين در

حبيب الله اولدي يار صادق — سعيد اولدي سعادت بولدي ياق

288 اون يحيي عبيده ابن جراح — آكا فتح ايتدي مرابو بي فتاح

كوكلمه جانله سودي حبيبي — كرم اولديلر جمله در تلارك طبيبي

بو اون يارك كه اولدي اهل عزت — كرم اولديلر محقق اهل جنت

291 كه بيعت ايتديلر تحت شجرده — رسوليله قموسيه برنظرده

درخي بونلرا برلمادن يرندن — طوروب برلمادن بيري برندن

ابر شدي جبرئيل ويردي سلامي — كتوردي حق تعالي دن پيامي

296 بغشلادي سكا حق جمله يارك — سنك جنتده اولسون هم جوارك

قموسيندن محقق راضي در حق — بودر تحقيق تصديق ايله مطلق

نه منكر كرميدر بونلره انكار — ابدقالور جهنم اجره اي يار

خدايا ايت بنه كا اصحاب اولاد — طمودن جامعي بك جانن آزاد

محب آل و اصحاب نبي در — دكل آنك كبي كم اجنبي در

ايچورآي صحابه مشريندن — ايرمه اهل سنت مذهبندن

سبب تاليف كتاب وتصنيف رسالهٔ آداب

300 مكر بركيجه مهتاب منور — جهاني نوره غرقا تشديكي كبر

صفا ويردي جهانك سروري — كوكل بولشدي شوقيله حضوري

اوتوروب خلوتمده فكر ايدردم — خدايه شكر ايدردم ذكر ايدردم

303 مكر يارانلرمندن برمصاحب — كماله طالب واهلينه راغب

كلوب بيك لطفله ويردي سلامي — كتوردي برا اولوبردن پيامي

ديدي دولت شهنشاهي سنانك — سعادت كوكينك مهابي سنانك

306 يكانه خسرو دستور دوران — كه اولبدر اصف سلطان سليمان

اولولر سروري صاحب سعادت — طبوكي خلوتينه قلدي دعوت

اوتورمه طور سكا دولت يارشدي — كم اول دولتلودن عزت يارشدي

309 ايشتدم چونكه بوشايي جوابي — قبول ايتمكده بولدم چوق صوابي

دیدم دعوت اجابت بدر واللهم
باش اوزره خدمتیوز ایله سورالم

روان اولدق یتشدک خدمتینه
دعا ایتدک جنابعزتینه

ایاغ ازره طوروب عزتلرایتدی
دکل بیلدیکیچه بیلک حرمتلرایتدی

خدا آرتورسون آنک دولتینی
قوه عالم ایچنده حرمتینی

باقوب عینعنایت بزله کوردی
لسان لطفله حالومی صوردی

بنی خوش طتلو دل ایله طیور دی
دونب لطفله بونظم بیوردی

دیدی کلدیکی جهاتی یتیمه شاعر
قودی همشهریمز برنظم فاخر

اوقودم مزیادکارن هر برینک
بهار ستاندی کوردم عنصرینک

کرامتش وامق عذرای منظوم
آدی دللرده معلوم کندی معدوم

اشتمش چوق جهاندی آدوصالتن
ولی هیچ کمسه ویرمامش نشانن

مکر برشخصک اول کرمش الیسه
کرامتش ترجمه کندو دلیسه

ولی اولد کلوویرمامش لطافت
مذاق جانبوله اندن حلاوت

بوعمرک کچمدن وقتی وعهدی
دورش سن داخی ایله جدوجهدی

کلستان بخندی ایله پروازت
معانی صیدینه اولدک جوشباز

سوزه کز بلبل شیرین زبانسن
شکرلی طوطی شکرفشانسن

امیدم وار عنایت ایده باری
قویاسن دیده بزیادکاری

جهانک نامه سندی قاله نامک
اوله خیریله ذکری خاص وعامک

قصیدن اوچورنجق مرغ جانی
قله نامک جهاندی جاودانی

قویرادی قوینجق سن جهانی
دیسونلر تکری یرلغاسون انی

شول آدی قومه کریاد اولسه ناکاه
ایشیدنلر دیا الرلغته الله

برادی قوکه یاد اولسه هرکاه
ایشیدنلر دیسونلر رحمة الله

بقا بولور اوادی قلمز
اوبودولتده رفانی اولمز

اورامدی دیچوندبرشهره بنیاد
انکله ملکدک اوله آباد

یوری خرج ایت معانی درلرندن
بنا ایله سخن کوهرلرندن

چکه دایره بزسورمسروز
کرانک سقفی اوله بیت معمور

شورنمه ایله اول شهری عمارت
کلب کروبلر قلسون زیارت

اولالطف خدا حصن حصینی
ملک کلزناظری جبریل امینی

شهنشاه ادینه برخوش کتابت
کرانی درج درولعل ناب ایت

کتاب وامق عذرا دیسونلر
ریاض بلبل شیدا دیسونلر

اوفنسون شوقله دوران اچنده
صفاوذوقیله اخوان اچنده

محبت نامه اولسون ادی آنك شکردن طتلو اولسون دادی آنك
مبارك ادینه اول شهریارك که بو کون فخر یدر بو روزکارك
جهانك جانی دیرجانك جهانی زمینیله زمانك کامرانی
جناب عز و فخر آل عثمان امیر المؤمنین سلطان سلیمان
دوزت ادینه برخوش داستانی بدیعله بیان ایله معانی
فصیح الفاظله ایت آنی تشریح کی اولسون انس وجانه وردتسبیح
کتور جهد ایله بو نظمی نظامه اوقتسون تا الی یوم القیامه
شهنشاه ادینه اولسون مسلم اکلسون حشره دکلو شاه عالم
اکر قرد و سیچ کلماسه جهانه کلور میدی وجوده شاه نامه
بلیغ اسطابی فردوسی مقصود اکلمزدی بکون یازو محمود
بو دیو شاه نامه نظمینه نظامی اوتندرماوی شاهاز عظامی
شهنشاها هلکو یکلدی بوجهانه قودی هر بیری بردرلو نشانه
کمی قلعه کنی حرز ایدی ابادی صوکندن خیریله قوما غیجون آدی
ایرشمش هر بیرینك کوکه باشی یقلدی قلمدی طاش ارزه طاشی
نه شهر و قلعه که تاج اجل جیشی قموسن قلدی تاراج

آنك کم ادی قلدی دولت آنك آنك کم ادی قلدی عیکبت آنك
نظامی چکمسه چوق درلو رنجی کتور ماسه وجوده بنج کنجی
قزل ارسلان ادن کم یاد ایدردی روانین خیریله کم شاد ایدردی
نه ارسلان قلدی نه آنك بنا یی نه یر اوزره بنا سینك اساسی
نظامی ایتدی ای خیریله یاد یقلدی ملکی قلدی ادی آباد
طهورایت سنده برگنج نهانسن که مداح سلیمان زمانسن
شکر لله وجود وارانه ایردك حضرسن جشمه حیوانه ایردك
قرنجاسن سلیمان خدمتنده بو نظمه ویر نظامی دولتنده
قلك دوندکجه یر طوردقجه قایم آکلسون شهریارك ادی دایم
قبول ایتدم دیدم حسن وعنایت اولرسه بن قوله حقدن هدایت
شهنشاه آدینه بو نظمه بنیاد قلالم کم دیالرآفرین باد
پس آندن یراوپوب قلدم دعایی اجازت استدم ایتدم ثنایی
ایاغ اوزره طوروب بیك عزیله وارب برکوشه ده قلدم قناعت
دل وجانیله ایتلیب اطاعت ایدب قرآندن ایلادم تفال
شهنشاه آدینه حقه توکل

آجلدي سوره والشمس ظاهر ديدم فالم مبارك اول آخر
سجود ايدب حقه قلدم شكر پس اندن ايلدم شاهه دعا كر

مدح شهريار ابن شاه سليمان عليهما الرحمة والغفران قوله

372 نه شهدر اول شهنشاه معظم كه اولبدر فخر عالم خير آدم
سليمان سلطنت اسكندر افسر يد بيضه محكوم يدي كشور
پناه خلق عالم ظل سبحان اميرالمؤمنين سلطان سليمان
375 سراسر يوزينك شهريارى زمينيله زمانك كامكارى
عدد ده التي حرف اولدي سليمان كه اولدي شش جهت حكمينه فرمان
نكم واريسه عالمده بشارت بو التي حرف كا ايلر اشارت
378 سعادت سيرتي انك قلدي افسر عدالت لامي لامندن آلور فر
يمن يا الدي اندن اولدي ميمون همانك ميمي ميمندن همايون
الف الدي امانتا اولدي معمور كه نونى برله نصرت اولدي منصور
381 هميشه ياري اولسون فتح نصرت نديمي عزت وهمراهي دولت
خدانك ظلى در ظلك ضيايي سعادت آسمانينك همايي

سرير عز ودولت شهريارى مكرم آل عثمان يادكارى
سعادت ملكنك صاحب كلاهي سخاوت برجنك مهريله ماهي 384
شجاعت طاغينك شيرژياني مهابت ملكنك ببر وبياني
فصاحت كلرينك كلستاني بلاغت باغينك بلبل زباني
قي يونك كبي شاه باكه كوشكر رعيت پرور اولمه عدل كستر 387
عدالت شهري كبينك اميني رعيت خلقينك حصن حصيني
ربيع حسن اعلا ميله موصوف خصال خوب موزونيله مألوف
زمانينده جهانك من واما منه بود وران اولدي هنج برزمانده 390
بارشدي اودله صوبا دله خاك بودوران هنوز دوراندي افلاك
ديكن قلمادي عالمده كل اولدي صفادن جمله قوشلر بلبل اولدي
بتوردي سنك خاره لعل ومرجان آجي صولر ذهب اولدي ابحيوان 393
بودوراننده كمسنه اغلمز زار مكر عاشق اولمه يا بلبل زار
يتورا اولدي درننده كربنك موش عداوت كندي اولدي وقدري خوش
قويونك شمدي قوردا اولدي شبانى قول اولدي ديلكو بكلر ماكيانى 396
كلور هركون نيازيله ايدرناز چقرا اوردكه وطورنا يه شهباز

ایلا ینده زهر کور زمزایلا بخی — کو صالح صادق اولدی مرزایلا بخی
399 جهانده قلمدی برکسه غمکین — غمادن شادی خندان آج والکین
زهی ایام خوش وخندهٔ دوران — زمان شادی واوان فرحان
هزاران افرین بورورکار — هزاران افرین بوشهریار
402 اوکون ای چرخ کهبونک کبی دوران — کتور مادک اولدن برورکردان
سونسون یرلهٔ کزمز بونزمان — جهان اولدی سراسر باغ وبستان
کلستان سیرفی ایدم محرکاه — کل سوری کولبل ایدر آه
405 اچلش شوقیله شهلا وخندان — شهطولوایچره زرین قدحدان
کوزن دکمش کوکه نرکس ایدنناز — شهک مرپرقیشی اولسون یکی یاز
بوین اکمش دعا ایلر بنفشه — شهک عدلن زیاد ایلر همیشه
408 زایوا وستنه سرو خرامان — طوبا ایلر دعای شاه دوران
چنار آل کوترب ایلر دعالر — شهنشاهدن اراغ اولا قصالر
ذل اورادب صلادر برزمه سوسن — بودوری خوش کجورسن مرده زن
411 سلیمان زمان دوراندهٔ بوبو — نه دوران دور ایدرمه جاندهٔ بو
قمود للود لنجه محرکاه — اوقوزلر خوش دعای دولت شاه

قموا سراره معلوم علی عالم — اولبدر شرق وغربه حکمی ساکم
بو ملکی ایلدی درت اولوسلطان — سراسر قبض بسط حکمینه فرمان 414
کراول شاه سلیمان بن داود — جهان ملکینی ویردی اکه معبود
اکبنی فیلقوس اولی یکندر — کانک حکمنده ایدی بحر بیله بر
اوکنی کلدی سلطان بن سلطان — سلیم شاه ابن سلطان بایزیدخان 417
معین اولدی خدا شرقیله غربی — مسخر ایدی شمشیریله ضربی
کو صرب برله رومی کلدی لکر — تجسم ملکینی قهر ایدی سراسر
سعادت سینمی چون اشرنه صلادی — علاء الدوله نک تختینی الدی 420
کسنه مرتبه ایلمادی مذهب — نه جمشید و فریدون ونه کسری
ایکی سلطانه ویردی تخت آلتنه — براسکندر ربی سلطان سلیمشاه
سکندر الدی یوزبیک عسکریله — سلیمشاه اون سکزبیک سروریله 423
هزاران افرین بوملک رومه — اولولر شاه اولولر هردم بوبومه
کراولادی ملکه وردی تخت شاه — سلیمان شاه بن سلطان سلیمشاه
کوملکدی اون ملکک سلیمان — بیناخر سلیمان اولدی سلطان 426
جهانی روشن ایدن سایه سی در — بوسایه عالمک سرمایه سی در

جهان طوردنجه وار اولسون جهان
سليم شاه كبي اولسون مرد ميدان
محمد خان كبي هر فنده كامل
يدر سلطان كبي هر كاري تدبير
عدلده جود و احساند خداوند
جهان ملكيني ضبط اتمكده اوردخان
قمونك حضلتي هيبتوندن حاصل
هراون بريره كلسه كامل اولدي
بحمد الله اوغلي آل عثمان
اولبدر جمله فضليله مفضل
الهي بوكا له وير مدنقصان
دوكنمز وصف شاه اي جامي كام
دعا اولسون سكا رسيله ايين
قحن اولور شهك وصفيده غايت
كذا وصفايده مزعالي جنابي

زمين اوزره اكلسون هر زمانده
سليم اولسون نته كم بايزيدخان
مراد خان كبي هم غازي هم عادل
اولبدر يلدرم كبي جهانكير
بوكون غازي خداوندكار زمانده
غزا ايدوب ايله اجتلفيده عثمان
انكون هر بريشده اولدي كامل
قمو مقصود بولوندن حاصل اولدي
اولبدر حضرت سلطان سليمان
كا ايله مكمل هم مكمل
جهان طوردنجه طورسون شاه سليمان
كوكلدن آخ دعايه صدقله آل
غيري در مدح واوصافيدن سلاحين
محيطه كم بولور حد و نهايت
اوكه بلوري ذره آفتابي

سليمان يحه وصف اولسون بريحه
بن اول مور دعاكوي نجيفم
بيان وناز له خاكه سوروب يوز
دعاي دولتنا اوقر يحه كندز
دعا ايلركن اول بختي سعيده

اوكر مقداري ايزنبكه قرنجه
كه بي مقدار وبي قدر وضعيفم
دعاي دولتنا اوقر يحه كندز
دله دلدن ايرشدي بوقصيده

قصيدهٔ مصنفه هجون عصيده مامعه در مدح پادشاه اسلام مدالله ظلال معدلته الى يوم القيامه

ايدوكنك براي كوي جانان دولت
بخت ويرب جهانه نوروز روزنجك
تبتا اوقر ملكلر عدوانكه فلكده
ثقلت قومادي ايمان اهليه لطف
جنت اچنده حورا مشت بهشت اوقرلر
جنت يزر شرفده پرجبرئيل پر سعادت
خلعت بحلش اول قدوكه توزدي دولت
دولتا انك كه اندي دولتلو مالك پاك
دلتده قلدي هركم خير يله ذكرك اتمز

عمرنلو حالي بايك سرتاج اهل عزت
عالم مزين اولدي بولدي باي بخت
زيرا كه اولدي نازل شان عدويه تبت
جانينه اهل كفرك قهرك برقدي ثقلت
دار السعاده كه هر كني باغ جنت
ويردي جهاني ساكه نامك جهانه بخت
دولت لباسي اولسون ساكه هميشه خلعت
توزين كوزينه سرمه باشينه تاج دولت
تنيا دا حرتده اولمشدر اهل دلت

456 رحمت بحاری موجی غرق ایدر جرمی

رحمت وقن عاصیه سندی جودت

سلوت بوب زمانه غمزه کده وندی

459 شوکتده ای شهنشاه یزرمز سکا سلیمان

صحت سکا که نطفه عیسی کبی دمندن

ضجر تدم قلدی یا غدا بختوکی کوردی منی

462 طاقت کتور مزای شاه بار عطا که کردون

ظلمت کبی وجهانده سا یکده خوش

عشرت زمانی کلدی عالم منوز اولدی

465 عیزت ثوتا غنی چل محکم میان جانه

فرصت وار یکر ایده قاقدی قصر زمانه

قیمتنه یدم یاه دیدی کوکلم

468 اکلیت ازل قلمه دوده دت قدرت

لیلندی هستده هواسیله

منت بدون سب ایتدی

471 نرهدر سیانك اویمك قلوبه زیرا خوش دور اول اشکدن ایکی جهانه نز

وسعتده دنیا زمانه خوش هنکده ای شاه دهر تهی دست ولشکر اهل وسعت

هیت همایی ظلن اوستینه جامولك لطف ایله همت ایله صل ای همای همت

474 ذی قولك سکندر رقمه نجه بولدی یوکلدی شوکت

یوکلدی اکه کردون ذلت بوینی ای شاه

اول یوکدن ایله اراده دونت بوکنی یوکلت

[illegible]

خدایا خلق عالم ساکه محتاج نکم وار ای بحول طوقله آج

477 مدد لطفکدن اومز جمله اشیا عنایت سندن استرز خدایا

غنی سن جمله سندن کاینانك آر ایلیك برهان برپاك ذاتك

عنایت ایلمك لطفکله ذره اولور خلقکله حاکم بحر و برده

480 برآوج طبر غی سلطان ایدرسن جهای حکمه فرمان ایدرسن

ویررسن مور مظلومه زبانی سلیمان بیله ایلر نکده دانی

من اول مور حقیر آشفته حالن غرا جمعده کندوده لالن

دلم در تمکه یوقدر مجالم مقالم یرله معلوم اولمه حالم

483 شکسته قلبمه قوت ویرای حق بوخسته جانمه قدرت ویرای حق

دهانم آب لطفکدن تر ایله — نه سوزکم سویلیسم کوهر ایله
لسانم مصطفی کبی فصیح ایت — مقالم صفالر ویرصحیح ایت
سوزم لطفکله اولسون نطق عیسا — دمیدن مرده جانلر بولسون احیا
کوزوم عبر یچون روشن ایله — صفاییله درونم کلشن ایله
طبیعت ظلمتنده قلمه پنهان — سوزم لطفکله ایله آب حیوان
سلامت ویرسزه سلسبیل ایت — ایی هرتشنه جانلره سبیل ایت
عنایت ایله نظمم ایله موزون — اشیدنلر دیسونلر درمکنون
بو سوزکم سویلرم مقبول عام ایت — قوم اکسیکلو نقصانین تمام ایت
اولبدر اوکیله ابتدا سیه — اومار زخیر ایله انتها سیه
که زیرا بن رقیب اکسیکلک ایتدم — کوجم یتماذوقی یولدا کتدم
نه مقدار مروارای خلاق عالم — معارف سویلمکدن بن اورمدم
نه سوز قلمش که ایی دیمش دیل — نه یول قلمش که ایی دیمش منزل
یمشذر حضرت شیخی شکرلر — قومشذر سوزنه دیوصافی کهرلر
بیورمش خسرو شیرینی شیرین — هزاران آفرین صد بار تحسین
نه دکلوارسه سوز خیر وشردن — قمو اشیادلینده نفع وضردن

مرتب ایلمش اصلیخه تقریر — کوکلر لوحنه لصفیله تحریر
اولنلر حقه قایل ایلر انصاف — کورورزنیچه بی انصاف یدرلاف
ایدرکندوایله جهلن اظهار — طولاشورشیخینک شعرینه هربار
کورزنظمه بعضی هزلیاتی — نه اصلی وارنه فصلی نه ثباتی
صنورانکله مسکین شاعراولدی — که یعنی لطف طبعه قادراولدی
کیمه طوشاولسه سویلرمهملاتن — اوقورهرکزهرخبیثه هزلیاتن
اورزلاف هرخبیثی کورسه ایدر — بنم شعرم نکون شیخی دن ایدر
بنم شعرمدن وارذوق وحلاوت — یچون خوش طبعه ویرمایه لطافت
کلورکندویه کندوشعری طتلو — کورزغیرلرلک شعرینی یتلو
برنجن صنعتی استرزریسنه — کورزخرمهرسن کوهریسنه
سچامزطوطیدن طورغای مسکین — هما صانورلاقرغای مسکین
لنلرحضرت شیخی کمالن — بلورکندوزینک نقصن زوالن
سریرملک نظمک شاهی شیخی — شرفده برج نظمک ماهی شیخی
سعادت ملک کنجینک امینی — سعادت درجنک دردثمینی
میسراولدی حق قلدی عنایت — مبارک مرقدن قلدم زیارت

سوزي چركين يوزم عجز يله خاكه — توجه ايلدم اول روح پاكه
يورندي تن كوزي غفلت توزندن — اچلدي چشم جان وارلق يوزندن
516 همان ساعت بامر حضرت حق — نظر قلدم مزار اولدي اكي شق
منور كوردم اول روح مصور — طلوع ايتدي بولندن صانكه خاور
طوردم صدقله وقتومه حاضر — عنايت عين برله اولدي ناظر
517 زيادة توتيله چكدي آواز — سوزن لطيفله آندن قلدي اغاز
ديدي اي جامعي شوريده شيدا — هر علمه اولمق استرسك توانا
طلب قل خدمتن سلطان علمك — قومه در كاهي در بان علمك
522 رجا ايله مرادك طاپوسندن — وار [illegible] قاپوسندن
ديدي وكوزدن اولدم غايب اولدم — [illegible]
صورب اول شوقله يوزيره سوزدم — [illegible]
525 نصيبم آلدم عالي همتندن — [illegible]
چرغ جان انكله روشن اولدم — [illegible]
چو شيخي حضرتيندن ايردم — [illegible]
528 ندكلو ويرسه قدرت

دور شدم بندن قدرتا اولدوغمجه — دله كتوردم آلدن كلدوكمجه
كيمجه كوندز چلشدم ارتدم اقدام — بويرمج بيتي نظم ايتدم سرانجام
كيمنده معني يوق كيمنده صورت — بلمز وزني يوق اصلنده صنعت 531
نه بللو نظمه نه خود نثره بكزر — كم اندن حظ اله طبع سخن ور
سوزي اكسكلونك اكسكلدرهب — كمال اهلي كبي اولمز مرتب
كه بودر عادتي صاحب كمالك — مقالن كوريجك اهل مقالك 534
تمام ايلر انك نقصيني ظن تر — عيوبن دامن ستريله اورتر
كدر مشدر كوكلدن شك ريبي — انكجوندر قومز هر شنيده عيبي
الهي سن كه ستار العيوبسن — بلورسن سرري علام الغيوبسن 537
قلبدر جامعي جهليله محجوب — هواي نفسيله معموم مغيوب
حمايتن لطفكيله ايلكل رفع — هواي نفسي اندن ايلكل دفع
قومه نقصيله اكسوكن تمام ايت — قبوليله قبول خاص وعام ايت 540
سكا مين دير اميز ايله بلادن — اكي عالمده هردم لوقضادن

سوزك ارتوغن اكسوكن قوبالم
فسان وامق وعذرا ديسالم

ابتداء داستان شاه طیموس نام بادشاه علی اولنا یوسف شاه بابا یه دختری میرهرنام برجمله عصرلرنو بوسع واشتهاندن وجوده کلدوکی بیان ایدر

543 کل ای کوینده بزم معارف — بزی سن رعشقه ایله واقف

صفا ویرسون دلوجانه صفالر — قوپرعشا فی کرم اتسون نوالر

رشیدن جانلرا تسون یا قدیر خالد — سراغاز ایله برقول طرب ناک

546 شکرتی عشق وامقدن خبرویر — دهان طوطی جانه شکرویر

ندن اولدی مطرا حسن عذرا — ندن وامق اولبدرمست وشیدا

بلیغ انشا یله شرح وبیان ایت — فصیح الفاظله ابی عیان ایت

549 مکرم اولسون عاشقلر قیندہ — اوقسون اهل دلر صحبتنده

بکا بوقصه شویله اولدی معلوم — سراغاز ایت سوزه فهم وله مفهوم

کچه حال ماضی دن برخوش حکایت — روایت قلدی ارباب روایت

552 یدردورنده بیلک یاهرنه اختر — دیدی دورنده بیلک یاهرنه اختر

پس ندن صکره ثمسه ایردی ایتام — ازل کیوان وبرجیس صکره بهرام

خرشید ایرشدی نوبتی شاد اولدی ناهید — چودورانی اچره دورن سوردی

555 جهانه شاد لقدن ایردی بهره — چوحکم ایتدی جهان ملکینه زهره

بودورده

بودور زهره اچره برجهانکیر — ظهور ایتدی جهانی قلدی تسخیر

سراقوانوسلاطین آدی طیموس — مؤدب اهل ننك واهل ناموس

558 فرید عصریدی اولدور ایچنده — جلوس ایتدی سریر تخت چینده

یدی یوزیل سورنه وقیله عمری — کچوردی دنیده شوقیله عمری

جهاندہ اولمدی برلحظه غمکین — اوکینه صوایچنجه کلدی کین

561 بودکلوطول عمرایچنده هرکز — کتوزما مشدی دنیایه اوغل قیز

بوحسرتدن ایدردی نیچه فکری — قوجردی هرکیجه برتازه بکری

جوبرکون کوردی عمرك تونهاری — خزان ایردی صردی سبزه زاری

564 تحیر برمغز آغزینه آلدی — تفکر ایتدی بحر فکره طالدی

دیدی الدن انجق ملکی الله — دوشردی شمله بوتخت درکاه

دریغا کلدی بندن براوغلان — اولهه تحتمده بندن صکره سلطان

567 که دشمن تختینه دشمایه تختم — عدولرایله صوکمده رختم

بورای ایتدی شاه عالمدارای — کم اکلون بولارطوطوای

کلهاندن سلاله وجوده برسلاله — کیده کندو یرینده باقی قاله

570 ایوردی ایتدیلر دیوان دولت — کلب جمع اولدیلر ارکان دولت

دیدی ای عاقل و دانا اولشکر — جهان اخوالنه بینا اولشکر
سراسر جست جویدك جهانی — کتورك برنگارندن نشانی
بولك برنازنین پاکیزه جوهر — کورك برباکره ناسفته کوهر
امیدم وار عنایت ایده معبود — کله اندن وجوده درّ مقصود
دوغه اول برج دولتدن برآخر — جهانی کون کبی ایده منوّر
آیاغ ازره طوروب برمرد دانا — دعا ایتدی یرا وپدی دیدی شاها
مکرکم ملك توران اجره ای شاه — که وارزدر سقلبه شهرنده برماه
آنك بردخترى وار آدمی مهر — اولور هرسوزی جان زخمینه مرهم
ویرر اولشکره عیسی کبی جان — شهك اندن اولور دردینه درمان
طوقندرما مشرانك دست افلاك — الینه اگمینه خار وخاشاك
نظیری یوق اوماهك دورنده — نه ملك وروم شامنه ملك چینده
اکر بیك یل اوکرسم آنی ای شاه — که یوزبیك اوکدکمدن ارتق اولماه
تمام ایتدی سوزن قلدی زمین بوس — اشتدی آنی برشاه طیموس
خبث قانی قیناردی طمرده — طوتشدی اتش حسرت جکرده
بوافسانه کاچون اولدی افسون — الب عقلنی ایتدی مست ومجنون

جهان ملکنده اولمزدی نصیری — شهك واریدی برعاقل وزیری
کچورمشدی خه در لوسرنجامه — مفرح ادمیدی شادکام نام
کای جانك ازل جامنده مأنوس — بیوردی شاه کامه شاه طیموس
مرادومه ایرمه ایره عنایت — ویررز الهامله کوکلمه شهادت
یوری توزانه وارعزم ایله یارین — چونلدك اول مهك نام ونشانین
ایرشدرباکه ای یارنجسته — آرشدرجهدله سعی ایله استه
شهاعمرك جهاندە اولا بیك یل — ایتدی شادکام شادمان دل
یا اوزن یا نشانن ایرایرین — بیوردك باشمه استینه وارایرین
یوزا قلیغن وانمخدمتکده — شهاواردرامیدمدولتکده
سلیمانه ایدم بلقیسی محتاج — قلم هدهدکبی امرك باشه تاج
سفرقیدینی کوردی چشت وچلاك — وزیرکاردان اهل ادراك
یرارزیولداش وقولداشن بیله نفراز — کتوردی لعل ومرجان سیمله زر
سفرجرهنه جان فلکینی صلدی — مهماندن نکم واریدی آلدی
کلب باش قودیلر خاکه قدمدن — مبارك کونده برفرخنده دمده
یونلدیلر یوله خوش شوکیله — دعا آلب صفای همتیله

يورييلر نجه هفته نجه كون — شوب صاغ وبلكه دشت وهامون
بورسميله سوروب شاه سخركاه — كه بابك ملكيه ايركردلر راه
603 صلارلر پشروبرمزدهشيارلر — كه وارب بابكه كشفايده اسرار
وارب شاهك قپوسينه دعالر — وبب شيكن ايلدي ثنالر
اجازت ويردلر كردي يوزاورردي — الن قوشوردي شاهه قوشطوردي
606 دعا ايدي ديدي مرد سخندان — جهان طورد قچه طورا شاه توران
ارشدي خدمتنه شاه جهانك — وزيري شادكام طيمورس خانك
مقدم پيشروبن قولك اي شاه — وريدي كه شاهي ايدم اكاه
609 اشتدي والدي خندان شاه توران — بيوردي قاصده مال فراوان
نه دكلو وارسه خدمتده جندي — بيوردي جمله سي هبه آته بندي
بزنهرلك نكم وارخاص وعامي — يله قوشولدلر شادكامي
612 آلوب قوندردلر بر خوش مقامه — سلام ويرمزدي دار السلامه
پس اندن چكدلر خوق نزل ونعمتا — شراب وشمع وشاهد شهد وشربت
نكم تعظيم وتكريم وارسه هب — كه ترتيب ازره ايدلر مرتب
615 پس اندن شاه توران ايدي ديوان — كلوب جمع اولدلر اعيان وازكان

شهك ديوانه خوش شهرتيله — كه وارلر شادكامي شوكيله
دوشادلك بساطي كلدي نعمت — يلدي خوش جلدي شيروشربت
618 پيلن نعمتك شكرن ديدلر — قشوغي جمله سي الدن قودلر
ادب برله دوب حالي صوردي — طعامي ولطفيله طيوردي
اياغ استينه طوردي شادمان شاد — اجازت الدي ايدي سوزه بنياد
621 ديدي بيك عزتيله شاه طيمورس — ايدر يوزبيك سلام ايلن زمين بوس
ايدوب طابكه يوزبيك عزونازي — كه وارد رخاك پايوكه نيازي
نكم وارسه اسرار صنايعر — برلش نامدهب اولد اخر
624 چقردي برمبارك نامه موزون — كمشدن كاغدي وارخطي الوان
بليغ انشايله نثري برلش — فصيح الفاظله نظمي دوزلش
طوروب مدح وثنا ايلر صوكنده — اوبوب قورنامه شاهك اوكنده
627 ادب تعظيمله اولنامه شاه — اوبوب باشينه قورخوش بارك الله
پس اندن مهريله مهريي الدي — كوزيته سوردي كوزخطينه صلدي
برلش حسن خطيله محقق — سرنامه بنام حضرت حق
630 جهاني يوغكن وارليلر اول — هراشده قدرت اظهار ايلين ول

	تنك امر بندن اولدي جمله موجود	ويرز موجود دنكم انسه مقصود
	پس بندن ستا نوكه سروب يوز	دعاي دولتكده كيجه كندوز
633	ايدرز صد قله دولتد عاسن	قلورز قيوكه خدمتد عاسن
	شادان صكره شاه كامرانه	سوروب يوز عجزله يوزا سانه
	دونك قدر اولكه كونك عيد نوروز	نيازمندنده يوزاي شاه پيروز
636	رشتدم دولتك برجنده اي ماه	طلوع ايتمش كشن مانندي بر ماه
	قصورم يوق سر بر سلطنتده	ميسر در مرادم هر جهتده
	سرمده افسر سر تاج دولت	ولي برج نسبده يوق سعادت
639	بيوز مادي درختي عمرمك كل	اولا باغمده بندن صكره بلبل
	سزكله كرچه ظاهرده جدايز	ولي فطرت دمنده اشنا يوز
	بزي ياد ايمه نصف ليله ياد ايت	بو معنده بريدر عدل داد ايت
642	صفاي همتكدن ليله دوز	قومه خاك مذلتده بزي خوز
	نيازمندك نيازن قبل اجابت	كرم كسترسكلي كان كرامت
	يتشدر همتكدن باكه بهره	شرف ورسون كشن بر مينه زهره
645	قران مهر ومه چون اوله واقع	طوغه بر مشتري بخت زهره طالع

	كشن كبي جهاني ايده پروز	صفا يله اوله يز يوزي مصور
	سبب اولما غه همتم ايلك اي شاه	عنايت ايليه لطفندن تمنا
648	دل وجان اوله لطفنك برله اباد	كه باقي عمر دولت مستد باد
	اوقودي نامه سيني نامدارك	رموزن بلدي ندر اصلي كارك
	تفكر ايدي صلدي بحر فكره	يتشدي ناكهان بودر بكره
651	اولا مي بو نجلابن در دولت	ايده طيمور شاه بن خاكه عزت
	زهي دوران دولت بخت اقبال	سيار مده مبارك كلدي بو فال
	بو شاد يدن بيوردي شاه بابك	بن انك قولين قيزم كنيزك
654	اكرچه يوق لياقتم اوله وزقول	بحمد الله كرمدن ايدي مقبول
	بيوردي جمله للاي قعزدك	تمام قرق كون دكون اولسون جعزدك
	قونقلك نعميله طوق واجي	كتورك بدعتي المك خراجي
657	اراده قلسون بر كمسه غمنك	كرم اولسون باي ويخسول هب فرحناك
	ندا اولدي دير لدي خلق عالم	شهنشاهانه عرس اولدي معظم
	نصيب اولدي فحه هر كسي زاده	يبوب ياد ايدر شاهي دعاده
660	تمام قرق كون دكون اولدي دنكون	نشاط شوقله ختم اولدي دكون

يرينه يندي جمله رسم و آيين — بيوردي شاه اولندي عقد كابين
اولولر جمع اولوب كوردي جهازن — يزوب دفتر ايدرلر چوغن آزن
دوشنديلر عروسي يوريله — كه باشلن ايغه دك كوهريله
دوزدلر برنجا فخوب موزون — طورتلر اوستنه چترهمايون
سحردن يوكلندي بارينگاه — اوتوردي اول مرصع هودجه ماه
قوشتلر برنجه پاكيزه دختر — اولالر اول مهك يانده آختر
عفيفه نيچه بك مستوره خاتون — مرتب جمله نك كيدوكي اكلتون
بيوردي شاه بابك بندي لشكر — روان اولدي يوله سرخنك وسرور
يرايلق يوله دكلوبيله كيدي — اوماهي نيچه منزل ايتدي
ايتدي شادكامه شاه بابك — يزم دكل سركدن بوكيزلك
اولبدنازله پروورده بوكل — ايدمز خار هجرانه تحمل
اومارز طوطه سن كل كبي انمايه فغاني — كه بلبل كبي اتمايه فغاني
كوزومك نوريدر بو يوردي يده — جهان وجاندن اولشدركزيده
سريرجاندهكوكلومك سروري — يوقانسز طتلوجانومك حضوري
قوزن بغنيه بصدي كوزن اوبدي — نصيحت قلدي ارقاسيني يندي

صحبت نركسلري كل ازره شبنم — اتابي يغنيه دوشدي مريم
وبب سردي يوزيي اول دلفروز — درونددن ايليوب اه جكرسوز
دعا ايدوب ايتدي مريمه شاه — سنه اصمد لله اي ماه
بلالر بغلوب اولرا چوق اولسون — جفالر ازوار اخلر چوق اولسون
يونلدي يوله انلر دوندي بابك — غم وغصه نيله كيدي شهرينه دك
بويله كه شاد كام شوقيله دلشاد — كيدردي مرغيله نيته كرباد
بشارت بشرويني شاهه صلدي — تشدي يدي كونلك يولي قلدي
شرف برله سعادت ويردي ماهه — بشارت ايردي بشارت ويردي شاهه
ايرشدي شاد كام خوش شادمانه — ديدي اي شاه عالم مژدكانه
ايررودي دخمه مرهم دردده درمان — كتوردي جسمه جان وجانه جانان
بيوردي مشتلق چوق سيم وزردن — خبردارا ولدي طيموسن يوخبردن
بيوردي جمله لشكراته بندي — صفاي شاذ لقله تختدن اندي
دوشتدي يوللره ديباي زيبا — يدي كونلك يولاداك ناخ وكهخا
صناسن يدي درياطشدي آقدي — اولوكهي قموهب قرشوچقدي
بولتكبي بريدي آسماني — توزب يرلر يوزي طوتدي جهاني

شرف برج مشادی هودج ماه ۰ بولتدن کون کبی کورندی ناگاه ۰
کورنجك ماهی صنوبر جهان بین ۰ ایکی بغلی کبی کوستردی برین ۰
693 شود کلوصحدی ستینه زر و سیم ۰ که طولدی النون اچینله اول اقلیم ۰
هزاران شهر تیله شهر ایردی ۰ قمر کبی که برج مهره ایردی ۰
کتوردیلر عروسی کزدکینه ۰ فلکدن صن کنش ایدی زمینه ۰
696 قران ایلدی برجیسیله ناهید ۰ مشرف ولدیلر ماهیله خرشید ۰
چون اولدی ایکی جان بر بره واصل ۰ نکم واریسه مقصود اولدی حاصل ۰
سحاب صلبی شاهك دوکدی باران ۰ نجه باران که اول باران نیسان ۰
699 قبر بر قطره کوهردریایه بکزر ۰ سعادت برجی اژدرایه بکزر ۰
صفون آی ایدی چون مریم تحمل ۰ وجوده کلدی برکل یوز لو بلبل ۰
طلوع ایلدی برآی مشتری بخت ۰ شرفده آفتاب آسمان تخت ۰
702 ضیا ویردی زمین و آسمانه ۰ صفا بخش ایلدی جانو جهانه ۰
یوزنده مهر دولتلو نور رخشان ۰ سعادت کوهری فرقینه افشان ۰
کتوردیلر شهار وشن خیز لر ۰ قولاغینه طقرلر صن کوهر لر ۰
705 دیدیلر مژده کانی مژده کانی ۰ مشرف ایلدك جمله جهانی ۰

بیلکدن کلدی بر اوغلان جهانه ۰ اوله ارقه زمین و آسمانه ۰
جهانك نامداری کامکاری ۰ زمینیله زمانك شهریاری ۰
708 اشتدی شاه طیمور اولدی خندان ۰ یره یوز اوردی ایتدی شکر یزدان ۰
بغشلر مژده کانه بنجه کشور ۰ بخه یولدك لعل و مرجان سیمله زر ۰
روان طوردی یزدن جست و چالاك ۰ صفادن دل کشاده جان فرخناك ۰
711 کلب استینه صحدی لعل و مرجان ۰ ایدر اول جا بخیون بیك جانی قربان ۰
کهرر جی کبی یك عزتیله ۰ صوبر لر شاه آلینه حرمتیله ۰
هزاران رغبتیله الدی سلطان ۰ ستر کر کوهری کوهر فروشان ۰
714 سعادت نورنی کوردیوزنده ۰ صفایله اوپر ایکی کوزنده ۰
یوردی شاد لقدر شاه طیمور ۰ چلب طبل و نقاره دوکدیلر کوس ۰
بشارت یدیلر فرق کون تمامت ۰ سوندی خلق طوتندی ایل ولایت ۰
717 کتوردیلر بدعت و باج و خراجی ۰ موخوش دل ایدر لر طوق و بجی ۰
مکر کم اولمشدی شاد کامك ۰ نه اوغلی قدری اول نیك نامك ۰
که طوبی دولتینك کوکه اغدی ۰ آنك داخی اوکبه اوغلی طوغدی ۰
720 کتوردیلر اکادخی بشارت ۰ اشتدی شاد کام شاد اولدی غایت ۰

پیشدی کوردی برفرزانه فرزند — مینر ایلش که خداوند
حقه شکر ایدی خلقه قلدی احسان — اولشدردی زر و سیم کسدی فرمان
بیوردی شاه طیموس شاد کامه — صلا ایلك دیرلسون خاصه عامه
ایدك شاهانه برعالی ولیمه — جهان خلقینی غرق ایلك نعیمه
جهاندن هرنه درلو اولسه نعمت — بو مجلسده اولنسون اول تمامت
صلا اولدی دیرلدی خلق انبوه — که طولدی شهر و صحرا وادی و کوه
کتوردیلر شود کلوخون احسان — پر اولدی پریوزی نعمله کسان
بیوردی شه طیموس جهاندار — دیدی یوقلك افاضلدن کم وار
دیرلدی بریره جمله افاضل — هر علمه عامل و هر فنده کامل
رصددن علم زیج اخراج ایدنلر — بروج احکامن استخراج ایدنلر
کواکب سیرینك سرین بلدلر — نجوم احکامنك شرحین قلدلر
آرازلر منزلن اول ماهیابك — بولردن طالعی اول افتابك
طوترلر طالعندن ارتفاعی — کورلر افتریی اجتماعی
بولردن بخمسی اوج شرفده — خجسته تا ابد برج شرفده
دیدیلر ای شه فرخنده اختر — خدا بیلورنه اولور خیر اکر شر

کورندی طالعنده یکی سعادت — شرف برله بو مهر عالم افروز
نه ملکه قصد ایدرسه اولر مالك — دلیم یللر جهان ایچنده دوران
تمام اون درت یاشنه ایرجك شاه — شکار استیوب ای شاه جهانکیر
یاغی غزنی اولر اول غزالك — غزاری جنت اولر ادی عندلیب
تمامت ربع مسکونی سراسر — جهان ملکینی سیر ایده عجایب
شکار کتوره اخر شکارین — بولردن باقی قاله نسل سلطان
هم اولا شاد کام اوغلی وزیری — جهانك ایچی سندن طتلو سندن
بو در علیله معلوم اولان ای شاه — قلا بنی کما هی بیلورالته

جهان ملکینه حکم ایده تمامت — کنش کبی اولور دنیا یه پیرون
نه یوله سیر ایدرسه اولر سالك — سورر با اولر یدی اقلیمه سلطان
منور بدر کامل اولیحق ماه — اولر بزاهونك عشقینه تخییر
خیالینه دوشر شاه اول خیالك — صوطاغی کوثر اولر قدی طوبا
آرایه استیه کشور بکشور — کوره غربنده چوق درلو غرایب
اولر حکمینه فرمان اولر انکارین — اولر تختکده حاکم ینجه دوران
قواشده معینی ومشیری — کورلر ایوسندن یا تلوسندن

چو معلوم اولدی طیموسه بو حکمت — شکر لر قلدی حقه الذی عبرت
دیدی منت که خلاق خلایق — بکا لطف ایدی برفرزند عاشق
753 بولك آکا مناسب کورلر آدم — کاوله عاشقلر اخر خیرله یاد
ارشد ردی جهانی هر بر عاشق — دیدیلر اتفاقی کاوامق
چوا امق اولدی شاه آدی معین — دیدیلر شاد کام اوغلینه بهمن
756 بو یخه یازدیلر تعویذ ایت — کسوفدن ایله شمسی همایت
تصدق ایدلر چوق سیمله زر — قولینه طقدیلر قیمتلو کوهر
پس آندن بولدیلر بر پاك دایه — که زهره کبی خدمت ایده آیه
759 هزاران رغبتیله خدمتا ایدی — که هر بر خدمته بیك عزتا ایدی
غذاسن ایدی اول شیر خرما — کا یدیلر شیرله شهدی مربا
صویرینه اشه قدی کلابی — یدردی قدی یخوردی جلابی
762 شورمه ایدی دایه اکا خدمت — که بردمده طوتر بر لجه قوت
چون اولدی نازله پرورده اولکل — ایرب بر یاشینه اوتدی چو بلبل
ایرشدی چونکه اوچ یاشینه وامق — کورنلر جان ودلدن اولدی عاشق
765 طوتوب اوچ تسنه یله جسمی قوت — بولور حسن و بهاده عز و شهرت

که اول نفسی نفس مطمئنه در — انیجی قلبی خلیله آمین در
اوچنجی روح قدسی اولدی روحی — اکا فتح ایدی فتاح هر فتوحی
768 ایرشدی بش یشینه شاه فرخ — دکورمز اولدی هیچ کمسه پایخ
اولوب کوزکبی زهنی روشن و پاك — ایدر بش حسله هر حسی ادراك
الوردی هر نظردن عینی عبرت — قولاغی دکلیدی علم و حکمت
771 مذاقی ذوقله الوردی لذت — بولوردی هر لطافتدن حلاوت
مشامی بویی کلدن شم الوردی — دهانی غنچه دن شبنم الوردی
ایدردی لمسله هر حسی ادراك — حواس خمسه یله اولدی دراك

وامق معلمه ویروب علم و کمال معرفت تحصیل اتدوکدن صکره شجاعت اهل اولوب سلیح شور اولدوغن بیان ایدر

کورلر اولدی هر تعلیمه قابل — بولورلر مرتبی عقل کامل
774 مکمل هر علمده وارکمالی — مزین هب جلالی وجمالی
مطابق هر علمده قوله فعلی — نه مشکل وارسه ایلر تسلی
777 مبارك طالعی ادی خجسته — که اقبالی اچوق اذ باری بسته
کتورلر مشتری یه اول هلالی — کرا اولله بدر و کسب ایده کمالی

طوتر نبفش ارزنازك مزاجن ايدنقانونله تعليم علاجن
نكم واريسه تنزيل سماوي 780 اوقودي ابتدا پير معاني
نه دلده وارسه مشكل لعنتلر خجسته ايدي شاهه تربيتلر
اصوليله فروعن هر علومك ضميرن رمالك احكامن نجومك
فقاهتده عقايذده مسايله 783 قاموسن ايدي حل قلمادي مشكله
قليصرف عمري مقصود ايدي تحصيله معطل قلمدي ايمدي تعطيله
كلامينله بلب علم معاني ايدردي شرح بديعيله بياني
تصور قلدي دلجاز ايدي تصديق 786 ويرزجان منطقي بي جانه تحقيق
عروض علمنده اولدي شيله ماهر ايلنده اولدي عاجز جمله شاعر
بديهي سويلريدي نظم موزون اشيدنلر درريدي درمكنون
بليغ انشايله نثري مرصع 789 فصيح الفاظله ديردي مطلع
بديهي كسبي اخذ ايدي علومي حساب دفتر وعلم رقومي
بلبهر علمي اوكرندي كتابت يزر خوش حسن خط ويردي لطافت
يزردي خط لعلي خط ياقوت 792 ويوردي كورلره نور جانلره قوت
محصل اون اكي خطي رقمدن يزردي جمله سيني بر قلمدن

بلله شغل ايلدي يانجه بهمن كمال علمله اولدي مزين
بوايكي جان قموعلمي مفصل 795 كورب اصلنجه بلدي كل محصل
چوكوردي شيخ كامل بوايكي جان فريدا ولدي يتشدي فضل يزدان
كتوردي بونلري طيموس شاهه بوايكي بخشي تسليم ايدي ماهه
ديديلي شرق غربك شهريادي 798 جهان دار وجهانك تاج داري
سعادتا فرك دولت سريرك فلك رامك ملك فرمان پذيرك
بوماه بدر وبومهر جهان تاب بوشاه كامياب بودر دنايا ياب
بوايكي ماه نو بدر اولدي كامل 801 بحمدالله معارف ايدي حاصل
حقك لطفيله عالي همتكده بولاري حاصل ايدم دولتكده
بغايت شاد اولدي خاطر ايدي طيموس خدايه شكر ايدوب قلدي زمين بوس
بيوردي كوردكلر صحبت يراغن 804 براولوعالي جمعيت يراغن
درلدي اهل علم واهل حكمت شهنشاه بونلره كيدردي خلعت
پس اندن عندليب ايدي كويا كمالن بلكيجون اولدي جويا
شكر تنكيي ايدي لعل درپوش 807 سوزه بشلادي طوطي شكر نوش
جارتا زدي دامو خرم اولدي حيادن كل يوزي پرشبنم اولدي

دیدی خوش لطفله شهد و شکر لر — دیدی سوز بیرینه دوز و کهر لر
اچب همن دخی بلبل کبی دل — بیان ایلدی نکم ایتدی حاصل
کلستانی علمه ایکی بلبل — کیرنجی حدیرلر قرمزی گل
قوسندن معطر اولدی عالم — صفا لر حاصل ایتدی جان آدم
اوتورنلر طورنلر قلدی تحسین — دیدیلر آفرین شاه جهان بین
زهی دولت عطا قلدی خداوند — شها بو نخلین فوزانه فوزند
بغشلاسون اوزن یاشر رسول الله — سکا بو بلبل کویای شاه
اولو کیجی دعا ایتدی تمامت — قوتلدی پیرنه هردر لو عادت

معلم تعلیمی تمام ایدب شهریاری اغلدقلرندکن انعام تام ایله مغتنم اولدوغی ذکر ایدر

اچب احسان قیوسن شاه محسن — عطا لر ایلدی اولدقجه ممکن
معلم پیره طیمور جهان دار — بیوردی جایزه تکرار بتکرار
پس آنول یوز غلام و یوز قواش — جواهردن یانجه یانجه یوزطاش
یوز سب و یوز قتر یوز اشترمست — قطار ایله بری بیرینه پیوست
انخ و ناسنخ کمخا شرب دیبا — سقلاطون و خاوی خوب زیبا

ویرن بونلاری اول شاه توانا — دیدی معذور بیوردی پیر دانا
بنه عزم ایلیوب دیدی شهنشاه — کروده رباقی خدمت انشاء الله
بوزاوربه پیره پیر مشتری فر — اچب اغزینی دوکدی شهه شکر
دعایه آل کتوروب قلدی نازی — کوکلدن بی نیازه چوق نیازی
دیدی یارب لطفایله بو شاهه — مروت قل بغشله مهری ماهه
سویندرمه شهنشاهک چراغن — حراندن صقلیوب یرکل بداغن
سعادت تختی اوزره بختیار ایت — همیشه کامران و کامکار ایت
دلکرین کلی برلیایله ای شاه — بغشلاسون بو ماهی ساکه الله
تمام اولدی دعا آل یوزه سوردی — ادب برله دونوب یولینه کردی
زهی دوران زهی دولت و سلطان — کم ایتدی اهل علمه بونجه احسان
عجب دوران ایرشدی کندی شفقت — نه اهلینه نه علمه قلدی رغبت
اکر رغبت اومرسک خود اولورسن — هنر عرض ایلسک مقهور اولورسن
ایدرسک خدمتی مفت و مسموح جا — کورن دیر اوفیلر بارک الله
دلرسک جایزه دیرلر دنی دون — غنایه مفلس افلاسه غنی دن
الکدن وارنه ایله قناعت — شکر قیل اتمه دونماندن شکایت

837 الندہ واریکن طیموس عادلہ — آچیب جان کوزمی اولمادی غافلہ

که فرصت واریکن یدی یدردی — آلمادن الندن الدی ویردی

بودودی خوش کچوردکدی اودوران — کرایلر هرکشی دورنده احسان

840 برادر بی یدی الکده وارین — ویرر الله کریمدر بینه یارین

سنک مالکی اودریلک یدردلک — قزندلک قهریله لطفیله وردلک

براکومالی بیسه ارته قلدی — صوکوکدن سومدوکلک وارث الدی

843 بکون دنیاده قومه حبه زنهار — که یارین اولسون اندہ سکا مار

همان قسمت اولن رزقی یکدر — جناب حضرته شکرین دیکدر

اکر عمرلک قله یارینه باقی — نصیبه یوقدر اول ای جامعی کل

846 یزه قل عشق وامق مشکلین حل — تمام اون یاشنه ایردی شاه وامق

کرم اولدی پرا صول وپر یراشق — ملکلر حسنه حیران اولردی

فلکلر جمله سرکردان اولردی — بهادر نازلی بهمن داخی بهره

849 دیمزدی ذره شمه ماه مهره — چون ایردی اون ایکی یاشنه سلطان

جهاندہ اولدی رستم کبی دستان — بهادر لقده کسترردی مهابت

ایدردی شیرنر کبی شجاعت

852 یوله المازدی بیرو بیکانی — هیچه صنمازدی شیر ژیانی

یلنک وکرکدن طوتمزدی یمایه — دیمزدی مازدکل موزاردهایه

بوسوندی آلدی وامق طوب وجوکان — کینه آلدی وامق طوب وجوکان

855 برادر بنک دخی اورماغ وطوتمق — سکوصوبنی قیلمه صاتبوق آتمق

قموخوالی جنکی بلدی جمله — جهانکیر کرایلمز اردی حمله

اوشانوردی فلک تیری کمانی — قچن السه اله تیروکمانی

858 براوق کرنسر طایره آتردی — کچردی کاوکردونه باتردی

اولورسه کوه قاف ایکی بولردی — نه شخصی خشمله برکز چلردی

توزردی کوکه قلمزدی نشانی — کرالبرز اولورسه بوزدغانی

861 سنا ینله یدی یبری یارردی — ایروب تحت ثرایدک یررردی

زمینه کراورردی طعن نیزه — یدی قارتن ایدیدی ریزه ریزه

ایدردی کوک یوزنده شیرینجیر — کمندن صلسه یردن اوجهانکیر

864 بهادر لقده بهمن داخی قوت — طوتبا بخیلین بولمشدی شهرت

قموخصلتده اولدی ایکسی بر — جهان ایچنده بوایکی جهانکیر

بزارده اولوردی خرم وشاد — کیجه کوندز بوایکی سروازاد

867 نه بهمن سن ایچرشاه برچم صو
نه شهر بهمنه وارید ی راحت
کورر طهموس بوایکی نوجوانی
870 محل کوردی که اون سرو سمن بر
بیوردی شاد کامه شاه کامل
کرا اولاهر بری برفنده ماهر
873 مصاحب وله وامق صحبتنده
بولبل اون سر وقدار ادلردن
کورنلر دلربالر لاله خدلر
876 قمودر دلهلی دردینك دوایی
برینك ایدوی سعادی مسعود
برپسی زهره بین آدی مسرور
879 برینك قلب روشن ادی خرم
برپسی برشکرخند ادی خندان
بری بهتر جهاندهٔ ادی بهزاد

نه انسن برنظر اویردی ایکنو
اولردی جانی آنسن پرجراحت
ایدرلر عشرتیله زندکانی
بولارك خدمتنده اولهجاکر
کرکدر اون جوان مقبول ومقبل
کیمی کویده خوش دلکیمی شاعر
ستاره جمعی کبی مه فتنده
کرین ایلهیکز شهزاده لردن
سمن سیما پریکر سیده قدلر
ایاغی توزی جانلر توتیایی
بری مقصود عالم ادی مقصود
برپسی مشتری فرادی شاور
برپسی محرم جان ادی همدم
برپسی شادمان دل ادی شادان
بری خورشید رخ آدی فرخشاد

بولرلر برهنر ورهر بریسنه
محل شادانه اول کوردیکر جینك
رباب اهلینه ارباب اولهبزاد
ایده نیدن نوا قصدینی مقصود
غزللردیه خوش طبع اولهخرم
کوکل شهرنده نقاش اولهشاور
برزکون ایدلر استاد خدمت
سهل مدتده بواون سرو آزاد
کچه کوندز شهك بزمنده بولنلر
ایچرلرجام ایدلر صحبت جم
ایرشدردی مه ومهره جمایی
کوزلکده شود کلی چقدی چاوی
کمال حسن اکا اولدی چوخلعت
جهاندهٔ حسن وامق اولدی مشهور

882 هنر تعلیم ایده یرلو یرینه
که عوادا اولهخندان ایده اهنك
مسلم اولهقانونده فرخ شاد
885 اصول اصلینی محکم ایده مسعود
مصاحب اولهرصحبتده همدم
یزه خوب خطی جان لوحینه مسطور
888 میسر اتدی حق آل وردی صنعت
اولورلر هربری برکامل استاد
اولشدورب کونده دون دونه کونلر
891 چقاربنام سورر لرعشرت ودم
ایرشدردی مه ومهره جمایی
مکمل بدرکامل اولدی اول ماه
896 روایت ایده مزدی آنی راوی
یدی اقلیمده سویلندی تمامت
اشیدن جانلر اولدی شاد ومسرور

ارشدي غزنين شهرينه بو اخبار — كه عشقه قلدي عذرا ي كرفتار
شور سمه حسن وامق اولدي روشن — آي تسبيح ايدندي مرد له زن
ارشدي اني عذرا اولدي عاشق — نه كم كورمدن عذرا يه وامق
چو عذرا عاشق اولدي عشقه طلدي — جهاندن حشر دكلو آدي قلدي
دايم امدي عذرا قصه سندن — نصيبي اولن السون حصه سندن

غزنی ولایتی سروری ملک شاه نام شهریارك عذرا نام مهی
عدیم الایام دختری وجوده کلوب جمال وکمالله فایق اولدوغی

مكر كم اول زمانده غزنينه شاه — براولوشا هديي ملك شاه
امير تخت وصاحب افريدي — سلاطين اره سنده سرورايدي
قمو خصلتده موزون بنديدي وزين — آنك عهدنده معمور ايدي غزنين
مردن جمله وارشدي خداوند — وليكن وير مشدي دوخت وفرزند
درخت دولتنده بتميوب كل — كلستاننده اوتمامشدي بلبل
زاغ اومازدي تيرهدفدن — وليكن دري طغمازدي صدفدن
كوكلدن چوق نيازي ينازه — ايدندي كيجه كوندز تازه تازه
غايت بابز آجدي فيض وهاب — بغشلادي كابردنا يا ياب

بخش سوردي يوزن دركاهه مظلوم — كم اندي حق تعالا آني محروم
ملك بزكيجه عيش اتدي شبانه — ارشدي تيرمقصوديني نشانه
ايكي جان اولدي چون بزيره وا صل — ايكيسي داخي مقصود اتدي حاصل
بلندن دوشدي اولدم برسلاكه — دهان لاليه صن درز اكه
صدف اول قطره نيسان قيدي — بيجه قطره در اول عمان قيدي
طقوز آي چون صدف قرنده يتدي — ارشدي ساعتي وقتي يتدي
جودوري مدتن اتدي تمام اولد — كمالن كسب ايدوب اينتر مقام اولد
سعادت رهبري فتح ايلدي باب — صدفدنا وله يتدي درنا يا ياب
منور ايدن اول درد رفشان — جهاني نيته كم خورشيد رخشان
مبارك وقتدي فرخنده ساعت — يدي كوكبده واريدي سعادت
شرفده كي قباد اولشدي كيوان — اكا تخت كياني قوردي ميزان
سعادت بحرينه غرقيدي خرجنك — شرفده مشتري يه اولدي اورنك
شرف تيغن الوب دستينه بهرام — جدي برجيني اتدي حكمنه رام
حمل برجنده خرشيد درخشان — شرف بولشدي ايكردي زرافشان
شرفده مقدم ناهيد له حوت — مشرف صانه سن لعليله ياقوت

عطارد خوشه نك اولدي قرينى — سعادت بخش منشك مشترينى
قمر برجه يله برج ثورده — شرفده واقع اولدي اولدور ده
قمو كوكب شرف برجنده واقع — سعادت مطلعنده اولدي طالع
زهى دوران زهى دوري خجسته — شرف اچره نحوست اولدي بسته
ارشدي طالع فرخنده اقبال — كله برفرخ اختر مشتري فال
كه ناكاه دلو برجندن تحركا — كنش كبي طلوع ايلدي اولدا
سعد قدن طوغدي برقيملو ولو — منور صانه سن كم بزاچم صو
قمر فرمشتري بخت زهره ايين — اونتدردي جهانك مهرين آيين
سعادت طولدي عالم مقدمنده — جهان جانينه جان قندي قيمتدن
كلب نورا تدي فشان روضه دن حور — ملك كلديد يلر نور علي نور
كنش حسنيندن ارشدي زواله — قمر قاشي خيالندن هلاله
ملك شاهه كتوديلر بشارت — يتشدي حضرت حقدن عنايت
ديديلر چوق شكراي شاه فرخ — وجوده كلدي برآي مشتري رخ
سونجندن نه دكلو واريسه گنج — قمو سن مترد كاني ويردي بي رنج
يتشدي جان آتيه جانانه سينه — خريدار اولدي اول دردانه سينه

ملك كوردي كه طغرش بركي آيي — كه نوبهار دن اولور يله كون بايي
كونى طوغدي مبارك اولدي فالي — كتوردي يلركون اوكينه هلالي
نه كوردي كوردي برماه منور — قمر بندن كنش حسنيندن چاكر
قوجب بغرينه بصدي نيته كرجان — كتردي سينه سينه صنكم ايمان
بيوردي چلديلر طبل بشارت — جهان خلقينه ايتديلر اشارت
بچه كونلر بچه آيي وبچه يللر — چالب چلدوردلر شاذ اولدلر ايله
شود كلواتديلر انعام واحسان — خدا بيلور حسابين بلز انسان
اراده قلدي بركمسه محروم — كم اكا اولدي برحصه معلوم
تمام اولدي بشارت عيش وشادي — ملك شاه ديدي استك برخوش آدي
كم اولسون اولديور مي ماهه موافق — مناسب حسنينه شانينه لايق
طلب هر اهل دانش بحر فكره — يكر برادبوله اول دربكره
كورلر زهره كبي آيني زهرا — ويرلر اول مهك ادينى عذرا
انكجون كم لغته لفظ عذرا — بركر قيز اولغنه ديرلردي زيرا
پس اندن استديلر اكه دايه — كه يعني خدمتي نليه اول ايه
بولرلر قابله برپاك خاتون — اميته صادقه هراشده موزون

ويرب مهري ايدر لرماهه منت — كه زهره ايليه خورشيده خدمت
سوب جانيله اول جان جهاني — كوكلدن بسلدي جانيله آني
يدردي زبده سيني هر غدانك — ايچوردي شربتي هر شفانك
حريره شيرله بادام تردن — مربا ايلدي شهد و شكردن
كلا بيله ازب سديرينه قند — ايچوردي كاوله اول طوطي شكرخند
بورنمه اتدي برپيلدايه خدمت — كه طوتدي اون يشر اوغلانجه قوت
تمام برياشي طولدردي اول ماه — طلواي آني كوردي ايلدي آه
ايكي ياشنده ايرب پيرايه اتسك — براي حسني اتدي آكه انشاك
ايرب اوج ياشنه اول كوهر پاك — اولور زهره كبي شوخ و فرخناك
چون اوردي اول قمر دردي بخيدن — جهاندن كون كبي اولدي مسلم
بشنده غمزه سي جانلر سوكردي — كوزي مژگان وشي قانلر دوكردي
ايرشدي الي يه اول مشتري بخت — سعادت كشورنده ايلدي تخت
يدي ياشنده ملك حسنه سلطان — اولوب افسر كتوردي اكه كيوان
سكز ياشينه كردي اول فرشته — جمالي يكردي باغ بهشته
طقوز ياشنده اول ماه سعادت — طقوز افلاكي دندردي تمامت

ايرب اون ياشه عقل اولدي كامل — اولور اون عقللله هر اشده فاعل
چون اون دردده ايرب بدر اولدي اولدي — نه مه كون كورسه ديردي يارك يه
كنش بولردي حسنيندن كسوفي — قمر قاشي هلالندن خسوفي
كورن زكسلرن بيمار اولردي — طولاشن سنبلينه زار اولردي
صورنلر قند لعلن جان بولردي — صرنلر سينيه ايمان بولردي
تماشا ايلين بركز ميارن — اولنجه بر قله آصردي جارن
دكل برنده اولسه پنجه بيك جان — ايدر لردي قاشي قوسينه قربان
مطر اباغ جنتدن يكاغي — مصفا آب كوثردن طوداغي
هزاران به زنخداني بهي دن — مطر اقامتي سرو سهي دن
كورنل لكده برنده جمله خصلت — قصوري يوق نته كم حور جنت
بري برينه اويمش جمله اعضا — نته كم باغ جنتك اخره حورا
كمال حسنله اول شاه خوبان — سرير ملك حسنه اولدي سلطان
كوريجك والدين اولدي دلشاد — پنجه قول وقواعش ايدي ازاد
اولويه كيجيه احسان بوردي — يلكلر طوندب اچلر طويردي
پس اندن كوردي واجب شاه دوران — ديدي تنها كركمز حور رضوان

بولك اون دختر فرخنده اختر — كم اولسون بو قمر بزمنده انكر
كه زيرا يا لكز بو شاخ طوبا — اولكدي باغ جنت اخره تنها
كرك سروك يا نده بيجه شمشاد — كيميسي بنده اولمه كيمي آزاد
بولرلر اون پري پيكر پرستار — قمو لعلين طودة قلولاله رخسار
كيمي سيمين بدن كيمي سمنبر — آتا سي هر بريسنك شاه كشور
پري خورشيد رخشان آدي روشن — پريسي ورد خندان آدي گلشن
پري دلبند دلكش آدي دلدار — پري گلزار جنت آدي گلزار
پري جانلر يقار آدي دلفروز — پري نوروز پيروز آدي نوروز
پري جان ودل آلور آدي دلبند — پري شيرين زبان آدي شكر خند
پري بدر قمر آدي قمر وش — پري جانلر اوغرلر آدي دلكش
دخي بر جنكي كم آدي دلارام — ايدرلر ديي كورن جان ودل ارام
شود كلو نغمه دن لشدي بهره — ايدردي جنكنه اهنكي زهره
بو قمرلر كوكبيله صن كواكب — قمر بزمينه اولشردي راغب
رخي مهر نداندن الورلردي لعبه — اوشرلردي نيه پروانه شمعه
دل وجاندن صفاي قلبله هب — قمر حكمنده ايدي جمله كوكب

نه حكم ايلرسه اول شوخ فسونكر — اولردي جمله سي اول حكمه جاكر
ايدرلر كوندة بزدرلو تماشا — كهي طاغ وكهي باغ كاهي صحرا
كه اولب رخش رخشانه سواره — ايدردي اول كوزي اهو شكاره
اول هولر بله نخجير ايدردي — كيمي ببر وپلنك كم شير ايدردي
كهي كلشنده جام جم طوتردي — جمالي كللرن حرم طوتردي
اچردي لعل رنك لعلين قدحدن — كولردي غنچه وش اول كل رخدن
كهي كاشانه شمعيله روشن — ايدردي باده ايله خاطري شن
پري كيمي صكردي عود اتش — ايدردي صحبتي كيجه پري وش
بو رسمه روزكاري اول نكارين — سورردي ازتيه قومزدي وارين
دونوكون ايلريكن عشرتي ماه — دوشردي عشقه اني قدرت الله

عمدة الملك وصاف حسن سيماني وصاف الملك رشيد مرغوب التبريزي عاشق عبد

اشيدامدي بوزيبا داستاني — نه يوزدن شرح اولور عشق معاني
ملك وامق كه جانلر جاني ايدي — قمو حسن ايلنك سلطاني ايدي
بولب حسن كمالي — جهاني كون كبي طوتدي جمالي

سَرَاسَر شَرق وغَرب اَدي چقدي — جهان خلقي صوكيي اكه آقدي

ارشدي غزبي شهرينه بو اخبار — قموخلق اولدي وامقدن خبردار

آروعورت هب اني سوكر اولدي — جمالندن حكايت ايلر اولدي

اكلدي مجلس عذرادهٔ ناكاه — دييلر شمدي چيندهٔ اي يوزي ماه

بلورمش برجوان خورشيد طلعت — كه اولمش حسنك اكيندهٔ خلعت

چوظاهر اولدي چيندهٔ اولبت چين — كوكلدن طيدي اكه استين دين

يوزن كوردي ملكلر وجده كلدي — اوكندهٔ ايله كون سجده قلدي

بيدي كوكب دورنك استينه دايم — بيدي كشور آنك عشقندهٔ قايم

آياغي طبر غندن مسك اللوفر — اوزيني خاك ايدر يولندهٔ عنبر

صورزسك لعل جان بخش مكرن — كه آنده ذرهٔ قطرهٔ شهد وشكر

كوزي مكرندن عالم خلقي بيمار — صحي بندهٔ دلدردكه قرار

زنخدانندهٔ محبوس پنجه بيك جان — ايدر لركيجه كوندز آه وافغان

جهان كلشن جمالي كلرندن — مطرازلفنك سنبل لرندن

هنوزداخي جوان شوريدهٔ عاشق — شه عشاق دوران ادي واثق

آتاسي چين ايلينك پادشاهي — اوزي برج بهانك مهر وماهي

جهاني طوندي آنك حسن خلقي — كرفتار ايلدي خلقيله خلقي

شود كلوا وكدلرا ولد كلعذاري — اشتدي كتدي عذرانك قراري

جمالن كورمدن اول يار صادق — آدن ايشتدي اولدي جاندن عاشق

عجب نحالي عشقك كورمدن كورز — قولق عاشق اولورالماغله سوز

جود شدي وامقك عشقينه عذرا — وجودي ملكني عشق اتدي يغما

ايرشدي كلدي عشقك كاريله — كتوردي دوست ايلدن ارمغانيله

محبت يادكارن صوندي جانه — جفا اوقلارنه قلدي نشانه

جو عشقك شوقنه طوش اولدي عذرا — مهي مهريله سرخوش اولدي عذرا

يتر بر اوده كانك ايتهابي — سويمن پنجه يوكلردوكسك ابي

قراري قلدي كتدي قراري — يودردي فان ايدردي اه وزاري

يكاغي لاله سي نسرينه دوندي — كوزينك ژاله سي پروينه دوندي

نه كوندز راحت اولبا كلنوردي — نه كيجه اويقو اويردكلنوردي

ديمزدي كمسيه رازيني اولما — درونندن ايدردي سرله آه

پريشان اولدي زلفي كبي حالي — كسلدي كوجي قلمادي مجالي

كيجه كوندز دوشندي بوخياله — كه اول مه بدركن دوندي هلاله

يورسمه كوريجك اول ماهي دايه — درای سرمایهٔ عمر ومه مایه
1046 يخون زلفك كبي اولدك پريشان — ندن دوندي هلاكه ماه تابان
يخون اي غنچه لب دمبسته اولدك — ندن اي لاله رخ دل خسته اولدك
يوزدردك بكا اي درد درمان — دوا اولسون ايدين جاني قربان
1047 چو معلوم اوله بيمارك مزاجي — طبيبك فايده ايلر علاجي
دركسك كم اوله دردك كه درمان — طبيبه ايلمه دردوكي پنهان
شكرلب كه يتردي كه قزردي — كلي رعنالين بكزي قزردي
1050 دديكو سنكلوب عذراي شيدا — دروغنده بن علت اولدي بيدا
بكا بردردا اولشدي يارهٔ سي يوق — همان اولمكدن اوزكه چارهٔ سي يوق
نيچه بيك يل علاج ايلرسه لقمان — اداسز چارهٔ يوق اولدردهٔ درمان
1053 ايتدي دايه اي كوزم چراغي — اياغك طپرغي جانلر طراغي
اكرچه علت اولورسكندرا دون — كجانك كوندزي وارای يوزيكون
اولورهرمنزلك آخر قراري — زمستانك صوكندهٔ نوبهاري
1056 نه دلده دردا اوله درمان بولندي — نه جانده صبر اوله جانان بولندي
سوركدرخسته كوكلومك شفاسي — بيوردردوكي اي درتلردواسي

قزردي

قزردي كل كبي عذراي كل رخ — اوتندي دايه دن ويرمادي پاسخ
بنفشه كبي بوينين اكدي محزون — اولب لاله كبي حالي جكر خون
1059 چودايه اولكلي دمبسته كوردي — الكي نركسلريني خسته كوردي
ديدي اي جانمك ايچنده جانم — سنكله درديمده زندكانم
يومله غنچه كبي اجلاي كل — سوزه كيرذوق وشوقيله چوبلبل
1062 عقيقين نقطهٔ خنديله ميم ايت — ترنا كوشترب ميمي دونيم ايت
بيورای طوطي شيرين زبانم — سوزكدن لذت السون طتلو جانم
يوزم اوزره يلدين يوپراين — نه دردك واريسه درمان بولاين
1065 مبارك خاطرك ايله كشاده — بهارك كللريني ويرمه باده
اشتدي اي عذراي كل اندام — سوندي جاني كوكلي بولدي ارام
1068 چواول مه كوردي دايه مهربان دور — دوادردينه وجسمينه جاندر
صدف كبي دهانين اولپري رو — آچب درج لعلدن صحدي لولو
سوزه بشلادي بيك ناز ايله عذرا — شكرلر ديدي طوطي شكرخا
1071 ايتدي چين ايلندن برمه نو — طوغب صلدي جهان ملكينه پرتو
المدن الدي كوكلم اولبت چين — اكا طيدم كركم مذهب ودين

يَرْلَدِي لَوحِ جَانْدَه نَقْشِ وَامِق — بُولْبُلُ اُولْدِي اُولْ كُلْزَارَه عَاشِق
1074 كُوكُلْ مِلْكِينِي اِتْدِمْ غَيْرِيدَن پَاك — قُومَادُم دَرْدَه دَكْلُو خَارُو خَاشَاك
كَلْبِ عِشْق پَادِشَاهِي سَايَه صَلْدِي — وُجُودُم مِلْكِنِي هَبَا اَلْدَن آلْدِي
اِيدِنْدُم ذِكْرِنْ اَنَكْ وِرْدِ تَسْبِيح — بُودَرْدَرْدُم كِه اِتْدِي سَاكِه تَضْرِيح
1077 چُو بِلْدِكْ دَرْدِ مِي اِي دَرْدَه دَرْمَان — بَكَا حِصْ اُولْ يِتِشْدِرْ اَبْ حَيَوَان
اَكَرْ وَارِيسَه بُودَرْدَكْ دَوَاسِي — هَمَانْ اَتْكَدُرْ اَنَكْ رَوَاسِي
چُو دَايَه بِلْدِي دَرْدِن دَرْدَمَنْدَكْ — زِيَادَه اُودِي وَارْدِرْ اُولْ سِبَنْدَكْ
1080 طُوتُشْدُنْجِه چِقَرْ كُوكَه دُخَانِي — بُويَارَاهِي زَمِينْ وَاسْمَانِي
دُخَانِي دَايَه جَانِينَه بُوبَنْدِي — دُوشُبْ پَرْوَانَه وَشْ اُولْ شَمْعَه بَنْدِي
يَانْجَه اِتْدِي بُلْبُلْ كِبِي نَالَه — يُوبَنْدِي قَتْلُو يَاشِي بِرْلَه آلَه
1083 اِيدَبْ دِلْدَارَه دَايَه دِلْنَوَازِي — نِصِيحَتْلَرْ وِيرُبْ اِيكَزْ نِيَازِي
آچُوبْ سُوسَنْ كِبِي بِنْ اُولْ سَمَنْبَر — دُوكِبْ دُرْلَرْ بِدِي تَهْدِيلَه شَكَّر
دِيدِي اِي خُسْرَوِ خُوبَانْ دَوْرَانْ — قَمَرْ جَاكَزْ كُنُشْ قَايْكَدَه دَرْبَانْ
1086 جَمَالِ اَقْلِيمِنَكْ سُلْطَانِي سِنْ سَنْ — كُوزَلْلَرْ جُمْلَه تَنْدَرْ جَانِي سِنْ سَنْ
صِحُوكُلْ هَرْ قَلَنْدَه خَسْتَه وَزَارْ — هَزَارَانْ وَامِقَ اُولْمُشْدَرْ كِرِفْتَارْ

اَنِكُونْ بِيَه غَمِ اِي شُوخ عَالَمْ — آچِلْ كُلْ كِبِي كُوكُلْكَ اَيْلَه خُرَّم
بُودَرْ وَاجِبْ كِه شِمْدِي صَبْرَ اِيدَه وَرْ — نَه كُوسْتَرْ بُودَوْرَانِي كُورَوْرْ 1089
كِه زِيرَا هَرْ اِيشُكْ بِرْ اَصْلِي وَارْدَرْ — هَرْ عَمَلْكَ بَابِي وَارْدَرْ فَصْلِي وَارْدَرْ
كِه قَانِي شَهْرِ غَرِيبِي قَنْدَه دَرْ چِين — صُورَاوْزْ بِرْ خَبَرْ بِرْ اَي نِگَارِينْ
يَخُودْ اِرْسَالْ اِيدَه وَرْ اَكَه پَيْغَامْ — بِلَاوْزْ نَامِنِي بِلْدُورُوزْ نَامْ 1092
كَرَكْ دَرْدِ دَه اَرْدِنْدَه طُورَاوْزْ — اِرَاقَدَنْ سِرْلَه آنِي صُورَاوْزْ
اُولَا بِرْكُونْ عِنَايَتْ اِيدَه رَحْمَانْ — اِرِيشَه زَحْمَه مَرْهَمْ دَرْدَه دَرْمَانْ
نَصِيحَتْلَرْ اِيدُونْ اُولْ هُمَايَه — تَسَلِّي اِتْدِي كُوكْلِنْ كِنْدِي دَايَه 1095
چُوتَنْهَا قَلْدِي عَنْدَلِيبِ دِلْفِگَارْ — كُوزِنْدَه نَمْ دِلِنْدَه نَامِ دِلْدَارْ
طُوتُشْدِي شَمْعِ كِبِي زَارِ كِرْيَانْ — يَقَرْدِي اُودِلَه پَرْوَانَه وَشْ جَانْ
بُورَنْمَه صُبْحِ اُولْ يَنْجَه اُولْ پَرِي رُو — كُوزِينِي يُومَادِي كُورْمَدِي يَخُو 1098
دِكِلْدِي سَرْوِ كِبِي تَا مَحْرَكَاه — اَيَاغِ اُوزَرَه صَبَاحَه قَلْدِي اُولْمَاه
سَعَادَتْ مَطْلِعِنْدَن صُبْحِ مَسْرُور — طُلُوعِ اِتْدِي طَالِعْدِي مِنْكَه كَافُور
شُودَكْلُو صَحْدِي نِيسَانْ بَاغَه زَالَه — يُوزِنْ يُودِي كُلْ وَرَيْحَانْ وَلَالَه 1101
زَمِينِي ظُلْمِ ظُلْمَتْدَنْ آرْتِدِي — زَمَانَكْ سَبْزَه زَارِنْ كُلْشَنْ اِتْدِي

بكون

بُويَاكه ايخوسيندن طوردي دايه | اوزيني كندوزينه ديردي دايه
دوشرفكريمه عذرانك خيالي | ارالق يزده اولن قيل وقالي
صداقت كوردي عذرانك اشندن | بوعشق ايجده اولان جنبشندن
طوربا اول مهر عالم تابه كلدي | صناسن زهره درمهتابه كلدي
ايرشدي كوردي اول سرورواني | عذارينك بوزلشن ارغواني
برپشان ايليوب كل ازره سنبل | ايدرقريادي اول كل بوزلو بلبل
ايكي نركسلري مخمور وبي خواب | دوكركل اوستنه شيشه ايله كلاب
بوكلشن قامتي دوشمش هلاله | جمالي مهري ايرشمش زواله
محبت بوكلري بوكلشاوله | كورنجك دايه سن كونيكلشاول
ديديايدايه خدمتبويلمي اولور | سزك اللرده عادت ايلمي اولور
الك سودن بكا امرمدكمي | كيجه كوندزبكا سودويرمدكمي
بنجون اوده كوزه دوشمدكمي | بنجون يا قلب طوتشمدكمي
بنجون اولمدكمي شادوغمكين | يدرمدكمي باكه جريوشيرين
روا ميدريانم بن حسرتيله | يتاسن سن يركده راحتيله
عجايب طاشبغرلوانه سن سن | كه بزدن كوزكوروصانه سن سن

بنجون

بنجون اتماسن دين كريان | جكرقان امتياسن سينه بريان
بنم بن آتش هجران ايچندن | شقايق كبي قلدم قان ايچندن
ديدي دوكدي كوزدن لعلله دور | جهانه كوهر ايله دي پر
اشتدي يانه دايه طاشه كلدي | كورى ياشي بشندن آشه كلدي
طوربا اول كل عزاري غبتيله | كناره جكدي يوزيك عزتيله
بصبر ايتمه اوپدي قوجدي اني | ديدي قربان يولوكه دايه جاني
كرك اي نور چشم هردو عالم | بجد اولما امان ويربا كه بردم
بوايشك اوكنوصوكن تامل | ايده لم بر نظر ايله تحمل
اكر يارى قلورسه امر تقدير | ايده لم بر مناسب راي تدبير
مماندم تحرفكره طلدي دايه | نيچه روشن كهرلر اكدي دايه
ارا شدردي زمايله زميني | بوفكري خوش كوردراول نقش چيني
كه نقش اتدوم عذرانك بكارن | كورن اني كوره عذرا عذارن
كله رسميله اول نقشي زمينه | كيديندن چقه كم كبره دينه
بوراي ايلدي قلبنده روشن | دوشب عذرايه ديراي بوزكلشن
ايدرديار تقديري خدايي | بودرشمدي انك تدبيروراي

بولالم بزمصور نقش بردان — که بیرى یکلیه وصفلیه راز
1134 جریراوزره ایدم لطفیله عزیز — جمالك نقشی عینیله تصویر
مکرر یازه روبای شاخوبان — دیره وزایلدن ایله امد سیران
اومادیرجنه برکون ای نگارین — بونقش ایره وکوره اول بت چین
1137 اکارنك کیجه اشبو نقش زیبا — سنك کیبی اولله اول داخی شیدا
بوصورتده طوبه وامق معانی — صلهٔ برصورتیله بونده جانی
بهرحال بیلینه نام ونشانی — یاکندوسی کله یا ارمغانی
1140 بوندبیرى بکندى شاهوبان — هزاران ایدى تحسین قلدى احسان
بغشلادى بکیه یوك سیمله زر — قوجب یوردى اول نوخ قوونکر
دیدى لطف ایله اولما بواشه سست — بوقیدك قیدینکورنایسه جست

عذرای صنوبر جمانی بهزاد نامه برابستاد اوزرداکه حریراوزره اوره
تصویر ایلدیکی وقلایق وقلایق کونهروب تاکه برسی
واسقه ایرشوب عذرا ایله عاشق اولوب بی سرسامان اولدیغی بیان

1143 طوروب بغداد دن طایه خدمته بیله — کلدیدی بوسیله کوهری سیله
دیهاپی دوکدی حد سیمله زر — بولور نقش بند نقش کشتر
نصوشاك قیدینه ماهر — قوی رنکنده ورسمنده قادر

کردقت ایدرسه رسمه بردم — یوزبرداکه خشخاشه یوزادم 1146
هوایه کرصله رسم سحابی — صفادن یغدره پرازره بی
صوارده چکسه برتصویرده لکش — حرارتدن طوتردی صویی اتش
دیدی نقاشه دایه ای هنرور — حضورکده هزاران مانی جادر 1149
فلاسن صنعتوکی شکاره — صلاسن رسمی بونقش نکاره
شورسمایدن سن اول نقشی برداخت — کورنلرکه جانلرایدر دربلخت
پری پیکرلرك سرد فترین یاد — کورنلرشاهی عذرا پیکرین یاد 1152
کورن کافرلر اولسونلر مسلمان — کتورسونلر بجی کفرینه ایمان
نه دکلواستریسك خرجینی الـ — قوما یارینه بوکون رسمی صال
چقردی دایه بی حد سیم وزرنقد — ویرب استاده بیع ایلدیلر عقد 1155
پس اندن نقشه نقاش ایدی اهنك — قلم طوتدی وازدی پنجه رنك
حریراستینه عذرا نقش استاد — حرارت ویرمکیون ایدی بنیاد
شکردن یزدی لعل درفشان — کلابیله یکاغی شستمان 1158
طرزمسکیله عبرتدن کلاله — چکرقشلرکه طعن ایلرهلاله
الی نرکس یزر بیمار ومحمور — پنجه مژکان یصرخونیزروخونخور

1161 اچر برچهره کر کوزسندی مانی — در یدی وار بونك جسمنده جانی
مرتب اون حریره اتدی تحریر — قمونك رسمی و پرده خی هب بیر
کلوب دایه حضور نده قودی باش — طوروب اندن دعالر اتدی نقاش
1164 کتوردی نقشی نقاش اتدی تسلیم — بیوردی دایه نقاشه زر و سیم
الب اول لاله رخ اول لاله زاری — نگارینه کتوردی اول نگاری
برابر طوتدی بونقشی اول ایله — مقابل ایلدی خورشید سایه
1167 همان عینی درعذرا انك کما نسر — بودر فرقی اوجا نلودر بوجانسز
بت فرخاری اول نقشی کبندی — کوزینجك کوردی کندوزینی کندی
بیوردی دایه برینجه خلعت — یانجه بی نهایت مال و نعمت
1170 هزار ان ایلدی نقاشه تحسین — هزار احسانلر اتدی اول بت چین
پس اندن دیدی دایه اول نگاره — بونقشك هر برینی بردیاره
صلا لم سرله روی زمینه — کیمی ماچینه وازسون کیمی چینه
1173 بولور برینجه فرزانه عاقل — کاید زهر خدمتی اصلینجه حاصل
قموسی اهل دانش اهل کفتار — ایدر بونلاره دایه کشف اسرار
اوکندی قودی حریری هر برینك — مرادن دیر بولارا اول پرینك

دیدی سن دن کوزللر شاهی عذرا — اومر لطف وکر ملر اولدلارا 1176
بونقشك هر برن مسکن به مسکن — ایدك سن کون کبی هر یرده روشن
برینقشی دراما انی پنهان — ایدك یولدا بولسون هر دیو شیطان
چو بونلر دایه سوزن ایلدی کوش — قویوب برمق کوزاوزره دیدلر خوش 1179
بو یولدا صدقله باش اره خدمت — ایدالم اولدغنجه وسع طاقت
کتوردی دایه بی همتا چه التون — ویروب هر بیره برکنج قارون
دیدی طوزمك همان قیدی قیورك — یولاری یولده یارا شر بیورك 1182
طوبوب هر بیر کز برکوشه یه واره — یولولوکز انچق اوله انشاء الله
پس هر بری برنقشی آلدی — سفر بجره جان فلکینی صلدی
اولور هر بیری برپولله روانه — عراقه کیمی کیمی اصفهانه 1185
برینك راهی طغرا وطوسه ایردی — وارب اول صوریی سلطانه ویردی
سریر طوس شاهی مرزبانی — اوصورت نقشی مجنون اتدی انی
انك درد بینه دشدی پنجه پیللر — قوارا تمادی کزدی انجه ایللر 1188
بری سیران ایدارك روزکاری — کتوردی چین الینه اول نگاری
چو وامق کوردی انی اولدی شیدا — تجلی اتدی اندن حسن عذرا

1191 ...

...

1194 مقرر خلد حاملك حالي درعشق ... قو ورد قيل ك ... رشق

... ...

1197 فادن نقل بدر بار المقابله ... ...

قلور بوندة واق وحسرتدوعه ... بولورماندة وصالي ياري خرم

بوكرچكلر يولبدركه اولوريك ... كرابي هرد سلر امرادراك

1200 لباس موت طاهرده يورونوز ... ولي معنيده جانا اولوركورينوز

الهي كرچك عاشقلر حقيقيون ... ره عشق اچره صادقلر حقيقيون

نصيب ايت جامعي يه عشق تحقيق ... عنايت قيل ميسترايله توفيق

1203 اكا عشق حقيقي دن نوا ويز ... نواسزانمه دردينه دوا ويز

بوعشق درديمه عشق اولورمدا ... كورالمز نولدي درد عشق عذرا

عذرا به هواى عشق غالب اولوب بى اختيار

عذرا باسرول ... وى ... وى نكاه اندوكدم

جمالي نقشي اول نقش جبيني ... يرك دين ايلدي روي زميني

طعتدي پر توحسنيني عذرا ... نه كم نوري مهري عالمارا 1206

زمينه نشر اولوب بوتاز منشور ... كمال حسن عذرا اولدي مشهور

كورنلر اولدي اول تصويره عاشق ... كم عذرايه بولندي يخه وامق

ولكن شاه وامدن نشانه ... نشان كلدي اول شوخ جهانه 1209

دوكون انتظار ايجنده عذرا ... يتردي اتش عشقيله تنها

اكرچه شمعدي اول ماه تابان ... يقردي اوزره پروانه دن جان

كجه كوندز كدردي روزكاري ... كورادب يوللري ايلردي اري 1212

صلردي درله لعلي نظردن ... اراغ ايلردي يروبني قمردن

صورردي هركيدن دردده درمان ... اردي ظلمت اچره اب حيوان

ضعيفانه تدي مزاجن دردحسرت ... اوده يندردي جانن نار فرقت 1215

يندي شمع وش بركجه اول ماه ... بواندي شه دوشر فكرينه ناكاه

چكنجه حسرتيله انتظاري ... سفرايت قيل تفرج هردياري

ديار ديار عزم ايت بغله محمل ... قرسن سير قيل منزل بمنزل 1218

ایرمز سیرلك شرف برجینه برکون — قران سعد ایدلرایله کون
ایراغ اولسه نه دکلو کوی جانان — یقین اولور عنایت ایسه رحمان
1221 متلذذ رکبجه خلق بوسوزی حق دیر — کیراولز عاشقه بغداد ایراق دیر
طورامدی عزم بغداد ایله ای جان — میسر اوله تا که وصل جانان
کیرو بردانه طونه اول جهانکین — طقندی تیرکش قوشندی شهین
1224 کتوردی برنجه قیمتلو کوهر — دخی برنیجه کیسه سیمله ددر
یرای بنی نهان اول کیجه تنها — ارشدی قلعنك برجینه عذرا
یولور برنجی خالی اولمه یوق — کمندیله ایرمصدن دشت برق
1227 عجب لعبا تدی لعبت باز کردون — یره اندردی کوکدن ای اولدون
تحیرده قلوب اول فتنه آنکین — کدامزدی نه یول آکلزدی نه این
قراکوپدی کورمزدی کوزی کون — طوقمایجه طوغمزدی یوزی یون
1230 رخی مهرندن عالم روشن اولدی — قراکوکیجه لر نوریله طولدی
کورندی حسله براجه جك یول — اوزق یاقین دیمدی یوردیلی اول
قمر طلعت قراکولقده اولدون — کیدر روشن نته کم کندرن کون
1233 یوردیدی اوج کون اوچ کیجه شتابان — کچیب طاغ ودره دشت بیابان

ارشدی یولی برجونه عنوان — نورلشدی اوتردی برکنار
بروز کلندی ایدر اولدی راحت — نه راحت صانی اولدی برجراحت
1236 کورینه صواچمجه کلدی یخو — بلکلیو ویندی اول بری خو
دیدی عاشق مقامی یی مقامدر — محبه لاجرم ایخو حرامدر
روان طوردی یولده اولدی رسوا — قوردی اورتایه باشی قیدی جانه
1239 ماکیه ضرب یاسیمی کندی — دیه ورا حری کارساکه نیدی
قوکرسون اولمه لدل برومازل — کاوله برکون شرفدن بذرکامل
جرنه اولمه کندی ترك ایدی مقام — کسته بلدی اتدن پیکای
برندن طوردی دایه چین تحرکاه — یتشدی جامه خواب ماهه ناکاه
1242 ستدن کوردی یاسقمش اول هو — دوکندی دایه ایدی ها یله هو
چمنده کوردی اول کلوذاری — ایدب بلبل کبی فریاد وزاری
چوزب صاچینی قویدی باشنه خاك — یوزن یرتوب یقاسن ایلدی چاك
1245 دوکب باران کبی کوزیاشن اولماه — صحب اتش ایدردی رعدوش آه
ملك شاهه ایرشدی سرعتیله — فغان ونالهایله حسرتیله
دیدی ای شاه عالم قانی عذرا — دریغا حسرتا دردا دریغا
1248

قَنِي اوْل يُوزِ عِيدِ مِهْرِ خِشَانَه ... قَنِي اوْل لَيْلِ قَدِرِ مَاهِ تَابَانْ
خُسُوفِ ايْرِمِش كُوزِ نَادِي صِبَاحِي ... قَرَا كُولِي كُوزُم رُوشَنَاسِي
1251 يَدِي اِخْدِي كَلْبُ وِيَنَادِي اوْل كَا ... دُنَادِي بِيَانَدَه چُو بُلْبُل
سَحَرْدَن طُوزْدُم اِي شَهِ زَمَانَه ... يُوزُم سُوزْمَاكَه وَارْدُم اِسْتَانَه
اُومَرْدُم اوْل اِشْكَدَن قَچْيَابِي ... طُوغَه بَاشُومَه دَوْلَتَا فِتَابِي
1254 طُولَمِش كِيمَه طُكَا قَلَمَا مِسْ مَا ... طُكَا قَلْدُم بَنْ اَكَا اِي تَهْمَتَا
بِلَنْمَز قَنْقِي رُجْدَه دُرْمَقَامِي ... كِمَانَدَه اِسْتِيمَ بَدْرِ تَمَامِي
اِشْتِدِي دَايِمَدَن بُوسْزَلَرِي شَاه ... يِقِلْدِي بِيرَاتِدِي دَرْدِلَه آه
1257 اُوكُون اوْل كِيمَه يَاتِدِي دَنْكِ بِي هُوشْ ... نَه سُوزْ سُوزْلَدِي نَه سُوزْ اَيْلَدِي كُوشْ
كَلْبُ بَاشِينَه عَقْلِي اِتْدِي اَفْغَانْ ... صَقَالِن يُولْدِي جَاكَ اِتْدِي كِرِيَانْ
جِكَرْدَن اَيْلَيُوبْ اِجِكَرْ سُوزْ ... اُوتُرْدِي خَاكَه قُوْدِي بَاشِنَه تُوزْ
1260 بِرَزْ نَخْسْ طَا لِعِينَه اِتْدِي نَفْرِين ... كُوزِ نَدَن اوْل مَه اِيجُون دُوكْدِي يِرُون
اَيْتِدِي قَانِي دَوْلَتَا فِتَابِي ... نَه بُرْجَه وَارْدِي عِزَّتْ مَاهِتَابِي
طُولَنْدِي كُورْدَن اوْل مِهْرِ جَهَانْتَابْ ... كُوزُم دُونْ اوْلْدِي دُونُم اوْلْدِي يَابَانْ
1263 عَجَبْ بِلْسِمْ كِه اوْل كَبْكِ خِرَامَانْ ... نَه كُلْشَنْدَه اِيدِرْ نَازِيلَه سَيْرَانْ

يَه خُودَا اوْل طُوطِي شُوخ شَكَرْخَنْد ... شَكَرْدِلْدَن نَه مَجْلِسْدَه دُوكَرْ قَنْد
نَه مَغْرِبْدَه طُولَنْدِي بِلْسِمْ اوْل مَاه ... نَه مَشْرِقْدَه طُلُوعْ اَيْلَر سَحَرْ گَاه
1266 كُورُرْ كِمْ جَارِه اِتْمَزْ اَه وَ اَفْغَانْ ... دِيدِي اِخْرِ نُولُورْ بُودَرْدَه دَرْمَانْ
يُورْدِي شَاه عَالَمْ جُمْلَه لَشْكَرْ ... اَرَا سُونْلَرْ آنِي كِشْوَرْ بِكِشْوَرْ
هَرْ طَرَفِي كِدُوبَنْ كُوزْ لَسُونْلَرْ ... اوْل اَهُوبِي اِزْ نِدَنْ اِزْ لَسُونْلَرْ
1269 بَبْ لَشْكَرْ طَغْلَدِي هَرْ دِيَارَه ... كِمِي بِنْهَانْ كِمِيسِي اَشْكَارَه
بِرَآيِ مِقْدَارِي اوْل مَاهِي رُزْلَرْ ... شُودْ كُلُوكِمْ اَرَا مِقْدَارْ اُورْزْلَرْ
لَبُوزْ مَادِي مِيخْ كِسَه نِشَابِي ... نَه قُونَاغِي بِلَنْدِي نَه مَكَانِي
1272 دُونْ زُلَرْ زَارُو كِرْيَانْ خُورْ غَمْكِينْ ... جِكَرْلَرْ اَتَشِينْ وَدِيدَه نَمْكِينْ
كَلْبُ شَاهِكْ اوْكِنْدَه قُودِيلَرْ بَاشِ ... دِيدِيلَرْ حَقْ سَكَا وِيرْسُونْ اوْزُنْ يَاشْ
اَزَلْدَه بُويْلَه تَقْدِيرْ اِتْمِشْ اَللَّه ... كِه اوْل مَهْدَن جُدَا اوْلَا شَهَنْشَاه
1275 نَصِيحَتْ وِيرْدِلَرْ اَعْيَانْ وَ اَرْكَانْ ... دِيدِيلَرْ صَبْرِ اوْلُورْ بُودَرْدَه دَرْمَانْ
بُولُنْلَرْ صَبْرِ لَه بُولُورْ مُرَادِي ... اوْلُرْ صَبْرِ يِلَه هَرْ عَقْدِكْ كُشَادِي
اُومَارْزْ عَنْ قَرِيبْ اِي شَاهِ عَالَمْ ... طُلُوعْ اِيدَرْ سِنَه اوْل مَاهِ عَالَمْ
1278 طُولُمَا يَنْجَه طُوغَمَزْ شَمْسِ پِيرُوزْ ... قِيَامْ اوْلُمَا يَنْجَه كُلْمَزْ رُوزِ نُورُوزْ

ایرر بر کون شتابی هجره یا یان — کنش برج شرفده ایدن سیران
طوغه اول فتاب عالمه آفروز — دونیکی قدر ایدن کونکی نوروز
1281 بو نصحی جان ودلدن شه ملکتنا — قبول ایدب دیدی الامر للسید
قراکیدی بو وردی خلقه ماتم — طوغنجه اول کنش اولمایه خرم
طوتب یاس اولدی خلق جمله سیاه پوش — شکر لر ایدیله سم ایدلر نوش
1284 ملکتنا اولدی کنج غمده ساکن — ایدندی دوزخ صبری اماکن
قوچکسون کنج خلوتده ریاضت — که بر کون ایرشه نور عنایت
سعادت مطلعندن صبح مسرور — طلوع ایدیه اولیمان شهری پر نور

عذرا شهر هیرانه ایرشوب بو پیرزنک خانه سنده مهمان اولوب
استدعا شب فرقتدن شکایات ندوکیدرد

1287 بو جانبدن ایشت اول لاله رخسار — شکر باش شکر لب شهد کفتار
مه فرخنده رخ عذرای دلکش — کیدردی چشمی اب وجانی اتش
سفر افتلرندن دل شکسته — هوا محتلرندن جانی خسته
1290 هزاران مختیله اول کل اندام — خراسان ملکنه ایردی سرانجام
منازل برله هیری شهر نه شب — ایردی سیر ایله اول ماه نخشب

دوشه فکر سباغ اندلسه سند — بولوردی برکوچه شهرک کوشه سند
کوردی برکشه او بر اول دلبای — کیه حور وحولیسی پرخار وخاشاک 1293
اورنجک اغنه بکزر نیوبی — ایله بغلو بیک یردن قیوبی
بری بیرینه اویمز درت بجاغی — دوشنده کورنمش اودی اوجاغی
ایلرلک وارردی دولت افتابی — کتوردی بندنی فتح اتدی بابی 1296
قدم بصدی سعادت برله یا نو — ایچرلک کردی کوردی اوقراکو
جمالی افتابی صلدی یر تو — منورا ولدی جنتکبی اول اکو
تماشا اتدی کوردی اول طلوای — فقه طقماغه یوق بردانه بغدای 1299
سجن دوشسه بجادن دیردی الله — ینجه یوز جقلاری ای والله
دوشنمش صدر براسنکی تهالی — مکدر توزوطبراغیله حالی
حصیرک حالی تیلودرد غمدن — دلنمش یوریکی زخم قدمدن 1302
چراغ وصفره المش عزتندن — ابودرای ربانی اوندن
کولسندی کوریجک ایزی اولماه — یکوردی کوکسن اتدی درد له اه
نظر قیلمازکن قصر جنانه — ضروری مسکن اولدی اسکی خانه 1305
بودرایین دوران ایلیک ورای — کهی کلشن کهی زندان اولوردای

كَنْه كَرْ وِيرْ لِسَه تَحْتِ كِيَابِي — قُودِي تَحْتِيلَه تَحْتِ كُوهِ آبِي
مَاهْ رُخْطَه بِرْزِدْ تِيَا صَفَاسِي — وَلِي بِيكْ يِنِلْجَه دُرْصَكَرْ جَفَاسِي
بُرْرِي دِيَانَكْ بِرْسَاعَتَا وُلْدِي — بُوبِرْسَاعَتَدَه دِكْ كُورْ رَاحَتَا وُلْدِي
بُوَادَه كِمْسَه رَاحَتَا وُلْمَزْ اِي يَارْ — كُورْ اَلَمْ نِيلَرْ اُولْ يَارِدِ لَفْكَارْ
غَيْبُ وِي كَسْ وِنِي يَارِ تَنْهَا — اُوتُرْدِي اُولْ قَرَا كُوَادَه عَذْرَا
يُلُوكَرْ بَغْرِي بَاشِي مَحْرَمْ اُولْدِي — كُوزِينَكْ قَنْلُومَا شِي هَمْدَمْ اُولْدِي
يُومَرْسَه كُوزْ لَرِينَه كَلْمَزْ اِيخُوشْ — اِجْرَسَه بِرْ اُولُورْ لَعْلِيلَه نُولُو
ظَرْلِدِي اُولْ كِيجَه عَذْرَاي دِلْرِيشْ — اُورْرْدِي كُوكْسِنَه طَاشْ اَلِينَه دِشْ
اِيلِكُوزْدِي اُوزِينَه كَه سُوكَرْدِي — كَه آيْلَرْدِي كَاهْ كُوكْسِنْ دُوكَرْدِي
اِيرِشْمِشْدِي مَكَرْ اُولْ دُونَه نَكْبَتْ — جِهَانِي قِيلْمِشْدِي ظُلْمِ ظُلْمَتْ
حَبَشْ رُومِ اِيلِنَه اُولْمِشْدِي غَالِبْ — چِقُوبْ طَامْدَنْ بَقَرْلَرْدِي كَوَاكِبْ
طُقُوزْ طُولَنْدِي اِلْدِزْلَرِ سِيهْرِي — بُولِيمَادِي جِرَا لَرْ يَقْدِي مِهْرِي
مَكَرْ دُونْمِشْدِي عَكْسِينَه اَفْلَاكْ — هَوَايَه يُوزْمِشْدِي تُودَه خَاكْ
اُوغُرْ لَمِشْدِي كَاهِي كَهْكَشَانَكْ — كُورْ نَمْزْدِي نِشَانِي چُونْجَه اَنَكْ
چِرَاغِي بِيرَه زَنْ اُولْمِشْدِي جَرْبْ — تَصَوُّرْ اُولْمَزِيدِي شَرْقِيلَه غَرْبْ

خُرُوسَكْ اُونِي طَشَرَه چِقْمَزْ اِيدِي — رُبَاهْ اِيدَنْ جِهَانَه بَقْمَزْ اِيدِي
مَكَرْ كِرْ اِيقُوبَرْ وَارْ مِشْدِي كَرْدُونْ — جِهَانَكْ حَالِي اُولْمِشْدِي دِكَرْ گُونْ
قِصَلْمِشْدِي كُونَكْ عُمْرِي بَغَايَتْ — دُونَكْ اُوزْ نَلْغِينَه يُوقْ نِهَايَتْ
كَه هَرْ بِرْ سَاعَتِي بِيكْ سِلْدَنْ اَرْتُوقْ — بَغَايَتْ مَهْرُوَازُو مِحْنَتِي چُوقْ
دُونَكْ كُونِي دُونْ اُولْمِشْ دُونِي قَارَه — كُوزِنْ يُومَمِشْدِي دُنْيَادَنْ سَارَه
خَيَالْ اُولْمِشْدِي عَالَمْ كُوزِينَه نُورْ — قَرَا كُوكُوزْ سَه اِيدِنْ دِيرْدِي يَجُورْ
قَرَ چِهَرَه اِيدُنْ اُوفِغَانِي — بِرْ اَيلَرْدِي زَمِينْ وَاسْمَانِي
كِيلِمِشْدِي كُوجِي اَرْتِمِشْدِي دَرْدِي — اِيدَرْدِي بِيرُو كُوكِيلَه نَبَرْدِي
كَه اَيدَرْ اِي فَلَكْ چَرْخَكْ اُوشْنُوبْ — يِقِلْسُونْ كَنْدَكْ بَنْدَكْ بُوشْنُوبْ
اُونْدَكْ دُورْكِي سَيرَكْ يَكْلَدَكْ — اُورْنْدَكْ شَرْكِي خَيرَكْ يَكْلَدَكْ
دُونْبَ كَه بِيرَه اَيدُرْ اِي قَوَ بِيرْ — قَرَا قَونْدَكْ سَنَكْ اَخِرْ بَنِي بِيرْ
كَه اَيه كُونَه اَيلَرْدِي خِطَابِي — كَهِي اِلْدِزْلَرَه اِيدَرْ شِتَابِي
دِرِيدِي اِي قَمَرْ دُورْكَ دُوكَنْدِي — صَنُوزْدُمْ بَنْ سَنَكْ جُورْكَ دُوكَنْدِي
يَتِرْجُورْ اَيلَكْ دُورْكَ تَمَامْ اِيتْ — كُونُمْ طُوغْسُونْ كَرَمْ قِلْ يُولَكَه كِيتْ
كَه اَيدُرْ اِي كُونْ اِرْدِكْ مِي ذُوالَه — وُجُودُمْ دُونْدِي هِجْرِكْدَنْ هِلَالَه

کرامت کشف ایدوب کوهستر کمالی
که ایدر کوکبه انسک طولنسک
که ایدر رای کیجه قوریا دکلدن
یورر سمیله ایدردی وزاری
طرلدی جانی قلدی دنک حیران

شمع شبستر حرمی ایله جمالی
صباح اولنجه خیرلر اولسون
بکا عذرایلمرسن داد ایلکدن
نه دون ایلدی نه کون اکه یاری
کوردی اوزاده شمع اولنش فروزان

ایندی شمعه لون شمع شب افروز
یخون ای دردمند دل شکسته
بکا کوینکلنمی ای جفاکش
یه خود عاشقمی اولدک بزکاره
چون عاشقسن یخون حذر ایله
یاخود معشوقه می سن ای وفادار
اکر معشوقسک یمق نه حاجت
یرسک یمغی کل بندن اوکرن

که ای مسکین ندن بوکریه وسوز
یرسن حسر ایله زار و خسته
اوردرسن صبحدک جانوکداتش
انکون شیله یا ترسن قرارم
یخون پروانه اوده یا قرسن
که باشکده بونک کبی هوادار
اوده برمانکی یمق نه حاجت
که بن جانم یقارم یقمزدن تن

سنک جانک هوای نفسکه قول
بم جانم اولدی بنده عشق
سنک قلبک اولور نارایله روشن
یورسن کندوزن سن دکلوزن
کیجه کندوزیم هیچ راحتم یوق
سنک اهک دخانی اسمانه
سنک یاندیغه جانک اکسلورسن
بم یاندیغه دردم آزالور
کل امدی اوله لم همراز وهمساز
بله شمعیله اولشمع شب افروز

ایا غلده دمر بونیکدن مفتول
مخلد حشره دکلوزنده عشق
بم نورایله جانم تازه کلشن
کیجه مهرولرایله اکلنورسن
یارن حمر ایتله فرقتم چوق
ایرر لخق بم جمله جهانه
الغمز منزلک یولده قلورسن
نه کم بویی مسک وعنبر وعود
یالم حشره دکلوای سرفراز
یب ایلریکن اجکر سوز

کلب شوقیله پروانه درحال
دیدی عذراکه ای مسکین ومظلوم
ندندر شوله اوده کوزه دوشدک
دوشب اول شمعه یقدی یرله بال
شهید نار عشق وعاشق موم
کوزه کوزجان ویرب بنده طوشدک

مکر جانا ندن بولدك نشانی — کم انکچون یقرهسن اودجانی
ندر برجان کرك یوز بیك اولا جان — صنب بردرده ال درد وکه درمان
1365 که سن برجانله جانانه ایردك — ازاجق دردله درمانه ایردك
نه جانان بولنور جانمه ای دوست — نه درمان بولنور دردومه ای دوست
کور رسن یوزه یوزجانا نکی سن — روادرسه ویقسك جانکی سن
1368 بنم جانم یا نرجانان بولسن من — آرارین دردمه درمان بولمن
که سن برپاره اودیله کوینديك — همان یاندك همان ساعت سوندیك
یتر سن روشن ایلرسن جهانی — سویندیسك دودایدرسن اول کاهی
1371 سکا عادتدر زینهار سویندیمك — برزکلمك برزینهار کویندیمك
بنم جانم براودردن اولدی سوزان — یدی طاموا ول اودندن فروزان
سمندرسن سن اولدك نار عاشق — بن اولدم نورله دیدار عاشق
1374 جواب ایشمدی اول شمع پر نور — رخی شمعینی اندن ایلدی دور
شود کلو یقدی جانن شمعه اول ما — کم اندن بولدی برلعه اول ما
فروغ اندی پروانه سوزندن — کورر پروانه بی پروا اوزندن
1377 قودی پروانه شمعی اونتدی — بوکزدی لبز یوزن دزکاهه طوتدی

عذر اجق تعالی حضرتلرینه جانلر ایلدوب کوریاشن
اقیدوب یوزین خاکه سورمکیدر

یوزن بیك بحرله اول کوهر پاك — سورین خاکه اوردوبی ایلدی خاك
دیدی جانیله ای مقصود موجود — مرادون سندن اوم اهل مقصود
1380 قبول ایلا جانمی حضرتله شهنشاه — ایدردکهکدر اهل درکاه
مرادم ویرسم لطفایت خدایا — مرادم ویرسم لطفایت خدایا
غریبم وبی کس ودرماندهٔ قلدم — اسیرین بندله زندانده قلدم
1383 بیلم طاغلدی عقلم شاشدی یارب — بشومه اولمزا شلردن شدی یارب
چکارین برچکا غربت بلاسن — یوکارین دردله محنت بلاسن
اولرسم ازمدین مقصوده حیفا — اکر لرقبرمك طاشنده انشا
1386 یومرحومم ایرمدی کندی مراده — اکا لرخیرله ادم دعا ده
قبول ایلا دعاسن بن غریبك — آنك حقی کچی اولمشدر حبیبك
بحق مهر ادم حسن حقوا — بنی مقصودمه ایرکر خدایا
1389 یورسمه اندی فریادیله افغان — صباح اولنجه اول شمع شبستان
قمرچهره کنش مانندی تنها — نیازیله اودوبی قلدی اخیا

مُكَدَّرْ كَنْ مُنَوَّرْ اُولْدِي اُولْ مَاهْ
قَمُوْ وَقْتْ تَنْدُرَاوْلْدُرْ جَانِ اُوْقَاتْ
سَحَرْدَهْ فَيْضِ اُولُوْرْ حَقْدَنْ عَطَالَرْ
كِهْ هَمْ بَطَّالْ اُولُوْبْ هَمْ بَاطِلْ اُولَهْ
صَفَا سُوْرْدُكْ دَوَالَرْ اِرْدِي دَرْدَهْ
جَمَالِي نُوْرِنِي عَرْضْ اِتْدِي دَهْرَهْ
تُوْرْنْدِي مُشْكِي بِرْدَنْ مُحْدِي كَافُوْرْ
بِرْزَاوْلْ غُنْچَهْ لَبْ كُلْدِي اِجْلْدِي
قَيُوبَهْ اَيْكِي كُوْزِنْ قِلْدِي حَلْقَهْ
كَلُوْرْ بِيكْ دُرْلُوْ شِيوَهْ بِيلَهْ اِرَاقْدَنْ
هَوَايَهْ بِرْقَلِيلَهْ بَغْلُوْ قَارِي
يَنْجَهْ طُوْرَقْ اُوْزُبْ قُوْشْلَرْ اُوْچُرْمِشْ
صُوْرَرْسَكْ دَاخِي اُوْنْ يَاشَرْ قَرَاغْلَرْ
طُوْغُبْ بَاشِينَهْ كُوْزْ دُوْلَتْ صَچَلْمِشْ
مُنَوَّرْ اَيْلَمِشْ مِهْرْ جِهَانْ تَابْ

مُعَاصِي

سَقَامِنْ كُوْرْدِي قَارِي جَنَّتْ اُلْمِشْ
اُوْتُرْمِشْ بِرْجُوَانْ كِمْ يَنْجَهْ بِيكْ جَانْ
جَمَالِي شَمْعِنَهْ پَرْوَانَهْ خُوْرْشِيدْ
مُعَزِّزْ كُوْرْدِي اُولْ صَاحِبْ قَارِي
كُوْرِنْكْ شِيوَهْ وُجُنْبُشْلَرَاتْدِي
كُوْزِنْ قَاشِنْ دُوْرُبْ نَازْلَنْدِي قَارِي
بُوْكَمَدْرْبُوْقَا بُويِي اِچْنْ دِيرْ
تُوَارِي كِتْدِي قَارِي وَجْدَ كُلْدِي
يَنْدِي اَيْ كُوْزْلَرْ بَادِشَاهِي
مَلَكْلَرْدَنْ يَمِينْ كُوْكَلْرْدَنْ اِنْمِشْ
عَجَبْ اَدَمِي مِنْ يَا حُوْرِ رِضْوَانْ
هَلَهْ لُطْفَا يَلَكْ اِتْدُكْ كَرَمْلَرْ
يُزِي خَالِكْ مَدَلَّتْدَنْ كُوْرْدُكْ
سُوَيْمَهْ تَا اَبَدْ اَيْ شَمْعِ تَابَانْ
قَرِيبَهْ سَرْفَرَازْ اِتْدِي سَرَافْرَازْ

جَمَالِي حُوْرِي پَرْلَهْ زِينَتْ اُلْمِشْ
رَوَادُرْ هَرْ قَلِيَنَهْ اُولَهْ قُرْبَانْ
وِصَالِي بَزْمِنَهْ سَازَنْدَهْ نَاهِيدْ
يِكِتْ صَانْدِي سُوَيْدِي اَيْ نِي قَارِي
بُوْلَايِتْ قُيْرُوغِنْ قَتْلَرَاتْدِي
بِرْزَطَازْ صَتْدِي وُقِرْلَنْدِي قَارِي
يَنْجَهْ قُوْشْدُرْ بُويُوَادَهْ اُوْچُنْ دِيرْ
آيَاغِي طُرْغَنِينَهْ بَحْدَمْ قِلْدِي
سَعَادَتْ بُرْجُنُكْ مِهْرِيلَهْ مَاهِي
پَرِيلَرْدَنْ يَمِينْ يِرْدَهْ بُولُنْمَشْ
يَهْ خُوْدْ جَانْ وَجِهَانْ اَيْ كُوْزْلَرِنْ
يُوْزُومُكْ اُوْسْتِينَهْ بَصْدُكْ قَدَمْلَرْ
ثَرَادَنْ تَاثَرَيَا يَهْ يِتْدُكْ
كِهْ اُولْسُوْنْ قَارِي جَانِي يَاكَهْ قُرْبَانْ
اَيَاغِ اُوْسْتِينَهْ طُوْرْدِي قِلْدِي اِعْزَازْ

1407
1410
1413
1416
1419

بوكنده ياغمه دوشدي اولماه — آلرا ويدي فاريسك ايلدي آه
ديدي معذورم اولك مشكلك — كيجه يي وقتدي بوشهر يتدك
غريبز كوري يغلوكام واكام — ضرورى بوارادة قلدق رام
نه دكلوكم اولا بينا ودانا — غريبا ولن اولور غريبتده اعما
يخه كوندة بورورزار وكريان — يلوكز اج وصوسن سينه بريان
شرقدة بخمدولت راجع اولدي — بكامشكل وقايع واقع اولدي
اتامز تاجريدي كي اكابر — يخه بيك قوللري واريدي تاجر
كدركتجه ادريا يخاندن — كيجيله يولمازدي كاربادن
صوسن يوللرده كيدم دل شكسته — ايسوزيل لرده قلدم زار وخسته
هزاران درد له افغان وخيزان — ارشدم بومقامه زار وكريان
بوكيجه سايه كرده راحت اولدق — سزه زحمت كوردك زحمت اولدق
غريبز كم غريبه التسه عزت — ويرز تكري عوضلرا كه جنت
عذرلرا تدي عذراي فسون ساز — فاريسه كه نيازايلدي كه ناز
بولطف وعزتي چون كوردي قاري — الندن فاريسك كيدي قراري
دعالرا ايلدي بيره يوزاوردي — يوزيني يغي توزينه سوردي

ديدي خوش كلدك اي سرو خرامان — كتوردك جانه راحت درده درمان
قدم بصدك بوچركين يوزم اوزره — غبارين توتياجك كوزم اوزره
شرف ويردك سعادت بزله كلدك — همايون سايه صالدك همايون
همايون سايكي حق قلسون دور — همشه اوستمزدن اي يوزي نور
جمالك نوبهاري خرم اولسون — غم بادخراندن بي غم اولسون
برز كون راحت اولدي راحت جان — اولا لم خدمتكده بنده فرمان
خراسان تختي ايله تماشا — اجلسون كوكلك اي سرو دلارا
بي ايچ خوش كه غيوز مكم بودوران — ويرزكه غصه وغم كاه فرحان
فلكدن كمسنه شاد اولما مشدر — غمندن لحظه آزاد اولما مشدر
عقل ايسه سينك زنكين سيلد — كاوله ذوق وصفا لرجانه حاصل
بحمدالله كه تازه نوجوانسن — كوزل لك باغنه سرو روانسن
مبارك خاطركده غم كرمز — جهان ايسه سيدر غم كرمز
بوسوزلردن اجلدي اول يوزي كل — فصاحت باغنه كردي چو بلبل
كلب لطفيله عذراي شكر نوش — قاريه طتلو طتلو سويلدي خوش
ديدي بيك لطفله اي جانم انه — بنم هرد ردمه درمانم انه

1422 1425 1428 1431 1434 1437 1440 1443 1446 1449

اوغول اولماغه يوقي يزده لياقت — قول اولالر وكدنا قيامت
ايدم خدمتده جدي هر جهتده — آنر اول دنيده و آخرتده
اوزندي دست سيميني سمنبر — چقردي صره دن جوق سيمله زر
جوابن زهره يه كور مشترينك — اوكنده قودي اول مالي قرينك
ديدي لطف ايتوب توزمه آيغاوزن — بونقديله كرسيتي قيدي كوزن
يزمجون هر نه زحمت وارسه جك — كتورباليله ياغ اتيله اتمك
سوندي بيره زن اول مالي كوردي — قوا ميله يرندن اورطوردي
حوا يجدن قمو مقصودي الدي — ينه جان اتدي تيز عذرايه كلدي
يراغن كوردي اندن شاه خوبان — كه برتخ كون اوله اول اوده مهمان
مقيم اولدي چون اول مسكنده عذرا — كلاني كيدني اتدي تماشا
صورز واميق نشانن مردوزندن — نهاني سرله يولدن كچندن
زهي معشوقه كر عاشق جمالن — يوزه يوزكور مدن استر وصالن
بو عشقه كور مكيله كور مك بر — نه كوكار حايل اولور آكه نه يير
بو عشق برايله درر وشن وپاك — كم اولور جمله عالم اندن ادراك
دل عذرا ده عشق يقدي چراغي — يرا تدي اكه يقين وارا غي

چون آكه عشقدر عشق اوردي دلده — بدر احت قودي جانده نه خودنا
انكچون الدن ديله بي قرار اولدي — آنر معشوقي استر وصلنه يول
طلبن نسنه يولنه كسه عالب — بولور مقصودني جديله طالب
اوله بركون مراده ايره عذرا — ويره مقصودن آكه حق تعالى
قوا ايراني يارن استمكده — نكاريني نكارين استمكده
كور الم بوطر فدن شاه عشاق — نه وجهيله اولور عذرايه مشتاق
درالم باغ عشقك كللريني — ايده لم همزبان بلبللريني

تمثل عاشقوالماسنك سببي وول اشاده اولنوب شعر وسوزدر بيله

الا اي بلبل كلزار ديدار — محبت عالمنده طالب يار
اوقوكل دفترندن كلستاني — بزه شرح ايله متن بوستاني
سوزكدن قطره نيسان صحلون — كوكل باغنده غي كل لر جلسون
ياشرهون باغ جانك نوبهاري — طونسون كللريله سنبل زري
اوقنسون بزم كلده نامه عشق — يرا ولسون شوقيله هنكامه عشق
محبت نامه دن تقرير اولنسون — ينه عشقيتي تفسير اولنسون

اوقنسون اهل عشقك داستاني ايدر لوشرح وامقدن بياني
ملك وامق اون بش ياشه ايردي جمال حسن ايجنده باشه ايردي
كيجه كوندوز پري پيكر لرايله ايدردي عشرتي دلبر لرايله
زبرجد كاسه دن مرجان ايچردي كوكل آيينه سن غمدن اچردي
مرادن جمله ويرمشدي زمانه ايرب حكمي زمينه دن اسمانه
جهانك صيدي اولمشدي طفيلي شهك كوكلي شكاره اتدي ميلي
بيوردي بهمنه بركون شهنشاه ديدي حاضر اولك يارن سحركاه
تماشا ايليورك باغ راغي شكار ايليلم بن لحظه ها غي
قودي بهمن كوزي استينه برمق ايتدي دستكير اولسون سكا حق
جهان سركشلري اولسون شكارك عنايتله هدايت اوله يارك
سحردن بهمنيله جمله يارات كلب شاه ايشكنده طوتدي ديوان
يرندن طوردي قاليله وامق كه صن برج شرفدن طوغدي شارق
صفاي قلبله شاد و فرحناك كيندي هر لباسن جست وچالاك
كمر بغلندي بيلينه كيانى دقندي ايكي خنجر زلف جانى
قوشندي برقلجكه كوزسه بي شك يرندي قوروقوسندن نار شمشك

دقندي صاغه صولله ايكي تركش مرين زرنشانيله منقش
كه هر بري تيرينه بيك سينه قربان ويرر بري فلك فك باغينه جان
چكرلر التنه برد خش خرم كه اكارشك ايدردي رخش رستم
بوروكده اوچر قوشي كچردي كورن دير كم فنا لودر اوچردي
بوريدي شاه دوران دولتيله شكاري شيره كيدي شوكتيله
اوكندن اوزكيدي صيد صحرا اوچردي نغره سندن قافه عنقا
چقردي قورقوسندن كوكه قوه سكردي طغلاره مطلاره آزدر
صلردي طوشنه اهو يه بازي آلردي بازله اوردا كوقازي
مرادنجه شكارا تدي جهانكير ينجه اهو نجه شيرا تدي نخجير
مه فرخنده اختر شاه فرخ دونب آودن طوتر اودن يكارخ
مكر شهر يقين برعين صافي واريدي صوي جان درديه شافي
مثمن حوضدي اطرافي مرمر صوبي اندن ايچردي حوض كوثر
ايچردن جوشايدب طشره صچردي برايچم صوبي ايچن بيك يشردي
هر اطرافي دوشمشدي چمنلر پرا ولمشدي سمنلر ياسمنلر
يراغچ بمشرانده صنكه صوبي ايرشمشدي نرادن تا ثريا

1479 1482 1485 1488 1491 1494 1497 1500 1503 1506

دستمه سایه خسته هر بدا عی — طور دی کولکه سی بر اولوطاعی
صبغه دی کولکه سنده نیجه بیک آر — قور نردی اندم طشره چقسه لشکر
چونا یردی اولیدر شاه جوانبخت — بو ردی قوردلر حوضنه تخت
کبابا ایلك دیدی اولن شکاری — کور دك بزمه جام زرنگاری
قوایر قومدن طیراغه قانی — اچالم بزشرابی ارغوانی
مهیا اولدی حوش بزم دلاویز — شکولب ساقیلر اولدی شکرریز
مصاحبلر کلیب بزمه دیرلدی — قیاقی صحبت شاهی قورلدی
بنه ساقی مشروفاتدی بزمی — بنه اتدی پیاله بزمه عزمی
چو بریخ دفعه ساغر اتدی دوران — ایرشدی قلبه قوت کوده جان
کیدوب غم دوری کلدی وقت شادی — قمو بغلو کوکل بولدی کشادی
کوکل ایچنه سینوك زنکنی پاك — ایدوب باده ایدر شاهی فرحناك
صفا لرکسب ایدر شاه شهنشاه — نصر قلدی دوب اول حوضه ناگاه
جمالی عکسی اول صوده روشن — تماشا ایلدی بر وجه احسن
نه کوردی کوردی بر ماه منور — صوشوریده اولوب ستینه دتردی
جمالی ذره دیمن آفتابه — حبیبی طعنه ایلر ماهتابه

کوردی

کوردی تمکرنده نرکس زار وخسته — کوکی یکرنده لاله کلکسه
او مرخال رخندانبوی عنبر — صحی چینینه بنده مشك اذفر
طوداغی جرعه سندن ابحیوان — آرزوظلمت ایچنده جسمنه جان
تماشا ایدرك نرم اولدی وامق — جمالی عکسنه کرم اولدی وامق
اوکی حسن بدیعی اتدی انشا — مسمط بر غزل درعنا وزیبا

وامق صوایچره جمالی عکسن کوروب کاخطار اتدیکی غزل در انیه

عجب بوخط کلکون نسترنمی — کلستانی جمالی جزسنمی
عجب بوسنبل زیبا سمنمی — سمن یاسنده بنمش یاسمنمی
عجب بوسدره قامت نارونمی — جنان باغنده یاسرو چمنمی
عجب بولولو دشدر عدنمی — قرقوبنده یانظم پرنمی
دیدی عکسینه وامق صوده بنمی — کورنلسن ای عجب طشره بنمی

عذرانقاشلره نقش اتدرکی تصویرك برسی وامقه یرشوب وامق عذرایه عاشق اولدوعنده

تمام اتدی بوسوزی شاه زاده — بنه آلدی الینه جام باده

1508 1512 1515 1518 1521 1524 1527 1530 1533

صاغه صولهٔ ایدار یکن نظاره ... ایراقدن اولدی برقوم انکاره
1536 براولو کاربانمش مکمل ... اکابر خواجه لر جمله متکل
بوحوضك یغمه کلدی اندی ... یوکن جوزدی صوبنك یانمه قوندی
مکر بوکاربان اچره اکابر ... واریدی جوهری براولو تاجر
1539 سراسر کز مشیدی بوجهانی ... ویردی یدی اقلیمدن نشانی
ظرافتله صور زخواجه برندن ... خبر آلدی شهك چاکر لرندن
دیدیلر شاه طیموس اوغلی وامق ... بودرکم جمله عالم بوکه عاشق
1542 چو بلدی خواجه اچدی برینجه تنك ... چقردی ناخ رومی شراب قرنك
جواهر دن قماشدن آلدی بیحد ... عقیق ولعل ویاقوت وزبرجد
کلب بیك عزتیله شهریارك ... اوپر تختی ایاغن بختی یارك
1545 یوزاوردی بیره اندن یادکارن ... حضورنده شهك عرض ایتدی واردن
قبول ایتدی قموسنابی سلطان ... بیوردی بیزنه بیك درلو احسان
دعا ایتدی بنه بیراویتدی خواجه ... روان اولب یولینه کتدی خواجه
1548 بیوردی بهمنه اولدم شهنشاه ... کرم اولا اول کلن پیشکشدن اکاه
نکم کلدیسه التوندن کمشدن ... قموسن ایدی برکوردی بهمن

بولندی برحریر ایچنده برقوچ ... بیچه بیك جانلرا تمشلر اکا خرج
1551 یزلمش کوردلر برخوب تصویر ... که جان ویرمش یزان ایدیجه تحریر
صویپیرینه قاپت رنکینه آتش ... کرایی اودله قلمش منقش
ایکی یزکسلریی خسته یزمش ... جهان خلقی صحینه بسته یزمش
1554 یکاغن تورلیله قلمش مسنوع ... طوداغن قندیله یزمش مکرر
ویرر لصفیله جانلر جانی یوقدر ... دوکر عنبریله قانلر قانی یوقدر
کورن اول صورتی حیران اولردی ... بیچه لر جان ویرون جان آلردی
1557 بیچه لر بنك عقلن اول صورت قیردی ... بیچه لر بت پرست اولب طیردی
یزلمش اوستنه التونیله ستر ... که عندا بیکر یدراشبو بیکر
شهنشاه قلدی اول صورتدن حیران ... بوصورتدن بلورلر معنیه کان
1560 کوردب بوصورتی چون اول بت چین ... اودهٔ یندردی اولدم طاشن ایچن
ایردی کوکلن اول تصویره لکش ... برقدی خرمن جانینه آتش
دماغه چقدی اول اودك بخاری ... طغلدی عقلی قلمادی قراری
1563 بوصورت فتنه سندن اولدی مفتون ... بته کرلیلی بنك عشقیله مجنون
شراب جام عشقدن اولدی بیخوش ... دوشدی خاك ازره غلطان دنك وبی هوش

آقدي نركسي كل ازره زاله — اود ه يندردي بغرن صنكه لاله
1566 قمو تقدينى عشق ايلدي تاراج — يله وارديي ايلدن تحتله تاج
قودي سلطانلغن عشقه قول اولدي — كوكل نقشه ويرب نقاشي بولدي
برقدي تحتي دلدن جاي الدن — اسير اولدي هواي عشقه دلدن
1569 چوبهمن كوردي وامق اولدي بيهوش — مي عشق الدي عقلن اولدي سرخوش
طغتدي درنگن بارارعقلك — برقدي كارن الدن كار عقلك
كوررلر اولدي حالي كي پريشان — طوررب اوترمغه قلمادي امكان
1572 روان بندردلر تحت روانه — شهردن ياكه اولديلر روانه
خبرارکوردي لر طيموس شاهه — يتشراي شاه خسوفا يرشدي ماهه
طوتلدي ناكهان اول بدر كامل — بوعقدي ايله حل كي اولدي مشكل
1575 اشتدي شاه طيموس اولدي غمكين — يورا كي اتش اولدي چشم ممكين
يتشدي كوردي اول جان جهاني — يوق عقلي ليكه وار جسمنده جاني
دوشب استينه شاهك عقلي كتدي — اوجان استيدن جانسز كبي ياتدي
1578 دربا شينه عقلن طوردي طيموس — يوزن اوغلي يوزينه اوردي طيموس
كلايله نيكا غن ايتدي لر تن — ازربا يجردي لر شهديله شكر

آچوب نركسلرنا ول لاله رخسار — فغان ايتدي بنه كم بلبل زار
1581 طغتدي بنه عقلن كندوزندن — لكي ازمق روان اولدي كوزندن
قوجب بغرينه بصدي شا طيموس — ايتدي قاني ننك وقاني ناموس
كزومك نوري كوكلومك سرورى — وجودك جاني وجانك حضوري
1584 سكا معلوم مدر اي روح روانم — سنكله درمدندن زندكانم
ندندر اي كل باغ لطافت — مبارك خاطركدر وازكافت
ندن ازدي زواله افتابك — ندن دوندي هلاله ماهتابك
1587 بيوردردك ندردر زمان كوراله — قمودردا هلنه آيني صورالمه
اتا سندن اوتا نب شاه وامق — بوسوزي ديرمحلينه موافق
شكارا ستيده اي شاه جهانكير — هوا تاثيري ايتدي جانه تاثير
1590 مزاجمدن كدردي اعتدالي — مكدر حالي قلمادي مجالي
بردت تايدي تن ملكيني غارت — ارشدي جانه اندن بوحرارت
مزاجك اندن اولدي مخرا في — جوابي شيودرشا في وكافي
1593 چومعلوم اولدي طيموسه بواخبار — ديدي يوقلك اطبادن نكم وار
علاج ايتسونلر اول نازك مزاجه — كاولر نازك مزاج قابل علاجه

نه دکلو وارسه عصرك طبیبی — آلندر علم حکمتدن نصیبی
1596 کم اول جانه اریشب جان آترلر — کوریب قاروده سن نبضین طوتارلر
شود کلوا یدلر علیله دقت — یولنمادی تنده قلجه علت
دیدیلر ای شه فرخنده اقبال — جهاندە یاپدار اول نیچه بیك مال
1599 یدنده دردی یوقدر کاولە درمان — مکر جاندە وار در عشق جانان
شهنشاه اولدی حیران قلدی عاجز — بودردك دردنی بلمادی هرگز
او قودی بهمنی یا بینه پنهان — صوره سرییله جان دردینه درمان
1602 دیدی ای جان اوغل سنده اوغورسن — بکا وامق نه ایسه سنده اولسن
بنی لطف ایت بوسره آیله واقف — ندندر وامقك حالی مخالف
نه کوردی نه اشتدی آیله تقریر — بیان واقعینی سویله بزبر
1605 اجازت بولدی بهمن سوزه کردی — سویلینك جوابن جمله ویردی
دیدی ای شهریار تخت دولت — قپوکده چاکرکدر بخت ودولت
فلان کون شاهله چقدق شکاره — قویوب صحرایی کیتدك کوهساره
1608 شود کلوا یلدك صیدوشکاری — قومادق جانوردن جانی واری
مراد اولدی آودن آلدی بهمن — صفای خاطریله دوندی شهره

اولوا غاج دبنده بیکارلك — صفاسی کوکلن آلدی شهریارك
بویوردی صکدیلر صحبت باصلن — شهك اول صوزیادە دیدی ناصلن 1611
ایدرکن وقتی خوش وساغری نوش — اولور بزکاربان اول منزله طوش
چوکوردی کاربان برعالی منزل — دوشن ویردی قوبدندردی محمل
رئیس کاربانك چوق عجایب — کتوردی شاهه پیشکشلر غرایب 1614
بولندی برحریر اندە منقش — کە برصورت یرلشن خوب ودلکش
اولب اول صورته بیجانه عاشق — طویرا ندن معانی شاه وامق
اوصورت معنیسنده قلدی حیران — سبب بودر اکا ای شاه دوران 1617
بیان واقعینی اول اخر — نهان اتمادی بهمن ایدی ظاهر
ایدی شاه طهمورث قانی اولبزی — کتورك کوره لم برده آنی تیز
کتردیلر واربا اول صورتی جست — کورن جانلر اولجا نسز کبی ست 1620
حضورنده قودیلر پادشاهك — خسو فینه سبب بولدی ماهك
بوآلدی عقلنی کوکلن بوقیدی — کورنجك بویتی عشقیله طپدی
بوصورتده کورندی اکه معنی — بومعنی دن کا اولدی تجلی 1623
کورر طهمورث شاه برنقش بی جان — ملك معنی ده وصورتده انسان

ولی جانلولرك جانزن اوغلنه — نه جان جانیدن ایمانزن اوغرلنه

بو نقشه جوق زمان شاه قلدی حیران — ایتدی فی بنلر صدهزاران 1626

عجب بلسم کیمکدر اشبو تصویر — مکر مانی ایدیدر آنی تحریر

دونب شاه اوغلنه ویردی تسلی — دیدی یوقدر بو صورت اجر معنی

بو نقشی قویالم نقاش شیدر — همان بوشیو کوزو قاش شیدر 1629

قویالم صورتی معنی صورالم — که هر بر قیلمه ادم صلالم

سنکجون استسونلر بحر و بری — قورودهادم ودریاده یری

جهان باغنده کورسنلر سراسر — بولنسون ساکه بر کل یوزلو دلبر 1632

سکاهم مهربان هم محرم اولسون — آنکله جان وکوکلك خرم اولسون

دراسن اوصنکی عقله اویاسن — بو اولمز فکری کوکلکدن قویاسن

آنك کم عقلی وار در معنی کوزلر — کورر معنی یوزندن یخه یوزلر 1635

کل امدی سن دخی ای مرد عاقل — سکا حق ویردی ایسه عقل کامل

بو ظاهر صورتك نقشن قوالدن — خلاص ایت جانی نقش اب کلدن

بو نقشی قویالم نقاشه بولسك اشنالق — چو بولدك نقشی کل نقاشی استه 1638

یخن نقاشه بولسك اشنالق — کوزوکه ظاهر اولور روشنالق

نه اولدیسه اولله خوش حکمت امین — نصیحت ویردی طیموس عبرتانکین

ملك وامق وسوره طوتمدی کوش — نصیحت شرح بتینی ایتمدی نوش 1641

کدر کی یرده یرتدی حجابی — کون اوکندن ایراغ ایتدی سحابی

دیدی طیموسه وامق اشکاره — نصیحتدن بولنمز باکه چاره

بو ایش بتمز بلورون اولمیجه — بو صورتدن معانی طوتمیجه 1644

اولیجه اسرارم اندن نشانی — بدندهاولدغجه زندکانی

اراردن شرقی عزیزی ای شهنشاه — یه اولمز یه الومه کیره اولماه

اشیدی شاه طیموس اتدی فریاد — دیدی ای باغ جانه سرو شمشاد 1647

بنی سایکدن ایمه برنظر دور — قومه حسرت ایلنده زار و مهجور

که سنسز جانمك ایچنده جانم — جیبم دلستانم کلستانم

کرکمز باکه سنسز بو جهانی — نیدهرکز جسمی اولمایه جانی 1650

کوزم نوری کوزمدن طشره جقمه — بو جانم نار هجرایله یاقمه

اسرکه آق سقالومه نظر قیل — قرانجمم یتر زیر و زبر قیل

کل اللهدن اوتن ای یوردیده — بکا رحم ایله ای یکه رکزیده 1653

شود کلوا تدی طیموس اهله زار — ولیکن وامقه هیچ اتمدی کار

يولب صاج وصقالن باشن اجدي — كوزلدن يره لعل واينجو صجدي
1656 فغان اولدي قيامت قوپدي اولدم — نكم وار اروغور تطوتدي ماتم
كلب يلوردي لر شهزادي جوق — يالنز ايق قموسي باشنه اچوق
ديديلر جمله اي شاه جوان بخت — موم ولغل اولغل اهن كبي سخت
1659 اتانك كوزي ياشيني آقشمه — اوديني صوصوينه اغوقاتمه
كركدر هر اوغوله عزت اتمك — اتايه وانايه حرمت اتمك
كوجي يتدكجه واجبدر هر اوغلان — همیشه والديني ايده احسان
1662 سزكه انلري لطف ايله اي شاه — كه سندن راضي اولسون درسك الله
بو رسمه قلديلر بي حد نصيحت — هزاران ايلديلر عذر ومنت
شود كلوا تدلر مكرر مذاكا — افاده ويرمدي اولمادي چاره
1665 بو سوزلر قلبن اتمادي تسلي — برينه اولدي قيل دكلو ميلي
كورولر منتيله بتمدي ايش — ديدكلاري نجه ارتق اولدي تشويش
مقرر بلدر كتمكدن ركه — دوا يوقدر سفر اتمكدن ركه
1668 يس اندن شاه طيموس اتدي تدبير — سياهيدن چقردي بيك جهانكير
مبارز هر بري بر مير مهتر — دكل بر يوز بيكه بيري برابر

جهان ديده جهان بين مرد هشيار — قموينك قلبنه روشن هر اسرار
بيوردي اجديلر نجه خزينه — بغشلادي شهنشاه هر برينه 1671
كه دارالرواسفك يولنده خدمت — جكالر آنكيله درد غربت
بله يا نجه همدم اوله بهمن — كه هر زحمينه مرهم اوله بهمن
مرتب كوردي هر قيدي برنجه — ارالق يزده قلمادي برنجه 1674
سفر اسبابي چون اولدي مهيا — اوقودي وامتي طيموس تنها
بيبر ارقاسني ويردي نصيحت — اوپيپ اكي كورن اتدي وصيت
ايتدي اي بنم دولتلو اوغلم — يوجسمه طتلو جاندن طتلو اوغلم 1677
كورم نوري كوزمدن اولغل دور — جمالكدر چراغ ديده يه نور
آتاجاني آتاكي ايلكل ياد — اولر سمايت روانم خيرله شاد
نه منزلده نزول ايدوبا يرسن — نه يرده كم سعادتله قورسن 1680
اولويه كيجه خوش رغبت ايله — وضيعه وشريفه حرمت ايله
طنش هر برايشك عاقل لريله — مصاحب اولغل جاهل لريله
يوزلق اتسلرسن ايلك ايله — ايوسوزلايني لطفيله طويله 1683
هر اشده عاملي اول علميله زنهار — كمال اهليني ايله اوركه يار

تا ملك تمسخه صونمه ايشكه — تحاوت بابين اچوق طوت همشه
1686 اتادن يا بني اونمه اي جان — كه سنسن اتانك دردينه درمان
نه معلومك اولور سه اتله اعلام — بجد كلما كه اولسون سعي اقدام
بورسمه ايلدي چوق نصح وپندي — ملك دوامق قبول ايتدي بكندي
1689 اتاسي يغنه دوشدي تكراز — اوپوب سوردي يوزي غلدي زار
دوشوب استينه طيمون ايتدي زاري — كوزي ياشي سيل ايتدي اولدي ياري
دوا ايتمز بو درده آه ونااله — مكر همت اوله حقدن حواله
1692 پس اندن يوكلندي يار بنكاه — منازل سيرينه عزم ايتدي اولماه
يله كوندي بي حقدي خاصله عام — يانجه كندي لر برنجه ايام
پس اندن ايتدلر دوب وداعي — طغتدي لر اول اولوا جتماعي
1695 دوب طيمور روانه اولدي دوامق — جهانده برنشانه اولدي دوامق

شور عشق دوامق حالنه كام ايدوب بي اختيار عزم
طلب ايتمكيچون ترك ديار ايلدوكيدمز

بوچرخك دورلودورلو كردشي وار — كه هر كردشده بيك دورلو اشي وار
كمينه شادلق ومرز كمه غم — كه تريا قي اكبر كيمنه سم

1698 كمين محبوس ايدركنج بلاده — كمين سياه ايدر صحن صفاده
آني كم اتدي دامق كي خنداند — ايدر عربده سركردان وحيران
قود هردونك اي دل كردشيني — كوزلك اج كوزله تقديرك اشيني
1701 خطا يوق ساكه كردون كردشندن — كه كردون داخي عاجز درا شندن
بنجه دورسه دونسون چرخ دوار — قوانمي جامعي سن سوزكه وار
ازلده شويله تقدير ايتدي خالق — جهان ملكيني سير ايتليه دامق
1704 قويمخق كلستاندن بركل تر — كه طورمز الدن اله وارزاكتر
چو طيمون كلشنندن قوندي اولكل — جفا باغينه بر وار ايتدي بلبل
كزردي الدن اله چاروناچار — كهي كلشن اولردي بيري كه خار
1707 بلبل كبي تعجيله دامق — كيدر پوسته ويرمزدي ارالق
كوزي يولده جانانينده جانينه — كوكل فكرنده ذكرنده زبانينه
صورردي يكي كشينك برندن — اومردي دردده درمان بولارندن
1710 بنجه كوندز برآي مقداري سوردي — نر اندي قوندي نه برلحظه طوردي
ايرر بركون يولي برسبزه زاره — اچنده برصوق صولي بيكاره
بكارك چوره يا بي باغ كلزار — كلر كل بلبل ايلر اهيله زار
1713 يانده براغ بنمش معظم — صغردي كولكه سنده اوين بيك آدم

مَلِك وامِق بِكَنْدي اوْل مَقامي ... بُيوُردي قوُندِيلَر لَشكَر تمامي
صوُاوسْتِينَه قوُرلُدي يارِكاهي ... بَزَندي زِينَتِيلَه بَزمِ شاهي
1716 اِجلِدي كُل كِبي شَوقِيله وامِق ... اَيتدي بَهمَنَاي يارِ صادِق
مُشَرَّف اِيدَه لَر بُوسَبزَه زاري ... بُوكُون خوُش كوُرَلَر بُوروُزِكاري
بِزَه دوُندُرمَدِن دوُران فاسِن ... بُودَهرِك سوُرَه لَر ذَوق وصَفاسِن
1719 دِيدِي بَهمَن اَيا دوُلتلُو سُلطان ... سَنَكدُر شِمدِي دَوران اَچَرَه دَوران
كِچَن خوُد كِچدِي شاهادَم بُودَمدَه ... خُدا بِيلوُر يارَنكِي دَم نَرَدَمدَر
بِيالَم اِچلَرِ اَي شاهِ عالَم ... سوُرالَم دوُلتلَكدَه عِيشِلَه دَم
1722 پَس اَندَن اَيلَدِيلَر عِيشَه اَهَنك ... چَلَندِي دَقلَه نَي عوُدِلَه چَنك
كوُتُرلَر لالَه كِبي لَعلِ كوُن جام ... اِيچِرلَر راحَتِ اِيچوُن راحِ كُلفام
چوُن آلدِي بادَه دَن شَهزادَه ذَوقي ... زِيادَه كَرَم اوُلَب آرتَردِي شَوقي
1725 بَحَلِّ اِتدِي ناكاه شَوقِ عَذرا ... صَفادَن جوُشَه كَلدِي جُمله اَعضا
كَه اَكدِي لَعلِنِي نوُش اَيلَدِي جام ... كَه اَكدِي نَركِسِن نَقل اِتدِي بادام
كَه اَكدِي غَبغَبِن صوُيِه بَقَردِي ... اَرزِدِي جانِي صوُكِبي اَقَردِي
1728 كَمِي زُلفِن اَكَب اوُلدُر پَريشان ... دوُكَردِي لَعلِي اِيچوُن لَعلِ مِرجان

بِيكارَ اوُزرَه كوُندِيك چَشمِ ساري ... رَوان اَيلَر دِي اَيكِ بِيكارِي

وامِق مِزاران لاهِجان نامِ عاشِق بِه‌ري جه‌ان اَمر بولوب

سَفَر كَرده‌لِك يِدِكلَرِ يِدِر

بُونوُعيلَه اِيدَر كَن صُحبَتِي شاه ... كوُرُندِي قَرشوُدَن بِر شَخص ناگاه
1731 كَنَش طَلعَت قَمَر رُخ زُهرَه اَيين ... لِباسِي خُسرَوانَه جُمله زَرّين
صَبا كِبي يِتِشدِي مُرغَ عَتِيلَه ... يِراوُيدِي شاه اوُكِندَه رَغبَتِيلَه
يوُزِيني پايِ تَختِ شاهَه سوُردِي ... اَدَب بِرلَه اِلَن قوُشُردِي طوُردِي
1734 دِيدِي اَي شاهِ عالَم خَير مَقدَم ... زِهي دَولَت زِهي شادِي زِهي دَم
زِهي اِقبالِ تَخت وُزِي سَعادَت ... بوُمَلِكَه سايَه صَلدِي شَمسِ دَولَت
مُسَخَّر دُر طِيوُكَه اِنسِلَه جان ... بُكوُن سَنسِن جِهانَا تاجِرَه سُلَيمان
1737 كِچَر حُكمَك سَراسَر بَحر وبَرّه ... بوُدُر خوُرشيدَه عَرضِ حالِ ذَرّه
يوُزاوُرَب خاكِ پايَه مِنَّت اَيلَر ... سُلَيمانِي زَماني دَعوَت اَيلَر
اِيدَر بُود كلوُ كُستاخانَه تَكلِيف ... كَه مورُك مَنزِلِينَه صالَه تَشرِيف
1740 كَنَش كِم جُمله عالَمدَن غِنِي دُر ... كَه مَنزِل كاهِي يُخسُول مَسكَنِي دُر
قَدَم رَنجَه قِلِ اَي شاهِ زَمانَه ... بَزَنسوُن مَقدَمِكدَن بَندَه خانَه

جوابن دکلدی شاه اول جوانك — که مقصودن مرادن بلدی ایلدك
قودی برمق کوزی اوزره شهنشاه — دیدی باش اوزره خدمتنه انشاء الله
بیورمق قدره دیر سکوز وار الم — ته خدمتنه امر ایدرسه کوره لم
بینه اول نوجوان خدمتکار ایدی — دعالر ایلدی عزتلو ایدی
رخش سوردی یره اول شاه زاده — بوریدی شاهك اوکنجه پیاده
روان اولدی ایکی سرو خرامان — اوکنجه اول جوان ارد نجه اول جان
جوبرنجی ادمی ایدی ایلروشاه — کورندی قوشودن بر طاق درکاه
ایچنده معتبر بر قصر عالی — بولنمز باغ جنتده مثالی
اساسینك اوجی تحت ثراده — یوجالکده سری اوجی سماده
بر الطون برکمش کرپچ پیوسی — مقطع عاج شمشاددن قپوسی
کشددن فرق ایق وار نردبانی — ایچنده تخت زرینی کیانی
تکلف ایدلر شاه جهانه — سعادت برله جقدی نردبانه
کجب تخت ازره شاه اسمان تخت — اوتردی دولتیله اول جوان بخت
بیوردی اول جوان برجی دلارا — کرو اندی مجلس اسبابن مهیا
مزین ایدلر بر بزم دلکش — قودیلر نجانه اودوعوده اتش

یورتدی ایغی ساقی پیاپی — غمك دفتر لرینی ایلدی طی
ملك قلبینی عمدن اندی ازاد — دونب اول نوجوانه خرم شاد
دیدی ای منبع لطف و مروت — ندندر بونجه عزت بونجه دعوت
بیورك لطف ایدك اصلن بلالم — لیاقت وار ایسه خدمت قلالم
اشتدی اول جوان شاهك خطابن — دعالر ایلیوب ورردی جوابن
جو صوردك حالم ای شاه جهاندار — ایدایم خدمتوکه کشف اسرار
بریدرمن قولك دکلدر انسان — اتمدر ایله بر اولو سلطان
بری خان ادی مشهور جهاندر — قولك ادن صورسك لاهجاندر
اکرچه بر مسکندر هر اطراف — ولیکن مسکن ماالوفر قاف
بنم بر عاشق واشفته شیدا — ملامت اهلی شوریده و رسوا
کلب کوردم صو اوزره شاه عالم — اوتر مش عشرتایلر شاد و خرم
ارقدن سرله اولدم نکهبان — تماشا ایلدم بر لحظه پنهان
جوکوردم شاه عالم کاه و بیکاه — ایدر فریاد و زاری ناله و آه
کهی غنچه کبی دمبسته حیران — کهی بلبل کبی نالان و کریان
کهی کل کبی خندان شاد و خرم — بنفشه کبی که محزون و پرغم

62 ه

1743 1746 1749 1752 1755 1758 1761 1764 1767 1770

قودندی

تعجب ایلیوب قلدم تا متصل — بو رسمه ایلدم آخر تعقل

دیدم واریسه عشقکدر بو جنبش — دکلدر کندو قولاینه بو ایش

که زیرا عاشق اولمایه جک آدم — نه اغلر یوقی یره نه خود یه کر غم

دیمشلر اهل عشقه درتدر احوال — که وارد هر برنده مختلف حال

بری جنبش بریسی اولق ایسته — بری جنبش بریسی اولق ایسته

که زیرا بن قولك ای شاه عاشق — کوکلدن عاشقن عشقنده صادق

دوشب عشقینه برنام مهربانك — برقدم سوکوسن جاندن جهانك

طولشدم زلفنه اشفته حالن — دلم طوتلدی سویلکده لالن

ایکی زلفی قوروب بول اوزره دایی — اوکر عاشق یولنی اول حرامی

چکر قاشی کمان اتماکه جنکی — آترکر یکلری جانه خدنکی

بلور جادوکوزی جوقدر لو افسون — ایدر عاشقلره فتیله مفتون

بری زاد درلر اولمه پاره آد — بری خودر بری بیکر بری زاد

آتا سی شاه عادل کندوینی داد — اول اتمشدر جفار سمینی بنیاد

کوزمدن اول بری دایم نهاندر — نهان اولسه عجب میدر که جاندر

بیجه یلدر انك عشقنده مستی — نه یوغن بو جهان اچره نه هستی

بیجه یلدر که سرکردان وحیران — انك عشقنده قلدم زار و کریان

مقام ایدندی اولمه بو بیکاری — سورغایت پریلر سبزه زاری

اراغ اولمز پریلر صودن ای شاه — انکچون بو مقامی یکلمز اول ماه

بو درد ردم بم پنهان و ظاهر — که عرض ایدم طبوکه اول آخر

ملك وامق بوسیره اولدی واقف — موافق کندوینه دکل مخالف

بو لندی درکه نه هم درد و هم راز — ایکی بلبلدر اولدی یار دمساز

دیدی شاه اول جوانه ای جوانمرد — شکر بولدم بکون دردومه هم درد

بم بر سنجلابن عاشق زار — کم اولدم اکسرین عشقه کرفتار

جهانی کوزمه دار ایلدی عشق — بنی بلبل کبی زار ایلدی عشق

ایدوب رسوای عالم قلدی شیدا — خیالی شوق حسن و خلقی عذرا

جو قلاب اوردی باکه پنجه عشق — ارتدی جانومی اشکنجه عشق

جمالی نقشنی بزبزده تصویر — بر استاد ایلمش صنعتله تحریر

خیال نقشله دمبسته قلدم — صنا سن نقش دیوار بسته قلدم

کوزلدن اول جمالی بت پرستم — شراب عشقله پیوسته مستم

آتامك انامك ترکینی اوردم — امیدی وصل جانان اولدی دردم

اَتا کومه اَلومیله صَرب باش — کَزاریمِز یِلدَن اِیلَه اِی قَرَنداش
1803 دُوشمَه اُولدَن بِرکَز جَمالِن — کُوریدُم باری کُودَمزَسَم وِصالِن
وِصالِندَن نَصیبُم یُوق مُقَرَّر — صَلایِن باری مِلکِ جانَه اَزَر
یَقایِن اَهیله اِیکی جِهانی — نَه بیری قُویایِن نَه اُسمانی
1806 پَس اَندَن نَوحَه اَیدِی قَلدِی زاری — اُودَه یَندُردِی اِهی اُولدِیاری
چُو کُوردِی لاهِجان اُولنازَنینی — نَه وَجهیله اِیدَرسَه وآنینی
قَراری کَیتدِی اُولدِی اَکه دَمساز — بُوکَرَه لاهِجان اَیلَدِی اِغاز
1809 اِیکی بُلبُل کِلِسانَدَن بَدَر سَت — اُوتُرلَر باب عِشقی زار و سَرمَست
مَلِک عَذرا دِیو اَیلَردِی فَریاد — دَریدِی لاهِجان قانِی یَرِی زاد
کُورُرلَر دَردِ عِشقَه یُوقدُر اَنجام — اِلینَه اَلدِی واَمِق بادَه ءِ جام
1812 شَهَنشاهُک اَلِندَه جامِ زَرِین — اِچِی طولُومِی صَهبایِ لَعلِین
دیدِی عِشقوکَه اِی شوخِ دِلارا — جَمالِ اِقلیمِنُک سُلطانِی عَذرا
دِل وجاندَن اَکُوبِ رُوحِ رَوانِی — اَیاغِ اُوزَره طوروب نُوشِ اَتدِی آنِی
1815 قَرُوا وُدا اُولدِی یاش اُودیله تَسکین — اُوتُردِی تَختِنَه شاهِ جِهان بین
اَیتدِی لاهِجانَه یَز کَلامَدَن — بِساطِی بُوبکار اُوزَره صَلامَدَن

بُوباغه

بُوباغَه کَلدِمِی اُولسَز وِاَزاد — کُورُولَه اُولدِی ظاهِر یَرِی زاد
اَیتدِی کَلدِی اِی شاهِ یَنه دُونَدِی — شَهَنشاهِی یَزَه یَردِمجی صَندِی 1818
یَزمَله اُولِ یَرِی دایِم اِیدَرجَنَک — هَنُوز اَتمَدِی یَردَم صُلحَه اَهَنَک
کِه شِمدِی کُوهِ قافَه اُولدِی یَرَان — وارُب عَسکَر کَتُوره طُوتَه مَیدان
اَلَب مَیدانَدَه جانِم اُولسُونکَر — اِیچِکِه قائِم بَدَندَن اِیره سَر 1821
سُوزِن خَتم اَیلَمادِن اُولدِی پَیدا — هُوایُوزَندَه ناکاه شُورُوغا

لاهِجانَک بتلا اولدوغی یَرِی دخترِی لاهِجانله وامتی براراده کوروب کندالله
جدالَه جمع اولمشلر صنوب کوه فاقدن لشکر کوروب جرخ ایدوب مغلوب اولدوغید

یَرِیلَر اَلَه یَرِی زاد کوکدَن اِندِی — کُوزاچدِنَهادِی اَندَن جَنگَه کَردِی
1824 کُورِنجَکَ وامِق اُولدِی کَی غَضَبناک — یَرِیلَر جَنگِنَه عَزم اَتدِی بِی باک
شُورَشمَه خَشمِلَه وارِدِی جَرِی یَه — صَناسِن کَردِی یَراج قُوردُ سُورِی یَه
نَه تَرتیبَه صَلَردِی تیغ بُرّان — هَوایَه کَلَه سِن اَیلَردِی پَرّان
1827 کِی کِم خَشمِلَه اُوقَه دَکَردِی — یَرِیلَر قُورقُسُندَن یَردُوکَردِی
بُویاکَه لاهِجان غایَت اُوشَندِی — رَوان کَندُوجَریسَندَن بُوشَندِی
کِه یَعنِی اِیره یَردِم وِیره شاهَه — اُولَه پُشتِ پَناه پُشتِ پَناهَه

1830 كليجه لاهجان وامق پريناك — طعنه دي قلبكا هيني جرينك
صدي اول لشكري چغدي كنارنه — يدي وامق دخي برنجه يارنه
بو يندي جسمي قانه صنكه لاله — شقايق كبي غرقاول شدي اله
1833 وليكن غير تندن كورمدي سخت — چقب تحته اورتدي اول جوان بخت
قودي زخمينه مرهم صردي سناد — آكب عذراي وامق قلدي فرياد
اوتدي زخم شمشيري شهنشاه — سوكلدي ضرب تيغ عشق ناكاه
1836 بوكي يارة زخمي بولدي ايمسم — اقتدي اشكي يارة كوزلري دمدم
جكرده جوش يدب قيزدي قانه — يزدي آتش حسرتده جانه
دريدي جان بدندن اولمدن دور — كورنمي كوزومه اول يوزي نور
1839 ويرزسم حسرتيله جان شيرين — يزالم قبرم اوستنده بو مسكين
جهاندن حسرتيله كيدي محروم — شهيد عشقدر مظلوم ومرحوم
نصيب اولمز بوكون ديدار عذرا — كه حسرت يارينه قلدي دريغا
1842 اكرچه فرقتيله اغلر يدي — اميد وصليله جان اكلر يدي
بو ياكه چون صنوب قدي پرياد — ايتدي كندويه اول سرو آزاد
عجب كم اولا يوشاه جهانكير — كه چكدي بي مها به باكه شمشير

1845 اوزم پنهان ايدوب اكه پري واز — وارايين اولايين اندن خبردار
يتشدي كوردي تخت اسنده سلطان — يتوز كريان ايدز فرياد وافغان
ترحم ايدي سلطانه پري زاد — قيل زخمندن ايلر صندي فرياد

پری زاد پنهان ایکن کندوسنی اشکار ایدوب سابقده یحیی شاه سلطانه تندر
ایدوب وامقه وارنجه ایدوب وامق کلنجه یه پری زادی یاد شدر عیدر

1848 پنهان ايكن اوزيني قلدي پيدا — بولندن صنكه كون اولدي هويدا
دوشرذره كبي شاه ايايغينه — سورر اول كون يوزن ماه ايغينه
ديدي اي خسرو دوران عالم — وجود كدر جهاندة جان عالم
1851 سنك اه وفغانك يقدي جانم — زخم كاريدي كزمز جانه جانم
انكجون شاه عالم چكمسون غم — كه اول زخمه بولونز برده مرهم
ملك وامق كوردي برافت جان — اولورهر سوزي جان دردينه درمان
1854 ديدي اي مه زخمدن باكه پرزوا — آترپوق قيل قدر جانمده قطعا
وليكن بر پرينك دردي يارة — اورب بغز وجانديي يارة يارة
اكر اول يارية مرهم اولديي — دل وجان هر نفس خرم اولديي
1857 اودردي قويالم اي لاله رخسار — اولالم سن يوزي كلدن خبردار

نه گلشن گلور ندنسن بیان ایت — نه جانک دجانیسن ای جان عیان ایت
اوتاشب نازله ایدن پری زاد — پری یم جاریک ادم پری زاد
1860 پری پنکرلرک سرد فتری یین — ایاغک توزینک فرمان بریین
بوقصرک صاحبی کم لاهجاندر — بکا عاشقدر بوبنجه زماندر
جفالر ایلدم حدندن زیاده — ولی یادا تمدم برکون وفاده
1863 یودر لعلم غمندن هرنجه قان — یورر سودای زلفنله پریشان
دوکر زکسلرم اکسه کوزیاش — ارر زخمم تمدن بغریه باش
اشم کوجم انکله جنک وغوغا — ترحم ایتمدم برلحظه قطعا
1866 جهان اجره بکندم بودیاری — سوزطبغم زیاده بوبیکاری
تفرج کاهم اولمشدر بوگلشن — ایدارین بوندن عشرت هرزمان بین
گلب گوردم جهان پرادم اولمش — علمردن بوعالم خرم اولمش
1869 دگلمش ازدها پنکر علمر — طوتلمش بارگاه لر قومش عسکر
قورمش ورتدن برتخت زرین — اورمش برشهنشاه خسروایین
بوحالی بلکه جان اولدی طالب — بورسمه اولدی باکه ظن غالب
1872 دیدم بونلره کلمکه بهانه — گلب زیاردم ایده لاهجانه

اولن جمع ایلدم بنده چریلر — کوگللر شهرزن آلیجی پریلر
گلب جنک ایلدم کشتا خلق اتدم — صنب لشکر هزیمت برله گتدم
1875 معافیت جرمی اولدم عذرخواه — کرم سزلردن وکرم بزدن ای شاه
شود گلوایلدی عذابی وجانان — ترحم ایلدی اول ماه سلطان
بولطف وعزتی کوردی پری زاد — اوزی ظلم ایلدی شاه عدالله داد
1878 هزاران عزتیله اول سمنبر — اوپوب قودی سریزا یاغنه سر
عذرلرا تدی دیدی ای کهرباش — کمینه جاریکدر بوقراواش
پرستاره پری زاد اتدی فرمان — سلیمان مرهمندن شاه دوران
1881 پراجب وجدی برنجه پرستار — کتوردی مرهم اتدی شاه تیمار
اوگلدی زخمی شاهک بولدی صحت — بوحاله شکر وحقه اتدی منت
یتشدی لاهجان اول دمدن ناگاه — کورر وامق وگنده اول یوزی ماه
1884 طورمصدقیله اولمش خدمتکار — تته کرمنده مقبول اولسه مقبول
قویوب جنکی کتوردی شرنفاتی — ایکی شاه ایلش صلح اتفاقی
چوگوردی لاهجان بوفتح بابی — دیدی ای برج دولت افتابی
1887 سعادتله سلیمان زمانین — سریر دولته صاحب قرانین

مُرادُنجه مطيعك اولدي دوران — بوكون حكمكدن فرمانه ايلمه جان
همیشه انس جان اولسون مطيعك — كُنشدن بختلو تختم فيعك
1895 ملك وامق كوهردر جيني آجدي — بشارت دولدرن اوستينه صحدي
ايتدي لاهجانه اي بزاد — بحمد الله كه خير دوندي بوشر
مرادك اوزره دوراتدي فلكلر — شكركم ضايع اولمادي لمكدر
1893 پرستار اولدي قايكده پري زاد — دمزاول سروا ولا قايكدن آزاد
دلارزاچه سن احسان قيوسن — ياسن محنت وهجران بيوسن
بودور ارتلرك ارتلرايشن ايشله — پريزاده كناهيني بغشله
1896 اگرچه كورمدي مهرووفاسن — كلك بلبل چكه كلدي جفاسن
جفاسن اول جفاكارك وفابيل — نه جور ايدرسه جانه هب صفابيل
وفا اولور اگرچه قوت جان — شكردن طتلو زهر جور جانان
1899 طورردي لاهجان سرمست وحيران — نيته غسال اولكده جنيم بي جان
كلوردي عقلي كاه بنه كيدردي — ارشدي سمعنه بصوت صافي
1902 طغلش عقلي باشينه ديرلدي — كه صنن اولمشيدي بنه درلدي

يوزاورب باش قودي سلطان اولكده — ويرب جان اتدي قربان جانا اولكده
طورب خدمتده قلدي چوق نثارلر — دوام دولت شاهه دعالر
1905 ديدي اي شرق وغربك پادشاهي — سعادت نوري وظل الهي
كُنشدن روشن اولسون شمع تختك — فلكدن يوكسك اولسون پاي تختك
ايردم نامراد يدم مرادم — همیشه دولت وعمرك زياده
1908 ملك بوفتحه شاد اولدي بغايت — خدايه اتدي شكري بي نهايت
بيوردي همنه وامق طورك — اوتورمك بيزدوكون قيدي كورك
اريشوب بواكي حسرتم را — اكلسون خير يله ادم دعاده
1911 آيتدي لاهجانه پري زاد — تحمل ايلكل كم اولاسن شاد
بوايش ممكن دكلدراي شهنشاه — بزه كوستر مسون اول كوني الله
شه عالم مراده ايرميجك — كوزي عذرا عذارن كورميجك
1914 آرامزده بزم اولمايه بزلك — ايكيمزده ايكيلك اولله دركلك
ايكيمز بزلكه بتمايه قطعا — بوسوزه شاهد اولسون حق تعالى
ايرتجك سزاكي عاشق مراد — بزايكيمز اولاوز بزارزاده
1917 ملك وامق بوسوزدن اولدي خرم — صفالر كلدي كتدي كتكر غم

ایتدی ایجق اولور بارك الله — بزاولدق راضی راضی اولسون الله
او قودی فریلر قلدی ساباشی — ایکیسن داخی ایدندی قرنداش
1920 پس اندن دیدی وامق طورمغ اوزره — کیفی طورماغله مقصوده ایرمز
بیوردی کوچ یراغن کوردی لشکر — سوار اولدی ایتنه چونکه سرعت
یراوپدی لاهجا نیله پری زاد — دیدیلر شاه عالم شاد مان باد
1923 اجازت بویورك بوایکی بنده — ایدالم سعی جان اولدقچه سنده
سراسر جست وجو ایدوب جهانی — ارایوب اشکاره وپنهانی
اومانر رحق ویره بزکون بولاون — سعادتله الوب شاهه کلاون
1926 اجازت ویردی انلره شهنشاه — دیدی خیر اولله وارك انشاء الله

پریلر اسمانه اولدی پران — ملك وامق یراوزره اندی سیران
یوریدی اون تکن کون کیجه کوندز — کچوب بنجه انش یوقش بنجه دوندز
1929 بورسمه ایردی تقدیر الهی — ملك ایرکردی دی ملکینه راهی
بولور اول یرده برصحرای زیبا — صناسن روضهٔ فردوس اعلا

نه استرسك مهنا بیمدن قید — ایتجون اوتلار وایتلار یجون صید
بیوردی قوندلر لشکر تمامی — مقام ایدندیلر برخوش مقامی 1932
بکندی وامق اول صحرای غایت — ایتدی ایزمدن عمره نهایت
بهار ایامی کل دورانیدی — صفا اوانی مل دورانیدی
قورك بزمی قیلالم صحبت کل — صونك جامی ایدلم عشرت مل 1935
قورلدی مجلس اولدی عیشه بنیاد — صفا ایله کوکللر اولدی ابا د
پیاپی برینجه کون عشرت ایدی — دوشنه شاه همنه برکون ایتدی
سوار اولك سحر وقتنده یارن — طولانالم بوصحرانك کنارن 1938
تفرج ایلیالم بودیاری — برز سیران ایدلم بزاری
بری صید ایتمدن عنقای دوران — ایدالم بزشکاری شیر غران
سوار اولدی سحر وقتنده لشکر — کم اولدی هر بری بیك باشلو ازدر 1941
بزبزاته وامق چرخ دوار — یوروییشدی قالور عاجز وزار
سوروب شیری جیان کبی جهانکیر — اراردی طاغده قیلان میشده شیر
کجه کوندز شکاراتدی بزاون کون — که قاندن طاغله طاشلر اولدی کلکون 1944
دوکندی کاکلك وطراج وتیهو — نه طوشدن قلدی اول یرده نه اهو

چون اودن حظی الذی شهنشاه — طوتر لر کیرو مسکندن یکه راه
1947 بیوردی بکلریته اول جوان بخت — کلیب اول سبزه زاره قوردی لر تخت
دیدی ایلك بو آتلردن کباتی — کتورك مجلسه شمع و شرابی
ینه مجلس قورلدی یوردی جام — ایدردوران نته کم دور ایام
1950 چو مشغول اولدی بوندن عشرته شاه — کورنت نیلر بو ایکه حکمت الله
بوحالی کوردی ری خلقی وشندی — قموسی فور قسندن قان قشدی
دردلدی اول نواحیده اولنلر — دانشدی بربرینه ایش بیلنلر
1953 دیدیلر نه طور رسم غافل اولمك — بو اشدن عالم اولمك جاهل اولمك
بو ارکم کلدی بو صحرایه کردی — بلنمز ادی صانی پیری یوردی
الور بو ملکی اخر بوکو راسز — اسیر اولورار و عورت اوغل قیز
1956 یلانی آردرا اولمادن کورالم — اولمادن بو فتنه اولدورالم
بشوم زمن بلا اولور بو اخر — کرکدر بوکه تدبیر اول اخر
یوراي کوردلر روشن سر انجام — ایدالر حالی ری شاهینه اعلام
1959 بولنلر بربریدی بادرفتار — که هر اشدن خبردار اهل کفتار
یزوب بر نامه اصلیخه مفصل — ویرلر اکا یدن مشکلی حل

کتورد ی نامه اولدی روانه — ارشدی قوشلق اولیخه نشانه

وامفت یوله ری ملکنه او فریب سلاح فرامیرنی ایلدرجلت ایلیوب
ارسلانی اندن قوبرکندوبه تابع ایلدوکنه

مکر اول دمده ری ملکنده سلطان — براولوشاهدی دردلدی ارسلان
1962 نظیری یوغدی ملك جهانده — اولوردی تختی انك تخوانده
اوتوردب عیش ایدردی شاد خرم — صفای شوقله اولشدی خوش دم
جهانك مختندن فارغ البال — بورشمه سورمش عمری بیخه یورسال
1965 الیده خوش جامه جام زرین — دلنده حسرو انه شعر شیرین
مصاحب بزیخه خوش طبع یاران — ویرلر جامه باده باده یه جان
جفا و جوری اتمشلر فراموش — وفای بزمله خاطر لری خوش
1968 ارشدی ناکهان اولیه چالاك — یوزین درکاه اوکنده ایلدی خاك
دیدی شاها همیشه شاد کام اول — جهانده جم کبی همزاه جام اول
صقین غافل اوتورمه کلدی براز — یانیخه بزیخه مقدار لشکر
1971 فلان صحرای کوردی باغ کلشن — بیخه کوندرایدندی ایی مسکن
کیجه عشرت ایدرکوندز شکاری — صنقدردی تمامت اول دیاری

1974 ناشتده ذرّه یوقدر بو عالمده کورنمز کوزلرینه چوپچه آدم
فلک آدینی ایچمز کلک دیر بیله بیشه وسیمرغ عنکبوت دیر
یوایش خوش کلدی هیچ خاص وعامه کتورم ایل ارندن اشته نامه
1977 اوقندی نامه فهم اولندی مفهوم قصیده اولدی رای شاهینه معلوم
اشتدوکنده اولدی کی غضبناک صلب یاشینی ایتدی نامه چاک
دیدی بلمادکزمی ادوصانن نشان قیقی یرک ویرزسانن
1980 دیدی اول بیک نامیندن نشانه شود کلو بلدک ای شاه زمانه
ایدیدی شاه طیمورنی اوغلی وامق کم اولمش کون صورن عذرا یه عاشق
طولاشب عشقه ترک ایتمش دیارن جهانی کشت ایدوب استرنکارین
1983 اشتدی ای ارسلان کلدی خشمه چوپه صیمادی کوستمادی چشمه
دوان اون بیک ارایله ایتدی لفان ارشدی کمسه اولمادن خبردار
شیخون ایتدی چکدی تیغ برّان کوزاجدهمادی ایتدی تیر باران
1986 بویاکه شاه وامق منزلنده یتوز غافل که صن کندو ایلنده
محردن کوزلرن اشدی ایچمز قولاغینه طوقندی هایله هوش
اوینادی کوردی حال اولمش درکون مکر خشم ایلمش کندو یه کردون

1989 دیندی لشکره اول مرد میدان یرندن صچرادی صن شیر غران
قودی باشه اشق کیندی جوشان بلکلیو یرندن طوردی بهمن
یوریدی دشمنه قوشود یندی اوینادی جمله لشکرانه بندی
1992 صغادی ایکی قولن قلدی عریان آلب وامق الله برتیغ برّان
صغن صوله صولن صاغه دوردی قصر غاکبی اسدی وصوردی
نیته کم غرقه درنا کبی شاهین طوقندی اول پرینک قلب کاهن
1995 نیته کم سایه خان جنکیندن بهرام زیاده ایتدی بهمن داخی اقدام
یولشدی ناکهان ارسلان خانه ایدرکن جنکی وامق عاشقانه
یلنکه اچدی پنجه صانه سن شیر چوارسلان ایی کوردی چکدی شمشیر
1998 افاده ایتمدی اولمادی قابل اکا وامق سپر طوتدی مقابل
ایکی شق ایتدی ایکی تیغ برّان الندن پایدار اولمادی قلقان
روان اولدی تیندن جسمنه دم طوقندی وامقه برزخم محکم
2001 زیاده خشمه کلدی اونکلندی یدی اول زخمی چون کوکلی بولندی
یصلدی قویروغی صن ازدهانک اجتدی طتلو جانن یارانک
یقاسینه یپشدی شاه عاشق صونبار ارسلانه رستم کبی وامق

تَ اُوسْتِيدَنْ بِرَالْمَاكِي آلْدِي ۲۰۰۴ اَجِي قَاوُنْ كِي بِرْلَرْ خَلْدِي
شِكَارَهْ چُونْكَهْ شَهْبَازْ اَيْلَدِي خِينْ اَتِيدَنْ اَيْدِي حَقْدِي كُوكْسَنَهْ تِيزْ
اَيْلِينِي بَغْلِيُوبْ طُوتْدِي صَقَالِينْ اُودِنْ اُوچْرْدِي قُومَادِي بَحَالِينْ
رَوَانْ قَصْدَا تِدِي كِرْ اَلَهْ رَوَانِينْ ۲۰۰۷ كَسَهْ بَاشِينْ قَرَهْ طِيرْ اَغَهْ قَانِينْ
اُچُوبْ اَرْسَلَانْ كُوزِينِي كُوْرْدِي كَرْدُونْ كِرْ اِمْشْ تِرَهْ شِيرِي دَمَنْدَنْ دُونْ
يَلَنْكَكْ پَنْجَهْ سِينَهْ كَرْدِي چُونْ شِيرْ طَقُوبْ بُوبِينِيَهْ اُوزْغَانْ اِيدِي نَخِيرْ
كُوْرْ رُوَارْمِشْ وُجُودِ جَانْ خَرَابَهْ ۲۰۱۰ فِغَانْ وَزَارِ لَهْ چُوقْ اِتْدِي لَابَهْ
قَضَا غَلْرَ اِيدُوبْ دِيرَايِ جِهَانْدَارْ بَكَا بِرْدَمْ اَمَانْ وِيرْ قِيمَهْ زِنْهَارْ
مُرُوَّتْ بَاغِنَهْ اِي سَرْوِ شِمْشَادْ كَرَمْ قِيلْ قُوشْجَهْ جَانِمْ اَيْلَهْ اِزَادْ
تَرَحُّمْ اَيْلَيُوبْ شَاهَا اِتْدِي اِحْسَانْ ۲۰۱۳ اَيْلِنْدَنْ آلْدِي بَنْدِنْ قَلْدِي اَرْسَلَانْ
بَغِشْلَادِي صُوچِنْ بِرْدَنْ كُتُوْرْدِي مَلِكْ كِجْدِي بِنَهْ تَخْتَهْ اُوتُرْدِي
زِهِي دَوْلَتْ لُوخَانْ دَوْلَتْ لُوسُلْطَانْ اُوكَنْدَهْ رُوبَهْ اُولْدِي شِيرْ غَرَانْ
كَلَبْ اَرْسَلَانْ شَاهْ اُوكَنْدَهْ قُودِي بَاشْ ۲۰۱۶ دُعَا اِيدُوبْ اِيدَرْ تَحْسِينْ وَسَاباشْ
پَسْ اَنْدَنْ بَنْدَهْ لَرْ سِلْكِينَهْ وَارْدِي اَلِنْ قُوشْرْدِي شَاهَهْ قُرْشُوطُوْرْدِي
كُورِنْجَكْ اِلِي وَامِقْ عِزَّتَا تِدِي طُورُبْ اَرْسَلَانِي تَخْتَهْ دَعْوَتَا تِدِي

اُوزْمَادِي

اُوتُرْمَادِي اَدَبَا تِدِي رِعَايَتْ ۲۰۱۹ تَمَلُّقْ اِتْدِي كُوسْتَرْدِي دِيَانَتْ
دِيدِي اِي بُرْجِ دَوْلَتْ اَفْتَابِي شَرَفْدَهْ اَوْجِ عِزَّتْ مَاهِتَابِي
جِهَانْ فَرْمَانْ پَذِيرُكْ اِي جِهَانْكِيرْ مُبَارَكْ جِسْمُوكَهْ كِمْ اِرْدِي شَمْشِيرْ
زَهَرْنَاكْ اِيدِي اُولْ شَمْشِيرْ خُونْرِيزْ كِهْ زَخْمِنْدَنْ كَرَكْدُرْ شَاهَهْ پَرْهِيزْ ۲۰۲۲
شَرَفْ صَالَكْ سَعَادَتْ بِرْلَهْ شَهْرَهْ عِلَاجْ اُولْنُسُونْ اُولْ زَخْمَهْ وُرْ زَهْرَهْ
بُيُورُكْ لُطْفَ اِيدُكْ اِي شَاهِ عَالَمْ بِرَالْ اُوكُرْدِي تَا بِرَا تِمْدَنْ سَمْ
بِزِي خَاكِ مَذَلَّتْدَنْ كُتُورُكْ سِزُكْدُرْ تَخْتْ كِجْكْ تَخْتَهْ اُوتُورُكْ ۲۰۲۵
بَنِمْ اُوغْلُمْ اُولْ اِي شَاهِ جَوَانْ بَخْتْ سَكَا لَايِقْ سُنُكْدُرْ تَاجِلَهْ تَخْتْ
شُودْ كَلُودِ لِكُولُكْ كُسْتَرْدِي اَنْهَلَانْ كِهْ طُوتَهْ جِيلَهْ بِرْلَهْ شِيرْ غَرَانْ
تَمَلُّقْ اَيْلَيُوبْ اِتْدِي قَسَمْ يَادْ اِتِنْدِي وَامِقْ اُولْدِي غُصَّهْ دَنْ شَادْ ۲۰۲۸
اِجَابَتْ اَيْلَدِي اُولْ دَعْوَتِي شَاهْ يُونْلَدِي شَهْرِ اَرْسَلَانْ اُولْدِي هَمْرَاهْ
اِرْشَدِي شَاهِ وَامِقْ نَخْجُوَانَهْ اِيشْتْ نِيلَرْ اَكَادُورْ زَمَانَهْ

اَرْسَلَانْ اُولْ كِينَهْ اِيلَهْ وَامِقْ زَخْمِنَهْ مَرْهَمْ بِرْ نِيَهْ زَهْرِ وِيرُوبْ
بِهْمَنْ نَامْ هَوَادَارِي اَرْسَلَانِي كَرِفْتَارْ اِيلَادُوكِيدَرَهْ

بُودَهْرِكْ اَكْسِكْ اُولْمَزْ حَادِثَاتِي ۲۰۳۱ نَهْ مَهْرِي وَارْدُرْ اَنْكْ نَهْ ثَبَاتِي

کمه کم ویردی شکر ایدی غافل — ایچوردی صوکینه زهر هلاهل
کمه برلحظه سور درسه صفایی — صوکینه چکدرز بیلجفایی
کمی کم برنفس ایلرسه دلشاد — اولور صکره ایشی اهیله فریاد
کل ای خواجه قودم دونصفاسن — صفایی چیقه درچکمه جفاسن
متاع دنیوی یه اولمه مغرور — قومزدلده سرور دیده دشور
شهک یاشنده واریدی غروری — انکیون یوغدی جاندہ حضوری
جوان اولمه وسلطان اولمه عاشق — بواوچ خصلت اولنجا غر موافق
غروره بوارادہ ویرمین یول — کورر جنتده المادن برن اول
کم اولمز عقلی اولن کمسه مغرور — یمز هیچ غصه اولور شادومسرور
عقلدن بهره مندیسک جهانی — الکدن قویوری وارسه جانی
جهانی استمز جانی بولنلر — ندر لر جانی جانانی بولنلر
جهانک جمله واریسی قوالدن — ایرر جانانه جانی جامعی سن
چوامواللری جانا ندن خبرلر — انکیون اوده بندردی جکرلر
جهان وجانی چون اتدی فراموش — کمی شکر کمی زهر ایلدی نوش
کتوردی شهره ارسلان شهریاری — نیه کم شیر اولور کلور شکاری

اکا خاص خلوتنده وردی خلوت — یدردی شهد ایچوردی شیر وشربت
بیوردی صلدیلر جراحه ادمی — که شاهک زخمنه بغلایه مرهم
مکر وار یدی برجراح جانکن — جراحتده النده ایدی هرفن
اکر اول سیدی بیک یللو جراحت — اوکلدرلحظه ده ایلرسه همت
الوردی هرکیمه قصد ایلسه روح — که ذره دکلوچوبدن اولسه مجروح
دیرلر سلاحن اکه ای استاد حاذق — بومجروح کم کورر سن ادی وامق
کلوب ملکومه کیردی بی اجازت — بکا وخلقه ازکوردی خسارت
کرکدر ایدسن زخمیته مرهم — اورا سن اکه مرهم پیرینه سم
اکر یوزبیک اولاجسمنده جانی — بریسی بولمیه اندن امانی
بیوردی بیک فلوری یکی خلعت — دیدی یا قی نه یسه حق خدمت
پس اندن طوردی جراح طمعکار — الب اول مالی اولدی اغولو مار
طبوب دنیایه یقدی اودهری — قودی ترپاتی ویردی که زهری
یودی پاک ایدی زخمی سوردی مرهم — قودی پنبه ضرب بند ایدی محکم
دیدی دکمک صفن بوزخمه زنهار — وصیت ایدی کندی اولستمکار
مکر مرهم پرینه زهر مشاولی — دکل لطف وکرم پرقهر مشاولی

زهر کاریدی وامق قلدی فریاد — صنایین ضیق منفوخ دور طلوباد
که پیرونمدن درونه یدی عوری — ویرر جسمه جفا وجانه جوری
2064 کورزمدن یوری یاشمدن عقلی کیدی — کچب جاندن جهان ملکین اوتمدی
کم اول کل غنچه یی اولدی فسرده — یتور شویله نه زندن ونه مرده
چوبهمن کوردی شاه اولدی زهرناك — یقا یرینه جانین ایلدی چاك
2067 طوداغی تبسرب طولدی یچی ناز — یکا غمضرباخن ایدی پرخار
قیب جانینه خنجر چکدی بهمن — دیدی جانسز کرکمز باکه بوتن
که وامق یولنه جان ایلیه ترك — یاپیشیب خنجریه طوتدی برابرك
2070 دوشب استینه شاهك عقلی کیدی — یوزینی یغینه سوردی یاتدی
برزدن باشنه عقلی یتیدی — طورب فی الحال شوق جوشه کلدی
یوریدی هیبتیله صنکه ازدر — صچردی غرغرینا غرندن اونلر
2073 شکاره اردی صنکه شیر غران — اوکندن کربه کبی تجدی ارسلان
ارشدی صلدی ارسلانه کمندی — طوتب بوینینه محکم طقدی بندی
ایدردی جوری قولدیرینه ارسلان — انکچون اولدی پیری بند وزندان
2076 یوردی شهره عسکر الدی شهری — مطیع اولمایینه ایلدی قهری

چوفتح ایلدی بهمن نخوانی — قول اندی کندویه پیر وجوانی
جان آندی سوردی بینه شاهه ازدی — مکدر حالی غایت بقدی کوردی
2079 یوزن وامق عدم ملکینه طوتمش — قومش جانی جهان ملکن اوتمش
آثر وار دایجی غزنده نفسدن — هنوز جان قوشی اوجامشر قفسدن
قرردی کوزلری کیدی قواری — دوشب استینه بهمن اندی زاری
2082 سودکلو دوکدی کوزدن قانلو یاشی — کوزن اچمادی دیرمدی باشی
یوزن درکاهه طوتدی طوردی بهمن — نیاز ایلدی خاکه سوردی بهمن
دیدی یارب دیلکه درمان ویرن حق — قره طپراغه تاز جان ویرن حق
2085 جهانی یوغکن وار ایلین حق — هر اشدن قدرتك اظهار ایلین حق
حکیما حکمتك هر دردنه شافی — رحیما رحمتك هر جانه کافی
اومار زفتح بابی رحمتکدن — شفادار الشفای حکمتکدن
2088 اونلنجا غزعنایت بابی مفتوح — ایرر فیضکدن اولمش جانلره روح
بودردا هلینه سن درمان بغشله — یولمش جانه تازه جان بغشله
یورسمه اندی چوق نازو نیازی — جناب حقده مقبول اولدی نازی
2091 فخر حق بر قوله قلسه عنایت — ایرر هر ورطه دن ایی حمایت

صح ح

قِحْنِ بِرْخَسْتَه وِيرْسَه شِفَايِي — كَوْرُرْ ايغِينَه هَرْدَوَاسِي
مَلِكْ وَامِقْ سِوْزْدِي دَنْكْ وِي هُوشْ — نِتَه كِمْ جِنِمْ بِي جَانْ شُولَه خَامُوشْ
2096 بَاشِي اُوجَنْدَه بِهْمَنْ زَارُو كِرْيَانْ — يَنْدِي طُوتُبْ صَنْ شَمْعِ سُوزَانْ
كِرْبْ كَلْدِي قِمُودَنْ بِرْسَمَنْبَرْ — مَلِكْ خُورْهَرَه اِينْ مُشْتَرِي فَرّ
مُنَوَّرْ اِيلَه كُونْدَنْ جَمَالِي — مُبَارَكْ مَقْدَمِي فَرْخُنْدَه فَالِي
2097 اُومَرْجُرْعَه لَبِنْدَنْ آبِ كَوْثَرْ — سُوزِي عِيسِي كِبِي جَانْلَرْ بَغِشْلَرْ
فُسُونْ سَازْ اُولُبْ اُولْ شُوخْ فُسُونْكَرْ — كَلَبْ بِهْمَنْ اِيَاغِينَه قُودِي سَرّ
يُوزِينِي خَاكَه سُورُبْ اَغْلَدِي زَارْ — دُوكُبْ كُوزِيَا شَكَرِينِي اُولْ دِلْفِكَارْ
2100 كِمْ اُولْدِي يَا شِنُكْ هَرْقَطْرَه سِي جُو — رَوَانْ اَيْلَدِي سَرْوَا يَا غِنَه صُو
يِرْنَدَنْ طُورْدِي اُولْ سَرْوِ سَرَافْرَازْ — اَلَنْ قُوشْ دِي طُورْدِي اَتْدِي اِعْزَازْ
دُونُبْ بِهْمَنْ دِيدِي اِي سَرْوِ اَزَادْ — نَدَنْدُرْ بُونْجَه عُذْرُو بُونْجَه فَرْيَادْ
2103 نَدُرْ اَخْوَالْكِي اَيْلَه حِكَايَتْ — غَرِيمُكْ كِمْدُرْ كِمْدَنْ شِكَايَتْ
نَدُرْ اَدُكْ نَه يِرْدُرْ سَاكَه مَوْلُودْ — مُرَادُكْ نَه نَدُرْ بُويُرْدَه مَقْصُودْ
بِلَا لُمْ اَصْلِنْ اِي خُورْشِيدْ طَلْعَتْ — قِلَا لُمْ بَاشْ وَجَانْ اُسْتِينَه خِدْمَتْ
2106 سَمَنْ سِيمَا جُو بُولْدِي سُوزْ فَرْمَانْ — كِمْ اَيْدِي غُنْچَه سِنْ كُلْ كِبِي خَنْدَانْ

كُهْ دَرْجِينِي اُولْ دُرْدَانَه اَجْدِي — سُوزَه كِرْدِي لَعْلَدَنْ اِنْجُو صَجْدِي
دِيدِي لُطْفِيلَه اِي لُطْفِ اِلَهِي — قِيلْكَدُرْ اَهْلِ مَقْصُودُكْ پَنَاهِي
2109 اِيتْ لُطْفِيلَه بِرْدَا سِتَانُمْ — كُوزَلْ بَاشْكِجُونْ اِي وَلِيلُو خَانُمْ
شَهْ اَرْسَانْ كِه بِرْقَدِكْ قِيدْ بَنْدَه — اَنَادَرْ بَنْ شِكَسْتَه مُسْتَمَنْدَه
قِرِيدْ جَارِيكْ اُولْ شَهْرِيَارُكْ — كِه بَنْدِنْدَه يِتُورْسَنْ كَامْكَارُكْ
2112 اُدُمْدَه لِيدِي بِرْدِلْ شِكَسْتَه — قِيُوكْدَه جَارِيكُونْ بُونِي بَسْتَه
قَبُولْ اَيْلَه بِنِي زَرْ اِتْمَه زِنْهَارْ — اَيَاغُكْ تُوزِنَه اُولْدُمْ پَرِسْتَارْ
دِيدِي بِهْمَنْ اَيَا خُوبِ زَمَانَه — فُسُونْدُرْ يَاكَه اَنْدُوكُكْ فِسَانَه
2115 اَتَاكْ اِنْدِي هَزَانْ حِيلَه وَاَلَمْ — بِزِي بُونْدَه كُوزْدِي اِي رُخِ اَلَمْ
كِه صَكَرَه خَايِنَا اُولْدِي تَاهَمَا اُولْ — اِيرِشْدُرْدِي خُسُوفِي مَاهُمَه اُولْ
اُوقُرْسِنْ شِمْدِي كُلْدُكْ سَنْدَه اَفْسُونْ — اِدَا سِنْ فِتْنَه وَمَكْرِيلَه مَفْتُونْ
2118 دُوزَتْدُكْ حِيلَه اِيلَه رَاِي وَتَدْبِيرْ — اَلَا سِنْ شِيرْ اَلِيدَنْ يَعْنِي نَخْجِيرْ
اَتَاكِي قُورْتَرَاسِنْ اِي فُسُونَسَازْ — اَنِي غَمْزَايِدَه يُورْرْ چَشْمِ غَمَّازْ
اِشْتِدِي دِلْبَدِيرَا تِدِي قَسَمْ يَادْ — كِه خَاشَا شَاهِ عَالَمْدَادْ فَرْيَادْ
2121 اَيْتِدِي اَغْلِيُورُكْ اِيدَرَكْ آهْ — اِنَانْ سُوزْلَرُومَه وَاللهِ بِاللهِ

انك حقی که خلق ایدی جهانی — یوغیکن یوزمین واسمانی
ایدالم عهدامانی قبول ایت — بنی یوشرطله قابکده قول ایت
2124 اکرلطف وعنایت ایدخالق — خلاص اولهزهردن شاه وامق
کورامن صحتیله شهریارك — اولاسن کامکاری کامکارك
چوامق دینی ایشتدی بهمن — آچلدی کوکلی کوزی اولدی روشن
2127 دیدی شاهك اولورسه دردینه درمان — قولك اولکورمه کوکلوکه غم
اکرشاهك ایره دردینه چاره — نوکر اولم اونجه سن نکاره
کورم صحت یوزندن پادشاهم — فدا ایدم یولکده جانی شاهم
2130 اولرقابکده یوزینی بغلو بنده — نیته کرجان قرار ایده بنده
انك شکر انسی ارسلانی زاده — ایدم ای خدلاله قدی شمشاد
ایشتدی دلپذیر دلکشاده — درونن کبر وکینه دن قلدی ساده
2133 دیدی ای نوجوان ومهربان دل — دیم بر سوزکه اسان اوله مشکل
بوزخمه زهراورن شخصینی بولالم — علاجین بزانك اندن صورالم
دیدی بهمن مدد درمان کرکدر — مروت کا بنیسن احسان کرکدر
2136 بیوردی ایدلر جزا حی دعوت — کلیجك ایدلر اکرام وعزت

دیدیلر

دیدیلر ای کبون حکمتده لقمان — کرکدر ایده سن لطفیله احسان
روای شاه طمبون اوغلی وامق — یتیه بوردرله اولای لایق
2139 بونك قانونیله ایله علاجین — شفا ارسون کوزت نازك مزاجین
ایچور لطفك ایله دن اکه تریاك — زهردن طاهر اولسون کوهریاك
اولرسه وامقك دردینه درمان — ایدم برخدمتوکه یوزیبك احسان
2142 دیدی لطفیله اول پیر هنروز — کرکدر وامقه تریاك اکبر
کبون یارن اله کرمزسه تریاك — اولورا ول کوهر پاکدیری خاك
که تریاك اولمیجه کمزن اغو — نه لقمان چاره ایلرنه ارسطو
2145 انك امرایدی آکدم زخمنه سم — اومردم بن هلاك اولیدی اولدم
ارشدی حضرت حقدن عنایت — برزاول زهری دفع ایدی طبیعت
اولرسه هرکمك عشقدن نوایی — اکا کنج کار ایدر زهرك هوایی
2148 بهمن حالا یر میجه اکه تریاك — خلاص اولمز زهردن بوزهرناك
دیدی بهمن اکا ای پیردانا — قمو اقسام حکمتده توانا
نه خدمت وارسه امر ایت طوتالم — الالم دردینه درمان جان صالم
2151 نه دکلو دیرسك ال لعل وکوهر — یتشدر چاره دوز تریاك اکبر

ایتدی بیر حکمت ای جوان مرد — اولور تریاکی درمانک کیا اولور درد
بولنمز درکمه یرده کا اجزا — که استاد ازلیه تریاکی پیدا
اولور تریاك شهنشاهلر قتنده — مکر فتح اوله وامق دولتنده
کرامی دزمکه یوق بزده قدرت — تمام ایتدی سوزی بیر حکمت
حکیمك سوزلرن چون ایتدی کوش — صناسن زهری بونلر ایتدی نوش
ملالت بحرینه غرقا ولدی یمن — اکن یوزن یودی کی کوزیدن
مجالی قلمدی کوجی کلدی — اوی آتلدی ویایی یا صلدی
زیاده دلیدیر اولدی پریشان — یولب صاچینی چاك ایدی کریبان
خدایه دلیدیر ایتدی توکل — بورمه ایلدی فکری تا مثل
ایتدی بمنه صبر ایله ای شاه — امیدم وار عنایت ایده الله
شه ارسلانك بر اولو قلعه سی وار — کورامز برجنی انك چرخ دوار
مفرح یرده ادی دلکشا در — پری خرم هوایی جان فزادر
کمر اندن دفن اولنمز کنج کوهر — اومارن اندن ثریاك اکبر
کرك شمدی اکابر مدن — که باشن طوب ایده جنبیی جوکان
قوش اولب بن اوچردم اول حصاره — طوشن اولمز قوزغون شاید شکاره

الم یاغی اتاکم باکه دشمن — دکلدر اولکه قوزغان وتندن
بیك اولورسه بدندن جان شیرین — فدادر یولکه ای جان شیرین
طبیبله اکمن بکلیالم — خدایاری قورسه صقلیالم
یورك سزدلکشایه چشت وچالاك — یتشدورك شهك زهرینه تریاك
یوسوزدن چونکه همن الدی همه — یقین بلدی که تریاك ایردی زهره
سوینجدن طوریوشوخ فرخناك — یولدی قلعنك عزمینه یاك
ایتدی دلیدیر یله طبیبه — روان اولسون روانم بوحبیبه
سزه وحقه اصمز لادم آنی — صقینك جان کبی سزاولجوانی
یزیردخشه همن صنکه رستم — روان اولدی همان بی یاروبی غم
جان آتدی دلکشایه طوغری کتدی — دونك برتخشی کچدی ازدی یتدی
کورزبر قلعه کم اصلی سمکده — اوچی هر برجنك اوج فلکده
بولور برجی همن شویله تنها — کمسنه یوق کم ایده جنك وغوغا
قومش حالی جدی برجینی کیوان — که برجی دلوی تنها ایده سیران
کمین کهدن چقب صلدی کمندی — ارشدی اوج برجه کچدی بندی
یوقاری چقدی طرمندی کمنده — نیته کم ریسمانینه تنکده

توكل ايلدي كردي حصاره — تفكر اتدي واردي بركناره
ديدي دردي اولدت درماني اشته — خزينه قنده ايسه آني استه
2184 آرادي بولدي درداركك مقامين — سرا بينه چقوب قوبردي جامين
اينيب روزندن اتدي كونني دون — كتوردي باشنه اول دون قراكون
خزاين قاپوسيني اچدي كردي — نكم واريسه برر آچدي كوردي
2187 آرزكن همن اندن دردنه درمان — طوير لر قلعه خلقي آني يكسان
يراغه كردلر خلقي حصارك — قپوسن الدلر اول كامكارك
كورر لر رستم ايين بردلاور — صناسن ازدها در كيمي بكلر
2190 درلدي برارايه خاصله عام — كم اني تدلر طوتماغه اقدام
كورب بوحالي همن قلدي حمله — طورامادي اوكندن اوزكدي حمله
چقب شمشير له اتدي نبردي — يرقدي خاكه پنجه شير مردي
2193 زبون اولب ديديلر زار و كريان — امان اي رستم دستان دوران
امان ويردي مروت اتدي همن — قموسن عفو ايدب كچدي كندن
ديديلر جمله اي مرد يكانه — نه اولدي بوكا كه همانه
2196 بيورك بو اشك اصلن بيلالم — قولوكز جانيله خدمت قيلالم

ديدي بيك لطفله آنلارى همن — غرض بو اولدي بوندن كلدكمدن
مخيلر شاه طهمورس اوغلى وامق — غريب ونا توان غمخور عاشق
2199 آنا سندن آنا سندن اولدور — يتوزغ بتده خسته زار و مهجور
كراول ترياك جان اولدي زهرناك — بن انك استرن درديمه ترياك
بن اول شاه جهانك بنده سي بن — آياغي توزينك افكنده سي بن
2202 بو ملكك شاهي زرلدن ايلدي الك — كم اتدي زهرله اول بلبل لالك
طوتب ارسلاني تدم بنده نجير — يرقدم حبسه اتدم بند و زنجير
كه شمدي اكه ترياك اولدي مقصود — ايدك همت ميسترايدن معبود
2205 اشتدم بوندن ايمش كنج كوهر — ايچنده واريمش ترياك اكبر
باشم آلدم اله يار و بي ياك — آرايو كلدم اول بيماره ترياك
اكر ممكن اولورسه همتنه آيلك — بني دردم والمدن راحت ايلك
2208 كرم ايلك بغشلك الشه جان — مدد آيلك اكر واريسه درمان
ديديلر واه وافغان اتدي همن — يشندن اول يري قان اتدي همن
دوكندي شول قدر كم اولدي هوش — كورنلر اول جوانى اولدي خاموش
2211 ترحم اتدلر اول قوم يكسان — بوحيرتده قموسي قلدي حيران

	دیدلر یارا ودر زنر بوك دمنده	بله غمخوار اولمه یارك غمنده
	نته کم شاد لقده شاد و خندان	سورر لر دور ودوران اچره دوران
	هزاران آفرین یار وفادار	که شاد لقده شادی غمده غم خوار
	کورر لر بهمنی مقبول و معقول	دل وجاندن قبولی اولدیغی قول
	ایدر لر ملك وما لی جمله تسلیم	سنکدر دیدیلر قلعه و اقلیم
2227	خزینه اچره وارد ر ای دلاور	بر الوندن حقه بر تریاك اکبر
	کتور تریاکی ای مرد رجها بکین	کم امه بو خیر لو ایشه تاخیر
	چو تریاك اول شهنشاهه دواد ر	همان تعجیلیله کتمك روا دکل
2220	یتشدکه دمان ای جوان بخت	که تحته کرمدن اول صاحب تخت
	قومادیلر کوکلده کبرله کین	الوب تریاکی بهمن قلدی تحسین
	ایچندن سخدی برمرد دانه سینی	امین وعاقل وفرزانه سینی
2223	حصارك بکلکینی اکه وردی	الب تریاکی بهمن یوله کیردی
	یتشدی حضر کبی اتدی دمان	یه خود عیسی دیرکم نفخ ایدر جان
	یقین ارمشدی موته شاه زاده	زهر جانینه قویمشدی زیاده
2226	حکیم دلیدیر اولشدی غمکین	یتوردی وامق اورتا یرده مسکین

	چو کوردی حالنی بهمن حبیبك	قودی تریاکی وکندو طبیبك
	یوزاور یره دیای اهل حکمت	کرملر عرض ایدوب کوستر مروت
2229	دوادن درتلوبه دمان یتشدر	بوالمش جمه تا زه جان یتشدر
	الب تریاکی کوردی پیر دانا	کوکلدن دیدی ای حی توانا
	سبب بندن سعادت سندن ای حق	دعا بندن اجابت سندن ای حق
2232	ایر سندن قمود ر تلاحه دمان	سنکدر حکمت ای حنان ومنان
	دیدی وازدی خوش بر پاره تریاك	اچب اغزینی قویدی جست و چالاك
	دماغه چقدی تریاکك بخاری	کوزینی اچدی وامق قلدی زاری
2235	یودکلو اول دمده کلدیمی	کتوردك دیدی بر پاره طعامی
	حریره ویردیلر بادام تردن	ازوب شربت ایچوردیلر شکردن
	کلب بر لحظه عقلی بینه کیدی	صنا سن کم جهان ملکن اوندی
2238	بیدی کون یتدی وبرمادی جوابی	نه اکلادی خطا یی نه صوابی
	سکر نجی کون اچدی کوزینی ماه	بر اه اتدی که اتدی کوکلده راه
	بینه تریاك ایچوردی که اول پیر	منا سب خوش غدا لر اتدی تدبیر
2241	که صان المیشکن بینه دردلدی	طغلمش عقلی باشینه دردلدی

حکیم اول حکمنه شاد اولدی غایت — کم ارادی حق تعالی دن عنایت
بیوردی دلیذیر انعام و احسان — اولشدردی زر و سیم کندی قرنان
تصدق ایدی بهمن کیچه نی حد — کدی ایچکسیدی رنج بی حد
بشوردی اشلر و اچلر طیوردی — غریبه و یتیمه طون کیوردی
طوننادی شهر و خلق اولدی فرحناک — سوندی بوصفادن جمله غمناک
کم اولور هر سوزنجک صوکی غصه — ایشت اولدی انک صوکنده قصه

ارسلان دلیذیر دختری نوزاد مرکا فرهاد ایدرلر مراد طلیسیدر اتابکی ارسلان
ویرمردی ارسلانی خلاص ایدوب مراد ایدرلر حاسنه لشکری یابار ایلکاد ویدر

قضا حق بر قوله ویرسه قضایی — قضا انماکه ایلر اقتضایی
قدر سورایدر جهد ایله اقدام — ایرور وقتنه انی سرانجام
نه یازسه جبینه خیر اکر شر — کورور بر انی هر نیسه اکر
کورنجک عقلی اولنلر قضایی — یوزن دوندر میوب ویرر رضایی
قضایه راضی اولان الدی منزل — رضا صحرا سنه اندردی محمل
دیلرسک جامعی بولا له جانک — قضا سینه رضا ویر کل خدانک
که سندن راضی اولا حق تعالی — بولاسن ایکی عالمده تسلی

قضادن

قضادن ایله جهد ایت شکایت — روایت ایله وامقدن حکایت
چو مشهور اولدی وامق دلنده — زهرناك مبتلا ارسلان ایلنده
اسیر و عاجز و مغموم و مسموم — شکسته خاطر و دل خسته مهموم
بلندی بوقمو پیر و جوانده — که وامق خسته یا تور نجوانده
طوتبا ارسلانی بهمن طقدی زنجیر — هم الدی نجوانی اولجها نکیر
مکر کم وارمدی بر شاه مغرور — که نسل فهرمانیدی دی تور
قمو کفاره شاهیدی سراسر — فیرنکده یوغیدی که برابر
که یوزکز یوزبیك اره حکم ایدردی — فیرنکستانه هب حکمی کیدردی
سوردی جان و دلدن دلیذیری — صیحی بندینك اولشدی سیری
بیچه ایتامدی کم زار و مهجور — یزدی دلیذیرك عشقنه تور
دیلردی تا سندن انی هر دم — ویره کلبه شکارا هوی ضیغم
بورای شاهریکوزمزدی معقول — سوزینی ردایدب ایتمزدی مقبول
بیچه کز لشکر یله تور بدرنك — کلب ارسلانله ایتمیشدی جنك
بوکزایشتدی کم بندا ولدی ارسلان — یتانی شمدی شیرك اولدی زندان
بغایت حظ ایدوب تور بدا ندیش — سوبخندن اورر برمانغه دیش

وزیرینه بیوردی طور مهولغالر — یراغ ایله چریه نامه ارصالر
دلسون قابوبه جمله دلاور — اتار قاسینه کلسون قاموللشکر
کوتم طوغدی رشدی وقت فرصت — سعادتدر بمدر فتح نصرت
وارب ری ملکی یقسم کدر — قرب خلقن اون یقسم کدر
طوتم ازسلانی هم آبی طوتانی — دخی اول زهر له خسته یتانی
هم الوردلیدیری دلکشانی — ارزم مقصودمه سورم صفاتی
بورا یله یوریدی تورابتر — خراب اتماکه ری ملکینی اولتر
ایرب بزیرده قوندی تورا حق — ارادهاولیله لك یول قلدی انحق
وارب کرماددی شهرم بی تکلف — تفکر ایلدی قلدی توقف
دیدی کندوزنه اصلن بوکارك — اوکات کوزلت یتیماسون شکارك
صلاقل الحی وارسون حالی بلسون — خبرویرسون هراشدن ساکه کلسون
موافقنا ولایتی تدبیر ایده سن — بویرده یاطورا سن یاکدا سن
بیوردی بزوزیر کاردانه — بلت یلکبی وارا ولا استانه
اوکنده دلیدیرك یوزیره اور — ادب بکله حضور قلبله طور
یرنجه سیله هرسوزی مفصل — ارالق یرده نسنه قومه مجمل

ایت لطفایله اول سرورانه — بهار حسنك ارماسون خزانه
محکدر قولکدر شاه افرنك — کرم قیل قومه ایی زاردلتنك
کوزك زنکلرینك خسته سیدر — صحتك سنبل لرینك بسته سیدر
اشتدی شهر کوره یاغی کلشر — اتاکی طوتمش الدن ملکی المش
ارشدی جان آنی فوزتاره ایی — ارشماددن اکادشمن زیانی
طوب تونیه اوره یمك یدر — اتاکیله ایدخوش عهد و پیمان
یره یوزلر سورب یوزعز یله — دلکلر ایله بیك رغبتیله
اله بردردوکی بیك جانه صاتون — اولاسن ای پری سلطانه خاتون
اکا انتندی اوله ملك افرنج — اولاضبطکده هرنه وارسه گنج
قبول ایلر یسك دولت سنکدر — اکر اتماز یسك محنت سنکدر
یقین یا قارشروشور یله شهرك — سکا اجی ایدردا دینی دهرك
اکب ضربیله سن سروخرامی — اورسندن اتکدن انتقامی
نه وامق قاله نه بهمن نه ارسلان — اوله تیغم الیده جمله بی جان
قبول ایت اوله ای شوخ زمانه — ارادهقانه کرماکه بهانه
حضورکده سوزم اولرسه مقبول — قاپکده عمرم اولدچه اولم قول

تُنك شكرانه سي اي سَرو شمشاد — اولَه وامقلَه بهمن بندن ازاد
تمام اندي سوزي تورپي دين — اشتدي اني الجي اندي تحسين
وكيده يراوب اولدي روانه — جانان اب ازدي اول جانجهانه
كم ايشتدي كوب جمله بربيز — اوكيده دليذيرك قلدي تقرير
سوسوزدن دليذيراولدي دلفكار — جهانك وسعتي اولدي كاطار
زياده خسمه كلدي وتكلندي — برزسوكدي برزداخي لندي
دونب الجي يه اندي پنجه ورهم — ديدي اي بي حيا كلب جهنم
نه ايتدز تورانك جانيه لعنت — روامي اهل ناره حور جنت
همان اولرمي قرعانك قوبي — ملك كلبك اولرمي همنشيني
برشمن براراده خوب وجركين — قحن سلطانله براولَه الكين
يوري وار اولساك بي دينه سوكله — نكم كوردك اشتدك شرحن ايله
نكم واريسه لندَه اولايني — كتورسون قومسون اردينه اني
باشيني قتي طاش قاتيسه اورسون — لندَه يازوسي نايسه كورسون
تمم اولرسه يوزيبك پاره بندن — مددیوقاكه ايرمز چاره بندن
سوزن كسسون دي بزدن تورانك — كركدصلح ايلسون وارسون كركدجنك

مرادن دليذيرك آلدي انجي — بس اندن سوردي تورَه كلدي انجي
ديدي اي شاه افزنك اولَه غافل — دكل اصلاحه اصلا اولَه قابل
شود كلوايله مدم بندو نصيحت — قبول ايلامدي هركز اول افت
اكا لطفيله اولمز چاره اي شاه — اكلمز اول سهي قدا ولغل اكا
كركدر اهل زور زور باز و — اغز بصما يحق اغمن تراز و
ستدي چونكه اي شاه اوزخ — تنيني طوتدي ياشدن ايغه رنج
غضبدن طوبخوب جسمنده جانى — يوملدي اغزي طوتلدي زبانى
يورا كي اوده يندي غيرتدن — تداجكن بلا مزهير تدن
بوسوزلردن زياده اولدي دلريش — همان قصد ايلدي تورَه اندريش
چكه لشكر يورده شهره شمشير — كرايده تجوان خلقيني تجهيز
قومايه طاشي طاش وستدن هركز — قوخلقي اسيرايده اوغل قيز
بيوردي بكلرينه تورا بتر — كه يارن جنكه حاضر اولَه لشكر
بويله دليذيرا ولشدي غمكين — صرر مشدي رخي صن تركي نسرين
يرندن طوردي اول سرو خرامان — دونب خاكه وجودي زار و نالان
كلب بهمن اوكيده قلدي نالَه — كريبان چاك ايدب چوزدي كلاله

قوب طيرق باشينه ايلدي آه ايتدي غافل اولمك اولك اكاه
2331 قضاي حق بلاي ناكهاني ارشدي كم اوده يا قرجهاني
قمو شرح ايلدي نورك مقالن مفصل همنه بلدردي حالن
ديدي الدن چقردك تاج و تختي كم الدردك عدويه جمله رختي
2334 تكون كلمزسه يارن ايرشور توز براغور ايله وشهر شور شور
اشتمش سنوكيله اشنا يوندن جفا اهلي دكل اهل وفا يوز
يوغيدي تدن يورا كي اوده يتمش چلغش زهر اغويه بويتمش
2337 قوريمش رشكله يغزنده قاني يتشمش درد دله اغزينه جاني
قوطور مش ايتكبي كوزي قزمش طوداغي تبسر بكزي بوزرمش
يرندن اوقلي طوكز كبي قويمش قومش طوغري يولي كري يه صيمش
2340 هم اولمش تاره وامقدن خبردار كه طوتدي نخوتاني اولجه انداز
ديمشلرهم شكار اولندي ازيلان ابن تحتندن اولدي بري زندان
پنجه يلدز اوزانور باكه هر يان مدد يوق بندن اكه ايلز عار
2343 كه يعني شمدي فرصت بولدي اولدم كلب جنك انمك استر تورابتر
يورك شمدي بزنتمك كركدر اكا طور مقيمي يا كتمك كركدر

نه تدبيرايده لم تدر مدارم كركدر بواولكلمز دردم چاره
2346 بوسوزدن همن اولدي پريشان بوريدي غيرتندن كوزلرن قان
تحير بحرينك قعرينه طلدي كنار فكره چقدي عقلي كلدي
ديدي بيك عزتيله دليذيرم بلاو محنتا اولدق سزا ميرم
2349 بزمجنون سزلرسه ويرب صداعي ايچورلرشربت غمدن فقاعي
كلك اي خرد دجهانك دوران دلن تكوزبو مشكل اولله سان
ويرك تورمرادين نفع اولنسون بلادن اوستوكزدن دفع اولنسون
2352 يقدم بزفقيرافتاده مقهور قلالم اي يوزي كون ذردن خور
شهنشاهم بن الب لشكرمله روان اولم يولومه سرورمله
ويرك انكاز يوزندن تورماقوار اولنماسون بزمجنون ايل دلفكار
2355 خلاص اولسون اتاكوزباغ بندن ايلوكز كونكوزظلم وكزندن
اشتدي دليذيرايدي فغاني اكلدتدي زمين واسماني
ديدي يانلدي جانم بوسوركز نه تيزدوندي تولوكزدن يزوكز
2358 نه تيزيزدن دويب اوصندك اي وقت نه تيزيوزك چوردك دوندك اي دوست
كوزلك شهبازي جان مرغيني نجير ايدب كوزدن برقدي اي جهانكير

وفا ستيار مش سن اي دريغا
2361 متلدر كوجله كوجك لك اولماز
صوب كوردن كوكلدن تاندوكردي
لعلدن كرچه كم درلرد وكردي
2364 فغانيدن فلكلر اكلريدي
چوبهمن كوردي وارتدي حميت
ايدوب جانيني پاك وقلبني صاف
2367 ديدي بن اندكم ارلك دكلدر
ايتدي دليذيراي وفادار
كوكلدن ايده لم سعيله جهدي
2370 ايكيلك اتمالم برلك اولسون
چقمنجه جانم بوسندن اي جان
لاوزباشي ياخود ويره وزباش
2373 جهاني كوزلرنه ايده وزتنك
بوسوزدن دليذيراولدي فرخناك

بري الدارمش سن اي دريغا
ايكيلك ايلمنده برلك اولماز
طوتالم بن محبت اتلكن برلك
ياشندن ليكه درياكردوكردي
ملكلر نالهسيني دكليدي
ارنلر نولني كوزلر بوعورت
كه ويردي كندوكندوزينه انصاف
ارنلر اجره بودرلك دكلدر
مقرردرزه سندن وفاوار
سزكله بركيدالم بوندن عهدي
محبت كوسترالم درلك اولسون
اولالم جنك ايچنده مردميدان
اورا اوزباشنه ودشنه طاش
نه ملعوندرنه ايتدرتورافرنك
آچلدي كوكلي نيته كوهرپاك

يرندن طوردي دلبراولدي لشكر
يوزيني خاكه سوردي قلدي ياباش
ديدي اي مرد عالم طورمغ اولمز
2376 قولاولدي بهمنه اون بن قواش
قيوكده جاريك وون بن قواش
همان تدبير ايلك اوترمق اولمز

بهمن تورياره جلد ايدوب بهمن مغلوب اولوب تورملكتي
ضبط ايدوب بهمن جيس ايلدوكيدوز

قويوب بزمي ايدرلر رزمه آغاز
نه رستم جنك ايدر لر طوته كرز
2379 چري جمعينه مشغول اولديبهمن
هراوك يردي بيرن ايكسندن
اوكون اخشام اولنجه اون بيك عسكر
كرا تلاندردي اولمردلاور
خزينه اچدي دوكدي سيمله زر
شوركلو ويرديكم غرقاولدي لشكر
2382 طوتندي يالكن اجن طويردي
چرينك جمله قيدينه قيوردي
چقب ميدانه اوكندي جمله مردان
طوريب حاضراولورلر جنكه جوبان
بوجانبدن دخي تورياخستر
هجوم ايلادي شهر سوردي لشكر
2385 آشوب طاغ وبلك صحرايه اندي
مقابل نجوانه قرشو قوندي
كورنجك لشكريني بهمنك تور
كوردي كوزنه خورا ولدي مغرور
ديدي يارن صالم بوعسكره آت
ايدم بريندقيله شاهيني مات

بقایین کوزرسیله نخجوانی — الارین دلیه یرد لستانی
بملکه نار یورك همتی وار — نه طوترسم قولومك قوتی وار
کوکلدن بن ایدم خیلکه قهری — یدی قات خاکه فرش ایدم یوشهری
بورسمه ایتدی جون لاف وگزافی — کچه قلبی قلبدی دکلدی صافی
اکی لشکر اوکون اخشامدك هیب — براغیانی کوزدیلرمرتب
یدا ایتدی یصاغیله یصاوك — الی عسکر چقردیلر قراوك
کوزرلر اخشمدا کن براغی — کچه ایردی اویردیلر چراغی
شود کلو یقدیلر شمع ومشاعل — کم اولدی کوکه یوزی مقابل
اکی عسکر بری بیریته ناظر — طوزرلر هر بری وقتینه حاضر
ایدرلر صبح اولنجه رزمه اهنك — تمام اولله اوکون هر نایسه جنك
سیاه زنکباری جمع ایدب شب — طغدی روم روزك دزنکین هب
قچوردی ملك غربه شاه مهری — سیاه نخیله آلدی سپهری
قمر برجینه دکدی شاه زنکی — فتوحیله لوای هفت زنکی
فلك فرقینه سر اولدی سریری — زمین اوزره زمان اولدی سیری
وفا ایتمادی عمری وزمانی — آلب ملکین فلك عزل ایتدی انی

صبح اولنجه اولدی زنکی عسکری کم — صباحین دولتیله شاه انجم
اوقدی دکدی برزرین لوایی — مسخر ایلدی ارض وسمایی
چوکوندی کلدی کتدی ایردن دون — بیجه شخصه قراکون طوغدی اولکون
طوروب بهمن یرندن چین تحرکله — ایتدی خوش توکلت علی الله
صلات صمحی قلدی الدی وردی — نیاز ایلیوب اللهه اوقردی
درلدی یانه اون بیك دلاور — سراقراز وسراقکن جمله سرور
ایتیلك کندونك کیدوکی اهین — قلیجی یوزطغانی جمله زرین
الندی نیزه سی نیتیز وخون ریز — بلنده زلفهانی خنجر تیز
قموزرین سپرلو قورقوشقلو — آتندی وطوندی یاره شقلو
جلاسین الیازلر بك یکتلر — که هب بیری برندن بك یکتلر
دلاور غازیلر دیوانه لرهب — جهانك مردینه مردانلر هب
یلنك کوهیلر بنزو بیانلر — نهنك نهریلر شیرژیانلر
ویرب بوتلرن بهمن استمالك — دعاوهمتیلادی حوالك
دیدی ای فخر میدان مردارنلر — جهان اولسه عدوبی مردارنلر
طوتالم حقه یوز تدبیرایده لم — کوکل بیرارقه بیرآل بیرایده لم

فلا لم حسبة لله غزالر
اولن بزدن بولور يارن شهادت
اشيدنلر ديدي تحسين وسا باش
ديديلر حق تعالى دستكيرك
غزايه نيت ايتدك قوتلو اولسون
قولك قوجا نكور جانو كولدن
يولكده باش وجان تركن اولرلم
اولب الدور لم يتيجه بولميش
كورب بونلرده بمن صدق واخلاص
دعالرا ايلدي بخشش بيوردي
پس اندن ايلدي مبدا نه عزمي
قوشنلر قوشلوب صفلر دوزلدي
دكلدي بزيم آلتون باتلو تجاق
طوورلر هر بري وقتينه حاضر
بوجا بندن دخي تورب ايدلديش

بولا لم باغ جنت جزا لر
كرا ايلرمدن اولندرمي سعادت
كلب بهمن ياغيه قودي باش
جهان سركشلري اولسون اسيرك
اشك صاغ وقولك قوتلو اولسون
درينغ ايلرمزنه كلمه الدين
اوكوكده جان ويرالم جان الالم
قلبجه جالشالم تا ايكي دنيا
كاولرلر قهر بحر رزمه غواص
قوسن طتلو دليله طويردي
قويب بزمي كورندي بزم همدمي
مبارزلر صفه صوله دزلدي
كمي سبز وكمي سرخ وكمي اق
اولرلر عسكر كفاره ناظر
چكردي غصه وغم يردي تشويش

جهاني كورنه كوسترميوب تورر
دير لدي كلدي كافر بكلرندن
قموبدشكل وبدلهجه وبدخو
كوكلده كوكسلرنده اخكر
مخالف بزيزنه فعل وقولي
كلب بمنيا صفلر بعلدي تورر
دكرلر تورك ازقاسنده مرقه
طوورلر مرقه اوكنده چوق خرستوس
اوقورلر تزندوپازندي بهرسو
كوكس كربا كي قولده فرزلر
ويرب ديراستمالت انلره تورر
كلك غيرت ايدك فرصت بزمدر
اولن بزدن اولور عيسا يه محرم
بوكون جان اوينيا لم دين يولنده
باش اورب تورا وكنده جمله كفار

سوارا ولدي تحدن مست ومغرور
جهنم سكلرينك يكلرندن
سك دوزخ سياه پوش وسياه رو
بلنده بوردون آلرنده مجلر
دريدي دشمنه اشكل ديويلي
يانجه اولجهنم سكلري خورر
انا نبي تورا كا ويرمشدي ارقه
باشنده برنوس آلرنده ناقوس
باش اجب جغرشولر كريلاسو
طوورب دشمنه ايت كبي اورزلر
بزه همتايدوبدرنا ريله تورر
اورك دشمنه تيغ نصرت بزمدر
عدولرا ولسي اهل جهنم
بولنا لم يارن عيسا قولنده
ديديلر نا رتورا ولسون نكهدار

جهان دریا اولور سه اقیالم — مسیحك کوزی یاشن دوکمیالم
اورالم دشمنه تیغ وتبر لر — ایدالم تیرینه سینه سپر لر
قمونك طولدی ایچی کبرله کین — سوندی نورابتردیدی تحسین
نقاره چالنب سنجق آچلدی — بخه جانه اجل طونی بچلدی
اجل زلاری زلازدی صورنای — جهانی طولدوبن هویله های
نفیر افغانله ایلردی اهنك — اشیدنلر اولوردی والهودنك
نقاره ولوله سی آسمانه — چقردی ولوله ویرب زمانه
طبل کلبانکله ایلردی فریاد — دوکردی کوکسی استادی داد
قولاغیمی جهانك جکلدب ضجه — ایدردی دشمنی سست دوستلری دهشه
طورشدیلر اکی لشکر مقابل — کمیسی اولدی حاضر کیمی غافل
چریلر صانه سن کم خلق بازار — قموجان المغه اولمش خریدار
عملر شقه سی بزازلق ایلر — اشقلردوکمه سی قزازلق ایلر
اجلدرزیلری آچمشدی دکان — بچردی هرکشیه قاره قفتان
قضا بیله قدر اولمشدی دلال — کمینه صات دردی کمینه آل
اجل بازاری کرم اولدی زیاده — کیه ویردی هرکشی جانین مزاده

کمسنه قلمدی یادو بلشده — کم اولدی جمله الشده ویرشده
صناسن تحت قلعه صحن میدان — اچنده بهلوانلر کشتی کیران
که هر بر کوشه صحن دکان قصاب — قوینلر قوزیلر دزشیخله شاب
شورشمه کرمدی بازار غوغاه — ایرشمشدی نرادن تا ثریا
بویابازارك اچنده الت ساتان — ایدردرویش اولب دریوزه آغاز
فلجلر باشلر اچب شویله عریان — طولابنه هرکشیدن جرایدر جان
ولبدزبوزطغان عثمان بابایی — چقردرکیمه طوقنمه قبایی
فتیلی جامیلر کبی کمندك — اولوربوینیته بندهرزه دمندك
اشقیکین ارنلر اذهمی وار — ایدرجان خرقه سینی جانلر طار
یوبونبابا بیدراوق یوك صوقدی — صویرهرکیمه کم اوقی طوقدی
صناسن مولوی سنجاق شاهی — طقنمش بندکبی زرین کلاهی
الف کبی سکولر قلدروباش — کم اولمشلر غلام حاجی بکاش
سیرلر سینه اوزمشدی داغی — یاقردی سیدی غازیدن چراغی
پس اندن ایلدیلر جنکه اغاز — یوریدی چرخ جیلر خنکه اوزاز
ایکی لشکر بری بیرینه کیردی — کمیسی آلدی جانی کیمی ویردی

مکر صباغ اولب تورك سیاهی — بویادی قیروقاره ك سیاهی
هوایه تورمدی بیندن یدی فرش — طقوزكوك صكز یقلدی دردی عرش
برك آزدرلری هب قاف چقدی — نه دكلوبرنجی وارکوکه اوجدی
جهانی دردی کوس حربنی — طوقندقجه یوزینه زخمه ضربنی
یورییجکه آندن باش ارنلر — اوکیده بکلرینك جان ویرنلر
بهادرلر کوردی جنکی حلوا — مختشلر دیریدی قوری غوغا
مبارزلر سورب وکه کچردی — مختشلر دونبارده قاچردی
جکردرلر ایدب بریان جکرلر — ایچب قانن عدو بغرینی یرلر
کیمی یول کوزدب غصه یریدی — یرنده تحمق آرلکدردیریدی
کیسی سدا سکندرکی برك — طوردردی باش وجانن ایلیوبرك
نجالر نجالرك جانن الدی — نجه لرکندوجانن یاوقلدی
نجالر اوقکی جانن اوجردی — اینی قلقانلین کوکسن کچوردی
قلچ کی کیجان اندی عریان — یتوربوشن کی کوده سیتی جان
نجالر سکوکی یلمزدی — چقاربدیلن اغزندن صولردی
نجانك قدی کوزدن قلویاشی — یارلدی بوزطغان مانندی باشی

بخنر

نجالر بالی یرینه اغوطتدی — نجانك یوزی کوزی سرمه صتدی
آلب بهمن آله کوزکرانی — قوبب اورنه یره باشیله جانی
قوب قیردی بری بیرینه قتدی — نجه دورنکلری بوزدی طغتدی
کمه کراوردی یرب بوزطغانی — جهنم اچره آخشملادی جانی
نه یاکا کردونبا اوقلر صخردی — براوقی آللی ادمدن کچردی
سکوبی خشملکه کیمه قصردی — دکل بربکی برضربدن یقردی
قلچ صالوبنه شخصی کرچردی — ایرفاشینه دك ایکی بولردی
یتشدی توره بهمن ناکهانی — حواله ایلدی کرزکرانی
پیاپی تورکلیه اوردی اوچ ضرب — طوقندی اول پلیدك قلبنه کرب
صوربیك زورله هرضربنی تور — دونب دیر بهمنه ای مرد مغرور
دیی اول نه کشی سن سویله ادك — جهان ملکینی طولدردی فسادك
پس اندن الین قهریله جانك — جهاندن کوترین ادوصانك
دیدی بهمن که ای مردار وبی عار — کوزوکی آچ اورکدن اول خبردار
جهانك شاهی وامق بنده سیتن — آیاغی طرغی افکنده سیتن
آدم بهمن دوانن شادکامن — بهادرلقده سرور لکده سامن

اولب وقتوکه حاضر کورير اغك — سوينه ور زاجل بيلي چراغك
يوسوزلردن بغايت اولدي دلتنك — غضبدن اوينكلندي تورا قرنك
ايتدي بهمنه اي مرد ناکام — که بلمز حدني بي ننك وبدنام
ايت سنمي سن اول ناجنس نامرد — کم اولدك قلبه غصه جانکره درد
ايت سنمي ايلدك ارسلاني نخجير — طقن اول شيرنر بوبنينه زنجير
الدن سنمي الدك دليدير مم — اسير کمي اولدور ورز اميرمم
ديدي والدي اله بوزطغاني — کوزينه يکدروبن بهلواني
کمشدي بهمنه برضرب محکم — اومرديکم قليدي قدني خم
ايدر کرزينکرزيني برابر — صورضربيني تورك اولدلاور
همان بهمن اليه آلدي نيزه — زره پوشيني قلدي ريزه ريزه
صوبخه خمله سيني بهمنك تور — زياده کوردي زخمت چکدي چوقه دور
سهل قلدي يقيليدي تندن — ينه جمع اتدي کندن غير تندن
کوضربيني صودي تورب دين — طوتب کرزي کراني بغلدي کين
يوريدي بهمنه تندوغضبناك — آيي وطوني برله ايليه خاك
اودم غفلتده بولدي بهلواني — يتشدي ويرمدي بردم امانی

چوکوردي خصمله کوزاندي بهمن — اورن وردي وباشن ازدي بهمن
طوقندي اته باشن ايلدي خرد — دوشيه بهمن يره اولدي اتي مرد
صلدلر بهمن اوستينه کمندي — طقرلر شيرنر بوبنينه بندي
طوتولدي عقده يه شاه جهانکير — صنن اولدي شيرغران ديو بخچير
چوبهمن دولينك يوزي دونمدي — کيدوب وکي حريفك آردي صندي
طغلدي طغلاره شيران کبکر — صاشن طاغله طاش طولدي ازدر
کيي قچدي کميسي ويردي جانني — جان اتدي جينه دکلو قورتلدي
اول اون قولله کيه واتق خدمتنده — اولر لردي کيجه کوندز قتنده
عنايت ايلدي حق بولدلر يولك — قچب جين شهرنه وارديلر اون قول
يوصيده تورابترا اولدي مغرور — کوزيني آچدي کوردي بهمني خور
پس اندن ديديايلك شهري يغما — اراده قلماسون برخانه قطعا
اسير ايلك دشمني سن ازکاکن هب — الوك املاکن اسبابن مرتب
قيامت قوپدي شهر ايچنده اولدم — قموخلقك دوکوني اولدي ماتم
شهر خلقي کفن بوبنينه صلدي — قلچلاري قموغزينه آلدي
يره تورك اوکندي اوردي لر يوز — امان استاديلر اول قوم ديدوز

شود کلوقلدیلر فریاد وزاری — اوده یاندرد یلر هب اولدی یاری
صوق قلبی برز کرم اولدی تورک — آرا جق خاطری نرم اولدی تورک
کورزکم جوق بدرکر نالهٔ وآه — امان ویردی اوقومه تورکراه
جز صوردی بولکردن قانی ارسلان — نه یردر شمدی یاکه بندو زندان
قنی اول وامقدرین زهرناك — یه قانی دلیذیر دل فرخناك
دیدیلر شمدی کردیلر حصار — حصار آیلك که دوشدیلر شکار
دیدی توزآنلره هرکم بیترسه — کتورب قیدبندیله طوتر سه
ویرم ایل وولایت قول قراواش — شود کلوکم کورنلر دیسه ساباش
بوسوزدن جونکه لشکر آلدی بهره — کیم طاغلری طاغه کیمی شهره
یوریدی آروعورت خوجه وقول — سراسر استماکه اولدی مشغول

بوجا نیدن اشت نولدی حکایت — که راوی شیله یلادی روایت
جوبهمن تورآلندا اولدی محبوس — یتوردی نورچشم شاه طیموس
حکیم دلیذیر اولشدی نالان — کلب وامق اوکندی زار وگریان

یوزاورب دیدیلر طوتلدی بهمن — جدادوشدی وسرورشمدی سندن
یوزن دندردی اندن بخت واقبال — یقب بیرماتندن اتدی یامالک
یوسوزدن وامق اولدیکی پریشان — کورندی طاق ایوان اکه زندان
کوزندن قان قتدی یلدی زار زار — ایتدی قانی اول یار وفادار
دریغا قدن کتدی قانی بهمن — قنی بوخسته جانك جانی بهمن
مراجمدن اود کلوتوتر یوق — آیاغ استیه طورم قدرم یوق
صلم تیغی طوتم تیرو کمانی — کرم میدانه المرباش وجانی
دیلم رستم کبی مردانه خوش جنك — جهانی تورد لتنکه ایدم تنك
کسیدم باشنی اول قلتبانلك — الیدم بهمنی بندندانلك
نه درمان اولکه دندردی جودان — یریلدحسن بتله ویره وزجان
قنی غفلتده اولادی بزی تور — دریغا ایتدی بهمندن بزی دور
بلورحق اولدکومه چکرم غم — ولی جان زخمنه ازمادی مرهم
کورم عذرا عذارن کورمدی آه — آیاغی توزینه یوزسورمدی آه
دریغا اولدکی دنیاده وصلت — قیامت کونلرینه قلدی حسرت
اومارن باری جنتده جمالن — میسترایدی حق کورم وصالن

بُورِنِ طِبْرَاغَهْ سُورْدِي اَلْتِنْ اَنْدِي — شُودَكْلُوا غَلْدِي كِمْ اِصْحَبْ كَنْدِي
حَكِيمِ ذِلْبَذِيرَكْ يَنْدِي جَانِي — بُوحَالِيلَهْ كُورِنْجَكْ اُولْ جَوَانِي
2568 بِيرْكَدِي اِيكِسِي خَلْوَتْ طَنْشَدِي — بُوَاخْوَالَكْ اُوكِنْ صُوكِنْ صَنْشَدِي
اَيْنَدِي دِلْبَذِيرَاي مَرْدِ دَانَا — عِنَايَتْ اَيْلَرِ يَسَحَقْ تَعَالَى
بُودُرْتَدْبِيرُوشِنْ كَهْ طُورَاوُنْ — نَرَاكِنْلَهْ بُويُرْدَنْ اِيرِلَاوُنْ
2571 كَلْبِ دُشْمَنْ اَيْرِ شَمَادِنْ حِصَارِ — اَوْلَالَمْ يَكِنْ اَتْلَارِ سُوَارِ
شَهَنْشَاهْ وَامِقِي تَحْتِ رَوَانَهْ — اَلَالَمْ يُولَهْ اَوْلَالَمْ رَوَانَهْ
كَرَالَمْ قَلْعَهْ سِينَهْ دِلْكُشَانَتْ — كُورَالَمْ اَمْرِي نَهْ اَوْلُورْ خَدَانَكْ
2574 حَكِيمِ اِيشْتِدِي بُوسُخَنِي جَوَابِي — قَبُولَا يْتْدِي اَنِي پِيرِ خِرَدْمَنْدْ
حِصَارِكْ كَزْلُوقَابُوسِنْ اَجْرَلَرْ — اُوغْرَلَايِنْ بَرِي كِبِي قَجَارْلَرْ
2577 [illegible] — اُوكُونْ اَخْشَامِنْ اِيرْدِيلَرْ حِصَارَهْ
[illegible] — صَنَاسِنْ بُولَدِلَرْدَرْدَهْ دَوَايِي
[illegible] — نِشَانْ بُولَمَادِي قَلْدِي عَاجِزْ وَخْوَارْ
2580 [illegible] — اَيْنَدِي تُورَابَتَرْ قَانِي بَهْمَنْ

وَارْبِ دَنْجِيرْلَهْ اَوْلْ نَوْجَوَانِي — كَتُورْدِيلَرْ يَدَارَكْ پَهْلَوَانِي
كُورِنْجَكْ بَهْمَنِي تُورِيدَانْدِيشْ — زِيَادَهْ قُورْقَدِي جَانِي اُولْدِي دِلْرِيشْ
2583 دِيدِي بُويِنْ اُورْكْ وَرْمَكْ اَمَانِي — كَهْ وِيرْسُونْ اَجِي جَانِي طَنْلُوجَانِي
وَزِيرِي وَارِيدِي بِرْمَرْدِ عَاقِلْ — اَيْنَدِي تُورَهْ اِيشَاهْ اُولَهْ غَافِلْ
بُولَالَمْ وَامِقِيلَهْ ذِلْبَذِيرِي — بِسْ اَنْدَنْ اَلْدُورَالَمْ بُوَاسِيرِي
2586 صَلَالَمْ حَبَسْ طُورْسُنْ بِحَايَامْ — كُورَالَمْ نَهْ اُولُورْ اَخِرْ سَرَنْجَامْ
بِيُورْدِي صَلَدِلَرْ نَدَانَهْ اَوْلَادَمْ — چَكَرْلَرْ بَهْمَنِي زَنْجِيرِ مُحْكَمْ
اُوتُرْدِي بُجُوَانَكْ تَحْتِنَهْ تُورْ — سُوَيْدِي قَخْنَهْ وَتَحْتِنَهْ تُورْ
2589 قُوَيَالَمْ طُورْسُونْ اِنِي تَخْوَانْدَهْ — نِفَاقْ وَكُفْرِلَهْ ظَنْ وَكُمَانْدَهْ
بِنَهْ وَامِقْ سُونْدَنْ اِيدَلَمْ يَادْ — بَيَانْ شُولْ رَسْمَا تَدِي اِنِي اُسْتَادْ
وَارِيخُودِلْكُشَايَهْ شَادْ زَادَهْ — صَفَا كَسْبَا يْلَدِي اَنْدَهْ زِيَادَهْ
2592 قُوبْ اُولْ دُونْ سَرَا بِينَهْ حِصَارَكْ — اِشِنْ فِكْرَا يْلَدِيلَرْ وَزِكَارَكْ
كُورْزْلَرْ دَهْرِ دُونْكْ يُوقْ وَفَايِي — جَفَا وَجُورْ وَمَحْنَتْ دَرْ صَفَايِي
بِرَزْ عَذَابِي يَادَا يْتْدِي شَهَنْشَاهْ — بِرَزْ بَكْلِيكِنْ اَكْدِي اَيْلَدِي آهْ
2595 اَتَاسِنْ اَنَاسِنْ غَرِيبْ بَلَاسِنْ — اَرَادَهْ كَجَلَنْ فُرْقَتْ بَلَاسِنْ

کوروب بهمندن ایرودشدوکیمی اکب اغلادی صیرودشدوکنی
فلک جورندن اتدی چوق شکایتم جفاجانینه کارا تمشدی غایتم
2598 حکیم اول درد مندك کوزدی دردین بیردی جندی عشقیله بیردین
نصیحت اغزن اچدی دوکدی درلو دعالر اتدی یدی شهد و شکر
دیدی ای شاه عالم شاد کام اول جهاندن دولتك ایله مستدام اول
2601 مبارك خاطرك اولسون کشاده درولك حل وعسیدن ایله شاده
جهان اچره بودرایدن دوران کلدن کردشه بوچرخ کردان
ویردی بردمده بیك شادی وبیك غم بری تریاك اکبردی بری سم
2604 طوغه برقوتلوکون ایره سعادت یینه یوزکوسترر اقبال دولت
دریله ودوریله دوراد بار اولا بخت سعادت طاپوکه یار
کله بهمن قوله قاپکده خدمت ایدن عذرا طیکله عیش وعشرت
2607 اولاسن ینه چین شهرندن سلطان جهان خلقی اولا حکمکده فرمان
اتاکی انا کی صاغ وسلامت کوراسن انشاء الله بی ملامت
یورتمه حکمت امین اهل حکمت چوق اتدی وامقه پند و نصیحت
2610 ملك وامق قموسن کوردی معقول دل وجانیله جاندن اتدی مقبول

تسلی بولدی اولدی خاطری شاد یوکی یینلدی غدن اولدی آزاد
ایرشدی وقت وحدت عالم خواب قومادی تندن قوت دیده تاب
2613 مبارك کوزلرینه کلدی ایخو که ایخو کورمزیدی اول ملك خو
حضوره واردی وامق خلوتندن طغلدی کمسه قلمادی قیتندن
که یولدی جمله خلقك قلبی یولوت تمامت خوابه واردی اهل غفلت
2616 چون اول دون کیدی کلدی زمرد اویندی ایخو ستدن خلق عالم
اویندی دلبذیر و پیر هشیار یرندن طوردی اول ایکی وفادار
ایرلر خدمت شاه شتابان که خدمتده اولالر بندن فرمان
2619 یولورلر شاه مقامن شیله خالی یرنده یوق کوکلده وار خیالی
ارادن کندو کیمسه جامه خابوش یتوردیورغان ایچی قلمش دراغوش
کورورلر قاپولر جمله مقفل کیسنه صوغمش هیچ برجویه ایل
2622 تعجب قلدیلر ایدوب تامل بوقدرت ایشه ایرمادی تعقل
حکیم اخر ایتدی وارسه بو یاپری فعلی دریا سحر جادو
که بهمن بیزه اتمشدی حکایت ملك وامقدن اولمشدی روایت
2625 ایکی یتی انکله اشنادر کهی یار مصاحب که جدا در

مکر انلر اولدی سانکه هرزه
کدوبدرانلر وکیله شهنشا

امیدن کسدی برخاندن اکی جان
دیدیلر صبر اولر بودرده درمان

ایتدی دلیدیر بیر عاقله 2628
کرکدرر اولیا وزبوندن غافل

اکروا قفا اولرسه تورندخو
کوزباشه غوغا جانه قیغو

کرکدن باش براغمی کوراوزن
قصدندن مرغ جانی قورتاورن

چوپیرک دلیدیر الدی جوابن 2631
کورندن دوکدی پیره حسرت بن

دیدیای پیر حکمت طورمغ اوزن
بلایی کستی صاتون المغ اولماز

چوامق جهدیله اللدن کیدن مالی
کم ایرلدی یرندن جانله تن

حرام اولدی یتمیوب مکر بیومکدن 2634
وطندن حق تعالی قلدی محرومکدن

قویالم شتری یونلی صغیر ایدالم
جهان ملکین سراسر سیر ایدالم

کزالم عالمی تاکه جلیدن
بولنجه شاه وامقدن نشانی

اومازرکم میسر ایده خالق 2637
کرونه کوزله دیدار وامق

اکل لوب یرلیله ایتدیلر عهد
عمریاز اولدغنجه ایده لر جهد

نکم کلورسه باشه ایوی یتلو
کوره لرهرنه ایسه اجی طتلو

جهانی کشت ایدوب عبرت کوزیله 2640
نه میسر ایدوب حکمت کوزیله

مهنا ایدیلر اول کون براغی
تحریکهدن کتوردیلر آیاغی

کهآخ که صوسزوکه زاروخسته
سفرزحمتلرندن دل شکسته

کهکوندزکدوحوروغمناک 2643
سورنجاکه ایقلریوزلرخاک

بورسمالی کوندکلمدیلر
طوربرآرده اکلمدیلر

مکرالی مینی کون سرکاه
خراسان تحتینه ایرکدیلرراه

کوردیلر کورلریه شهر میری 2646
سوندردی حکیم دلیدیری

اوکون اهسته اهسته سورلرکن
شب هنکام ایرب شهره ایرلرکن

ایدرشهراوجنده بزم آرا
قنوق پیرین اورلرادی اخشام

کورورلرکه بر ویرانه مسکن 2649
کهاولمش بر کوهر کنجینه مدفن

فلکلر کاخی کبی کهنه بر اوق
ایدنمش آنی منزل برمه تق

جمالندن منور اولمش عالم
نظیرین کورمش عالمده آدم

مکرکم مسکن عندلیبی اولمش 2652
کهاول جان وجهانه جاییدی اولمش

مه اول مسکنده قلمشدی اقامت
ایدردی دون وکون صبر وقناعت

چوبونلر کوردی اول سرو خرامی
وارب عزتله ویردیلر سلامی

ایتدیلر غریبنزار ومهجور 2655
ایقده قالمشدر عاجز وخوار

بوجرخك كردشندن بي قرارز — شكسته دل پريشان روزكارز
ايوق توزيله شهر شهري ايردك — بحمدالله كه اول سيزي كوردك
بوكيجه لطف ايدك اي شاه خوبان — قبول ايلك اولا لم سيزده مهمان
سحر كاه اولا وزيوله روانه — سن قالك سز اي خوب زمانه
اشتدي اي عذرای دلفكار — اكوبنده دي دروني اغلدي زار
سلامي اغيورق اول قمر رخ — الب بيك عزيتيله ويردي صبح
ديدي خوش كلدوكز بنده عزيز — جهان لذت تلرندن بي نصيبز
طوروب بونلره يركوستردي يانو — سوندي خدمت ايلدي قوانو
طعام قديمي كوردي ماحضردن — كتوردي هركم وارخشك وتردن
ديدي اول طعام صونك طعامه — شروع ايتليه سز اتدن كلامه
نصيب اولدقجه اولخوني ديديلر — دعا ايلديلر شكرين ديديلر
كدردي پرده يوزدن ماپخشب — سوزه بشلادي عذرای شكرلب
ديدي اول حكيمه اي خردمند — بيورك كوشايدا لم بزبخه بند
خبر ويرك بزه احوالكزدن — غريبلق ايلده كيجن حالكزدن
نه يرلردن كلوب قنده كيدرسز — جفالر نوش ايدوب قانلر بودرسز

بوغربتده نه حاصل اولدي حصه — بيان ايدك كدر شادي وغصه
اجازت بولدي چون سوزه سخن ساز — صورمه بشلادي پيرنكته پرداز
ديدي پرينده ين بولمدن صادق — طبيبم صنعتم ايچنده حاذق
شه ارسلان كرا ميرنجوم اندر — كتاده خامر وخوش دل جواندر
بوسر ولاله رخ انك قيزيدر — سعادت برجي اوزه الدزي دركر
كرادي دلبر يردلكشادر — كوزل كا اسمانده همادر
شه ارسلانك اولوردق خدمتنده — سوررديك پادشاهلق دولتنده
كيجه كوندز ايدردك عيش وعشرت — بولوردق شوق شادي ذوق صحبت
بورسميله سوررکن روزكاري — اشت كوردك تقديريارادي
مكرچين پادشاهي شاه طهمورس — كايدر بكلرا شيكنده زمين بوس
شهنشاه سريرهفت كشور — بكون حكمنده فرمان بحرله بر
بزاوغل ويرمش اكا حق تعالى — جمالبله اكا قلمش تجلى
يقمه حسن مهرندن چراغي — ايدركندو فروغندن فراغي
موجه پراصول وپرزيرا شق — نجملر پادشاهي دامق
كوردي بريرده بر صورت يزلمش — يازيلمجه نچه جانلر ازلمش

اولنمش حل التوبيله تحرير — دلنمش لطفله كم اشبو تصوير

كوز للرشاهي عذرا بيكر ديدن — پري بيكولرك سرد فتر يدن

2688 كوريجك صورت عذراي وامق — اولوز جان وكولدن اكا عاشق

براغور تاجي باشدن تختي كوزدن — فراغت ايلراندن غيري سوزدن

جهان لذتلريني اللون ترك — محبت قوشغيني قوشون برك

2691 كريب ميدان عشقه طوب ايدرباش — كچر بكلكدن اولور زندوقلاش

قويون شهريني طوتمش غريبه يوز — كچب عزتدن اورمش مختبه يوز

يانجه بر مصاحب يارصادق — قموا شدن مناسب هم موافق

2694 هنر پرور همن منادي يمن — ايچي طاشي كما ليله مزين

بهاده جم بهادر لقده رستم — عدلده كسري جود مرد لكده حاتم

بله بيك پهلوان ارنجك جويان — مبارز هر بريسي مرد ميدان

2697 چقه چيشيله چيندن اولبت چين — اته كم مطلعندن ماه وپروين

سراسر ايدروي زميني — بولنجه اول نكارزنازنيني

جهاني سير ايدركن قدرة الله — يولن ري ملكينه ازكوردي ناكاه

2700 كلوب ارسلان يتاغنه ايلديوردي — اغل ايدندي برصحراي اول قورت

اشتدي

اشتدي بريي ارسلان قوشوارديي — طوتشدي جنكه كردي پنجه اوردي

اوربه زخمي بويادي اني زهره — آلب بيك حيله برله كلدي شهره

2703 طوتوب ارسلاني يمن حيكدي بنده — شهك دردينه درمان بولدي بنده

يخردم وامقه تريا كي اكبر — افاقت بولدي برمقدار اوسرور

هنوز صحتا برشمادن كاله — ايرشدي طالع دولت زواله

2706 فرنكدن حقدي بركافرادي تور — فرنكستانه سلطانيدي مشهور

كلب بركوك كتورمز لشكريله — پرايلدي جهاني آردريله

سوردي دليدريجان ودلدن — پچه كز استشدي اتاسندن

2709 مراده ايرميوب قلمشدي حيران — بوكز بندا ولدغن ايشتدي ارسلان

آلب فتح انديي ضربني نخجوانه — اسير ايلادي يمن پهلوانه

اكيمز دليدريله نهاني — خلاص ايتدك كوجيله پهلوانه

2712 برالدق وامقي فتحدق حصاره — بحمد الله كه دوشمادك شكاره

توكل ايليوب اول كون خدايه — يتشدردك اميريدلكشايه

كيجه اول برده ياتدقچين سحركاه — يتاغنده بولنمادي شهنشاه

2715 ارا شدردق جهاني اتدك اقدام — بولنمادي دونب ناچارونا كام

اولب تسليم كلي هر قضايه رضا ويردك دل وجاندن رضايه
مقرزاكا اندك اتفاقي عمردن هر نكم قلديسه باقي
2718 نياهتدن كچه كر خيرا كر شر كورا وزهر نكم اولدي مقدر
بنجه كوندركزا رزراه بي راه يتشدك خدمته الحمد لله
مشرف اولدقاي خرشيد تابان حضورنكده قوندق صحبت جانان
2721 جفاي دهر دوندن مستمند ز صفاي صحبتكدن بهرمندز
همیشه دولتيله مستدام اول سر برعزته صاحب مقام اول
اوتمكز دعادن برفقيري اميدا ولدر بولا وزاول اميري
2724 تمام اتدي سوزيني پير حكمت يوزاوردي پيره اتدي عذر وعزت
چوپيرك سوزيني عذرا ايدب كوش برزشكر برزهر ايلدي نوش
شكرا ولدرا كلدي وامق ادي حلاوتدن شكردن طتلو ادي
2727 زهردن اجي دركا ولمش زهر ناك اشتدي اني اتدي زهر سز جاك
شود كلوز كسندن دولدي خوناب سراسر يوزيني اتدي عتاب
يقلدي پيره اول سروقبا پوش طغلدي عقلي كيدي دنك وبي هوش
2730 حكيم اول جان طبيبن كوردي بيمار ايتدي دليدير اي وفادار

رفيقم ايدي بوچرخ بي داد عجبدر اولدوق بر لحظه دلشاد
يره خودكندو دردودرمز يتردي قضا يابي قدر اوقن اتاردي
2733 غريبلق ايلدي بوده نه بلادر بو مسكينده نه دردده مبتلادر
بوكره دليدير اتدي فغاني يره اندي كوزندن بغري قانى
بوزن بوزينه اوردي قلدي زاري قوجب جان كبي يتدي اولكاري
2736 حكيم ازدي كلا بيله تباني ايچب اول غنچه لب بولدي حياتي
چب زنكيري اولي يوزي كل فغانه بشلدي بينه چو بلبل
يقين اولدي دوشدي پنجه ينه فداسر ايليديي سروريته
2739 ينه صبر ايلدي دردي اوزيي كوزيني اچدي جمع اتدي سوزيني
حكيمك ايغنه دوشدي دلبر دورب عرض اتدي حالن اول فوكر
ديدي بيك لطفله اي پير حكمت يقين بلدم كه ازدي جانه صحت
2742 فحن برخسته صاغلق اولا طوش كلوز دير لر حكيمي قايويه خوش
اوكلمز درد مه درمان يتشدك حقيقت سن بكا لقمان يتشدك
خضر ميسن ايچرديك اب حيوان ياعيسي سن كه ويردك جسمه جان
2745 خبر ويردك بكا جان مطلبندن ايچردك جاني جانان مشربندن

بوکون دن اکلدم درد ده دوایی — اوتدی عاجز له ناکه شفایی
بوکون درد اهلی منها جن بیان ایتدی — علاجن درد مندلارك عیان ایتدی
حکیم ودلیدر جون کوردی بنی — نه وجهله یقرا اولدی حالمی
کوندی اوزری اکا بغایت — ترحم ایلدیلر بنی نهایت
اچب اغزن طبیب عیسوی دم — دیدی ای جان عالم خرم ادم
بوزای قدسی وخدی لاله — اندر بوغان واله
بویادك دودا هیله جهانی — اوده یقدك زمین واسمانی
اوندی یقودن صرمزدخته — صفادن غنچه سن قلدی شکفته
که اغلایوب کهی فریاد ایدارك — کلب کاه عقلی کاه ینه کدارك
دیدی درد یله ای فخر اطبا — بوزکدر اولمشه نطق مسیحا
صورزسك سرکدشتمدن خبرلر — دیم برلر اوده یانه جکرلر
بنم اول عاشق شیدای پردرد — کل نسرین کبی اولدی رخم زرد
بنم اول صاحب تصویر دلکش — که صلدم وامقك جانینه آتش
بنم اول شوخ وشنکل فتنه انکیز — بنم جان خرمنینه اتش انکیز
بنم شکلمدر اول برداکی صورت — که استاد اکه چوق خرج ایدی صنعت

سبب بو اولدی نقش اولماغه تصویر — حریر اوستینه استاد ایدی تحریر
تامام غرتبده شاهیدی مکرم — ملك شاهیدی دیشاه اعظم
خطا وبرمشدی اکا تاج ودولت — ایدردك دولتنده عیش وعشرت
مکر مجلس ایچنده ناکهانی — اکا رلر مدح ایدرلر اولجوانی
دیدیلر چین الندن طوغدی بر ماه — ویررجان بوزینی کم کورمسه ناکاه
کش کبی جهانه روشن اولدی — جمالی پرتوی دنیایه طولدی
انك صیت صدایی ایردی سمعه — یتشدی پرتوندن جانه لمعه
کورنمادن کوزومه حسن واسق — کوزمدن اولك قولاغم اولدی عاشق
جهانك وار لغینی یوغ صایدم — قودم عقلی وفکری عشقه اویدم
چوکوردم یوق وصالندن نصیبم — کلب اتمز دوادرده طبیبم
دیدم بن باکه صبر اتمك کرکدر — ایدامز سك سفر ایتمکه کرکدر
چو صبر اتمکه قلمادی مجالم — بیلم شاشدی مکدر اولدی حالم
سفر یا بی کبی بیلم بوکلدی — اونم اوق کبی کوکلمه دکلدی
بورا کم تخیر درد یله یاردم — سکوش یلنب دیلم چقاردم
ایدوب جانم کمان عشقه قربان — چلندم هر یکا چون تیغ عریان

گسنه کبی پریشان اولدی حالم
مجالم اکسیلدی ارتدی زوالم

ید قدرت قضا قوسینه قلاب
اورب اوق کبی بنی اتدی پرتاب

هوایه یلتنب پران وحیران 2778
کدارن دونه دونه زار و کریان

زهی دولت کرایرم نشانه
زهی نکبت دوشم قالم بیانه

قویم یارك بولنده طرفه یورن
یورم اوزره جهان ملکنی دوندرن

طولانب استرم زر دوسه درمان 2781
ویرم جان یا اکومه کیره جانان

نه آتام بندی احوالمه نه آنه
یورورن حسرتیله یانه یانه

جهان ملکنده طوتمادم اماکن
بچه کوندز که بوسکنده ساکن

طورب یول کوزلدورن حسرتیله 2784
کودارن روزکاری مختبیله

اومزدم حضرت حقدن عنایت
ویره بر طغری یولاینه هدایت

هزاران چوق شکر مقصوده ایردم
سزی کوردم همان دلداری کوردم

بحمد الله که المادن نشانسن 2787
بولب سزدن اشتدم ادوصانسن

کلب لطفیله اتدوکز کرملر
یوزم استینه یصدوکز قدملر

غبار پایکزدر کوزمه نور
سوزوکزدن دل وجان اولدی مسرور

بکا شمدن کرو بر لحظه طورمق 2790
حرام اولدی بوارادن اوترمق

چومومدن آلدی بر وانه خبرکز
روادر اودده یافه بال ویرلر

بصب بغرینه اوپر دلبندیری
زیارت اتلدی پیر مبنیری

اتدی همتایدك باکه یولداش 2793
ویرم جانی یولنده اولینایم باش

روان طوردی یرندن جنت وجاك
یالکوز کون کبی بی درد ویاك

دیدیلر اولمه که مقصود ایدن حاصل
سفر هرجنده سیر ایدر منازل

چوکوردی ایی بیر حکمت اکیر 2796
طوقدی شوریه صان اتش تیز

طوتشدی شویله کم یوقا که امکان
یینه خاکستر اولمایه جك درمان

بیلن اندن اهل حکمت اتدی تدبیر
دیدی عذرایه عزت ایلیوب پیر

اوزکدن جمله دردا هلینه درمان 2799
سوزکدن مرده جسمه شبه سرجان

بوچرخك بر عجایب عادتی وار
که هر بر نسنه نك بر ساعتی وار

ایریجك وقت ساعتای کهربا ش
اولور یاقوت احمر برقره طاش

اولور صبر ایله ای شوخ وشکرخند 2802
چکلدن شهد فایق قرغدن قند

کرکدر شمدی بردم صبر ایده سن
کرکمز طتلو جانه جبر ایده سن

بیوزمش یینه کم حلال مشکل
دمندن صبر وایامندن تعجیل

صبر وقتی درایومه ای سمنبر 2805
تحمل ایت سفرده وارحذرکن

نصیحت کوهرین کوشکده درکوش ایدب پند و نصیحت ایلکل کوش
نرایکی کیشیوزترك سرا تدك بویولده جان یقب خاکستر ایدك
2808 سکندر کبی سیر ایدب جهانی ارارزاب حیوان دن نشانی
کورونجه کوزه دیدار وامق بویولدن دونمزای یار صادق
بودرشمدی مناسب قتلنا وز خداقوت ویره قوتلنا وز
2811 کناروندن بوراده اکلنالم یولدق راحت اولدیکلنالم
بوحیری شهرده رازاده بنده چوق اولورایندن روشنده
کلورسونده یدی کشوردن زاده صورالمرهر برندن زحمه مرهم
2814 بولنمز صورتینجه هرایشه راه بولونز صورمغیله کعبة الله
اوچومز بیرکوبال بیرایداوز موافق اولانی تدبیرایداوز
بوجنجه درلك الدن جان بدندن ملاقات اولدنجه حالله تن
2817 صورا وزاستیاوزدرده درمان کورا وزهرنه امر اولدیسه فرمان
اشیدی ای عذرا قلدی زاری کهزیرا یوغدی صبروقراری
کوکلوکوکلنه چارو ناچار قرارا تماکه عذراوردی اقرار
2820 برزکون اندن اکلندی دلارام ولیکن ایلدی کوکلی ارام

طرلدی برکون عذرای جفاکش درونندن طوتشدی یه آتش
تحیلاتدی وامق عشقی ناکاه یوزی اوزره یقلدی یلدی آه
2823 دوشنجاك استینه اولکوهر پاك یقاسن چاك ایدب سوردی یوزیخاك
کوزن اچدینه دردی اوزیچی حکیم ایاغنه سوردی یوزنی
انی اویدی ارشدی دلپذیرك کوردی یاشینی کوزلك بواسرك
2826 سزه هرایشده بن اندم اطاعت اومارن ویره سزبا کا اجازت
ویرمن جانی یارم استمکدن کیجه کوندز نکارم استمکدن
که زیرا کوکلم آنسز اتمز ارام دلارام اولمسه اتمز دل ارام
2829 حکیم ودلپذیرا ولحالی کوردی اوترمادی ایاغ استینه طوردی
دیدیلرای کل باغ لطافت یوزکدر مطلع صبح سعادت
کله کلمك کرك کلمك کرکسن کوزك یاشن یوبب سلمك کرکسن
2832 نیچه بلبل کبی افغان ایدرسن نیچه درد یله بغرك قان ایدرسن
یانکجه باش وجان ترکن اورالم جبینه هرنه یارلدی کورالم
کوکل اینه سندن سل غباری یترایله فغان واه وزاری
2835 جفای یانیالم جانه توشه جهانی سیر ایدالم کوشه کوشه

سمنه بوبخردن اولدي دلشاد — صفادن رقصه كردي سرو شمشاد
برندن طوردي اول سرو خرامان — هزاران نازله صن حور رضوان
2838 آلن اوبدي حكيمك عزتا تدي — بويا كا دلبذير منتا تدي
سوندي كوكلي وكوزي اجلدي — مرادي طوبي كتنه بجلدي
كوكل براتدي اوخ يار وفادار — كه يارا ولب ايده ترك اغيار
2841 پس اندن ايلدي آلوداعي — اول ارادن كوتردي لر صداعي
بركدي اوخ كوكل بربوله كردي — كدركن بوللري دريا يه بردي
كوردلر بر عجب بحر معظم — محيط اكه كوره بر قطره شبنم
2844 نظر قلدي پري دريا يوزينه — كورندي بركيناكا كوزينه
كلورصن براولوطاغه ارادن — آچلمش بدي يرده اكه تلكن
ارشدي صن اوچر قوشدر آچ پر — قودي بلكن آشاغه صلدي لنكر
2847 ربيي بوكمينك برجوان دل — جوان خرميدي مرد عاقل
دنردي ارد شيراول نوجوانه — هراشده قلمزبدي باش وجانه
چوكوردي ارد شيراوخ كيشي تنها — ايدرلر موج دريايي تماشا
2850 صلب انلاري آدم دعوتا تدي — كلنجك عزتا تدي حرمتا تدي

ايتدي نركشي لرسز بوبيرده — يورورسز بونله نالان وفسرده
نه يردن كلدكوز قندن صورالم — بيورك درد كوز ندوز كورالم
2853 سوزه بنلادي بلبل كبي عذرا — يانجه دلپذير وپيرانه
ديدي بلراي اميرروي دريا — مرادك جمله ويرسون حق تعالى
ايكي آدم يتردك كيجه كوندن — ارايب استرز دنيايي دندن
2856 بري چين شاهي وغلي شاه وامق — بري بهمن كه اكه يارصادق
بويا كي جانجون ملك جهاني — ارايب استرز بونجه آني
بويا كا صلدي راهي قدرت الله — يولوم سزلر ايركردي يا كا
2859 بحمدالله ايرشدك خدمتوكه — دعايي يورز اولنجه دولتوكه
اكر واريسه وامقدن خبر لر — بيورك نوش ايدك شهد وشكر لر
ايتدي ارد شير عالمده قطعا — اشتمادك خبر وامقدن اصلا
2862 اشتدك بهمني بندايلمش تور — قمو عالم بلور معروف ومشهور
بودكلوا كلدك اي ماه عالم — قلا نين بلرز والله اعلم
پري بتكر بوسوزدن اولدي درهم — ارشدي قلبنه غم جانه هم
2865 فغان بوچرخ كزكردان اليدن — شكايت كردشركردان اليدن

جگرده‌ن یانی یلدی زیاده — دیوب ایدردی واه ای چرخ بی داد
یوراکم زخم غمدن یاره لندی — جگر هجران ایلدن یار لندی
2868 یراندی ترکس کوهر فشاندن — یودی قانلو یاشیله ارغوانی
پریشان ایلیوب سنبل کبی — طرزدی یاخیله کلریی
یتشماش یولنلر کبی کریان — دوکردی ترکسی یاران نیسان
2871 ایدردی باغ حسنن کیمسه خرم — یودردی قان یریدی دردله عم
شود کلود وکدی کوزیاشیی عذار — یودی آنوکله یوزن یدی دریا
چوکوردی ارد شیر اول ماه پیکر — مکمل بدرکن اولدی مکدر
2874 دیدی بیك لطفله کل ای دلارام — کمی یه کرکه کوکلك طوته آرام
مفرحدر اجر کوکلوکی دریا — تماشا ایله بردم ای دلارا
بنمله اخر تلق اول قرنداش — یولکده ترك جان ایدیوا وباش
2877 سنکله بیله سیر ایدم سراسر — زمینیله زمان وبحر بیله بر
امیدم وار بویولدن انشاء الله — مرادوکی میسر ایده الله
سمن سیما بوسوزدن اولدی خرم — قومادی دلده محنت دیده دم
2880 یه سنبل کبی ویردی تابی — یه نرکسلر ندن سلدی آبی

جمالی کلرن اتدی مطرا — آچلدی اولدی بلبل کبی یویا
هزاران عزو ناز یله سمنبر — ایتدی ارد شیره ای برادر
2883 لیاقت یوق اولمر ساکه فرداش — قبول ایلر یسك اولمز قراواش
ایتدی ارد شیر ای لاله رخسار — قبول اتدم باشم اوزره یرك وار
یوردی کتدی باتلر اتدی خدمت — دوردیلر یه یحیون جای تلوث
2886 قویدی یری یری دریایه کردی — که بحر اینه خوش مایه کردی
حکیمه صاغ قولندی ایلدی جا — صولندی دلیذیره اول کهرزا
پس اندن کوردی کشتی یان یراغی — کوزندی ارزی اوکی صوی صاغی
2889 دمر اوستینه کلدی لنکر الدی — اچیلکن کیمسه صوی صلدی
سوریلی انکینه ترك اتدی کناری — یولی اچلدی اولدی روزکاری
دکزیوزن کورنلر شاهی عذرا — یریلر کبی ایلردی تماشا
2892 کورنلر دیرکمیده اول قمرروی — صنا سنکم صدف ایچنده لولوی
دکز سیرینه سرور سالك اولدی — یدی دریا ایچنده مالك اولدی
جمالی یوزن دریایه صلدی — دکز طشدی صفادن جوشه کلدی
2895 کوردکز برنج ایه کلدی ماهی — کوبی طوغدی سوندی جمله ماهی

ذكر ما لكلري كلدي سلامه — تمو قول ولدلر بذر تمامه
يري دريايه آيلر دي نظاره — طشب دريادر وكلور دي كناره
2898 يكا غي درلر ندن طمدي بردر — يدي دريايي اتدي درله پردر
صدف اول دردن الدي قوته رحمي — خدا فيض آيلدي اندن قوچي
چون اولدي كشتي دريايه روانه — صفا لر ويردي اول روح روانه
2901 قوسيرا تسون ذكر ده اول پري رخ — بوجا بندن ايشتاول شاه فرخ

واصول كشاد ابتدا يلركره مجاز اول الراد بركزو نقل آوازن اشتاق
تعبير كوه فائده مرات سليماني ايله صحبت بولدقده غيده

شهنشاه سريركشور عشق — اميرتاجدار سرور عشق
ملك واثقه اولدر فخر عشاق — شهير عشق مشهور افاق
2904 نلر كوردي بو عشق الا يشندن — بيان ايلمه چكدي عشق اشندن
الاي بلبل كلزار عشاق — كوكللر كرم وجانلر ساكه مشتاق
سوزكدر قلب محزونك صفايي — دمكدر روح مجروحك دوايي
2907 كل اي بلبل دم ايام كلدر — فغان ايت كل يري شوقيله كلدر
طوتلمادن دلك ديرت دهانني — نفس نعلمدن سونيلت زبانني

دم اولمه ساكه يزدم اولمه همدمره — دم اورماغه امان ويرمايه يزدم
بحمدالله الكدن فرصتك وار — سوزه يشلايكه حقدن نصرتك وار
2910 غنيمت كور بو عمرنا زنينى — بنه فرياده كل ايله آنينى
محبت كلشندن كشف ايدب راز — بيان قصه عشق ايت سرآغاز
2913 محبلر شاهي واهل دل سكسته — يتوردي نخواندن زار وخسته
كلب تورا تمشيدي نخجوانى — اسير تمشيدي پير وجوانى
حكيم ودليدير اتمشدي آل بير — بورسمه ايلشدي راي وتدبير
2916 براغب ملك مالي جمله واري — الب تخمشلر ديدي شهريارى
كتور مشلردي شاهي دلكشايه — همايي صانه سن اوج سمايه
اودكلو يوغدي جسمنده قوتت — رديوزطوتمشيدي كرچه صحت
2919 آقن صالب سياه عشق عذرا — ايدردي صحتي ملكسيني يغما
قلوردي قلعه دن آه وفغاني — ايچردن جان يقاريدي نهاني
تك وتنها اوكيجه تا سحركاه — بيابانى ايلدي فريادله آه
2922 مكركم لاهجا نيله پري زاد — اول اراد نكچردي خرم وشاد
كورر لر شاه واثقا وتناله — ايدر ايرمش رخي مهرزواله

جمالي كللري افسرده اولمش — يكانه لاله سي پژمرده اولمش
2925 اينب شاهن كبي شاهي قيرلر — دوشب اياغنه لين اوپرلر
ديديلر اي شهنشاه جوان بخت — ندن ايردي سكا بو محنت سخت
جهانك جانيسن صحتي يراشور — عزيز جانسن عزتي يراشور
2928 سيه صاغ اسمين ضيرواولسون — هميشه طتلو جاندن ايرواولسون
سلامت استين اولسون سلامت — ملامت استين اولسون ملامت
كورنجك بولدري كوينكلو شاه — كچوردي كوكسن اتدي دردله آه
2931 نه دردلر كوردك دوران ايچنده — نه غملر چكدك يي جان ايچنده
مفصل قلدي احوالن حكايت — فلكدن ايلدي بي حد شكايت
اشتدي لاهجا نيله پري زاد — دوكوب ايلدي يلراه وفرياد
2934 همان ساعت پريلر شاه پنهان — آلوب شاهي اولورلر كوكه پران
ايلدي كوه قافه شهرياري — كچوردي تخته شاه كامكاري
ايچوردي اكه تريالك سليمان — يتشدي وامقك درديني درمان
2937 كوزن اچدي اوزن صحتده كوردي — شرفدن طالعي رفعتده كوردي
سوندي لاهجا نيله پري زاد — بوشكره ايتدلر بيك بيك قوللار آزاد

قضايي حق تعالي ايلدي رد — تصدق ايلدي يلر كنج بي حد
پري زاده بيوردي لاهجانه تين — مهتيا ايلدي بزم دلاويز 2940
كتوردي كوه قافك نعمتندن — شراب ناب وشير وشكر بتندن
ملك واموال وتوردخرم وشاد — قورلدي بزم اورلدي عيشه بنياد
جلندي عود ايله چنك دفله نايي — پرايلدي هواي هويله هايي 2943
چوساغر ايتدي برنج دفعه دوران — كوكلردن كذب غم طولدي فغان
پرايلدي برالتون ساغري شاه — درونندن قلب درد ايله برآه
ديدي عشقوكه اي سرو دلارا — كوزم نوري كوزلرشاهي عذرا 2946
عجب كوزكلوجمالوكي كورممي — وصاله ايرمدن جاني ويرممي
ديدي وكوزلرينك اقدي قاني — جكرقاني كبي توشدي اني
پس اندن ناله قلدي ايلدي جوش — قلب حيران ومست ودنك وخروش 2949
دوكردي كوزياشيني ارغواني — حقردي كوكه اهندن دخاني
شود كلو قلدي نوحه اولدي كريان — يله اغلادي مجلس اهلي يكسان
اوزي كوينديي شاه لاهجانك — يورا كن يقديي دردي بوفغانك 2952
پريزاد ايلدي چوق آه وزاري — بودرديله كوينجك شهرياري

دیدیلر ای شه فرخنده اختر — صاغ اولسون سربولوز اکه افسر
2955 وجودك جسمینه جاندر جهانك — روا میدر یانه اودلاره جانك
مبارك خاطرکدن درجه غم — کرکمز کوزلرکدن قطره نم
یوردقولك یلدین یوپرایدین — یوزم اوستینه دوشایدین طوراین
2958 فلك کبی زمین و اسمانی — طقوز طولانه دین بولنجه انی
ملك وامق بوسوزدن اولدی شاد — ایتدی لاهجانه آفرین باد
یقین بلدم که خیر اولدی علامت — کیه ویردی صدقله کولکم شهادت
2961 سوزکدن درتلو جانومه دوا وار — بلاکش جانمه مهر و وفا وار
کرمدن زحمتومزا ختیار ایت — همان کلمه طوعزم نکار ایت
ایدا وزبرده خدمتا نشاء الله — عوض خودبیرینه بیك ویره الله
2964 پریزاد یله قلدی اندوه وامق — ایدرلر صحبت عشرت موافق
همان دم لاهجان کوکلره اوجدی — پنجه بحری وبری دلدی کجدی
برزمدت طولانوب روزکاری — تماشا ایتدی کوردی هردیاری
2967 کوردردریا یوزنده برکمی وار — که هرجنسدن ایچنده ادمی وار
قموسی مست وشیدا شوخ عاشق — دلنده جمله سینك ذکر وامق

ارالق یردم یردلبر قمر وش — برقمش پرتوندن صویه اتش
ایچن طاشن پرانمش شوق وامق — دهانن شکرا تمش ذوق وامق 2970
ایتدی لاهجان بلدم مقرر — یودر اول شوخ فتان وفسونکر
بلوت کبی هوادن اندی چوکدی — کیی برکناره طوغری چکدی
جهان شول وجهله اولدی قراکو — کیمسنك خلقی اولدی اکویلکو 2973
کوزنجك اردشیر اتدی فغانی — که هرکز کوزممشدی بونشانی
دیدی کجدی دکزده جمله عزم — بوا حوالی هنوز بن شمدی کوردم
سزك تحسطا لعکوزدرنکا بو — بلورسن بحر وارد رستزده جادو 2976
اشتدی آنی عذرا ایلدی زار — ایتدی ارزدشیره ای وفادار
صحبومك هرقلنده اهل بابل — ایدرلر خدمتا یدیه پنجه بیك یبل
ایدرلر چشمم پنجه عشاقی مفتون — که حاشا بن بلم سحر یله افسون 2979
جهاندن برغریب ونامرادن — فلك ویرمادی کوکلومك مرادن
بلا بزمنده قلدم زار وکریان — جفا طامنده سرکردان وحیران
فغانم همدمم اشکم شرابم — ندیمم درد وغم بزمم کبابم 2982
یشن یاشن دوکب کوزیاشن اولماه — فغان ونوحه قلدی ایلدی آه

آیندی ارزد شیرای جوان مرد | جهان اینجره وجودك کوزمسون درد
2985 روح نوح کشتیبان طوفان | کوزومك یاشینی ایله عثمان
جفا اودی یدی بدرجانی حرق | بلا بحرینه آتمه سن دخی غرق
قویب کتمه بنی غربتده تنها | بحق حضرت باری تعالی
2988 اوزی کوبندی که ارزد شیرك | دیدی لطفیله حاشاسن امیرك
وجود ندن ایدم برقیلنی کم | کوزندن آقدم یا قطره نم
بلا هرنه کلورسه باکه کلسون | سلامتله سعادت ساکه کلسون
2991 بوا شلرده خدانك حکمتی وار | کورالم قدرت حق نیلر اظهار
چقالم شمدی درنادن قوبوبه | اولا کم دولتك آتی یوروبه
دکزدن جقدی اول خرشید رخشان | صدفدن صانه سن درد رخشان
2994 نه کوردی کوزدی برخرم جزیره | کم اولمش باغ فردوسه نظیره
یوریدی برایکی دم یرعذرا | نیته کم کلشن جنتده حورا
کوزندی کوزنه برقصر عالی | کم آلمش باغ فردوسدن مثالی
2997 کلب قصر اوکنه قلدی نظاره | طشی مرجان دکلدر سنك خاره
اوزینی لاهجان آیلدی بیدا | یوزاوردی بدیدی سرو دلارا

همیشه

همیشه دولتك سروی یوجلسون | سعادت کولکه سن اوستوکه صلسون
سرکدن عزودولت فرزاولسون | قیوکده بخت واقبال چاکراولسون 3000
بیورلطف ایله قصرای یوزی نور | کرکدرباغ جنت قصرنه حور
قدم بصدی چوبانور دبانه | عروج ایلرهماصن اسمانه
یتشدی قصراوکینه شاه خوبان | نته کم مسکینه حور رضوان 3003
اجردن جقدی بیلك رعنا برستار | طبقله الرنده دردشهوار
صجب اوستینه قلدیلر دعایی | آلاوب ایلدیلر مرحبایی
قدم بصدی قیودن اول فرشته | صناسن حوردرکردی بهشته 3006
قورلمش کوردی برخوش جوهری تخت | کچب تختنه اوتوردی اول جوان بخت
طورردی لاهجان خدمتده قایم | دعای دولت ایلردی دایم
اجازت آلدی سوزه اول سخنساز | دعا ایدی وایدی سوزه اغاز 3009
آیندی مژده کانی ای یوزی ماه | میسترایلدی مقصودك الله
قولك قربانك افتادك اسیرك | شکسته خاطر ومحنت پذیرك
فقیرك دردمندك مستمندك | محبك اتش عشقه سپندك 3012
مجلز پادشاهی شاه وامق | قول اولماغه دکل قابوکه لایق

آیاغك توزنه بیك عجزیله یوز سورب ایلردعالر کیجه کوندز
3015 سلام ایدوب مبارك استانك اوپر بیك عجزیله خاکپنی انك
پریشان سنبلك کبی سیه کار شکسته خسته چشمك کبی بیمار
رخك مانندی بغری اتش وتاب لبك کبی کوزی پرده رخوشاب
3018 میانك کبی قلجه قلدی جانی یتشدی نزعه صرمشدی زبانی
بوکون یارن طپك ارمز سه درمان بوکده طتلو جانن ایتدی قربان
قدم رنجه قل ای درتلردواسی آیاغك توزی جانلر توتیاسی
3021 کدالم منتظر درسنا که سلطان بکون بلقیسی کورسون سلیمان
اشتدی انی عذرا ایلدی آه سونجدن اوغندی قلدی اولما
ینه دکشوردی کندن اول پری خو کوزن ایچدی یتدی دوشمدی بو
3024 بودکلوطا لعمده وارمی اقبال سعادت مطلعندن ایجله فال
یتدی لاهجانه بیزی الحق سوندردك سوندرسن سنی حق
قدمده حضر مشسن دمده عیسا یولمش جانی بینه قلدك احیا
3027 کندر کبی ظلمتده پریشان ارایسه ستر یکن آب حیوان
ایجوردك سن بکا آب حیاتی یولمده ایلدك حل مشکلاتی

ایکی عالمده حق ویرسون مرادك بغشلیه کل بزه لطف ایله ادك
بیورك حضر تکوزشاه قتنده نه خدمتده اولرسن خدمتنده 3030
ایتدی لاهجان ای شوخ دوران قیلدر مسند فغفور خاقان
قولك اول شهریارك چاکرین آیاغی توزینك فرمان بریسین
بری لرشاهین بندا خی ای شاه بولشدق شاهیله بولا زرناکاه 3033
بوزم سوردم ایاغینه قودم باش بنی لطفیندن ایدندی قرندکاش
که شمدی حضر توکه صلدی قاصد ایدیم خیریله تحصیل مقاصد
بحمدالله اشیمز خیره دوندی انبه همتکه ای قوله قوندی 3036
بیورك ای همایمتك طورالم مبارکدر سفر بولکه کرالم
هزاران نازله عذرای پرناز هزاران ایلدی اکرام اعزاز
ایتدی باشم اوزره بوزم اوزره ایاغی توزی ایکی کوزم اوزره 3039
ایاغ اوزره دکل بوزلرسوروبیه وارالم باشم اوزره بوروبیه
سعادت ایردی بخت ودولتم وار حضورکده ولی برحاجتم وار
دلرسك خاطرمده قلمیه غم بودر مقصودم ای مقصودعالم 3042
بنی شاه کورمیه الابن آبی نراکت بزله سیر ایدم نهایی

کورم عشقی نجه درجا کرینه — نه یوزدن دل ور بدرد لبرینه
3045 تماشا ایلیم حسن وجمالن — کمال کبر وکبریا کمالن
کمینه جاریا ولور قاتندہ — یکورم بایقی عمری خدمتنده
حضور کده دخی بر حاجتم وار — بودر مقصودم ای یار وفادار
3048 شوکشتی کم طوفندی روزکاره — کتورمک انی دریادن کنار
کم آنک برمبارک صاحبی وار — حضرینه اولسون اکه حق نکهدار
کدرکن راه بی راه طاغه طاشه — بزه ایلکلر اندی حفظ آشه
3051 کیمیه آلدی طبر قدن کوتردی — سلامت خاکپاوکه یتوردی
کرکدر بزدخی انعام واحسان — ایدوزانلره اولدیغجه امکان
اشتدی لاهجان سوزن امیرک — آیتدی حق تعالی دستکیرک
3054 نه خدمت کم بوسوزسک انی تدبیر — یرینه یوزبیک ایلایم دکل بیر
پس اندن لاهجان امر اتدی فی الحال — پریلر اوجدیلر اجب پر وبال
آلوب کوه قافدن کنج وافر — کتوردکلری مقداری جواهر
3057 حسابه کلمز التون لعلله در — کمیی کوهریله اتدیلر پر
پر ایلک اتدی کشتی بان بیک آلدی — کم اخر کشتی مایله طولدی

برادر ایلوکی ایلکه صویه صالک — عوض وار اندن بر ایلوکه بیک آلک
کشینک ایلوکن حق ضایع ایتمز — مثلدر کمینجه نسنه بتمز 3060
اکر ایلکلری ایلک کتوردی — فراغت ایلیوب بدیا ویوردی
یوزلق ایلمه جهد ایله زنهار — که صکره زهر اولور ایلر سکا کار
صوکوکده ایتسونلر ساکه نفرین — قل ایلک ایلسونلر مدح وتحسین 3063
پس اندن اردشیر اول مالی الدی — دعا اندی کمیسن صویه صلدی
وداع ایلدی اول شوخ زمانه — کم اولدی روی دریایه روانه
یوردی لاهجان برتخت زرین — کتوردیلر جلوس اندی نکارین 3066
اوتردی صاغ قولنده پیر حکمت — صولینه دلپذیری قلدی دعوت
مقابل لاهجان خدمتده طوردی — دوب برنیچه پری یه یوردی
هما کبی اولالر کوکه یران — هما کوکلره یوزنده ایده سیران 3069
پریلر بایی تختک اوپر لر — آلوب باش استنه یردن قاپرلر
صناسن هر بری شاهین وشهباز — ایدنلر کوه قافه طغرو پرواز

لاهجا مزه تلک حسرتیه جاسوزیر حرمت
بولمب حضرت

مکرکم واردی برشهر ویران — دور بد وزن ایسز قومشدی دوران
سلیمان اورمشیدی اکه بنیاد — سیورمشدی انک ادینی دلشاد
یوجه یرده یدی غایتده روشن — بجی اب روان وباغ گلشن
بناسی قیمتی طاشیدی یکسان — کیمی لعل زمرد کیمی مرجان
صوندمش مسک عنبر له مرتب — منقش لاجورد یله مذهب
دوشمشدی قموفرشینه بللو — گنش کورسه ویردی کون کبی نور
دگلدی وستنک اورتوسی قورشون — که قورشون بیری اورتلمشدی التون
سلیمان ایمشدی آنی احیا — جواهردن معلا قصر زیبا
دورتمشلردی قصر اوگنده ایوان — اکا رفعتده رشک ایلردی کیوان
بو ایواننده قورلمشدی ایکی تخت — مرصع لعل ومرجاندن قموسخت
سلیمان حضرتی شول دمده دامن — اولیحق ایلش بو قصره بنیاد
بو قصر اولمیشدی بلقیسه گردک — سلیمان اندن اولمازیدی منفک
ایکی صندق بو تختا اوزره زراندود — قوتلش قفل سیمینله موجود
سلیمانه بلقیسک مکمل — لبا سی هب بو صندقده مقفل
پریلر طغرا اولنهر ایسترلر — سلیمانک سرایینه قوبزلر

پریزاد خبر ایتدی پریلره — پریزاد دیله پریلر پریلره
قمت اجب اوخرلر آسمانه — یتشوب سرعتیله لاهجانه
بیوردی لاهجان چون بخت وجلک — پریلر اول سرایی ایلدی پاک
کلابه قندلر مسکیله عنبر — ترابن اول سرایک ایتدلر تر
قیوب مجمر عود وسپندان — یخوردی ایلدیلر مشک وحصلبان
کوزلرشکردی چوقلغل وزبرجد — نثار ایلدیلر بی عدوبی حد
کوزللر شاهینی کوردی پری زاد — ایاغینه یوزاوردی اولدی دلشاد
دیدی خوش گلدک ای سرو سمنبر — جهان دلبرلری قاپکده چاکر
کوزللر شاهی کونتردی تلطف — طوردی بونلره صدرایتدی تکلف
قلوب هر پیرینه بیک درلو یوزش — صوردی خاطرلرین ایتدی نوازش
پری رخدن پریلر کوردی عزت — پریناید بیک درلو رغبت
کلوب یرلره یدیلر عذرلر اوکندی — بنه کم قطره لر دریا اوکندی
پریزادن عزله طوردی پریزاد — روان اولدی صناسن سرو آزاد
اوبیوب صندوغنی بلقیسک الدن — قمرکبی کنش قاتینه گلدی
اوکندی قودی صندوغی پریلره — سعادت برجی کبی مشتریلره

3102 دعا لر ایلدی تحسینلر اتدی — یراولر یدی دونیدی لطفیله ایتدی
یودی رای حسن الینك شهریاری — سلیمان یله بلقیس یادگاری
عروس اولدقده بلقیس اولجهانگیر — نه کم بغلندی وکیندی بربیر
3105 کلنلك طونارى هپ یوزی نور — یوصندقلر ایچنده جمله مستور
بحمدالله سزه اولدی میسر — مبارك اولسون ای سرو ممتر
کوزلرك شادی اولدی بغایت — شکرلر اتدی حقه بی نهایت
3108 پری زاده بیوردی سروآزاد — آچا اول صندغی کوره پری زاد
چوکنج مطلبه یول بولدی طالب — پری زاد آچدی ای قفلن آلب
جهانی طوتدی بوی مسك وعنبر — دماغی عالمك اولدی معطر
3111 اچنده جمله بلقیسك جهازی — چقب بوغچه یله اولدم چوق وآزی
چقردی اوبدی یوز سوردی پریزاد — قودی عذرا اوکنده خرم وشاد

صفت تاج مرصع بلقیس خزینه سندن عذرا ایچون بوغچه لباس شاهانه بولندوغیدر

3114 آچب اول بوغی کوردی ورد نسرین — مرصع برمبارك تاج لعلین
یدی پرده قومشلر یدی کوهر — صناسن کم فلکده یدی اختر

قومش فرقنده بر کوهر معلا — کنش کبی مصفا ومجلا
سورب خرجه تمام اتمشدی تاجی — بودنیانك یدی یلدق خراجی

صفت میان بند مجوهر ومرصع ومثلث

3117 مجوهر برقوشق زردوزکمخا — مزین نقش زیبا یله زیبا
جهان اچره نظیرین کورمش کوز — دکل آدم ملکلر سورمش بوز

3120 ینه برصرمه ایله دکمه قفتان — جواهرله قوانمدی یکسان
شوطاشلرکم نه معدندر بلنمز — اراسك بیری دنیاده بولنمز

صفت درج جواهر ثمین

چقر برحقه کون کبی منور — زرسرخان ایچی طبطولو کوهر
شکرلر حقه اتدی کشاده — اچندن چقدی برکوهر قلاده
3123 سرمفتول قومشلر برکوهر پاك — دکل ذره قتنده مهر افلاك

صفت عنبر بنه نقد کنجینهٔ جهان

چقر بر عنبر بنه عنبر اکین — که خرج اولمش خراج چین ماچین
ملمع عود عنبر مسك آزفر — تخوسندن جهان وجان معطر

صفت سوار عالی مقدار

3126 پس اندن چقدی بر چفت شوخ نازلم — کومش بیکلویه آلتون بلازلك
جهاندهٔ هرنه واریسه جواهر — قومشدی اندهب استادماهر

صفت معجز نرکش

چقر بر زرنگاری خوب معجز — مرصع ضربه ایله دکمه پکسر

ازرو فرسایله اولمش منقش — که صفدر طوتمیه دنیا بی آتش
3132 بو اسبابی کور نجك شاه فرخ — آچلدی کل کبی عذرای کل رخ
لباسن جمله بلقیسك مرتب — کیندی بر بر اول شوخ شکرلب
طونندی جسم پاکن جمله رسمه — پس اندن قشلرینه چکدی وسمه
3135 چکب نرکسلرینه سرمهٔ ناز — که پرنازاولدی اول سرو سرافراز
یکا غی کللرینی قلدی خندان — طغتدی سنبل نسرینه ریحان
طوطالمی غنچه سینی اندی کویا — زبانن قلدی طوطی شکرخا
3138 ترنج غبغبینی قلدی سیراب — شکر لبدن قودی استیه عناب
شور نمیله طوندی اول یوزی فند — کوروب تحسینلر اندی هر ضد خورد
دعا اندی بری زاد کل انداز — دیدی ای مه سکا در شمدی ایام
3141 بکون دور کده بلقیس زمانسن — زمانکده جهان جسمینه جانسن
هزاران چوق شکر لرسا که ای ماه — میسر اندی بلقیس تحت الله
بیورك اولمشکن تخت پیروز — بوتحته دولتیله ای دلفروز
3144 یرندن طوردی نازیله شکرناز — یوریدی تحته اول سرو سرافراز
که صدن جولان ایدرطاوس سدره — قمر در یاشر قدن ازدی قدره

اوتوردب تختة مهر اسمان تخت — كوزللر شاهي عذراي جوان بخت
3147 مبارك باد ايدب جمله پريلر — نثار ايلديلر استينه كوهر
زر شندي تخت وتاج اول تاجداره — نگارين نيته كم نقش نگاره
شكر دلدن پري زاد شكر خا — بيوردي برنجه سرود دلارا
3150 پري سلطانلري دختر لرندن — كتوردي كوه قاف دلبرلرندن
اولب جمله شكر پاش شكر ريز — مهنيا ايديلر بزم دلاويز
پريلر آيني اوزره پري زاد — دوزندي بزمي تدي عيشه بنياد
3153 دوشندي صفره قوندي جرب شيرين — اچلدي مل يوريدي جام زرين
چلندي عود ونايي چنك وقانون — پريلر رقصه كردي خوب وموزون
پري چهره پريلر بزله صحبت — ايدب ايلردي حقه شكر ومنت
3156 غبار ژنك غمدن اول دلارا — كوكل ايينه سن قلدي مجلا
قومادي جان ودلدن غصه يولد — نشاط عيش ونوشه اولدي مشغول

بوجا بندن ملك وامق پريشان — طوروب يول كوزليدي زار وكريان

كمان كبي بلي غمدن بوكلمش — اوني وق كبي كوكره دكلمش
3159 اميد وصل جانا ندن كسلمش — اوقي تلمش وياني يصلمش
واق واانتظار اورنده يانمش — تنور غمدجان بريانه دونمش
ايرشدي لاهجان شوخ طرنباك — شهك اوبدي اياغيني فرخناك
3162 ايتدي شاه عالم مژده كاني — كه بولدم درده درمان جانه جاني
لطافت ملكينك صاحب سريري — ملاحت برجنك مهر منيري
كوزللر شاهي عذراي كتوردم — سليمان تختي دلشاده يتوردم
3165 بوكون اول كوندر اي سلطان دوران — زليخاي كوزه محبوب كنعان
كوزه شيرين خسرو خرم وشاد — تماشا ايدن خرشيدي فرخشاد
يتر بلبل كبي قل آه وزاري — سهيل اولب بوكون نوبهاري
3168 بوشيرين سوزي واميق ايلدي كوش — سوينجندن يقلدي اولدي بيهوش
يقين اولدي روان ايدب روابي — كروميغ ايلدي عقليله آبي
سونمكدن يخه لرجان ويريدر — بوكرچكدن كه كرچكلر كوريدر
3171 اليه كرسه بر ويرانده كنج — سونمكدن اونودر كندوزن اولد

مکر عذرا یدی بر گنج پنهان ارشدی شاه عجمی اونینسه جان
بو یولده گرجه وامق چکدی رنجی میسترا ولدی اخر کوکلی گنجی
دلرسنگه او لاسن گنجه مالك گرك اول اولاسن بخه سالك
قیودن قابویه چکماسه رنجی که طولدرمزدی تورپاسن دگنجی
دیدی شاه لاهجانه ای فرزندش عجب دولت کورای اوکمدی باش
اوکولرمی غریبك بزمی باشی دگای اهل دردك کوردی یاشی
ایجردك باکه برمیدن بیاله بشارت حالتن ایتدك نواله
صفادن جانمی قلدك طرنباك سنی حق ایلسون دایم فرحناك
قومادك جاندن عصه تندن قیغو عجب گرچکمیسك گرچکمیدر بو
بشارت جامن ایدك لاهجانه نوش دعای دولته ایتدی پرجوش
دیدی ای شهریار ربع مسکون مرادك اولمزه گردان اولدی گردون
نهایت بولدی شاها محنت وغم ارشدی دور شادی وقت خرم
نکم مقصودیدردك زیر وبالا میسترتدی جمله حق تعالی
بورك فرصتی فوت ایتمك ای شاه ایرك تورزینی کوزلر ثمدی اولماه
چو فرصت ویردی ال فرصت دگی در اونت محتلری راحت دمیدر

پرنده فرصتی فوت ایلین خام قلور ایرمز مراده شیله ناکام
سعادت نقدینی شاه آلده کوردی سونجندن ایاغ استینه طوردی
صفادن لاهجانك اغزنا وپدی بصب بغزینه ارقاسینی یدی
دیدی درمان ندرنتمك کرکدر بورك نه یوله کیتمك کرکدر
قرارم قلمدی کوزم قرردی دوکندی صبرم وبکزم صررمدی
بورردی لاهجان جمع اولدی لشکر دریلدی هپ پراکنده پریشر
ندا اولدی ملوك کوم قافه کلدلر دزکه شاهه طوافه
آتا سی لاهجانك کلدی اولسه دوشب شاهك ایاغینه اویزالسه
پری سلطانلر ندن یوزاولوخان کلب شاه ایشکنده طوتدی دیوان
قمونك واردی معروف ومشهور ایکی لتنده یوزبیك قلعه معمور
کتوردی هر پری یوزبیك مبارز هنرده بیرنه بیك دینسه جابز
بورردی لاهجان برتخ پریشر هما طلعتلو لرکبك دریلر
پری زاده وارلرصوا چنجه ایرلر بوندی کوزیومیتمیخه
سلیمان صندوغن بیك عزیتله آلب بوندی کلدلر غبتیله
پریلر اولدی یزدان ایردی فالحال پری زاده کلب عرض ایدلر حال

پَرِي زَادْ اَيلَيُوبِ تَعظِيمِ تَكْرِيمِ — اَيدَبِيكْ لُطفِلَه صَندُوغِي تَسلِيمِ
كَتُورُبْ صَندُوغِي عِزِّ تِلَه بَرْدُوشْ — شَهَنشَاهْ خِدمَتِينَه اِيرْدِلَرْ خُوشْ
پَرِي سُلطَانلَرِي قُرشُو يُوكْرُدِي — يُوزُن صَندُوغَه سُورْدِي هَرْكَه كُورْدِي
قُودِيلَرْ عِزِّ اِيتِلَه شَاهْ اُوكِندَه — نِتَه كِمْ بُرجْ بُرُوبْ مَاهْ اُوكِندَه
سُلَيمَانَه دُعَا اِتدِيلَرْ اَوَّلْ — اُوزَتدِيلَرْ بِسْ اَندَنْ صَندُوغَه اَلْ
بُيُورْدِي لَاهِجَانْ صَندُوقَا جِلدِي — جِهَانَه مُشكِلَه عَنبَرْ صَلَا جِلدِي

صفت تاج زرّين مجوهر و تشبيهات افلاك شمس خاور پيكر

اَزَلْ بِرْ تَاجِ زَرِّينْ كَيقُبَادِي — جِقَرْ كِمْ تَاجِ پَرْوِينْدِي اَدِي
فَلَكْ وَصفِندَه بِرْ اُستَادِ كَامِلْ — دُوزُبَا تِمشَدِي اَفلَاكَه مُقَابِلْ
اُوْنْ اِيكِي كُنكُرَه قِلمِشدِي قِسمَتْ — كِمْ اِتمِش هَرْ بِرِنْ بِرْ بُرجَه نِسبَتْ
قُومِشدِي هَرْ بِرِنَه بِرْ كَوهَرْ پَاكْ — بِزْ نَمِشدِي نِتَه بُرجِيلَه اَفلَاكْ
كُوزِي نُورِي قُمُوندِيُوزِي اَغِي — قُومِشدِي فَرقِنَه بِرْ شَبْ چِرَاغِي
قُورْ اَتسَه كِمْ بَاشِنَدَه اَوَّلْ تَاجْ — اُولُورْدِي تَاجدَارَانْ اَكَه مُحتَاجْ
تَمَاشَا اِيدِي تَاجِي جُمْلَه وَارِي — چِقَرْدِيلَرْ يِنَه بِرْ يَادِگَارِي

صفت جامه مجوهر زركش

يِنَه بِرْ جَامَه زَرْبَافْ وَ مُطَوَّقْ — قُومِشلَرْ طَوقَه كَوهَرْ لَرْ مُرَوَّقْ
جِهَانكْ نَقشِنِ اِتمِشلَرْ اَكَا دَرْجْ — كِمْ اُولمِش كَنجْ عَالَمْ خَرجِينَه خَرجْ
دُونُوكُونْ اِكْنَه اُورُبْ اَكَه اُستَادْ — يِدِي يِلدَه تَمَامْ اِتمِشدِي اَبَادْ
مُيَسَّرْ اُولسَه هَرْ شَخصَه بُوخِلعَتْ — اِيدَرْدِي اِنسْ وَجَانْ هَبْ اَكَه خِدمَتْ

صفت زرّين مجوهر [illegible]

گِيَانِي بِرْ كَمَرْ بِرْ نَقشْ وَ زِيوَرْ — دِيُوزْدِي اِدنَه شَدِّ غَضَنفَرْ
قُومِشلَرْ اُونْ كُوهَرْ اُونْ بِرْدَه شَفَّافْ — مُعَايِنْ بَدَنْ دِلْ عَاشِقْ كِبِي صَافْ
اِيكِي قُلَّابْ اِيكِي بَاشِنْدَه كُوهَرْ — دُوزَتمِشْ شَكْلِ اَژدَرْ بِرْ هُنَرْوَرْ
كَمَنْدِ بِيلَنْدَه اُولْ شَدْ اُولسَه مُحكَمْ — كُتُورمَزْدِي يِرَه اَرْقَاسِنْ اَدَمْ

صفت خنجر ابدار جگرشكاف جان شكار

چِقَرْ بَرْ لُفجَانِي خَنجَرْ تِيزْ — صَنَاسِنْ خَنجَرِ بَهرَامْ خُونرِيزْ

اوچي تيز لكده دار و ويي در زدي | يدي قات پيره دك در تسك ير زدي

صفت تيغ جوهر دار نگار ابدار

ينه بر زر نگاري تيغ هندي | نشان و يرمزكور نلر هندوندي
3228 زبرجد قبضه سي پنجاعي كوهر | قني زر طبلكي يا قوت احمر
نه اورس ونه چكم كورمشدي اود | دوز تمشدي اني معجز له داود
شورسمه تيزدي اول تيغ خونخوار | اوكوردن بالغه ايدردي در كار
3231 كسشده همسريدي ذوالفقار | خيار يله بريدي كاخسار
ديمزدي كوه قافه ذره خاك | يولندن خاك اولوردي تيغ فتاك

صفت كهركران وكران ربها

چقر سام سواري ينه بر كورز | تورزدي كوكه ضربن پرسه البرز
3234 كه بيك بطمن زر سرخيدي صافي | يقردي بر اورشده كوه قافي

صفت سپر بجي شعر صفت [illegible]

ينه بر خوش سپر چقدي مزين | يدي يرده يدي اينه روشن
طوقنسه هيچ نشان اتمزيدي تير | اجلرسك بيك كرت كسمزدي شمشير

صفت كمان نشان بي نظير جهان

چقر قوس قزح مانندي برياي | توزي مشكيندي ورنكي فرساي
3237 ايكي باشي اعلدن كز يشمدن | كريشي قرمزي خاص ابريشمدن
چكا مزدي اني زور اتسه رستم | كه تونخدن دوشرمزكردي درهم

صفت تيركش نه مانند دلبند

ينه بر خوش بليك برتازه تيركش | مذهب لاجورديله منقش
3240 قشدن تيركشده اكي يوز اوق | ارسك عالمي ايلده بري يوق
كه هب بيكاندي الماسي صافي | يلاكي شهپر سيمرغ صافي
3243 عدودن ياكه قوش كبي اوچرلر | قوشي اوچمده قوشلقلوق كچرلر
ملك وامق بو فتحه اولدي خرم | فرحلر كلدي رحلتا ايلدي غم
ايا قي اوستينه طوردي لر سلاطين | ديديلر جمله اي شاه جهان بين

سُلَيمَانِ بِنِي نُكدُر بُو سَبَابِ — نَصِيبِكدُر سِكَا فَتحِ يَدِي وَهَّابِ
قَبُولِ ايتِ اي شَهِ فَرخُندَه آختَر — طِيُوكَه عَينِيلَه اُولدِي مِيَسَّر
قَبُولِ ايتدِي قَمُو اَسبَابِي وَامِق — دُعَا ايتدِي سُلَيمَانَه مُوَافِق
اُوپُوبِ بَاشِينَه قُودِي تَاجِي اَوَّل — بِنِ اَندَن صُونَدِي سُلطَانِ جَامِيَه اَل
كُوكُل اِينَه سِندَن سِلدِي پَايِي — كِيَندِي خُسرَوَانَه هَر لَبَاسِي
سُلَيمَانُك سِلَاحِينِي مُرَتَّب — طَقِنَدِي شَاهِ عَالَم جُملَه سِن هَب
نَفِيرَاتِدِي چَلِنَدِي كُوسِ شَاهِي — خَبَر دَار اُولدِي جُملَه مُرغِ مَاهِي
طَبِل كُلبَانُك وصُورنَايِ اتدِي اَفغَان — دِرِلدِي كَلدِي صَن بِينَه سُلَيمَان
كَتُورِدِي لَاهِجَان بِر تَختِ عَاجِي — كِه خَرج اُولمِش اَكَا دُنيَا خَرَاجِي
مَلِك وَامِق كِچِپ تَختَه اُوتُوردِي — بِرِي سُلطَانلَرِي يِردَن كُوتُوردِي
شَكُوه كُوسِيلَه شَاهِ دَورَان — هُمَا كِبِي هَوَايَه اُولدِي پَرَّان
دُعَالَر اَيلَدِي چِفدِي بِرِي زَاد — سَحَر كَاه اِيرِدِي لَمدِلشَاد دِلشَاد
اَيتدِي اِي شَهَنشَاهِ جِهَان دَار — جِهَان طُوردُقجَه اُولغَل دُنيَه وَار
فَلَكدَن يُوكسَك اُولسُون بَايِ تَختُك — مَكَدَن اَرتَق اُولسُون عِزّ وبَختُك
حَكِيم وِدِلِيذِيرَا اُولدِي فَرحنَاك — بَاشِ اُورُب اِيَغِينَه اُوبدِي رخَاك

قَمُوسِي

قَمُوسِي اِتدِي تَحسِينِيلَه سَاَبَاشِ — دِيدِيلَر شَاهِ عَالَم آفَرِين بَاشِ
سُلَيمَان تَختِنَه اِتدِيلَر تَكَلُّف — يُورُك تَختَه اَيلَك تَوقُف
چُوكجَدِي تَختَه اُولشَاهِ جِهَانگِير — جِهَانِي طُوتدِي اِي شَمشِيرُونِي تِير
سُلَيمَان تَختِي بِر تَختِيدِي مَسرُور — سَرِير سَلطَنَت دِر كَردِي مَشهُور
يُوجَا لِكدَه سَرِير عَرشَه هَمسَر — كُوزَل لِكدَه بَهِشتِيلَه سَرَابَر
نَه دَكلُو وَارسَه دُنيَادَه صَنعَت — هَر اُستَادِ اِشلِيُوبِ وِيرمِشدِي صُورَت
نَه دَكلُو جَانلُويَه وَضع اُولدِيسَه آد — قَمُوسِن اَندَه نَقش اِتمِشدِي اُستَاد
اُوتُردِي چُون سُلَيمَان تَختِنَه شَاه — شُكر اِتدِي دِيدِي اَلحَمدُ لِلّه
بِينَه بِر تَختَه چِكدِي شَاهِ فَرُّخ — كُوزَل لَر شَاهِي عَذرَاي بِرِي رُخ
اَرَايَه پَردَه لَر چِكدِي بِرِي زَاد — بُولُنَدَه كُور خُرشِيدِي فَرخَنَاد
بِرِي سُلطَانلَرِي صَحدِي جَوَاهِر — زَر رُخ سِيم صَافِي دُر فَاخِر
دُعَالَر اَيتدِي شَاهَه شَيخِلَه شَاب — دِيدِيلَر اَي شَرَف بُرجِنده مَهتَاب
هَمِيشَه دَولَتُك قَندِيلِي يَنسُون — اُويُوسُون مِحنَتُك بَختُك اُوينسُون
جِهَان فَرمَان يَنِيرَا اُولسُون قَيُوكدَه — قُولُك صَاحِب سَرِير اُولسُون طِيكدَه
شُكر كَرِ اَلمِدَن مَقصُودَه اِيرِدُك — سُلَيمَان حَضرَتِينِي بِينَه كُوردُك

مُبارَك اولسون اي شاهِ جوان بخت — سَكا بو تاج پيروزيله بو تخت
تَمام ايدب دُعايِ جمله بكلر — يوزاورب پيرهَ آل يوزه سلَر

واقوغذر اپرزمينتا ولوب پرده اردنده عيش عشرت ايليوب

عذرا واقعه بر دستمال كول كوندردوكيدر

بوجانبدن كوزللر شاهي عذرا — شهنشاهك قدومنه اتدي اصغا
حياسندن ادب اتدي رعايت — شه استقبالنه اتمادي رغبت
نهايي پرده ارتدن تماشا — ايدردي واقعك حسنيني عذرا
نه كوردي كوردي بر نور مجسم — كه فرتدن الور مهر جهان تاب
مصوّر كوردي بر نور مجسم — كه باشدن ايغه جاندر مكرّم
جمالي كلشنده نوشكفته — هنوز تازه بنفشه لاله خفته
آچلمش رخلرينك ارغواني — صحايش كلشنينك ضيمراني
ايكي نرگسلري بيمار و سرمست — ايكي ابرولري مشكين پيوست
ايكي عنبر كلاه جعد و مشكين — يني خال سيه صان نافهٔ چين
نهايي منتها سر و سهيدن — هزاران به زنخدابي بهيدن
ارشد رمش كمانينه جمالي — كه بولمش حسن و خلقيله كمالي

كوربجده

كوربجك ماهتاب اول افتابي — كشدن الموتا ستادي سحابي
ديدي كندوزينه اول شمع پر نور — اكر كندزكم اولمه مستور مستور
پري زاده اشارت ايتدي دلبر — طبقلره پرايلك لعل و كوهر 3291
نثار ايت شاه دوران ايغينه — طعت الدن كبي ماه ايغينه
مبارك الرين اوپب سلام ايت — دله اكسيلمكسزين تمام ايت
چقردي بر مرصع دستمالي — اكا خرج اولمشيدي دسته مالي 3294
كوزللر شاهي كندو اشلمشدي — آني صرمايله ناقشلمشدي
زر و مرسايله اولمشدي زيور — كه آكا شمسه ايدي شمس خاور
ظرافتله خرج ايدب اول صاحبي دل — پرايتدي دستمالي قرمزي كل 3297
بيوردي بيز پري زاده پنجه پري — طبقلاره پرايتدي لعل دري
كوليله دستمالي كندو آلدي — طوربن شاه جهان قابنه كلدي
يزاويدي ديدي عمرك دايم اولسون — بناي هر ملك دولت قايم اولسون 3300
شهنشاهك ايا غينه پري زاد — نثار ايلادي اول كوهر لري شاد
قودي شاهك اوكنده دستمالي — ديدي حسن ايلنك صاحب جمالي
دلرعذرين كوزللر شاهي عذرا — مبارك الك اويدي اول دلارا 3303

سَلَامیله شَای خِدمَتَاندِی — صَفَایِیله دُعَای دَولَتَاندِی
یُوزِن سُوردِی یَاغَدُك طِیرغَینَه — نِتَه کِم مِسك تَرکُل بِیرغَینَه
3306 حِجَاب بِدِیُو تَندِی ای شَهنشَاه — رِکَابُك اُوپَمَکَه کَمَادِی اُول مَاه
مُرُوَّت اَیلَسُون شَاه جِهَانگِیر — بُنُم اَکسِك کِلُومَه قَلسُون دِینَر
اِیزُك تُوزِن کُوزِینَه چَکدِی سُرمَه — قَبُول اَیلَه قَبُوکدَن آنِی سَرمَه
3309 کَلِنجَك دَستَمَالِ شَاه خُوبَانِ — اَیَاغ اُوزرَه طُورُوبَن اَلدِی سُلطَانِ
مَلِك وَامُو بُوسُوزدَن اُولدِی سَرخُوش — کَمِی عَقلِی کَلُوبکَاه اُولدِی بِیهُوش
صَفَادَن اِیچِنَه ضَعفَم زِدِی جَانِی — طُولَاشُب صَرمَشرَابِدِی رَبَانِی
3312 اُوپُب سُوردِی یُوزِن بَغرِینَه بَصدِی — کِه جَانِن وِیرمَك اُولدِی اَکَه قَصدِی
بَخِه جَانِن وِیرمَسُون اُولدَستَمَالَه — ذِکرهَر رِشتَه سِی بِیك دَستِی مَالَه
مَلِك بُلبُل کِبِی اِچدِی زُبَانِی — دِیدِی اُول بَاغ جَنَّت کُلسِتَانِی
3315 بِزِی خَاك مَذَلَتدَن کُوتُرمِش — کِه یِردَن بَاشُمَز کُوکَه یِتُورمِش
مُرُوَّت کُوسَتَرَبَاوُل سَروِ شَمشَاد — کُلِیله بُلبُلِینِی اَیلَمِش یَاد
یُورَاکُم دَلمَشِیدِی خَارِ فُرقَت — اُودَه یَقمَشدِی جَانُم نَارِ حَسرَت
3318 صُورَدِی خَستَه جَانُم اُولکِلِ تَر — یُورَاکُم یَارِ سِینَه وِیرَدِی شَکَر

هَمِیشَه خُرَّم اُولسُون سَبزَه زَارِی — کُلسِتَان جَمَالِینَك بَهَارِی
یَکَاغِی کُلدَرِی فَرخُندَه اُولسُون — طُغَاغِی غُنچَه سِی بِرخَندَه اُولسُون
3321 بَهَارِی کُوردِمسُون بَادِ خَزَانِی — اِیرَدمسُون نَهَالِینَه زِیَانِی
قُوچَردِی دَستَمَالِی کَاه اُوبَردِی — کَهی بُتَ اِیدِینُبَاکَه طَیَاردِی
بَصَردِی بَغرِینَه کَاه جَانِی کِبِی — قُورِیدِی سِینَه اِیمَانِی کِبِی
3324 یُوزِینَه سُوردُوکِنجَه تَازَه تَازَه — آچَردِی کُوکلُن اِیزمِش کِبِی یَازَه
چُوکُوردِی بَزمِ کَاهِی بِرکَلُ اُولدِی — مَلِك اُول شَادِ لِقَدَن بُلبُل اُولدِی
بِیرَاَندَن دِیدِی وَاجِبدُر عَطِیَّه — کَرَك جَانَانَه جَان اُولَاهَدِیَّه
3327 اَرَادِی فِکرِلَه جُملَه جِهَانِی — نَه اُولَه اُول پَرِی یَه اَرمَغَانِی
تَفَرُّج اَیدِی کُوکلِی هَردِیَارِی — بُولُر بِرتُحفَه عَالِی یَادِگَارِی

وَامِق عذرا بیر جام جهان نما نشان ایدیب
فرهاد نام بر ایدیب صفا صفات دونیه دیکدی

شَهنَك وَارِیدِی بِرَایِینَه چِینِی — کِه کُورمَادِی کُوردِن رُوِی زَمِینِی
3330 آنَادَن اَنَایَه قَلمِشدِی مِیرَاث — آنِی بِرفِیلسُوف اِتمِشدِی اِحدَاث
تَرَف بِرجِندَه اِیکَن یَدِی اَختَر — یَدِی مَعدِندَن اَلمِشدِی جَوهَر

دوزنمشدي اني اول اهل حكمت — اكا خرج ايلمش چوق در لو صنعت
تخن مغزيده طوتسك قوشون شرقه — اولور دي روشن اول اينه ده فرق
طوترسك شرقه مغزيكور زدي — اكا اينه ء فرحان دينور دي
تخن كم صاحبينه قونسه بر زنك — طوتردي يوزن اول اينه نك زنك
صفا ايرسه اولور دي ينه روشن — اني ايرمزدي وامق كندوزندن
سورديجاني بيكي جانله شاه — بزالتون حقه ده صقلردي هركاه
يري زاده ايتدي شاه وامق — كه يوقدر نسنه مزاول ماهه لايق
فقيرانه تكلف در بومزات — اولور حسن اهلنه اينه سوقات
بلور زكم دكلدر آكا قابل — كم اولمز آينه ايه مقابل
آلب آينه ء اول سرو آزاد — كوزللر شاهنه صوندي پري زاد
يراوبدي عزتيله ديدي اي ماه — سلامي له ثنا ايلر شهنشاه
فقيرانه طيوكه ياد كاري — بودر اي حسن ايلينك شهريارى
اياغ ازره صورب عذراي پرناز — سلام من الدي سروك اول سرفراز
آلب بيك عزتيله ياد كارت — اويب يوزينه سوردي اول نگارين
ديدي چوق چوق شكر الله منت — شهنشاه ايلمش لطف ومروت

نظر ايلدي بوخاكك سياهه — مقامم ماهي دن زكور دي ماهه
قواطيرق قدر يوغيدي قدرم — شرفده ثمدي افلاك اولدي صدم
بس اول اينه ء اينه ء دلده — آلب اينه ايله دي مقابله
كورنب كندوزني اول شوخ خنده — اولب حسنينه مغرور ايتدي تحسين
جمالي مهرني اول مه بكندي — كمال حسنينه كرم اولدي كندي
ديدي تحسين بونك بيجمالكه — كم ايركور دي نيچه مهري زواله
نيچه دلبر بونك مكرنده مفتون — نيچه جانلر صحي بندنده محزون
غروري قوديي ايتدي قلبني صاف — ينه كندوبه كندو ويردي انصاف
ديدي يارب سنكدر جمله قدرت — ويرر سن بر آوچ طرا غه رفعت
هزاران چوق شكر يزدان پاكه — بودكلو حسن وصورت ويردي خاكه
بس اندن دوندي عذراي شكر كو — پري زاده بيوردي اول ملك خو
نه ديرشاه جهان نه كوستررسن — آكوب خاكي نه يوزدن سويلدي سوز
ينه صندقمده صادقمي مقرر — ينه عاشقمي عشقمده منور
جمالكز كلدي ياد ايدرمي — دخي بلبل كبي فرياد ايدرمي
يودرمي بلمز اكسه درد دله قان — اولرمي بنبله اكسه پريشان

دوکرمی نرکسم اکسه کوزی یاش — اولکرمی زخم غمزم بغزنه باش
3363 جواب ویرب پریزاد کل آندام — دیدیای شوخ دوران شاه ایام
سکا شاه جهان شمدی قول اولدی — کلستانکدن کویا بلبل اولدی
صمحک سودا سنه شمدی طولشدی — خیال وصلوکه شمدی اولشدی
3366 امیدی یوغیدی وصالکه — اومزدی درد هجران باقی قالکه
که شمدی دولتینک کوکی طوغدی — که طوپی عزتینک کوکه آغدی
ایرشدی بزه همانک سایه سینه — یتشدی نقد جان سرمایه سینه
3369 دل وجاندن قولکدر شاه وامق — طوریدر صدقه یولکده صادق
یوسوزدن شاه خوبان اولدی محمود — بوخیرتدن اولی خیران ومسعود
کوزن آچدی اوزینی دردی اولماه — جکردن ایلدی دردیله برآه
3372 اول اهیله جهانی اوده یقدی — دخانی بدی قات افلاکه جقدی
دوشب کندوزنه ویردی نصیحت — دیدی صبر ایله ایتدی صبر نیت

صفت عیش وعشرت وصفت اطعمه ضیافت

شکر منت خدایه روز نو روز — ایرشدی ساعت سعد وقت پیروز

جهان

جهان ایلیشکن بنه دور دلدی — نثر حشر اولدی محشرده دریلدی 3375
نسیم اولدی بهارک نفخ صوری — سکا عرض ایلدی کشف قبوری
ورب جان قطره نیسان حیاتنه — حیات ازکوردی اموات نباتنه
قواطیرق بزدی تازه کلشن — آچلدی لاله ونسرین وسوسن 3378
طونمش تازه کلدر شاخساری — ایدردیاه وزاری مرغ زاری
برو کل وقت کلدر عیش نوش ایت — مصاحب یارله وقتوکی خوش ایت
کچر قلمز بودوران بی وفادر — سکا اندن قلن انجق جفا در 3381
الکده وارکن هرآشده فرصت — کچورمه فرصتی اشکله غنیمت
ملک وامق شود کلوچکدی فرقت — آکا آل ویر ممشدی دست فرصت
ایرشدی حق تعالیدن عنایت — تمام اولدی نهایت بولدی فرقت 3384
آچلدی بخت اقبالک بهاری — طولندی دور دارک نهاری
کل سوری کبی فرخنده خندان — دل بلبل کبی شوریده شادان
سلیمان تختنه کیمیشدی شاه — بنه برتخته عذرا اولی یوزی ماه 3387
اراده یردهٔ کرمشدی بری زاد — بولندی کون خرشیدی فرخشاد
حکیم اوتردی صاغ یانده شاهک — بویاکه دلیدیریانده ماهک

مَلِك وَامِق مَلَك منظر لرسيله — پرى چهره پرى پيكر لريله
پرى سلطانلرى صحدى جواهر — طوروب تختك اوكنده جمله حاضر
پس اندن لاهجانيله پرى زاد — ايدرلر بزمه مفرح بزمه بنياد
پرى سلطانلرينه صاغ وصولده — مرتب يردوزلر ايكى قولده
دوزلدى لاهجان بزمى مرتب — كه يلدى هر كشى بزلو بزين هب
دوكرلر صحن بزمه لعل مرجان — صولر لر صو يرينه آب حيوان
صلرلر اوستنه زرين بساطى — بساط اوزره دوشاديلر سماطى
چكلدى بزمه كلدى نزل نعمت — نعايم وتفاييس شيرو شربت
قمر وشلر كتوردى چرخ چينى — معلا سرو سيمينلرده سينى
سينلر كلدى سندالى خراجى — چينلر گنج چينك باشى تاجى
دوكلدى بادمى يغلى چوركلر — چكلدى صحنيله شكر بوركلر
قونلدى بهنى لر جرب ومحرا — يلاوزرده وزيروا وسلما
يلاوك قبه سن افلاكه تشبيه — ايدرشونلر كايدر هر وجهى توجيه
بجوداول قبه اوزره اخترانلر — كه رشته آريده كهكشانلر
نه وار جهاندە اوردكوقاز — ايدر اول قبتك اوستنده پرواز

كباب ككلك وبريان برده — مزين اوستى ترخونيله تره
كلاجيله طلو لغانين طبقلر — خوشاب نابله چيني چنقلر
كلاجه تيله صحنلر كلجنى — تمام اولمزدى بر بيلده حسابى
شكر سنبوسه بيله جرب وشيرين — ايچى بادامله طولمش كوكرجين
كشدن پسيلرده نقل بادام — زبرجدكا سرلرده قرمزى جام
قيون قوزى شود كلو اولدى بريان — كه مجلس اهلى جوبان اولدى كيمان
شود كلو شربته شكر از لدى — حسابى دفتره برسيل يازلدى
نغايم دن جهاندە هر نكم وار — قموسن لاهجان اتمشدى اخضار
پريلر كرچه يمزدى غذايى — قوسندن الورلردى نوايى
ايكى جانبده اولدى عيشه اهنك — چلندى دفله نايى عودله چنك
پريلر اللره آلتون ايايغى — آلباوبدردلر لعلين طوداغى
صوردىلر وفايه تشنه جانى — طيوردىلر صفايه تشنه جانى
كه مجلس اهلينه شوق اولدى غالب — قموذل كفت وكويه اولدى طالب
كوكللر نرم اولب كرم اولدى خاطر — آچلدى اولدى هر دم نطقه قادر
شكر لبلر اچوب شيرين زبانلر — اوقورلردر لودرلو داستانلر

کهی طوطی کبی بزلردی شکر — دوکلدی درج لعلندن کهرلر
کهی بلبل کبی کلدن حکایت — ایدندی خار هجراندن شکایت
که هر دل کتدوردن ایلدی یاد — ایدردی یارن اکثباه وفا یاد
ملك وامق دخی شوریده سرمست — ایچردی باده شوقیله پیوست
صفای باده وکیفیت عشق — نشاط صحبت وجمعیت عشق
جهان فکرن ایدوب جمله فراموش — یورکدن چکدی بر آه ایلدی جوش
نظر ایلدی عذرادن یکا شاه — کورونورن بولندی کزلش ماه
جمالی فیابینه سحابی — ایدنمش پرده اول حسن آفتابی
دکردی رفع ایدیدی پرده شاه — کشندن استفاده اول یوریما
اومردی کم دوا ایریدی درده — اراده مانع اولدی لیکه پرده
اشارت ایلدی شاه سوزه سازی — کوروب ناز ینلرایدن نازی
مکرکم لاهجانك برخوش استاد — مصاحب همدمی واریدی عواد
جوانی خرمیدی ادی فرخ — خجسته طالعیدی مشتری رخ
قچن عوده ویریدی کوش مالی — فلکده زهره بولوردی زوالی
فرودانش ایتسه برنغمه نواکن — فلکلر رقص ایدردی اول صفاکن

اشیدن جانلره دوشردی تش — ارردی یورکی اولسه اکر طش
بیوردی لاهجانکم عوده عواد — قویه اودی ایده فریاده بنیاد
بیره باش قودی عوادا لدی عودی — یاقب جانلر چقردی کوکه دودی
شود کلود ردله اکلتدی انی — که یقدی عود وش خلق جهانی
ملك وامق دیلندن سوزله ساز — که عرض حسب حاله ایدی اغاز
دوتب وجه حسینی دن حجازی — یوشعرم بشلدی سویلتدی سازی

عواد استاد وامق عشق اغزندن سرایتله اولدوغی حالاتی

بنی بلبل کبی زار ایلدی عشق — طراغم کل کبی خار ایلدی عشق
قومادی جانده شوق وتندرات — جهانی ککلکن طار ایلدی عشق
طغتدی دزنکینی عقلك الدن — نه مشکل صانی بازار ایلدی عشق
دریغا محنت ودام بلایه — اسیر اولدم کرفتار ایلدی عشق
دکل جانو کل جمله جهاندن — بنی بی زار وبی کار ایلدی عشق

عذرا عوادك شعرنی دکلیور شوقه کلوب بری یازه
دیه بو شعری یولایوب سازه وسوزه نیاز ایتدکده

تمام ایتدی بو صوتی چونکه عواد — دوشردی اهل بزمه اه وفریاد

بوجانبدن كوزلرشاهي عذرا — بوشعري ايلدي جانيله اصفا
پري زاده بيوردي اول بوزي كل — بزم مجلسده داخي اولسه بلبل
خطاسن اكلبوب بلسه صوابن — بوشعرك صوتله ويرسه جوابن
پريزادك مكر برچنكسي خوب — واريدي شوخ وشنكل خوب ومرغوب
رخي كلكونديي وادي كلرنك — ايدردي چنكي جلسه زهره اهنك
بلوردي موسيقي علمن تمامت — كم اهل پرده ايدي اول قيامت
اشارت ايلدي اكا پري زاد — كه عزالدايده برصوته بنياد
كل سوري كبي اچلدي كلرنك — بوشعري بشلدي آلدي اله جنك

جنكي مجلس عذرا غزلدن انشا ايدوكي غزل ايدر

زهي جان كرا كار ايلدي عشق — يقب بلبل كبي زار ايلدي عشق
ايدر كل كبي خرم اخركار — كمك كم مسكين خار ايلدي عشق
بولور وصلت كلستانيده وسعت — جهاني كيمه كم طار ايلدي عشق
اولور ذكر آماده بهاده — كيمكله صاتي بازار ايلدي عشق

وانوها بينده واقع اولان حجابي رفع ايدر
مدوكنرنالان وكريازي لدوغمدر

جوابن ويردي بوصوتيله كلرنك — دعا ايلادي پراويدي قودي چندن
حرارتدن طوتشدي اهل مجلس — قمونك كتدي عقلي قلدي حس
ملك وامق شورنمه اولدي رخش — كمي پرجوش اولب كاه اولدي آتش
آچردي كوزلرن ايلادي آه — يومب كوزكندوزندن دردي فرياد
نه بللومرده ونه بللوزنده — قولاغي مجلس عذرا سوزنده
ارادن رفع ايدامزدي حجابي — بولتدن كوزمزيدي افتابي
صناسن ذره سركردان وحيران — قاري بوق ايدردي اه وافغان
اشارت ايتدي شاه مشتري رخ — اليمه اله عودي يمنه فرخ
شكايت ايليه دوران الندن — حكايت ايليه هجران الندن
پرهبوزاوردي عواد آلدي عودي — جكردن كوكله جيقردي دودي
حسينيده طوتب پرقول احسن — اوده يقدي اشيدن جانله تن

وانوها بينده عذرا حسب حال غزلدن اظهار پرداز انشاسب

پنجه پريانه ين جانان غمندن — اولايين قورتلايين جان غمندن
يتش كل اي اجل لطف ايله قورتر — بيني اول افت دوران غمندن
كولن كلشنده كل پرواسي بوقدر — بويا كه بلبل نالان غمندن

دريغا حسرتيله يانه يانه | كل اولدم اول كل خندان غمندن
3474 كتي جانان ويرمينجه عشق اينجه | خلاص اولماسه هجران غمندن

مثنوي

تمام اتدي بو شعري دلدي فرخ | بو جانبدن ذكر كلرنكه باغ
آلب كل رنك اله اكلتدي جنكي | بينه بزم اهلينه دكلتدي جنكي
3477 سراغاز ايتدي بركونكلو افغان | دياسن قلمدي بركوده ده جان
قوپردي بوسلكده بزتراته | جوابن ويردي شعرك يانه يانه

عذرا اغزندن شكايت اينجه بر غزلينك جوابن شفا نصايبدر

ديدي اي آه ايدن جانان غمندن | شكايت ايلمين دوران غمندن
3480 بو يولده باش وجان ترك ايتمينجه | كتي قور تولمز هجران غمندن
قچن بولور كتي جانانه وصلت | كولكدن كچمينجه جان غمندن
هزاران بلبل اولدي حسرتيله | كلستانده كل خندان غمندن
3483 كتي جانانه ايرمك ممكن اولمز | قواغتا ايتمينجه جان غمندن

تمام اتدي چوكلرنك نوبتيني | شهك قومادي تندة قوتيني
پري زادي شهنشاه اتدي دعوت | پري زاد كلدي ايدي پاي دولت
3486 ديدي شاه آه ايدارك اي قرنداش | بوجسمم طولو باش چشمم طولو ياش
نه صبرم وار المده نه قرارم | المدن بيله وارمدي اختيارم
يورا كم حسرتيله يار كلمدي | جكر هجران اوقمدن يار كلمدي
3489 بخه بيلدركه بوفرقت بلاسن | چكارن درد له حسرت بلاسن
قمودن ارتق اولدي شبو پرده | حجاب اولدي صلدي شبو پرده
كتورمدي جان يوزندن پرده شاه | ديدي بي پرده اولور عاشقه راه
3492 كيدر اي مه اراذن بوحجابي | كورنسون كوزه دولت افتابي
كه يخسه تن حجابن جان يوزندن | كدار ربه دوراردن كندوزندن
پري زاد كوردي كم كرم اولدي يارن | ديدي شاها همشه دولتك يار
3495 مرادك اوقي يا قندر نشانه | برزصبر ايله صنما سون بيانه
پس اندن كلدي عذرايه پري زاد | دعا قلدي يراويدي خرم وشاد
ديدي اي معدن لطف وسخاوت | مه برج شرف كان سعادت
3498 بوپرده كم ارادة صلدي سايه | حجاب اولدي كنش اوكنده ايه

گلور

کُنشده سایه اولمز ای یوزی نور — نیچه بر اوله سنه پرده یله مستور
دیدی ناز یله عذرای شکرخند — بو پرده اول سببدن اولدی در بند
بو جان پرده یله پرورده اولدر — انکچون اورتیه پرده صالیدر
بو در قورقم اراذن کیده پرده — بنی کیکلی کوره شه نظر ده
کنش قربنده اولمز ایه رغبت — کمر قاتنده بولمز صرچه قیمت
بنم کوکب قدر یوقدر ستارم — اومهر ذره وش یوزسوره وارم
مکر بن ذره یه اول شمس دولت — ایدر ذره قدر مهر و محبت
بری زاید راول شوخ زمانه — نه حاجت بوقدر عذر و بهانه
سن انک اول سنک ای سرو ازاد — دیدی و پرده یی اچدی بری زاد
چو کوردی بر بری یی یله کون — قوان اتدی شرف برجنده اول کون
ملک وامق اباغ اوستینه طوردی — صو کبی سرو ایله یه یو کردی
یرندن طوردی عذرا خرم و شاد — وارز شمشاده قوشو سرو ازاد
طوردی بر زمان سرمست و حیران — بری بر بنه قوشو زار و کریان
بری بر بنه حیران ایکی حسرت — ایکیسن ده اخی بصدی پای حیرت
بری بر بندن اولمادی جبر دار — قلور لر شو یله صنکم نقش دیوار

اکلور با شینه شاهک عقلی کا — بو یا که کندرن جمع ایدر مزما
کلنجک عقلی شاه ایلر فغانی — کورن اچسه قمر اچمز دهانی
اوکون اول کیجه شو یله ایکی مست — طورر لر صبحه دک نه نیست نه هست
سعادت بابنی فتح اتدی الله — اچلدی کلشن باغ سحر کاه
جهان کل بنی کلدی خرم اولدی — کل و بلبل صفا دن همدم اولدی
او یا نور کبی اچقودن ایکی شاه — اچوب کورلر ایکی زلر دیله آه
ایکی عاشق بری بیرینی کوردی — ایکی حسرت بری بیمینه ازدی
دو شب ماهک یا غینه شهنشاه — دو بر شاهک یا غینه دو شهاه
اول انک کوکلی قیدی اول انک — اول انک کوکلی قیدی اول انک
بو اکا اول بو کا اتدی نیازی — شود کلم بلمز چوغی آزی
زهی وقت شرف زی ساعت سعد — وصال اولا فراق اولمایه من بعد
ایکی حسرت ایرنجکز مراده — قمو حاجت روادر اول اراده
الهی کرچک عاشقلر حقیچون — بو عشق بولنده صادق قلر حقیچون
قمو رندان عشقی ایله اشرف — وصال یار یله ایله مشرف
دعاسن جامعی نک قل اجابت — رحیمسن رحمتوکه یوق نهایت

ملك تختينه تختينه دلارام — كچب اوتوردیلر باعزّ باكام
اوتوردي لاهجانيله پري زاد — قلب بزم جهان ارايه بنياد
3531 ينه قلدردي ساقيلر ايا غي — پر اتديلر شراب وشنجراغي
ينه اودلر قودي عود ينه عواد — ينه اتدردي چنكي چنكه فرياد
كوزللر ينه رقص اتدي صفادن — صفالر سوردي عاشقلر وفادن
3534 ينه كوكه چقاردیلر خروشي — فلكلردن ملكلر اتدي جوشي
تمام فرق كون اولا يوصحبتا ولدي — صفاوذوق وعيش وعشرتا ولدي
تمام ايلديلر ذوقيله بزمي — شكار اتديلر بوكره عزمي
3537 پري سلطانلري اتلندي دشدن — كلب شاه ايشكينه سوردیلر يورن
ملك وامق بزم بزمباد پايه — چكرلر برهما پيكرهمايه
اوكنجه لاهجانيله پري زاد — يلرلر سرعتيله نيته كم باد
3540 اوكون آخشام اولنجه اتديلر صيد — ايردي شام تمام اولندي اول قيد
كيجه كاشانه شمعيله صحبت — ايدرلر صبح اولنجه عيش وعشرت
بورسمه برنجه كون روزكاري — سوروب ختم اتديلر بزم بهاري
3543 مكر بر كيجه فكر ايلر ديشاه — دوشر فكرينه بهمن فكري ناكاه

سوردي بهمني جانيله وامق — نيته كم صد قله معشوقي عاشق
قتي كار اتدي بهمن افراقي — زياده اولدي شاهك اشتياقي
3546 حكيم ودليذيري دعوت اتدي — كلنجك بونلره وامق ايتدي
هزاران حوق شكر مقصوده اردم — جهاندن اولمدن عذراي كوردم
مرادم شمدي بهمندن خدادن — مدد ايلك بكا ينده دعادن
3549 اومارز ايرشه حقدن عنايت — كوراوز بهمني صالح وسلامت
اشتدي دليذير بهمن سوزيني — شهك ايا غنه سوردي يوزيني
ديدي اي عالمك صاحب قراني — جهانك كامكاري كامراني
3552 مرادك ويردي ساكه حق تعالى — مشرف ايلدي ديدار عذرا
بنم داخي مرادم بودراي شاه — ميسترايده بهمن وصلني الله
دعا ايدب حكيم نكته پردار — ديدي هر بركونك اولسون يكي يار
3555 همشه دولت وعمرك بهاري — بهاري خرم اولسون سبزه زاري
بودرسن شاهه لايق اولدراي شاه — اولاسن بهمنك حالندن اكاه
ديدي شاه قنده اولا شمدي بهمن — آيني كمدن بلب كمدن صورم بن
3558 شهنشاه لاهجانه ايدراي يار — يزي بهمندن ايلك خبردار

سوردي

ایتدی لاهجان ای شاه عادل — آنی حبس ایلمشدر تورجا هل
آنی بندا ایلمشدر تورا فرنك — کرکمدی اکه تحکم ضربله جنك
دیدی وارمق اکا نیتمك کرکدر — یراغن کوروبن کیتمك کرکدر
دیدی عذرایه شاه ای شوخ ایام — سزا ایلك بزکلمجه بوندا رام
وارب بن بهمنی بندن الاین — ایاغك توزینه یینه کلاین
اشتدی ای عذرا ایتدی فریاد — دیدی ای شاه عادل ایلا کل داد
رقیبی سن کیا سن دولتیله — قلمین بوندن درد و حسرتیله
اتك کیمیاتك و کنجه ای شاه — کدارن تا آلنجه جانم الله
بوسوزلر شاهه غایت ایلدی کار — اجازت ویردی ماهه جارونا چار
دیدی عذرایه شاه ای شوخ دوران — عجب بلسم ندر بودرده درمان
دیدی عذرا بودرد درمانی آنك — اولورسه همتی شاه جهانك
بله کیتمك کرکدر بوکمینه — که کوکلم اچله جانم سوینه
حکیمه دیدی شاه ای پیر حکمت — بوتدبیره نجه در سزده نیت
حکیم ایدر بودر نیت طورا وز — سزکله نجخوانه دك وارا وز
مقرر آندن اولور تورید نك — آلاوز بهمنی ایلیه وزجنك

ملك بوفکری خوش کورب دیدی تیز — همان طورمدك اولك یارن سحر خیز
یوردی لاهجان اول کون مرتب — کوروزلر یول یراغن ناهیه هب
سحر بر تخت عاجه صاحب تاج — بزکر جمله عالمرآ که محتاج
حکیم ودلیدن عذرای کلفام — ایدرلر جمله اول تخت اوزره ارام
یوردی لاهجان ینجه پریلدن — همان دم کوترلر تختی برسر
نه ایدیلرسه قوندیلر بیانه — همان عزم ایلدیلر نجخوانه
ملك وامق هوادن پیره اندی — مقابل نجخوانه قوشوقوندی
بویاکه فارغ البال تورید کیش — آلب شهری ایدردی دون کون عیش
یتوردی بندزندان اخره بهمن — امیدازمشدی کندوکندوزندن
اکا زدی وامقی ودلیدیری — اسیریدی یوعیدی دستکیری
نیاز ایلردی اول یزدان پاکه — سوردی یوزینی عجزیله خاکه
اومردی برکون اوله درده درمان — دیریدی نجه بربوبندزندان
مکر کونلرده برکون تورا بتر — اوتوروب عشرت ایلردی اولخر
ایرشدی برکمسه اتدی فریاد — خرابه واردی جمله ملك اباد
شهابترکمسه کلدی وامقی دیر — دل وجاندن یولدره صادق دیر

بَنجه ایکی دلکش خوب وزیبا — بلکسنجه بلکه بز پیر دانا
خراب ایلادی قوندوغی ارایی — ندر هیچ کمسه بلمز ماجرایی
3591 بکون ایلتدم ایرر تختگاهه — خبر ویردک ایرشدک اشده شاهه
اشتدی تورمندهنک اولدی دلتنگ — کدر عقلی یقلدی یمدن بنگ
طعتدی صحبتی تیز اتدی دیوان — قپویه حاضر اولدی اهل ارکان
3594 دیدی طورمک ایرشدی کلدی دشمن — که بمن انتقام الله بندن
مقرر بیری وامق بیری عذرا — ریسی اول حکیم دربیر ادان
3597 چقاین یارن اکا آشکاره — اورایلن بونلرک بونینه شمشیر
نه وامق قاله نه عذرا نه اول پیر — آته بندردی اول کلب جهنم
اوکون اخشام اولنجه اون بیک آدم — کورزادب شمنی اولشدی ناظر
3600 سحردن اولدی شهر اوکنده حاضر — دعا استدیلر بیری بندن
طورزلر وامق وعذرا یرندن — بزبزخش تارای یه جهانگیر
طقندی تیرکش قوشندی شمشیر — اوچی کوکلی براتدی اته بندی
3603 حکیم ودلیذیر عذر اکیندی

اورب برنعره وامق صلدی آیاغی — ایرب محکم صعتدی بزاکی قاپاغی
صلوب کرزکرانی اتدی جنگی — اوکون یقدی یره بش یوز نرنگی
3606 شب هنکام ایرشدی دوندی لشکر — ملك وامق هنوز بیخ اتمدی سر
شهنشاه دوندی قوشولدی عذرا — دعالر اتدی اول سر ودلارا
حکیم ودلیذیر اتدی دعالر — یحمد الله که صاولدی قضالر
3609 سحردن بندی وامق صنکه رستم — یوریدی عسکره هیچ یمدی غم
اوکون شمشیرله اتدی نبردی — ایدر خاکیله یکسان بنجه مردی
یتشدی یونکه اخشام دوندی مذهب — سحردن بینه بندیلر مرتب
3612 ملك وامق دل وجانیله طوردی — بیوب رخشینه میدانه یوکردی
آلب تیر کمانی طوتدی میدان — دوشردی یره اول کون یکی یک جان
کورنجك تورافرنك اولدی دلتنك — دیدی زنهار کمسنه اتسون جنك
3615 شب هنکام ایرنجه قلدی میدان — کلب قوندی یرنده مرد میدان
حکیم ودلیذیر شاد اولدی غایت — کورنلر شاهی عذرا بی نهایت
کورر اخشام ایرشدی کون طولندی — سحردن بینه مشرقده بولندی
3618 طوروب آت ارقسینه کلدی عسکر — جلندی کوبر جوزلدی عسکلر

بُويَاكه شاه وامق شيرغزان — كرب ميدان ايچره ايتدي جولان
چاغردي تورِ بدذاتِ صلب اله — ايتدي مردسك ميدانه كل
3621 ارشد نجك بوسوزي اولدي درهم — ارشدي يوركينه زخم ورهم
بوسوزلر تورِ غايت ايلدي كار — سكركندويه زهري بيتكم مار
بيتشدي وامقه اولدي مقابل — ديدي شدارشدم اوله غافل
3624 بيا بي اوح كون اوج دون جك ايدر لر — جهاني بربينه تنك ايدر لر
طفر بولمادي بونلر بربينه — سكولر آلدي اخي الدينه
آنكله داخي بولمادي چاره — صغندي قادر پروردكار
3627 ايرب تورِ ي ايتدن قيدي وامق — بامر حضرت وهاب خالق
يره اوردي ايب كوكسينه چقدي — اكن بغلادي بوين ايبه طقدي
خدا قوت ويرب اول عسكري پير — طغدي جمله سن شاه جهانكير
3630 مظفر اولدي سلطان مظفر — بوردي قاني كلسون تورِ ابتر
كتوردكلر اوملعوني شكسته — بوين زنجير ايله ياغي بسته
ملك وامق بوردي قاني يمن — بوجسم اخره جانك جاني يمن
3633 يوزيني پيره سوردي عجزله تور — ديدي شاها همشه دشمنك خور

صورِ رسك يمني صاغ وسلامت — يتورِ جسمده اولمشدر ملامت
شها حبس ايلدم بن يرده آني — ولي ازكورمدم اكه زياني
3636 رعايت ايدم الدن كلدوكنجه — المدم وسع طاقت اولدغنجه
وراين يوزم ازره اي جهانكير — كله شمدي حضورِ شاهه اول شير
خلاص ايلدي بندن تورِ سرور — يوزن سوردي يا غنه قودي پير
3639 ارشدي يمنك اوپدي يا غن — كوتردي هر نكم واريسه باغن
صورِ ب حالمي كوكلنن اله الدي — آلب بيك عزتيله شاهه كلدي
تورنجك شاهي يمن ايلدي آه — يقلدي دوشدي يمن استنه شاه
3642 قوجب نعره بصدي شاهي يمن — قوجشدير لر نه كرجا نله تن
ملك وامق كچن احوالي بر بر — مفصل يمنه هب ايتدي تقرير
ايكي حسرت بولشدي اولدر شاد — ايدر لر بوصفادن تورِ ي ازاد
3645 خلاص ايتدي اوزن اول ورطه دن تور — باشن قورتردي كتدي عاجز وخور
وارب برحيله دردي تورِ بدذاتي — چري جمعيته مشغول اولدي بر آني
درلدي بزره آتلو پياده — قتو سي اولدي يوزبكدن زياده
3648 همان اول كون بوردي تورِ بدكار — ايدر لر نخجوانه طوغري الغار

توری بهمز خاطر یچون آزاد ایلیوب تکرار لشکر چکوب جلها ایلدی ایوق
جاهردوشوب اسیر اتدوکیدد ۵ ۵ ۵

ملك وامق سریر نخجوانده — اوتورب عشرت ایلا ریدی اندن
یتشدی ناکهان فریاد جی بر ار — دیدی شاها ایرشدی توا بتر
بکون کلمز سیارین حین تحرکاه — ایرشدی تختکاه شاهه بدخواه
روان طوردی ملك وامق یرندن — یمن دی غم جهانك عسکر ندن
هنوز ارسلا نله بولشمامشدی — دلکلیلر کلوب بارشما مشدی
کلیجك شاه عشاق اول آرایه — کرارسلان کتمشدی دلکشایه
شه ارسلان قوللرندن بیچه آدم — شهنشاهه مطیع اولمشلر اولدم
تمام اون بیکه ارزدی عسکر شاه — یتشدی لشکر کمراه بی اه
مقابل اولدی کلدی توراتبتر — یوردی براوغورد ن جمله عسکر
صدللر وامقك استینه رختی — ایدوامق بولرله جنکی یخشی
یدی دفعه صدی اول عسکر شاه — کورب توزآنی آیلار دردله آه
شه مشرق جوغربه ایدی عزمی — قونوب بولردن ترك ایدی رزمی
طنشدی اول کیجه توراتدی تدبیر — که شیری حیله بزله ایده نخجیر

قزلر

قزلر زرزم کاهده براولوجاه — اولاکم دوشه وامق اکا ناکاه
بکورمز قل قدر اولاراده چاك — ایدرلر اوستنی پرخار وخاشاك
صباح اولدی ینه آتلندی لشکر — ملك وامق اینه آلدی قوندر
صدر میدانه آت کم ایده جولان — کایده عرض هنر اول مرد میدان
قضای ناکهان اول جاهه دوشدی — نکوروارسه کافر اکه اوشدی
جدا دوشدی شهنشاهدن سمندی — صدرلر اوستنه پرپر کندی
طوتوب بندایلدیلر شاهی بونلر — کتوردیلر باینه قاره کونلر
قونوب لشکر اورودی تحسنه تور — بوفتح بابه غایت اولدی مغفور
کتورلر وامقی دیوانه محبوس — آغز بندیله نورچشم طیموس
ذوالله ایردی مهر مشتری قر — کورنجك ابنی تورنخس اکبر
دیدی قانی بنم مهر منیرم — کورم نوری جیبم دلپذیرم
قچی بهمن قچی عذرا ودلشاد — کتورلر بندمدن اول آزاد
اشتدی وامق آنی کوردی طولدی — سلب یاشینی دوندی ینه کلدی
دیدی ای بی ادب ناجنس ونامرد — ارنلر مجلسنده اکلورمرد
اکلمزدن ارنلر صحبتنده — آکارلر عورتی عورت قتنده

بوسوزي تورا شيدي اونكلندي — طرلدي جاني وكوكلي بولندي
3678 غضبدن قوريدي جمنده جاني — ديدي بوبني اورك ويرمك ماني
وزيري واردي براهل ادراك — كوزي وكوكلي مكر وفتنه دن پاك
ايتدي توره اي شاه جهان بين — دلرسك كم عدودن آله سن كين
3681 غضب وفتنه صبر اتمك كركدر — اولولر سوزيدن تمك كركدر
بودر شمدي اكا تدبير روشن — بولينه دليذير عذرا وبهمن
قلورسه بونكرا بيري يك دور — كه يونكر بربرينه مبتلا دور
3684 طوتلدوغي زمانده بهمنك سن — اوريدك بوبيني كيديدي بهمن
كليجك بهمني بولماسه زنده — دكلدي وامقك عالم كوزنده
يقردي شهر وكي تالان ايدردي — شهر خلقن قمونا الان ايدردي
3687 بيورای شاه عالم حبس اولنسون — قمو يولداشلري بربريولنسون
پس اندن ايده سن محكم سياست — بيورزندانه آني اولدرعادت
بوتدبيري بكندي اول منافق — آغزبنديله محبوس اولدي وامق
3690 دوكركوزياشن عذرا بوطرفدن — طولندي كوردي بربرج شرفدن
دوكب كوكسيني بهمن دردي فريادي — يانيجه دليذيرا اول سروازاد

حكيم خسته دل ايلردي ناله — يقردي جانن اودي صنكه لاله
3693 سحردن شاه انجم ملك شرقي — آلب فتح ايدي صلديغ برقي
چلندي كوس حربي بندي عسكر — دوكه قاني بدندن آيره سر
بويله دليذير عذرا وبهمن — غزايه نيتايدلر سحردن
3696 حكيمه ديدلر اي پير حكمت — بزه ويرياب حكمتدن نصيحت
ندر بوورطيه تدبير نافع — كه اولا بوبلاشن دافع
يوردي پير حكمت بركوزل پند — اشتيدلر بولردديدلر احسند
3699 ديدي بودرانك تدبيروراي — بويولدن جمله مزاولا فدايي
كوكلدن باش وجاني ترك اورا وز — ايلما يوب بويولدن برك طورا وز
اولنجه ايده لر كفاريله جنك — اورالوبا شنه وديشنه سنك
3702 اميدم بوهدايتايده حنان — معين اولا بويولده بزه منان
بوتدبيري كوردلر جمله روشن — كيرلرباشه خودارقايه جوشن
ملك وامق جمالن بركز عذرا — آكوب كوزدن اقدي ايكي دريا
3705 حكيم اوكنده باش قودي ديدي آه — قوجوشه دليذيري اوبدي اولماه
ايتدي بهمنه اي يارصادق — كوروبرسه سكا ديدار وامق

آلين بزدن اوپ آيله دعايي — اوتماسون دعادن بوكدايي
3708 دعادن سزدخي ايتمك فراموش — ديديي واوردي كندن عسكر خوش
صاغن صوله دوردي صوبي صاغه — دوشردي پنجه باشلاري ياغه
طغدي قلبكاهن اولچرينك — آلور تيغيله جانن هر بينك
3711 تمامت لشكره هيبت اوتوردي — فرنكك جانينه زحمت كتوردي
كوربتوراني اولدي كي هراسان — يوردي عسكراتدي تيرباران
آتينه كندوزينه شول قدداوق — اوزرلركم اكاحدوقياس يوق
3714 زبون اولب كوزللرشاهي عذرا — يوزاوربحقه ديربارخدايا
عنايت ايله ويرياربنصرت — معين اولكم بولم اعدايه فرصت
جمالن وامقك بركه كوستر — كورايني آيي اندن ويرينه سر
3717 شود كلواتلدي دركاهه نازي — قبول اولندي حضرتنه نيازي
همان دم قوشودن برتوزبلوردي — صاسين براولوطاغذ كلوردي
توزيل قوشوارديتوزاجلدي — اچندن براولوشكر سجلدي
3720 بلنمز بوقوم ظاهردكلدر — بورونن اولدي كم كافردكلدر
كلب بولشكره اولدي برابر — كورب فوقدي بي توربداختر

كتوردي وامقي بندبله قجدي — دكزده براطاوارنه كجدي
ايرشدي دبدير عذرابي قيدي — يوزن يوزينه سوردي بوزين وبدي
3723 دونب عذرا ديدي ياربو سرور — كواولكم چكربودكلوشكر
بزمله ياغي اولسه جنك ايدردي — جهاني باشومزم تنك ايدردي
عنايتدن مكر فيض اتدي سبحان — يتشدي بوك دمندن بيره درمان
3726 هزاران چوق شكر منت خدايه — سپرا اولدي يتشدي بوقضايه
ديديي ودوشدي يره اول پرتوخ — نجالي قلمادي ويرمدي پاسوخ
كوزيراحدن آشمشدي اقرقان — اول اطرافي پرآتمش لعل ومرجان
3729 بغايت بي نجالي دلارام — انوكجون ايدمزدي بردم ارام

شهر طوس امیری مرزبانرشاه عذرا تصویرین کورهبر عاشوق اولور وزیریبرین یقوب ایرایوکتدوکیدر

الاايطالب اسرارحكمت — كوزك آچ بوجهاندن اكله عبرت
حقك هربراشنده حكمتي وار — كه هرحكمتده يوزبيك عبرتي وار
3732 سبب سزنسنه يوقدربوجهانده — نظرانتك زمين واسمانده
سبب دربرينه جمله اشيا — عجب حكمتدراي يارخدايا

كتوردي

ایدر اول انی کریان و بریان
یو یار جسمینی تک اب زهره
کدردن صافی اولور جیم وجانی
ایدامز کمسه اکا قیللة قال
که حقك لطفنه قهری سبدر
اکا لطف ایدی اخر حق تعالی
شو وجهله بیان ایدی حکایت
جمالی نقشن ایمیشدی انشا
جهان ملکینی هب کزدرمشدی
بری اول صورتك وارمشدی چینه
انکچون عالمی کزمشدی وامق
زمانیله مکرا اولطوسه کلمش
کوزلر شاهك دوشرجانینه آتش
ایدنمشدی طوبی تحت ودرکاه
دیوردی مرزبان اول شهریاره

کمال عقللله موصوف ایدی اول
جهاندہ عدللله معروف ایدی اول
چوکوردی مرزبان ول صورتی خوب
ایدندی جان ودلدن آنه محبوب
ایدر مزدی کیمسه کوندز نظردن
اسیر اولمشدی کوکلی اولدن
چوبلدی صورتی عذرا یمش بو
دل وجان بوینینه سودا یمش بو
بو صورت فتنه سی آلدی قارار
یله وردی الندن اختیار
قودی تختی وترك ایدی دیاری
برقدی جمله کوزدن کاربای
وزیرینی قودی برنده نایب
طلب ایتماکه یاری اولدی طالب
یا تنجه الدی بر مقدار لشکر
قمو سی پرهنر سرهنك وسروز
روان اولدی سحردن مرزبان شاه
ایدارك ناله وفریاد له آه
کیمسه کوندز یوزیدی یوزینه کوك
یولنی ارکوردی غزنی شهرنه اول
کوزلر غزنی خلقی جمله پرغم
قاکیوب طوترلر یاس وماتم
برندن صوردی حالی مرزبان شاه
نیچون بو خلق قاکیوب ایدر آه
جواب ویردیلر ایدی براهل ادراك
بو شهرك شاهنه بردختر پاك
میسترا تمشدی حق تعالی
دیوردی اول مهك ادینه عذرا
مکر بر کیمسه غایب اولدی اولدن
نیچون ماتم ایدر شهرله شاه

اِشتدي مرزبان شاه اولدي دلتنك — ديدي اولدرا وكم كجدي بكا رنك
يورا كي اود ه ينديي بوقهردن — اوكون قتلمدي چقدي شهردن
شورسمه اچدي اندي اندي عهدي — اولنجه ايليه بو يولده جهدي
قوارا تمايه آني بولمايه نجه — قومايه اغلمايني كولمينجه
جهاني سير ايدركن مرزبان شاه — اوكون اولجكه ايردي يولنا كاه
كليجك مرزبان شاه صندي لشكر — طغلدي قلدي اولدي رده بر آز
چوكوردي مرزبان شاه برج ادم — يلوكز قلدلر كحكمادلر غم
سورن اتيني ايردي اكه سرور — كلب كوردي ايكي عورت ايكي آر
حكيم ودليذير عذرا وبهمن — ايدرلر براراده دردي شيون
كم عذرانك شود كلوا قدي قاني — يقين قلمشدي پرواز ايده جاني
كوري طوش اولدي ماهه مرزبانك — تماشا ايدي حسنين اولهمانك
جكردن مرزبان شاه اندي برآه — دييي بودر بزم استلوكه ماه
ايتدن بيره اندي جست وجلا — باشن آلدي دزي استينه بياك
كون للر شاهنك كتمشدي عقلي — صنورلر دي كورنلر اتدي نقلي
صچرلر كل يكا غينه كلابي — ويرب تريا قي يوزديلر جلابي

يبب تريا قي وجلابي اچدي — كلوب باشينه عقلي كوزن اچدي
كورر باشيني برشاهك دزنده — يوزي يوزنده وكوزي كوزنده
ياغ استينه بيك جهديله طوردي — شه اوكنده يوزن طيرا غه سوردي
هزاران رفقله لطفيله بانو — قودي باشن ياغه اويدي زانو
كه عرض حاله يوغيدي مجالي — نه اكلردي جوابي نه سوالي
اوزي كوينديي شاهك يندي جاني — ديدي اي باغ جنت كلستاني
ندندر بو نجه خاره اي يوزي كل — مزاج نازكك ايلر تحمل
كتوردي باشنه عقلين عذرا — دعا اتدي يرا وبديي ديدي شاها
بنم قصم اوزقدراي جهانكير — قيني دل بيكده بيرنايده تقرير
نكم كلدبسه باشه خير وشردن — جهاندهكم نكم كجديسه سردن
نه ارتق ديدي نه اكسيك تمامت — اغزدن ايلدي بر بر حكايت
صوكنده ايدراي شاه يكانه — بولادي باكه كوسترديي زمانه
درونمده اكرچه يارة چوقدر — بودرتدن ذره دكلويارة يوقدر
بودردردم كه الدردم طبيبم — ايكي عالمده مقصودم حبيبم
بوجانم اندن اولدي پرجراحت — نه تندرست وجاندن قلدي راحت

3795 بودردك ولدردرمانيي شاه — انك عشقنده جانم اله الله
كرگمز باكه دنياده بودرلك — مكركم انوكيله اولابرلك
ديدي ونوحه قلدي ول سمنبر — خزان اولدي صرردي وردلخمر
3798 چكبزاوسردلتش انكيز — حجابي رفع ايدب اتمادي پرهيز
ديدي اي درتلره درمان ويرن حق — قوروطبراغه تازه جان ورن حق
جهاني يوغكن سن ايلدك وار — هراشده قدرتك اولشدر اظهار
3801 كه يوغي وار واري يوغ ايدن سن — كه جوغي ازواري چوق ايدن سن
ميسترايت وبكا واموجمالن — كه معشوقك كوره عاشق جمالن
بني لطف ايله انسز اتمه يارب — بوخسته جسمي جانسز اتمه يارب
3804 الهي دردمه لطف ايتدوا قيل — ياجانم ال ياجانا نم عطا قيل
دردوني حالتيله قلدي زاري — بقلدي پيره قلمادي قراري
كوزن اچدي بنه كندوي دردي — ادب برله سوزيني كسدي طوردي
3807 بوآخوالي كوريجك رزبان شاه — نصيحت ويردي ديدي اي يوزي ماه
بوسوزلرگمر بيوردك جمله معقول — دكلدرآهل دل قاتنده مقبول
بولكن جان ويرب بيچاره عاشق — شهيد اولدي سعادت بولدي وامق

3810 كروكليسركيدن قوكتسون — خدايي غريق رحمت ايتسون
كيدن كيدي اي خير يله ياد ايت — دعابرله همان روحيني شاد ايت
خزان اولدچه طيراغيله همدم — رحك اولسون كل وكلزاره رحم
3813 كله كلشنده بلبل اكسك اولماز — كه بلبل اولمحق كل اكسك اولماز
كل ايدي كل كبي لاله رخسار — بنجه يراولمه سن بلبل كبي زار
نه دكلورحمت اولسه اي شكرنوش — بغ تلخ اتمه سوزم ايله دركوش
3816 بيانايم تكابرخوش حكايت — كم اولاهم حكايت هم شكايت
راشت دردردونده دردمندك — نه يازاتشكورسوسيندك
قولكدرشهرطوسك شهريارى — فريدون سكندرزيادكاري
3819 مكركونلرده برگون اي يوزي كل — كلردي كل فغان ايلردي بلبل
كلستانيدي اول كون عزم كاهم — كه سروك سايه سنده برمكاهم
ايدردم عيش وعشرت شاد وخرم — سرورجان كلبكتميشدي غم
3822 طوتب نركس كبي التون پياله — صونردي ساقي مشكين كلاله
اچردم دوست كامي نوش برنوش — جهان فكريني اتمشدم فراموش
سردزبان قيودن كردي ناكاه — دعاتدي قودي باش اوبدي درگاه

كوكليسر

همیشه جاملة اول شاد و خرم
شاهه مدح و ثنا لر اتدی وافر
یوزینی خاکپایه سورمك استر
سلام و یرب دعایه اتدی اغاز
بزاستادی جهانك یادکاری
بزلمش اندی بر تصویر دلکش
قودم جامی عشق اتدی رخوش
طوقندی کرپکندن جانمه اوق
کمندی صلدی جان بوینینه بندی
اوتصویری کورلدی پت پرستم
جهان نقشینی یودم لوح دلدن
فلك کبی دونارن زار و کریان
طوغه دولت کوبی فتح اوله بربار
کوندی ذریه الله منت
کراول کم خدمتکده بنده فرمان

نکم وارمال و کنج و ایل و ولایت
اشتدوکندی عذرا اولدی دلشك
شور سیله طرلدی تنده جانی
غلاوندن چقردی خنجری تیز
امان ویرمه همان یاخ قانی سن
کرکمز باکه جانا نسنه جهانی
پیاپی یلدی بر یخه کز
دیلدیکم دوشه اوتینه بی باك
کوجان درد ینه درمان بولمه خسته
الندن خنجر برانی قاپدی
کوریجك بی فریاد ندی بهمن
کاحکمت سوزندن پیر حکمت
صداقت کوردی عذر دن شهنشاه
کادیر بر بوعشق یخنده عاشق
جهان طولو بلادوغم اولورسه

سنکدر جمله سن یله حمایت
طوقندی جانینه اوق باشنه سنك
روا اولدی بکی ترك ایده روانی
دیدی بی خنجر خونخوار و خونریز
ایرر جانانمه بوجانمی سن
ندر لر خیمی چون اولمایه جانی
قودی خنجر اوجن کوکسینه ولما
بدندن جان ایده جان جبه سن چاك
یتشدی دلبدیر دل شکسته
یوزن یوزینه سوردی کوزن اوبدی
یتشدی پیر حکمت برطرفدن
هزاران یلدی پندو نصیحت
زر و کلدی یدن بارك الله
کهمعشوقك اولنه یولنده صادق
یوزن دوندرمز عاشق بیك اولرسه

بُوحالی کوردی طوسك شهریاری — آیندهٔ قلدی صبر و قراری
بودر تلرجانینه شاهك بویندی — اویوردی خواب غفلتدن اویندی
همان دم ازدی الهام الهی — مکدرکن منور راتدی شاهی
هوای نفسی سوردی جانی ایچندن — کیدندی شبههٔ ایمان ایچندن
ایرشدی پرتو نورحقیقی — مجازینك کسلدی هر طریقی
محبت مجلسندن اچدی جرعه — بولب اصلی نظر قلمادی فرعه
مجازیدن چوکوتا ایلدی دست — می بزم حقیقتدن اولب مست
کلب ماهك اوکندهٔ مرزبان شاه — دلایب صوچنی اولدی عندخاه
دیدی کمتر قولك کم اشی کمده — مروت اهلینك دایم کرمدر
کرم کانی مروت معدنی سن — سخا وجود لطفیله غنی سن
مطیع امرکه حکمو که منقاد — کرك اولدرکسه ایله ازاد
بوکوندن عمرم اولدی جهاندن — قولك بلکل ریاسز هرزمانده
ملك وامق دخی فرزندم اولسون — امیرم دلبرم دلبندم اولسون
اجازت بویرك ای شاه عالم — کدالر طوسه دکلو شاد و خرم
کلنجه وامق اولسون مسکنك طوس — صلا لرهر دیاره بزده جاسوس

3870 ایمدی درکه بولب شاهی کورا وز — ایکی کوزی مراده ایرکورا وز
تمام ایتدی سوزن شاه اولدی خاموش — کوزللر شاهی عذرا ایلدی کوش
جوابن ویردی شاهك اول سمنبر — دیدی عالمده مقصودك میسر
3873 شهنشاه هرنکم بویردی معقول — کمینه جاریك قاتندهٔ مقبول
بنم عندم وارای شاه یکانه — تمام ایدنجه عمروی زمانه
بوکون ساعت جهاندهٔ طوریم هیچ — بولنجه وامقی اوتوریم هیچ
3876 بکا عالمده انسز درلك اولمان — کروسم جنتنه کوکلم دولمز
همان همتایدك بن قوله یولداش — بویولده ترك جان ایدم ویرم باش
اکر حاجت اولورسه یاردم ای شاه — ایدا وزشاهی اول عالمدن بزاکاه
3879 ایده سن لطفینه کلسه عطادن — اوتمك ای شه عالم دعادن
اشتدی بوجوابی طوسن شاهی — دیدی ای مظهر لطف الهی
هدایت رهبر اولسون تکرینه ناظر — عنایتلر یولکده جمله حاضر
3882 بیوردی برطویله اسب تازی — ایری واویانی طبل بازی
مرصع لاجوردیله مذهب — یرنده جمله انسابی مرتب
یخه بولك بکیماد و تهمتن شکر — یاتنجه یخه همیان سیملی زر

ایمدی درکه

قبول ایدی قموا سنا بی اول ماه — کچوب اول کون ایرشدی چون سحرگاه
ودع ایدی کوزللرشاهنه شاه — روان اولدی یولینه چین سحرگاه
طبیب ودلپذیر عذرا وبهمن — طوروب بونلردخی یرلو یرندن
قلوزلر درت کشی سرمست وحیران — وراق اودینه یانمش بغری بریان
نه جانب کوزلرینه کلدیسه خوش — طوتوب اول طوشی بونلر کیدی پرجوش
صورزلر هرکشی یه ایراکریکچ — که وامقدن خبر بیلمدی هیچ
اشیطاغ ودره دشت وبیابان — کیدرلر کیجه وکوندز شتابان
یولرلر کتمکدن یارن استمکده — دریغ ایلیوب سعی امکده
اولا یرکون عنایت ایده رحمان — ایریشه بونلرك دردینه درمان

وامق نوفل قیدوب عبدالرحمی یرقعبر الورقاجه وغیره

بوجانبدن دیالم برروایت — ایدن لم یزینه وامقدن حکایت
بودهردون کیمه ایلرسه کینه — هما اولورسه اندورر زمینه
کیمه ایلرسه دوران انتقامی — سریرکن ثرا اولور مقامی
یوزن دوندرسه دوران برکشیدن — اکرمزدیسه کمتر دردشیدن
چوواقدن یوزن دوندردی دوران — صلب بروزطیه ایدی پریشان

ایشتدك نیچه کز کم تورآفرنك — ایدرکن وامق وعذرا یله جنك
چوواقدن طوتولوب اولشدی محبوس — اودمه ایرمشیدی خسرو شوس
کوریجك آنی صندی تورب دخو — دوشب جانینه غم کوکلینه قورخو
مزیمن شرتینی چونکه ایجدی — کتورب وامقی بندیله قچدی
اوکون اول کیجه الغار ایدی کیدی — یارندا سی یولی دریایه یتدی
کیسیه حاضریدی کردی اولدون — دکزیوزنده کیدیلردی کون
تکرنجی کونی وقت سحرکاه — کورندی بیدی اولوبارچه ناکاه
کورب تورك کمیسین طوبلرآتدی — کوزاچدی مادیایردی یتدی طوتدی
ازلدن توره بونلرایاغی ایمش — اوده طاپیجی طاغی باغی ایمش
کمیلرینه چون چاتلدی — قرلدی کیمی کیمیسی طوتلدی
اولاشتاده بله طوتلدی وامق — دکلدی طالع ودولت موافق
قضایه چون رضا ویردی تهمتنا — اولا یرکون عنایت ایده الله
کمیده بولدیلرمالوخزینه — صناسن طالبین بولدی دفینه
بوفتحه کرم اولوب اتش پرستلر — کیدرلرشوقله مغرورومستلر
آچوب یلکن کیدرلرخرم وشاد — چقرلرخوش ملایم مستقیم باد

یورورلر کیجه کوندوز یوللرینه ایرر آتش پرستلر ایللرینه
3915 چقرلر هندایلنده برکناره اودهٔ طابرلریدی اشکاره
امیری اهل نارك اهل تدبیر جهان دیده جهان فتانی بر پیر
بلوب توری بیوردی دکیلردار بغازندن اوکلیی اتدی برداز
3918 بیوردی بخش ایدك مال واسیری ایدرلر عشرن آنك مال میری
اسیرلر آتشه خدمت ایدرلر بلا لرنجکوبن قاتلرلر یودرلر
قومادیلر بوخلقی شونله خالی چوقسمت ایتلدیلر باقی مالی
3921 بوپیرك حصه سینه دوشدی وامق امیر یکن قول اولدی شاه عاشق
اکرچه صورتا قولیدی سلطان ولی معنیده اولدی جان وجانان
قول اولدی اولیده خوب کنعان کورلر اخر مصر سلطان اتدی سبحان
3924 اولورسه درجه حقدن عنایت طوغر قول باشنه شمس سعادت
چوواموق ایلریدی پیره خدمت ولی خدمت ایدنلر بولدی عزت
اولولق استریسك خدمت ایله اولولاری کوریجك حرمت ایله
3927 شودکلوایتدی خدمت اندهٔ وامق اولورهر وجهله احسانه لایق
بکندی خدمتینی شاهك اول پیر یانینده خدمتیله ایسلدی پیر

کیجه کوندز ایدرلر جام وباده امیری مجلس اولدی شاهزاده
3930 ایلدن قومزیدی جامی دایم اولردی خدمت اچره شاه قایم
نکارینی نهانی یاد ایدردی یقلمش کوکلنی باد ایدردی
که اولور عشق عذرا جوش ایدردی کهی عقلن الب هوش ایدردی
3933 کهی بلبل کبی اچوب دهانی کهی مجلسده آه ایلدن نهانی
ایدرکن باده کلکونی اول شاه رخی دلداری اکب ایلدی آه
ویرب عقلینی باده اتدی نااله یاشن یاشن اقتدی چشم ژاله
3936 کورر اول پیر دانا حالن انك قراستله بلور احوالن انك
سوال ایدب کا اول پیر خوش یاد ندندر بوفغان ونااله وزار
دکلدر ایکیدن خالی بو احوال پری غربت پری عشقدر بهر حال
3939 اکر عشقدر اکر غربت بیان ایت نه مشکل واریسه بیزه عیان ایت
صقن بندن اوشمه ای جوان مرد کتورمه خاطرکه ذرجه کرد
حقیقت عشقك اولرسه بوحالت ویرم اتش حقیقیجون بن اجازت
3942 سوزه چون بولدی فرصتنا وامق بنجه اولدوغینی عذرایه عاشق
انا سن انا سن ترك ایدوکینی قویب تاجی وتختی کیدوکینی

بکجر

کزوب الدن اله کوروب سرنجام ایریشمجه نکاره ایتدم اقدام
3945 تمام آل ویرمشکن عشق بازی اوچوردم غفلتیله شاهبازی
بخچه کونلر اولب کلهٔ خوش حال دونه بوچرخ غدار ایتدی بزاله
نکار مدن ایردی بن حقیری که یوقدر بن فقیرك دستگیری
3948 اگرچه دولتکده وار حضورم غنی یوز نعمتکله یوق قصورم
ولی چقمز کوکلدن شوق دلدار ایدر مست اولسه عاشق اهلهٔ زار
الومه آلدو غمجه جام صحبا صنوردیونه کوکلم لعل عذرا
3951 بنی عشق ایتدی بردهٔ کرفتار عجبمی اولسه کارم ناله و زار
کهی سویلردی کاهی اغلردی که آه ایدوب جکر لطغلردی
کوزینك یاشنی ایلردی عنابی یانجه بیله اغلر شیخله شاب
3954 چقردی کوکلر اهی دخانی ایرب چرخه بویاردی سمانی
شود کلویاندی حالن اهل نار که صنن اتش برقدی اول دیار
اوزی کویندی هرکم ایلدی کوش تمام ایتدی سوزینی اولدی خاموش
3957 بیان واقعینی دکلدی پیر اجازت ویردی ایتمه تاخیر
ویرب اتش یرستلر اچه التون قوار ایتمدی دایم اندی برکون

وداع ایتدی او پیره یوردی سر خیال دلبریله اولدی همسر
3960 ارایی کتدی عذرایی شهنشا مراد دینه ایریشه انشاء الله

عذرا اون یمز یاشنده حکیم و عاقل قدن لعزیزیوب طلب ایدرکن
زنکیلر قلعه سنده کرفتار اولدوغن بیان ایدر

بویاکه طوتشوب اولدلره عذرا دوکردی کوزلرینك یاشی دریا
کیدردی جان آتوب دلبر یارهمدرد چکرلر دردی کرمامحنت سرد
3963 کیجه کوندوزنه اقلیمه ایرر لر ارندن وامق احوالن صورر لر
بورسمیله کیدرلر برنجه کون ایرر لر بر اولوصحرایه برکون
اچلمش لاله ونسرین وسوسن اراده چشمه سار وحوض روشن
3966 براولوکاربان اول سبزه زاره اینوب قونمش اوترمش برکناره
کلوب برکوشده بونلرده اندی بکندی یوکلرنی اندی قوندی
که بر بر کاربانده نصوردی عذرا خبر بیلمدی وامقدن اصلا
3969 یرندن کاربان طوردی سحرکاه که بونلرده اخی اولدی بیله همراه
کیدرکن یوللری برکوهسار ایرر اینوب قونرلر برکنار
مکر اول یرده برنجه حرامی کیجه کوندوز اوکرلر اول مقامی

کورنجك کاربانی صلدیرات کایدر لر بونلری لعبیله شهمات
بری بیرینه اوردی کاربانی دوکر لر نیچه جاندن بیره قانی
کورنجك ایی عذرای جها نکیر سوار اولدی ایمنه الدی شمشیر
کیندی دلیذیر اکنینه جوشن کورنجانی یراغه کردی بهمن
حرامی لشکرینه ایردی بربیر آج ارسلان لر صناسن بولدی نخجیر
طغتدیلر حرامی دزنکیفی دری طوتوب جوردیلر بکینی
کرندایر کرمدیلر باش وجانه زیان اولمادی چونجه کاربانه
اولنلر کاربانك خلقینه باش ایدرلر افرین تحسین وسا باش
ایدرلر چوق تضرع چوق تملق کسب قربانلر اتدیلر تصدق
بلنلر کاربانده رسم وعادت ایدرلر بونلره عالی ضیافت
کورلر هر مقالی برمقامده صورلر تحالی اثنای کلامده
جوابن ویردی عذرای جفاکش یوراکینه بولارك قودی اتش
نه جوری چکدیسه دوران الدن نه لطفی کوردیسه جانان الدن
برزاغلر برز تقریر ایدردی کهاولور سوزنی تغییر ایدردی
اوزی کوندی هرکم ایلدی کوش قموسی اولدلر بیهوش ومدهوش

شه خوبان ایدوب عذر یله عزت بولردن ایلدی یوله اجازت
دیدیلر ای مه فرخنده اختر قبول ایت جمله اولدق ساکر چاکر
یانکجه سایه کبی ای یوزی نور اولنجه خدمتکدن اولمرزدور
شه خوبان باش اولدی کاربانه سحردن اولدلر یوله روانه
استرلق یولدی دزبندوچنکل اولردی خاروخس یولجی یه انکل
کسنه اولمز بدی جانلویه طوش یوکرمزدی قولان اوچمازدی قوش
کیدرلر اول یوله بر ای تمامت اوتوزبیرنجی کون ساغ وسلامت
اولرلر وطه دربندن ازاد قونرلر برارادهٔ خرم وشاد
کورلر پشته اوزره برحصاری قلك اوجینه ارمش برج باری
دیدیلر بو مقامده وارمدم امیدن ایله دچکمزدغم
یقب اتش بشر هردرلو نعمت یوب ایچوب ایدرلر عیش وعشرت
نوردلشلاردی حدن زیاده ویرزعقلن بولارك ایخوباده
ستولرشویله غافل فارغ البال قلك اتدی یه بولاده برال
مکر بوقلعده بیك مردی دین اولردی جمله سی خون خوخوبین
ایدردی بیری بیك مردیله جنکی امیری بونلرك برنخس زنکی

آلندن كمسه بولمز دي امانى
يورتمز اولمشيدي كاربانى
كه زنكي كاربانى كوردي غافل
ديدي بولمزدن اولورحصه حاصل
بويردي يوزكشي كردي يراغه
طقيديلر يراغي صوله صاغه
آلورلر اورته يره كاربانى
چكرلر تيغي ويرمزلر امانى
مكر اول دمده عذراي پري خو
امز غمش كوزن المشدي ايخو
كورر خاب اچره برصحرا ده واموق
طورر كمشكي معشوقه عاشق
كورللر شاهه سوزسولمز هيچ
بنفشه كبي بوينين ايلتوب پيچ
شود كلو يلوارر عذراي كلفام
اوپوب الن ياغرايلر اقدام
پس اندن ديدي واموق اي ملك خو
كررمي عاشقك كورينه ايخو
بوسوزي ايشدب عذرا ايدر آه
قولاغينه كررجنك اوني ناكاه
اويندي كوردي براشوب غوغا
كيندي اته بندي طوردي عذرا
طورب اويردي بهمن دليذيري
ايدرلر هاي هوي دار كيري
امان ويرمزلر اولدمده ايرزلر
حرامي عسكرن جمله قيرزلر
چوبولمادي حرامي لر امانى
قچوب دوشدي حصاره قورتلدي جانى
پس اون زنكي كلوبن اندي قوياده
چقردق عالمه ارليكله آده

زبون اولدق اندن برجوانك
يله ويردك ادبني دوصانك
اشتدوكندي زنكي اولدي درهم
بيوردي بنسون اته اوج يوزادم
وارب اول كاربانى حقله سونلر
طوتوبن اول جواني صقلسونلر
يتشدي زنكيلر چون كاربانه
ايدرلر جنكي بونلر عاشقانه
كلاني كرزله اقدردي عذرا
يتيشه كمسه كلمز اولدي قطعا
طيوب زنكي يه كوندردي لشكر
بودفعه كلني اوقه دكزلر
صنوب انلر كلوراوج يوزدلاور
آتوب اوقي يمانه اندي كوندرر
قمونك سينه سينه اوردي يره
جكرلر كاهيني اتدي ريزه ريزه
خلاص اولدي بولمزدن بركي ياغي
كتوردي زنكيه دكلو ياغي
كورنجك زنكي اولدي كي غضبناك
حرارتدن يقاسن ايلدي چاك
سوردي اته بندي جمله لشكر
قمه سي براوغوردن اوق سيزلر
شود كلو آتلرينه اوردلر اوق
كه حدي وحسابي صاغشي يوق
دوشب اتي كرفتار اولدي عذرا
ايدرلر كاربان خلقيني يغما
طوترلر بهمنيله دليذيري
يانجه داخي بزنجه آسيري
كتوردي لر حصاره بندله خود
اوتوردي زنكي تخته مست ومغرور

دیدی یلك بوطوتسقلاری عریان
اورك بوینی همان ویرمدك آمانی
آرزل عذرادن آلدیلر نقابی
کورینجك زنکی آیی اولدی حیران
بکا دیسه اوزتدیلر نقابی
بیوردی بمسیله دلیدیری
دیخی هم بیچه کیشی کاربا ندب
اوتوردی بزمه زنکی اولدی خوش
تشدی خلوت عذرا یه زنکی
یری رخساره بیوردی دلبجه
بکا سن چونکه طغری یاز اولاسن
سن یا ثمدن بزخورداراولاسن
اولاسن بولرك جمله سنه باش
همان سن اول بنم یا ثمدن جانان
نکو وارسه التون تخت وبولسه
هزاران ایلدی بوجهله دیو

کوزن کریان ایدك بغریمی بریان
دورلسون بولرك دور زمانی
طلوع ایلدی حسنی افتابی
دیدی انسانمی بویا حور رضوان
کلنش یوزینه صلدیلر نقابی
صلارلر حبسه اول ایکی امیری
بله حبس اولدیلر بیروجواندن
دونك نصفی اولنجه ایلدی نوش
صاسن شمدی شکر بولدی بنکی
قولك قربانك اولایین اولنجه
بنم یا ثمدن بزخوردار اولاسن
اولاسن بولرك جمله سنه باش
کرکمز باکه سنسز حور رضوان
سکلدم رحمله سیبی ایله مقبول
کیدیب بوکه پرینك وصلنه دیو

بوجا بندن کورللر شاهی عذرا
بنه یلوردی اول بیچاره زنکی
شوخ کلوغلدی یلوردی مسکین
اورسك بغرمه بك یرده یاره
ممدیوق ساکه بندن ایی بلا ندیش
کجه کوندز شوخ کلوا تدی لابه
بنه ایلادی بر کون زنکی اقدام
دیدی زنکی عذرا ای بدا ختر
بنم کسنه باشمی دولیره قائم
کیه قورتلسون الکدن قوشجه جانم
ایکیمزدا یی غمدن اولسون آزاد
یا شمدی ای زنکی اولدی دلنك
دیدی درد دومه اتمك دوایی
ایچرمسا اولورایلردی عیانی
بلا بندنده قلدی بوندن عذرا

بوکلبك سوزنه بقمادی اصلا
دیدی نقشی قوپجمه باکه زنکی
کورللر شاهی اتدی قاشلرینچین
ایدرسك ذره کلوپاره پاره
کرك اورباشکه طاشلوکه دیش
نه وصله ایردی نه شانی جوابه
کورللر شاهنه چوقاتدی ابرام
قچن همدم اولورانسانله خوش
کیه قورتلسون الکدن قوشجه جانم
اشیدنلر دسوزلرافرین یاد
کورزتمدی اولمه صلحه اهنك
اولنجه ایده بن ساکه جفایی
ایدردی دلبر دلوعذابی
ایدلم بینه وامق سوزن انشا

بوجا بنود

بودر کردون چرخك ایشی هردم — تلون اوزره دور کردشی هردم
4062 که اولور عیش و نوشی برغم ایلر — که اولور برغم ایکن بی غم ایلر
کمه کوستر سه یوزدور زمانه — دورنی اوستینه آنك بی بهانه
خدا برقولنه قلسه عنایت — بلا بی ردّ ایدر رهدایت
4065 نظر قلسه عنایت برله الله — اکا آسان اولور هر منزل وراه
ارشدی وامقه لطف الهی — معین اولدی خدا ایلدی راهی
رشید لشدی وامق برد یاره — دوشب خدمتی ایدر کن اهل ناره
4068 خلاص اولشدی اتش خدمتندن — یزدی اوده عذرا حسرتندن
کورنمز کوزلرینه صبحله شام — که بردم دکلدر یا تمزدی ارام
دوشب برپولله اولشدی روانه — ایرر یولی برا اولو کاربانه
4071 اکی آی بولدی کله اولدی همراه — بوکه بقمادی هیچ اول قوم کمراه
ایدر دی خدمتی اولدی منفك — نه بر اینجه صو یرلرنه اتمك
که برکون قرشودن ناکاه عسکر — بلوردی برنجه یوز مرد سروز
4074 کورنجك کاربان اولدی هراسان — نراوغردن ایدرلر آه وافغان

بولارك قوزقودن تخمشدی قانی — طوتلشدی قموسینك زبانی
اینجه بیرسی عقلینی دردی — شهنشاهه جوابی شویله ویردی
4077 حرامیدر شوقرشودن کلنلر — بولر دمال وباش وجان النلر
کمسنه بولرا نلردن امانی — ایدیلر کاربانه چوق زیانی
دیدی وامق اوشمك حتی اوکاره — بولا لر انشاء الله اکا چاره
4080 بکاات ویراغ وکرز وشمشیر — ویرك رمح وکمان وجنه وتیر
ایدین عاشقانه خوش نبردی — صواین اوستوکزدن بن بودردی
کولشدیلر دیدیلر ای جوان مرد — تجن طوره بودکلومرده بن مرد
4083 ارایردن دیدی برمرد عاقل — ویرك ایستدوکن ایتمك تغافل
ویرلر وامقه یات ویراغی — کیندی بندی ایرشمجه یاغی
سرویه صدن برآج قورتاردی یدی — صو ایچمجه الایی طعندی
4086 همان برتیغ وبرات الدی وامق — دوشب صاغ وسلامت کلدی وامق
کلوب بربراولو سی کاربانك — اویرلر الینی شاه جهانك
چقردیلر ایدب تعظیم وتکریم — قماش ولعل ویاقوت وزر وسیم
4089 عذرلر دیلیوب منت ایدرلر — حضورنده قویوب عزت ایدرلر

دیدیلر بنده یوزخد متده قاصر — بغشله بر مزکل اول اخر
کلسندی کورنجك مالی وامق — دیدی بونلر قموسزلره لایق
4092 نیم بر درد منده دل شکسته — اسیر عشق عذرا زار و خسته
اکر واریسه عذرا دن خبر لر — ویرك اولدر بکا هم سیم و هم زر
اولولردن بریسی دیدی ای شاه — که اولدم شمدی بن اول حالدن آکاه
4095 زمله بر سفره ای قدداش — یول اوزره اولدم درت کشی یولداش
مکر بر زنکی وارمش حرامی — که بر قلعده طوتمشدی مقامی
قویلدیلر یولده چون کاربانه — زیان ازکوردیلر چوق باش و جانه
4098 که بونلر اتدی حندن اشه جنکی — اسیر ایلدی اولدرت یاری زنکی
بریسین بلدك انك دختر یمش — سعادت برجی زهره اختر یمش
مکر بر پادشاهه عاشق اولمش — کوکلدن عشق ایچنده صادق اولمش
4101 اشدوکنده وامق اتدی برآه — دیدی اولدم بنم استدوکم ماه
دیدیلر غصه قوشادمان اول — زیشر زمانده اولدیره یول
یا توب اول دون یارندسی کوزلر — ینجه طاغ و ینجه صحرا کزلر
4104 ایرر بر بیره یوللاری صوسزلق — بتیه و بیابان واسز لق

طولشمش بر بره خار و میشه — یتوزمش اندم بزار سلان همیشه
ینجه وقتیدی کسمشدی سبیلی — کجلمزدی یول اولماسه دلیلی
4107 ارنجك کاربان ندم اوشندی — قموسك عقلنك بندی بوشندی
ملك وامق وجوبلدی اندم ارسلان — پیاده وارمدی اولمادی هراسان
اوزر بر نعره رعدی جهانکیر — یلکلایوب اوندی میشه دن شیر
4110 کرندی سوندی یقوسی اجلدی — کورنجه اجدی ایاغ استینه کلدی
کورنجك وامق اول شیر مستی — زمینی یرتدی اجدی پنجه دستی
شورسمه اکردی برکز صلب باش — اوندن ینقولندی طاغله طاش
4113 چوارسلان چنبر اندی قیروغنی — که ارنلر شاهی دوکدی یمروغنی
اکی قات اولوبن برکز اتلدی — اوزی وامقك اوستینه صلدی
اکی قاشینك ارسینه برمشت — شورسمه اوردی ارسلان دوشدی پشت
4116 ویرمیارسلانه هب اشکنجه سینی — دریشن یوزدی لدی پنجه سینی
کورنجك کاربان تحسین ایدرلر — ینجه یاتوب یارندسی کدرلر
شورسمیله کدرلر برلشوب کون — زیشدی بریره یوللاری برکون
4119 کوندی قوشور قدرن برقاطاغ — طورنجق برنظر ضیرواولور صاغ

صوتوشب اوده يانمش جوره يانى — يدى قات كوكلره چقمش دخانى
جون انى كاربانك خلقى كوردى — قموسى بريره دن نشدى طوردى
4122 كمى اغلركمى يولرصقالين — ملك وامق بولارك صوردى جانين
ندندر بوفغان وكريه وزار — بيودك اولالم بزده خبردار
ديديلر ديدى باشلو برنزاردر — يتور بوطاغ ايچنده اى برادر
4125 غداوقتنده يرلبش يوزقيونى — كه هربرباشنك اولدراويونى
چقربوردندن انك بدتوتنلر — كتوررباشموزه قارن كونلر
شودكلوسوزمش عمرى ياشمش اولا — كم اولشدر قمواعضاسى يولا يولا
4128 صناسن برسيردرهرپشيزه — نه قيلج كارايدركه نه نيزه
بولرسه كاربان اندن امانى — زمين اوزره سوردنجه زمانى
ملك وامق ديدى قورقمك اولا — سزه اندن زيان ايرميه صنمك
4131 كريارى قيلرسه باكه الله — كسانين ديدى باشن انشاء الله
ديه انى اتندن اوريجه نكير — كمان اندى برآله برآله تير
ديدى مشغول اولك سزده دعايه — وداع ايدوب يوتلدى آزدهايه
4134 وارب برپشته نك ارقنده طوردى — مكركم آزدها يانوب اويردى

توكلا ايلبوب حفظ شهنشا — اورب برنعره جاندن ديدى الله
درده دييه اوندن ينفولندى — اشتدى آزدها آنى ويندى
4137 كوزينى چدى آزدركوردى ادم — اچوب آغزينى اوردى وامقه دمر
بكوردى آزدها احدى دهانى — اله الذى ملك تيروكمانى
كوزندن آزدهانك اوردى براوق — اولا وقيله ايدربرباشى يوق
4140 غضبناك اولدى آزدراونكلندى — چوردى برطشى برنج طولندى
اچوب براغزنى اوردى بنه دمر — ملك وامق يرنده طوردى محكم
همان ندم انتدى اتى داخى جهانكير — هلاك انتدى انى داخى جهانكير
4143 برزاوقيله يدى باشنى شاه — هلاك انتدى عنايت قلدى الله
اجيدى جانى قيروغيله آزدر — شهك سكدوكى طاشى ثيله جاريز
كه مقناطيس ديدى اول سنك خاره — كم اولدى ريزه ريزه پاره پاره
4146 زهركارايلدى شاه اولدى بيهوش — دوشنجك اوزره قلدى دنك خاموش
رقدن كاربان كوزلردى اچى — نه شاهك نه يلانك وارنشانى
صباحدن كندويه دك كوزلديلر — ملك كلمادى اخرازلديلر
4149 سجلدى كاربا ندن برايكى سوز — اراقدن كوزلديلر المش آزدر

يقين وارب كورورلر شاهي ياغش — هنوز وارجاني ليكن عقلي كتمش
خزان تيرا غنه دونمش كاغي — قورنمش ديلي تيسرمش طوطاغي
4152 ويرورلر وامقه ترياكي لكيز — ازب ايچورديلر شهد يله شكر
كلوب باشينه عقلي صوسيرلر — دوشب اياغنه اويرلر
ملك وامق يرندن ايلدي خيز — چقرديي ازدهانك مهرسن تيز
4155 كچب اول طاغي برصخرا بولورلر — صنا سن جنت ماوا بولورلر
بوصخرادن روان برماء جاري — دوشنمش باغ وباغچه هر كناري
قونرلر اوچ كون اندن شادوخرم — طوتب جابي ايدرلر صحبت جسم
4158 اولب دردنجي كون يوله روانه — وداع ايدب كدرلر اول مكانه
يدي كون كتدلر بركون سحركاه — كه بر ويرانيه ازكوردلر راه
زياده كاربان اولمشدي يورغون — قونب دكلندلر اول يرده اول كون
4161 ارشدي وقت شام بيندي نعمت — يتشدي هركشي يه خاب غفلت
اوكيجه اولا اراده اكلنورلر — يا توب راحت اولوبن دكلنورلر
بويرده وارمش بر ديو كمراه — شكار كمتشيدي كلدي ناكاه
4164 كورنجه بوارادة بيچه آدم — يتورلر جمله سي يه درد وبي غم

شكاريني قودي آلدن اومردود — اول اطرفي ايدر پرا تش دود
اچب اغزن صدا تدي اوسرنش — صاچلدي كاربان استينه تش
4167 اويندي كاربان اتدي فغانه — طوقندي برنيچه شخصه زيانه
ملك وامق بوغوغادن اويندي — طورب آلدي اليته تيغ هندي
ايروواردي ديوك اوكن آلدي — ميانن طوتدي محكم آني جلدي
4170 شورتمه جلتيدي اوكيه سندن — ايكي شق اتدي ديوي اورته سندن
دعا ايدب قوسي اولدي دلشاد — كمي قوربان كمي قول اتدي ازاد
تمام اولدي بويولده درد دربند — كه وارد ربند اچنده داخي دربند
4173 اكر اول بندك اولرسه كشادي — بلا كتدي يرشدي وقت شادي
ملك وامق دي اول نه بلادر — بويول اري اكاده مبتلادر
ديديلر اول قرالان زنكيدرشوم — ايدنمشدي بوداغي مسكين بوم
4176 ديي كوندن ايرارز اول مكانه — كلورآلمزدن انلر كاربانه
دكل حقه مطيع اول كلب عاصي — بولرسه كاربان اندن خلاصي
يولومزدن ارينور خار وخاشاك — بلا بندندن اولور قلبمز پاك
4179 ملك وامق بولردن آلدي ياخ — كه بلدي اندن درعذداي كلرخ

ايتدي بونكره غم يمه كوزهيچ | طورمك بويولده طوغري ولكز يچ
عنايت ايلر يسه فردي يچون | كمورمه زنكي باشينه قوماكون
دعا ايدوب ديدي لر انشاء الله | اومارزكم عنايت ايدنلره
يدي كون يدي كيجه بوقاره | كيدوب بركون ايرزلر بيكاره
طولايو قوندي لر بوچشمه ساري | كورندي خلقه زنكينك حصاري
ديديلر واميقه اول قلعه دربو | كه زنكي اندن دراول كلب بدخو
اشتدوكيده شادا ولدي بعنايت | اولورسه بن قوله حقدن عنايت
صقم اول زنكينك بوبينه زنجير | اله كلبك البتدن اهويي شير
دونك برتخشي كچدي او تورمزلر | كلورغفلت يتوب راحت اولورلر
شهنشاهك كوزينه كلدي خاب | جهاني نوره غرق ايتشدي مهتاب
سحر اولنجه بلبل كبي زاري | ايدردي يا ذا ايدوب اول كلغزاري
بويا كه كوزجيلر قومشدي زنكي | كه يوللاري كورزده ايدن جنكي
اكي يوزجنك اري زنكي حرامي | قومزلردي يره برلحظه جامي
كورزلر كوزلدزكن ناكهانى | يوبا اوستنده براولوكاربانى
يوريدي كاربان استينه جمله | قلجلر يا زلدوبن قلدي حمله

ارنلر شاهي وامقاته بندي | قومادي كلكه ارقوري اندي
ايرزلر خوجه لرده بي بهانه | قفاردن اولديلر شاه جهانه
يتشدي يچدن تيغيله جلدي | يچه نك تيريله جانيني آلدي
سكوصونب بري بريني قتدي | بولاري تارمار ايتدي طغيدي
اولنيي اولدي قچدي قورتلدي | يتشدي زنكيه دك آتدي جانى
ديديلر كم آكاايي مرد عاقل | طورا اوترمه يركده اولمه غافل
تك وتنها كلوب برشير مردان | يچه مرى ايدوب خاكيله يكسان
يلوكرق شوكلدي بردلاور | اكي يوززنكيه آت صلدي برار
طورمزهيبتينه رستم وزال | بهادر بر جواندر اتمه اهمال
اشتدوكيده زنكي اولدي دلشاد | صناسن كم طوقدي باشينه سناد
قاچينه جمع ايدوبن بونلري هب | اولوك اسباب جنكيله مرتب
صقينك سن بوردن غافل اولمك | طورزكن كندو مالله ماىل اولمك
كتورالم اله آنلاري بر بر | قموسيني قلالم طعم شمشير
بيوردي سن يورك بن داخي وارم | اولاين ازدكزدن آرقه يازدم
كيدرلرا تلنوب حاضر وسلاح | يورزلر كاربان استينه بونلر

زرهلر کیدی زنکی بندی آته — تضرع ایدرلات ومناجاته
بوجا بندن اشکنه تندی واتق — ایدرتدبیر روشن شکله لایق
4212 ایردی کاربانیدن تلی مردی — یوزن دوندرمیه ایده نبردی
دردی تعلیم ایدوب سلوب جنکی — کلیجك کاربانه شمدی زنکی
بمثله آتلنوب حاضر اولوب ناظر اولك سیز — قفادار اولوبن ناظر اولك سیز
4215 معین اولرسه حق نصرتی مدد — اوشمکز بوکون نصرت برمدز
صقین زنهار ایرلیك براردن — قیرق قیدمزی چون یرادن
دردی وقرشوواردی زنکبار — آخ ازسلدن بنجه وارسه شکار
4218 طلوع اتسه کوکلدن عشق عذرا — کورنمزدی کوزینه کیسه قطعا
هیجه صنمازدی ببرو یلنکی — صغیب حقه ایدنخشی جنکی
ایدرکن جنکی اول کون عاشقانه — یوریدی خوجه لرده صادقانه
4221 دوشن نلامرد اجی غیرت جنك — که جنك ایلکه طوتدیلر هنك
قلیچلر طرتوبن عریان ایدرلر — عدولن بغرنی بریان ایدرلر
صدی اخشام اولنجه انلری شاه — تجوب اول قوم کمزه اولدی پناه
4224 کیسی صخریه تجدی کیسی طاغه — کیسی صغلدی قلدی بکده بریسی

حرمیناك صنوب ضیقن چرسی — صغلدی قلدی بکده بریسی
یدی سکز کیشی ایدی قلدی دیار — اولوب بیچاره دوندی چاروناچار
4227 یانده کسه یوقدر کوردی زنکی — صنوب تجدی حصاره قودی جنکی
صنوب زنکی ایرشدی چونکه اخشام — دوندیلر ایرتیسی اتدیلر ارام
تمامت خابه وارمی خلق نکسان — طوروب بخالی بیره وارمی سلطان
4230 یوزن سوروب یره ایلر مناجات — جناب حضرته عرض ایدی حاجات
درون دلدن اکوب بی نیازی — دوکر کوزیاشلرن ایلر نیازی
آچوب باشینی ایدی یاقین جالك — یوزن اوروب یره سوردی یوزنه خاك
4233 الهی یا مراولویرباکه نصرت — بولکم تا دشمنم استینه قوصت
معین اول سن عنایت ایله یارب — یول آزمیشه هدایت ایله یارب
عدمدن وارایدن سن بوجهانی — دلامزسك ایدرسن جمله فانی
4236 بنم بر عاجز و بیچاره عمنات — نخیفونا مراد وخاکدن خاك
بنی سن ایلدك شوریده شیدا — که یعنی مبتلای عشق عذرا
الهی محرم ایله امتمه محروم — بنم حالم خدایا ساکه معلوم
4239 انکا عذرا جمالین کوسترای حق — قومه محروم بنی عالمده مطلق

حرمیناك

سيارونازي چون ندي تمام اولمز — اويندي يرين ازاده وقولمز
طورولمز بزاريه جمع اولمزلر — شهنشاهك حضورينه كلورلر
4242 تدبرتدبيركزينه تمك كركدر — قمومزارقه بيراتمك كركدر
اميناولدربويويله پاك ايدي سيني — بوقومك زهرسيني جاك ايدي سني
نكم امرايلرسيك دونمزز بيني — قمومزامروكه قرمان بندسيني
4245 شعشاه ايشديجك بوجوانمي — درونيدن اچلدي عشق بابي
مفصل ذكر ايدوبن عرض حالمي — بوعشق ايجنده اولن قيل وقالمي
بوقصه جمله سينه اولدي ظاهر — بيان اتدي قموسن اول اخر
4248 اشتدم بوندن حبس اولمش نكارم — نكارم دلبذيرم لاله زارم
بنم مقصودم المقدر حصاري — يه سرويرم يا آلم اول نگاري
بوني ديدي وطوردي جستجالك — يورديدي قلعنك راهينه بي باك
4251 كورولرشاهك اقدامي بونلر — ايدر تدبيردوشن ايشي بلنلر
قوشاندلر قموغيرت قوشاغين — ميان بنداتلديلر جنك يراغين
بجلدي چلرندن فرق نفرار — برييي آللي ادمه برابر
4254 ايرشدي قلعنك سورينه سلطان — يتشدي فرق نفرار مردميدان

بوكر

بوكرلر برشمدن برگمندي — عدولركردينه كيجه بندي
گمندي صلدي وموتيلبوجبين — كچوب برجي بدندن وندي ساكن
4257 گمنديله بروجه چقدي اول ماه — صناسن شمس بروجندن طوغرماه
كواكب كبي آردنجه چقرلر — طونندي برج باروسيه ارسلر
ايك اون دردي اولمشدي اول — مهك اطرافني طوتمشدي كوكب
4260 يه خود شمس جهان اراوب تاب — قران اتميشدي شمسيله مهتاب
قچن ماه اولسه خورشيد مقارن — طغيدرز نكبارك جمله وارت
شبي خون ايلديلر زنكباره — اورولرلر باشلرينه سنك خاره
4263 كريبان چاك اولب سلطان عاشق — صغادي صاغ قولينه شاه واموق
صلوب دامنلرينه خوش ميانه — يوريدي شهر اچينه عاشقانه
چكوب مرتيخ صفت برتيغ عريان — كيمه طوشمز اولسه ايلرانه بي جان
4266 يورولرلر الله ديو شهره — ارنلر هرطرفدن اوردي نعره
حصار اول نعره لردن ينقولندي — اشيدنب نعره زنكي اويندي
كودرطوشمش حصارك ايچي افت — صناسن باشنه قويدي قيامت
4269 قويلمشلر حصاره جانودلدن — يقين بلدي كه قلعه كمتش الدن

همان ساعت یرندن طوردی اول
حصارك اوغری قاپوسینی آچدی
ملك اول کیجه فتح ایتدی حصاری
چقردی بهمنیله دلیذیری
صورب دیدی کوزللرشاهی قانی
دیدیلر آلدی تخدی زنکی آنی
شهی طوسك قولیدی شبو قلماش
بون اولوب لکدن تخدی شاهه
دلایه صوحبنی شهدن بوعاصی
ایتدی بهمنیله دلیذیره
حصاره بر امینی ایلدی باش
قرار ایلیوب ارذنجه کیتدی
یوجا بندن اولوب زنکی نکاری
دیدی زنکی بودر اول بکا فرض
وارب شاهك یاغینه قودی باش
ارازکن کوکلری ای شاه عادل

اول رایه یقین وطوردی برابر
اوغرهین آلوب عذرایی تخدی
ارایوب بولیمادی اول نکاری
حکیمیله دخی بنجه اسیری
دیدیلر آلدی تخدی زنکی آنی
اکا عاصی اولوب اولمشدی قلماش
ویره پیشکش دیو مهری اوماهه
بوله شاهك ایندن اول خلاصی
بکا بوشهر قلعه اولدی تیره
ایدندی اون یرارپولداشی یولداش
برزمدت ایچندن طوسه تیدی
کتوردی شهر طوسه کل عذری
ایدین شاه طوسه بن بویله عرض
دعا ایدوب تملق ایتدی اوباش
هما کیردی الومه یرده غافل

مدن آلدی برطاقم حصاری
اشتدی زنکینك سوزینی سروز
کتوربنده کورالم اول نکاری
کوربخك شهریاری بلدی عذرا
دعا ایدوب اوزینی ایلدی فاش
یوردی ایلوك اول سروی سرایه
سرایه کندی چونکم اول رخی آل
دیدی جلاده طورمه تمه تاخیر
صلك برحبسه کم کرمایه ادم
طوربکندویوردی خلوتینه
دیدی خاتونه قانی اول مسافر
اولوشاه زاده دراول کوهر یاك
وارب یوزعزتیله کاخاتون
آلوب اکرامله شاه کتوردی
ندردچکدیسه دورندن اولما

آلوب بوندن کتوردم اول نکاری
ایتدیکم قنی اول شمس خاوه
وارب زنکی کتوردی کل عذاری
دیدی ویرسون مرادك حق تعالی
بلوب شاه انی دوکدی کوزلریاش
که خدمتایلیه خورشید اول آیه
طوتلدی زنکینك نطقی اولدی لال
طقدك اول زنکینك بوینینه زنجیر
که یتسون اندن بوکلب جهنم
وارب اوتوردی خاتونی قتینه
اکا اکرام وعزت ایله وافی
قلمك اتمش قباي دولتی خالك
اوپب کوزین صحر وبینه لتون
اوپب شاهك دیرن عذرا اوتردی
ایتدی ای عذرا دکلدی شاه

تسلی ویردی دیدی ای دلارام — بویردہ بر نچہ کون ایلہ ارام
برز کون آجلغہ صبر ایلہ ای ماہ — اشیکون خیر دونہ انشاء اللہ
4302 آجلدی کل کبی عذرای کلفام — دعا لر ایتدی شاہہ اول کل اندام
سورن خاتون آیا غینہ یوزینی — کہ تکرار اوپدی الینی دزینی
قوجب بغرینہ بصدی انی خاتون — بیوردی اورتہ کتوردی لر خون
4305 نفایسدن قولدی نچہ نعمت — ینلدی واچلدی شیر و شربت
شکر کفتار آچیلوب شیرین زبانی — بیان ایلدی کچن داستانی
بوجانبدن ارنلر شاہی وامق — ایرشدی طوسہ یاری قلدی خالق
4308 واریدی شہر ایچندہ بر اولوخان — قونوب اول خانہ وامق اولدی مہمان
ایتدی بہمنہ ای یار ہمدم — کرکدر کم اورا سن زحمہ مزہم
یوری وارسن ورطوسہ خبر ویر — بو یولدہ بیزہ نیدی زنکی بر بیر
4311 حکایت ایلہ حالی قل شکایت — امیدم در خیر اولا ایرہ عنایت
اشتسون دردمی حالمدن السون — بو مظلوم دادین اول ظالمدن السون
اوملعونک الندن داد و فریاد — یریدر شاہ عالم ایلسون داد
4314 اکر اصلم صور رسہ اول شہنشاہ — ایدہ سن بن قولندن شاہی اکاہ

آلب همت یرندن طور دی بهمن — وارب دیوان شاهه کردی بهمن
دعا لر قلدی شاهه آلقش ایتدی — قمود ر یینی یندی نالش ایتدی
4317 دوکب کوزدن دکز لر ایلدی زار — یوزن سوردی یره تکرار به تکرار
شور سمه ایلدی درد یله افغان — اکا رحم ایلدیلر اهل دیوان
مفصل دکلدی شاه اولدی اکاه — سوزندن بهمنی بلدی شهنشاه
4320 ایتدی اول جوان دکلمسون سن — فرنك چنکنده ایرشدم سکا بن
صمشدی لشکر یکوز تورانك — یتشدم بن انکله قلیغه جنك
کورنجك تورنی دین قجدی بندن — دیمز لرمی سنك ادوکه بهمن
4323 اشتدی انی بهمن اغلدی زار — یراویدی شاه اوکنده بینه تکرار
دیدی ای افتاب برج دولت — شهنشاه سریر اوج رفعت
بکون عهدکده کبری زمانسن — عدالت تختینه صاحب قرانسن
4326 بنم اول دردمند و دل شکسته — فلك کلر کردشندن زار و خسته
دیدی لطفیله سلطان ای جوان مرد — قیر مز بوجهاندہ چوقی اولور درد
اقنی وامق قنی سلطان عاشق — خبر ویرقنده در اول یار صادق
4329 دیدی بهمن ایا سلطان دوران — قیلکده شمدی وامق بنده فرمان

قولوبي حضرتوكه قلدي ارسال — قلم عز حضوره وصف احوال
اشتدوكندي شاه اولدي فرحناك — فرخنده طوردي يرندن طربناك
4332 سونجندن وزيره ايتدي فرمان — كه قرشو وارسون اكا اهل ارکان
يرنجه ايلكوز تعظيم وتبجيل — ايرشدورك بكا اول شاهي تعجيل
چوبهمن بوجوابي شهدن الدي — يوريدي سرعتيله شاهه كلدي
4335 ايتدي مژده كاني نجم راجع — شرف برجندن اولدي بينه طالع
وزيري كلدي شاهك اي شهنشاه — طوراميدي ايليا لم عزم درگاه
بوسوري عرض ايدنجه ايردي ارکان — كلوب اول خان اوكنده طوتدي ديوان
4338 طورب وامق كيندي جشن وحالاك — چقردي ايتدي محنت جبه سن چاك
سوار ايتدي چقردي شاهي بهمن — دعاوهمتاآلدي جمله سندن
نه ايسه اول زمانده رسم عادت — ايدرلر شاهي اول رسمه رعايت
4341 بولر كلكده صوك پادشاهي — بيوردي جمع اولب بندي سپاهي
رشدي بكلريله شاه دوران — بولشدي برارادهايكي سلطان
كورنجك شاه وامق عزتيندن — نزول ايتدي همان اولدم آيندن
4344 قومادي مژده زبان شاه ديدي زنهار — سوار اول آته بينه اي جهان دار

كورر شهدن بود كلوطف احسان — سوار اولدي بينه رخشنده سلطان
آت اوزره ايكي سلطان كورنجوش — بري بريني تبديل در آغوش
4347 كه هركز كورمشدي وامق شاه — كورنجك ديدي تحسين بارك الله
كوردي كندو تحتينه كجوردي — ويرنجه خلعت بدردي وابجردي
پس اندن شاه بيوردي دليرري — وارك عذرايه التك اول اميري
4350 بيوردي زنكي كتوردي سلطان — ايتدي وامقايت بوكه فرمان
كه زيرا ساكه چوق ايتدي زيانبي — نكم ايلدي بربر بولسون آني
ددي وامق چقرسونلر درسين — كركمز باكه اول ايتك درسين
4353 اشتدي زنكي آني كوزي طولدي — برز اغلادي دوندي بينه كلدي
ديدي وامقه بلدك نولسرسن — ندن اغلرندن بنه كولرسن
سوريب زنكي ترابه عجزله يوز — ديدي حكمت سوزندن شاهه بيوز
4356 بودهر دونك اي شه يوق وفايه — مكركم بروفايه بيك جفايي
اولميسر برارادهشادي وغم — بوكون دوكون اولورسه ازته ماتم
كمي اغلاتسه اول جرخ دوار — كم آني كلدريسه اخر كار
4359 سني اي شاه عالم جرخ كردون — كه دونه دونه اتمشدر دكركون

کوز اوّل اتدی بلبل کبی نالان — دوتب کل کبی اخر اتدی خندان
کم اوّل بن دخی اغلادم ای شاه — او مارن صکره کلمك ویره الله
ملك وامق بوسوزدن لدی حصه — که کندی قلدی جانینه غصه
بوشادیدن کنش کبی فرح شاد — اولوبن ایلدی زنکی ازاد
حصارن اتدی ینه اکه انعام — یانجه ایلدی چوق لطف واکرام
کلب شاه جهانك پایین اوپدی — حرامه توبه ایدوب دوندی کندی
دعا ایدوب براو یدی کندی زنکی — یرینه صاغ وسالم یتدی زنکی
یکه کون قلدی طوغن شهرنده وامق — چقدی کتمکه بولمادی ایرلق
اگرچه دون وکون عشرتده ایدی — صفا وذوقله صحبتده ایدی
خبر کوندردی برکون شاهه تنها — چغردوب بهمنی یانینه تنها
ایتدی بهمنه اول اهل عزت — یکه براولالم بوشاهه ثقلت
بیله یقلشدی کوبوردی قلدق — کدالم بونلره یتریوك اولدق
وارالم بزم ایله ای شهنشاه — یه خود چین ایلینه ازکورلم راه
چوق وامق اولدی بوسوزلردن کاه — بزم داخی مرادم اولدای ماه
بیوردی بهمنه وامقه ای یار — اجازت استه یوکه کتمکه وار

کلب بهمن یراوپدی مرزبانه — دیدی ای خسرو دوران زمانه
ملك وامق دعا ایدوب حوالت — دیدی کتماکه سلطاندن اجازت
چوغ اتدك شاه دورانه صدای — بیورسنلر ادالم الوداعی
اجازتدن بودر مقصود غالب — صلا اولمشدر اول شاهه واجب
پسر اون یلدر چکر غربتده محنت — ولیکن والدینه اولدی حسرت
اومر سزدن صفای همتیله — یرینه کوندر اسز عزتیله
اشتدوکنده سلطان اولدی درهم — مبارك خاطرینه کلدی ورهم
باش اکدی الدی دریای تحیر — بورسمه ایلدی اخر تفکر
ایتدی بهمنه وار شاهه سویله — کرم لطف ایله کوکلن راضی ایله
مروت ایلسون شاه جهانکیر — دوکون ایچون ایدم براز که تدبیر
تحمل ایلسون برنج آیادك — یایم اوج شاهیچون اوج عالی کردك
ایدم شاهانه ترتیبن مرتب — مزینهم منقشهم مذهب
یرنده شاه وامق طوته مسکن — یرنده دلپذیر یله بهمن
یرنده لاهجانیله پری زاد — اوچی اوج یرده اولاخرم وشاد
ایدم اوج شهریاری بوندن دعوت — ایدم هر بیرنه بیك در لو خدمت

كه اول بوندن دعوت اولة طيموس — قولي قربانيدن اك شه طوس
كيخسي ملك شاه غزنين شاهي — كوزلر شاهي عذرنك بناهي
4392 وجنجي نجوندن كلسون ارسلان — بريكه براراياج اولوخان
ملك وامق يدرسه بوكه انكار — الومزدن نه كلور چارونا چار
اجازت درطوم اولسون طوق اولسون — دكلدر بغلو يولي اچوق اولسون
4395 چوشاهك سوزلريني لدي بهمن — دعالرايدي شاهه كلدي بهمن
كوروب اشتيدوكيني ايتدي تقرير — بودر مقصودي شاهك اي جهانگير
كوروب معقول ايتدي شاه وامق — قبول ايدم موجبه هم موافق
4398 بيوردي مرزبان شاه كلدي استاد — كه اولر برمبارك دمده بنياد
سهل مدت ايچنده اولدي اباد — كلوب بكلر ايدرلر افرينباد
بيوردي جمع اولايكانه بكلر — فراستصاحبي فرزانه بكلر
4401 صلاشور اولكي بنياده پرتو — مشرف اوله جنت كبي اولاو
درلدي اول مقامه اهل عشرت — ايدرلر وامقي اول بزمه دعوت
كليجك قرشودي خلعه بكلر — قموسي استينه كوهر سچرلر
4404 تكلف ايلدي سلطان كاخت — ديدي كايقدر بندن كاخت

ادب ايدي رعايت خدمتي شاه — حيا نك پرده سيني اچمدي شاه
چوق ايدي مرزبان ابرام واقدام — كتورديي يانه شاهي سرانجام
4407 كه برتخته اوتردي ايكي سلطان — دعالر ايدي مجلس اهلي كيسان
بيوردي شاه چكلدي نزل نعمت — مرتب اولدي ترتيب اوزره صحبت
جهان اچره نه دكلو وارساش — قموسي كلدي اندي قرنداش
4410 يلدي واچلدي جام وباده — كدب غم اولدي خاطرلر كشاده
الوب التون ايا غي سيم كوزدست — يورتدي اهل بزمه ساقي پيوست
كه حدن اشه وامق اولدي فرحان — آچلدي غنچه يكن اولدي خندان
4413 زياده مرزبان شاه داجي دلشاد — اولب اولشدي جمله غصدن شاد
ديدي شاه وامقه اي پور طيموس — سنكدر تخت وتاج كشور طوس
اجازت بيورك تدبير ايدالم — دوكون ايلكه ال بيرايده لوم
4416 صلاشور اولكي شهنشاهه بزآدم — كله لر شهر طوسه شادوخرم
ولكن لاهجا نيله پريزاد — پريلر درد كلدر آدمي زاد
نه پرده استيالم اتلري بيز — ندر تدبير بيورك اتلر سيز
4419 ديدي وامق بودر تدبير روشن — كه اول واره شهر چينه بهمن

يوبي ازره آنك برعين جاري | كه لطفيندن يرتمش اني باري
كه دركن بهمن اوغرايه بيكاره | كلور هردم پريلر اول ديياره
4422 يوله آنلاري ياخود بيله اخبار | ايده بوجانبي اندن خبردار
صلاملم غزنيه اولور وزيري | كه وارسون نخجوانه دخي بيري
اولور يونلر كلنجه خيلي مدت | كورلسون يونده اولن باقي خدمت
4425 موجبه كوردي بوتدبيري سلطان | قبول ايدي بكندي اهل اركان
قوشلدي بهمنه برينجه يولداش | قموسي اهل دل مرحاله حالداش
كلب يوزسوردي شاهك ايشكينه | روان اولدي مبارك دمدمجينه
4428 بوجا بندن يينه بيوردي سلطان | كلوب جمع اولدلر دستور دوران
وزيرك ايكسينه ايكي خلعت | ويرب يولداش ايدرلر يمز همت
اولوسي غزنيه اولدي روانه | كچيسي كندي ميرنخجوانه
4431 دون وكون يورتم ايدوب كيدي بهمن | ايرشدي اول بيكاره آللي كوندن
كورر بهمن كه اول حوضك كناري | صوبي صافي ياشرمش سبزه زاري
يورلمشدي يوشو مشدي طورلر | بيوردي بهمن اول يرده قونارلر
4434 ديدي واجب سفر ازره مسافر | اولله منزله برنج كون مجاور

حضوره وارديي اول كون انده بهمن | خبردار اولمغجون لاهجا اندن
بهمن [illegible] شاه موريد عوز ايله كرديكن
كاهجا اللهبرك زاد اندن برالب واقعه بلديرو بكدير
بوفكر يله يتوركن بونده بهمن | كورلدي قوندي ياكاه كولك يوزندن
4437 هوادن براولوبيكانه لشكر | انرلر بهمنه قرشو قونارلر
نظر ايلدي بهمن كوردي بونلر | بني آدم دكل جمله پريلر
آراسندن بريسي بوجرينك | مكركم اولوسي ايمش برينك
4440 يتشدي بهمنه قلدي دعايي | ايدرلر بريسيله مرحبايي
صورب بهمن ديدي اي اهل عزت | اوغورايله نه يره عزم نيت
ايتدي كوه قافدن طوغرى كلدك | بحمدالله كه كلدك سيزه ازدك
4443 ديدلر لاهجا بيله پري زاد | يينه اولدي بندن اولمادلر آزاد
كه شهدن ايرلاي لاهجا بني | پري زاد بيله برديو طوتدي اني
ملك واميق بويا كاخرم وشاد | مقيد لاهجا بيله پري زاد
4447 ديدي بهمن ندر اولدردم درمان | ديدي وامقدن اولور لطف و احسان
ايدرلر بهمنه شول دكلوا برامر | وارالم وامقه وماندن آخشامر

بِلُورْسِنْ سَنْ تَكْ نَازَكْ مِزَاجِنْ — كَرَمْ قِلْ أَيْلَهْ بُودَرْدُكْ عِلَاجِنْ
كَتُورَامْ وُشَمْنَهْ جِينْ سَحَرْكَا — سَنِي صَاغْ وَسَلَامَتْ إِنْشَاءَ اللَّهْ
شُودَكْلُوا يْدِيلَرَا قْدَامْ سُوا يْرَامْ — بِخَا تْسُونْ اُولْدِي بَهْمَنْ بُونَكَرَهْ رَامْ
آلُورْلَرْ بَهْمَنِي بَرْبَارِكَاهَهْ — هَمَانْ يَرَانْ اُولُورْلَرْ صُغْرِي شَاهَهْ
كَهْ دَاخِي اُوتَمَدَنْ دُونُكْ خُرُوسِي — اِيرِشْدِي بُولْدِي بُونَلَرْ شَهْرِطُوسِي
يَتُورْدِي اِيقُودَهْ اُولْ شَاهِ عَاشِقْ — دِدِيلَرْ كَلْدِي بَهْمَنْ طُورْدِي وَامِقْ
خَيْرِمِي اِي بُرَادَرْ يُخْسَهْ شَرْدُنْ — كَهْ يَجِيلَهْ كَلَنْ قَارَهْ خَبَرْدُرْ
دِدِي بَهْمَنْ خَيْرْدُرْ اِنْشَاءَ اللَّهْ — خَبَرْ وَارْ لَاهِجَانْدَنْ اِي شَهَنْشَاهْ
طُوتُلْمِشْ لَاهِجَانِيلَهْ بَرِي زَادْ — اُومَرْ لَرْحَضَرْ تَكْدَنْ اُولَا اِمْدَادْ
عَدُوسِي وَارِمِشْ بَرْدِيوَخُوَارْ — اُولْ اِيكِي جَانِي تَمِشْدُرْ كَرِفْتَارْ
دِيُورْمِشْ غُنْدِيوُلْ نَابَكَارْ — دُوشْرِمِشْ غَافِلْ اُلَارِي شِكَارْ
اِشْتِدُوكَنْدَهْ وَامِقْ اُولْدِي دَرْهَمْ — كُورِنْدَنْ آقْدِي يَاشْلَرْ بِيرَنَهْ دَمْ
دِدِي وَامِقْ نَهْ يَرْدَهْ دُرْ مَكَانِي — وَارْ بُخُقْ قَنْدَهْ بُولُورْنْ بَنْ آنِي
دِدِيلَرْ كُوهِ قَافْدَهْ بَرْدَرَهْ وَارْ — دَرَهْ نُكْ اُورْتَهْ سِيرِي بِرْ اُولُوغَارْ
مَقَامِ تَمِشْ آنِي بَرْدِيوَبَدْكِيشْ — دُونُوكُونْ اَنْدَهْ يَاتُورْ اُولْ بَلَدِيشْ

يُورْدِي بَهْمَنَهْ شَهْ طُورْمَهْ اِي يَارْ — وَارْ بُجِينْ شَهْرِنِي اَيْلَهْ خَبَرْدَارْ
خَبَرْ وِيرْ وَالِدِينِي دَعْوَتْ اَيْلَهْ — كَلِيخَهْ آنْلَرْ خُوشْ خِدْمَتْ اَيْلَهْ
خُدَا يَارِي قِيلُورْسَهْ لَاهِجَانِي — خَلَاصْ اِيدَمْ بِرِيزَادِيلَهْ آنِي
شَهَنْشَاهَهْ دُعَالَرْ اِيدِي بَهْمَنْ — بِرِيلَرْلَهْ يُولِينَهْ كُتْدِي بَهْمَنْ
اِيرِشْدِي چِينِ سَحَرْدَنْ لَشْكَرِينَهْ — رَوَانْ اُولْدِيلَرْ اَنْدَنْ يُولَرِينَهْ

وامق كوه قافده واروب لاهجانله بهمنيار دخى غندن قورتلوب نامزد عفريتي هلاك ايدوب لاهجانلرى زادى قورتارمغين بيانندهدر

بُوجَانِبْدَنْ طُورُبْ سُلْطَانِ عَاشِقْ — يَرَاغِنْ كُورْدِي كَنْدُوَيَهْ مُوَافِقْ
هَمَانْ كَيْدِي شَهَنْشَاهِ لَتْ جَنْكْ — كَهْ اُولْ دِيُوجَنْكِينَهْ اَيْلَدِي اَهَنْكْ
يُورْدِي بِرِيلَرْ شَاهِي كَتُورْدِي — اُودِيُوكْ اُولْدُغِي طَاغَهْ كَتُورْدِي
شَهَنْشَاهْ كُورْدِي بُرَادِي بَهْمَنَاكْ — نَهْ اُوتْ وَارْ نَهْ آغَجْ نَهْ خَارْ وَخَاشَاكْ
طَشِي قَبْقَارَهْ سَنَكْ خَارَهْ دُرْهَبْ — اِچِي طُوطُوبْطُولُومَارُومُورُوعَقْرَبْ
قُقُوسِي بُهْمَلْ وَجِرْكِينْ هَوَاسِي — هَوَا كُورْمَزْدِي يُوغِيدِي فَضَاسِي
شُورَسَمَهْ كُونْدُوزِنْ اُودَهْ يَانْدِي — نَهْ قُولَانْ يُوكُرُرْ نَهْ قُوشْ قُونْدِي
چِقَرْدِي اِيتِي هِنْدَنْ كُوكْلَرَهْ دُودْ — جَهَنَّمْ اَكَهْ نِسْبَتْ ذَرَّجَهْ اُودْ

كيجه اولسه اولردي شول قدر سرد — صنا سن كم يعنى دي برف يله برد
پريلر اول سبب دن چاروناچار — ظفر بولمز لريدي اكه هر بار
ديديلر شهريارة اي شهنشاه — بو وادية اولورا اول ديو كمراه
اولور بويرده اول كلب جهنم — ديوكي مارو مور واجدكي سم
كيجه اولنجه وامق عذري ارام — طولنديكون اورلدي نوبت شام
طوروب اندست اوب طوردي نماز — يوزاورب خاكه بشلادي نيازة
يوزن يرلرة سوردي وكدي ياشي — صولادي اول اراي كوردي ياشي
تضرع لر قلوب قلدي آنيني — كوزينك ياشي طولدردي زمينى
دل وجاندن اكوب يزدان پاكي — اليله باشنه چون قويدي خاكي
ديدي قلسلره قوت ويرن حق — قوي اولمايه قدرت ويرن حق
الهي بن حقيري ايله منصور — كه كورم دشمنوي حور ومقهور
بورنمه آغليور قرد ميدان — يوزن يردن كتوردي شاه دوران
دلدكم يوريه وادية شاه — پريلر ديدلر كراي شهنشاه
وليكن بوندة بر مشكل وارايا شاه — كرلمز بودرية كاه بيكاه
دوشر بو وادية كندوزن اتش — يانر قوم وقير قين قيندر طش

يلاني قاني چوقدر عفريته بولك — اتر بادسموم وير مزكا يولك
ديدي شاه ايا ذات الله وكارة — ميدم وار بوهر بوددة چارة
كوزن جان وكوكلدن اولمز شاد — كيجه لاهجا نيله پريزاد
غم وغصه اوشب كوكلمي آلدي — مبارك كوز لرينه ايخو كلدي
اويودي راحت اولدي اوكيجه شاه — اويندي صبح صادق دن سحركاه
صباح اولدي يرندن طوردي وامق — يوزيني يره سوردي يينه وامق
واريدي وامقك تريا قاكبر — ازوبن كوده سينه سوردي كيبر
كيندي التي حزنيه تمامت — طلب ايلدي حقدن استعانت
قوشندي بيلنه تيغ فلارك — ديدي يارب سن ايله مبارك
كماني قولنه آلدي اله تير — يوريدي وادية شاه جهانكير
يرزدن قيزدي وادي قيندي موج — يوريدي مارو عقرب ايلدي زور
اوشرلر هرطرفدن شهريارة — مقيد وندي شه مورة مار
اگرچه كراوتردي شاهه بولمز — قوردي بولمزي تريا قاكبر
يتشدي باب غارة شاه دوران — تماشا ايلدي بزدم قلدي حيران
ايلروواردي كوردي برمغارة — ايچندن اودجقدي شكارة

ایرر سمعینه براون کی صفحین یکی
اکر وصت بولرسک اکه زنهار
ایکی کوزه جلیجق دیرلر اوزره سیو
نظر قلدی مغاره اچره سلطان
اولوردی مکر کوردیو کمزاه
نه کوردی کوردی بر کلب جهنم
تنی قیلاته بکزر یا یدوخر
دیلدیکم اویندوره انی شاه
یوتغره سمعینه ایرشدی فی الحال
بلکلیو اویندی ایقوسندن
تمام الماسیدی ایقوسینی
کوندیر ادمی قوشوده بی باک
یرندن طوردی رحال دیوغندی
الینه الدی برمرمر عمودی
یوردی وامقه اول دیو کمزاه

دلرسن کم ایده سن دیوی دریی
همان بزکزه یا لغلجامه تکرار
ایده مزسن انکله صکره سن ریو
کوریجک اول لعینی قلدی حیران
مرادینجه تماشا ایلدی شکار
باشی ارسلانه بکزر دستی ادم
صناسن قیوغی براولوزدر
اوربزغره وامق دیدی الله
یقلدی صندی غاری دیو یدحال
کما تشدر جقردی هر کوندن
اویندی الدی ادم قوقوسینی
مقابل کندو سینه جست وجلاک
یوردی وامقه قوشیوکندی
صیحردی غرغرب اغزندن اودی
یرندن طوردی محکم کتدی شاه

حواله ایلدی کوزکرانی
اتالردن بوسوزی ایم مشلدر
شورسمه اوردی ضربنی برواول خر
عمودك ضربی یردی چونکه خاکه
توزه غرق اولدی عارك یحی کیمان
دیدی ای درد مند بیچاره ادم
اشتدی نره نك کورمزدکزشاه
یوزن خاکه سورب دیدی الهی
عنایت ایرسه سندن برکدایه
دیدی والدی الله تیغ هندی
قلاقندن چکوبن اندی عریان
دل وجاندن دیدی برکره الله
میاندن اوربزتیغ هندی
قلچ شول رسمه اوردی دیوه یاره
چغردی دیوغندی افزیاد

ایرلدی وامق انتدن نهانی
کم ارلکاون وطقوزی جیلدر
کوملدی نصفنه دك یره مرمر
صرایرشمدی اول جسم پاکه
کورمزدی دیوك کوزینه انسان
یات امدی یوعمودانتدن بزدم
مناجات ایلدی حقه شهنشاه
مطمئن ایله نصرت ویرالهی
که قورقمزقوشوارزادهایه
صغادی قولنی حقه صغندی
یوریدی اول لعین اوستینه سلطان
یتشدی شیله چلدی خشملله شاه
صناسنکم حریه ایردی صندی
نته کم تیز بحق تازه خیاره
اریسك انجق اولوردی زاد

قولوکه قوت اولسون یغمایه آل — بلاچکدرمه باکه برد یخی چاک — 4536
ملك کلدی دیدیلر دیوانحمق — همان برکز چالرلر دیوی آنجق
یقلدی دیو غندی ویردی جانی — صنانین یوغدی اولدی جانی
شه دوران یوریدی غازه کردی — پریلر شاهینی بندیله کوردی — 4539
ایکیسینك دخی بوینینده زنجیر — که زنجیره چکلمش ایکی نخجیر
ملك بونلاری بندن اتدی آزاد — همانده لاهجانیله پری زاد
کلب شاه ایغینه قودیلر باش — ایدرلر آفرین تحسین وسا باش — 4542
پریزادك طوتلمشدی زبانی — بودیو سحریله بغلامشدی آنی
ایتدی لاهجان ای شاه عاقل — طلسمی وارمدن آنك آیله باطل
طلسمی باطل اولمایه اولماز — پریزاد شویله قالور نطقه کلمز — 4545
دیدی قنده اولورآنك طلسمی — که بن اکا اوقیم برتخ اسمی
دیدی شول غار ایچنده وار براز در — طلسمیدرآنك ای شاه کشور
ملك وامق یوریدی قرشو غاره — براز در قرشو کلدی اشکاره — 4548
هجوم ایدب شاه اغرنه اچردی — دم اوروب غرغرب اولدرصحردی
دهانده کوزادب اوردی براوق — طقوندی ایلدی اولاز دری یوق

طلسمی باطل اولدی هب بولدی — اوشندی چرخ زبخیری اورلدی — 4551
پریزاد نطقه کلدی بلبل اولدی — ملك بونلاری الدی طشره کلدی
پریلر جمله استقبال ایدرلر — شهنشاهی الوب شهره کیدرلر
ابریشملاردی تازه بهاره — قوترلر بزمزین مرغزاره — 4554
یدی کون ایلدیلر عیش وعشرت — تمام اولدی نهایت بولدی صحبت
بولاره شاه طوسك نیتیني — حکایت ایلدی جمعیتینی
اشیدب لاهجان اولدی طرنباك — زمینه باش قویب سوردی یوزه خاك — 4557
دعایه آل کتورب ایدرای شاه — نکمز وارزدرمرادك ویرسون الله
همیشه یارجك اولسون خداوند — جهان سرکشلری بندکده دربند
یورك دولت واقبالله سز — براغمزکورالم وارالم بیز — 4560
کلام یوزسوریوخدمتوکه — دعالرآیلیالمزدولتوکه
قبول اتدی ازلر شاهی وامق — مناسب کوردی انی هم موافق
بیوردی لاهجان برتخ پریخوش — کتوردیلر سریری شاه برد وش — 4563
شود کلوسرعتیله اتدیلر خیز — یارم ساعتده ازدیلر دخی تیز
اشتدی خسرو طوس اولدی دلشاد — کلب اتدی هزاران آفرین یاد

بیورزدی مرزبان شاه اهل ارکان — کلب جمع اولدی حورزدی یه دیوان
بیورزدی یه تیز کورك یراغی — دوکون ایچون یقیدی اراغی
خبرده ازائلك عالم خلقی بلسون — یراغ ویا تیله طوسه کلسون
یا رب اولدی هریره قدر نجه نامه — طغلدیلر ارنلر خاص وعامه
اول شاه دارب پرستیدك جالك — دعا ایتدی شه اوکندی مرحبالك
ایتدی ثرد کانی ای شه طوس — ارشدی دولتیله شاه طیموس
بیورزدی بیکه مال ونزل ونعمت — دیدی حق حق شکر لله منت
بیورزدی بندی عسکر جلدلر کوس — یوریدی وامقیله خسرو طوس
او کون اول کیجه کیدی مرزبان شاه — یارندا سی سحر وقتیدی ناکاه
کورزلر بومزین اولو صحرا — صناسین روضه فردوس اعلا
پر اولمش لاله ونسرین وسنبل — اچلمش کل ایدر فریادی بلبل
کلشن صوغدی جهانی ایدی پر نور — صفادن خلق عالم اولدی مسرور
ارشدی شوکتیله شاه طیموس — کورنجك اندی ایتدن خسرو طوس
ملك وامق دخی اندی آیتدن — ارلمادی شه طوسك قیتدن
ای سلطان یوریدیلر بیاده — شها قرشو یوزادمدن زیاده

ادبر

ادب بر له کور ادب ننك ناموس — رکابین اوپدی علیموسك شه طوس
کورنجك وامقی فهم ایتمدی شاه — دیدی ایلك بنی بوجاندن اکاه
دیدی بهمن بودر اول شاه عاشق — هم اوغلدنهم قوله شهزاده وامق
اشتدوکندی طیموس اولدی بیهوش — یقلدی دوشدی آتدن صنکره خوش
قومادی دشمکه وامق یتشدی — اوپیب دست مبارك نایه دوشدی
زهی یوم مبارك ساعت خوب — که بولدی یوسف پیر یعقوب
سوینجدن اتا بنمادی طیموس — یوردیی شهزه اوکنجه شه طوس
کلب قوندردیلر بزخوش سرایه — که جنت رشك ادردی اول ارایه
که ترتیب ازره ایتمشلردی تزیین — کچپ اوتردی تخته خسرو چین
بیله کلشدی طیموسیله مریم — کورب اوغلی جمالن اولدی خرم
بیورزدی مرزبان شاه کم خواتین — چقالر قوشو کلدی بانوی چین
اشتدوکندی فی الحال طوردی خاتون — که باشدن ایغه دك کیدی التون
طوتندی دیلدیز عذرای کل رخ — کلب درکاه شاهه سوردیلر رخ
روان اولدی یوله سرور روانلر — یوزی کلدیکاغی ارغوانلر
شهردن شوکتیله چقدیلر خوش — یقین کلمشدی مریم اولدیلر طوش

کورینجک جمله سی مریم یوزینی ۴۵۹۶
انوب آندن اوپرلر هب دزینی

شاراتدیلر استینه جواهر
نه جوهر وار ایسه بی حد و وافر

رکابین اوپدی اول کله ی عذرا
پس آندن دلپذیر اول سرو رعنا

هزاران کز و فریله الورلر ۴۵۹۹
دونب تعظیمله شهر کلورلر

ملک وامق اشتیدی یوخ دیدن
طوتشدی اتش حسرت جکردن

ارشدی انسینه آتدی جانی
ایاغینه دوشوب شه شادمانی

چو مریم کوردی شاهی عقلی کیدی ۴۶۰۲
دوشوبن بر کی ساعت شیله یتدی

کلوبن عقلی مریم آچدی کوزن
قوجب شاهی سورر یوزینه یوزن

دیدی ای در تلو کوکلومک سروی
کیلدن سن کوزومک کتدی نوری

نیچون قیدک بنم ای جانمه جان ۴۶۰۵
نیچون اتدک کوکل ملکینی ویران

نیچون حسرت اودینه شیله یقدک
نیچون شوکله بنی کوزدن برقدک

دیدی واغلدی درد یله مریم
سوندی دوندی بنه اولدی خرم

انا سینک الینی اوپدی وامق ۴۶۰۸
نصیحت وردی شانینه موافق

شود کلوالدی اله خاطرینی
دیمک قالمدی کل بکدن برینی

صناسن یر کوکدن اندی عیسا
که ویردی مژده نصح و تسلی

کچه اولدون ارشدی روز پیروز ۴۶۱۱
جهان کلدی صفادن صنله نوروز

ضیافت اتدی طیمنوسی شهر طوس
اولولر کلدی هپ اتدی زمین بوس

یدی کون ایلدیلر عیش و عشرت
تمام ترتیبله ختم اولدی صحبت

دیمشدی بوندن اول مرزبان شاه ۴۶۱۴
دوکون ایچون ایدر هر شاهی آکاه

که هر بر شاهه صلدی بر وزیری
ملک شاهه بری ارسلانه بیری

وزیرینک اولوسی مهر جانی
که غزنی شهرنه صلمشدی انی

کچیسی نخجوانه کتمشیدی ۴۶۱۷
که ارسلان شاهی دعوت ایتمشیدی

خبر کلدیکه شاهی نخجوانک
ارشدی خدمتینه مرزبانک

اولولرا که استقبال ایدرلر
که برکونلک یوله قوشوکیدرلر

ارشب کورشب خوش رغبتیله ۴۶۲۰
کتورلر شهر شاهی شوکتیله

کتوردیلر برعالی خوش مقامه
که باش اکمز یدی دار السلامه

تمام اصلیجه اتدیلر ضیافت
یرینه وار دی قانون ازره عادت

دیدیلر دلپذیر کلدی ارسلان ۴۶۲۳
اشتدی دلپذیر اولدی چوخ شادان

حکیم آلدی الینی دلپذیرک
کتوردی خدمتینه اول امیرک

کلوب اوپدی اتاسینک دزینی
دوشوب سوردی ایاغینه یوزینی

مَلِكْ اَوْ بِدِي كُوزِنْدَه دِلْپَذِيرِي — بُو شُكْرَه اَيْدِي آزَادْ چُوقْ اَسِيرِي
پِسْ اَنْدَن صُوزْدِي بِيكْ اَطْفِيلَه مَالِنْ — سَرَايِ مِحْنَتْ اِچْرَه هَرْ مَقَالِنْ
آجِي طَتْلُو نَكَرْ كُوزْدِه سِيَه بِرْ بِرْ — اَتَا سِينَكْ اُوكَنْدَه قَلْدِي تَقْرِيرِ
شِكَايَتْ قَلْدِي دَهْرِدُونْ اَنْدَنْ — نَلَرْ كُوزْدُوكِنِي كَرْدُونْ اَنْدَنْ
دِدِي اَرْسَلَانْ اَيَا شُوخِ زَمَانَه — بَلَا چِكْمَاكَه كَلْدِكْ بُو جِهَانَه
بُودُرْ دَوْرِ زَمَانَكْ حَالِي هَرْدَمْ — كَه بِرْكُونْ شَادِ لِقْدِرْ بِنْجَه كُونْ غَمْ
قُوكْتُونْ مِحْنَتِ دَوْرِ زَمَانِي — چِكَرْ نَكْدِي اُوبُودَا لَمْ بِرْ آنِي
دِدِي اَرْسَلَانْ بُنِمْ دَرْدُومَه وَاقِفْ — دَكُلْسِنْ عَالَمْ اُولْمَشْدُمْ مُخَالِفْ
مَلِكْ وَامِقْ كَلِنْجَكْ نَخْجُوَانَه — زَهْرِ وِيرْدِمْ بِلُورْسِنْ اُولْ جُوَانَه
وَارِبْ طَيْمُوسْ اَيَا غِيَنَه سُورْبْ — دَرُونِ دِلْدَنْ آنَكْ بَنْدَه سِي يُوزْ
مَعَافْ اَيْلَرْسَه جُرْمُمْ زِي سَعَادَتْ — وَكَرْ اِتْمَازْ سِيَه مُشْكِلْ بَغَايَتْ
اِشْتِدِي دِلْپَذِيرْ اَيْدُرْ مُحَلِّلْ — بُو اِيشْكْ قُورْقُرِنْ صُوكِي جَدَلْدُرْ
دِدِي وَامِقْ دَنْ اُولُورْ اَكَه دَرْمَانْ — وَارَايِنْ خِدْمَتِينَه شِمْدِي اَلَانْ
اِرْشِدِي كَلْدِي وَامِقْ خِدْمَتِينَه — تَكْ وَتَنْهَا كِسَنَه يُوقْ قَتِنَدَه
دِدِي لُطْفِيلَه اَيْ لُطْفِ اِلَهِي — كَرَمْ كَانِي مُرُوَّتْ پَادِشَاهِي

اَكَرْچِه خِدْمَتِكْدَنْ شَرْمْسَارْزْ — وَلِيكِنْ لُطْفِلَه مَغْرُورْ اُومَارْزْ
زَهَرْ وِيرْ مِشْدِي اَوَّلْ سِزَا اَرْسَلَانْ — كِمِ اُولْدِي اَوَّلْ اِيشَه صَبْرِ پِشِمَانْ
اُوشَا اَرْ شَاهْ طَوْتُوبْ نَدَنْ زِيَادَه — كَه عُمْرِي خِرْمَنِينِي وِيرَه بَادَه
كَلُبْ وَامِقْ دِيدِي كَجَكْ بِزَانْدَنْ — كَجَنْ كَجَكْ كَلَكْ سِزَه كَجَنْدَنْ
اَيْتِدِي دِلْپَذِيرْ غَمْ يَلَه اَيْ شَاهْ — نَكَهْ دَارَكْ اُولَا هَرْ يِرْدَه اَللَّهْ
دِلَكْ اَيْتْ شَاهِ طَيْمُوسْ دَنْ حَقِيرْ — قَبُولْ اَيْلَه بِنَا زِنْ دِلْپَذِيرُكْ
اَلِينِي دِلْپَذِيرُكْ اَلْدِي وَامِقْ — اَتَا سِي خِدْمَتِينَه كَلْدِي وَامِقْ
دُعَا اِتْدِي يُورِي خَاكَه سُورْدِي — كَه وَارْدِي بَنْدَه لَرْ سِلْكِنْدَه طُورْدِي
دِدِي اَيْ اِفْتَابِ بُرْجِ دَوْلَتْ — قَبُولْ كَدْرْ سَجَنْ كَاهِي اَهْلِ حَاجَتْ
هَمِيشَه عِزُّ وَدَوْلَتْ دَسْتَگِيرُكْ — مُرَادِي وَارْ حَقِيرَه دِلْپَذِيرُكْ
شَهَا مَعْلُومُكْ اُولْسُونْ بِرْزَمَانَدَه — اَتَا سِي بَنْ قُلُوكَه نَخْجُوَانَدَه
زَهَرْ وِيرْ مِشْدِي غَافِلْ اَكَه اَيْ شَاهْ — خَلَاصْ اُولْدُمْ عِنَايَتْ اَيْدِي اَللَّهْ
كَه شِمْدِي عُذْرِ اِيدَرْ لَرْ خِدْمَتِكْدَنْ — اُومَرْ لَرْ حُسْنِ هِمَّتْ هِمَّتِكْدَنْ
حُضُورِكْدَه اُمِيدِ ظَنِّ غَالِبْ — رَجَا سَنْدَنْ بُودُرْ اُولْمَايَه خَائِبْ
اِشْتِدُوكَنْدَه اَنِي شَاهِ عَادِلْ — دِدِي اَيْ عُمْرُمُكْ بَاغِنْدَه حَاصِلْ

4626 4629 4632 4635 4638 4641 4644 4647 4650 4653

4656 كل كلزار دولت سن بكا سن — خدادن لطف رحمتسن بكا سن
سنك دولتلو باشكيون هزاران — آنك كبي كناه اولسه اي جان
معاف ايدوب بغشلادم محقق — كه سن جاني باغشلادي بكا حق
4659 بيوردي شاه وامق دلپذيره — كه عزيله سوره يوزيني يره
آدب برله وارب طيمور خانك — اوپه عزتله خاكپاين آلنك
4662 دعا كز ايلدي مقصوده ايردي — مراديحاصل اولدي يوله كردي
وارب مشتولدي ارسلانه اني — آرتدي غصه دن شاه اولدي جاني

مرزبان شاه وزيرخاصني عذرانك بابا سي غزنين شاه
مالك شاهه سوره دعوتايلمكه كوندردوكيدر

شو وقتن كمشه طوسك وزيري — كتوزمشدي وارب ارسلان پيري
4665 مريي غزنيه اولمشدي ارسال — ملك شاهه وارب اغلام ايدي حال
بوريدي برنجه كون آرده يول — كه برگون شهر غزنيه ايرر اول
ملك شاهه ديديلر آلجي كلدي — كمراني مرزبان بوملكه صلدي
4668 بيوردي دعوت ايدك كلسون آلجي — سوزن ديسون جوابن آلسون آلجي
كتوزلر عزتيله مهرجاني — كه شاه كندوقتينه الدي آني

نيسه اول زمانده رسم عادت — كه اندي مهرجان اول رسمه خدمت
4671 ملك شاه ويردي دستورينه دستور — كلن آلجيه ويره سوزه دستور
اجازت ويردي سوزه مهرجانه — دعا ايدي ازل شاه جهانه
پس اندن ديديلر دولتلو سلطان — جهان سلطانلري حكمكده فرمان
4674 سلام خدمت ايلر مرزبان شاه — سزي دوكونه اوقوندراي شهنشاه
مكر كم شاه طيمورس اوغلي وامق — كم اولمش عشقيله عذرا يه عاشق
چقرمش تاجي قوميش تختكاهي — نكم واريسه ترك ايتمش كماهي
4677 جهان ملكيني كشت ايدب تمامت — بزم اقليمه ايرشدي سلامت
طولاب بوجهاني شد تيله — ايرشدي شهر طوسه مدتيله
كه شمدي انده در عذراي وامق — اكي شهزاده بربرينه لايق
4680 بولاره مرزبان شاه اندي عزت — قرايدندي اني صاحب مروت
اكيسن بربرينه وزمك استر — مراده بولاري ازكون مك ايستر
انكجون حضرتوكز اندي دعوت — قبول ايدك سزكدر باقي خدمت
4683 ملك شاهه بوقصه اولدي معلوم — آريدي سندي سزدي نيته كم موم
ايراه اندي طوشدي طاق ودركاه — يقلدي تخت اوستينه ملك شاه

كه طوتدي اجلنك كفتارنه سمع — كوزيني اچدي عقلن ايلدي جمع
4686 ملك شاه ايتدي دقت بزله تفتيش — بكا كرچك دكل كرچكمي بوايش
ايتدي مهرجان والله بالله — بوسوزده صادقن كرچكدرايا شاه
ملك شاه كرچكميش بلدي تحقيق — وزيرك سوزلريني قلدي تصديق
4689 اناندي شادمان اولدي غايت — بيوردي چلدلر طبل وبشارت
كه عذرا غايب اولدن ملك شاه — قواكيوب بيدردي دردله آه
سياه پوشاولمشيدي خلق عالم — چكرلر حسرتي يرلر يدي غم
4692 بيوردي خلق جمع سونلر قرايي — مزين ايلسونلر هرايايي
يديكون كيجه كوندز ايلطونسون — قموخلق عيش وعشرته كونسون
طيوردي نعمتيله اچلري شاه — غني ايلدي هم محتاجلري شاه
4695 اغز خلعت كيوردي مهرجانه — ويرر شول دكلومال كلمز بيانه
كوكللردن كيدوب غم اولدي رشاد — ايدر شاه جمله زندان اهلن ازاد
بيوردي كوچ يراغن كوردلر تيز — ديدي يارن قموا اولسون سحر خيز
4698 بوكون هرخدمتي تمك كركدر — همان اكلمنيوب كتمك كركدر
يراغ اول كون كورلدي حين سحركاه — شهردن چقدي يمنيله ملك شاه

يوريدي يوله سلطان هيبتيله — يقين ايرشدي طوسه دولتيله
4701 مقدم مهرجاني كوندردشاه — كه ايده كلدوكندن شاهي آگاه
ايرشدي مهرجان ويردي بشارت — ملك شاه ايردي شاها سعادت
يوزدي شاه طوسك جمله اركان — عيان اولدي شهردن چقدي اعيان
4704 جلندي كوس سوار اولدي سلاطين — يوزدي اوكه اول خسروحزين
يوريدي مرزبان ارسلان واثق — دخي كرم وارسه كيما كه لايق
ايرشدي برمبارك سعد ساعت — يتشدي بربره صاحب سعادت
4707 كورنجك بربرن اتدن انزلر — بولوشوب كورشوب بينه بنزلر
زهي ساعت زهي دولتلو دوران — بركدي بربره دردت اولوسلطان
نكم تعظيم وتكريم وارسه هب — رعايت اولدي اصلنجه مرتب
4710 ملك شاه دولتيله كلدي اندي — نه عادت وارسه بيرينه قوندي
قورندي بزم اوتردي لرسلاطين — سوار اولدي بوجا نبدن خواتين
بزلردليدبر عذراي پرناز — يانجه بربنجه سروسرافراز
4713 بيوردي سرعتيله نيته كم برق — كه هجران اودينه اويلشدي حرق
كورنجك انا سيني اول سمنبر — آتا اوستندن يقلدي بربره برتر

يوريدي

يَتشدي بِرطَرفَدَن ذاتَه مِسكين — كه دوكدي اولَنهَك اوستينه يَرُوزن
4716 طَغيدُ عَقلِي بِينَه دِردِي — يُوزَن اياغي تُوزِينَه سُورَدِي
اولُ اوزُن قِزلَر كه عَذرا بِيلَه ياتدَش — بِيلَه بُويُيا اولمِشلَر دِي ياشدَش
خَزان يِيراق كِبي اَتدَن دُوشَرلَر — سَكِردَب سَرُوا ياغِينَه دُوشَرلَر
4719 كه كُويا اولدِي بُلبُل كِبي كُلشَن — قَوا كُولُوغِي تَرك ايلَدي هُوشَن
هِلال اولمِشدِي حَسَنَله قَمَروش — دِلِن طُوتمِشدِي دِلدار يَله دِلكَش
خَزان اولمِشكَن گُلزار نُو رُوز — يِيَرگَن بِينَه يَرُوانَه دِلفَرُوز
4722 دُوگَرگَن اَجي يا شَلارِي شَكَر خَند — طُوتُلمِشكَن بَلا بَند بِينَه دِلبَند
دِلا رام چَنگ كِبي ايلَرگَن اَفغان — سُوندُردِي قَمُوسِن فَضلِ يَزدان
صَفالَر كَسَب ايدُوب شَادان اولُورلَر — كُل غُنچَه كِبي خَندان اولُورلَر
4725 چُوكُوردِي انسي عَذرا يُوزِي — كه اَز قَلدِي سُونمَكدَن اُوزِني
هَلاك ايدُوب عَدَم مُلكِن طُوتاولُ — چُو غَيرَت بِيلَه دِردِي كَندَن اولُ
كُورُب عَذرا يِ كَندِي اِختِيارِي — نَه صَبرِي قَلدِي اَلدَه قَرارِي
4728 دَر اغُوش اَيلَدِي اولُ كُل عِذارِي — صَنَاسِن بُولدِي تازَه نُو بَهارِي
قُوجُب يَغرِينَه بَصدِي كُوزَن اُوپدِي — كُوزَللَر شاهِي نُك يُوزَن اُوپدِي

اَكِي حَسرَت بُولَشدِي بِر بِرِينَه — اَكِي سَرو طُولَشدِي بِر بِرِينَه
4731 صَرَلدِي اَنسِينَه سَرو شِمشاد — صَنَاسِن بُولدِي خُرشِيدِي فَرحزاد
زِهِي وَقتِ سَعادَت كَندِي مَفتُون — قِرَان اِي كُون اولَشدِي اول كُون
دِرِب عَقلِيمِي عَذرا يِ دِلفَرُوز — دِيدِي اَلحَمدُ لِلّه رُوزِ بِيرُوز
4734 اِيرِشدُك قُوپمَدَن رُوزِ قِيامَت — قُوشدُق حَسرَتِه صُلح وسَلامَت
دُورُب نازِيلَه عَذرا يِ فُسُونگَر — اَنا سِينَه نَصِيحَت وِيرِدِي دِلبَر
مَلَك وار مِن اَنا سِي اَتدَن اِندِي — كه عَذرا اَنا سِينَه وِيرَن پَندِي
4737 نَسِلِي وِردِي مَريَم خُوب مَوزُون — دِيدِي لُطفِيلَه اِي دُولتلُو خاتُون
يُودُردُورِي زَمانَك اِيشِي دايِم — دَكلدُر چَرخ دُون بِر بِردَه قايِم
وِيرُر هَر بَغلُوا شَلارَه كُشادِي — كُورُر قَلبَه قُوتُ رُوحَه شادِي
4740 اِكِي شادِي بِرِينَه كُوسترُر غَم — اِدرِكَاه كَاه دُوكُونِي عِيشِي ماتَم
مُقَرَّر كَاه فَرحان كَاه غُصَّه — كه وارِدُر بُو اِكِيدَن شَخصَه حِصَّه
بِحَمدِ اللّه اِيرِشدِي ساعَتِ سَعد — كه كَلمَز كَتدِي دَردِ غُصَّه مَن بَعد
4743 كُوزَللَر شاهِي عَذرا يَه يَتشدُك — كِل فِردَوس اَعلَايَه يَتشدُك
قَوا مُوشَ اَيلَه كَحمِش ماجَرايِي — دَر اغُوشَ اَيلَه سَرو دِلرُبايِي

قبول اتدی بو نصح پندی خاتون — تصدق ایلدی چوق آچه التون
4746 سوار اولدی اته سرور وانلر — روان اولدی یوله سروجنانلر
ایروب شهر اولندی عیشه امنک — چلغندی نایله دف عود له چنگ
کوکللر کرمکن ذوق صفادن — که ناکاه برغلو قوپدی هوادن
4749 جهان طولدی سراسر هویله‌ها — چلیپور طبل کوس صور نایله نای
کورنمز کمسه از کلدن دشیدن — اچوزوهم الوردی هراشیدن
دیدی بکلر ندر بونه علامت — یقین اولدی مکرر روز قیامت
4752 دیدی وامق اوشمك بوصدادن — پریلر لشکری کلدی هوادن
کمسنیه زیان اتمز بولر هیچ — سن یوق قورقو بونلردن اروچ
پریلر شاهنکدر اشبو غوغا — کاولبدر کوه قاف بونلره مأوی
4755 برا اولویا دشاهد رقاف اچنده — نظیری یوقدر اول اطراف اچنده
ثم لوکزی ایدنمشدر قندش — اولور هر یوله یولداش حالا کداش
کلور لر بنده کوز کورماکه کاکا — دکونه کلدی شمدی اول شهنشاه
4758 همان ساعت پریلر بیه اتدی — شهر قوبنده برصحرایه قوندی
یتشدی لاهجانه کلدی وامق — یرندن عزتیله الدی وامق

شهنشاه لر حضوریته کتوردی — دعا ایدوب کلوب بیره یوزاورمی
4761 ایاغ اوزره طوروب بکلر رعایت — ایدرلر لاهجانه بی نهایت
پیر اتدیلر ملك وامق قیتنده — ادب برله اوتوردی خدمتنده
بوجانبدن کوزللر شاهی عذرا — یانجه دلبدیر اول سروزعنا
4764 پری زاده اول ایکی سروبالا — دیدیلر مرحبا اهلا وسهلا
مقامندن اودلداری الورلر — اولو تعظیمله بزمه کلورلر
کلوب خاتونلره اتدی دعایی — آل اولدی اتدی بزبر مرحبایی
4767 ملاقات کوردیلر انك سوزندن — اوپرلر هر بری ایکی کوزندن
پری زاده یزاتدی شاه خوبان — اوتوردی صالغ قولنده شاه خندان
یدی کون عشرت اتدیلر پیاپی — سماط بزم کمسه اتمدی طی
4770 چو صحبت آخر اولدی شاه طیمور — اتدی مرزبانه ای شه طوس
کورلسون امر ایدك دوکون یراغی — اولیارك یانسون عاشقلر چراغی
دیدی عزتلو ایدوب مرزبان شاه — که همتلو ایدرسك انشاء الله
4773 کورلشدر مصالح دولتکده — تمام اولمشدر عالی همتکده
یتشدی ساعت سعد وقت بیروز — ایکی کوندن ایریسر روز نوروز

شهنشاهلر

دوكونك ابتداسي اندن اولسون | اومارزخيرله ختم اولة دوكون
4776 ريسي مهترانه امرايدر شاه | يدي يوز قبلو برعالي خركاه
قوزر ميدان ايجنده اولدولاور | كه هرير قبه سي افلاكه همسر
دكلمش صرمه التونيله دوبدوز | جهان اچره نظيرين كورمش كوز
4779 ايچي زردوزي اوستي قرمزي اطلس | تماشاسنده حيران جني وناس
حريريدي اپي والمغي هب | ستوني سيم خاميدي مذهب
الكدن جمله طيراغن الرلر | كلابنابله دوبدوز صولارلر
4782 بخورايتلديلر يوزيبك يوك عودي | معطرايتلدي افاقي دودي
بنجه بنجه يوزيوك مشك عنبر | حصلبابيله مجمرده يقرلر
قورزلر آلتي يرده جوهري تخت | كميه ايرسه زهي دولت زهي بخت
4785 مزين ايتلديلر هرسريري | بهالي لردوشاديلر حريري
صباحدن تا ارنجه نوبت شب | قموتر تيبي دزديلر مرتب

دكون نورانى التون باشلو سنجق | زمين واسمانه ويردى رونق
4788 شتانك شدتي ظلمن كتوردي | عدالت تختنه كجدي اوتوردي
كتوردي زهر قهرن روزكارك | كتوردي لطف ومهرن نوبهارك
صفادن شوقله جوش ايتدي انهار | اويندي غفلت اويقوسندن ازهار
4791 زبرجد تختة چقدي خسرو كل | مبارك باد اوقودي صوت بلبل
طوتمش كل كبي ايله لاله | كلابيله يوزيني يوردي ژاله
كه ازريون طوتردي كاسة زر | نثار ايچون طلوسنكيله عنبر
4794 هزاراوقرهزاران دورلو دستان | غزلخوانلق ايدرمرغ خوش الحان
صفاوشاديلق طولشدي دهره | زمين واسمان المشدي بهره
مبارك ساعتيدي وقت بيروز | جلوسته قوسميدي قتلو نوروز
4797 روايت شيله ايتدي اول كون استاد | ايدرلر اول مبارك سوره بنياد
بيوردي شاه طيمورس خسروطوس | چلندي صبح دم سوزنايله كوس
زمين واسمان طولدي صدادن | اشيدن رقصه كردي اول صفادن
4800 صلاه اولدي جهان خلقيته دوبدي | كه قرق كون دوكون اولسون كجه كوندز
شودكلواتشه هيزم اورلدي | طشمقدن جهان خلقي يورلدي

حمل برجنده مهر عالم افروز | كجب اولدون ارشدي روز نوروز

تن نلرا ولمشيدي حلقه در گوش — دمر لر گوده لر گوتردي بر دوش
شود گلو قزدلرا ورداك قاضي — يغلدي طغلرا ولدي طولدي يازي
گسلدي گوسفند وگاوبره — صوگبي قاني طولدي بحره بره
قزلر شويله كبك ماكيانى — زمين طولدي اوچرمادر قلاني
اگلمن سوگلنود راج وتيهو — حساب اولماز دي خرگوش راهو
اوتوردي يرلو بيرينه سلاطين — شوترتيب اوزره گوا ولمشدي ايدين
اوتورما غه محل اولان اوردي — ايا ق ازره طورا جق قرشو طوردي
صلا اولدي چگلدي نزل نعمت — شراب خوش گوار وشير وشربت
اودورا ندن نيسه رسم قانون — اوترتيبيله قوندي اورتيه خون
جهاندن هرنه گم وار اگله قابل — اولوردي جمله اول مجلسه حاضر
بزرسم هربرينك اد لوادن — سوزاوزاراوچوردجمله دادن
يگدرجمله سي يمك گركدر — شوگم مشهوراولاد مك گركدر
يلاوك قبسي افلاكه ايردي — يغي طاشيديي قات خاكه ايردي
حريسه ازره قون دگمه گفته — غدا اولوربزاجه ايكي هفته
تود گلو زردي يه خرج اتديلر زر — يزلي يك مجلد اولدي دفته

4818 چني يه شويله قوينمش لر گلاجي — صيورر بزچينيسي الله آجي
شود گلو گلدي اورته يره زروا — گم اگله طولردي يدي دريا
دوگرلر مجلسه شول گلوشكر — يدي اد نى مگس بر گله نگر
4821 رياهك اولدگوندن دگمه اجي — گكمزدي اوندن يوزدجاجي
كه هرقوردقوينه اولمشدي جوبان — ازرقانوردي يوزگودايي برجان
شغال گله ايدنميشديي گاوي — نصيبا ولدقچه هرجان الدي آوي
4824 صباحدن اختماد گ اولدي غرت — يگيلندي گيجه اولدقده صحبت
يقرلر شمع روشن شمعدانه — زميني بگزدرلر اسمانه
شود گلو يقديلر قنديل موي — يره انديديي چرخك بخوي
4827 كباب ودرلو نعمت جرب شيرين — گمشته شرح ايدامز بيگده بيرين
گدردن قلبي اتماگه گشاده — گتوردي لاله رخلر بزمه باده
گلستان اولدي مجلس گاسه لر گل — اراده بلبله اولمشدي بلبل
4830 جزب گل يوزلو ساقيلر گلاله — طوترنركس گبي زرين پياله
زياده جوشه گلدي شاه عاشق — محلر پادشاهي شاه وامق
اشارت ايلدي چاگرلرينه — الارسازلرينى الله

آلوب ساريي وَلْ چنكي شادان — دروندن چنكنه ايتدردي افغان
ربابي دردله اكلتدي بهزاد — فغان ايتدردي قانوني فرحناد
پس آندن نايي نالان ايتدي مقصود — ياقوب جانلر چقردي كوكلره دود
آلينه آلدي عودن صكره خندان — طربناك اولدي مجلس اهلي كيسان
چالندي نقش و تصنيف و عمل لر — خوش آلحانيله اوقوندي غزللر
تمام فرقه كون بورسمه شادخرم — كيجه كوندز ايدرلر عيشي بي غم
آلورلر هر نه حظ اولورسه وافر — سرور يله ايدرلر سوري آخر
بو خرم اولدي دوكون وعيش عشرت — بو كزا اولدي كلن آلماغه نيت

كل اي جان بلبلي جاندن خبر وير — بهار ايردي كلستاندن خبر وير
چكرسن بربيل اولدي اشتياقي — شبي بندردي حسرت فراقي
كركدركم اولاسن وصله واصل — ايدا سن بزم كل ثوقيني حاصل
دمكل ايردي شمدن كيرو شاد اول — يتش مقصود جانه بزم اداول
خدا هر عقده يه وير كشادي — مراده ايركورر هر نامرادي

ملك وامق شود كلوجكدي حسرت — كم آخر حق تعالى ايتدي رحمت
مرادن ويردي اكا قلدي احسان — زهي لطف و مروت اتي يزدان
صلاء اولدي درلدي خلق سرايه — اولولر كلدي جمله بزم ايله
اودورانده نه ايسه رسم ايدن — قيرلر اول شريعتا زره كابين
كلن قاتينه كلدي جمله خاتون — يولارك داخي وارد رسم قانون
كلاب مشكله عنبر آزرلر — يوزيني يوزلرآلتونله يازرلر
كلاب نابله بلوري يوزلر — ايدرلر خوش طلي كافور عنبر
طرزلر سنبلينى عنبر ايله — مطرا ايدرلر مشكي تريله
آكرلر عنبر و مشكي وعبيري — حريرازره كيودرلر حريري
بقرلر قاشنه مسكين خصايي — چكرلر ماهتابينه سحابي
چكرلر نركسينه سرمه ناز — اولورلر غمزه سي بيك غمزه غماز
زنخي كلكونه ايله ايدرلر — زب مشكي قودرلر اوستينه خال
كلاب قندله يوزلرده هانن — تكردن طتلو ايدرلر زبانن
ايدرلر لوله لاسني صاف — كلاب نابله كون كبي شفاف
دوزرلر قوت جان شيرين لبيني — به ايلرلر بهيدن غبغبيني

ایکی ق آله آل حنا یقه آر لر | کمش برماغه زر خاتم طقر لر
تمام زین ایلدیلر اول نکاری | کم اولدی دلربا آر شهریاری

بوجانبدن اشت بر خوش حکایت | زمانیله اولنمشدی روایت
بیان اولمشدی سابقده بو اخبار | واریخوب شهرزینه اولدیلار
سلیمانی لباسی اولدیلا را | که بولمشدی اکی صندوق محیا
پری زاد صندوقیله آلمش ایدی | کلنجک بیله اولوب کلمش ایدی
پرین وامق پرین عذرا اوکندن | ادب بیله قوديلر خدمتنده
سلیمان حضرتین اکوب پریزاد | دعا ایدوب ایدرلر دوحنی شاد
دعا رسمینی پرینه یوزدی | پس اندن صندغك قفلن کوزدی
طقرلر ساعد سیمه سواری | که بلقیسی سلیمان یادکاری
کمشدن بو ینه سیمین وزرین | طقرلر بر قاده عنبر اکین
طقرلر کوشواره ایکی دری | لوزدی نوری اندن نجم دری
نکم واریسه بلقیسك لباسن | قوشاغن مجرن تاجن قباسن

کیندی وقوشندی سرور رفتار | دوزندی قوشندی شهد گفتار
شورسمه ایلدی مشاطه زینت | اشتدی ایدی تحسین حور جنت
بویا کادلیدیره دکدی نوبت | اکاده ایکدین اولدی رغبت
کورنلر شاه عذرانك نشانی | بیسه ایله طونتدیلر آنی
قودیلر قاموسترتیی پرینه | قومادیلر پرنجك کم پرینه
طونندی دلبذیر خوش خرم وشاد | برندی انك ازدنجه پری زاد
پریلر اینی اوزره پریلر | پریزادی ایدرلر غرق زیور
قورزلر اوج جنلك صرمه آلتون | طوترلر اوستنه جتر همایون
چلندی طبل شادی اوندی صورنا | آیاغ اوستینه کلدی پیر و برنا
زمین واسمان طولدی صدادن | ملکلر رقصه کردی اول صفادن
شاراییلدیلر شول دکلوکوهر | آیاغ التنده قلدی سیملی زر

کمشنه بقمن اولدی یرده کینه | کتوردیلر کلینی کردکیه
کورنجه شاه طهمورث ایدی تعظیم | اورنکوبك بیوردی برتخ اقلیم
ملك وامق انا سی شادخندان | شاراییلدی یوزیوك لعل ومرجان
بوجانبدن اشت شهزاده نیلر | دلدی بزاریه ینه بکلر

سُلَيمَان حضرتينك يادِ كارين — كتوردي لاهجان اورتايه وارين
سُلَيمَا نَدعا ايتديلر اَولـــــ — كِرانَدن صكرا اوردي صندوقدا كِ
چقَردِيلَر ايچندَن هَرهَبا سِي — كورنلا رك كيدردي قلبي پاسي
كيندي بزبزاني شاه وامق — كِراولدي پراصول وپريراشق
اولوتعظيملَه شاهي الوزلَر — آلب كردك قيوسينه كلورلَر
مبارك باد ايدرلَر اولوبكلَر — صحرلَر اوستينه دُرلَه كوهَر
اجازت استديلر كم كرالَر — اكي يادي مراده ازكورالَر
بيوردي ايچرو قابوآغاسي — بوبويروغك ندركورهَرواسي
كوربُ عرض ايلدي صاحب سعادت — بيوردي لر اجارودن اجازت
ايشتديلر ملك شاهيله طيمور — بوريديلر اول ايكي اهلنا موس
ملك شاه آلدي عذرانك آليني — كه تسليم ايدهَ طيموسه كليني
طوب وامق آليني شاه چيني — كه عرض ايدهَ كويا كويه كليني
آلن آليني ويرديلر اكي شا — ايتديلر مبارك ايده الله
صحرلَر شول قدر دُرثميني — ايدرلر كان كوهَر اول زميني
طغلدي خلق اكي جان قلدي خلوت — كلب شادي ارادن كيدي نخوت

چونكه ويردي ميسّر اولدي اميد — قرآن ايلديلر ماهيله خرشيد
اكي معشوق بري بريني عاشق — اكي عاشق بري بريني لايق
چوكوردي بربريني ايكي سلطان — قلوبلر بزمان سرمست وحيران
طغلش عقلني باشينه ديردي — ملك وامق اوكيجه قدرايردي
اوينديي دولت وبختي چراغي — كتوردي كل يكا قدن الطواغي
نه كوردي كوردي برخرم كلستان — دوشنده كورممشدي آني رضوان
كه اليه ايرشمش نوبهاري — تروتازه همیشه نوبهاري
ايشمش نركس ونسرين وسنبل — يتشمش تازه غنچه قرمزي كل
اجازت اولدي سلطان كردي باغه — تماشا قلدي محكم صوله صاغه
كه هربرميوه هركل ويردي شوقي — شهنشاه هربرندن آلدي ذوقي
يتشمش كوردي هردرلو بشلر — نه آلوارمش اكا كمسه نه دشلر
كهي قاشينه حيران اولدي بنوشت — كه اولدي نركسي مستينه سرمست
كهي سنبلدن اتدي بوينه بند — كهي لعل شكرخادن يدي قند
كهي شفتالولر ديردي لبندن — كه ايتوا قوقولادي غبغبندن
كهي كل بليبل اولوردي سرمست — كه ايكي نار پستانه اورردست

کهی ایکردی جام لعلی نوش — کهی ایلردی سروینی دراغوش
بونوعه سیر ایدرکن کلشنی شاه — کورر بروادی بلوری ناکاه
تمام ایدی شهنشاه سیر باغی — ایزندن بولدی براهویتاغی
برقمش وادیدن بزنافه اهو — ویررك جان اله کرسیدی آه او
مقفل بولدی شاه بردرج یاقوت — اولوردی قلبه قوت جانلره قوت
مهر اورمشدی اول قفله ملکلر — حوادثدن آنی هر لحظه بکلر
لعل مفتاحله اول درج اچلدی — اچندن لعللله مرجان صچلدی
شود کلوردی فرحان جسم جانه — صناسن کم یکی کلدی جهانه
رشدی روحه راحت قلبه قوت — کیب ثقلت کوکلدن کلدی صحت
چکلدی جان کزینه نور جوهر — کوکل اینه سی اولدی منور
صفادن طولدی شاهك کوکلی شادی — که بولدی بغلوا شلر هب کشادی
جهکردی جمله مقصودنی مقدر — مقدر ایلمش سانی مقدر
کوکل مقصودنه ایردی شهنشاه — مرادینی میسر ایتدی الله
پس اندن سر وینی ایتدی دراغوش — کناره چکدی سده طالعی خوش
بنه غنچه نصدی جانی شاه — کتوردی سینه ایمانتی شاه

چون ایردی جمله مقصودینه سلطان — بیره یوز اوردی ایتدی شکر یزدان
اوچ عاشق بر کاده جمع اولورلر — کبی پروانه کبی شمع اولورلر
کجه اول دون ایرشدی صبح صادق — طلوع ایتدی شرق بجنده شارق
ضیا ویردی زمین و اسمانه — صفا ویردی قلوب انس و جانه
صفادن شاد ایدن اولدی عالم — اویندی یقوسندن ادمی
اویندی یقوسندن چونکه وامق — یکی جان ویردی اکه صانکه خالق
کلب بکلر مبارك باد ایدرلر — دعای دولته بنیاد ایدرلر
سلاطین جمله با اعزاز و اکرام — الب شاهی ایدرلر عزم حمام
بوجانبدن دخی اویندی بهمن — کورر یا نور قوجشمش جانله تن
دلا مزایره جانی بدندن — ویره جان ویرمیه جانانی بهمن
اویندی لاهجان کوردی زمانه — مراد اوقینی ایر کورمش نشانه
ایدوب جام شراب وصلینی نوش — یتورلر کیجه کوندز مست سرخوش
یتور جانینه جان قتمش پریزاد — طولنمش سر و از ادیله شمشاد
جهانی نوره غرق ایتمش سراسر — زمین اولمش زمانیله برابر
یزدن بونلرا وصفی مفصل — که تطویل کلام اولور محتمل

طولنی کاغذا یدی رسم جمله تحریر — سوزاوزا نورا ولنمز شرح تقریر
4950 نه حاجت سوزی اوزتمق زیاده — ارشدی قاموعا شقلر مراده
مراد ینه یتشدی چون شهنشاه — شکر اتدی یدی الحمد لله
تمام اولندی عرس قلمادی تشویش — کورلدی هر مصالح بتدی هر ایش
دیدی عزت ایله سلطانه — ملک شامیله ارسلان خزینه
هزار ان عزیله شاه طیموس — دیدی اشنای کلامده ای شه طوس
مراد کی اوزره دوراتسون زمانه — بها ردولت ایرمسون خزانه
4956 دیل اولدی سایکزده راحتا ولدق — سزه حدن زیاده زحمتا ولدق
بکون یوق همیشه شاد مانز — ولیکن سزه بارکرانز
بکوب حدن زیاده اولدی تصدیع — یریدکزبزه اولورسه تشنیع
4959 بیورك ای شه دوران اجازت — سفر احوالی کورلسون تمامت
صفای خاطریله ای شهنشاه — بزه یمنیله همت ایله همراه
نه دکلکورسه کوزکورمکه طوغمز — ولیکن وعده یوعمر کوتمز
4962 مردم بودر ای شاه اشبو سوزدن — طولنمادن کزومك نوری کوزدن
سعادت افتابی صاله پرتو — سریر چینه وامق اوله خسرو

زهی بخت سعادت کم بزاوغلان — اتا سینك اولا تختنده سلطان
4965 یریدزاول شهنشاه ایده شیون — صوکنده تختنی ضبط ایده دشمن
تیمامسون بوحالی دوستلره حق — که دشمن تختنی الله بوله رونق
تمام اتدی سوزی ختم اتدی طیموس — اشتدی برزابی خسرو طوس
4968 دیدی عزت تلر ایدوب مرزبان شاه — میسر اولسون مقصودك الله
یراشور بختی اقبالیله وامق — اتا تختنده سلطان اولالایق
مرادوکی میسر ایده یزدان — کورا سین اوغلوکی تختکده سلطان
4971 نه سوزلرکم بیوردك جمله معقول — قبوله قابل ومقبوله مقبول
حضورکده ولیکن ای جهاندار — شکسته بنده نك بر حاجتی وار
یدی کون اولدی برهفته مقرر — تمام اول هفته صحبتا وله یکسر
4974 تمام اولنجه ای صاحب سعادت — ایده وزهر کونه بزدر لوعادت
بوصحبت ختم اولا بولا نهایت — طوغه برقتلو کون برقتلو ساعت
سفر اولا مبارك سیزه ای شاه — سعادتله کیده سز فتح اولا راه
4977 قبول اتدی بوسوزی شاه طیموس — قودی یاش مرزبان اتدی زمین بوس
ادعالر اتدی شاهه طوردی کتدی — وارب اول مجلسك تدبیرینه اتدی

قصور ترتيبي اصلاحنه مراجعت	نه كه واز كوردي جمله قيدنه هب	
كل اي بلبل چمندن قمه ساز اولمه	نوا لركوستروبن پرده باز اولمه	4980
شكر خنده دي طوطي جان	دل بلبل كركدر شكر افشان	
كلبن اوراقي كلدن ايله تقرير	كه نازك نغمه لرله ايله تحرير	
بنه شرح ايله شيرين داستاني	ايچلسون غنچه نك رازنهاني	4983
ايچلسه غنچه كل پرجوش اولورسن	كچرسه دور كل خاموش اولورسن	
بتش كل دورني فوت ايتمه بهاردن	كچر كل رو نتي ابحق قلور خاردن	
بهار ايامي كلدي دور كلدر	غمي قلسون فراموش جاني كلدر	4986
كلبحك غنچه باغك كلرينه	اوته طورديدي لر بلبلرينه	
اوترسن كلشن ايچره ايلبوب زار	چكرسن بر ميل اولدي فرقت يار	
كل مدي سير كلزار ايليالم	تماشاي رخ يار ايليالم	4989
ايدنلر طرف كلزاري تماشا	صنورلر كلشني فردوس اعلا	
اشيدامدي كلستان صحبتيني	كلستانيله بستان صحبتيني	

شهك واريدي بر كلشن معظم	نظيرين كورمه مشدي نسل آدم	4992
غم وغصه بولنمق كوكلنه راه	اوباغه زنهار ايتمه دي مرزبان شاه	
ترابيندن كلور دي بوي عنبر	اكار رشك ايلر ديمشك از فر	
واريدي اورتا سنده بر بيكاري	مطرا ايلمشدي سبزه زاري	4995
مثمن حوضدي مرمر بنا يي	صويي شيرين لطيف ايدي هوايي	
اوحوضك چوره يانى باغ كلشن	شهك اولور دي كوكلي اندن روشن	
زمرد وار دوشمشدي چمنلر	حرم اولمشدي كه نار ونلر	4998
چمنلرله برابر دي زعفران	تمنلرله بزمشدي كلستان	
كلي صوري اولب سلطان انهار	سورر يا بينه يوزانهار وازهار	
زبرجد تخته كچمش اوتورر كل	اوتركويا اولب شوقيله بلبل	5001
دهان لاليه دوشمشدي ژاله	كورنلر دير بودر لولوي لاله	
بزايا غ اورزه چون سرو خوش اندام	قباي سبزيله اولمش پراندام	
چقوب سرو اوستنه ايلر خوش الحان	هزار اوقور هزاران درلو دستان	5004
اوقر قمري بوباغه نوبهاري	ندابن دوست ديوب كورنلر بكاري	
اولور كلشنده سوسن مين مجلس	آنك اغزين كورر دركاله نركس	

قدح بزکشلری زرین پیاله — طوتر الدن لعلدن کاسه لاله
سرکوب قلدی بنفشه سبز زاره — بوین اکمن یکن زلف نگاره
کبیله کلشنی ایلر دی خوش بو — سحردن کوتورر قوخوسی شب بو
منقشلر کیوب میرعاشقانلر — زبرجد جامه کیمش ضیمرانلر
فرنکی اطلسین کیمش وزغفل — لباسلی جوردی کندی سنبل
تماشا ایلین زلف نگاری — کورر رنگ کبی هر دم بهاری
شقایق یا سمن کلنار زنبق — چمن بزمینه ویرمشلردی رونق
پرآتمش کاسه سین شبنمله لاله — کنش کورسه اوچردی کوکه ناله
شود کلوزینتا تمش باغ نسرین — فلکده رشک ایدردی اکه پروین
تماشا ایلین برکز بوباغی — ایدردی غیری کلشندن فراغی
مفرح کوشه وشاهانه منزل — کشاده اولور ایدی اندن هر دل
ایوردی قوللرینه مرزبان شاه — وارالر اول مقامه چین تحرکاه
ایدی یرده قورالر جتر عالی — دوشیالر اکا زرین نهالی
ایرشدیلر سحردن بوستانه — قورورلر اطلس ودیبا اوزیبا
ایدی یرده ایدی طاق معلا — سوتلرن

سوتلرن زرافشان استاده — بنجه یلرجا تمش اتمش ابساده
قومشلر یرلرانده کوهر صاف — کیجه اولسه ویرر کون کبی شفاف
ایدی یرده قورولر تخت زرین — جواهرله مزین ساق سیمین
مزین قلدیلر پای سریری — دوشدیلر حریر اوزره حریری
اوتوردی التی تخته آلتی سلطان — صورر سلطانه هر بری فغفور خاقان
ایدنجی تختده کندی چون خاتون — بولارك داخی وارده اوزکه قاتون
پری زاده بیوردی شاه کشور — چکه اورتایه بر پرده معنبر
اوتورپرده ایله خوب رویلر — کنش یوزلو کون کبی ماه رویلر
سحاب مسکن ایدندی همالر — بولوتدن نم قیردی مه لقالر
برزاد دلپذیر عذرا و مریم — اولوخاتونلریله شاد و خرم
اوتورب برآرایه جمع اولورلر — کجی پروانه کبی شمع اولورلر
بولار شوقندی اولسون شهر تیله — اشیت نیلر سلاطین شوکتیله
کورردب هرکشی قوللوقوسینی — بلورتر تیبله بزلویه یرینی
کلوب اول اوردی شاه طهمورس — ایدر اکرام وعزت سرور طوس
ملك شاه اوتورر تختنك بیرینه — علی الترتیب کچر یرلویه یرینه

دوشديلر سماط شهريارى — مذهب هم منقش زرنگارى
نه دكلو واريسه كلشنده ازهار — دكلش اول سماطه اولمش اظهار
اشارت ايدى زواقينه سلطان — نفايسله پر اولدى صحن ميدان
سينلرنه كلور يغلى چور كلر — چينلرنه طلوشكر بوركلر
يدوا ور كلوب قورراو ياغى — طشارى رماغ اولور اول باغه ياغى
اول رماغ اينجر قونمش اوردك وقاز — شكار ايدر سياهيلر چوشهباز
قشقلردن كورن دانه برنجى — صنور لردى صدف اغزنده اينجى
قيون بخنيلرى پر اوردن اولمش — چورمه قورمه لرك اچى طولمش
بوركلر بكزمش شمشه شكلده — قمرجهر كوزلر طوترالده
دونراور تاده كوركجين كبابى — يوزردى روغن اوزره مرغ آبى
كلور دزرج وبلدرجن فراوان — قويلور پريرن بريان مرغان
نعائمله پر ايدلر جهانى — حساب اولمز دى كبك وماكيانى
شكر سنبوسلر بادام وتردن — كلاجى كمسه فرقارمز شكردن
پشردى دولمه اولمه نعمت — كلوردى مجلسه بيننه منت
جعامى پيدلر ايچلدى شربت — قورلدى مجلس شاهى تمامت

صراخيلر كچوب پر پر اوتوردى — طورمون ساقيلر يردن كورودى
كلوب دستينه ساقيلر بياله — اولورلر مجلس اهلينه حواله
يدى يردن يوريدى يدى ساقى — صناين سيمدن ساعيد ساقى
يورتدى چونكه ساقيلر ايا غى — كلوب فرخان كوزدى عما يا غى
كلورهر شخصه ميدن شوق شادى — بولورلر يغلو كوكلن كشادى
زيادة اولدى شوقى هر برينك — قولن بوينينه صلدى بر برينك
كوزللر باشلدى نازونياز — اوقورلردى عزللر تازه تازه
كلنجك هر كشينك چشمه مى — كى قانون كوزادر كيمى يى
شه طوسك واريدى غايت استاد — چلردى جمله سازى ادى دلشاد
يدى اوازه اون ايكى مقامى — بلوردى پرده پرده هر مقامى
نجه شاكردلرى واريدى استاد — كيمى ناى زن كيمى عواد
كيمى طنبور چلر كيمى كمانچه — كيمى دف يوزينه اورر طبنجه
بلوردى دولودرلو نقش وتصنيف — قوسن كندسى قلشدى تاليف
كما ليله چلردى جمله سازى — ايدر برنغمه ده سير حجازى
قوداش اتسه چنك اولور ايكى قات — فلكده زهره قلما غيجون مات

صاچلر

بیوردی مرزبان شاه طوتدیلر یارا — یا نجه اهل دللر قلدی اوازه
کمسنه ایتمیه قیل وقالی — وبرر لر سازلرینه کوتمالی
فرودات ایلیوب کردی اصوله — بورز بورقیلر یی صاغه صوله
اشید نلر قلور سرمست دلتنك — قوسی برینه اولدی اهنك
دکاه سنبله عشاق وماهور — چلر لر برفصل عودیله طنبور
اوبنی ایردی عراق واصفهانه — جلندی شوقیله جنك وچغانه
حصار وسلمك وشهناز ایدرلر — کماچه یی دمسازایدرلر
ایدرلر بوسلك یوزنده نوروز — آغز بیر ایلیوب عشاقه دسوز
ایدلر رقص ایدنلر استماعی — حسینیده چلر لر برسماعی
اوشوقیله کروزده قصه کوزلر — اوقورلر خوش آیندی غزللر
کمسنه ایتمیه قیل وقالی — کوزللر نازینللر دللربالر
دوکزلر کردن سیمه کلاله — کوزی نرکس لبی ملخد لاله
کرشوقیله چرخه طقوز افلاك — سماع ایدرکوزللر جسته وچالاك
قودی سازین سماعه کردی ناهید — بله دونر یانجه ماه خورشید
قلورلر اهل مجلس سینه لرچاك — اولورلر شوق شادیدن فرخناك

کتورلدن

کتورلدن ایاغی غصه وغمه — فرحدن شاد لقدن طولدی عالم
کمسنه قلمدی مجلسده غمناك — سماعه کیرنلر دلدیلر طربناك
تمامت دورایدوبن موسقاری — دکاه یوزندن قلدیلر قراری
ایدرلر مجلس ایچره دلنوازی — یراوبدیلر قودیلر یره سازی
تمام برهفته اولدی شبخله شاب — کلوب کوزلرینه می کلدی خواب
یدی کون روز شب اولدی ضیافت — بیوردی هر برینه یدی خلعت
سکز نجی کون طوسك امیری — ایدردعوت قموبای وفقیری
بیوردی اهل فضل اهل حکمت — قموسن جمع ایدوبن قلدی دعوت
بشوردی دورلو نعمتلر مزاوان — ایدرهر بیرینه قدر نجه احسان
یدیلر نعمتی یجلدی شربت — دعا اولندی اخر اولدی صحبت
چون ایتدی بونجه لطفی مرزبان شاه — قموبکلدیدیلر بارك الله
ایدرلر جمله تحسین اوزینه یاد — خدا قلسون اوزوی غمدن ازاد
ایتدی شاه طیموس مرزبانه — دیدی لطفیله اول شاه جهانه
یزی خاکدن کتوردك مستدام اولدم — جهان ایچنده دایم شاد کام اولدم
بوطیوردك خون لطفه بیزی ای شاه — برینه بیك عوضلر ویره الله

اولولردن بودرقانون عادت ... ارادت كلمك وكتمك اجازت
كلوب زحمتلر اولدق بنجه ايام ... اجازت بيورك اي شاه عالم
ايتدي مرزبان شاه اي شهنشاه ... خدا همراهك اولسون اچله راه
بزه باقي دكلسز ايراكسر كيچ ... مثلدر طوتمغ اولمز كوزمكه هيچ
بزايكي كون چون اولدك بوندن مهمان ... بزي خاكدن كوتوردك ايتدك احسان
قدومكله شرف بولدي ولايت ... معينك اولسه تشريف هدايت
اولسه حق جمله كوزك دستكيري ... اولنما كز دعادن بن حقيري
طفوز نجي كونى حاضر اولورلر ... اولنجي كون مبارك در كورورلر
پري انسان ايدرلر الوداعي ... كتورمكه اولي ارادن صداعي
سفر قيدنده اولدي جمله انسان ... پريلر اسمانه اولدي پران
سحردن يوكلندي بارو بنكاه ... يوريدي شاه طهمورس اچلو براه
قموشهلر يوريدي يوللرينه ... ايرزلر مدتيله الدرينه
ايدردي شاه طهمورس سرعتيله ... ايرشدي شهر چينه دولتيله
شهرده بركشي قلمادي قطعا ... يوك كوچك قموا علا و ادنا
چقرلر قوشوشاهه عزتيچون ... دوشديلر حريري حرمتيچون

كلنجه چينه اول صاحب سعادت ... طوتاندي جمله شهر وايل ولايت
سرايينه ايرشدي شاه طهمورس ... خدايه شكر ايدب قلدي تمين بوس
بنجه يوز اشتري كاوسمندي ... ايدرقربان بنجه بيك كوسفندي
ضيافتلر ايدوب آخر طيوردي ... بنجه يالنلره قفتان كيوردي
وزيري شاه دكامه بوزباشي ... قموبكلر وبي ايلكل آكاسي
كله لر قوللرم اعلا و ادنا ... اولالر بوندة حاضر پيرو بزنا
شهك امرن طوتوب دستور دوران ... اشارت قلدي كلر كلدي يكسان
شهك امرينه اتديلر اطاعت ... حضور شاهه كلديلر تمامت
دعالر ايتلديلر شاه چينه ... ادب بزله صلالر سرزمينه
كورنجك بكلرن سلطان خاقان ... ايتدي لطفله اول شاه دوران
شكر دلدن نثار ايلدي قندي ... ايدر جمله سينه نصحيله پندي
اولا تلرجان دلدن حقه مايل ... سوزم حقدر اولا لر حقه قايل
بيدي يوزدن زياده ياشدم ياش ... دكلدر جمله سي بركونجه قردش
جهانك وارلغي بركوندر انجق ... اوكون داخي بواندر بل محقق
بوظاهر اولدي فاندر بودنيا ... قرار اولمز فنا ملكيندة قطعا

مُرادم بوعنایتایده سُبحان — حیاتمدن ایدم اوغلوی سلطان
بن اولدم پیر فانی اول جوانمدن — یراشور شهلق آکا نوجوانلر
جوانیله بزاولمز پیر فانی — کورنلر بویله کور مشدر جهانی
بنم امرومه هرکم اولمه راضی — دعام اولدر کوره عمرده رازی
کورر بونلرکه معقول وموافق — اتاسی پیرینه شاه اولمه وامق
یوز اوردیلر زمینه جمله بکلر — فدا اولسون یولوکه جان وسرلر
قمو مزبندیوز قایکدی ای خان — نه امرایتسک اولورز بندهٔ فرمان
سن انک اول سکندر ای شهنشاه — بلالردن سزی صفلاسون الله
نه امرایتسک مطیعز امرهردم — بودرقوللرسوزی الله اعلم
دعالرآیلدی بونلره سلطان — وزیری شادکامه قلدی فرمان
وارمزلر وامقی دعوت ایدمزلر — آل اوزره طوتوبن عزت ایدمزلر
بوریدی شادکام دل شهر تیله — یانجه بوبجه بکلر شوکتیله
وارمزلر وامقی دعوت ایدمزلر — آل اوزره طوتوبن عزت ایدمزلر
طوربآتلاندی اول شاه دلاور — اتاسی خدمتینه ایردی سروز
کوریحک وامقی صاحب سعادت — ایاغ اوزره طوروبن قلدی عزت

قودی کندوایله باشنه تاج — دیدی شکر قیوکه اوله محتاج
اوردیباشنه تاج جوهر — ایچی ماشی صلوز مسك وعنبر
اوتاجه درلریتاج دولت — اولورهرکم کیرسه اهل عزت
اودورانده بویدی رسم وعادت — کمك باشنده اولسه تاج دولت
مطیع اولوردی عالم خلقی یکسان — اولوردی خلق ایچنده اولو سلطان
کمك کم اوله فرقنده اول افسر — یدی حکمنده اوردی کشور
پس اندن الن الدی وامقك شاه — کوردی تختنه شاه شهنشاه
اوتوردی تختنه وامق اولدی سلطان — مبارك باد اوقیدی اهل ارکان
الوپ دیلرای اهل عزت — مبارك اوله تخت وتاج دولت
طپوایدوب کیدرلر جمله ارکان — اتاسینك دوشرایینه سلطان
اوپردیمیوسك الیی دزینی — اوپردیمیوس انك ایکی کوزینی
عذرلرایتدی طیموسه شهنشاه — نصیحتلر ایدر سلطانه اول شاه
دلرسك ایکی عالمده سعادت — اوزوکه الله امرین ایله عادت
ظلمدن غافل اولمه عدل داد ایت — قبول ایت ایلکی کملکی یاد ایت
ولایت خلقی ستدن اوله شاکر — کیجه کوندز اولا لر ذکر ذاکر

کِه زیرا خالی اولماز هرولایت — اولور هرکوشه اهل کرامت
کرامت اهلی اولماسه جهاندن — جهان فانی اولور دیی زمماندن
صقین خالی دکلدر اشبو میدان — یتور هرکوشه سندن بیچه ارسلان
فقیر ودرد مندن خور بقمه — الکله خرمنوکی اوده یقمه
نه بلسون هرکشی کیمدن نه وارد — کداشکلندن سلطانلر کدادر
تحور ایله صقین هرایشه — خدانك امرنی کوزلت همیشه
کِه دایم اهل علمه حرمت ایله — عزیز اولق دلرسك عزت ایله
دلرسك کم اولاسن اهل عزت — ایدکور اهل علمه عز و حرمت
مصاحب اولمغل جاهل دیله — امورو کی دانش عاقل دیله
کِشینك همنشینی اولسه جاهل — قالور هرایشی ناقص فعل باطل
کمك کم همدمی اولورسه فاضل — شرف بولوب ایدر تحصیل و حاصل
نصیحتلر ایدوب دیر شاهه طیموس — قوشان غیرت قوشاغن کوزله ناموس
آر اولان کیشده غیرت کرکدر — کِه غیر تسوزدن عورت بیکرکدر
اونتمه سوزلرومی ایلکل کوش — سخن کوهر لریی ایله دورکوش
خلاص اولق دلرسك هر بلادن — اونتمه والدینوکی دعادن

کِشینك والدینی اولسه راضی — محقق اولورا ندن حق راضی
بن اولدم راضی سندن راضدر حق — غرض بندو نصیحتلرم الحق
خدادن دیلریدم هرتحرکاه — میسر ایلدی مقصودم الله
قبول ایتدی نیازم حق تعالی — یتشدم قدره اولدی قدرم اعلا
بحمد الله سنی تختنده سلطان — کورم بیلک کرم قلدم شکرزمان
بودرشمدی مرادم حقدن ایجاب — ایدرسه بن قولینه لطف و احسان
علا یقدن بری یادم اوزومی — عبادتله کچورم کندزومی
فلك دوندو نجه یرمطوردچه قایم — کیجه کوندزاولام قایم وصایم
کچم هرنسنه دن ایدوب فراغت — قناعت توشم و پیشم عبادت
عمردن هرنه کم قلدیسه باقی — اجل بیمانه سن صونجه ساقی
بنجه مدت بنجه ای وبنجه پیل — عبادتله کچوب طیموس عادل
بونوعیله کودرکن روزکاری — ایرشدی ناکهان تقدیر باری
ایروب بادجل اوردیی همینه — طقوندی صنکه صنکه اب کینه
کلیجك وعده اولمزاکه تاخیر — بوزر تدبیرو رایی ایرسه تقدیر
ایرادلمش اولیسر جمله معدوم — قالور باقی ابددرحی قیوم

چو ترك ايدي فنا ملكيني اولشاه — بقا ملكينه بولدي مستقيم راه
فناي ترك ايدنلر الدي منزل — بقا صحراسينه اندردي محمل
كدر بطيموس يرندن قلدي ادي — آكيلور حشرده كلوعدل وادي
چقرسن داخي جهدايله ايوا د — صوكوكدن ايلوكيله ايدن لرياد
چو وامق شاه اولبحق ملك چينه — عدالتله زمان اويدي زمينه
اولبحق بر ولايت شاهي فاضل — ايدر البته فضلي آيني عادل
عدالتله بولان خلق ايچره شهرت — اونودلمز الي يوم القيامت
شجاعت هم سخاوت هم عدالت — شهك شايندن ايدي بونجه خصلت
ايدردي خلقه احساني پياني — سخادمصانه سن كرحاتم طي
شهنشا ملق اموري قلدي معمور — ولايت ساينده اولدي مسرور
ولايت خلقي شاكردي اوزندن — صقينور هر بري ايكي كوزندن
يخه يللر سروب عدنايله دمدم — طقونمازخاطرينه ذرة غم
كيجه كوندز ايدردي عشرتي شاه — طوغار برج حملدن شمله ماه
ايدركن حسني كلزاريني تماشا — وجوده كلدي ايكي وردرعنا
ايكيسندن كلور ايكي ملاله — دوشرور دخلري مهري زواله

كورنلر صانيرديي حور بهشت — اولبحق والديني خوب رولر
طوغار برج شرفدن ماه رولر — برينك خدي كلكون قدبالا
برينك لعلي غنچه چشمي شهلا — برينك صاچي سنبل رخلري كل
بري شيرين زبان دلبري ملك — برينك اسمي آدم بري انسان
اولور بونلردن ايلزسه سلطان — يخه يللر اولور لرچينه سلطان
صوك اوجي بولدي يلر موته درمان — جهان بونلاردن خلاص اولمازاولان موته كرفتار
فناده كمسه قلماز جاودانى — ضروري ترك ايدرلر خاكمانى
براكمكون اولورسه بوندن دلشاد — اوجنجي كون ايدرلر اهيله فرياد
صناسن سيايدرچرخ دوار — اوكيدرلر زن كندم بوجوار
صقينلر دنمه اي غافل فنايه — دوشردانك دهازردهايه
جهان برمارافعيدرزهرناك — يخه ضحاكلك اتدي زهرسن جانلر
خطردن خالي اولمز ملك دنيا — قونن كوچرقرار تمزدريغا
فنا اوزره اولشدر بناسي — كورينور اولي نوق انتهاسي
الكدن كلسه ترك ايله جهاني — بدرلر اول مكاني كه اوله فاني

كورنلر

دَ كُلدُرْ كِمسَيه باقي بُودُنيا — بُنم بلدُ وكُر اولدُرْ قوري غوغا
كِمسَنه باقي قلماز بُوجهانه — ايدرسه حكمي يزدان اسمانه
قَنِي وامق قَنِي سلطان عاشق — قَنِي عذرا قَنِي يارِ موافق
قَنِي ليلي قَنِي مجنون شهيدا — بنجه عشّاق بنهان ايتدي دنيا
ايدرلر خسرو شيرين وفرهاد — عجوزدهر ايلندن جمله فريادْ
فنا دارندن كِمسه اولمديشادْ — زمينه دوشدي خرشيد وفرخنده
قَنِي اول عاشق شيدا اولانلرْ — قَنِي اول دلبر غنّا اولانلرْ
نه عاشق قاله عالمدن نه دلدارْ — نه معشوق قاله دنياده نه اغيارْ
نه بلبل قاله كلشندن نه كلزارْ — نه قالور طوطي شهدوشكر بارْ
دريدردايما عاشقلرا ولمزْ — انك كِم عشقي يوقدرنامي قالمازْ
اولانلرْ عشقله عالمده مشهورْ — كروب قعر زمينه اولسه مستورْ
آيي ياد ايلرعاشقلر جهاندهْ — دعا ايله اكرلرهر زماندهْ
الهي بن قولوكه ايله عاشق — سنك عشقك يولنده ايله صادق
كرفتار ايله عشقه يا الهي — نصيب ايله بكا عشقي الهي
بناء اول بن قولوكه قيل عنايت — آيرمه طعزي يولدن ويرهدايت

عنايت ايلسك برقوله يزدان — ايدرسن دوجهانه اني سلطان
حبيبك حرمتينه ايله مغفور — لواي حمد برله ايله مسرورْ
قمو عالم اومار اندن شفاعت — آكا امتا ولانه زي سعادت
شفاعتاسي احمد حرمتيچون — سعيد اصحاب حرمتيچون
اولورلر ركن اصحاب يمنّن — ابوبكر وعمر عثمان وحيدر
قوپه يوم قيامتا ولهه محشرْ — نصيب ايتباكه اصحابيله كوثرْ
اومارين حضرتكدن لطف واحسان — بنى لطفكدن ايله اهل ايمان
كوچيمك بوفادن اخري كارْ — يتاغم كلشن ايله ايمه خارْ

مزارم ايله ايمانيله تزيين
آمين ايله بلادن كم درآمين